

Lech Wawrzyniak

**Życie literackie w Ostrowie Wielkopolskim
w latach 1961-2011
Leksykon biograficzny**

Pro memoria

Wstęp

Opracowanie *Życie literackie w Ostrowie Wielkopolskim w latach 1961-2011. Leksykon biograficzny* obejmuje pół wieku, począwszy od roku śmierci Wojciecha Bąka, najbardziej znanego ostrowskiego poety, i jest w swej strukturze oraz doborze osób w nim przedstawionych dziełem w pełni autorskim. Składa się z dwóch tomów poprzedzonych wykazami ostrowskich instytucji kulturalnych i czasopism. Sporządzone zostało w systemie holenderskim - każdy tom zawiera biogramy od litery A do litery Z. W rezultacie wszystkie osoby związane z przedmiotem niniejszego leksykonu, a jedynie wzmiankowane w ww. wykazach i biogramach tomu pierwszego, zostały również adekwatnie przedstawione w tomie drugim. Całości dopełnia suplement zawierający biogramy osób, które z tej samej racji pojawiły się w obu tomach, a zmarły przed 1961 r.

Powyższy koncept pozwolił szerzej, także w ujęciu diachronicznym, zaprezentować osoby czy to urodzeniem, czy też dokonaniem swymi z życiem literackim, a w istocie kulturą miasta i powiatu ostrowskiego związane. Z kulturą, jako że życie owo czerpie swe ożywcze soki z bogatej nie tylko w literackie ingrediencje gleby, czego potwierdzenie można znaleźć w *Słowniku terminów literackich* pod red. J. Sławińskiego, Wrocław 1976, s. 513 (js, *Charakterystyka ż.l. uwzględnia każdorazowo jego umiejscowienie w całokształcie zjawisk społeczno-kulturalnych danego czasu, w szczególności zaś związek właściwych mu instytucji z instytucjami obejmującymi swoim działaniem także inne zakresy życia zbiorowego*). Dlatego obok biogramów poetów, prozaików, krytyków literackich, wydawców, członków zespołów redakcyjnych i autorów formalnie niezwiązanych z tymi zespołami zamieszczono także biogramy osób będących we władzach ostrowskich instytucji kulturalnych, twórców spoza kręgu stricte literackiego (wzorem pisma poświęcone z definicji literaturze, które bynajmniej na niej nie poprzestają - dość wspomnieć sztandarowe w latach międzywojennych „Wiadomości Literackie” z działami dotyczącymi plastyki, teatru, filmu i muzyki), jak również historyków parających się dyscypliną w warstwie narracyjnej literaturze zgoła pokrewną. Przy czym w ich przypadku można tę paralelę chociażby od Tukidydesa wywodzić (zob. *Słownik pisarzy antycznych*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1990, s. 458-461), współcześnie natomiast podniósł ją P. Kunczewicz, konstatając w biogramie P. Jasienicy, że *Historia zawsze była najbliżej literatury, niekiedy uważa się, że po prostu jest literaturą, tak jak literatura w wielkiej swojej części jest historią* (*Leksykon polskich pisarzy współczesnych*, t. I, Warszawa 1995, s. 381), oraz H. White, który rozważając relacje między historią i literaturą - poświęcił jej m.in. esej pt. *Tekst historiograficzny jako artefakt literacki* (*Poetyka pisarstwa historycznego*, Kraków 2010, s. 78-109).

W *Leksykonie* po przytoczeniu roku, miejsca urodzenia i wykształcenia (również ukończonych kursów i nabytych uprawnień) oraz zatrudnienia (w przypadku osób duchownych - funkcji i godności kościelnych) ujętych w nim postaci, skategoryzowano ich działalność i osiągnięcia, wyodrębniając głównie:

publikacje książkowe, przy których podano doprecyzujące ich tematykę podtytuły oraz nazwy wydawnictw;

prace encyklopedyczne (hasła i biografie w encyklopediach, słownikach, leksykonach, tu: także w broszurach);

publikacje w czasopiśmie (także w gazetach, by nie trywializować pism naukowych ogólniejszym terminem „prasa”, i także m.in. w edycjach określanych jako zeszyty - zob. *Encyklopedia wiedzy o prasie*, Wrocław 1976, s. 259);

przynależność do zespołów redakcyjnych i edytorskich (jeśli miała charakter etatowy - co nie zawsze udało się ustalić - uwzględniona została przy opisie zatrudnienia) oraz inne tego rodzaju przedsięwzięcia, np. współpraca;

przynależność do określonych formacji artystycznych, grup, zespołów i klubów;

spotkania autorskie i spotkania literackie (te drugie: z udziałem co najmniej dwóch autorów);

prowadzenie spotkań autorskich i literackich;

inne przedsięwzięcia kulturalne, np. teatralne, plastyczne, muzyczne, filmowe, sportowe;

omówienie lub wzmiankowanie dokonań bohaterów biografów w edycjach i artykułach innych autorów oraz w filmach i telewizji („O X...”);

członkostwo w organizacjach związkowych (głównie, gdy wiązało się z istotną w nich funkcją);

członkostwo w organizacjach społecznych (m.in. OSP, PCK, ZHP);

działalność polityczną, do której zaliczono także działalność opozycyjną w czasie PRL;

funkcje w organach przedstawicielskich (tu: mimo ich decyzyjnej iluzoryczności, także w Miejskiej Radzie Narodowej i Sejmie PRL);

nagrody za konkretne osiągnięcia literackie lub artystyczne, także: nominacje do nagród, dyplomy, wyróżnienia;

odznaczenia również za osiągnięcia literackie lub artystyczne, w innych przypadkach - z uwagi na nieprzyznawanie w okr. PRL odnaceń osobom jawnie negującym ówczesny system polityczny - w biografach wymieniono przede wszystkim odznaczenia za zasługi wojenne oraz działalność niepodległościową;

ostrowiana (tu: wkład w ostrowską kulturę osób, których istotna społeczna, naukowa czy kulturalna działalność miała lub ma miejsce głównie poza Ostrowem Wielkopolskim).

W biografach jednakże osób, których społeczna aktywność mieści się w więcej niż jednym okresie historycznych, zarzucono powyższy porządek, przyporządkowując ich dokonania - na ogół jednak z wyodrębnieniem publikacji - stosownym do tych okresów cezuru (czas zaborów, lata międzywojenne, II wojna światowa, czas po jej zakończeniu).

Przy czym o ile poniekąd zrozumiała nierównomierność zawartych w biografach informacji na ogół dotyczy ich mniej znanych dawniej żyjących bohaterów, o tyle gdy chodzi o osoby, których społeczna aktywność wpisuje się znacząco w tytułową chronologię niniejszego leksykonu, najczęściej dysproporcje tego rodzaju są wynikiem trudności w uzyskaniu od nich lub osób w związku z ich biografami indagowanych równie szczegółowych i kompletnych odpowiedzi na zadane im w rozmowach bezpośrednich, telefonicznie albo internetowo pytania.

Stąd przedstawione fakty nierzadko jedynie egzemplifikują literacką bądź okołoliteracką czy artystyczną działalność prezentowanych postaci, nie oddając jej ilościowego wymiaru, co wielokrotnie sygnalizowane jest skrótem „m.in.”. Z kolei z uwagi na większą dostępność do informacji i źródeł tylko w biografach znanych autorowi osobiście kierowników i dyrektorów ostrowskich placówek kulturalnych wyodrębniono prowadzone przez nich placówki z uwzględnieniem działających w nich (za ich przecież akceptacją) sekcji i zespołów, co wszakże *per analogiam* winno generalnie dawać pojęcie o zakresie i specyfice dokonań także w placówkach zawiadywanych przez ich poprzedników (np. działania podejmowane w Bibliotece Publicznej im. S. Rowińskiego w niemałym stopniu dają wyobrażenie o specyfice i skali przedsięwzięć w Miejskiej Bibliotece Publicznej, podobnie jak działania podejmowane w

Przedsiębiorstwie Imprez Kulturalnych i Ostrowskim Centrum Kultury w znacznej mierze świadczą o specyfice i skali działań w Domu Kultury Kolejarza czy Ostrowskim Domu Kultury).

Brak natomiast w leksykonie informacji o przynależnościach partyjnych jego bohaterów, jeżeli nie dotyczyły one zatrudnienia lub nie wiązały się z ich członkostwem w organach przedstawicielskich (np. w Miejskiej Radzie Narodowej, Radzie Miejskiej, Sejmie i Senacie): część osób nie żyje, dla części istotniejsza była relacja tycząca ich partycypacji w ostrowskiej kulturze.

Przy wszystkich hasłach i biogramach podano źródła pozyskanych informacji: książki, broszury, czasopisma (także edycje, które owe już otrzymane tą drogą informacje potwierdzają lub w jakiejś mierze do nich - nawet jeśli sprzecznie, dając tym samym czytelnikom szansę ich ewentualnej weryfikacji - się odnoszą); archiwa stosownych instytucji; teksty (recenzje, omówienia, biogramy) w internecie; relacje bohaterów biogramów (pozyskiwane w styczności bezpośredniej lub korespondencyjnej); kontakty z rodzinami i znajomymi bohaterów już nieżyjących; relacje osób, które otrzymane daty i fakty poświadczyły lub skorygowały.

W tym ostatnim przypadku autor szczególnie wdzięczny jest Radosławowi Balickiemu, Jarosławowi Biernaczkowi, Ewie Chmielewskiej, Marii Frąszczak, Henrykowi Gałęskiemu, Marii Górskiej, Włodzimierzowi Grabowskiemu, Stanisławowi Krakowskiemu, Henrykowi Kuberze, Jerzemu Kubiakowi, Andrzejowi Kubickiemu, Teresie Leczykiewicz, Andrzejowi Leraczykowi, Marii Maciejewskiej, Stefanowi Mikołajczykowi, Magdalenie Nowickiej, Małgorzacie Rogowskiej-Wiatr, Reginie Podskarbi, Jackowi Skibie, Jolancie Suchorzewskiej, Wojciechowi Suszyckiemu, Marii Szulc.

Z kolei, biorąc pod uwagę, że przy opracowywaniu „Życia literackiego w Ostrowie Wielkopolskim” korzystano z zasobów archiwalnych Urzędu Miejskiego i Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego oraz ostrowskich szkół, a także z księgozbiorów i czasopism m.in. Biblioteki Publicznej im. Stefana Rowińskiego, Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, Książnicy Pedagogicznej im. Alfonsa Parczewskiego w Kaliszu i jej ostrowskiej Filii oraz Biblioteki Uniwersyteckiej UAM w Poznaniu - nie sposób z głęboką wdzięcznością nie wspomnieć pracowników tych instytucji, nigdy nie odmawiających pomocy w docieraniu do niezbędnych materiałów (zamieszczone w leksykonie cytaty z powyższych źródeł opatrzone zostały inicjałami ich autorów uwzględnionych w dołączonych do biogramów przypisach źródłowych).

*

Pierwotnie *Leksykon* objąć miał lata 1977-2007, znamionujące trzydziestolecie artystycznej pracy W. Gawłowskiego. Ostatecznie, oddawszy co należne znakomitemu poecie w poświęconym mu biogramie, a mając na uwadze nagromadzony znacznie ponad powyższe czasowe ramy materiał biograficzny tego opracowania, rozszerzono jego zakres, co pozwoliło dopisać do większości biogramów wiele jeszcze istotnych faktów. I nie bez żalu rzecz zakończyć, zważywszy, że m.in.: w 2012 r. J. Biernaczyk wydał dwujęzyczny *Słownik biograficzny Żydów ostrowskich*; w 2016 r. W. Banach opublikował nader rodzime *Kroniki literackie prowincji*, a dwa lata później znakomicie przyjętą na forum krajowym monografię *Radziwiłłowie*; w 2017 r. J. Pietrzak w rozprawie *Między samorządem a administracją* szczegółowo przedstawił działalność ostrowskiego samorządu w l. 1918-1999; w 2019 r. J.K. Pietrzak w *Powstańczym Ostrowie w powstańczej Wielkopolsce 1918-1919* dał wyczerpujący obraz ostrowskiego zrywu niepodległościowego.

Lech Wawrzyniak

Wykaz skrótów

adapt. - adaptacja
AE - Akademia Ekonomiczna
AH - Akademia Handlowa
AK - Armia Krajowa
Ak. Muz. - Akademia Muzyczna
alb. - album
AM - Akademia Medyczna
ant. - antologia
    ant. poet. - antologia poetycka
AP - Archiwum Państwowe
APS - Akademia Pedagogiki Specjalnej
arch. - archiwum
art. - artystyczny
ASP - Akademia Sztuk Pięknych
ATK - Akademia Teologii Katolickiej
AUM - Archiwum Urzędu Miejskiego
AWF - Akademia Wychowania Fizycznego
AWS - Akcja Wyborcza Solidarność
AZS - Akademicki Związek Sportowy
b.d. - bez daty
BHP - Bezpieczeństwo i Higiena Pracy
Bibl. Pedag. - Biblioteka Pedagogiczna
biogr. - biogram, biograficzna (nota)
b.m. - bez miejsca wydania
b.m.r. - bez miejsca i roku wydania
BP - Biblioteka Publiczna
BPGiM - Biblioteka Publiczna Gminy i Miasta
BPMiG - Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy
BPMiP - Biblioteka Publiczna Miasta i Powiatu
brosz. - broszura
b.w. - bez wydawcy
BWA - Biuro Wystaw Artystycznych
CD - płyta kompaktowa
char. twórcz. - charakterystyka twórczości
CKiS - Centrum Kultury i Sztuki
cz. - czas, część

czł. - członek
CZSS - Centralny Związek Spółdzielni Spożywców
dca - dowódca
DH - Drużyna Harcerska
DK - Dom Kultury
DKDiM - Dom Kultury Dzieci i Młodzieży
DKF - Dyskusyjny Klub Filmowy
DKK - Dom Kultury Kolejarza
doc. - docent
dod. - dodatek
dok. - dokument/dokumentalny
DPS - Dom Pomocy Społecznej
dr - doktor
dr hab. - doktor habilitowany
dyr. - dyrektor
dział. - działacz, działalność
    dział. art. - działalność artystyczna
    dział. ed. - działalność edytorska
    dział. fot. - działalność fotograficzna
    dział. gosp. - działalność gospodarcza
    dział. kab. - działalność kabaretowa
    dział. kult. - działalność kulturalna
    dział. ośw. - działalność oświatowa
    dział. pedag. - działalność pedagogiczna
    dział. plast. - działalność plastyczna
    dział. polit. - działalność polityczna
    dział. prod. - działalność produkcyjna
    dział. społ. - działalność społeczna
    dział. teatr. - działalność teatralna
    dział. wojsk. - działalność wojskowa
    dział. zw. - działalność związkowa
    dział. zaw. - działalność zawodowa
ed. - edycja, edytor
em. - emisja
enc. - encyklopedia/encyklopedie/encyklopedyczne
f. - film
    f. fab. - film fabularny
    f. telew. - film telewizyjny
form. - formacja
    form. art. - formacje artystyczne
    form. lit. - formacje literackie
fot. - fotograf, fotografia
FPFF - Festiwal Polskich Filmów Fabularnych
fragm. - fragment
funkcje i godn. kośc. - funkcje i godności kościelne
funkcje uniw. - funkcje uniwersyteckie
GBP - Gminna Biblioteka Publiczna

GH - Gimnazjum Handlowe
gł. - główny
gm. - gmina
GM - Gmina Miasto
GMOW - Gmina Miasto Ostrów Wielkopolski
GOK - Gminny Ośrodek Kultury
GOW - Gmina Ostrów Wielkopolski
GSW - Galeria Sztuki Współczesnej
h. - herb
hm - harcmistrz
IFM PAN - Instytut Fizyki Molekularnej Polskiej Akademii Nauk
IFP - Instytut Filologii Polskiej
IH - Instytut Historii
ilustr. - ilustracje
ind. - indywidualna (nagroda)
insp. - inspektor
instr. - instruktor
IPA - Instytut Pedagogiczno-Artystyczny
IR - Inspektorat Rejonowy
jedn. - jednodniówka
jęz. - język
kat. - katalog, kategoria
KAW - Krajowa Agencja Wydawnicza
Kedyw - Kierownictwo Dywersji
KFPP - Krajowy Festiwal Piosenki Polskiej w Opolu
KGHM - Kombinat Górniczo-Hutniczy Miedzi
kier. - kierownik, kierował, kierownictwo
KKW - Koalicyjny Komitet Wyborczy
kl. - klasa
KM PZPR - Komitet Miejski Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej
KMP - „Koło Miłośników Przygodzie”
KMPiK - Klub Międzynarodowej Prasy i Książki
KMS - „Koło Miłośników Sceny”
KNA - Klub Nauczycieli Aktywnych
KO - Komitet Obywatelski
KOK - Krotoszyński Ośrodek Kultury
komp. - kompozytor, kompozycja
konf. - konferencja
    konf. metod. - konferencje metodyczne
    konf. nauk. - konferencje naukowe
kons. - konsultant, konsultacja
kor. - korektor, korekta
KOWK - Komitet Obywatelski Województwa Kaliskiego
KP PZPR - Komitet Powiatowy Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej
KPN - Koło Przyjaciół Nordhausen
kpr. - kapral
kpt. - kapitan

KS - Klub Sportowy
KTPN - Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
KUL - Katolicki Uniwersytet Lubelski
KW - Komitet Wyborczy
KW PZPR - Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej
KWW - Komitet Wyborczy Wyborców
KZ - Komisja Zakładowa
l. - lata
    l. międzyw. - lata międzywojenne
LdP - Liceum dla Pracujących
LdWP - Liceum dla Wychowawczyń Przedszkoli
LE - Liceum Ekonomiczne
leg. - legitymacja
LH - Liceum Handlowe
lit. - literatura
LKS - Ludowy Klub Sportowy
LO - Liceum Ogólnokształcące
LP - Liceum Pedagogiczne
LP - longplay (płyta długogrająca)
LPdWP - Liceum Pedagogiczne dla Wychowawczyń Przedszkoli
LSP - Liceum Sztuk Plastycznych
LSW - Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza
LWP - Ludowe Wojsko Polskie
LZS - Ludowy Zespół Sportowy
łam. - łamanie
m. - miejsce
masz. - maszynopis
MAW - Młodzieżowa Agencja Wydawnicza
MBA - Master of Business Administration (studia podyplomowe)
MBP - Miejska Biblioteka Publiczna
metod. - metodyka
MFF - Międzynarodowy Festiwal Filmowy
MiG - Miasto i Gmina
MKiDN - Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MKiS - Ministerstwo Kultury i Sztuki
MKK - Międzyzakładowa Komisja Koordynacyjna
MKKO - Międzyspółdzielniarna Komisja Kulturalno-Oświatowa
MKP - Międzyzakładowa Komisja Porozumiewawcza
MKZ - Międzyzakładowy Komitet Założycielski
mł. - młodszy
MMOW - Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego
MO - Milicja Obywatelska
MOK - Miejski Ośrodek Kultury
MON - Ministerstwo Obrony Narodowej
MOPS - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
MOZK - Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej
MPGK - Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej

MPM - Ministerstwo Przemysłu Maszynowego
MRN - Miejska Rada Narodowa
MSZ - Ministerstwo Spraw Zagranicznych
MTPN - Młodzieżowe Towarzystwo Przyjaciół Nauk
nagr. - nagrody
    nagr. ind. - nagrody indywidualne
    nagr. zb. - nagrody zbiorowe
nakł. - nakład, nakładem
    nakł. wł. - nakład własny
naucz. - nauczyciel, nauczanie
    naucz. pocz. - nauczanie początkowe
NBP - Narodowy Bank Polski
NMP - Najświętsza Maria Panna
n. med. - nauki medyczne
nom. - nominacja
NOT - Naczelna Organizacja Techniczna
nr - numer
NRD - Niemiecka Republika Demokratyczna
NRL - Naczelna Rada Ludowa
NSZ - Narodowe Siły Zbrojne
NSZZ - Niezależny Samorządny Związek Zawodowy
NSZZ „Solidarność” POiW - Niezależny Samorządny Związek Pracowników Oświaty i
wychowania
NZS - Niezależne Zrzeszenie Studentów
ob. - obecnie
OCK - Ostrowskie Centrum Kultury
odc. - odcinek
ODK - Ostrowski Dom Kultury
ODN - Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
odznaczn. - odznaczenia
OHP - Ochotniczy Hufiec Pracy
okł. - okładka
okr. - okres
OKS - Okręgowy Klub Studencki
om. - omówienia
    om. w czasop. - omówienia w czasopiśmie
OM TUR - Organizacja Młodzieży Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego
oo. - ojcowie (bracia zakonni)
OPK - Obrona Powietrzna Kraju
opow. - opowiadanie
oprac. - opracowanie
    oprac. graf. - opracowanie graficzne
    oprac. tech. - opracowanie techniczne
org. - organizacja
    org. polit. - organizacje polityczne
    org. społ. - organizacje społeczne
osiągn. - osiągnięcia

osiągn. bad. - osiągnięcia badawcze
osiągn. ped. - osiągnięcia pedagogiczne
osiągn. sport. - osiągnięcia sportowe
OSK - Ostrowskie Stowarzyszenie Kulturalne
OSM - Ostrowska Spółdzielnia Mieszkaniowa
OSP - Ochotnicza Straż Pożarna
Ostrów Wlkp. - Ostrów Wielkopolski (skrót tylko w biogramach)
OTG - Ostrowskie Towarzystwo Genealogiczne
OTH - Ostrowskie Towarzystwo Historyczne
OTK - Ostrowskie Towarzystwo Kulturalne
OTN - Ostrowskie Towarzystwo Naukowe
OTO - Ostrowskie Towarzystwo Oświatowe
OTOP - Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków
OTSz - Ostrowskie Towarzystwo Szachowe
par. - parafia
PAU - Polska Akademia Umiejętności
PBP - Powiatowa Biblioteka Publiczna
PC - Porozumienie Centrum
PChD - Partia Chrześcijańskich Demokratów
pchor. - podchorąży
PD - Partia Demokratyczna
PDK - Powiatowy Dom Kultury
PDK ZZ - Powiatowy Dom Kultury Związków Zawodowych
Ped. Bibl. Pow. - Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa
PGd - Politechnika Gdańska
PGSW - Powiatowa Galeria Sztuki Współczesnej
phm - podharcemistrz
PIK - Przedsiębiorstwo Imprez Kulturalnych „Centrum Ostrów”
PiS - Prawo i Sprawiedliwość
PIW - Państwowy Instytut Wydawniczy
PKP - Polskie Koleje Państwowe
plut. - plutonowy
PŁ - Politechnika Łódzka
płk - pułkownik
PMRN - Prezydium Miejskiej Rady Narodowej
PO - Platforma Obywatelska
pocz. - początek, początkowo
podinsp. - podinspektor
podr. - podróże
    podr. art.- podróże artystyczne
    podr. lit. - podróże literackie
    podr. nauk.-bad. - podróże naukowo-badawcze
por. - porucznik
posł. - posłowie
posz. - poszerzone
pot. - potocznie
pow. - powiat, powieść

powiel. - powielacz
PP - Politechnika Poznańska
pp - pułk piechoty
PP i MRN - Prezydium Powiatowej i Miejskiej Rady Narodowej
ppłk - podpułkownik
ppor. - podporucznik
PPOŻ - przeciwpożarowa (ochrona)
PPRN - Prezydium Powiatowej Rady Narodowej
PPS - Polska Partia Socjalistyczna
PR - Polskie Radio
pr. - prace
    pr. art. - prace artystyczne
    pr. bibl. - prace biblioteczne
    pr. dydakt. - prace dydaktyczne
    pr. ed. - prace edytorskie
    pr. encykl. - prace encyklopedyczne
    pr. filolog. - prace filologiczne
    pr. hist. - prace historyczne
    pr. lit. - prace literackie
    pr. nieopubl. - prace nieopublikowane
    pr. red. - prace redakcyjne
    pr. spec. - prace specjalistyczne
    pr. transl. - prace translacyjne
    pr. zb. - prace zbiorowe
prac. - pracownik
prez. - prezes
PRL - Polska Rzeczpospolita Ludowa
PRN - Powiatowa Rada Narodowa
prob. - proboszcz
probl. bad. - problematyka badawcza
prod. - produkcja, producent
prof. - profesor
    prof. nadzw. - profesor nadzwyczajny
    prof. zw. - profesor zwyczajny
proj. - projekt, projektant
    proj. okł. - projekt okładki
prow. - prowadzenie, prowadzący
    prow. spot. aut. - prowadzenie spotkań autorskich
    prow. spot. lit. - prowadzenie spotkań literackich
przedm. - przedmowa
przeds. - przedsięwzięcia
    przeds. architekt. - przedsięwzięcia architektoniczne
    przeds. art. - przedsięwzięcia artystyczne
    przeds. bibl. - przedsięwzięcia biblioteczne
    przeds. charyt. - przedsięwzięcia charytatywne
    przeds. cykl. - przedsięwzięcia cykliczne
    przeds. czyt. - przedsięwzięcia czytelnicze

przeds. dydakt. - przedsięwzięcia dydaktyczne
przeds. film. - przedsięwzięcia filmowe
przeds. fot. - przedsięwzięcia fotograficzne
przeds. konserw. - przedsięwzięcia konserwatorskie
przeds. mal. - przedsięwzięcia malarskie
przeds. muz. - przedsięwzięcia muzyczne
przeds. ośw. - przedsięwzięcia oświatowe
przeds. par. - przedsięwzięcia parafialne
przeds. plast. - przedsięwzięcia plastyczne
przeds. polit. - przedsięwzięcia polityczne
przeds. rad. - przedsięwzięcia radiowe
przeds. sport. - przedsięwzięcia sportowe
przeds. sport.rekr. - przedsięwzięcia sportowo-rekreacyjne
przeds. teatr. - przedsięwzięcia teatralne
przeds. telew. - przedsięwzięcia telewizyjne
przedst. - przedstawicielskie (organy)
przekł. - przekład
przew. - przewodniczący, przewodniczenie
przyg. - przygotowanie
ps. - pseudonim
PSJ - Polskie Stowarzyszenie Jazzowe
PSM - Państwowa Szkoła Muzyczna
PST - Państwowa Szkoła Techniczna
PSZ - Polskie Siły Zbrojne
PTA - Polskie Towarzystwo Archeologiczne
PTAiN - Polskie Towarzystwo Archeologiczne i Numizmatyczne
PTE - Polskie Towarzystwo Ekonomiczne
PTH - Polskie Towarzystwo Historyczne
PTL - Polskie Towarzystwo Lekarskie
PTN - Polskie Towarzystwo Numizmatyczne
PTPN - Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
publ. - publikacje
    publ. intern. - publikacje internetowe
    publ. w czasop. - publikacje w czasopiśmie
    publ. w ed. zb. - publikacje w edycjach zbiorczych
pw. - pod wezwaniem
PW - Politechnika Warszawska
PWM - Polskie Wydawnictwo Muzyczne
PW_r - Politechnika Wroclawska
PWSFTviT - Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna w Łodzi
PWSM - Państwowa Wyższa Szkoła Muzyczna
PWSP - Państwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna
PWSSP - Państwowa Wyższa Szkoła Sztuk Plastycznych
PWST - Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna
PWSZ - Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa
PZChiO - Polski Związek Chórów i Orkiestr
PZF - Polski Związek Filatelistyczny

PZPR - Polska Zjednoczona Partia Robotnicza
PZW - Polski Związek Wędkarski
PZWL - Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich.
PZWS - Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych
real. - realizacja
rec. – recenzent, recenzja
red. - redaktor, redakcja
    red. nac. - redaktor naczelny
    red. nauk. - redakcja naukowa
    red. techn. - redaktor techniczny
ref. - referent, referat
rel. - relacja
    rel. bezp. - relacja bezpośrednia bohatera biogramu
    rel. pośr. - relacja pośrednia
repr. - reprodukcja
RFN - Republika Federalna Niemiec
reż. - reżyser, reżyseria
RM - Rada Miejska
rozd. - rozdział
rozpr. - rozprawa
RP - Rzeczpospolita Polska
RPO – Rada Powiatu Ostrowskiego
RSW - Robotnicza Spółdzielnia Wydawnicza
rys. - rysunek
SB - Służba Bezpieczeństwa
SBP - Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich
scen. - scenariusz, scenarzysta
scenogr. - scenografia
SD - Stronnictwo Demokratyczne
SDP - Stowarzyszenie Dziennikarzy Polskich
SDPL - Socjaldemokracja Polska
SdRP - Socjaldemokracja Rzeczypospolitej Polski
sekr. - sekretarz
    sekr. red. - sekretarz redakcji
ser. - seria
ser. fab. - serial fabularny
SFP - Stowarzyszenie Filmowców Polskich
SGGW - Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
SGH - Szkoła Główna Handlowa
sierż. - sierżant
sierż. szt. - sierżant sztabowy
skł. - skład (red.)
SKS - Szkolny Klub Sportowy
SLD - Sojusz Lewicy Demokratycznej
sł. wojsk. - służba wojskowa
słuch. - słuchowisko
SN - Studium Nauczycielskie

SOKO - Spółdzielczy Ośrodek Kulturalno-Oświatowy
SP - szkoła podstawowa
spec. - specjalista, specjalność
sporz. - sporządzony
spot. - spotkanie
    spot. aut. - spotkania autorskie
    spot. lit. - spotkania literackie
    spot. nauk. - spotkania naukowe
SPP - Stowarzyszenie Pisarzy Polskich
spółdz. - spółdzielnia
st. - stopień, starszy
st. nauk. - stopień naukowy
st. red. - stopka redakcyjna
st. wojsk. - stopień wojskowy
Stow. - Stowarzyszenie
SWP - Studium Wychowania Przedszkolnego
SWSPiZ - Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania
sygn. - sygnatura
symp. - sympozjum
szk. - szkoła
SZSP - Socjalistyczny Związek Studentów Polskich
ŚZZAK - Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej
TB - Technikum Budowlane
TdP - Technikum dla Pracujących
TE - Technikum Ekonomiczne
TEI - Technikum Elektryczne
TEM - Technikum Elektroniczno-Mechaniczne
TH - Technikum Handlowe
TK - Technikum Kolejowe
TKZ - Tymczasowa Komisja Zakładowa
tłum. - tłumacz, tłumaczenie
TM - Technikum Mechaniczne
TME - Technikum Mechaniczno-Elektryczne
TMK - Towarzystwo Miłośników Kalisza
TMKK - Tymczasowa Miejska Komisja Koordynacyjna
TMP - Towarzystwo Miłośników Przygodzic
(tnp.) - tekst nie podpisany
tomik poet. - tomik poetycki
Tow. - Towarzystwo
TOW - Tajna Organizacja Wojskowa
TPN - Towarzystwo Przyjaciół Nauk
TR - Technikum Rolnicze
TS - Technikum Samochodowe
TTZ - Towarzystwo Tomasza Zana
TVP - Telewizja Polska
TWP - Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
tys. - tysiąc

tyt. - tytuł
  tyt. hon. - tytuły honorowe
  tyt. i urz. - tytuły i urzędy
  tyt. nauk. - tytuły naukowe
TZR - Tymczasowy Zarząd Regionu
UAM - Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu (od 1955 r. - uprzednio Uniwersytet
Poznański)
UB - formalnie UBP (Urząd Bezpieczeństwa Publicznego)
UD - Unia Demokratyczna
UG - Urząd Gminy
UGd - Uniwersytet Gdański
UGiM - Urząd Gminy i Miasta
UJ - Uniwersytet Jagielloński
UJK - Uniwersytet im. Jana Kazimierza we Lwowie (w l. 1919-1939 - uprzednio Uniwersytet
Lwowski)
UŁ - Uniwersytet Łódzki
UM - Urząd Miejski
UMCS - Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
UMiP - Urząd Miasta i Powiatu
UMK - Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu
Uniw. - Uniwersytet
Uniw. Muz. - Uniwersytet Muzyczny
Uniw. Pozn. - Uniwersytet Poznański
Un. Woln. - Unia Wolności
UO - Uniwersytet Opolski
Un. Ob. - Unia Obywatelska
UP - Unia Pracy
upam. - upamiętnienie
UR - Uniwersytet Rzeszowski
Urz. Rej. - Urząd Rejonowy
Urz. Woj. - Urząd Wojewódzki
US - Uniwersytet Szczeciński
USC - Urząd Stanu Cywilnego
UŚl - Uniwersytet Śląski
utw. dram. - utwór dramatyczny
UW - Uniwersytet Warszawski
W. - wykształcenie
wb. - winno być
WBP - Wojewódzka Biblioteka Publiczna
WBPiCAK - Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury
wg - według
wiceprez. - wiceprezes
wiceprzew. - wiceprzewodniczący
wicedyr. - wicedyktor
WDK - Wojewódzki Dom Kultury
wid. - widowisko
  wid. muz - widowisko muzyczne

wid. scen. - widowisko sceniczne
wid. telew. - widowiska telewizyjne
WiMBP - Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna
wikar. - wikariusz
WKU - Wojskowa Komenda Uzupełnień
WL - Wydawnictwo Literackie
Wlkp. - Wielkopolski
wł. - właściwie
woj. - województwo/ wojewódzki
WOM - Wojewódzki Ośrodek Metodyczny
WP - Wojsko Polskie (termin obejmujący także czas, w którym formalnie zwane było Ludowym Wojskiem Polskim)
WPA - Wydział Pedagogiczno-Artystyczny
WRZZ - Wojewódzka Rada Związków Zawodowych
WSE - Wyższa Szkoła Ekonomiczna
WSH - Wyższa Szkoła Handlowa
WSI - Wyższa Szkoła Inżynierska
WSiP - Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
WSM - Wyższa Szkoła Muzyczna
WSN - Wyższa Szkoła Nauczycielska
WSNHiD - Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa
WSNS - Wyższa Szkoła Nauk Społecznych
WSP - Wyższa Szkoła Pedagogiczna
współpr. - współpracownik, współpraca
współpr. reż. - współpraca reżyserska
współred. – współredaktor
współzał. - współzałożyciel
WSPS - Wyższa Szkoła Pedagogiki Specjalnej
WSR - Wyższa Szkoła Rolnicza
WSUS - Wyższa Szkoła Umiejętności Społecznych
w. św. - wojna światowa
wyb. - wybór
wybr. - wybrany
wych. - wychowawca, wychowanie
wych. art. - wychowanie artystyczne
wych. fiz. - wychowanie fizyczne
wych. muz. - wychowanie muzyczne
wych. obyw. - wychowanie obywatelskie
wych. plast. - wychowanie plastyczne
wych. techn. - wychowanie techniczne
Wyd. - wydawca, wydawnictwo, wydanie
wyd. popr. i uzup. - wydanie poprawione i uzupełnione
wyd. posz. - wydanie poszerzone
Wydz. - wydział
Wydz. KiS - Wydział Kultury i Sztuki
Wydz. KKFiT - Wydział Kultury, Kultury Fizycznej i Turystyki
Wydz. KSiPP - Wydz. Kultury, Sportu i Pożytku Publicznego

Wydz. OkiR - Wydz. Oświaty, Kultury i Rekreacji
 wyr. - wyróżnienia
 wyst. ind. - wystawy indywidualne
 wyst. zb. - wystawy zbiorowe
 Z. - zatrudnienie
 z. - zeszyt
 zab. - zabór
 ZAiKS - Związek Autorów i Kompozytorów Scenicznych
 zaj. dydakt. - zajęcia dydaktyczne
 zakr. - zakres
 ZAKR - Związek Artystów i Kompozytorów Rozrywkowych
 zał. - założyciel, założony
 ZAP - Zakłady Automatyki Przemysłowej (od 1974 r. MERA-ZAP-MONT, od 1984 r. MERA-ZAP, od 1993 ponownie ZAP)
 zas. sł. wojsk. - zasadnicza służba wojskowa
 Zas. Szk. Zaw. - Zasadnicza Szkoła Zawodowa
 zaw. sł. wojsk. - zawodowa służba wojskowa
 zb. - zbiór, zbiorowy, zbiorczy
 ZBoWiD - Związek Bojowników o Wolność i Demokrację
 zca - zastępca
 zebr. - zebrał
 zesp. - zespół
     zesp. red. – zespół redakcyjny
     zesp. sport. – zespół sportowy
 Zesp. Szk. Med. - Zespół Szkół Medycznych
 Zesp. Szk. Muz. - Zespół Szkół Muzycznych
 zg. - zginął
 ZG - Zarząd Główny
 ZKP - Związek Kompozytorów Polskich
 ZLP - Związek Literatów Polskich
 ZMP - Związek Młodzieży Polskiej
 ZNP - Związek Nauczycielstwa Polskiego
 ZNTK - Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego
 zob. - zobacz
 ZOZ - Zakład Opieki Zdrowotnej
 ZPAP - Związek Polskich Artystów Plastyków
 ZR - Zarząd Regionu
 ZS - Zespół Szkół
 ZSB - Zespół Szkół Budowlanych
 ZSBE - Zespół Szkół Budowlano-Energetycznych
 ZSE - Zespół Szkół Ekonomicznych
 ZSG - Zespół Szkół Gastronomicznych
 ZSM - Zespół Szkół Muzycznych
 ZSMP - Związek Socjalistycznej Młodzieży Polskiej
 ZSO - Zespół Szkół Ogólnokształcących
 ZSR - Zespół Szkół Rolniczych
 ZSRR - Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich

ZST - Zespół Szkół Technicznych
ZST-E - Zesp. Szk. Transportowo-Elektrycznych
ZSU - Zespół Szkół Usługowych
ZSZ - Zespół Szkół Zawodowych
ZUS - Zakład Ubezpieczeń Społecznych
ZWD - Zakład Wydawniczo-Drukarski
ZWZ - Związek Walki Zbrojnej
ZZ - Związek Zawodowy
ZZLP - Związek Zawodowy Literatów Polskich
ZZOZ - Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej

Skróty tytułów książek i broszur

(skróty tytułów czasopism podano po ich uprzednim rozwinięciu w poszczególnych biogramach - w przypadku najczęściej spośród ostrowskich czasopism przytaczanych w „Leksykonie” zeszytów wydawanych pt. „Księga Pamięci *Non omnis moriar Alma Mater Ostroviensis*” posłużono się skrótami „Księga Pamięci” lub „KsP”)

Chór Męski „Echo” Ostrowskiego Centrum Kultury - Chór Męski „Echo” Ostrowskiego Centrum Kultury w Ostrowie Wielkopolskim. 75 lat. 1923-1998. Pamiętnik Jubileuszowy, Ostrow Wielkopolski 1998. [b.w.].

Chór Męski „Echo” ZZK... - Chór Męski „Echo” ZZK Ostrowskiego Domu Kultury. Pamiętnik jubileuszowy 1923-1973, Ostrow Wielkopolski 1973. [b.w.].

40-lecie Liceum Medycznego... - 40-lecie Liceum Medycznego, Zespołu Szkół Medycznych, Medycznego Studium Zawodowego im. Hanny Chrzanowskiej w Ostrowie Wielkopolskim, Ostrow Wielkopolski 2006. [b.w.].

XX lat działalności... - XX lat działalności Zespołu Plastycznego Ostrowskiego Domu Kultury, Ostrow Wielkopolski 1976. [b.w.].

Dziedzice, dwory... - J.K. Pietrzak, A. Gibasiewicz Dziedzice, dwory, pałace. Właściciele dóbr rycerskich w powiecie ostrowskim wielkopolskim 1795-1945, Wydawnictwo Nauka i Innowacje, Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, Poznań-Ostrow Wielkopolski 2013.

Encyklopedia konspiracji... - Encyklopedia konspiracji wielkopolskiej 1939-1945, pod red. M. Woźniaka, Instytut Zachodni, Poznań 1998.

Historia szpitalnictwa... - A. Sukiennicki, Historia szpitalnictwa w Ostrowie Wielkopolskim 1602-2002, Komitet Organizacyjny Obchodów 600-lecia Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, Ostrow Wielkopolski 2004.

Informator. 30 lat... - Informator. 30 lat MDK w Ostrowie, Ostrow Wielkopolski 1990. [b.w.].

Katalog prasy... - W. Banach, Katalog prasy ostrowskiej 1852-1989, Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, Ostrow Wielkopolski 2011.

Kronika Filii... - Kronika Filii Biblioteki Pedagogicznej w Ostrowie Wlkp. [b.m.r.].

Kronika PTTK... - A. Wiśniewski, Kronika PTTK w Ostrowie Wielkopolskim 1951-2010, Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Ostrowie Wielkopolskim, Ostrow Wielkopolski 2010.

Księga społecznicy... - Księga społecznicy w Wielkopolsce 1894-1919. Słownik biograficzny, t. I (A-H), red. M. Banaszak (zesp. red.), Prymasowskie Wydawnictwo Gaudentinum, Gniezno 1992.

Księga społecznicy... - t. II (I-O), red. L. Wilczyński, H. Szatkowski, Prymasowskie Wydawnictwo Gaudentinum, Gniezno 2007.

Księga społecznicy... - t. III (P-S), red. L. Wilczyński, H. Szatkowski, Prymasowskie Wydawnictwo Gaudentinum, Gniezno 2009.

Literatura polska... - Literatura polska XX wieku. Przewodnik encyklopedyczny, t. 2 (P-Z), Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000.

Miejska Rada Narodowa... - Miejska Rada Narodowa w Ostrowie Wielkopolskim. Materiały na XXIII sesję MRN, Miejska Rada Narodowa, Ostrow Wielkopolski 1988.

Między samorządem... - J. Pietrzak, Między samorządem a administracją. Rozwój i działalność samorządu w Ostrowie Wielkopolskim w latach 1919-1999, Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, Ostrow Wielkopolski 2017.

Od szkoły przyzakładowej... - Od szkoły przyzakładowej do najlepszego technikum w Wielkopolsce. Pamiętnik zjazdu, pod red. E. Chmielewskiej i J. Pietrzaka, Komitet Organizacyjny Zjazdu Absolwentów Zespołu Szkół Technicznych w Ostrowie Wielkopolskim, Ostrow Wielkopolski 2012.

Ostrowski almanach... - K. Niełacny, Ostrowski almanach medyczny 1834-2000, Wielkopolska Izba Lekarska, Wyd. Alpa, Poznań-Ostrow Wielkopolski 2016.

Ostrowski ośrodek... - E. Jakubek, Ostrowski ośrodek Armii Krajowej, Gmina Miasto Ostrow Wielkopolski, Ostrow Wielkopolski 2005.

Ostrowski Sejmik... - Ostrowski Sejmik Kulturalny. Wybrane zagadnienia tematyczne, Ostrowskie Towarzystwo Kulturalne, Ostrow Wielkopolski 1988.

Ostrow pod znakiem... - W. Banach, Ostrow pod znakiem pegaza. Literacki przyczynek do dziejów miasta, Wydawnictwo Poznańskie, Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, Poznań-Ostrow Wielkopolski 2005 (w przypisach źródłowych uwzględniana jest wyłącznie edycja z tego r. - ed. z 1996 r., sygnowana jako t. I, nie miała kontynuacji w dalszych t.).

Ostrow Wielkopolski. Dzieje... - Ostrow Wielkopolski. Dzieje miasta i regionu, pr. zb., przew. Komitetu Redakcyjnego Stanisław Nawrocki, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1990.

Ostrow Wielkopolski. Fakty... - A. Kubicki, K. Kubicki, Ostrow Wielkopolski. Fakty, ludzie, wydarzenia. 1945-1989, Ostrow Wielkopolski 2006. [b.w.].

Ostrow Wielkopolski i jego region... - E. Serwański, Ostrow Wielkopolski i jego region w okresie II wojny światowej 1939-1945, Instytut Zachodni, Poznań 1992.

Ostrow Wielkopolski. Ilustrowane... - Ostrow Wielkopolski. Ilustrowane dzieje miasta, Gmina Miasto Ostrow Wielkopolski, Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, Ostrow Wielkopolski 2009.

Ostrow Wielkopolski - miasto... - K. Marszał, Ostrow Wielkopolski - miasto chórów i orkiestr, Wydawnictwo i Drukarnia Uni-Druk, Poznań 2004.

Ostrow Wielkopolski. Zarys... - A. Franc, M. Kowalczyk, Ostrow Wielkopolski. Zarys dziejów samorządu miasta, Biblioteka Publiczna im. Stefana Rowińskiego, Gmina Miasto Ostrow Wielkopolski, Ostrow Wielkopolski 2010.

Po niemiecku... - Po niemiecku o Ostrowie. Antologia tekstów historycznych i literackich z XIX i XX wieku, wstęp i wyb. tekstów W. Banach, red. W. Gawłowski, MMOW, Ostrow Wlkp. 2008.

Powstańczy Ostrow... - J.K. Pietrzak, Powstańczy Ostrow w powstańczej Wielkopolsce 1918-1919, Biblioteka Publiczna im. Stefana Rowińskiego, Ostrow Wielkopolski 2019.

V Konferencja kulturalna... - V Konferencja kulturalna Ostrowskiego Towarzystwa Kulturalnego, Urząd Miejski w Ostrowie Wielkopolskim, Ostrow Wielkopolski 1977.

Półtora wieku... - Półtora wieku w służbie narodu i oświaty 1845-1995, red. Wojciech Suszycki, Jacek Skiba, I Liceum Ogólnokształcące w Ostrowie Wielkopolskim, Ostrow Wielkopolski 1995. [b.w.].

PSB - *Polski Słownik Biograficzny*.

Słownik biograficzny Wielkopolski... - Słownik biograficzny Wielkopolski południowo-wschodniej Ziemi Kaliskiej, t. I, pod red. H. Tadeusiewicz, Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Kalisz 1998.

Słownik biograficzny Wielkopolski... - Słownik biograficzny Wielkopolski południowo-wschodniej Ziemi Kaliskiej, t. II, pod red. D. Wańki, Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Kalisz 2003.

Słownik biograficzny Wielkopolski... - Słownik biograficzny Wielkopolski południowo-wschodniej Ziemi Kaliskiej, t. III, pod red. D. Wańki, Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Kalisz 2007.

Słownik biograficzny powstańców... - Słownik biograficzny powstańców wielkopolskich 1918-1919, pod. red. Antoniego Czubińskiego i Bogusława Polaka, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2002.

Słownik biograficzny Żydów... - J. Biernaczyk, Słownik biograficzny Żydów ostrowskich, Stowarzyszenie „Przyjaciele Ostrowskiej Synagogi”, Ostrów Wlkp. 2012.

Słownik pracowników... - Słownik pracowników książki polskiej, red. Jerzy Treichel, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa-Łódź 1972.

Słownik pracowników... (suplement) - Słownik pracowników książki polskiej. Suplement, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa-Łódź 1986.

SOKO. Spółdzielczy Ośrodek... - C. Piskorski, SOKO. Spółdzielczy Ośrodek Kulturalno-Oświatowy w Ostrowie Wielkopolskim we wspomnieniach pracownika 1951-1990, Wydawnictwo Vera, Ostrów Wielkopolski 2015.

Solidarność Wielkopolski... - G. Schlender, Solidarność Wielkopolski Południowej w latach 1980-2000. Zarys dziejów, Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” Wielkopolska Południowa, Kalisz 2001.

30 lat działalności... - 30 lat działalności muzycznej w Zespole Szkół Technicznych w Ostrowie Wielkopolskim 1966-1996, Komitet Organizacyjny Jubileuszu i Zespół Szkół Technicznych w Ostrowie Wielkopolskim, Ostrów Wielkopolski 1996.

Tworzenie tradycji... - Tworzenie tradycji. III Liceum Ogólnokształcące w Ostrowie Wielkopolskim 1954-2004, Komitet Organizacyjny Obchodów 50-lecia III LO w Ostrowie Wielkopolskim, Ostrów Wielkopolski 2004.

Wielkopolska szkoła... - Wielkopolska szkoła edukacji narodowej. Studia i wspomnienia z dziejów Gimnazjum Męskiego (Obecnie I Liceum Ogólnokształcącego) w Ostrowie Wielkopolskim w 125-lecie jego założenia 1845-1970, pr. zb., przew. Kolegium Redakcyjnego Witold Jakóbczyk, Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo, Wrocław 1970.

Współcześni polscy pisarze... - Współcześni polscy pisarze i badacze literatury. Słownik bibliograficzny, t. I - X, pod red. J. Czachowskiej i A. Szałagan, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1994-2007.

Wojskowe aspekty... - Wojskowe aspekty Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, red. nauk. B. Woszczyński, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań 1985.

WSB - Wielkopolski Słownik Biograficzny, wyd. II, pr. zb., przew. Komitetu Redakcyjnego Antoni Gąsiorowski, Jerzy Topolski, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa-Poznań 1983.

Wykorzystać szansę... - J.K. Pietrzak, Wykorzystać szansę wolności. Komitety Obywatelskie „Solidarność” i wybory 4 czerwca 1989 r. w województwie kaliskim, Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, Ostrów Wielkopolski 2015.

Zapis naszej obecności... - B. Molska, Zapis naszej obecności z Ostrowem Wielkopolskim w tle, Stowarzyszenie „Nowy Ostrów”, Biblioteka Publiczna im. Stefana Rowińskiego, Ostrów Wielkopolski 2007.

Zapis naszej obecności. Ciąg... - B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, Stowarzyszenie „Nowy Ostrów”, Ostrów Wielkopolski 2009.

Zespół Pałacowy... - Z. Pałat, *Zespół Pałacowy Księżąt Radziwiłłów w Antoninie. Dziedzictwo materialne*, Centrum Kultury i Sztuki, Kalisz 2011.

Zespół Szkół Muzycznych... - *Zespół Szkół Muzycznych im. Krzysztofa Komedy-Trzcńskiego w Ostrowie Wielkopolskim*, *Zespół Szkół Muzycznych im. Krzysztofa Komedy-Trzcńskiego*, Ostrów Wielkopolski. [b.d.].

Ziemiaństwo... - A. Kwilecki, *Ziemiaństwo wielkopolskie w kręgu arystokracji*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2004.

Instytucje, kluby i stowarzyszenia kulturalno-oświatowe (wybór)

Akademickie Koło Ostrowian w Poznaniu - powstało 11 marca 1927 r. z inicjatywy m.in. A. Moskaua i J. Zemskiego. Działo do wybuchu II w. św. W 1946 r. podjęto próbę jego reaktywacji - nie udało się zalegalizować go w Ostrowie Wielkopolskim, formalnie natomiast jeszcze kilka lat działało przy Uniw. Pozn.

Władze: w l. 1927-1929 pierwszy prez. W. Michałowicz.

Źródła: W. Michałowicz, *Akademickie Koło Ostrowian w Poznaniu*, „Dodatek do Orędownika Ostrowskiego i Odolanowskiego” z 18 marca 1927 r. - informacja o założeniu Koła; Zarząd Akademickiego Koła Ostrowian, *Z okazji „Tygodnia Akademika” i dwudziestolecia istnienia AKO - Akademickiego Koła Ostrowian*, „Głos Ostrowski” nr 7, 16 lutego 1947 r.; S. Pacyna, *W II Rzeczypospolitej*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 144-145; tamże, J.K. Pietrzak, *Wierni tradycji - w nurcie nowych przeobrażeń*, s. 163; T. Eustachiewicz, *Dziesięciolecie Gimnazjum Ostrowskiego w Niepodległej Polsce* (przedruk), „Księga Pamięci”, z. 11, 2004, s. 32.

Biblioteka Pedagogiczna im. Alfonsa Parczewskiego w Kaliszu - Filia w Ostrowie Wielkopolskim - powstała w 1951 r. jako Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa podległa Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Poznaniu. W związku z reformą administracyjną w kraju, *Zgodnie z paragrafem 11 zarządzenia nr 12/76 kuratora Oświaty i Wychowania w Kaliszu w sprawie resortowej sieci bibliotek pedagogicznych w woj. kaliskim - od 1 stycznia 1976 r. przeszła pod bezpośredni nadzór Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kaliszu*. Po kolejnej reformie, w styczniu 1999 r., przeszła pod nadzór Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Poznaniu, zachowując wszakże status filii biblioteki pedagogicznej w Kaliszu, która w 2000 r. zmieniła nazwę na Książnicę Pedagogiczną im. A. Parczewskiego. Adres: ul. B. Limanowskiego 17.

Władze: w l. 1951-1961 kier. H. Kupczyk; w l. 1961-1969 kier. M. Ruda; w l. 1969-1970 kier. S. Wojciechowska; w l. 1970-1973 kier. S. Gliwiński; w l. 1973-1975 kier. M. Kasprzak ; w l. 1975-1980 kier. I. Wiśniewska; w l. 1981-2001 kier. M. Wojtczak; od 2001 r. kier. M. Horodecka.

Źródła: *Kronika Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Ostrowie*; oprac. *Organizacja i działalność Filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Ostrowie Wielkopolskim*.

Biblioteka Publiczna im. Stefana Rowińskiego - kontynuuje tradycje biblioteczne Ostrowa Wielkopolskiego. W 1867 r. powstało zał. przez księdza J. Echausta Towarzystwo Czytelni Katolickich. W 1907 r. utworzono z inicjatywy powstałego w 1880 r. Towarzystwa Czytelni Ludowych Bibliotekę Zjednoczonych Towarzystw (powstała z połączenia przez A. Lisieckiego i

S. Rowińskiego mniejszych działających przy różnych stowarzyszeniach bibliotek - pierwszym jej bibliotekarzem był L. Sokołowski). W 1936 r. powołano przy Inspektoracie Szkolnym otwartą w 1937 r. Powiatową Centralę Bibliotek Ruchomych.

W lutym 1945 r. udostępniono w Warsztatach Kolejowych Bibliotekę Związku Zawodowego Kolejarzy. W listopadzie 1945 r. wznowiono po okupacyjnej przerwie bibliotekę ww. Towarzystwa Czytelni Ludowych. 16 stycznia 1949 r. otwarta została Miejska Biblioteka Publiczna (uchwała Rady Narodowej o jej utworzeniu z września 1948 r.), która zarządzeniem nr 4/73 z dnia 29 grudnia 1973 r. Naczelnika Miasta i Powiatu w Ostrowie Wielkopolskim połączona została pod nazwą Biblioteka Publiczna Miasta i Powiatu w Ostrowie Wielkopolskim z Powiatową Biblioteką Publiczną.

(Powiatowa Biblioteka Publiczna, pierwotnie jako biblioteka powszechna tworzona od kwietnia 1946 r. na mocy uchwalonego przez Radę Ministrów 31 stycznia 1946 r. i zatwierdzonego przez Prezydium Krajowej Rady Narodowej 17 kwietnia 1946 r. dekretu o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi [Dz. U.1946 nr 26, poz. 153]. W trakcie organizacji przejęta została uchwałą z 3 sierpnia 1946 r. przez PRN, która zgodnie z art. 10 ww. dekretu zleciła jej utrzymanie, formalnie od 31 marca 1947 r., Powiatowemu Związkowi Samorządowemu, zw. Wydziałem Powiatowym).

Na podstawie likwidującą powiaty ustawy sejmowej z 1 czerwca 1975 r. Prezydent Miasta Ostrowa Wielkopolskiego zarządzeniem z 23 października 1975 r. w miejsce Biblioteki Publicznej Miasta i Powiatu powołał ponownie Miejską Bibliotekę Publiczną w Ostrowie Wielkopolskim, której w 2000 r. nadano nazwę Biblioteka Publiczna, a w 2002 r. imię Stefana Rowińskiego. Adres: ul. Wolności 2.

Władze: w l. 1949-1972 kier. J. Schubert; w l. 1972-1974 kier. W. Burdosz; w l. 1975-1978 dyr. H. Kupczyk; w l. 1978-1999 dyr. B. Kobzda; w l. 2000-2003 dyr. A. Derewicki; od 2003 r. dyr. W. Grabowski.

Źródła: (M.P.), *Uroczyste otwarcie biblioteki TCL w Ostrowie*, „Głos Ostrowski” nr 24/1945; K. Szymański, *Pod pruskim zaborem*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 28; *Kształtowanie władzy ludowej w Ostrowie w latach 1945-1949*, Ostrow Wielkopolski [b.d.], s. 109; H. Kupczyk, *Biblioteki publiczne miasta Ostrowa Wielkopolskiego i powiatu ostrowskiego w latach 1946-1975*, w: *V Konferencja...*, s. 31-39; W. Jakóbczyk, *Towarzystwo Czytelni Ludowych 1880-1939*, Poznań 1982; U. Kaczmarek, M. Sobczak, *Służba zdrowia, oświata i kultura...*, w: *Ostrow Wielkopolski. Dzieje...*, s. 409; Uchwała Nr XVII/324/2000 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 29 czerwca 2000 r. w sprawie: uchwalenia statutu Biblioteki Publicznej w Ostrowie Wielkopolskim; Uchwała Nr XXXV/642/2002 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 16 września 2002 r. w sprawie: nadania imienia Stefana Rowińskiego Bibliotece Publicznej w Ostrowie Wielkopolskim; A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrow Wielkopolski. Fakty...*, s. 11, 23; *Wykaz dawnych pracowników Biblioteki Publicznej im. Stefana Rowińskiego* - arch. Biblioteki Publicznej w Ostrowie Wielkopolskim; arch. domowe W. Burdosza.

Empik - powstał w wyniku przekształceń własnościowych po 1989 r. i przejęciu od RSW „Prasa-Książka-Ruch” przez firmę Empik sp. z o.o. działających do 1991 r. Klubów Międzynarodowej Prasy i Książki. W 1994 r. firma Empik została nabyta od Skarbu Państwa przez belgijsko-holenderski koncern Eastbridge. Adres: pierwotnie ul. Kolejowa 24b, od 2001 r. ul. Kaliska 120.

Władze: w l. 1991-2003 dyr. W. Grabowski; w l. 2003-2005 dyr. A. Dąbrowski; od 2005 r. dyr. A. Antoszczyk.

Źródła: rel. B. Czwordon; rel. W. Grabowskiego; rel. A. Dąbrowskiego; rel. A. Antoszczyk; <https://www.gowork.pl/empik,7151/wywiad> (dostęp: 15.12.2018).

Kino Komeda - budowane od 1973 r., otwarte 13 lipca 1996 r. Pierwszym właścicielem placówki była Państwowa Instytucja Filmowa „Film-Art” w Poznaniu. 25 listopada 2005 r., wskutek postawienia tej firmy w stan upadłości, kino zostało przyporządkowane administracyjnie i merytorycznie jego podnajemcy Przedsiębiorstwu Imprez Kulturalnych „Centrum Ostrów” (ob. Ostrowskie Centrum Kultury), a w 2006 r. ostatecznie przejęła je Gmina Miasto Ostrów Wielkopolski. Adres: aleja Powstańców Wielkopolskich 22.

Władze: w l. 1996-2005 dyr. E. Smolińska; od 2005 r. (po zmianie statusu kina) kier. E. Smolińska.

Źródła: (jw), *Nowy duch w „Komedzie”*, „Gazeta Ostrowska” nr 49, 7 grudnia 2005; Uchwała Nr XLIV/650/2006 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 26 września 2006 r.: RM wyraziła zgodę na zakup 73/100 części w zabudowanej nieruchomości gruntowej, położonej w Ostrowie Wielkopolskim przy ul. Powstańców Wielkopolskich 22, (...) będącej własnością Województwa Wielkopolskiego w wieczystym użytkowaniu Instytucji Filmowej „Film-Art.” z siedzibą w Poznaniu wraz z prawem własności zabudowy tj. budynku kina z towarzyszącą infrastrukturą; rel. E. Smolińskiej.

Klub „Forum „SF” (Klub Miłośników Fantastyki) w Ostrowie Wielkopolskim - zał. w 1984 r. z inicjatywy W. Banacha, istniał do 1987 r. M.in. w 1984 r. w Klubie zorganizowana została wystawa D. Wegnera „Ilustracje do <Dzienników Gwiazdowych> S. Lema”. Adres: Młodzieżowe Centrum Kultury - ul. Browarna 4.

Władze: od 1984 r. prez. W. Banach.

Źródła: W. Banach, *Klub „Forum SF” z Ostrowa Wielkopolskiego*, w: *Polcon'85*, Poznań-Błażejewko 1985, s. 105-106; rel. W. Banacha.

Klub Jeździecki Hufnal - zał. w 1979 r. z inicjatywy W. Koczorowskiego początkowo, od 1980 r., działał jako Sekcja Jeździecka Hufnal w ramach Zakładowego Ogniska Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej „Automatyk” w MERA-ZAP w Ostrowie Wielkopolskim. Od 2000 r. ma status stowarzyszenia. Władze: w l. 1979-1982 pierwszy kier. T. Herchold.

Źródła: brosz. *5 lat Sekcji Jeździeckiej Hufnal*, Ostrów Wielkopolski 1984; rel. K. Duleby - czł. Klubu Jeździeckiego Hufnal.

Klub Książki Niezależnej - powstał w 1989 r. przy Komitecie Obywatelskim „Solidarność” i Tymczasowej Miejskiej Komisji Koordynacyjnej NSZZ „Solidarność” w Ostrowie Wielkopolskim. Widomej społecznie działalności nie podjął.

Zał.: m.in. W. Banach, W. Gibasiewicz, J. Lisiecki, A. Pawłowski.

Źródła: A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski, Fakty...*, s. 144.

Klub Literacki „KOF” - powstał w 2006 r. w Ostrowie Wielkopolskim. Po 2007 r. widomej w ostrowskim środowisku literackim działalności nie prowadził.

Zał.: J. Kończyński, Ł. Orłowski.

Źródła: rel. V. Filipowskiej; rel. J. Kończyńskiego; rel. Ł. Orłowskiego.

Klub Literacki „Nowego Impulsu” - zał. w 2006 r. w Ostrowie Wielkopolskim z inicjatywy L. Wawrzyniaka. Powstał w celu integracji ostrowskiego środowiska literaturoznawczego, gdy przestał się ukazywać dołączany do „Kuriera Ostrowskiego” miesięcznik „Nowy Impuls”. Działał do 2009 r. Tematami comiesięcznych spotkań członków klubu były anonsowane w „Gazecie Ostrowskiej” zagadnienia z zakresu literaturoznawstwa. Pierwotnie odbywały się one w pubie „Brama” przy ul. Raszkowskiej 46, później przeniesione zostały do kawiarni „Cafe Retro” w Rynku 29.

Zał.: b. członkowie zesp. redakcyjnego i współpracownicy miesięcznika „Nowy Impuls” - K. Ćwiklak, J. Galant, W. Gawłowski, T. Gruchot, L. Wawrzyniak, a także W. Grabowski i H. Olejnik.

Źródła: rel. L. Wawrzyniaka; anonse klubowe w „Gazecie Ostrowskiej” w l. 2006-2009.

Klub Międzynarodowej Prasy i Książki - otwarty 30 września 1974 r., działał do 1991 r. Należał do powstałej w 1971 r. RSW „Prasa-Książka-Ruch”. W wyniku przekształceń własnościowych po 1989 r. RSW stała się częścią firmy Empik sp. z o.o., która przejęła też Kluby Międzynarodowej Prasy i Książki. Adres ostrowskiego Klubu Międzynarodowej Prasy i Książki: ul. Kolejowa 24b.

Władze: w l. 1973-1975 kier. C. Piskorski, w l. 1975-1982 dyr. S. Karliński, w l. 1982-1986 dyr. W. Grabowski, w l. 1987-1990 dyr. B. Czwordon.

Źródła: T. Wysocki, *Klub Międzynarodowej Książki i Prasy w Ostrowie*, „Kronika Wielkopolski” nr 2/3 (6), 1975; rel. C. Piskorskiego; B. Czwordon; rel. W. Grabowskiego.

Klub Nauczyciela - rozpoczął działalność 6 kwietnia 1971 r. (pierwotnie pod nazwą Ośrodek Pracy Oświatowo-Kulturalnej Nauczycieli) jako placówka oświatowo-wychowawcza ZNP. W l. 1991-1994 podporządkowany był Miejskiemu Zespołowi Ekonomiczno-Administracyjnemu Szkół w Ostrowie Wielkopolskim, a w l. 1994-1997 Kuratorium Oświaty w Kaliszu. (Od 1997 r. jego działalność kontynuowało powstałe w 1996 r. Stow. Kulturalno-Oświatowe „Klub Nauczyciela”). Pod klubową egidą działały m.in.: sekcje plastyczna, fotograficzna, literacka, szachowa, turystyczna, sportowa, a także zespół muzyczny. Adres: ul. Królowej Jadwigi 8d.

Władze: w l. 1971-1972 kier. E. Mikołajczyk; w l. 1972-1987 kier. Z. Krajewska; w l. 1987-1988 kier. M. Kołodziej; w l. 1988-1989 kier. K. Kowalczyk; w l. 1989-1991 dyr. U. Namysł; w l. 1991-1994 dyr. J. Mikołajczyk (jako dyr. MZEAS); w l. 1994-1997 wspólne kierownictwo w imieniu Kuratorium Oświaty w Kaliszu - przew. Zarządu Oddziału ZNP w Ostrowie Wielkopolskim B. Woś i przew. KZ NSZZ „Solidarność” POiW w Ostrowie Wielkopolskim W. Barańczak.

Źródła: (t), *Nauczycielski ośrodek w Ostrowie*, „Południowa Wielkopolska” nr 5/1971; (tnp.), *Kultura ostrowska w dyskusji przedzjazdowej*, „Południowa Wielkopolska” nr 10/1971; *Miejska Rada Narodowa...*, s. 27-30; (tnp.), *Jubileusz Klubu Nauczyciela* „Gazeta Ostrowska” nr 50/51, 22 grudnia 1991; Protokół zdawczo-odbiorczy spisany w dniu 27 lutego 2004 r. na okoliczność przekazania budynku „Klubu Nauczyciela”; rel. J. Mikołajczyka; rel. U. Słupianek; rel. J. Wójcickiego.

Klub Nauczycieli Aktywnych Ostrowskiego Rejonu Oświatowego - zał. w 1991 r. przez M. Lewickiego, P. Rajskego, I. Splawską i J. Wójcickiego. W 1996 r. został przejęty jako sekcja Klubu Nauczycieli Aktywnych przez Stow. Kulturalno-Oświatowe „Klub Nauczyciela”. Organizował m.in. młodzieżowe warsztaty dziennikarskie, konkurs gazet szkolnych i dyskusje dotyczące problematyki oświatowej. Zakończył działalność ok. 2002 r.

Władze: wybrani w 1991 r. do Rady Programowej Klubu M. Lewicki, P. Rajske, I. Splawska, J. Wójcicki.

Źródła: (tnp.), *KNA do nauczycieli*, „Gazeta Ostrowska” nr 44, 7 listopada 1993; rel. J. Wójcickiego.

Klub Plastyka Amatora - powołany został w 1956 r. przez Oddział Kultury przy Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Ostrowie w świetlicy ostrowskiego ratusza. W 1957 r. z braku dotacji na zakup materiałów i stałej siedziby klub zawiesił działalność, ale jeszcze tego r. jego członkowie znaleźli locum i wsparcie finansowe w Domu Kultury Kolejarza przekształcając klub

w Zespół Plastyczny Domu Kultury Kolejara (od 1966 r. Ostrowskiego Domu Kultury). Z kolei reaktywowania pierwotnego Klubu Plastyka Amatora w 1970 r. podjął się B. Jędryszczak, to jednak przedsięwzięcie - pozbawione instytucjonalnego wsparcia - nie przetrwało 1971 r.

Władze: w l. 1956-1957 przew. W. Zuchowski; w l. 1970-1971 przew. B. Jędryszczak.

Źródła: *Klub Plastyka Amatora zaprasza na spotkanie*, „Głos Ostrowski” nr 16, listopad 1957; Z. Suchecki, *Rozwój ruchu plastycznego w Ostrowskiem*, w: *V Konferencja...*, s. 54-55; C. Woś, *Plastyka ostrowska*, w: *Ostrowski sejmik...*, s. 83-85; tenże, *Ostrowscy plastycy...*, 4-5, 22-23.

Klub „Zadziorek” - w l. 1978-1989 placówka kulturalno-oświatowa w MERA-ZAP w Ostrowie Wielkopolskim. Klub posiadał wiele sekcji, organizował imprezy masowe i prowadził radiowęzeł zakładowy (studio i amplifikatornię).

Władze: w l. 1978-1979 kier. W. Koczorowski; w l. 1979-1981 kier. J. Zawada; w l. 1981-1983 instr. D. Marciniak; w l. 1983-1989 kier. M. Dolata.

Źródła: E. Konieczny, „Zadziorek” czy „Rozbiorek”, „P” nr 11/1979; P. Klimek, *Przepraszam - chciałbym się ukulturalnić*, „P” nr 10/1987; brosz. *Miejska Rada Narodowa...*, s. 43-44; rel. W. Koczorowskiego; rel. J. Zawady; rel. D. Marciniak; rel. M. Dolaty.

Koło Miłośników Przygodzic - zał. w 1993 r., w 2001 r. przekształciło się w Tow. Miłośników Przygodzic. Wydawało „Zeszyty Przygodzickie”. Zał.: W. Kieremkampt, K. Tysiak, Z. Wittek.

Władze: od 1993 r. przew. W. Kieremkampt (w pierwszym zarządzie także wiceprzew. K. Tysiak, sekr. Z. Wittek).

Źródło: E. Radziszewski, *Historia Towarzystwa Miłośników Przygodzic*, w: *Jubileusz 15-lecia Towarzystwa Miłośników Przygodzic 1993-2008*, Przygodzice 2008, s. 9-21.

Koło Ostrowiaków w Poznaniu - zał. przez b. maturzystów ostrowskiego gimnazjum w 1931 r. w Poznaniu. *Członkowie schodzą się w lokalu klubowym „Continental”* (B.M.). Szerszej działalności do II w. św. Koło nie podjęło.

Władze: od 1931 r. pierwszy przew. S. Kryzan.

Źródła: S. Pacyna, *W II Rzeczypospolitej*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 145; B. Molska, *Zapis naszej obecności...*, s. 236 (przedruk z: *Koło Ostrowiaków w Poznaniu*, „Orędownik Ostrowski” nr 23/1931).

Koło Przyjaciół Nordhausen - zał. w 1992 w celu sformalizowania istniejących od 1972 r. kontaktów Ostrowa Wielkopolskiego z miastem Nordhausen w NRD (od 1990 r. RFN). Kontakty te, nawiązane pocz. na płaszczyźnie politycznej, od 1976 r. rozwijały się także na płaszczyźnie kulturalnej.

Władze: w l. 1992-1996 prez. J. Balicki; w l. 1996-1999, prez. K. Woźniak; od 1999 r. prez. A. Leraczyk.

Źródła: *Szanujmy sąsiada* - rozmowa D. Kasprzak z J. Balickim, „Gazeta Ostrowska” nr 12, 26 marca 1995; DK, *Ostrów - Nordhausen*, „Gazeta Ostrowska” nr 21, 28 maja 1995; A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski, Fakty...*, s. 76, 173-185; rel. czł. Koła Janiny Woźniak.

Koło Towarzystwa im. Fryderyka Chopina - zał. 21 lutego 1961 r. w Ostrowie Wielkopolskim z inicjatywy m.in. M. Kostrzewskiego, B. Kowalskiej i F. Kowalskiego. Powstało w celu propagowania muzyki najwybitniejszego polskiego kompozytora, jednak po kilku l. działalności przestało się wykazywać istotną na niwie muzycznej aktywnością. Reaktywowano je 16 grudnia 1986 r. w Klubie Międzynarodowej Prasy i Książki.

Władze: w l. 1961-1984 prez. F. Kowalski; w l. 1986-1991 (po reaktywacji) prez. K. Pussak - wówczas w zarządzie także wiceprez. A. Leraczyk, sekr. M. Gniazdowska, skarbnik A. Kłyż,

czł. B. Kowalska, czł. D. Przybył; w l. 1992-2003 prez. M. Gniazdowska; od 2003 r. prez. J. Koralewski.

Źródła: rel. B. Kowalskiej; rel. A. Leraczyka; *Spolecznie i aktywnie*, „Południowa Wielkopolska” nr 12/1971 (fragm.: *Ale na marginesie warto odnotować i to, że w wykazie stowarzyszeń figurują organizacje jak np. Towarzystwo im. Fryderyka Chopina i Towarzystwo Rozwoju Gospodarczego i Kulturalnego, które nie przejawiają prawie żadnej działalności. Jest publiczną tajemnicą, że pierwsze utożsamia się tylko z osobą zasłużonego działacza Franciszka Kowalskiego, drugie natomiast przestało wykazywać jakkolwiek inicjatywę z chwilą powstania Ostrowskiego Towarzystwa Kulturalnego*); sm, *Towarzystwo im. Fryderyka Chopina*, „Wagon” nr 1/1987; A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski. Fakty...*, s. 46.

Młodzieżowe Centrum Kultury (pierwotnie formalnie Miejskie Centrum Kultury ZSMP) - powstało 13 marca 1984 r. (w stadium organizacyjnym pod nazwą Miejski Ośrodek Kultury Młodzieży). Działalność zakończyło w 1994 r. - połączono wówczas Młodzieżowe Centrum Kultury z Ostrowskim Domem Kultury tworząc Ostrowskie Centrum Kultury. Adres: ul Browarna 4, a po zwiększeniu w 1986 r. bazy lokalowej ul. Kolejowa 24.

Władze: w l. 1984-1990 dyr. P. Łopatka; w l. 1991-1994 dyr. R. Balicki.

Źródła: Uchwała Nr XXVI/118/84 Miejskiej Rady Narodowej w Ostrowie Wielkopolskim z dnia 31 stycznia 1984 r. w sprawie: utworzenia Młodzieżowego Centrum Kultury w Ostrowie Wielkopolskim; *Miejska Rada Narodowa...*, s. 22-24; A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski. Fakty...*, s. 117-118; rel. P. Łopatki; rel. R. Balickiego.

Młodzieżowe Towarzystwo Przyjaciół Nauk - utworzone 15 marca 1974 r. z inicjatywy dyr. I LO w Ostrowie Wielkopolskim Z. Walczaka mianowanego jego opiekunem. Od listopada 1975 r. Filia Młodzieżowego Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Kaliszu. Działo w niej siedem sekcji (filologiczna, historyczna, matematyczna, biologiczna, chemiczna, historii sztuki, techniczna) - wykładowcami m.in. prof. prof. ostrowskich liceów: fizyk Z. Gubański, polonistka Ł. Huzarewicz, matematyk Z. Gubański. Filia zaprzestała działalności w r. szkolnym 1990/1991. Adres: ul. Gimnazjalna 5 (przy Młodzieżowym Domu Kultury - zajęcia lekcyjne odbywały się w udostępnionych salach I LO).

Władze: w l. 1974-1976 pierwszy przew. K. Ilski.

Źródła: (tak), *Młodzieżowe Towarzystwo Przyjaciół Nauk działa w Ostrowie*, „Południowa Wielkopolska” nr 4/1974; T. Kr., *Najlepsi - w szeregach MTPN*, „Południowa Wielkopolska” nr 12/1976; brosz. *135 lat Gimnazjum w Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrów Wielkopolski 1980, s. 9-10; *Miejska Rada Narodowa...*, s. 26; rel. Z. Kiersteina - nauczyciela wykładowcy w MTPN.

Młodzieżowy Dom Kultury - rozpoczął działalność 1 września 1982 r. w Ostrowie Wielkopolskim. Pierwotnie w zajmowanym przez Młodzieżowy Dom Kultury budynku od 1957 r. mieścił się przeniesiony z ul. Kaliskiej, powstały w 1953 r., Dom Harcerza, a od 1 grudnia 1959 r. Dom Kultury Dzieci i Młodzieży (znalazła w nim siedzibę także Harcerska Stanica Motorowa). W 1973 r. DKDiM przemianowany został na Ognisko Pracy Pozaszkolnej. Adres: ul. Gimnazjalna 5.

Władze: w l. 1959-1960 kier. M. Skrzypek; w l. 1960-1973 kier. M. Hausmann; w l. 1973-1981 dyr. M. Hausmann; w l. 1981-1990 dyr. E. Jankowiak; w l. 1990-1999 dyr. T. Burkietowicz; w l. 2000-2007 dyr. M. Szubert-Kornaszewska; od 2008 r. dyr. T. Tomalak.

Źródła: (bp), *Mamy w Ostrowie ciekawy zakład młodzieżowy*, „Gazeta Ostrowska” nr 13/1960; Decyzja nr 5/82 z 31 maja 1982 r. Kuratora Oświaty i Wychowania w Kaliszu; *Informator. 30 lat MDK*, Ostrów Wielkopolski 1990; rel. T. Burkietowicz.

Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego - powołane zostało zarządzeniem nr 1 z dn. 8 lutego 1988 r. prezydenta Ostrowa Wielkopolskiego. Początkowo miało mieć status muzeum regionalnego.

W 1910 r. Koło Towarzystwa Czytelni Ludowych zorganizowało stałą ekspozycję ostrowskich zabytków w *małym górnym pokoiku Domu Katolickiego*, przeniesioną w 1916 r. do kamienicy przy ul. Kościelnej 11. Dała ona następnie początek otwartemu przez TCL 11 października 1936 r., za sprawą S. Rowińskiego i z jego w dużej części zbiorami, w górnej sali ostrowskiej Strzelnicy (ob. budynek OCK) muzeum regionalnemu z działami: archeologicznym, etnograficznym, numizmatycznym i historycznym. Kres istnieniu placówki położyła niemiecka okupacja.

W PRL na mocy uchwały PPRN w Ostrowie Wielkopolskim z 1956 r. utworzono komitet organizacyjny, którego celem było ponowne zorganizowanie w mieście muzeum regionalnego. Rozpoczęto zbieranie eksponatów, które ostatecznie z braku lokalu przeniesiono do Odolanowa i od 28 grudnia 1958 eksponowano w tamtejszym ratuszu, potem w LO, a następnie w Domu Kultury. W 1973 r. po zmianach administracyjnych w kraju, *eksponaty stały się własnością władz miasta i gminy Odolanów* (E.D.), zaś w Ostrowie Wielkopolskim pragnienie posiadania własnej instytucji dokumentującej jego historię i tradycje zaczęło nabierać realnego kształtu w l. 80. dzięki działaniom podjętym ze wsparciem władz miejskich przez Ostrowskie Tow. Kulturalne i lokalnych społeczników (gł. M. Grześczyka). Adres: Rynek 1 (ratusz).

Władze: od 1988 r. dyr. W. Banach.

Źródła: (tnp.), *Regionalne Muzeum w Ostrowie*, „Orędownik Ostrowski” nr 82, 13 października 1936 - informacja o otwarciu w mieście 11 października 1936 r. nowej placówki kulturalnej; (tnp.), *Muzeum otwarte*, „Orędownik Ostrowski” nr 103, 25 grudnia 1936 - *Muzeum T.C.L. w strzelnicy miejskiej przy ul. Raszkowskiej będzie otwarte w drugie Święto Bożego Narodzenia i nazajutrz w niedzielę od godz. 11 do 13-tej* (informacja dot. dział. muzeum w okr. świątecznym); (H), *Powstanie Muzeum Ziemi Ostrowskiej*, „Głos Ostrowski” nr 1/1957; J. Kwieciński, *Muzeum na czarnej godzinę*, „Południowa Wielkopolska” nr 12/1963; K. Szymański, *Pod pruskim zaborem*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 28; S. Nawrocki, *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 225; E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 25; E. Dymacz, *Muzeum Regionalne w Odolanowie*, „Gazeta Ostrowska” nr 49, 12 grudnia 1993.

Ostrowski Dom Kultury - pierwotnie podjął działalność 1 września 1951 r. jako Powiatowy Dom Kultury Związków Zawodowych. 10 lipca 1953 r. przeszedł pod zarząd Związku Zawodowego Kolarzy w Ostrowie Wielkopolskim i funkcjonował jako Dom Kultury Kolarza administrowany od 1 czerwca 1956 r. przez Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego w Ostrowie Wielkopolskim. W 1966 r. przekształcony w placówkę międzyzakładową zmienił nazwę - z racji największego wkładu finansowego ZNTK w jego działalność - na Ostrowski Dom Kultury ZNTK, który z kolei 1 kwietnia 1990 r. przejęty został przez miasto jako Ostrowski Dom Kultury. Działał do 1994 r. (połączono wówczas Ostrowski Dom Kultury z Młodzieżowym Centrum Kultury tworząc Ostrowskie Centrum Kultury). Adres: ul. Wolności 2.

Władze: w l. 1951-1953 kier. W. Borowiec; w l. 1953-1956 kier. S. Nowak; w l. 1956-1965 kier. M. Staszczak; w l. 1965-1966 kier. M. Zieliński; w l. 1966-1976 dyr. M. Zieliński; w l. 1976-1977 p.o. dyr. T. Radomski; w l. 1977-1991 dyr. W. Gilarski; w l. 1991-1994 dyr. E. Smolińska.

Źródła: Uchwała Nr 37/270 z lipca 1951 r. PMRN w Ostrowie Wielkopolskim; *Miejska Rada Narodowa...*, s. 18-22; Uchwała Nr XII/82/90 MRN w Ostrowie Wielkopolskim z dnia 26 kwietnia 1990 r. w sprawie: przekazania przez ZNTK Ostrowskiego Domu Kultury; U. Kaczmarek, M. Sobczak, *Służba zdrowia, oświata i kultura...*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 410; rel. H. Nowak - siostry S. Nowaka; rel. W. Gilarskiego; rel. R. Balickiego.

Ostrowski Klub Katolików - powstał w maju 1989 r. przy par. pw. św. Antoniego Padewskiego. Widomej na niwie społecznej działalności nie podjął.

Zał.: nm.in. T. Gaworzewski, M. Jarnecki, H. Siciński.

Źródła: biuletyn *Ostrowski Klub Katolików* nr 1, październik 1989; rel. M. Jarneckiego.

Ostrowskie Centrum Kultury - powstało 31 maja 1994 r. w wyniku połączenia Ostrowskiego Domu Kultury z Młodzieżowym Centrum Kultury. Pierwotnie istniało do 1999 r. (w jego miejsce utworzono Przedsiębiorstwo Imprez Kulturalnych „Centrum Ostrów”). Ponownie podjęło działalność 1 stycznia 2006 r. Adres: ul Wolności 2.

Władze: w l. 1994-2000 dyr. R. Balicki; od 2006 r. dyr. E. Matecka.

Źródła: Uchwała Nr XXXVI/350/94 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 30 marca 1994 r. w sprawie: połączenia Ostrowskiego Domu Kultury z Młodzieżowym Centrum Kultury i utworzenia Ostrowskiego Centrum Kultury w Ostrowie Wielkopolskim; Uchwała Nr XI/197/99 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 28 października 1999 r. w sprawie: likwidacji instytucji kultury o nazwie Ostrowskie Centrum Kultury w Ostrowie Wielkopolskim; Uchwała Nr XXXIV/486/2005 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 25 października 2005 r. w sprawie: powołania samorządowej instytucji kultury o nazwie Ostrowskie Centrum Kultury w Ostrowie Wielkopolskim; rel. R. Balickiego; rel. E. Mateckiej.

Ostrowskie Stowarzyszenie Kulturalne - działało w l. 1993-1994. Istotnej społecznie działalności nie podjęło. Adres: Młodzieżowe Centrum Kultury, ul. Kolejowa 24 b.

Władze: prez. W. Banach, zca prez. R. Balicki, sekr. H. Rozbicka, skarbnik W. Grabowski, czł. P. Klimek.

Źródła: DK, *Powstało Ostrowskie Stowarzyszenie Kulturalne*, „Gazeta Ostrowska” nr 48, 5 grudnia 1993; rel. R. Balickiego; rel. H. Rozbickiej.

Ostrowskie Towarzystwo Genealogiczne - powstało w 2005 r. Od 2006 r. wydaje „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego”. Pod jego szyldem ukazały się także m.in. płyty: CD, *Źródła do dziejów Powstania Wielkopolskiego na Ziemi Ostrowskiej ze zbiorów Archiwum Państwowego w Poznaniu*, 2008; DVD, *II wojna światowa w Powiecie Ostrowskim*, 2009; DVD, *Akta stanu cywilnego parafii rzymskokatolickiej w Ostrowie Wielkopolskim (1808-1874)*, 2010.

Władze: prez. M. Kowalczyk (w pierwszym zarządzie w l. 2005-2007 r. także: wiceprez. J. Malkowski, sekr. M.F. Nowak, skarbnik I.M. Lis).

Źródła: „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego”, nr 1, 2006; rel. I.M. Lis; rel. M.F. Nowaka.

Ostrowskie Towarzystwo Kulturalne - utworzone na sejmiku kulturalnym 20 kwietnia 1963 r. Do 1976 r. działało jako oddział powiatowy Wielkopolskiego Towarzystwa Kulturalnego w Poznaniu, w 1977 r. weszło w skład utworzonej 28 października 1976 r. Federacji Towarzystw Kulturalnych Ziemi Kaliskiej (przetrwiała do 14 listopada 1987 r.), działalność zakończyło w 1991 r. Adres: kolejno Miejska Biblioteka Publiczna, Ostrowski Dom Kultury, Klub Międzynarodowej Prasy i Książki, ratusz.

Władze: w l. 1963-1964 prez. J. Dykczak; w l. 1964-1965 prez. M. Zieliński; w l. 1965-1966 prez. Z. Dykciak; w l. 1966-1977 prez. E. Jakubek; w l. 1977-1985 prez. R. Małecki; w l. 1985-1990 prez. W. Popławski (w ostatnim zarządzie także m.in.: wiceprez. J.K. Pietrzak, zca ds. organizacyjnych W. Grabowski, zca ds. amatorskiego ruchu artystycznego D. Kasprzak, zca ds. wydawniczych R. Małecki, sekr. T. Burkietowicz, skarbnik C. Piskorski).

Źródła: E. Jakubek, *Zarys działalności Ostrowskiego Towarzystwa Kulturalnego w latach 1963-1976*, w: *V Konferencja...*, s. 21-29; J. Marcinkiewicz, *Federacja Towarzystw Kulturalnych Ziemi Kaliskiej (1976-1981)*, „Rocznik Kaliski”, t. XVI, 1983; E. Jakubek, *25 lat Ostrowskiego Towarzystwa Kulturalnego (1963-1988)*, w: *Ostrowski sejmik...*, s. 5-17; U. Kaczmarek, M. Sobczak, *Służba zdrowia, oświata i kultura...*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 417; rel. Z. Dykcika; rel. R. Małeckiego; rel. J.K. Pietrzaka.

Ostrowskie Towarzystwo Naukowe - utworzone w 2005 r. z inicjatywy R. Podskarbi. Od 2006 r. wydaje wraz z Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego”. Organizuje spotkania literackie i naukowe, prowadzi działalność wydawniczą, współpracuje także z ostrowską Telewizją Proart przy realizacji filmów popularnonaukowych (koncepcja merytoryczna i narracja na wizji członków OTN). Adres: Rynek 1 (ratusz).

Władze: w l. 2005-2008 prez. R. Podskarbi (w pierwszym zarządzie także: wiceprez. J. Galant, wiceprez. M. Podskarbi-Hebisz, sekr. M. Kędziora, skarbnik G. Sznajder, czł. W. Banach, czł. K. Marszał); od 2008 r. prez. J. Galant.

Źródła: „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego” nr 1, 2006; rel. R. Podskarbi.

Ostrowskie Towarzystwo Oświatowe - powstało w 1989 r. z inicjatywy L. Wawrzyniaka, działało do 1992 r. Organizowało dla uczniów ostrowskich liceów w ramach utworzonego Studium Edukacji Alternatywnej cykle wykładowe, na które składały się prelekcje młodych nauczycieli i wykładowców akademickich (historyka M. Jarneckiego, filologów P. Kaczyńskiego i K. Morty, filozofa M. Tarasewicza, fizyka T. Jędrzejaka, matematyka M. Lewickiego) oraz lektoraty jęz. angielskiego i niemieckiego (m.in. jęz. angielskiego uczyła wolontariuszka Korpusu Pokoju A. Urillo). Adres: I LO w Ostrowie Wielkopolskim, ul. Gimnazjalna 9.

Władze: prez. L. Wawrzyniak, wiceprez. Z. Lubieniecki, skarbnik J. Cierpka, czł. M. Jarnecki, czł. Z. Kierstein, czł. J. Ławicki, czł. J. Rataj.

Źródła: (m), *OTO pomoże młodzieży*, „Gazeta Ostrowska” nr 5, 3 grudnia 1989; (tnp.), *Szansa*, „Ziemia Kaliska” nr 42/1990; arch. OTO w zb. L. Wawrzyniaka.

Polskie Towarzystwo Archeologiczne i Numizmatyczne - pierwotnie w 1968 r. powstało Koło Numizmatyczne przy Oddziale Polskiego Towarzystwa Archeologicznego w Poznaniu, przekształcone w 1971 r. w Oddział Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Numizmatycznego, a w 1991 r. w Oddział Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego w Ostrowie Wielkopolskim. Organizuje m.in. wystawy numizmatyczne: w 1987 r. wraz z Wydz. Kultury i Sztuki UM urządziło w ratuszu ekspozycję „Dawne pieniądze na ziemiach polskich w zbiorach ostrowskich numizmatyków” (wystawa poprzedzała otwarcie będącego jeszcze w trakcie organizacji, a otwartego w 1988 r. Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego).

Władze: w l. 1968-1994 prez. J. Maciejewski; od 1995 r. prez. J. Sówka.

Źródła: rel. A. Kubickiego; rel. J. Sówki; rel. L. Wawrzyniaka.

Polskie Towarzystwo Historyczne - 30 marca 1957 r. powstało w Ostrowie Wielkopolskim Koło Historyków przyporządkowane jako Koło Terenowe Oddziałowi Polskiego Towarzystwa Historycznego w Poznaniu. W 1977 r. reaktywowane po kilkuletniej stagnacji jako Koło Terenowe Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego w Kaliszu, zaprzestało działalności po wprowadzeniu w kraju 13 grudnia 1981 r. stanu wojennego. Ponownie zał. zostało 3 marca

2005 r. jako Koło Polskiego Towarzystwa Historycznego w Ostrowie Wielkopolskim. Adres: I LO w Ostrowie Wielkopolskim, ul. Gimnazjalna 9.

Władze: od 1957 r. do pocz. l. 70. przew. K. Szymański; w l. 1977-1979 przew. Z. Dykcik; w l. 1979-1981 przew. S. Kałowski; od 2005 r. przew. P. Grabarz.

Źródła: (tnp.), *Powstało koło Polskiego Towarzystwa Historycznego w Ostrowie*, „Głos Ostrowski” nr 10/1957; (jb), *Historyczna integracja*, „Gazeta Ostrowska” nr 49, 7 grudnia 2005 r.; M. Bodys, *Polskie Towarzystwo Historyczne - Oddział w Kaliszu w latach 1970-1989*, „Rocznik Kaliski”, t. XXXIII, 2007, s. 169-171; rel. Z. Dykcika; rel. S. Kałowskiego.

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział w Ostrowie Wielkopolskim -

Oddział utworzony został 12 czerwca 1951 r. Pod jego egidą powstały m.in.: Klub Turystyki kolarskiej „Bicykl-1977”, Klub Górski „Jontek”, Klub Kajakowy „Pelikany”, Koło Przewodników Turystycznych, Szkolne Koło Krajoznawczo-Turystyczne nr 59 „Wierchy” w Strzyżewie. Oddział organizuje m.in. rajdy turystyczne (m.in. od 1960 r. do Antonina szlakiem F. Chopina) i prowadzi działalność wydawniczą. Adres: ul. Starotargowa 5.

Władze: w 1951 r. prez. C. Molski; w l. 1951-1953 prez. A. Ochędzan; w l. 1953-1964 prez. J. Schubert; w l. 1964-1967 prez. M. Kostrzewski; w l. 1967-1976 prez. K. Niełacny; w l. 1976-1981 prez. J. Piros; w l. 1981-1985 prez. T. Sarnowski; od 1985, prez. J. Fierek.

Źródła: A. Wiśniewski, *Kronika „PTTK”...*, s. 7; rel. J. Piroso; rel. T. Sarnowskiego; J. Fierka.

Powiatowa Galeria Sztuki Współczesnej -

pierwotnie Galeria Sztuki Współczesnej otwarta 14 czerwca 1983 r. w Ostrowie Wielkopolskim jako filia Biura Wystaw Artystycznych w Kaliszu. Status placówki powiatowej uzyskała na mocy Uchwały nr V/54/99 Rady Powiatu Ostrowskiego z dn. 25 maja 1999 r. w sprawie: utworzenia Powiatowej Galerii Sztuki Współczesnej w Ostrowie Wielkopolskim i nadania jej statutu. Adres: ul. Wrocławska 3.

Władze: w l. 1983-1999 kier. E. Matecka; w l. 1999-2003 dyr. E. Matecka; od 2003 r. dyr. C. Janiszewski.

Źródła: *Miejska Rada Narodowa...*, s. 45; rel. E. Mateckiej; rel. C. Janiszewskiego.

Przedsiębiorstwo Imprez Kulturalnych „Centrum Ostrów” -

działało w l. 2000-2005. Powstało w miejsce Ostrowskiego Centrum Kultury. Adres: ul. Wolności 2.

Władze: w l. 2000-2002 prez. J. Górecki; w l. 2002-2005 prez. E. Matecka.

Źródła: Uchwała nr XI/198/99 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 28 października 1999 r. w sprawie: utworzenia Przedsiębiorstwa Imprez Kulturalnych „Centrum Ostrów” Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ostrowie Wielkopolskim; Uchwała Nr XXXIV/485/2005 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 25 października 2005 r. w sprawie: wyrażenia zgody na rozwiązanie spółki Przedsiębiorstwa Imprez Kulturalnych „Centrum Ostrów” spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ostrowie Wielkopolskim; rel. E. Mateckiej.

Spółdzielczy Ośrodek Kulturalno-Oświatowy -

powołany w Ostrowie Wielkopolskim, w wyniku porozumienia ostrowskich Spółdzielni Pracy przez powstałą w 1954 r. Międzyspółdzielnią Komisję Kulturalno-Oświatową, przemianowaną w 1960 r. na Spółdzielczy Ośrodek Kulturalno-Oświatowy. Po wprowadzeniu w 1975 r. nowego podziału administracyjnego kraju Spółdzielczy Ośrodek Kulturalno-Oświatowy stał się zakładem Wojewódzkiego Związku Spółdzielni Pracy w Kaliszu. Działalność zakończył w grudniu 1990 r. Adres: ul. Obrońców Pokoju 5 (ob. kard. Ledóchowskiego), od 1965 r. Rynek 36.

Władze: w l. 1960-1973 kier. C. Piskorski; w l. 1973-1980 kier. H. Potasznik; w 1980 r. kier. M. Hoffmann; w l. 1980-1990 kier. C. Piskorski.

Źródła: (jkw), *Uwaga, nowa placówka*, „Południowa Wielkopolska” nr 4/1965; C. Piskorski, *SOKO. Spółdzielczy Ośrodek...*; rel. i arch. domowe C. Piskorskiego (tu m.in.: Protokół nr 36 z zebrania MKKO w dniu 18 grudnia 1959 r. - punkt 9: Przeglądanie zmiany nazwy z MKKO na SOKO); rel. H. Potasznika.

Stowarzyszenie Artystyczno-Edukacyjne „Pracownia Teatralna” - zał. w lutym 2000 r. Do 2002 r. firmowało spektakle teatralne prowadzonego przez J. Góreckiego zespołu „Pracownia Teatralna”, zarazem od 2000 r. organizuje Ogólnopolski Festiwal Teatrów Niezależnych (do 2002 r. anonsowany jako Ogólnopolski Festiwal Teatrów Niezawodowych). Współorganizowało również m.in.: w Przedsiębiorstwie Imprez Kulturalnych „Centrum Ostrów” w 2000 r. warsztaty teatralne „Lato z Szekspirem” i wystawę fotograficzną „Ostrów 2000”, a w 2001 r. I Ostrowskie Seminarium Teatralne OseT i recital M. Balcara; w Młodzieżowym Domu Kultury powstały w 2001 r. konkurs literacki „Poetyckie listopady”, w ramach którego zaaranżowało wystawę plastyczną w Galerii „Pędzelek”. Także: w 2002 r. wspólnie z Młodzieżowym Domem Kultury wydało tomik poezji L. Kaczmarka pt. *Weto dla poirytowanej duszy*. Adres: ul. Wolności 2.

Władze: od 2000 r. prez. I. Kupczyk (w pierwszym zarządzie także: sekr. T. Burkietowicz, skarbnik J. Balcar, czł. J. Górecki, czł. P. Szczepaniak).

Źródła: folder, *Stowarzyszenie Artystyczno-Edukacyjne „Pracownia Teatralna”*, Ostrów Wielkopolski 2001; rel. T. Burkietowicz; rel. J. Góreckiego; rel. J. Balcara.

Stowarzyszenie Artystyczno-Edukacyjne „Scena Młodych” - zał. w 2004 r. w Przedsiębiorstwie Imprez Kulturalnych „Centrum Ostrów” w celu prowadzenia i promowania działalności artystycznej. W pierwszych latach istotnej działalności nie podjęło.

Władze (skład pierwszego zarządu): m.in. przew. A. Janikowska, sekr. P. Szczepaniak.

Źródło: rel. A. Janikowskiej.

Stowarzyszenie „Jazz w Muzeum” - utworzone w 2005 r. z inicjatywy J. Wojciechowskiego.

Kontynuuje zapoczątkowane przez niego w Ostrowie Wielkopolskim w 1994 r. koncerty muzyki jazzowej pod nazwą „Jazz w Muzeum” i organizację odbywającego się corocznie od 1996 r. festiwalu „Muzeum Jazz Festiwal”, prezentując słuchaczom gwiazdy polskiego i światowego jazzu.

Władze: prez. J. Wojciechowski, wiceprez. J. Cegiełka, skarbnik B. Łopatka.

Źródła: rel. J. Wojciechowskiego; A. Dąbrowski, *Antologia muzyki rozrywkowej w Kaliszu 1962-1990*, Kalisz 2008, s. 113.

Stowarzyszenie Kulturalne „Gwiazda” - zał. w 2007 r. prowadzi Ostrowskie Studio Tańca, którego zespół baletowy „Gwiazda” zdobył wiele nagród na krajowych i zagranicznych przeglądach zespołów tanecznych.

Władze (skład pierwszego zarządu): m.in. prez. E. Rubach-Wardawy, wiceprez. A. Janikowska.

Źródła: rel. E. Rubach-Wardawy; rel. A. Janikowskiej.

Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Klub Nauczyciela” - zał. w 1996 r. w Klubie Nauczyciela w Ostrowie Wielkopolskim m.in. przez W. Barańczaka i J. Wójcickiego. W 1997 r. Kuratorium Kaliskie przekazało w użytkowanie z przeznaczeniem na cele kulturalno-oświatowe obiekt Klub Nauczyciela ww. Stow., które zachowało w swej nazwie określenie „Klub Nauczyciela”. Od 27 lutego 2004 r. użytkownikiem obiektu Klub Nauczyciela jest Wielkopolskie Kuratorium Oświaty w Poznaniu, zaś Stow. realizuje w nim m.in. pod Honorowym Patronatem

Wielkopolskiego Kuratora Oświaty nieodpłatnie przedsięwzięcia edukacyjne dla uczniów i nauczycieli. Adres: ul. Królowej Jadwigi 8d.

Władze: w l. 1996-2002 przew. J. Wójcicki; od 14 maja 2002 r. przew. U. Słupianek.

Źródła: wyciąg z protokołu zebrania założycielskiego stowarzyszenia pod nazwą Stow. Kulturalno-Oświatowe „Klub Nauczyciela” w Ostrowie Wielkopolskim odbytego w dn. 20 czerwca 1996 r.; protokół zdawczo-odbiorczy z dn. 27 lutego 2004 r. spisany na okoliczność przekazania budynku „Klubu Nauczyciela” Zespołowi Placówek Szkoleniowo-Wypoczynkowych Kuratorium Oświaty w Poznaniu; rel. J. Wójcickiego; rel. U. Słupianek.

Stowarzyszenie „Nowy Ostrów” - zał. w 2005 r. w Ostrowie Wielkopolskim m.in. przez M. Klósaka. Wydało książki prezentujące historię i absolwentów II LO w Ostrowie Wielkopolskim: *Zapis naszej obecności z Ostrowem Wielkopolskim w tle* (wspólnie z Biblioteką Publiczną im. S. Rowińskiego w Ostrowie Wielkopolskim), 2007; *Zapis naszej obecności. Ciąg dalszy*, 2009.

Władze: od 2005 r. prez. M. Klósak.

Źródło: rel. M. Klósaka.

Stowarzyszenie Ostrowian w Poznaniu – zał. przez H. Kuberę w 2001 r. w miejsce Konwentu Seniorów Ostrowian w Poznaniu. Pierwotnie nieformalne związki mieszkających przed II w. św. w Poznaniu ostrowian, gł. b. uczniów ostrowskiego gimnazjum, zaowocowały m.in. założeniem w 1927 r. Akademickiego Koła Ostrowian w Poznaniu. Z kolei po wojnie powstał ww. Konwent Seniorów Ostrowian w Poznaniu, konsolidujący się w 1958 r. wokół obchodów 50-lecia gimnazjalnego klubu sportowego Venetia i w 1970 r. wokół 125-lecia I LO. PO kilku latach stagnacji Konwent reaktywowany został w 1979 r. (do 1996 r. przewodniczył mu M. Sobczak, do 2001 r. H. Kubera).

Władze: w l. 2001-2002 prez. H. Kubera (w pierwszym zarządzie także: wicepr. K. Wodniczak, sekr. U. Szczegółska, skarbnik K. Rowiński, czł. M. Jańczak); w l. 2002-2011 prez. K. Wodniczak; od 2011 r. prez. K. Rowiński.

Źródła: S. Pacyna, *W II Rzeczypospolitej*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 144; H. Kubera, *Z działań Konwentu Seniorów Ostrowian w Poznaniu*, w: *Stowarzyszenie Ostrowian w Poznaniu. Wybrane dokonania, sylwetki, wspomnienia, refleksje*, Poznań-Ostrów Wielkopolski 2001, s. 2-5; K. Rowiński, *Stowarzyszenie Ostrowian w Poznaniu*, w: *Koleżeński Zjazd Absolwentów I Liceum Ogólnokształcącego im. Ks. J. Kompały i W. Lipskiego w Ostrowie Wielkopolskim. Rocznik 1953. Z okazji 50-lecia matury*, Ostrów Wielkopolski 2003, s. 50-51; rel. H. Kubera; M. Sobczaka.

Stowarzyszenie „Ostrowianie dzieciom specjalnej troski” - zał. w 1990 r. przez W. Burkietowicza, A. Leraczyka, P. Rajskego, M. Wyzujaka. Pomaga chorym dzieciom oraz młodzieży poprzez dofinansowywanie turnusów rehabilitacyjnych, specjalistycznych operacji, finansowanie zakupów sprzętu medycznego dla ostrowskich szpitali i organizowanie w tym celu imprez kulturalnych.

Władze: od 1990 r. prez. P. Rajski (w pierwszym zarządzie także: wiceprez. M. Wyzujak, wiceprez. W. Burkietowicz, sekr. A. Leraczyk).

Źródła: rel. P. Rajskego; rel. M. Wyzujaka.

Stowarzyszenie „Przyjaciele Ostrowskiej Synagogi” - zał. w 2006 r. w Ostrowie Wielkopolskim. Propaguje dzieje i kulturę ostrowskich Żydów. Od 2007 r. wydaje „Ostrowskie Studia Judaistyczne. Studia Judaica Ostroviensia”, które m.in. przybliżyły ostrowianom życie i twórczość zapomnianego od dziesięcioleci w ich mieście pisarza i dziennikarza L. Hirscha. Adres: ul. Gimnazjalna 9.

Władze (skład pierwszego zarządu): m.in. prez. K. Niełacny, sekr. J. Biernaczyk, skarbnik P. Grabarz.

Źródła: „Ostrowskie Studia Judaistyczne”, t. I, 2007; rel. J. Biernaczyka.

Stowarzyszenie „Strefa Kultury” - zał. w 2007 r. w Ostrowie Wielkopolskim z inicjatywy J. Wardawego. Od 2007 r. organizuje powstały w 2001 r. festiwal muzyczny „Reggae na Piaskach”, od 2009 r. prowadzi Ognisko Muzyczne przy ZSM im. K. Komedy-Trzczińskiego w Ostrowie Wielkopolskim i działalność wydawniczą.

Władze: od 2007 r. prez. J. Wardawy.

Źródło: rel. J. Wardawego.

Stowarzyszenie „Wielkopolskie Centrum Chopinowskie - Antonin” - zał. w 2001 r. w Ostrowie Wielkopolskim przez A. Kierstein, A. Leraczyka i C. Nowakowskiego. Kultywuje pamięć o antonińskich epizodach w biografii F. Chopina i propaguje jego dziedzictwo muzyczne organizując wraz z Centrum Kultury i Sztuki w Kaliszu w Pałacu Myśliwskim Książąt Radziwiłłów w ramach Międzynarodowego Festiwalu „Chopin w barwach jesieni” koncerty nierzadko z udziałem gwiazd światowej pianistyki. Stow. organizuje także wystawy, odczyty i konferencje poświęcone tematyce chopinowskiej oraz prowadzi związaną z nią działalność edytorską, wydając m.in. bogato ilustrowane książki programowe ww. Festiwalu (m.in. w 1997 i 2006 r. do informatorów programowych festiwalu dołączono płyty CD z nagraniami utworów F. Chopina). Adres: Plac S. Rowińskiego 2.

Władze: prez. C. Nowakowski (w pierwszym zarządzie także wiceprez. A. Kierstein, sekr. S. Krakowski, skarbnik J. Wawrzyniak, czł. J. Koralewski).

Źródła: rel. A. Leraczyka; książki programowe Międzynarodowego Festiwalu „Chopin w barwach jesieni”.

Stowarzyszenie „Wszechnica Ostrowska” - powstało w 2002 r. w Ostrowie Wielkopolskim z inicjatywy W. Kempiańskiego i A. Piechoty. Popularyzuje wiedzę z zakresu nauk ścisłych i humanistycznych organizując spotkania z luminarzami polskiej nauki i kultury.

Zał.: W. Kempiański, A. Piechota.

Władze: od 2009 W. Kempiański.

Źródło: rel. W. Kempiańskiego.

Stowarzyszenie Wychowanków „Alma Mater Ostroviensis” przy I Liceum Ogólnokształcącym w Ostrowie Wielkopolskim - powstało w 1994 r. Podtrzymuje więź byłych uczniów i nauczycieli ze szkołą, popularyzuje jej tradycję i osiągnięcia, prowadzi działalność edytorską (m.in. wydaje biogramy profesorów, absolwentów i wychowanków I LO w formule zeszytów zatytułowanych „Księga Pamięci *Non omnis moriar* Alma Mater Ostroviensis”).

Władze: w 1995 r. prez. Z. Lesiewicz; w l. 1995-2005 prez. E. Szperzyński; w l. 2005-2010 prez. K. Mikusiński; od 2010 prez. J. Biernaczyk.

Źródła: *Półtora wieku...*, s. 9-10; rel. Z. Lesiewicz; rel. K. Mikusińskiego; rel. J. Biernaczyka.

Stowarzyszenie Wychowanków II Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wielkopolskim - powstało 23 lutego 1995 r. (w 1998 r. zawiązało Koło Ostrowskie i Koło Poznańskie). Działo do 2002 r. Nakierowane było na podtrzymywanie więzi absolwentów ze szkołą i popularyzację jej tradycji i osiągnięć.

Władze: od 1995 r. przew. I. Piórkowska.

Źródło: B. Molska, *Zapis naszej obecności...*, s. 220-221; rel. I. Piórkowskiej.

Towarzystwo Miłośników Przygodzic - powstało w 2001 r. w miejsce Koła Miłośników Przygodzic. W 2007 r. przystąpiło do Wielkopolskiego Towarzystwa Kulturalnego. Kultuwuje i przybliża historię Przygodzic. Wydaje „Przygodzickie Wieści Gminne” i „Zeszyty Przygodzickie”. W 2003 r. grupa członków Towarzystwa ufundowała „Obelisk 600-lecia Przygodzic”.

Władze, m.in.: w l. 2001-2009 przew. W. Kieremkampt (w pierwszym zarządzie także m.in.: zca przew. E. Radziszewski, sekr. Z. Wittek).

Źródła: E. Radziszewski „*Historia Towarzystwa Miłośników Przygodzic*”, w: *Jubileusz 15-lecia Towarzystwa Miłośników Przygodzic 1993-2008*, Przygodzice 2008, s. 9-21; rel. W. Kieremkampt.

Towarzystwo Opieki nad Zabytkami – zał. w 2001 r. w Ostrowie Wielkopolskim przez W. Banacha, A. Jakubka, A. Kornaszewskiego. Organizuje m.in. coroczną w Dzień Zaduszny kwestę na renowację zabytkowych grobowców na Starym Cmentarzu.

Władze: prez. W. Banach, wiceprez. A. Kornaszewski, sekr. B. Klimek, skarbnik E. Radziszewski, czł. A. Jakubek.

Źródła: Hol, *Powstaje nowe Towarzystwo*, „Gazeta Ostrowska” nr 42, 17 października 2001; rel. W. Banacha; rel. A. Jakubka.

Towarzystwo Rozwoju Gospodarczego i Kulturalnego Ostrowa - powstało w 1958 r. 1 listopada 1958 r. przejęło Społeczną Szkołę Muzyczną powołaną uchwałą PPRN z dn. 20 marca 1958 r., mieszczącą się czasowo w pomieszczeniach I, II i III LO w Ostrowie Wielkopolskim. Po powstaniu w 1963 r. Ostrowskiego Towarzystwa Kulturalnego zaprzestało widomej społecznie działalności.

Władze: w l. 1958-1963 prez. J. Gomółka.

Źródła: (tnp.), *Powstaje Towarzystwo Rozwoju Gospodarczego i Kulturalnego Ostrowa i powiatu ostrowskiego*, „Głos Ostrowski” nr 7/1958; J. Gomółka, *Towarzystwo Rozwoju Ostrowa i powiatu Ostrowskiego rozpoczyna działalność*, „Głos Ostrowski” nr 9/1958; (tnp.), *Towarzystwo Rozwoju Ostrowa przejęło Społeczną Szkołę Muzyczną*, „Głos Ostrowski” nr 12/1958; *Społecznie i aktywnie*, „Południowa Wielkopolska” nr 12/1971; rel. J. Gomółki.

Towarzystwo Tomasza Zana (TTZ) - działało w Państwowym Gimnazjum Męskim w Ostrowie Wielkopolskim i było ukoronowaniem zakonspirowanej w nim w cz. pruskiego zaboru patriotycznej pracy samokształceniowej polskich uczniów. Pierwotnie w gimnazjum działały m.in.: od 1855 r. półlegalne Tow. Historii Polskiej; następnie w l. 1861-1862 nielegalne Tow. Narodowe (oddział w Ostrowie im. Zawiszy); po powstaniu styczniowym, w którym wzięło udział wielu gimnazjalistów, kółka nawiązujące do tradycji działających w Wilnie Filaretów, pośród których jedno grupowało młodzież szlachecką, drugie mieszczańsko-chłopską (pierwszemu przewodził S. Bogdański, drugiemu P. Koczwarą wraz z J. Kurzawskim). Do fuzji obu kół doprowadził J. Kurzawski, a pierwszym prezesem połączonych już organizacji był w l. 1891-1892 P. Koczwarą. Również na pocz. XX w. w gimnazjum działały dwa tajne koła, związane przez uczniów mieszkających w mieście na stacjach oraz utworzone przez uczniów zakwaterowanych w konwikcie arcybiskupim, zjednoczone ok. 1909 r. przez W. Wawrzyniaka. Wg B. Halczaka nazwę Tow. Tomasza Zana koła w Wielkopolsce zaczęły przyjmować na pocz. ub. w., wg B. Hillebrandta od 1906 r. - gdy chodzi o ostrowską organizację, znane są relacje S. Kryzana (*Za moich czasów jeszcze nie połączyli się członkowie poszczególnych tajnych organizacji z organizacją wyższego rzędu TTZ*) oraz A. Wojtkowskiego (*Za moich czasów, tzn.*

od 1904 r. aż po co najmniej wybuch I wojny, nikt z nas nie nazywał naszego „kółka” Towarzystwem Tomasza Zana - TTZ. Nazywano je więc tak później).

Mimo trudności z ustaleniem konkretnej daty przyjęcia w Ostrowie tej nazwy, istotna zdaje się tu ciągłość konspiracyjnej działalności samokształceniowej ostrowskiej młodzieży, która pozwala zrozumieć konstatację T. Eustachiewicza, że *Dzieje TTZ - osłonięte jak tego rzecz wymagała - nimbem tajemniczości, mogą na terenie ostrowskim pochlubić się nieprzerwaną pracą od r. 1891*. Przechodziła ona różne fazy: osłabła z chwilą wybuchu I w. św. (wielu uczniów wcielono do armii pruskiej), odżyła pod koniec 1917 r., kiedy u schyłku pruskiego zaboru *Ostrów był siedzibą okręgu południowego TTZ, w skład którego wchodziły kółka gimnazjalne w Kępnie, Krotoszynie, Wschowie, Lesznie i Pleszewie* (J.K.P.), apogeum osiągając w 1918 r. (wówczas tetezetowcy jako kurierzy i członkowie zorganizowanej przez A. Adamka paramilitarnej służby pomocniczej „Pogotowie” wnieśli swój wkład w wyzwolenie miasta z pruskiej niewoli), ustała zaś 10 stycznia 1919 r., gdy *wszyscy członkowie starsi wstąpili do kadry wojska polskiego w Szczypiornie* (T.E.). W wolnej już Polsce instytucjonalnie podjęta została 9 marca 1920 r. po przyjęciu przez związane w październiku 1919 r. w gimnazjum Kółko Literackie im. A. Mickiewicza ponownie nazwy Tow. Tomasza Zana - jego prez. został M. Friedberg.

Tow. Tomasza Zana skupiało m.in. (przekształcone później w sekcje): od 1919 r. ww. kółko literackie, od 1923 r. kółko historyczne im. R. Traugutta, w l. 1923-1934 kółko nauk przyrodniczych, od 1929 r. kółko nauk społecznych, w 1932 r. kółko filozoficzne i kółko polonistyczne, od 1934 kółko germanistyczne i kółko nauk klasycznych, od ok. 1937 r. kółko fizyczne. W l. 1928-1935 pod jego egidą wychodziło gimnazjalne pismo „Promień”. Przerwana przez wybuch II w. św. działalność TTZ na krótko wznowiona została w Gimnazjum Męskim w r. szkolnym 1945/1946, nie odrodziła się natomiast w Gimnazjum Żeńskim, w którym TTZ istniało w l. 1931-1939 i wydawało pismo „My i u Nas”.

Źródła: T. Eustachiewicz, *Zarys dziejów Gimnazjum w Ostrowie*, Ostrów Wielkopolski 1927, s. 64-69; tenże, *Dziesięciolecie Gimnazjum Ostrowskiego w Niepodległej Polsce*, Ostrów Wielkopolski 1929, s. 105; J.K. Pietrzak, *Pod znakiem germanizacji i polskiej konspiracji oraz Wierni tradycji - w nurcie nowych przeobrażeń*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 129-134, s. 165; tamże, S. Pacyna, *W II Rzeczypospolitej*, s. 145-146; tamże, A. Wojtkowski, *Z lat organizacyjnego scalania i stabilizacji w pracy samokształceniowej*, s. 233; B. Hillebrandt, *Polskie organizacje młodzieżowe XIX i XX wieku. Zarys historii*, Warszawa 1986, s. 21; B. Halczak, *Towarzystwo Tomasza Zana w latach 1899-1914*, Zielona Góra 1996, s. 27, 38; B. Molska, *Zapis naszej obecności...*, s. 39, 195, 257, 265; M. Rezler, *Wielkopole pod bronią 1768-1921*, Poznań 2011, s. 221; W. Banach, *Katalog prasy...*, s. 30.

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej - utworzone w Polsce na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 5 maja 1950 r. (Dz. U. z 1950 r. nr 22, poz. 191), rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 grudnia 1959 r. (Dz. U. z 1959 r. nr 68, poz. 420) otrzymało status stowarzyszenia wyższej użyteczności. W Ostrowie Wielkopolskim zaś. zostało w 1959 r. (od tego też r. w jego ramach działał powstały w 1945 r. pod kierownictwem Z. Ciećkiewicza Uniwersytet Powszechny). Ostrowski Oddział Regionalny Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, od 2003 r. kierowany przez Z. Kaczmarka, ostatecznie zakończył działalność w 2008 r.

Źródła: (tnp.), *Uniwersytet Powszechny w Ostrowie Wielkopolskim*, „Głos Ostrowski” nr 15/1945; (tnp.), *Uniwersytet Powszechny w Ostrowie wznawia swą działalność*, „Głos Ostrowski” nr 12/1958; rel. Z. Kaczmarka - dyr. Oddziału Regionalnego Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Ostrowie Wielkopolskim; rel. B. Sikory - córki Z. Ciećkiewicza.

Czasopisma

(podstawowe informacje o wymienianych w leksykonie ostrowskich tytułach prasowych z uwzględnieniem dwóch pism szkolnych wydawanych w latach międzywojennych w Gimnazjum Męskim i Gimnazjum Żeńskim)

„Dzień Dobry Ostrów” - 1. nr ukazał 18 października 2006 r. Podtytuł „Tygodnik Powiatu Ostrowskiego”. Wydawca: Media Partner. Adres: ul. L. Waryńskiego 9.

Red. nac.: J. Krzak.

Źródła: „Bibliografia Regionalna Powiatu Ostrowskiego”, 2007; rel. J. Krzaka.

„Dżdżownica” - 1. nr (jedyne) pisma ukazał się w 2001 r. Podtytuł „Niezależny Biuletyn Artystyczny”. „Dżdżownica” nastawiona była na prezentację *literatury ostrowskiego undergroundu*. Zał.: P. Berkowski.

Zesp. red.: P. Berkowski, „dzee dzee” (R. Ryszkiewicz), M. Słocińska.

Źródło: „Dżdżownica” nr 1/2001.

„Fakty Ostrowskie” - 1. nr ukazał się 15 października 2003 r. Od nru 40. z 7-14 października 2005 r. podtytuł „Tygodnik Społeczno-Kulturalny”. Zał.: H. Sobolewska.

Wydawca: HSH - Hanna Sobolewska. Adres red.: Ostrów Wielkopolski, Plac Rowińskiego 1.

Red. nac.: w l. 2003-2004 G. Kołodziej, od 2005 r. H. Sobolewska.

Źródła: st. red. „Faktów Ostrowskich” w l. 2003-2011; rel. H. Sobolewskiej.

„Gazeta Ostrowska” - 1. nr, próbny, ukazał się w czerwcu 1896 r. (w winiecie zapis: „Zarazem pismo dla powiatów i miast: Odolanów, Ostrzeszów, Krotoszyn, Pleszew, Kępno, Jarocin, Koźmin”). W niepodległej Polsce do 1921 r. gazeta wydawana była trzy razy w tygodniu. Po okr. świetności, gdy wychodziła także z dodatkami (m.in. „Przyjaciel Dzieci”, „Przyjaciel Młodzieży”), zmniejszywszy objętość, *wiodła swój żywot wegetatywny do roku 1929* (F.K.) i w rezultacie - po zmianie tytułu na „Gazetę Narodową” i następnie „Tygodnik Urzędowy” - *Ostatni jej numer ukazał się 4 stycznia 1930 r.* (W.B.).

Wyd. i red. nac.: w l. 1896-1897 T. Nowicki (współred. S. Graczyński - w gazecie praktykował wówczas późniejszy drukarz i księgarz J. Kawaler), w l. 1897-1903 W.S. Leitgeber, w l. 1903-1930 S. Rowiński (przed zakończeniem I w. św. i w l. międzyw. red. we współpracy z L. Sokołowskim).

Źródła: „Gazeta Ostrowska” nr 44, 10 października 1896 (w zb. MMOW); F. Kasprzak, *Z dziejów prasy regionalnej*, „Południowa Wielkopolska” nr 1/1964; K. Szymański, *Pod pruskim zaborem*, w: *Wielkopolska szkoła...*, 27-28, 42; J. Jachowski, *Kawaler Józef*, w: *Słownik pracowników...*, s. 402; tamże, W. Sobkowiak, *Leitgeber Witold Stanisław*, s. 503-504; W. Burdosz, G. Polarczyk, *Z dziejów prasy i czasopiśmiennictwa w regionie ostrowskim w XIX i XX w.*, „Rocznik Kaliski”, t. XIII, 1980, s. 143-144; S. Karwowski, *Historia Wielkiego Księstwa Poznańskiego*, t. III 1890-1914, reprint, Warszawa 1981, s. 72;

L. Sokołowski, *Wspomnienia ostrowskiego społecznika*, „Gazeta Ostrowska” nr 3, 21 stycznia 1996; W. Banach, *Katalog prasy...*, s. 16-18.

„Gazeta Ostrowska” - dziennik, wychodził od 16 grudnia 1948 r. do 2 listopada 1951 r. Organ KW PZPR, redagowany w Poznaniu jako lokalna edycja „Gazety Poznańskiej”. Obejmował powiaty kępiński i ostrowski.

Źródła: W. Burdosz, G. Polarczyk, *Z dziejów prasy i czasopiśmiennictwa w regionie ostrowskim w XIX i XX w.*, „Rocznik Kaliski”, t. XIII, 1980, s. 153; W. Banach, *Katalog prasy...*, s. 18-19.

„Gazeta Ostrowska” - wychodziła od marca 1959 do 30 grudnia 1961 r., początkowo w cyklu dwumiesięcznym, od listopada 1959 r. (z przyczyn finansowych i administracyjnych) - miesięcznym. Pierwotnie organ KM PZPR, od 19 listopada 1960 r. KM PZPR i KP PZPR oraz PMRN i PPRN, a od 27 z lipca 1961 r. KP PZPR i PMRN oraz PPRN w Ostrowie Wielkopolskim.

Red. nac.: K. Szymański (w st. red.: Redaguje Kolegium). Adres: ul. Świerczewskiego 24 b.

Źródła: winiety i st. red. „Gazety Ostrowskiej”; W. Burdosz, G. Polarczyk, *Z dziejów prasy i czasopiśmiennictwa w regionie ostrowskim w XIX i XX w.*, „Rocznik Kaliski”, t. XIII, 1980, s. 153-154; *Informacja z działalności redakcji „Gazety Ostrowskiej” przygotowana na Egzekutywę Komitetu Powiatowego PZPR w Ostrowie Wlkp.*, w: A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski. Fakty...*, s. 157-162.

„Gazeta Ostrowska” - 1. nr ukazał się 5 listopada 1989 r. Podtytuł „Tygodnik społeczno-informacyjny”. Pismo powstało po likwidacji wychodzącego w Ostrowie „Wagonu” i wydawanej w Kaliszu „Południowej Wielkopolski”. Wydawca: Wielkopolskie Wyd. Prasowe RSW „Prasa-Książka-Ruch” w Poznaniu. Adres: Ostrów Wielkopolski, ul. Wrocławska 37.

Od nru 11. z 24 marca 1991 gazeta ukazywała się jako „Tygodnik Samorządowy” wydawany przez RM Ostrowa Wielkopolskiego. Adres: Al. Powstańców Wielkopolskich 18.

Od nru 27. z 11 lipca 1993 r. wydawcą pisma była „Gazeta Ostrowska”, Tygodnik Samorządowy, sp. z o.o., w której 80% udziałów miało Miasto Ostrów Wielkopolski, a 20% - pracownicy redakcji. Adres: Al. Powstańców Wielkopolskich 18.

W 1998 r., po sprzedaży udziałów miasta lokalnemu kapitałowi, wydawcą pisma została „Gazeta Ostrowska” sp. z o.o. (właściciel: S. Majusiak - zmianę ujęto w stopkach od nru 1. z 10 stycznia 1999 r.). Od listopada 2001 r. na jej łamach publikowany jest redagowany przez J. Biernaczyka „Dodatek Historyczny” (do września 2004 r. pt. „Dodatek Historyczno-Kulturalny”). Od nru 27. z 1 lipca 2002 pismo ukazuje się dwa razy w tygodniu. Adres: ul. Kolejowa 5.

Red. nac.: w l. 1989-1991 K. Pierzchlewski (w pierwszej red. także m.in.: zca red. nac. J. Kubiak, sekr. S. Mikołajczyk, red. R. Binczak, red. M. Nowak, red. A. Pacholski); w l. 1991-1993 S. Mikołajczyk (okresowo red. nac. i p.o. red. nac.); w 1993 r. A. Leraczyk (p.o. red. nac.); w 1993 r. J. Panek (p.o. red. nac.); w l. 1993-1998 J.K. Pietrzak; w 1998 r. M. Kasprzak-Raszewska; w l. 1998-2000 J. Grzesiak; w l. 2000-2004 J. Krzak; od 2004 r. J. Wardawy.

Źródła: st. red. „Gazety Ostrowskiej” z l. 1989-2011; rel. S. Mikołajczyka; rel. J. Panka; rel. J. Grzesiaka; rel. S. Majusiaka.

„Gazeta Południowa” - założona w 1927 r. (nie ustalono roku zakończenia jej wydawania - w „Głosie Ostrowskim” z 1957 r. jest wzmianka o ed. „Gazety Południowej” w 1933 r.). Podtytuł „Dziennik narodowy południowej części województwa poznańskiego”. Z anonsu w „Orędowniku Ostrowskim”: *Pismo wychodzi nakładem Spółki Wydawniczej w Ostrowie, a drukuje się w drukarni p. Stefana Rowińskiego.*

Red. nac.: W. Zembrzuski.

Źródła: (Is.), *Wiadomości miejscowe i z okolicy. Nowe pismo*, „Orędownik Ostrowski” nr 5, 18 stycznia 1927; *Do Czytelników*, „Głos Ostrowski” nr 1, 24 lutego 1957 - słowo od Komitetu Redakcyjnego.

„**Głos Ostrowski**” - 1. nr ukazał się 10 czerwca 1945 r. Podtytuł „Półurzędowy Organ Polityczno-Społeczny” (od nru 29. z 16 grudnia 1945 r. podtytuł nie podawany). Do nru 26. z 29 czerwca 1947 r. tygodnik wyd. przez PRN (adres: ul. Wrocławska 37), następnie dziennik wyd. przez Wielkopolską Spółdz. Wydawniczą „Kurier” w Poznaniu (adres ostrowski: ul. Wrocławska 37), do likwidacji w 1949 r. anonsowany jako mutacja „Kuriera Wielkopolskiego” - organu SD w Poznaniu (wiadomości z Ostrowa Wlkp. zamieszczano pod szyldem „Kronika Ostrowska”).

Red.: od nru 1/1945 do nru 26/1947 Komitet Redakcyjny; od nru 27/1947 do nr 125/1948 red. nac. M. Urbanowicz; od nru 1/1949 do nru 29/1949 J. Cieślak; od nru 30/1949 Kolegium Redakcyjne.

Źródła: st. red. „Głosu Ostrowskiego” w l. 1945-1949; W. Burdosz, G. Polarczyk, *Z dziejów prasy i czasopiśmiennictwa w regionie ostrowskim w XIX i XX w.*, „Rocznik Kaliski”, t. XIII, 1980, s. 152; U. Kaczmarek, M. Sobczak, *Śłużba zdrowia, oświata i kultura...*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 408.

„**Głos Ostrowski**” - ukazywał się od 24 lutego 1957 r. do stycznia 1959 r. Pierwotnie podtytuł „Tygodnik społeczno-gospodarczy”. Od nru 7. z 1 kwietnia 1957 dwutygodnik, od nru 11. z 30 czerwca 1957 miesięcznik. Wydawca: PRN w Ostrowie Wielkopolskim. Adres: ul. Raszkowska 25.

Red. nac.: J. Gomółka.

Źródła: W. Burdosz, G. Polarczyk, *Z dziejów prasy i czasopiśmiennictwa w regionie ostrowskim w XIX i XX w.*, „Rocznik Kaliski”, t. XIII, 1980, s. 153; U. Kaczmarek, M. Sobczak, *Śłużba zdrowia, oświata i kultura...*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 408; rel. J. Gomółki.

„**Impuls**” - 1. nr ukazał się 11 kwietnia 2001 r., nr 7. (ostatni) 7 grudnia 2001 r. Comiesięczny „Dodatek społeczno-kulturalny” do „Kuriera Ostrowskiego” redagowany przez niezależny od „Kuriera Ostrowskiego” zesp. red. Inicjator: L. Wawrzyniak. Zał.: W. Banach, L. Wawrzyniak, J. Wójcicki.

Zesp. red.: W. Banach, L. Wawrzyniak, J. Wójcicki (z pismem współpracowali: J. Galant, W. Gawłowski, T. Gruchot).

Źródła: rel. L. Wawrzyniaka; st. red. „Impulsu”.

„**Księga Pamięci *Non omnis moria Alma Mater Ostroviensis***” - zeszyty wydawane od 1995 r. (z reguły w cyklu rocznym) według pomysłu i z inicjatywy H. Kubery przez Stow. Wychowanków „Alma Mater Ostroviensis” przy I LO w Ostrowie Wielkopolskim. Zawierają biografie nauczycieli, absolwentów i b. uczniów I LO w Ostrowie Wlkp. (począwszy od powstałego w 1845 r. Królewskiego Katolickiego Gimnazjum).

Koordynatorzy red.: od 1995 r. H. Kubera, od 1998 r. K. Niełacny (od tego r. faktycznie pełniący rolę red. nac.). W różnych okresach w skład zesp. red. wchodził także m.in.: J. Biernaczyk, I. Guziński, A. Kornaszewski senior, T. Stawik, E. Szperzyński, S. Piwoński, C. Woś, K. Maleszka, M. Maśliński.

Źródła: brosz. *Półtora wieku...*, s. 10; rel. H. Kubery; rel. J. Skiby dyr. I LO w Ostrowie Wielkopolskim; rel. Z. Lesiewicz - w 1995 r. prez. Zarządu Stow. Wychowanków „Alma Mater Ostroviensis” w Ostrowie Wielkopolskim.

„Kurier Ostrowski” - 1. nr ukazał się 5 grudnia 1932 r. Pismo założyło małżeństwo Janina i Janusz Neumannowie. Gazeta, której pierwsze siedem numerów rozproszono bezpłatnie, obejmowała zasięgiem cały powiat i wychodziła do 1934 r. (w Wielkopolskiej Bibliotece Cyfrowej jako ostatni zachował się nr 62 z 28 maja 1933 r.). Od 1933 r. ukazywała się trzy razy w tygodniu - w poniedziałki, środy, czwartki. Zawierała m.in.: „Wiadomości z kraju i ze świata” (pozyskiwane dzięki abonamentowi Polskiej Agencji Telegraficznej), „Wiadomości miejskie” oraz rubrykę „Z życia towarzystw”. Wydawca: Janina Neumann. Druk: Ostrowskie Zakłady Drukarskie Janusz Neumann i S-ka. Adres red.: ul. Kaliska 31a.

Red. nac. Janusz Neumann.

Źródła: *Wielkopolska szkoła...*, s. 43, 197, 452; W. Burdosz, G. Polarczyk, *Z dziejów prasy i czasopiśmiennictwa w regionie ostrowskim w XIX i XX w.*, „Rocznik Kaliski”, t. XIII, 1980, s. 147; W. Banach, *Katalog prasy...*, s. 28-29.

„Kurier Ostrowski” - 1. nr ukazał się 21 maja 1995. Pismo zał. przez R. Balickiego i B. Maciejewską w ramach powołanej na tę okoliczność spółki Kurier Ostrowski s.c. Jego współtwórcą był także K. Maciejewski, który wszakże do spółki nie przystąpił. Pierwotnie podtytuł „Tygodniowe Pismo Prywatne”. W 1995 r. ukazało się tylko pięć nrów „Kuriera” - ostatni 21 lipca.

Po zmianie właściciela pismo anonsowało się w podtytułach jako: od nru 1. z 21 kwietnia 1996 r. „Niezależne Pismo Prywatne”, od nru 21. z 8 września 1996 r. „Niezależne Pismo Południowej Wielkopolski”, od nru 90. z 5 listopada 2008 r. „Niezależne Pismo Powiatu Ostrowskiego”. Od nru 6. z 2 lutego 1998 r. „Kurier Ostrowski” miał dwa wydania w tygodniu, od nru 41. z 24 maja 1999 do nru 24. z 23 marca 2005 r. trzy, następnie ponownie dwa. W nrze 7. z 24 stycznia 2005 r. obok jego winiety jednorazowo pojawiła się winieta zlikwidowanego po niespełna czterech miesiącach w grudniu 2004 r. tygodnika „Sensacje. Panorama Ostrowska” (wyd., „Prasa Wielkopolska” s.c.) - część zesp. redakcyjnego „Sensacji” dokooptowana została do składu red. „Kuriera Ostrowskiego”. Adresy red.: pierwotnie ul. Sukiennicza 3/10, następnie ul. Kolejowa 6/2a, ul. Wolności 28, ul. Wiosny Ludów 2/3.

Red. nac.: w 1995 r. P. Klimek; w 1996 r. J. Panek; w 1997 r. J. Wardawy, R. Bilski, J. Wardawy; w l. 1998-2000 J. Wardawy; w l. 2000-2001 J. Panek; w l. 2001-2004 J. Wardawy; w l. 2004-2005 J. Stefański; w l. 2005 R. Kryś, J. Panek; w 2006 r. J. Panek, K. Maciejewski; w 2007 r. K. Maciejewski, R. Kryś, P. Gołdyn; w 2008 r. P. Gołdyn, K. Maciejewski; w l. 2009-2011 K. Maciejewski; od 2011 r. K. Krawczyk.

Źródła: rel. R. Balickiego; rel. K. Maciejewskiego; st red. „Kuriera Ostrowskiego”.

„My i u Nas” - Miesięcznik Młodzieży Państwowego Gimnazjum Żeńskiego w Ostrowie Wlkp. zał. w 1930 r. W l. 1931-1939 r. wyd. przez TTZ.

Opieka red.: od 1931 r. M. Bojarska, od 1937 r. M. Ciećkiewicz.

Źródła: B. Molska, *Zapis naszej obecności...*, s. 39-40, 195, 265, 266; B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 149; W. Banach, *Katalog prasy...*, s. 30.

„Na Bierutowskiej Warcie” - gazetka zakładowa ZNTK „Ostrów” wydawana w l. 1952-1954 jako „Organ Komitetu Zakładowego P.Z.P.R. Zarządu Zakł. Z.M.P. i Rady Zakład. Zakładów Napr. Taboru Kolejowego <Ostrów>”.

Red.: red. E. Przewoźniak, sekr. red. J. Guziński.

Źródła: „Na Bierutowskiej Warcie” nr 10 (26), 9 kwietnia 1954 (w zb. MMOW); W. Burdosz, Gertruda Polarczyk, *Z dziejów prasy i czasopiśmiennictwa w regionie ostrowskim w XIX i XX w.*, „Rocznik Kaliski”, t. XIII, 1980, s. 154; Arch. domowe Ewarysta Przewoźniaka - syna E. P.

„Na ostrowskim szlaku” - pismo wydawane nieregularnie w l. 2004-2005. Wydawca: Oddział PTTK w Ostrowie Wielkopolskim.

Zesp. red.: W l. 2004-2005 M. Olejniczak, A. Wiśniewski.

Źródło: rel. M. Olejniczaka.

„Na południu Wielkopolski” - pismo wydawane od 2006 r. Wydawca: Oddział PTTK w Ostrowie Wielkopolskim.

Zesp. red.: w l. 2006-2008 M. Olejniczak, A. Wiśniewski; w 2011 r. A. Wiśniewski. W l. 2009 i 2010 z braku środków finansowych pismo nie wychodziło.

Źródła: rel. M. Olejniczaka; rel. M. Lepatowskiej - od 1997 r. sekr. Zarządu PTTK w Ostrowie Wielkopolskim.

„Nasz Kurier” - 1. nr ukazał się 4 kwietnia 2005. Ostatnie wydanie odnotowane w „Bibliografii Regionalnej Powiatu Ostrowskiego” - nr 28 (111) 2006 r. Podtytuł „Gazeta Powiatu Ostrowskiego”. Pismo wychodziło dwa razy w tygodniu. Wydawca: „Nasz Kurier” sp. z o.o. Adres: Ostrów Wielkopolski, Rynek 3.

Red. nac.: od nru 1/2005 do nru 46/2005 D. Aleksandrak; od nru 47/2005 do nru 54/2005 p.o. red. nac. M. Kmiecik; od nr 56/2005 do nru 28/2006 J. Krzak.

Źródła: „Bibliografia Regionalna Powiatu Ostrowskiego 2006”, 2007; st. red. „Naszego Kuriera”; rel. J. Krzaka.

„Nasza Gazeta” - 1. nr ukazał się w maju 2006 r., nr 4. (ostatni) w kwietniu 2007 r. Pismo parafii pw. św. Pawła Apostoła i Osiedla im. Jana Pawła II. Inicjator i wyd. ks. C. Majorek.

Red. nac.: D. J. Peśla.

Źródło: rel. D. J. Peśli.

„Nasz Rynek” - 1. nr ukazał się w maju 2004 r. Pierwotnie podtytuł: „Gazeta Powiatu Ostrowskiego. Promocja - Reklama”. Pismo bezpłatne. W l. 2004-2005 wychodziło w cyklu miesięcznym, w l. 2005-2007 dwutygodniowym, od 2007 r. tygodniowym z podtytułem „Tygodnik powiatu ostrowskiego”. Od 2009 r. „Nasz Rynek” - po połączeniu się z jego kaliskim utworzonym w 2008 r. oddziałem - anonsuje się w podtytule jako „Gazeta Powiatu Kaliskiego i Ostrowskiego”. Redakcja była pomysłodawcą i współtwórcą Nagrody Gospodarczej Ziemi Ostrowskiej im. ks. Augustyna Szamarzewskiego. Wydawca: pierwotnie ABISAL-BIS Maria Kasprzak-Raszewska, od 2009 r. Agencja Wydawniczo-Reklamowa „Nasz Rynek” sp. z o.o.

Red. nac.: w l. 2004-2007 D. Kasprzak; w 2007 r. K. Maciejewski, M. Kasprzak-Raszewska; w l. 2007-2008 A. Kołaciński; w l. 2008-2011 D. Kasprzak; od 2011 r. K. Maciejewski.

Źródła: st. red. „Naszego Rynku”; rel. M. Kasprzak-Raszewskiej.

„Nowy Impuls” - 1. nr ukazał się 5 stycznia 2002 r., 50. (ostatni) - 6 lutego 2006. Pierwotnie podtytuł „Miesięcznik literacko-artystyczny”, od nru 6. z 7 czerwca 2002 r. „Literatura - Muzyka - Sztuka”. Pismo dołączane do „Kuriera Ostrowskiego” ukazywało się z niezależnym od „Kuriera Ostrowskiego” zesp. redakcyjnym. Inicjator: L. Wawrzyniak.

Zesp. red.: w l. 2002-2006 J. Galant, w l. 2002-2006 W. Gawłowski, w l. 2002-2004 T. Gruchot, w l. 2002-2006 L. Wawrzyniak. Z „Nowym Impulsem” współpracowali: literaturoznawcy P.

Czapliński, K. Ćwiklak i P. Śliwiński; krytyk literacki i poeta K. Maliszewski; poeci W. Gawłowski, R. Michno i A. Wiedemann; kognitywista J. Płuciennik; historyk M. Jarnecki; krytyk muzyczny K. Wodniczak; rysownik B. Litwin.

Źródła: st. red. „Nowego Impulsu” w l. 2002-2006; L. Wawrzyniak, *Wespól w zespól*, „Nowy Impuls” nr 6, 13 czerwca 2003.

„Orędownik Ostrowski” - wychodził w l. 1918-1939. Pierwotnie ukazywał się jako „Tygodnik dla Powiatu Ostrowskiego. Pismo urzędowe na miasto i powiat Ostrowski”, od nru 75/1922 nosił tyt. „Orędownik Powiatowy. Pismo na miasto i powiat ostrowski i odolanowski”, od nru 78/1922 anonsowany był jako „Orędownik Powiatowy dla powiatów ostrowskiego i odolanowskiego oraz miast Ostrowa, Odolanowa, Sulmierzyc, Raszkowa”, a od nru 72/1923 - „Orędownik Ostrowski. Pismo na powiat Ostrowski i Odolanowski oraz miast Ostrowa, Odolanowa, Sulmierzyc i Raszkowa”. Wychodził dwa, a od 1937 r. trzy razy w tygodniu. Adres: ul. Wrocławska 37.

Od 1927 r. w ramach „Orędownika Ostrowskiego” z inicjatywy ks. K. Rolewskiego ukazywał się (do 1928 r. pod jego red.) dodatek religijny „Posłaniec Niedzielny” jako „Organ Parafji św. Stanisława B.M. w Mieście Ostrowie Archidiecezji Poznańskiej”, który pod koniec l. 30., za red. ks. L. Płotki, *stał się pismem zupełnie samodzielnym, był osobno rozprowadzany* (W.B.).

Pierwotnie poprzednikiem „Orędownika” było wyd. od 1851 r. przez Niemca T. Hoffmanna pismo „Wochenblatt für den Adelnauer Kreis/Tygodnik Powiatu Odalanowskiego” (pisownia oryginalna). Wychodziło do 1873 r. w wersji dwujęzycznej, potem jedynie w jęz. niemieckim. Początkowo określano je jako pismo powiatu odolanowskiego, niemniej - podobnie jak kilka wówczas innych powiatowych instytucji - siedzibę miało w Ostrowie, który status miasta powiatowego otrzymał w 1887 r. Ostatecznie, po kilku tytułowych modyfikacjach, do 1918 r. pismo wydawane było pod tytułem „Ostrowoer Anzeiger zugleich Kreisblatt für den Kreis Ostrowo”, a po odzyskania przez Polskę niepodległości za sprawą zatrudnionego w nim w cz. zaborów J. Dwornika przekształciło się w ww. „Orędownik Ostrowski”.

Red. nac.: w l. 1918-1934 J. Dwornik, w l. 1934-1939 W. Suszycki.

Źródła: K. Szymański, *Pod pruskim zaborem*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 27; W. Burdosz, G. Polarczyk, *Z dziejów prasy i czasopiśmiennictwa w regionie ostrowskim w XIX i XX w.*, „Rocznik Kaliski”, t. XIII, 1980, s. 142-143; W. Banach, *Katalog prasy...*, s. 31-32, 47-48; tenże, *Ostrowska nostalgia*, MMOW, Ostrow Wielkopolski 2011, s. 68 (winieta „Wochenblatt für den Adelnauer Kreis/Tygodnik Powiatu Odalanowskiego” nr 33, 15 sierpnia 1864 - *Rok trzynasty*).

„Orędownik Ostrowski” - 1. nr ukazał się w październiku 1989 r., ostatni nr, łączony - 10. i 11. (20,21) - z datą październik-listopad 1991 r. Pierwotnie „Pismo niezależnych środowisk społecznych”, od nru 4. z września 1990 r. podtytuł „Pismo społeczno-kulturalne”. „Orędownik” tytułem nawiązywał do gazety wychodzącej w Ostrowie Wielkopolskim w l. 1918-1939. Inicjator: W. Banach. Zał.: R. Balicki, W. Banach, P. Klimek. W l. 1990 i 1991 pismo - z założenia miesięcznik - z przyczyn od redakcji niezależnych nie zdołało utrzymać regularnego trybu edycji. Wydawca: TMKK NSZZ „Solidarność”, Komitet Obywatelski, Klub Wolnego Słowa - adres: ul. Wrocławska 37; następnie od nru 4. z września 1990 r. MMOW, a od nru 6. z czerwca 1991 MMOW i MCK - adres: Rynek 1 (ratusz).

Red. nac. W. Banach. W zesp. red. także: w l. 1989-1991 P. Klimek (zca red. nac.), w l. 1989-1991 J. Bendziecha, w l. 1989-1990 J. Grzegorski, w l. 1989-1991 D. Maj, w l. 1989-1990 A. Pawłowski, w l. 1990-1991 R. Balicki, w 1989 r. I.M. Świątek (kons. i oprac. graf.), w l. 1990-1991 M. Zabłocka (red. techn.).

Źródła: st. red. „Orędownika Ostrowskiego” w l. 1989-1991; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 8, 88-89; rel. P. Klimka, rel. R. Balickiego.

„Ostrowskie Studia Judaistyczne. Studia Iudaica Ostroviensia” - ukazują się od 2007 r. (następna ed. w 2009 r.). Pismo poświęcone dziejom i kulturze ostrowskich Żydów. Wydawca: GMOW, Stow. „Przyjaciele Ostrowskiej Synagogi”, BP im. S. Rowińskiego w Ostrowie Wielkopolskim.

Komitet red. I ed.: przew. K. Niełacny, czł. J. Biernaczyk, czł. E. Janiszewska, czł. A. Leraczyk, czł. W. Suszycki.

Źródło: „Ostrowskie Studia Judaistyczne”, t. I, 2007.

„Panorama Ostrowska” - 1. nr ukazał się 12 marca 2000 r. Podtytuł: „Tygodnik Powiatu Ostrowskiego”. Wydawca: „Prasa Wielkopolska” s.c. Od nru 36 z 6 września 2004 r. pismo ukazywało się pod tytułem „Sensacje. Panorama Ostrowska”. Ostatni nr - 51 (251) - został wydany 20 grudnia 2004 r., natomiast w nrze 7. z 24 stycznia 2005 r. w „Kurierze Ostrowskim” obok jego winiety jednorazowo pojawiła się jeszcze winieta „Sensacji”. Adres: ul. Wrocławska 6/6.

Red. nac.: w 2000 r. J. Panek, w l. 2000-2001 (okresowo) K. Maciejewski, w l. 2001-2002 (wpierw p.o.) K. Krawczyk, w 2002 r. P. Młoczyński i J. Stefański, w l. 2002-2003 M. Kmiecik, następnie w 2003 r. J. Banasiak i w l. 2003-2004 R. Kryś.

Źródła: st. red. „Panoramy Ostrowskiej” w l. 2000-2004; rel. J. Panka; rel. K. Maciejewskiego; rel. M. Kmiecika; rel. R. Kryś.

„Panorama Wielkopolska” - wydawana w l. 1997-1999. Tygodnik. Wydawca: L. Studniewski; od nru 3/1999 „Panorama” s.c.

Red. nac.: w l. 1997-1998 J. Stefański, w l. 1998-1999 J. Panek.

Źródła: st. red. „Panoramy Wielkopolskiej” w l. 1997-1998; rel. L. Studniewskiego; arch. domowe T. Siąkowski - w l. 1997-1998 czł. red. „Panoramy Wielkopolskiej”.

„Południowa Wielkopolska” - 1. nr ukazał się w listopadzie 1962 r., ostatni 9. we wrześniu 1989. Miesięcznik. Od nru 2/1962 podtytuł „Pismo regionalne. Jarocin - Kępno - Krotoszyn - Ostrów - Ostrzeszów - Pleszew” (wyszczególnienie zarzucone od nru 4/1973). Wydawca: Poznańskie Wyd. Prasowe „RSW Prasa - Poznań”. Adres: ul. K. Świerczewskiego 25 (ob. Kolejowa), od nru 5/1968 ul. Wrocławska 28, od nru 9/1971 ul. Kościelna 18.

Pismo do marca 1977 r. redagowane w Ostrowie Wielkopolskim, następnie przeniesione zostało do Kalisza. W rezultacie w kwietniu 1977 r. ukazało się jego ostatnie, ale już z adresem kaliskim (ul. Górnośląska 10) wydanie, z zachowanym jeszcze ostrowskim zesp. red. (w składzie m.in.: red. nac. B. Gorecki, W. Grabowski oraz R. Jastrzębski), po czym w maju 1977 r. „Południowa Wielkopolska” w winiecie określona została jako miesięcznik społeczno-kulturalny,

Po wprowadzeniu 13 grudnia 1981 r. stanu wojennego pismo od stycznia 1982 r. nie wychodziło - 1. nr ukazał się w maju 1982. Wydawca: Wielkopolskie Wyd. Prasowe RSW „Prasa-Książka-Ruch” w Poznaniu. Adres: ul. Sukiennicza 6.

Red. nac.: od nru 1/962 r. do nru 4/1968 r. J. Kwieciński; od nr 5/1968 do nru 4/1977 B. Gorecki (faktycznie z powodu choroby G. od sierpnia 1976 r. do kwietnia 1977 r. redakcją kierował W. Grabowski); od nru 5/1977 do nru 12/1979 M. Płociński (w st. red. okresowo zapisy: redaguje zespół); od nru 1/1980 do nru 7/1988 H. Kowalewska; od nru 8/1988 do nru 9/1989 p.o. red. nac. K. Pierzchlewski.

Źródła: st. red. „Południowej Wielkopolski” w l. 1962-1989; H. Kowalewska, „*Południowa Wielkopolska*” - stary tytuł, nowe treści, „Rocznik Kaliski”, t. XIII, 1980 (fragm.: *Decyzją władz politycznych województwa i dyrekcji Poznańskiego Wydawnictwa Prasowego postanowiono przenieść redakcję „Południowej Wielkopolski” do Kalisza i przekształcić ten miesięcznik w czasopismo o charakterze społeczno-kulturalnym*); rel. W. Grabowskiego; rel. S. Mikołajczyka.

„Południowa Wielkopolska” - 1. numer ukazał się 8 września 1999 r. Podtytuł „Tygodnik społeczno-polityczny”. Pismo wychodziło do 2000 r. (w zbiorze pism kolekcjonera prasy ostrowskiej K. Portasiaka zachował się nr 40. z 4 października 2000 r.). Wydawca: Prasa Wielkopolska s.c. Adres: ul. Wrocławska 6/6.

Red. nac.: od nru 1/1999 P. Baszak, od nru 21/2000 M. Kmieciak.

Źródła: rel. P. Baszaka; rel. M. Kmieciak; zbiór pism ostrowskich K. Portasiaka.

„Postęp” - 1. nr ukazał się w grudniu 1972 r. Podtytuł „T+E+O + Postęp”, nadtytuł „Dodatek do komunikatu serii A poświęcony racjonalizacji w technice, ekonomice i organizacji <MERA-ZAP>”. Do nru 5. z grudnia 1973 r. kwartalnik. Inicjator: Z. Kłopotcki. Wydawca: „MERA-ZAP” Zakłady Automatyki Przemysłowej, Zakładowy Ośrodek Informacji Technicznej i Ekonomicznej, ul. Krotoszyńska 35.

Od nru 1. z 15 stycznia 1974 (w piśmie zaznaczono „Rok II”, nie uwzględniający grudniowego wydania z 1972 r.) podtytuł „Technika, Ekonomia, Organizacja” i dookreślenie „Dwutygodnik Zakładów Automatyki Przemysłowej w Ostrowie Wielkopolskim MERA-ZAP - Organ Samorządu Robotniczego”. Od nru 20. z 15 listopada 1974 do nru 7. z 20 czerwca 1978 „Dwutygodnik Samorządu Robotniczego MERA-ZAP-MONT - Organ Samorządów Robotniczych Wielkopolskich Zakładów Automatyki Kompleksowej w Ostrowie, Poznaniu, Wrześni, Gdańsku, Szczecinie”. Od nru 5. z 26 maja 1979 r. „Dwutygodnik Samorządu Robotniczego MERA-ZAP” (po raz pierwszy w st. red. skład ówczesnego zespołu redakcyjnego). Od nru 15. z 30 października 1980 r. pismo przestało regularnie ukazywać się co dwa tygodnie (z winiety zniknęło określenie „dwutygodnik”), zaś od nru 7. z 15 czerwca 1981 wychodziło jako organ Samorządu Pracowniczego MERA-ZAP. Po wprowadzeniu 13 grudnia 1981 r. stanu wojennego zostało zawieszona - ponownie ukazało się w 1982 r. (jego zachowany w MMOW nr 2. nosi datę 31 sierpnia 1982 r. - wydawca: Zakłady Automatyki Przemysłowej Ostrów Wielkopolski). Od nr 3. z 20 marca 1984 r. anonsowane było jako „Gazeta zakładowa - organ prasowy załogi MERA-ZAP Zakładów Automatyki Przemysłowej Ostrów Wielkopolski”, a od nru 4. (252) z 10 czerwca 1990 r. jako „Gazeta Zakładowa Zakładów Automatyki Przemysłowej w Ostrowie Wielkopolskim” (ostatni posiadany przez MMOW nr „Postępu”).

Kres pisma należy wiązać z przekształceniem 1 lipca 1991 r. przedsiębiorstwa państwowego jakim były MERA-ZAP w spółkę skarbu państwa - firmę Zakłady Automatyki Przemysłowej Spółka Akcyjna. W miejsce „Postępu” jeszcze w 1990 r. zaczął się nieregularnie ukazywać „Informator Zakładów Automatyki Przemysłowej” redagowany przez P. Klimka do czasu jego przejścia w lipcu 1991 r. do „Gazety Ostrowskiej”.

Red. nac.: w l. 1972-1973 przew. Komitetu Redakcyjnego W. Zimny (zapis w st. red. nru 1.: „Materiały do publikacji przyjmuje kol. W. Zimny”); w l. 1974-1976 J. Kozłowski; w l. 1976-1979 J. Dudziak - formalnie od 1974 r. sekr. red. (zapis w st. red.: „Redaguje zespół”); w l. 1979-1980 J. Lisiecki; w l. 1980-1984 J. Dudziak - formalnie współred.; w l. 1984-1987 zesp. red. w składzie m.in.: P. Klimek, W. Michalska, J. Przybylski; w l. 1987-1990 W. Michalska (od stycznia 1990 r. na zwolnieniu chorobowym), następnie w tymże r. wspólnie H. Bochniak i P. Klimek.

Źródła: st. red. „Postępu” w l. 1972-1990; rel. Z. Kłopockiego; rel. W. Michalskiej.

„Promień” - 1. nr ukazał się 1 listopada 1925 r. Dwutygodnik, od grudnia 1926 r. miesięcznik Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wielkopolskim, powstały z inicjatywy S. Wichrzyckiego. Pierwotnie pismo sygnowane jako „Pisemko młodzieży szkolnej wydawane przez kółko historyczne im. R. Traugutta”, m.in. od czerwca 1926 r. było organem „Towarzystwa uczniów Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wielkopolskim”, w l. 1928-1935 wychodziło pod egidą Towarzystwa Tomasza Zana, od grudnia 1935 r. jako „Miesięcznik Młodzieży Gimnazjum im. I Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego w Ostrowie”, a od września 1938 r. stało się „Miesięcznikiem Młodzieży I Państw. Liceum i Gimnazjum im. I Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego”.

„Promieniowanie” pisma wykraczało daleko poza granice Ostrowa Wielkopolskiego. W wydanym w 1932 r. oświadczeniu Walnego Zjazdu TTZ w Poznaniu stwierdzono: *Z pism szkolnych „Promień” jest postawiony na pierwszym miejscu i jest zalecany przez Zarząd TTZ-etu.* W l. 1932-1933 redakcja nawiązała współpracę z gimnazjalistami z Inowrocławia - w rezultacie pięć numerów pisma opatrzone było podtytułem „Miesięcznik Młodzieży Gimnazjalnej, Ostrów - Inowrocław”. W 1933 r. wydano „Nadzwyczajny numer poświęcony 25-leciu G.K.S. <Venetia>”. Edycję „Promienia”, w którym m.in. literacko debiutował znakomity historyk teatru J. Szczublewski, a plastycznie wybitni później plastycy J. Kujawski i M. Kołodziej, przerwała II w. św. Ponownie pismo ukazało się w 1945 r. jako „Miesięcznik Młodzieży I Państwowego Liceum i Gimnazjum w Ostrowie Wielkopolskim” - wydano cztery numery: październik 1945, listopad-grudzień 1945, styczeń-luty 1946, maj-czerwiec 1946.

Pierwszy red. nacz.: w l. 1925-1926 S. Wichrzycki.

Źródła: W. Brodzki, „Promień” jako społeczno-kulturalny obraz środowiska młodzieży gimnazjalnej, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 321-334; W. Banach, „Promień” - ostrowski fenomen na mapie czasopiśmiennictwa gimnazjalnego w II RP, „Nowy Promień” nr 1, 2012; nry „Promienia” w zb. MMOW.

„Przyjaciół Dzieci” - 1. nr ukazał się 1 lutego 1911 r. Dwutygodnik. Podtytuł „Ilustrowane pisemko dla dzieci od 6-14 roku”. Pismo do 15 marca 1912 r. wychodziło jako bezpłatny dodatek „Gazety Ostrowskiej”. Zał. zostało w 1910 r. przez Komitet Redakcyjny w składzie, m.in.: S. Rowiński, A. Ludwiczak i S. Grzęda. Docierało m.in. do Berlina i Hamburga.

Red. nacz.: A. Ludwiczak (po opuszczeniu Ostrowa w l. 1912-1917 redagował pismo w Pniewach).

Źródła: T. Oracki, *Ludwiczak Antoni, Słownik pracowników...*, s. 529; A. Galos, *Ludwiczak Antoni*, PSB, t. XVIII, 1973, s. 93-94; W. Jakóbczyk, *Ludwiczak Antoni*, w: WSB, s. 429; S. Nawrocki, *Pod zaborem pruskim*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 222; W. Banach, *Katalog prasy...*, s. 44.

„Przyjaciół Młodzieży” - pismo zał. w 1911 r. w Ostrowie jako miesięcznik przeznaczony dla katolickiej młodzieży pracującej w przemyśle i rolnictwie.

Red.: A. Ludwiczak (po opuszczeniu Ostrowa redagował pismo do 1915 r.).

Źródła: T. Oracki, *Ludwiczak Antoni, Słownik pracowników...*, s. 529; A. Galos, *Ludwiczak Antoni*, PSB, t. XVIII, 1973, s. 93; W. Banach, *Katalog prasy...*, s. 45.

„Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego” - wychodzi od 2006 r. Oprócz biogramów zamieszcza także artykuły dotyczące dziejów Ostrowa Wielkopolskiego i okolic. Wydawca: „Ostrowskie Towarzystwo Genealogiczne”. Adres: ul. Wolności 34.

Komitet red. I ed.: J. Biernaczyk, A. Franc, J. Malkowski, M.F. Nowak.

Źródła: „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego”, t. I, 2006; rel. J. Biernaczyka.

„Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego” - wydawany od 2006 r. Pismo publikuje artykuły tak z zakresu nauk humanistycznych, jak i ścisłych oraz stosowanych. Wydawca: OTN, MMOW. Adres: MMOW, Rynek 1 (ratusz).

Komitet red. I ed.: W. Banach, J. Galant, R. Podskarbi.

Źródła: rel. R. Podskarbi; rel. J. Galanta.

„Target Art” - 1. nr (jedyne - promocyjne, bezpłatne) ukazał się w 1999 r. Podtytuł „Nowe Pismo Kulturalne”. Pismo zał. przez W. Frelkiewicza. Wydawca: Niezależne Centrum Rozrywki *TARGET*. Adres: Plac 23 Stycznia 35.

Zesp. red., m.in.: K. Frelkiewicz, T. Gruchot.

Źródła: „Target Art” nr 1/1999; rel. K. Frelkiewicz.

„Tydzień” - 1. nr (jedyne) ukazał się 30 maja 1990 r. Podtytuł „Magazyn Informacyjny Wielkopolski Południowej”. Wydawca: Rada Koordynacyjna Komitetów Obywatelskich „Solidarność” woj. kaliskiego, Miejska Komisja Koordynacyjna Komitetów Obywatelskich „Solidarność” w Ostrowie Wielkopolskim. Adres: ul. Wrocławska 37.

Red. nac.: A. Pawłowski.

Źródło: „Tydzień” nr 1/1990.

„Tygodnik Ostrowski” - 1. nr ukazał się 27 sierpnia 2008 r., ostatnim zachowanym w MMOW jest nr 10. z 11 marca 2009. Zał.: H.J. Olkiewicz. Wyd. „Koliber Agencja Reklamowo-Dziennikarska sp. z o.o. Adres: ul. Sienkiewicza 1a.

Red. nac. H.J. Olkiewicz.

Źródła: rel. H.J. Olkiewicza; zb. MMOW.

„Wagon” - pismo powstało 1958 r. Wychodziło w formie biuletynu przez jeden rok jako organ Samorządu Robotniczego Przedsiębiorstwa Państwowego Zakładów Naprawczych Taboru Kolejowego „Ostrów” w Ostrowie Wlkp.

Reaktywowane w 1971 r. (nr 1., 15-28 lutego) jako dwutygodnik - organ Samorządu Robotniczego Przedsiębiorstwa Państwowego ZNTK „Ostrów” w Ostrowie Wlkp., od nru 2. z 1 lutego 1981 r. wychodziło jako organ Samorządu Pracowniczego ZNTK im. Powstańców Wielkopolskich w Ostrowie Wielkopolskim. Zawieszona po wprowadzeniu w kraju 13 grudnia 1981 r. stanu wojennego ponownie ukazała się z nrem 1. 15 maja 1982 r., zaś od nru 13. z 10 listopada 1983 r. wychodziło z redagowaną przez S. Mikołajczyka wkładką „Sprawy Miejskie”. Z uwagi na „problemy poligraficzne” (*powszechnie znane wielu redakcjom w całym kraju*, „W” nr 1/1987) pismo niejednokrotnie ukazywało się w cyklu miesięcznym. Ostatni nr - 19. (371) - ukazał się 14 października 1989 r. Adres: ul. Wrocławska 93.

Red. nac.: w 1958 r. J. Guziński, w l. 1971-1980 S. Piwoński, w l. 1981-1982 Z. Michalak, w l. 1983-1989 J. Kubiak.

Źródła: W. Burdosz, G. Polarczyk, *Dzieje prasy i czasopiśmiennictwa w regionie ostrowskim w XIX i XX w.*, „Rocznik Kaliski”, t. XIII, 1980, s. 154-155; J. Kubiak, *A tak to się zaczęło...*, „Wagon” nr 3, marzec 1986; ed. „Wagonu” z l. 1982-1989 z arch. domowego J. Kubiaka; A. Kubicki, M. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski. Fakty...*, s. 70-71; R. Weiss, *Całe miasto czytało „Wagon”*, „Gazeta Ostrowska” nr 32, 10 sierpnia 2011; rel. K. Szczepaniaka - w l. 70. prac. Działu Informacji ZNTK.

Biogramy

(W części biogramów dokonania i przedsięwzięcia ich bohaterów, szczególnie znaczące w optyce autora leksykonu, wyróżniono pogrubioną czcionką i kursywą)

Tom I

Adamkiewicz Jan Krzysztof - ur. w 1952 r. w Poznaniu, zm. w 1986 r. w Poznaniu. Poeta, krytyk literacki.

W. Absolwent: IX LO w Poznaniu (1972) - tamże w l. 1967/1968 uczeń Zasadniczej Szkoły Łączności; polonistyki na UAM w Poznaniu (1977).

Z. W l. 1977-1981 wpieryw listonosz, następnie prac. gospodarczy w szpitalu w Poznaniu; w 1981 r. dziennikarz w Biurze Prasowym Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” w Poznaniu; w l. 1982-1986 archiwista i dokumentalista w Dziale Informacji Instytutu Krajowych Włókien Naturalnych w Poznaniu.

Publ. Wiersze, m.in.: *O ocalenie*, SZSP, Poznań 1974; *Zaledwie pozory sytuacji*, MAW, Warszawa 1976; *Sytuacja zastana*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1980; *Polecenie przed podróżą*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1985; *Fotografie*, Pomorze, Bydgoszcz 1987. Powieść: *Szkło*, MAW, Warszawa 1988.

Ant. poet. M.in.: *Poeta jest jak dziecko. Nowe roczniki. Antologia*, wyb. i oprac. M. Chrzanowski, Z. Jerzyna, J. Koperski, red. K. Grela, MAW, Warszawa 1987.

Pr. nieopubl. Dramat: *Dwa oblicza*, ok. 1975 (konkurs Gdańskiego Tow. Przyjaciół Sztuki na sztukę o budowie Portu Północnego w Gdańsku), wyr. - Gdańsk 1976.

Publ. w czasop. „Życie Literackie” (debiut, wiersze: *Modlitwa, Wietnam*), „Nurt”, „Prometej”, „Nadodrze”, „Poezja”, „Nowy Wyraz”, „Integracje”, „Głos Wielkopolski”, „Solidarność Wielkopolski”, „Pobrzeże”.

Form. lit. W l. 1974-1975 czł. Grupy Poetyckiej UAM; w l. 1977-1978 czł. Grupy Poetyckiej „Od Nowa”; zaliczany także m.in. z R. Chojnackim, W. Gawłowskim i S. Sterną-Wachowiakiem do powstałej w poł. l. 70. i istniejącej do pocz. l. 80. ub. w. w ideowej opozycji do poetów Nowej Fali „Nowej Prywatności” (poezji „nowych roczników”).

Pr. red. M.in.: R. Chonacki, *Dla tego życia*, powiel., Witryna Poetycka OKS „Od Nowa”, Poznań 1976-1977 - red. z W. Gawłowskim.; W. Gawłowski, *Błądźnik równowagi*, powiel., Witryna Poetycka „Od Nowa”, Poznań 1977 - red. z W. Gawłowskim; *Przekłady wierszy poetów szwedzkich*, powiel., Witryna Poetycka OKS „Od Nowa”, Poznań 1977 - red. z W. Gawłowskim; *Współczesna poezja szwedzka*, powiel., Witryna Poetycka OKS „Od Nowa”, Poznań 1977 - red. z W. Gawłowskim.

Zesp. red. Witryna Poetycka OKS „Od Nowa” - animator, red. Także: „Solidarność Wielkopolski” - w 1981 r. czł. red.

Dział. zw. Czł. NSZZ „Solidarność” - po wprowadzeniu w Polsce 13 grudnia 1981 r. stanu wojennego do końca kwietnia 1982 r. internowany w obozie w Gębarzewie.

Org. społ. Czł. ZSP, następnie SZSP; czł. Koła Młodych ZLP (do wprowadzenia stanu wojennego); od 1984 r. czł. ZLP.

Nagr. Ogólnopolski Konkurs Poetycki o Laur Czerwonej Róży, nagr. gł. - Gdańsk 1981; nagr. MAW (pośmiertnie) - Warszawa 1987.

Odnaczn. Medal Młodej Sztuki przyznany przez red. „Głosu Wielkopolskiego” - Poznań 1985.

Ostroviana. Publ. w czasop.: „Południowa Wielkopolska”. Artykuł: *Poezja science-fiction czy science-fiction poezji*, „PW” nr 4/1986 - o wyd. w 1985 r. przez WDK w Kaliszu arkuszu poetyckim W. Banacha pt. *Apokryfy*.

Źródła: *Poeta jest jak dziecko. Nowe roczniki. Antologia*, MAW, Warszawa 1987, s. 11; B. Dorosz, *Adamkiewicz Jan Krzysztof*, w: *Współcześni polscy pisarze...*, t. 1 (1994), s. 30-32, t. 10 (2007), uzup., s. 100-101; P. Kuncewicz, *Krzysztof Adamkiewicz*, w: tegoż, *Leksykon polskich pisarzy współczesnych*, t. I, GRAF-PUNKT, Warszawa 1995, s. 8; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 83, 86.

Aleksandrzak Daniel - ur. w 1967 r. w Kaliszu. Dziennikarz, redaktor, edytor. W l. 1999-2007 mieszkał w Ostrowie Wlkp. Od 2007 r. mieszka w Kościelnej Wsi.

W. Absolwent: TEM, spec.: radiotechnika i telewizja, ZST MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp. (1986). W 1991 r. zarzucił studia matematyczne na Wydz. Matematyczno-Fizycznym UAM w Poznaniu.

Z. M.in.: w l. 1986-1987 elektromonter w Energetyce Kaliskiej w Kaliszu; od 1992 r. dziennikarz prasowy; od 2004 r. właściciel firmy PomarańCzarnia - Daniel Aleksandrzak (m.in. skł. i łam. folderów, gazet, książek, programowanie stron internetowych).

Publ. w czasop. „Nasz Kurier”, „Kurier Ostrowski”, „Panorama Ostrowska”, „Gazeta Ostrowska”, „Fakty Ostrowskie”, gazeta Kościelnej Wsi „Blisko Kalisza”, „Gazeta Poznańska/Ziemia Kaliska”, „Ziemia Kaliska”.

M.in.: *Chmury nad „Jimiwayem”*, „KO” nr 13, 29 marca 2002 - o dotyczącym prawa do nazwy i organizowania cyklicznych koncertów pt. Jimiway Blues Festiwal sporze pomiędzy B. Kunickim i PIK; *Stypendia od marszałka dla zdolnych*, „PO” nr 46/2003 - o przyznaniu przez marszałka woj. wielkopolskiego pomocy finansowej 53. uczniom i studentom z południowej Wielkopolski; *Derewiecki w zawieszeniu*, „GO” nr 11, 19 marca 2003 - o próbach odwołania przez ówczesnego prezydenta miasta, mimo pozytywnej opinii dyrekcji WBP w Poznaniu, dyrektora ostrowskiej księgarni; *Ptaki bez gniazd*, dodatek „GP/ZK” nr 205/2004 - o niebezpiecznym dla ptactwa czyszczeniu w Ostrowie Wlkp. miejskiego stawu; *Ręce precz od przepompowni*, „FO” nr 28/2004 - o wecie RM Ostrowa Wlkp. w sprawie przekazania przepompowni Izbie Przemysłowo-Handlowej Południowej Wielkopolski; *Facet z lalkami*, „NK” nr 26/2005 - o D. Kępińskim, instr. teatr. MDK w Ostrowie Wlkp.; *Jazz jak narkotyk*, „ZK” nr 15/2007 - o historii organizowanego od lat w Ostrowie Wlkp. przez J. Wojciechowskiego festiwalu „Muzeum Jazz Festiwal”; *Jak Mielcarek skarb wykopał...*, „BK” nr 2/2008 - o znalezieniu w 1958 r. w gospodarstwie mieszkańca Kościelnej Wsi dzbana pełnego średniowiecznych monet.

Pr. red. i edyt. A. Rhode, *Ostrowoer Erinnerungen - Wspomnienia ostrowskie*, 2008 - skł.; F. Rutz, *Z kroniki parafii ewangelickiej w Nowych Skalmierzycach 1916-1919. Chronik der Kirchengemeinde Neu Skalmierschütz 1916-1919*, 2011 - skł., łam. Także: „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego”, t. I, 2006, t. II, 2007, t. IV, 2009, t. V, 2010 - łam.; „Ostrowskie Studia Judaistyczne. Studia Iudaica Ostroviensis”, t. I, 2007 - łam., t. II, 2009 - skł., łam.; „Blisko Kalisza”, 2008 - wyd. i red.; witryna www.koscielnawies.pl, od 2009 - administrator i red.

Zesp. red. „Kurier Ostrowski” - w l. 2001-2002 współprac., „Panorama Ostrowska” i „Gazeta Ostrowska” - w 2003 r. współprac., „Fakty Ostrowskie” - w 2004 r. współprac.

Inne przeds. M.in.: animator punkowo-alternatywnej sceny muzycznej - organizator koncertów i czł. m.in. zespołów A-Front w Ostrowie Wlkp. i Aferra w Kaliszu.

Org. społ. W 1988 r. współzał. Polskiej Partii Ekologicznej w Krakowie - pierwszej partii „Zielonych” w Polsce; w 1988 r. współzał. Federacji Zielonych w Ostrowie Wlkp.; od 2011 r. prez. Tow. Przyjaciół Kościelnej Wsi.

Źródło: rel. bezp.

Bacz Janina Maria - ur. w 1906 r. we Lwowie, zm. w 2002 r. w Gdyni. Nauczycielka. Od 1945 r. do emerytury mieszkała w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: Gimnazjum Sióstr Nazaretanek we Lwowie (1925); Wydz. Filologii Polskiej i Romańskiej UJK we Lwowie (1932). We Lwowie także ukończyła Konserwatorium Muzyczne w kl. fortepianu. W 1947 r. uzyskała dyplom naucz. szkół średnich uprawniający do nauczania jęz. francuskiego i historii lit. francuskiej oraz jęz. polskiego i historii lit. polskiej jako przedmiotu pomocniczego.

W l. międzyw. Naucz. jęz. polskiego i historii: w l. 1930-1931 w Gródku Jagiellońskim; w l. 1935-1936 w Miejskim Gimnazjum i Liceum Żeńskim w Katowicach; w l. 1936-1939 w Prywatnym Gimnazjum i Liceum Sióstr Norbertanek w Bielsku Białej.

W cz. II w. św. Czł. AK (ps. Liwia): w l. 1942-1944 naucz. w ramach tajnego nauczania w Mikulinicach (pow. tarnopolski) i Dynowie nad Sanem - także kolporterka prasy podziemnej prowadząca zarazem wywiad terenowy; w l. 1944-1945 naucz. w Prywatnym Gimnazjum oo. Cystersów w Szczyrzycu.

Po wojnie. Naucz. w Ostrowie Wlkp.: w l. 1945-1961 w Gimnazjum i Liceum Żeńskim (od 1950 r. II LO) - w l. 1955-1960 zca dyr.; w l. 1945-1950 w niepełnym wymiarze godzin w Państwowym Gimnazjum i Liceum Męskim i w 1960 r. w tym samym wymiarze w I LO. Także: kier. seminarium przedmiotowego przy Powiatowym Ośrodku Szkolenia Kadr w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Przez okienko snu*, w: *Trzy ćwiartki wieku. 75 rocznica powstania Gimnazjum i Liceum Żeńskiego w Ostrowie Wielkopolskim 1919-1994*, Ostrów Wlkp. 1994 - wspomnienie.

Pr. nieopubl. *Zarastające ścieżki* - zbiór wierszy pisanych w l. 1940-1945; opowiadania, pamiętnik, powieść *Zagubiona prawda*.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, „Księga Pamięci”. Wiersze: *Litania polska czasu Drugiej Pielgrzymki*, „GO” nr 33, 20 sierpnia 1995 - wiersz w ramach prezentacji pt. *Wiersze religijne ostrowskich poetów* zamieścił J.K. Pietrzak; wiersze z cyklu *Baśnie o drzewach*, „KsP”, z. 13, 2007.

Pr. dydakt. Prace uhonorowane wyr. i dypl. uznania przez Instytut Pedagogiki w Warszawie: *Jak kształtuję naukowy pogląd na świat poprzez analizę tekstów literackich na lekcjach języka polskiego w klasach jedenastych*, 1954; *Jak rozwijam zainteresowania literaturą staropolską w klasie*, 1956.

Zesp. lit. W l. 1978-1996 czł. sekcji literackiej Klubu Nauczyciela w Ostrowie Wlkp. .

Przeds. teatr. W 1955 r. wraz z A. Fołtyn reż. cz. II *Dziadów* A. Mickiewicza w I LO w Ostrowie Wlkp., tamże również z A. Fołtyn reż. wystawionego r. później całego dramatu autora *Pana Tadeusza*; w 1957 r. reż. wraz z J. Jachimkiem sztuki H. Januszczyńskiej *Magazyn Małgorzaty Charrette* w I LO.

Om. W. Banach, *Ostrów pod znakiem pegaza*, Poznań-Ostrów 2005.

Spot. aut. Klub Nauczyciela - Ostrów Wlkp. 1989.

Org. społ. W l. 1947-1949 sekr. Powiatowego Oddziału Tow. Teatru i Muzyki Ludowej PR; od 1949 r. czł. ZNP.

Odznac. M.in.: Złota Odznaka ZNP - za działalność w Tajnym Nauczaniu w okr. okupacji hitlerowskiej.

Źródła: J.K. Pietrzak, J. Poradzewska-Pietrzak, *Wykaz nauczycieli z lat 1845-1969*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 184; tamże, J. Jachimek, *Życie artystyczne w latach 1919-1969*, s. 313-314; *V Konferencja...*, s. 73; „Księga Pamięci”, z. 9, 2003; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 79; B. Molska, *Zapis naszej obecności...*, s. 40-41; B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 28.

Balcar Jarosław - ur. w 1976 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz amatorskiego ruchu teatralnego.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1995); Wydz. Ekonomicznego, kierunek: zarządzanie spółkami kapitałowymi, UŁ (2000).

Z. M.in.: Od 2007 r. wiceprez. zarządu firmy Concept Management sp. z o.o. w Poznaniu; od 2008 r. właściciel firmy - usługi fotograficzne „Balcar Studio” Jarosław Balcar w Ostrowie Wlkp.

Zesp. teatr. W l. szkolnych: czł. zesp. teatr. SP nr 3 - w 1990 r. wystąpił w komedii A. Fredry *Śluby panięskie* w reż. M. Stefańskiej; czł. zał. w 1990 r. przez J. Góreckiego Grupy Teatralnej ZSO przy III LO w Ostrowie Wlkp., przeniesionej w 1992 r. pod nazwą „Pracownia Teatralna” do MDK - wystąpił m.in. w 1992 r. w wieczorze kabaretowym *Dobry wieczór państwu!*, w 1996 r. w sztuce *Weisman i Czerwona Twarz* G. Taboriego, w 1998 r. w dramacie *Przed sklepem jubilera* wg K. Wojtyły, w 1999 r. w sztuce *Skórzana maska* wg H. Kraussera, 1999.

Inne przeds. Współautor plakatów do kilku ed. Ogólnopolskiego Festiwalu Teatrów Niezależnych w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W l. 2000-2007 skarbnik Stow. Artystyczno- Edukacyjnego „Pracownia Teatralna”, zarazem współorganizator i czł. dyrektoriatu organizowanego przez ww. stow. Ogólnopolskiego Festiwalu Teatrów Niezależnych w Ostrowie Wlkp.

Nagr. Ogólnopolski Festiwal Teatralny, nagr. za oprawę scenogr. sztuki *Skórzana maska* - Dąbrowa Górnicza 1999.

Źródła: rel. bezp.; rel. M. Stefańskiej; wykaz przedstawień „Pracowni Teatralnej” sporządzony przez J. Góreckiego.

Balcar Maciej - ur. w 1971 r. w Ostrowie Wlkp. Piosenkarz, kompozytor, aktor. Od 1997 r. mieszka we Wrocławiu.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1990); Wydz. Architektury na Politechnice Wrocławskiej (2000). W 1986 r. ukończył kl. fortepianu w PSM I st. w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. Wokalista: w 1994 r. zał. przez J. Szkudlarkę ostrowskiej grupy bluesowej Blues Forever; w 1997 r. zał. przez siebie zesp. Maciej Balcar & koniec świata; w l. 90. grupy Vicky victim (współpr.); od 2001 r. zesp. Dżem; od 2005 r. zesp. Nie-Bo. Także: od 1999 r. dwukrotnie współpr. z grupą Harlem.

Nagrania. *Blues Forever* - ed. albumowa (3 CD) nagranych na kasetach magnetofonowych utworów ostrowskiej grupy Blues Forever, OCK 2010; *Małe zaćmienie* - utwór nagrany z zesp. Varius Manx na ścieżce dźwiękowej filmu *Nocne graffiti*, 1997; *Czarno*, prod. Janina YANINA Iwański, 1998 - płyta debiutancka, po części z tekstami B., z udziałem m.in. braci Golców; *Amulet*, Pomaton EMI, 2000 - nagranie z zesp. Harlem, na płycie pięć utworów B.; *Kolęda Ostrowska*, Piramida Telewizja i Film, 1999 - na płycie m.in. dwa śpiewane przez B. utwory; *Przybieżeli do Betlejem*, EMI Music Poland, 1999 - kolędy m.in. z udziałem B., realizacja teledysków do płyty w Izraelu; *2004*, wyd. Dżem, Pomaton EMI, 2004 - pierwsza płyta B. z zesp. Dżem, gł. z jego tekstami; *Niebo nade mną*, Front Music, 2007 - nagranie gościnnie z zesp. Harlem; *Ogień i woda*, EMI Music Poland, 2010 - druga solowa płyta, nagrana z zesp. Nie-Bo; *Biały wilk* - piosenka promująca komputerową grę fabularną *Wiedźmin 2: Zabójcy Królów*, CD Projekt RED, 2011.

Występy. M.in.: 50-lecie PWSFTviT - Łódź 1998; KFPP - Opole 1998, 2000; Festiwal Jazz nad Odrą - Wrocław 1999, 2008. Także m.in.: PIK - Ostrów Wlkp. 2001.

Zesp. teatr. W l. szkolnych czł. Amatorskiej Grupy Teatralnej „Szarańcza” w Ostrowie Wlkp. - w 1987 r. Hortensio w sztuce *Poskromienie złoŃnicy* W. Szekspira; w l. studenckich czł. Teatru Pantomimy GEST i Teatru Wyrzutków we Wrocławiu.

Musicale. A.L. Weber, T. Rice, *Jesus Christ Superstar* - rola Jezusa Chrystusa, Teatr Rozrywki w Chorzowie, 2000; J. Larson, *Rent* - rola Rogera, Teatr Rozrywki w Chorzowie, 2006; rock opera *Krzyżacy* na podstawie powieści H. Sienkiewicza - rola Juranda ze Spychowa, prod. Sztukoteka, współpr., m.in. Stow. „Muzyka bez granic”, 2010.

Przeds. film. *Marion du Faouet* - aktor, rola epizodyczna, polsko-francuski f. hist., reż. M. Favard, 1997; *Mustang z Dzikiej Doliny* (polska wersja amerykańskiego filmu animowanego) - dubbing, rola gł. bohatera Spirita, śpiew, 2002; *Skazany na bluesa* (film poświęcony pamięci zmarłego wokalisty „Dżemu” R. Riedla) - aktor, rola Indianera, reż. J. Kidawa-Błoński, 2005.

Przeds. telew. Teatr TVP: *Gorący oddech pustyni* - aktor, sztuka wg opowiadania G. Herlinga-Grudzińskiego, reż. R. Rowiński, Teatr TVP, 1999.

Inne przeds. *Prince of Persia: Piaski Czasu* (kanadyjska gra wideo) - dubbing, rola Księcia, 2003.

Nagr. M.in.: wokalista roku, wybór czytelników kwartalnika „Twój Blues” - 2004.

Źródła: rel. bezp.; (tnp.), *Oklaski dla „Szarańczy”, „Wagon”* nr 8/1987; *Wychowałem się na Ryśku Riedlu*, „KO” nr 76, 22 września 2004 - rozmowa M. Krystka z M. Balcarem; <http://www.filmweb.pl/person/Maciej+Balcar-154175> (dostęp: 12.06.2014).

Balicki Piotr - ur. w 1965 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz kulturalny, animator amatorskiego ruchu teatralnego.

W. Absolwent: Zas. Szk.Zaw., kierunek: monter urządzeń telekomunikacyjnych, ZST ZAP w Ostrowie Wlkp. (1983).

Z. W l. 1983-1991 sanitariusz Pogotowia Ratunkowego ZOZ w Ostrowie Wlkp.; w l. 1991-1995 prac. techniczny ODK; od 1995 r. właściciel firmy impresaryjnej w Ostrowie Wlkp.

Przeds. teatr. W l. 1991-1994 współtwórca z E. Smolińską i A. Sztajerem tworzonych dla dzieci pod wspólną nazwą *Łobuziaki z naszej paki* (do 1993 r. pod szyldem ODK) widowisk teatralno-muzycznych: *Historia podróży na Wyspy Papuzie*, *Warta w błocie przy namiocie*, *Szkolne strachy na lachy*, *Przyszła pora na gwiazdora* - poza scenicznymi występami zajmował się także scenografią oraz dystrybucją i reklamą całego przedsięwzięcia; od 1993 r. także twórca i wykonawca własnego programu kabaretowego, pierwotnie pt. *Początek przygód podróżnika Bzika*, później anonsowanego jako *Przygody Bzika*. W 1998 r. współwykonawca wraz z krakowskim kabaretem „Kuzyni” z Piwnicy pod Baranami programu rozrywkowego w Instytucie Kultury Polskiej w Berlinie.

Inne przeds. Organizator i pomysłodawca wielu imprez o charakterze masowym i rekreacyjnym, m.in.: w 2001 r. w Wiśle ugotowania największej na świecie zupy pomidorowej; w 2003 r. w Dźwirzynie jazdy na zbudowanej przez ostrowską firmę Al Spaw 18-metrowej hulajnodze; w 2004 r. w Sokołowicach, w gm. Oleśnica, usmażenia jajeczniczy z 2670 jajek. Także organizator działań edukacyjnych: w 2003 r. akcji odblaskowej, w ramach której dzieci „na wesoło” poznawały zasady poruszania się po ulicy, oraz akcji „Buda dla Reksa, czyli Bzik majsterklepka”, podczas której *uczniowie szkół podstawowych konstruowali budy dla psów ze schroniska* (E.W.).

Zesp. muz. B. czł. Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W l. 1990-1993 czł. Zarządu Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; E. Wolańczyk, *Nie ma nic planowanego*, „Kurier Ostrowski” nr 68, 25 sierpnia 2004; *Ostrów Wielkopolski. Miasto...*, s.87.

Balicki Radosław - ur. w 1962 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz społeczny i kulturalny.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1981); pedagogiki na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu (1986).

Z. M.in.: od 1986 r. kier. ds. merytorycznych, w l. 1991-1994 dyr. MCK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1994-2000 dyr. OCK powstałego z połączenia MCK z ODK; w l. 2001-2002 prez. Sportowej Spółki Akcyjnej „Ostrów” w Ostrowie Wlkp.; od 2002 r. przedsiębiorca - prow. własną działalność gospodarczą.

Publ. w czasop. „Orędownik Ostrowski”, „Gazeta Ostrowska”, „Kurier Ostrowski”, „Ziemia Kaliska”. M.in.: *Echo na Wschodzie*, „OrO” nr 1/1990 - o podróży z prowadzonym od 1973 r. przez I. Stodolną Chórem Męskim „Echo” do Stawropola i na Kaukaz w ZSRR; *Do Jaśnie Wielmożnego Pana Hrabiego od byłego dyrektora Domu Kultury*, „GO” nr 17, 26 kwietnia 1992 - m.in. o występie w MCK znanego satyryka K. Daukszewicza; *Informator kanadyjski*, „KO” nr 50, 14 grudnia 1997 - o propozycji współpracy OCK z Polskim Centrum Kultury im. Jana Pawła II w Kanadzie.

Zesp. red. „Orędownik Ostrowski” - w 1989 r. współzał. wraz z inicjatorem przeds. W. Banachem i P. Klimkiem wyd. do 1991 r. miesięcznika, od nru 1/1990 r. czł. red.; „Gazeta Ostrowska” - od listopada 1992 r. do lipca 1993 r. stały współprac.; „Kurier Ostrowski” - w 1995 r. współzał. wraz z B. Maciejewską spółki Kurier Ostrowski s.c. w celu wydawania tygodnika pod tym tyt. (ze spółki wycofał się po wydaniu 1. nru pisma z 21 maja 1995 r.).

Przeds. muz. W 1979 r. założyciel wraz z M. Dwornikiem klubu Hi FI, pod którego egidą powstały w ODK wid. muz. opracowane na bazie utworów grup Queen, Genesis oraz Pink Floyd; w cz. studiów działacz klubu studenckiego „Bratniak” w Poznaniu oraz wokalista zesp. Hlev (w składzie m.in. członkowie zał. w 1983 r. początkowo jako duet zesp. Stare Dobre Małżeństwo - K. Myszkowski oraz A. Sidorowicz); w l. 1990-1994 czł. działającego przy ODK Chóru Męskiego „Echo”; w 1994 r. inicjator w I LO „Koncertów na Dużej Przerwie” (wśród prowadzących m.in. popularny konferansjer P. Bałtroczyk).

MCK, OCK. Przedsięwzięcia red. i ed., m.in.: dwutygodnik „OKO. Ostrowski Kiermasz Ogłoszeń”, MCK 1991 - twórca wraz z B. Zabłocką pierwszej po 1989 r. w Ostrowie Wlkp. gazetki reklamowej; *BIG CYC. Dzieci Frankensteina*, posł. K. Skiba, wyd. MCK i MMOW, Ostrów Wlkp. 1992 - pomysłodawca, współred. z W. Banachem, książka zawiera gł. teksty piosenek zesp. rockowego Big Cyc (skład: J. Jędrzejak „Dżej Dżej”, J. Lis „Dżery”, R. Lechowicz, Krzysztof Skiba); *Stare Dobre Małżeństwo 1984-1992 - w czterech częściach*, wyd. II, MCK, MMOW, Ostrów Wlkp. 1993 - red. z W. Banachem zb. wierszy m.in. E. Stachury, A. Ziemianina, A. Kielb-Szawuły i K. Myszkowskiego śpiewanych przez zespół Stare Dobre Małżeństwo; pierwszy ostrowski folder informacyjno-reklamowy *Ostrów Wielkopolski*, wyd. OCK, 1994 - współzał. oraz red. z W. Banachem i A. Leraczykiem; E.S. Urbański *Od Wikingów do Indian*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1994 - kor.

Przeds. muz.: w 1987 r. inicjator w MCK konkursu piosenkarskiego „Wszyscy śpiewamy”, pod dwóch edycjach przeniesionego do ODK, później kontynuowanego w OCK, i przemianowanego ze względu na charakter zgłaszanych utworów na przegląd pt. *Wszyscy śpiewamy na rockowo*; pomysłodawca i w l. 1993-2000 organizator (początkowo w MCK i ODK, następnie w OCK) corocznego festiwalu *Wszystko jest poezją*, obejmującego imprezy muz., spot. lit. i wyst. - z koncertami wówczas wystąpili m.in. T. Woźniak, Trio Gintrowski-Kaczmarek-Łapiński, G. Turnau, E. Adamiak, E. Geert, E. Demarczyk, zaś gośćmi prowadzonych przez niego spot.

autorskich byli m.in. A. Ziemianin, R. Grupiński, A. Poniedziałki; w 1994 r. współorganizator w OCK z B. Kunickim (inicjatorem przedsięwzięcia) imprezy pt. Jimiway Blues Festiwal - w 2000 r. po raz pierwszy jako hymn festiwalu zaprezentowano utwór J. Hendrixa *Who knows* w wykonaniu ostrowskich vipów; w 1995 r. inicjator i organizator w OCK I Konkursu Piosenki Turystycznej OSTUR.

Inne przeds.: w 1993 r. organizator w MCK pierwszego ostrowskiego Finału WOŚP - w działania na rzecz tej ogólnopolskiej akcji charytatywnej angażował się do 1999 r. także w OCK, pisał też o niej na łamach „Gazety Ostrowskiej”; w 1997 r. sprawca nawiązania przez OCK kontaktu z wybudowanym w 1994 r. przez Fundację Maksymiliana Kolbego Polskim Centrum Kultury im. Jana Pawła II w Mississaudze w Kanadzie oraz z tamtejszym polskim Liceum im. Komisji Edukacji Narodowej; w 1998 r. założyciel wraz z inicjatorem przedsięwzięcia Z. Kłopockim Polsko-Kanadyjskiego Instytutu „21”, którego celem m.in. było utworzenie w Ostrowie Wlkp. polsko-kanadyjskiej szkoły wyższej (w 1999 r. pomysłodawca zorganizowanych przez OCK i ww. Instytut I Dni Kanady w Ostrowie Wlkp.); w 1998 r. sprawca rozbudowy OCK; w 2000 r. sprawca pierwszego w kraju przekształcenia Domu Kultury - jakim faktycznie było OCK - w spółkę prawa handlowego; także w 2000 r. gospodarz w OCK reaktywowanego z inicjatywy K. Maciejewskiego plebiscytu Ostrowianin Roku, którego pomysłodawcą w 1992 r. był A. Kubicki.

Przeds. społ. Pod koniec lat 90. ub. w. organizator w Ostrowie Wlkp. dużych imprez masowych na wolnym powietrzu - prekursorsko zaanektował na nie m.in. teren Parku Miejskiego, parking przed Stadionem Miejskim i Rynek; także w Ostrowie Wlkp. organizator pod egidą Stowarzyszenia Medihelp koncertów pt. „Piknik Zdrowia” - m.in. w 2007 r. udział w nich wzięli krakowscy piosenkarze G. Turnau i A. Sikorowski.

Nagrania. Płyty CD: zesp. Czarno-Czarni, *Mecz*, SSA, Ostrów Wlkp. 2001 (materiał marketingowy i forma podziękowania dla sponsorów koszykarskiego zespołu ekstraklasy Stal Ostrów) - wyd.; zesp. Czarno-Czarni, *Alice, musisz przestać palić!*, Stow. Medihelp, Ostrów Wlkp. 2006 (materiał marketingowy autorskich programów profilaktyki chorób płuc prowadzonych w ramach działalności Stowarzyszenia Medihelp) - wyd.; zesp. Hlev, *Hlev*, Dalmafon 2009 (muzycy ponownie po 25. l. nagrali i wydali CD ze swymi dawnymi utworami) - współinicjator wyd.; zesp. Ensemble of the Seven - Musical Meditation, *Homo homini angelus*, wyd. Terra Angelus, Inter-Pretor sp. z o.o., 2009 (nagranie kompozycji m.in. A. Vivaldiego i J.S. Bacha w klasztorze filipinów na Świętej Górze k. Gostynia przez specjalnie do tego celu powołany zesp. - oprac. i instrumentacja części utworów autorstwa H. Bączyka) - koncepcja, współproducent.

Przeds. rad. W l. 1994-1996 pod festiwalowym tyt. „Wszystko jest poezją” realizator w kaliskim Radiu Centrum cotygodniowych audycji muzyczno-poetyckich.

Pasje. Fotografia (w restauracji „Sepia” w Rynku w Ostrowie Wlkp. stała ekspozycja wielkoformatowego portretu czterech uchwyconych na beztroskich pogaduszkach mniszek).

Org. społ. M.in.: czł. OTK, inicjator oraz w l. 1993-1994 zca prez. OSK, w 2005 r. założyciel i od tego r. prez. Stow. Medihelp w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; R. Balicki, *Z serca sercom*, „Gazeta Ostrowska” nr 2 z 17 stycznia 1993; A. Gibasiewicz, *Wielkie dzięki dla tych, którzy z nami byli*, „Gazeta Ostrowska” nr 5, 4 lutego 1996 - rozmowa z B., *ostrowskim koordynatorem Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy*; R. Balicki, *Brookliński Most - SDM w USA*, „Gazeta Ostrowska” nr 30, 28 lipca 1996 - rozmowa z W. Czemplikiem, członkiem zesp. Stare Dobre Małżeństwo; tenże, *Informator kanadyjski*, „Kurier Ostrowski” nr 50, 14 grudnia 1997; (jw), *Kanadyjski dzień w Ostrowie*, „Kurier Ostrowski” nr 79, 4 października 1999.

Banach Barbara (z d. Kujawa) - ur. w 1959 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2006 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka, animatorka amatorskiego ruchu teatralnego w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1978); Państwowego Studium Kulturalno-Oświatowego w Kaliszu (1981); studiów licencyjnych na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu (2005).

Z. W l. 1981-1983 naucz. wychowawca - instr. teatralny w Ognisku Pracy Pozaszkolnej, przemianowanym w 1982 r. na MDK; w l. 1983-1990 naucz. w SP nr 1 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1990-2006 naucz. wychowawca - instr. teatralny w MDK w Ostrowie Wlkp.

Publ. Wspólnie z W. Banachem, książeczka dla dzieci pt. *Abecadło ostrowskie*, ilustr. M. Szydłowski, wyd. II, Wyd. Dystrybucyjno-Wydawnicze SOWA, Ostrów 1993.

Dział. teatr. W Ostrowie Wlkp. założycielka i reż. m.in.: w Ognisku Pracy Pozaszkolnej w 1981 r. istniejącego do 1982 r. „Studium Małych Form Teatralnych” (w 1982 r. współpr. reż. z J. Stormowską); w SP nr 1 w 1983 r. teatryku uczniowskiego i w 1990 r. kabaretu „Rzeżucha”; w MDK w 1990 r. zesp. „Trema” i w 1994 r. istniejącej do 2004 r. Grupy Teatralnej „Marionetka”; w OCK w 1997 r. Grupy Teatralnej „Impuls”; w MDK w 1998 r. zesp. „Teatr Czar(ny)” i we współpracy z SP nr 10 kabaretu „Granat” (nazwę zaproponowali młodociani aktorzy wywodzący się z rodzin wojskowych) oraz w 2004 r. Dziecięcego Studia Teatralnego.

Amatorska Grupa Teatralna „Szarańcza”. W 1983 r. założycielka wraz z J. Stormowską w MDK istniejącej do 1988 r. AGT „Szarańcza” (w zespole, jeszcze w 1983 r. przeniesionym do ODK, prezentującym się m.in. w Warszawie, Łodzi, Poznaniu oraz w NRD, występowały późniejsze aktorki A. Greinert i A. Sobczak oraz wokalista i również aktor M. Balcar).

Realizacje. „Studium Małych Form Teatralnych: *Kwiaty polskie* J. Tuwima, 1981; *Na pełnym morzu* S. Mrożka, 1982; *Żeglarz* J. Szaniawskiego, 1982. Amatorska Grupa Teatralna „Szarańcza”: *Władza bajek* - inscenizacja bajek La Fontaine’a, 1983; *Igraszki z fraszki* - teksty J. Sztudyngera, 1983; *Kupcie zielony balonik* - teksty Boya i fragmenty *Kramu z piosenkami* L. Schillera, 1984; *Klonowe motyle* - wiersze B. Obertyńskiej, 1985; *Niezwykły koncert* - teksty R. Vulpescu, 1985; *Pozdrowienia dla Ostrowa* i *Spokojne, ciche miasto szare* - wiersze i proza W. Bąka, 1986; *Poskromienie złośnicy* - adapt. komedii W. Szekspira wystawiona w dekoracjach E. Smolińskiej i G. Depczyńskiej, 1987; *Kartoteka* T. Różewicza, 1988. Zespół „Trema”: spektakl *Trema*, 1990. Kabaret „Rzeżucha”: program *Kto jest kto?*, 1990. Grupa Teatralna „Marionetka”, m.in. w l. 1994-2004: *O Janku Wędrowniczku* - baśń M. Konopnickiej; *O sierotce Marysi i krasnoludkach* - baśń M. Konopnickiej; *Śpiąca królewna* - baśń C. Perraulta; *Kot w butach* - bajka J. Brzechwy z muz. S. Kisielewskiego; *Czarodziejski ogród wierszy* - spektakl oparty na tekstach amerykańskiego pisarza C. Stevensona; *Zaczarowany diament* - spektakl na podstawie książek T. i L. Janssonów o Muminkach. Grupa Teatralna „Impuls”, m.in.: *Czterdzieści cztery* - spektakl złożony z utworów A. Mickiewicza, 1999; *Zaraz tam będę* - spektakl z tekstami A. Osieckiej i muzyką S. Krajewskiego, 2000. Teatr Czar(ny): *Cielęcy żywot* - spektakl na podstawie wspomnień K. Makuszyńskiego *Bezgrzeszne lata*, 2002 (także spektakle: *Lustro*, 2003; *Próba sił*, 2003).

Inne przeds. W lipcu 2002 r. prow. w PIK Letnich Warsztatów Teatralnych.

Org. społ. Czł. ZHP - aktywna w 22. Środowiskowej Drużynie Harcerskiej im. Zawiszków, jako licealistka udzielała się w Harcerskiej Służbie Informacyjnej powołanej przy Ognisku Pracy Pozaszkolnej.

Nagr. Amatorska Grupa Teatralna „Szarańcza”, m.in.: *Władza bajek*, Ogólnopolskie Forum Teatrów Szkolnych, nagr. za reż., wyr. dla zesp. - 1983; *Igraszki z fraszki*, I Ogólnopolski Festiwal Teatrów Amatorskich Ministerstwa Komunikacji, Nagroda Główna, nagr. za reż., także ufundowany przez Kuratorium Oświaty i Wychowania wyjazd do NRD - Łódź 1983. Teatr

„Czar(ny)”: *Cielęcy żywot*, XXII Regionalne Prezentacje Teatrów Dzieci i Młodzieży, II m. - Jarocin 2002; *Cielęcy żywot*, III Gimnazjalne Spotkania Teatralne „Wiosna, Teatr i My”, I m. - Ostrowo Wlkp. 2002.

Źródła: arch. MDK w Ostrowie Wlkp.; Kronika SP nr 1 w Ostrowie Wlkp.; (tnp.), *ODK proponuje*, „Wagon” nr 4/1984; K. Pierzchlewski, *Szarańcza*, „Południowa Wielkopolska” nr 4/1985; (wb), „Szarańcza” zaprasza, „Wagon” nr 6/1987; (tnp.), *Oklaski dla „Szarańczy”*, „Wagon” nr 8/1987; T. Kaczmarek, M. Grześczyk, *Z dziejów amatorskiego ruchu teatralnego w Ostrowie Wielkopolskim 1945-1987*, w: *Ostrowski Sejmik...*, s. 56; *Informator. 30 lat MDK*, Ostrowo Wlkp. [b.d.]; D. Kasprzak, *Mija dziesięć lat*, „Gazeta Ostrowska” nr 33, 25 sierpnia 1991; (kuk), *Teatralne potyczki gimnazjalistów*, „Panorama Ostrowska”, 24 kwietnia 2002; (Hol), *Teatralne sukcesy MDK*, „Gazeta Ostrowska” nr 20, 15 maja 2002; H. Olejnik, *Odeszła za wcześnie*, „Gazeta Ostrowska” nr 40, 4 października 2006; rel. J. Stormowskiej; rel. W. Banacha; afisze spektakli teatru „Marionetka”; afisz spektaklu „*Próba sił*”, 2003.

Banach Witold - ur. w 1959 w Ostrowie Wlkp. Historyk, muzealnik, pisarz, wydawca.

W. Absolwent: Liceum Zawodowego ZST MERA-ZAP, spec.: monter urządzeń elektronicznych, w Ostrowie Wlkp. (1978); Wydz. Historycznego, spec.: nauczycielska, UAM w Poznaniu (1982 - pierwotnie dwa l. studiów na Wydz. Historycznym UGd); Podyplomowego Studium Muzeologicznego UJ w Krakowie (2007). W 2001 r. podjął studia doktoranckie na Wydz. Historycznym UAM.

Z. Po sł. wojsk. w l. 1982-1983 w Szkole Podchorążych Rezerwy w Koszalinie i Żaganii; w 1984 r. prac. ostrowskiej GSW BWA w Kaliszu; w l. 1984-1985 kier. Działu Instruktorско-Methodycznego MCK w Ostrowie Wlkp. - zatrudniony (podobnie jak w GSW BWA) na cz. organizacji ostrowskiego muzeum, przewidywany na jego kier., odbył rekonesans po okolicznych placówkach muzealnych i zamieścił w dwutygodniku „Wagon” apel o *przekazywanie wszelkich przedmiotów i dokumentów, które mają jakkolwiek związek z historią Ostrowa Wielkopolskiego* na adres GSW lub Wydz. KKFiT UM; zarazem w cz. pracy w MCK naucz. w zastępstwie na godziny w ostrowskiej SP nr 1, w której następnie nie przedłużono z nim umowy, a na forum miejskim zaprzestano współpracy przy tworzonemu muzeum (*podpadłem, ucząc „nieprawomyślnie” historii w miejscowej szkole podstawowej*, W.B.); w l. 1985-1987, po zwolnieniu się z MCK, kier. Działu Oświatowo-Naukowego w MOZK w Kaliszu; w l. 1987-1988 naucz. historii w SP nr 1 w Kaliszu; od 1988 r. dyr. otwartego 1 czerwca MMOW - w placówce, którą objął po rezygnacji w lutym 1988 r. z objęcia jej przez L. Wawrzyniaką, działał od maja tego r. wraz z trzema wcześniej już zatrudnionymi w niej przez ww. Wydz. Kultury osobami, czyniąc z niej ważny ośrodek życia kulturalnego miasta.

Publ. Pr. lit.: arkuś poetycki o tematyce fantastyczno-naukowej *Apokryfy* - ilustr. P. Łopatka, WDK, Kalisz 1985; książeczka dla dzieci, wspólnie z B. Banach, *Abecadło ostrowskie* - ilustr. M. Szydłowski, wyd. II, Wyd. Dystrybucyjno-Wydawnicze SOWA, Ostrowo Wlkp. 1993; opow. fantastyczno-naukowe *Nowa forma spotkania* (w zb.: *Dar od bogów, Nowa forma spotkania, Nie piszcie kryminalów, Sprawdzian, Człowiek Literatura, Uf, Gorbaczow story*) - proj. okł. P. Rozbicki, WIT Studio Wyd.-Reklamowe, Ostrowo Wlkp. 2001; komiks, wspólnie z J. Bendziechą (rys.), *Legenda i prawda o herbie Ostrowa Wielkopolskiego*, MMOW, Ostrowo Wlkp. 2010 - na podstawie oprac. przez K. Szymańską *Legendy o herbie ostrowskim* (zob. biogr. K. Dutkiewicz). Pr. hist.: *Ostrowo Wielkopolski „w pigułce”*, WIT Studio Wydawniczo-Reklamowe, Ostrowo Wlkp. 2003; kalendarium *Historia Ostrowa na każdy dzień*, WIT Studio Wydawniczo-Reklamowe, Ostrowo Wlkp. 2004; ***Ostrowo pod znakiem pegaza. Literacki przyczynek do dziejów miasta***, Wyd. Poznańskie - MMOW, Poznań-Ostrowo Wlkp. 2005 - wyczerpująca, poczynając od XVIII-wiecznej poezji ks. F.I. Chrzanowskiego, prezentacja tradycji literackiej Ostrowa Wlkp.

(pierwotnie: *Ostrów pod znakiem pegaza. Literacki przyczynek do historii Ostrowa Wielkopolskiego*, t. 1, MMOW, Ostrów Wlkp.1996); wspólnie z B. Kowalską, *Zbrodnia w Winiarach. Obywatele Ziemi Ostrowskiej zamordowani w dniu 14 grudnia 1939 roku*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2006; *Katalog prasy ostrowskiej 1852-1989. Od początku istnienia do „czwartej ostrowskiej”*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2011.

Także: *Zarys tradycji literackiej Ostrowa Wielkopolskiego*, w: *Ostrowski sejmik kulturalny*, Ostrów Wlkp. 1988 - pokłosie sejmiku kulturalnego zorganizowanego w 25. rocznicę powstania OTK; *Między Londynem a Antoninem*, w: *Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni*, Ostrów Wlkp. 1998 - o pocztówce w zb. MMOW przedstawiającej m.in. salę Gwindhall w Londynie, w której koncertował F. Chopin; *Ostrów w XVIII wieku i Ostrów literacki*, w: *Ostrów Wielkopolski. Ilustrowane dzieje miasta*, Ostrów Wlkp. 2009.

Albumy: *Ostrów Wielkopolski w dawnej pocztówce 1897-1939*, MMOW, Ostrów Wlkp., wyd. I 1998, wyd. II 2002 (posz.); *Powiat ostrowski w dawnej pocztówce do 1939 roku*, MMOW, Ostrów Wlkp.1999; *Ostrowska nostalgia. Ilustrowane szkice o dawnym Ostrowie*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2011.

Pr. encykl. M.in.: *Hassencamp Robert*, w: *Słownik biograficzny Wielkopolski południowo-wschodniej. Ziemia Kaliska*, t. III, Kalisz 2007 - biogr. niemieckiego historyka, naucz. Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie Wlkp.

Ant. poet. Wiersze: *Problemat, Topografia*, w: *Debiuty poetyckie'85. Antologia*, red. J. Koperski, A.K. Waśkiewicz, MAW, Warszawa 1990; wiersz *Topografia*, w: W. Banach (oprac.), *Spokojne, ciche miasto szare*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1992.

Śluch. Emisje w PR (część słuch. pierwotnie publikowana w formie opowiadań) z udziałem znanych polskich aktorów, m.in. G. Barszczewskiej, J. Duryasza, J. Kamasa, B. Pawlika, Z. Wardejna: *Czarna dziura*, 1977; *W imię wieczności - śmierć*, 1980; *Człowiek-literatura*, 1981; *Nowa forma spotkania*, 1982, 1984, 1986; *Nie piszcie kryminałów*, 1984, 1985, 1986; *Powitanie*, 1988.

Inne pr. lit. Diarysta - od maja 1981 r. pisze dziennik.

Publ. w czasop. M.in.: „Gazeta Ostrowska”, „Impuls”, „Integracje”, „Kronika Wielkopolski”, „Królowa Apostołów”, „Księga Pamięci”, „Kwazar”, „Orędownik Ostrowski”, „Ostrowskie Litteraria”, „Południowa Wielkopolska”, „Res Publica”, „Rocznik Kaliski”, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego”, „Sycyna”, „Świat Młodych”, „Topos”, „Triangulum. Germanistisches Jahrbuch für Estland, Lettland und Litauen”, „Vis a Vis”, „Wagon” (niekiedy ps. „Web”), „Ziemia Kaliska”.

Fantastyka naukowa, m.in.: *Nowa forma spotkania*, „Kw” nr 10/1983 - opow., pierwotnie słuch. radiowe; *Test - czyli, jeśli wierzysz w UFO*, „PW” nr 12/1983 - opow. opatrzone wykonanym nie bez talentu rys. autora; *Magia probabilistyki*, „In” nr XXVI, 1990 - o książce S. Lema *Prowokacja*, Kraków-Wrocław 1984; *Kłamstwo i groteska*, „GO” nr 14, 5 kwietnia 1992 - o książce Istvana Nemerego *Gagarin. Kosmiczne kłamstwo* (Bielsko-Biała 1990), z konkluzją B.: *Czy całej prawdy dowiemy się kiedykolwiek?*; *Fascynował mnie nie tylko Lem...*, „ZK” nr 58/2001 - rozmowa z B. Szal, której B. wyznał, że prócz S. Lema bliska mu też była *dotycząca zagadek naszej cywilizacji* twórczość E. von Dänikena.

Historia, literatura, m.in.: *Z dziejów prasy ostrowskiej*, „PW” nr 3, 4/1984; cykl *Katalog prasy ostrowskiej 1851-1984*, „W” 1984-1985; *O kształt muzeum*, „W” nr 11-13/1985 - o postulowanej przez B. historyczno-literackiej dominancie tworzonej w Ostrowie Wlkp. instytucji; *Wojciech Bąk (1907-1961)*, „KA” nr 6, 1986 - o najbardziej znanym ostrowskim poecie; cykl *Ostrowskie przystanki literackie* (tyt. wzorowany na książce *Literackie przystanki nad Wartą*, Poznań 1962) - „W” 1987-1989 (50 odcinków, w tym po jednym autorstwa M. Bradkego, W. Gawłowskiego,

S. Mikołajczyka), kontynuacja w „OrO” 1990-1991, „GO” 1991-1996; komiks (rys. J. Bendziecha), *Ilustrowana historia miasta Ostrowa Wielkopolskiego* „W” 1987-1989; *Ostroviana bez Ostrowa*, „W” nr 7/1988 - o nieuwzględnieniu w kolejnej ed. *Literatury Polskiej. Przewodnika Encyklopedycznego* (Warszawa 1987) istotnych zdaniem B. dokonaniach literackich związanych z Ostrowem Wlkp. autorów; *Wiersze z Ostrowem*, „W” nr 13/1988 - m.in. o wierszu ks. J.O. Gorczyzewskiego, w którym po raz pierwszy w utworze literackim pojawia się nazwa Ostrowa; *Szkic do portretu tradycji literackiej Ostrowa Wielkopolskiego. Generacje*, „OL”, kwiecień 1989 - m.in. o W. Bąku, J. Jachimku, W. Gawłowski; *Wojciech Bąk - zapomniana ofiara*, „ReP” nr 6/1990 - o szykanowaniu poety przez komunistyczne władze (tekst pierwotnie wysłany do paryskiej „Kultury” pozostał bez druku i odpowiedzi); *Odyseusz z Ostrowa*, „OrO” nr 4/1991 - o niemieckim pisarzu E. Schaperze, którego ostrowski rodowód „odkrył” dla ostrowian P. Rossa; *Ostrów bez tradycji literackiej - według autorów monografii*, „OrO” nry 8, 9/1991 - krytycznie o ed. *Ostrów Wielkopolski. Dzieje miasta i regionu* (Poznań 1990); *150 lat ostrowskiego liceum*, „RK” t. XXV, Kalisz 1994/1995 - o jubileuszu I LO w Ostrowie Wlkp.; *Symmetrie der Schicksale von Edzard Schaper und Wojciech Bąk*, „Tr”, z. 5 (specjalny) pt. *Edzard Schaper*, Uniw. Tartu, Estonia, 1998 - o zbieżności losów doświadczonych przez totalitarne reżimy pisarzy; *Frankfurckie święto książki*, „I” nr 3, 10 sierpnia 2001 - o pobycie w 2000 r. na Międzynarodowych Targach Książki we Frankfurcie n. Menem; *Krzysztof Komeda-Trzcziński 1931-1969*, „KsP”, z. 9, 2003 - o wybitnym kompozytorze muzyki filmowej; *Fabryka „Wagon” w Ostrowie Wielkopolskim. Od chlubnej tradycji do dramatycznej współczesności*, „KrW” nr 1/2004 - o początkach w 1920 r. i aktualnej zapaści największego ostrowskiego zakładu; *Lokalnie i globalnie ponad granicami czasu i przestrzeni, czyli o dawnej pocztowce ostrowskiej z lat 1897-1939*, „ROTN” nr 2, 2007 - o kolekcji pocztówek w MMOW; *W polskiej kawiarni, czyli nigdzie*, „T” nr 2-3/2010 - o nagminnym w oprac. zachodnich autorów okcydentalizmie, widocznym m.in. w książce N. Riley Fitch *Najsłynniejsze kafejki literackie Europy* (Poznań 2009), w której nie uwzględniono tak znaczących w kulturze polskiej kawiarni, jak „Jama Michalika” czy „Ziemiańska”. Także: wiersz *Tutaj w zwisie*, „VaV” nr 4/ 2007.

Om. w czasop. M.in.: J.K. Adamkiewicz, *Poezja science-fiction czy science-fiction poezji*, „Południowa Wielkopolska” nr 4/1986 - *Apokryfy*; J.K. Pietrzak, *Pegaz działał w Ostrowie*, „Gazeta Ostrowska” nr 31, 4 sierpnia 1996 - *Ostrów pod znakiem pegaza. Literacki przyczynek do historii Ostrowa Wielkopolskiego*; T. Gruchot, *Banachomachia*, „Impuls” nr 4, 1 września 2001 - *Nowa forma spotkania*; M. Krystek, *Od starożytności do Świątka*, „Kurier Ostrowski” nr 54/2003 - *Ostrów Wielkopolski „w pigułce”*; W. Gawłowski, *Raptularz ostrowski według Witolda Banacha*, „Nowy Impuls” nr 3, 4 marca 2005 - *Historia Ostrowa na każdy dzień*; L. Wawrzyniak, *Wyliczanka*, „Nowy Impuls” nr 3, 4 marca 2005 - *Historia Ostrowa na każdy dzień*; B. Szal-Truszkowska, *Przelotne muzy...*, „Ziemia Kaliska” nr 169/2005 - *Ostrów pod znakiem Pegaza. Literacki przyczynek do dziejów miasta*.

Przeds. ed. i red. M.in.: jedn. *Ostrowskie Litteraria*, Wyd. KKFiT UM i MMOW, kwiecień, wrzesień 1989; *Big Cyc. Dzieci Frankensteina*, MMOW, MCK, 1992 - red. z R. Balickim; ostrowski folder informacyjno-reklamowy „Ostrów Wielkopolski”, OCK, 1994 - współzał. i red. wraz z R. Balickim oraz A. Leraczykiem; H. Grześkowiak, *Stary Cmentarz w Ostrowie Wielkopolskim*, MMOW, 1996; w ramach nie kontynuowanej później Biblioteki Debiutów Poetyckich tomiki A. Szydły *Opowieść o tobie*, MMOW, 1996, oraz A. Kiełb-Szawuły *Niedojrzale czereśnie. Piosenki Oli Kiełb*, MMOW i Firma Usługowo-Artystyczna „SOL” A. Kiełb-Szawuła, 1999; *70 lecie Szkoły Podstawowej nr 2 im. Ewarysta Estkowskiego. Ostrów Wielkopolski 1927-1997*, Ostrów Wlkp. 1997 - wyd. z Radą Rodziców i SP nr 2 w Ostrowie Wlkp.; *Sybirackie wspomnienia*, MMOW, 2000 - red. z W. Suszyckim; W. Kościelniak, *Ostrów*

Wielkopolski i okolice, MMOW, 2001. Także: Komisja Historyczno-Wydawnicza Komitetu Organizacyjnego Jubileuszu 150-lecia I LO w Ostrowie Wlkp., 1993-1995 - czł.

Biblioteka Ostrowska. Zał., edytor i red. większości tytułów wyd. od 1991 r. w MMOW serii „Biblioteka Ostrowska”: J. Iwaszkiewicz, *Listy z Ostrowa*, 1991; P. Berkowski, *Proste czynności*, 1991; *Spokojne, ciche miasto szare*, ant. wierszy o Ostrowie, 1992; E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region w okresie II wojny światowej (1939-1945)*, z Instytutem Zachodnim w Poznaniu, 1992; Z. Dykcik, *Republika Ostrowska*, 1992, 1995, 2003; *Stare Dobre Małżeństwo 1984-1992*, 1992, wyd. II z MCK, 1993; W. Gawłowski, *Prowincja zimowego zmięzchu*, 1993; E.S. Urbański, *Od Wikingów do Indian*, 1994; K. Radowicz, *Noc sylwestrowa*, z Zarządem Miasta Ostrowa Wlkp., 1993; E. Schaper, *Dzieciątka Jezus z karelskich lasów*, z finansowym wsparciem Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej, 1993; R. Bąk, *Świt*, 1994; W. Banach, *Ostrów pod znakiem pegaza. Literacki przyczynek do historii Ostrowa Wielkopolskiego*, t. I, 1996; J.A. Splitt *Świt średniowiecznego Ostrowa*, 1996; *Świadectwo obecności. Antologia*, 1996; W. Bąk, *W samotności*, wyb. i posł. R. Bąk, z wyd. „W drodze”, 1997; G. Bojanowski, *Tydzień w Antoninie. Opowieść o Chopinie*, wyd. III (red. z W. Gawłowskim), 1997, wyd. IV z CKiS w Kaliszu, 2009; W. Banach, *Ostrów Wielkopolski w dawnej pocztówce 1897-1939*, wyd. I 1998, wyd. II 2002 (poszerz.); J. Ofierski, *Szuler*, 1999; W. Banach, *Powiat ostrowski w dawnej pocztówce do 1939 roku*, 1999; J. Żylińska, *Miasteczko rodzinne*, 2000; M. Krystek, *Komeda w kołysce*, 2002, wyd. II *Komeda w jazzowej kołysce*, 2009; E. Serwański, *W kręgu myśli zachodniej. Wspomnienia i zapiski Wielkopolanina*, z Wyd. Poznańskim, 2003; K. Radowicz, *Zapis*, 2004; B. Jarosz, M. Płóciennik, *130 lat kolei w Ostrowie*, 2005; W. Banach, *Ostrów pod znakiem pegaza. Literacki przyczynek do dziejów miasta*, red. R. Bąk, z Wyd. Poznańskim, 2005; R. Bąk, *Miejsca dróg i przepraw*, z SPP Oddział w Poznaniu, 2005; W. Banach, B. Kowalska, *Zbrodnia w Winarach. Obywatele Ziemi Ostrowskiej zamordowani w dniu 14 grudnia 1939 roku*, 2006; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, z gdańskim wyd. Mestwin, 2006; *Ostrowskie adresy poetyckie. Świadectwo obecności II*, 2007; W. Bąk, *Miasto mego dzieciństwa*, 2007; J. Galant, *Zszywacze, spinacze, pinezki*, 2007; T. Pyzik, *Twórczość poetycka Wojciecha Bąka*, 2007; W. Gawłowski, *Prowincja ostrów miasta. Wiersze i poematy z trzydziestolecia 1977-2007*, 2008; *Po niemiecku o Ostrowie. Antologia tekstów historycznych i literackich z XIX i XX wieku*, z finansowym wsparciem Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej, 2008; *Ostrów Wielkopolski - ilustrowane dzieje miasta*, pr. zb., z GMOW, 2009; R. Szubert, *Biało-czerwone pasiakki. 100 lat Klubu Sportowego „Ostrowia”*, z GMOW, 2009; W. Banach, J. Bendziecha, *Legenda i prawda o herbie Ostrowa Wielkopolskiego*, 2010; P. Dudziński, współpr. T. Lissowski, *Historia szachów na ziemi ostrowskiej. 80 lat szachów klubowych w Ostrowie Wielkopolskim 1930-2010*, 2010; W. Banach, *Katalog prasy ostrowskiej 1852-1989. Od początku istnienia do „czwartej ostrowskiej”*, 2011; W. Banach, *Ostrowska nostalgia. Ilustrowane szkice o dawnym Ostrowie*, wysmakowany edytorsko (proj. okł., oprac. graf, fotografie - P. Łopatka) album z finansowym wsparciem Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej, 2011.

Zesp. red. „Orędownik Ostrowski”. Inicjator i współzał. wraz z R. Balickim i P. Klimkiem w październiku 1989 r. wydawanego do listopada 1991 r. miesięcznika „Orędownik Ostrowski”, pierwotnie pod egidą TMKK NSZZ „Solidarność”, Komitetu Obywatelskiego i Klubu Wolnego Słowa, od września 1990 r. pod szyldem MMOW. Pismo tytułem nawiązywało do gazety wychodzącej w Ostrowie Wlkp. w latach 1918-1939. W l. 1990 i 1991 „Orędownik Ostrowski” - z założenia miesięcznik - z przyczyn od redakcji niezależnych nie zdołał utrzymać regularnego trybu edycji. W zesp. red. obok W. Banacha P. Klimek (zca red. nac.) oraz w różnych okresach J. Bendziecha, J. Grzegorski, D. Maj, A. Pawłowski, R. Balicki, I.M. Świątek, (kons. i oprac. graf.), M. Zabłocka (red. techn.). Także: „Gazeta Ostrowska” - współprac. od lutego 1992 r. do

stycznia 1993 r. oraz od sierpnia 1998 r. do stycznia 2001 r.; „Impuls” - współzał. wraz z inicjatorem przedsięwzięcia L. Wawrzyniakiem i J. Wójcickim dołączanego do „Kuriera Ostrowskiego” i wydawanego od kwietnia 2001 r. do grudnia 2001 r. miesięcznika społeczno-kulturalnego z niezależną od „Kuriera Ostrowskiego” redakcją w założycielskim składzie; „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego”, MMOW, OTN - od 2006 r. czł. komitetu red.

Form. lit. E. Głębicka w leksykonie „*Grupy literackie w Polsce 1945-1989*” podała za „Ziemią Kaliską” nr 14/1983 (tnp., *Literackie juwenalia. Grupa „Poboki”. Dochodzimy do siebie*), że B. wraz z W. Gawłowskim należał do powstałej w 1981 r. przy Krotoszyńskim Ośrodku Kultury grupy literackiej „Poboki”, która *Zrzeszała młodych literatów z Krotoszyna, Kalisza, Ostrowa Wielkopolskiego i Wieruszowa*, co wszakże nie znalazło potwierdzenia w wyd. w 1986 r. przez KOK brosz. *Dochodzimy do siebie. Osobna Grupa Literacka Poboki*. Przynależność tę, wg W. Gawłowskiego zupełnie epizodyczną, zanegował również B. w artykule *Pokolenie, które wstępuje* („Wagon” nr 11/1987), konstatując: *Z godnym ubolewania uporem jeden z kaliskich żurnalistów chętnie dopisuje ostrowskich autorów do „Kalisza literackiego”*. Drażliwa to bowiem zawsze dla lokalnych twórców kwestia nominalnego zawłaszczania osiągnięć z ich terenu przez ośrodek administracyjnie nadrzędny, niemniej R. Bieniecki w artykule *Ruch młodoliteracki w Kaliszu* („Rocznik Kaliski”, t. XX, 1987) zwraca uwagę na skądinąd naturalne w drugiej połowie lat 70. po lata 80. ciśnienie młodych literatów z regionu (m.in. właśnie z Ostrowa Wlkp.) ku wychodzącym wówczas naprzeciw ich pisarskim aspiracjom takim kaliskim instytucjom, jak WDK czy redakcja „Południowej Wielkopolski”. Co zresztą w tekście *Na marginesie pewnej aneksji* („Wagon” nr 24 z 17.12.1987), polemizującym z artykułem R. Bienieckiego, sam B. potwierdza, pisząc: *Spotykaliśmy się najpierw w Wojewódzkim Domu Kultury, później w redakcji „Południowej Wielkopolski”, by ponownie wrócić pod skrzydła WDK już jako autorzy tomików wydanych przez te instytucje*. Nie umniejsza przy tym w swej książce *Ostrów pod znakiem pegaza* wagi tych kontaktów, przyznając, iż *Spotkania kaliskie były o tyle ważne, że redakcja „Południowej” organizowała coś w rodzaju warsztatów literackich ze znanymi pisarzami*, nie kryje też, że dzięki nim *okrężną drogą, bo przez Kalisz* poznał W. Gawłowskiego, pisząc zaś o byłej instruktorce WDK, nadmienia, że ta *prowadziła wtedy nasz klub literacki*. Ten zaś *nasz klub literacki* to zał. w 1977 r. Korespondencyjny Klub Młodych Pisarzy (przemianowany w 1981 r. na Kaliski Klub Młodych Pisarzy), który zakończył dział. wraz z wprowadzeniem w Polsce stanu wojennego. Niemniej - mimo powyższych oczywistych filiacji - nietrudno zrozumieć irytację B. czytającego w kaliskiej gazecie informację o spotkaniu z pisarzem *Witoldem Banachem z Kalisza* (kam., *W Ostrowie fantastycznie*, „Ziemia Kaliska” nr 41, 11.10.1987).

Kluby lit. Czł. zał. w 1977 r. ww. Korespondencyjnego Klubu Młodych Pisarzy w Kaliszu; w 1984 r. inicjator, współzał. i od tego r. prez. działającego do 1987 r. Klubu „Forum SF” przy MCK w Ostrowie Wlkp.; w 1989 r. współzał. m.in. z W. Gibasiewiczem, J. Lisieckim, A. Pawłowskim Klubu Książki Niezależnej powstałego przy Komitecie Obywatelskim „Solidarność” i TMKK NSZZ „Solidarność” w Ostrowie Wlkp. Inne: od 2007 r. czł. klubu „Vis a Vis” w Krakowie z siedzibą w barze pod tą nazwą, w którym na Rynku Głównym spotyka się krakowska, i nie tylko, bohema.

Przeds. telew. Koncepcja realizacji, scen. i udział (narracja na wizji) w filmach popularno-naukowych realizowanych pod szyldem „Uniwersytetu bez wieku” przez ostrowską Telewizję Proart i OTN: *Republika Ostrowska*, 2008; *Dlaczego fantastyka?*, 2010. Także: prow. rozmowy z J. Pietrzakiem (znawcą historii samorządu w Ostrowie Wlkp.) w zrealizowanym również przez

Telewizję Proart w ramach „Uniwersytetu bez wieku” filmie pt. *Dwa dwudziestolecia samorządu ostrowskiego*, 2010.

Spot. aut. M.in.: promocja zbioru opowiadań pt. *Nowa forma spotkania*, prow. T. Gruchot, PGSW - Ostrow Wlkp. 2001; promocja monografii *Ostrow pod znakiem pegaza. Literacki przyczynek do dziejów miasta*, prow. T. Gruchot, BP - Ostrow Wlkp. 2005; spot. z uczniami ZST - Ostrow Wlkp. 2005.

Spot. lit. „Wielkopolskie Małe Ojczyzny”, spot. poświęcone historiografii małych ojczyzn, prow. S. Sterna-Wachowiak, Dom Literatury Biblioteki Raczyńskich - Poznań 2007 (zapis: *Bogactwo ludzkie, zapisane atramentem czułości. Literacka Wschowa i Ostrow Wielkopolski*, „Przegląd Wielkopolski” nr 3/2007).

Prelekcje. M.in.: „Wojciech Bąk - w 90. rocznicę urodzin”, Liceum św. Marii Magdaleny - Poznań 1997; „Wielka zmowa, czyli krótka historia niedopowiedzeń w sprawie Wojciecha Bąka”, wystąpienie w ramach panelu dyskusyjnego zorganizowanego w stulecie urodzin poety, MMOW - Ostrow Wlkp. 2007.

Spot. nauk. Międzynarodowa konferencja poświęcona E. Schaperowi, Uniw. Tartu - Tartu, Estonia, 1998 (zob. publ. w czasop.).

Prow. spot. aut. W Ostrowie Wlkp., m.in.: z R. Chojnackim i W. Gawłowskim, MCK - 1984; z P. Berkowskim, MMOW - 1996; z J. Ofierskim, MMOW - 1997, 1999; z T. Jastrunem, MMOW - 1999; z A. Kielb-Szawułą, MMOW - 1999; z J. Pilchem, MMOW - 2001; z K. Radowiczem, MMOW - 2001, 2003, 2004, 2007; z W. Gawłowskim, MMOW - 2001, 2008, 2011; z S. Chwinem, MMOW - 2002; z R. Bąkiem, MMOW - 2006; z J. Andruchowiczem, MMOW - 2008; z M. Pollackiem, MMOW - 2009, 2011.

Wyst. M.in.: „Ostrow literacki 1791- 1986” - ekspozycja w 25. rocznicę śmierci W. Bąka, dopełniona oprac. *Pisarze ostrowscy - przewodnik biograficzny*, opartym na tekstach poety spektaklem *Pozdrowienia dla Ostrowa* w reż. B. Kujawy, a także I Konkursem Recytatorskim Polskiej Poezji Współczesnej im. W. Bąka, ODK 1986; „Wojciech Bąk i Gustaw Bojanowski - pisarze ostrowscy”, MMOW 1989; „Ostrow Edzarda Schapera”, MMOW 1998; „Ostrowskie Ateny. Wypisy z dorobku grona profesorskiego”, MMOW 2004; „100-lecie urodzin Wojciecha Bąka” - wyst. dopełniona poświęconym poecie panelem dyskusyjnym z udziałem m.in. R. Bąka i S. Sterny-Wachowiaka, MMOW 2007; „Prasa ostrowska 1852 - 2011” - wyst. z okazji 115 rocznicy istnienia tyt. „Gazeta Ostrowska”, MMOW 2011. Także, m.in.: „Autografy i dedykacje ludzi znanych” - prezentacja zbiorów ostrowskiego kolekcjonera R. Lechowicza, MMOW, 1991.

Konkursy. Organizowane przez B. i C. Wosiów Międzynarodowe Biennale Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu, MMOW, czł. jury (wielokrotnie) - Ostrow Wlkp., od 1993; organizowany z inicjatywy R. Podskarbi konkurs „Sześć wieków Ostrowa”, MMOW, czł. jury - Ostrow Wlkp., od 2004; organizowany z inicjatywy W. Gawłowskiego Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Struna orficka” im. W. Bąka, OCK, czł. jury - Ostrow Wlkp., od 2006.

Inne przeds. Gospodarz w MMOW: w l. 1994-2005 organizowanych przez J. Wojciechowskiego koncertów i festiwali muzyki jazzowej pt. „Jazz w Muzeum”; w l. 2002-2006 prelekcji wygłaszanych w zał. przez W. Kempńskiego i A. Piechotę Wszechnicy Ostrowskiej; od 2005 r. siedziby OTN.

Pasje. Fantastyka naukowa - m.in. posiadacz wszystkich wydań (nr 1. - październik 1982) miesięcznika *Fantastyka*”.

Org. społ. M.in.: w l. 1988-1991 czł. zarządu OTK; od 8 kwietnia zca sekr., a od 1 maja do 10 grudnia 1989 r. sekr. KO w Ostrowie Wlkp. (stanowiska zcy sekr. nie obsadzono, dlatego w *praktyce Banacha jako sekretarza Komitetu wspierała potem Danuta Maj, J.K.P.*); w 1989 r. czł. Zespołu problemowego ds. nazewnictwa ulic przy MRN (Uchwałą nr X/63/89 dokonano w

mieście pierwszych zmian, nadając zmienianym nazwom *najczęściej imiona polskich patriotów, szczególnie tych, których pamięci nie czczono w minionej epoce*, A.F., M.K.); w l. 1993-1994 prez. OSK; od 2001 r. prez. Tow. Opieki nad Zabytkami w Ostrowie Wlkp.; od 2005 r. czł., od 2008 r. wiceprez. OTN.

Organy przedst. W l. 1990-1994 radny I kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KO „Solidarność”) - czł. Komisji ds. Nazewnictwa Ulic i Placów oraz Kultury i Tradycji Lokalnych, w której zasiadał także w l. 1994-2006.

Nagr. Słuch.: *Czarna dziura*, konkurs PR, wyr. - Warszawa 1977; *Człowiek-literatura*, konkurs PR, II nagr. - Warszawa 1981; *Szczególnie niebezpieczna forma inwazji*, Konkurs Komitetu Solidarności, nagr. pieniężna - Monachium 1987; *Powitanie*, konkurs PR, wyr. - Warszawa 1987. Inne nagr., m.in.: konkurs Wielkopolskiego Towarzystwa Kulturalnego, II nagr.za cykl „Ostrowskie przystanki literackie” - 1988; Niezależna Fundacja Popierania Kultury Polskiej POLCUL FOUNDATION, nagr. (w kapitule m.in. J. Giedroyc, G. Herling-Grudziński, J. Nowak-Jeziorański) - 1991; Międzynarodowe Targi Książki, prezentacja albumu *Powiat ostrowski w dawnej pocztówce do 1939 roku* - Frankfurt, RFN, 2000; Międzynarodowe Targi Poznańskie TOUR SALON, II m. w kat. albumów krajoznawczych za książkę *Ostrów Wielkopolski w dawnej pocztówce 1897-1939*, wyd. II 2002 - Poznań 2003; Poznański Przegląd Nowości Wydawniczych, miano „Książki Wiosny 2005” za monografię *Ostrów pod znakiem pegaza. Literacki przyczynek do dziejów miasta* - Poznań 2005; konkurs „Izabella 2011” Fundacji Muzeów Wielkopolskich, Grand Prix za album *Ostrowska nostalgia. Ilustrowane szkice o dawnym Ostrowie* - Komorniki 2011.

Źródła: rel. bezp.; „Apel do mieszkańców Ostrowa i okolic”, „Wagon” nr 12/1984; „Upoważnienie” wyd. 27.11.1985 r. przez kier. Wydz. KKFiT UM w Ostrowie Wlkp. A. Leraczyka L. Wawrzyniakowi do prowadzenia rozmów dotyczących spraw organizacyjnych Muzeum Regionalnego w Ostrowie Wielkopolskim (zob. biogr. L.W.); D. Schlender (Zieleniak & ES), *Jak Zieleniak przetrzymał szturm na MCK*, „Wagon” nr 19/1987 - m.in. o Klubie Miłośników Fantastyki; W. Banach, *Klub „Forum SF” z Ostrowa Wielkopolskiego*, w: *Polcon'85*, Komitet Organizacyjny Ogólnopolskiego Konwentu Miłośników Fantastyki „Polcon”, Poznań-Błażejewko, 1990, s. 105-106; E. Głębińska, *Grupy literackie w Polsce 1945-1989*, wyd. II posz., Wiedza Powszechna, Warszawa 2000, s. 604; W. Banach, *Nowa forma spotkania*, WIT Studio Wydawniczo-Reklamowe, Ostrów Wlkp. 2001 - tu: nota biogr. B. (*Od 1988 do chwili obecnej pełni funkcję dyrektora Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, którego był współorganizatorem*); *Stowarzyszenie Ostrowian w Poznaniu*, Poznań-Ostrów Wlkp., 2001. s. 33; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 83, 88, 113-115, 123-125; A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski. Fakty...*, s. 144; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006, s. 255; *Wielkopolskie małe ojczyzny. Bogactwo ludzkie, zapisane atramentem czułości. Literacka Wschowa i Ostrów Wielkopolski*, „Przegląd Wielkopolski” nr 3/2007 (tu: *pracowałem trzy lata w Kaliszu, dwa lata w Muzeum Okręgowym, rok w szkole*, W.B.); A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys...*, s. 97, 258; *Od szkoły przyzakładowej...*, s. 15; J. Wardawy, *Historyczny Ostrowianin Roku*, „Gazeta Ostrowska” nr 14, 3 kwietnia 2013 (tu: *Gdy przychodziłem do pracy w muzeum w Ostrowie, to były już tam zatrudnione trzy osoby*, W.B.); J.K. Pietrzak, *Wykorzystać szansę...*, s. 22-23; W. Banach, *Kronika literackiej prowincji*, Wyd. Poznańskie, MMOW, Poznań-Ostrów Wlkp. 2016, s. 408-410; użyczony przez P. Pawłowskiego tekst K.M. Dutkiewicza *Ikara '83 wczoraj i dziś* - m.in. o kaliskim Korespondencyjnym Klubie Młodych Pisarzy i Kaliskim Klubie Młodych Pisarzy.

Banasiak Jakub - ur. w 1975 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz (ps. Barabasz, Szekspir). W l. 1975 - 1998 mieszkał w Nowych Skalmierzycach. Od 2007 r. mieszka w Fajum (gm. Brzeziny).

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1994); filologii polskiej na WPA UAM w Kaliszu (1998 - licencjat).

Z. Czł. zesp. red.: w 1997 r. „Panoramy Wielkopolskiej”; w l. 1997-1998 „Kuriera Ostrowskiego”; w l. 1998-2000 „Gazety Poznańskiej”; w 2000 r. Kaliskiej Telewizji Kablowej; w l. 2000-2004 Radia Eska - szef zesp. dziennikarskiego; w l. 2001-2002 „Kuriera Ostrowskiego”; w 2003 r. „Panoramy Ostrowskiej” - red. nacz.; w 2004 r. „Faktów Krotoszyńskich” - sekr. red.; w l. 2004-2005 „Faktów Pleszewskich” - red. nacz. Także: w 2005 r. wszedł w skład red. „Życia Kalisza”, w 2009 r. Telewizji eSPORTtv.pl.

Publ. Wiersze w ed. zb.: *Szuflada 2004*, PIK „Centrum Ostrów”, Ostrów Wlkp. 2005.

Publ. w czasop. „Panorama Wielkopolska”, „Kurier Ostrowski”, „Panorama Ostrowska”. M.in.: *Pycha została ukarana*, „PaW” nr 4/1997 - o wygranym meczu żużlowców Iskry Ostrów z drużyną GKM Grudziądz; *Wyblakła perła gotyku*, „KO” nr 2, 7 stycznia 2002 - o dworcu kolejowym w Nowych Skalmierzycach; *Co to takiego TBS-y*, „PO” nr 40/2003 - o Tow. Budownictwa Społecznego w Ostrowie Wlkp.

Zesp. lit. Współtwórca: istniejącej w l. 90. w Nowych Skalmierzycach grupy poet. „Nowy Skamander”; działającej w l. 1995-1998 grupy poet. „Kormorany”; powstałej w 1999 r. Sieciowej Biblioteki Literackich Ekspiacji i Wynaturzeń „Mikówka” - powodem jej utworzenia było *zainteresowanie słowem we wszelkich jego aspektach, od dźwięku poprzez wynaturzone znaczenia*. Także: czł. powstałego w Kaliszu w 2003 r. Kolektywu Metajęzykowego „Fajnesłowa” skupiającego twórców różnych sztuk (tancerzy, literatów, muzyków, plastyków, aktorów kaliskiego Teatru im. W. Bogusławskiego, w którym zrealizowano kilka artystycznych projektów).

Przeds. muz. Współtwórca w 1989 r. i czł. (teksty, gitara basowa, śpiew) występującego do 1993 r. zesp. rockowego Urząd Twarzy Cywilnej z Nowych Skalmierzyc.

Nagr. „Najlepszy dziennikarz 1999 roku”, wyr. wyd. „Prasa Poznanska” - Poznań 1999; Turniej Jednego Wiersza, PIK, I nagr. - Ostrów Wlkp. 2003; Turniej Jednego Wiersza, PIK, wyr. - Ostrów Wlkp. 2005.

Źródło: rel. bezp.

Barańczak Stanisław - ur. w 1946 r. w Poznaniu. Poeta, krytyk literacki, tłumacz.

W. Absolwent: LO im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu (1964); studiów polonistycznych na UAM w Poznaniu (1969). Stypendysta: w 1987 r. American Council for Learned Societies; w 1989 r. Guggenheim Foundation.

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (1973) - st. otrzymany na UAM.

Z. W l. 1969-1973 asystent, w l. 1973-1977 (do cz. dyscyplinarnego zwolnienia za działalność opozycyjną) i w l. 1980-1981 (do wyjazdu do USA) adiunkt na UAM; w l. 1981-1984 associate professor, od 1984 r. full professor w USA - objął katedrę języka i literatury polskiej im. A. Jurzykowskiego na wydz. slawistyki w Harvard University w Cambridge w USA.

Publ. Wiersze, m.in.: *Korekta twarzy*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1968; *Jednym tchem*, Zrzeszenie Studentów Polskich, Warszawa 1970; *Sztuczne oddychanie*, Aneks, Londyn 1974 (wyd. II popr., Krakowska Oficyna Studentów, Kraków 1980); *Tryptyk z betonu zmęczenia i śniegu*, Krakowska Oficyna Studentów, Kraków 1981; *Wiersze prawie zebrane*, Niezależna Oficyna Wydawnicza NOWA, Warszawa 1981; *Przywracanie porządku*, Wyd. CDN, Warszawa 1983; *Atlantyda i inne wiersze*, Puls, Londyn 1986 (nast. Inicjatywa Wydawnicza Aspekt, Wrocław 1987); *Podróż zimowa. Wiersze do muzyki Franza Schuberta*, Wyd. a5, Poznań 1994; *Chirurgiczna precyzja. Elegie i piosenki z lat 1995-1997*, Wyd. a5, Kraków 1998.

Szkice, m.in.: *Nieufni i zadufani. Romantyzm i klasycyzm w młodej poezji lat sześćdziesiątych*, Ossolineum, Wrocław 1971; *Etyka i poetyka. Szkice 1970-1978*, Instytut Literacki, Paryż 1979 (nast. Wyd. ABC, Kraków 1981); *Czytelnik ubezwłasnowolniony. Perswazja w masowej kulturze*

literackiej, Libella, Paryż 1983; *Przed i po. Szkice o poezji krajowej lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych*, Aneks, Londyn 1988; *Ocalone w tłumaczeniu. Szkice o warsztacie tłumacza poezji z dołączeniem małej antologii przekładów*, Wyd. a5, Poznań 1992; *Poezja i duch Uogólnienia. Wybór esejów 1970-1995*, Znak, Kraków 1996.

Pr. transl., m.in. *Antologia angielskiej poezji metafizycznej XVII stulecia*, PIW, Warszawa 1982; W. Szekspir, *Hamlet, książę Danii*, W drodze, Poznań 1990; *Od Walta Whitmana do Boba Dylana. Antologia poezji amerykańskiej*, Wyd. Literackie, Kraków 1998.

Publ. w czasop. Wiersze, przekłady, artykuły: „Nurt” 1965-1975 (1967-1973 kier. działu lit.); „Odra” 1967-1975; „Twórczość” 1968-1976; „Student” 1972-1976. Po zakazie w 1977 r. druku publ. pod pseudonimami, m.in. w: „Tygodniku Powszechnym” 1978-1981; „Znaku” 1979; „Literaturze na Świecie” 1980. Publ. w prasie niezależnej, m.in. w: „Zapisie” 1976-1981 (współorganizator i czł. red.); „Pulsie” 1977-1989 (Warszawa-Londyn). Także po 1981 r. publ. m.in. w: „Gazecie Wyborczej”, w londyńskim „Aneksie”, paryskiej „Kulturze” i „Zeszytach Literackich” (tu: czł. red.), w amerykańskich pismach „The New Criterium”, „The New York Book Review”, „Translation” (tu: od 1989 red. nacz.) oraz w l. 1987-1990 w kwartalniku „The Polish Review”.

Form. lit. W l. 1964-1968 czł. Poznańskiej grupy poetyckiej Próby; w l. 1968-1976 czołowy przedstawiciel Nowej Fali.

Przeds. teatr. W l. 1964-1969 kier. lit. Teatru Ósmego Dnia.

Przeds. polit. M.in. w 1975 r. sygnatariusz „Memoriału 59” przeciwko projektowi zmian w Konstytucji PRL, w 1976 r. współzał. Komitetu Obrony Robotników.

Dział. zw. Czł. NSZZ „Solidarność” - m.in. czł. red. wyd. w l. 1980-1981 biuletynu informacyjnego „Solidarność Wielkopolski”.

Org. społ. W l. 1971-1983 czł. ZLP; od 1989 - czł. SPP. Od 1982 r. czł. Funduszu Pomocy Niezależnej Literaturze i Kulturze Polskiej we Francji i Komitetu Nagród Fundacji POLCUL w Australii; od 1987 r. czł. Polskiego Tow. Naukowego na Obczyźnie w Londynie.

Tyt. hon. Doctor honoris causa Curry College w Milton (stan Massachusetts), 1982; doctor honoris causa UŚI, 1995; doctor honoris causa UJ, 2006.

Nagr. M.in.: Nagr. Fundacji im. Kościelskich - Genewa, 1972; Nagroda ZAiKS dla tłumaczy - Warszawa 1993; Nagroda Fundacji N. i W. Turzańskich - Toronto, Kanada, 1996; Nagroda Nike (za zb. *Chirurgiczna precyzja. Elegie i piosenki z lat 1995-1997*), 1999; Nagroda Polskiego PEN Clubu im. J. Parandowskiego - Warszawa 2000; Nagroda Honorowa „Transatlantyk”, Instytut Książki - Kraków 2005.

Ostroviana. Fragm. (cz. 9) poematu *Przywracanie porządku* nawiązujący do istniejącego od 13 grudnia 1981 r. do 18 czerwca 1982 r. Ośrodka Odosobnienia dla Internowanych w stanie wojennym w Ostrowie Wlkp.:

*W., wysyłam przez okazję pędzle,
choć pewnie nie dojdą. Słyszałem, że próbujesz malować
w Ostrowie. I że źle wyglądasz po głodówce.
Ale wiem, że wyglądasz jak zwykle, ten sam fason,
ten sam wąs a la Nicholson w „Ostatnim zadaniu”,
te sentencje: „Jeśli mężczyzna po trzydziestce
budzi się i nic go nie boli, znaczy, że nie żyje”.*

Źródła: S. Barańczak, *Przywracanie porządku*, Wyd. CDN, Warszawa 1983 (poemat pisany w Cambridge, XII 81-VII 82); A. Szałagan, *Barańczak Stanisław*, w: *Współcześni polscy pisarze...*, t. I (1994), s. 98-104; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 7.

Bartkowski Tadeusz - ur. w 1920 r. w Gninie w pow. nowotomyskim, zm. w 1992 r. w Poznaniu. Geograf, geomorfolog.

W. Absolwent: filozofii w zakr. geografii na Uniw. Pozn. (1948) - matura w trybie eksternistycznym w Gimnazjum Ogólnokształcącym im. J.I. Paderewskiego w Poznaniu (1939).

St. nauk. Dr nauk matematyczno-przyrodniczych (1951; dr hab. (1960).

Tyt. nauk. Prof. nadzw. (1969); prof. zwycz. (1975).

W cz. II w. św. Od 1940 r. do końca wojny wpieryw robotnik budowlany, następnie rolny na robotach przymusowych w Niemczech.

Z. M.in.; w l. 1945-1953 r. asystent wolontariusz, mł. asystent, st. asystent w Instytucie Geograficznym Uniw. Pozn.; w l. 1953-1958 wpieryw kier. Zespołu Fizjograficznego Przedsiębiorstwa „Miastoprojekt” w Poznaniu, następnie kier. Pracowni Fizjograficznej „Geoprojekt” - Oddział w Poznaniu; od 1958 r. adiunkt w Katedrze Geografii Fizycznej UAM, a w l. 1971-1992 kier. Zakładu Geografii Regionalnej i Dydaktyki Geografii, przemianowanego następnie na Zakład Geografii Fizycznej Kompleksowej.

Publ. M.in.: *Wielkopolska i Środkowe Nadodrze*, Państwowe Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1970; *Prognozowanie zmian w środowisku geograficznym*, Państwowe Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1970; *Kształtowanie i ochrona środowiska*, Państwowe Wyd. Naukowe PWN, Warszawa wyd. 1979. Także: publ. w jęz. angielskim, niemieckim, francuskim, rosyjskim.

Spot. nauk. Czechosłowacja, Finlandia, Holandia, Dania, NRD, Bułgaria.

Org. społ. Czł. m.in.: Komitetu Ochrony Środowiska PAN; Komitetu Nauk Geograficznych PAN. Także czł. i współzał. Międzynarodowej Asocjacji Ekologii Krajobrazu - International Association for Landscape Ecology (IALE).

Ostrowiana. Publ.: wraz z E. Dymalskim, *Perspektywy rozwoju na najbliższe lata*, w: *Ostrów Wielkopolski, Dzieje miasta i regionu*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1990.

Źródła: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 455-468; W. Stępska, *Bartkowski Tadeusz*, w: *Luminarze nauki Uniwersytetu Poznańskiego w latach 1919-2019*, pod red. Z. Pilarczyka, Wyd. UAM, Poznań 2019, s. 26-28.

Baszak Paweł - ur. w 1979 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz, organizator wyborów Miss Piękności. Od 2008 r. mieszka w Warszawie.

W. Absolwent: II LO w Ostrowie Wlkp. (1998). Studiował także dziennikarstwo w Poznaniu.

Z. W l. 1997-1999 i 2001-2002 czł. red. „Kuriera Ostrowskiego”, w l. 1999-2000 red. nacz. „Południowej Wielkopolski”; od 2000 r. właściciel firmy „Escape Manager” w Warszawie.

Publ. w czasop. „Kurier Ostrowski”, „Południowa Wielkopolska”. M.in.: *Moja pasja - nauczanie*, „KO” nr 27, 6 kwietnia 1999 - wywiad z M. Gilarską, b. dyr. Społecznego Ogniska Muzycznego w Ostrowie Wlkp.; *Kulturalne życie wieś*, „PW” nr 2/1999 - wywiad z E. Smolińską, dyr. Centrum Kultury „Komeda”; *Jesienny mężczyzna*, „KO” nr 91, 14 listopada 2001 - o tendencjach w modzie w sezonie jesienno-zimowym 2001/2002.

Inne przeds. W 2001 r. pomysłodawca i organizator wyborów Mistera Wielkopolski; od 2002 r. współorganizator wyborów Miss Wielkopolski.

Źródła: rel. bezp.; MŚ, *Wybrano Mistera!!!*, „Gazeta Ostrowska” nr 21, 23 maja 2001.

Bącyk Andrzej Henryk - ur. w 1963 r. w Pleszewie. Nauczyciel, muzyk, dyrygent, kompozytor. Od 1963 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Technikum Budowy Fortepianów w Kaliszu (1983 - uzyskał dyplom technika budowy fortepianów i pianin); PSM II st. im. H. Melcera w kl. fortepianu w Kaliszu (1984 - uzyskał dyplom muzyka instrumentalisty); teorii muzyki i kompozycji na Wydz. Kompozycji,

Dyrygentury i Teorii Muzyki Ak. Muz. w Poznaniu (1989 - pr. magisterska pt. *Klawesynowe wersje koncertów skrzypcowych jako przykłady transkrypcji w twórczości Jana Sebastiana Bacha*, na jej podstawie powstało opublikowane w 1993 r. oprac. T. Brodniewicz pt. *Z problematyki transkrypcji*). Także: w l. 70. uczestnik zajęć w Społecznym Ognisku Muzycznym Kaliskiego Tow. Muzycznego; w okr. studiów stypendysta MKiS - w 1986 r. wziął udział w wymianie studentów między Ak. Muz. w Poznaniu i Konserwatorium Muzycznym w Moskwie. **Z.** Od 1989 r. naucz. w ZSM im. K. Komedy-Trzczińskiego (do 2004 r. PSM I i II st.) w Ostrowie Wlkp. Zarazem: w l. 1989-1993 asystent w Zakładzie Wychowania Muzycznego Kolegium Pedagogiczno-Artystycznego UAM w Kaliszu; w l. 1990-2009 wykładowca w Diecezjalnym Studium Organistowskim im. św. Cecylii w Kaliszu; od 2009 r. naucz. w PSM I i II st. im. H. Melcera w Kaliszu.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, „Impuls”. M.in.: *Jubileuszowe preambulum*, „GO” nr 4, 31 stycznia 1993 - o jubileuszowym koncercie Chóru Męskiego „Echo” i jego dyrygentce I. Stodolnej; *Antonio Vivaldi*, „I” nr 2, 13 lipca 2001 i nr 3, 10 sierpnia 2001 - o życiu i twórczości największego kompozytora włoskiego baroku.

Zesp. muz. W 1990 r. zał. i kier. Zespołu Kameralnego - zesp. m.in. dostarczał oprawy muzycznej wernisażom ostrowskiej PGSW; w l. 1991-1993 zał. i kier. Smyczkowego Zespołu Kameralnego w PSM II st. w Ostrowie Wlkp.; w 1996 r. zał. i kier. Orkiestry Kameralnej „Orfeusz” w PSM II st. w Ostrowie Wlkp.; w l. 1996-2000 kier. artystyczny i dyrygent Chóru Męskiego „Harmonia” w Pleszewie; od 1997 r. przez kilka l. czł. zał. przez A. Kiełb-Szawułę zesp. Wyspa, na którego repertuar składają się skomponowane m.in. przez niego pieśni i ballady; w 1998 r. zał. i kier. zesp. „Camerata Ostrowska” wykonującego muzykę barokową na instrumentach historycznych (gra w nim na kopii barokowego klawesynu); w 2001 r. zał. i kier. Orkiestry „Archetti” w PSM I st. w Ostrowie Wlkp.; w 2009 r. czł. (organy) specjalnie powołanego zesp. Ensemble of the Seven - Musical Meditation do nagrania w klasztorze filipinów na Świętej Górze k. Gostynia płyty CD *Homo homini angelus* z utworami m.in. A. Vivaldiego i J.S. Bacha (wyd. Terra Angelus, Inter-Pretor sp. z o.o.) - także autor m.in. oprac. i instrumentacji części utworów.

Kompozycje. M.in.: *Egeria* - sygnał na flet i kwintet smyczkowy wykonywany w cz. ogłaszania laureatów organizowanego w konkursowej formule Salonu Plastyki „Egeria” w PGSW w Ostrowie Wlkp., 1992; *Treny* na klarnet (lub flet) i gitarę, 1996; *Mysterium a Pauli Apostoli* na baryton solo, recytatora, chór mieszany, perkusję i orkiestrę kameralną (libretto A. Kiełb-Szawuła), 1999 - w Ostrowie Wlkp. wykonane w 2001 r. w kościele pw. św. Pawła przez Chór Nauczycielski im. S. Wiechowicza pod dyr. J. Wojtasika i orkiestrę PSM; *Kantata o św. Marcynie* (sł. A. Kiełb-Szawuła), 1999 - skomponowana z okazji poświęcenia w Odolanowie pomnika św. Marcina, patrona miasta; muzyka do wid. plenerowego *Świt Ostrowa. Zranie dziejów naszego miasta* (scen. E. Stasiak-Gibasiewicz, teksty pieśni A. Kiełb Szawuła), 2004; *Kantata Jubileuszowa Miasto jak na dłoni* na alt solo, recytatora, chór mieszany, organy i orkiestrę symfoniczną (do wiersza W. Gawłowskiego), skomponowana na 600-lecie miasta Ostrowa Wlkp., 2004; *Ave Maria* na tenor solo (lub sopran), chór żeński, flet, kwartet smyczkowy i organy, 2008; *Duo-Toccata* na dwie gitary, 2008; *4 Refleksje* na gitarę solo, 2008. Także: wiele kompozycji dla dzieci i młodzieży, m.in. *Koncert dziecięcy* na fortepian, marimbafon, zesp. kameralny i perkusję, 2008.

Inne przeds. muz. Twórca w 1993 r. i współorganizator oraz pierwszy dyr. Spotkań z Muzyką Dawną „Chanterelle Festiwal” (*A.H. Bączyk - jednocześnie twórca i współrealizator festiwalu - jest w naszym środowisku powszechnie znany. To jego pasja do muzyki dawnej wyzwoliła ten festiwal*, J.J.); twórca odbywających się w l. 1995-1999 „Spotkań z muzyką XX wieku” -

poświęconego pamięci W. Lutosławskiego cyklu pięciu koncertów pod hasłem „W hołdzie Mistrzowi”, w ramach którego w Pałacu Myśliwskim Książąt Radziwiłłów w Antoninie zaprezentował twórczość m. in. B. Bartóka i A. Bauera; pomysłodawca i organizator w l. 90. Ostrowskich Wieczorów Kulturalnych „Na skrzydłach Pegaza” propagujących muzykę kameralną; pomysłodawca i organizator w 1994 r. „Wieczorów u księżnej Izabeli” na Zamku Książąt Czartoryskich w Gołuchowie prezentujących muzykę dawnych mistrzów; w 1999 r. kier. art. projektu pt. „Kolęda Ostrowska”, do którego zaproszeni zostali ostrowscy i związani z Ostrowem artyści, zarazem kompozytor m.in. tytułowej piosenki do słów J. Rzepki (projekt zwiędziła płyta CD pt. *Kolęda Ostrowska*, Piramida Telewizja i Film); od 2006 r. współprac. Kongregacji Oratorium Św. Filipa Neri na Świętej Górze w Gostyniu - w ramach projektu „Sacromontana” rekonstruuje partytury utworów muzycznych zachowanych w Bibliotece Księża Filipinów, kieruje także reaktywowaną po 130 l. przy tamtejszej bazylice Kapelą Świętogórką; autor muzycznych aranżacji i gł. organizator w 2011 r. powstałego z inicjatywy S. Orłowskiego cyklu przedsięwzięć artystyczno-edukacyjnych „Z Mozartem za pan brat”, podjętych przez ZSM w Ostrowie Wlkp. w 220. rocznicę śmierci niemieckiego kompozytora.

Org. społ. Od 2010 r. współprac. Ogólnopolskiego Stowarzyszenia „Z muzyką do ludzi” w Poznaniu, którego celem jest propagowanie muzyki w społecznościach lokalnych Wielkopolski.

Nagr. M.in.: konkurs Akademii Muzycznych, II nagr. za pr. magisterską - Gdańsk 1989; Ogólnopolski Konkurs Kompozytorski „Vox Basilicae Calissiensis”, III nagr. za utwór *Bóg mówi...* - Kalisz 2000; Ogólnopolski Otwarty Konkurs Kompozytorski, I nagr. za „drobiazgi” *Fortepianowe malowanki*, wyr. za *Miniatury na fortepian* - Rydułtowy 2011.

Źródła: rel. bezp.; D. Kasprzak, *Propagują muzykę dawną i kameralną*, „Gazeta Ostrowska” nr 30, 26 lipca 1992; *Na festiwalowym starcie*, „Gazeta Ostrowska” nr 17, 2 maja 1993 - rozmowa D. Kasprzak z B.; J. Jankielewicz, *Impresje pofestiwalowe Jadwigi Jankielewicz*, „Gazeta Ostrowska” nr 21, 30 maja 1993; brosz. *Zespół Szkół Muzycznych...*

Bąk Roman - ur. w 1958 r. w Ostrowie Wlkp. Poeta, eseista, tłumacz, redaktor i wydawca. Od 1987 r. mieszka w Poznaniu.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1977); Instytutu Etnologii UAM w Poznaniu (1983). W 1987 r. przez rok zaocznie studiował filozofię na Papieskim Wydziale Teologicznym w Poznaniu. W 1988 r. stypendysta Institut Catholique we Francji (Paryż, Taizé).

Z. W l. 1983-1987 prac. Muzeum Etnograficznego w Toruniu; w l. 1987-2000 red. miesięcznika i wydawnictwa „W drodze”; od 2001 r. red. Wyd. Poznańskiego.

Char. twórcz. *Tym, co najbardziej uderza przy pierwszym czytaniu wierszy Romana Bąka, jest oryginalność i energia jego wyobraźni. Chyba już dawno nie mieliśmy do czynienia z tak ostro zarysowującą się pod tym względem indywidualnością autorską. Niektóre utwory wywołały w pamięci recenzenta dreszcz emocji, jaki przeżywał niegdyś czytając świeżo wydane wiersze Mirona Białoszewskiego. To echo wywołały słowne igry i zaskakujące asocjacje pojęciowe, zbudowane ze zgrzebnych realiów codzienności, sytuacji i „obrazów” skromnych i brzydkich, poezją Bąka przemienionych w liryki o bardzo poważnej i bogatej metaforyce.* M. Skwarnicki.

Utwory Bąka mają charakter palimpsestu... Palimpsestowość, a więc warstwowość struktur lirycznych poezji Bąka, sięga głęboko w treść jego utworów, wypełnia niejako duchową materię wiersza aż po jego najpierwotniejszy rdzeń - prazapis. Przez odniesienia do motywów biblijnych, antycznych, przez przywoływanie istotnych dla poety miar literackich poeta sytuuje siebie w myślącej i czującej tradycji świata. T. Żukowski.

Jeśli (...) chodzi o parantele liryczne [z poezją W. Gawłowskiego i K. Szymoniaka - L.W.], korzenie jego inspiracji sięgają znacznie głębiej w tradycję, w przeszłość wiersza. Raz będą to

wersy rzymskich elegików, innym razem wersety proroków czy parable ewangelistów. A potem Dante i Milton, Szarzyński i Norwid, Achmatowa i Brodski, Woroszyński i Barańczak. Tak, właśnie ów ostatni - Stanisław Barańczak. Słysząc tego największego dziś poetę i tłumacza z Wielkopolski w utworach Bąka: w lingwistycznym chrześcijaństwie słów, w rymach z przeniesienia wyrazu, w łamanym toku przerzutni, w dwudzielnym rytmie antytek. To bardzo dobre lekcje, stąd i dobra poezja. P. Łuszczkiewicz.

Publ. Poezje, m.in.: *bzduury*, „Spółdzielnia”, Poznań 1982 - wyd. w stanie wojennym w drugim obiegu pod ps. Jan Sęk; *Ulica gdzie sprzedają zapalki*, Wyd. Polskiej Prowincji Dominikanów „W drodze”, Poznań 1985 (także pod tym tytułem w październiku 2004 r. magazyn kultury popularnej „Esensja” zamieścił komiks autorstwa B. z ilustr. P. „Dismasa” Zdanowicza); *Ballada o nocnym sklepie*, Toruń 1987 - samizdat; *Którzy by mogli powiedzieć*, Inicjatywa Wyd. T.F.C., Poznań 1991; *Świt*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1994 - w zb. także szkice i przekłady; *Miejsca dróg i przepraw*, SPP i MMOW, Poznań-Ostrów Wlkp. 2005; *List do Grzegorza Przemyska*, Biblioteka Telgte, Poznań 2006 - zb. wierszy z l. 1980-1985. Eseje: *Kaligrafia śniegu i skały*, „W drodze”, Poznań 1999

Ant. poet. Wiersze m.in. w ed.: *Idą pancery na „Wujek”*. *Wiersze wojenne*, Wyd. „Spółdzielnia”, Poznań 1982 - drugi obiegi; *Rzeczywiste. Antologia pięciu* - Biblioteka Telgte, Poznań 2006.

Pr. transl. Wiersze, m.in.: Horacego, A. Achmatowej, J. Brodskiego (tu: pierwotnie publ. w „Zeszytach Literackich”) pomieszczone wraz z własnymi wierszami w zb. *Świt*; J. von Eichendorffa pomieszczone w piśmie „W drodze”, nr 11/1993; J.W. Goethego - dwa w ed. *Dzieła wybrane* autora *Fausta*, t. 1, Wyd. Poznańskie, Poznań 2002. Także: przekł. z jęz. angielskiego wraz z S. Musielakiem i K. Fordońskim starożytnego traktatu filozoficznego *Tao Te Ching*, którego autorstwo legenda przypisuje myślicielowi Lao Tse - T. Cleary, *Istota Tao. Wprowadzenie w podstawy taoizmu na podstawie oryginału Tao Te Ching oraz nauk wewnętrznych Chuang Tzu*, Dom Wyd. REBIS, Poznań 2000.

Publ. w czasop. Pisma studenckie, poznański miesięcznik oo. dominikanów „W drodze”, wyd. w Toruniu w drugim obiegu „Spotkania”, „Radar”, „Tygodnik Solidarność”, „Zeszyty Literackie”, „Topos”, „Gazeta Malarzy i Poetów”, „Czas Kultury”.

Inne przeds. Prezentacja wierszy „na żywo”: w 1981 r. podczas strajków studenckich na UAM; w l. 1983-1985 podczas „mszy za Ojczyznę”; w 1986 r. w niezależnej „Gazecie Mówionej” na UAM.

O B. M.in.: P. Czapliński, P. Śliwiński, *Literatura polska 1976-1998. Przewodnik po prozie i poezji*, Kraków 2000; P. Śliwiński, *Przygody z wolnością. Uwagi o poezji współczesnej*, Kraków 2002; P. Śliwiński, *Świat na brudno. Szkice o poezji i krytyce*, Warszawa 2007.

Om. w czasop. M.in.: A. Szymańska, *Palimpsest*, „Przegląd Powszechny” nr 9/1995; T. Ferenc, Z. Jankowski, *Roman Bąk*, „Topos” nr 1-2/1998; S. Sterna-Wachowiak, *Szyfr i logos rzeczywistości*, *Nowe Książki* nr 2/2000; W. Gawłowski, *Miejsca dróg i przepraw przez rzeczywiste*, „Topos” nr 3/2006; W. Kudyba, *Nadchodzi ranek, ale wciąż jest noc*, „Topos” nr 1-2/2008.

Pr. red. Wyd. „W drodze”, m.in.: antologia poezji z lat 1973-1988 *Jeśli gdzieś są Ogrody*, 1991 - oprac., red.; seria poetycka „W drodze”, 1994 (za pierwszy wyd. w niej tomik *Kwiaty akcji* jego autor M. Niemiec w 1994 r. otrzymał Nagrodę Kościelskich) - inicjator i red., w serii ukazało się 20 tytułów, wśród nich w 1996 r. w oprac. B. tomik A. Kamińskiej *Inne miejsca* i w 1997 r. wybór opatrzonej przez B. posł. *Ocalić siebie. O poezji Wojciecha Bąka* 50 wierszy zm. w 1961 r. poety w wyd. wraz z MMOW tomie pt. *W samotności*.

Wyd. Poznańskie, m.in.: J.W. Goethe, *Dzieła wybrane*, t. 1-3, wyb., oprac., wstęp S. H. Kaszyński, 2002 - red.; F. Schiller, *Dzieła wybrane*, wyb., oprac., wstęp S.H. Kaszyński, t. 1-2,

2006 - red.; T. Mann, *Moje czasy. Eseje*, wyb., wstęp H. Orłowski, 2002 - red.; *Tomasz Mann w krytyce i literaturze polskiej. Antologia tekstów i dokumentów*, wyb., oprac. R. Dziergwa, 2003 - red.; M. Weber, *Racjonalność, władza, odczarowanie*, wyb., tłum., wstęp M. Holonia, 2004 - red.; M. Kopij, *Friedrich Nietzsche w literaturze i publicystyce polskiej lat 1883-1918. Struktura recepcji*, 2005 - red.; A.F. Grabski, *Dzieje historiografii*, 2006 - red. wraz z M. Owczarzak; ant. *Praeceptores. Teologia i teologowie języka niemieckiego*, wyb., red., komentarz E. Piotrowski i T. Węclawski, 2007 - koordynator prac red.; J. Topolski, *Jak się pisze i rozumie historię. Tajemnice narracji historycznej*, 2008 - koordynator pr. red.

Także, m.in.: T. Cleary, *Istota Tao*, Dom Wyd. REBIS, Poznań 2000 - red.; *Kwiatki świętego Franciszka*, tłum. A. Dudzińska-Facca, Klub Książki Katolickiej, Poznań 2000 - wstęp, red.; P. Ackroyd, *Blake*, tłum. E. Kraskowska, Wyd. Zysk i S-ka, Poznań 2001 - red.

Przeds. ed. Biblioteka Telgte. Jednoosobowe podjęte przez B. w 2001 r. przeds. edytorskie i redakcyjne, którego programowym zał. za natchnieniem Günтера Grassa i jego „Spotkania w Telgte” było i jest pragnienie „spotkania” poetów i pisarzy, myślicieli i mistyków Wschodu i Zachodu, Południa i Północy. Edycje, m.in.: W. Różański, *Wędrujemy do Szeol*, 2001; W.J. Burszta, W. Kuligowski, *Ojczyzny słowa. Narracyjne wymiary kultury*, 2002; Yunus Emre, *Plone, idę...*, tłum. A. Sarkady, 2002; M. Deguy, *Temu, co się nie kończy*, tłum. F. Cambon i M. Niemiec, 2002; D. Alighieri, *Boska Komedia (Pieńko, Czyścic, Raj)*, tłum. A. Kuciak, 2002, 2003, 2004 - z poznańskim Klubem Książki Katolickiej; M. Niemiec, *Dance or die*, 2003; *Miasto Domu*, pod red. R. J. Reisnera i T. Shapcotta, 2003; *Rzeczywiste. Antologia pięciu*, 2003; *Eire. Wiersze irlandzkie VI-XIX w.*, tłum. E. Bryll i M. Goraj-Bryll, 2004; T. Żukowski, *Pieczeńć świetlista*, 2005; *Przeczcucie*, tłum. L. Marjańska, 2005; I. Brem, *Dni policzone*, 2006; J. Moncada, *Historie z lewej ręki*, tłum. W. J. Maciejewski, 2006; R. Bąk, *List do Grzegorza Przemyska*, 2006; *Plemię, państwo, demokracja*, pod red. R. Vorbricha, 2007; Angelus Silesius (Anioł Ślązak), *Anielski wędrowiec*, tłum. K.A. Jeżewski, 2007; A. Turczyński, *Bezmiar. Eseje paradoksalne*, 2007; *Obrazy kultur*, pod red. G. Pełczyńskiego i R. Vorbricha, 2007; O.J. Tauschiński, *Świętokradztwo*, 2008; *Zwój Wielkiej Rzeki Perfumowanej. Mała antologia wierszy wietnamskich X-XV wieku*, tłum. A. Turczyński, 2008; T. Żukowski, *Królestwa Wysokie*, 2009; A. Turczyński, *Moskwa na Krwi*, 2009; *Zanikające granice. Antropologia nauki i jej dyskursów*, red. A. Pomieciński, S. Sikora, 2009; G. Liczbińska, *Umieralność i jej uwarunkowania wśród katolickiej i ewangelickiej ludności historycznego Poznania*, 2009; *Nie czas chorować. Zdrowie, choroba i leczenie w perspektywie antropologii medycznej*, red. D. Penkala-Gawęcka, 2011; J. Kasper, *Zbieracze jabłek*, 2011; R. Char, *Pieśń bezsenności*, 2011.

Zesp. red. Rocznik etnologiczny „Lud” - od 2001 r. red. pisma zał. w 1895 r. przez ur. w Krępie (ob. dzielnica Ostrowa Wlkp.) sławistę i językoznawcę A. Kalinę.

Org. społ. W l. 80. działacz NZS - związany także z toruńskim Niezależnym Ruchem Artystycznym; od 2000 r. czł. S.

Ostroviana. Publ. w czasop.: „Nowy Impuls”. Wiersze, m.in.: *deszcz zamyka nas w domach...*, „NI” nr 5/2002; *Rzecz o Szymonie Słupniku*, „NI” nr 6/2002; *soki*, „NI” nr 7/2002.

Ant. poet., wiersze m.in. w ed.: *Świadectwo obecności*, MMOW, 1996; *Ostrowskie adresy poetyckie. Świadectwo obecności II*, MMOW, 2006.

O B.: W. Banach, *Chciał obyc się bez słów...* oraz *Na liryczną nutę*, w: *Ostrów pod znakiem pegaza. Literacki przyczynek do dziejów miasta*, 2005.

O B. w czasop.: W. Banach, *Ostrowskie przystanki literackie 1991-1992*, „Gazeta Ostrowska” nr 52, 27 grudnia 1992 - o wczesnych tomikach poetyckich B.; tenże, *Ostrowski notes wydawniczy*, „Gazeta Ostrowska” nr 29, 25 lipca 1999 - o tomie *Kaligrafia śniegu i skały*; T. Gruchot,

Równanie (do) rzeczywistości, „Nowy Impuls” nr 9, 12 września 2003 - o zbiorze *Rzeczywiste. Antologia pięciu*.

Pr. red.: W. Banach, *Ostrów pod znakiem pegaza. Literacki przyczynek do dziejów miasta*, 2005 (wyd. z Wyd. Pozn.) - red.; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys dziejów samorządu miasta*, 2010 - red.

Spot. aut.: m.in. promocja wspólnie z współautorami J. Kasprem, S. Sterną-Wachowiakiem i T. Żukowskim ant. *Rzeczywiste. Antologia pięciu*, Wielkopolska Biesiada Poetów - BP, 2003.

Prelekcje: „Poeta pytań granicznych”, wystąpienie w ramach panelu dyskusyjnego zorganizowanego w stulecie urodzin W. Bąka, MMOW - 2007.

O B. w telew.: w ramach cyklu *Ostrów literacki - Ostrów poetycki*, film popularno-naukowy poświęcony B. i W. Gawłowskiemu, zrealizowany pod szyldem OTK przez ostrowską Telewizję Kablową (oprac. i narracja na wizji K. Ćwiklak) - 2009.

Org. społ.: od 2008 r. czł. Rady MMOW.

Źródła: rel. bezp.; M. Skwarnicki, „Tygodnik Powszechny” nr 21, 25 maja 1986; T. Żukowski, *Punkt na litej czerni*. „Gazeta Malarzy i Poetów” nr 2/1995; P. Łuszczkiewicz, *Poetycki Ostrów Wielkopolski*, „Rocznik Kaliski”, t. XXVI, 1999; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 148-158, 222-226; rel. W. Grabowskiego.

Bąk Wojciech - ur. w 1907 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1961 r. w Poznaniu. Poeta, dramaturg, eseista.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1925); filologii polskiej i filozofii na Uniw. Pozn. (1929).

W l. międzyw. Od ukończenia studiów do zajęcia przez Niemców w 1939 r. Poznania naucz. w tamtejszych gimnazjach im. św. Marii Magdaleny i I.J. Paderewskiego. W l. 1928-1929 współzał. i czł. komitetu red. wyd. przez grupę literacką „Loża” w Poznaniu pisma „Życie Literackie” - także czł. tej grupy zał. min. przez przez b. polonistów Uniw. Pozn.; w 1934 r. red. nac. pisma wyd. również pt. „Życie Literackie” przez Oddział Poznański PAL. Także autor wierszy i artykułów m.in. w pismach: w 1927 r. „Głos Prawdy Literackiej” (debiut: wiersz *Modlitwa*, „GPL” nr 99), w 1928 r. „Tęcza”, w l. 1931-1932 „Od A do Z”, w l. 1934-1936 „Pion”, w l. 1935-1936 „Rocznik Literacki”, w l. 1935-1939 „Prosto z Mostu”, od 1935 r. „Skamander”. Inne przeds.: do wybuchu wojny autor tekstów w kabarecie lit. „Różowa Kukułka” w Poznaniu, tam też w Pałacu Działyńskich od 1934 r. organizator z Z. Kosidowskim cyklicznych „Czwartków Literackich”.

W cz. II w. św. Sekr., następnie kier. magazynów Ubezpieczalni Społecznej w Warszawie. Od 1940 r. uczestnik tajnego życia literackiego (wiersze pod ps. Jan Kowalewicz i Konrad Wallen): w 1942 r. publ. przedwojennych wierszy (wraz z wierszami m.in. A. Asnyka, K. Iłakowiczówny, M. Konopnickiej, A. Mickiewicza) w wyd. przez Tajną Organizację Nauczycielską *Wybór tekstów do ćwiczeń stylistycznych*; także w 1942 r. publ. m.in. wiersza *Nasza śmierć nadchodzi w nocy...* w zb. wierszy poetów polskich pt. *Słowo prawdziwe* wyd. przez organ Stronnictwa Narodowego „Walka” (II wyd. 1943); od 1942 r. m.in. *luźna* współpr. z poznańską organizacją „Ojczyzna” wyd. m.in. „Biuletyn Zachodni. Informacje z Ziem Zachodnich Rzeczypospolitej” i *kilka tytułów prasowych* (T.S.); współpr. red. z wyd. w l. 1942-1944 pod egidą Biura Ziem Zachodnich Delegatury Rządu na Kraj pismem „Kultura Polska” - B., współodpowiedzialny za poezję i korektę, zamieścił w nim wiersze *Ablowie* i *Zegary*; zarazem przed wybuchem powstania *luźna* współpr. z wyd. w l. 1943-1944 socjalizującym dziennikiem „Demokrata” - w nim w sierpniu 1943 r. wiersz *Zabrakło ostatniej chwili*. Także: czł. referatu literackiego pracującego *nad tekstami piosenek żołnierskich, tomami poetyckimi i prozatorskimi, sztukami teatralnymi* i

scenariuszami filmowymi w ramach zorganizowanych przez Biuro Informacji i Propagandy AK „Kursów Prasowych Sprawozdawców Wojskowych” (S.B.) - w referacie, którego zadaniem było nawiązanie współpracy z literatami i inspirowanie ich twórczości w kierunku pożądanym przez AK (G.M.), pracowali m.in.: J. Brzechwa, K.K. Baczyński, T. Gajcy. Po upadku powstania warszawskiego pomocnik blacharski w obozie pracy w Cottbus (Chociebuż), tamże ranny w głowę podczas alianckiego nalotu.

Po wojnie. W l. 1945-1947 prez. Zarządu Gł. ZZLP w Poznaniu; w l. 1945-1948 r. kier. lit. w wyd. swego brata Władysława Bąka w Łodzi; w 1945 r. czł. red. i jeszcze w tym r. do 1947 r. red. nac. (po J. Iwaszkiewiczu) „Życia Literackiego” w Poznaniu; w l. 1946-1947 kier. Teatru Nowego w Poznaniu. Także autor wierszy i artykułów m.in. w pismach: w 1945 r. „Głos Katolicki”, w l. 1945-1948 „Głos Wielkopolski”, w l. 1945-1949 Tygodnik Powszechny”, w l. 1947-1948 „Dziś i Jutro”. Publikował również w zał. w 1947 r. przez J. Iwaszkiewicza „Nowinach Literackich” (*Drukuję Żółkiewskiego, Dąbrowską, Brandysza i Kisielewskiego, Jastruna, Bąka - na jednej stronie*, J. Iwaszkiewicz w liście do C. Miłosza).

Szykany. *Poeta czasu oblędu* (W.B.) - od 1945 r. inwigilowany i represjonowany przez komunistyczne władze za jawnie antykomunistyczną postawę. J.J. Szczepański: *Nieliczni buntownicy w rodzaju Aleksandra Wata, Wojciecha Bąka, Leopolda Tyrmanda czy Stefana Kisielewskiego uważani byli za dziwaków, funkcjonujących na „wariackich papierach”*. W przypadku B. dojmująco dosłownie: po zlikwidowaniu przez władze w 1947 r. wznowionych przez niego w 1945 r. „Czwartków Literackich”, w l. 1949-1955 objęto go zakazem druku, od października 1950 r. do marca 1951 r. zamknięto w Państwowym Sanatorium dla Nerwowo Chorych w Kościanie, w l. 1952-1953 trzymano w Państwowym Szpitalu dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Dziekance k. Gniezna, w 1960 r. na dwa miesiące osadzono w więzieniu *wbrew wszelkim racjom prawnym* (z listu B. do J. Mertki). Trudno się więc dziwić, że te spadające na poetę co rusz ciosy dramatycznie odbiły się na jego psychice. Omawiając szkic poświęcony B. w I t. wyd. w 1996 r. książki W. Banacha *Ostrów pod znakiem Pegaza*, prof. J.K. Pietrzak pisze, że „Bąk rzeczywiście popadał w oblęd. Świadczą o tym wspomniane listy [B.], które swego czasu czytałem, i relacja jednego z najbliższych jego przyjaciół, zmarłego już ks. Józefa Pacyny”. O złym stanie psychicznym poety mówił też autorowi leksykonu M. Grzeźczyk, który w l. 50. rozmawiał z B. w parku na placu 23 Stycznia.

Konwersja. W 1960 r. zmiana wyznania z rzymskokatolickiego na luterzańskie po przejściu przez Kościół rzymskokatolicki należnego poecie w części spadku po księdzu, jego krewnym.

Char. twórcz. *To pryncypialny poeta religijny, przy czym Bóg jest dla niego odkrywalny bądź w naturze, bądź we własnym wnętrzu, a nie w życiu społecznym. (...). To już jest katolicyzm nie kruchty i konfesjonahu, ale ludzkiego wnętrza, „bojowania”, katolicyzm Mauriaca i Andrzejewskiego. Lecz Bąk był nierówny i nie bardzo się rozwinął - chyba nie potrafił dostatecznie wiele wziąć od rówieśników z Drugiej Awangardy. (Choć przecież wziął to i owo). Za wiele jednak było rymowanek i łatwych wzruszeń.* P. Kuncewicz.

Uprawiał tradycyjną w środkach wyrazu lirykę religijno-filozoficzną przeciwstawiającą kulturze współczesnej postawę heroicznego maksymalizmu moralnego, którego wzorów poszukiwał w chrześcijańskiej tradycji biblijnej i franciszkańskiej oraz w grecko-rzymskim antyku. W utworach dramatycznych nawiązywał głównie do czasów wielkich postaci z historii powszechnej i dziejów Kościoła. J. Wojnowski.

Autor Śpiewnej samotności przedkłada własne przemyślenia, lokalizuje je w wyrazistym świetle nurtu sakralnego. To, co u innych jest rozproszone po różnych źródłach, u tego poety ogniskuje się wokół chrześcijańskiego Boga. (...). Przechodzi ona [twórczość B.] różnorakie etapy, by coraz bardziej zbliżyć się do indywidualnego rozstrzygnięcia metafizycznej Tajemnicy wpisanej w

los każdej jednostki. Bąk traktuje swoje pisarstwo jako obowiązek, jest to jego wotum wdzięczności za wiarę, której daje świadectwo. Twórca ten czuje się odpowiedzialny za wykładnię świata i ludzkich istnień. Poruszane kwestie umieszcza w kontekście poznania transcendentnego, w tle duchowości głęboko zakorzenionej w katolicyzmie. T. Pyzik.

Publ. Poezje: debiut prasowy - wiersz *Modlitwa*, „Głos Prawdy Literackiej” nr 99/1927; *Brzemie niebieskie*, J. Mortkiewicz, Warszawa 1934; *Śpiewna samotność*, J. Mortkiewicz, Warszawa 1936; *Monologi anielskie*, J. Mortkiewicz, Warszawa 1938; *Piąta ewangelia*, W. (Władysław - wyd., brat poety) Bąk, Łódź 1946; *Syn ziemi*, W. Bąk, Łódź 1946; *Dłonie z wiatru*, W. Bąk, Łódź 1948 (tu: także proza poetycka); *Modlitewnik. Poezje*, Pallotinum, Poznań 1956; *Zastygłe chwile*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1958; *Zwycięstwo jesienne*, Instytut Wyd. „Pax”, Warszawa 1964 - wyb.; *Wiersze wybrane*, Instytut Wyd. „Pax”, Warszawa 1974; *Poezje wybrane*, LSW, Warszawa 1976; *Korzenie moje w Tobie. Modlitwy i medytacje*, Warszawa 1986 - wyb.; *W samotności*, „W drodze”, MMOW, Poznań-Ostrów Wlkp. 1997 - wyb.; *Dekalog*, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 2000 - wyb.; *Pory roku*, cz. 1. *Lato i jesień*, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 2001 - wyb.; *Wysoki ład*, Instytut Wyd. „Pax”, Warszawa 2004.

Dramaty: *Jerzy i Barbara*, „Prosto z mostu” nr 48-53/54, 1936; *Tyberiusz*, „Prosto z mostu” nr 5-9, 11-14/1937; tragicomedia *Sługa Don Kiszota*, W. Bąk, Łódź 1943; *Święty Franciszek*, W. Bąk, Łódź 1948; *Agrypina*, przed 1961 r. - prapremiera, Teatr im. W. Bogusławskiego, Kalisz 1982; *Pilat. Proces Chrystusa*, przed 1961 r. - prapremiera, Teatr im. W. Bogusławskiego, Kalisz 1983; *Upadek Kartaginy*, przed 1961, „Dialog” nr 6/1967; *Tomasz Morus*, przed 1961 r., w: *Dramat i teatr po roku 1945*, seria „Wiedza o Kulturze”, Wrocław 1994. **Dramaty nieopubl.:** *Święty Augustyn*, masz., przed 1961 r.; *Święty Paweł*, masz., przed 1961 r.

Teksty inne: *Zagadnienia i postacie*, W. Bąk, Łódź-Wrocław 1947 - artykuły i eseje m.in. o W. Szekspirze, J. Kasprowiczu, S. Żeromskim, K. Irzykowskim, J. Przybosiu; *Twarze. Opowiadania*, W. Bąk, Łódź-Wrocław 1948; *Szkice*, Instytut Wyd. „Pax”, Warszawa 1960; medytacje *O Bogu-Człowieku i Apostołach*, Instytut Wyd. „Pax”, Warszawa, przed 1961 r.; *Wyznania i wyzwania. Wybór pism*, Instytut Wyd. „Pax”, Warszawa 1968.

Masz.: *Święty Augustyn*, przed 1961 r.; *Święty Paweł*, przed 1961 r.

Pr. transl. *Psalmy Dawidowe i Pieśni Brewiarza Rzymskiego*, ok. 1947-1952, Instytut Wyd. „Pax”, Warszawa 1979.

Przeds. rad. Adaptacja dramatu *Tyberiusz* - Polskie Radio 1938.

O B. w lit. M.in. rel. ze spotkania w maju 1945 r. w ramach reaktywowanych po wojnie w Poznaniu czwartków literackich: *Na tym samym wieczorze znalazł się także Wojciech Bąk, wracający z obozu koncentracyjnego (którego? nie pamiętam), który od razu uderzył w stosunku do mnie w ton niebywałej serdeczności. Odtąd przez cały czas mego pobytu w Poznaniu miałem w nim przyjaciela, pomocnika i towarzysza. Bardzo to miły i mądry człowiek, o umyśle nieco zbakierowanym wojennymi przejściami, przyprawiało go to na razie tylko o nadmierny pesymizm - co nie było szkodliwe dla mnie, który trwałem wtedy nieco w cielejącym zachwycie wobec odzyskanego życia, ale co nabierając coraz bardziej cech psychopatycznych, doprowadziło drogiego Wojtka do katastrofy* - J. Iwaszkiewicz, *Wenecja i inne szkice*, Warszawa 2008.

Om. M.in.: K. Irzykowski, *Listy 1897-1944*, Kraków 1998; J. Siedlecka, *Oblawa. Losy pisarzy represjonowanych*, Warszawa 2005; T. Pyzik, *Twórczość poetycka Wojciecha Bąka*, Ostrów Wlkp. 2007; T. Sikorski, *Bal maskowy. Wojciech Bąk (1907-1961). Biografia pisarza*, Szczecin-Kraków 2016.

Om. w czasop. M.in.: K. Wyka, *Pochwała Bąka*, „Czas” nr 139/1936; T. Różewicz, *Na Wojciecha Bąka*, „Szpilki” nr 2/1946; L. Eustachiewicz, *Dramaty Wojciecha Bąka*, „Dialog” nr 6/1967; A. Rogalski, *Wojciech Bąk. W dziesięciolecie zgonu*, „Nurt” nr 5/1971; B. Ostromecki,

„*Monologi anielskie*”, „*Twórczość*” nr 1/1976; B. Kozera, *Wiara jako kategoria egzystencjonalna w poezji Wojciecha Bąka*, „*Zeszyty Naukowe WSP w Opolu. Filologia Polska*” nr 17/1980; S. Molenda, *Okolice poety*, „*Kultura, Oświata, Nauka*” nr 11,12/1985; A. Szałagan, „*Sprawa Bąka*”, *Kultura Niezależna*” nr 57/1990; J. Ratajczak, *Ten wariat, Wojciech Bąk*, „*Kultura*” nr 1, 2/1993; S. Sterna-Wachowiak, *Bal maskowy*, „*Gazeta Malarzy i Poetów*” nr 5/1994; R. Danecki, *Inna jest prawda o W. Bąku*, „*Gazeta Poznańska*” nr 88/1997; S. Sterna-Wachowiak, *Tajemnice Wojciecha Bąka*, „*Gazeta Poznańska*” nr 134/1999.

Podr. Włochy (od maja do sierpnia 1939).

Kontrowersje. W sprawie podnoszonego niekiedy antysemityzmu pisarza W. Banach twierdzi, że był on wyłącznie skutkiem jego powojennych komunistycznych prześladowań (poeta obsesyjnie, w kategoriach spiskowych, postrzegał obecność funkcjonariuszy pochodzenia żydowskiego w Urzędzie Bezpieczeństwa), że o antysemityzmie Bąka przed rokiem 1948 nie słyszano - opinię tę na łamach „*Rzeczpospolitej*” przytoczył K. Masłoń i w książce *Oblawa* powtórzyła J. Siedlecka. Tymczasem A. Słonimski już w l. międzywojennych pisał, iż B. *biada nad zażydzeniem kultury polskiej*, zaś A. Wat odnotował, że poeta na zjeździe literatów w czerwcu 1950 r. wystąpił z *jakimiś antysemickimi akcentami, które miał jeszcze z dawnych czasów*. Z drugiej jednak strony w cz. II w. św. autor *Brzemienia niebieskiego* nie był wolny od współczucia i poczucia winy wobec żydowskiej hekatombi (zob. wiersze w zb. *Zastygłe chwile: Widziałem gwałty i bezprawie* oraz *Ja jestem tylko świadkiem*, a także opowiadanie *Janek Krzysiak* w zb. *Twarze*), zaś po wojnie w red. „*Życiu Literackim*” zamieścił potępienie sprawców w 1946 r. pogromu kieleckiego.

Org. społ. Od 1933 r. czł. ZZLP Oddział w Poznaniu - usunięty w 1935 r.; od 1945 r. ponownie czł. i do 1947 r. prez. poznańskiego ZZLP (w 1949 r. przekształconego w ZLP), ponownie też w 1953 r. ze związku usunięty - z przywróconego w 1956 r. w nim członkostwa już zrezygnował.

Nagr. Tomik *Brzemie niebieskie*, nagr. „*Wiadomości Literackich*” - Warszawa 1934 (w konkursie m.in. powieść *Czerwone tarcze* J. Iwaszkiewicza, w jury J. Parandowski, F. Goetel, J. Tuwim, K. Wierzyński, M. Dąbrowska, A. Słonimski, M. Pawlikowska-Jasnorzewska, K. Hłakowiczówna; w niektórych oprac. pojawia się informacja, że poeta z pobudek ideowych nobilitującej go literacko nagrody przyznanej przez liberalne „*Wiadomości*” nie przyjął, czemu w *Oblawie* przeczy J. Siedlecka: *jeden z zawistnych kolegów podłożył mu świnie, wysyłając podpisany nazwiskiem Bąka telegram, że się jej zrzeka*). Tomik *Monologi anielskie*, Srebrny Wawrzyn PAL - Warszawa 1938. Także: Nagroda Literacko-Artystyczna Miasta Poznania im. J. Kasprowicza - Poznań 1938; Nagroda Literacka Miasta Poznania - Poznań 1945, 1946; Nagroda Literacka Episkopatu Polski za twórczość poetycką - Warszawa 1949.

Ostroviana. Publ., m.in.: opow. w zb. *Twarze (Książeczka do nabożeństwa, Matylda „puj-puj”, Sara Friedländer)*; *Z ostrowskich wierszy* (oprac. E. Serwański), w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 417-421; *Miasto mego dzieciństwa*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2007 - w setną rocznicę urodzin poety muzeum wznowiło jego pomieszczoną w wyb. pism *Wyznania i wyzwania* niedokończoną powieść autobiograficzną pt. *Nie lubię otwierać szuflady (To jeden z nielicznych obrazów Ostrowa z początku XX wieku, napisany delikatną kreską, pełną czułości dla jego dawnych mieszkańców, W.B.)*.

Ant. poet.: m.in. wiersze *Ten prosty gmach, Ja ich znałem, Ojciec*, w: W. Banach (oprac.), *Spokojne, ciche miasto szare*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1992.

Publ. w czasop., m.in.: wiersz *Kasztań gimnazjalne*, w: *100 lat Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wielkopolskim*, Komitet Obchodu 100-lecia I Państwowego Gimnazjum i Liceum Męskiego w Ostrowie Wlkp., 1946 - jedn.; *Wiersze Ostrowskie*, „*Gazeta Ostrowska*” nr 15/1960 - publ. za sprawą K. Szymańskiego.

Spot. aut.: (tnp.), *Wojciech Bąk - w Ostrowie*, „Głos Ostrowski” nr 12/1947 - *Staraniem „Czytelnika” urządzono [...] 18. III. b.r. wieczór poświęcony poezji polskiej, na którym wystąpił poeta polski, rodem z Ostrowa, Wojciech Bąk.*

Om., m.in.: W. Banach, *Ostrów pod znakiem pegaza*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2005; T. Pyzik, *Twórczość poetycka Wojciecha Bąka*, Ostrów Wlkp. 2007.

Om. w czasop. m.in.: W. Banach, *Oblęd epoki czy pisarza?*, „Wagon” nr 20, 21/1988; W. Banach, *Wojciech Bąk - zapomniana ofiara*, „Res Publica” nr 6/1990; T. Gruchot, *Ostrów (wy)puścił Bąka*, „Target Art” nr 1/1999; L. Rawer, *Kłęcznik Liroya*, „Kurier Ostrowski” nr 42, 24 maja 2000.

O B. w lit.: K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006.

O B. w telew.: w ramach cyklu *Ostrów literacki - Ostrów poetycki* film popularno-naukowy poświęcony B., zrealizowany pod szyldem OTK przez ostrowską Telewizję Kablową (oprac. i narracja na wizji K. Ćwiklak) - 2009.

Spot. nauk.: sympozjum naukowe poświęcone poecie (m.in. ref. L. Eustachiewicza), z tej też okazji spektakl Teatru im. W. Bogusławskiego w Kaliszu, który wystawił w wersji czytanej dramat *Piłat. Proces Chrystusa* w adaptacji i reż. Z. Wardejna, ODK - 1983; panel dyskusyjny, podczas którego o B. i jego twórczości mówili m.in. R. Bąk i S. Sterna-Wachowiak, MMOW - 2007.

Konkursy: Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Struna orficka” im. W. Bąka organizowany corocznie przez OCK, inicjator W. Gawłowski - od 2006.

Org. społ.: w l. 1924-1925 prez. TTZ.

Upam.: medal z podobizną poety zaprojektowany przez W. Zuchowskiego i wybity w 10. rocznicę powstania ostrowskiego Oddziału PTAiN, 1978; wieczór poezji B. w KMPiK w dwudziestą rocznicę jego śmierci, 1981; ul. W. Bąka, 1980; postument z popiersiem poety przed gmachem I LO ufundowany przez I. Mosia, 1998.

Zróżdła: W. Bąk, *Twarze. Opowiadania*, Wyd. Wł. Bąka, Łódź-Wrocław 1948, s. 55; tenże, *Zastygłe chwile*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1958, s. 19-20, 91, 92; K. Irzykowski, *Notatki z życia, obserwacje i motywy*, „Czytelnik”, Warszawa 1964, s. 333, 403; W. Bąk, *Wiersze zebrane*, przedmowa S. Jończyk, Instytut Wyd. „Pax”, Warszawa 1974, s. 7-13, 33; A. Rogalski, *W kręgu przyjaźni*, Wyd. Pax, Warszawa 1983, s. 27-50; B. Szal, *Piłat, albo wybór racji*, „Ziemia Kaliska” nr 1/1984 (fragm.: *Pewną próbą określenia rangi tej twórczości i miejsca pisarza w naszej literaturze, próbą może nie do końca udaną, ale interesującą - była sesja naukowa poświęcona życiu i twórczości W. Bąka, jaką zorganizowano w maju ub. r. w Ostrowie. Współorganizatorem tej sesji był m.in. Teatr im. W. Bogusławskiego w Kaliszu, który przygotował także na tę okazję kolejną premierę Bąka na Scenie Propozycji Piłat. Proces Chrystusa w adaptacji i reż. Zdzisława Wardejna. (...) Bogdan Tosza, który podjął się w tym sezonie wyreżyserowania Piłata na dużej scenie Teatru im. W. Bogusławskiego, dostrzegł w tym dramacie Bąka (...) przede wszystkim jego uniwersalną, ponadczasową wymowę*) - także rozmowa 28 października 2017 r. L.W. ze Z. Wardejnem w auli UAM w Kaliszu po spektaklu *Nikt nie jest doskonały* S. Williamsa; J. Putrament, *Pół wieku. Literaci*, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1986, s. 72-73; G. Mazur, *Biuro Informacji i Propagandy SZP-ZWZ-AK 1939-1945*, Wyd. „Pax”, Warszawa 1987, s. 127; S. Kisielewski, *Abecadło Kisiela*, Oficyna Wydawnicza „Interim”, Warszawa 1990, s. 8; A. Wat, *Mój wiek*, t. 1, „Czytelnik”, Warszawa 1990, s. 62-63; A. Szalagan, *Bąk Wojciech*, w: *Współcześni polscy pisarze...*, t. I (1994), s. 122-124; tamże, t. X (2007), s. 135; P. Kuncewicz, *Wojciech Bąk*, w: tegoż, *Leksykon polskich pisarzy współczesnych*, t. I, GRAF-PUNKT, Warszawa 1995, s. 45-46; J.K. Pietrzak, *Pegaz działał w Ostrowie*, „Gazeta Ostrowska” nr 31/1996; M. Dąbrowska, *Dzienniki powojenne. 1945-1965*, „Czytelnik”, Warszawa 1996, s. 96-97; K. Brandys, *Miesiące 1978-1981*, Wyd. „Iskry”, Warszawa 1997, s. 111-112 (tu: *W kilka lat po wojnie, kiedy moje książki ukazywały się w dużych nakładach, nie wolno było wymieniać w prasie nazwisk pewnych wyklętych autorów, takich jak Zawieyski, Bąk czy Stawar*); R. Bąk, *Ocalić siebie. O poezji Wojciecha Bąka*, w: W. Bąk, *W samotności*, „W drodze”, MMOW, Poznań-Ostrów

Wlkp. 1997; M. Grydzewski, J. Iwaszkiewicz, *Listy 1922-1967*, s. 70; K. Irzykowski, *Listy 1897-1944*, Wyd. Literackie, Kraków 1998, s. 297-301, 376; C. Miłosz, *Zaraz po wojnie. Korespondencja z pisarzami 1945-1950*, Wyd. Znak, Kraków 1998, s. 145, 414-415; J. Wojnowski, *Bąk Wojciech*, w: *Literatura polska...*, t. 1, s. 25-26; K. Masłoń, *Nic prócz rękopisów nie wezmę*, „Rzeczpospolita” nr 93/2002 (dod. Plus Minus 20-21 kwietnia 2002); R. Matuszewski, *Alfabet. Wybór z pamięci 90-latka*, Wyd. „Iskry”, Warszawa 2004, s. 23-24; A. Słonimski, *Kroniki tygodniowe 1936-1939*, Wyd. LTW, Warszawa 2005, s. 46; J. Siedlecka, *Oblawa. Losy pisarzy represjonowanych*, Warszawa 2005, s. 9-44; S.I. Witkiewicz, *Listy do żony (1928-1931)*, PIW, Warszawa 2005, s. 490; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, Wyd. Poznańskie, MMOW, Poznań-Ostrów Wlkp. 2005, s. 105-125, s. 228-234; A. Bikont, J. Szczęsna, *Lawina i kamienie. Pisarze wobec komunizmu*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2006, s. 136; *Słownik literatury polskiej*, Videograf II, Katowice 2006, s. 745; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006, s. 159-160; T. Pyzik, *Twórczość poetyka Wojciecha Bąka*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2007, s. 296-297; J. Iwaszkiewicz, *Wenecja i inne szkice*, „Czytelnik”, Warszawa 2008, s. 469, 470; J.J. Szczepański, *Kadencja*, Bellona, Oficyna Wydawnicza Volumen, Warszawa 2009, s. 11; A. Franaszek, *Miłosz. Biografia*, Wyd. Znak, Kraków 2011; P. Śpiewak, *Żydokomuna. Interpretacje historyczne*, Czerwone i Czarne, Warszawa 2012, s. 202 (tu: *W 1953 r. UB zatrudniał 30 181 osób, z czego 97,7 proc. stanowili Polacy, 2,3 proc. Żydzi*); *Literatura polska wobec Zagłady (1939-1968)* pod red. D. Krawczyńskiej, S. Buryły, J. Leociaka, Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa 2013, s. 338; T. Sikorski, *Bal maskowy. Wojciech Bąk (1907-1961). Biografia pisarza*, US, Szczecin-Kraków 2016 (m.in. publikacje i redakcje B. w cz. II w. św., s. 115-120); S. Bereś, *Gajcy. W pierścieniu śmierci*, Wyd. Czarne, Wołowiec 2016, s. 169,170.

Bendziecha Józef - ur. w 1959 r. w Ostrowie Wlkp. Artysta plastyk - rysownik, malarz.

W. Absolwent LSP w Poznaniu (1976). W 1986 r. otrzymał uprawnienia artystyczne przyznane przez Ministerstwo Kultury i Sztuki.

Z. M.in.: w l. 1976-1985 plastyk zakładowy w ZAP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1985-1987 plastyk w MCK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1986-1991 grafik współpracujący z Teatrem im. W. Bogusławskiego w Kaliszu (m.in. oprac. programów); w l. 1987-1989 prac. techniczny w Zakładzie Wychowania Plastycznego UAM w Kaliszu; w l. 1989-1990 instr. ds. plastyki w MDK w Ostrowie Wlkp.; w 1990 r. naucz. w „Szkole rysunku” w ODK; w l. 1991-1994 instr. ds. plastyki w MCK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1994-1997 instr. ds. plastyki w OCK; w 2001 r. animator „Pracowni Otwartej” w PIK w Ostrowie Wlkp.; w l. 2002-2004 grafik komputerowy i dekorator w Teatrze im. W. Bogusławskiego w Kaliszu; w l. 2006-2007 spec. ds. marketingu w firmie „Pupil Foods” w Nowych Skalmierzycach. Także: w 2008 r. opiekun wyst. „Malarstwo Zdzisława Beksińskiego” w MMOW, i tamże w 2009 r. opiekun wystawy „Chińska Armia Terakotowa cesarza Qin”.

Char. twórcz. *Istotnym rysem twórczości B. (początkowo tradycyjnie odręcznej, później z wykorzystaniem technik komputerowych) jest groteska, widoczna w przywoływanych przezeń motywach ludycznych i formach zoomorficznych; w rysunkach nieobca mu sztuka posługiwania się dla osiągnięcia trafiającego w sedno skrótu myślowego lapidarną, zminimalizowaną i kreującą nierzadko formy geometryczne kreską.*

Publ. Album pt. *Józef Bendziecha*, seria „Modern world cartoonist”, Shanghai Academy of Social Press, Chiny, 2004; komiks (tekst W. Banach), *Legenda i prawda o herbie Ostrowa Wielkopolskiego*, Ostrów Wlkp. 2010 - na podstawie oprac. K. Szymańskiej *Legenda o herbie ostrowskim* (zob. K. Dutkiewicz).

Publ. intern. Komiks *Kamień* - od 1999 r. przez kilka lat na serwerze ostrowskiej firmy Zapis;

Publ. w ed. zb. Rysunki, plakaty: *Wielka Księga Humoru Rysunkowego Gór i Alpinizmu*, GiA, Wrocław 1998; D. Burkamp, *Zehn „Neue” für Europa. The Ten „New” Europeans*, Kerber

Verlag, Bielefeld, Niemcy, 2004; K. Dydo, A. Dydo, *Polski plakat 21 wieku*, Wyd. Galeria Plakatu, Kraków 2008.

Pr. w ed. ostrowskich. M.in.: P. Berkowski, *Poranne usta nie krzyczą*, OTK, 1986 - proj. graf. okł.; *Stare Dobre Matżeństwo 1984-1992*, wyd. II, MCK, MMOW, 1993 - oprac. graf.; *BIG CYC. Dzieci Frankensteina*, MCK, MMOW, 1992 - oprac. graf.; W. Gawłowski, *Prowincja zimowego zmierzchu*, MMOW, 1993 - proj. okł., ilustr.; K. Radowicz, *Noc sylwestrowa*, MMOW, 1993 - proj. okł.; E. Schaper, *Dzieciątka Jezus z karelskich lasów*, MMOW, 1993 - proj. okł.; E.S. Urbański, *Od Wikingów do Indian*, MMOW, 1994 - proj. okł.; W. Banach, *Ostrów pod znakiem pegaza*, t. 1, MMOW, 1996 - proj. okł.; A. Kiełb-Szawuła, *Niedojrzałe czereśnie. Piosenki Oli Kiełb*, MMOW, Firma Usługowo-Artystyczna „SOL”, 1999 - proj. okł., ilustr.; K. Radowicz, *Zapis*, MMOW, Wyd. Mestwin, Gdańsk, 2004 - proj. okł.; M. Krystek, *Komeda w jazzowej kołysce*, wyd. II popr., MMOW 2009 - proj. okł.; 28. *Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, Stow. „Wielkopolskie Centrum Chopinowskie - Antonin”, Wyd. Galeria PGSW, 2009 - rys. „Chopin na polowaniu”.

Pr. w innych ed. M.in.: A. Sikorski, *Ślimaczy dzwonnik*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1985 - proj. okł., ilustr.; A. Grzelak, *Za drugą ścianą*, WDK, Kalisz 1986 - proj. okł.; W. Jędrzejczak, *Brak apetytu na czereśnie*, Kaliska Drukarnia Akcydensowa, Kalisz 1988 - proj. okł.; K. Martyna, *Cmentarz moich wierszy*, WDK, Kalisz 1989 - proj. okł.; U. Zybura, *Zbliżenia oddalają*, „Reprint”, Warszawa 1991 - proj. okł., ilustr.

Publ. w czasop. Ilustr.: „Południowa Wielkopolska”, „Postęp”, „Wagon”, „Wprost”, Orędownik Ostrowski”, „Mać Pariadka”, „Orbita”, „AQQ”, „Ziemia Kaliska”, „Gazeta Ostrowska”, „Czas Kultury”, „L’Estocade” (Francja), „Vacuum # 9” (Finlandia), „Kalejdoskop Ostrowski” (2002), „Nowy Impuls”, „Radar”, „Inspiracje”, „Zbliżenia”, „Reklama”, „Gazeta Młodych”, „Texten+Schreiben” (Niemcy), „Zarządzanie”, „Polityka”, „Postęp”, „Przegląd Techniczny”, „Lustro”, „Organizacja i Zarządzanie”, „Gazeta Targowa”, „Integracje”, „Gazeta Poznańska”, „Skandale Województwa Kaliskiego”, „Kontakty”, „Dzisiaj”, „Kwazar”, „Fikeje”, „Art & Business”, „Gazeta Poznańska”, „Sigma”, „Góry i Alpinizm”, „Angora”, „Kurier Ostrowski”, „Ning Xia” (Chiny), „Puls Biznesu”. Także: przedruki prac z prasy krajowej w prasie polonijnej. M.in.: w ramach prezentacji Grupy Literackiej „Cztery Słowa”, „PW” nry 12/1983 i 12/1984; komiks z tekstem W. Banacha *Ilustrowana historia miasta Ostrowa Wielkopolskiego*, „W” 1987-1989; „Wpr” 1987; „OrO” 1989-1991; „MP” 1994; „Or” 1994; „AQQ” 1994-1995, 2000; rubryka *Cyrk Józefa Bendziechy*, „ZK” 1992-1995; „Gazeta Ostrowska” 1997; publ. zapoczątkowanej wraz z P. Berkowskim w 1989 r. dadaistycznej z ducha asocjacyjnej syntezy słowa i obrazu, prezentowanej m.in. w galeriach Kalisza, Ostrowa i Poznania, „CzK” nry 8/1991 i 1/1993; „L'E” nr 47/1988; „Vac” 1998; „KO” 2002; poezja graficzna wraz z P. Berkowskim, „NI” nr 5, 7 maja 2004.

Wyst. indyw. M.in.: „Galeria 80” - Ostrów Wlkp. 1980; KMPiK - Ostrów Wlkp. 1983; MCK - Ostrów Wlkp. 1985; Thomas Mann Klub - Nordhausen, NRD, 1985; Teatr im. W. Bogusławskiego - Kalisz 1986; KMPiK - Ostrów Wlkp. 1987; „Galeria P” - Ostrów Wlkp. 1989; FSM-OFTA’89, „Galeria Cart”, Teatr Mały - Tychy 1989; GSW BWA - Ostrów Wlkp. 1989; MMOW - Ostrów Wlkp. 1990; „Galeria w hallu”, CKiS - Kalisz 1991; Galeria „Wieża Ciśnień” - Kalisz 1994; PGSW - Ostrów Wlkp. 2004; BP - Ostrów Wlkp. 2005; Stow. „Żywa” - Kalisz 2006; Galeria „PIK”, OCK - Ostrów Wlkp. 2009. Także ekspozycje poezji graficznej, m.in.: CKiS - Kalisz 1995; klub Eskulap - Poznań 1995; BP - Ostrów Wlkp. 2004.

Wyst. zb., nagr. M.in.: III Międzynarodowy Konkurs Plastyczny INSEA’74 - Jugosławia 1974; „Sport w Sztuce” - Katowice 1980; „Vebedition Leipzig” - Lipsk, NRD, 1980; „Sacrum we Współczesnej Plastyce Polskiej” - Łódź 1981; I Ogólnopolska Wystawa Twórczości Plastycznej

Absolwentów Średnich Szkół Plastycznych - Rzeszów 1984; „Satyrykon'86” - Legnica 1986; Ogólnopolski Salon Plastyki „Egeria”, PGSW - Ostrów Wlkp., m.in. 1990-1997, 2004, 2006, 2008; II Ogólnopolski Konwent Twórców Komiksu - Łódź 1992; Cartoon Exhibition „In the 9th Tehran International Book Fair” - Teheran, Iran, 1996; „Rysownicy <Polityki> 1957-1997”, Muzeum Karykatury - Warszawa 1997; „Trasgressione” - Fano, Włochy, 1997; „Anti Narcotais” - Iran 1997; „Rysownicy <Wprost> 1983-1998”, Muzeum Karykatury - Warszawa 1998; „Panorama Karykatury Polskiej 1945-1998”, Muzeum Karykatury - Warszawa 1998; International Exhibition Mail Art - Aiud, Rumunia, 2000; International Caricature Competition „Friday 13th”, I nagr. - Piestany, Słowacja, 2001; „World against drugs”, International Cartoon Competition, I nagr. - Kazań, Rosja, 2001; IV Porto Carton World Festival, mencao honrosa (wyr.) - Portugalia 2002; 8th International Cartoon Competition on the Topic of Beer Golden Keg, II nagr. - Preszow, Słowacja, 2002; 8th International Cartoon Contest „Music”, III nagr. - Haifa, Izrael, 2003; Międzynarodowy Konkurs na Rysunek „Jaka będę... 2004”, II nagr. - Kętrzyn 2004; 19. Międzynarodowe Biennale Plakatu - Warszawa 2004; prezentacja ostrowskiego środowiska plastycznego „Jacy jesteśmy”, Muzeum Miejskie - Nordhausen, RFN, 2005; Międzynarodowa wystawa „Satyrykon'2006”, nominacja - Legnica 2006; The 8th International Poster Triennial - Toyama, Japonia, 2006; 21 Biennale Plakatu Polskiego - Katowice 2009.

Pr. w zb. M.in.: Muzeum Plakatu w Wilanowie, Kolekcja Plakatów K. Dydo w Krakowie, Anadolu University w Eskisehir w Turcji, Muzeum Karykatury w Warszawie.

Publ. lit. M.in.: „Ziemia Kaliska”, „Południowa Wielkopolska” (w ramach prezentacji Grupy Literackiej „Cztery Słowa”), „Target Art”. Wiersze, m.in.: debiut poetycki, *Rozmowa*, „ZK” nr 22/1980; *Odłot, Czarny asfalt*, „PW” nr 12/1983; *** / *jabłko leży na stole*, *** / *czyste kule bilardowe*, „PW” nr 12/1984. Artykuł sarkastyczny: *Ostrów Wielkopolski, miasto, które pokochało sztuki plastyczne*, „Target Art” nr 1/1999.

Form. lit. Grupa Literacka „Cztery Słowa” - w l. 1983-1985 czł. wraz z P. Berkowskim, K. Grzywacz, R. Lewicką i P. Pawłowskim formacji zał. przy ostrowskim MDK.

Zesp. red. „Orędownik Ostrowski” - w l. 1989-1991 czł. red.

Przeds. telew. M.in. w 1987 prezentacja karykatur w trzech ed. programu kulturalnego TVP „Pegaz”.

Przeds. film. Współautorstwo z P. Berkowskim (B&B) nakręconego kamerą wideo *na działce Bendziechów* (P.K.) w 1989 r. amatorskiego filmu pt. *Torowa 11* - kamera: M. Rzyzińska.

Inne przeds. M.in.: dekoracje do mających nierzadko charakter parateatralny poetyckich występów członków Grupy „Cztery Słowa” w MDK; w 1986 r. aranżacja plastyczna w ODK zorganizowanej przez W. Banacha ekspozycji „Ostrów Literacki 1791-1986”; w 1989 r. aranżacja plastyczna w MMOW wystawy „Świat fantazji” autorstwa W. Banacha; w 1989 r. oprac. winiety red. przez W. Banacha dwóch jedn. „Ostrowskie Litteraria”; w 1989 r. oprac. pierwszej winiety „Gazety Ostrowskiej”; w 1990 r. proj. logo zał. przez L. Wawrzyniaka OTO; oprac. plakatów anonsujących imprezy muzyczne (m.in. w 1990 r. IX Festiwalu „Chopin w Barwach Jesieni”); w 1995 r. współorganizacja pracowni plastycznej ARP w Ostrowie Wlkp.; w 2001 r. oprac. komputerowe płyty CD *Czas, płynie czas* poświęconej pamięci S. Kałużnego - zał. i kier. Młodzieżowej Orkiestry SOKO w Ostrowie Wlkp. (słowo C. Piskorski, oprac. graf. J. Pawłowska); od 2003 r. realizacja proj. artystycznego B. pt. *Plakat do niczego* - na proj. składa się kolekcja plakatów autorskich, wykonanych z zastosowaniem sitodruku, corocznie wzbogacana o nowe numerowane egzemplarze; m.in. w 2006 r. oprawa plast. VII Ogólnopolskiego Festiwalu Teatrów Niezależnych w Ostrowie Wlkp.; w 2007 r. spotkanie z osadzonymi w ostrowskim Areszcie Śledczym - wykonanie kilku portretów na prośbę

osadzonych; od 2007 r. stała ekspozycja swoich prac w zał. przez B. i K. Zydorowiczów „Galerii u szewca” przy ul. Gimnazjalnej 20 w Ostrowie Wlkp.

Om. w czasop. M.in.: R. Kordes, *Happening na kartce*, „Czas Kultury” nr 2/1995 - o prezentacji poezji graficznej w kaliskim CKiS; (jop), *Józef Bendziecha*, „Radar” nr 19/1984; M. Osada, *Bendziecha i duchy*, „Południowa Wielkopolska” nr 6/1989; M.M. Kozłowski, *Cały ten cyrk Józefa B.*, „Ziemia Kaliska” nr 1/1992; D. Aleksandrak, *Prowokacja na słupach*, „Ziemia Kaliska”, 1 października 2004; *Plakaty do niczego*, „Angora” nr 42/2004; L. Rawer, *Odlot Arystofanesa*, „Nowy Impuls” nr 11, 5 listopada 2004; M. Słocińska, *Chińska rewelacja*, „Nowy Impuls” nr 8, 1 sierpnia 2005 - o wyd. w 2004 r. w Chinach ww. albumie z rysunkami B.

Zesp. plast. W l. 1970-1971 czł. Zespołu Plastycznego ODK.

Przeds. sport.-rekr. Od 1979 r. czł. Klubu Jeździeckiego Hufnal w Ostrowie Wlkp. - w 1980 r. król polowania w wyniku corocznej gonitwy za lisem podczas Hubertusa, tradycyjnego święta jeździeckiego.

Org. społ. w l. 1984-1987 czł. Klubu „Forum SF” przy MCK w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; brosz. *5 lat Sekcji Jeździeckiej Hufnal*, Ostrów Wlkp. 1984; *Ostrowski Sejmik...*, s. 86; W. Banach, *Klub „Forum „SF” z Ostrowa Wielkopolskiego*, w: „Polcon'85”, Poznań-Błazejewko, 1990, s. 105; E. Głębička, *Grupy literackie w Polsce 1945-1989*, wyd. II posz., Warszawa 2000, s.633-634; *Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, Stow. „Wielkopolskie Centrum Chopinowskie - Antonin”, Wyd. Galeria PGSW, Ostrów Wlkp. 2009, s. 132; rel. S. Mikołajczyka. - sekr. red. „Gazety Ostrowskiej“.

Berkowski Paweł - ur. w 1960 r. w Ostrowie Wlkp. Poeta, muzyk, performer, artysta multimedialny. Od 2008 r. mieszka w Poznaniu.

W. Absolwent: Liceum Zawodowego, spec.: mechanik pojazdów drogowych, w ZSZ nr 1 w Ostrowie Wlkp. (1979). W 1980 r. podjął naukę w Policealnym Studium Kulturalno-Oświatowym w Kaliszu, i tamże w 1984 r. w Studium Pedagogicznym dla nauczycieli szkół podstawowych i placówek wychowawczych.

Z. W 1979 r. mechanik samochodowy w Przedsiębiorstwie Państwowym „Polmozbyt” w Ostrowie Wlkp.; w l. 1979-1981 doręczyciel, a następnie asystent w Urzędzie Poczto-Telekomunikacyjnym Ostrów 2 w Ostrowie Wlkp.; w 1982 r. pośrednik ubezpieczeniowy w Inspektoracie PZU w Ostrowie Wlkp.; w l. 1982-1983 instr. kulturalno-oświatowy w SOKO w Ostrowie Wlkp.; w l. 1983-1985 nauczyciel- wychowawca w Dziale Imprez Rozrywkowych w MDK w Ostrowie Wlkp.; w 1985 r. prac. MCK w Ostrowie Wlkp.; od listopada 1985 do stycznia 2008 listonosz w Urzędzie Poczto-Telekomunikacyjnym Ostrów Wielkopolski 2.

Char. twórca. *Paweł Berkowski jest prawdopodobnie jednym z najbardziej utalentowanych poetów „urodzonych po 1960 roku” (lub ostatecznie jeszcze w 1960 roku, bo były tu ongiś pewne nieścisłości) i to bynajmniej nie tylko w Ostrowie czy w Wielkopolsce, ale w całym kraju. Obdarzony znakomitym słuchem literackim, który pozwala mu swobodnie wykorzystywać strukturę barokowego konceptu i czuły na kicz zbyt uładzonej formy, którą musi natychmiast rozbić innowacyjnym wtrętem. Jak niewielu w jego pokoleniu potrafi każdym prawie wierszem realizować tak ważny, że chciałoby się rzec ocalający dla współczesnej poezji postulat istotności. Spełnia go bardzo atrakcyjnie, splatając z własnym głosem zarówno rozdzierający skowyt beatników, magiczną gawędę iberoamerykanów i kampusowe anegdoty postmodernistów - jak i alternatywny strumień narracji kultowego kina oraz rocka brytyjskiego, kanadyjskiego i amerykańskiego.* P. Łuszczkiewicz.

Wiele można by powiedzieć o poezji Pawła Berkowskiego. Jedno wszakże wydaje się pewne - mamy do czynienia z twórczością świadomą literackich gier i konwencji, a nadto bardzo

wrażliwą na wszystkie drobne lupin liryzmu, które jakże często giną wśród beużytecznego gruzu potoczności. Co jednak istotne, potoczność nie jest tu wartościowana negatywnie, albowiem często w sposób bezpieczny (bo trudno zauważalny) przechowuje wszystko, co godne renowacji na obszarze wiersza. Ten przecież, nawet gdy bywa utworem erudycyjnym, rzadko może obyć się bez lirycznego recydingu. T. Gruchot.

Świat wierszy Berkowskiego to przede wszystkim intensywne przeżywanie codzienności, zwieńczone zazwyczaj kontrastem pomiędzy marzeniami a rzeczywistością. O ile w tekstach pierwszego zbiorku dominował emocjonalny i bardziej spontaniczny stosunek do świata, to w „Listach do sąsiada” zaczyna zastępować go zmysł obserwacji i analizy, a sferę emocji i niejasnych przeczuć wypiera poetycko przetworzone doświadczenie i konkret. (...) Przeświadczenie, że tak naprawdę to realizujemy w pełni siebie dopiero w różnorodnych stosunkach między ludźmi przenika większość wierszy poety. (...) Ma świadomość, że na jego mentalność, a nawet najskrytsze przekonania mają wpływ stereotypy i wykształcone w społecznym życiu zachowania. W. Gawłowski.

[...] autorzy „Czasu Kultury” nie mieli łatwego startu na arenie ogólnopolskiej. Brakowało nam tego pasa transmisyjnego, jakim byłyby centralne media dla naszych działań; „Czas Kultury” nie był omawiany przez kilka lat w „Gazecie Wyborczej” (w tym samym czasie bruLion przeniósł redakcję do Warszawy, by lepiej zaistnieć medialnie), ale konsekwentnie staraliśmy się wylawiać jak najciekawsze debiuty i nowych autorów. Dlatego żałuję, że tak mocne talenty poetyckie jak Samantha Kitsch, Paweł Berkowski czy Maciej Rembarz, nie przebiły się w chwili startu na główną scenę. R. Grupiński.

Publ. Poezje: *Poranne usta nie krzyczą*, OTK, Ostrów Wlkp. 1986; *Listy do sąsiada*, OTK, Ostrów Wlkp. 1988; *Proste czynności*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1991; *Kanapka energetyczna*, Obserwator, Biblioteka „Czasu Kultury”, Poznań 1995, *Kobieta, pociąg i krem nivea*, Wyd. Czarne, Czarne 1999.

Ant. poet. Wiersze m.in. w ed.: *Trzy pokolenia*, Klub Literacki przy MOK, Gniezno 1986; *Po Wojaczku 2. „BruLion” i niezależni*, Dom Księgarski i Wydawniczy Fundacji Polonia, Warszawa 1992; *Spokojne, ciche miasto szare*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1992; *Świadectwo obecności*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1996; *Zeelin. Antologia młodej poezji*, Obserwator, Biblioteka „Czasu Kultury”, Poznań 1996; *Macie swoich poetów. Liryka polska urodzona po 1960 r. Wypisy*, Lampa i Iskra Boża, wyd. II popr. i uzup., Warszawa 1997; *Ostrowskie adresy poetyckie. Świadectwo obecności II*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2006; *Słynni i świetni. Antologia poetów wielkopolskich (debiutujących w latach 1989-2007)*, WBPiCAK, Poznań 2008 (we wstępie wiersz *Bajka*, gdyż z powodu wcześniejszego debiutu poety jego utwory nie mogły się znaleźć w zasadniczej części ant.).

Publ. w czasop. „Szpilki” (tygodnik satyryczny), „Radar”, „Tytuł”, „Nowy Medyk”, „NaGłos”, „Opcje”, „Kresy”, „Nowy Nurt”, „Tygodnik Literacki”, „Czas Kultury”, „Południowa Wielkopolska” (m.in. w ramach prezentacji Grupy Literackiej „Cztery Słowa”), „Orędownik Ostrowski”, „Target Art”, „Ziemia Kaliska”, „Kurier Ostrowski”, „Nowy Impuls”.

Wiersze, m.in.: *O deszcz*, „Szp” nr 45/1980 (debiut w rubryce „Hyde Park 77”); *Nic wielkiego to (Pawłowi P.)*, *Wszystkich Świętych*, „PW” nr 12/1983; **** / mówilem dziś, *** / zamieszalbym może (za bardzo)*, „PW” nr 12/1984; *Z listu, Serce, Wiersz o psie, Sen*, „OrO” nr 5/1991; *Pies andaluzyjski, Stateczny Pulchny Buck Mulligan wynurzył się z wylotu schodów, Czerwone północhoy*, „TA” nr 1/1999; *Pająki, Fontanny*, „NI” nr 4, 5 maja 2002.

Opow.: *Jak w bajce*, „PW” nr 2/1984; *Jak przeciąć królową na pół i z powrotem złożyć*, „KO” nr 40, 5 października 1997; *Życie Gustawa*, „KO” nr 43, 26 października 1997; *Półkacz much*, „TA” nr 1/1999.

Inne publ: artykuł *Ostrów - miasto nijakie*, „OrO” nr 2/1990; *Poezja graficzna*, współautor J. Bendziecha, „NI” nr 5, 7 maja 2004 - publ. zapoczątkowanej w 1989 r. dadaistycznej z ducha asocjacyjnej syntezy słowa i obrazu, prezentowanej m.in. w galeriach Kalisza, Ostrowa i Poznania.

Zesp. red. Niezależny Biuletyn Artystyczny „Dżdżownica” - zał. w 2001 r. i czł. zesp. red. (wraz z M. Słocińską i R. Ryszkiewiczem) jedyne wyd. numeru pisma nastawionego na prezentację *literatury ostrowskiego undergroundu* (w ed. m.in. wiersze B. i R. Michny, proza R. Ryszkiewicza, fot. artystyczna J. Kołodziejskiego).

Form. lit. Grupa Literacka „Cztery Słowa” - w 1983 r. inicjator i wraz z P. Pawłowskim zał. formacji, która istniała przy ostrowskim MDK do 1985 r. w składzie: P. Berkowski, P. Pawłowski, J. Bendziecha, K. Grzywacz, R. Lewicka. Członkowie Grupy realizowali wraz z zatrudnionym także w MDK J. Przybylskim spektakle poetyckie według pisanych przez B. scenariuszy i w plastycznej oprawie J. Bendziechy (m.in. w 1984 r. spektakl *Podróż ku ludziom*). W 1984 r. „Cztery Słowa” wzięły udział w III Biesiadzie Poetyckiej w Wągrowcu; w tym samym r. otrzymały nagrodę pieniężną Wyd. Kultury UM w Ostrowie Wlkp.

Kluby lit. W 1983 r. wraz z P. Pawłowskim i K. Grzywacz czł. Kaliskiego Klubu Literackiego „Ikar'83”.

Spot. lit. Wraz z P. Pawłowskim w ramach „Piątek literackich” pod patronatem „Ziemi Kaliskiej”, Kaliski Klub Literacki, kawiarnia „Bursztynowa” - Kalisz 1983.

Om. M.in.: *Po Wojaczku 2. „Brulion” i niezależni*, Warszawa 1992; K. Varga, P. Dunin-Wąsowicz, *Parnas bis. Słownik literatury polskiej urodzonej po 1960 roku*, Warszawa 1995; R. Grupiński, I. Kiec, *Niebawem spadnie błoto*, Poznań 1997; P. Czapliński, P. Śliwiński, *Literatura polska 1976-1998*, Kraków 2000; A. Legeżyńska, P. Śliwiński, *Poezja polska po 1968 roku*, Warszawa 2000; K. Maliszewski, *Nowa poezja polska 1989-1999*, Wrocław 2005; *Leksykon współczesnych pisarzy polskich XX/XXI w.*, Toruń 2004; W. Banach, *Ostrów pod znakiem pegaza*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2005.

Om. w czasop. M.in.: M. Kozłowski, *Dwa debiuty*, „Ziemia Kaliska” nr 12/1989 - *Listy do sąsiada*; K.Sz. [K. Szymoniak], rubryka *Na półce Nurtu*, „Nurt” nr 5/1989 - *Listy do sąsiada*; Or. [Mieczysław Orski], rubryka *poza oficyną*, „Odra” nr 11/1993; R. Kordes, *Happening na kartce*, „Czas Kultury” nr 2/1995 - o ekspozycji w Kaliszu poezji graficznej; J. Żmudziński, *Hobby psychoterapeutyczne albo zwykła, normalna rzecz*, „Czas Kultury” nr 5/6, 1996 - artykuł i wywiad z B.; W. Gawłowski, *W sferze potocznego doświadczenia*, „Topos” nr 2/1996 - *Kanapka energetyczna*; P.W. Lorkowski (z perspektywy preferowanej poetyki), *Niech sam to zjada! (zamiast recenzji - napaść)*, „Nowy Nurt” nr 7/1996 - *Kanapka energetyczna*.

Om. w czasop. ostrowskich. M.in.: W. Gawłowski, *Poezja i proste czynności*, „Wagon” nr 6/1989 - *Listy do sąsiada*; T. Gruchot, *Recykling liryczny (O poezji Pawła Berkowskiego)*, „Nowy Impuls” nr 9, 6 września 2002.

Inne przed. W ODK: w l. 1980-1983 czł. zesp. (recytacje, śpiew, muzyka) występującego w organizowanych w l. 1980-1983 przez J. Góreckiego, T. Burkietowicz i D. Kasprzak spektaklach prezentujących wiersze wybitnych polskich poetów pt. *Wielka poezja jakiej nie znamy*. W SOKO: w 1983 r. organizator Klubu Płytkowego. W MDK: w l. 1983-1985 organizator spot. autorskich pod nazwą „Prezentacje literackie” (m.in. z W. Banachem, W. Gawłowskim). W MCK: w 1985 r. animator sekcji lit. i organizator spot. autorskich.

Spot. aut. M.in.: wieczór poetycki, KMPiK - Ostrów Wlkp. 1989; poetycki performance w ramach promocji tomiku *Kanapka energetyczna*, MMOW - Ostrów Wlkp. 1996; spot. pod egidą BP, kawiarnia „Literacka” - Ostrów Wlkp. 2004; dyskurs o poezji, prow. T. Gruchot, BP - Ostrów Wlkp. 2005; spot. z osadzonymi w Areszcie Śledczym - Ostrów Wlkp. 2007.

Konkursy. M.in.: konkurs poetycki „Bez woalu” pod auspicjami MDK i red. „Południowej Wielkopolski”, MDK, organizator wspólnie ze S. Przybylskim (konkurs odnotował m.in. „Tygodnik Kulturalny”, „Radar”, „Życie Literackie” i „Rocznik Kaliski”) - Ostrów Wlkp. 1985; konkurs poetycki „Bez woalki”, MDK, gł. organizator - Ostrów Wlkp. 1987; „Nuta Serca”, Ogólnopolski Konkurs Poetycki o Kobiecie XXI wieku, OCK, czł. jury - Ostrów Wlkp. 2007-2008.

O B. w telew. W ramach cyklu *Ostrów literacki - Ostrów poetycki* film popularno-naukowy poświęcony B. i P. Pawłowskiemu, zrealizowany pod szyldem OTK przez ostrowską Telewizję Kablową (oprac. i narracja na wizji K. Ćwiklak) - 2010.

Form. art. W 1999 r. zał. m.in. z M. Słocińską Formacji Artystycznej JAKISTAKIZM. Jej utrwalane na DVD realizacje noszą znamiona trzech programowych manifestów i tak też są przez ich twórców w większości określane: I - MDK, Ostrów Wlkp. 1999 r.; II - PGSW, Ostrów Wlkp. 2000 r. (w tym też r. w PIK akcja art. *Dentystyczne żniwa*); III - PIK, Ostrów Wlkp. 2002 r. (tu: akcja art. „Kutsu”- wzięły w niej udział m.in. projektantki butów i galanterii z Japonii: Nakane Nobuko i Manabe Keiko).

Przeds. film. W 1989 r. współautor z J. Bendziechą (B&B) nakręconego kamerą wideo przez M. Ryzińską na działce J. Bendziechy w Ostrowie Wlkp. amatorskiego filmu pt. *Torowa 11*. W 2003 r. bohater filmu dokumentalnego pt. *Jaguary chodzą po ulicach* zrealizowanego przez J. Wszędybyłą. W l. 2000-2005 animator i współorganizator pod szyldem JAKISTAKIZMU międzynarodowego *Festiwalu Filmów na Slajdach* w Nadstawkach, a następnie w Odolanowie i Ostrowie Wlkp. (w 2002 r. w jury festiwalu m.in.: aktorka R. Dancewicz i pisarz A. Wiedemann). Na festiwalu prezentowano m.in. filmy B. (ps. Pablo, Pablo Neruda 2) zrealizowane we współpracy z M. Słocińską (ps. Dusza Jak, Escargot): *Pif-Paf Nie Żyjesz* i *Jak zamknięto w sobotę zakład fryzjerski, moje serce*, 2000; *Prawdziwy zapis rozmowy ze słońcem na Fire Island*, 2001; *Podwójne laboratorium Johnego Moke*, 2002; *Morderczy upał*, 2003 (w zesp. realizatorskim m.in. także M. Słocińska); *Występ*, 2003; *Miałem sen*, 2004; *Dynamiczna impresja*, 2005.

Zesp. muz. Czł. grup: Zawieszenie (w zesp. m.in. M. Czemplik, S. Przybylski); Cover je t'aime - kaseta „Cover je t'aime”, Requiem Rec., 1998; Chinaski. Także: w l. 1999-2003 Sunday Boys (zał. wraz z M. Czelnym); w l. 2005-2007 Sunny Fiesta dj's (zał. wraz z M. Czelnym); od 2007 r. Science Fiction All Stars (zał. wraz z M. Czelnym).

Przeds. multimedialne. W 2000 r. zał. wraz z M. Słocińską wyd. i firmy LOFTSPACE - wykorzystując techniki multimedialne firma produkuje różnorakie materiały wizualno-dźwiękowe (m.in. teledyski, filmy, wizualizacje); w 2006 r. twórca wraz z M. Słocińską multimedialnej wizualizacji do sztuki S.I. Witkiewicza *Mątwą* wystawionej przez prow. przez T. Gruchota ostrowski teatr REY deMONTer, także autor wraz z Sunny Fiesta dj's jej oprawy muzycznej; w 2007 r. autor i wykonawca w PGSW w Ostrowie Wlkp. performance'u *Zastona*, w którym ekspresyjnie artykułowana poezja znalazła artystyczny ekwiwalent w wizualizacji M. Słocińskiej i muzyce oraz efektach specjalnych M. Czelnego.

Varia. Największa satysfakcja: sadzenie drzew w Polsce, Szwecji i Kanadzie.

Nagr. lit. M.in.: Nagroda Poetycka „Czasu Kultury” - Poznań 1991; Turniej Jednego Wiersza, kawiarnia „Pod Kalamburem”, nagr. za wiersz *Droga* - Wrocław 1992.

Nagr. film. Festiwal Filmów na Slajdach: *Jak zamknięto w sobotę zakład fryzjerski, moje serce*, 2000 - II nagr.; *Podwójne laboratorium Johnego Moke*, 2002 - nagr. za dźwięk; *Morderczy upał*, 2003 (w zesp. realizatorskim m.in. także M. Słocińska) - Nagroda Publiczności.

Źródła: rel. bezp.; (Web), *Bez Woalu*, „Wagon” nr 23-24/1987; K. Pierzchlewski, *Poeta poturbowany*, „Południowa Wielkopolska” nr 5/1989; W. Gawłowski, *Poezja i proste czynności*, w: P. Berkowski,

Proste czynności, MMOW, Ostrów Wlkp. 1991, s. 36-38; P. Łuszczkiewicz, *Poetycki Ostrów Wielkopolski*. „Rocznik Kaliski”, t. XXVI, 1999; MWE, *Najlepsze slajdy z Nowej Zelandii*, „Gazeta Poznańska”, 1 czerwca 2000; E. Głębińska, *Grupy literackie w Polsce 1945-1989*, wyd. II posz., Warszawa 2000, s. 534, 633-634; *Akcja artystyczna formacji jakistakizm „Kutsu”*, „Nowy Impuls” nr 4/2002; 3. międzynarodowy Festiwal Filmów na Slajdach Nadstawki 2002, „Nowy Impuls” nr 6/2002; T. Gruchot, *Recycling liryczny (O poezji Pawła Berkowskiego)*, „Nowy Impuls” nr 9/2002; *Leksykon współczesnych pisarzy polskich XX/XXI w.*, Toruń 2004, s. 29; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 90-92; *Poznań Poetów (1989-2010)*, pod red. P. Śliwińskiego, WBPiCAK, Poznań 2011, s. 5, 32; K.M. Dutkiewicz, „Ikar '83” wczoraj i dziś (tekst użyczony przez P. Pawłowskiego); rel. J. Maćkowiaka - w l. 1974-2000 prac. Urzędu Pocztowo-Komunikacyjnego Ostrów 2 w Ostrowie Wlkp.

Bielawna-Piec Anna - ur. w 1976 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1995); filologii polskiej na Wydz. Humanistycznym US (2001); Studiów Podyplomowych, techniki multimedialne, na Wydz. Humanistycznym US (2002); Studiów Podyplomowych, wiedza o kulturze, na WPA UAM w Kaliszu (2006). Od 2009 r. naucz. mianowany.

Z. W 2002 r. naucz. jęz. polskiego w LO im. W. Jagiełły w Odolanowie; od 2003 r. naucz. jęz. polskiego i wiedzy o kulturze w I LO w Ostrowie Wlkp.

Publ. M.in.: *Edukacja kulturalna młodzieży, a jej udział w kulturze masowej*, w: *Refleksje o edukacji*, pod red. M. Lewickiego, I LO, Wyd. Galeria, Ostrów Wlkp. 2006; „*Piękni szaleńcy*” - *twórczość wyzwaniem dla kreacji artystycznej uczniów*, w: *Refleksje o edukacji, 3. Kreatywność i twórczość w procesie nauczania*, pod red. M. Lewickiego, I LO, Wyd. Galeria, Ostrów Wlkp. 2007; „*Iść noga w nogę*”. *Poezja Jana Twardowskiego wobec postmodernistycznej dewaluacji wartości*, w: *Wokół twórczości ks. Jana Twardowskiego*, pod red. A. Sulikowskiego, Print Group, Szczecin 2007; wspólnie z B. Źródlewską-Olejnik, *Komeda w filmie zaklęty...*, w: *Ostrowskie przystanki Krzysztofa Trzczińskiego Komedy*, red. M. Lewicki, J. Wojciechowski, I LO, Wyd. Galeria, Ostrów Wlkp. 2010.

Źródło: rel. bezp.

Bielawska Katarzyna - ur. w 1969 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka, plastyczka.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1988); wych. plast. w Zakładzie Wychowania Plastycznego Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu (1993).

Z. W l. 1993-2006 m.in. młodszy dokumentalista, od 2006 r. adiunkt muzealny w MMOW. Także: w l. 1995-1998 naucz. plastyki w Specjalnym Ośrodku Wychowawczym Zgromadzenia Sióstr Elżbietanek w Ostrowie Wlkp.; od 1998 r. naucz. wych. plast. w MDK w Ostrowie Wlkp.; od 2004 r. instr. zajęć plastycznych w GOK w Sieroszewicach.

Publ. M.in.: *Towarzystwo Tomasza Zana*, w: *Półtora wieku w służbie narodu i oświaty 1845-1995. 150 lat I Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrów Wlkp. 1995.

Publ. w czasop. „Księga Pamięci”, „Gazeta Ostrowska”. M.in.: *Serbeński Antoni*, „KsP”, z. 1, 1995 - o ostrzeszowskim artyście malarzu, m.in. twórcy polichromii w auli I LO w Ostrowie Wlkp.; „*Zbuntowany*” *grafik - okulista*, „GO” nr 16, 17 kwietnia 2002 - o S. Szmaju, w l. międzyw. współzał. BUNTU, poznańskiego ugrupowania malarzy i poetów, także twórcy czterech medalionów wybitnych Polaków w ww. auli; *Szmaj Stefan*, „KsP” z. 10, 2003.

Przeds. muzealne. W MMOW m.in.: w 1997 r. ilustratorka III wyd. książki G. Bojanowskiego *Tydzień w Antoninie*; w 1998 r. proj. wyst. „Ostrów Edzarda Schapera”; w 2000 r. pomysłodawczyni i organizatorka wyst. „Ostrów w malarstwie, rysunku i grafice”; w l. 2001, 2003 aranżerka wyst. IX i X Międzynarodowego Biennale Małej Formy Graficznej i Eklibrisu; w 2003 r. komisarz wyst. i autorka biogr. w kat. *Zenon Kaczmarzyk. 45-lecie pracy twórczej*; w

2010 r. kurator wyst. oraz autorka biogr. i tekstu *O twórczości Krzysztofa Candra* w kat. *Krzysztof Cander. Malarstwo - rysunek*. Także: w 2004 r. autorka tekstu w kat. wyst. pt. „Antoni Serbeński. Spotkanie po latach” w Muzeum Literackim H. Sienkiewicza w Poznaniu; w 2007 r. autorka tekstu w kalendarzu z ilustracjami A. Serbeńskiego wyd. przez Muzeum Regionalne w Ostrzeszowie.

Inne przeds. M.in.: oprac. plast. i oprawa zb. wierszy R. Michny z l. 1995-2001 *Fatrazye* (z podpisem Yewhen Danylo Mihnowskij i zaznaczeniem „Egzemplarz unikatowy”), Ostrów Wlkp. 2001.

Org. społ. Współzał. w 2005 r. OTG.

Źródło: rel. bezp.

Biernaczyk Jarosław - ur. w 1964 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, historyk - znawca i popularyzator dziejów społeczności żydowskiej i niemieckiej w dawnym Ostrowie Wlkp. W 1992 r. Institut Nordostdeutsches Kulturwerk w Lüneburgu (Niemcy) przyznał mu stypendium bad. w związku z tematem jego pracy magisterskiej dot. dziejów niemieckich mieszkańców dawnego Ostrowa.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1983); Policealnego Studium Ekonomicznego przy ZSE w Ostrowie Wlkp. (1986); historii na Wydz. Historycznym UAM w Poznaniu (1993); Studiów Podyplomowych w zakr. przedsiębiorczości w PWSZ im. Prezydenta S. Wojciechowskiego w Kaliszu (2002); Studiów Podyplomowych w zakr. wiedzy o społeczeństwie w WSNHiD w Poznaniu (2007). Włada biegle jęz. niemieckim.

Z. W l. 1993-1994 st. insp. w Rejonowym Urzędzie Pracy w Ostrowie Wlkp.; w l. 1994-1999 naucz. historii i wiedzy o społeczeństwie w SP nr 1 w Ostrowie Wlkp.; od 1999 r. (pozaetatowo od 1995 r.) naucz. historii, wiedzy o społeczeństwie i podstaw przedsiębiorczości w II LO w Ostrowie Wlkp.; także (pozaetatowo i okresowo) naucz. historii, wiedzy o społeczeństwie i podstaw przedsiębiorczości w I LO, III LO i Liceum Polsko-Kanadyjskim w Ostrowie Wlkp.

Publ. M.in.: *Arthur Rhode i jego ostrowskie wspomnienia*, w: A. Rhode, *Ostrowoer Erinnerungen. Wspomnienia ostrowskie*, BP, Ostrów Wlkp. 2008; *Najstarszy okres szkolnictwa żeńskiego w Ostrowie*, w: *Zapis naszej obecności. Ciąg dalszy*, Stow. „Nowy Ostrów”, Ostrów Wlkp. 2009; *Spółeczność niemiecka i żydowska Ostrowa w XVIII-XX wieku oraz Wybitni profesorowie, absolwenci i wychowankowie Almae Matris Ostroviensis*, w: *Ostrów Wielkopolski - ilustrowane dzieje miasta*, GMOW, MMOW, Ostrów Wlkp. 2009; *Z dziejów Żydów i Niemców w Raszkowie*, w: *Raszków na przestrzeni wieków*, pod. red. J. Bartczaka i G. Kucharskiego, UGiM, Raszków 2010; *Friedrich Rutz i jego kronika oraz Powstanie parafii ewangelickiej w Nowych Skalmierzycach w roku 1907 i budowa przez nią kościoła w latach 1911-1913*, w: F. Rutz, *Z kroniki parafii ewangelickiej w Nowych Skalmierzycach 1916-1919. Chronik der evangelischen Gemeinde Neu Skalmierschütz 1916-1919*, BP, Ostrów Wlkp. 2011; *Z dziejów Żydów ostrzeszowskich*, w: *Ostrzeszów - miasto znane i nieznanne. Szkice i obrazy z przeszłości*, wyd. z okazji 50-lecia Tow. Przyjaciół Ziemi Ostrzeszowskiej, Wielkopolskie Tow. Kulturalne, Poznań 2011. [W przygotowaniu do wyd. przez Stow. „Przyjaciele Ostrowskiej Synagogi” dwujęzyczny *Słownik biograficzny Żydów ostrowskich / Jews of Ostrów. The Biographical Dictionary*].

Publ. w czasop. „Impuls”, „Semper Fidelis” (Pismo Tow. Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich), „Księga Pamięci”, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego”, „Śląsk”, „Ziemia Śląska”, „Szkice Koźmińskie”, „Gazeta Ostrowska”, „Polska Gazeta. Pierwszy Polski Tygodnik w Irlandii. The First Polish Weekly in Ireland”,

„Przegląd Zachodni”, „Ostrowskie Studia Judaistyczne. Studia Judaica Ostroviensia”, „Przyroda Południowej Wielkopolski”.

Wyb. z ok. stu artykułów: *Z dziejów Niemców ostrowskich*, „I” nr 3, 10 sierpnia 2001 oraz nr 4, 1 września 2001; *Lwowskie reminiscencje*, „SF” nr 2, III-IV, Wrocław 2003; *Spoleczność niemiecka Ostrowa w XVIII-XX w., Dyrektorzy i profesorowie Królewskiego Katolickiego Gimnazjum w Ostrowie w latach 1845-1919, Rhode Arthur Carl Theodor, Wykaz absolwentów Gimnazjum ostrowskiego w okresie zaborów (1845-1918) - Polacy, Niemcy, Żydzi*, „KsP”, z. 10, 2003; *Saga rodu Landé z Ostrowa Wielkopolskiego*, „ROTG”, t.1, 2006; *Ślązacy w dziejach ostrowskiego gimnazjum. Doktor Andrzej Mielecki*, „Ś” nr 12, Katowice 2004; *Relacje wielkopolsko-śląskie w XIX i XX wieku na przykładzie ostrowskiego gimnazjum*, „ZŚ”, t. 6, Katowice 2005; *Dr Aron Heppner (1865-1938). Rabin, historyk i archiwariusz*, „SK” nr 37, Koźmin Wlkp. 2006; *Stare cmentarze w Ostrowie*, „GO” nr 40, 4 października 2006; *Irlandzkie tropy w Wielkopolsce*, „PG” nr 18, Dublin, Irlandia, 4 maja 2006 - artykuł poświęcony R. Hassencampowi; *Spoleczność niemiecka Ostrowa Wielkopolskiego w XVIII-XX wieku*, „PZ” nr 3, Poznań 2007; *Słownik biograficzny Żydów ostrowskich*, „OSJ”, t. I, 2007; *Zapomniany ostrowski botanik Ferdynand Marten (1827-1900)*, „W”, 2008.

Zesp. red. A. Rhode, *Ostrowoer Erinnerungen. Wspomnienia ostrowskie*, Ostrów Wlkp. 2008 - red. (z W. Grabowskim), także wyb. fragmentów wspomnień i przypisy; *Ostrów Wielkopolski - ilustrowane dzieje miasta*, Ostrów Wlkp. 2009 - czł. zesp. red.; *Zapis naszej obecności. Ciąg dalszy* - oprac. wraz z B. Molską i Ł. Huzarewicz, Ostrów Wlkp. 2009; F. Rutz, *Z kroniki parafii ewangelickiej w Nowych Skalmierzycach 1916-1919. Chronik der evangelischen Gemeinde Neu Skalmierschütz 1916-1919*, Ostrów Wlkp. 2011 - red. (wspólnie z R. Dziergwą i W. Grabowskim), oprac. całości i przypisy.

Także: „Bez Cenzury”, gazetka szkolna II LO w Ostrowie Wlkp. - od 1997 r. doradca; „Impuls”, dołączane do „Kuriera Ostrowskiego” pismo społeczno-kulturalne - współprac., wrzesień 2001; „Dodatek Historyczny” zamieszczany w „Gazecie Ostrowskiej” od listopada 2001 r. (do września 2004 pt. „Dodatek Historyczno-Kulturalny”) - inicjator, red. (także autor kilkudziesięciu artykułów) i od tego r. współprac. „Gazety Ostrowskiej”; „Księga Pamięci” - czł. zesp. red. (z. 6, 2000; z. 7, 2001; z. 9, 2003; z. 10, 2003; z. 11, 2004); „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego” - czł. zesp. red., 2006, 2007; „Ostrowskie Studia Judaistyczne”, t. I, 2007 - inicjator pisma wraz z W. Grabowskim i W. Suszyckim, red. wraz z W. Suszyckim, czł. komitetu red., red. t. II, 2009.

Pr. red. E. Jakubek, *Ostrowski ośrodek Armii Krajowej*, Ostrów Wlkp. 2005 - kons. wraz z P. Grabarzem;

Wyst. „Żydzi ostrowscy w dziejach miasta i gimnazjum męskiego”, aula I LO - Ostrów Wlkp. luty 2006; „Spoleczność niemiecka w Ostrowie Wielkopolskim”, aula I LO - Ostrów Wlkp. lipiec 2006.

Org. społ. M.in.: od 1995 r. czł., w l. 1999-2010 przew. Rady, a od 2010 r. prez. Zarządu Stow. Wychowanków „Alma Mater Ostroviensis”; od 2005 czł. OTG; w l. 2005-2008 czł. Zarządu Koła PTH w Ostrowie Wlkp.; od 2006 r. sekr. Stow. „Przyjaciele Ostrowskiej Synagogi”; w 2008 r. wiceprzew. Komitetu Obchodów 100-lecia Gimnazjalnego Klubu Sportowego Venetia w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; rel. M. Kasprzak-Raszewskiej.

Bilski Rafał - ur. w 1973 r. w Kaliszu. Dziennikarz, przedsiębiorca. Od 2005 r. mieszka w Gdańsku.

W. Absolwent: LE w Kaliszu (1992).

Z. W l. 1992-1993 współprac. „Głosu Wielkopolskiego”, red. nac. pisma „Plus” w Kaliszu, współprac. Radia Centrum Kalisz; w l. 1993-1996 czł. red., następnie red. nac. „Życia Kalisza”; od 1996 r. czł. red., a w 1997 r. red. nac. „Kurier Ostrowski”; w l. 1997-1999 red. nac. „Przeglądu Kaliskiego”; w 2000 r. czł. red. „Gazety Poznańskiej”, Oddział Kalisz. Także: w l. 1996-1997 spec. w Ochotniczym Hufcu Pracy w Kaliszu; w l. 2001-2003 bez etatu - wychowywał syna i budował dom; w l. 2004-2006 przedstawiciel handlowy firmy spożywczej „AJNOMOTO” w Kaliszu, następnie w Gdańsku; w l. 2006- 2007 przedstawiciel handlowy Laboratorium Kosmetycznego „Joanna” na Pomorzu (kosmetyki fryzjerskie); w l. 2007- 2010 przedstawiciel handlowy Beliso sp. z o.o. (kosmetyki fryzjerskie); w l. 2010 - 2011 przedstawiciel handlowy m.in. firmy kosmetycznej „Alfaparf” w Gdańsku; od 2011 r. właściciel hurtowni fryzjerskiej „EDBI” w Gdańsku.

Publ. w czasop. „Głos Wielkopolski”, „Plus”, „Życie Kalisza”, „Kurier Ostrowski”, „Przegląd Kaliski”; „Gazeta Poznańska”.

Przeds. teatr. W l. 1986-1990 tancerz Teatru Tańca ALTER w Kaliszu - wraz z zesp. wystąpił m.in. na scenie Teatru im. W. Bogusławskiego w Kaliszu w sztuce wg książki M. Tomaszewskiej *Omijajcie wyspę Hula*.

Źródło: rel. bezp.

Binczak Ryszard - ur. w 1963 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz.

W. Absolwent: TK, spec.: eksploatacja i naprawa taboru, w Ostrowie Wlkp. (1982).

Z. Zesp. red.: „Wagon” - w l. 1988-1989 czł. red.; „Gazeta Ostrowska” - w l. 1989-1994 czł. red. (publ. gł. o tematyce sportowej); od 1992 r. „Ziemia Kaliska”.

Publ. „Wagon”, „Gazeta Ostrowska”, „Ziemia Kaliska”, „Gazeta Poznańska”, „Głos Wielkopolski”, „Sport”, „Tygodnik Żużlowy”. M.in.: *Smutny maraton*, „W” nr 16/1988 - o V Maratonie Tańca Disco w MCK w Ostrowie Wlkp., w którym „zwyciężyła” jedyna uczestnicząca w nim para; *Bieg to wielki ból*, „GO” nr 37, 16 października 1990 - o zdobyciu przez S. Majusiaka brązowego medalu w biegu na 5000 m na mistrzostwach Europy w Splicie; *Przeżyjmy to jeszcze raz*, „GO” nr 17, 5 maja 1991 - o rozegranym w 1991 r. na Stadionie Miejskim meczu piłkarskim pomiędzy drużynami księży i nauczycieli; *Wielka woda sparaliżowała ruch*, „ZK” nr 52/1995 - o powodzi pod wiaduktem na ul. Krotoszyńskiej w Ostrowie Wlkp., gdzie wskutek ulewnego deszczu gasły silniki przejeżdżających samochodów; *Siedemset lat Wysocka Wielkiego*, „ZK” nr 75/1998 - o obchodach jubileuszu podostrowskiej wsi, o której wzmiankuje zapis z 1298 r. dotyczący jej kościoła; *Bratnie dusze*, „Gazeta Poznańska/Ziemia Kaliska” nr 113/2005 - o wizycie w Ostrowie Wlkp. ambasadora Słowenii; *Mniej ostrowian*, „GłW” nr 217/2007 - o ostrowskim niżu demograficznym.

Źródła: rel. bezp.; (tnp.), *Nowy redaktor działu sportowego w „Gazecie Ostrowskiej”*, „Gazeta Ostrowska” nr 35, 4 września 1994.

Borowiak Mariusz - ur. w 1961 w Gnieźnie. Pisarz, marynista.

W. (br.d.).

Z. (br.d.).

Publ. M.in.: *Westerplatte. W obronie prawdy*, Alma-Press, Warszawa 2001; *Stalowe drapieżniki. Polskie okręty podwodne w wojnie*, Aj-Press, Warszawa 2005; *Plamy na banderze*, Alma-Press, Warszawa 2007; *Mala flota bez mitów*, Alma-Press, Warszawa 2010.

Pr. encykl. M.in.: *Encyklopedia polskiej emigracji i Polonii*, pod red. K. Dopierały, Oficyna Wydawnicza Kucharski, Toruń 2003-2005 - współautor.

Publ. w czasop. M.in.: „Prawo i Życie”, „Perspektywy”, „Przekrój”, „Kierunki”, „Wybrzeże”, „Morze i Ziemia”. Także m.in.: „Morze”, „Nasze Sygnały” (także wersja w jęz. angielskim), „Okręty wojenne”, „Przegląd Morski”, „Storia Militare” (Włochy).

Ostroviana. Publ. w czasop.: *Lekarz okrętowy i podróżnik*, „Gazeta Ostrowska” nr 6, 16 lutego 1997 - artykuł o A. Karwowskim.

Źródła: M. Borowiak, *Słownik biograficzny wielkopolskich emigrantów, podróżników i ludzi morza*, Nekielkie Stow. Kulturalne, Nekla 2014 (nota biogr.); <https://lubimyczytać.pl/autor/4132/mariusz-borowiak> (dost. 20. 11.2020).

Burkietowicz Teresa - ur. 1956 w Poznaniu. Działaczka kulturalna - animatorka amatorskiego ruchu teatralnego i plastycznego. Od 1957 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1975); polonistyki na Wydz. Filologicznym UAM w Poznaniu (1979); Studiów Podyplomowych: Wiedza o Teatrze, Filmie i Telewizji na UŁ(1984); Organizacji i Zarządzania w PWSZ w Kaliszu (2002); Międzynarodowego Seminarium Menadżerów Sztuki w Bytomiu (2002). W 1994 odbyła zawodowy staż w zakr. zarządzania kulturą w Lucernie (Szwajcaria) oraz kurs językowy i kwalifikacyjny dotyczący wymiany dzieci i młodzieży zorganizowany przez Goethe Institut w Board w Niemczech.

Z. Naucz. jęz. polskiego, m.in.: w l. 1980-1982 w SP nr 1 oraz w 1981 r. w TK (kl. uczniów libijskich pobierających w Polsce naukę w ramach umowy pomiędzy rządami PRL i Arabskiej Republiką Libii) w Ostrowie Wlkp.; zarazem w niepełnym wymiarze godzin naucz. w ZSZ ZNTK, w SN i w I LO w Ostrowie Wlkp. Od 1982 r. nauczyciel-wychowawca, a w l. 1990-1999 dyr. MDK w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Wagon”, „Orędownik Ostrowski”, „Gazeta Ostrowska”. M.in.: *Pierniki, piosenki i Mickiewicz*, „W” nr 5/1988 - o zorganizowanych w MDK konkursach (piosenki turystycznej, wiedzy o Berlinie, znajomości poematu *Pan Tadeusz*, wypieku pierników); *Jakaś siła wyższa...*, „OrO” nr 2, 3/1989, 1, 3, 4/1990 - o pobycie w Liskowie dziecięcego zespołu tanecznego „Stokrotki” przygotowującego się do występu podczas gminnych dożynek organizowanych w 1988 r. w Marszewie; *Ostrów teatralny*, „GO” nr 21 z 2 czerwca 1991 - o premierowych przedstawieniach szkolnych zesp. teatralnych.

Pr. red. L. Kaczmarek, *Weto dla poirytowanej duszy*, wiersze, Stow. Artystyczno-Edukacyjne „Pracownia Teatralna”, Ostrów Wlkp. 2002 - red.; tomiki pokonkursowe *Poetyckie Listopady*, od 2005 - red.

Przeds. teatr. Organizatorka: w l. 1980-1983 z D. Kasprzak cykli spotkań w ODK pt. *Wielka poezja, której nie znamy* oraz *Polska poezja współczesna*, prezentujących wg scenariusza J. Góreckiego wiersze poetów wówczas w oficjalnym obiegu literackim PRL nierzadko przemilczanych (m. in. C. Miłosa, S. Barańczaka, R. Krynickiego, W. Woroszyńskiego, A. Zagajewskiego, J. Kornhausera, Z. Herberta, K. Wojtyły); w 1984 r. z D. Kasprzak w ostrowskiej synagodze opartego na wierszach A. Achmatowej spektaklu pt. *Requiem* w reż. J. Góreckiego i J. Stormowskiej. Także: w l. 1990-1992 nieformalna opiekunka prowadzonej przez J. Góreckiego Grupy Teatralnej III LO w Ostrowie Wlkp., której w MDK użyczała salę na próby i występy, a która następnie w l. 1993-1999 już jako „Pracownia Teatralna” działała pod szyldem zawiadywanej przez nią placówki; współzał. w 2000 r. i od tego r. czł. zesp. organizacyjnego Ogólnopolskiego Festiwalu Teatrów Niezależnych w Ostrowie Wlkp.

Przeds. film. W 1983 r. aktorka wraz z późniejszym zawodowym reż. W. Pacyną w nakręconym przez M. Krystka amatorskim krótkim filmie pt. *Razem*. Także inicjatorka z D. Kasprzak i E. Smolińską zorganizowanych w ODK wspólnie z MDK przeglądów filmów: w 1983 r. w reż. A. Wajdy, w 1984 z muzyką K. Komedy-Trzczińskiego.

Dział. wyst. W 2001 r. twórczyni w MDK *Galerii Twórczości Dzieci i Młodzieży „Pędzelek”* - pod tym szyldem organizatorka m.in. ekspozycji w Polsko-Kanadyjskim Gimnazjum i Liceum, kinie Komeda, Komendzie Powiatowej Straży Pożarnej, „Caffe Luzak” i kawiarni „San Remo” w Ostrowie Wlkp. oraz w Pałacu Lipskich w Lewkowie; w 2003 r. organizatorka w kinie Komeda dużej wyst. prac nagrodzonych w konkursie „Ty i Twoja rodzina + Ostrów Wielkopolski + Polska = Wspólnota Europejska”; w l. 2002-2003, 2005, 2007 organizatorka w MDK indywidualnych wyst. szczególnie uzdolnionych młodych twórców z ostrowskich szkół; w 2005 r. organizatorka w MDK ekspozycji prac uczniów SP w Raczykach; w 2005 r. organizatorka w MDK wyst. „Ostrów w moim obiektywie” zwieńczonej spotkaniem młodych pasjonatów fotografowania z doświadczonymi ostrowskimi fotografikami, m.in. J. Jurkiem, C. Janiszewskim, K. Kowalczykiem, Z. Dobrzyńskim.

Plenery. W l. 2005, 2006, 2007 organizatorka wspólnie z P. Dobrzyńską plenerów pt. „Artystyczno-edukacyjne wyprawy po Wielkopolsce w poszukiwaniach wartości - aktywizacja i edukacja przez sztukę” m.in. w Psarach, Sulmierzycach, Lewkowie i Gołuchowie.

Inne przed. Przez wiele l. organizatorka i animatorka (także prowadząca) festynów i koncertów zesp. artystycznych MDK (m.in. „Spotkań Salezjańskich” i koncertów charytatywnych „Dzieciaki zbierają pluszaki” wg koncepcji artystycznej A. Janikowskiej); w l. 1994-2002 inicjatorka i organizatorka międzynarodowej wymiany dzieci i młodzieży między MDK i Spielen e.V. w Berlinie, a od 2002 r. między MDK i Wolną Szkołą w Wallmow w Niemczech; w 2007 r. - w ramach kontynuacji nawiązanych kontaktów - organizatorka wspólnie z P. Dobrzyńską i naucz. szkoły w Wallmow H. Reinhold warsztatów w tejże szkole dla uzdolnionych plastycznie uczniów. Także: w 2002 r. współsprawczyni nagrody *ostrowskiego środowiska kulturalnego* „Muza” - statuetki proj. P. Dobrzyńskiej przyznawanej do 2004 r. (nagrodę otrzymali: w 2002 r. H. Piekarski - zał. i dyrygent Orkiestry Dętej Zespołu Szkół Technicznych MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp. oraz kontynuujący jego dzieło Z. Piekarski; w 2003 r. R. Krzemiński - dyrygent Orkiestry Dętej Fabryki „Wagon”; w 2004 r. J. Wojciechowski - organizator koncertów muzyki jazzowej);

Konkursy lit. M.in.: „Poetyckie Listopady”, MDK, organizatorka, czł. jury (w składzie także m.in. A. Kiełb-Szawuła, L. Kaczmarek, A. Leraczyk, H. Brylińska-Zapłata) - Ostrów Wlkp., od 2001; „Spokojne ciche miasto szare...”, o Złote i Srebrne Pióro ubiegali się uczniowie ostrowskich liceów, MDK, organizatorka, czł. jury (w składzie także polonistka H. Brylińska-Zapłata oraz dziennikarze J. Grzesiak i H. Olkiewicz) - Ostrów Wlkp. 2002-2003; Ogólnopolski Konkurs Poetycki o Kobiecie XXI wieku „Homo ludens”, OCK, czł. jury - Ostrów Wlkp. 2010.

Konkursy teatr. M.in.: Międzygimnazjalny Konkurs Przedstawień Teatralnych w jęz. niemieckim, czł. jury - Ostrów Wlkp. 2001; Przegląd Form Teatralnych Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej „Maska”, Zespół Szkół im. J. Korczaka, kino Komeda, czł. jury - Ostrów Wlkp. 2002-2007; eliminacje rejonowe Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego oraz mini-spotkań teatralnych pod nazwą „Prezentacje Teatralne Dzieci i Młodzieży”, MDK, czł. jury, także *przez siedem lat organizatorka* (T.B.) - Ostrów Wlkp.

Konkursy plast. M.in.: „Wyczarować świat z piernika”, MDK, organizatorka, czł. jury (w składzie także obok artystów ostrowscy cukiernicy) - Ostrów Wlkp. 2001.

Org. społ. W l. 1985-1990 sekr. Zarządu OTK; w 2000 r. współzał. i od tego r. sekr. Zarządu Stow. Artystyczno-Edukacyjnego „Pracownia Teatralna” w Ostrowie Wlkp.; od 2000 r. ławnik sądowy w Sądzie Rejonowym w Ostrowie Wlkp.

Nagr. III nagr. ministra ds. wykształcenia, młodzieży i sportu Brandenburgii - 2007.

Źródła: rel. bezp.; *Informator. 30 lat MDK*; folder *Stowarzyszenie Artystyczno-Edukacyjne „Pracownia Teatralna”*, Ostrów Wlkp. 2001.

Chmielewska Ewa - ur. w 1954 r. w Krotoszynie. Nauczycielka, bibliotekarka. Propagatorka sztuki ludowego rzeźbiarza P. Brylińskiego (pasja dzielona wraz z mężem Michałem, który w 1990 r. odszukał w Klasztorze Ojców Paulinów w Wieruszowie nieznany dotąd dokument urodzenia i chrztu artysty). Od 1987 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: LO im. H. Kołłątaja w Krotoszynie (1973); filologii polskiej, spec. nauczycielska, na Wydz. Filologicznym UW (1977); Studiów Podyplomowych w zakr. Bibliotekoznawstwo z Organizacją i Zarządzaniem w Gnieźnieńskiej Wyższej Szkole Humanistyczno-Menedżerskiej „Milenium” (2005).

Z. W l. 1977-1978 naucz. bibliotekarz w ZSR we Wrześni; w 1978 r. naucz. jęz. polskiego w SP w Benicach k. Krotoszyna; w l. 1978-1981 naucz. bibliotekarz w ZSZ w Krotoszynie; w 1981 r. naucz., nauczanie wczesnoszkolne (kl. „0”), w SP nr 75 w Poznaniu; w l. 1981-1984 naucz. jęz. polskiego w SP nr 7 w Krotoszynie; w l. 1984-1987 naucz. jęz. polskiego w ZSR w Koźminie, Filia Krotoszyn; od 1987 r. naucz. bibliotekarz w ZST w Ostrowie Wlkp.

Publ. Prace poświęcone gł. życiu i twórczości ludowego rzeźbiarza P. Brylińskiego: *Święci na polskich rozstajach - południowa Wielkopolska. Część 1. Słup sakralny Pawła Brylińskiego w Chotowie*, wyd. E. Chmielewska, Latowice 2002; *Zabytki sztuki ludowej w Topoli Małej*, w: *Topola Mała wczoraj i dziś 1404 - 2004*, pod red. J. Krzyślak, Poligrafia ZWD s.c. w Ostrowie Wlkp., Rada Sołecka w Topoli Małej, Ostrów-Topola Mała, 2004; folder *Święci na polskich rozstajach - ziemia ostrowska. Wystawa rzeźb Pawła Brylińskiego w fotografii*, Ostrów Wlkp. 2005.

Publ. w czasop. M.in.: „Opcje”, „Nowy Impuls”. M.in.: *Rzeźbiarz Chrystusa: Paweł Bryliński (1814 – 1890)*, „Op” nr 5/ 2002; *Odkrywać przeszłość*, „NI” nr 2/2003 - o życiu i twórczości pochodzącego z Wieruszowa P. Brylińskiego.

Publ. intern. M.in.: *Szlak Pawła Brylińskiego. Zabytki sztuki ludowej na ziemi ostrowskiej* - oprac. merytoryczne, www.zabytki.zst-ostrow.edu.pl

Pr. red.: *Nasze poetyzowanie*, tomik wierszy maturzystów ZST, Ostrów Wlkp. 2002 - red. [W przygotowaniu: jubileuszowa ed. na 50-lecie ZST w Ostrowie Wlkp. pt. *Od szkoły przyzakładowej do najlepszego technikum w Wielkopolsce* - red. wraz z J. Pietrzakiem].

Wyst. Organizatorka we współpracy z BP w Ostrowie Wlkp. prezentowanych wraz z komentarzem ekspozycji pt. „Rzeźby Pawła Brylińskiego w fotografii Ewy Chmielewskiej” w ramach projektu „Święci na polskich rozstajach - południowa Wielkopolska” (patronat: Społeczny Komitet Ratowania Rzeźby Sakralnej Pawła Brylińskiego): BP - Ostrów Wlkp. 2002/2003, 2005; Filia GBP w Sieroszewicach - Ołobok 2003; BP GiM - Nowe Skalmierzyce 2003; GBP - Przygodzice 2003; Filia GBP w Ostrowie Wlkp. - Daniszyn 2003; BP GiM - Odolanów 2004; BPM - Leszno 2004. Inne wyst.: Muzeum Etnograficzne, prezentacja fotografii Ch. ukazujących rzeźby P. Brylińskiego na wyst. pt. *Ukryte na strychu* (prezentacja połączona z wykładem Ch. pt. *Sensacyjne odkrycie - nieznanne rzeźby Pawła Brylińskiego ze słupa przydrożnego 2 poł. XIX wieku*) - Poznań 2005; także, Muzeum Etnograficzne, ekspozycja fotografii Ch. pt. *Paweł Bryliński i inni. Krzyże i kapliczki przydrożne w krajobrazie wielkopolskim* - Poznań 2005.

Przeds. telew. W 2005 r. pomysłodawczyni (także komentatorka na wizji) zrealizowanego przez Telewizję Proart reportażu filmowego autorstwa A. Kobielskiej-Okrój pt. *Śladami Pawła Brylińskiego*.

Inne przeds. W 2005 r. organizatorka wspólnie z J. Pietrzakiem w ZST w Ostrowie Wlkp. spotkania z absolwentem szkoły dyr. MMOW W. Banachem.

Org. społ. Od 2000 r. sekr. Społecznego Komitetu Ratowania Rzeźby Sakralnej Pawła Brylińskiego; od 2004 r. czł. Lokalnej Organizacji Turystycznej Południowej Wielkopolski.

Źródło: rel. bezp.; *Od szkoły przyzakładowej...*, s. 110.

Chojnacki Roman - ur. w 1954 w Lesznie. Poeta, krytyk literacki.

W. Absolwent: I LO w Lesznie (1973); filologii polskiej, spec. teatrologia, na UAM w Poznaniu (1977). W l. 1980-81 stypendysta Funduszu im. T. Borowskiego oraz Ministerstwa Kultury i Sztuki; w 1986 stypendysta Departamentu Stanu rządu USA.

Śl. wojsk. W 1982 r. za angażowanie się w niezależny ruch wydawniczy żołnierz karnej kompanii w Wojskowym Obozie Specjalnym w Rawiczu.

Z. M.in.: specjalista ds. kwalifikacji zawodowych w Spółdzielni Fryzjerów „Wenus” w Poznaniu; prac. domów kultury w Poznaniu i Lesznie; korepetytor jęz. polskiego w konsulacie Stanów Zjednoczonych w Poznaniu; w l. 1981-1988 sekr. literacki w poznańskim Teatrze Nowym; po wyjeździe w 1988 r. do Kanady (mieszkał w Mississauga pod Toronto, następnie w Brampton) wpierw właściciel firmy budowlanej, potem zawodowy kierowca w transporcie drogowym.

Publ. Wiersze: *Głos pierwszy*, SZSP - Witryna Poetycka OKS „Od Nowa”, Poznań 1973 (powiel.); *Dla tego życia*, red. W. Gawłowski i J.K. Adamkiewicz, Witryna Poetycka OKS „Od Nowa” i Klubu „Nurt”, Poznań 1976-1977 (powiel.), wyd. 2. zmien. i poszerz., ZG SZSP Warszawa 1978; *Z pozoru - cisza*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1980; *Apel poległych i inne wiersze*, nakł. wł., Poznań 1983 (powiel.), wyd. 2 Biblioteka Miesięcznika Studenckiego „Głosy”, Poznań 1984; *Noc. Wiersze 1977-1983*, Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1986; *Wiersze nienapisane*, posł. S. Sterna-Wachowiak, SPP, Polski Fundusz Wydawniczy w Kanadzie, Poznań-Toronto 2000; *Tak*, Norbertinum, Polski Fundusz Wydawniczy w Kanadzie, Lublin-Toronto 2003; *Lekcje przyrody*, Wyd. a5, Polski Fundusz Wydawniczy w Kanadzie, Kraków-Toronto 2006; *Aleo C'est ainsi*, posł.: B. Biela, Stow. Literacko-Artystyczne „Fraza”, Polski Fundusz Wydawniczy w Kanadzie, Rzeszów-Toronto 2011. Teksty krytycznoliterackie: *Od „mówienia wprost” do „nowej prywatności”. O poezji lat siedemdziesiątych*, MAW, Warszawa 1984. Inne: w l. 1973-1983 rec. w „Programach Teatru Nowego”.

Ant. poet. M.in.: *Poeta jest jak dziecko. Nowe roczniki. Antologia*, wyb. i oprac. M. Chrzanowski, Z. Jerzyna, J. Koperski, red. K. Grela, MAW, Warszawa 1987.

Publ. w czasop. Wiersze, recenzje i artykuły m.in.: „Integracje” 1978-1981; „Nurt” 1978-81; „Student” 1978-81; „Nowy Medyk” 1979-80; „Nowy Wyraz” 1979-80; „Głos Wielkopolski” 1980-81; „Literatura” 1980; „Odra” 1980-81, 1990; „Zza kulis” 1983 (felietony *Prosto w scenę* w teatralnej jednodniówce); „Arkusze” 1995, 1999; „Gazeta Malarzy i Poetów” 1999, 2004; „Akcent” 2002-2003; „Fraza” 2004; „Twórczość” 2005-12. Czasop. polonijne w Toronto: „Gazeta” 1988-89; „Głos Polski” 1988; „High Park” 1992-96; „Nowy Prąd” 2003. Także: wiersze wyd. w czasop. poza cenzurą (ps. Ludwik Piechocki): „Bez debitu” 1983; „Obecność” 1984; „Czas Kultury” 1986.

Zesp. red. Witryna Poetycka Okręgowego Klubu Studentów „Od Nowa” - w l. 1973-1977 czł. red.; „Integracje” - w l. 1978-1981 czł. red.; „Student” - w l. 1980-1981 red. dz. kultury.

Przeds. ed. Po 2001 r. (krótko) czł. Zarządu Polskiego Funduszu Wydawniczego w Kanadzie.

Form. lit. W l. 1973-1977 czł. studenckiej grupy poetyckiej „Od Nowa”; czł. powstałej w poł. l. 70. i istniejącej do pocz. l. 80. „Nowej Prywatności” (poezji „nowych roczników”) - m.in. z J.K. Adamkiewiczem, W. Gawłowskim, S. Sterną-Wachowiakiem.

Org. społ. Od 1978 r. czł., a w l. 1980-1983 (do rozwiązania w stanie wojennym) przew. Koła Młodych przy Oddziale ZLP w Poznaniu - w 1981 r. wraz z T. Żukowskim inicjator Ogólnopolskiego Zjazdu Kół Młodych ZLP w Poznaniu; od 2000 r. czł. SPP.

Nagr. M.in.: Ogólnopolski Konkurs Poetycki o Laur Czerwonej Róży, nagr. - Gdańsk 1978; *Z pozoru - cisza*, Nagroda „Peleryny” - Gdańsk 1980; *Apel poległych i inne wiersze*, Nagroda „Niezależnych im. 3 Maja” - Poznań 1984; *Od „mówienia wprost” do „nowej prywatności”*, Wawrzyn „Radar”, MAW - Warszawa 1984; Nagroda Fundacji Władysława i Nelli Turzańskich - Toronto, Kanada, 2006.

Odznac. Medal im. Stanisława Grochowiaka za najlepszy debiut - Warszawa-Poznań 1979; Medal Młodej Sztuki za twórczość poetycką i eseistyczną przyznany przez redakcję „Głosu Wielkopolskiego” - Poznań 1988; Złoty Krzyż Kombatancki - Kanada 2004.

Ostroviana. Publ.: R. Chojnacki, *Nerwów krzak gorejący*, w: *Od „mówienia wprost” do „nowej prywatności”*, Warszawa 1984 - artykuł poświęcony W. Gawłowskiemu; R. Chojnacki, *Noc. Wiersze 1977-1983*, Warszawa 1986 - wiersz *Gdzie jesteście* poświęcony przyjacielom poety, m.in. W. Gawłowskiemu (*Wojtek / z Ostrowa archipelagu / przylądka /*).

Ant. poet., wiersz: *Pewność* (*Wojciechowi Gawłowskiemu*), w: *Spokojne, ciche miasto szare*, Ostrów Wlkp. 1992.

Spot. aut.: prow. W. Banach, MCK - 1984.

Źródła: R. Chojnacki, *Noc. Wiersze 1977-1983*, Warszawa 1986, s. 64-65; *Poeta jest jak dziecko. Nowe roczniki. Antologia*, MAW, Warszawa 1987, s. 63; *Spokojne, ciche miasto szare*, oprac. W. Banach, MMOW, Ostrów Wlkp. 1992, s. 53; P. Kuncewicz, *Roman Chojnacki*, w: tegoż, *Leksykon polskich pisarzy współczesnych*, t. I, GRAF-PUNKT, Warszawa 1995, s. 143-144; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 83, 86, 91; [K. Batora]

http://www.ibl.ibl.waw.pl/mediawiki/index.php?title=Roman_CHOJNACKI (dostęp: 10.11.2019).

Czapliński Przemysław - ur. w 1962 w Poznaniu. Krytyk literacki.

W. Absolwent: I LO im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu (1981); filologii polskiej na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu (1986 - w UAM przez cztery semestry równolegle studiował historię sztuki i filozofię). W 1994 przebywał na kilkutygodniowym stypendium w Rennes we Francji.

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (1992) - tyt. pr. doktorskiej *Poetyka manifestu literackiego w dwudziestoleciu międzywojennym*; dr hab. (1997) - tyt. rozpr. hab. *Ślady przełomu. O prozie polskiej 1976-1996*;

Tyt. nauk. Prof. nauk humanistycznych (2002).

Probl. bad. Współczesna proza polska - konteksty społeczne i kulturowe.

Z. Od 1986 r. asystent w Zakładzie Teorii Literatury (od 1988 Katedra Teorii Literatury) IFP UAM; od 1993 adiunkt w Zakładzie Poetyki Historycznej IFP UAM; od 1998 profesor nadzw. UAM; od 2007 profesor zwyczaj. UAM. Także: wykładowca (gościnnie) m.in. na Uniw. Humboldtów w Berlinie, Uniw. Harvarda w Bostonie, Université Libre w Brukseli oraz na uniwersytetach w Budapeszcie, Dreźnie, Londynie, Chicago-Illinois. W 2001 inicjator powstania i do 2006 r. kier. Pracowni Krytyki Literackiej w IFP UAM; w 2005 wspólnie z P. Śliwińskim twórca i następnie kier. specjalności krytycznoliterackiej w IFP UAM. Inne: w l. 2003-2006 czł. Komitetu Nauk o Literaturze Polskiej PAN.

Publ. Pr. hist. i kryt. lit., m.in.: *T. Konwicki*, Dom Wyd. REBIS, Poznań 1994; *Poetyka manifestu literackiego 1918-1939*, Wyd. IBL, Warszawa 1997; *Ślady przełomu. O prozie polskiej 1976-1996*, WL, Kraków 1997; wraz z P. Śliwińskim, *Kontrapunkt. Rozmowy o książkach*, Obserwator, Poznań 1999; wraz z P. Śliwińskim, *Literatura polska 1976-1998. Przewodnik po prozie i poezji*, WL, Kraków 1999 (2000 - dodr.; 2000 - wyd. 2. popraw.; 2002 - wyd. 3.); *Stefan Chwin* (szkic - tekst w jęz. niemieckim, przeł. R. Stapf), Villa Decius, Kraków 2000; *Mikrologi ze śmiercią. Motywy tanatyczne we współczesnej literaturze polskiej*, Poznańskie Studia

Polonistyczne, UAM, Poznań 2001; *Wzniosłe tęsknoty. Nostalgie w prozie lat dziewięćdziesiątych*, WL, Kraków 2001; *Ruchome marginesy. Szkice o literaturze lat 90*, Znak, Kraków 2002; współautor, *Kalendarium życia literackiego 1976-2000. Wydarzenia, dyskusje, bilanse*, WL, 2003; *Świat podrobiony. Krytyka i literatura wobec nowej rzeczywistości*, Universitas, Kraków 2003; *Efekt bierności. Literatura w czasie normalnym*, WL, Kraków 2004; *Powrót centrali. Literatura w nowej rzeczywistości*, WL, Kraków 2007; *Polska do wymiany. Późna nowoczesność i nasze wielkie narracje*, W.A.B., Warszawa 2009; *Resztki nowoczesności. Dwa studia o literaturze i życiu*, WL, Kraków 2011.

Publ. w czasop. M.in.: „Arkusz”, „Gazeta Wyborcza”, „Kresy”, „Kurier Czytelniczy”, „Megaron”, „Polityka”, „Przegląd Polityczny”, „Res Publica Nowa”, „Teksty Drugie”, „Tytuł”, „Tygodnik Powszechny”, „Wprost”. Także: wyd. poza cenzurą periodyk „Kultura Niezależna”, 1989; bezdebitowy glosariusz „Do współczesności”, 1989 (ps. Pseudo Nim).

Pr. transl. Tłum. prac literaturoznawczych z jęz. angielskiego.

Inne przedś. W 2006 współinicjator powołania na poznańskiej polonistyce Zakładu Antropologii Literatury.

Konkursy. Czł. jury i kapituł nagród literackich, m.in.: Nagrody Literackiej Nike - 1997-2001, 2011; Nagrody Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek - od 1997; Nagrody Artystycznej m. Poznania - od 1998; Ogólnopolskiego Konkursu Teatralnego Sztuk dla Dzieci i Młodzieży - od 2004; „Paszportu Polityki” w kat. literatury - od 2005; Ogólnopolskiego Konkursu Dramaturgicznego „Metafory rzeczywistości” oraz Wrocławskiej Nagrody Poetyckiej SILESIIUS - od 2008.

Nagr. M.in.: nagr. w konkursie Fundacji im. K. i M. Górskich - Toruń 1993; Nagroda im. L. Frydego ufundowana przez polską sekcję Międzynarodowego Stow. Krytyki Literackiej (Association Internationale des Critiques Littéraires, AICL) - Warszawa 1997; Nagroda Fundacji im. Kościelskich - Genewa 1998; Nominacja do Nagrody im. J. Długosza - Kraków 1999; Nagroda im. K. Wyki - Kraków 2004.

Odznac. Medal Młodej Sztuki przyznany przez red. „Głosu Wielkopolskiego” - Poznań 1996.

Ostroviana. Publ.: rubryka „Przemysław Czapliński o...”, „Nowy Impuls” - w l. 2003-2006 wypisy z pism krytycznych.

Zesp. red.: „Nowy Impuls” - w l. 2003-2006 współprac.

Prelekcje: „Powrót centrali. Polskie życie literackie w latach dziewięćdziesiątych”, PIK - 2003; „Polityka i erotyka. Polska powieść polityczna czasów demokracji”, w ramach Prezentacji Literackich „Nowego Impulsu”, BP - 2005.

O C.: J. Galant, *Uwaga! Krytyk*, „Nowy Impuls” nr 4, 1 kwietnia 2005.

Źródła: rel. L. Wawrzyniaka; [N. Tyszkiewicz] http://www.ibl.ibl.waw.pl/mediawiki/index.php?title=Przemysław_CZAPLIŃSKI (dostęp: 17.06. 2015).

Czwordon-Lis Paulina - ur. w 1979 w Ostrowie Wlkp. Krytyczka literacka.

W. Absolwentka: LE w Ostrowie Wlkp. (1998); filologii polskiej na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu - Filia w Kaliszu (2003).

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (2009) - st. uzyskany na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu, tyt. pr. doktorskiej *Empatia i obserwacja w poezji Jerzego Ficowskiego*, promotor prof. P. Śliwiński.

Probl. bad. M.in. twórczość J. Ficowskiego.

Publ. *Empatia i obserwacja. O poezji Jerzego Ficowskiego*, Wyd. Poznańskie, Poznań 2010 (publ. pracy doktorskiej).

Także: *Dyptyk sceptyczny - święte obrazy Zachodu i Wschodu w dwóch wierszach Jerzego Ficowskiego*, w: *Doktoranckie varia i wariacje*, pod red. M. Chołodego, Wyd. „Poznańskie Studia Polonistyczne”, Poznań 2005; *Mariusz Grzebalski - prześwietlenia, blizny i myślenie wciąż o „innych” (i dzieciach)* oraz *Agnieszka Kuciak - „stary sanskrycki ogień smutku”, czyli jak scalać przy pomocy przepaści*, w: *Poznań Poetów (1989-2010)*, red. P. Śliwiński, Wyd. WBPiCAK, Poznań 2011.

Publ. w czasop. M.in.: „Kresy”, „Podteksty”, „Midrasz”, „Polonistyka”, „Topos”, „Gazeta Czasopism”. M.in.: *Życie spod tekstu* - rec. tomu poetyckiego K. Miłobędzkiej *Po krzyku*, „Kr” nr 1-2/2004; *Jego „językowe alter ego”* - rec. tomu szkiców P. Sommera *Po stykach*, „Pod” nr 1/2006; *Herezja i empatia, czyli o poezji Jerzego Ficowskiego*, „Mid” nr 6/2006; *Dopóki ty, wtedy ty - miłość Jerzego Ficowskiego*, „Pol” nr 5/2006; *Kustosza portret z językiem. O „Pantarei” Jerzego Ficowskiego*, „T” nr 1-2/2007; *W sierocińcu świata - zmierzch o świcie*, „Pol” nr 1/2010.

Publ. intern. M.in.: *Rzutem oka na forum* - o czasopiśmie „Nowa Fantastyka”, „Witryna” nr 12/2007, <http://witryna.czasopism.pl/pl/gazeta/archiwum/>; *Ateista na kazalnicy* - o kwartalniku kulturalno-politycznym „Bez Dogmatu”, „Witryna” nr 14/2007, <http://witryna.czasopism.pl/gazeta/archiwum/>; *Skarby w chatce* - o wyd. przez UMCS w Lublinie piśmie „Gadki z chatki”, „Witryna” nr 15/2007, <http://witryna.czasopism.pl/pl/gazeta/archiwum/>; *Oryginał wielokrotnie* - o reaktywowanym opolskim czasopiśmie społeczno-kulturalnym „Strony”, „Witryna” nr 21/2009, <http://witryna.czasopism.pl/pl/gazeta/1154/1386/1878/>.

Ostroviana. Publ. w czasop.: „Panorama Ostrowska”, „Dzwonek Odolanowski”. M.in.: *Powrót poety*, „PO” nr 13, 27 marca 2002 - o zorganizowanym przez BP w ramach Światowego Dnia Poezji spotkaniu z pisarzem A. Wiedemannem; *W antrejce na ryczce*, „PO” nr 14/2002 - o typowych dla ostrowian przejawach gwary wielkopolskiej i wydany w 1997 r. przez Wyd. Naukowe PWN w Poznaniu *Słownika gwary miejskiej Poznania*; *Dokumenty chwil zawarte w obrazach*, „DO” nr 15/2006 - o poplenerowej wystawie „Odolanów w barwach lata” w Odolanowie.

Zesp. red.: „Panorama Ostrowska” - w l. 2001-2002 czł. red.

Źródło: rel. bezp.

Ćwiklak Kornelia - ur. 1966 w Ostrowie Wlkp. Krytyczka literacka, germanistka.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1985); filologii polskiej na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu (1990 - od trzeciego r. studia tokiem indywidualnym), i tamże podjętych na czwartym roku filologii polskiej studiów w Instytucie Filologii Germańskiej (1994). W 1985 r. finalistka Olimpiady Literatury i Języka Polskiego dla uczniów szkół średnich; w 2000 r. stypendystka Fundacji Janineum w Wiedniu.

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (2004) - st. uzyskany na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM.

Probl. bad. Polsko-niemieckie relacje w literaturze współczesnej, kulturowe aspekty pojęcia pogranicza, zagadnienia komparatystyczne.

Z. W l. 1994-2003 asystent na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu; od 2004 r. adiunkt na WPA UAM w Kaliszu; od 2004 r. prowadzi również zajęcia w WSUS w Poznaniu.

Publ. M.in.: *Nahe Unbekannte. Die Prosa des Grenzlandes und nationale stereotype Vorstellungen*, w: *Mythen und Stereotypen auf der beiden Seiten der Oder*, Hrsg. von H. D. Zimmerman, Berlin 2000; *Bliscy nieznajomi. Proza pogranicza wobec narodowych stereotypów*, w: *Obcowanie z wolnością. Dialogi literackie polsko-niemieckie*, t. 2. pod red. B. Chrzęstowskiej, Wyd. NAKOM, Poznań-Berlin 2001; *Gatunek i temat w niemieckiej literaturze małych ojczyzn*,

w: *Wariacje na temat. Studia literackie*, pod red. J. Abramowskiej, „Poznańskie Studia Polonistyczne”, Poznań 2003; *Literatura zachodniego pogranicza wobec pamięci*, w: *Iluzje pamięci*, pod red. S. Wróbla, Wyd. WPA UAM, Kalisz-Poznań 2007; *Faust von Adam Pomorski und seine Vorgänger. Zur Translation von Meisterwerken*, w: *Grenzerfahrungen literarischer Übersetzung*, Hrsg. von B. Chołuj, U. Räther, Berlin 2007.

Publ. w czasop. „Arkusz”, „Polonistyka”, „Pamiętnik Literacki”, „Megaron”, „Zeszyty Literackie”, „Kresy”, „Opcje”, „Topos”, „Rocznik Komparatystyczny”. M.in.: ...*Nie będzie nigdy Niemiec Polakowi bratem?*, rec., ...*Nie będzie nigdy Niemiec Polakowi bratem?*, pod red. M. Zybury, Wrocław 1995, „A” nr 7/1997; *Bliscy nieznajomi. Proza pogranicza wobec narodowych stereotypów*, „Pol” nr 3/1999; *Polskie przekłady „Fausta” Johanna Wolfganga Goethego. Studium porównawcze*, „PL” nr 2/1999 - o dwudziestowiecznych tłum. m.in. E. Zegadłowicza, A. Sandauera, J.S. Burasa, A. Pomorskiego; *Nowy „Faust”*, rec. przekł. A. Pomorskiego, Warszawa 1999, „M” nr 60, grudzień 1999; *Finis Silesiae*, rec., H. Waniek, *Finis Silesiae*, „ZL” nr 88, Jesień 2004; *Dzieciństwo i mała ojczyzna w tetralogii gliwickiej Horsta Bienka*, „Kr” nr 1-2/2005; *Początek i koniec. Wojna w tetralogii gliwickiej Horsta Bienka*, „Op” nr 2/2005; *Kandyd z Gór Sowich*, rec., A. Müller, *Lalkarz König i ja*, Poznań 2004, „T” nr 4/2006; *Gliwice - zapomniany mikrokosmos. Semiotyka przestrzeni miasta w polskiej i niemieckiej prozie współczesnej*, „RoK” nr 2/2011.

Pr. transl. M.in.: G. Heidenreich, *Ballada o głowach kapusty w Majdanku* (Ballade von den Krautköpfen in Majdanek), „Arkusz” nr 2/1997.

Zesp. red. Wyd. Pedagogiczno-Artystyczne UAM w Kaliszu - w l. 2006-2010 red.

Spot. nauk. M.in.: cykl polsko-niemieckich konferencji kulturoznawczych i literaturoznawczych organizowanych przez UAM w Poznaniu oraz Fundację Guardini w Berlinie - Sopot 1998, Kolonia 1999, Berlin 2001.

Prelekcje. Cykl wykładów o współczesnej literaturze polskiej i niemieckiej na zaproszenie Faculte de Philosophie et Lettres, Universite Libre - Bruksela 2010.

Przeds. rad. W l. 1996-1998 rec. książek w cyklicznej audycji pt. „Mól książkowy” w ramach współpracy z Radiem Centrum w Kaliszu.

Ostroviana. Publ. w czasop.: „Gazeta Ostrowska”, „Nowy Impuls”, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego”. M.in.: *Muzyczne pasje księcia Radziwiłła*, „GO” nr 16, 23 kwietnia 1995 - o namiestniku Wielkiego Księstwa Poznańskiego; *Biały kruk*, „GO” nr 41, 15 października 1995 - o książce A. Stasiuka, której *celem najważniejszym, choć ukrytym, wydaje się poszukiwanie własnej tożsamości*; *Ciemna Jutrznia*, „NI” nr 4, 1 kwietnia 2005 - o czwartej w Ostrowie Wlkp. ed. Festiwalu Wielkanocnego „Ciemna Jutrznia”, podczas którego krakowski aktor B. Peszek recytował m.in. wiersze W. Gawłowskiego *Golgota i Pasja*; *Granica - antropologiczny model opisu*, „ROTN”, II 2007 - o kulturoznawczych aspektach pojęcia granicy. Pr. transl., m.in.: E. Schaper, *Alte und neue Heimat von Edzard Schaper* (Stara i nowa ojczyzna Edzarda Schapera) - wspomnienia z dzieciństwa zawarte w książce M. Wehrliego *Dank an Edzard Schaper* (Podziękowania dla Edzarda Schapera), Verlag Jacob Hegner. Köln und Olsen, 1968; E. Schaper, *Am Abend der Zeit* (Zmierzch czasu) - fragm. powieści pod tym tytułem, Verlag Jakob Hegner in Köln, 1970. Obydwa powyższe tłum. zamieszczono w ed. *Po niemiecku o Ostrowie. Antologia tekstów historycznych i literackich z XIX i XX wieku*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2008.

Pr. transl. w czasop.: E. Schaper, *Legenda o czwartym królu* (Legende vom vierten König) - fragm. powieści *Czwarty król*, „GO” nr 51-52, 28 grudnia 1997.

Zesp. red: „NI” - w l. 2004-2006 współprac.; „ROTN” - od 2011 r. czł. Komitetu Redakcyjnego.

Pr. red., m.in.: W. Banach, *Powiat ostrowski w dawnej pocztówce do roku 1939*, Ostrów Wlkp. 1999 - kor. przekładów na jęz. niemiecki.

Prelekcje: „Swój - Obcy - Inny w polskiej prozie współczesnej”, Ostrowski Festiwal Nauki, III LO - 2007.

Spot. aut.: „Literackie małe ojczyzny na Kresach i zachodnim pograniczu”, prow. J. Galant, Forum OTN, MMOW - 2007.

Prow. spot. aut., m.in.: z O. Tokarczuk, BP - 2007; z T. Różyckim, BP - 2008.

Kluby lit.: w l. 2006-2009 współzał. i czł. z J. Galantem, W. Gawłowskim, W. Grabowskim, T. Gruchotem, H. Olejnik i L. Wawrzyniakiem Klubu Literackiego „Nowego Impulsu”.

Przeds. telew.: koncepcja, scen. i udział (narracja na wizji) w filmach popularno-naukowych zrealizowanych pod szyldem „Uniwersytetu bez wieku” przez Telewizję Proart i OTN, a prezentujących sylwetki ostrowskich twórców literackich: G. Bojanowskiego, W. Bąka, K. Radowicza, E. Schapera, J. Żylińskiej (*Ostrowska mała ojczyzna w literaturze*, 2008); R. Bąka, W. Gawłowskiego (*Ostrów literacki - Ostrów poetycki*, 2009); P. Pawłowskiego, P. Berkowskiego (*Ostrów literacki - Ostrów poetycki*, cz. 2, 2010).

Org. społ.: od 2005 r. czł., od 2008 r. wiceprez. OTN.

Źródła: rel. bezp.; rel. R. Podskarbi - kier. proj. realizacji przez OTN i Telewizję Proart filmów o charakterze popularnonaukowym.

Dominik-Stawicka Donata Maria - ur. w 1956 r. w Poznaniu. Polonistka, poetka. Od 1998 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: filologii polskiej na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu (1980); Studiów Podyplomowych w zakr. organizacji i zarządzania oświatą w PWSZ w Kaliszu (2002).

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (2005) - st. uzyskany na Wydz. Filologicznym UW, tyt. pr. doktorskiej *Romantyczne dziedzictwo Północy w twórczości Juliusza Słowackiego*.

Z. W l. 1992-1998 naucz. jęz. polskiego w II LO im. H. Modrzejewskiej i Generałowej Zamoyskiej w Poznaniu; w l. 1999-2001 insp. w Wydz. Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Ostrowie Wlkp.; w 2004-2009 naucz. jęz. polskiego w III LO w Ostrowie Wlkp.

Publ. Pr. hist. lit.: *Romantyczne dziedzictwo Północy w twórczości Juliusza Słowackiego*, przedm. K. Biliński, wyd. Sygnatura, Warszawa 2006. Wiersze: *Poezje Rozproszone*, Agencja Wyd. „Sztuka i Rynek”, Kalisz 2004; *Ogród różany*, Agencja Wyd. „Sztuka i Rynek”, Ostrów Wlkp. 2004; *Runy*, wyd. I, Agencja Wyd. „Sztuka i Rynek”, Kalisz 2004 (wyd. II, wpraw. K. Biliński, BP, Ostrów Wlkp. 2004); *Akwarele*, wyd. Sygnatura, Warszawa 2006. Pr. dydaktyczne (współ z E. Czarnotą, Wyd. Pedagogiczne Operon w Gdyni): *Kształcenie kulturowo-literackie. Zakres podstawowy i rozszerzony* - 3. cz. podręcznika *Język polski*, 2007; *Vademecum naturalne. Język polski*, 2008; *Przewodnik dla nauczyciela*, 2008; *Scenariusze lekcji*, 2008.

Inne publ. *Szuflada 4*, OCK, Wyd. Galeria PGSW, Ostrów Wlkp. 2007 - wiersze w tomiku zb. uczestników Wieczoru Działań Artystycznych w OCK.

Publ. w czasop. M.in.: „Życie i myśl”, „Odra”, „Katolik”, „Polonistyka”, „Nieznany Świat”, „Akant”, „Gazeta Poznańska”, „Słowo Powszechne”, „Kierunki”, „Gazeta Ostrowska”. M.in.: *O Prusie raz jeszcze*, „ŻiM” nr 3-4/1990 - rec., E. Pieścikowski, *Bolesław Prus*, PWN, Warszawa 1985; „Portret” w Poznaniu, „O” nr 4/1991 - o spektaklu S. Mrożka *Portret* w poznańskim Teatrze Nowym; *Ostatnia Wigilia Adama...*, „GO” nr 1, 10 stycznia 1991 - o odsłonięciu w Łukowie ufundowanej przez I. Mosia tablicy upamiętniającej ostatnią Wigilię A. Mickiewicza *na polskiej - wielkopolskiej ziemi; Ta co nie zginęła. Niepodległość a literatura polska (1795-1918)*, „Kat” nr 45/1991; *A gdy na wojenkę szli ojczyźnie służyć*, „Kat” nr 48/1992 - o poezji legionowej

E. Słońskiego i J. Mączki; *Gramy Szekspira...*, „Pol” nr 9/1995; *Celtowie we Wtórku*, „GO” nr 32, 15 sierpnia 1999 - o celtyckich wykopaliskach koło Ostrowa Wlkp.; *Emanuela Swedenborga wędrowki po świecie nieznanym*, „NŚ”, nr 11/2005 - o szwedzkim filozofie, mistyku i wizjonerze (1688-1772); *Lucyferyczne źródło Konradowego buntu*, „Ak” nr 5/2007.

Spot. aut. M.in.: prow. dyr. biblioteki M. Pietrzak, GBP - Przygodzice 2005; księgarnia „Talizman” - Ostrów Wlkp. 2006; prow. (także recytacje) aktor Teatru Nowego w Poznaniu M. Grudziński, GBP - Przygodzice 2006; również z udziałem M. Grudzińskiego, BP - Ostrów Wlkp. 2007.

Spot. lit. Wspólnie z V. Filipowską i J. Kończyńskim w ramach Ostrowskiej Biesiady Poetów, BP - Ostrów Wlkp. 2006.

Prelekcje. „Mit Juliusza Słowackiego o początkach państwa polskiego”, BP - Ostrów Wlkp. 2006; „O romantyczności i klasycyzmie epok literackich”, BP - Ostrów Wlkp. 2007.

Spot. nauk. „Dziedzictwo Północy w twórczości Juliusza Słowackiego”, III Ostrowski Festiwal Nauki - Ostrów Wlkp. 2007.

Przeds. teatr. Prow. w poznańskich liceach teatru i kabaretu, a w III LO w Ostrowie Wlkp. koła teatralnego (w 2007 r. wystawiona na tarasie pałacu w Lewkowie sztuka W. Szekspira *Hamlet* wieńczyła cykl prowadzonych przez D.S. zajęć pt. „Gramy Szekspira”, podczas których aktorskich porad licealistom udzielał M. Grudziński).

Om. w czasop. H. Olejnik, *Runy w aktorskim wykonaniu*, „Fakty Ostrowskie” nr 21/2004; E. Wolańczyk, *Poetycki sąd*, „Gazeta Ostrowska” nr 2, 12 stycznia 2005.

Pasje. *Psy, psy, i jeszcze raz psy...* (D.S.).

Nagr. VI Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. S. Czernika, Nagroda Tow. Ziemi Ostrzeszowskiej - Ostrzeszów 2005; Konkurs poetycki „Róża za wiersz”, OCK, nagr. za wiersz *Być różą* - Ostrów Wlkp. 2006.

Źródła: rel. bezp.; (tnp.), *Uczniowie i Szekspir*, „Gazeta Ostrowska” nr 29, 18 lipca 2007.

Drzycimski Andrzej - ur. w 1942 r. w Chełmży. Dziennikarz, historyk, działacz opozycji w PRL. Mieszka w Gdańsku.

W. Absolwent: Wydz. Humanistycznego UMK w Toruniu (1965).

St. nauk. Dr (1976) - st. uzyskany na Wydz. Humanistycznym UMK; dr hab. (1997) - st. uzyskany na Wydz. Historii UMK.

Z. M.in.: w l. 1965-1966 prac. PAN Biblioteki Gdańskiej; w 1966 kier. ruchu turystycznego w Muzeum Stutthof; w l. 1966-1968 prac. nauk. Instytutu Bałtyckiego w Gdańsku; w l. 1969-1972 prac. organizacyjny w Stow. „Pax” w Gdańsku; w l. 1973-1982 red., następnie kier. oddziału gdańskiego redakcji „WTK”; w l. 1983-1989 kier. gdańskiego oddziału wyd. poznańskich dominikanów „W drodze”; w 1990 r. dyr. wyd. AIDA w Gdańsku; w l. 1997-2007 prof. nadzw. w Wyższej Szkole Zarządzania i Prawa w Warszawie; w l. 1999-2005 prorektor Wyższej Szkoły Administracji i Biznesu im. E. Kwiatkowskiego w Gdyni.

Publ. M.in.: *Polacy w Wolnym Mieście Gdańsku w latach 1920-1933*, Ossolineum, Gdańsk 1978; Jan Mur (wspólny pseud. D. i A. Kinaszewskiego), *Dziennik internowanego. Grudzień 1981 - grudzień 1982*, Biblioteka „Kultury”, t. 405, Instytut Literacki, Paryż 1985; oprac. wraz z T. Skutnikiem, *Zapis rokowań gdańskich, Sierpień 1980*, Editions Spotkania, Paryż 1986 - wyd. krajowe, poszerz.; także wraz z T. Skutnikiem, *Gdańsk, Sierpień 80. Rozmowy*, Oficyna Wyd. AIDA, Gdańsk 1990; wraz z A. Kinaszewskim, *Lech Wałęsa, Un chemin d'espoir, autobiographie*, Editions Fayard, Paris 1987 - wyd. krajowe pt. *Lech Wałęsa, Droga nadziei*, t. I i II, Oficyna Wyd. Rytm, Warszawa 1989, także Wyd. Znak, Kraków 1989; *Major Henryk Sucharski*, Ossolineum, 1990; wraz z A. Ajnenkiem i J. Paradowską, *Prezydenci Polski*, red.

nauk. A. Ajnenkiela, Wyd. Sejmowe, Warszawa 1990; oprac. wraz z T. Skutnikiem, *Zapis wydarzeń. Gdańsk - sierpień 1980. Dokumenty*, Niezależna Oficyna Wyd. NOWA, Warszawa 1999; *Komunikatorzy. Wpływ, wrażenie, wizerunek*, pr. zb. pod red. D., Oficyna Wyd. Branta 2000; *Westerplatte 1939. Przed szturmem*, Słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2009.

Inne przeds. W l. 1994-2006 zał. i prez. Fundacji Świętego Wojciecha w Gnieźnie.

Dział. zw. Od 1980 r. czł. NSZZ „Solidarność” (w sierpniu 1980 r. dziennikarz obecny podczas strajku w Stoczni Gdańskiej im. Lenina) - od 13 grudnia 1981 r. do 8 lipca 1982 r. internowany w Ośrodku Odosobnienia w Strzebielinku; w 1990 r. rzecznik prasowy przew. NSZZ „Solidarność” L. Wałęsy.

Dział. polit. W l. 1990-1994 po zwycięstwie L. Wałęsy w wyborach prezydenckich rzecznik prasowy i sekr. stanu w Kancelarii Prezydenta RP.

Nagr. Nagroda im. Włodzimierza Pietrzaka - Warszawa 1981; nagr. Tygodnika „Polityka” za oprac. zapisków E. Niesobskiego i J. Pfeiferówny pt. *Dziennik harcerza i „Szarotki”(1939-1944)* - Warszawa 1987 (zob. „Ostroviana”).

Odznac. M.in.: Ordre National du Mérite Republiki Francuskiej, 1991.

Ostroviana. Publ.: E. Niesobski, J. Pfeiferówna, *Dziennik harcerza i „Szarotki”(1939-1944)*, przygotowanie do druku, wstęp i komentarz A.D., Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo, Wrocław 1986 (fragm. w ant. *We Were Young and at War*, Londyn 2009) - książka zawiera zapiski z l. okupacji E. Niesobskiego oraz J. Pfeifer, ostrowskich harcerzy (w książce także o działających w AK wraz z ojcem Kazimierzem także dwóch braciach E. Niesobskiego Bogdanie i Henryku).

Źródła: rel. bezp.; http://www.gedanopedia.pl/gdansk/?title=DRZYCIMSKI_ANDRZEJ (dostęp: 15.07.2015); [A. Kazański] http://www.encycol.pl/wiki/Andrzej_Drzcymski (dostęp: 15.07.2015); <http://www.drzcymski.pl/zyciorys.html> (dostęp: 29.11.2018).

Dudziak Jerzy - ur. w 1944 r. w Ostrowie Wlkp. Technik, działacz polityczny.

W. Absolwent: TK, spec: przewozy kolejowe, w Ostrowie Wlkp. (1963).

Z. M.in.: w l. 1965-1971 konstruktor w ZAP w Ostrowie Wlkp. (kolejno: w Laboratorium w Dziale Badań i Studiów, w Dziale Rozwojowym, w Dziale Głównego Konstruktora, w Dziale Postępu Technicznego); w l. 1971-1973 przew. ZMS w ZAP; w l. 1974-1984 formalnie sekr. red., a faktycznie w l. 1976-1979 i 1980-1984 red. nac. gazety zakładowej „Postęp” MERA ZAP, i tamże zarazem w l. 1982-1984 red. zakładowego radiowęzła; w l. 1985-1989 prac. KM PZPR w Ostrowie Wlkp.; w l. 1989-1993 kier. Sekcji Aparatury Pomiarowej, w l. 1994-1996 kier. Biura Realizacji, w l. 1997-1999 planista Działu Zaopatrzenia w ZAP w Ostrowie Wlkp.; w l. 2000-2003 kosztorysant w Zakładzie Automatyzacji Obiektów ZAP sp. z o.o. w Ostrowie Wlkp.; od 2003 na świadczeniu przedemerytalnym, od 2008 emeryt.

Publ. w czasop. „Postęp”, teksty sygnowane: Jd, j, jot. M.in.: *Akcja „Lato 74”*, „P” nr 8/1974 - o proponowanych przez zarząd zakładowego ZMS „majówkach” rowerowych dla pracowników po Ziemi Ostrowskiej; *Ochrona załogi*, „P” nr 2/1984 - o szkoleniu zorganizowanym w ZAP dla kadry kierowniczej w celu koordynacji działań poszczególnych zespołów Obrony Cywilnej.

Źródła: rel. bezp.; rel. Z. Kłopotkiego.

Dudziński Paweł - ur. w 1983 r. w Kępnie. Szachista, autor książek o historii szachów. Od 1986 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: IV LO w Ostrowie Wlkp. (2002); WPA, spec: pedagogika w zakr. bibliotekarstwa i informacji naukowej, UAM w Kaliszu (2005 - studia licencjackie); WPA UAM w Kaliszu (2007 - studia magisterskie) - tyt. pr. magisterskiej *Rozwiązywanie problemów w*

naucze gry w szachy przez dzieci. W 2002 r. zdał egzamin instr. w Werynii k. Rzeszowa i został najmłodszym instr. szachowym w Polsce.

Z. W l. 2007-2011 st. bibliotekarz w BP im. S. Rowińskiego w Ostrowie Wlkp.; od 2010 r. naucz. przedmiotu gra w szachy w SP nr 11 i w Publicznej Szkole Podstawowej Sióstr Salezjanek w Ostrowie Wlkp., zarazem od 2011 r. naucz. bibliotekarz w SP nr 1; od 2011 r. zał. i właściciel firmy Centrum Szachowe „Skoczek” w Gorzycach Wielkich.

Publ. *Historia szachów na ziemi ostrowskiej. 80 lat szachów klubowych w Ostrowie Wielkopolskim 1930-2010*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2010 - współpr. T. Lissowski; *Historia szachów na ziemi ostrowskiej cz. II. Słownik biograficzny szachistów ostrowskich*, BP w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. 2011 - współpr. K. Dudzińska, T. Lissowski.

Zesp. sport. M.in.: w l. 1994-1996 szachista KKS Ostrowia; od 1996 r. szachista OTSz, także kapitan sport. tego klubu i od 2007 r. gł. trener jego juniorów; w cz. studiów reprezentant (szachy) UAM Poznań.

Osiagn. sport. Szachy, m.in.: Mistrzostwa Województwa Kaliskiego do l. 16 - mistrz woj. kaliskiego, Kalisz 1997; Turniej Kadry Narodowej A-B Juniorów do l. 15 - II m., Augustów 1998; Mistrzostwa Woj. Kaliskiego w Szachach Błyskawicznych - I m., Kalisz 1998; Mistrzostwa Ostrowa Wlkp. w Szachach Błyskawicznych - I m., 1999, 2001, 2005, 2008, 2009; Grand Prix Ostrowa Wlkp. - I m., 2000, 2005, 2006, 2008; Mistrzostwa Ostrowa Wlkp. w Szachach Klasycznych - I m., 2002, 2005, 2006, 2008; Turniej o Puchar Przewodniczącego RM Jarocina - I m., 2004; XXIII Akademickie Drużynowe Mistrzostwa Polski Szkół Wyższych - III m. na drugiej szachownicy (7 z 9), Wrocław 2005; Drużynowe Mistrzostwa Polski I Liga - ind. I m. na V szachownicy, zarazem uzyskanie pierwszej normy mistrzowskiej (elo 2414), Ustroń Zdrój 2008; Mistrzostwa Polski Pracowników Samorządowych i Radnych - mistrz Polski, Turek 2008, 2009, 2010; VIII Ogólnopolski Turniej „Pamięci Września” w 70-lecie wybuchu II w. św. - I m., Wieluń 2009; Drużynowe Mistrzostwa Polski I Liga - I m. na IV szachownicy, zarazem uzyskanie drugiej ostatniej normy mistrzowskiej (elo 2470), Katowice 2010; tyt. Mistrza FIDE nadany przez Międzynarodową Federację Szachową, 2011.

Lekkoatletyka: w szkole podstawowej - wicemistrzostwo woj. kaliskiego w biegu na 300 m; w liceum - brązowy medal w drużynie w czwórboju lekkoatletycznym w woj. kaliskim, II m. w tenisie stołowym w Igrzyskach Młodzieży Salezjańskiej.

Sztuki walki: udział w pierwszych Mistrzostwach Polski juniorów w Modern Ju-Jitsu.

Inne przeds. W l. 2004-2011 organizator cyklicznego turnieju szachowego o Grand Prix BP w Ostrowie Wlkp. - także w BP prow. w okr. wakacyjnym bezpłatnych kursów nauki gry w szachy pt. „Graj jak Kasparow”; w l. 2008-2011 organizator Ogólnopolskiego Turnieju Feryjnego dla Dzieci i Młodzieży o Puchar Prezydenta Miasta Ostrowa Wlkp. w SP nr 11; w 2010 r. z okazji 80. rocznicy ostrowskich szachów współsprawca wydania przez OTSz ośmiu pocztówek o tematyce szachowej; w l. 2010-2011 trener-koordynator szachowej kadry Wielkopolski juniorów i młodzików.

Wyst. W 2010 r. w MMOW inicjator ekspozycji „80 lat zorganizowanej działalności szachowej w Ostrowie Wielkopolskim 1930-2010”.

Org. sport. Od 2007 r. sekr., a od 2009 r. wiceprez. Zarządu OTSz; także od 2009 r. czł. Komisji Historycznej Polskiego Związku Szachowego.

Źródła: rel. bezp.; P. Dudziński, *Historia szachów na ziemi ostrowskiej cz. II. Słownik biograficzny szachistów ostrowskich*, Ostrów Wlkp. 2011, s. 30-36.

Dykcik Zenon - ur. w 1933 w Skokowie w pow. gostyńskim. Urzędnik miejski, regionalista. W 1964 r. zamieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: LP w Krotoszynie; Studium Zaocznego Historii Wydz. Historycznego UAM w Poznaniu (1977) - pr. magisterska pt. *Rola społecznego ruchu zbieractwa i źródeł historycznych w Ostrowie Wielkopolskim*, Poznań 1977.

Z. M.in.: po liceum wychowawca w zakładach poprawczych, wpieryw w Miejskiej Górcie, następnie w Koźminie; w l. 1969-1970 prac. Referatu Kultury w Wydz. Oświaty i Kultury RN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1970-1973 kier. Wydz. Spraw Wewnętrznych PMRN, a po reorganizacji w l. 1973-1975 kier. Wydz. Spraw Wewnętrznych PP i MRN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1975-1990 wpieryw kier. Wydz. Spraw Społeczno-Administracyjnych, następnie do 1990 r. kier. i jeszcze w tymże r. od sierpnia do września insp. w Wydz. Spraw Obywatelskich UM w Ostrowie Wlkp.; w l. 1990-1994 prac. Wydz. Techniczno-Inwestycyjnego UM w Ostrowie Wlkp.; w l. 1994-1999 (do emerytury) spec. ds. najmu lokali w Miejskim Zakładzie Gospodarki Mieszkaniowej w Ostrowie Wlkp.

Publ. Pr. hist.: *Rola społecznego ruchu zbieractwa i źródeł historycznych w Ostrowie Wielkopolskim*, Poznań 1977; „*Republika Ostrowska*”. *Przyczynek do historii Powstania Wielkopolskiego 1918-1919*, OTK, Ostrów Wlkp. 1989 (następne ed.: MMOW, Ostrów Wlkp. 1992, 1995, 2003). Także: *Udział ostrowian i odolanowian w Powstaniu Wielkopolskim 1918-1919*, w: *Udział społeczeństwa Ziemi Kaliskiej w Powstaniu Wielkopolskim 1918-1919*, pod red. A. Czubińskiego, Federacja Towarzystw Kulturalnych Ziemi Kaliskiej, Kalisz 1978.

Pr. encykl. *Słownik biograficzny powstańców wielkopolskich 1918-1919*, pod red. A. Czubińskiego i B. Polaka, Poznań 2002 - siedem biogramów, m.in. wspólnie z J. Mertką biogr. Jana Mertki, powstańca wielkopolskiego.

Publ. w czasop. „Południowa Wielkopolska”, „Wagon”, „Gazeta Poznańska”, „Gazeta Ostrowska”, „Orędownik Ostrowski”, „Zeszyty Naukowe Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego”, „Księga Pamięci”, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego”. M.in.: *Jak to dawniej w Kaliszu bywało*, „PW” nr 9/1977; *Przed 70 laty - oswobodzenie Ostrowa*, „W” nr 24/1988; *Republika Ostrowska - wydarzenia sprzed 70 laty*, „GP” nr 262/1988 (fragm. masz.); *O monografii Ostrowa Wielkopolskiego uwag kilka*, „OrO” nr 7, 8/1991; *Ostrowskiej filatelistyki początki*, „GO” nr 34, 23 czerwca 2000; *Szkic monograficzny szpitalnictwa w Ostrowie Wielkopolskim do roku 1956*, „ZNKTL” nr 8/2002; *Oswobodzenie Ostrowa*, „ROTG”, t. III, 2008. Także: *Soboczyński Feliks*, „KsP”, z. 10, 2003 (tu błędnie jako Sobczyński przedrukowane nazwisko S. z pierwotnego jego biogramu w ww. *Słowniku biograficznym powstańców wielkopolskich 1918-1919*) - o powstańcu wielkopolskim, uczniu ostrowskiego gimnazjum.

Zesp. red. *Kształtowanie władzy ludowej w Ostrowskiem w latach 1945-1949*, KP PZPR w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. [b.d.] - czł. Komitetu Red.

Prelekcje. „Rys historyczny ruchu filatelistycznego na terenie m. Ostrowa Wielkopolskiego 1945-1955-2005”, MMOW - Ostrów Wlkp. 2006.

Spot. aut. Promocja kolejnej ed. „*Republiki Ostrowskiej*”, MMOW - Ostrów Wlkp. 2003.

Inne przeds. W 1989 r. czł. Zespołu Problemowego ds. nazewnictwa ulic przy MRN (Uchwałą nr X/63/89 dokonano w mieście pierwszych zmian, nadając zmienianym nazwom najczęściej imiona polskich patriotów, szczególnie tych, których pamięci nie czczono w minionej epoce, A.F., M.K.); w 1992 r. pomysłodawca i współorganizator w MMOW wyst. „Tradycje ruchu muzycznego w Ostrowie na przestrzeni ostatnich stu lat” - z tej okazji przekazał muzeum oprac. przez J. Waldowskiego i wydany nakł. Tow. Śpiewu w Ostrowie *Dziennik czwartego Zjazdu Śpiewaków Polskich w Ostrowie odbytego dnia 25, 26 i 27 lipca 1891* oraz dziesięć afiszy i telegramów z okr. 1898-1975 anonsujących występy ostrowskich chórów i orkiestry ZNTK.

Org. społ. Czł. PZF; w l. 1965-1966 prez., w l. 1988-1991 zca prez. OTK; w l. 1977-1979 prez. reaktywowanego w 1977 r. Koła Terenowego PTH w Ostrowie Wlkp. (wiceprez. K. Szymański, sekr. S. Pacyna, skarbnik H. Kupczyk), które za jego prezesury wydawało m.in. *Kartki z dziejów* - przyczynki historyczne dotyczące Ostrowa Wlkp. i okolic.

Źródła: rel. bezp.; arch. UM w Ostrowie Wlkp.; dok. *Potwierdzenie przyjęcia daru* (podpis potwierdzającego: W. Banach, MMOW, 10.11.1992); *Słownik biograficzny powstańców wielkopolskich 1918-1919*, Poznań 2002, s. 230-231, 336-337; M. Bodys, *Polskie Towarzystwo Historyczne - Oddział w Kaliszu w latach 1970-1989*, „Rocznik Kaliski”, t. XXXIII, Kalisz 2007, s. 171; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys...*, s. 97; rel. żony Zofii Dykcik; rel. prawnuczki J. Waldowskiego B. Zydorowicz.

Dymalski Edmund - ur. w 1917 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1992 r. w Poznaniu. Leśnik, prac. naukowy.

W. Absolwent: Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1938); Wydz. Leśnictwa Uniw. Poznańskiego (1949). Ukończył także Szkołę Podchorążych Rezerwy 25. Dywizji Piechoty w Szczypiornie w st. plut. pchor.

W cz. II w. św. Uczestnik kampanii wrześniowej w Armii Poznań - ranny, osadzony został w przejściowym obozie dla jeńców wojennych w Jabłonie. Po zwolnieniu, w Ostrowie Wlkp.: prac. tartaku, w l. 1940-1942 księgowy w Zakładzie Elektrotechnicznym Niemca Kuscha, a od 1942 r. do końca wojny prac. w firmie Holzindustrie-Oswald Hartmann; czł. ZWZ/Ak (m.in. pseud. „Wagner”, Schmidt, „Adamski”) - w l. 1942-1944 pełnił funkcję komendanta miasta, a w l. 1944-1945 był komendantem Obwodu AK. (...) *Dosłużył się stopnia podporucznika* (M.S.).

Po II w. św. Prac. Nadleśnictwa Glińnica, a od 1946 r. Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu. W l. 1950-1954 organizator i następnie zca dyr. Rejonu Przemysłu Leśnego w Ostrowie Wlkp.; od 1954 r. prac. nauk. w Zakładzie Konserwacji Drewna i w Zakładzie Mechanizacji Technologii Drewna w Instytucie Technologii Drewna w Poznaniu.

Publ. Autor m.in. 18 pr. naukowych.

Ostroviana. Publ.: wraz z T. Bartkowskim, *Perspektywy rozwoju na najbliższe lata*, w: *Ostrów Wielkopolski, Dzieje miasta i regionu*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1990.

Pr. ed.: monografia *Ostrów Wielkopolski, Dzieje miasta i regionu*, Poznań 1990 - pomysłodawca i czł. Komitetu Redakcyjnego.

Org. społ.: w l. gimnazjalnych czł. DH im. T. Zana; czł. Konwentu Seniorów Ostrowian w Poznaniu.

Źródła: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 4, 455-468; E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 22, 174; L. Kozacki, *Droga naukowa i sylwetka Tadeusza Bartkowskiego*, Wyd. UAM, Poznań 1997; *Stowarzyszenie Ostrowian w Poznaniu. Wybrane dokonania, sylwetki, wspomnienia, refleksje*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2001, s. 4, 5; M. Sobczak, *Dymalski Edmund*, „Księga Pamięci”, z. 8, 2002.

Dziergwa Roman - ur. w 1956 r. w Ostrzeszowie. Germanista, literaturoznawca, tłumacz. Od 1982 r. mieszka w Poznaniu.

W. Absolwent: I LO w Ostrzeszowie (1975 - tego też r. finalista I Olimpiady Geograficznej); Ekonomiki i Organizacji Handlu Zagranicznego na Wydz. Ekonomiki Produkcji i Obrotu AE w Poznaniu (1980); filologii germańskiej na Wydz. Filologicznym UAM w Poznaniu (1981). Stypendysta: w l. 1985-1986 i 1991-1992 Uniw. im. Christiana Albrechta w Kilonii; w 1994 r. DAAD (Niemieckiej Centrali Wymiany Akademickiej) w Poczdamie; w 1996 r. Fundacji „Weimarer Klassik” w Weimarze.

St. nauk. Dr nauk humanistycznych w zakr. literaturoznawstwa germańskiego (1989) - st. uzyskany na Wydz. Filologicznym UAM; dr hab. (1998).

Tyt. nauk. Prof. nauk humanistycznych (2005).

Probl. bad. M.in.: polsko-niemieckie relacje na gruncie literackim, twórczość H. i T. Mannów oraz E.M. Remarque'a, wolnomularstwo a literatura, historia filmu w Niemczech i Polsce.

Z. Od 1982 r. asystent, od 1990 r. adiunkt, w 2000 r. mianowany prof. UAM; w l. 2005-2009 prof. nadzw., od 2009 r. prof. zw. na UAM. Także: od 1999 zca dyr. ds. naukowych w Instytucie Filologii Germańskiej UAM, zarazem od 2005 r. kier. Zakładu Polsko-Niemieckich Stosunków Literackich. Inne: od 1999 r. wykładowca w Wyższej Szkole Języków Obcych w Poznaniu.

Publ. Autor i współautor 6 edycji, m.in.: *Lessing und die Freimaurerei. Untersuchungen zur Rezeption von G.E.Lessings Spätwerk 'Ernst und Falk. Gespräche für Freymäurer' in den freimaurerischen und antifreimaurerischen Schriften des 19. und 20. Jahrhunderts (bis 1933)*, Peter Lang Verlag 1992; Europäische Hochschulschriften: Reihe 1. Deutsche Sprache und Literatur; *Literaturästhetik versus Tagespolitik. Zur Rezeption und Funktion der deutschsprachigen Literatur in Polen in der Zwischenkriegszeit (1918-1939)*, Peter Lang Verlag, Frankfurt am Main 1998; *Am Vorabend des Grauens. Studien zum Spannungsfeld Politik - Literatur - Film in Deutschland und Polen in den 30er Jahren des 20. Jahrhunderts*, Peter Lang Verlag, Frankfurt am Main 2005, Posener Beiträge zur Germanistik, hg. von Czesław Karolak, B.4.

Pr. encykl. M.in.: *Encyklopedia Powszechna PWN*, t. 1-6, PWN, Warszawa 1995-1996 - 21 haseł; *Słownik twórców kultury niemieckojęzycznej*, H. Orłowski, R. Dziergwa, J. Kałużny, C. Karolak, E. Połczyńska, Wyd. Poznańskie, Poznań 1997.

Pr. transl. Tłum. 18 książek, m.in.: Hans-Adolf Jacobsen, *Imperatyw pokoju. Polityka i wojna w XX wieku (Vom Imperativ des Friedens)* - oprac. M. Tomala, Wyd. Poznańskie, Poznań 2000 (s. 365-581). Także tłum. i oprac.: Arthur Rhode, *Schildberger Erinnerungen. Wspomnienia ostrzeszowskiego pastora*, Poznański Klub Tow. Przyjaciół Ziemi Ostrzeszowskiej, Poznań 2004.

Pr. red. M.in.: *Tomasz Mann w krytyce i literaturze polskiej. Antologia tekstów i dokumentów*, Biblioteka Telgte, Poznań 2003 - wyb., oprac. Także: *Studia Germanica Posnaniensia*, z. XXV - red., Poznań 1999.

Pasje. Historia kolejnictwa i sportu, muzyka klasyczna, jazz (tu istotny wpływ miała młodość z W. Kujawskim - *Witek był moim pierwszym (i chyba ostatnim) nauczycielem jazzu, postacią niemal legendarną*).

Org. społ. Czł. Poznańskiego Klubu Tow. Przyjaciół Ziemi Ostrzeszowskiej; od 2005 r. czł. Międzynarodowego Stow. Germanistów.

Ostroviana. Publ. w czasop.: „Gazeta Ostrowska”. *Pamięci Witolda Kujawskiego*, „GO” nr 14, 6 kwietnia 2011 („Dodatek Historyczny”).

Pr. transl.: A. Rhode, *Ostrowoer Erinnerungen. Wspomnienia ostrowskie*, BP, Ostrów Wlkp. 2008; F. Rutz, *Z kroniki parafii ewangelickiej w Nowych Skalmierzycach 1916-1919. Chronik der evangelischen Gemeinde Neu Skalmierschütz 1916-1919*, BP, Ostrów Wlkp. 2011. Także w ed. *Po niemiecku o Ostrowie* (MMOW, Ostrów Wlkp. 2008) m.in.: C. Blümel, *Utworzenie gimnazjum w Ostrowie* (Die Entstehung des Gymnasium zu Ostrowo, Ostrowo ok. 1870); H. Graetz, *Dziennik i listy* (fragm. - 1841-1842), (Tagebuch und Briefe, Tübingen 1977); A. Freimann, *Historia gminy żydowskiej w Ostrowie* (Geschichte der israelitischen Gemeinde Ostrowo, Ostrowo 1896); A. Heppner, *Z przeszłości i terażniejszości Żydów i gmin żydowskich w Prowincji Poznańskiej* (fragm.), (Aus Vergangenheit und Gegenwart der Juden und der jüdischen Gemeinden in den Posener Landen, Koschmin-Bromberg 1909).

Zesp. red.: F. Rutz, *Z kroniki parafii ewangelickiej w Nowych Skalmierzycach...* - czł. zesp. wraz z J. Biernaczykiem i W. Grabowskim.

Prelekcje: „Wolnomularstwo w Wielkopolsce”, BP - 2009.

Źródła: rel. bezp.; *Po niemiecku...*, s. 31-38, 39-49, 73-94, 101-113; R. Dziergwa, *Pamięci Witolda Kujawskiego*, „Gazeta Ostrowska” nr 14, 6 kwietnia 2011.

Eustachiewicz Lesław - ur. w 1913 r. w Brodach (woj. tarnopolskie), zm. w 1998 r. w Warszawie. Historyk literatury, krytyk literacki. Syn T. Eustachiewicza. W l. 1919-1928 mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Gimnazjum im. Przemysława II w Rogoźnie (1930) - w l. 1922-1928 uczeń Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp.); filologii polskiej na Uniw. Pozn. (1934). W 1934 r. stypendysta rządu włoskiego na Regia Universitata Italiana w Perugii. W 1936 r. nabył uprawnienia nauczyciela szkół średnich.

St. nauk. Dr (1947) - st. uzyskany na Uniw. Pozn., tyt. pr. doktorskiej „*Eneida*” w przekładzie *Andrzeja Kochanowskiego*.

W l. międzyw. W l. 1934-1939 naucz. w Liceum im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu.

W cz. II w. św. Po wysiedleniu przez Niemców z Poznania: naucz. prywatny w nadleśnictwie Świdnik na Lubelszczyźnie; w l. 1942-1943 naucz. w szkołach zawodowych w Lublinie, i tamże (wraz z ojcem) w tajnym Liceum im. S. Konarskiego; od 1940 r. czł. Szarych Szeregów (w l. 1942-1943 pfm, komendant chorągwi lubelskiej), następnie AK (*brał udział w akcjach wywiadowczych i kolportażu tajnej prasy*, J.Z.) - po ukończeniu kursu podchorążych w st. kpr. pchor. żołnierz oddziału „Nerwy”, w lipcu 1944 r. ranny w boju z Niemcami (wówczas w st. ppor. uczestnik akcji „Burza”); po powrocie do zajętego już przez Rosjan Lublina red. konspiracyjnego satyrycznego pisma „Wentylator” - aresztowany w listopadzie 1944 r. przez komunistyczne władze otrzymał karę śmierci zamienioną na 10 lat więzienia.

Po wojnie. Po amnestii w 1946 r. m.in.: naucz. w Liceum Jana Kantego w Poznaniu, następnie w 1947 r. asystent, a w l. 1947-1958 adiunkt - wykładowca literatury powszechnej, zca prof. literatury polskiej i lektor jęz. włoskiego na Uniw. Pozn.; w l. 1958-1962 wykładowca i zca prof. historii literatury polskiej w WSP w Krakowie, tam też czł. Komisji Historycznoliterackiej Oddziału PAN; w l. 1974-1977 docent kontraktowy w WSP w Siedlcach; w 1977 r. prac. dydaktyczny w WSP w Kielcach; w l. 1977-1979 (do emerytury) adiunkt w Instytucie Programów Szkolnych Ministerstwa Oświaty i Wychowania w Warszawie.

Publ. *Literatura Młodej Polski. Podręcznik dla techników*, PWSZ, Warszawa 1960; *Literatura staropolska. Podręcznik dla techników*, PZWS, Warszawa 1962; *Między współczesnością a historią*, Instytut Wydawniczy „Pax”, Warszawa 1973; *Przewodnik metodyczny z zakresu literatury powszechnej dla studiujących zaocznie*, WSP, Siedlce 1975; „*Wesele*” *Stanisława Wyspiańskiego*, WSiP, Warszawa 1975; *Obraz współczesnych prądów literackich*, WSiP, Warszawa 1976; *Młoda Polska. Charakterystyka okresu i wybór tekstów*, WSiP, Warszawa 1979; *Dramaturgia polska w latach 1945-1977*, WSiP, Warszawa 1979; *Młoda Polska. Charakterystyka okresu i wybór tekstów*, WSiP, Warszawa 1979; *Luigi Pirandello*, „Czytelnik”, Warszawa 1982; *Dramaturgia współczesna 1945-1980*, WSiP, Warszawa 1985; *Dramat europejski w latach 1887-1918*, PWN, Warszawa 1993; „*Szewcy*” *Stanisława Ignacego Witkiewicza*, WSiP, Warszawa 1994.

Także m.in.: *Typologia dramatu Młodej Polski na tle porównawczym*, w: *Z problemów literatury polskiej XX wieku*, t. 1, Warszawa 1965; *Komedie Adama Grzymały-Siedleckiego*, w: *Adam Grzymała-Siedlecki*, Kraków 1966; *Próba syntezy dziejów teatru polskiego w latach 1919-1939*,

w: *Pięćdziesiąt lat Teatru Śląskiego im. S. Wyspiańskiego w Katowicach*, Katowice 1976; *Humor Dygasińskiego*, w: *O Adolfie Dygasińskim*, Kielce 1979.

Pr. transl. M.in.: D. de Rougemont, *Miłość a świat kultury zachodniej*, Instytut Wyd. „Pax”, Warszawa 1968; J. Sémolué, *Julien Green czyli Obsesja zła*, Instytut Wyd. „Pax”, Warszawa 1969.

Publ. w czasop. M.in.: „Ruch Literacki”, „Kierunki”, „Pamiętnik Literacki”, „Dialog”. M.in.: *Lingua e pensiero*, „RL”, 1934 - debiut prasowy, rec. książki G. Bertoniego *Lingua e pensiero*; *Spory o interpretację twórczości Wyspiańskiego*, „PL”, z. 1, 1959; *Dramaty Wojciecha Bąka*, „D” nr 6/1967.

Pr. red. i ed. M.in.: K. Opaliński, *Satyry*, Ossolineum, Wrocław 1953 - wstęp, oprac.; W. Bąk, *Zwycięstwo jesienne*, wyb. wierszy, Instytut Wyd. „Pax”, Warszawa 1964 - posł.; *Antologia literatury powszechnej*, t. 1-2, PZWS, Warszawa 1968, wyd. 2 zmienione 1973 - oprac.; *Wypisy z literatury powszechnej. Dla liceów*, PZWS, Warszawa 1970, wyd. 2 zmienione, podtytuł *Dla szkół średnich* 1973; W. Perzyński, *Wybór komedii*, Ossolineum, Wrocław 1980 - oprac.

Zesp. red. Instytut Wyd. „Pax” w Warszawie (gdzie zamieszkał w 1962) - w l. 1965-1969 rec. wewnętrzny. Także: Tygodnik „Kierunki” - w l. 1957-1979 współprac., a w 1964 r. kier. działu lit. (pisał recenzje teatr., ps. L.E.); miesięcznik „Dialog” - w l. 1958-1971 red.

Zesp. teatr. W l. 1956-1957 kier. poznańskiego Eksperymentalnego Zespołu Dramatycznego „Kuźnica” (tu: adaptacja sceniczna pow. H. Sienkiewicza *Krzyżacy*, 1956); w l. 1967-1968 kons. lit. w Teatrze Współczesnym we Wrocławiu; w l. 1970-1972 kier. lit. Teatru Klasycznego, a w l. 1972-1974 kier. lit. Teatru Studio w Warszawie; w l. 1977-1979 (do emerytury) kons. lit. Teatru Ludowego w Nowej Hucie. Inne: teatr amatorski w Gieczu (współautor z J. Zegalskim wystawionego w 1965 r. dramatu *Kołodziej czas*).

Om. w czasop. M.in.: Z. Bieńkowski, *Dystans*, „Kultura” nr 31/1974; T. Burek, *Pozłotka i coś jeszcze czyli sytematysta na opak wywrócony*, „Twórczość” nr 9/1974; M. Danielewicz Zielińska, *Historia literatury*, „Kultura” nr 7, 8/1975 (Paryż).

Odznac. M.in.: Medal Wojska przyznany przez rząd emigracyjny w Londynie, 1948; Krzyż Armii Krajowej, 1986.

Ostroviana. Publ.: *Forsan et haec*, w: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, Wrocław 1970 - wspomnienie z l. gimnazjalnych.

Publ. w czasop.: wiersze zamieszczane w l. 1927-1928 w gimnazjalnym piśmie „Promień”.

Prelekcje: wieczór poświęconego poezji W. Bąka w dwudziestą rocznicę jego śmierci, KMPiK - 1981.

Spot. nauk.: ref. podczas „Ogólnopolskiego sympozjum poświęconego sylwetce i twórczości Wojciecha Bąka” - 1983.

Org. społ.: czł. ZHP.

Źródła: J.Z., *Eustachiewicz Lesław*, w: *Współcześni polscy pisarze...*, t. 2 (1994), s. 265-266, t. 10, s. 275; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 111, 163-164; K. Niełacny, „Księga Pamięci”, z. 14, 2008.

Falczyński Piotr - ur. w 1952 r. w Ołoboku. Poeta. Mieszka w Ołoboku.

W. Absolwent: TK, specjalizacja - eksploatacja i naprawa taboru, w Ostrowie Wlkp. (1972). W 1975 r. zarzucił podjęte w 1974 r. studia zaoczne na Wydz. Maszyn i Pojazdów Roboczych PP.

Z. W l. 1972-1978 technolog norm materiałowych, a w l. 1979-1985 kier. magazynu w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1985-1986 ślusarz-spawacz, a w l. 1986-1989 insp. normowania czasowego w Przedsiębiorstwie Instalacji Przemysłowych „Instal” w Kaliszu; w l. 1989-1990 referent w Wydz. Oświaty UG Sieroszewice; w 1990 r. p.o. naczelnika i listonosz w UPT w Ołoboku; w l. 1990-1993 sezonowo zbieracz runa leśnego w Szwecji; w l. 1993-1995 magazynier

w Wytwórczo-Usługowej Spółdz. Pracy w Ostrowie Wlkp.; w l. 1996-1999 spawacz w firmie „Zentex” sp. z o.o. w Kaliszu; w l. 2000-2007 magazynier w Zakładzie Pracy Chronionej „Anpah” w Kaliszu, tamże od 2007 r. portier.

Publ. Tomiki poetyckie: *Nieistotny fakt...*, UG Sieroszewice, Sieroszewice 2008; *Niedyskrecja czasu*, BP, Ostrów Wlkp. 2009.

Publ. w ed. zb. 38 edycji (wiersze, opowiadania), m.in. w Ostrowie Wlkp.: tomik dokumentujący Wieczory Działań Artystycznych *Szuflada 2004*, PIK, 2005; ant. *Ostrowskie adresy poetyckie. Świadectwo obecności II*, MMOW, 2006.

Publ. w czasop. M.in.: „Akant”, „Latarnia Morska”, „Świętokrzyski Kwartalnik Literacki”, „Sekrety ŻARu”.

Nagr. Wybór z ponad 70.: „Turniej Jednego Wiersza”, OCK, wyr. - Ostrów Wlkp. 2003, 2006, 2009; konkurs Wyd. Zysk i S-ka „Wielkopolska pisze dzieciom”, gł. nagr. - Poznań 2003; Powiatowy Konkurs Literacki „Walentynkowy wiersz miłosny”, BP, I nagr. - Ostrów Wlkp. 2004, 2007; konkurs Wyd. Zysk i S-ka „Pewnego razu w Wielkopolsce”, gł. nagr. - Poznań 2004; Ogólnopolski Konkurs Poetycki „O ludzką twarz człowieka”, wyr. - Krośnice 2005, 2009; Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Chleba smak”, OCK, II nagr. - Ostrów Wlkp. 2005, 2007; Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Stary Sącz - Witraż Poetycki”, wyr. - Stary Sącz 2006; Ogólnopolski Konkurs Poetycki „O laur Sądeckizny”, wyr. - Nowy Sącz 2008; Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Przyjaźń rodzi miłość na pustyni samotności”, wyr. - Turek 2009; Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Złote Lubańskie Pióro”, I nagr. - Lubań 2009; Ogólnopolski Konkurs Poetycki „W poszukiwaniu autorytetu”, I nagr. - Oświęcim 2009; Mazowiecki Konkurs Małej Formy Literackiej, I nagr. - Warszawa 2011; konkurs na fraszkę i piosenkę kabaretową, GOK, II nagr. - Wysocko Wielkie 2011; Konkurs Literacki „O szczyptę soli”, I nagr. - Nowa Sól 2011; Ogólnopolski Konkurs Literacki „Las - moja miłość”, I nagr. - Białowieża 2011.

Spot. aut. M.in.: promocja tomiku poetyckiego *Niedyskrecje czasu*, Ostrowskie Spotkania Literackie, prow. prof. P. Śliwiński, BP - Ostrów Wlkp. 2010.

Źródła: rel. bezp.; nota biogr., w: *Niedyskrecja czasu*, Ostrów Wlkp. 2009; A. Kielb-Szawuła, *Tomik Falczyńskiego - poety z Ołoboku*, „Fakty Ostrowskie” nr 5/2010.

Fibingier Barbara - ur. w 1954 r. w Kaliszu. Działaczka społeczno-kulturalna, animatorka ruchu muzycznego.

W. Absolwentka: I LO im. A. Asnyka w Kaliszu (1973); pedagogiki kultury na Wydz. Filologiczno-Historycznym WSP w Opolu (1980); Studiów Podyplomowych: Historia i Teoria Teatru, Filmu i Telewizji, na UŁ (1985); Studiów Podyplomowych: Rozwój samorządu lokalnego w procesie integracji europejskiej, na UŁ (2002). Stypendystka Rządu Brytyjskiego i MKiS (1990). Uczestniczka m.in. Seminarium Menadżerów Kultury w Warszawie (1993) oraz szkoleń: organizacja i zarządzanie instytucjami kultury w Niemczech - pobyt studyjny w 5. landach (1996); instytucje kultury Wielkiej Brytanii - pobyt studyjny zorganizowany przez Instytut Kultury Polskiej i Visiting Arts w Wielkiej Brytanii (1998).

Z. W l. 1973-1975 kier. Klubu Międzyzakładowego DK w Kaliszu; w l. 1975-1981 kier. Działu Doskonalenia w WDK w Kaliszu; w l. 1982-2008 zca dyr. ds. artystycznych, a od 2008 r. dyr. CKiS w Kaliszu. Także: w l. 1998-2003 wykładowca (gościnnie, blok zagadnień: Organizacja i Zarządzanie Instytucjami Kultury w krajach Gospodarki Rynkowej) na Wydz. Nauk Społecznych, kierunek: kulturoznawstwo, UAM w Poznaniu; w l. 2004-2010 wykładowca (gościnnie, przedmiot: promocja i marketing dóbr kultury) na WPA, kierunek: wych. muzyczne, UAM w Kaliszu.

Konf. Ogólnopolskie Konferencje MKiS - tematy: *Integracyjna funkcja domu kultury*, 1986; *Zmiana modelu ośrodka kultury*, 1990. Także: z ramienia MKiS uczestniczka konf. *Kultura i edukacja*, Bratysława (Słowacja), 1989.

Publ. w czasop. M.in. „Południowa Wielkopolska”, „Rocznik Kaliski”, „Kronika Wielkopolski”. M.in.: *Uczta prawdziwa*, „PW” nr 5/1984 - o Biesiadzie Folkloru Ziemi Kaliskiej zorganizowanej w Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Odolanowie; *Centrum Kultury i Sztuki w Kaliszu (Nowy model placówki kulturalno-oświatowej)*, „RK” t. XXIII, 1991; *Międzynarodowy Festiwal Pianistów Jazzowych w Kaliszu*, „KrW” nr 1/2006.

Zesp. red. Ed.: Seria wyd. „Chopin. Antonin” - inicjator i współred.: H.F. Nowaczyk, *Chopin na traktach Wielkopolski Południowej*, t. I, CKiS w Kaliszu, Stow. „Wielkopolskie Centrum Chopinowskie - Antonin” z siedzibą w Ostrowie Wlkp., Kalisz 2006; G. Bojanowski, *Tydzień w Antoninie. Opowieść o Chopinie*, t. II, CKiS w Kaliszu, MMOW, Kalisz-Ostrów 2009; Z. Pałat, *Zespół Pałacowy Książąt Radziwiłłów w Antoninie. Dziedzictwo materialne*, t. III, CKiS w Kaliszu, Kalisz 2011.

Przeds. muz. W Antoninie: współorganizator zapoczątkowanych w 1979 r. przez A. Leraczyka i K. Pussaka cyklicznych koncertów w rocznicę urodzin i śmierci F. Chopina (pierwotnie pod egidą ostrowskiego Tow. Miłośników Chopina, później także CKiS w Kaliszu oraz Stow. „Wielkopolskie Centrum Chopinowskie - Antonin”) - kontynuowanych następnie tylko pod szyldem CKiS; w l. 1983-2000 organizator wraz z A. Leraczykiem i K. Pussakiem „Konfrontacji chopinowskich”.

Także w Antoninie: w l. 1983-1986 organizator z A. Leraczykiem i K. Pussakiem pod egidą OTK i WDK w Kaliszu „*Dni Chopinowskich*” - wystąpiła na nim plejada gwiazd polskiej sceny muzycznej, m.in.: pianiści P. Paleczny (1983), J. Olejniczak (1985), B. Hesse-Bukowska (1984), M. Małygin (Francja, 1986); skrzypek J. Skramlik (1985), wiolonczelista R. Jabłoński (1984); śpiewak A. Hiolski baryton (1985). Całe przedsięwzięcie w ODK inaugurowały zesp. muz., m.in. Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Poznańskiej pod dyr. R. Czajkowskiego (1985), a na mieście anonsowały plakaty autorstwa znakomitych artystów plastyków, m.in.: A. Pągowskiego (1983) i T. Gaworzewskiego (1984).

Od 1987 r. organizator wraz z K. Pussakiem i A. Leraczykiem powstałego w miejsce „Dni Chopinowskich” **Festiwalu „Chopin w barwach jesieni”** (skład Biura Festiwalowego: dyr. A. Leraczyk, kier. art. K. Pussak, kier. Biura F., sekr. M. Frąszczak). Festiwal w 1993 r. organizowany w formule ogólnopolskiej, od 1994 r. w międzynarodowej, od 2001 r. odbywa się pod egidą Stow. „Wielkopolskie Centrum Chopinowskie - Antonin” w Ostrowie Wlkp. i CKiS w Kaliszu. Wystąpili na nim m.in.: pianiści B. Hesse-Bukowska (1998, 2002); E. Półlocka (1987), C. Maillols (Francja, 1988), K. Kenner (USA, 1988), T. Szebanowa (ZSRR, 1989), E. Kowalik (1990), A. Harasiewicz (1994), L. Angelow (Bułgaria, 1995), H. Czerny-Stefańska (1997), G. Sokolov (Rosja, 1998), M. Laforet (2000), R. Blechacz (2004), K. Jabłoński (2007), Mei-Ting-Sung (USA, 2008), A. Korsantia (Gruzja/USA, 2009), Hing-Yun Hu (Tajwan, 2010), Dang Thai Son (Wietnam/Kanada, 2011); skrzypkowie K.A. Kulka (1989), B. Nizioł (1993), V. Brodski (1994), M. Padovani (Szwajcaria, 1994), K. Danczowska (1995), K. Jakowicz (2003); wiolonczeliści A. Bauer (1988), R. Jabłoński (1996), A. Klocek (1997), M. Maisky (Izrael, 2001), I. Monighetti (Rosja, 2006), D. Musielak (2009); śpiewacy L.A. Mróz bas (1988), E. Podleś kontralt (1988), A. Hiolski baryton (1989), S. Wojtowicz sopran (1991), Z. Donat sopran koloraturowy (1992), I. Kremling sopran (Niemcy, 1996), G. Bradley sopran liryczno-koloraturowy (USA, 1997), S. Toczyńska mezzosopran (1999), J. Raé alt (2004), W. Ochman tenor (1987, 1990, 2008), H. Kearns sopran (Irlandia, 2011). Udział w festiwalu wzięły także m.in. Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Poznańskiej pod dyr. R. Czajkowskiego (1985),

Orkiestra Kameralna Polskiego Radia Amadeus pod dyr. A. Duczmal (1999), Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Kaliskiej pod dyr. A. Klocka (2002, 2006, 2007, 2008, 2009), Sinfonia Varsovia pod dyr. J. Maksymiuka (2006). Wiele koncertów recytacjami m.in. uświetniły aktorki M. Zawadzka (1991), T. Budzisz_Krzyżanowska (1992), A. Dymna (2001), A. Polony (2010) oraz aktorzy K. Majchrzak (1999), J. Nowicki (2009), J. Trela (2011).

W ramach festiwalu: w 1988 r. odbyło się Międzynarodowe Seminarium Muzykologiczne Tow. im. F. Chopina; w 1992 r. melomani mogli obejrzeć film *Błękitna nuta* w reż. A. Żuławskiego poświęcony burzliwym relacjom między Chopinem i G. Sand, a w 2007 r., po raz pierwszy w Polsce, *Legendę miłości* - obraz o uczuciu łączącym E. Radziwiłłównę z księciem pruskim, późniejszym cesarzem Wilhelmem I, zrealizowany przez P. Martina w 1938 r. w niemieckiej wytwórni filmowej UFA, notabene nie wyświetlany w III Rzeszy „z powodów politycznych”. Festiwalowi towarzyszyły organizowane okolicznościowe wyst. fot. i plast. (m.in. od 1993 r. z inicjatywy B. i Cz. Wosiów doroczna Międzynarodowa Wystawa Ekslibrisu Muzycznego „Antonin”), a informowały o nim plakaty autorstwa m.in.: R. Szayby (1987, 2009), J. Bendziechy (1990), A. Pągowskiego (1992, 1993), P. Łopatki (1994), R. Olbińskiego (1998), S. Eidrigeviciusa (1999), W. Świerzego (1996), L. Mądzika (2000). Festiwalowa kolekcja plakatu antonińskiego otrzymała nagrodę Roku Chopinowskiego 1999 przyznaną przez Muzeum Plakatu w Wilanowie. W l. 1997 i 2006 do festiwalowych książek programowych dołączono płyty CD z nagraniami utworów F. Chopina w wykonaniu m.in. B. Hesse-Bukowskiej, Reginy Smendzianki, K. Kennera i K. Kulki (w 2006 r. w książeczce płytowej pomieszczono teksty W. Suszyckiego oraz H.F. Nowaczyka, a płytę wydało Wyd. Fonograficzne POLMUSIC w Warszawie pod red. A. Bronarskiego przy współpr. A. Leraczyka, F. i W. Suszyckiego).

Inne przeds. muz. W Antoninie: od 1988 r. organizatorka wraz z A. Leraczykiem i M. Frąszczak pod egidą Wyd. KiS UM w Ostrowie Wlkp., Krajowego Biura Koncertowego i WDK w Kaliszu Turnieju Pianistów Stypendystów Zagranicznych o nagrodę im. Księcia A. Radziwiłła; w l. 1993-2004 organizatorka wraz z A. Leraczykiem corocznych „Koncertów Karnawałowych” pod egidą Tow. Miłośników Chopina i CKiS w Kaliszu; w l. 2000-2002 autorka Pałacowych Spotkań Muzycznych przekształconych w 2003 r. w Letni Festiwal Muzyczny; od 2005 r. pomysłodawczyni i realizatorka koncertów „Jan Paweł II In Memoriam” oraz Koncertów Noworocznych. W Kaliszu: od 1985 prac. Biura Organizacyjnego, a od 1998 producentka i współautorka koncepcji programowej Międzynarodowego Festiwalu Pianistów Jazowych; w l. 1992-2008 kier. Biura Programowego Ogólnopolskiego Festiwalu Muzyki dawnej „Schola Cantorum”; autorka i realizatorka cyklu koncertów „Barwy jazzu”.

Inna dział. W l. 1994-2002 czł. Rady Programowej Centrum Animacji Kultury w Warszawie; w 1998 r. czł. Międzynarodowego Zespołu ds. Opracowania Programu Polityki Prorodzinnej Państwa.

Ostroviana. Przeds. kult., m.in.: w l. 2008-2009 sprawczyni w ramach CKiS w Kaliszu zabezpieczenia środków zapewniających przystosowanie synagogi do potrzeb Ogólnopolskiego Festiwalu Teatrów Niezależnych w Ostrowie Wlkp.

Przeds. sport.rekr.: czł. Klubu Jeździeckiego Hufnal - w I Ostrowskim Rajdzie Konnym zdobyła palcat ufundowany przez wiceprezydenta Ostrowa Wlkp.

Org. społ.: w l. 1979-1981 sekr. Sekcji Jeździeckiej Hufnal.

Źródła: rel. bezp.; brosz. *5 lat Sekcji Jeździeckiej Hufnal*, Ostrow Wlkp. 1984; Z. Mikołajczyk, *Teatralna Świątynia Niezależności. Historia Ogólnopolskiego Festiwalu Teatrów Niezależnych w Ostrowie Wielkopolskim (2000-2008)*, Ostrow Wlkp. 2009, s. 27; A. Leraczyk, *Wykonawcy Ogólnopolskich Dni Chopinowskich i Międzynarodowych Festiwali „Chopin w barwach jesieni”*, w: *33 Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”. Antonin 2014*, Ostrow Wlkp. 2014, s. 180-187; fot. afisza

chopinowskiego koncertu rocznicowego w wykonaniu Lidii Grychtołówny organizowanego 24 lutego 2002 r. przez CKiS w Kaliszu („Nowy Impuls” nr 4, 5 kwietnia 2002).

Franc Aneta - ur. w 1976 r. w Pleszewie. Historyczka i archiwistka. Mieszka w Moszczance, gm. Raszków. W l. 1981-1997 mieszkała w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1995); Policealnej Szkoły Zawodowej w ZSE w Ostrowie Wlkp. (1997); archiwistyki na Wydz. Historycznym UAM w Poznaniu (2005).

Z. W 2006 r. archiwistka w AP w Zielonej Górze; od 2007 r. właścicielka firmy „Usługi Archiwistyczne Aneta Franc”; także od 2009 r. wykładowca WPA, kierunek: Ochrona Dóbr Kultury, UAM w Kaliszu.

Publ. *Z przeszłości klasztornego Ołoboku*, BP, Ostrów Wlkp. 2007 - publ. wieńczyła popularnonaukową konferencję zorganizowaną w tym samym r. w Ołoboku; z M. Kowalczykiem, *Ostrów Wielkopolski. Zarys dziejów samorządu miasta*, BP i GMOW, Ostrów Wlkp. 2010.

Także: z M. Kowalczykiem, *Na rubieżach państwa Hohenzollernów. Ostrów w okresie 1793-1919*, w: *Ostrów Wielkopolski - ilustrowane dzieje miasta*, GMOW i MMOW, Ostrów Wlkp. 2009; z A. Mąką, *Z historii ostrowskich kościołów*, w: *Ostrów Wielkopolski - ilustrowane dzieje miasta*, GMOW i MMOW, Ostrów Wlkp. 2009; *Zabytki okolic Raszkowa - kaplica w Skrzebowie i pałac w Przybysławicach*, w: *Raszków na przestrzeni wieków*, pod red. G. Kucharskiego, J. Bartczaka, UGiM, Raszków 2010. [W przygotowaniu: *Potęga obrazu. Dzieje parafii skrzebowskiej. Na pamiątkę jubileuszu 75-lecia budowy kościoła* - oprac. planuje wydać Parafia pw. Zwiastowania Pańskiego w Skrzebowej].

Publ. w czasop. „Odgłosy Dzwonów” (miesięcznik par. rzymskokatolickiej w Raszkowie), „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego”, „Rocznik Kaliski”, „Gazeta Ostrowska”, „Księga Pamięci”, „Fakty Ostrowskie”. M.in.: *Zasady korzystania z zasobów archiwalnych południowej Wielkopolski dla celów genealogicznych*, „ROTG”, t. I, 2006; *Obraz klasztoru Cysterek w Ołoboku w oczach społeczeństwa doby potrydenckiej (1580-1737)*, „RK” t. XXXII, 2006 - o klasztorze, który mimo że z kilkunastoma wsiami sytuował się w grupie średniozamożnych klasztorów, w świadomości społecznej uchodził za wyjątkowo majątny; *Tajemnicze początki klasztoru cysterek w Ołoboku*, „GO” nr 23/2008, 4 czerwca 2008 („Dodatek Historyczny”) - o kłopotach z ustaleniem r. założenia ww. klasztoru w Ołoboku, najdłużej (do kasaty przez rosyjskiego zaborcę w 1837 r.) czynnego klasztoru cysterek w Polsce; *Hłowiecki Tadeusz*, „KsP”, z. 16, 2009 (wb. 2010) - o ur. w 1892 r. w Raszkowie dr. nauk med., powstańcu wielkopolskim, poległym w 1919 r. w cz. wojny polsko-bolszewickiej pod Ihumeniem k. Mińska; *Unikatowe zbiory z II wojny światowej na płycie OTG*, „FO” nr 1/2010 - o wyd. w 2009 r. płycie DVD *II wojna światowa w Powiecie Ostrowskim* zawierającej m.in. wykaz pomordowanych przez okupanta księży z pow. ostrowskiego.

Pr. red. *Z przeszłości klasztornego Ołoboku*, Ostrów Wlkp. 2007 - red.

Zesp. red. M.in.: *Ostrów Wielkopolski - ilustrowane dzieje miasta*, Ostrów Wlkp. 2009 - czł. zesp.; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys dziejów samorządu miasta*, Ostrów Wlkp. 2010 - czł. zesp. Także: „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego” - w 2006 r. czł. komitetu red., w 2007 r. red. naczk., w 2008 r. przew. komitetu red.

Inne przeds. Realizacje z Funduszu Grantowego Dobrego Sąsiedztwa dla Ostrowa Wlkp.: płyta DVD *II wojna światowa w Powiecie Ostrowskim*, OTG, AP w Kaliszu, Ostrów Wlkp. 2009 - kier. projektu; płyta CD *Akta stanu cywilnego Parafii Rzymskokatolickiej w Ostrowie Wielkopolskim (1808-1874)*, OTG, AP w Poznaniu, Poznań-Ostrów Wlkp. 2010 - koordynator ed.

Org. społ. W l. 2005-2011 czł. OTG, od 2011 r. czł. Zarządu PTH Oddział w Kaliszu.
Organy przedst. Od 2010 r. radna IV kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW PiS).
Źródło: rel. bezp.

Frencel Maria - ur. w 1955 r. w Ostrowie Wlkp. Bibliotekarka.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1975). W 1984 r. ukończyła studia na Wydz. Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UAM w Poznaniu.

Z. Od 1975 r. prac. BP w Ostrowie Wlkp.: m.in. w l. 1991-2009 kier. Filii nr 1; od 2009 r. st. bibliotekarz w Filii nr 2.

Publ. w czasop. M.in.: „Impuls”. *W cieniu synagogi* („I”, nry 1-2/2001) - tekst poświęcony żydowskiej społeczności Ostrowa otwierał pierwszy numer pisma, niezależnego dodatku społeczno-kulturalnego „Kuriera Ostrowskiego”.

Wyst. Organizatorka ekspozycji w Filii nr 1 BP w Ostrowie Wlkp., m.in.: w 2000 r. „W cieniu synagogi”; w 2001 r. „Prawosławie - słowo i obraz”.

Konf. W 2002 r. współorganizatorka wraz z B. Rachutą i dyr. BP A. Derewieckim 4-dniowej konf. kulturalnej w ostrowskiej synagodze pt. „Przeszłość dla przyszłości” - wśród zaproszonych gości m.in. ambasador Izraela w Polsce Szewach Weiss. *Może to jakiś syjonistyczny spisek, że pan Bogdan (...) zakochał się wraz z żoną Haliną w hebrajskich literach i tych, co nimi piszą. Może to sprawa wielce podejrzana, że pani Maria, urok równy sile przebicia, akurat taką rzecz przedsięwzięła. Że tancerzy wspaniałych z Gurowa Hławieckiego (młodzież ukraińską) i z Izraela ściągnęła. Że było o narodach, ale i o wyznaniach: żydowskim, prawosławnym, luteranckim - pisał m.in. o F. na łamach „Gazety Wyborczej” Jonasz.*

Źródła: rel. bezp.; Jonasz, *Harry Potter i Ostrów Wielkopolski*, „Gazeta Wyborcza” nr 227, 28 września 2002.

Friedberg Marian - ur w 1902 r. we Lwowie, zm. w 1969 r. w Krakowie. Archiwista. Syn J. Friedberga.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1921); UJ w Krakowie (1925).

St. nauk. Dr (1926) - st. uzyskany na UJ, tyt. pr. doktorskiej *Ród Łabędziów w wiekach średnich*.

Tyt. nauk. Prof. nadzw. (1954).

Probl. bad. Archiwistyka, historia średniowieczna Polski, genealogia, heraldyka, najnowsze dzieje Wielkopolski.

W l. międzyw. Pierwotnie pomocnik kancelaryjny, następnie od 1926 archiwariusz w Archiwum Akt Dawnych w Krakowie. Także: od 1936 r. czł. Komisji Historii Sztuki, od 1937 czł. Komisji Historycznej PAU.

W cz. II w. św. Kier. Archiwum Akt Dawnych w Krakowie - *przyczynił się do uratowania znacznej części zbiorów archiwum, gromadził także polską prasę konspiracyjną.*

Po wojnie. Do 1959 r. dyr. Archiwum Akt Dawnych w Krakowie; w l. 1959-1968 (do emerytury) kustosz Oddziału Akt Miejskich Archiwum Państwowego Miasta Krakowa i Województwa Krakowskiego. Także: od 1947 czł. korespondent PAU.

Dział. dydakt. W l. 1946-1952 wykłady z archiwistyki, genezy rycerstwa polskiego, heraldyki miejskiej, historii miast oraz sfragistyki na UJ.

Publ. M.in.: *Herb miasta Krakowa*, nakł. Archiwum Aktów Dawnych Miasta Krakowa, Kraków 1937; *Kultura polska a niemiecka. Elementy rodzime a wpływy niemieckie w ustroju i kulturze Polski średniowiecznej*, t. 2, Wyd. Instytutu Zachodniego, Poznań 1946; *Wydawanie źródeł*

archiwalnych, PWN, Warszawa 1963. Także m.in.: *Klientela świecka biskupa krakowskiego w w. XII-XIV. Ze studiów nad organizacją społeczeństwa w Polsce średniowiecznej*, w: *Studia historyczne ku czci Stanisława Kutrzeby*, t. 2, Kraków 1938.

Publ. w czasop. „Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego”, „Przegląd Zachodni”, „Archeion”. M.in.: *Klejnoty Długoszwowe*, wyd. M. Friedberg, „RPTH”, t. 10, 1931; *Ołtarz krakowski Wita Stwosza*, „PZ” nr 7,8/1952; *Kancelaria miasta Kazimierza pod Krakowem 1335-1802*, „Ar”, t. 36, 1962; *Przygotowanie do zawodu archiwisty*, „Ar”, t. 44, 1966.

Inne przeds. Min.: oprac. po wojnie dla RM Krakowa nowych nazw ulic.

Org. społ. Czł. Tow. Miłośników Historii i Zabytków Krakowa; czł. Societe d'Histoire du Droit w Paryżu.

Ostroviana. Publ.: *Gimnazjum w latach repolonizacji (1919-1921)*, w: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, Wrocław 1970.

Org. społ.: w l. 1920-1921 pierwszy prez. *legalnego* TTZ.

Źródła: S. Pacyna, *W II Rzeczypospolitej*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 145; tamże, M. Friedberg, *Gimnazjum w latach repolonizacji (1919-1921)*, s. 259-272; <http://lubimyczytac.pl/autor/83898/marian-friedberg> (dostęp: 14.11.2018); <https://ank.gov.pl/aadm/dyrektorzy.html> (dostęp: 14.11.2018).

Fudała Tadeusz - ur. w 1924 r. w Wawelówce w pow. skałackim na Wołyniu. Oficer WP, działacz gospodarczy, autor publ. wspomnieniowych z cz. II w. św. Od 1967 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent m.in.: 7-letniej szkoły powszechnej w Skałacie (1939); Leningradzkiej Szkoły Oficerów Artylerii nr 3 w Kostromie w ZSRR (1944) - szkołę ewakuowano z Leningradu; TE dla Dorosłych w Poznaniu (1958); Dwuletniego Studium Ekonomiczno-Spółdzielczego Polskiego Tow. Ekonomicznego w Krakowie (1963); WSE w Poznaniu (1968 - studia zaoczne). Ukończył także dwuletni kurs pedagogiczny dla nauczycieli szkół zawodowych w Warszawie. W 1978 r. zdobył uprawnienia pilota wycieczek krajowych.

W cz. II w. św. Sybirak - po deportowaniu wraz z rodzicami w 1940 r. przez Rosjan na środkowy Ural, m.in. drwal zatrudniony przy wyrębie tajgi w kolchozie Chłynówka k. Jołwy w obwodzie świerdłowskim; od 1941 r. (po objęciu Polaków „amnestią” w wyniku polsko-radzieckiej umowy o pomocy w wojnie z Niemcami) m.in. brygadzysta w kolchozie im. Mołotowa we wsi Zapłatina; od maja 1943 r. żołnierz sformowanej w Sielcach nad Oką 1. DP im. Tadeusza Kościuszki - w 1944 r., po szkole oficerskiej, wpierw dca plutonu w st. chor., następnie, awansowany w grudniu 1944 r. na st. ppor., dca baterii w 1. Pułku Artylerii Lekkiej, z którym uczestniczył w operacji brzesko-lubelskiej i odrzańsko-berlińskiej 1. Armii WP, odnosząc w 1945 r. ciężkie rany w walkach nad kanałem Ruiner w Branderburgii.

Po wojnie. Po hospitalizacji: od 1946 r. por. ww. 1. Pułku Artylerii Lekkiej WP (od 1945 r. zwanego Berlińskim) w Białymstoku, przeniesiony następnie do Skierniewic i potem na Wojskowy Poligon Artyleryjski w Orzyszu, gdzie wszedł, skierowany przez dowództwo garnizonu, w skład tamtejszej MRN, pełniąc w niej funkcję przew. Komisji Finansowo-Budżetowej. Po zwolnieniu w kwietniu 1953 r. w st. kpt. do rezerwy: nauczyciel dochodzący - dorabiał do renty inwalidzkiej w Zas. Szk. Zaw. w Szamotułach; zarazem w l. 1953-1962 prac. Działu Kontroli Wewnętrznej w PSS w Szamotułach; od 1958 r. czł., a w l. 1962-1967 przew. Powiatowej Komisji Planowania Gospodarczego RN w Szamotułach; w l. 1967-1973 przew. Komisji Planowania Gospodarczego PMRN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1973-1974 prez. Handlowej Spółdz. Inwalidów im. Powstańców Wielkopolskich w Ostrowie Wlkp.; w l. 1974-1977 spec. ds. danych statystycznych AM w Łodzi przy ZOZ w Ostrowie Wlkp.; w l. 1977-1980 (do emerytury) st. asystent ZOZ w Ostrowie Wlkp. W 1968 r. otrzymał st. mjr., w 1975 r. ppłk., w 2006 r. płk.

Publ. M.in.: brosz. *Miasto Ostrów Wlkp. w latach 1945-1967. Osiągnięcia i wyniki działalności*, oprac. pod red. T. Fudały, PMRN w Ostrowie Wlkp, 1968; *A zaczęło się w Ząbkach...*, w: *Dzieje frontowej miłości*, red. wyb. i oprac. C. Goliszewski, MON, Warszawa 1968 - pokłosie konkursu red. „Żołnierza Wolności”, Radiowego Magazynu Wojskowego, Zarządu Okręgowego ZBoWiD w Warszawie; *Azymut zwykle 45*, Instytut Wyd. „Pax”, Warszawa 1970; *Wojsko i rada*, w: *Szkoła nowego. Wspomnienia działaczy rad narodowych*, red. B. Wiloch, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1971 - pokłosie konkursu miesięcznika „Gospodarka i Administracja Terenowa”; *Czas walki i czas pracy*, w: *Pamiętniki inwalidów wojennych*, wyb. i oprac. H. Gaworski, MON, Warszawa 1971 - pokłosie konkursu Zarządu Gł. Związku Inwalidów Wojennych; *Na ogniowych pozycjach*; w: *W pierwszej i drugiej*, red. K. Cis, MON, Warszawa 1974 - pokłosie konkursu Gł. Zarządu Politycznego WP na wspomnienia żołnierzy 1. i 2. Armii WP (ed. rosyjska, tłum. W.A. Głazow, W.A. Swietłow: *Первая и вторая*, Министерство обороны СССР, Москва 1978); *Od uralskiej tajgi po Berlin*, w: S. Biskupski, *Między Marsem a Ateną. Wspomnienia wojenne nauczycieli*, MON, Warszawa 1977 - pokłosie konkursu „Żołnierskie drogi nauczycieli” zorganizowanego m.in. przez Ministerstwo Oświaty i Wychowania i Klub Oficerów Rezerwy; brosz. *Spółdzielczość Spożywców w Ostrowie Wielkopolskim (zarys działalności i rozwoju)*, „Społem” Woj. Spółdz. Spożywców w Kaliszu, Oddz. Ostrów Wlkp., Ostrów Wlkp. 1980; *Na środkowym Uralu*, w: *Sybirackie wspomnienia*, pod red. W. Banacha, W. Suszyckiego, MMOW, Ostrów Wlkp. 2000.

Inne teksty. *Perspektywy rozwoju społeczno-gospodarczego m. Ostrowa Wlkp. i pow. ostrowskiego. Zarys hipotezy (1975-2000)*, Instytut Medycyny Społecznej Akademii Medycznej w Łodzi, 1974 - masz.; *Prognoza demograficzna dla m. Ostrowa Wlkp. i pow. ostrowskiego do roku 2000*, Instytut Medycyny Społecznej Akademii Medycznej w Łodzi, 1974 - masz.

Publ. w czasop. M.in.: „Południowa Wielkopolska”, „WTK” (Warszawa). M.in.: *Był rok 1945...*, „PW” nr 1/1969 - życiorys mjr. A.W. Fieczina, z komendanta wojennego Ostrowa Wlkp.; *Pozdrowienia od A.W. Fieczina* - „PW” nr 9/1970 - informacja o otrzymanym od A.W. Fieczina liście, w którym m.in. dziękuje za przyznanie mu w 1961 r. tytułu Honorowego Obywatela Miasta Ostrowa Wielkopolskiego; *Od Bałtyku do Berlina*, „WTK” nr 8/1970 - o walkach ww. 1. Pułku Artylerii Lekkiej.

O F. w lit. S. Szponder, *Anhelli w Ruzajewce*, Dom Wyd. REBIS, Poznań 1996 - książka na kanwie syberyjskich wspomnień m.in. F., w niej także jego nota biogr.

Org. społ. Przew. Gł. Komisji Rewizyjnej Związku Inwalidów Wojennych RP; czł. Związku Sybiraków; czł. ZBoWiD. Także: w 1982 r. przew. Komitetu Założycielskiego „Społem” PSS w Ostrowie Wlkp.

Nagr. Konkurs red. „Żołnierza Wolności” pt. „Mój dzień powszedni”, wyr. - Warszawa 1969; konkurs Ośrodka Karta i Programu II TVP pt. „Czas Peerelu”, III nagr. za dziennik z l. 1970-1971 pt. *W okresie burzliwego przełomu* - Warszawa 1994.

Odznac. M.in.: Order Czerwonej Gwiazdy (ZSRR), 1947, 1951; Krzyż Walecznych, 1951; Patent Weterana Walk o Wolność i Niepodległość Ojczyzny, 1999; Krzyż Zesłańców Sybiru, 2004; Medal Pro Memoria, 2005; Za Zasługi dla Związku Inwalidów Wojennych, 2007.

Źródła: rel. bezp.; arch. domowe T. Fudały; rel. żony Bolesławy Fudały; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 260-261; A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski. Fakty...*, s. 111.

Galant Jan - ur. w 1964 r. w Zgorzelcu. Od 1989 r. mieszka w Ostrowie Wlkp. Historyk literatury, krytyk literacki.

W. Absolwent: I LO im. Tadeusza Kościuszki w Koninie (1983); filologii polskiej na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu (1988).

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (1995) - st. uzyskany na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM, tyt. pr. doktorskiej *Polska proza lingwistyczna. Debiuty lat siedemdziesiątych*; dr hab. (2011) - st. uzyskany na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM, tyt. rozpr. hab. *Odmiany wolności. Publicystyka, krytyka i literatura polskiego Października*.

Probl. bad. Literatura czasu PRL-u ze szczególnym uwzględnieniem l. 1954-1958, które przesądziły o rozwoju literatury polskiej na następne 30 lat aż do 1989 r.

Z. W l. 1988-1989 naucz. jęz. polskiego w Liceum Medycznym w Koninie; w l. 1993-1995 asystent, od 1995 r. adiunkt na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM - zajęcia dydaktyczne w Studium Filologii Polskiej w Kaliszu.

Publ. Pr. hist. i kryt. lit.: Marek Hłasko, Dom Wyd. REBIS, Poznań 1996; *Odmiany wolności. Publicystyka, krytyka i literatura polskiego października*, Wyd. Naukowe UAM, Poznań 2010.

Także m.in.: *Tadeusza Siejaka opowieść o chaosie*, w: *Próby... o prozie Tadeusza Siejaka*, pod red. K. Polarka, Klub Literacki im. T. Siejaka, Chodzież 1999; „*Najgorsza jest niepewność*”. *Portret artysty czasu przełomu*, w: *Powroty Iwazkiewicza*, pod red. A. Czyżak, J. Galanta, K. Kuczyńskiej-Koschany, „Poznańskie Studia Polonistyczne”, Seria Literacka, Poznań 1999; *Gest zamknięcia. „Kamień na kamieniu” Wiesława Myśliwskiego w perspektywie epickiej*, w: *O twórczości Wiesława Myśliwskiego (w siedemdziesiątą rocznicę urodzin pisarza)*, red. naukowy J. Paławski, Kieleckie Tow. Naukowe, Akademia Świętokrzyska im. J. Kochanowskiego, WBK w Kielcach, Kielce 2001; *Nieobecna (nie)usprawiedliwiona. Oblicze literatury zaangażowanej lat dziewięćdziesiątych*, w: *Literatura polska 1990-2000*, t. 2, red. T. Cieślak, K. Pietrych, Wyd. Zielona Sowa, Kraków 2003; *Ciągłość i zerwanie. Publicystyka okresu odwilży*, w: *Literatura w kręgu wartości. Materiały z VI sesji z cyklu „Świat jeden, ale nie jednolity”*, pod red. L. Wiśniewskiej, Wyd. Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2003; *Koniec bajki. Socrealistyczne i odwilżowe bajki prasowe*, w: *Bajki dla Janki*, pod red. K. Kuczyńskiej-Koschany, J. Maleszyńskiej, J. Szczęsnej, Zakład Poetyki Historycznej Instytutu Filologii Polskiej UAM, Poznań 2003; *Między erotyką a polityką. Odmiany inicjacji w opowieściach o Październiku 1956*, w: *Z problemów prozy. Powieść inicjacyjna*, pod red. W. Gutowskiego i E. Owczarz, Dom Wyd. DUET, Toruń 2003; *Tematy prozy rozrachunkowej w latach 1955-1957*, w: *Wariacje na temat*, red. J. Abramowska, A. Czyżak, Z. Kopec, Wyd. „Poznańskie Studia Polonistyczne”, Poznań, 2003; *Październik 1956 jako mit zbiorowy*, w: *Mity, mitologie, mityzacje - nie tylko w literaturze*, pod red. i ze wstępem L. Wiśniewskiej, Wyd. Uniw. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2005; *Żona strachu, matka łez. Świadectwa lęków w poezji polskiego Października*, w: *Przestrzenie lęku. Lęk w kulturze i sztuce XIX-XX wieku*, red. D.K. Sikorski, T. Sucharski, Wyd. Pomorskiej Akademii Pedagogicznej w Słupsku, Słupsk 2006.

Pr. encykl. *Aktualizacje encyklopedyczne. Suplement do Wielkiej Ilustrowanej Encyklopedii Powszechnej Wydawnictwa „Gutenberga”*, t. I, *Literatura - Teatr*, pod red. T. Lewandowskiego, Wyd. Kurpisz, Poznań 1996 - współautor.

Publ. w czasop. „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Scientiae Artium et Litterarum”, „Poznańskie Studia Polonistyczne”, „Pamiętnik Literacki”, „Kresy”, „Polonistyka”. M.in.: *Polska proza postmodernistyczna lat siedemdziesiątych*, w: *Postmodernizm po polsku?*, pod red. A. Izdebskiej i D. Szajnert, „AUL”, z. 8, 1998; *Polska proza lingwistyczna. Debiuty lat siedemdziesiątych*, „Poznańskie Studia Polonistyczne”, Seria Literacka, t. 12, UAM, Poznań 1998; *Młoda proza lat siedemdziesiątych wobec narracji klasycznej*, „PL”, z. 1, 1994; *Tadeusza Siejaka opowieść o chaosie*, „Kr” nr 33/1998; *Młoda proza (lat siedemdziesiątych) w oczach krytyki literackiej*, „Kr” nr 35/1998; [rec.] *Wykorzenie i literatura*, K. Uniłowski, *Koloniści i koczownicy. O najnowszej prozie i krytyce literackiej*, Kraków 2002, „Pol” nr 10/2003; *Ponure dni wolności*, „Pol” nr 4/2004; *PRL nasz powszedni*, „Pol” nr 5/2006.

Pr. red. *Powroty Iwaszkiewicza*, „PSP”, Poznań 1999 - red. wraz z A. Czyżak i K. Kuczyńską-Koschany; *PRL - świat (nie) przedstawiony*, „Poznańskie Studia Polonistyczne”, Poznań 2010 - red. wraz z A. Czyżak i M. Jaworskim; E. Wiegandt, *Niepokoje literatury. Studia o prozie polskiej XX wieku*, WBPiCAK, Poznań 2010 - red. wraz z J. Szczęsną.

Prow. spot. aut. M.in.: z J. Siedlecką, Centrum Kultury „Zamek” - Poznań 2005.

Inne przeds. W 1998 r. udział w audycjach *Rozmowy o książkach* w Radiu Centrum w Kaliszu.

Ostroviana. Publ.: *Zszywacze, spinacze, pinezki. Krótkie szkice o literaturze*, MMOW i OTN, Ostrów Wlkp. 2007.

Publ. w czasop.: „Gazeta Ostrowska”, „Impuls”, „Nowy Impuls”, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego”. M.in.: *Ach, ci Anglicy!*, „GO” nr 23, 14 czerwca 1998 - o książce P. Johnsona *Historia Anglików*, Gdańsk 1995; *Maliny*, „GO” nr 27, 12 lipca 1998 - o książce J. Tomkowskiego *Dwadzieścia lat z literaturą 1977-1996*, Warszawa 1998 - z konkluzją, że tytułowe maliny to, *proszę Państwa, krzewy, w które dałem się wpuścić kupując tę książkę; Galicyjskie obsesje Andrzeja Stasiuka*, „I” nr 6, 2 listopada 2001 - o zb. opowiadań A. Stasiuka *Zima*; *Uwaga! Krytyk*, „NI” nr 4, 1 kwietnia 2005 - o wykładzie *Polityka i erotyka. Polska powieść polityczna czasów demokracji* P. Czaplińskiego w BP w Ostrowie Wlkp.; *Amelia Banasiak. Wiersze*, „NI” nr 12, 3 grudnia 2004 - o poezji młodej ostrowskiej poetki; *Historie szpiegowskie*, „NI” nr 6, 6 czerwca 2005 - o książce J. Siedleckiej *Oblawa*, Warszawa 2005, w której autorka zawarła *pewną propozycję widzenia historii Polski po 1945 r., zbieżną z obrazem propagowanym przez zaciekle lustratorów, niezbitnie przekonanych, że posiadli właściwą, jedynie słuszną wersję prawdy*; *Przemoc i obcość, czyli „Pierwszy krok w chmurach” Marka Hłaski*, „ROTN” nr 3-4/2009 - o opowiadaniu Hłaski jako egzemplifikacji konstatacji, że *zasadniczym źródłem przemocy bywa strach - płynący z kontaktu z innością, ponieważ w przemocy „Chodzi o negację, negację innego bytu”*; *Poeta bezradnie zbuntowany. O jednym wierszu Remigiusza Michno*, „ROTN” nr 5/2011 - o poezji R. Michny.

Zesp. red.: miesięcznik społeczno-kulturalny „Impuls” dołączany do „Kuriera Ostrowskiego” - od października do grudnia 2001 r. stały współprac.; ukierunkowany na literaturę, muzykę i sztuki plastyczne miesięcznik „Nowy Impuls” dołączany do „Kuriera Ostrowskiego” - w l. 2002-2006 czł. red.; „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego” - od 2006 r. czł. komitetu red. Kluby lit.: w l. 2006-2009 współzał. i czł. wraz z K. Ćwiklak, W. Gawłowskim, W. Grabowskim, T. Gruchotem, H. Olejnik, L. Wawrzyniakiem Klubu Literackiego „Nowego Impulsu”.

O G.: W. Banach, *Ostrowski notes wydawniczy*, „Gazeta Ostrowska” nr 29, 25 lipca 1999 - *Polska proza lingwistyczna. Debiuty lat siedemdziesiątych*; Leszek Rawer, *Krytyk ugruntowany*, „Fakty Ostrowskie” nr 6/2008 - *Zszywacze, spinacze, pinezki. Krótkie szkice o literaturze*.

Prelekcje: „Literatura u schyłku PRL-u”, MMOW - 2000; „Październik’56 jako zbiorowy mit”, MMOW - 2006.

Spot. aut., m.in.: promocja pod szyldem „Ratuszowych Spotkań Literackich” książki *Marek Hłasko*, MMOW - 1997; promocja ed. *Zszywacze, spinacze, pinezki* (w większości zawierającej artykuły G. zamieszczone uprzednio w „Nowym Impulsie”), MMOW - 2008.

Spot. lit.: udział w Wieczorze Literackim „Nowego Impulsu” podczas festiwalu „Wszystko jest poezją” wraz z pozostałymi redaktorami pisma (W. Gawłowskim, T. Gruchotem i L. Wawrzyniakiem) oraz jego współprac. (K. Maliszewskim, P. Śliwińskim, A. Wiedemannem), BP - 2003.

Prow. spot. aut., m.in.: z U. Kozioł, BP - 2007; z K. Ćwiklak, MMOW - 2007.

Org. społ.: w l. 1999-2003 czł. Rady MMOW; od 2005 r. wiceprez., od 2008 r. prez. OTG.

Źródła: rel. bezp.; rel. L. Wawrzyniaka.

Gawłowski Wojciech - ur. w 1953 r. w Ostrowie Wlkp. Poeta.

W. Absolwent: II LO w Ostrowie Wlkp. (1972); studiów administracyjnych na Wydz. Prawa i Administracji UAM w Poznaniu (1977).

Z. W l. 1979-1989 spec. ds. administracyjno-prawnych w Spółdz. Rolniczej w Przybysławicach; od 1989 r. prac. Oddziału ZUS w Ostrowie Wlkp., m.in. w l. 2004-2011 kier. Samodzielnego Referatu ds. BHP oraz Ochrony PPOŻ, od lipca 2011 gł. spec. ds. BHP oraz Ochrony PPOŻ.

Char. twórca. Widoma metafizyczna osnowa twórczości G. wynika z szeroko pojmowanej tradycji chrześcijańskiej łączącej poetę z zaprzyjaźnionymi twórcami: R. Bakiem, W. Kassem, K. Kuczkowskim, S. Sterną-Wachowiakiem, T. Żukowskim.

Gawłowski rozumie szansę, jaką daje mu pozostawanie na obrzeża wielkiego świata, w tym świata wielkich środowisk literackich. Obrzeża mają lepszy pogląd na to co dzieje się w centrum. Pozostawiają więcej wolności w używaniu pojęć własnych, nie zapożyczonych i nie zrealizowanych do zmieniających się mód i hierarchii artystycznych. P. Śliwiński.

O ile można się zorientować z dedykacji i wypowiedzi, Gawłowski cenil Adamkiewicza, Adamkiewicz adorował Chojnackiego, Chojnacki zaś komplementuje Gawłowskiego. Ale to akurat rzeczywiście autorzy z prawdziwego zdarzenia, a przy tym nieco podobni. Wątek etyczny i historiozoficzny, miasto, sen i śmierć odnajdziemy także i w poezji Gawłowskiego. Wątek zagłady i śmierci jest tu może nawet wyraźniejszy. Sposoby lingwistyczne, także obecne, łączą się z reminiscencjami Herberta. P. Kuncewicz.

Gawłowski zaliczany był u progu swej kariery do nurtu społecznego w liryce Nowych Roczników. Obecnie określenie to nie brzmi zbyt fortunnie, acz niesie pewną istotną w pokoleniowym kontekście informację. Otóż Gawłowski nie mieścił się wtedy w dobrze widzianych przez ówczesnych decydentów życia literackiego ramach poezji „pejzażu wewnętrznego”. A że się to cenzorom i redaktorom w wydawnictwach nie podobało, świadczyć mogą perypetie z publikacjami jego tomików z lat osiemdziesiątych. W tym sensie był społeczny, choć dziś powiedzielibyśmy raczej, że był bardziej niż inni historyczny czy historiozoficzny. (...). Najważniejsze, że nie dał się w żadnej z tych klisz zamknąć - wypracował własny idiom stylistyczny i tematyczny, który dziś sytuuje go w kręgu dojrzałej, elegijnej retoryki, na przejmującym przecięciu metafizyki i eschatologii. P. Łuszczkiewicz.

Dojmujący głód sacrum, a w końcu doświadczenie sanctum jest tu wywodliwe z samej istoty „zewnątrza”, ze społecznego horyzontu egzystencji, z przeznaczenia ludzkiej zbiorowości, z jej dziejów i jej historycznych opresji, lecz głód ten i doświadczenie są właśnie jednoczesne z tym, co dzieje się „wewnątrz”, w duchowym życiu ludzkiego istnienia poszczególnego. „Drzewo Krzyża / wieńczy koronę stworzenia. // Toczeni nienawiścią, trawieni rozpaczą / poddani miłości / żyją w jego cieniu” - wersy te, pisane w latach stanu wojennego (Adoracja Królowej Polski, 1982-1987) są tedy konstatacją historiozoficzną i jednocześnie mistycznym aksjomatem. Odtąd ta dziwna, bo wywołująca poetyckie zdziwienie podwójność, szukająca jedności, będzie cechą świata przedstawionego, mówiącego podmiotu i jego języka. S. Sterna-Wachowiak.

Liryki W. Gawłowskiego wyróżniają się na tle polskiej współczesnej poezji kunsztowną stylistyką. Nic dziwnego, bo jego wierszom patronuje Jarosław Iwaszkiewicz z „Xeniami i elegiami”, można w nich dostrzec powinowactwa z „regularną” strofika Adama Ważyka i Aleksandra Wata, i - przede wszystkim - z silnie zrytmizowanym, muzycznym wierszem Józefa Czechowicza. K. Kuczkowski.

Publ. Poezje: *Błądnik równowagi*, powiel., Witryna Poetycka „Od Nowa” OKS, Poznań 1977; *Błądnik równowagi*, Zarząd Gł. SZSP, Warszawa 1978; ark. *Przypisy do przepowiedni*, WDK, Kalisz 1985; *Zmienna losowa*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1985; *Prowincja zimowego zmięzchu*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1993; *Zapach gasnącej świecy*, ed. bibliofilska, Galeria Autorska,

Bydgoszcz 2000; *Podania, życiorysy, legendy i baśnie*, Tow. Przyjaciół Sopotu, Sopot 2000 - tomik faktycznie wyd. w 2001 r., zob. datowanie przez autora wiersza *Krucjata dziecięca (IV)*; *Głosy, obrazy i sny*, SPP, Oddział w Poznaniu, Poznań 2003; *Prowincja ostrów miasta. Wiersze i poematy z trzydziestolecia 1977-2007*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2008; *Lunapark nieśmiertelności*, Tow. Przyjaciół Sopotu, Sopot 2011.

Ant. poet. Wiersze w ed.: *Debiuty poetyckie 1978*, wyb. i oprac. J. Leszin-Koperski, A.K. Waśkiewicz, Warszawa 1979; *Almanach ruchu kulturalnego i artystycznego SZSP 1977-1980*, wyb. J. Leszin-Koperski, Z. Sawicki, A.K. Waśkiewicz, Warszawa, 1980; *Którzy pamiętali słońce. Almanach młodej poezji wielkopolskiej*, wyb. E. Najwer, Poznań 1981; *Poeta jest jak dziecko. Nowe Roczniki*, wyb. Z. Jerzyna, M. Chrzanowski, J. Koperski, Warszawa 1987; *Poeta pamięta. Pokłosie I Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego*, oprac. G. Schlender, Kalisz 1999; *Poza słowa. Antologia wierszy 1976-2006*, wyb. T. Dąbrowski, Gdańsk 2006; *Zur Zeit*, oprac. G. Guben, A. Brown, Stuttgart, Niemcy, 2008; *Do przyjaciela wroga. Niemcy w poezji polskiej*, wyb. P. Roguski, Katowice 2010; *Das reicht für eine irrfahrt durch Polen*, wyb. P. Gehrish, Lipsk, Niemcy 2010 – ed. dwujęzyczna.

Publ. w czasop. M.in.: „Ostrowskie Litteraria”, „Zeszyty Poetyckie”, „Nowy Wyrzaz”, „Student”, „Nowy Medyk”, „Nurt”, „Ziemia Kaliska”, „Odgłosy”, „Życie Literackie”, „Integracje”, „Gazeta Malarzy i Poetów”, „Topos”, „W drodze”, „Arkuszy”, „Gazeta Olsztyńska”, „Południowa Wielkopolska” (red. kaliska), „Kalisia”, „Stuttgarter Schriftstellerhaus Almanach” (Niemcy), „Lichtungen” nr 119/XXX Jg. 2009 (Austria).

Wiersze, m.in.: *Prowincja ostrów miasta*, „OL” kwiecień 1989; *Z każdej myśli wyziera jaźń wszechświata*, „ZK” nr 36/1991 - wiersz dedykowany W. Banachowi. Proza (krótkie formy), m.in.: *Opowieść wigilijna*, „PW” nr 12/1981 - nostalgiczne wspomnienie z lat dziecińczych. Teksty różne, m.in.: [rec.] *Hamlet na linii*, „PW” nr 3/1979 - I. Bresan, *Przedstawienie Hamleta we wsi Głucha Dolna*, Teatr im. W. Bogusławskiego w Kaliszu; *Antynomie ciszy*, „NW” nr 2/1981 - o tomiku wierszy R. Chojnackiego *Z pozoru - cisza*, Poznań 1980; *Strony wiersza, strony świata*, „In” nr XXVI, 1990 (tekst wysłany do red. w 1985 r.) - o ant. *W stronę wiersza. Interpretacje poezji najnowszej*, Warszawa 1984; *W sferze potocznego doświadczenia*, „T” nr 2/1996 - o tomiku P. Berkowskiego *Kanapka energetyczna*, Poznań 1995; *Liryczny pamiętnik libertyńskiego klasycyzmu*, „A” nr 12/1999 - o cyklu poetyckim J.W. Goethego *Epigramy weneckie - Venezianische Epigramme*, tłum. P.W. Lorkowski, Kraków 1999; *Strażnik świetlistej pieczęci*, „T” nr 1-2/2006 - o zb. wierszy T. Żukowskiego *Pieczęć świetlista*, Poznań 2005; *Miejsca dróg i przepraw przez rzeczywiste*, „T” nr 3/2006 - o zb. wierszy R. Bąka, *Miejsca dróg i przepraw*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2005.

Om. M.in.: R. Chojnacki, *Nerwów krzak gorejący*, w: *Od „mówienia wprost” do „nowej prywatności”. O poezji lat siedemdziesiątych*, Warszawa 1984; P. Kuncewicz, *Agonia i Nadzieja. Literatura Polska od 1918 roku*, t. III, Warszawa 1993; P. Kuncewicz, *Leksykon polskich pisarzy współczesnych*, t. I, Warszawa 1995; P. Czapliński, P. Śliwiński, *Literatura polska 1976-1998. Przewodnik po prozie i poezji*, Kraków 2000; A. Legeżyńska, P. Śliwiński, *Poezja polska po 1968 roku*, Warszawa 2000.

Om. w czasop. M.in.: P. Śliwiński, *Z zewnątrz do wewnątrz*, „Arkuszy” nr 20, dod. do „Głosu Wielkopolskiego”, 16 kwietnia 1993 - *Prowincja zimowego zmięzchu*; P. Łuszczkiewicz, *Poetycki Ostrów Wielkopolski*, „Rocznik Kaliski”, t. XXVI, 1999; K. Kuczkowski, *Zapach gasnącej świecy*, „Gość Niedzielny” nr 19/2001 - *Zapach gasnącej świecy*; K. Kuczkowski, *Kroki dziecięcej krucjaty*, „Topos” nr 6/2001 - *Podania, życiorysy, legendy i baśnie*; D. Jarzabek, *Krucjata pamięci*, „Topos” nr 3/2002 - *Podania, życiorysy, legendy i baśnie*; T. Żukowski, *Obłoków krucjata dziecięca*, „Gazeta Malarzy i Poetów” nr 1/2002 - *Podania, życiorysy, legendy*

i baśnie; A. Ławniczak, *Uroda prowincji?*, „Gazeta Malarzy i Poetów” nr 4/2003 - *Głosy, obrazy i sny*; (koł), *Głosy, obrazy i sny. Poezja ostrowianina Wojciecha Gawłowskiego*, „Głos Wielkopolski” nr 217/2003 - *Głosy, obrazy i sny*; P. W. Lorkowski, *Znajome i znane*, „Twórczość”, XII/2004 - *Głosy, obrazy i sny*; W. Kudyba, *Łaska światłocienia. Liryka Wojciecha Gawłowskiego*, „Topos” nr 4/2008 - *Prowincja ostrów miasta*; K. Lisowski, *Pisanie ze środka świata*, „Nowe Książki” nr 12/2008 - *Prowincja ostrów miasta*.

Pr. red.: M.in.: R. Chojnacki, *Dla tego życia*, Witryna Poetycka OKS „Od Nowa”, Poznań 1976-1977 - red. wraz z J.K. Adamkiewiczem; W. Gawłowski, *Błądźnik równowagi*, Witryna Poetycka OKS „Od Nowa”, Poznań 1977 - red. wraz z J.K. Adamkiewiczem; *Przekłady wierszy poetów szwedzkich*, Witryna Poetycka OKS „Od Nowa”, Poznań 1977 - red. wraz z J.K. Adamkiewiczem; *Współczesna poezja szwedzka*, Witryna Poetycka OKS „Od Nowa”, Poznań 1977 - red. wraz z J.K. Adamkiewiczem.

Zesp. red. „Zeszyty Poetyckie” Klubu „Cicibór” - w l. 1975-1976 red.; Witryna Poetycka OKS „Od Nowa”, Poznań - w l. 1976-1977 red. wraz z J. K. Adamkiewiczem. Także: „Integracje” - w l. 1978-1988 czł. red.

Kluby lit. Czł. wraz z W. Banachem zał. w 1977 r. w Kaliszu przy WDK Korespondencyjnego Klubu Młodych Pisarzy, a następnie utworzonego w jego miejsce w 1981 r. Kaliskiego Klubu Młodych Pisarzy (klub zakończył dział. wraz z wprowadzeniem w grudniu tego samego r. w Polsce stanu wojennego).

Form. lit. Czł. powstałej w poł. l. 70. i istniejącej do pocz. l. 80. ub. w. w ideowej opozycji do poetów Nowej Fali „Nowej Prywatności” (poezji „nowych roczników”) - hołdujący temu nurtowi twórcy (m.in. także J.K. Adamkiewicz, R. Chojnacki, S. Sterna-Wachowiak), odżegnując się od deklarowania wspólnotowych powinności, *wybrali autobiografizm, liryczną wiwisekcję psychiki i nastroju, nieustanny przegląd swej duchowej „garderoby”* (P.C., P.Ś.).

Kontrowersje: wg leksykonu E. Głębieckiej *Grupy literackie w Polsce 1945-1989*, czł. wraz z W. Banachem w l. 1981-1987 uformowanej w w Krotoszynie grupy literackiej „Poboki” - autorka powołała się na niepodpisany artykuł *Literackie juvenalia. „Grupa Poboki”. Dochodzenie do siebie* w tygodniku „Ziemia Kaliska” nr 14/1983, zdaniem jednak G. kontakt obu ostrowskich twórców z grupą „Poboki” miał charakter incydentalny, bez żadnych konsekwencji formalnych czy implikacji artystyczno-ideowych, a jedynym uchwytnym śladem tej styczności jest jego wiersz *Przypisów do przepowiedni ciąg dalszy* opublikowany pod szyldem „Poboków” w ww. tygodniku.

O G. w lit. R. Chojnacki, *Noc. Wiersze 1977-1983*, Warszawa 1986 - wiersz *Gdzie jesteście*.

Przeds. rad. M.in.: w marcu 2006 r. audycja Sceny Poezji Teatru PR pt. *Głosy, obrazy i sny* - wiersze G. w interpretacji m.in. M. Benoit i A. Ferenc (zapis na płycie CD).

Inne przeds. W l. 1981-1982 udział w prowadzonych w Kaliszu przez pisarza H. Voglera instruktażowych spot. lit. w red. miesięcznika „Południowa Wielkopolska”.

Spot. aut. i lit. M.in.: Ogólnopolski Meeting Poetycki „Pomówmy o wartościach”, Planetarium - Chorzów 1980; II Ogólnopolski Meeting Poetycki pt. „W imię wartości”, Planetarium - Chorzów 1981; Warszawska Jesień Poezji, Staromiejski Dom Kultury - Warszawa 1985; Centrum Kultury „Zamek” - Poznań 1986, 2001; Festiwal Poezji, Dworek Sierakowskich - Sopot 2001, 2005, 2007; w ramach polsko-niemieckich kontaktów pomiędzy Oddziałem SPP w Poznaniu i Domem Pisarza w Stuttgarcie, Dom Pisarza - Stuttgart, Niemcy 2004; na zaproszenie środowiska polonijnego - Stuttgart, Niemcy 2005.

Konkursy lit. M.in.: Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. R.M. Rilkego, Tow. Przyjaciół Sopotu, dwumiesięcznik „Topos”, czł. jury - Sopot 2001; Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. M. Kajki,

Dom Kultury w Orzyszu i Muzeum M. Kajki w Ogródku - Oddział Muzeum K.I. Gałczyńskiego w Praniu, czł. jury - Orzysz, od 2005.

Org. społ. M.in.: W l. 1977-1981 czł. Koła Młodych przy poznańskim Oddziale ZLP; od 2002 r. czł., w l. 2002-2005 przew. Komisji Rewizyjnej, w 2005 r. wybrany czł. Zarządu Gł. SPP w Warszawie.

Nagr. M.in.: Konkurs „Debiuty Wiosny 1974”, II nagr. - Poznań 1974; Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Głosy - 76”, nagr. - Gliwice 1976; konkurs o „Zieloną Wazę”, nagr. - Poznań 1976; konkurs „Wiersze o Poznaniu i Wielkopolsce”, nagr. - Poznań 1976, 1977; Medal im S. Grochowiaka - Warszawa-Poznań 1978; konkurs „Wobec własnego czasu”, SZSP, wyr. za dziennik pisany w l. 1979-1981 - Warszawa 1981; Nagroda Peleryny - Gdańsk 1985; I Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Poeta pamięta” - wyr. za opatrzony godłem Ostoja wiersz *** / *Za opornik*, utwór związany tematycznie ze stanem wojennym - Kalisz 1998; konkurs „Wena'99”, nagr. - Kraków 1999; Konkurs Poetycki im R. M. Rilkego, nagr. - Sopot 1999.

Ostroviana. Publ.: wiersz *Trzy ćwiartki wieku*, w: *Trzy ćwiartki wieku. 75. rocznica powstania Gimnazjum i Liceum Żeńskiego w Ostrowie Wielkopolskim 1919-1994*, Ostrów Wlkp. 1994 (wiersz zamieszczony także w ed. *Zapis naszej obecności. Ciąg dalszy*, Ostrów Wlkp. 2009); *Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Struna Orficka” im. W. Bąka po pięciu edycjach 2006-2010*, w: *Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. W. Bąka*, OCK, Ostrów Wlkp. 2010.

Ant. poet., wiersze w ed.: W. Banach (oprac.), *Spokojne, ciche miasto szare*, Ostrów Wlkp. 1992; W. Gawłowski (oprac.), *Świadectwo obecności*, Ostrów Wlkp. 1996; W. Gawłowski, A. Kiełb-Szawuła, A. Leraczyk, *Prowincja liryczna. Antologia wierszy po godzinach*, red. T. Gruchot, Ostrów Wlkp. 2003; W. Banach, W. Gawłowski (oprac.), *Ostrowskie adresy poetyckie. Świadectwo obecności II*, Ostrów Wlkp. 2006.

Publ. w czasop.: „Południowa Wielkopolska”, „Wagon”, „Ostrowskie Litteraria”, „Impuls”, „Nowy Impuls”, „Kurier Ostrowski”, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego”.

Wiersze, m.in.: [debiut pras.] *** / *ten nerwów krzak gorejący* oraz *W głuszy miasta, na Jawie wyspy*, „PW nr 7/1977; *Prowincja ostrów miasta*, „OL”, kwiecień 1989; *Perspektywa*, „I” nr 6/2001; *Miasto jak na dłoni*, „NI” nr 10, 3 października 2005 (kantata, muz. A.H. Bączyk, napisana z okazji 600-lecie miasta Ostrowa Wlkp., wykonana podczas obchodów Święta Miasta Ostrowa Wlkp. w listopadzie 2005 r.); *Krucjata dziecięca (III)*, wiersz poświęcony A. Grzelakowi, „NI” nr 11, 17 listopada 2005; *Koleje rzeczy, koleiny dziejów*, „ROTN” nr 2, 2007.

Teksty różne, m.in.: *Poezja i proste czynności*, „W” nr 6/1989 - P. Berkowski, *Listy do sąsiada*, Ostrów Wlkp. 1988 (tekst także pomieszczony pod tym tyt. w zbiorze P. Berkowskiego *Proste czynności*, Ostrów Wlkp. 1991); *Impresje sopockie*, „NI” nr 9, 6 września 2002 - o Sopocie i piśmie „Topos”; *Pokłosie tułaczego szlaku*, „KO” nr 96, 29 listopada 2004 - S. Zybala, *Pokłosie Tułaczego Szlaku. Wiersze 1937-2002*, Ottawa-Ontario 2004; *Raptularz ostrowski według Witolda Banacha*, „NI” nr 3, 4 marca 2005 - W. Banach, *Historia Ostrowa na każdy dzień*, Ostrów Wlkp. 2004; *Miłosne przywiązanie*, „NI” nr 9, 5 września 2005 - W. Kass, *10 Gedichte aus Masurenland* i płyta CD *Trzydzieście wierszy*, Berlin 2003; *Apokatastasis - kronika czasów ostatecznych*, „NI” nr 8, 1 sierpnia 2005 - T. Żukowski, *Apokatastasis*, Poznań 2003.

Dedykacje poet., m.in. dla: W. Banacha, *Witoldowi Banachowi na chwilę życia*, w: *Prowincja ostrów miasta*; K. Ćwiklak, *O naturze snów*, w: *Lunapark nieśmiertelności*; T. Gruchota, *Po co?*, w: *Lunapark nieśmiertelności*; A.G. (A. Grzelaka), *Krucjata dziecięca (III)*, w: *Podania, życiorysy, legendy i baśnie*; J. Jankielewicz, *Koncert na skrzypce*, w: *Zapach gasnącej świecy*; A. Leraczyka, *Światłożrenica*, w: *Głosy, obrazy, sny*. Także: *Przypis do dyskusji przy kawiarnianym stoliku klubu „Nowy Impuls” (Doktorom Kornelii Ćwiklak, Janowi Galantowi, Tomaszowi Gruchotowi, Redaktorowi Lechowi Wawrzyniakowi i sobie)*, w: *Lunapark nieśmiertelności*.

Inne przeds. lit.: dzięki poetyckim koneksjom G. wiersze niemieckich poetów I. Santor w tłum. P.W. Lorkowskiego i A. Müllera w tłum. E. Wachowiaka zamieszczone w „Nowym Impulsie” (nr 5, 9 maja 2005 i nr 12, 5 grudnia 2005).

Pr. red.: ant. poet. *Świadectwo obecności*, Ostrów Wlkp. 1996 - wyb. wierszy, oprac. not biogr.; G. Bojanowski, *Tydzień w Antoninie*, Ostrów Wlkp. 1997 - współred. z W. Banachem; ant. poet. *Ostrowskie adresy poetyckie. Świadectwo obecności II*, Ostrów Wlkp. 2006 - noty biogr., wyb. wierszy, wyb. autorów (wraz z W. Banachem), kor.; *Po niemiecku o Ostrowie. Antologia tekstów historycznych i literackich z XIX i XX wieku*, Ostrów Wlkp. 2008 - red.

Zesp. red.: „Impuls” - od września do grudnia 2001 r. stały współprac.; „Nowy Impuls” - w l. 2002-2006 czł. red.

Kluby lit.: w l. 2006-2009 współzał. i czł. wraz z K. Ćwiklak, J. Galantem, W. Grabowskim, T. Gruchotem, H. Olejnik i L. Wawrzyniakiem Klubu Literackiego „Nowego Impulsu”.

Om.: T. Gruchot, *Prowincja „pro futuro”*, w: W. Gawłowski, A. Kiełb-Szawuła, A. Leraczyk, *Prowincja liryczna. Antologia spotkań po godzinach*, Ostrów Wlkp. 2003; W. Banach, *Ostrów pod znakiem pegaza*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2005.

Om. w czasop., m.in.: W. Banach, *Wojciech Gawłowski*, „Wagon” 4/1987; A. Kiełb-Szawuła, *Wojciech Gawłowski - poeta z dystansu*, „Gazeta Ostrowska” nr 28. 12 lipca 2000; L. Wawrzyniak, *To*, „Impuls” nr 1, 11 kwietnia 2001 - o wierszu *TO* z ed. *Zapach gasnącej świecy*; T. Gruchot, *Non-stop klatka*, „Impuls” nr 1, 11 kwietnia 2001 - o *Zapachu gasnącej świecy*; T. Gruchot, *Z niepewności w mit (czyli co począć z Atlantydą?)*, „Nowy Impuls” nr 3, 1 marca 2002 - o dwóch wierszach pt. *Atlantyda* - G. i W. Szymborskiej; T. Gruchot, *Fonia sennej wizji (O nowym tomie wierszy Wojciecha Gawłowskiego)*, „Nowy Impuls” nr 10, 9 października 2003 - o ed. *Głosy, obrazy i sny*. Także: H. Olejnik, *Poeta o poetach*, „Gazeta Ostrowska” nr 10, 7 marca 2007 - rozmowa z G.

Spot. aut., m.in.: prow. W. Banach, MCK - 1984; promocja zb. *Przypisy do przepowiedni*, prow. W. Banach, MDK - 1985; promocja tomiku *Prowincja zimowego zmierrchu*, prow. T. Gruchot, wiersze czytały studentki PWSTFiTV w Łodzi A. Greinert i A. Sobczak, MMOW - 1993; promocja tomiku *Zapach gasnącej świecy*, prow. kaliski krytyk lit. P. Łuszczkiewicz, MMOW - 2001; promocja tomiku *Głosy, obrazy, sny*, prow. T. Gruchot, BP - 2003; pod patronatem red. „Nowego Impulsu” wieczór jubileuszowy z okazji 30. rocznicy debiutu poetyckiego G., prow. P. Śliwiński, BP - 2007; „Benefis Wojtki Gawłowskiego”, w którym udział wzięli popularny aktor kabaretowy K. Daukszewicz oraz aktor Teatru Narodowego w Warszawie W. Zborowski, a stosowne laudacje wygłosili: W. Banach, W. Grabowski, T. Gruchot, A. Kiełb-Szawuła, A. Leraczyk, E. Matecka, M. Torzyński i L. Wawrzyniak, całość zaś (nagrana przez ostrowską Telewizję Proart) prowadzili W. Kass wraz z K. Kuczrowskim, kino Komeda - 2008.

Spot. lit., m.in.: promocja tomiku *Prowincja liryczna. Antologia wierszy po godzinach*, spot. wraz z T. Gruchotem, C. Janiszewskim, A. Kiełb-Szawułą, A. Leraczykiem, prow. T. Gruchot, kawiarnia „Literacka” - 2003; udział w Wieczorze Literackim „Nowego Impulsu” podczas festiwalu „Wszystko jest poezją” wraz z pozostałymi redaktorami pisma J. Galantem, T. Gruchotem i L. Wawrzyniakiem oraz współprac. K. Maliszewskim, P. Śliwińskim, A. Wiedemannem, BP - 2003.

Prow. spot. aut.: moderator spot. z T. Gruchotem, autorem książki *Wyrzucić niewyraźalne. O polskiej poezji metafizycznej po drugiej wojnie światowej*, MMOW - 2006; moderator spot. pod patronatem Klubu Literackiego „Nowego Impulsu” z K. Gałczyńską, córką K.I. Gałczyńskiego, BP - 2006. Także moderator spot. zorganizowanych przez L. Wawrzyniaka w ramach Prezentacji Literackich „Nowego Impulsu”: z K. Maliszewskim, kawiarnia „Max” przy Klubie Nauczyciela - 2006; z A. Wiedemannem, pub „Brama” - 2006.

Prow. spot. lit., m.in.: moderator spot. z redaktorami dwumiesięcznika literackiego „Topos” K. Kuczkowskim oraz W. Kassem podczas festiwalu „Wszystko jest poezją”, BP - 2004; pomysłodawca i animator cyklu wieczorów autorskich „Panorama Literacka”, m.in. z S. Sterną-Wachowiakiem i aktorką K. Feldman, PIK - 2004, 2005; recenzent „na żywo” podczas wieczoru „W ogrodzie snów” wierszy poetów prezentowanych w ramach organizowanych przez A. Kiełb-Szawułę Wieczorów Działań Artystycznych „Szufłada”, PIK - 2005; recenzent w obecności autorów wierszy pomieszczonych w ant. *Ostrowskie Adresy Poetyckie. Świadectwo obecności II*, MMOW - 2006.

Konkursy: **Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Struna orficka” im. W. Bąka**, poety najbardziej znanego i ze wszech miar „niewygodnego” dla literackich salonów i masowych mediów (W.G.), OCK, przew. jury, inicjator konkursu (w składzie m.in.: dyr. MMOW W. Banach, kustosz Muzeum K. I. Gałczyńskiego w Praniu W. Kass, zał. i red. nac. pisma literackiego „Topos” K. Kuczkowski, krytyk literacki S. Sterna-Wachowiak) - Ostrów Wlkp., od 2006. Także: I Konkurs Recytatorski Polskiej Poezji Współczesnej im. W. Bąka, ODK, czł. jury (wraz z przew. M. Kwiatkowskim - kier. lit. Teatru Nowego w Poznaniu, czł. E. Spałek - animatorką amatorskiego ruchu teatralnego, czł. D. Kasprzak - instr. ODK) - Ostrów Wlkp. 1986; konkurs hist. „Sześć wieków Ostrowa” dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych, MMOW, czł. jury wraz z przew. W. Banachem i W. Suszyckim - Ostrów Wlkp., od 2005; Ogólnopolski Konkurs Poetycki o Kobiecie XXI wieku „Homo ludens”, OCK, czł. jury - Ostrów Wlkp. 2010.

O G. w telew.: w ramach cyklu *Ostrów literacki - Ostrów poetycki* film popularno-naukowy poświęcony G. i R. Bąkowi, zrealizowany pod szyldem OTK przez ostrowską Telewizję Kablową (oprac. i narracja na wizji K. Ćwiklak) - 2009.

Org. społ., m.in.: od 1999 r. zca przew. Rady MMOW.

Źródła: rel. bezp.; *Debiuty*, „Południowa Wielkopolska” nr 7/1977; R. Chojnacki, *Noc. Wiersze 1977-1983*, MAW, Warszawa 1986, s. 64-65; R. Bieniecki, *Ruch młodoliteracki w Kaliszu*, „Rocznik Kaliski”, t. XX, Kalisz 1987; W. Banach, *Na marginesie pewnej aneksji*, „Wagon” nr 24/1988; P. Śliwiński, *Z zewnątrz do wewnątrz*, „Arkusze” nr 20/1993; P. Kunczewicz, *Agonia i nadzieja*, t. III, *Poezja polska od 1956*, Polska Oficyna Wyd. „BGW”, Warszawa 1993, s. 554; B. Dorosz, *Adamkiewicz Jan Krzysztof*, w: *Współcześni polscy pisarze...*, t. I (1994), s. 30-31; P. Łuszczkiewicz, *Poetycki Ostrów Wielkopolski*, „Rocznik Kaliski”, t. XXVI, 1999; E. Głębińska, *Grupy literackie w Polsce 1945-1989*, wyd. II posz., Wiedza Powszechna, Warszawa 2000, s. 517-518, 604; P. Czaplinski, P. Śliwiński, *Literatura Polska 1976-1998*, Wyd. Literackie, Kraków 2000, s. 42-43; G. Schlender, *Solidarność Wielkopolski...*, s. 358; S. Sterna-Wachowiak, *posł. Zwierzątko sumienia i muzyka wnętrza*, w: *Głosy, obrazy i sny*; P. Czaplinski, M. Leciński, E. Szybowski, B. Warkocki, *Kalendarium życia literackiego 1976-2000*, Wyd. Literackie, Kraków 2003, s. 47; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 82-86, 91; K. Kuczkowski, *posł. Poezja późnej godziny*, w: *Prowincja ostrów miasta*; użyty przez P. Pawłowskiego tekst „Ikar’83” wczoraj i dziś, w którym K.M. Dutkiewicz, sekr. Kaliskiego Klubu Literackiego „Ikar’83”, pisze również o poprzednikach tego klubu - Korespondencyjnym Klubie Młodych Pisarzy oraz Kaliskim Klubie Młodych Pisarzy.

Gaworzewski Tadeusz - ur. w 1951 r. w Odolanowie. Artysta malarz, wykładowca uniwersytecki. Od 1977 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: LO w Odolanowie (1969); SN im. M. Konopnickiej, kierunek: zajęcia praktyczno-techniczne i wych. plast., w Kaliszu (1971); Wydz. Malarstwa, Grafiki i Rzeźby w zakresie proj. graficznego, PWSSP w Poznaniu (1976).

St. nauk. Dr sztuki - malarstwo (1995) - st. uzyskany w PWSSP w Poznaniu; dr hab. sztuki (2001) - st. uzyskany w ASP we Wrocławiu (2001).

Z. W l. 1977-1987 plastyk miejski w UM w Ostrowie Wlkp.; w l. 1977-1989 instr. plast. (kat. „S”) w ODK; w l. 1987-2002 st. asystent, następnie adiunkt - pierwotnie w Zakładzie Wychowania Plastycznego, po zmianach organizacyjnych od 1991 r. w Kolegium Pedagogiczno-Artystycznym, a w l. 1996-2002 w IPA UAM w Kaliszu; od 2004 r. prof. nadzw. UAM w Poznaniu. Także: w l. 2002-2005 prodziekan WPA UAM w Kaliszu, i tamże od 2002 r. kier. Zakładu Edukacji Plastycznej oraz kier. I Pracowni Rysunku.

Char. twórcz. Malarstwo figuratywne: *spécialité de la maison* portret. Respektowana w sztuce G. idea - światło jako podstawowy komponent malarskiej kreacji - wywodzi się z praktyki zwłaszcza XVI- i XVII-wiecznych mistrzów luminizmu.

Publ. Wraz z M.A. Woźniakiem, *Podstawy grafiki*, IPA UAM, Kalisz 1998.

Inne publ. Teksty w kat. wyst., m.in.: *Zenon Kaczmarzyk. 45-lecie pracy twórczej*, MMOW, 2003 - wyst. retrospektywna; *Portret historyczny*, MMOW, 2003 - wyst. malarstwa.

Publ. w czasop. Rysunki, obrazy, m.in.: „Południowa Wielkopolska”, „Ziemia Kaliska”, „Nowy Impuls”. M.in.: cykl opatrzonych własnym tekstem rysunków *Spacerem po Ostrowie*, „PW” 1980-1981; ilustr. opowiadania W. Banacha *Ofiara dobroci*, „PW” nr 2/1982; rys. do cyklu tekstów H. i S. Molendów *Romanse swojskie*, „ZK” 1992; cykl *Portrety ostrowskie*, „NI” 2004-2005 (z ww. kat. wyst. „Portret historyczny”).

Ilustr. W ed.: S. Molenda, *Gdyby nie oni...*, Edytor - S. Woźniak, Kalisz 2006.

Proj. graf. okł. M.in.: M. Kostrzewski, *Ostrów Wielkopolski - dawniej i dziś*, Ostrów Wlkp. 1982; *Ostrów Wlkp. Dzieje miasta i regionu*, Poznań 1990; *Ostrowskie Koncerty z Lilijką 1960-1990*, Ostrów Wlkp. 1990; „Zeszyty Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk” - wraz z J. Wdowczyk, Kalisz 1995. Także: obraz *Gimnazjum Męskie* na okł. książki *Refleksje o edukacji I*, Ostrów Wlkp. 2006; fragm. portretu K. Komedy-Trzcńskiego na okł. książki *Ostrowskie przystanki Krzysztofa Trzcńskiego Komedy*, Ostrów Wlkp. 2010 (oprac. graf. całości C. Janiszewski).

Pr. plast. M.in.: „Głowy” - portrety, Polski Instytut Naukowy, Nowy Jork, USA; Portrety profesorów UAM - UAM, Poznań; Portret prezesa Zjednoczonych Bractw Kurkowych RP - Muzeum Bractwa Kurkowego Miasta Krakowa; Poczet Królów Kurkowych - Galeria Kaliskiego Bractwa Kurkowego; Portrety Wielkich Ostrowian; Portrety burmistrzów i prezydentów Ostrowa Wlkp. w l. 1918-2006 - gabinet Prezydenta Miasta Ostrowa Wlkp.; osiemnaście portretów (m.in. w 1997 r. R. Engera i S. Rowińskiego, w 1998 r. T. Eustachiewicza, w 1998 r. J. Jachimka, w 2003 r. A. Kaliny, w 2006 r. M. Ferića, w 2009 r. K. Trzcńskiego-Komedy) - Galeria Portretów I LO, Ostrów Wlkp.; Portrety rodziny książąt Radziwiłłów - Pałac Myśliwski Książąt Radziwiłłów, Antonin; Portrety prezesów Kaliskiego Tow. Lekarskiego - Kaliskie Tow. Lekarskie; Miniatury malarskie, gł. o tematyce chopinowskiej.

Wyst. ind. M.in.: Galeria Młodych Twórców, KMPiK - Ostrów Wlkp. 1975; „Galeria Nowa”, Teatr Nowy - Poznań 1979; KMPiK - Gniezno 1979; Salon 13 Muz - Szczecin 1980; ekspozycja inauguracyjna w Ostrowie Wlkp. działalność GSW Filii BWA w Kaliszu - Ostrów Wlkp. 1983; GSW BWA - Ostrów Wlkp. 1995; Galeria „Za bramką” - Poznań 1995; Galeria pod patronatem ASP w Poznaniu - Mosina 1995; Galeria „Ławica” - Kalisz 1996; PIASA Gallery, Polski Instytut Naukowy - Nowy Jork, USA 1998; Galeria Wieża Ciśnień - Kalisz 1999; PGSW - Ostrów Wlkp. 2000, 2002; Galeria Sztuki „Nowy Świat” PWSZ - Kalisz 2001; „Portret historyczny” (konterfekty zasłużonych ostrowian), MMOW - Ostrów Wlkp. 2003; „Galeria Autorska Gaworzewski” - Ostrów Wlkp. 2005, 2008, 2011; „Galeria portretu”, MMOW - Ostrów Wlkp. 2006; Galeria ZPAP - Łódź 2010; „Między jasnością i ciemnością - rysunek”, Uniwersytecka Galeria Sztuki, WPA UAM - Kalisz 2010.

Wyst. zb. i nagr. Wyb. do 2007 r., m.in.: Festiwal Artystyczny Uczelni Pedagogicznych, I nagr. (malarstwo) - Rzeszów 1970; Ogólnopolski Konkurs Malarski im. J. Sychalskiego - Poznań 1977; Artyści Ziemi Kaliskiej XIX i XX w. - Kalisz 1977; Międzynarodowe Triennale Rysunku - Wrocław 1978; prezentacja kaliskiego środowiska plastycznego - Erfurt, NRD, 1980; Konkurs na Grafikę i Rysunek im. J. Wroneckiego, wyr. - Poznań 1981; Ogólnopolskie Jesienne Konfrontacje - Rzeszów 1982; „Kalisz. Portret miasta”, dwie nagrody główne (malarstwo, rysunek) - Kalisz 1982; Ekslibris Ostrowski, KMPiK - Ostrów Wlkp. 1987; Festiwal Polskiego Malarstwa Współczesnego, Zamek Książąt Pomorskich - Szczecin 1988; Wystawa obrazów, grafik, rysunków (darów na rzecz Centrum Zdrowia Matki Polki) - Warszawa 1988; „Abstrakcja i realizm w sztuce polskiej”, Zamek Hakeburg - NRD, 1989; Polska Sztuka Współczesna, Ośrodek Kultury i Informacji Polskiej - Berlin, NRD, 1990; Interart, Międzynarodowe Targi Poznańskie - Poznań 1990; Salon Plastyki „Egeria” - nagr., Ostrów Wlkp. 1992; „Abstrakcja i realizm”, Targi Sztuki - Hamburg, Niemcy, 1993; Galeria T. Kulisiewicza, MOZK - Kalisz 1995; 3 Biennale Małych Form Malarskich - Toruń 1997; Miejska Galeria Sztuki - Częstochowa 1997; Salon'99, ZPAP Okręg Poznań - Poznań 1999; „Plakat Chopinowski”, Muzeum Plakatu - Wilanów 1999; międzynarodowa wyst. prac przyjaciół prof. E. Lutkenhausa z okazji 75 rocznicy urodzin, Galeria Kley - Hamm, Niemcy, 1999; „Jacy jesteśmy”, PGSW - Ostrów Wlkp. 2001; 4. Biennale Małych Form Malarskich, Galeria Sztuki „Wozownia” - Toruń 2001; IV Triennale polskiego rysunku współczesnego - Lubaczów 2002; Salon Wielkopolski - Czarnków 2003; Galeria Zamojska, BWA - Zamość 2004; BWA - Kielce 2004; Samorządowe Centrum Kultury - Mielec 2004; Muzeum Ziemi Lubuskiej - Zielona Góra 2005; BWA - Piotrków Trybunalski 2005; GSW - Włocławek 2005; Międzynarodowy Festiwal Sztuk Wizualnych - Czeskie Budziejowice, Czechy, 2005; prezentacja ostrowskiego środowiska plastycznego „Jacy jesteśmy”, Muzeum Miejskie - Nordhausen, Niemcy, 2005; Triennale z martwą naturą, wyr. - Sieradz 2006; Triennale z martwą naturą, Muzeum Regionalne - Bełchatów 2007; V Triennale Autoportretu - Radom 2007; VII Triennale Polskiego Rysunku Współczesnego - Lubaczów 2011; 27. Ogólnopolska Wystawa Twórczości Pedagogów, wyr. - Rzeszów 2011.

Pr. w zb. Muzea i kolekcje prywatne w Polsce, USA, Kanadzie, Japonii, Chinach, Hiszpanii, Francji i Rosji.

Zesp. plast. W l. 1977-1989 instr. Zespołu Plastycznego ODK; tamże w 1980 r. zał. i do 1983 r. kier. eksponującej twórczość ostrowskich artystów „Galerii 80” - jej dział. zainauguowała wyst. prac Z. Kaczmarzyka.

Inne przeds. W 1986 r. aranżacja plastyczna wspólnie z A. Wiśniewskim w ratuszu wyst. *Instrumenty muzyczne Tadeusza Czwardona* (kurator: L. Wawrzyniak) w ramach prezentacji poprzedzających otwarcie MMO; w 1986 r. scenogr. do „V Dni Chopinowskich” w Antoninie; w 1990 r. scenogr. do IX Festiwalu „Chopin w barwach jesieni” w Antoninie; w 1996 r. doprowadzenie do powstania Galerii Studenckiej „Schody” w IPA UAM w Kaliszu; w 1997 r. nadzór komisaryczny nad I Konkursem Plastycznym Ars Universitatis w Kaliszu; w 1997 r. opieka art. i nadzór komisaryczny nad wyst. studencką na Uniw. im. J. Kupały w Grodnie na Białorusi; w 1998 r. organizacja w Muzeum Przemysłu w Opatówku wyst. rysunku i malarstwa studentów IPA UAM w Kaliszu; w 1998 r. współudział w nadzorze komisarycznym nad wyst. prac studentów w ramach „Poznańskich Dni Nauki i Sztuki” w Poznaniu; w l. 1998, 2000 opieka art. i nadzór komisaryczny nad wyst. poplenerową „Die Sommerakademie” w Hamm w Niemczech; w 2001 r. opieka art. pleneru studenckiego zorganizowanego przez Uniw. im. J. Kupały w Grodnie na Białorusi; w 2001 r. organizacja w Galerii „Wieża Ciśnień” ekspozycji prac studentów Pracowni Rysunku UAM w Kaliszu (także organizacja czterech tego rodzaju ekspozycji w ostrowskiej Starej Octowni); w 2002 r. w Ciężeniu organizacja wyst. prac

studentów Pracowni Rysunku, Malarstwa, Grafiki i Rzeźby UAM w Poznaniu; w l. 2002-2003 stworzenie i opiekowanie się galerią studencką w firmie „Trasko” w Ostrowie Wlkp.; w 2004 r. opieka naukowa IX Ogólnopolskiego Konkursu „Twórczość plastyczna inspirowana muzyką dawną” w Kaliszu; w 2007 r. zał. Galerii Autorskiej Gaworzewski (Aleja Słowackiego 17). Także: w 2006 r. oprac. logo Zjazdu Absolwentów LO im. Władysława Jagiełły w Odolanowie z okazji 60. rocznicy jego utworzenia.

O G. w lit. K. Radowicz, *Zapis*, Ostrow Wlkp.-Gdańsk 2004.

Om. w czasop. W Ostrowie Wlkp., m.in.: Leszek Rawer, *Uśmiech Rembrandta*, „Nowy Impuls” nr 6, 13 czerwca 2003.

Konkursy. M.in.: Ogólnopolska Wystawa Twórczości Plastycznej Nauczycieli, czł. jury - Ostrow Wlkp. 1985; Konkurs na grafikę „Kalisz i Ziemia Kaliska”, sekr. jury - Kalisz 1996; Ogólnopolski Salon Plastyki „Egeria”, czł. jury - Ostrow Wlkp. 1997, 1998, 2002, 2006, 2008; Konkurs Plastyczny Ars Universitati, czł. jury - Kalisz 2002.

Org. społ. M.in.: czł. ZPAP (Związek rozwiązano w 1983 r. w *odwecie za poparcie postulatów Solidarności przez jego członków*); współzał. w 1989 r. Ostrowskiego Klubu Katolików.

Źródła: rel. bezp.; C. Woś, *Plastyka ostrowska*, w: *Ostrowski Sejmik...*, s. 84-86; biuletyn Ostrowskiego Klubu Katolików nr 1/1989; K. Radowicz, *Zapis*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrow Wlkp.-Gdańsk 2004, s. 12; W. Suszycki, *Barwy festiwalu*, w: *Jubileuszowy 25. Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, Ostrow Wlkp. 2006, s. 148; *Galeria portretów I Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wielkopolskim*, pod red. M. Lewickiego, wyd. 2, Ostrow Wlkp. 2015; rel. W. Suszyckiego.

Gawrońska Paulina - ur. w 1978 r. w Ostrowie Wlkp. Animatorka amatorskiego ruchu teatralnego.

W. Absolwentka: IV LO w Ostrowie Wlkp. (1998); Państwowego Pomaturalnego Studium Kształcenia Animatorów Kultury w Kaliszu (2000 - uzyskała tyt. Animatora Kultury o spec. teatralnej); Wydz. Łalkarskiego, kierunek: aktorstwo teatru lalek, we Wrocławiu - PWST im. L. Solskiego w Krakowie (2006); Podyplomowych Studiów Pedagogicznych na UAM w Kaliszu (2010). W 2010 r. podjęła studia doktoranckie na UAM w Kaliszu.

Z. W l. 2005-2011 instr. teatralny w OCK; w l. 2010-2011 animatorka zajęć teatralnych w przedszkolu „Nasz Domek” w Ostrowie Wlkp.; w l. 2010-2011 naucz. w Państwowym Pomaturalnym Studium Kształcenia Animatorów Kultury w Kaliszu; od 2011 r. instr. teatralny w MDK w Kaliszu. Także: od 2009 r. wykładowca na WPA UAM w Kaliszu.

Zesp. teatr. W l. 2001-2002 zał. i reż. Niezależnego Teatru Formy „Androgyne” we Wrocławiu, spektakle: *Ognie św. Elma* oraz *Padum Padum*. Od 2006 r. animatorka i reż. Teatru Ruchu i Pantomimy w OCK, spektakle: *Studium nienawiści*, 2006; *Przełęcz bezsensu*, 2006; *Echa, albo Wielki Mały Książę*, 2007. W 2010 r. zał. Teatru Formy „La Lala” w MDK w Kaliszu, spektakl: *La Lala*.

Inne przeds. teatr. M.in.: w 2003 r. udział w wystawionym przez Operę Dolnośląską we Wrocławiu spektaklu *Carmina Burana* C. Orfa w reż. R. Skolmowskiego; w 2005 r. występ w przedstawieniu *Dusi ditie* w czeskim teatrze Archa w Pradze. Także: współpr. z prowadzoną w OCK przez A. Wasiełę Fabryką Spektakli przy przedstawieniach: *Muzyka filmowa*, *Piosenka włoska*, *Piosenka jest dobra na wszystko*; reż. baśni braci Grimm *Królowna Śnieżka* - w obsadzie studenci Państwowego Pomaturalnego Studium Kształcenia Animatorów Kultury w Kaliszu.

Nagr. Teatr Ruchu i Pantomimy, *Echa, albo Wielki Mały Książę*: Mini Spotkania Teatralne, I m. - Ostrow Wlkp. 2007; XXVII Regionalne Prezentacje Teatrów Dzieci i Młodzieży, Grand Prix - Jarocin 2007; Międzynarodowy Festiwal Teatrów Amatorskich i Niezależnych „Apostrof”, zakwalifikowanie się do występu - Praga, Czechy, 2007; Międzynarodowy Festiwal Teatralny

Bunte Bühne, zaproszenie do udziału - Fellbach k. Stuttgartu, Niemcy, 2008. Teatr Formy „La Lala”, *La Lala: Przegląd Teatralny CKiS*, I nagr. - Kalisz 2011.

Źródła: rel. bezp.; <https://wsparcieirozwoj.org/szkolenia/teatr-lalkowy/> (dostęp: 11.02.2018).

Gilarski Wojciech - ur. w 1944 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz kulturalny i samorządowy.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1962); Wydz. Filozoficzno-Historycznego UAM w Poznaniu (1967).

Z. W l. 1967-1968 kier. zajęć pozalekcyjnych w ZSZ w Ostrowie Wlkp.; w l. 1968-1971 naucz. historii w SP nr 11 i III LO w Ostrowie Wlkp.; w l. 1971-1973 przew. Komitetu Kultury i Sztuki Miasta i Powiatu Ostrowskiego; w l. 1973-1975 zca insp. oświaty ds. kultury w Wydz. Oświaty RN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1975- 1977 st. insp. wojewódzki w Wydz. KiS Urz. Woj. w Kaliszu; w l. 1977-1990 dyr. ODK ZNTK; w l. 1990-1991 dyr. ODK; od 1991 r. prow. własną działalność gospodarczą.

Publ. *Walki z bandami na terenie powiatu ostrowskiego w okresie kształtowania władzy ludowej*, w: *Kształtowanie władzy ludowej w Ostrowskiem w latach 1945-1949*, red. nac. T. Kaczmarek, KP PZPR w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. [b.d.].

ODK ZNTK, ODK. W placówce działały m.in.: Klub Seniora, Klub Tańca Towarzyskiego, Chór Męski „Echo”, Teatr Lalek „Rusałka”, zesp. plastyczny i „Galeria 80”, zesp. haftu artystycznego, Klub Miłośników Fotografii, Grupa Teatralna „Szarańcza”, modelarnia okrętowa, DKF, Koło Pszczelarzy, Koło Hodowców Kanarków i Ptaków Egzotycznych. Zorganizowano m.in.: w 1979 r. 440 imprezy (wśród nich: 18 spotkań autorskich i odczytów, 20 imprez z udziałem własnych zespołów, 14 imprez poza ODK, 60 imprez dla dzieci, 18 wystaw, 18 seansów filmowych, 42 spotkania wraz z projekcjami filmowymi w DKF „Kolejarz”). Odbyły się: w 1980 r. eliminacje rejonowe, a następnie centralne do Festiwalu Piosenki Żołnierskiej „Kołobrzeg'80”; w 1988 r. z okazji 25-lecia OTK obrady Sejmiku Kulturalnego, w którym wziął udział ówczesny minister kultury A. Krawczuk (wygłoszone wówczas referaty opublikowano w brosz. *Ostrowski sejmik kulturalny. Wybrane zagadnienia tematyczne*, OTK, Ostrów Wlkp. 1988).

Org. społ. M.in.: w l. 1988-1991 czł. zarządu OTK; w l. 2003-2004 przew. Komitetu Organizacyjnego Obchodów 600-lecia Ostrowa Wielkopolskiego; w l. 2003-2009 prez. Stowarzyszenia „Pomocna dłoń”.

Organy przedst. W l. 1981-1984 wiceprzew., w l. 1984-1990 przew. MRN (z listy PZPR) w Ostrowie Wlkp.; w l. 1998-2002 radny III kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW SLD); w l. 2002-2006 radny IV kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KKW SLD-UP) - w l. 2002-2005 przew. RM Ostrowa Wlkp. (z funkcji zrezygnował z powodów zdrowotnych).

Źródła: rel. bezp.; S. Mikołajczyk, *Przemiany w latach 1981-1985*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 373; tamże, U. Kaczmarek, M. Sobczak, *Służba zdrowia, oświata, kultura...*, s. 410; A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski. Fakty...*, s. 102; J. Pietrzak, *Granice suwerenności politycznej w Ostrowie Wielkopolskim w XX wieku*, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego” nr II 2007, s. 74; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys...*, 263.

Glubiak Grzegorz - ur. w 1973 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz.

W. Absolwent: TK, kl.: Trakcja Kolejowa, w Ostrowie Wlkp. (1993); Wydz. Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu (1999) - tamże uprzednio przez rok student prawa; pedagogiki na Studiach Podyplomowych w Wyższej Szkole Humanistycznej w Lesznie (2003).

Z. M.in.: od 1994 r. współprac., od 1998 r. czł. zesp. red., od 2002 r. red. wyd.

poniedziałkowego, od 2006 r. zca red. nac. „Gazety Ostrowskiej”. Także: od 1998 r. korespondent „Gazety Wyborczej”.

Publ. w czasop. M.in. „Gazeta Ostrowska”, „Gazeta Wyborcza” (Poznań - wyd. regionalne). M.in.: *Autograf w hurtowni*, „GO” nr 33, 20 sierpnia 1995 - wywiad z lekkoatletą S. Majusiakiem; *Zostawcie proboszcza*, „GO” nr 26, 27 czerwca 2001 - o odwołaniu przez biskupa kaliskiej diecezji ks. B. Nowaka z funkcji proboszcza par. pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Raszkowie (wskutek protestów parafian odwołanie zostało cofnięte); *Galaktyczny Herbowy*, „GO” nr 25, 20 czerwca 2007 - o 55. Turnieju o Łańcuch Herbowy Ostrowa Wielkopolskiego, w którym zwyciężył żużlowy mistrz świata N. Pedersen; *Dyskoteki, dyskoteki, ach te dyskoteki!*, „GO” nr 30, 30 lipca 2007 - o rozrywkach ostrowskiej młodzieży; *Będę walczył o żużel*, „GO” nr 45, 7 listopada 2007 - wywiad z nowo wybranym prezesem Klubu Motorowego Ostrów J. Stefańskim.

Źródło: rel. bezp.

Goldyn Paweł - ur. w 1970 r. w Ostrowie Wlkp. Przedsiębiorca, wydawca.

W. Absolwent: LE w Ostrowie Wlkp. (1989).

Z. M.in.: do 1999 r. właściciel Hurtowni Mazak Artykułów Biurowo-Papierniczych Paweł Goldyn w Ostrowie Wlkp.; od 1995 r. wyd. prasy lokalnej prasy.

Dział. ed. Od 1995 r. wyd. „Kuriera Ostrowskiego”, zarazem w l. 2000-2004 „Panoramy Ostrowskiej” i w 2004 r. „Sensacji. Panorama Ostrowska”. Także: w 2001 r. wyd. dołączanego do „Kuriera Ostrowskiego” miesięcznika społeczno-kulturalnego „Impuls”, a w l. 2002-2006 miesięcznika artystyczno-literackiego „Nowy Impuls”, z którym współpracowali m.in. czołowi polscy krytycy literaccy P. Czaplński, K. Maliszewski, P. Śliwiński, poeta i prozaik A. Wiedemann oraz kognitywista J. Płuciennik.

Publ. w czasop. „Kurier Ostrowski”. M.in.: *Liczymy siły na zamiary*, „Kurier Ostrowski” nr 14, 14 lutego 2007 - rozmowa z Prezydentem Miasta Ostrowa Wielkopolskiego R. Torzyńskim.

Pr. red. „Kurier Ostrowski” - w l. 2007, 2008 red. nac.

Źródła: rel. bezp.; st. red. ww. pism.

Gomółka Jan - ur. w 1919 r. w Ostrowie Wlkp. Redaktor, działacz społeczno-gospodarczy. W 1963 r. zamieszkał we Wrocławiu.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum Męskiego im. I Marszałka Polski J. Piłsudskiego w Ostrowie Wlkp. (1937); Wydz. Prawno-Ekonomicznego Uniw. Poznańskiego (1947 - w 1939 r. podjęte po maturze studia przerwał wybuch II w. św.).

W cz. II w. św. Wpierw księgowy w Biurze Księgowości Rolniczej „Labor” w Ostrowie Wlkp., następnie od 1942 r. do końca wojny księgowy w majątku w Parczewie.

Po wojnie. W l. 1945-1947 prac. Działu Księgowego ZNTK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1947-1948 księgowy w Centrali Żłomu we Wrocławiu; w l. 50. księgowy w Ostrowskich Zakładach Betoniarskich; w l. 1957-1959 red. nac. „Głosu Ostrowskiego”; w 1959-1961 gł. księgowy w Stolarskiej Spółdz. Pracy „Dąb” w Ostrowie Wlkp.; w l. 1961-1963 prez. Międzyzakładowej Spółdz. Mieszkaniowej w Ostrowie Wlkp.; zarazem w l. 1962-1963 zał. i prez. (bez etatu) Zarządu Spółdzielczego Zrzeszenia Chałupników i Wytwórców Domowych w Ostrowie Wlkp.; w l. 1963-1965 r. zca gł. księgowego w Państwowej Fabryce Wagonów PaFaWag we Wrocławiu; w l. 1965-1984 m.in. gł. księgowy w Zakładzie Estetyki Miasta w Jeleniej Górze, i tamże (do emerytury) zca dyr. w Woj. Biurze Projektów.

Publ. w czasop. „Głos Ostrowski”. M.in.: *Sprawa nie tylko ob. Karasińskiej*, „GŁO” nr 16/1957 - o karygodnym postępowaniu dyr. Centralnej Składnicy Narzędzi w Ostrowie Wlkp., *dyktatora i*

kacyka, który zwolnił przejętą ideami Października pracownicę za to, że komentowała w składnicy z wielkim zadowoleniem toczące się wypadki i zachodzące zmiany, krytycznie ustosunkowując się do postępowania dyrektora zakładu.

Org. społ. Czł. DH im. T. Zana w ostrowskim gimnazjum; w l. 1958-1963 prez. Tow. Rozwoju Gospodarczego i Kulturalnego Ostrowa Wielkopolskiego; w l. 1989-1993 czł., od 1990 r. przew. Woj. Komitetu Obywatelskiego w Jeleniej Górze; w l. 1989-1994 zał. i prez. prowadzącego działalność charytatywną Stow. Wzajemnej Pomocy Ludzi Życzliwych w Jeleniej Górze; w l. 1995-2002 czł. pomagającego rodakom zza wschodniej granicy Stow. „Wspólnota Polska”.

Źródła: rel. bezp.; (tnp.), *Powstaje Towarzystwo Rozwoju Gospodarczego i Kulturalnego Ostrowa i Powiatu Ostrowskiego*, „Głos Ostrowski” nr 7/1958; (tnp.), *Spolecznie i aktywnie*, „Południowa Wielkopolska” nr 12/1971.

Gorecki Bernard (niekiedy w zapisach „Górecki”, gdy sam G. przyjął pisownię widniejącą w dokumentach wystawianych mu do 1918 r. przez administrację pruską) - ur. w 1908 r. w Biskupicach k. Poznania, zm. w 1985 r. w Pleszewie. Działacz gospodarczy, dziennikarz.

W. Absolwent: Średniej Szkoły Rolniczo-Ogrodniczej w Lublinie (1929).

W l. międzyw. W l. 1931-1935 wpierw zarządca majątku Gospodarstwo Rolne i Stawowe, później urzędnik Wydz. Opieki Społecznej w Zarządzie Miejskim Poznania, następnie także w Poznaniu insp. ogrodów działkowych w Dyrekcji Ogrodów Miejskich, i tamże zarazem w l. 1936-1938 red. nacz. zał. z jego inicjatywy czasopisma „Polska Gazeta Ogrodnicza”. Od jesieni 1938 r. prac. Kasy Bezprocentowej dla Drobного Kupiectwa i Rzemiosła w Lublinie, później do września 1939 r. prac. Wydz. Propagandy Zarządu Okręgu Lubelskiego Ligi Morskiej i Kolonialnej.

W cz. II w. św. Uczestnik konspiracji antyniemieckiej (*Odnosił udziału mojego ojca w ruchu oporu to był najpierw Związek Walki Zbrojnej a następnie po przekształceniu Armia Krajowa*, A.G.) - po aresztowaniu w 1943 r. więziony na Zamku w Lublinie i na Majdanku.

Po wojnie. Od 1944 r. ref. prasowy w Naczelnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Lublinie; w 1947 r. współorganizator w Elblągu Wyższej Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego; od grudnia 1947 r. do czerwca 1948 r. dyr. Państwowego Gimnazjum Gospodarstwa Wiejskiego w Taczanowie (gm. Pleszew); w l. 1945-1947 red. techn. organu Związku Zawodowego Leśników i Pracowników Leśnych „Głos Lasu” - w tym czasie także publ. w tygodniku „Chłopskie Życie Gospodarcze” oraz od 1947 w „Głosie Wielkopolskim”; od kwietnia 1948 r. przedstawiciel red. „Dziennika Ludowego” w Poznaniu, później kier. mutacji tegoż dziennika pod nazwą „Wielkopolski Dziennik Ludowy”; od 1 czerwca 1951 r. kier. działu terenowego, a następnie rolnego w red. „Expressu Poznańskiego”; w l. 1958-1966 red. nacz. wyd. w Poznaniu przez Zjednoczone Stronnictwo Ludowe „Gazety Chłopskiej”; w l. 1966-1967 red. nacz. mutacji „Gazety Poznańskiej” w Koninie; od czerwca 1967 r. do kwietnia 1968 r. sekr., od maja 1968 r. do kwietnia 1977 r. red. nacz. wyd. w Ostrowie Wlkp. miesięcznika „Południowa Wielkopolska”.

Publ. w czasop. W prasie ostrowskiej, „Południowa Wielkopolska”. M.in.: *W kuźni rolniczych kadr*, „PW” nr 2/1971 - o TR i 3-letnim Korespondencyjnym Technikum Rolniczym w Przygodzicach; *Rury ciśnieniowe, rewelacyjna produkcja „Wielfabetu”*, „PW” nr 7/1973 - o planowanym uruchomieniu w Wielkopolskich Zakładach Produkcji Betonów „Wielfabet” nowej linii produkcyjnej.

Inne przed. W 1983 r. dzięki koneksjom w Głównym Urzędzie Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk w Warszawie wraz z W. Grabowskim, J. Kubiakiem i S. Mikołajczykiem sprawca powstania wkładki „Sprawy Miejskie” w gazecie zakładowej ZNTK „Wagon”, dzięki czemu gazeta wyszła na miasto (S.M.).

Org. społ. Od 1948 r. czł. SDP (nr leg. 2602).

Źródła: rel. syna Andrzeja Góreckiego; rel. S. Mikołaczyka.

Górecki Janusz - ur. 1956 w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, animator amatorskiego ruchu teatralnego. Od 2005 r. mieszka w Warszawie.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp.(1975); polonistyki na Wydz. Filologicznym UAM w Poznaniu (1981).

Z. W l. 1980-1989 naucz. jęz. polskiego w SP nr 10 i nr 2 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1989-1997 naucz. jęz. polskiego w III LO i w l. 1997-1999 w II LO w Ostrowie Wlkp.; w l. 2000-2002 prezes Zarządu PIK „Centrum Ostrów” sp. z o.o. w Ostrowie Wlkp.; w l. 2002-2005 (do cz. pobytu w Ostrowie Wlkp.) bez zatrudnienia.

Dział. teatr. W l. 1980-1983 reż. i autor scen. organizowanych w ODK przez T. Burkietowicz i D. Kasprzak programów poetyckich *Wielka poezja, której nie znamy* oraz *Polska poezja współczesna*, na które składały się wiersze poetów niehołubionych przez peerelowską władzę (m.in. C. Miłosza, S. Barańczaka, R. Krynickiego, A. Zagajewskiego, Z. Herberta, K. Wojtyły) - prezentacje opatrywał krótkim przybliżającym publiczności twórczość przedstawianych poetów odczytem; w 1984 r. autor scen. i wraz z J. Stormowską reż. zorganizowanego przez T. Burkietowicz i D. Kasprzak w ostrowskiej synagodze spektaklu opartego na wierszach A. Achmatowej” pt. *Requiem* - przedstawienie rychło zostało przez cenzurę zdjęte z afisza i po ponownym ocenzurowaniu pokazane na Ogólnopolskim Festiwalu Teatrów Amatorskich w Rzeszowie; także w 1984 r. zał. i reż. w SP nr 2 zesp. teatr. TEATR-zyk oraz istniejącego do 1989 Kabaretu „Kret”; w 1990 r. zał. zesp. Grupa Teatralna ZSO przy III LO, który - korzystając niemal od początku swego istnienia z gościnności MDK w Ostrowie Wlkp. - w l. 1992-2000 występował jako „Pracownia Teatralna” MDK, a w l. 2000-2002 (po rezygnacji z działalności w MDK w proteście przeciwko odwołaniu ze stanowiska dyr. tej placówki T. Burkietowicz) działał pod szyldem zał. Stow. Artystyczno-Edukacyjnego „Pracownia Teatralna” z siedzibą początkowo, dzięki przychylności dyr. W. Grabowskiego, w ostrowskim Empiku, później w PIK. **„Pracownia Teatralna”**. Realizacje (sztuki teatralne w przeważającej części w adaptacji i reżyserii G. oraz programy kabaretowe animowane przez P. Szczepaniaka): *Król Ubu* wg A. Jarry, 1991; *Demokracja* wg J. Brodskiego, 1991; *Juvenilia* (program kabaretowy), 1991; *Różo mojego serca* (monodram) wg *Abelarda i Heloizy* R. Duncana, 1991; *Dobry wieczór państwu!* (program kabaretowy), 1992; *Hrabina d’Escarbagnas* wg Moliera, 1992; *Trzech panów w łódce* wg J.K. Jerome, 1992; *Historia o Męce Najświętszej i Chwalebnym Zmartwychwstaniu Pańskim* wg L. Schillera, 1992; *W nielasce u Fortuny?* (program kabaretowy), 1992; *Reklamy, szyldy, złocenia* (program kabaretowy), 1992; *Elegia przerywana* (Wieczór poezji i teatru), 1992; *Kocha, lubi, szanuje* (program kabaretowy), 1992; *Nie-ja, Ej, Joe, Kroki, Kotysanka, nijak, Oddech* (monodram) wg S. Becketta, 1993; *Z pamiętników młodej mężatki* wg Gabrieli Zapolskiej, 1993; *Żywoć człowieka poczciwego* wg M. Reja, 1993; *P.T.O.-k.* (program kabaretowy), 1993; *Kołęda prozą czyli opowieść wigilijna o duchu* wg C. Dickensa, 1993; *Listy miłosne* wg A. R. Gurney’a, 1994; *Kowal Malambo* wg T. Słobodzianka, 1994; *Nie-ja, nijak, Kroki, Szczęśliwe dni* (monodram) wg S. Becketta, 1995; *Stworzonko* wg A. Osieckiej, 1995; *Antygona* wg D. Jovanovica, 1995; *Niebieski Ptak* wg M. Maeterlincka, 1996; *Jarema* (monodram) wg powieści H. Sienkiewicza *Potop*, 1996; *Panna Nikt* wg powieści T. Tryzny, 1996; *Weisman i Czerwona Twarz* wg G. Taboriego, 1996; *Uczone białogłowy* wg Moliera, 1997; *Żeglarczyk* wg F. Pessoa, 1997; *Cztery monodramy* (*Czary* wg S. Szymonowica, *Droga* wg D. Charmsa, *Miasto. Sny i kamienie* wg M. Tulli, *Szczur* wg A. Zaniewskiego), 1997; *Miasto, sny i kamienie* wg M. Tulli,

1998; *Tarot* wg M. Gretkowskiej, 1998; *Przed sklepem jubilera* wg K. Wojtyły, 1998; *Skórzana maska* wg Helmuta Kraussera, 1999; *Prezydentki* wg W. Schwaba, 2001.

Ogólnopolski Festiwal Teatrów Niezależnych. W 2000 r. współzał. i współorganizator (z T. Burkietowicz, I. Kupczyk i J. Balcarem) oraz kier. artystyczny Ogólnopolskiego Festiwalu Teatrów Niezależnych, w pierwszych trzech latach anonsowanego jako Ogólnopolski Festiwal Teatrów Niezawodowych. W jury festiwalu zasiadali m.in.: H. Machulska (aktorka, reż., prof. Akademii Teatralnej w Warszawie), E. Wojtaszek (reż., prodziekan Akademii Teatralnej w Warszawie), P. Łazarkiewicz (reż. teatralny i filmowy), J. Wernio (reż., dyr. teatrów w Zakopanem, Wrocławiu i Gdyni). W l. 2000-2005 teatry ubiegały się o Grand Prix OFTN, od 2006 r. głównym laurem jest I Nagroda (zwycięzcą pierwszego festiwalu w 2000 r. został Teatr Kreatury z Gorzowa Wlkp. za spektakl wg powieści K. Jaworskiego *Pod prąd* w reż. P. Wiśniewskiego). Festiwal odnotowywały m.in. periodyki „Scena” i „Ruch Teatralny” (nr 3/2000), informował o nim również „Głos Wielkopolski” nr 116/2000 (mał, *Teatralny Ostrów*), całą zaś ed. poświęcił mu ostrowski „Nowy Impuls” (nr 7, 4 lipca 2005).

Org. społ. M.in.: w 2000 r. sekr., a po objęciu jeszcze w tym r. funkcji prez. PIK czł. Zarządu Stow. Artystyczno-Edukacyjnego „Pracownia Teatralna” w Ostrowie Wlkp.

Nagr. Zesp. działający pod szyldem ODK: Ogólnopolski Festiwal Teatrów Amatorskich, II nagr. dla zesp. oraz nagr. za reż. spektaklu *Requiem* - Rzeszów 1984. TEATR-zyk: Ogólnopolski Festiwal Teatrów Amatorskich, wyr. za reż. spektaklu *Romeo i Julia* wg W. Szekspira - Łódź 1984. Kabaret „Kret”: Ogólnopolski Festiwal Teatrów Amatorskich, wyr. za spektakl *Igraszki z fraszki* - Łódź 1985; Ogólnopolski Festiwal Teatrów Dzieci i Młodzieży, wyr. za spektakl *Era komputera* - Szczyrk 1987. „Pracownia Teatralna” (16 nagród na ogólnopolskich festiwalach teatralnych), m.in.: Ogólnopolski Festiwal Teatrów Amatorskich, I nagr. dla zesp. za spektakl *Weisman i Czerwona Twarz* - Elbląg 1997; Festiwal Teatrów różnych Form, nagr. dla G. za reż. spektaklu *Weisman i Czerwona Twarz* - Brzeg 1997; Ogólnopolski Festiwal Teatralny, I nagr. dla zesp. i nagr. Ministerstwa Kultury i Sztuki dla G. za reż. spektaklu *Skórzana maska* - Dąbrowa Górnicza 1999.

Źródła: rel. bezp.; K. Pierzchlewski, *Teatr, sprawa towarzyska*, „Południowa Wielkopolska” nr 12/1984; rel. T. Burkietowicz.

Grabarz Piotr - ur. w 1963 r. w Kępnie. Od 1991 r. mieszka w Nowych Skalmierzycach. Nauczyciel, historyk.

W. Absolwent: historii na Wydz. Nauk Humanistycznych KUL w Lublinie (1988).

Z. W l. 1982-1983 prac. PKP Stacja Kępno; w l. 1988-1990 naucz. historii i wiedzy o społeczeństwie w ZSZ w Wieruszowie; w l. 1990-1991 naucz. historii w ZSO im. M. Kopernika w Wieruszowie; od 1991 r. naucz. historii w I LO w Ostrowie Wlkp.

Publ. M.in.: *Spis wychowanków szkoły. 1970-1995*, w: *Półtora wieku w służbie narodu i oświaty. 1845-1995. 150 lat I Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wielkopolskim*, I LO, Ostrów Wlkp. 1995; *Koło humanistyczne jako przykład koła przedmiotowego o charakterze naukowym dla młodzieży liceum*, w serii: *Refleksje o edukacji*, pod red. M. Lewickiego, I LO, Wyd. Galeria PGSW, Ostrów Wlkp. 2006.

Pub. w czasop. „Ostrowskie Studia Judaistyczne”, „Rocznik Kaliski”. M.in.: *Historia Żydów w Polsce - zarys zagadnienia*, „OSJ”, t. I, Ostrów Wlkp. 2007 - dzieje koegzystencji żydowsko-polskiej od relacji Ibrahima ibn Jakuba o państwie Mieszka I i pierwszej w polskiej kronice wzmianki o Żydach w XI w. po powstały w 1993 r. Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich w RP; *Ostrowska synagoga otwarta*, „RK”, t. XXXVII, 2011 - o odrestaurowanej po latach i oddanej do użytku publicznego w 2011 r. bóżnicy.

Pr. red. E. Jakubek, *Ostrowski ośrodek Armii Krajowej*, Ostrów Wlkp. 2005 - kons. wraz z J. Biernaczykiem; M. Trachimowicz, *Wojenne wspomnienia młodego kresowianina*, Ostrów Wlkp. 2006 - rec. dla potrzeb edytorskich.

Zesp. red. „Tygodnik Kępiński” - w 1989 r. współzał. i do 1991 r. czł. red.

Przeds. polit. W PRL m.in.: w l. 1984-1989 współprac. i kolporter powstałego w Lublinie i wydawanego w drugim obiegu Niezależnego Pisma Młodych Katolików „Spotkania”; także kolporter między Lublinem i Kępem wyd. niezależnych i Instytutu Literackiego w Paryżu; przekaziciel do Lublina informacji o represjach władz wobec kępińskiej opozycji.

Inne przeds. Wykładowca podczas Tygodni Kultury Chrześcijańskiej przy par. pw. św. Marcina w Kępnie.

Org. społ. W l. 1989-1990 zca przew. KO „Solidarność” w Kępnie; w 1989 r. wiceprzew. KOWK „Solidarność”; od 2005 r. przew. Koła PTH w Ostrowie Wlkp.; od 2006 r. skarbnik, od 2011 r. prez. Stow. „Przyjaciele Ostrowskiej Synagogi”.

Organy przedst. W l. 1990-1991 radny RMiG Kępno (z listy KO „Solidarność”) - kadencja niepełna z powodu zmiany miejsca zamieszkania.

Źródła: rel. bezp.; *Historyczna integracja*, „Gazeta Ostrowska” nr 49, 7 grudnia 2005 r.; J.K. Pietrzak, *Wykorzystać szansę...*, s. 29, 142, 147; [G. Schlender] http://www.encyklopedia-solidarnosci.pl/wiki/index.php?title=Piotr_Grabarz (dostęp: 11.10. 2014).

Grabowski Włodzimierz - ur. w 1950 r. w Ciechanowie. Działacz kulturalny. Od 1976 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: historii na Wydz. Historycznym UAM w Poznaniu (1976); Studiów Podyplomowych z zakr. informacji naukowej i bibliotekoznawstwa na UAM (2006). Ukończył kursy: „Komputerowe Systemy Operacyjne Halo” i „Zarządzanie Zespołami Ludzkimi Szef - 1”.

Z. M.in.: dziennikarz miesięcznika „Południowa Wielkopolska” (legitymacja nr 6/75, wyst. 17.08.1976 r.), którym faktycznie kierował aż do przeniesienia siedziby red. w kwietniu 1977 r. z Ostrowa Wlkp. do Kalisza; w l. 1977-1978 red. działu kulturalnego w dzienniku „Głos Pomorza” (Koszalin-Słupsk); w l. 1981-1982 sekr. KM PZPR w Ostrowie Wlkp.; w l. 1982-1986 dyr. KMPiK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1986-1990 prezes Spółdz. Pracy „Veneta” w Ostrowie Wlkp.; w l. 1990-1991 kier. firmy „Unit” w Ostrowie Wlkp.; w l. 1991-2003 dyr. Empiku w Ostrowie Wlkp., zarazem w l. 1996-1997 organizator i dyr. Salonu Empik w Kaliszu; od 2003 r. dyr. BP w Ostrowie Wlkp. (w jej skład w 2011 r. wchodziły: Filia nr 1 przy ul. Batorego 2 - kier. I. Morta; Filia nr 2 przy ul. Wrocławskiej 22 - kier. R. Walotka; Filia nr 3 w Szpitalu im. T. Chałubińskiego przy ul. B. Limanowskiego 20/22 - kier. I. Kopecka; Filia nr 6 przy ul. Komuny Paryskiej 14 - kier. A. Lisiecka; Filia nr 7 dla Dzieci i Młodzieży przy ul. Królowej Jadwigi 3 - kier. M. Garbarczyk; Biblioteka Główna przy ul. Wolności 2 - kier. J. Suchorzewska).

Publ. *Rozwój społeczno-gospodarczy Ostrowa Wielkopolskiego w latach 1945-1980*, w: *Ostrowski Sejmik Kulturalny. Wybrane zagadnienia tematyczne*, OTK, Ostrów Wlkp. 1988 - pokłosie sejmiku kulturalnego zorganizowanego w 25. rocznicę powstania OTK.

Publ. w czasop. M.in.: „Południowa Wielkopolska”, „Wagon”, „Rocznik Kaliski”. M.in.: *Kartki z historii. Idąc w pochodzie pierwszomajowym*, „PW” nr 5/1977 - o tradycjach ruchu robotniczego w Ostrowie Wlkp.; *Kto będzie panem na Ratuszu*, „W” nr 13/1983 - o muzeum tworzonym w Ostrowie Wlkp.; *Chór męski „Echo” kontynuatorem ostrowskich tradycji śpiewaczych*, „RK” t. XVIII, 1985 - o najstarszym i zarazem najświetniejszym ostrowskim chórze.

KMPiK. Przeds. ed.: U. Zybura, *Ludzkie Psy*, oprac. graf. A. Wiśniewski, KMPiK, Ostrów Wlkp. 1983.

Spot. m.in.: z pisarzami - reportażystą R. Kapuścińskim i poetką W. Szymborską; z aktorami - R. Hanin, R. Wilhelmim, G. Barszczewską, D. Stalińską, B. Kraftówną, A. Janowską i M. Żebrowskim (po spotkaniu aktor przed swymi wielbicielkami salwował się ucieczką).

Przeds. muz., m.in.: koncerty muzyki poważnej (m.in. recitale D. Ambroziak, R. Smendzianki) i popularnej (występy J. Skubikowskiego, M. Zembatego), a także w l. 1983-1986 „Spotkania Jazzowe” organizowane wspólnie z Polskim Stow. Jazzowym, Jazz Klubem „Rura” z Wrocławia oraz J. Cegielką z Kalisza i Wyd. Muzycznym „Muza” (wystąpili m.in.: W. Nahorny, Z. Namysłowski i S. Sojka, zesp. jazzu tradycyjnego Vistula Rivers Brass).

Wyst.: Salon Wystawowy (zlikwidowany w 1991 r.): kontynuacja zapoczątkowanych w 1975 r. przez S. Karlińskiego i organizowanych wspólnie z OTK cykli wystawienniczych „Galeria Młodych Twórców” oraz „Ostrowska Plastyka” (w ich ramach prezentowali swe prace artyści skupieni wokół OTK, m.in. T. Gaworzewski, K. Grzywacz, Z. Kaczmarzyk, M. Kryjom, P. Łopatka, J. Bendziecha, B. Litwin, E. Stachowczyk, A. Szwed, A. Wiśniewski, C. Woś, W. Zuchowski, M. Grześczyk, M. Podskarbi-Hebisz, M. Kopecki i fotografik M. Kostrzewski). Także: coroczne „Święto Kwiatów” - wyst. do której urzędzenia po raz pierwszy w 1983 r., wówczas w aranżacji S. Przybylskiego, zachęcił G. ostrowski ogrodnik P. Kołodziej (ekspozycja była konkursem hodowców kwiatów i sztuki układania bukietów - brali w niej udział również ogrodnicy spoza Ostrowa Wlkp.); ekspozycja reprodukcji fotograficznych medali papieskich z kolekcji ks. J. Stachowiaka, KMPiK - 1987.

Spot. nauk.: organizacja wraz z Wydz. KKFiT UM w Ostrowie Wlkp., ODK, Teatrem im. W. Bogusławskiego i Oddziałem Woj. Stow. „Pax” w Kaliszu Ogólnopolskiej sesji naukowej „Wojciech Bąk - życie i twórczość”, na której m.in. prelekcję „Dramaturgia Wojciecha Bąka w ujęciu komparatystycznym” wygłosił prof. L. Eustachiewicz, zaś w ODK Scena Propozycji kaliskiego teatru przestawiła sztukę W. Bąka *Pilat, albo wybór racji* w adaptacji i reż. Z. Wardejna - Ostrów Wlkp. 1983.

BP. Dział. ed. i red.: m.in.: tomik poetycki R. Michny, *Wiersze*, posł. P. Śliwiński, red. L. Wawrzyniak, 2004 - ed. w ramach Prezentacji Literackich „Nowego Impulsu” pod szyldem zapoczątkowanego przez G. w 2003 r. Ostrowskiego Kalejdoskopu Literackiego; A. Franc, *Z przeszłości klasztornej Ołoboku*, 2007 - kons.; czasop. „Ostrowskie Studia Judaistyczne”, t. I 2007 i t. II 2009 - inicjator wraz J. Biernaczykiem i W. Suszyckim; leksykon K. Niełacnego, A. Leraczyka, W. Suszyckiego *Patroni ostrowskich ulic*, 2008 - red.; dwujęzyczne wyd. wspomnień pastora A. Rhode *Ostrowoer Erinnerungen. Wspomnienia ostrowskie*, 2008 - red. z J. Biernaczykiem (ed. zdaniem prof. Cz. Karolaka, winna się przyczynić do pojednania między narodami i lepszego zrozumienia w stosunkach polsko-niemieckich); *Bibliografia Regionalna Powiatu Ostrowskiego*, od 2008 - red. prowadzący; tomik poetycki P. Fałczyńskiego *Niedyskrecja czasu*, red. T. Gruchot, K. Ziemiańska, 2009 - ed. pod szyldem zainicjowanej przez G. bibliotecznej „Serii z kluczem”; monografia A. Franc i M. Kowalczyka *Ostrów Wielkopolski. Zarys dziejów samorządu miasta*, oprac. red. R. Bąk, BP i GMOW, 2010 - czł. zesp. red.; dwujęzyczna ed. wspomnień pastora F. Rutza *Z kroniki parafii ewangelickiej w Nowych Skalmierzycach 1916-1919. Chronik der evangelischen Gemeinde Neu Skalmierschütz 1916-1919*, 2011 - red. z J. Biernaczykiem i R. Dziergwą.

Spot. autorskie m.in. w ramach Ostrowskiego Kalejdoskopu Literackiego oraz bibliotecznych Ostrowskich Spotkań Literackich: z pisarką D. Dominik-Stawicką - 2004; z pisarką M. Musierowicz - 2004; z poetą P. Berkowskim - 2005; z pisarką O. Tokarczuk - 2005; z historykiem i pisarzem W. Banachem - 2005; z poetą J. Podsiadłą - 2005; z poetą R. Bąkiem - 2006; z poetą E. Bryllem - 2006; z językoznawcą prof. J. Miodkiem - 2007; z poetką U. Kozioł -

2007; z T. Różyckim - 2008; z pisarzem R. Ziemkiewiczem - 2008; z germanistą R. Dziergwą - 2009; z poetą P. Fałczyńskim - 2010; z satyrykiem J. Fedorowiczem - 2011.

Także, po nawiązaniu przez BP w 2003 r. współpracy z zesp. red. pisma „Nowy Impuls”, spot. w pierw w ramach Prezentacji Literackich „Nowego Impulsu”, a od 2006 r. pod egidą Klubu Literackiego „Nowego Impulsu” m.in.: z krytykiem literackim P. Czaplińskim - 2005; z pisarzem A. Wiedemannem - 2006, z pisarzem i krytykiem literackim K. Maliszewskim - 2007; z poetą T. Dąbrowskim - 2007; z poetą W. Gawłowskim - 2007 (spot. wieńczące 30 lat twórczości poety prowadził prof. P. Śliwiński); z poetą E. Tkaczyszynem-Dyckim - 2008.

Spot. lit., m.in.: Wielkopolska Biesiada Poetów z R. Bąkiem, J. Kasprem, S. Sterną-Wachowiakiem i T. Żukowskim, współautorami ant. *Rzeczywiste. Antologia pięciu* - 2003; Wieczór Literacki „Nowego Impulsu” z czł. zesp. red. pisma „Nowy Impuls” J. Galantem, W. Gawłowskim, T. Gruchotem, B. Litwinem, L. Wawrzyniakiem oraz współpracownikami K. Maliszewskim, P. Śliwińskim i A. Wiedemannem - 2003; promocja (pod nieobecność autora, ale z wiodącą rolą prof. P. Śliwińskiego) tomiku poetyckiego R. Michny *Wiersze* - 2004; uroczystość uhonorowania prof. P. Śliwińskiego Ostrowskim Wawrzynem Literackim za wspieranie ostrowskiego środowiska literackiego - 2010 (pomysłodawcą nagrody G., pierwszym laureatem w 2007 r. poeta i dramaturg E. Bryll).

Przeds. czyt.: akcja „Ostrów czyta dzieciom” prow. w l. 2003-2004 wspólnie z PIK oraz SBP i koordynowana przez D. Czarnotę, A. Kiełb-Szawułę, A. Lisiecką i J. Sztukowską - w ramach akcji, od 2005 r. kontynuowanej jedynie przez BP, swoje ulubione książki czytali m.in. dziennikarka i pisarka K. Gałczyńska, poeta W. Gawłowski, autor książek dla dzieci i młodzieży G. Kasdepke, dyr. kina Komeda E. Smolińska, instr. teatralny P. Szczepaniak, prezydent Miasta Ostrowa Wlkp. R. Torzyński, dopełnieniem zaś całego przedś. była zorganizowana wspólnie z PIK „Galeria Słoneczko”, prezentująca dziecięce ilustracje do czytanych tekstów, oraz ogłoszony przez bibliotekę w 2003 r. plebiscyt na ostrowski Kanon Książki dla Dzieci, który w 2005 r. zaowocował wyd. pod plebiscytowym tytułem książeczką z malowanymi przez małych czytelników obrazkami.

Wyst., m.in.: „Literatura i sztuka francuska”, ekspozycja z okazji urządnego „Dnia francuskiego” - 2003; „Rysunek prasowy J. Bendziechy” - 2005; „Moje podróże - Maroko”, wyst. fot. M. Nowaka - 2006; „Santo subito”, wyst. w pierwszą rocznicę śmierci Jana Pawła II - 2006; „Ostrowskie kamienice - wieże i wieżyczki” - wyst. fot. 2008.

Konkursy, m.in.: „Walentynkowy wiersz miłosny” - od 2004; „Ostrów w gwarze wielkopolskiej”, konkurs pogłębiający świadomość językową młodych ostrowian ((jury: A. Galant, A. Lisiecka, E. Gibasiewicz-Stasiak) - 2004; „Ostrowskie kamienice”, konkurs fot. - 2004, 2005; organizowane przez P. Dudzińskiego turnieje szachowe, m.in. o Grand Prix Biblioteki Publicznej - od 2004; coroczny powiatowy konkurs na Czytelnika Roku.

Inne przedś: dzięki m.in. koneksji G. wzbogacenie księżnicy o podarowany przez wrocławski Empik w 2003 r. zbiór ponad 7 tysięcy woluminów w podzięcie za pomoc ostrowian w czasie wielkiej powodzi, która w 1997 r. nawiedziła Wrocław (G. wraz z pracownikami Empiku i grupą ochotników przewiózł do Ostrowa Wlkp. zagrożone zniszczeniem książki); kontynuacja rozpoczętej przez A. Derewieckiego komputeryzacji placówki i doprowadzenie w 2006 r. do jej pełnej automatyzacji; stworzenie w niej dostępnego w internecie Katalogu Centralnego, programu internetowego zamawiania i rezerwowania książek oraz komputerowej bazy danych Bibliografii Regionalnej Powiatu Ostrowskiego - ostrowska placówka w l. 2005-2007 uruchomiła Gminne Centrum Informacji i jako pierwsza spośród bibliotek publicznych woj. wielkopolskiego udostępniła w 2006 r. swoje zbiory na platformie Wielkopolskiej Biblioteki Cyfrowej (w 2005 r. G. został czł. jej Kolegium Programowego); zwiększenie od 2003 r. o 100 procent zakupów

nowości wydawniczych (w 2011 r. biblioteka posiadała ponad 161 tys. woluminów, z których skorzystało ponad 14 tys. czytelników).

Inne przeds. M.in.: w 1983 r. wraz z B. Goreckim, J. Kubiakiem i S. Mikołajczykiem sprawca powstania wkładki „Sprawy Miejskie” w gazecie zakładowej ZNTK „Wagon w Ostrowie Wlkp.

Kluby lit. W l. 2006-2009 współzał. i czł. wraz z K. Ćwiklak, J. Galantem, W. Gawłowskim, T. Gruchotem, H. Olejnik i L. Wawrzyniakiem Klubu Literackiego „Nowego Impulsu” w Ostrowie Wlkp.;

Org. społ. M.in.: w l. 80. przew. Komisji Oświaty, Kultury, Kultury Fizycznej, Sportu i i Turystyki MRN Ostrowa Wlkp.; w l. 1983-1988 wiceprez., w l. 1988-1991 czł. zarządu OTK (w l. 1983-1985 wspierał dążenia do utworzenia ostrowskiego muzeum); w l. 1987-1990 przew. powołanej przy OTK Komisji ds. renowacji Starego Cmentarza; w 1989 r. czł. powołanego w 1981 r. przy MRN w Ostrowie Wlkp. Zespołu problemowego ds. nazewnictwa ulic (Uchwałą nr X/63/89 dokonano w mieście pierwszych zmian, nadając zmienianym nazwom *najczęściej imiona polskich patriotów, szczególnie tych, których pamięci nie czczono w minionej epoce*, A.F., M.K.); w l. 1993-1994 skarbnik OSK; od 2011 r. skarbnik Stow. „Przyjaciele ostrowskiej synagogi”.

Nagr. M.in.: Nagroda Wydawniczo-Księgarska Ikar - Warszawa 2001.

Odznac. Złota Odznaka dla prowadzonego przez G. Empiku.

Źródła: rel. bezp.: B. Szal, *Pilat, albo wybór racji*, „Ziemia Kaliska nr 1, 1 stycznia 1984; *Ostrów Wlkp. Dzieje...*, s. 368-369; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys...*, s. 97.

Gruchot Tomasz - ur. w 1969 w Krotoszynie. Nauczyciel, krytyk literacki, animator amatorskiego ruchu teatralnego. Od 1978 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: TEM ZST przy MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp. (1989); SN w Ostrowie Wlkp. (1991); filologii polskiej na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu (1995).

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (1999) - st. uzyskany na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM.

Probl. bad. Poezja polska XX i XXI wieku.

Z. Od 1999 r. adiunkt, od 2001 r. st. wykładowca na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu - prowadzi zajęcia dydaktyczne w Studium Filologii Polskiej w Kaliszu. Także: od 2000 r. naucz. jęz. polskiego w II LO w Ostrowie Wlkp.; w l. 2004-2006 wykładowca w WSUS w Poznaniu.

Publ. Pr. kryt. lit.: *Wyrazić niewyraźalne. O polskiej poezji metafizycznej po drugiej wojnie światowej*, Agencja Wyd. „Sztuka i Rynek”, Ostrów Wlkp.-Kalisz 2006.

Także m.in.: *Biało-czerwony z domieszką granatu (o wczesnych inspiracjach literackich londyńskiej grupy „Kontynenty”)*, w: *Śladami człowieka książkowego*, pod red. T. Mizerkiewicza, Poznań 1997; *Leśmianowskie sytuacje metafizyczne*, w: *Twórczość Bolesława Leśmiana. Studia i szkice*, pod red. T. Cieślaka i B. Stelmaszczyk, Kraków 1999.

Publ. w czasop. „Topos”, „Gazeta Malarzy i Poetów”, „Poznańskie Studia Polonistyczne”, „Kalisia Nowa”. M.in.: *Czy ja się ośmielę niepokoić wszechświat*, „GMiP” nr 3/1996 - o tomiku poetyckim *Kanapka energetyczna* P. Berkowskiego; *Ile jest warte „Pro Arte”?*, „Poznańskie Studia Polonistyczne”, Seria Literacka, t. 4, UAM, Poznań 1997; *Fizycznie metafizyczna poezja Mirona Białoszewskiego*, „T” nr 4-5/2002 - o z gruntu osobnej poetyce autora *Obrotów rzeczy; Szybowanie i pikowanie*, „KN” nr 9/2003 - o niepojętej dla G. popularności wierszy A. Asnyka, które *filologiczny beton przytwierdził (...)* ostatecznie na określonym poziomie w literackiej hierarchii wartości, *by trwały niewzruszenie, niczym warszawski Pałac Kultury*.

Prelekcje. M.in.: „Od Szekspira do Monty Pythona”, MBP im. A. Asnyka, Biblioteka Główna - Kalisz 2008; „Literatura przeciw jesiennej depresji”, MBP im. A. Asnyka, Filia nr 2 - Kalisz 2009.

Om. w czasop. M.in.: MWE, *Poezja metafizyczna*, „Głos Wielkopolski” nr 27/2007 - o książce *Wyrzucić niewyraźne. O polskiej poezji metafizycznej po drugiej wojnie światowej*.

Pr. red. B. Adamczak, zb. opow. *Czerwony dom*, Wyd. „Sztuka i Rynek”, Kalisz 2004 - red.

Przeds. teatr. W 2010 r. zał. akademickiego teatru pod nazwą wUaM w Filii UAM w Kaliszu - realizacja dramatu A. Reynoldsa i M. Buffiniego *Jordan*, 2011.

Ostroviana. Publ.: *Pana Cogito problemy z wodą. Kilka uwag na marginesie wiersza „Pan Cogito” a myśl czysta*, w: *Potęga smaku w czasach niesmaku. Studia i szkice o twórczości Zbigniewa Herberta*, OCK, Ostrów Wlkp. 2008 - materiały z sesji naukowej poświęconej twórczości Z. Herberta, Ostrów Wlkp. 2008.

Publ. w czasop.: „Target Art”, „Impuls”, „Nowy Impuls”. M.in.: *Ostrów (wy)puścił Bąka*, „TA” nr 1/1999 - o poezji W. Bąka, w którym G. odżegnuje się od hołubionego w środowisku lokalnym wizerunku poety, cytując jego dwuwiersz *Proste moje są obrazki / jak przez dzieci rymowane* i pytając, czy nie lepiej w takim razie oddać pióro *działwie, która też pewnie szczególnym artyzmem się nie wykaże, za to przynajmniej wniesie nieco autentyczności i pogrzebnie natrętnie patetyczne nuty?*; *Non stop-klatka*, „I” nr 1, 11 kwietnia 2001 - o wierszach z tomu *Zapach gasnącej świecy* W. Gawłowskiego; *Banachomachia*, „I” nr 4, 1 września 2001 - o zb. opowiadań *Nowa forma spotkania* W. Banacha; *Z niepewności w mit „czyli co począć z Atlantyda?”*, „NI” nr 3, 1 marca 2002 - o wierszach *Atlantyda* W. Szymborskiej i W. Gawłowskiego; *Recykling liryczny*, „NI” nr 9, 6 września 2002 - o poezji P. Berkowskiego; *Równanie „do” rzeczywistości*, „NI” nr 9, 12 września 2003 - o poetyckiej edycji Biblioteki Telgte R. Bąka *Rzeczywiste. Antologia pięciu; Fonia sennej wizji (o nowym tomie wierszy Wojciecha Gawłowskiego)*, „NI” nr 10, 9 października 2003 - o tomiku W. Gawłowskiego *Głosy, obrazy i sny*. Felietony: w l. 2001-2003 stała rubryka „Impresje pospieszne” (ps. „Grot”), „I”, „NI”.

Prelekcje, m.in.: „Sfera Apollinaire’a” - w ramach zorganizowanego przez BP, II LO i MDK „Dnia francuskiego” - 2003.

Om.: (hol), *Wokół metafizyki*, „Gazeta Ostrowska” nr 5/2007; A. Kielb-Szawuła, *Jak czytać poetów metafizycznych*, „Fakty Ostrowskie” nr 5/2007.

Pr. red.: m.in.: gazeta szkolna II LO „Bez Cenzury” - od 2000 r. doradca; ed. programowa *XXII Międzynarodowy Festiwal Chopin w barwach jesieni*, Ostrów Wlkp. 2003 - wyb. wierszy F. Hölderlina (1770-1843); W. Gawłowski, A. Kielb-Szawuła, A. Leraczyk, *Prowincja liryczna. Antologia spotkań po godzinach*, Ostrów Wlkp. 2003 - posł. *Prowincja pro futuro*, red.; *Potęga smaku w czasach niesmaku. Studia i szkice o twórczości Zbigniewa Herberta*, Ostrów Wlkp. 2008 - red. wraz z A. Kielb-Szawułą; tomik Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego o Kobiecie XXI wieku *Nuta serca 2007-2008*, Ostrów Wlkp. 2008 - red. wraz z A. Kielb-Szawułą; P. Fałczyński, *Niedyskrecja czasu*, Ostrów Wlkp. 2009 - red. wraz z K. Ziemiańską.

Zesp. red.: miesięcznik społeczno-kulturalny „Impuls” - od września do grudnia 2001 r. stały współprac.; miesięcznik literacko-artystyczny „Nowy Impuls” - w l. 2002-2004 czł. zesp. red.

Spot. aut.: promocja książki *Wyrzucić niewyraźne. O polskiej poezji metafizycznej po drugiej wojnie światowej*, MMOW - 2007.

Spot. lit.: m.in. udział w Wieczorze Literackim „Nowego Impulsu” podczas festiwalu „Wszystko jest poezją” wraz z pozostałymi redaktorami pisma J. Galantem, W. Gawłowskim i L. Wawrzyniakiem oraz współprac. K. Maliszewskim, P. Śliwińskim, A. Wiedemannem, BP - 2003; „Liryka w kleszczach popkultury”, MMOW - 2008.

Prow. spot. aut., m.in.: Promocja zb. opowiadań W. Banacha *Nowa forma spotkania*, PGSW - 2001; moderowanie spot. z kognitywistą prof. UŁ J. Płuciennikiem, PIK - 2003; promocja książki W. Banacha *Ostrów pod znakiem pegaza. Literacki przyczynek do dziejów miasta*, Empik - 2005; prow. spot. z P. Berkowskim w konwencji „krytyk rozmawia z poetą”, BP - 2005; promocja tomiku poetyckiego A. Kiełb-Szawuły *Fastrygi*, OCK - 2009; promocja leksykonu J. Kociemby-Żulickiej *Mały słownik erotyzmów polskich*, MMOW - 2011. Także prow. spot. aut. pod egidą Klubu Literackiego „Nowego Impulsu”: z P. Czaplińskim, BP - 2006; z K. Maliszewskim, BP - 2007.

Prow. spot. lit., m.in.: moderowanie ww. Wieczoru Literackiego „Nowego Impulsu”, BP - 2003; prezentacja z udziałem ks. prałata A. Mąki, ks. J. Giery i ks. K. Nojmana poematu Jana Pawła II *Tryptyk rzymski*, PIK - 2003; spot. z W. Gawłowskim, A. Kiełb-Szawułą, A. Leraczykiem, autorami tomiku *Prowincja liryczna. Antologia spotkań po godzinach*, kawiarnia „Literacka” - 2003; moderowanie spot. z autorami poetyckiego tomu *Rzeczywiste. Antologia Pięciu* R. Bąkiem, J. Kasprem, S. Sterną-Wachowiakiem, T. Żukowskim podczas Wielkopolskiej Biesiady Poetów, BP - 2003;

Konkursy lit., m.in.: „Chleba smak”, PIK, czł. jury - 2005, 2006, 2007; „Turniej Jednego Wiersza”, PIK, czł. jury (wraz z K. Maliszewskim, przew. P. Śliwińskim, A. Wiedemannem) - 2003; Ogólnopolski Konkurs Poetycki o Kobiecie XXI wieku „Nuta serca”, OCK, czł. jury - 2007-2008.

Przeds. teatr.: w 2000 r. zał. w II LO zesp. teatr. występującego od 2004 r. jako Teatr REY de Monter - w 2005 r. teatr został przeniesiony do OCK, gdzie działał do 2010 r. Realizacje sceniczne (reż. G.): jednoaktówka S. Mrożka *Lis Filozof*, 2005; wystawiona w nieczynnym ostrowskim browarze sztuka S.I. Witkiewicza *Mątwą*, 2006; sceniczna adaptacja słuch. T. Łubieńskiego *Italiam! Italiam!*, 2006. Także udział aktorów Teatru REY de Monter: w organizowanych m.in. przez Wyd. KiS UM „Ostrowskich Zaduszkach”, 2005; w działaniach o charakterze parateatralnym - ulicznych happeningach w ramach festiwalu „Wszystko jest poezją”. Inne przeds., m.in.: udział w prowadzonej przez BP w Ostrowie Wlkp. akcji „Ostrów czyta dzieciom” - G. przyswajał maluchom m.in. opowiadania S. Mrożka *Śpiąca królewna* oraz *Wina i kara*, 2003; animowanie Warsztatów Poetyckich „Liryka miłosna i pułapka banału” dla osób zainteresowanych udziałem w konkursie na „Walentynkowy wiersz miłosny” w BP w Ostrowie Wlkp., 2007; współorganizowanie Ostrowskiego Festiwalu Nauki (pierwotnie w MMOW, następnie gł. w II LO), od 2005; kierownictwo lit. „XXVIII Międzynarodowego Festiwalu Chopin w barwach jesieni, Ostrów Wlkp. 2009.

Kluby lit.: w l. 2006-2009 współzał. i czł. wraz z K. Ćwiklak, J. Galantem, W. Gawłowskim, W. Grabowskim, H. Olejnik i L. Wawrzyniakiem Klubu Literackiego „Nowego Impulsu”.

Org. społ.: m.in. od 2005 r. czł. OTN.

Nagr. (za inscenizację sztuki *Lis filozof*): XXV Regionalne Prezentacje Teatrów Dzieci i Młodzieży, I m. - Jarocin 2005; VI Festiwal Teatrów Niezależnych, nagr. III st. - Ostrów Wlkp. 2005; XXIV Konfrontacje Sceny Szkolnej, „Złota Maską” - Poznań 2005; VI Poznański Festiwal Teatrów, III nagr. - Poznań 2006.

Źródło: rel. bezp.

Grzelak Andrzej - ur. w 1949 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2005 r. w Psarach. Poeta.

W. Absolwent: LdP w Ostrowie Wlkp. (1970). Podjęte w 1970 r. studia polonistyczne na UAM w Poznaniu przerwał z powodu nieuleczalnej choroby.

Char. twórca. *Postać niezwykła: osobna - więc samotna, heroiczna - przeto pełna tragizmu. Rzec by można, egzystencja poszukująca nie tyle nawet wyrafinowanej esencji bytu, ile raczej*

najprostszej jego integracji. Poszukująca daremnie w skali doświadczenia życiowego, ale jakże owocnie w poetyckich zapisach podróży do kresu tożsamości. Wielki talent zdyskontowany przez nieuleczalną chorobę. P. Łuszczkiewicz.

Biografia Andrzeja Grzelaka „zamknęła się pomiędzy gwiazdką narodzin a krzyżykiem zgonu”. Jest ciemną legendą literackiego Ostrowa, a Jego dorobek twórczy pozostaje w rozproszeniu. Bycie poetą w wymiarze Jego egzystencji było przede wszystkim samotnym zmaganiem się z chorobą, bez minimalnej choćby rekompensaty w postaci społecznego statusu artysty. Wewnętrzne napięcia towarzyszące pracy twórczej zaprowadziły Go w labirynt wyobraźni. Zachłannej, zasłaniającej rzeczywistość, dążącej do niepodzielnego zapanowania nad osobniczym życiem. Próby wyjścia skończyły się niepowodzeniem. W. Gawłowski.

Publ. Arkusz poet. *Za drugą ścianą*, WDK, Kalisz 1986.

Ant. poet. Wiersze w ed.: almanach młodej poezji wielkopolskiej *Przedpole*, wyb. i przedm. R. Danecki, Wyd. Poznańskie, Poznań 1986; *Spokojne, ciche miasto szare*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1993; *Świadectwo obecności*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1996.

Publ. w czasop. Wiersze: „Zielony Sztandar” (debiut: wiersz *Wiatrak*, „ZS” nr 98, 8 grudnia 1968), „Nurt”, „Radar”, „Kamena”, „Nowy Impuls”. M.in.: *Andrzej Grzelak. Wiersze*, „NI” nr 11, 7 listopada 2005 - ed. w całości zawiera wiersze poety oraz wspomnienie o nim i dedykowany mu wiersz W. Gawłowskiego *Krucjata dziecięca (III)*.

Om. W. Banach, *Ostrów Wielkopolski pod znakiem pegaza*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2005.

Om. w czasop. M.in.: M.M. Kozłowski, *Mam bogatsze osobne zapatrzenie...*, „Ziemia Kaliska” nr 15/1987 - *Za ścianą*; P. Łuszczkiewicz, *Poetycki Ostrów Wielkopolski*, „Rocznik Kaliski”, t. XXVI, 1999.

Nagr. II Turniej Poetycki o „Zieloną Wazę”, wyr. - Poznań 1972.

Źródła: P. Łuszczkiewicz, *Poetycki Ostrów Wielkopolski*, „Rocznik Kaliski”, t. XXVI, 1999; W. Gawłowski, słowo o poecie, „Nowy Impuls” nr 11, 7 listopada 2005; W. Banach, *Ostrów Wielkopolski pod znakiem...*, s. 80-82.

Grzesiak Janusz - ur. w 1968 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz, urzędnik samorządowy.

W. Absolwent: TR w Przygodzicach (1988); nauk politycznych na Wydz. Nauk Społecznych UW (1993).

Z. W 1993 r. współprac., od 1994 r. czł. red., w l. 1998- 2000 red. nac. „Gazety Ostrowskiej” i prez. Zarządu „Gazeta Ostrowska” spółka z o.o.; w l. 2000-2006 m.in. insp. Referatu Promocji Miasta w Wydz. Integracji Europejskiej i Promocji Miasta UM w Ostrowie Wlkp.; w l. 2007-2010 kier. Biura Prasowego i Relacji Społecznych UM w Ostrowie Wlkp.; od 2011 r. asystent starosty Powiatu Ostrowskiego.

Publ. w czasop. M.in.: „Gazeta Ostrowska”; „Przyroda Południowej Wielkopolski”. M.in.: *Dobra wola w Mojej Woli*, „GO” nr 29, 25 lipca 1999 - o szansie uratowania unikatowego wykładanego z zewnątrz śródziemnomorskim korkiem pałacu i Zespołu Pałacowo-Parkowego w Mojej Woli; *Furtka do wolności*, „GO” nr 14, 5 kwietnia 2000 - o powikłanych losach marzących o powrocie do macierzy Polaków w niepodległym po rozpadzie ZSRR Turkmenistanie; *II Forum Przyrodnicze Południowej Wielkopolski*, „W”, z. 2/2005 - o cyklu imprez poświęconym edukacji ekologicznej w Południowej Wielkopolsce.

Pr. red. Album przyrodniczy *Impresje*, Art Studio na zlecenie UM, Ostrów Wlkp. 2006 - red.

Zesp. red. M.in.: rocznik popularnonaukowy „Przyroda Południowej Wielkopolski” - w l. 2004-2008 współred. (m.in. w l. 2004-2005 z I. Matuszczak-Szulc).

Org. społ. M.in.: od 2004 r. skarbnik Zarządu Stow. Fundusz Grantowy Dobrego Sąsiedztwa dla Ostrowa Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Grzeńczyk Marian - ur. w 1909 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1999 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, regionalista, plastyk, animator amatorskiego ruchu teatralnego.

W. Absolwent: Wojskowego Instytutu Kartograficznego w Warszawie (1929); Szkoły Podchorążych dla Podoficerów w Bydgoszczy (1938) - szkołę ukończył w randze ppor.; studiów zaocznych na AWF w Warszawie (1950). Ukończył także: w 1950 r. Kurs Specjalny *wprowadzający zagadnienia szkolnictwa zawodowego* w Poznaniu; w 1964 r. dwuletni kurs dla instruktorów amatorskich zespołów teatralnych organizowany przez Pałac Kultury w Poznaniu. W 1953 r. otrzymał dyplom nauczyciela szkół średnich ogólnokształcących, w 1954 dyplom uprawniający do nauczania wych. fiz. w szkołach zawodowych. W 1968 r. zaszerogowany został do kat. II w grupie instruktorów teatru.

W cz. II w. św. Ppor. w 114 pp w kampanii wrześniowej; po powrocie z frontu do rodzinnego miasta wpierw *fikcyjnie zatrudniony, potem kierownik biura firmy budowlanej kanalizacji Lautricha* (J.K.P.); w październiku 1939 r. gł. organizator i komendant (pseud „Winkelfeld”, „Janusz Leszcz”) powstałej w Ostrowie Wlkp. Tajnej Organizacji Wojskowej - aresztowany przez Niemców w lipcu 1940 r., więziony w Ostrowie Wlkp., Wronkach, a w l. 1941-1942 w berlińskim więzieniu Moabit, po zamianie kary śmierci na 5 lat obozu karnego końca wojny doczekał jako pisarz blokowy w obozie koncentracyjnym Mathausen - komando Gusen.

Po wojnie. Po wyzwoleniu przez Amerykanów: w l. 1945-1946 por. PSZ na Zachodzie; naucz. i zał. drużyny harcerskiej w szkole dla polskich dzieci rodziców wywiezionych w cz. wojny na roboty przymusowe w Linz-Katzenau w Austrii; naucz. w polskiej szkole i zał. polskiego teatru amatorskiego w Ostrauderfehn (w rejonie służby okupacyjnej I Polskiej Dywizji Pancerniej na północy Niemiec). Po powrocie z Niemiec: w 1947 r. (krótko) technik w Warsztatach Naprawczych ZNTK, a w l. 1947-1949 naucz. dochodzący przysposobienia wojskowego i wych. fiz. w Gimnazjum Kupieckim w Ostrowie Wlkp. - zarazem wykładowca w Centrum Wyszczolenia przysposobienia wojskowego i wych. fiz. w Złocieńcu i następnie instr. kulturalny w Powszechnej Organizacji „Służba Polsce” w Lublińcu; w l. 1949-1953 naucz. etatowy wych. fiz. w TH w Ostrowie Wlkp.; tamże w l. 1953-1970 naucz. wych. fiz. i przysposobienia obronnego w Zas. Szk. Zaw., a po reorganizacji do 1976 r. (na emeryturze - w niepełnym wymiarze godzin) w ZSZ nr 1. Także w Ostrowie Wlkp.: w l. 1961-1964 naucz. dochodzący przysposobienia obronnego i wychowawca świetlicy w III LO; w l. 1965-1969 naucz. dochodzący w Zasadniczej Szkole Przyzakładowej ZAP, i tamże od 1969 r. naucz. zajęć pozalekcyjnych, a po strukturalnych przekształceniach instr. w 1975 r. na umowę zlecenie kółka recytatorskiego w Ognisku Pracy Pozaszkolnej w Zesp. Szk. Zaw. MERA-ZAP; w l. 1976-1978 naucz. przedmiotów zawodowych oraz w l. 1977-1979 wychowawca świetlicy w ZST. Zarazem: w l. 50 instr. w świetlicy Powiatowej Komendy MO w Ostrowie Wlkp.; w l. 1954-1956 opiekun w ramach współpracy z Referatem Kultury przy RN 23. amatorskich zesp. teatralnych w pow. ostrowskim; pierwszy kier. utworzonej przez OTK w 1964 r. Poradni Pracy Instruktażowo-Methodycznej, przejętej w 1967 r. przez Wydz. Oświaty i Kultury RN i przemianowanej po przyłączeniu do ODK na Powiatową Poradnię Pracy Kulturalno-Oświatowej.

Publ. *Amatorski ruch teatralny w Ostrowie Wielkopolskim (historia i współczesność)*, w: *V Konferencja Kulturalna Ostrowskiego Towarzystwa Kulturalnego (zbiór referatów)*, Ostrów Wlkp. 1977; wspólnie z T. Kaczmarkiem, *Z dziejów amatorskiego ruchu teatralnego w Ostrowie Wielkopolskim w latach 1945-1987*, w: *Ostrowski sejmik kulturalny. Wybrane zagadnienia tematyczne*, Ostrów Wlkp. 1988 - pokłosie sejmiku kulturalnego zorganizowanego w 25. rocznicę powstania OTK.

Oprac. Ze zb. MMOW, m.in.: *Wspomnienia z Obozu Koncentracyjnego Gusen 1942-1945*, 1946; *Krótki rys historyczny działalności amatorskich teatrów w Ostrowie Wielkopolskim*, 1974; *Zarys historyczny ruchu harcerskiego w Ostrowie Wlkp w latach 1913-1939*, masz., 1982; kalendarium *Historia harcerstwa w Ostrowie Wielkopolskim 1913-1939*, 1986; *Szkolnictwo powszechne w Ostrowie Wielkopolskim od XVIII w. do roku 1914*, 1987; *Działalność harcerzy w czasie okupacji 1939-1945 w Ostrowie Wielkopolskim. Analiza dotychczasowych publikacji*, masz., 1990; *Zarys historyczny ruchu harcerskiego w Ostrowie Wlkp w latach 1913-1939*, masz. (wersja popr.), 1999. Także m.in.: *Notatki dotyczące kościoła parafialnego w Ostrowie*; kalendarium *Zarys historii hufca ZHP w Ostrowie 1913-1949*; *Pierwsze kina w Ostrowie*; *Wypisy z Tygodnika Powiatowego dla powiatu odolanowskiego z lat 1864, 1868 i 1872 dot. teatru miejskiego*; *Monografia kościoła poewangelickiego w Ostrowie Wlkp.*; *Uwagi dotyczące publikacji Edwarda Serwańskiego „Ostrów Wielkopolski w okresie II wojny światowej”*.

Publ. w czasop. „Południowa Wielkopolska”, „Gazeta Ostrowska”. M.in.: *Wspomnienia*, „PW” nr 5/1967; *Z kulturą na Ty*, „PW” nry 5, 6, 7/1982; *Miasto mojej młodości*, „GO” nr 47, 28 listopada 1993.

Om. w czasop. J. Piekarz, Marian Grześczyk. *Zatrzymana przeszłość* (rubryka Mini-Galeria), „Południowa Wielkopolska” nr 7/1987.

Przeds. rad. W l. 1947-1948 współautor nadawanych dwa razy w tygodniu przez ostrowski radiowęzeł w okresie zimowym 15-minutowych programów literackich.

Kontrowersje. W oprac. *Działalność harcerzy w czasie okupacji 1939-1945 w Ostrowie Wielkopolskim* G. zanegował zasadność używania w opisie działań ostrowskiego harcerstwa w czasie okupacji kryptonimu „Szare Szeregi”: *Dotąd nikt w swoich relacjach lub wspomnieniach nie przyznawał się do tego rodzaju nazewnictwa. (...) Wszystkie odpowiedzi na pytanie: czy się w swej pracy spotkali z tego rodzaju nazewnictwem, były przeczące. Działali, jak twierdzą, na zasadzie luźnych zastępów, opierając się na strukturze organizacyjnej okresu międzywojennego bez specyficznych zmian. Dlatego nie można używać tego nazewnictwa tam, gdzie nie było założenia organizacyjnego stosowanego w oddziałach Szarych Szeregów.* (Również działacz harcerski M. Stawik twierdzi, że o nazwie Szare Szeregi dowiedział się, jak inni - długo po wojnie).

Przeds. teatr. i nagr. W Ostrowie Wlkp.: w l. 1924-1926 aktor-amator - pierwszy występ na scenie Teatru Miejskiego w sztuce *Żelazna maska* wystawionej przez Katolickie Stow. Młodzieży Starszej im. J. Kochanowskiego. W l. 1948-1949 kier. teatru objazdowego „Służba Polsce”. Także w Ostrowie Wlkp.: w 1952 r. organizator (również reż., scenograf) wspólnie z J. Balickim w PDK istniejącego do 1956 r. zesp. pod nazwą Teatr Powiatowego Domu Kultury: zesp. ten wystawił m.in.: w 1952 r. komedię Z. Skowrońskiego i J. Słotwińskiego *Dwa tygodnie w „Raju”*, w 1953 r. adaptację opowiadania B. Prusa *Powracająca fala* (II m. w wojewódzkich eliminacjach Ogólnopolskiego Przeglądu Teatrów Amatorskich w Poznaniu), w 1955 r. komedię E. Zoli *Spadkobiercy pana Rabourdin*. Także w rodzinnym mieście: w 1954 r. reż. sztuki A. Strindberga *Ojciec* wystawionej przez zesp. Powiatowej Komendy MO (III m. w eliminacjach Woj. Przeglądu Zespołów Artystycznych MO). W 1956 r. zał. pod egidą MKKO zesp. KMS nawiązującego nazwą do zesp. teatralnego występującego w Ostrowie Wlkp. w l. 1921-1939 i w l. 1946-1949 (od 9 lutego 1945 r. do 9 września 1946 r. zesp. anonsował się jako Teatr Ludowy) - w 1957 r., po wystawieniu komedii M. Hennequina i P. Webera *Codziennie o piątej*, z braku możliwości prezentacji scenicznych zesp. zaprzestał działalności. W 1959 r. aktor w montażu poetyckim *Żyłem z wami...* opartym na tekstach J. Słowackiego w Teatrze Poezji SOKO. W 1961 r. pod szyldem Zarządu Powiatowego ZNP zał. i reż. zesp. teatralnego działającego następnie do 1962 r. jako zesp. DKK, z którym w 1961 r. wystawił sztukę K. Gruszczyńskiego *Klucz do*

przepaści (nagr. specjalna w przeglądzie teatrów nauczycielskich oraz nagr. pieniężna podczas występu z okazji jubileuszu ZNP na scenie Teatru Polskiego w Poznaniu - w przedstawieniu gościnnie wystąpił pochodzący z Ostrowa Wlkp. zawodowy aktor J. Kaczyński) oraz w 1962 r. adaptację opow. kryminalnego A. Christie *Pułapka na myszy*. W 1967 r. zał. krótko istniejącego z powodu pożaru sceny zesp. teatralnego w ODK, a następnie działającego tamże w l. 1970-1975 i prowadzonego przez niego do 1972 r. kolejnego KMS, w którym wspólnie z L. Kwiatkowskim reż. komedie: w 1971 r. Z. Skowrońskiego *W czepku urodzona* i w 1972 r. M. Camoietiego *Latające dziewczęta*. Ponadto reż. i twórca programów satyrycznych: w 1971 r. *Traktacik o dobrej robocie* i w 1972 r. *Ażeby RUCH był w ruchu* - prezentowanych przez stworzoną przez G. w ODK „Estradę Satyryczną” (teksty m.in. M. Trachimowicza i K. Ogórkowicza, oprac. muz. F. Tomaszewskiego).

W III LO w Ostrowie Wlkp.: w 1962 r. inicjator zesp. teatralnego - w 1962 r. reż. (wspólnie z J. Jachimkiem) dramatu *Lilia Weneda* J. Słowackiego, w 1963 r. reż. komedii *Pan Geldhab* A. Fredry (w 1964 r. I m. w eliminacjach wojewódzkich teatrów amatorskich), w 1967 r. reż. montażu *Garść wspomnień*. W ZSZ MERA-ZAP (później ZST) w Ostrowie Wlkp.: w l. 1967-1979 zał. i reż. kółka recytatorskiego, a następnie Zespołu „Żywego Słowa”, z którym w 1973 r. zrealizował program *Miasto moje w artystycznej poezji i prozie* (I m. za najlepszy scen. i I m. dla zesp. w eliminacjach wojewódzkich w Poznaniu oraz III m. w eliminacjach ogólnopolskich w Toruniu); w 1974 r. autor i reż. sztuki *Prawdziwa człowieka szczęśliwość dobrej edukacji najlepszym być celem powinna* (wyr. dla zesp. na Rejonowym Przeglądzie Teatrów Amatorskich w ODK).

Przeds. plast. M.in.: *Ostrów Wielkopolski. Zatrzymany w czasie*, Ostrów Wlkp. 1996 - teka rys. nieistniejących już lub przebudowanych budynków dawnego Ostrowa, m.in. rozebranej w 1972 r. tzw. karczmy napoleońskiej (*Stary zajazd z 19 w. przy ul. Wrocławskiej*, 1969); jedn. *Chór Męski „Echo” ZZK Ostrowskiego Domu Kultury w Ostrowie Wlkp. Pamiątnik jubileuszowy 1923-1973*, 1973 - proj. okł. Także: Wystawa Amatorskiej Twórczości Artystycznej, Wyd. Oświaty i Kultury RN w Ostrowie Wlkp., 1966 - oprawa scenogr.

Zesp. plast. Czł. Zespołu Plastyków ODK (pierwotnie powstałego w 1956 r. Klubu Plastyka Amatora); także od 1967 r. czł. Sekcji Plastycznej Nauczycieli przy ZNP (od 1971 r. w Klubie Nauczyciela) w Ostrowie Wlkp.

Wyst. ind. M.in.: Klub Nauczyciela - Ostrów Wlkp. 1973, 1976; KMPiK - Ostrów Wlkp. 1987; MMOW (wyst. retrospektywna) - Ostrów Wlkp. 1995.

Wyst. zb. M.in.: Wystawa Amatorskiej Twórczości Artystycznej z okazji Tysiąclecia Państwa Polskiego, aula I LO - Ostrów Wlkp. 1966; wyst. ostrowskich plastyków z okazji 20-lecia działalności Zespołu Plastycznego ODK, ODK - Ostrów Wlkp. 1976 (także ze Z. Sucheckim współorganizator wyst.); Ogólnopolska Wystawa Twórczości Plastycznej Nauczycieli, Klub Nauczyciela - Ostrów Wlkp. 1985.

Inne przeds. W 1948 r. wraz z A. Kołodziejczykiem opiekun Klubu Sportowego Zryw w TK (wówczas Gimnazjum Mechaniczne Kolejowe) w Ostrowie Wlkp.); w 1973 r. współtwórca z J.K. Pietrzakiem i od tego r. przew. Komisji Historycznej przy Komendzie Hufca ZHP w Ostrowie Wlkp. oraz twórca archiwum historycznego ostrowskiego ZHP; w 1988 r. również z J.K. Pietrzakiem sprawca umieszczenia tablicy pamiątkowej na Konwiktie Arcybiskupim, w którym były m.in. w *czasach zaboru pruskiego placówka tajnego Towarzystwa Tomasza Zana*, a w Powstaniu Wielkopolskim kwatera gońców Towarzystwa Młodzieży „Pogotowie”. Także: niestrudzony propagator idei utworzenia ostrowskiego muzeum - twórca istniejącej w pierwszych l. jego działalności ekspozycji „Harcerstwo ostrowskie w latach 1913-1949”, na którą w dużej mierze złożyły się pamiątki zebrane w wyniku działalności ww. Komisji Historycznej.

Org. społ. Od 1923 r. czł. ZHP: zał. 6. DH im. S. Czarneckiego oraz 3. DH im. Zawiszy Czarnego (przy niej w 1930 r. zał. klubu sportowego „Zawisza”) w Ostrowie Wlkp.; w l. 1947-1949 w st. hm komendant Hufca ZHP w Ostrowie Wlkp.; czł. Rady Chorągwi Wielkopolskiej. Także: od 1963 r. czł. OTK; w l. 60. (od 1965 r.) czł. Zarządu Woj. Związku Teatrów Amatorskich; od 1981 r. czł. Komitetu Organizacyjnego MMOW; czł. PTTK.

Tyt. hon. Honorowy Obywatel Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, 1995.

Upam. Ul. M. Grześczyka - Uchwała Nr XLIII/625/2006 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 22 sierpnia 2006 r.

Źródła: rel. córki M. Liebchen; odpis wydanego przez Kuratorium Okręgu Szkolnego Pomorskiego w Bydgoszczy Świadectwa Dojrzałości M. Grześczyka: *po ukończeniu Szkoły Podchorążych dla Podoficerów w Bydgoszczy (przyjęty 20 września 1936 r.) zdawał 23 września 1938 r. gimnazjalny zwyczajny egzamin dojrzałości typu matematyczno-przyrodniczego* - arch. ZST w Ostrowie Wlkp.; (Wu-Be), *Z życia teatru*, „Głos Ostrowski” nr 4/1957; M. Trachimowicz, *Z amatorskiej sceny*, „Gazeta Ostrowska” nr 28/1961; *XX lat działalności...*, Ostrów Wlkp. 1976, s. 5; E. Jakubek, *Zarys działalności Ostrowskiego Towarzystwa Kulturalnego w latach 1963-1976*, w: *V Konferencja...*, s. 21; tamże, M. Grześczyk, *Amatorski ruch teatralny w Ostrowie Wielkopolskim (historia i współczesność)*, s. 63-88; brosz. *Teatr Lalek „Rusalka”*, ODK, Ostrów Wlkp. 1978, s. 12; M. Grześczyk, *Z kulturą na Ty*, „Południowa Wielkopolska” nry 5-7/1982; T. Kaczmarek, M. Grześczyk, *Z dziejów amatorskiego ruchu teatralnego w Ostrowie Wielkopolskim 1945-1987*, w: *Ostrowski Sejmik...*, 1988, s. 51-61; U. Kaczmarek, M. Sobczak, *Służba zdrowia, oświata i kultura...*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 416; J.K. Pietrzak, *Grześczyk Marian*, w: *Encyklopedia konspiracji...*, s. 189; *Z historii szkoły...*, ZST, Ostrów Wlkp. 2002, s. 49; brosz. *Tworzenie tradycji...*, s. 29, 46, 74-75, 80-81; E. Jakubek, *Ostrowski ośrodek ...*, s. 85-86, 125-126; *Jak Feniks z popiołów. Struktury Polskiego Państwa Podziemnego w Wielkopolsce 1939-1945*, w: *Polskie Państwo Podziemne w Wielkopolsce 1939-1945*, t. II, Poznań 2007, s. 52, 53; A. Wiśniewski, *Kronika PTTK...*, s. 154; *Praca w zespole „Żywego słowa”*, w: *Od szkoły przyzakładowej...*, s. 80; C. Piskorski, *SOKO. Spółdzielczy Ośrodek...*, s. 34; M. Grześczyk, *Działalność harcerzy w czasie okupacji 1939-1945 w Ostrowie Wielkopolskim. Analiza dotychczasowych publikacji*, s. 37-39; arch. MMOW; rel. A. i J. Kornaszewskich dotycząca rozbioru „karczmy napoleońskiej”; rel. J. Kotasa - w l. 1963-1981 zey dyr., w l. 1981-1990 dyr. Zesp. Szk. Zaw. nr 1; rel. Z. Jeżewskiego; rel. Przemysława Kołodziejczyka, syna A. Kołodziejczyka.

Grześkowiak Kazimierz - ur. 1941 w Ostrowie Wlkp., zm. w 1999 r. w Lublinie. Artysta estradowy, piosenkarz.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1958). W l. 1958-1959 student I r. na Wydz. Orientalistyki UJ w Krakowie; w 1960 r. seminarzysta w Arcybiskupim Seminarium Duchownym w Poznaniu; w l. 1960-1967 student Wydz. Filozofii Chrześcijańskiej, spec. filozoficzno-psychologiczna, KUL (studiów nie ukończył). Zarazem: od l. 60. aktor - po zdaniu w cz. studiów w Lublinie eksternistycznie egzaminu uprawniającego do wykonywania tego zawodu. W Ostrowie Wlkp. w l. szkolnych uczył się gry na skrzypcach i fortepianie.

Z. W l. 1959-1960 (po powrocie z Krakowa) w Ostrowie Wlkp.: kier. Ogródka Jordanowskiego, następnie wychowawca w świetlicy dworcowej. W l. 60., do 1965 r., współpraca (gł. jako felietonista) ze „Sztandarem Ludu”, następnie sporadycznie publ. w „Kurierze Lubelskim”.

Dział. estradowa. Od 1962 r. - pierwotnie piosenkarz *w nocnych lokalach oraz klubach studenckich* (Z.A.). Później uznany autor tekstów, kompozytor i wykonawca charakteryzujących się nostalgicznie prześmiewczą nutą piosenek, m.in.: *Czy już mnie nie kochasz*, sł. i muz. G.; *Chłop żywemu nie przepuści*, sł. G. i K. Łojan, muz. G.; *Kawalerskie noce*, sł. i muz. G.; *Panny z Cicibora*, sł. K. Łojan, muz. G.; *To je moje*, sł. K. Łojan, muz. G.; *Odmieniec*, sł. G., muz. G. i K. Gärtner; *Jak się uprę*, sł. K. Łojan, muz. G.

Zesp. estradowe. Czł. (krótko) powstałego w 1968 r. kabaretu „Pod Egidą”, następnie istniejącego w l. 1968-1974 wokalnie-instrumentalnego zesp. kabaretowego Silna Grupa pod Wezwaniem - po występie z tym zesp. w 1972 r. w Radomsku sielski obrazek Jerzego Dudy Gracza G. podsumował dobitnie wyartykułowaną frazą: *Jeleń pasie się w gaiku/ a nad stawem dwa łabędzie/ i tak dobrze/ i tak cicho/ i tak, kurwa, zawsze będzie?*, za którą to ostatnią kwestię otrzymał roczny zakaz dział. estradowej.

Występy. Dla Polonii: CSRS, NRD, USA, Kanada. Inne: m.in. występ z Silną Grupą pod Wezwaniem podczas otwarcia Mistrzostw Świata w Piłce Nożnej, RFN -1974.

Nagrania. M.in.: Pierwsza w Polsce *Msza beatowa, Pan przyjacielem moim*, LP, Muza 1968 - muz. K. Gärtner, udział i teksty G., zesp. Czerwono-Czarni; *Chłop żywemu nie przepuści*, LP, Muza 1969; Silna Grupa pod Wezwaniem, *Chłop żywemu nie przepuści*, CD, Muza 1996.

Przeds. film. F. fab.: *Rzeczpospolita babska* - aktor (saper Ziutek), także autor słów i kompozytor piosenki *Była wojna*, reż. H. Przybył, 1969; *Milion za Laurę* - czł. kapeli grającej na bazarze, wykonawca piosenki *Kawalerskie noce*, reż. H. Przybył, 1971.

Przeds. teatr. Autor muzyki do sztuki S. Grochowiaka *Narzeczone (Lament na jednego aktora i chór żeński)* w Teatrze Telewizji, reż. W. Siemion, 1969. Także autor muzyki do sztuki *Okapi* S. Grochowiaka, m.in.: w Teatrze im. Stefana Żeromskiego w Kielcach-Radomiu, reż. M. Wachowiak, 1974; w Teatrze im. Juliusza Osterwy w Lublinie, reż. J. Jasielski, 1975; w Teatrze im. Aleksandra Fredry w Gnieźnie, reż. J. Jasielski, 1981.

Przeds. lit. Nieopublikowana powieść *Obszczymurki*.

Nagr. M.in.: Lubelski Konkurs na Piosenkę Gastronomiczną, laureat - 1964. KFPP w Opolu: *Czy już mnie nie kochasz*, nagr. Przewodniczącego Prezydium Woj. Rady Narodowej - 1967; *Odmieniec*, nagr. Ministra Kultury i Sztuki - 1968; z zesp. „Silna Grupa pod Wezwaniem”, Nagroda Dziennikarzy - 1969; *To je moje*, nagr. TVP - 1970.

Odznac. M.in. Zasłużony dla Kultury Polskiej.

Ostroviana. Występy: w 1992 r. na festynie „Ostrowianie dzieciom specjalnej troski”.

Om.: W. Banach, *Ostrów pod znakiem Pegaza*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2005.

Upam.: ul. K. Grześkowiaka - Uchwała Nr XLIV/644/2006 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 26 września 2006 r.

Źródła: rel. Marka Pawelca, dyr. Archiwum KUL: G. w latach 1960-1967 zaliczył cztery lata studiów wyższych, czyli nie ukończył studiów. W okresie studiów korzystał z urlopów dziekańskich oraz musiał powtarzać niektóre semestry, dlatego to okres studiów tak się wydłużył. Z przykrością muszę stwierdzić, że nie można mówić o K. Grześkowiaku jako naszym absolwencie, szkoda (poczta elektroniczna - mejl do L.W., 16 marca 2010); D. Kasprzak (wywiad), *Nie mam aparycji, ani głosu, ani dykcji...*, „Gazeta Ostrowska” nr 25, 21 czerwca 1992; W. Filler, *Gwiazdziejstrada polskiej. Od Zimińskiej do Kayah*, Warszawa 1999, s. 82-83; Z. Adrjański, *Kalejdoskop estradowy. Leksykon polskiej rozrywki 1944-1989. Artysci, twórcy, osobistości*, Warszawa 2002, s. 173, 412; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 143-145; <http://www.filmipolski.pl/fp/index.php/121556> (dostęp: 12.11. 2013); culture.pl/pl/tworca/Kazimierz-grzeszkowiak (dostęp:21.11.2022).

Grzywacz Krystyna - zob.: Wojczyńska Krystyna.

Guziński Jan - ur. w 1917 r. w Wysocku Wielkim, zm. w 1992 r. w Ostrowie Wlkp. Żołnierz AK, inżynier.

W. Absolwent: Gimnazjum Męskiego im. I Marszałka Polski J. Piłsudskiego w Ostrowie Wlkp. (1937); PGd (1952 - studia na tej uczelni podjął zaraz po maturze, ale w 1939 r. został z niej przez Niemców relegowany).

W cz. II w. św. Prac. Fabryki Wagon w Ostrowie Wlkp. W konspiracji: od 1940 r., po zaprzysiężeniu, żołnierz ZWZ (ps. „Pegaz”, „Adamowicz”) przemianowanego w 1942 r. na AK - pełnił funkcje oficera łącznikowego, w 1942 r., po przydzieleniu do Sztabu Inspektoratu Rejonowego Ostrów Wlkp., prowadził działania wywiadowcze dotyczące ruchów wojsk niemieckich, w 1943 r. współredagował podziemne pismo „Orzeł Biały”, od września 1944 r. był szefem wywiadu i informacji Okręgu Poznańskiego w st. ppor. cz. wojny, a w styczniu 1945 r. wziął udział w wyzwoleniu Ostrowa Wlkp. dowodząc plutonem na placówce „Lech”.

Po wojnie. Nękania zatrzymaniami i przesłuchaniami przez UB wpierw prac. ZNTK w Ostrowie Wlkp., następnie do 1955 r. prac. ZNTK w Gdańsku; w l. 1955-1960 inżynier w ZNTK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1960-1964 gł. technolog w ZNTK Łapy; w l. 1964-1971 dyr. ZNTK w Oleśnicy; w l. 1971-1977 (do emerytury i powrotu do Ostrowa Wlkp.) dyr. szkoły przyzakładowej w Oławie.

Zesp. red. Gazetka zakładowa ZNTK w Ostrowie Wlkp. „Na Bierutowskiej Warcie” wyd. w l. 1952-1954 - sekr. red.; biuletyn ZNTK w Ostrowie Wlkp. „Wagon” wyd. w 1958 r. - red. nac.

Przeds. teatr. Czł. zesp. dramatycznego ZNTK w Ostrowie Wlkp.

Odnac. M.in.: Srebrny Krzyż Zasługi z Mieczami; Krzyż Armii Krajowej, Medal Wojska, Odznaka Grunwaldu.

Źródła: rel. syna Ireneusza Guzińskiego; arch. UM w Ostrowie Wlkp.; W. Burdosz, G. Polarczyk, *Z dziejów prasy i czasopiśmiennictwa w regionie ostrowskim w XIX i XX w.*, „Rocznik Kaliski”, t. XIII, 1980, s. 154; E. Jakubek, *Guziński Jan*, „Księga Pamięci”, z. 8, 2002, s. 23 (tu: zatrudnienie w l. 50. w Gdańsku i dalsze od 1960 r.); tenże, *Ostrowski ośrodek...*, s. 98, 137-138; W. Banach, *Katalog prasy...*, s. 30-31 (tu: zdjęcie s. tytułowej gazetki „Na Bierutowskiej Warcie” nr 10 z 9 kwietnia 1954 r.); rel. Teresy Szczerkowskiej - ur. w 1932 r. w Ostrowie Wlkp., w l. 1952-1982 m.in. kier. Sekcji Działu Kadr ZNTK w Ostrowie Wlkp.; arch. domowe Ewarysta Przewoźniaka - syna Edmunda Przewoźniaka, red. pisma „Na Bierutowskiej Warcie”.

Ilski Kazimierz Jakub - ur. w 1957 r. w Ostrowie Wlkp. Historyk. Od 1980 r. mieszka w Poznaniu.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1976); Wydz. Historycznego UAM w Poznaniu (1980) - w cz. studiów praktykant na wykopaliskach archeologicznych w Novae na terenie dzisiejszej Bułgarii. W l. 1980/81 doktorant w Instytucie Socjologii UAM. Stypendysta Akademii Nauk i Literatury w Moguncji (NRD).

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (1989) - tyt. pr. doktorskiej *Sobory w polityce religijnej Teodozjusza II*; dr hab. (2002) - tyt. rozpr. habilitacyjnej *Idea jedności politycznej, społecznej i religijnej w świetle pism Ambrożego z Mediolanu*.

Probl. bad. Historia Kościoła Wschodniego, historia starożytna i bizantyńska.

Z. W l. 1981-1989 asystent w IH UAM w Poznaniu; w l. 1989-2004 adiunkt w Zakładzie Historii Starożytnej UAM (po reorganizacji w 1996 r. Zakład Historii Społeczeństw Antycznych); od 2004 r. prof. nadzw. UAM i od tego r. kier. Pracowni Historii Bizancjum, a od 2008 r. dyr. IH UAM. Także: wykładowca w Filii UAM w Kaliszu i Gnieźnieńskiej Wyższej Szkole Humanistyczno-Menedżerskiej „Milenium”. W 2004 r. visiting professor na Uniw. Jana Gutenberga w Moguncji w Niemczech.

Publ. *Sobory w polityce religijnej Teodozjusza II*, Wyd. Naukowe UAM, Poznań 1992; *Bischofslisten der Kirchenprovinz Moesia*, w: *Prosopographica*, ed. L. Mrozewicz, K. Ilski, Wyd. „Wers”, Poznań 1993; *Biskupi Mezji i Scytii IV - VI w.* (Die Bischöfe von Moesia und Scythia 4-6 Jh.), Wyd. Vis, Poznań 1995; „*Andreia*” (*Tapferkeit*) *bei den frühen Christen*, Schriften der Wiener Katholischen Akademie, Wien 1998; *Idea jedności politycznej, społecznej i religijnej w świetle pism*

Ambrożego z Mediolanu, Wyd. Naukowe UAM, Poznań 2001; *Kościół na Pólku pod Bralinem*, Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Anny, Bralin 2003; *Chrzest Imperium Romanum*, Drukarnia i Księgarnia Świętego Wojciecha, Poznań 2005; *Sprawiedliwość jako zasada życia społecznego*, Drukarnia i Księgarnia Św. Wojciecha, Poznań 2005.

Także m.in.: *Die Gesetzgebung Theodosius II gegen die Heiden*, w: *Paganism in the Later Roman Empire and Byzantium*, ed. M. Salamon, „Byzantina et Slavica Cracoviensia”, UJ, Kraków 1991; *Korespondencja biskupów mezyjskich*, w: *Studia Moesiaca*, wyd. L. Mrozewicz, K. Iłski, Poznań 1994; *W sprawie stosowania terminu „kapitał” w badaniach nad historią gospodarczą starożytności*, w: *Prawne i księgowo-aspetyki zarządzania kapitałami firmy*, red. E. Jantoch-Drozdowska, WSZHiR, Poznań 1999; *Die erste christliche Mission an der Unteren Donau*, w: *Medieval Christian Europe: East and West*, ed. V. Gjuzelev, A. Miltenova, Gutenberg Publishing House, Sofia 2002; *Die weibliche Frömmigkeit am Hofe von Theodosius II*, in: *Geschlechterrollen in der Geschichte aus polnischer und deutscher Sicht*, (Hg. K.H. Schneider), Lit. Verlag Münster 2004; *Gdzie został pogrzebany Wulfila?*, w: *Cognitioni Gestorum. Studia z dziejów średniowiecza dedykowane Profesorowi Jerzemu Strzelczykowi*, red. D.A. Sikorski, A.M. Wyrwa, Wyd. DiG, Poznań-Warszawa 2006; *Jazdagird I „opiekunem” Teodozjusza II*, w: *Byzantina Europaea. Księga jubileuszowa ofiarowana profesorowi Waldemarowi Ceranowi*, red. M. Kokoszko, M. Leszka, Wyd. UŁ, Łódź 2007; *Katolicy, schizmatycy i heretycy na Bałkanach w starożytności*, w: *Religijna mozaika Bałkanów*, red. M. Walczak-Mikołajczakowa, Collegium Europaeum Gnesnense, Gniezno 2008; *Chrześcijaństwo na Bałkanach do roku 500*, w: *Vademecum Bałkanisty*, red. I. Czamanska, Z. Pentek, Instytut Historii UAM, Poznań 2009; *Włodzimierz Pająkowski*, w: *Wybitni historycy wielkopolscy*, red. J. Strzelczyk, Wyd. Poznańskie, Poznań 2010; *Is There One Road to Knowing the Absolute?*, w: *The Humanities Today and the Idea of Interdisciplinary Studies. In Honor of Jerzy Axer*, ed. B. Bokus, Matrix, Warszawa 2011.

Publ. w czasop. M.in.: „Balcanica Posnaniensia”, „Eos”, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, „Studia Europaea”, „Fontes Historiae Antiquae”, „Opolska Biblioteka Teologiczna”, „Studia Periegetica”.

Pr. encykl. *Zarys encyklopedyczny religii*, pod red. Z. Drozdowicza, Wyd. Naukowe UAM, Poznań 1992 - 9 haseł, m.in. *Achajska religia, Celtycka religia, Germańska religia, Słowiańska religia, Tracka religia*; *Słownik władców Europy średniowiecznej*, pod red. J. Dobosza i M. Serwańskiego, Wyd. Poznańskie, Poznań 1998 - 18 biogr., m.in.: *Izaaka II Angelosa, Konstantyna V, Manuela II Paleologa*; *Słownik dynastii Europy*, pod red. J. Dobosza i M. Serwańskiego, Wyd. Poznańskie, Poznań 1999 - 18 haseł, m.in. *Eurypontydzi, Laskarysowie, Syryjska dynastia*.

Pr. transl. Tłum. z jęz. niemieckiego, m.in.: B. Näf, *Genealogia jako jedna z podstawowych form świadomości historycznej w okresie późnoantycznym i jej stosunek do historii*, IH UAM, Poznań 1995; R. Humbel Näf, *Chrześcijaństwo a demokracja*, Drukarnia i Księgarnia Świętego Wojciecha, Poznań 2005; G. Podskalsky, *Literatura teologiczna południowych Słowian - pomiędzy Bizancjum a Rusią. Wykład wygłoszony 28 kwietnia 2005 roku w Collegium Europaeum Gnesnense*, Fundacja Collegium Europaeum Gnesnense, Gniezno 2005 - także oprac.; H. Lein, *Początki polityki kościelnej Justyniana*, IH UAM, Poznań 2005 - tłum. wspólnie z A. Kotłowską.

Pr. red. M.in.: *Chrześcijańska Europa*, Poznań 2005 (dziewięć zeszytów), 2006 (dwanaście zeszytów.), 2007 (dwa zeszyty) - red.; Ambrosius, *De obitu Valentiniani* (Mowa na śmierć Walentyniana), ser. Rhomaioi, źródła do historii Bizancjum, z. 1, Wyd. Naukowe UAM, Poznań 2007 - współred.; P. Hauser, *Powrót na mapę. Walka o granice państwa polskiego po I wojnie światowej*, Wykłady Inauguracyjne IH UAM (III), Poznań 2010 - red.; T. Jasiński, *Kronika Polska*

Galla Anonima w świetle unikatowej analizy komputerowej nowej generacji, Wykłady Inauguracyjne IH UAM (VI), Poznań 2011 - red.

Inne przeds. M.in.: koordynator wielu umów w ramach programu Erasmus; czł. rady koordynatorów programu European Master in Classical Cultures (największego projektu dydaktycznego w Europie, w którym bierze udział 12 uniwersytetów z 9 krajów) - w jego ramach twórca standardów i programu studiów „Kultura klasyczna”, które uzyskały akredytację ministerialną i realizowane są na Wydz. Historycznym UAM. Także: od 2005 r. Pełnomocnik Rektora UAM w powołanej w 2000 r. Radzie Akademii „Artes Liberales” dającej szansę ponadprogramowego studiowania wybitnie uzdolnionym studentom; propagator wiedzy o kulturze antycznej i pierwszych wiekach chrześcijaństwa w szkołach oraz w ramach Uniw. Trzeciego Wieku.

Ostroviana. Prelekcje: „Orbis Romanus - Orbis Christianus”, Wszechnica Ostrowska, MMOW - 2003; „Czy jest tylko jedna droga poznania Absolutu?”, Wszechnica Ostrowska, OCK - 2011.

Przeds. muz.: w l. szkolnych skrzypek w prowadzonej przez S. Kałużnego Orkiestrze Młodzieżowej SOKO.

Org. społ.: w l. 1974-1976 pierwszy przew. MTPN.

Źródła: rel. bezp.: (tak), *Młodzieżowe Towarzystwo Przyjaciół Nauk działa w Ostrowie*, „Południowa Wielkopolska” nr 4/1974; C. Piskorski, *SOKO. Spółdzielczy Ośrodek...*, s. 58;

<http://historia.amu.edu.pl/index.php/pracownicy/177-ilski-kazimierz> (dostęp: 14.10.2016).

Iwaszkiewicz Jarosław (imię na chrzcie - Leon) - ur. w 1894 r. w Kalniku pod Kijowem, zm. w 1980 r. w Warszawie. Pisarz, jeden z najwybitniejszych polskich poetów i prozaików.

W. Absolwent: gimnazjum w Kijowie (1912) - w 1918 r. przed uzyskaniem dyplomu przerwał podjęte w 1912 r. studia prawnicze na Uniw. Kijowskim oraz muzyczne w konserwatorium w Kijowie.

W cz. zab. M.in.: w l. 1916-1918 czł. zesp. i kier. literacki prow. przez S. Wysocką Teatru Studya w Kijowie. Sł. wojsk.: wiosną 1918 r., do cz. rozwiązania przez Austriaków, żołnierz 3. Korpusu Polskiego.

W l. międzyw. Sł. wojsk.: w 1920 r., w cz. wojny polsko-bolszewickiej żołnierz 21 pp. Posady: w l. 1923-1925 sekr. marszałka sejmu M. Rataja; w l. 1927-1932 kier. Referatu Propagandy Sztuki w MSZ; w l. 1932-1935 sekr. poselstwa polskiego w Kopenhadze; w l. 1935-1936 sekr. poselstwa polskiego w Brukseli.

Zesp. red., m.in.: do 1919 r. czł. grupy *młodych poetów skupionych wokół pisma „Pro Arte et Studio”* (B.D.) i następnie „Pro Arte” (m.im. J. Lechoniem, A. Słonimskim, J. Tuwimem); w l. 1919-1920 czł. zesp. red. poznańskiego dwutygodnika ekspresjonistów „Zdrój”; w l. 1920-1939 czł. komitetu red. miesięcznika „Skamander”. Także publ. m.in.: od 1922 r. w „Tygodniku Ilustrowanym”, w l. 1924-1939 w „Wiadomościach Literackich” (współpr.).

W cz. II w. św. Kier. wraz z M. Dąbrowską i J. Andrzejewskim sekcji literatury w departamencie oświaty, nauki i kultury Delegatury Rządu RP na Kraj - pisarz mieszkał wówczas, od 1922 r., w Podkowie Leśnej w domu zw. Stawiskiem, który nie tylko *spełniał funkcje konspiracyjnego ośrodka życia artystycznego* (B.D.), ale też był schronieniem dla wielu ukrywających się Żydów.

Po wojnie. Zesp. red., m.in.: w l. 1945-1946 red. nac. poznańskiego dwutygodnika „Życie literackie”; w l. 1947-1948 red. nac. tygodnika „Nowiny Literackie”; w l. 1955-1980 red. nac. miesięcznika literackiego „Twórczość”. Także publ. m.in. w „Odrodzeniu” i „Kuźnicy”.

Char. twórca. *Iwaszkiewicz nigdy nie był po stronie bohaterskiego czynu, lecz po stronie biernego a intensywnego przeżywania życia. A wszystko usprawiedliwiała i ocalała sztuka - czyż inaczej było u Prousta? Całe jego dzieło obraca się wokół sztuki i artystów. Literatura,*

malarstwo, architektura, teatr i nade wszystko muzyka. A także pejzaż - tu Iwaszkiewicz miał rzeczywiście niezwykle wycucie smaku, ducha miejsca, tu naprawdę był nieomylnie znakomity. (...) Nasze codzienne dole i niedole omijały go tak, jakby nie należał do czasu teraźniejszego. Zapewne umiał znakomicie bronić tej swojej eksterytorialności czy ekstemporalności raczej. Ale i książki jego na ogół nie mówią o problemach specyficznie dzisiejszych, nie mówiły o aktualności także przed wojną. Starał się o uniwersalność, a uniwersalne są sztuka oraz psychika ludzka i jej dramaty. P. Kuncewicz.

Form. lit. W l. 1919-1939 czł. grupy poetyckiej „Skamander” skupionej wokół powstałego w 1920 r. miesięcznika literackiego o tej nazwie (m.in. z J. Tuwimem, J. Lechoniem, K. Wierzyńskim, A. Słonimskim).

Publ. Poezje, m.in.: *Oktostychy*, „Pro Arte”, Warszawa 1919; *Ody olimpijskie*, „Wiedza”, Warszawa 1948; *Warkocz jesieni*, PIW, Warszawa 1954 (tu: wiersze z cyklu *Plejady*, 1942); *Xenie i elegie*, „Czytelnik”, Warszawa 1970; *Muzyka wieczorem*, „Czytelnik”, Warszawa 1980.

Proza, m.in.: *Hilary, syn buchaltera*, Tow. Wyd. Ignis, Warszawa 1923, „Czytelnik”, Warszawa 1975; *Panny z Wilka*; *Brzezina* (opow.), Gebethner i Wolff, Warszawa 1933; *Czerwone tarcze* (pow.), Gebethner i Wolff, Warszawa 1934; *Nowa miłość i inne opowiadania*, „Czytelnik”, Warszawa 1946 (tu: *Matka Joanna od Aniołów*); *Nowele włoskie*, „Wiedza”, Warszawa 1947; *Sława i chwała* (pow.), t. 1-3, PIW, Warszawa 1956, 1958, 1962.

Dramaty, m.in.: *Kochankowie z Werony. Tragedia romantyczna w trzech aktach*, nakł. „Skamandra”, Warszawa 1927; *Lato w Nohant. Komedia w trzech aktach*, Skł. Gł. J. Przeworski, Warszawa 1937.

Wspomnienia, m.in.: *Książka moich wspomnień*, Wyd. Literackie, Kraków 1957; *Książki i ludzie*, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1971; *Podróże do Włoch*, PIW, Warszawa 1977; *Podróże do Polski*, wyd. IV, PIW, Warszawa 1987.

Ekranizacje. M.in.: *Matka Joanna od Aniołów*, scen. T. Konwicki, reż. J. Kawalerowicz, 1961; *Brzezina*, scen. i reż. A. Wajda, 1970; *Panny z Wilka*, scen. Z. Kamiński, reż. A. Wajda, 1979.

Varia. Rok 1934 był rokiem ukazania się „Czerwonych tarcz”. *Żywiłem cichutką nadzieję, że książka otrzyma nagrodę „Wiadomości Literackich” (...). Tymczasem Kazio Wierzyński i Tuwim po prostu terroryzowali (telefonicznie) członków sądu literackiego, gardlując za książką „Brzeźnię niebieską” Wojciecha Bąka. Tuwim zagroził Grycowi, że jeżeli Bąk nie dostanie nagrody, to on ustąpi z trzaskiem z „akademii”. A Gryc bał się Tuwima jak ognia (J.I.).*

Org. społ. M.in.: w l. 1945-1946 i 1947-1949 prez. ZZLP, w l. 1959-1980 prez. ZLP; w l. 1952-1957 przew. Polskiego Komitetu Obrońców Pokoju; od 1960 r. czł. Zarządu Europejskiej Wspólnoty Pisarzy; od 1965 r. prez. Tow. Przyjaźni Polsko-Włoskiej.

Organy przedst. Od 1952 r. poseł na Sejm PRL.

Nagr. Literacka nagroda „Premio Mondello” - Sycylia 1979. Inne, m.in.: Międzynarodowa Nagroda Leninowska „Za Utrwalanie Pokoju między Narodami” - Moskwa 1970. (I. aspirował do Nagrody Nobla, *ale szanse na jej otrzymanie stracił, przyjmując Nagrodę Leninowską, której nie mógł odmówić*, J.J.S.).

Odznac. M.in.: medal „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata”, 1991 (pośmiertnie).

Ostroviana. Sł. wojsk.: w 1920 r. ochotniczo żołnierz trzeciej kompanii zapasowej 21 pp - na pocz. sierpnia tego r. wysłany został towarowym pociągiem ewakuacyjnym do Ostrowa Wlkp. (w tym to pociągu ewakuacyjnym powstał mój wiersz „pociąg utęskniony”, J.I.), w którym wraz z kompanią stacjonował do października, zakwaterowany wpierw w *jakiś podmiejskiej hali zabawowej* (wówczas sala teatr. - wykorzystywana jeszcze do l. 50. ub. w., ob. budynek przy ul. Spichrzowej 26, w którym od l. 70. do 90. mieściła się, z nadal zachowaną sceną, hurtownia obuwia WPHW), następnie w *niemieckiej szkole za kirchą* (ob. SP nr 4 im. Królowej Jadwigi

przy ul. tej samej patronki). [W tym też cz. w mieście, obok kilku znanych polskich artystów i pisarzy, znalazł się również wraz z żoną Zinaidą Grippius (pisarka, ur. w 1869 r. - zm. w 1945 r.) przybyły z Warszawy pisarz i filozof D. Mierieżkowski, mający wraz z dużą grupą Rosjan nadzieję na rychłą krucjatę antybolszewicką pod wodzą J. Piłsudskiego, D.K.].

Wspomnienia, m.in.: *Kiedy w roku 1920 byłem w wojsku, kompanię moją przeniesiono do Ostrowa Wielkopolskiego. Spotkaliśmy się tam z bardzo życzliwym przyjęciem miejscowego społeczeństwa. Z niektórymi domami nawet zaprzyjaźniliśmy się.* (J. Iwaszkiewicz, *Ludzie i książki*).

Zwycięstwo warszawskie narzuciło nowy ton całemu pobytowi naszemu w Ostrowie, który trwał dwa miesiące. W mgnieniu oka my, ochotnicy, staliśmy się ulubieńcami publiczności, zaczęto sobie nas rozrywać, ugaszczać, i całe życie koszarowe przemieniło się w jakąś sielankę (...). Urządzaliśmy wspólnie przedstawienia i koncerty, na których występowałem w charakterze pianisty; doczekałem się w gazecie ostrowskiej wspaniałej recenzji, która mnie zaliczała nieomal do współzawodników Hofmana i Rubinsteina - w każdym bądź razie żadna z moich późniejszych książek nie przyniosła mi takiej prasy. (...) W Ostrowie również spotkałem znanego mi już przedtem z Warszawy Aleksandra Wata, który służył w kompanii karabinów maszynowych i z którym spędzaliśmy teraz długie godziny na rozmowie o literaturze. (J. Iwaszkiewicz, *Książka moich wspomnień*).

O mieście: *Była to wtedy uroczą miścina, z początkami fabryki wagonów, którą to miścinę darzę nieprzerwanie sentymentem do dziś dnia, choć z Ostrowa uczyniło się wielkie, ruchliwe i pozbawione wdzięku miścisko.* (J. Iwaszkiewicz, *Podróże do Polski*).

Varia: Z listu do matki, 11 X 1920 - po wykręceniu nogi w kostce *chodźłem do doktora i dał mi trzy dni zwolnienia od ćwiczeń. Siedziałem więc w domu i pisałem nową powieść* (tyt. *Hilary, syn buchaltera*, „Czytelnik”, Warszawa 1975).

Om. m.in.: W. Banach, *Jarosław Iwaszkiewicz w Ostrowie*, w: J. Iwaszkiewicz, *Listy z Ostrowa*, MMOW, 1991 - listy do druku wraz z przypisami podała córka pisarza Maria Iwaszkiewicz (o *Listach z Ostrowa* i ich pomysłodawcy oraz wydawcy W. Banachu wzmiankują autorzy przypisów do III t. Dzienników J. Iwaszkiewicza); W. Banach, *W wojskowym szynelu*, w: *Ostrów pod znakiem pegaza*, 2005.

Om. w czasop., m.in.: L. Wawrzyniak, *Jarosław Iwaszkiewicz w Ostrowie*, „Wagon” nr 5/1986.

Źródła: J. Iwaszkiewicz, *Książka moich wspomnień*, wyd. II popr., Wyd. Literackie, Kraków 1968, s. 226, 228-232, 234-236; tenże, *Ludzie i książki*, Książka i Wiedza, Warszawa 1971, 265-266; L. Wawrzyniak, *Jarosław Iwaszkiewicz w Ostrowie*, „Wagon” nr 5/1986; J. Iwaszkiewicz, *Podróże do Polski*, wyd. IV, Wydawnictwa „Alfa”, Warszawa 1987, s. 130; tenże, *Listy z Ostrowa*, wstęp W. Banach, MMOW, Ostrów Wlkp. 1991, s. 14-17, 22-23, 27; B. Dorosz, *Iwaszkiewicz Jarosław*, w: *Współcześni polscy pisarze...*, t. III (1994), s. 317-334; D. Kułakowska, *Mierieżkowski Dmitrij Siergiejewicz*, w: *Słownik pisarzy rosyjskich*, pod red. F. Nieuważnego, „Wiedza Powszechna”, Warszawa 1994, s. 255-256; P. Kuncewicz, *Jarosław Iwaszkiewicz*, w: tegoż, *Leksykon polskich pisarzy współczesnych*, t. I, GRAFT-PUNKT, Warszawa 1995, s. 370-371; A. Wat, *Dziennik bez samogłosek*, „Czytelnik”, Warszawa 2001, s. 344; J. Iwaszkiewicz, *Portrety na marginesach*, Biblioteka „Więzi”, Warszawa 2004, s. 18-19, 153; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 198-207; R. Cudak, *Skamander*, w: *Słownik literatury polskiej*, red. nauk. M. Piechota, Videograf II, Katowice 2006, s. 710-715; J.J. Szczepański, *Kadencja*, Bellona, Oficyna Wydawnicza Volumen, Warszawa 2009, s. 21; J. Iwaszkiewicz, *Dzienniki 1964-1980*, t. III, „Czytelnik”, Warszawa 2011, s. 366; R. Romaniuk, *Inne życie. Biografia Jarosława Iwaszkiewicza*, t. I, Wyd. Iskry, Warszawa 2012, s. 5-6, 260-264.

Jachimek Józef - ur. w 1902 r. w Dobromilu na Ukrainie, zm. w 1982 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, animator szkolnego życia artystycznego. Od 1926 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: II Państwowego Gimnazjum im. M. Kopernika w Samborze (1921); polonistyki i romanistyki na Wydz. Filozoficznym Uniw. Pozn. (1926). W 1929 r. otrzymał dyplom Nauczyciela Szkół Średnich, w 1930 r. - tyt. prof. szkół średnich.

St. nauk. Dr filozofii (1928) - st. uzyskany na Wydz. Humanistycznym Uniw. Pozn., tyt. pr. doktorskiej *Wojciech Cybulski jako krytyk i historyk literatury*.

W I. międzyw. W l. 1922-1926 naucz. w Szkole Wydziałowej w Grodzisku Wlkp.; w l. 1926-1939 naucz. w I Państwowym Liceum i Gimnazjum im. I Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego w Ostrowie Wlkp.

W cz. II w. św. Od pocz. 1940 r. naucz. w ramach tajnego nauczania - kierował także grupą zaangażowanych w nie nauczycieli ostrowskich szkół średnich - z tego powodu w 1941 r. więziony był przez cztery miesiące; po zwolnieniu z więzienia sanitariusz i sprzedawca uliczny w Koninie.

Po wojnie. Po powrocie w styczniu 1945 r. do Ostrowa Wlkp: organizator z polecenia Komendanta Wojennego miasta mjr. A.W. Fieczina oraz ostrowskiej Rady Szkolnej Państwowego Gimnazjum i Liceum Męskiego - od 1 lutego 1945 r. do 1948 r. pełnił obowiązki jego dyrektora i w nim do 1962 r. był naucz. jęz. polskiego. Także naucz. jęz. polskiego (od 1966 r. w związku z przejściem na emeryturę w niepełnym wymiarze godzin): w l. 1962-1964 w III LO w Ostrowie Wlkp.; w l. 1963-1968 w LO w Odolanowie; w l. 1968-1973 w II LO w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Wojciech Cybulski jako krytyk i historyk literatury*, 1928, wyd. J. Jachowski - Księgarnia Uniwersytecka, Poznań 1930; *Początki polonistyki w Niemczech*, w: *Księga pamiątkowa Koła Polonistów Uniwersytetu Poznańskiego*, Poznań 1930; esej *Zagadnienie walki z pesymizmem w stosunkach między ludźmi*, nakł. wł., 1939; *Życie artystyczne w latach 1919-1969*, w: *Wielkopolska Szkoła Edukacji Narodowej*, Wrocław 1970.

Dramaty: *Król Sobieski*, Skład Główny: Dom Książki Polskiej, Warszawa 1933; *Rycerze św. Jerzego*, wyd. nakł. Tow. św. Michała Archaniola, Miejsce Piastowe 1935; *Kołodnicy*, wyd. nakł. Tow. Św. Michała Archaniola, Miejsce Piastowe 1938.

W rękopisach m.in.: sztuka *Zagłoba wśród szabrowników*, podręcznik *Zarys sztuki recytatorskiej*, leksykon satyryczny, powieść *Mickiewicz nad Szprewą*, powieść eseistyczna *Tęczowy potok*.

Ant. poet. wiersz *Pochwała Ostrowa*, w: W. Banach (oprac.), *Spokojne, ciche miasto szare*, MMOW, Ostrow Wlkp. 1992.

Publ. w czasop. „Promień”, „Ruch Literacki”, „Tęcza”, „Głos Ostrowski” (ps. Herburt), „Południowa Wielkopolska”, „Ziemia Kaliska”. M.in.: *O Wojciechu Cybulskim słów kilka (w 60 rocznicę urodzin)*, „Pr” nr 5-7/1927; *Kaczmarek Zdzisław. Źródła poglądów estetycznych Libelta*, „RL”, październik 1930; *Pomorze polskie w literaturze pięknej*, „T”, 1931; *Z Teatru Ludowego*, „GŁO” nr 23, 11 listopada 1945 - o wskrzeszonym w Ostrowie Wlkp. 9 lutego 1945 r. Teatrze Ludowym i wystawionej w nim komedii *Sekretarka Pana Prezesa W. Fedora*; *O teatrze szkolnym i wychowawczym jego znaczeniu*, „GŁO” nr 6/1957 - o teatrach I i II LO w Ostrowie Wlkp. od 1922 r.; *Jak odmienić Ostrow*, „PW” nr 2/1966 - o drażniącej ucho ostrowian odmianie nazwy ich miasta („Ostrowia”, „Ostrowiu”); *Od żakowskiej Iliady do bakalarskiej Odysei*, „ZK” nr 11, 12, 15/1983 - m.in. o swej edukacji, pracy nauczycielskiej i niemieckiej okupacji.

Inne teksty. *Kantata jubileuszowa* (wyk. z muz. J. Orszulika w 1945 r.); *Teatr szkolny w I Państwowym Gimnazjum Męskim*, w: *100 lat Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wielkopolskim*, Komitet Obchodu 100-lecia I Państwowego Gimnazjum i Liceum Męskiego w Ostrowie Wlkp., 1946 - jedn. (oprac. wspólnie z B. Bożkiem i A. Kołodziejczykiem).

Zesp. red. Pismo gimnazjalne „Promień” - w l. 1928-1929 oraz 1935-1939 opiekun (red. odpowiedzialny).

Przeds. teatr. Reż. sztuk swego autorstwa wystawionych przez gimnazjalny zespół teatralny (po wojnie I LO): *Król Sobieski*, 1933 - wid. scen. w sześciu obrazach; *Rycerze św. Jerzego, fantazja sceniczna w pięciu obrazach scenicznych z prologiem i epilogiem*, 1934 - w 1945 r. wystawiono fragment pt. *Zawisza Czarny*; *Kolędnicy*, 1938 - opowieść sceniczna w czterech aktach; *Bolesław Chrobry*, 1946. Reż. innych sztuki wystawionych przez ww. zespół, m.in.: *Niespodzianka* K. H. Rostworowskiego, 1938; *Książd Marek J. Słowackiego*, 1939; *Nowy Don Kichot* A. Fredry, 1939; II cz. *Dziadów* A. Mickiewicza, 1945, 1948 (tego r. wspólnie z M. Bojarską - realizacja przez połączone pod nazwą Międzyszkolnego Zespołu Teatralnego zesp. I i II LO); *Magazyn Małgorzaty Charrette* H. Januszewskiej, 1957 - wspólnie z J. Baczową (realizacja ww. Międzyszkolnego Zespołu Teatralnego). Inne: doradca lit. powstałego 9 lutego 1945 r. Teatru Ludowego w Ostrowie Wlkp. (w l. 1946-1949 występującego pod nazwą KMS); w l. 1947-1949 kier. lit. Powiatowego Oddziału Tow. Teatru i Muzyki Ludowej PRL; kons. lit. powstałego w 1952 r. zesp. teatralnego PDK w Ostrowie Wlkp.

Zesp. lit. W l. 1978-1982 czł. sekcji literackiej Klubu Nauczyciela w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. W l. 1956-1962 w I LO kier. zesp. mandolinistów - przez pewien czas wchodził też w skład zesp. mandolinistów ODK; w III LO kier. orkiestry mandolinowej (prowadził również kursy gitarowe i mandolinowe).

O J. w lit. K. Radowicz, *Zapis*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006.

Om. W. Banach, *Ostrów pod znakiem Pegaza*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2005.

Org. społ. W l. międzyw. czł. Związku Zawodowego Literatów Polskich.

Upam. Tablica pamięci w holu I LO w Ostrowie Wlkp., 1988; Uchwała Nr XXXVII/355/94 Miejskiej Rady Narodowej w Ostrowie Wielkopolskim z dnia 29 kwietnia 1994; portret pędzla T. Gaworzewskiego, 1998 - Galeria Portretów I LO w Ostrowie Wlkp.

Nagr. Konkurs im. Z. Kwapińskiej, I nagr. przyznana przez Tow. Literatów i Dziennikarzy Polskich za esej *Zagadnienie walki z pesymizmem w stosunkach między ludźmi* - Warszawa 1939.

Źródła: rel. mejłowa (27.9.2011) M. Kędzierskiej-Jachimek; J. Jachimek, *Życie artystyczne w latach 1919-1969*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 151-152, 311-319; *V Konferencja...*, s. 73; W. Banach, *Przeglądając kronikę*, „Wagon” nr 11/1989; E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 199; K. Radowicz, *Zapis*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004, s. 242-243, 259; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 65-67; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006, s. 40; B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 28, 100-101; zasoby bibliograficzne MBP w Radomiu; rel. A. Kiczki - sekr. III LO; rel. A. Kierstein - naucz. w l. 1968-1970 w ZSZ w Odolanowie; rel. S. Mikołajczyka - czł. Młodzieżowego Zespołu Mandolinistów ODK.

Jachowski Jan - ur. w 1891 r. w Jaktorowie k. Chodzieży, zm. w 1977 r. w Poznaniu. W 1918 r. zamieszkał w Poznaniu. Księgarz, wydawca.

W. Absolwent: szkoły elementarnej - trzyklasowej szkoły niemieckiej we wsi Lipie (1906).

W cz. zab. W l. 1907-1910 praktykant w „Gazecie Ostrowskiej” i księgarni S. Rowińskiego w Ostrowie Wlkp.; w 1910 r. pomocnik księgarza w księgarni „Stella” w Cieszynie; od 1911 r. kier. ekspedycji wydawnictw w księgarni firmy H. Altenberg we Lwowie; po wybuchu I w. św. do 1915 r. mieszkaniec Bukowiny Tatrzańskiej - po uwięzieniu w Nowym Targu w 1915 r. wcielony do armii niemieckiej.

W l. międzyw. Od 1918 r. w Poznaniu: prac. księgarni M. Niemierkiewicza; od 1919 r. kier. ww. księgarni po przejściu jej przez L. Fiszerę i J. I. Majewskiego; w 1920 r. organizator i czł. zarządu księgarskiej spółki udziałowej Fiszer i Majewski. Księgarnia Uniwersytecka sp. z o.o. -

po wykupieniu większości udziałów w 1929 r. został jej właścicielem i zmienił nazwę firmy na Jan Jachowski. Księgarnia Uniwersytecka sp. z o.o.

W cz. II w. św. Po zamknięciu w marcu 1940 r. księgarni przez okupanta (*miesiąc później wszystkie książki Niemcy wywieźli na przemiał, Z.G.*) tłumacz w gminie w Białaczowie k. Opoczna w Generalnym Gubernatorstwie; od 1942 r. do poł. stycznia 1945 r. prac. niemieckiej księgarni A. Friezschego w Krakowie, a do końca lutego tego r. powołanej w jej miejsce polskiej „Księgarni Gebethnera i Wolffa”.

Po wojnie. Po powrocie w marcu 1945 r. do Poznania pomysłodawca i współzał. spółdz. Księgarnia Akademicka, zlikwidowanej wraz z wyd. w 1950 r. (do 1952 r. prow. Tylko antykwariat) - oskarżony o rozpowszechnianie książek antypaństwowych został skazany na 3 l. więzienia, z którego wyszedł w 1953 r. ze względu na zły stan zdrowia (w 1957 r. uzyskał kasację wyroku).

Publ. M.in.: *Wspomnienia poznańskiego księgarza i wydawcy*, Tow. Miłośników Miasta Poznania, Poznań 1959; *Wśród książek i ludzi pióra*, w: *Poznańskie wspominki z lat 1919-1939*, pod red. T. Kraszewskiego i T. Światały, Wyd. Poznańskie, Poznań 1973.

Pr. encykl. *Polski Słownik Biograficzny*, t. XV/1970 - m.in. biogr. E. Kozłowskiego, księdza Kościoła Rzymskokatolickiego, red. tygodnika „Robotnik”; *Słownik pracowników książki polskiej*, 1972 - m.in. biogr. S. Rowińskiego, księgarza, burmistrza Ostrowa Wlkp.; *Wielkopolski słownik biograficzny*, 1983 - m.in. biogr. J. Kawalera, drukarza i wydawcy, oraz W. Leitgebera, kontynuatora księgarskiej i wydawniczej dział. swego ojca Mieczysława.

Publ. w czasop. M.in.: „Księgarz”. M.in.: *Wspomnienia o wybitnych księgarzach*, „K” nr 1/1971.

Pr. ed. Fiszer i Majewski. Księgarnia Uniwersytecka, inicjator, m.in.: J. Rutkowski, *Zarys gospodarczych dziejów Polski w czasach przedrozbiorowych*, 1923; *Encyklopedia prawa obowiązującego w Polsce*, pod red. A. Peretiatkowicza, t. 1-5, 1923-1927; J. Kostrzewski, *Wielkopolska w czasach przedhistorycznych*, 1923; seria „Pisma Ojców Kościoła”, pod red. J. Sajdaka (współtwórca serii wraz z A. Lisieckim), t. 1-8, 1924-1926. Jan Jachowski. Księgarnia Uniwersytecka, m.in.: seria „Pisma Ojców Kościoła”, t. 9-21 (do II w. św.); J. Wojciechowski, *Życiorys własny*, oprac. J. Chałasiński, t. I 1930, t. II 1932; rocznik „Przegląd Wielkopolski” nr 1/1939. Księgarnia Akademicka, m.in.: „Pisma Ojców Kościoła” (kontynuacja przedwojennej serii); Z. Wojciechowski, *Państwo polskie w wiekach średnich*, 1948; G. Labuda, *Pierwsze państwo słowiańskie, państwo Samona*, 1949; J. Kostrzewski, *Pradzieje Polski*, 1949; miesięcznik „Przegląd Wielkopolski”, 1946-1947.

Org. społ. Od 1945 r. czł. Zarządu Koła Związku Księgarzy Polskich w Poznaniu; od 1950 r. czł. Tow. Miłośników Miasta Poznania - w l. 1967-1970 przew. Komisji Wydawniczej; w 1956 współzał. Stow. Księgarzy Polskich - wyróżniony tyt. Członka Honorowego.

Nagr. Srebrny Wawrzyn Akademicki PAL za działalność wydawniczą - Warszawa 1936.

Odnaczn. Krzyż „Pro Ecclesia Et Pontificae” - odznaczn. papieskie przyznawane za zasługi dla Kościoła.

Ostroviana. Publ.: *Stefan Rowiński*, w: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, Wrocław 1970 - artykuł o zasłużonym księgarzu, wydawcy i działaczu niepodległościowym.

Korespondencje: (tnp.), *Listy Rowińskiego do Jachowskiego*, „Orędownik Ostrowski” nr 7,8/1991.

Org. społ.: w 1912 r. współzał., m.in. z L. Sokołowskim, tajnego pierwszego w mieście skautowego zastępu (wg M. Grześczyka *J. sprowadził harcerstwo do Ostrowa*), przekształconego w 1913 r. przez L. Sokołowskiego w Drużynę Skautowej im. Księcia Józefa Poniatowskiego.

Źródła: Z. Grot, *Jachowski Jan*, w: *Słownik pracowników...* - supl., s.76-77; tamże, uzup. s. 413; K. Sroczyńska, *Jachowski Jan*, w: WSB, s. 270; (stem.), *Jak powstawało harcerstwo*, „Wagon” nr 17/1988;

S. Nawrocki, *Pod zaborem pruskim*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 227; J. Matysiak, *Działalność wydawnicza i księgarska Jana Jachowskiego w latach 1919-1952*, Biblioteka 7 (16), 2003, s. 47-58.

Jakóbczyk Witold - ur. w 1909 r. w Sosnowcu, zm. w 1986 r. w Poznaniu. Historyk.

W. Absolwent: historii na Uniw. Pozn. (1934).

St. nauk. Dr filozofii (1937) - st. uzyskany na Wydz. Filozoficzno-Historycznym Uniw. Pozn.; dr hab. (1951) - st. uzyskany na Wydz. Filozoficzno-Historycznym Uniw. Pozn.

Tyt. nauk. Prof. nadzw. (1955); prof. zw. (1962).

Probl. bad. Polityczne i społeczne dzieje Wielkopolski.

W cz. II w. św. Ppor. 70. pp uczestnik bitwy nad Bzurą - wzięty do niewoli, do końca wojny przebywał w obozach jenieckich: Prenzlau, Neubrandenburg i Groszs-Born (oswobodzony po ewakuacji tego ostatniego do Lubeki).

Z. Po wojnie, do 1955 r. na Uniw. Pozn., a po zmianie nazwy na UAM: na trzecim r. studiów zca asystenta (faktycznie bibliotekarz); od 1936 r. młodszy asystent, a gdy nie przedłużono mu kontraktu - do wybuchu wojny asystent wolontariusz w Seminarium Historycznym (zarazem naucz. kontraktowy: w 1936 r. w prywatnym gimnazjum - Collegium Marianum, a w l. 1937-1939 w Gimnazjum i Liceum im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu); od 1946 r. st. asystent w Katedrze Historii Gospodarczej; od 1 maja 1947 adiunkt w Katedrze Historii; w l. 1952-1955 zca prof. w Zakładzie Historii Kultury Polski, od 1955 r. prof. nadzw., od 1962 prof. zw. Także na UAM: od 1955 r. (przez rok) prodziekan Wydz. Filozoficzno-Historycznego; od listopada 1957 r. kier. Katedry Historii Polski XIX i XX w.; od 1960 r. do emerytury w 1979 r. kier. Katedry (później Zakładu) Najnowszej Historii Polski w Instytucie Historii.

Publ. M.in.: 3-tomowe *Studia nad dziejami Wielkopolski w XIX wieku. Dzieje pracy organicznej*, PTPN, Poznań 1951, 1959, 1967; *Bismarck*, książka i Wiedza, Warszawa 1961; wraz z A. Galosem i F. H. Gentzenem, *Dzieje Hakaty*, Instytut Zachodni, Poznań 1966; *Zasłużeni Wielkopolanie XIX wieku*, wyd. pośmiertne, Wyd. Radia i Telewizji, Warszawa 1987.

Pr. encykl. M.in.: *Wielkopolski Słownik Biograficzny*, PWN, Warszawa-Poznań 1983 - m.in. biogr. Michała Drzymały, ur. w 1856 r. w Zdroju w pow. nowotomyskim, zm. w 1937 r. w Grabównie k. Miasteczka Krajeńskiego chłopca, który nie dostawszy pozwolenia od władz pruskich na budowę domu na zakupionej ziemi, zamieszkał na niej w nabytym wozie cyrkowym.

Pr. red. *Wielkopolanie XIX wieku*, pod red. J., Wyd. Poznańskie, Poznań, t. 1/1966, t. 2/1969.

Org. społ. M.in. czł.: PTH, PTPN, Wielkopolskiego Tow. Kulturalnego.

Odznac. M.in. Medal Komisji Edukacji Narodowej.

Ostroviana. Publ.: *Wojciech Lipski*, w: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, Wrocław 1970 - w czasie letnich wakacji w 1939 r. J. przebywał w Lewkowie, gdzie penetrował archiwum rodu Lipskich.

Pr. ed.: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej* - przew. Kolegium Redakcyjnego; *Ostrów Wielkopolski. Dzieje miasta i regionu*, Poznań 1990 - czł. Komitetu Redakcyjnego.

Inne: w 1957 r. delegat Oddziału PTH w Poznaniu na zebranie założycielskie ostrowskiego Koła Historycznego.

Źródła: rel. syna Stanisława Jakóbczyka (za pośrednictwem prof. K. Ilskiego), m.in. na podstawie oprac. R. Dąbrowskiego z poznańskiego Oddziału Arch. PAN; W. Jakóbczyk, *Drzymała Michał*, w: WSB, s. 161; rel. dr. hab. prof. UAM w Poznaniu Przemysława Matusika na podstawie oprac.: *Pracownicy Instytutu Historii*, w: *Instytut Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu 1956-2005*, red. B. Lapis, T. Schramm, R. Witkowski, R. Wryk, Poznań 2006, s. 181; tamże, T. Schramm, *Zarys dziejów Instytutu Historii UAM*, s. 5-91; A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski. Fakty...*, s. 37; L.

Trzeciakowski, Witold Jakóbczyk, w: *Wybitni historycy wielkopolscy*, Wyd. Poznańskie, Poznań 2010, s. 501-522.

Jakubek Edmund - ur. w 1925 r. w Ligocie w pow. ostrowskim. Żołnierz AK, działacz kulturalny i społeczny. W 1961 r. zamieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: szkoły średniej w Poznaniu (1949); filologii polskiej na Wyd. Filologicznym UW (1953).

W cz. II w. św. Prac. w gospodarstwie swego brata Jana w Korytach. Po zaprzysiężeniu w l. 1942-1945 czł. (ps. „Profesor”) oddziału partyzanckiego C. Mocka w Obwodzie Ostrów Wlkp. AK, także współred. pisma podziemnego „Armia Krajowa”; po wyleczeniu nogi złamanej w 1943 r. w akcji dywersyjnej robotnik przymusowy przy budowie fortyfikacji, *które miały zatrzymać ofensywę Armii Czerwonej* (R.W.) w okolicach Działoszyna; 24-25 stycznia 1945 r. uczestnik walk o wyzwolenie Ostrowa Wlkp.; 26-31 stycznia 1945 r. czł. straży obywatelskiej w Ligocie.

Po wojnie. M.in.: prac. UG i kier. GBP w Ligocie; w l. 1953-1959 zca dyr., a następnie dyr. Technikum Weterynaryjnego w Kluczborku; w l. 1960-1966 Insp. Szkolny na Miasto i Powiat Ostrów Wlkp.; w l. 1966-1980 dyr. ZSG w Ostrowie Wlkp., następnie prac. Kuratorium Oświaty w Kaliszu.

Publ. *Ostrowski ośrodek Armii Krajowej*, GMOW, Ostrów Wlkp. 2005 - współpr. L. Misiek; *Czasy walki, honoru i pamięci, ŚZŻAK*, Oddział Ostrów Wlkp., Ostrów Wlkp. 2009. Także: *25 lat Ostrowskiego Towarzystwa Kulturalnego*, w: *Ostrowski Sejmik Kulturalny. Wybrane zagadnienia tematyczne*, OTK, Ostrów Wlkp. 1988; *Przykłady humanitarnej współdziałania w przeszłości wzorem porozumienia i współpracy*, w: *Budowa środków zaufania międzynarodowego zadaniem kultury*, Międzynarodowe Sympozjum Interdyscyplinarne, Opole 1993; *Ostrowski pułk piechoty wielkopolskiej w latach 1919-1945*, w: Z. Jagodziński, *Garnizon Ostrów Wielkopolski. Jego dowódcy w latach 1957-2002*, wyd. Z. Jagodziński, R. Bartosik, Ostrów Wlkp. 2002; *Ostrów w czasie okupacji niemieckiej 1939-1945*, w: *Ostrów Wielkopolski - ilustrowane dzieje miasta*, GMOW, Ostrów Wlkp. 2009.

Pr. encykl. *Encyklopedia konspiracji wielkopolskiej 1939-1945*, Instytut Zachodni, Poznań 1998 - 4 hasła (2 - współautor), m.in. biogr. J. Guzińskiego; *Słownik biograficzny Wielkopolski Południowo-Wschodniej Ziemi Kaliskiej*, KTPN, Kalisz - 65 haseł (23 - t. I, 1998; 29 - t. II, 2003; 13 - t. III, 2007), m.in. w t. I biogram M. Bojarskiej.

Publ. w czasop. „Wagon”, „Południowa Wielkopolska”, „Gazeta Ostrowska”, „Rocznik Kaliski”, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego”, „Księga Pamięci”. M.in.: *Upowszechniać i tworzyć*, „W” nr 10/1988 - o OTK w 25. rocznicę jego utworzenia; *Stanisław Karwowski dziejopis Słowian*, „GO” nr 11, 15 marca 1992 - o autorze 3-tomowej *Historii Wielkiego Księstwa Poznańskiego*; *Działalność Armii Krajowej w rejonie ostrowskim*, „RK” t. XXXI, Kalisz 2005 - o czynie zbrojnym AK w Ostrowie Wlkp. i powiecie; *Ostrów Wielkopolski i jego mieszkańcy w pierwszych miesiącach II wojny światowej*, „ROTG” t. IV, 2009 - o początku niemieckiej okupacji w Ostrowie Wlkp.; *Idzior Stefan*, „KsP”, z. 15, 2010 (wb. z. 16) - o ur. w 1903 r. w Skalmierzycach, zm. w 1984 r. w Szczecinie absolwencie ostrowskiego gimnazjum, sędzim i organizatorze po II w. św. Sądu Grodzkiego w Ostrowie Wlkp., a następnie Sądu Woj. w Szczecinie.

Inne przeds. W 1965 r. zał. Chóru Nauczycielskiego (od 1972 r. im. S. Wiechowicza) w Ostrowie Wlkp.; inicjator budowy oddanego do użytku w 1967 r. Domu Nauczyciela i zał. w 1971 r. Klubu Nauczyciela w Ostrowie Wlkp.; w 2005 r. współsprawca budowy na terenie

przykościelnym ostrowskiej Konkatedry pomnika żołnierzy AK i umieszczenia tamże w 2009 r. tablic upamiętniających żołnierzy AK - synów ziemi ostrowskiej.

Org. społ. W 1963 r. współzał., w l. 1966-1977 prez., w l. 1988-1991 czł. zarządu OTK - także czł. Zarządu Wojewódzkiego Tow. Kulturalnego; od 1965 r. czł. Zarządu Woj. Związku Teatrów Amatorskich; od 1983 r. czł., a w l. 90. przew. sądu koleżeńkiego KTPN; w l. 1989-2003 prez. Klubu Oficerów Rezerwy w Ostrowie Wlkp.; w l. 1989-1994 czł. Zarządu Okręgu Związku Inwalidów Wojennych w Poznaniu; w l. 1989-2003 czł. Fakultetu Partnerstwa Narodów przy UNESCO (Wrocław-Genewa); od 1989 r. czł. Prezydium Zarządu Okręgu Wielkopolska w Poznaniu ŚZZAK; od 1999 r. prez. Zarządu Oddz. ŚZZAK w Ostrowie Wlkp.; od 2005 r. czł. Związku Byłych Żołnierzy Zawodowych i Oficerów Rezerwy w Ostrowie Wlkp. (w st. mjr. rezerwy); czł. PTH.

Źródła: rel. bezp.; (tnp.), *Nauczycielski Ośrodek w Ostrowie*, „Południowa Wielkopolska” nr 5/1971; brosz. *Teatr Lalek „Rusalka”*, ODK, Ostrów Wlkp. 1978, s. 12; A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski. Fakty...*, s. 54; *Do krwi ostatniej... Formy walki i oporu Wielkopolan 1939-1945*, w: *Polskie Państwo Podziemne w Wielkopolsce 1939-1945*, t. IV, Poznań 2007, s. 114; R. Weiss, *Od konspiracji do oświaty*, „Gazeta Ostrowska” nr 46, 17 listopada 2010.

Jankielewicz Jadwiga (z d. Stożek) - ur. w 1946 r. w Trzciance, woj. poznańskie. Nauczycielka, animatorka ruchu muzycznego. Od 1967 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: LO w Trzciance (1965); Wydz. Wychowania Muzycznego w SN w Poznaniu (1967); wych. muz. na Wydz. Historyczno-Filozoficznym UŁ (1978); Studiów Podyplomowych: metodyka wych. muz. w Ak. Muz. w Warszawie (1991). W l. szkolnych uczyła się gry na fortepianie, w l. 60. pobierała w Ostrowie Wlkp. prywatne lekcje śpiewu solowego w zakresie średniej szkoły muzycznej.

Z. Naucz. wych. muz. w Ostrowie Wlkp.: w l. 1967-1975 w III LO, w l. 1975-1984 w SWP, w l. 1984-1994 w SN, w l. 1994-2001 w IV LO.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”. Artykuły poświęcone ostrowskim wydarzeniom muzycznym, m.in.: *Impresje pofestiwalowe Jadwigi Jankielewicz*, „GO” nr 21, 30 maja 1993 - o I Spotkaniach z Muzyką Dawną Chanterelle Festival; *Dwa liście z festiwalu „Chopin w barwach jesieni”*, „GO” nr 41, 17 października 1993 - o XII edycji odbywającego się w Antoninie Festiwalu Chopinowskiego.

Zesp. muz. Solistka, m.in.: w l. 1967-1975 zesp. instrumentalnego F. Tomaszewskiego w ODK ZNTK w Ostrowie Wlkp. Dyrygentka: w l. 1968-1975 Chóru III LO w Ostrowie Wlkp., w l. 1977-1979 Chóru Żeńskiego Zas. Szk. Zaw. ZNTK w Ostrowie Wlkp., w l. 1986-1989 Chóru kościelnego im. św. Grzegorza w Ostrowie Wlkp.

„Chanterelle Festival”. W 1993 r. współorganizatorka I Spotkań z Muzyką Dawną „Chanterelle Festiwal” - cyklu koncertów zainicjowanego przez jego pierwszego dyr. A.H. Bączyka; od 1994 r. dyr. art., a od 1995 r. gł. organizatorka corocznych w porze letniej (od 2000 r. już w formule - od renesansu do współczesności) Spotkań Muzyki „Chanterelle Festival”. Także pod szyldem „Chanterelle Festival” organizatorka: jesienią powstałego już w 1992 r. „Salonu Muzycznego Jadwigi Jankielewicz”; wiosną, od 2005 r., cyklu „Oblicza kultur”; zimą, w l. 2001-2006, koncertów pt. „W taki piękny zimowy wieczór”. Wśród festiwalowych wykonawców m.in.: solistki - J. Rae (alt), O. Pasiecznik (sopran); instrumentalni - A. Klocek (wiolonczela), T. Stańko (trąbka), L. Moździerz i A. Makowicz (fortepian); zesp. kameralne - Kwartet Wilanów, Karol Szymanowski Quartet; Chóry - Chór Filharmonii Poznańskiej Poznańskie Słowiki (dyr. S. Stuligrosz), Chór Chłopięcy Polskie Słowiki (dyr. W. Krolopp); aktorzy - G. Holoubek, J. Radziwiłowicz, O. Łukasiewicz. Koncerty: Pałac Myśliwski w Antoninie, Zamek Czartoryskich

w Gołuchowie (tu dzięki darczyńcom od 2005 r. „Salon Muzyczny” ma swoje stałe miejsce), Pałac Lipskich w Lewkowie, Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku, Pałac Stieglerów w Sobótce.

Inne przeds. M.in.: przygotowanie do występów estradowych (emisja głosu) sióstr M. i K. Świtałów, które w duecie jako „Siostry Świtulanki” w 1972 r. zdobyły I nagrodę, a także nagrodę publiczności na Festiwalu Piosenki Radzieckiej w Zielonej Górze, i w tym też r. wystąpiły w koncercie „Debiuty” na KFPP w Opolu.

Org. społ. W l. 1971-1981 animatorka Młodzieżowego Ruchu Miłośników Muzyki „Pro Sinfonika” zał. w 1968 r. przez A. Łuczaka w Poznaniu (jej wkład w rozpropagowanie i upowszechnienie idei „Pro Sinfoniki” w Ostrowie Wlkp. odnotowany został w rozdz. *Mistrzowie*, książki *Ze skarbnicy „Pro Sinfoniki”* pod red. A. Potulskiego, „Ars Nova”, Poznań 1997); w 1995 r., w związku z zakazem organizowania i finansowania przez UM imprez tego rodzaju jak Chanterelle Festival, wydanym w 1995 r. przez prezydenta Ostrowa Wlkp., zał. i prez. Agencji Promocji Sztuki „Chanterelle”; w 2001 r. zał. i od tego r. prez. Stow. Promocji Kultury i Sztuki „Amabile” powołanego do współorganizowania „Chanterelle Festival”.

Nagr. Wojewódzkie eliminacje Konkursu Piosenki Radzieckiej w Zielonej Górze, I m. - Poznań 1971 (z powodu choroby J. nie wystąpiła w Zielonej Górze w konkursie ogólnopolskim); Srebrny Mikrofon Radia Merkury z uzasadnieniem: *dla niezwykłego daru tworzenia niekonwencjonalnych wartości*, 2007.

Źródła: rel. bezp.; *Na festiwalowym starcie*, „Gazeta Ostrowska” nr 17, 2 maja 1993 - rozmowa D. Kasprzak z A.H. Bączykiem; J. Jankielewicz, *Wieczory u księżnej Izabeli*, „Gazeta Ostrowska” nr 32, 14 sierpnia 1994; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 132, 146, 147; rel. M. Świtały-Jarneckiej.

Jankowski Lech - ur. w 1940 r. w Warszawie, zm. w 1987 r. w Poznaniu. Lekarz med., animator kultury. Syn T. Jankowskiego. Od 1946 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp., od 1976 r. w Głogowie.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1957); Wydz. Lekarskiego AM w Poznaniu (1965).

Z. W l. 1958-1959 sanitariusz w Szpitalu Miejskim w Ostrowie Wlkp.; w l. 1965-1967 stażysta w Kolejowym Szpitalu Dziecięcym w Ostrowie Wlkp.; po dwuletniej słu. wojsk. (zakończonyj w st. kpt.) od 1969 r. lekarz, a w l. 1972-1976 asystent i następnie st. asystent na Oddziale Urazowo-Ortopedycznym Szpitala Miejskiego w Ostrowie Wlkp. (w 1971 r. uzyskał I st. spec., a w 1975 II z ortopedii i traumatologii); w l. 1976-1987 ordynator Oddziału Urazowo-Ortopedycznego Szpitala Miejskiego w Głogowie.

Dział. kab. Zał. i animator istniejącego w l. 1972 -1976 przy Radzie Zakładowej ZOZ w Ostrowie Wlkp. kabaretu „**Pro-Teza**” (premiery w SOKO). Z zesp. tym zrealizował dziewięć w całości składających się z jego tekstów i przez niego reżyserowanych programów, m.in.: *Łatoizm i Jubileusz „Tatusia”*, 1972; *A jednak się kręci*, 1973; *Służba nie drużba*, 1974; *Dajmy się lubić!!!*, 1974; *Dzień Pracownika Służby Zdrowia*, 1974; *Szopka noworoczna*, 1974/1975; *Kobieta czar - kobieta kwiat*, 1975; *Moje Prze-BOJE*, 1976. Z „Pro-Tezą”, z którą także występował, prezentował się publiczności 56 razy (poza Ostrowem Wlkp. również w Gnieźnie, Gostyniu, Kaliszu, Koninie, Lesznie, Łądku Zdroju, Ludwikowie, Polanicy, Poznaniu, Raszkowie, Szczecinku, Środzie, Wolsztynie). Po przeniesieniu się do Głogowa zał. i animator kabaretu „Pстыk” - zesp. dał ponad 140 przedstawień, na które złożyło się 14 programów - bawił nimi nie tylko głogowian, wystąpił m.in. także w Jeleniej Górze, Legnicy, Ostrowie Wlkp. i Wrocławiu.

Przeds. sport. M.in. koszykarz: w l. gimnazjalnych czł. SKS Venetia w Ostrowie Wlkp.; w l. 1966-1968 zawodnik KS Stal w Ostrowie Wlkp.

Inne przeds. Współsprawca powstania Klubu Kultury Zdrowotnej w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. M.in. w 1975 r. czł. Komitetu Obchodów 125-lecie szpitalnictwa w Ostrowie Wlkp.
Nagr. Ogólnopolski Festiwal Amatorskich Zespołów Służby Zdrowia, nagr. za udany debiut - Polanica 1974; Dyplom Uznania Ministra Kultury i Sztuki, 1975.
Źródła: rel. listowna żony B. Jankowskiej; S. Mikołajczyk, „Pro-Teza”, „Południowa Wielkopolska” nr 11/1983; rel. siostry K. Rajcic; rel. F. Tomaszewskiego; rel. A. Kuśnierczaka - w l. 1965-1973 koszykarza KS „Stal” w Ostrowie Wlkp. i w l. 1973-1980 trenera grup młodzieżowych w tym klubie.

Jańczak Małgorzata - ur. w 1956 r. w Łomży. Dziennikarka, reżyserka radiowa, wydawca. Od 1956 r. mieszkała w Ostrowie Wlkp., od 1980 r. mieszka w Poznaniu.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1975 - zdobywczyni II m. w Ogólnopolskim Konkursie Poezji i Prozy Rosyjskiej i Radzieckiej); filologii polskiej, spec. radiowa, na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu (1980); Podyplomowych Studiów Dziennikarstwa na Wydz. Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM (1986). Posiada dyplom reżysera radiowego.

Z. W l. 1979-1980 stażystka w Rozgłośni PR w Zielonej Górze; w l. 1980-1982 dziennikarka w TVP Oddział Poznań - nie zweryfikowana w stanie wojennym, po przeniesieniu do Radia Poznań do 1992 r. prowadziła w nim m.in. Teatr Radiowy, a w Pracowni Radiowej Wydz. Dziennikarstwa UAM w l. 1990-1991 zajęcia ze studentami; w 1992 r. zał. kierowanej przez nią do 1994 r. agencji reklamowej „Ex-press” wyspecjalizowanej również w publikacjach książkowych; w l. 1996-2007 współwłaścicielka Wyd. Kwartet.

Publ. *Najpiękniejsze polskie życzenia*, Wyd. MG, Poznań 2008; wraz z M. Kasprzak, *Historia rzeczy codziennych*, Wyd. MG, Poznań 2008; wraz z L. Konieczną-Mazur, *Toasty Polskie*, Wyd. MG, Poznań 2009; wraz z M. Mrugałką-Banaszak, *Ratusz* (cykl „Poznaj Poznań”), Wyd. Św. Wojciecha, Poznań 2009.

Publ. w czasop. „Kontrasty”, „Nurt”, „Wprost”, „Przewodnik Katolicki”, „Nasza Wielkopolska”, „Głos Wielkopolski” - ponad 40 artykułów o historii Poznania i Wielkopolski.

Pr. red. i ed. Wyd. Św. Wojciecha w Poznaniu: W. Bąk, *Dekalog*, 2000 - wyb.; W. Bąk, *Pory roku* (cz. I: *Lato i jesień*), 2001 - wyb.; cykl albumów *Poznaj Poznań* - prow. cyklu. Wyd. Kwadrat (red. i współautorka wielu edycji), m.in.: M. Derwich, *Poznański dziennik Derwicha*, Poznań 2003 - red.

Inne przeds. Od 2007 r. współpr. z radiem Emaus - gł. tworzenie słuchowisk i audycji poetyckich.

Org. społ. Współzał. i czł. Oddziału Katolickiego Stow. Dziennikarzy w Poznaniu.

Nagr. Ogólnopolski Konkurs Słuchowisk i Reportaży Radiowych, nagr. za reportaże *Standard, czyli za wszystko trzeba płacić* i *Piotrek* - 1979, 1980. Wielkopolskie Tow. Kulturalne, Nagroda Główna - 1989. Nagr. dla książek Wyd. Kwartet: cykl *Nostalgie*, nagr. im. J. Łukaszewicza za najlepszą publikację - Poznań 2001; *Quo vadis na pocztówkach*, tyt. „Książki Wiosny” - Poznań 2001; *Ulicami Poznania*, tyt. „Książki Wiosny” - Poznań 2003. Także: znak jakości „Najlepsze w Polsce” przyznany przez Tow. im. H. Cegielskiego - Poznań 2005.

Odznac. Medal Młodej Sztuki przyznany przez red. „Głosu Wielkopolskiego” - Poznań 1991.

Ostroviana. Publ. w czasop.: „Nasza Wielkopolska”. *Uwertura do wolności czyli jedenaste dni Republiki Ostrowskiej*, „NW” nr 57/2004 - o przejściu przez polską ludność Ostrowa w listopadzie 1918 r. władzy w mieście i ogłoszeniu, że jest miasto i powiat Ostrów polskim terytorium, które należy do Państwa Polskiego.

Org. społ.: Od 2001 r. czł., od 2002 r. wiceprzew. Zarządu Stow. Ostrowian w Poznaniu.

Źródła: rel. bezp.; brosz. *135 lat Gimnazjum w Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrów Wlkp. 1980, s. 9; T. Pyzik, *Twórczość poetycka Wojciecha Bąka*, Ostrów Wlkp. 2007, s. 298.

Jańczak Teresa - ur. 1937 r. w Warszawie. Nauczycielka, animatorka szkolnych oraz amatorskich zesp. teatralnych. W 1960 r. zamieszkała w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: geografii na Wydz. Biologii i Nauk o Ziemi UAM w Poznaniu (1960); filologii rosyjskiej (studia eksternistyczne) na UJ w Krakowie (1966); Studiów Podyplomowych z geografii na UW (1983). W 1974 r. w Kaliszu nabyła uprawnienia do pracy w amatorskim ruchu artystycznym.

Z. Naucz. w ostrowskich szkołach średnich: w l. 1961-1978 w II LO, w l. 1978-2001 w TK.

Przeds. teatr. W l. 1964-1978 sprawczyni - jak mówiła - *zabawy w teatr* w II LO; w 1978 r. inicjatorka i do 2001 reż. zesp. teatralnego w TK. Współpracowała także z ostrowskim MDK oraz z powstałym z inicjatywy M. Zgolińskiej w 1994 r. przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Raszkowie Teatrem Amatorskim „Raszko”.

Spektakle w reż. J. w TK, m.in.: *Antygona* Sofoklesa; *Eugeniusz Oniegin* A. Puszkina; *Dżuma* A. Camusa; *Śluby panieńskie*, *Zemsta*, *Nikt mnie nie zna*, *Pierwsza lepsza*, *Ciotunia* A. Fredry; *Rewizor* M. Gogola; wid. dla dzieci pt. *Spotkanie bajek* (realizacja wraz z SP nr 5); scenki kab. pisane przez uczniów, montaż poetycki, szkolne przedstawienia okolicznościowe.

Spektakle w reż. J. w Teatrze Amatorskim „Raszko”, m.in.: *Baśń o Raszku* wg scen. ks. B. Nowaka, 1994; spektakl dla dzieci *W krainie baśni*, 1995; komedia A. Fredry *Nikt mnie nie zna*, 1996; montaż poezji J. Tuwima i J. Brzechwy *Smaczno* (zakwalifikowany do finału XVII Wojewódzkich Prezentacji Teatrów Dzieci i Młodzieży w Jarocinie), 1997; dramat J. Słowackiego *Lilla Weneda*, 1999; jednoaktówki A. Fredry *Świeczka zgasła* i *Pierwsza lepsza, czyli nauka zbawienna*, 2003.

Inne inscenizacje: *Droga do Czarnolasu* A. Maliszewskiego - spektakl o J. Kochanowskim wystawiony w ramach zainicjowanych w ODK przez J. „Lekcji w teatrze” (realizacja wspólnie z T. Siąkowską i prowadzonym przez nią zesp. teatralnym III LO, oprac. muz. J. Wojtaszek), 1987; II cz. *Dziadów* A. Mickiewicza - Stary Cmentarz w Ostrowie Wlkp., 1999; *Chopin w Antoninie* - scen. J. na podstawie książki G. Bojanowskiego *Tydzień w Antoninie*, Pałac Myśliwski Książąt Radziwiłłów w Antoninie, 2000; *Antygona* Sofoklesa - plenerowe przedstawienie przed kościołem św. Pawła w Ostrowie Wlkp., 2000; *Poszukiwanie czarodziejskiej księgi* - baśń wg pisanego przez J. wspólnie z wnukami scen., OCK i DK w Odolanowie, 2003; *Świt Ostrowa. Z zaranja dziejów naszego miasta* - historyczne wid. plenerowe wg scen. E. Stasiak-Gibasiewicz, z tekstami pieśni A. Kiełb-Szawuły i muzyką A.H. Bączyka, wystawiane z udziałem Bractwa Rycerskiego z Kalisza z okazji 600-lecia miasta Ostrowa Wlkp., 2004; *Zaczarowany flet* - baśń edukacyjna, scen. J. (prezentacja różnych instrumentów muzycznych we współpracy z PSM w Ostrowie Wlkp.), OCK, 2005; wiersze ks. J. Twardowskiego - montaż poetycki w ramach „Ostrowskich Zaduszek”, cmentarz przy ul. Bema w Ostrowie Wlkp., 2006; *Niezwykła przygoda* - baśń, scen. J., OCK, 2006; *U Lipskich w Lewkowie* - obrazek z życia ziemiaństwa, scen. J. (w spektaklu oprócz uczniów ostrowskich szkół udział wzięli m.in.: ks. kanonik A. Szudra, lekarz weterynarii M. Kądziela oraz nauczycielka B. Bednarek), Pałac Lipskich w Lewkowie, 2007; *Świt Ostrowa. Z zaranja dziejów naszego miasta* - ponowna prezentacja historycznego wid. z udziałem blisko 100 wykonawców, OCK, 2007; *Chopin u Radziwiłłów* - spektakl w wykonaniu uczniów IV LO, Pałac Lipskich w Lewkowie, 2010.

Konkursy teatr. M.in.: gminne przeglądy teatralnych szkół i przedszkoli, czł. jury - wielokrotnie; Przeglądy Amatorskiej Twórczości Artystycznej Gminy Ostrów PATAGO, Wysocko Wielkie - wielokrotnie.

Źródła: rel. bezp.; S. Mikołajczyk, *Można i samemu teatr zrobić*, „Wagon” nr 2/1987.

Jarnecki Michał - ur. 1960 w Kaliszu. Historyk. Od 1968 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1979); historii na Wydz. Historycznym UAM w Poznaniu (1983).

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (1988) - st. uzyskany na Wydz. Historycznym UAM, tyt. pr. doktorskiej *Poglądy Agatona Gillera na powstanie styczniowe*; dr hab. (2011) - st. uzyskany na Wydz. Historycznym UAM, tyt. pr. habilitacyjnej *Irredenta ukraińska w relacjach polsko-czechosłowackich w latach 1918-1939*.

Probl. bad. Relacje polsko-ukraińsko-czechosłowackie, historia Rusi Zakarpackiej, polskie koncepcje kolonialne przed II w. św., powstanie styczniowe, regionalistyka, turystyka kulturowa. **Z.** W l. 1983-1987 naucz. historii w Zas. Szk. Zaw. Nr 4; w l. 1986-1990 naucz. w niepełnym wymiarze godzin historii i wiedzy o społeczeństwie w ZSZ ZNTK; w l. 1987-2011 naucz. historii i wiedzy o społeczeństwie w III LO w Ostrowie Wlkp. Zarazem: od 1997 r. adiunkt na WPA UAM w Kaliszu; w l. 2002-2010 naucz. akademicki w SWSPiZ w Łodzi - Wydz. Zamiejscowy w Ostrowie Wlkp.

Publ. Pr. hist.: *Dzieje ustroju w zarysie*, „Aga-Press”, Warszawa 1998; *Irredenta ukraińska w relacjach polsko-czechosłowackich w latach 1918-1939*, WPA UAM i KTPN, Kalisz-Poznań 2009. [W przygotowaniu do wydania przez KTPN w serii „Kaliszanie”: biografia *Stefan Szolc-Rogosiński. Z Kalisza do Kamerunu* - o kaliskim pisarzu i podróżniku, ur. w 1861 r. w Kaliszu, zm. w 1896 r. w Paryżu].

Także m.in.: *Miejsce sprawy ukraińskiej w stosunkach polsko-czechosłowackich*, w: *Historia bliższa i dalsza. Polityka - Społeczeństwo - Wojskowość. Studia z historii powszechnej i Polski*, pod red. S. Kowala, G. Kucharskiego, M. Walczaka, IPA UAM, Poznań-Kalisz 2001; *Podróżniczy szlak i etos w konfrontacji z turystycznym rytuałem*, w: *Współczesne podróże kulturowe*, pod red. M. Kazimierczaka, wyd. AWF, Poznań, 2010; *Subcarpathian Rus in the orbit of interests of polish diplomacy in the interwar Period. An element of the history of local irredentism*, w: *Political and cultural transfers between France, Germany and Central Europe (1840-1945): the case of Slovakia. Politické a kultúrne transfery medzi Francúzskom, Nemeckom a Strednou Európou (1840-1948). Pripad Slovenska*, pod red. B. Ferencuhova & J. L. Georget, Bratislava 2010.

Pr. encykl. M.in.: *Słownik biograficzny Wielkopolski Południowo-Wschodniej. Ziemia Kaliska*, KTPN, Kalisz - 19 biogr. (5 - t. I, 1998; 12 - t. II, 2003; 2 - t. III, 2007), m.in. w t. I J. Kempiańskiego - ur. w 1916 r. w Bottrop w Niemczech, zm. w 1991 r. w Ostrowie Wlkp. absolwenta ostrowskiego gimnazjum, żołnierza AK, w t. II M. von Richthofena - asa niemieckiego lotnictwa w cz. I w. św., w t. III G. Bojanowskiego - ostrowskiego pisarza, autora m.in. powieści o F. Chopinie pt. *Tydzień w Antoninie*.

Pr. dydakt. Kompendium dla maturzystów i studentów pt. *Historia w pytaniach i odpowiedziach*, Aga-Press, Warszawa 1997, 1998, 1999; *Wiedza o społeczeństwie w pytaniach i odpowiedziach* - cykliczna publ. w 10. nrach pism „Lider” i „Cogito” w l. 2000-2001.

Publ. w czasop. „Cogito”, „Dzieje Najnowsze”, „Historia dalsza i bliższa. Studia z historii powszechnej i Polski”, „Lider”, „Medycyna nowożytna. Studia nad kulturą medyczną”, „National Geographic Traveler”, „Przegląd Wschodni”, „Rocznik Kaliski”, „Sbornik praci Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. Rada společenských věd” (Czechy), „Sprawy Narodowościowe”, „Sprawy Wschodnie”, „Studia „Historica Slavo-Germanica”, „Studia Pedagogiczno-Artystyczne”, „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej”, „Turystyka Kulturowa”, „Zeszyty Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk”, „Południowa Wielkopolska”.

M.in.: *Historia ostrowskiego ratusza*, „RK”, t. XIX, Kalisz 1986; *Różne nurty legalizmu w okresie zaborów. Praca organiczna. Lojalizm i trójlojalizm. Prezentacja zjawisk*, w: *Animatorzy, organicznicy, artyści*, „ZKTPN” nr 4, Kalisz 1999; *O pisemnej pracy maturalnej z historii słów kilka*, dod. spec. dwutygodnika „C” i miesięcznika „L”, 2001; *Ustanowienie władzy radzieckiej na Rusi Zakarpackiej*, „PWS”, z. 3, 2003; *Czechosłowacja wobec ukraińskiej emigracji w okresie międzywojennym*, „SPA”, t. IV, Poznań-Kalisz 2004; *Portret oportunisty. Polityczne wybory i meandry posła Stefana Fencika. Kartka z dziejów Rusi Zakarpackiej w okresie międzywojennym*, „SHSG” XXV, 2003; *Między centralizmem a autonomią. Administracja czechosłowacka na Rusi Zakarpackiej (1918-1939)*, „DN” nr 3, Warszawa 2005; *Muzeum Anestezjologii w Ostrowie Wlkp.*, „MN”, t. 12, z.1-2, Warszawa 2005; *Ustanowienie władzy radzieckiej na Rusi Zakarpackiej*, „SW”, z. 3 (13), Poznań 2006; *W „Republice nauczycieli”. Ewolucja stosunków politycznych na Rusi Zakarpackiej w dobie autonomicznej 1938-1939*, „SDR”, XLII, 2007; *W poszukiwaniu mistycznego autentyzmu czyli Birma/Myanmar jako destynacja turystyki kulturowej*, „TKu” nr 2/2010, wersja Pdf; *Fantastyka polityczna czy konieczność? Portugalska Afryka, Nikaragua, Boliwia i Ekwador w polskich planach kolonialnych*, „SNa”, z. 36, Poznań-Warszawa 2010; *Miejsce problematyki ukraińskiej w relacjach Polski i Czechosłowacji w okresie międzywojennym*, „S”, rocznika 25, č.1, Brno 2011.

Spot. nauk. „The image of the Czech, the Slovak, Czechoslovakia and Slovakia since 1919 in Polish historiography, in handbooks and school curricula”, konf. z cyklu „Modern History of Central Europe and its Teaching in the Visegrad 4 Countries” (II) - Šturovo, Słowacja, 2008; „Polskie spojrzenie na drugą wojnę światową”, konf. z cyklu „Modern History of Central Europe and its Teaching in the Visegrad 4 Countries” (III) - Velké Bilovice, Czechy, 2009; „Symbolika i tematyka rzymska w propagandzie faszystowskich Włoch”, konf. „Sztuka w kulturze”, WPA UAM - Kalisz 2009 (publ. w: *Sztuka w kulturze*, red. J. Jeszke, Poznań-Kalisz 2011).

Podr. Globtroter - zwiedził ponad 100 krajów, zarysowując ich tło historyczne i kulturowe na łamach m.in. „Gazety Wyborczej”, „Ziemi Kaliskiej”, „Cogito”, „National Geographic Traveler”. M.in.: *Na tropach Majów i Azteków*, „ZK” nr 82/1995; *Pozdrowienia z Afryki Zachodniej*, „NGT” nr 1/2008.

Org. społ. Od 2003 r. czł. KTPN.

Ostrowiana. Publ. w czasop.: „Impuls”, „Księga Pamięci”, „Nowy Impuls”, „Panorama Wielkopolska”, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego”.

M.in.: *Rocznica zawsze aktualna*, Biuletyn Ostrowskiego Klubu Katolików nr 1/1989 - o sensowności wybuchu w 1944 r. powstania warszawskiego będącego wyborem jednej z opcji, która, owszem, przegrała, ale do przetrwania narodu była konieczna; *Imieniny Józefa i polityczna skuteczność*, „PaW” nr 15/1998 - o mizerii polskiej klasy politycznej; *Indochińska przygoda*, „I” nr 2, 13 lipca 2001 - o podróży do krajów Dalekiego Wschodu; *Przed Wrześniem 1939 r. Przygotowania III Rzeszy do wojny w oczach polskiej straży granicznej w Południowej Wielkopolsce*, „NI” nr 4, 2 kwietnia 2004 - o dniach poprzedzających wybuch II w. św. na ówczesnym polsko-niemieckim pograniczu; *Schaper Edzard*, „KsP”, z. 11, 2004 - o urodzonym w Ostrowie niemieckim pisarzu; *Problematyka ukraińska w relacjach polsko-czechosłowackich w latach 1918-1939*, „ROTN”, t. 1, 2006 - o ciężkiej na polsko-czechosłowackich stosunkach kwestii ukraińskiej; felietony (stała rubryka *Okiem sceptyka*), „PaW”.

Inne teksty: w 1978 r. słowa hymnu III LO w Ostrowie Wlkp. do muzyki J. Gajnego.

Zesp. red., m.in.: „Panorama Wielkopolska” - w l. 1997-1998 współprac.; „Nowy Impuls” - w l. 2002-2006 współprac.

Spot. aut.: promocja książki *Irredenta ukraińska w relacjach polsko-czechosłowackich w latach 1918-1939* - MMOW 2009.

Przeds. telew., m.in.: *Uganda, Ruanda*, 2010 - film z podróży J. do Afryki z jego narracją na wizji zrealizowany w ostrowskiej Telewizji Proart.

Org. społ.: w l. 1989-1992 czł. KO w Ostrowie Wlkp.; w 1989 r. współzał. Ostrowskiego Klubu Katolików; w l. 1989-1992 czł. OTO - wykładowca historii; od 2005 r. czł. OTN.

Źródła: rel. bezp.; M. Jarnecki, *Kempiński Józef*, w: *Słownik biograficzny Wielkopolski...*, t. I, 1998, s. 146-147.

Jerzyk Andrzej - ur. w 1955 r. w Ostrowie Wlkp. Mieszka w Ostrowie Wlkp. Bluesman, propagator muzyki bluesowej.

W. Absolwent: Zas. Szk. Zaw. w Ostrowie Wlkp. (1973); LO dla Eksternów w Ostrowie Wlkp. (1974).

Z. M.in.: w l. 1975-1980 prac. Działu Fermentowni w Wytwórni Win w Ostrowie Wlkp.; w l. 1980-1986 prac. Działu Zaopatrzenia w ZOZ w Ostrowie Wlkp.; w l. 1986-1992 współwłaściciel pracowni krawieckiej w Ostrowie Wlkp.; w l. 1992-2010 dyr. handlowy w Przedsiębiorstwie Produkcji Farb i Lakierów Malfarb w Ostrowie Wlkp.

Przeds. muz. Wokalista istniejącego w l. 1988-1997 ostrowskiego zesp. bluesowego Blues Forever. Organizator, animator i konferansjer wielu koncertów i festiwali bluesowych - prowadził m.in.: Suwałki Blues Festiwal, Festiwal „Las, Woda i Blues” w Radzynie, Galicja Blues Festiwal w Krośnie, Przeworsk Blues Festiwal. Także: juror m.in. Festiwalu Muzycznego im. Ryśka Riedla „Ku Przestrodze” w Tychach.

Nagrania. Album CD *Blues Forever*, OCK, Ostrów Wlkp. 2010 - m.in. z zarejestrowanym w 1993 r. nagraniem zesp. „Blues Forever” (vocal - J.) w Radiu Centrum w Kaliszu.

Przeds. radiowe. Od 1992 r. autor i animator (prow.) na antenie Radia Centrum w Kaliszu audycji „Okolice Bluesa”.

Przeds. telew. W ostrowskiej Telewizji Proart: od 1999 r. autor i animator (prow.) wraz z red. naczelnym kwartalnika „Twój Blues” A. Matysikiem cyklicznego programu „Podróże śladami bluesa” (ponad 50 odcinków); do 2004 r. autor i animator (prow.) programu „Jędrusiowe bluesowanie”.

Tyt. „Bluesowa Osobowość Roku - Polska”, 2009 - ankieta kwartalnika „Twój Blues”.

Źródło: rel. bezp.

Jeżewski Zbysław Kazimierz - ur. w 1942 r. w Ostrowie Wlkp. Regionalista, działacz społeczny i samorządowy.

W. Absolwent: Zasadniczej Szkoły Metalowo-Elektrycznej w Ostrowie Wlkp. (1960); Wydz. Elektroenergetycznego TM w Ostrowie Wlkp. (1968).

Z. W l. 1960-1969 elektroenergetyk w ZNTK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1969-1973 projektant i st. energetyk w Biurze Projektowym Okręgowego Przedsiębiorstwa Przemysłu Drzewnego w Poznaniu z siedzibą w Biadkach; w l. 1973-1974 gł. mechanik i energetyk w Chemicznej Spółdz. Pracy w Ostrowie Wlkp.; w l. 1974-1978 m.in. kier. techniczny MPGM w Ostrowie Wlkp.; w l. 1978-1982 dyr. Woj. Przedsiębiorstwa Gospodarki Mieszkaniowej w Kaliszu Oddział w Ostrowie Wlkp.; w l. 1982-1988 kier. Działu Technicznego w Woj. Przedsiębiorstwie Gospodarki Turystycznej „Prosnavia” w Kaliszu z siedzibą w Ostrowie Wlkp.; w l. 1988-1994 kier. techniczny, a w l. 1994-2002 zca dyr. w Miejskim Ośrodku Sportu i Rekreacji w Ostrowie Wlkp.; w 2002 r. likwidator Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Ostrowie Wlkp.; od 2002 emeryt. Także: w l. 1984-1989 pierwszy przew. Rady Nadzorczej Nad Majątkiem Międzyzwiązkowym w Branży Komunalnej w Polsce z siedzibą w Warszawie.

Publ. Prace wydane nakł. wł. i dzięki sponsorom: *Z dziejów harcerstwa na Krępie. Lata 1923-1950*, Ostrow Wlkp. 2003; *Homo - Homini. Ruch honorowych dawców krwi*, Ostrow Wlkp. 2004; *Ostrowska Drużyna Harcerska im. Zawiszy Czarnego*, Ostrow Wlkp. 2006; *Ostrowskie „Eleusis” 1939-1946*, t. I, 2007 i t. II, 2008; *Ostatnie ślady 1939-1946*, Ostrow Wlkp. 2010. [W przygotowaniu: *Ostrowskie harcerstwo. Korzenie. 1912-1920*].

Org. społ. Od 1957 r. czł. ZHP w Ostrowie Wlkp., m.in.: w l. 1960-1961 drużyny I DH im. T. Kościuszki; w l. 1964-1975 drużyny III DH im. Zawiszy Czarnego; w l. 1969-1970, 1979-1981 zca komendanta Hufca ZHP; w l. 1989-1991 przew. Rady Hufca ZHP; od 2008 r. przew. Komisji Historycznej Hufca ZHP; posiadacz najwyższych st. harcerskich (instruktorskiego - hm. oraz Harcerza Rzeczypospolitej). Działacz osiedlowy: w l. 1979-1991 przew. Rady Osiedla Nowa Krępa, a w l. 1991-1995 przew. Rady Osiedla Krępa; w 1997 r. inicjator i do 2002 r. prez. Stow. „Krępanie”. Krwiodawca: w 2002 r. wraz z K. Portasiakiem inicjator reaktywacji powstałego w 1974 r. Stow. Dobrowolnych Honorowych Dawców Krwi w Ostrowie Wlkp. (od 2007 r. kanclerz Kapituły Orderu Rycerskiego DHDK Południowej Wielkopolski). Także: w l. 2005-2008 przew. Komisji Rewizyjnej OTG; w l. 2003-2011 ławnik Sądu Okręgowego w Kaliszu.

Organy przedst. W l. 1994-1998 radny II kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy Blok Wyborczy Osiedli) - czł. Zarządu Miasta Ostrowa Wlkp.; w l. 1998-2002 radny III kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy Blok Wyborczy Osiedli).

Tyt. hon. Honorowy Członek III DH im. Zawiszy Czarnego, 1974. Także: Dobrowolny Honorowy Dawca Krwi.

Źródła: rel. bezp.; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrow Wielkopolski. Zarys...*, s. 266-267.

Kaczmarek Andrzej - ur. w 1949 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2009 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1967). Po trzech latach zarzucił podjęte po maturze studia psychologiczne na UAM w Poznaniu.

Z. M.in.: pierwotnie w l. 70. prac. umysłowy w OPBO, następnie przedsiębiorca (własna dział. gospodarcza); w l. 2005-2009 red. „Faktów Ostrowskich”.

Publ. w czasop. „Fakty Ostrowskie”. Cykl artykułów pt. *Teatralny Ostrow*, „FO” nry 4-9/2007 (tu: tyt. *Ostrowskie teatry*) oraz nry 10-13/2007 i 16/2007 - dzieje ostrowskiego ruchu teatralnego od cz. zaborów po l. 80. XX w. Także m.in.: *Leczę już pięćdziesiąt lat*, „FO” nr 16/2007 - rozmowa z dr. A. Sukiennickim; *Ernest Bryll w Ostrowie*, „FO” nr 17/2007 - o spotkaniu z poetą i autorem m.in. sztuki *Rzecz listopadowa* oraz widowisk słowno-muzycznych *Po górach, po chmurach* i *Na szkle malowane* w BP w Ostrowie Wlkp.; *Polskie TGV, czyli czy pojedzie pociąg z daleka?*, „FO” nr 29/2008 - o projektowanej trasie szybkiej kolei w Ostrowie Wlkp.; *Cały ten Kutz. Biografia niepokorna*, „FO” nr 10/2009 - o poświęconej wybitnemu reż. teatralnemu i filmowemu książce A. Klich.

Zesp. red. „Fakty Ostrowskie” - w l. 2005-2009 czł. red.

Zesp. muz. Kontrabasista w zesp. muzycznym I LO w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W l. 2004-2008 czł. Komitetu Organizacyjnego Jubileuszu 100-lecia GKS Venetia w Ostrowie Wlkp. odpowiedzialny za kontakty z mediami.

Źródło: rel. L. Wawrzyniaka.

Kaczmarek Leszek Krzysztof - ur. w 1975 r. w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Liceum Medycznego Pielęgniarstwa w Ostrowie Wlkp. (matura 1994 - dyplomu zawodowego nie uzyskał z powodu choroby).

Publ. Tomik poetycki *Weto dla poirytowanej duszy*, wyd. Stow. Artystyczno-Edukacyjne Pracownia Teatralna, Ostrów Wlkp. 2002. Także: wiersz *Cisza ostrowskiej synagogi*, w: Z. Mikołajczyk, *Teatralna Świątynia Niezależności. Historia Ogólnopolskiego Festiwalu Teatrów Niezależnych w Ostrowie Wielkopolskim (2000-2008)*, Stow. Artystyczno-Edukacyjne Pracownia Teatralna, Ostrów Wlkp. 2009.

Konkursy. Konkurs „Poetyckie Listopady”, MDK, czł. jury jednej ed. - Ostrów Wlkp.

Org. społ. Czł. ZHP i PTTK w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. ojca Feliksa Kaczmarka; nota biogr. w tomiku *Weto dla poirytowanej duszy; Bóg trzyma moją stronę*, „Gazeta Ostrowska” nr 24/2000 - rozmowa H. Olkiewicza z K.; Z. Mikołajczyk, *Teatralna Świątynia Niezależności. Historia Ogólnopolskiego Festiwalu Teatrów Niezależnych w Ostrowie Wielkopolskim (2000-2008)*, Ostrów Wlkp. 2009, s. 3.

Kaczmarek Tadeusz - ur. w 1935 r. w Roszkach w pow. krotoszyńskim. Nauczyciel, działacz kulturalny, animator ostrowskiego ruchu teatralnego. W 1961 r. zamieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: filologii polskiej na Wydz. Filologicznym UAM w Poznaniu (1968).

Z. W l. 1958-1968 instr. i kier. klubu w SOKO w Ostrowie Wlkp. (z roczną przerwą - w 1960 r. czł. Miejskiego Teatru Rapsodycznego w Krakowie zaproszony do jego zesp. pomocniczego przez M. Kotlarczyka, zał., dyr. i reż. tej znaczącej w historii teatru polskiego sceny); w l. 1972 - 1991 bibliotekarz, a następnie naucz. w LPdWP, SWP, SN w Ostrowie Wlkp. Także: w l. 1972-1982 (1/2 etatu) spec. ds. gazety zakładowej ZNTK „Wagon”.

Publ. Wraz z M. Grzeźczykiem, *Z dziejów amatorskiego ruchu teatralnego w Ostrowie Wielkopolskim w latach 1945-1987*, w: *Ostrowski sejmik kulturalny. Wybrane zagadnienia tematyczne*, OTK, Ostrów Wlkp. 1988 - pokłosie sejmiku kulturalnego zorganizowanego w 25. rocznicę powstania OTK.

Publ. w czasop. „Południowa Wielkopolska”. M.in.: *Hajże na prowincję*, „PW” nr 2/1964 - o występie w Ostrowie Wlkp. na scenie DKK poznańskiego Teatru Rozmaitości ze spektaklem *Pan Tadeusz*; *Rozmowy o teatrze. Dziecinni kochankowie*, „PW” nr 6/1965 - o występie w ODK poznańskiego Teatru Nowego ze sztuką F. Crommelyncka *Dziecinni kochankowie*.

Zesp. red.: *Kształtowanie władzy ludowej w Ostrowskiem w latach 1945-1949*, KP PZPR w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. [b.d.] - red. nacz. Także: „Południowa Wielkopolska” - w l. 1968-1972 sekr. red.; „Wagon” - w l. 1972-1982 red. techn.; ostrowski tygodnik „Tydzień” - w 1990 r. czł. zesp.

Przeds. teatr. W l. 50. aktor zesp. teatr. PDK, następnie DKK w Ostrowie Wlkp. W 1958 r. zał. wraz z C. Piskorskim pod egidą MKKO zesp. recytatorskiego, przekształconego w 1959 r. w Teatr Poezji - działający pod jego kierownictwem do 1973 r. zesp. miał początkowo siedzibę w Spółdz. Szewców „Rekord” (ul. Obrońców Pokoju 5, ob. kard. Ledóchowskiego), a od 1960 r. w stworzonym w miejsce MKKO SOKO (od 1965 r. Rynek 36). Także: w 1960 r. aktor w ww. zesp. Miejskiego Teatru Rapsodycznego w Krakowie.

Teatr Poezji. Realizacje w reż. K. (także nagr.): spektakl oparty na tekstach J. Słowackiego pt. *Żyłem z wami...*, w obsadzie m.in. M. Grzeźczyk, M. Jędrzejczak, T. Kaczmarek, R. Mazurek, VI Ogólnopolski Konkurs Recytatorski, II m. - Kraków 1959 (fragm. wid. nadała poznańska rozgłośnia PR); fragm. poematu J. Słowackiego *Beniowski* - 1961; montaż wierszy T. Różewicza *Uwaga - człowiek!*, I Festiwal Teatrów Poezji, nagr. Centralnej Rady Związków Zawodowych - Koszalin 1961; montaż poezji rewolucyjnej *Daty* przedstawiony na Woj. Scenie Amatora, nagr. Centralnej Komisji Koordynacyjnej MKiS dla Teatru Poezji *za całokształt działalności artystycznej i ideowo-wychowawczej w roku 1961* - Poznań 1962; montaż wierszy m.in. Z. Herberta, T. Różewicza oraz R. Brandstaettera pt. *Konfrontacje*, II Festiwal Teatrów Poezji, nagr.

ind. - Białystok 1963; wid. o charakterze kabaretowym oparte w większości na tekstach K.I. Gałczyńskiego *Kolczyki Izoldy*, scenogr. R. Mazurek, w obsadzie m.in.: M. Jędrzejczak, T. Kaczmarek, C. Piskorski - 1965; montaż wierszy L.Z. Stroińskiego *Próba rodowodu* - 1971 (ostatnia realizacja zesp. przed zakończeniem działalności w 1973 r.).

Także: od 1961 r. organizowane w formie czytanej, przy stoliku, pierwotnie w sali kawiarni „Stylowa”, następnie w SOKO „Środy Literackie”, anonsowane później jako „Wieczory Literackie”, podczas których przedstawiono m.in. w 1965 r. jednoaktówkę *Karol S. Mrożka* i dramat *Jaskinia filozofów* Z. Herberta, a w 1967 r. zaprezentowano twórczość W. Bąka (z odczytem o życiu i poezji tego poety wystąpił kier. literacki Teatru Nowego w Poznaniu M. Kwiatkowski).

Inne przed. Realizacja wspólnie z M. Jędrzejczakiem w 1966 r. w Klubie Filmowym SOKO pierwszej ostrowskiej kroniki filmowej - dokumentowała otwarcie szpitala im. Tytusa Chałubińskiego przy ul. Limanowskiego.

Źródła: rel. bezp.; J. Kwieciński, *Siedem lat chudych teatru poetyckiego słowa*, „Południowa Wielkopolska” nr 9/1966; M. Grzeźczyk, *Amatorski ruch teatralny w Ostrowie Wielkopolskim (historia i współczesność)*, w: *V Konferencja...*, s. 80-81; T. Kaczmarek, M. Grzeźczyk, *Z dziejów amatorskiego ruchu teatralnego w Ostrowie Wielkopolskim 1945-1987*, w: *Ostrowski Sejmik...*, s. 56-59; C. Piskorski, *Spółdzielczy Ośrodek Kulturalno-Oświatowy w Ostrowie Wielkopolskim we wspomnieniach pracownika 1951-1990*, Ostrowo Wlkp. 2015, s.34-48; rel. R. Mazurka; rel. C. Piskorskiego.

Kaczyński Paweł - ur. w 1965 r. w Ostrowie Wlkp. Historyk literatury i kultury polskiej. Od 1984 r. mieszka we Wrocławiu.

W. Absolwent I LO w Ostrowie Wlkp. (1984); filologii polskiej na Wydz. Filologicznym UWr (1989).

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (1998) - st. uzyskany na Wydz. Filologicznym UWr, rozpr. Doktorska pt. *Proza Tomasza Kajetana Węgierskiego. Studia i przekroje*; dr hab. (2010) - st. uzyskany w Instytucie Filologii Polskiej UWr, rozpr. hab. pt. *Rodzina w literaturze stanisławowskiej. Motywy, konwencje, poglądy*.

Probl. bad. Literatura i kultura oświecenia, literatura popularna XIX i XX w.

Z. Od 1989 r. asystent na Wydz. Filologicznym, od 1999 r. adiunkt w Instytucie Filologii Polskiej Wydz. Filologicznego UWr. Także: od 2008 r. zca dyr. ds. naukowych w Instytucie Filologii Polskiej UWr.

Publ. M.in.: *Niedokończona podróż. Proza Tomasza Kajetana Węgierskiego. Studia i przekroje*, Wyd. UWr, Wrocław 2001; *Rodzina w literaturze stanisławowskiej. Motywy - konwencje - poglądy*, Wyd. UWr, Wrocław 2009.

Także m.in.: *La prose de voyage de T.K. Węgierski*, w: H. Voisine-Jechova (red.), *La fiction en prose 1760-1820 dans les littératures de l'Europe occidentale, centrale et orientale. Actes de colloque international*, [Paris, 27-28 mai 1999], Paris 2004; *Od pijatyki do fête galante. Formy zabawy na dworach magnackich w XVIII wieku*, w: *Dwory magnackie w XVIII wieku. Rola i znaczenie kulturowe*, red. T. Kostkiewiczowa, A. Roćko, Wyd. DiG, Warszawa 2005; *Nie tylko „Mój raj”. Polskie pochwały zbytku i ich francuskie inspiracje*, w: *W stronę Francji. Z problemów literatury i kultury polskiego oświecenia*, red. E. Wichrowska, Wyd. UW, Warszawa 2007; *Skandalista Kazimierz Chłędowski*, w: *Wyobrażenia i pedanteria. Prace ofiarowane Profesorowi Wojciechowi Głowali w 65. rocznicę urodzin*, red. M. Adamski, M. Górczyński, M. Górczyńska, W. Małecki, Oficyna Wyd. ATUT, Wrocław 2008; *Motywy rodzinne w teorii i praktyce epopei stanisławowskiej*, w: A. Oszcęda, J. Sokolski (red.), *W kręgu Kaliope. Epika w dawnej literaturze polskiej i jej konteksty. Prace ofiarowane Profesorowi Ludwice Ślękowej*, Oficyna

Wydawnicza ATUT, Wrocław 2010; „*Słodka i dolegliwa razem rzecz*”, czyli *trudne przyjemności ojcostwa w literaturze stanisławowskiej*, w: *Przyjemność w epoce rozumu*, red. T. Kostkiewiczowa, Wyd. DiG, Warszawa 2011.

Pr. encykl. Biogr. *Klimowicz Mieczysław*, w: *Słownik badaczy literatury polskiej*, t. X, red. J. Starnawski, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 2009.

Publ. w czasop. M.in.: „Acta Universitas Wratislaviensis. Prace Literackie”, „Prace Historycznoliterackie”, „Sprawozdanie Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego”, „Polonistyka”, „Pamiętnik Literacki”, „Prace Polonistyczne”, „Wiek Oświecenia”, „Napis”, „Kultura Fizyczna”. M.in.: *Prolegomena do badań nad prozą T.K. Węgierskiego*, „AUW” nr 30/1991; *Niemieckie i włoskie miasta w oczach oświeconego Polaka*, „PH”, t. 16, 1993; *T.K. Węgierskiego podróż sentymentalna*, „SWTN”, Seria A, t. 49, 1995; *Towarzystwo Przyjaciół Polonistyki Wrocławskiej*, „Pol”, (4) 1995; *Motyw zabawy w twórczości literackiej Astrid Lingren*, „KF” nr 1, 2/2000; *Czeskie przygody polskich oświeconych. Podróże Polaków do Czech w XVIII wieku*, „N”, Seria XI, 2005; *Kłopoty z komunikacją, albo jak nie mówić do władców. Niepublikowane listy Kajetana Węgierskiego do Stanisława Augusta*, „PL” nr 102/4, 2011.

Pr. red. i ed. *Tadeusz Mikulski. Pisma wybrane*, Wyd. UW, Wrocław 2005 - wraz z G. Wichary wyb. i oprac.

Org. społ. M.in.: czł. Tow. Przyjaciół Polonistyki Wrocławskiej.

Ostroviana. W l. 1990-1992 wykładowca literatury polskiej w pozaszkolnych zajęciach organizowanych przez OTO w I LO.

Źródła: rel. bezp.; rel. L. Wawrzyniaka - prez. OTO; <http://www.ifp.uni.wroc.pl/pracownik/pawel-kaczynski> (dostęp: 17.11.2016).

Kasprzak Danuta - ur. w 1957 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarka, działaczka kulturalna.

W. Absolwentka I LO w Ostrowie Wlkp. (1976). W 1980 r. ukończyła kulturoznawstwo na Wydz. Historycznym UAM w Poznaniu.

Z. M.in.: w l. 1980-1988 instr. w ODK; w l. 1991-1994 dziennikarka, w l. 1994-2000 sekr. red. „Gazeta Ostrowska”; w l. 2002-2004 dokumentalista w MMOW; w l. 2004-2007, 2008-2011 red. nac. tygodnika „Nasz Rynek”.

Publ. w czasop. „Wagon”, „Gazeta Ostrowska”, „Rocznik Kaliski”, „Nasz Rynek”. M.in.: *Krystyna Janda - sukces artystyczny, porażka...*, „W” nr 11/1987 - o występie w ODK K. Jandy w monodramie *Biała bluzka* opartym na tekstach A. Osieckiej; „*Remis*” rozstrzygnięty, „W” nr 15, 1987 - o VII Ogólnopolskim Biennale Fotografii w Technikach „REMIS’87” w ODK; *Twórcze wakacje*, „GO” nr 33, 22 sierpnia 1999 - o I Warsztatach Rzeźbiarskich w Technice Ceramicznej w pracowni ostrowskiej rzeźbiarki M. Podskarbi-Hebisz; *Ostrów miastem grafiki i ekslibrisu*, „RK”, t. XXIX, 2003 - o rozpoczynającym obchody 600-lecia miasta Ostrowa Wlkp. Międzynarodowym Biennale Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu; (DK), *Scena Młodych*, „NR” nr 2/2004 - o zebraniu wyborczym Stow. Artystyczno-Edukacyjnego „Scena Młodych” w Ostrowie Wlkp. (Stow. istotnej działalności nie podjęło i rychło uległo samorozwiązaniu).

Pr. red. W. Banach, *Katalog prasy ostrowskiej 1852-1989. Od początku istnienia do „czwartej ostrowskiej”*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2011 - red., kor. wspólnie z L. Sobczak; W. Banach, *Ostrowska nostalgia*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2011 - red. tekstów.

Przeds. teatr. W l. 1980-1983 organizatorka z T. Burkietowicz w ODK programów poetyckich *Wielka poezja, której nie znamy* oraz *Polska poezja współczesna*, na które składały się wg scenariusza J. Góreckiego wiersze m.in. wybitnych polskich poetów będących w opozycji do peerelowskiej władzy; w 1984 r. organizatorka z T. Burkietowicz w ostrowskiej synagodze opartej na wierszach A. Achmatowej” spektaklu *Requiem*.

Przeds. film. W 1983 r. organizatorka z T. Burkietowicz i E. Smolińską przeglądu filmów w reżyserii A. Wajdy w ODK, i tamże w 1984 r. również z T. Burkietowicz i E. Smolińską przeglądu filmów z muzyką K. Komedy-Trzcńskiego.

Konkursy. I Konkurs Recytatorski Polskiej Poezji Współczesnej im. W. Bąka, ODK, czł. jury (wraz z przew. M. Kwiatkowskim - kier. [lit. Teatru Nowego w Poznaniu, W. Gawłowskim - poetą oraz E. Spałek - animatorką amatorskiego ruchu teatralnego) - Ostrow Wlkp. 1986.

Org. społ. W l. 1985-1990 zca przew. OTK ds. amatorskiego ruchu artystycznego; od 2000 r. czł. Stow. Artystyczno-Edukacyjnego „Pracownia Teatralna” .

Źródła: rel. bezp.; K. Pierzchlewski, *Teatr, sprawa towarzyska*, „Południowa Wielkopolska” nr 12/1984; rel. T. Burkietowicz; rel. E. Smolińskiej.

Kasprzak Feliks - ur. 1883 r. w Kwiatkowie k. Ostrowa Wlkp., zm. w 1972 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz, działacz niepodległościowy, urzędnik państwowy.

W. Absolwent: Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie Wlkp. (1906); studiów politechnicznych i ekonomicznych w Gdańsku i Wrocławiu.

W cz. zab. Od 1906 r. współprac., następnie red. nac. „Gazety Ostrowskiej” (we wspomnieniu *Z dziejów dziennikarstwa w Ostrowie*, zamieszczonym w „Gazecie Ostrowskiej” nr 13/1960, pisał, że faktycznie w piśmie tym swego pióra próbował już w wieku 17 lat); w l. 1911-1913 red. nac. „Gazety Ludowej” w Katowicach (piętnował politykę związanego z endecją W. Korfanteo); w 1914 r., po przeniesieniu się do Berlina, do 1919 r. red. nac. kolportowanego także na Śląsku i w Wielkopolsce „Dziennika Berlińskiego” (pod tym tyt. pismo wychodziło od 1897 r., powstało natomiast w 1890 jako „Gazeta Polska w Berlinie”) - w tym też cz. współorganizator w Berlinie Polskiego Biura Prasowego. Także: uczestnik działań powstańczych w 1918 r. w Ostrowie i Poznaniu, autor relacji dziennikarskich z ich przebiegu, kurier informujący *władze pozn. o sytuacji w Berlinie* (J.K.P.).

W l. międzyw. W l. 1918-1921 kolejno radca legislacyjnego poselstwa polskiego w Niemczech, naczelnik decernatu prasowego NRL, naczelnik Wydz. Prasowego Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej; uczestnik tajnych działań propagandowych podczas plebiscytów w 1920 r. na Warmii i Mazurach oraz w 1921 r. na Górnym Śląsku; w l. 1922-1939 starosta kolejno w Kępnie, Krotoszynie, Gnieźnie.

W cz. II w. św. Czł. ZWZ (ps. Maciej) - w l. 1940-1942 czł. Wydz. I sztabu Okręgu Poznańskiego ZWZ; od 1941 r. współprac. wydawanych przez kaliską Organizację Jedności Narodowej i ostrowską TOW podziemnych gazetek „Jedność Narodowa” i „Armia Narodowa”; w 1942 r. w st. por. organizator i od tego r. szef Biura Wojskowego Okręgu Poznańskiego AK (Biuro pełniło rolę Wojskowej Administracji Zastępczej, podlegało mu 6 ref. wojskowych przy Inspektoratach Rejonowych) - zagrożony aresztowaniem schronił się wpierw w Kwiatkowie, a następnie, poszukiwany listem gończym, w Komorowie pod Mikstatem, gdzie z pomocą współpracujących z podziemiem Polaków zatrudnił się fikcyjnie w niemieckiej firmie Erich Neugebauer; po aresztowaniu w 1944 r. w Ostrowie Wlkp. przez gestapo więzion w obozie Radogoszczu, skąd w 1945 r. zbiegł w czasie marszu ewakuacyjnego do Ostrowa Wlkp.

Po wojnie. Po rozwiązaniu AK żołnierz antykomunistycznej Wielkopolskiej Samodzielnej Grupy Ochotniczej „Warta” aresztowany w 1945 przez UB; po zwolnieniu insp. w Urz. Woj. w Bydgoszczy, następnie do emerytury w 1949 r. insp. Wydz. Samorządowego Urz. Woj. w Poznaniu - po powrocie do Ostrowa Wlkp. *zajął się pisaniem pamiętników* (J.K.P.).

Publ. *Ze wspomnień emigranta*, w: *Szkice i fragmenty z powstania wielkopolskiego 1918/1919*, cz. 1, pod red. Z. Wieliczki, Poznań 1933 (tu m.in. o przybyciu K. 14 listopada do Ostrowa i jego rozmowach w Powiatowej Radzie Ludowej: *Przedstawiwszy pokrótce sytuację na terenie*

Berlina i wrażenia z Poznania poprosilem zebranych o opowiadanie, jakim cudem zdołali zaraz w pierwszym dniu rewolucji stworzyć republikę polską w Ostrowie i polską siłę zbrojną, o której tak obszernie rozpisywała się prasa berlińska - użyte w tym passusie określenie „republika polska”, którym w cz. powstania określono też kilka innych wyzwolonych wielkopolskich regionów, po latach literacko wykorzystał K. Radowicz, tworząc na kartach swej powieści „Noc sylwestrowa” republikę ostrowską).

Org. polit. M.in.: czł. Ligi Narodowej (rozwiązanej w 1928 r.); czł. Międzypartyjnego Komitetu Obywatelskiego w Poznaniu (powstałego w 1916 r.), następnie czł. NRL (powstałej w 1918 r.).

Organy przedst. W 1918 r. poseł na Sejm Dzielnicowy.

Ostroviana. Publ.: *Młode lata i sport*, w: *50-lecie G.K.S. „Venetia”*, Ostrów Wlkp. 1958 - o życiu sportowym gimnazjalnej młodzieży przed powstaniem klubu Venetia, m.in. o uprawianym przez nią *sporcie fechtunkowym i zapasach „rzymskich”*; *Ostatnie legalne lekcje języka polskiego i Gimnazjalna konspiracja w początkach XX wieku*, w: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, Wrocław 1970.

Publ. w czasop.: „Głos Ostrowski”, „Gazeta Ostrowska”, „Południowa Wielkopolska”. M.in.: *Z dziejów dziennikarstwa w Ostrowie*, „GO” nr 13/1960 - wybór wspomnień z rękopisu *Moja praca dziennikarska; Panowie i plebejusze*, „PW” nr 4/1963 - o statusie społecznym uczniów ostrowskiego gimnazjum przed I w. św.; *Realia czy „licentia poetica”?*, „PW” nr 1/1964 - krytycznie o traktowaniu powieści G. Bojanowskiego jako *źródła historycznej prawdy*.

Także artykuły o wyzwolenicznym zrywie ostrowian w 1918 r.: *Z historii Ostrowa z przed lat 40 (1918/1919)*, „GŁO” nr 14/1958; *Ostrowiacy w boju 1918-1919*, „GO” nr 6, nr 7, nr 8, nr 9/1959; *Ostrowski listopad*, „PW” nr 11/1964; *Listopad 1918 roku w Ostrowie*, „PW” nr 9/1968.

Dział. polit.: w l. 1906-1907 m.in. z ks. A. Lisieckim i S. Rowińskim sprawca akcji podtrzymującej na duchu uczestników strajku szkolnego w obronie jęz. polskiego w katolickiej szkole powszechnej, wyższej szkole dla dziewcząt i gimnazjum męskim.

O K. w lit.: K. Radowicz, *Noc sylwestrowa*, Ostrów Wlkp. 1993.

Org. społ.: w l. gimnazjalnych czł. Tow. T. Zana i Związku Młodzieży Polskiej „Zet”; na emeryturze czł. Koła Terenowego PTH.

Źródła. F. Kasprzak, *Ze wspomnień emigranta*, w: *Szkice i fragmenty z powstania wielkopolskiego 1918/1919*, cz. 1, pod red. Z. Wieliczki, Nakładem Związku Weteranów Powstań Narodowych 1914/1919 w Poznaniu, Poznań 1933, s. 44; K. Szymański, *Pod pruskim zaborem*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 24-25; J.K. Pietrzak, *Kasprzak Feliks*, w: WSB, s. 321-322; J. K. Pietrzak, M. Woźniak, *Kasprzak Feliks*, w: *Encyklopedia konspiracji...*, s. 250-251; E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 106, 183, 186, 212, 217; *Polska diaspora*, red. nauk. A. Walaszek, Wyd. Literackie, Kraków 2001, s. 239; K. Radowicz, *Noc sylwestrowa*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1993, s. 204-205; Z. Dykcik, *Republika Ostrowska. Przyczynek do historii powstania wielkopolskiego 1918-1919*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2003, s. 13; E. Jakubek, *Ostrowski ośrodek...*, s. 92, 189; *Jak Feniks z popiołów. Struktury Polskiego Państwa Podziemnego w Wielkopolsce 1939-1945*, w: *Polskie Państwo Podziemne w Wielkopolsce 1939-1945*, t. II, Oficyna Wyd. Wielkopolski, Poznań 2007, s. 21; M. Bodys, *Polskie Towarzystwo Historyczne - Oddział w Kaliszu w latach 1970-1989*, „Rocznik Kaliski” t. XXXIII, 2007, s. 170.

Kasprzak-Raszewska Maria - ur. w 1965 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarka.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp.(1984); SN w zakr. nauczania początkowego w Ostrowie Wlkp. (1986); filologii polskiej na Wydz. Historyczno-Filologicznym UO (1995); Studium Podyplomowego, marketing, AE w Poznaniu (1997); Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu - pośrednictwo w obrocie nieruchomościami (2007), wycena nieruchomości (2008).

Z. W l. 1986-1998 naucz. w szkolnictwie podstawowym; w 1998 r. red. nacz. „Gazety Ostrowskiej” oraz prez. Zarządu „Gazeta Ostrowska” Tygodnik Samorządowy sp. z o.o.; w l.

2000-2003 prez. Zarządu „Gazeta Ostrowska”, spółka z o.o.; od 2004 r. wyd., a w 2007 r. także red. nacz. tygodnika „Nasz Rynek”; zarazem w l. 2006-2007 czł. zesp. red. „Naszej Gazety”.

Org. społ. M.in.: W l. 2004-2008 czł. Komitetu Organizacyjnego Jubileuszu 100-lecia GKS Venetia w Ostrowie Wlkp. odpowiedzialna za kontakty z mediami.

Tyt. Od 2001 r. Trener Prasy Niezależnej - tytuł przyznany przez Fundację Idee.

Źródła: rel. bezp.; st. red. ww. pism; rel. D. J. Peśli.

Kass Wojciech - ur. w 1964 r. w Gdyni. Poeta, prozaik. Mieszkał w Sopocie, od 1997 r. mieszka w Praniu k. Rucianego-Nidy.

W. Absolwent: Liceum Zawodowego „Unimoru” w Gdańsku (1983); filologii polskiej na UGd (1989). Stypendysta Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w l. 2002 i 2008.

Z. M.in.: w l. 1990-1991 naucz. jęz. polskiego w SP nr 8 w Sopocie; w l. 1990-1993 dziennikarz „Tygodnika Sopot” (ps. „Łukasz”, „Rycerzyk”); w l. 1993-1997 red. nacz. czasop. „Sopot. Gazeta Miasta”; w l. 1994-1997 r. rzecznik prasowy Prezydenta Sopotu; od 1997 kier., a od 2000 r. dyr. Muzeum im. K.I. Gałczyńskiego w Praniu i jego Oddziału - Muzeum M. Kajki w Ogródku. Także: od 2006 r. wykładowca w Podyplomowym Studium Literacko-Artystycznym na UJ - prowadzi warsztaty poetyckie.

Publ. Poezje: *Do światła*, Agencja WIT, Olsztyn-Pranie 1999; *Jeleń Thorwaldsena*, Wyd. Książkowe „Twój STYL”, Warszawa 2000; *Próśnienie i pranie*, Wyd. Iskry, Warszawa 2002; *10 Gedichte aus Masurenland*, Versager Verlag, Berlin 2003 - wyb. wierszy w jęz. polskim i niemieckim; *Przypływ cieni*, Wyd. Iskry, Warszawa 2004; *Gwiazda Głóg*, Wyd. Iskry, Warszawa 2005; z K. Kuczkowskim, *Pieśń miłości, pieśń doświadczenia*, Galeria Autorska, Bydgoszcz 2006; *Wiry i sny*, Biblioteka Toposu, t. 40, Sopot 2008; *41*, Wyd. Iskry, Warszawa 2010. Teksty prozatorskie, m.in.: *Zderzenia*, Wyd. Pionier, Sopot 1995; *Aj, moi dawno umarli*, Wyd. STK, Sopot 1996; *Pęknięte struny pełni. Wokół Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego*, Agencja WIT, Olsztyn 2004. Inne: informator o Muzeum K.I. Gałczyńskiego *Leśniczówka i poeta*, Agencja WIT, Olsztyn 2000.

Pr. encykl. Leksykon *Mazury. Słownik stronniczy ilustrowany*, Oficyna Wyd. Retman, Dąbrówno 2008 - autor części haseł.

Publ. w czasop. M.in.: „Topos”, od 1995 r. (m.in., cykl felietonów pt. *Notes*); „Nowa Okolica Poetów”, od 2001 r.; „Jaćwież”, w l. 1998-2007; „Zeszyty Literackie”, od 2006 r.

Zesp. red. Dwumiesięcznik lit. „Topos” - od 2002 r. czł. red.

Form. lit. W 1985 r. współzał. i do 1986 czł. grupy poetyckiej W Zatoce zał. przez studentów polonistyki UGd.

Przekł. Tłum. wierszy K. na języki: niemiecki, angielski, włoski, francuski, hiszpański, litewski, czeski, słoweński, serbski, chorwacki, bułgarski, rosyjski.

Inne przed. Poetycka płyta CD *Trzyście wierszy*, prod. Piski Dom Kultury, Pranie-Pisz 2005 - *Płyta podwójnie autorska, bowiem poeta w niezrównany sposób interpretuje swoje wiersze, mając za dyskretne tło echa i odgłosy mazurskich jezior i lasów* (W.G.).

Konkursy lit. M.in.: Ogólnopolski Konkurs Literacki im. J. Drzeżdżona, czł. jury - Wejherowo 1994-1997; Ogólnopolski Konkurs Poetycki „O liść konwalii” im. Z. Herberta, czł. jury - Toruń 2008, 2009; Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. R.M. Rilkego, czł. jury - Sopot, od 2001; Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. M. Kajki, czł. jury, współorganizator konkursu - Ogródek, od 2005; konkurs o Nagrodę im. K.I. Gałczyńskiego „Orfeusz” za najlepszy tomik poetycki roku, sekr. inicjator konkursu - Pranie, od 2011.

Org. społ. W 1994 r. współzał. i do 2000 r. prez. Sopotkiego Tow. Kulturalnego; od 1995 czł. nadzw. SZŻAK; od 1999 r. prez. Stow. Leśniczówka Pranie; od 2001 r. czł. SPP; w 2004 r.

współzał. i czł. Stow. Kultury Nieestradowej im. M. Kajki; w 2005 współzał. i czł. Stow. na rzecz Ochrony Krajobrazu Kulturowego Mazur „Sadyba”; od 2009 r. czł. Pen Clubu.

Nagr. M.in.: Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Nike Warszawska”, II nagr. - Warszawa 1985; V Konkurs Poetycki im. R. Milczewskiego-Bruna, Nagroda Specjalna - Grudziądz 1987; za tomik *Do światła*, Nagroda im. K. Iłakowiczówny - Poznań 1999; za książkę *Jeleń Thorwaldsena* - Nagroda Stow. Literackiego - Suwałki 2000; za *dorobek poetycki*, nagr. „Nowej Okolicy Poetów” - Rzeszów 2004. Także: V Festiwal Poezji, Nagroda Poetycka „Otoczak” Jerzego Suchanka za całokształt twórczości - Sopot 2009.

Odznac. M.in.: Brązowy Medal Zasłużony Kulturze „Gloria Artis”, 2007.

Ostroviana. Om.: W. Gawłowski, *Miłosne przywiązanie*, „Nowy Impuls” nr 9, 5 września 2005 - o tomiku *10 Gedichte aus Masureland* i płycie CD *Trzyznaście wierszy*.

Spot. lit.: udział wraz z K. Kuczkowskim w festiwalu „Wszystko jest poezją”, prezentacja Dwumiesięcznika Literackiego „Topos”, BP - 2004.

Konkursy lit.: Turniej Jednego Wiersza, PIK, czł. jury - 2004; zainicjowany przez W. Gawłowskiego Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Struna orficka” im. W. Bąka, OCK, czł. jury - 2005-2009.

Źródła: rel. bezp.; http://leksykonkultury.ceik.eu/index.php/Wojciech_Kass (dostęp: 1.09.2015);

http://lesniczowkapranie.art.pl/site/?page_id=19 (dostęp: 1.09.2015); rel. W. Gawłowskiego.

Kempiński Wojciech - ur. w 1952 r. w Ostrowie Wlkp. Fizyk, działacz społeczno-kulturalny.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1971); fizyki na Wydz. Matematyczno-Fizyczno-Chemicznym UAM w Poznaniu (1977) - pr. magisterska pt. *Wpływ ciśnienia na przewodnictwo elektryczne roztworów w nitrobenzeniu w benzenie w fazie ciekłej i stałej*.

St. nauk. Dr nauk fizycznych w zakresie fizyki (1984) - st. uzyskana na Wydz. Matematyki i Fizyki UAM, rozpr. doktorska pt. *Wpływ ciśnienia hydrostatycznego na przewodnictwo elektryczne roztworów cieczy dipolowych*; dr hab. nauk fizycznych w zakresie fizyki - fizyki niskich temperatur, nadprzewodnictwa i radiospektroskopii ciała stałego (2001) - st. uzyskany w IFM PAN w Poznaniu, rozpr. hab. pt. *Kinetyka powstawania faz A_xC_{60} i nadprzewodnictwo w fullerycie C_{60} interkalowanym metalami alkalicznymi*.

Probl. bad. Fizyka niskich temperatur (nadpłynność), radiospektroskopia, nadprzewodnictwo wysokotemperaturowe, nowoczesne materiały węglowe: fulereny, nanorurki węglowe, grafen.

Z. Od 2001 r. docent, od 2010 r. prof. nadzw. w IFM PAN w Poznaniu. Także: wykładowca w l. 2004-2006 na studiach doktoranckich IFM PAN i PP oraz od 2004 r. na Wydz. Studiów Międzynarodowych i Informatyki SWSPiZ w Łodzi. Zarazem: w l. 2002-2006 czł. Rady Naukowej IFM PAN; w l. 2005-2008 kier. Zakładu Fizyki Niskich Temperatur w Odolanowie IFM PAN w Poznaniu.

Publ. Autor i współautor ponad 100 prac, w tym ok. 80 z listy filadelfijskiej (ISI Master Journal List) sporządzonej przez Institute for Scientific Information w Filadelfii (USA), a także ok 200 publikacji pomieszczonych w materiałach konferencyjnych.

M.in.: W. Kempniński, P.Scharff, J.Stankowski, L.Piekara-Sady, Z.Trybuła, *Physica C* 274 (1997), *EPR of Fullerene Ions and Superconductivity in K-Fullerides at Low Doping Levels*; W. Kempniński, *Solid State Commun.* 111 (1999), *Intercalation of C_{60} by alkali metals: kinetics of transient states formation*; M. Kempniński, W. Kempniński, J. Kaszyński, M. Śliwińska-Bartkowiak, *Al. Phys. Lett.* 88 (2006) 143103, also selected to April 17, 2006 issue of *Virtual Journal of Nanoscale Science & Technology, Magnetizm and Spintronics, Model of Spin Localization in Activated Carbon Fibers*; S. Lijewski, M. Wencka, S. K. Hoffmann, M. Kempniński, W. Kempniński, M. Śliwińska-Bartkowiak, *Phys. Rev. B*, 77 (2008) 014304, also

selected for February 11, 2008 issue of Virtual Journal of Nanoscale Science & Technology, Surface and Interface Properties, *Electron spin echo studies of nanographite: echo detected ESR spectra and electron spin relaxation*.

Inne przeds. M.in.: od 2005 r. czł. Zarządu Polskiego Tow. Węglowego; kier. i wykonawca grantów krajowych i zagranicznych, w tym od 2010 r. czł. Management Committee Akcji COST MP0901 „Designing novel materials for nanodevices - from Theory to Practice (NanoTP)”. Także: czł. komitetów naukowych i doradczych oraz organizator i współorganizator krajowych i zagranicznych konferencji naukowych.

Ostroviana. Przeds. dydakt.: od 1985 r. animator corocznych Warsztatów Naukowych pt. „Lato z Helem” w Odolanowie - warsztaty obejmują szeroką tematykę z różnych działów fizyki.

Inne przeds.: w 2009 r. przew. Komitetu Organizacyjnego XIV Krajowej Szkoły Nadprzewodnictwa „Nadprzewodnictwo i niejednorodne układy skondensowane” w Ostrowie Wlkp.

Org. społ.: **Stowarzyszenie „Wszechnica Ostrowska”** - zał. w 2002 r. wraz z A. Piechotą organizuje spotkania (wpierw w MMOW, następnie w OCK) z przedstawicielami nauk ścisłych i humanistycznych, m.in. w 2003 i 2011 gościem „Wszechnicy” był znawca historii starożytnej, Kościoła Wschodniego i historii Bizancjum, prof. UAM w Poznaniu K. Ilski.

Źródło: rel. bezp.

Kielb-Szawuła Aleksandra Irena - ur. w 1962 r. w Koszalinie. Poetka, pieśniarka, animatorka kultury. Od 1994 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: II LO im. W. Broniewskiego w Koszalinie (1981); filologii polskiej na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu (1987).

Z. Od 1987 r. indywidualna dział. artystyczna. Także: od 1998 r. właścicielka Firmy Usługowo-Artystycznej „SOL” Aleksandra Kielb-Szawuła w Ostrowie Wlkp.; od 2003 r. spec. ds. organizacji imprez kulturalnych w OCK.

Char. twórca. *Autorka „Fastryg” pisze swe krótkie, czasem niemal epigramatyczne liryki językiem tak zwykłym i czystym, że nawet słowa, które inni w poezji wyświechtali, tutaj lśnią, jak rosa na liściach o brzasku. A przy tym w tę poezję wpisana jest autoironia: niektóre wiersze to po prostu fraszki i chyba nie będzie przesady w stwierdzeniu, że po dziesięcioleciach psucia tego rodzaju wiersza przez przasných rymopisów Aleksandra Kielb-Szawuła przywraca do fraszki finezję: odbija / sny posrebrzane / zbyt dalekie / dalsze plany ... („Lusterko”)*. J. Suchanek.

Publ. Tomiki poet.: *Niedojrzałe czereśnie. Piosenki Oli Kielb*, MMOW, Firma Usługowo-Artystyczna „SOL”, Ostrów Wlkp. 1999; *Fastrygi*, Firma Usługowo-Artystyczna „SOL”, Ostrów Wlkp. 2009. Poetycka książeczka dla dzieci: *W Nanibowie*, ilustr. J. Mocek, Wyd. Galeria PGSW, Ostrów Wlkp. 2006. Książka wspomnieniowa: (Ola Kielb) *Stare Dobre Małżeństwo, czyli jak to się robi*, Dalmafon Plus, Łódź 2000. Piosenki i ballady: *śpiewnik Stare Dobre Małżeństwo 1984-1992 w czterech częściach*, MMOW, wyd. II, Ostrów Wlkp. 1993; *Stare Dobre Małżeństwo. Antologia*, Dalmafon Plus, Łódź 1999 - także wstęp *Nieuleczalna konsekwencja w łagodzeniu obyczajów czyli dziesięć lat zespołu „Stare Dobre Małżeństwo”*. Również: wiersz *Dla Jana Pawła II - Klucz do bramy*, kat. wystawy *25 lat Pontyfikatu Jana Pawła II*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2003.

Inne przeds. lit. *Kantata o św. Marcinie z Tours* - patronie Ziemi Odolanowskiej (komp. A.H. Bączyk), 1999; libretto *Mysterium a Pauli Apostoli* na baryton, recytatora, chór mieszany, orkiestrę i zespół perkusyjny (komp. A.H. Bączyk), 1999; słowa hymnu Odolanowa (komp. A.H. Bączyk), 2003; słowa pieśni w widowisku plenerowym pt. *Świt Ostrowa. Z zarania dziejów naszego miasta*, 2004.

Ant. poet. Wiersze w ed.: W. Gawłowski, A. Kielb-Szawuła, A. Leraczyk, *Prowincja liryczna. Antologia spotkań po godzinach*, Wyd. Galeria PGSW, Ostrów Wlkp. 2003; *Cud który trwa. Papiężowi Poecie - poeci*, Kwant, Milicz 2003, *Ostrowskie adresy poetyckie. Świadectwo obecności II*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2006.

Publ. w czasop. „Kurier Ostrowski”, „Gazeta Poznańska” (oddz. terenowy), „Gazeta Ostrowska”, Praski Kwartalnik Literacki „Erato”, „Fakty Ostrowskie”. M.in. artykuły: *Z Umberto nie zaśniesz*, „KO” nr 11, 16 marca 1997 - o zbiorze felietonów wybitnego włoskiego semiologa i pisarza U. Eca; *Na owoce trzeba poczekać. Ostrowska ekipa na Canadian National Exhibition '98*, „KO” nr 76, 1 października 1998 - o międzynarodowych targach Canadian National Exhibition w Toronto; *Wojciech Gawłowski - poeta z dystansu*, „GO” nr 28, 12 lipca 2000 - rozmowa z autorem *Zapachu gasnącej świecy*; *Wyobrażenia bez granic*, „NI” nr 8, 1 sierpnia 2003 - o ostrowskiej akcji „Czytamy dzieciom”; *Ostrowski Teatr Ruchu i Pantomimy. Premierowe echa*, „FO” nr 10/2007 - o zesp. pantomimy P. Gawrońskiej; *Romantyczny program Łukasza Kryjoma*, „FO” nr 23/2007 - o recitalu młodego ostrowskiego pianisty w Pałacu Myśliwskim Książąt Radziwiłłów w Antoninie. Wiersze, m.in.: „E”, Warszawa, nr 1/ 2007.

Om. M.in.: T. Gruchot, posł. *Prowincja „pro futuro”* - W. Gawłowski, A. Kielb Szawuła, A. Leraczyk, *Prowincja liryczna. Antologia spotkań po godzinach*; W. Banach, *Ostrów pod znakiem pegaza*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2005.

Om. w czasop. M.in.: QBA, *Czereśnie Oli Kielb*, „Gazeta Poznańska” nr 164/1999 - *Niedojrzałe czereśnie. Piosenki Oli Kielb*; (mak), *Sfastrygowany tomik*, „Kurier Ostrowski” nr 78, 30 września 2009 - *Fastrygi*.

Zesp. red. „Kurier Ostrowski” - w l. 1997-1998 czł. red. (w 1998 r. prow. działu kulturalnego i współred. informacyjnego, kor.); „Fakty Ostrowskie” - w l. 2007-2009 czł. red., w l. 2009-2011 współprac.

Pr. red. i ed. M.in.: *Szuflada* - tomiki poetyckie, PIK, OCK, Wyd. „Galeria” PGSW - red. (od 2004 r. siedem ed.); tomik poetycki I. Śmiechowskiej *Ujarmiona przez poezję*, Wyd. Galeria PGSW, Ostrów Wlkp. 2005 - sł. wstępne, red.; materiały z sesji naukowej poświęconej twórczości Z. Herberta *Potęga smaku w czasach niesmaku. Studia i szkice o twórczości Z. Herberta*, OCK, Ostrów Wlkp. 2008 - red. (wspólnie z T. Gruchotem), kor.; zb. tomik Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego o Kobiece XXI wieku *Nuta serca 2007-2008*, OCK, Ostrów Wlkp. 2008 - red. wspólnie z T. Gruchotem; Z. Mikołajczyk, *Teatralna Świątynia Niezależności. Historia Ogólnopolskiego Festiwalu Teatrów Niezależnych w Ostrowie Wielkopolskim (2000-2008)*, Stow. Artystyczno-Edukacyjne Pracownia Teatralna, Ostrów Wlkp. 2009 - kor.; *Struna Orficka. Ogólnopolski Konkurs im. W. Bąka*, OCK, Ostrów Wlkp. 2010 - red., kor.; powieść M. Nowaka *Przypadki Maurycego Majki. Obrazki z życia Ostrowa*, OCK, Ostrów Wlkp. 2010 - przedm., red.

Spot. aut. M.in.: promocja tomiku *Niedojrzałe czereśnie. Piosenki Oli Kielb*, MMOW - Ostrów Wlkp. 1999; spot. z osadzonymi w Areszcie Śledczym - Ostrów Wlkp. 2007.

Spot. lit. Promocja tomiku *Prowincja liryczna. Antologia wierszy po godzinach*, wraz z W. Gawłowskim, T. Gruchotem, C. Janiszewskim i A. Leraczykiem, kawiarnia „Literacka” - Ostrów Wlkp. 2003; akcja „Ostrów czyta dzieciom” firmowana przez PIK, BP, SBP i koordynowana przez A.K.S., D. Czarnotę, A. Lisiak i J. Sztukowską (podczas akcji swoje ulubione książki czytali m.in. znani pisarze i ostrowianie, dopełnieniem zaś całej przedsięwzięcia była zorganizowana wspólnie z BP „Galeria Słoneczko” prezentująca dziecięce ilustracje do czytanych utworów) - 2003-2004.

„Szuflada” - Wieczory Działań Artystycznych. Cykliczne, zainicjowane i prowadzone przez A.K.S. w PIK i OCK spot. głównie z lokalnymi twórcami, m.in. z A. Banasiak, J. Banasiakiem,

D. Dominik-Stawicką, P. Fałczyńskim, J. Rzepką, E. Zawidzką, M. Trachimowiczem, każdorazowo zwieńczone zb. tomikami z ich twórczością - od 2003.

Prow. spot. aut. M.in.: z krytykiem literackim prof. P. Czaplńskim, PIK - 2003; z poetą A. Ziemiannim, PIK - 2003; z poetą ks. W. Buryłą, PIK - 2004; z poetą W. Gawłowskim, PIK - 2005; z poetą P. Bakalem, OCK - 2006.

Spot. nauk. Organizatorka ww. sesji naukowej pod przew. P. Śliwińskiego poświęconej Z. Herbertowi, OCK - Ostrów Wlkp. 2008.

Konkursy lit. M.in.: Turniej Jednego Wiersza, OCK i PIK, czł. jury, inicjatorka i organizatorka - Ostrów Wlkp. 2002, 2007; „Moje miasto za 50 lat” oraz „Stacja Ostrów Wielkopolski - wysiadać!” (z okazji 600-lecia miasta Ostrowa Wlkp.), PIK, czł. jury, organizatorka - Ostrów Wlkp. 2003; Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Chleba smak”, OCK i PIK, czł. jury, inicjatorka i organizatorka - Ostrów Wlkp., od 2005; „Róża za wiersz”, OCK, organizatorka wspólnie z K. Ogórkiewiczem i Grupą Nieformalną „Próba” - Ostrów Wlkp. 2006; Turniej Jednego Wiersza „Bieszczadzkie Dusioły 2006”, czł. jury - Dołżyca k. Cisnej 2006; I Wojewódzki Konkurs Poetycki o Kobiecie XXI Wieku „Nuta serca”, OCK, czł. jury, inicjatorka - Ostrów Wlkp., od 2007. Także wielokrotnie: „Papierowe myśli”, Klub Nauczyciela, czł. jury - Ostrów Wlkp.; „Poetyckie Listopady”, MDK, czł. jury - Ostrów Wlkp.; Walentynkowy Wiersz Miłosny, BP, czł. jury - Ostrów Wlkp.

Zesp. muz. Zesp. *Stare Dobre Małżeństwo* - w l. 1984-1989 wokalistka jednej z najpopularniejszych w Polsce grup specjalizujących się w poezji śpiewanej (w składzie m.in. ostrowianie W. Czemplik i R. Ziobro). Inne zesp.: w l. 1986-1987 Rozwód, w 1989 r. Ansamb P. Orkisz, w l. 90. Przyjaciele Maksyma, od 2005 r. Do Góry Dnem. Także: zał. koncertującego od 1997 r. zesp. Wyspa (w składzie m.in. M. Byś, A.H. Bączyk oraz gościnnie W. Czemplik i R. Ziobro).

Recitale, programy autorskie. „Lepsze widoki”, „Niedojrzałe czereśnie”, „Na rozstajach słów”, „Chleba smak”, „Czekanie na wiosnę”, „Polscy poeci w piosence”, „Pozorna cisza”, „Na progu”, „W Nanibowie”. Także: występ w 1998 r. podczas międzynarodowych targów Canadian National Exhibition w Toronto, w których wzięli udział ostrowscy biznesmeni i ludzie kultury, oraz koncert dla kanadyjskiej Polonii w parku im. I.J. Paderewskiego oraz w Polskim Centrum Kultury im. Jana Pawła II w miejscowości Mississauga.

Nagrania. Nagrania solowe (kasyety magnetofonowe, płyty CD): *Lepsze widoki*, Usługowo Handlowa Agencja Fonograficzna „SDM”, Warszawa 1991; *Niedojrzałe czereśnie*, Dalmafon, Łódź 1994; *Na rozstajach słów. Ballady Oli Kiełb*, Dalmafon, Łódź 2004; *Ballady Oli Kiełb. Niedojrzałe czereśnie*, Dalmafon-DAL, Łódź 2010 (album - reedycja); *W Nanibowie. Piosenki dla dzieci*, Dalmafon, Łódź 2011.

Nagrania zesp. SDM (kasyety magnetofonowe, płyty CD - *vocalA.K.S.*), m.in.: *Piosenki Stachury*, ARP, Szczecin 1986; *Stare Dobre Małżeństwo*, ARP, Szczecin 1988; *Sercopisanie*, Oficyna Wyd. Jacek Music, Szczecin 1990; *Dla wszystkich starczy miejsca*, Złota Płyta, Dalmafon, Łódź 1990; *Makatki*, Dalmafon, Łódź 1990; *Pod wielkim dachem nieba*, Złota Płyta, Dalmafon Łódź 1992; *Cudne manowce*, Pomaton EMI, Warszawa 1999; *U studni*, Złota Kolekcja, Pomaton EMI, Warszawa 2005.

Inne nagrania z udziałem A.K.S.: *Piosenki bardów* - laureaci Ogólnopolskiego Przeglądu Piosenki Autorskiej, OA'97; *Ostrowska kołoda*, Piramida Telewizja i Film, 1999 (także słowa do utworu *Wigilijni goście i Pejzaż z granitu*); *Być, iść*, Dalmafon, Łódź 2006 - zesp. Do Góry Dnem/Przyjaciele. Także: *Droga do Betlejem*, Ostrów Wlkp. 2001 - Ola Kiełb i zesp. Wyspa (nieoficjalny zapis koncertu zachowany w arch. domowym A.H. Bączyka).

Przeds. kab. W 2003 r. zał. i od tego r. animatorka (teksty, scenariusze, muzyka, reżyseria) działającego przy PIK Kabaretu Bez VAT; od 2005 r. organizatorka warsztatów kabaretowych „Akademia błaznów”, do których prowadzenia zaprosiła także profesjonalnych aktorów i ludzi estrady.

Konkursy. M.in.: Ogólnopolski Konkurs Recytatorski (eliminacje rejonowe), czł. jury - Ostrów Wlkp.; Przegląd Teatrów Dzieci i Młodzieży, czł. jury - Jarocin; XIII Ogólnopolskie Prezentacje Artystyczne Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej, czł. jury - Jarocin; XIV Międzynarodowy Przegląd Piosenki Dziecięcej „Rytm i Melodia”, czł. jury - Jarocin; konkursy piosenki turystycznej „OSTUR”, czł. jury - Ostrów Wlkp., Oświęcim, Bytom; kilka ed. przeglądu „Wszyscy śpiewamy na rockowo”, czł. jury - Ostrów Wlkp.; Ogólnopolski Festiwal Piosenki Nieobojętnej „Baszta”, czł. jury (także prow. zajęć warsztatowych) - Ostrzeszów; konkurs piosenki chrześcijańskiej, czł. jury - Przygodzice, Jarocin. Także: IV Festiwal Muzyki Religijnej FATIMKA 2002, czł. jury - Jarocin; Międzyszkolny Konkurs Piosenki Religijnej CECYLIADA 2006, czł. jury - Ostrów Wlkp.

Przeds. rad. W 1996 r. prow. audycji „Muzyczna Arkadia” w Radiu Obywatelskim w Poznaniu.

Inne przeds. M.in.: w 2007 r. kier. ostrowskiego Finału WOŚP w OCK.

Org. społ. Czł. Związku Polskich Autorów i Kompozytorów ZAKR.

Nagr. lit. M.in.: Ogólnopolski Konkurs Poetycki Naturalisko 2006, I nagr. za wiersz o tematyce przyrodniczej - Łobżenica 2006

Nagr. muz. Konkurs „Śpiewać każdy może”, I nagr. wraz z duetem Stare Dobre Małżeństwo za piosenkę E. Stachury i K. Myszkowskiego *Noc albo oczekiwanie na śniadanie* - Poznań 1984; Ogólnopolski Festiwal Piosenki Turystycznej YAPA'85, I nagr. za najlepszą piosenkę i wykonanie *Piosenki dla Żanety i Cezarego*, także I nagr. wraz z zesp. Stare Dobre Małżeństwo - Łódź 1985; Ogólnopolski Festiwal Piosenki Turystycznej „Włóczęga'85”, I nagr. dla solistki - Zielona Góra 1985; Epidemia Piosenki Studenckiej „Bakcynalia”, I nagr. oraz nagr. dla zesp. Rozwód - Lublin 1986; Festiwal Piosenki Studenckiej, udział indywidualnie i z zesp. Stare Dobre Małżeństwo oraz występy w koncercie laureatów - Kraków 1985, 1986; Studencki Festiwal Piosenki Turystycznej „Bazuna'85”, tyt. Piosenki Rajdowej Roku dla utworu *Wędrówką jedną życie jest człowieka* E. Stachury i K. Myszkowskiego w wykonaniu Starego Dobrego Małżeństwa - Wdzydze Kiszewskie 1985; Studencki Festiwal Piosenki Turystycznej „Bazuna'86”, tyt. Piosenki Rajdowej Roku dla utworu *Od chcenia do niechcenia* w wykonaniu zespołu Rozwód, tekst i muzyka Ola Kiełb - Człuchów 1986; Ogólnopolski Festiwal Piosenki Turystycznej YAPA'86, I nagr. dla zesp. Rozwód (trzy piosenki z tekstem i muzyką A.K.S.) - Łódź 1986; Festiwal Młodzieży Akademickiej FAMA, udział w koncertach - Świnoujście 1984, 1985, 1986; IX Ogólnopolski Przegląd Piosenki Autorskiej OA, zaproszenie (w gronie dziesięciu najlepszych wykonawców) do koncertu laureatów - Warszawa 1987; XV Ogólnopolski Przegląd Piosenki Autorskiej OA, laureatka „Złotej Piątki” - Warszawa 1997.

Nagr. kab. Konkurs „Zostań gwiazdą kabaretu”, Nagroda Publiczności dla Kabaretu Bez VAT - Poznań 2003; V Prezentacje Kultury Wielkopolski, Brązowy Medal dla Kabaretu Bez VAT - Śrem 2005; Konkursy Piosenki Kabaretowej w ramach Leszczyńskich Spotkaniach Teatralnych, wyr. i nagr. dla aktorów Kabaretu Bez VAT - Leszno 2003-2007.

Źródła: rel. bezp.; H. Olkiewicz - rozmowa z A. Kiełb-Szawułą „Szufłada” otwarta, „Gazeta Ostrowska” nr 8, 26 lutego 2003; J. Suchanek, posł. *Wiosna, lato, jesień...*, w: A. Kiełb-Szawuła, *Fastrygi*, Ostrów Wlkp. 2009.

Kieremkampt Waclaw - ur. w 1946 r. w Błazkach (ob. pow. sieradzki). Regionalista, działacz samorządowy. Od 1967 r. mieszka w Przygodzicach.

W. Absolwent: Zasadniczej Szkoły Samochodowej w Kaliszu (1964); TS w Gliwicach (1971); Wydz. Prawa i Administracji UAM w Poznaniu (1986); Studiów Podyplomowych z zakresie wyceny nieruchomości na Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie, Filia w Łodzi (1993).

Z. W l. 1964-1965 mechanik samochodowy w Woj. Spółdz. Transportu i Usług Technicznych w Kaliszu; w l. 1967-1971 instr. budowy i obsługi samochodów w jednostce wojsk. nr 1956 w Ostrowie Wlkp., w której odbył też zas. sł. wojsk.; w l. 1971-1991 prac. MPGK w Ostrowie Wlkp., m.in. w l. 1974-1991 kier. Działu Techniczno-Warsztatowego w podległym MPGK Miejskim Zakładzie Komunikacji; od 1991 do 1 stycznia 1999 r. kier. Oddziału Organizacyjnego w Urz. Rej. w Ostrowie Wlkp., zarazem w 1998 r. p.o. kier. tego urzędu; w l. 1999-2011 naczelnik Wydz. Spraw Obywatelskich, następnie w tymże 2011 r. mianowany naczelnikiem Wydz. Spraw Społecznych w Starostwie Powiatowym w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Przygodzickie rocznice*, TMP, Przygodzice 2008 - o Janie Mertce, wzniesionych w l. 1938, 1960, 1992 pomnikach upamiętniających poległych za Ojczyznę przygodziczian, zbudowanym w 1933 r. Domu Ludowym im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, powstałej w 1938 r. parafii.

Publ. w czasop. M.in.: „Wieści Gminne”, „Przygodzickie Wieści Gminne”, „Zeszyty Przygodzickie”, „Gazeta Ostrowska”, „Wieści Parafialne”. M.in.: *Autobusy dawniej i dziś*, „GO” nr 8-9, 31 grudnia 1989 - o firmach autobusowych działających w Ostrowie Wlkp. przed 1939 r.; *Kadencja za nami*, „WG” nr 4/1994 - o minionej kadencji pierwszej demokratycznie wybranej RG Przygodzice; *Goście z Bretanii*, „PWG” nr 4/2003 - o pobycie w Przygodzicach delegacji z zaprzyjaźnionej francuskiej gminy Luitre; *Historia Przygodzic. Wybór materiałów źródłowych*, „ZP” nr 5/2005 - o zachowanych źródłach pisanych do dziejów gminy Przygodzice; *Ostra Brama w Wilnie*, „WP” nr 8/2005 - o pielgrzymce przygodziczian do Wilna, której zwieńczeniem było zwiedzenie kaplicy Ostrobramskiej z namalowaną w I poł. XVII w. ikoną Matki Bożej Miłosierdzia.

Pr. red. *Między ołtarzem a więzieniem*, TMP, Przygodzice 2009 - *Przedruk wybranych ustępów z książki wydanej 1 stycznia 1900 r. w Ostrowie pt. „Wspomnienia z Kulturkampfu 1875-1878”* autorstwa ks. W. Śmigielskiego (oprac. K. - publ. z okazji 160. rocznicy urodzin ostrowskiego proboszcza i działacza niepodległościowego). Także: „Wieści Parafialne” - od 2002 r. oprawa graf. i przygotowanie do druku.

Zesp. red. „Wieści Gminne. Informator Rady Gminy Przygodzice” - w 1990 r. zał. i do 1998 r. wyd.; „Przygodzickie Wieści Gminne” - w 1999 r. pomysłodawca tytułu (poprzednio ww. „Wieści Gminne”), współred. z czł. KMP, a w l. 2002-2009 z czł. TMP; „Zeszyty Przygodzickie” - od 1996 r. współpr. red. (m.in. oprac. graf., ilustr.).

Inne przedst. W 1992 inicjator rekonstrukcji i ustawienia po 54 l. przed UG w Przygodzicach pomnika poświęconego pamięci poległych przygodziczian (listę poległych powstańców wielkopolskich uzupełniono nazwiskami poległych w wojnie polsko-rosyjskiej oraz w I i II w. św.); w 1996 r. autor proj. flagi gminy przyjętego uchwałą RG Przygodzice; w 2000 r. inicjator i współsprawca z E. Radziszewskim wykonania i umieszczenia w kościele pw. Matki Boskiej Ostrobramskiej w Antoninie tablicy pamiątkowej poświęconej mjr. W. Wawrzyniakowi, także autor napisu na tejże tablicy; autor proj. i zleceńodawca wykonania w brązie medali z okazji 15-lecia TMP oraz 20-lecia Samorządu Gminy Przygodzice.

Org. społ. M.in.: w l. 1993-2001 przew. Zarządu KMP zał. w 1993 r. m.in. z E. Radziszewskim (w składzie pierwszego zarządu w l. 1993-1999 także wiceprzew. K. Tysiak, sekr. Z. Wittek); w l. 2001-2009 przew. Zarządu TMP Przygodzice; w l. 1988-2006 ławnik Sądu Rejonowego w Ostrowie Wlkp.

Organy przedst. W l. 1990-1998 i 2006-2010 przew. RG Przygodzice.

Źródła: rel. bezp.; „Przygodzickie Wieści Gminne” nr 1/1999 - słowo od red.: *Grono przyjaciół wywodzących się z KMP i nie tylko, postanowiło wydawać nowe pismo „Przygodzickie Wieści Gminne”*; E. Radziszewski, *Kronika Towarzystwa Miłośników Przygodzic*, w: *Jubileusz 10-lecia Towarzystwa Miłośników Przygodzic 1993-2003*, Przygodzice 2003, s. 13-40; tenże, *Historia Towarzystwa Miłośników Przygodzic oraz Nasze wydawnictwa*, w: *Jubileusz 15-lecia Towarzystwa Miłośników Przygodzic 1993-2008*, Przygodzice 2008, s. 9-21, 26, 29.

Klimek Przemysław - ur. w 1959 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1978). Na IV r. przerwał podjęte w 1978 r. studia psychologiczne na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu.

Z. M.in.: w 1981 r. noszowy w Pogotowiu Ratunkowym Obwodu Lecznictwa Kolejowego w Ostrowie Wlkp.; w l. 1983-84 wychowawca OHP w Poznaniu; w l. 1985-1991 red. zakładowego radiowęzła w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp., i tamże w l. 1985-1990 r. red. gazety zakładowej „Postęp”, a po jej likwidacji do 30 czerwca 1991 r. ukazującego się sporadycznie pisemka zakładowego „Informator”; w l. 1991-1993 czł. red. „Gazety Ostrowskiej” (zwolniony przez wóldarza miasta kilka tygodni po otrzymaniu Nagrody Prezydenta Miasta za dokonania dziennikarskie); w 1995 r. pierwszy red. nac. „Kurier Ostrowskiego”; w l. 1996-2001 w pierw. red., a od 1997 r. kier. Oddziału „Głosu Wielkopolskiego” w Ostrowie Wlkp. (dod. „Regionalny Głos Wielkopolski”); w l. 2001-2004 r. rzecznik prasowy Fabryki Wagon SA w Ostrowie Wlkp.; w l. 2005-2006 r. p.o. szefa „Informacji Regionalnych” w Krotoszynie; w 2007 r. czł. red. „Kurier Ostrowskiego” oraz instr. młodzieżowych warsztatów dziennikarskich w OCK; w l. 2008-2009 pośrednik pracy w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrowie Wlkp.; od 2009 r. dziennikarz „Nowych Faktów Kaliskich”.

Publ. w czasop. M.in.: „Postęp”, „Informator”, „Orędownik Ostrowski”, „Południowa Wielkopolska”, „Gazeta Ostrowska”, „Kurier Ostrowski”, „Głos Wielkopolski”, „Informacje Regionalne”, „Nowe Fakty Kaliskie”. M.in.: *Na lody do „Ratuszowej”*, „P” nr 9/1986 - o odbudowanym po wielu latach ostrowskim ratuszu, w którym m.in. otwarto kawiarnię, a w pomieszczeniach muzealnych zorganizowano wystawę instrumentów dawnych z kolekcji Tadeusza Czwordona; *Przepraszam - chciałbym się ukulturalnić*, „P” nr 10/1987 - o funkcjonowaniu klubu zakładowego w MERA-ZAP jako zakładowego klubu kulturalno-oświatowego; *B and B presents...*, „PW” nr 5/1989 - o nakręconym kamerą video filmie J. Bendziechy i P. Berkowskiego *Torowa 11*; *Telewizja. Kanał kaliski*, „OrO” nr 2-3/1991 - o spotkaniu w kaliskim Centrum Kultury działaczy i kierowników placówek kulturalnych w sprawie utworzenia w Kaliszu ośrodka telewizyjnego; *Miłość, muzyka i mordobicie*, „GO” nr 50/51, 22 grudnia 1991 - o zespole Big Cyc (rozmowa z muzykami); *Drzew nie będziemy liczyć, ale...*, „KO” nr 1, 21 maja 1995 - o założeniu programowym powstałego „Kurier Ostrowskiego”; *Ręce rumaki pod siodło i do powózki*, „GłW” nr 173/2001 - o II Powiatowej Wystawie Koni Hodowlanych w Odolanowie; *Rozstrzygnięto HIT 2007*, „KO” nr 16, 20 lutego 2008 - o przyznaniu ostrowskim firmom P.P.H.U. ARTUR oraz Zakładowi Przetwórstwa Mięsnego STENDERA tyt. HIT 2007 w konkursie „Wielkopolski Gospodarczo-Samorządowy HIT 2007”.

Pr. red. *Stare Dobre Małżeństwo 1984-1992*, Ostrów Wlkp. 1993 - słowo od red. pt. *Wiersze wyśpiewane*; F. Szkudlarek, *Moja ziemia rodzinna. Z dziejów wsi Rososzyca, Kęszyce, Ociąż, Latowice, Sieroszewice, Bilczew, Psary*, UG Sieroszewice, Sieroszewice 2005 - red.; W. Bąk, *Miasto mego dzieciństwa*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2007 - oprac. kalendarium, kor.

Zesp. red. „Orędownik Ostrowski” - współzał. (wspólnie z R. Balickim oraz W. Banachem) i zca red. nac. miesięcznika wydawanego w l. 1989-1991 r. pierwotnie pod egidą TMKK NSZZ

„Solidarność”, Komitetu Obywatelskiego i Klubu Wolnego Słowa, a od września 1990 r. pod szyldem MMOW.

Przeds. muz. W III LO czł. (gitara basowa) m.in. z W. Czemplikiem zesp. Ostatnie Takie Trio, zastąpiony później przez R. Ziobrę.

Org. społ. W 1993 r. czł. OSK.

Źródła: rel. bezp.; DK, *Powstało Ostrowskie Stowarzyszenie Kulturalne*, „Gazeta Ostrowska” nr 48, 5 grudnia 1993.

Kłósak Maciej - ur. w 1969 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz społeczny i samorządowy.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1988); Wydz. Budownictwa Lądowego i Architektury PP (1993); Faculté Polytechnique de Mons w Belgii (1993 - magisterium z mechaniki konstrukcji); Nottingham Trent University w Wielkiej Brytanii i AE w Poznaniu (2003) - MBA.

St. nauk. Dr - st. uzyskany na Université de Metz, Laboratoire de Physique et Mécanique des Matériaux we Francji (1999 - doktorat z wyr. z dziedziny mechaniki stosowanej, uzyskany w ramach stypendium rządu francuskiego).

Z. Inżynier - zawodowo związany z biurami badawczymi oraz projektowymi w Polsce, Francji i Luksemburgu.

Pr. ed. *Zapis naszej obecności z Ostrowem Wielkopolskim w tle*, oprac. B. Molska - Stow. „Nowy Ostrów” i Biblioteka Publiczna im. S. Rowińskiego, Ostrów Wlkp., 2007; *Zapis naszej obecności. Ciąg dalszy*, oprac. B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk - Stow. „Nowy Ostrów”, Ostrów Wlkp., 2009.

Podr. Globtroter - zwiedził ok. 80 krajów i terytoriów zależnych.

Org. społ. Współzał. w 2005 r. i od tego r. prez. Stow. „Nowy Ostrów”.

Organy przedst. W l. 2002-2006 radny RM Ostrowa Wlkp. IV kadencji (z listy KW Porozumienie Centroprawicy); w l. 2006-2010 radny RM Ostrowa Wlkp. V kadencji (z listy KWW Macieja Kłósaka „Nowy Ostrów”) - w 2006 r. przeszedł do II tury wyborów na Prezydenta Miasta Ostrowa Wielkopolskiego; od 2010 r. radny RM Ostrowa Wlkp. VI kadencji (z listy KWW Macieja Kłósaka „Nowy Ostrów”) - wiceprzew. RM.

Źródła: rel. bezp.; *Tworzenie tradycji...*, s. 112; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys...*, s. 269.

Kmiecik Maciej - ur. w 1978 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz.

W. Absolwent: LE w Ostrowie Wlkp. (1997); Wyższej Szkoły Zarządzania i Marketingu we Wrocławiu (2000); Wyższej Szkoły Zarządzania i Bankowości w Poznaniu (2002); dziennikarstwa i komunikacji medialnej na UJ w Krakowie (2003).

Z. Zesp. red.: od 1999 r. czł. red., w 2000 r. red. nac. „Południowej Wielkopolski” i jeszcze w tym r. zał. oraz red. nac. pisma „Sportowiec Wielkopolski” (w 2002 r. przejętego i wyd. do 2004 r. jako dodatek przez „Gazetę Ostrowską”); w l. 2002-2003 red. nac. „Panoramy Ostrowskiej”. Także: w l. 1997-1999 współprac. „Panoramy Wielkopolskiej”; od 1999 r. współprac. „Tygodnika Żużlowego”; od 2004 r. korespondent i komentator sportowy Radio Centrum i Esporttv.pl; w 2005 r. p.o. red. nac. i do 2006 współprac. „Naszego Kuriera”. Inne: od 2008 r. insp. w Referacie Kultury Fizycznej Wydz. KSiPP UM w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Stalówki 5 lat w ekstraklasie*, Wyd. Kmiecik Press-Maciej Kmiecik, Ostrów Wlkp. 2003; *Z Ostrowa do Aten*, Wyd. Kmiecik Press-Maciej Kmiecik, Ostrów Wlkp. 2004. Także: *Sport w pigułce*, w: *Ostrów Wielkopolski. Ilustrowane dzieje miasta*, GMOW, MMOW, Ostrów Wlkp. 2009; z A. Leraczykiem i W. Suszyckim, *Ostrów Wielkopolski. Kalendarium 2009. Kultura, sport, turystyka*, Wyd. KSi UM, Ostrów Wlkp. 2009. [W przygotowaniu publ. o

najpopularniejszej w Ostrowie dyscyplinie sportowej: *Jak Syzyf czyli... 80 lat sportu żużlowego w Ostrowie Wielkopolskim*].

Publ. w czasop. „Panorama Wielkopolska”, „Południowa Wielkopolska”, „Panorama Ostrowska”, „Tygodnik Żużlowy”, „Gazeta Ostrowska”, „Nasz Kurier”. M.in.: *Surowa lekcja*, „PaW” nr 15/1998 - o porażce 35:55 żużlowców Klubu Motorowego Iskra Ostrów z żużlowcami klubu Van Pur z Rzeszowa; *Wielki sukces Ostrowa*, „PW” nr 36/2000 - o ostrowskiej ekspozycji na światowej wystawie „Expo 2000” w Hanowerze; *Big Brother po ostrowsku*, „PO” nr 50/2002 - o instalowaniu w mieście kamer, z których obraz można oglądać w ostrowskiej Telewizji Proart; *Ku pamięci Wielkiego Rifa*, „GO” nr 29, 8 lipca 2002 (dod. „Sportowiec Wielkopolski” nr 27) - o Memoriale Rifa Saitgariejewa, zawodnika ostrowskiego klubu żużlowego Iskra zmarłego w 1996 r. po obrażeniach odniesionych podczas meczu z leszczyńską Unią; *Wielkie sportowe święto*, „NK” nr 38/2005 - o piłkarskim meczu oldboyów Zagłębia Lubin i reprezentacji Powiatu Ostrowskiego podczas Festynu Sportowo-Rekreacyjnego w Szczurach.

Pr. red. M.in.: *Ostrów Wielkopolski. Kalendarium 2009. Kultura, sport, turystyka*, UM, Ostrów Wlkp. 2009 - współpr. red. z A. Leraczykiem i W. Suszyckim; *Ostrów Wielkopolski. Kalendarium 2010. Kultura, sport, turystyka*, UM, Ostrów Wlkp. 2010 - współpr. red. z A. Leraczykiem, I. Banach, W. Suszyckim.

Źródło: rel. bezp.

Kobielska-Okrój Anna - ur. w 1977 r. w Poznaniu. Dziennikarka. Od 2000 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: VIII LO im. A. Mickiewicza w Poznaniu (1996); WSNHiD w Poznaniu (2001).

Z. W l. 1997-2000 prac. Działu Informatycznego w Urzędzie Skarbowym w Poznaniu; od 2000 r. dziennikarka, a od 2005 r. red. nacz. Telewizji Proart w Ostrowie Wlkp. (w l. 1993-1995 działającej jako Ostrowska Telewizja Kablowa).

Przeds. telew. Twórczyni i producentka w Telewizji Proart m.in. reportaży: „Śladami Pawła Brylińskiego”, 2005; „Bitwa Warszawska 1920”, 2010. Także: sprawczyni zmiany emisji programu o tematyce kulturalnej pt. „Atelier” z comiesięcznej na cotygodniową.

Nagr. „Bitwa Warszawska 1920”, 2010 - Nagroda Główna „Kryształowy Ekran” Polskiej Izby Komunikacji Elektronicznej w Warszawie, 2010

Źródło: rel. bezp.

Kociemba-Żulicka Justyna - ur. w 1976 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka, językoznawczyni.

W. Absolwentka: IV LO w Ostrowie Wlkp. (1995); filologii polskiej na Wydz. Filologicznym UW (2000).

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (2006) - st. uzyskany w dziedzinie językoznawstwa na Wydz. Filologicznym UW.

Z. Naucz. jęz. polskiego: w l. 2000-2003 w TM w Ostrowie Wlkp.; w 2003 r. w SP w Tarchałach; w l. 2003-2005 w Gimnazjum im. Jana Pawła II w Odolanowie; w l. 2005-2009 w ZSE w Ostrowie Wlkp.; od 2009 r. w II LO w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Mały słownik erotyzmów polskich*, OTN, Ostrów Wlkp. 2011.

Także: *Medycznie, wulgarnie, metaforycznie - sposoby określania członka męskiego*, w: *Język, stereotyp, przekład*, pod red. E. Skubińskiej i M. Cieńskiego, Dolnośląskie Wyd. Edukacyjne, Wrocław 2002; *Określenia miłości fizycznej w wybranych powieściach Romana Bratnego*, w: *Język a Kultura*, t. 21, *Tabu w języku i kulturze*, red. A. Dąbrowska, Wyd.. UW, Wrocław 2009.

Pr. red. „Gazeta Ostrowska” - w l. 2001-2004 kor., zarazem w 2002 r. red. „strony kobiecej”.

Spot. aut. Promocja *Małego słownika erotyzmów polskich*, MMOW - Ostrow Wlkp. 2011.

Inne przed. W l. 2010 i 2011 współorganizatorka Ostrowskiego Festiwalu Nauki.

Org. społ. Od 2009 r. sekr. Ostrowskiego Tow. Naukowego.

Źródła: rel. bezp.; <https://rejestr.io/krs/246011/ostrowskie-towarzystwo-naukowe-w-ostrowie-wielkopolskim> (dostęp: 10.02.2019).

Kołaciński Artur - ur. w 1975 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz.

W. Absolwent m.in.: Technikum Elektronicznego, spec.: radiotechnika i telewizja, ZST w Ostrowie Wlkp. (1996).

Zesp. red. W l. 2007-2008 red. nacz. tygodnika „Nasz Rynek”.

Publ. w czasop. „Nasz Rynek”. M.in.: *Maciej Klósak znów w Ostrowie*, „NR” nr 25/2008 - rozmowa z M. Klósakiem, radnym i prez. Stow. „Nowy Ostrow”.

Nagr. Turniej Jednego Wiersza, PIK, wyr. - Ostrow Wlkp. 2002.

Źródło: <http://nk.pl/#school/60553/48> (dostęp: 15.10.2015).

Kołodziej Grzegorz - ur. w 1968 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz.

W. Absolwent m.in.: III LO w Ostrowie Wlkp. (1987).

Z. M.in.: w l. 1994-1996 współprac. świadczący usługi marketingowe dla Ostrowskiej Telewizji Kablowej; w l. 1997-1998 czł. red. „Panorama Wielkopolska”; w 1998 r. czł. zesp. red. „Kuriera Ostrowskiego”; w l. 2003-2004 red. nacz. „Faktów Ostrowskich”.

Publ. w czasop. „Panorama Wielkopolska”, „Kurier Ostrowski”, „Gazeta Ostrowska”, „Fakty Ostrowskie”, „Głos Wielkopolski” (dod. „Regionalny Głos Wielkopolski”). M.in.: *Dobre usługi nieźle kosztują*, „PaW” nr 14/1998 - rozmowa z b. konsulem RP w Hamburgu, mecenasem C. Nowakowskim; *700 lat na wzgórzach*, „KO” nr 40, 1 czerwca 1998 - o historii i dniu dzisiejszym Wysocka Wielkiego; *Przełajem wokół Ostrzeszowa*, „GłW”, 11 kwietnia 2000 - o XXXVI Crossie Ostrzeszowskim; *Sila tkwi w konsekwencji*, „GO” nr 38, 19 listopada 2001 - rozmowa z ostrowskim kandydatem do Sejmu RP Piotrem Skrzeczem, od 1981 r. mieszkającym w Ostrowie Wlkp. b. oficerem Marynarki Handlowej (w 1980 r. współzałoż. NZS w Wyższej Szkole Morskiej w Szczecinie); *Kto wyprzedził Wielki Sierpień*, „FO” nr 9, 10, 11/2003 - o wcześniejszym niż sierpniowe wydarzenia na Wybrzeżu strajku pracowników ZNTK w Ostrowie Wlkp. w lipcu 1980 r. (fragm. maszynopisu K. z 2000 r. pod tym samym tyt. przytacza G. Schlender w książce „Solidarność” Wielkopolski Południowej 1980-2000. Zarys dziejów, Kalisz 2001); *Bociany nie lubią podglądaczy*, „GłW” nr 189/2003 - o badaniach zachowań bocianów białych.

Źródła: „Gazeta Ostrowska” nr 32, 13 sierpnia 1995 - fot. K. z podpisem *Współpracownik Telewizji Kablowej*; brosz. *Tworzenie tradycji...*, s. 111; rel. M. Orłowskiego - kier. studia telewizyjnego Telewizji Proart; st. red. ww. pism.

Kołodziej Marian - ur. w 1921 r. w Raszkowie, zm. w 2009 r. w Poznaniu. Scenograf.

W. Absolwent: I Państwowego Liceum i Gimnazjum im. I Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego w Ostrowie Wlkp. (1939) - pierwotnie naukę podjął w Państwowym Gimnazjum im. Ks. H. Kołłątaja w Krotoszynie; Wydz. Scenografii w ASP w Krakowie (1950).

W cz. II w. św. Po aresztowaniu podczas próby ucieczki z okupowanej Polski do Francji więzień obozów koncentracyjnych w Auschwitz (nr obozowy 432), Gross-Rosen, Buchenwaldzie, Sachsenhausen, Mauthausen-Gusen - po wyzwoleniu, wskutek traumatycznych przeżyć *przyjął nazwisko swojego przyjaciela zamordowanego w Auschwitz (prawdziwego nigdy nie ujawnił)*, (Encykl. Gd.), stąd też chociaż jako M. Kołodziej wzmiankowany jest przez J. Jachimka w

monografii *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, to w zamieszczonym w niej spisie absolwentów I LO (rocznik 1939) pod tym nazwiskiem nie występuje.

Po wojnie. Autor ok. 200 scenogr. w teatrach dramatycznych i operowych, także autor scenogr. i kostiumów do 32 film. fab. W l. 1950-2000 (do emerytury) scenogr. w Teatrze Wybrzeże.

Pr. teatr. Teatr Wybrzeże w Gdańsku; Teatr Muzyczny w Gdyni; Teatr Nowy i Teatr Wielki w Łodzi; Teatr im. C.K. Norwida w Jeleńnej Górze; Teatr Śląski w Katowicach; Teatr Narodowy, Teatr Polski, Teatr Ateneum i Teatr na Woli w Warszawie. Realizacje, m.in.: Z. Krasieński, *Nie-Boska komedia*, reż. A. Hanuszkiewicz, Teatr Narodowy - Warszawa 1969; W. Szekspir, *Hamlet*, reż. A. Hanuszkiewicz, Teatr Narodowy - Warszawa 1970; I. Brešan, *Przedstawienie Hamleta we wsi Głucha Dolna*, reż. K. Kutz, Teatr na Woli - Warszawa 1977; G. Büchner, *Śmierć Dantona*, reż. K. Kutz, Teatr Ateneum - Warszawa 1984.

Pr. film. M.in. kostiumy do filmów: *Krzyż Walecznych*, reż. K. Kutz, 1958; *Nikt nie woła*, reż. K. Kutz, 1960; *Westerplatte*, reż. S. Różewicz, 1967.

Pr. telew. Scenogr., m.in.: A. Strindberg, *Panna Julia*, reż. T. Minc.

Inne przeds. Cykle: rys. *Klisze pamięci. Labirynty Mariana Kołodzieja*, ukazujące gehennę K. w Auschwitz, Centrum św. Maksymiliana - Harmże k. Oświęcimia, 1997; portrety *A to Polska właśnie. Theatrum Mariana Kołodzieja* - Gdańsk 2004. Także: W związku z wizytą w Polsce Jana Pawła II proj. i budowa ołtarzy papieskich: Gdańsk 1987; Sopot 1999.

Wyst. ind. „Zdarzyło mi się w Gdańsku. Szkicownik starego scenografa” - Gdańsk 2000; „Zdarzyło mi się w Gdańsku. Szkicownik starego scenografa. Akt drugi z epilogiem” - Gdańsk 2001.

Tyt. hon. Honorowy Obywatel Miasta Gdańska, 1997; Gdańszczanin Roku, 2007.

Nagr. Teatr Wybrzeże, m.in.: L. Rybarski, *W stoczni*, reż. W. Biegański, Festiwal Polskich Sztuk Współczesnych, wyr. - Wrocław 1951; S. Mrozek, *Poczwórka*, reż. Z. Bogdański, 10. Festiwal Teatrów Polski Północnej, nagr. - Toruń 1968; E. Albee, *Maleńska Alicja*, reż. S. Hebanowski, nagr., 13. Festiwal Teatrów Polski Północnej, nagr. - Toruń 1971. Teatr im. C.K. Norwida w Jeleniej Górze: J. Słowacki, *Beniowski*, reż. A. Hanuszkiewicz, I Ogólnopolskie Konfrontacje Teatralne, nagr. - Opole 1974. Opera Śląska: W.A. Mozart, *Czarodziejski flet*, reż. O. Lipińska, Złota Maski - Bytom, 1982. Także m.in.: Nagroda Widzów im. Iwo Galla dla najlepszego scenografa - Warszawa 1972 r.; Nagroda Ministra Kultury i Sztuki za twórczość artystyczną - Warszawa 1983 (nie przyjęta jako wyraz sprzeciwu wobec wprowadzonego przez władze stanu wojennego); „Koryfeusz Scenografii Polskiej”, Centrum Scenografii Polskiej - Katowice 1999; ołtarz papieski w Sopocie, Pomorska Nagroda Artystyczna Statuetka Gryfa - 2000.

Odznac. Min.: A. Strindberg, *Panna Julia*, reż. T. Minc - Order Stańczyka, Gdańsk 1969.

Upam. Ul. im. M. Kołodzieja, Gdańsk (dzielnica Ujeścisko-Łostowice), 2010.

Ostroviana. Przeds. plast.: m.in. w 1939 r. proj. okł. gimnazjalnego pisma „Promień”.

Źródła: J.K. Pietrzak, J. Poradzewska-Pietrzak, *Lista absolwentów z lat 1849-1969*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 199; tamże, J. Jachimek, *Życie artystyczne w latach 1919-1969*, s. 317; M. Mokrzycka-Pokora: <https://culture.pl/pl/tworca/marian-kolodziej> (dostęp: 10.02.2011); biogram *Kołodziej Marian*, w: *Encyklopedia Gdańska*, red. B. Śliwiński, Fundacja Gdańska, Gdańsk 2012, s. 474.

Kostrzewski Józef - ur. w 1885 r. w Węglewie k. Pobiedzisk, zm. w 1969 r. w Poznaniu-Strzeszynie. Archeolog - twórca poznańskiej szkoły archeologicznej, działacz abstynencki.

W. Absolwent Gimnazjum Augusty Wiktorii w Poznaniu (1907 - uprzednio w l. 1894-1897 uczył się w gimnazjum w Ostrowie Wlkp., w l. 1897-1906 w gimnazjum w Gnieźnie). Studia: w l. 1907-1909 (do cz. aresztowania za udział w zjeździe tajnych organizacji filomackich w Warszawie) medyczne na Śląskim Uniw. Fryderyka Wilhelma we Wrocławiu; w l. 1909-1910 z

zakresu m.in. prehistorii i etnografii na UJ w Krakowie; w l. 1910-1911 historyczne w British Museum w Londynie; w l. 1911-1914 na Uniw. im. Humboldtów w Berlinie.

St. nauk. Dr (1914) - st. uzyskany na Uniw. im. Humboldtów w Berlinie, tyt. pr. doktorskiej pt. *Die ostgermanische Kultur der Spätlatenezeit*; dr hab. (1918) - st. uzyskany na UJK we Lwowie, tyt. pr. hab. *Główne zagadnienia pradziejów Wielkopolski*.

Tyt. nauk. Prof. zw. (1920).

Probl. bad. Pradawne kultury na terenie Wielkopolski (ze szczególnym uwzględnieniem kultury łużyckiej).

W cz. zab. II konserwator Muzeum PTPN im. Mielżyńskich w Poznaniu; w 1917 r. inicjator inwentaryzacji stanowisk archeologicznych w Wielkopolsce.

W l. międz. M.in.: w l. 1918-1919 współorganizator Uniw. Pozn. (do maja 1920 r. Wszechnicy Piastowskiej) - także decernent ds. instytucji kulturalnych; od 1919 r. kier. działu archeologicznego Muzeum Wielkopolskiego; od 1920 r. prof. zw. prehistorii na Uniw. Pozn.; od 1923 r. dyr. Muzeum im. Mielżyńskich, a po połączeniu w 1924 r. tej instytucji ze zbiorami archeologicznymi Muzeum Wielkopolskiego - do wybuchu II w. św. dyr. Działu Prehistorycznego Muzeum Wielkopolskiego oraz dyr. Instytutu Prehistorycznego Uniw. Pozn. Zarazem od 1928 r. czł. korespondent i od 1933 r. czł. czynny PAU.

W cz. II w. św. Robotnik - by uniknąć aresztowania przez gestapo, pod nazwiskiem Edmunda Bogdajewicza schronił się w Małopolsce i pracował fizycznie w Burzynie, Klemensówce i Kolanku, udzielając zarazem tajnych lekcji.

Po wojnie. Po powrocie w marcu 1945 r. do Poznania: organizator i dyr. Muzeum Archeologicznego (z pracy w muzeum zrezygnował w 1958 r.) oraz Instytutu Prehistorycznego na Uniw. Pozn., na którym mimo przeniesienia w 1950 r. na przymusową emeryturę - prawdopodobnie na skutek politycznej denuncjacji - jeszcze do 1953 r. prowadził wykłady, i na którym w l. 1956-1960 (do cz. faktycznej emerytury) kierował Katedrą Archeologii Polski. Zarazem: od 1957 r. czł. rzeczywisty PAN.

Osiagn. bad. M.in.: identyfikacja w 1934 r. podczas wykopalisk w Biskupinie osady obronnej zał. ok. 750 r. p.n.e. jako pozostałości tzw. kultury łużyckiej - w 1933 r. o wystających z jeziora palach doniósł K. nauczyciel tamtejszej szkoły. Ustalenie, że odkrycie to dowodziło zasiedlenia Wielkopolski już w erze starożytnej przez ludy słowiańskie, było w opozycji do historiografii niemieckiej propagującej germański rodowód zamieszkujących ją wówczas ludów. Glosa: *W poł. I tysiąclecia p.n.e. różnorakie związki etniczne nie były jeszcze ściśle określone i nie sposób mówić o etnosach w późniejszym tego słowa znaczeniu. Genezy Słowiańszczyzny można doszukiwać się - chyba najwcześniej - na początku I tysiąclecia p.n.e., acz istnieją przesłanki pozwalające na bardziej prawdopodobną hipotezę, że jej rodowód jest znacznie późniejszy, bliski przelomu er, H.S.; Twierdzenia o nieprzerwanej obecności Słowian między Odrą i Wisłą co najmniej od 1000 roku p.n.e. mocno straciły na wiarygodności, a na temat wczesnego rozdziału ich historii dyskutuje się już bez dawnej tendencji do (...) minimalizowania roli grup germańskojęzycznych i anektowania na własne potrzeby „najlepszych” kultur materialnych, P.H.*

Publ. M.in.: *Wielkopolska w czasach przedhistorycznych*, „Biblioteka Wielkopolska”, nakł. M. Niemierkiewicza, Poznań 1914; *Die ostgermanische Kultur der Spätlatenezeit*, Leipzig und Würzburg, C. Kabitzsch, 1919; z R. Jakimowiczem i S. Krukowskim, *Prehistoria ziem polskich*, PAU, Warszawa 1939; *Kultura prapolska*, Instytut Zachodni, Poznań 1947; *Słowianie i Germanie w pradziejach Polski*, Czytelnik, Warszawa 1947; *Zagadnienie ciągłości zaludnienia ziem polskich w pradziejach*, PTPN, Poznań 1961; z W. Chmielewskim, K. Jażdżewskim, *Pradzieje Polski*, Zakład Narodowy Ossolińskich, Wrocław 1965; *Z mego życia. Pamiętnik*,

Zakład Narodowy Ossolińskich, Wrocław 1970; *Gniezno w zaraniu dziejów (od VIII do XIII wieku) w świetle wykopalisk*, pr. zb., nakł. Polskiego Tow. Prehistorycznego, Poznań 1939.

Pr. ed. i red. M.in. czasopisma: „Zapiski Muzealne” - w 1916 zał.; „Przegląd Archeologiczny” - w 1920 r. zał. i red.; „Z Otchłani Wieków” - w 1926 r. zał. i red.; rocznik „Fontes Preaehistorici” (przemianowany następnie na „Fontes Archaeologici Posnanienses”) - w 1950 r. zał.

Dział. polit. M.in.: w 1926 r. organizator protestu przeciwko zamachowi majowemu J. Piłsudskiego na Uniw. Pozn.; w 1928 r. czł. komitetu wyborczego Stronnictwa Narodowego na woj. poznańskie; w 1930 r. sygnatariusz *listu 50. profesorów w sprawie brzeskiej* (J.Ż.).

Org. społ. M.in.: od 1905 r. działacz istniejącego do 1920 r. Stowarzyszenia Religijno-Patriotycznego „Eleusis” propagującego m.in. abstynencję od alkoholu; w 1914 r. współorganizator Tow. Wykładów Naukowych; w 1916 r. zał. Tow. Muzealnego w Poznaniu; w 1920 r. inicjator Polskiego Tow. Prehistorycznego; w l. 1953-1956 prez. Polskiego Tow. Archeologicznego powstałego w 1953 r. m.in. w wyniku połączenia z nim Polskiego Tow. Prehistorycznego; przew. Komisji Archeologicznej PTPN.

Tyt. hon. Doktor honoris causa Uniw. Karola w Pradze, 1948; Doctor honoris causa UAM, 1960.

Odznac. M.in.: Krzyż Oficerski Fundacji Legii Honorowej (Francja), Krzyż Komandorski Królewskiego Orderu Trzech Gwiazd (Łotwa).

Ostroviana. Publ. w czasop., m.in.: „Wiadomości z ruchu wstrzemięźliwości”, „Przegląd Archeologiczny”, „Z Otchłani Wieków”, „Południowa Wielkopolska”. M.in.: *Cmentarzysko kurhanowe z II okresu epoki brązu w Sadowiu*, „PA”, t. 2/1912, t. 3/1924, t. 4/1928; *Kurhany z II okresu brązu z okolic Krotoszyna i Ostrowa*, „Zow”, z. 2/1930; *Z dziejów Ostrowa i powiatu ostrowskiego*, „PW” nr 1/1962.

Pr. ed.: „Wiadomości z ruchu wstrzemięźliwości”, 1910 - wyd.

Pr. bad., m.in.: w 1920 r. eksploracja kurhanów w Wysocku Wielkim i Sadowiu oraz w 1925 r. w Sadowiu; w 1926 r. prow. badań terenowych w Ostrowie Wlkp.

Prelekcje: „Mieszkanie i ubiór człowieka przedhistorycznego”, odczyt wygłoszony pod egidą Powszechnych Wykładów Uniwersyteckich, Aula Liceum Żeńskiego - 1923.

Org. społ.: czł. TTZ; czł. Akademickiego Koła Ostrowian w Poznaniu.

Źródła: (tnp.), *Mieszkanie i ubiór człowieka przedhistorycznego*, „Orędownik Ostrowski” nr 35, 2 maja 1923; J.K. Pietrzak, *Pod znakiem germanizacji i polskiej konspiracji*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 127; Z. Bukowski, *Biskupin*, w: *Mały słownik kultury dawnych Słowian*, pod red. L. Leciejewicza, Warszawa 1972, s. 34; J. Żak, *Kostrzewski Józef*, w: WSB, s. 356; S. Nawrocki, *Wstęp*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 9, 46; H. Samsonowicz, J. Tazbir, T. Łepkowski, T. Nałęcz, *Polska. Losy państwa i narodu*, Wyd. „Iskry”, Warszawa 1992, s. 21, 574; W. Banach, *Historia Ostrowa na każdy dzień*, WIT, Studio Wydawniczo-Reklamowe, Ostrów Wlkp. 2004, s. 81; P. Heather, *Imperia i barbarzyńcy. Migracje i narodziny Europy*, Dom Wyd. REBIS, Poznań 2012, s. 417-421; J. Topolski, *Wielkopolska poprzez wieki*, Wyd. Poznańskie, Poznań 2018, s. 27; A. Prinke, *Kostrzewski Józef*, w: *Luminarze nauki Uniwersytetu Poznańskiego w latach 1919-2019*, pod red. Z. Pilarczyka, Wyd. Naukowe UAM, Poznań 2019, s. 299-304; K. Janicki, *Cywilizacja Słowian. Prawdziwa historia największego ludu Europy*, Wyd. Poznańskie, Poznań 2023, s. 29-30.

Kostrzewski Marian - ur. w 1923 r. w Garkach, pow. ostrowski, zm. w 2001 r. w Ostrowie Wlkp. Fotografik, działacz PTTK. Od 1949 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: I Państwowego Liceum i Gimnazjum im. I Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego w Ostrowie Wlkp. (1939 - mała matura); LP w Sulechowie (1948); Studium Fizyki w WSP w Gdańsku (1953); Wydz. Fotografii Wyższej Szkoły Grafiki i Edytorstwa w Lipsku, NRD (1967); fizyki na Wydz. Matematyczno-Fizyczno-Chemicznym UAM w Poznaniu (1970). Ukończył

także: w 1949 r. Państwowy Kurs Nauczycielski w Krotoszynie, w 1951 r. kurs fizyki dla nauczycieli szkół średnich na UW.

W cz. II w. św. M.in.: od 1939 r. w konspiracji czł. ZHP w Odolanowie - od 1943 r. w DH działającej w ramach Inspektoratu Rejonowego AK w Ostrowie Wlkp.; w 1945 r. czł. (ochotnik) Straży Obywatelskiej w Odolanowie - brał udział w wyzwaniu miasta od niemieckiego okupanta.

Po II w. św. Po odbyciu w l. 1945-1947 zas. sł. wojsk. naucz. m.in. fizyki i chemii: w 1949 r. w Publicznej Szkole Powszechnej w Starym Widziminie k. Wolsztyna; w l. 1949-1951 w Publicznej Szkole Powszechnej w Ostrowie Wlkp.; w l. 1951-1953 z nakazu pracy w LP w Brzegu; w l. 1953-1956 w LdWP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1956-1973 w LPdWP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1973-1984 w SWP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1984-1985 (a do l. 90. w niepełnym wymiarze godzin) w SN w Ostrowie Wlkp. Także: w 1958 r. instr. powstałego w 1956 r. w DKK Klubu Miłośników Fotografii.

Publ. *Ostrów i okolice*, Woj. Komitet Kultury Fizycznej i Turystyki, Woj. Ośrodek Informacji Turystycznej, Poznań 1969; „*Stary Cmentarz*” w *Ostrowie Wielkopolskim*, OTK, Ostrów Wlkp. 1982; *Ostrów Wielkopolski - dawniej i dziś*, OTK, Ostrów Wlkp. 1982; *Ostrowianom (Przewodnik biograficzny)*, OTK, Ostrów Wlkp. 1984; *Ostrowianom*, Wyd. KiS UM w Ostrowie Wlkp., 1988; *Szliśmy szarymi szeregami. Wspomnienia*, nakł. wł., Ostrów Wlkp. 1993; *Ostrów Wielkopolski nad Ołobokiem*, PTTK, Ostrów Wlkp. 1994; *Zza mgły wylania się Odolanów miasto dzieciństwa i młodości*, nakł. wł., 1997.

Także: *Fotografia w Ostrowie Wielkopolskim*, w: *V Konferencja Kulturalna Ostrowskiego Towarzystwa Kulturalnego (zbiór referatów)*, Ostrów Wlkp. 1977; *Z dziejów amatorskiego ruchu fotograficznego w Ostrowie Wielkopolskim*, w: *Ostrowski Sejmik Kulturalny. Wybrane zagadnienia tematyczne*, OTK, Ostrów Wlkp. 1988 - pokłosie sejmiku kulturalnego zorganizowanego w 25. rocznicę powstania OTK.

Publ. w czasop. Teksty, zdjęcia: „Fotografia”, „Gazeta Ostrowska”, „Gazeta Poznańska”, „Gazeta Zachodnia”, „Głos Nauczycielski”, „Głos Wielkopolski”, „Ilustrowany Kurier Polski”, „Południowa Wielkopolska”, „Przewodnik Katolicki”, „Słowo Powszechne”, „Wagon”, „Wychowanie w przedszkolu”, „Ziemia Kaliska”, „Zorza”. M.in.: *Ostrowska fotografia*, „PW” nr 10/1964 - m.in. o powstałym w 1932 r. Stow. Miłośników Fotografii; *Była tu patriotyczna straż*, „ZK” nr 13/1983 - o powstańczych tradycjach i zabytkach Odolanowa; *Czasy imć J.J. Przebendowskiego*, „W” nr 8/1987 - o właścicielu (1699-1729) kupionych od R. Leszczyńskiego dóbr przygodzickich i Ostrowa; *Nie wyparli się Polscy...*, „GO” nr 4, 28 stycznia 1990 - o upamiętnionych na fasadzie Klubu Nauczyciela ostrowskich nauczycielach zamordowanych przez okupanta w czasie II w. św.; *Figury z krzyży dłuta Pawła Brylińskiego*, „GO” nr 6 i nr 7/1991 - o rzeźbach ludowego twórcy. Także: *Kwiaty sztuki* - zapoczątkowany w „ZK” w 1983 r., opatrzony krótkimi opisami, cykl fotograficzny.

Fot. w ed. M.in.: *Wielkopolska Szkoła Edukacji Narodowej*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo, Wrocław 1970 (12 zdjęć); *Materiały historyczne - Stary cmentarz katolicki w Ostrowie Wielkopolskim*, Pracownia Konserwacji Zabytków w Poznaniu, Poznań 1984; Z. Ciećkiewicz, *Architektoniczne oblicze ulic ostrowskich*, OTK, Ostrów Wlkp. 1984; *Ostrowski Sejmik Kulturalny, Wybrane zagadnienia tematyczne*, OTK, Ostrów Wlkp., 1988; *Ostrów Wielkopolski. Dzieje miasta i regionu*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1990 (47 zdjęć); folder *Ostrów Wielkopolski*, DesignPolska Wyd. Reklama, Bydgoszcz [b.d.] - współautor zdjęć m.in. z C. Janiszewskim. Także: *Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, informator programowy (K. jako jeden z pierwszych fotografów, począwszy od Dni Chopinowskich w l. 1982-1986, dokumentował festiwalowe koncerty).

Zesp. red. „Gazeta Ostrowska” - w l. 1959-1961 czł. Kolegium Redakcyjnego, w l. 1991-1993 współprac.

Wyst. fot. Ekspozycje ind., m.in.: *Stutthof* - fotograficzny reportaż z Muzeum Stutthof powstałego na miejscu b. niemieckiego obozu koncentracyjnego, ODK - Ostrow Wlkp. 1970; *Uratujmy dla potomności*, KMPiK - Ostrow Wlkp. 1980; *Ostrowskie kiedyś...*, KMPiK - Ostrow Wlkp. 1981; *Ostrowskie zabytki z przełomu XIX i XX w. (Historyzm, eklektyzm, secesja)*, Klub Nauczyciela - Ostrow Wlkp. 1982 (na okoliczność tej ekspozycji OTK wydało podobnie zatytułowaną broszurę); *Krzyże Pawła Brylińskiego z XIX wieku*, Pałac Lipskich - Lewków 1992. Ekspozycje zb. w kraju, min.: Wrocław, Legnica, Kraków, Poznań, Piła.

Ekspozycje zb. za granicą, m.in.: Austria, Wielka Brytania, Hong Kong, NRD, RFN, Kanada, Jugosławia, ZSRR, Belgia, Włochy, Francja, Brazylia, Sri Lanka, Łotwa.

Inne wyst.: Ogólnopolska Wystawa w Technikach Fotograficznych „Remis”, ODK - pomysłowca, Ostrow Wlkp. 1975; „65-lecie zorganizowanego Ruchu Fotograficznego w Ostrowie Wielkopolskim”, MMOW - współorganizator wraz z Z. Dobrzyńskim i A. Wiśniewskim, Ostrow Wlkp. 1997.

Om. w czasop. M.in.: M. Vogl, *Fotogramy ostrowskiego fotografika na trzech kontynentach świata*, „Ilustrowany Kurier Polski” nr 42/1965.

Inne przeds. Od 1960 r. organizacja pod szyldem PTTK m.in. z A.W. Kornaszewskim i W. Suszyckim rajdów turystycznych do Antonina szlakiem F. Chopina (organizowanych od 1968 r. jako „Jesień Chopinowska”, od 1970 r. w formule ogólnopolskiej), kończących się koncertem w antonińskim pałacu - oficjalnie I Rajd Chopinowski po Ziemi Ostrowskiej odbył się w 1962 r.; wspieranie zainicjowanych w 1960 r. przez F. Kowalskiego działań na rzecz restauracji ww. pałacu.

Org. społ. Od 1934 r. harcerz w szkole powszechnej w Odolanowie, od 1936 r. w DH im. H. Dąbrowskiego w I Państwowym Gimnazjum i Liceum w Ostrowie Wlkp.; od 1954 r. czł., w l. 1959-1964 wiceprez., w l. 1964-1967 prez. Oddziału PTTK w Ostrowie Wlkp. - przodownik turystyki pieszej; czł. działającego od 1956 r. przy ODK Klubu Miłośników Fotografii; w 1963-1964 sekr. Zarządu OTK; prez. nauczycielskiego Koła ZBoWiD w Ostrowie Wlkp. (wybrany w 1974 r.); w l. 1990-2001 czł. ŚZŻAK i Kręgu Stowarzyszenia Szarych Szeregów.

Tyt. hon. Honorowy Fotograf Krajoznawca Polski.

Nagr. M.in.: konkurs na fotografię turystyczną, Woj. Komitet Kultury Fizycznej i Turystyki, Poznańskie Tow. Fotograficzne, Przeds. „Foto-Optyka”, red. „Głosu Wielkopolskiego”, I m. - Poznań 1962; wyst. konkursowa „Człowiek i praca”, Zarząd Okręgu ZZK, I nagr. - Ostrow Wlkp. 1969.

Odnac. Krzyż Armii Krajowej; Złota Odznaka PTTK, 1960; Honorowy Dyplom Federacji Stowarzyszeń Fotograficznych w Polsce, 1967; tyt. „Artiste Federation Internationale de l'Art Photographique” (artysta Międzynarodowej Federacji Sztuki Fotograficznej z siedzibą w Bazylei w Szwajcarii), 1975; Medal 150-lecia fotografii (1839-1989) wybitny przez Ogólnopolski Komitet Organizacyjny obchodów tej rocznicy, 1989; Złota Odznaka Fotografika Krajoznawcy.

Źródła: rel. córki A. Kostrzewskiej; (tnp.), *O wszystkim z Wielkopolski południowej*, „Południowa Wielkopolska” nr 2/1962; (tnp.), *Wyróżnienia dla artystów*, „Południowa Wielkopolska” nr 7/1969; *V Konferencja...*, s. 29; *Ostrowski Sejmik...*, s. 7, 12, 17, 90-91, 94; (tnp.), *Wystawa Mariana Kostrzewskiego*, „Gazeta Ostrowska” nr 40, 4 października 1992; *Wspomnienie o druchu Marianie Kostrzewskim*, „Gazeta Ostrowska” nr 40, 3 października 2001; *Informacja z działalności Redakcji „Gazety Ostrowskiej” przygotowana na Egzekutywę Komitetu Powiatowego PZPR w Ostrowie Wlkp.*, w: *Ostrow Wielkopolski, Fakty...*, s. 159; W. Suszycki, *Chopinowskie jesienie w Antoninie*, w: *Chopin w barwach jesieni. Wydanie jubileuszowe. Antonin*, Warszawa 2006, s. 27-28; tenże, *Nasz sojusznik*, w: 28.

Międzynarodowy Festiwal Chopin w barwach jesieni. Antonin 17-20 września 2009 r., Ostrów Wlkp. 2009, s. 147, 150; A. Wiśniewski, Kronika PTTK..., s. 156; rel. Cz. Wosia.

Kowalczyk Maciej - ur. w 1981 r. w Ostrowie Wlkp. Prawnik, badacz historii regionalnej.

W. Absolwent: II LO w Ostrowie Wlkp. (2000); Wydz. Prawa i Administracji UAM w Poznaniu (2005). W 2008 r. na ww. wydz. UAM podjął studia doktoranckie.

Publ. *Czerwony Baron w Ostrowie. Preludium legendy...*, OTG, Cech Rzemiosł Różnych, Ostrów Wlkp. 2010 - o M. von Richthofenie, asie niemieckiego lotnictwa w cz. I w. św., którego akt zgonu K. odnalazł w ostrowskim USC; wspólnie z A. Franc, *Ostrów Wielkopolski. Zarys dziejów samorządu miasta*, BP i GMOW, Ostrów Wlkp. 2010 - o ostrowskiej samorządności od XV w. do 1950 r. oraz w l. 1990-2010. [W przygotowaniu: *Geneza i pierwsze półwiecze powiatu ostrowskiego (1887-1939). Zarys dziejów ustrojowo-politycznych* - pr. zamierza wydać BP w Ostrowie Wlkp.].

Także m.in.: *Przestępstwa przeciwko reformie rolnej*, w: *Reformy rolne w Polsce międzywojennej i powojennej. Prawo - realizacja - skutki - problemy reprivatyzacyjne*, red. E. Borkowska-Bagińska, W. Szafranski, Wyd. Naukowe UAM, Poznań 2008; wspólnie z A. Franc, *Na rubieżach państwa Hohenzollernów. Ostrów w okresie 1793-1919*, w: *Ostrów Wielkopolski. Ilustrowane dzieje miasta*, GMOW, MMOW, Ostrów Wlkp. 2009.

Publ. w czasop. „Południowa Wielkopolska”, „Gazeta Ostrowska”, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego”, „Rocznik Kaliski”, „Czasopismo Prawno-Historyczne” (pismo Wydz. Prawa i Administracji UAM w Poznaniu), „Księga Pamięci”, „Nasz Rynek”, „Fakty Ostrowskie”. M.in.: *Wielkanocne obrzędy i symbole*, „PW” nr 16/2000 - o liturgii w Kościele rzymskokatolickim i zwyczajach ludowych w cz. Wielkiego Tygodnia; *Ostatnie cesarskie urodziny*, „GO” nr 7, 13 lutego 2002 - o obchodach w 1918 r. w Ostrowie Wlkp. urodzin niemieckiego cesarza Wilhelma Hohenzollerna; *Ukryty bilon*, „NR” nr 1/2005 - o tezauryzacji przez ostrowian latem 1939 r. wybijanych ze srebra monet o nominałach 2, 5, 10 zł w związku ze spodziewanym wybuchem wojny; *Pierwsza rocznica działalności Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego*, „RK”, t. XXXII, 2006 - o zał. w kawiarni „Caffe Klimaty” OTG; *Pieniądz zastępczy w czasie pierwszej wojny światowej. Przykład Prowincji Poznańskiej*, „CPH”, t. LVIII, z. 1, Poznań 2006; *Mągowski Władysław*, „KsP”, z. 15, 2010 - o ur. w 1890 r. w Lwówku k. Pniew, zm. w 1961 r. w Poznaniu lekarzu okuliście, absolwencie ostrowskiego gimnazjum, powstańcu wielkopolskim, uczestniku wojny polsko-bolszewickiej i w 1939 r. kampanii wrześniowej; *Illegitini thori... Nieprawne pochodzenie w genealogii - zarys problemu*, „ROTG”, t. VI, 2011 - o dwóch aspektach nieprawego pochodzenia dziecka urodzonego przez kobietę niezamężną i urodzonego przez mężatkę; *Początki powiatu Ostrowskiego*, „FO” nr 12/2011 - o utworzeniu w 1887 r. z części pow. odolanowskiego powiatu ostrowskiego i połączeniu w 1932 r. obu powiatów jako powiatu ostrowskiego.

Zesp. red. *Ostrów Wielkopolski. Ilustrowane dzieje miasta*, Ostrów Wlkp. 2009 - czł. zesp.; *Ostrów Wielkopolski. Zarys dziejów samorządu miasta*, Ostrów Wlkp. 2010 - czł. zesp. Także: „Południowa Wielkopolska” - w 2000 r. czł. red.; „Nasz Rynek” - w l. 2005-2007 współprac.; „Fakty Ostrowskie” - w l. 2010-2011 współprac.; „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego”, t. VI, 2011 - czł. red., także kor. wspólnie z M. Podskarbi.

Wyst. „Halerczycy Południowej Wielkopolski”, sala Cechu Rzemiosł Różnych - organizator wraz z M.F. Nowakiem i R. Polerowiczem, Ostrów Wlkp. 2007.

Inne przeds. M.in. zrealizowane z Funduszu Grantowego Dobrego Sąsiedztwa: płyta CD *Akta stanu cywilnego Parafii Rzymskokatolickiej w Ostrowie Wielkopolskim (1808-1874)*, OTG, AP w

Poznaniu, Poznań-Ostrów Wlkp. 2010 - pomysłodawca; film *Ostrów Wielkopolski w czasie I i II wojny światowej*, cz. I, Ostrów Wlkp. 2011 - tekst, kons. historyczna.

Org. społ. Współzał. w 2005 r. i od tego r. prez. Zarządu OTG; od 2008 r. czł. Zarządu Oddziału PTH w Kaliszu.

Źródła: rel. bezp.; K. Maciejewski, *Akt zgonu Czerwonego Barona odnaleziony w Ostrowie*, „Kurier Ostrowski” nr 97, 7 grudnia 2009.

Kowalska Barbara - ur. w 1928 r. w Ostrowie Wlkp. Animatorka życia muzycznego w Ostrowie Wlkp., córka F. Kowalskiego.

W. Absolwentka: Państwowego Koedukacyjnego Liceum i Gimnazjum dla Dorosłych w Ostrowie Wlkp. (1948). W 1953 r. ukończyła także Centralny Kurs Rachunkowo-Finansowy w Warszawie.

Z. W l. 1952-1982 st. księgowa w ZNTK w Ostrowie Wlkp.

Publ. Wraz z W. Banachem, *Zbrodnia w Winiarach. Obywatele Ziemi Ostrowskiej zamordowani w dniu 14 grudnia 1939 roku*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2006.

Inne teksty. W rękopisie: *Mala kronika kilku najstarszych ostrowskich chórów według chronologicznego ich powstania ze szczególnym uwzględnieniem dyrygentów prowadzących te zespoły*.

Pr. red. „Księga Pamięci”, z. 12, 2006 - kor. wraz z J. Niełacną.

Inne przeds. Miłośniczka muzyki F. Chopina - od 1960 r. wraz z F. Kowalskim, M. Kostrzewskim i J. Mertką zaangażowana w zakończoną na przełomie l. 1977/1978 restaurację Pałacu Myśliwskiego Książąt Radziwiłłów w Antoninie, znanego melomanom z pobytu w nim najwybitniejszego polskiego kompozytora. Także: współorganizatorka wraz z F. Kowalskim istniejącej w l. 1960-1969 w ww. pałacu ekspozycji chopinowskiej.

Org. społ. W grudniu 1960 r. uczestniczka zebrania poświęconego utworzeniu Koła Tow. im. F. Chopina w Ostrowie Wlkp. (powołane zostało 21 lutego 1961 r.), w l. 2003-2008 jego wiceprzew.; od 2005 r. czł. OTG.

Źródła: rel. bezp.; O. Kolberg, *Dzieła wszystkie*, t. 62, *Pisma muzyczne*, cz. II, Ludowa Spółdz. Wydawnicza, Polskie Tow. Ludoznawcze, Wrocław-Poznań-Warszawa 1981, s. 462; W. Suszycki, *Nasz sojusznik*, w: 28. *Międzynarodowy Festiwal Chopin w barwach jesieni. Antonin 17-20 września 2009 r.*, Ostrów Wlkp. 2009, s. 150.

Kowalska Barbara - chórzystka (zob. t. II).

Kowalski Franciszek - ur. w 1897 r. w Berlinie, zm. w 1984 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel muzyki, dyrygent, admirator muzyki F. Chopina. Od przyjazdu 15 stycznia 1920 r. do Polski mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Katolickiego Seminarium Nauczycielskiego w Liebenthal, ob. Lubomierz, w woj. dolnośląskim (1919) - podjętej uprzednio w Berlinie nauki w Realgimnasium nie ukończył otrzymawszy z powodu ostentacyjnie propolskiej postawy tzw. consilium abeundi, czyli jednoznaczną propozycję opuszczenia szkoły; Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Lesznie (1923); Wyższego Kursu Nauczycielskiego w Poznaniu (1924); Wydz. Muzykologii Uniw. Pozn. (1932). W Berlinie prywatnie uczył się gry na skrzypcach, uczęszczał także do prywatnej szkoły muzycznej, *gdzie pobierał naukę gry na wiolonczeli i fortepianie* (B.K.); w 1919 r. podjął kurs dla nauczycieli muzyki w Hochschule für Kirchen und Schulmusik w Charlottenburgu przerwany z powodu wyjazdu do Polski; w 1931 r. zdobył uprawnienia naucz. szkół średnich w zakresie muzyki i śpiewu.

W cz. zab. W 1916 r. po wcieleniu do armii niemieckiej huzar - w l. 1916-1917 wziął udział w kampanii rumuńskiej, w l. 1917-1918 walczył na froncie wschodnim, a następnie zachodnim, gdzie był dwukrotnie ranny.

W l. międzyw. W Polsce, po rezygnacji w 1919 r. z podjętej w Berlinie półtoramiesięcznej pracy pedagogicznej w szkole powszechnej, naucz. (gł. muzyki i śpiewu oraz jęz. niemieckiego): w l. 1920-1921 (tymczasowy) w szkole powszechnej w Krępie; w l. 1921-1924 w szkole powszechnej im. T. Kościuszki w Ostrowie Wlkp. (także organista w kościele katolickim w cz. szkolnych nabożeństw); w l. 1925-1930 (od 1928 r. kier.) w Szkole Wydziałowej w Ostrowie Wlkp. Także naucz.: w l. 1925-1939 (do 1927 r. kontraktowy) w Państwowym Gimnazjum Męskim w Ostrowie Wlkp.; w l. 1935-1937 w Państwowym Liceum i Gimnazjum Żeńskim w Ostrowie Wlkp.

W cz. II w. św. Po ucieczce przed Niemcami we wrześniu 1939 r. do Brześcia nad Bugiem i jeszcze w tym r. powrocie do Ostrowa Wlkp. prac. księgowy w Spółdz. Mieszkaniowej - w 1940 r. osadzony w obozie przejściowym w Łodzi do Ostrowa Wlkp. i pracy wrócił dzięki wstawiennictwu zawiadującego ww. spółdz. Niemca.

Po wojnie. W l. 1945-1957 naucz., zarazem w l. 1952-1957 dyr. w I LO w Ostrowie Wlkp.; w l. 1957-1962 i po przejściu na emeryturę w l. 1962-1977 naucz. w III LO w Ostrowie Wlkp.

Publ. Antonin. *Wielkopolskie centrum kultu Chopina*, OTK, Ostrów Wlkp. 1982.

Publ. w czasop. M.in. „Gazeta Ostrowska”, „Południowa Wielkopolska”. M.in.: *Fryderyk Chopin piewca polskiego ludu - wiecznie żywy*, „GO” nr 12/1960; *Moje spotkanie z Witoldem Malcużyńskim*, „GO” nr 21/1960; *Antonin rozbrzmiewać będzie muzyką Chopina*, „GO” nr 29/1961; *Fryderyk Chopin znów w Antoninie*, „GO” nr 30/1961; *Z pobytu Chopina w Antoninie*, „PW” nr 2/1965; *Rok Chopinowski w Ostrowie*, „PW” nr 4/1980.

Zesp. muz. W Berlinie czł. *emigracyjnego chóru „Harmonia”* (K.M.) i chóru przy kościele pw. św. Michała; w Liebenthal dyrygent chóru Katolickiego Seminarium Nauczycielskiego (*grał na organach, prowadził orkiestrę, względnie kwintet lub kwartet smyczkowy, grał na wiolonczeli*, B.K.). W Ostrowie Wlkp. dyrygent: w l. 1920-1923 chóru Tow. Śpiewaczego i Tow. Muzycznego im. S. Moniuszki; w l. 1923-1928 działającego przy Szkole Wydziałowej Chóru Męskiego Nauczycieli (od 1926 r. pod nazwą „Chór Męski w Ostrowie”); w l. 1928-1965 Chóru Męskiego „Echo” - powstałego w 1928 r. z połączenia Chóru Męskiego Nauczycieli i działającego od 1924 r. Chóru Męskiego „Echo” przy Państwowym Gimnazjum Męskim; w 1932 r. (kilka miesięcy, w zastępstwie J. Sandacha) Tow. Śpiewackiego; w l. 1935-1939 Chóru Żeńskiego przy Gimnazjum Żeńskim; po rozstaniu się z „Echem” w l. 1965-1969 współzał. Chóru Nauczycielskiego (ob. im. St. Wiechowicza). Także w Ostrowie Wlkp.: w 1932 r. współsprawca jako kapelmistrz wystawienia wraz z orkiestrą „Echa” i KMS w ostrowskim Teatrze Miejskim (na afiszu informacja: *Sala dobrze ogrzana*) operetki P. Abrahama *Wiktoria i jej huzar*. W Pleszewie dyrygent: w l. 1966-1983 Chóru Męskiego „Harmonia”.

Przeds. rad. Chór Męski „Echo”, m.in.: w 1937 i 1938 r. występ na antenie PR Poznań; w 1955 nagranie audycji w PR Wrocław; w 1963 r. nagranie audycji w PR Warszawa.

Inne przeds. *Pałac Myśliwski Książąt Radziwiłłów w Antoninie*. Inicjator podjętych w 1960 r. m.in. z córką B. Kowalską, M. Kostrzewskim i J. Mertką działań zmierzających do restauracji antonińskiego pałacu, którego ówczesnym właścicielem były Poznańskie Zakłady Piwowarskie (decyzję o restauracji zabytku władze powiatu podjęły w 1973 r., prace ukończono w 1978 r.), także organizator wraz z córką istniejącej w pałacu w l. 1960-1969 chopinowskiej izby pamięci - zasługi K. podniósł w czasopiśmie „Radar” nr 6/1961 J. Waldorff, pisząc w artykule *Autostopem muzycznym*, że jest on *wzorem dla wszystkich naszych melomanów, którzy - nie oglądając się na*

oficjalną pomoc z góry - własnym wysiłkiem chcieliby organizować życie muzyczne w kraju i ratować związane z muzyką zabytki (W.S.).

O K. w lit. K. Radowicz, *Zapis*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006.

Org. społ. Czł. Tow. Śpiewaczego i Tow. Muzycznego im. S. Moniuszki w Ostrowie Wlkp.; czł. Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego; wieloletni dyr. artystyczny ostrowskiego okręgu Zjednoczenia Polskich Zespołów Śpiewaczych i Instrumentalnych; w l. 1947-1949 kier. sekcji śpiewaczej Powiatowego Oddziału Tow. Teatru i Muzyki Ludowej PRL; w 1961 r. inicjator założenia i do 1984 r. przew. ostrowskiego Oddziału Tow. im. F. Chopina. Także: czł. Tow. Gimnastycznego „Sokół” w Ostrowie Wlkp.; działacz PTTK, m.in. w l. 1966-1967 pierwszy prez. Koła Przewodników Turystycznych.

Nagr. Chór Męski „Echo”, m.in.: Wielki Zjazd z okazji 40-lecia powstania Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego, IV m. w konkursie I kat. - Poznań 1933; konkurs PR Poznań o miano najlepiej śpiewającego chóru, II m. - Poznań 1937; Zjazd Śpiewaczy, I m. - Ostrów Wlkp. 1946, 1947; Zjazd Śpiewaczy, I m. - Odolanów 1948; Wielkopolski Festiwal Kulturalny, I m. - Ostrów Wlkp. 1961; zawody śpiewacze Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego chórów I kat., II m. - 1963.

Odznac. M.in. Złota Odznaka z Laurem i Złota Odznaka z Wieńcem Laurowym PZChiO.

Upam. Ul. F. Kowalskiego - Uchwała nr XXXIII/473/2005 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 27 września 2005; portret pędzla M. Małeckiego, 2009 - Galeria Portretów I LO w Ostrowie Wlkp.

Źródła: arch. domowe córki B. Kowalskiej, także jej rel. na postawie wspomnień F. Kowalskiego zamieszczonych w *Życiu Śpiewaczym* nr 5/1967; J.K. Pietrzak, J. Poradzewska-Pietrzak, *Wykaz nauczycieli z lat 1845-1969, w: Wielkopolska szkoła...*, s. 186; *V Konferencja...*, s. 73; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 37, 77-84, 90, 146, 194; K. Radowicz, *Zapis*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004, s. 215, 224, 273; tenże, *Polarny sokół. Zapis 2*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006, s. 40, 45; B. Molska, *Zapis naszej obecności...*, s. 192; W. Suszycki, *Nasz sojusznik*, w: *28. Międzynarodowy Festiwal Chopin w barwach jesieni. Antonin 17-20 września 2009 r.*, Ostrów Wlkp. 2009, s. 146-148, 150; A. Wiśniewski, *Kronika PTTK...*, s. 156.

Kozłowski Janusz - ur. w 1937 r. w Radomsku. Dziennikarz. W okr. pracy w redakcjach ostrowskich formalnie mieszkał w Koninie.

W. Absolwent: Wydz. Historyczno-Filozoficznego oraz Wydz. Prawa (Studium Zaoczne) UAM w Poznaniu.

Z. M.in.: w l. 1958-1962 pilot wycieczek, tłumacz w Wydziale Zagranicznym Funduszu Wczasów Pracowniczych CRZZ w Warszawie; w l. 1962-1969 czł. redakcji „Gazeta Poznańska”; od listopada 1972 do sierpnia 1974 czł. redakcji „Południowa Wielkopolska”; w l. 1974-1976 red. nacz. gazety zakładowej ZAP „Postęp” w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. W prasie ostrowskiej: „Południowa Wielkopolska”, „Postęp”. M.in.: *Na Piaskach powstanie zbiornik wodny*, „PW” nr 11/1972 - o powołaniu Społecznego Komitetu Budowy Ośrodka Wypoczynkowego Piaski-Szczygliczka; *Dlaczego konserwy mięsne nie mają powodzenia*, „PW” nr 6/1973 - o niedostatecznej podaży konserw mięsnych na rynku, będącej skutkiem tego, że pracownicy sklepów zarabiają znacznie więcej, *gdy sprzedaje się mięso, czy też wyroby na „pniu” - wówczas do kieszeni sprzedawców wpływają nadwyżki z tzw. strat*; (jak), *6 milionów złotych dodatkowej produkcji od załogi Wydziałów WP-1+WP-4*, „P” nr 7/1974 - o podjęciu w ZAP przez załogi Wydziałów WP zobowiązania dostarczenia rok wcześniej wyrobów automatyki przemysłowej dla Zakładów Koksowniczych w Zdzeszowicach”.

Źródła: rel. H. Krystka - dyr. AP w Poznaniu; rel. J. Dudziaka; rel. Z. Kłopotckiego.

Krawczyk Karolina - ur. w 1979 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarka.

W. Absolwentka: LH w ZSE, w Ostrowie Wlkp. (1998); Studium Zdrowia i Urody w Ostrowie Wlkp. (2010).

Z. Zesp. red.: w 2000 r. czł. zesp. red. „Panoramy Wielkopolskiej”; w l. 2000-2001 sekr. red., w 2001 r. p.o. red. nac., w l. 2001-2002 red. nac. „Panoramy Ostrowskiej”; w l. 2002-2004 i 2009 czł. zesp. red., a od 2011 r. red. nac. „Kuriera Ostrowskiego”. Inne: w l. 2004-2006 spec. ds. marketingu (także obsługi prasowej) w hotelu Villa Royal w Ostrowie Wlkp.; zarazem w l. 2005-2006 manager Agencji Promocyjnej „Vision” - Licencjonowanego Biura Miss Polonia w Ostrowie Wlkp.; następnie w l. 2006-2007 manager ds. marketingu w hotelu Villa Royal w Ostrowie Wlkp.; od 2007 r. spec. ds. eksportu w firmie „Big Flag” w Ostrowie Wlkp.

Publ. „Panorama Wielkopolska”, „Panorama Ostrowska”, „Kurier Ostrowski”. M.in.: *Teatr wróci do Ostrowa*, „PO” nr 6/2002 - o zamiarze wznowienia występów Teatru im. W. Bogusławskiego w Kaliszu w ostrowskim PIK; *Co było większym złem?*, „KO” nr 83/2002 - o spotkaniu w MMOW z historykiem A. Paczkowskim .

Pr. red. M.in.: „Panorama Ostrowska”, „Kurier Ostrowski” - red. wraz z K. Kubickim i K. Maciejewskim stron poświęconych ostrowskiemu harcerstwu tytułowanych „Panorama Harcerska” i „Kurier Harcerski”.

Org. społ. W l. 2000-2006 czł. Kapituły Tytułu Ostrowianin Roku; w l. 1993-2002 czł. ZHP - drużynowa Gromady „Kosmiczni Krasnale” i „Przyjaciele Kubusia Puchatka”.

Źródło: rel. bezp.

Krystek Mariusz - ur. w 1957 w Ostrowie Wlkp., zm. w 2005 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz, filmowiec.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1977). Po maturze bezskutecznie zdawał do szkoły filmowej.

Z. *Okresowo różne zajęcia w różnych firmach* (W.B.).

Publ. *Komeda w kołysce*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2002 - proj. okł. R. Szaybo (wyd. II, popr. pt. *Komeda w jazzowej kołysce*, 2009 - proj. okł. J. Bendziecha), opis ostrowskich l. K. Trzcinińskiego (ps. artystyczny Komeda), pianisty jazzowego i wybitnego kompozytora muzyki filmowej.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, „Kurier Ostrowski”, „Nowy Impuls”. M.in.: *Którzy by mogli powiedzieć*, „GO” nr 7, 21 lutego 1993 - o nowym tomiku poetyckim R. Bąka; *Ostrzem po żyłach*, „KO” nr 24, 25 marca 1999 - o twórczości ostrowskiego poety R. Michny; *Big Cyc od kołyski*, „KO” nr 18, 1 marca 2000 - o najślynniejszym ostrowskim zespole rockowym; *Hymn pochwalny*, „KO” nr 46, 7 czerwca 2000 - o książce *Pochwała stworzenia* A. Pacholskiego. Wywiady, m.in.: *Bliżej widza*, „NI” nr 12, 6 grudnia 2002 - z dyr. artystycznym i reż. lwowskiego teatru „Woskresinnia” J. Fedoryszynem, który w listopadzie 2002 r. zaprezentował w Ostrowie Wlkp. spektakl *Hiob* w przekł. K. Wojtyły; *Wychowałem się na Ryśku Riedlu*, „KO” nr 76, 22 września 2004 - z piosenkarzem M. Balcarem.

Zesp. red. „Gazeta Ostrowska” - w 1993 r. współprac.; „Kurier Ostrowski” - w l. 1997-1998, 2000, 2002-2004 współprac.

Om. w czasop. M. Cabanowski, rec. książki *Komeda w kołysce*, „Jazz Forum”, kwiecień/maj 2002 (fragm. *Ostrowski epizod Krzysztofa Komedy*, „Nowy Impuls” nr 6, 4 czerwca 2004); W. Banach, *Ostrów pod znakiem pegaza. Literacki przyczynek do dziejów miasta*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2005.

Przeds. film. W 1979 r. aktor w amatorskim filmie *Epizod* nakręconym w Ostrowie Wlkp. przez zaprzyjaźnionego z nim W. Pacynę, późniejszego reż. filmów fab. i telew.; w 1983 r. autor zrealizowanego również w Ostrowie Wlkp. amatorskiego krótkiego filmu *Razem* z udziałem T. Burkietowicz i W. Pacyny, który później polecił go znanym sobie reżyserom.

Epizody aktorskie w f. fab.: *Komediantka*, reż. S. Różewicz, 1987; *Trzy dni bez wyroku*, reż. W. Wójcik, 1991; *Lepiej być piękną i bogatą*, reż. F. Bajon, 1993; *Poznań 56*, reż. F. Bajon, 1996; *Defekt*, reż. M. Dutkiewicz, II seria ser. telew. kręconego w l. 2003-2005.

Pr. przy filmach: *300 mil do nieba*, reż. Maciej Dejczer, 1989 - współprac. reż.; *Ballada o człowieku spokojnym*, reż. F. Trzeciak, 1990 - as. reż.

Przeds. rad. W l. 1992-2000 sporadyczny udział w prowadzonym przez czł. zespołu Big Cyc J. Lisa i J. Jędrzejaka programie „Radio Big Cyc” w kaliskim Radiu Centrum.

Inne przeds. W sierpniu 2002 r. prow. Letnich Warsztatów Teatralnych w PIK.

Źródła: rel. bezp.; W. Banach, *Wspomnienie o Mariuszu Krystku*, w: M. Krystek, *Komeda w jazzowej kołysce*, Ostrów Wlkp. 2009; rel. J. Jędrzejaka i J. Lisa; rel. W. Pacyny.

Kryś Roman - ur. w 1971 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz.

W. Absolwent: TK, spec.: Trakcja Elektryczna, w Ostrowie Wlkp. (1991); Szkoły Chorążych Żandarmerii Wojskowej w Mińsku Mazowieckim (1993).

Z. W Ostrowie Wlkp.: w l. 1993-1994 kier. serwisu techniczno-handlowego w PH „Agroma”; w 1994 r. gospodarz obiektu „Stadion Miejski” w Miejskim Ośrodku Sportu i Rekreacji; w l. 1995-2000 m.in. ochroniarz w firmie „Argus-Service”, strażnik bankowy w firmie „Gospodarcze Banki Wielkopolskie”; w l. 2000-2003 spec. ds. handlowych w zakresie ochrony fizycznej i technicznej w Impel Security Polska sp. z o.o.; w l. 2004-2007 właściciel firmy „Infor-Max”; od 2007 r. operator żurawi wieżowych.

Publ. w czasop. „Południowa Wielkopolska”, „Panorama Ostrowska”, „Kurier Ostrowski”. M.in.: *Bunt w ostrowskim areszcie*, „PW” nr 21/2000 - o zamieszkach w ostrowskim Areszcie Śledczym, których przyczyną były matowe szyby mające *uniemożliwić niezalegalizowane kontakty osadzonych ze światem zewnętrznym*; *Bogata oferta MDK*, „PO” nr 35, 25 sierpnia 2003 - o planowanych zajęciach pozalekcyjnych dla ostrowskiej młodzieży; *Decyzja z trumnami w tle*, „PO” nr 25/2004 - o przetargu na przewóz zmarłych i zabitych w miejscach publicznych; *Piękne panny od Kozana*, „KO” nr 26, 29 marca 2006 - o wywodzących się z kierowanego przez J. Kozana IV LO w Ostrowie Wlkp. kandydatkach do tytułu Miss Polonia Południowej Wielkopolski.

Zesp. red.: w 2000 r. dziennikarz w „Południowej Wielkopolsce”; w l. 2003-2004 red. nac. „Panoramy Ostrowskiej”; w l. 2005 i 2007 red. nac. „Kuriera Ostrowskiego”.

Źródło: rel. bezp.

Kubera Henryk - ur. w 1921 r. w Ostrowie Wlkp. Od 1960 r. mieszka w Poznaniu.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum i Liceum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1945); Wydz. Rolniczo-Leśnego Uniw. Pozn. (1948 - uzyskał tyt. inż. mgr. Nauk Leśnictwa).

W l. międzyw. W Ostrowie Wlkp.: w szkole powszechnej czł. 5. DH im. gen. Prądzyńskiego, w gimnazjum czł. DH im. T. Zana (w sierpniu, tuż przed wybuchem wojny z rozkazu hm. ks. L. Ziemskiego palił dokumenty Rejonowej Komendy Uzupełnień); także czł. sekcji żeglarskiej przy Lidze Morskiej i Kolonialnej.

W cz. II w. św. Po ewakuacji 1 września 1939 r. pociągiem do Krzemieńca i powrocie jeszcze w grudniu do Ostrowa Wlkp. do maja 1940 r. uczeń szewski w warsztacie ojca; w 1940 r. aresztant osadzony wraz z grupą harcerzy przez okupanta w obozie przejściowym w Skalmierzycach - po

zwolnieniu, by uniknąć ponownego aresztowania, ukrywał się u chłopskiej rodziny w Bogułałowie; od 1943 r., po szczęśliwym zarejestrowaniu w niemieckim urzędzie pracy, do końca wojny rachmistrz w gospodarstwie rolnym (tzw. Reichsland) z siedzibą w Świcy k. Odolanowa.

Po wojnie. W l. 1949-1953 wpieryw adiunkt w resorcie leśnictwa, następnie nadleśniczy kolejno Łebie i Cewicach k. Lęborka; w l. 1953-1956 insp. nadzoru robót agrotechnicznych w Terenowym Oddziale Lotniskowym we Wrzeszczu; w l. 1956-1958 nadleśniczy w Przytoku k. Zielonej Góry; w l. 1958-1959 adiunkt w leśnictwie Huta Pusta pod Murowaną Gośliną w nadleśnictwie doświadczalnym Uniw. Pozn.; w l. 1959-1962 m.in. kier. działu rozliczeń kierowców w Przedsiębiorstwie Transportu Budownictwa Mieszkaniowego w Murowanej Goślinie; w l. 1962-1981 prac. cywilny, m.in. gł. specjalista ds. lotniskowych, w Zarządzie Lotniskowym Wojsk Lotniczych w Poznaniu (zrezygnował z pracy, przechodząc 1 stycznia 1982 r. na emeryturę po ogłoszeniu w kraju stanu wojennego).

Publ. *Z działań Konwentu Seniorów Ostrowian w Poznaniu*, w: *Stowarzyszenie Ostrowian w Poznaniu. Wybrane dokonania, sylwetki, wspomnienia, refleksje*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2001.

Pr. encykl. *Słownik Biograficzny Wielkopolski Południowo-Wschodniej Ziemi Kaliskiej*, KTPN, Kalisz - 14 biogr. (4 - t. I, 1998; 3 - t. II, 2003; 7 - t. III, 2007), m.in. w t. I J.Z. Muszyńskiego, w t. II - Józefa Mertki, w t. III - I. Mosia; *Księża społecznicy w Wielkopolsce 1894-1919. Słownik biograficzny*, t. II, Wyd. Gaudentinum, Gniezno 2007 - wspólnie z H. Szatkowskim biogr. J.M. Kurzawskiego.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, „Księga Pamięci” (oprac. ponad 280 biogr.). M.in.: *Tadeusz Kryszkiewicz*, „GO” nr 44, 7 listopada 1993 - pilotażowy biogr. do projektowanej przez K. „Księgi Pamięci” wraz z artykułem *Na jubileusz Gimnazjum*, w którym przedstawił ogólne założenia tego edytorskiego przedsięwzięcia; *Pamięci założycieli ostrowskiego gimnazjum*, „GO” nr 45, 13 listopada 1994 - rel. z uroczystości przekazania w Muzeum Literackim H. Sienkiewicza w Poznaniu ufundowanej przez I. Mosia tablicy pamiątkowej ku czci ks. J. Kompały i W. Lipskiego; *Sobczak Marian*, „KsP”, z. 8, 2002 - o żołnierzu AK, w l. 1979-1996 przew. Konwentu Seniorów Ostrowian w Poznaniu.

Pr. ed. i red. „*Księga Pamięci Non omnis moriar Alma Mater Ostroviensis*”. Pomysłodawca i inicjator „Księgi Pamięci” - zeszytów, w których zamieszczane są biografie nauczycieli, absolwentów i uczniów ostrowskiego gimnazjum męskiego i I LO. Początek w formie skserowanego maszynopisu dały jej opracowywane przez K. od 1993 r. biografie zawarte w dwóch złożonych w I LO tomach (t. II pisany w l. 1996-2000) - kartę tytułową obydwu tomów i logo „Księgi” proj. T. Dembski. Biografy te zostały następnie opublikowane w nowej edytorsko formule w zeszytach wyd. od 1995 r. z okazji 150-lecia I LO przez Stow. Wychowanków „Alma Mater Ostroviensis”. Także: koordynator pierwszych dwóch wyd. zeszytów „Księgi” (od z. 3. w 1998 wyd. staraniem gł. K. Nielacnego, który też od tego r. przejął funkcję red. koordynującego całe przedsięwzięcie).

Pasje. Łowiectwo, żeglarsstwo, wioślarstwo.

Org. społ. Wieloletni czł. Polskiego Związku Łowieckiego w Poznaniu; w l. 1993-1995 czł. Komisji Historyczno-Wydawniczej Komitetu Organizacyjnego Jubileuszu 150-lecia I LO w Ostrowie Wlkp.; od 1995 r. czł. Zarządu Stow. Wychowanków *Alma Mater Ostroviensis*; w l. 1996-2001 przew. Konwentu Seniorów Ostrowian w Poznaniu; w 2001 r. zał. i do 2002 r. prez. Stow. Ostrowian w Poznaniu.

Tyt. hon. Honorowy Członek Stow. Wychowanków *Alma Mater Ostroviensis*, 1995; Honorowy Członek Stow. Ostrowian w Poznaniu, 2002; Honorowy Obywatel Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, 2009.

Odznac. Medal „Zasłużony dla Alma Mater Ostroviensis”, 2005.

Źródła: rel. bezp.; *Półtora wieku...*, s. 10 (fragm. rozdz. pt. *Stowarzyszenie wychowanków „Alma Mater Ostroviensis”* dotyczący wydawania „Księgi Pamięci”: *Zadanie to zarząd powierzył jako koordynatorowi koledze Henrykowi Kuberze*); „Księga Pamięci”, z. 4, 1999, s. 39, z. 6, 2000, s. 47; list H. Kubery do L. Wawrzyniaka z dn. 19.05. 2009 (nagłówek i fragm.: *Dotyczy „Księgi Pamięci”. Projekt pisania życiorysów przedłożyłem w 1993 r. na zebraniu Konwentu Seniorów Ostrowian w Poznaniu. Zademonstrowałem wówczas projekt okładki i kilka napisanych już życiorysów, jako ewentualny wzór do naśladowania. O fakcie tym został powiadomiony Komitet organizacyjny Obchodów 150-lecia Gimnazjum przez Mariana Sobczaka, przewodniczącego Konwentu, a także członka Komitetu Obchodów w Ostrowie. Zaproszony zostałem na zebranie w dniu 29 III 1993 r., na którym przedstawiłem mój projekt pisania życiorysów, a także projekt okładki (emblematu wykonanego przez artystę plastyka Tadeusza Demskiego na podstawie mojej sugestii co do treści i układu)* - zważywszy powyższe, pytanie H.K. na zakończenie ww. listu do L.W.: *Jestem ciekaw, czy stać będzie Pana na właściwe rozstrzygnięcie* [kto inicjatorem i pomysłodawcą „Księgi Pamięci”, L.W.], nie może pozostać bez odpowiedzi. Myli się bowiem K. Niełacny, późniejszy zasłużony przecież kontynuator tej edycji, gdy w rozmowie z M. Krystkiem, na pytanie *Kto był pomysłodawcą wydawania serii pt. „Księga Pamięci Non omnis moriar”*, odpowiada: *Był to mój pomysł. Wpadłem na niego akurat przy okazji przygotowywania obchodów 150-lecia powstania Gimnazjum Męskiego, obecnie I Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wielkopolskim (Nie chcę wymazywać z pamięci..., „Kurier Ostrowski” nr 46, 7 czerwca 2000)*, zaś w obszernym artykule A. Kierzka o „Księżde Pamięci” pod znamionym w tym kontekście tyt. *Dzieło Krystiana Niełacnego* („Gazeta Ostrowska” nr 40, 3 października 2007) nazwisko H. Kubery w ogóle się nie pojawiło; nadesłany L.W. wstęp H.K. do I t. opracowywanej przez niego „Księgi”: *„Księga Pamięci” powinna być pisana tak długo, jak długo istnieje będzie Gimnazjum Ostrowskie. Zapoczątkowany zbiór, z okazji obchodów jubileuszu 150-lecia ofiarowuję Jubilatce. Pierwszy egzemplarz ksenograficznej kopii „Księgi Pamięci” przekazuję Stowarzyszeniu Wychowanków Almae Matris Ostroviensis z tym przekonaniem, że wyłoni się zespół do kontynuowania życiorysów*; potwierdzające pomysł i inicjatywę H.K. odnośnie powstania *Księgi Pamięci* rel.: telefoniczna w dn. 28.07.2009 M. Sobczaka, a także bezp. J. Skiby - w l. 1990-2007 dyr. I LO w Ostrowie Wlkp. oraz Z. Lesiewiczza - w 1995 r. prez. Zarządu Stow. Wychowanków *Alma Mater Ostroviensis*.

Kubiak Jerzy - ur. w 1954 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, dziennikarz.

W. Absolwent: TEM w Ostrowie Wlkp. (1974); Wydz. Elektrycznego, spec.: Przetwarzanie i Użytkowanie Energii Elektrycznej, Technika Światlna, PP (1980); Studium Pedagogicznego WOM w Kaliszu (1991); Studiów Podyplomowych na Wydz. Finansów i Stosunków Międzynarodowych SWSPiZ w Łodzi (2006); Studiów Podyplomowych w zakr. rynku pracy o spec. Doradztwo Zawodowe i Pośrednictwo Pracy na UW (2007).

Z. M.in.: w 1982 r. czł. red., a od stycznia 1983 do października 1989 red. nac. gazety zakładowej ZNTK „Wagon”; od listopada 1989 r. do stycznia 1991 r. zca red. nac. w „Gazecie Ostrowskiej”; w l. 1993-1995 naucz. matematyki i przysposobienia obronnego w I LO oraz przedmiotów zawodowych w wieczorowym Technikum Samochodowym i ZSZ w Ostrowie Wlkp.; od 1995 r. doradca zawodowy II st. - koordynator dział. Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej Woj. Urzędu Pracy w Poznaniu, Oddział Zamiejscowy w Kaliszu.

Publ. w czasop. M.in.: „Wagon”, „Gazeta Ostrowska”. M.in.: *Iwony Garbacz twórczość od kuchni*, „W” nr 13/1987 - o sztuce ostrowskiej malarki; *Lepiej rysować niż fotografować*, „W” nr 7/1988 - o niedostatecznej ilości materiałów fotograficznych w ostrowskim sklepie Fotooptyki; *Telefon nadziei*, „GO” nr 1, 7 stycznia 1990) - o uruchomieniu w 1990 r. w Ostrowie Wlkp. Telefonu Zaufania nr 988 dla osób i rodzin borykających się z problemem alkoholowym; *Za chlebem*, „GO” nr 7, 17 lutego 1991 - o zebrzących na ulicach Ostrowa Wlkp. Rumunach.

Inne przeds. W 1983 r. wraz z B. Goreckim, W. Grabowskim i S. Mikołajczykiem sprawca powstania wkładki „Sprawy Miejskie” w gazecie zakładowej ZNTK „Wagon”.

Org. społ. Od 2004 r. wiceprez. Stow. JIMIWAY Tow. Adoracji Bluesa i Rocka ‘70; od 2005 r. czł. Zarządu Polskiego Stow. Bluesowego.

Źródło: rel. bezp.

Kubicki Andrzej - ur. w 1954 r. we Wrocławiu. Działacz społeczny, numizmatyk. Od 1981 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent, m.in.: LO im. T. Kościuszki w Jarocinie (1973); socjologii na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu (1978); Studiów Podyplomowych z zakresu public relations w Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu (1996).

Z. W l. 1978-1997 prac. ZNTK w Ostrowie Wlkp., tamże m.in. w l. 1984-1991 kier. Działu Socjalnego; w l. 1997-2002 dyr. Centrum Kształcenia i Wychowania OHP w Pleszewie; w l. 2002-2008 prac. Koncernu Energetycznego „Energia” SA - Oddział w Kaliszu, Rejonowy Zakład Dystrybucji w Ostrowie Wlkp.; w l. 2008-2011 rencista; w 2011 r. ponownie prac. Koncernu Energetycznego „Energia” SA. w Ostrowie Wlkp.

Publ. Z synem K.A. Kubickim, kalendarium *Ostrów Wielkopolski. Fakty, ludzie, wydarzenia. 1945-1989*, Ostrów Wlkp. 2006; z R. Polerowiczem, *Katalog medali Ostrowa Wielkopolskiego*, Ostrów Wlkp. 1992 - nakł. wł.

Publ. w czasop. „Wagon”, „Gazeta Poznańska”, „Biuletyn Numizmatyczny”. M.in.: *Igrzyska na monetach*, „W” nr 14/1987; *Ostrowskie monety i żetony*, „GP” z 21 kwietnia 1993; *XXV-lecie ostrowskich numizmatyków*, „BN” nr 2/1994.

Inne publ. Wstęp do informatora wyst. *Dawne pieniądze na ziemiach polskich w zbiorach ostrowskich numizmatyków* (kurator L. Wawrzyniak), Wyd. KiS UM - Ostrów Wlkp. 1987. Teksty w katalogach wyst. współorganizowanych przez K.: *Ostroviana w zbiorach ostrowskich numizmatyków*, MMOW - Ostrów Wlkp. 1994; *Pieniądz papierowy ziem polskich w XX wieku*, OCK - Ostrów Wlkp. 1995.

Wyst. zb. M.in.: „Dawne pieniądze na ziemiach polskich w zbiorach ostrowskich numizmatyków”, Ratusz - Ostrów Wlkp. 1987; „Ostroviana w zbiorach ostrowskich numizmatyków”, MMOW - Ostrów Wlkp. 1994; „Pieniądz papierowy ziem polskich w XX wieku”, OCK - Ostrów Wlkp. 1995.

Inne przeds. W 1992 r. pomysłodawca, inicjator i do 1997 r. przew. plebiscytu Ostrowianin Roku.

Org. społ. M.in.: w l. 1981-1999 czł. Oddziału PTAN w Ostrowie Wlkp.; od 2009 r. czł. PTH w Kaliszu, Koło w Jarocinie.

Organy przedst. W l. 1994-1998 radny II kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW SdRP); w l. 1998-2002 radny III kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW SLD).

Źródła: rel. bezp.; informator wyst. *Dawne pieniądze na ziemiach polskich w zbiorach ostrowskich numizmatyków*, Ostrów Wlkp. 1987; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys...*, s. 273.

Kubicki Krzysztof Andrzej - ur. w 1978 r. w Jarocinie. Dziennikarz. Od 1981 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1997); Wydz. Zamiejscowego w Ostrowie Wlkp. SWSPiZ w Łodzi (2004).

Z. M.in.: w l. 2001-2002 sekr. red. „Panoramy Ostrowskiej”; w l. 2002, 2004 -2006 współprac. „Gazety Ostrowskiej”; w l. 2006-2010 czł. zesp. red. „Kuriera Ostrowskiego”. Zarazem: w l. 2006-2007 prac. Hotelu Villa Royal i restauracji Senator w Ostrowie Wlkp. oraz IPT Call Center

we Wrocławiu; od 2007 r. prac. biura prasowego Zarządu Dróg i Utrzymania Miasta we Wrocławiu.

Publ. Z ojcem A. Kubickim, kalendarium *Ostrów Wielkopolski. Fakty, ludzie, wydarzenia. 1945-1989*, Ostrów Wlkp. 2006.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, „Panorama Ostrowska”, „Kurier Ostrowski”, „Nasz Rynek”, „Nasza Gazeta”. M.in.: *Drogowskaz na życie*, „GO” nr 31, 8 sierpnia 1999 - o harcmistrzu A. Kornaszewskim; *Skandynawskie abc*, „PO” nr 5/2002 - o promocji literatury skandynawskiej w ostrowskiej BP; *Prezydenckie docenienie*, „KO” nr 56, 12 lipca 2006 - o trzynastym zapoczątkowanym w 1993 r. Dniu Animatora i Pracownika Kultury w Ostrowie Wlkp.; *Harcerz to brzmi dumnie*, „NR” nr 19/2006 - o 30. rocznicy utworzenia 22. Środowiskowej Drużyny Harcerskiej im. Zawiszków w Ostrowie Wlkp.; *Mamy proboszcza*, „NG” nr 2/ 2006 - wywiad z nowym proboszczem ostrowskiej parafii św. Pawła Apostoła ks. kanonikiem M. Niemierem.

Pr. red. „Gazeta Harcerska” (dod. w „Gazecie Ostrowskiej”) - red., także oprac. osobnego, poza „Gazetą Ostrowską”, dod. nr 1/2/2007 do „Gazety Harcerskiej” o historii ostrowskiej WOŚP pt. *Ostrowska Wielka Orkiestra*; „Panorama Harcerska” (dod. w „Panoramie Ostrowskiej”) - współred.; „Kurier Harcerski” (dod. w „Kurierze Ostrowskim”) - współred.

Inne przeds. W l. 1995-2002 czł. ostrowskiego sztabu WOŚP - corocznej akcji zbierania pieniędzy na zakup sprzętu medycznego animowanej przez J. Owsiaaka.

Org. społ. Od 1985 r. harcerz - od 2003 r. szef Zespołu Promocji i Informacji oraz czł. Komendy Hufca ZHP w Ostrowie Wlkp. Także: w 2003 r. wybrany czł. Rady Osiedla nr 4 im. Jana Pawła II w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; st. red. ww. pism; rel. D. Peśli.

Kuczkowski Krzysztof - ur. w 1955 r. w Gnieźnie. Poeta, eseista, wydawca. W 1981 r. zamieszkał w Sopocie, od 2009 r. mieszka w Gdyni-Orłowie.

W. Absolwent: II LO w Gnieźnie (1974); polonistyki na UAM w Poznaniu (1978).

Publ. Poezje: *Prognoza pogody*, MAW, Warszawa 1980; *Pornografia*, Galeria Autorska J. Kaji i J. Solińskiego, Bydgoszcz 1981; *Ciało, cień*, Galeria Autorska J. Kaji i J. Solińskiego, Bydgoszcz 1989; *Trawa na dachu*, Oficyna Sopot, Sopot 1992; *Pogo*, Gdańskie Tow. Przyjaciół Sztuki, Gdańsk 1993; *Widok z dachu*, Granit, Sopot 1994; z K. Szymoniakiem, *Stado. Nasza mała metafizyka*, Professional Music Press, Gdynia 1995; *Anioł i góra*, Galeria Autorska J. Kaji i J. Solińskiego, Bydgoszcz 1996; *Niebo w grudniu*, Galeria Autorska J. Kaji i J. Solińskiego, Bydgoszcz 1997; *Wieża widokowa* (wyb.), Professional Music Press, Gdynia 1998; *Tlen*, Tow. Przyjaciół Sopotu, Sopot 2003; z W. Kassem, *Pieśń miłości, pieśń doświadczenia*, Galeria Autorska J. Kaji i J. Solińskiego, Bydgoszcz 2006; *Dajemy się jak dzieci prowadzić nicości*, „Bernardinum”, Pelplin 2007; *Wiersze [masowe] i inne*, Tow. Przyjaciół Sopotu, Sopot 2010.

Słuch. W 2008 r. w Teatrze Polskiego Radia *Opowieść o Truposzu* (uprzednio, w 2007 r., pod tym tytułem performance wspólnie z muzykiem R. Puchowskim).

Pr. red. Ant. *Podróż do Gdańska. Jubileuszowa antologia wierszy*, 2009 - oprac., red.; dwujęzyczna ant. *Six Poets. Twenty-eight Poems* (Sześciu poetów. Dwadzieścia osiem wierszy), Tow. Przyjaciół Sopotu, Sopot 2011 - wyb., wstęp, red. (ant. wydana w ramach zał. przez K. serii lit. Biblioteka „Toposu” - ponad 60 ed.).

Zesp. red. Dwumiesięcznik literacki „Topos” - w 1993 r. zał. i od tego r. red. nac. wydawanego w Sopocie znaczącego w kraju pisma. Także: Magazyn Muzyków „Gitara i Bas” - w l. 1995-2005 red. nac.

Form. lit. Grupa Literacka „Drzewo” - zał. w 1977 r. m.in. wraz z K. Szymoniakiem, przekształcona następnie w Gnieźnieńską Grupę Poetycką „Drzewo”, a w 1980 r. w Niezależną Grupę Poetycką „Drzewo”.

Konkursy. M.in.: Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. R.M. Rilkego, współinicjator - Sopot 1997; Festiwal Poezji, organizator - Sopot 2001.

Nagr. M.in.: Nagroda „Wiatru od Morza” za zał. i red. czasop. „Topos” i serii Biblioteka „Toposu” przyznana podczas XXXVII Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego o Nagrodę Czerwonej Róży - Gdańsk 1997; Nagroda „Nowej Okolicy Poetów”, za dorobek poetycki - Rzeszów 2008.

Ostroviana. Om.: T. Gruchot, *Liryka ruchu i ruch liryczny. O poezji Krzysztofa Kuczkowskiego*, „Nowy Impuls” nr 12, 6 listopada 2002; W. Gawłowski, *Zwiastun słowa - o tomiku poetyckim Tlen*, „Nowy Impuls” nr 5, 2 maja 2003.

Pr. red.: W. Gawłowski, *Podania, życiorysy, legendy i baśnie*, Tow. Przyjaciół Sopotu, Sopot 2000 - proj. graf., red.; W. Gawłowski, *Prowincja ostrów miasta*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2008 - posł. *Poezja późnej godziny*; W. Gawłowski, *Lunapark nieśmiertelności*, Tow. Przyjaciół Sopotu, Sopot 2011 - red.

Spot. lit.: udział wraz z W. Kassem w festiwalu „Wszystko jest poezją”, także prezentacja pisma „Topos”, BP - 2004.

Konkursy: Turniej Jednego Wiersza, PIK, czł. jury - 2004, 2005; zainicjowany przez W. Gawłowskiego Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Struna orficka” im. W. Bąka pod patronatem prasowym dwumiesięcznika „TOPOS”, czł. jury - od 2006.

Źródła: <http://kultura.trojmiasto.pl/Krzysztof-Kuczkowski-a206.html> (dostęp: 10.08.2015);

<http://akant.org/34-archiwum/akant-luty-2014/3872-sawomir-krzyka-rodowisko-gnienieskie-1-niezalena-grupa-poetycka-drzewoq-1977-1985> (dostęp: 10.08.2015); rel. W. Gawłowskiego.

Kunicki Benedykt - ur. 1952 w Ostrowie Wlkp. Bluesman, propagator muzyki bluesowej.

W. Absolwent: TEM dla Pracujących w Ostrowie Wlkp. (1977).

Z. M.in.: od 1984 r. insp. kontroli w ZUS w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. W l. 1967-1973 czł. (śpiew, gitara, bas, perkusja) blues-rockowych grup: Max, Pralnia, Volt 3 (zesp. prowadzony przez G. Szwarca, na pocz. l. 70. występował na ogólnopolskich festiwalach „Rytmy nad Prosną” w Kaliszu i „Wielkopolskie Rytmy Młodych” w Jarocinie). W 1973 r. czł. grupy Quo (na Ogólnopolskim Festiwalu Młodzieżowej Muzyki Współczesnej w Kaliszu zesp. wystąpił przed Quintetem T. Stańki). W l. 1995-2003, po dwudziestoletniej przerwie w publicznej działalności muzycznej, lider, kompozytor, aranżer i autor większości tekstów zał. w 1994 r. ze wsparciem syna O. Kunickiego rhythm'n'bluesowej grupy Fire Band, która wystąpiła m.in. na: VI Przeglądzie Zespołów Rockowych „Bełchatów'95” w Bełchatowie, Przystanku Woodstock (I ed.) w Czymanowie, Jimiway Blues Festival w Ostrowie Wlkp., Bluesie nad Bobrem w Bolesławcu, Mayday Festival w Głogowie, Brok'n'roll Festival w Mielnie, Rawa Blues Festival w Katowicach. Zesp. prezentował się także w I i III programie PR, Radiu „Merkury”, telew. Polsat 2, TV Polonia i stacjach lokalnych TVP.

Nagrania. *Dream* - Studio Giełda, Poznań 1999; *The Way* - Studio Giełda, Poznań 2001; *Fire Band. Rhythm'n'blues life*, 2011 (dwupłytowy album zawiera nagrania studyjne i koncertowe zesp. z l. 1995-2003, OCK i Tow. Adoracji Bluesa i Rocka'70).

Jimiway Blues Festiwal. Pomysłodawca, inicjator i współtwórca wraz z synem O. Kunickim odbywającego się od 1994 r. w OCK festiwalu muzycznego Jimiway Blues Festiwal, który czytelnicy kwartalnika „Twój blues” uznali za wydarzenie 2007 r. - w 2000 r. po raz pierwszy jako hymn festiwalu zaprezentowano utwór J. Hendrixa *Who knows* w wykonaniu ostrowskich

vipów, wśród których m.in. na gitarze basowej grał J. Wardawy, na organach M. Czemplik i Z. Piekarski, w chórze śpiewali m.in. A. Kornaszewski, P. Maleszka i A. Strykowski, a całości dopełniła grupa Fire Band.

Inne przed. Od 2000 r. współorganizator wielu koncertów bluesowych, m.in. w l. 2007-2009 z okazji Polskiego Dnia Bluesa. Także: inicjator i organizator odbywającego się w l. 2006-2007 w OCK Festiwalu Blues Colours.

Om. Hasło *Fire Band*, w: M. Jakubowski, M. Szalbierz, *Blues w Polsce. Encyklopedia muzyki popularnej*, 1997.

Org. społ. W 1994 r. wraz z synem współzał. i prez. Stow. „Jimiway - Tow. Adoracji Bluesa i Rocka'70”; w 2000 r. współzał. i od 2008 r. wiceprez. Polskiego Stow. Bluesowego; od 2009 r. czł. The Blues Foundation w USA.

Źródła: rel. bezp.; M. Jakubowski, M. Szalbierz, *Blues w Polsce. Encyklopedia muzyki popularnej*, Oficyna Wydawnicza Atena, 1997, s. 86; książeczka albumu CD *Fire Band. Rhythm'n'blues life*, Ostrów Wlkp. 2011.

Kwiatkowski Leon - ur. w 1910 r. w Hamburgu (Niemcy), zm. w 1998 r. w Ostrowie Wlkp. Animator amatorskiego ruchu teatralnego. Od 1920 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent Szkoły Wydziałowej w Ostrowie Wlkp.

Z. W l. 1930-1975 (do emerytury) m.in. insp. w Obwodowym Urzędzie Pocztowym nr 1 w Ostrowie Wlkp.

Dział. teatr. Czł. zał. przez M. Grześczyka i J. Balickiego w 1952 r. w PDK ZZ zesp. Teatralnego - reż. sztuki *Las* A. Ostrowskiego, 1953. Kier. Teatru Amatorskiego DKK - reż. m.in.: operetki *Tam, gdzie skowronek śpiewa* F. Lehara (strona wokalna L. Kaczmarek, kier. muzyczne E. Kwaśniewski, choreografia J. Balicki, scenogr. T. Radomski - zesp. wykonawczy liczył 40 osób i 18 czł. orkiestry), 1957; sztuki *Wszędzie są studnie* T. Karpowicza, 1961. Zca kier. i kronikarz reaktywowanego przez M. Grześczyka w 1970 r. w ODK zesp. pod nazwą KMS - reż. sztuk: *W czepku urodzona*, Z. Skowrońskiego, 1971; *Latające dziewczęta* M. Camoiettiego 1972. Kier. KMS (po odejściu M. Grześczyka) - reż. sztuk: *Antygona* Sofoklesa, 1973; *Skąpiec* Moliera, 1974; *Ktoś nowy* M. Domańskiego, 1975.

Źródła: rel. syna W. Kwiatkowskiego; E.S., „*Ostrowska Operetka*” *rozpocznie wkrótce swe tournée artystyczne*, „Głos Ostrowski” nr 6/1957; *V Konferencja...*, s. 74-80; *Ostrowski Sejmik...*, s. 54-55.

Kwieciński Jerzy - ur. w 1920 r. w Warszawie. Dziennikarz. W 1968 r. zamieszkał w Łodzi.

W. Absolwent: Gimnazjum i LO im. T. Kościuszki w Kaliszu (1939); Wydz. Lekarskiego UJ w Krakowie (1946), gdzie też zaliczył 2 l. studiów na tamtejszym Wydz. Humanistycznym.

Z. M.in.: w l. 1949-1952 kier. Działu WDK ZZ w Krakowie; w l. 1951-1953 współprac. „Gazety Krakowskiej”; w l. 1954-1958 zca kier. red. PZWL w Warszawie; w 1957 r. czł. komitetu zał. i sekr. red. „Ziemi Kaliskiej”- przedstawiciel red. w Warszawie; w l. 1959-1960 red. „Żołnierza Polskiego” w Warszawie; w l. 1961-1962 st. red. w Państwowych Zakładach Wydawnictw Szkolnych w Warszawie; w 1962 r. kier. PBP w Kaliszu; w l. 1962-1968 red. nacz. „Południowej Wielkopolski”.

Publ. w czasop. M.in. „Południowa Wielkopolska”. M.in.: *Alarm dla kultury*, „PW” nr 5/1963 - o słabym poziomie różnych kulturalnych przedsięwzięć w Ostrowie Wlkp. (*Przywykliśmy już niestety do następnych dumnych podsumowań: Zespół taki a taki pracuje dobrze, ponieważ w ostatnim okresie wystąpił wiele razy. Nasuwa się od razu natrętne pytanie - a może to źle, że aż tyle razy się produkował, a może lepiej, żeby się w ogóle ludziom nie pokazywał?*); *Muzeum na czarnej godzinę*, „PW” nr 12/1963 - o statusie i stanie znajdujących się w Odolanowie

ostrowskich muzealiów; *Z Marianem Kostrzewskim o fotografice*, „PW” nr 8/1967; *Wyciąg z rodowodu*, „PW” nr 6/1979 - o ostrowskich l. wydawanej od 1977 r. w Kaliszu „Południowej Wielkopolski”.

Źródła: rel. H. Krystka - dyr. Arch. Państwowego w Poznaniu; J. Mąkosza, *Ludzie ze stopki „Ziemi Kaliskiej” 1957-1992*, Kalisz 1992, s. 4, 8.

Leraczyk Andrzej - ur. w 1951 r. w Goraju Zamku w Puszczy Noteckiej. Urzędnik samorządowy, działacz i animator kultury, poeta schowany *za cudzym językiem, acz imponujący udatnością stylizacji* (P.Ł.). W l. 1955-1965 mieszkał w Mojej Woli, od 1965 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1969); filologii polskiej na Wydz. Filologicznym UW (1974); Studium Podyplomowego w zakr. menedżer kultury w SGH w Warszawie (1998); Studium Podyplomowego w zakr. zarządzanie kulturą organizowanego przez Związek Miast Polskich w Warszawie (2008). W 1994 odbył zawodowy staż w zakr. zarządzania kulturą w Lucernie (Szwajcaria).

Z. W l. 1974-1976 dziennikarz „Wieczoru Wrocławia”; w l. 1977-1978 kier. Działu Doskonalenia Kadr w WDK w Kaliszu; w l. 1978-1990 kier. Wydz. KKFiT, w l. 1990-1994 kier. Wydz. OKiR, w l. 1994-2008 naczelnik Wydz. KiS, od 2008 r. naczelnik Wydz. KSiPP UM w Ostrowie Wlkp. Także: od marca do lipca 1993 r. p.o. red. nacz. „Gazety Ostrowskiej”.

Publ. Wiersze: z W. Gawłowskim i A. Kiełb-Szawułą, *Prowincja liryczna. Antologia spotkań po godzinach*, red. T. Gruchot, Wyd. Galeria, Ostrów Wlkp. 2003. Także wiersze: *Jesienne rumowisko, czyli jak Quasimodo budował wewnętrzny spokój na klawiaturze*, w: *XV Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, Ostrów Wlkp. 1996; *Serdeczne strofy*, Oficyna Konfraterni Poetów, Kraków 1999 - ed. zb. (pokłosie I, II i III Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego „O ludzką twarz człowieka”); *Zaproszenie czyli wspaniałomyślne ryzyko Pana w podróży do królestwa miłości*, w: *25 lat pontyfikatu Jana Pawła II. W hołdzie dostojnemu jubilatowi*, kat. wyst., MMOW, Ostrów Wlkp. 2003.

Inne publ.: z I. Perz i W. Suszyckim, *30 lat działalności muzycznej w Zespole Szkół Technicznych w Ostrowie Wielkopolskim 1966-1996*, Komitet Organizacyjny Jubileuszu i ZST, Ostrów Wlkp. 1996; *Odszedł w świat ciszy...*, w: *XVI Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, Ostrów Wlkp. 1997 - wspomnienie o A. Dworzeckim, zm. w 1997 r. dyrektorze Filharmonii Poznańskiej i prez. Tow. Muzycznego im. H. Wieniawskiego; z K. Niełacnym i W. Suszyckim, *Patroni ostrowskich ulic*, BP, Ostrów Wlkp. 2008; z M. Kmiecikiem i W. Suszyckim, *Ostrów Wielkopolski. Kalendarium 2009. Kultura, sport, turystyka*, Wydz. KSiPP UM, Ostrów Wlkp. 2009; z W. Suszyckim, *Ostrów Wielkopolski. Kalendarium 2010. Kultura, sport, turystyka*, Wydz. KSiPP UM, Ostrów Wlkp. 2010.

Ant. poet. Wiersze w ed.: *Świadectwo obecności*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1996; *Ostrowskie adresy poetyckie*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2006.

Publ. w czasop. M.in.: „Wagon”, „Ostrowskie Litteraria”, „Gazeta Ostrowska”, „Nowy Impuls”, „Głos Wielkopolski”, „Gazeta Wyborcza”, „Ostrowskie Studia Judaistyczne”. M.in.: *Norwid XX wieku*, „W” nr 14/1983 - o ogólnopolskiej sesji naukowej w KMPiK poświęconej życiu i twórczości W. Bąka; *Od wydawcy słów kilka...*, „OL”, kwiecień 1989 - o oczekiwaniach związanych z red. przez W. Banacha pismem lit.; *Chopin w barwach jesieni po raz czternasty*, „GO” nr 35, 3 września 1995 - o kolejnej ed. festiwalu muzycznego w Antoninie; *Wspomnienie. Wincenty Broniów-Orliński*, „GW” nr 299/2006 - o zm. w 2006 r. związanym z Ostrowem Wlkp. działaczu niepodległościowym; wraz z W. Suszyckim, *Adaptacja ostrowskiej synagogi na Europejskie Centrum Trzech Kultur*, „OSJ”, t. I, 2007- o rewaloryzacji bóżnicy, *pod którą*

położono kamień węgielny 150 lat temu - 7 kwietnia 1857 r., i która była jednym z największych gmachów, *jakie wzniesiono w przeszłości w Ostrowie*. Wiersze (m.in. pod ps. Albert Landzenberg): *Taksacja uczuć, czyli o nieużytkach miłości które wnoszą się do nas*, „NI” nr 2/2002; *Przyjemna myśl o Nicosiu*, „NI” nr 7/2002.

Om. w czasop. P. Łuszczkiewicz, *Poetycki Ostrów Wielkopolski*, „Rocznik Kaliski”, t. XXVI, 1999; T. Gruchot, *Prowincja „pro futuro”*, w: W. Gawłowski, A. Kiełb Szawuła, A. Leraczyk, *Prowincja liryczna. Antologia spotkań po godzinach*, Ostrów Wlkp. 2003; W. Banach, *Ostrów Wielkopolski pod znakiem pegaza*, Ostrów Wlkp. 2005.

Pr. ed. i red. M.in.: *Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, książki programowe wyd. od 1997 r. (pierwotnie od 1982 r. - w cz. „Dni Chopinowskich” - jako brosz.) oraz inne wyd. festiwalowe - od 1997 r. red. wraz z C. Janiszewskim i W. Suszyckim; „Ostrowskie Litteraria” - Wyd. KKFiT UM i MMOW, Ostrów Wlkp. 1989; monografia *Ostrów Wielkopolski. Dzieje miasta i regionu*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1990 - czł. komitetu red.; *Ostrowski folder informacyjno-reklamowy Ostrów Wielkopolski*, OCK, Ostrów Wlkp. 1994 - współzał. i red. wraz z R. Balickim i W. Banachem; M. Grześczyk, teka rys. *Ostrów Wielkopolski zatrzymany w czasie*, Ostrów Wlkp. 1995 - wyb. rys. wraz z E. Janiszewską; W. Banach, album *Powiat ostrowski w dawnej pocztówce do 1939 roku*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1999 - kons., współpr. merytoryczna z B. Jarosz i W. Suszyckim; M. Trachimowicz, *Wojenne wspomnienia młodego kresowiaka*, UM, Ostrów Wlkp. 2006 - red. z W. Suszyckim; H.F. Nowaczyk, *Chopin na traktach Wielkopolski Południowej*, t. I serii „Chopin. Antonin”, CKiS w Kaliszu, Stow. „Wielkopolskie Centrum Chopinowskie - Antonin” w Ostrowie Wlkp., Kalisz 2006 - czł. zesp. red. wraz z H.F. Nowaczykiem, B. Fibingier, L. Łyszczak i W. Suszyckim; brosz. *X Międzynarodowe Chóralne Spotkania Przyjaźni. Ostrów Wielkopolski*, Ostrów Wlkp. 2007 - red. z E. Janiszewską i W. Suszyckim; „Ostrowskie Studia Judaistyczne”, t. I, 2007 - czł. komitetu red.; *Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, Antonin 2009 - oprac. *Wykonawcy Ogólnopolskich Dni Chopinowskich (1982-1986) i Międzynarodowych Festiwali „Chopin w barwach jesieni” 1987-2008*; monografia *Ostrów Wielkopolski - ilustrowane dzieje miasta*, GMOW i MMOW, Ostrów Wlkp. 2009 - sekr. zesp. red.; *Ostrów Wielkopolski. Kalendarium 2009. Kultura, sport, turystyka*, Wyd. KSiPP UM, Ostrów Wlkp. 2009 - red., współpr. W. Suszycki, M. Kmiecik; *Ostrów Wielkopolski. Kalendarium 2010. Kultura, sport, turystyka*, Wyd. KSiPP UM, Ostrów Wlkp. 2010 - red., współpr. W. Suszycki, I. Banach, M. Kmiecik; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys dziejów samorządu miasta*, BP, GMOW, Ostrów Wlkp. 2010 - sekr. zesp. red.

Spot. lit. M.in.: promocja wraz z W. Gawłowskim, T. Gruchotem, A. Kiełb-Szawułą i C. Janiszewskim tomiku *Prowincja liryczna. Antologia spotkań po godzinach*, kawiarnia „Literacka” - Ostrów Wlkp. 2003.

O L. w lit. Kazimierz Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006.

Przeds. muz. Miłośnik muzyki poważnej - od 1979 r., kierując Wyd. Kultury UM, w pierw wraz z OTK wspierał, a z czasem współorganizował animowane od 1960 r. przez K. Pussaka, „Ostrowskie Koncerty z Lilijką”, zaś nawiązana wówczas współpr., w której L. brał na siebie sprawy organizacyjne podejmowanych przedsięwzięć muzycznych, a K. Pussak zajmował się ich stroną artystyczną, rychło zaowocowała „nowym obliczem” (profesjonalna promocja, wydawnictwa) ostrowskiego życia muzycznego i faktycznym przeniesieniem pod koniec l. 70. jego centrum do zbudowanego w l. 1821-1826 według proj. berlińskiego architekta K.F. Schinkla pałacu myśliwskiego w Antoninie - letniej rezydencji A. Radziwiłła, w której książkę gościł młodego F. Chopina.

W 1979 r. inicjator wraz z K. Pussakiem koncertów organizowanych w książęcym pałacu w rocznice urodzin i śmierci Chopina, w tym też r. inicjator organizowanych tamże również z K. Pussakiem pierwotnie pod egidą OTK, Krajowego Biura Koncertowego i Kaliskiego Tow. Muzycznego „Koncertów niedzielnych”, w 1983 r. przemianowanych na „Konfrontacje Chopinowskie” i organizowanych (także po śmierci K. Pussaka w 1991 r.) do 2000 r. przy współudziale B. Fibingier. W l. 1982-1986 organizator z K. Pussakiem (od 1983 r. również z B. Fibingier) w Antoninie pod szyldem OTK i WDK „*Dni Chopinowskich*”, w cz. których koncertowała plejada gwiazd polskiej sceny muzycznej, m.in.: pianiści L. Grychtołówna (1982), E. Kowalik (1982), P. Paleczny (1983), B. Hesse-Bukowska (1983), J. Olejniczak (1985), M. Małygin (Francja, 1986); skrzypek J. Skramlik (1985), wiolonczelista R. Jabłoński (1984); śpiewak A. Hiolski baryton (1985), inaugurowały zaś całe przedsięwzięcie w ODK zesp. muz., m.in. Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Poznańskiej pod dyr. R. Czajkowskiego (1985), a anonsowały plakaty autorstwa znakomitych artystów plastyków, m.in.: A. Pągowskiego (1983) i T. Gaworzewskiego (1984).

Festiwal „Chopin w barwach jesieni”. Od 1987 r. w Pałacu Myśliwskim Książąt Radziwiłłów organizator wraz z K. Pussakiem (zm. w 1991 r.) i B. Fibingier powstałego w miejsce „Dni Chopinowskich” Festiwalu „Chopin w barwach jesieni” (skład Biura Festiwalowego: dyr. L., kier. artystyczny K. Pussak, kier. Biura B. Fibingier, sekr. M. Frąszczak), od 1985 r. - już w cz. „Dni Chopinowskich” - dopełnianego koncertem pomysłu K. Pussaka pt. „Chopin w aksamicie nocy”. Festiwal, od 1993 r. organizowany w formule ogólnopolskiej, a od 1994 r. w międzynarodowej, od 2001 r. odbywa się pod egidą Stow. „Wielkopolskie Centrum Chopinowskie - Antonin” w Ostrowie Wlkp. i CKiS w Kaliszu, wystąpili zaś na nim m.in.: pianiści B. Hesse-Bukowska (1998, 2002); E. Poblócka (1987), C. Maillols (Francja, 1988), K. Kenner (USA, 1988), T. Szabanowa (ZSRR, 1989), E. Kowalik (1990), A. Harasiewicz (1994), L. Angelów (Bułgaria, 1995), H. Czerny-Stefańska (1997), G. Sokolov (Rosja, 1998), M. Laforet (2000), R. Blechacz (2004), K. Jabłoński (2007), Mei-Ting-Sung (USA, 2008), A. Korsantia (Gruzja/USA, 2009), Hing-Yun Hu (Tajwan, 2010), Dang Thai Son (Wietnam/Kanada, 2011); skrzypkowie K.A. Kulka (1989), B. Nizioł (1993), V. Brodski (1994), M. Padovani (Szwajcaria, 1994), K. Danczowska (1995), K. Jakowicz (2003); wiolonczeliści A. Bauer (1988), R. Jabłoński (1996), A. Klocek (1997), M. Maisky (Izrael, 2001), I. Monighetti (Rosja, 2006), D. Musielak (2009); śpiewacy L.A. Mróz bas (1988), E. Podleś kontralt (1988), A. Hiolski baryton (1989), S. Wojtowicz sopran (1991), Z. Donat sopran koloraturowy (1992), I. Kremling sopran (Niemcy, 1996), G. Bradley sopran liryczno-koloraturowy (USA, 1997), S. Toczyska mezzosopran (1999), J. Raé alt (2004), W. Ochman tenor (1987, 1990, 2008), H. Kearns sopran (Irlandia, 2011). Udział w festiwalu wzięły także m.in. Orkiestra Kameralna Polskiego Radia Amadeus pod dyr. A. Duczmal (1999), Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Kaliskiej pod dyr. A. Klocka (2002, 2006, 2007, 2008, 2009), Sinfonia Varsovia pod dyr. J. Maksymiuka (2006), zaś recytacjami koncerty m.in. uświetniły aktorki M. Zawadzka (1991), T. Budzisz_Krzyżanowska (1992), A. Dymna (2001), A. Polony (2010) oraz aktorzy K. Majchrzak (1999), J. Nowicki (2009), J. Trela (2011).

W ramach festiwalu: w 1988 r. odbyło się Międzynarodowe Seminarium Muzykologiczne Tow. im. F. Chopina; w 1992 r. melomani mogli obejrzeć film *Błękitna nuta* w reż. A. Żuławskiego poświęcony burzliwym relacjom między Chopinem i G. Sand a w 2007 r., po raz pierwszy w Polsce, *Legendę miłości* - obraz o uczuciu łączącym E. Radziwiłłównę z księciem pruskim, późniejszym cesarzem Wilhelmem I, zrealizowany przez P. Martina w 1938 r. w niemieckiej wytwórni filmowej UFA, notabene nie wyświetlany w III Rzeszy „z powodów politycznych”. Festiwalowi towarzyszyły także organizowane okolicznościowe wyst. fotograficzne i plastyczne

(m.in. od 1993 r. z inicjatywy B. i Cz. Wosiów doroczna Międzynarodowa Wystawa Ekslibrisu Muzycznego „Antonin”) oraz zamawiane plakaty autorstwa m.in.: R. Szayby (1987, 2009), J. Bendziechy (1990), P. Łopatki (1994), R. Olbińskiego (1998), S. Eidrigeviciusa (1999), W. Świerzego (1996), L. Mądzika (2000) - festiwalowa kolekcja plakatu antonińskiego otrzymała nagrodę Roku Chopinowskiego 1999 przyznaną przez Muzeum Plakatu w Wilanowie. W l. 1997 i 2006 do festiwalowych książek programowych dołączono płyty CD z nagraniami utworów F. Chopina w wykonaniu m.in. B. Hesse-Bukowskiej, Reginy Smendzianki, K. Kennera i K. Kulki (w 2006 r. w książeczce płytowej pomieszczono teksty W. Suszyckiego oraz H.F. Nowaczyka, a płytę wydało Wyd. Fonograficzne POLMUSIC w Warszawie pod red. A. Bronarskiego przy współpr. L., B. Fibingier i W. Suszyckiego).

Inne przeds. muz. W Antoninie: organizator wraz z B. Fibingier i M. Frąszczak zapoczątkowanego w 1988 r. przez Wydz. KiS UM w Ostrowie Wlkp. wraz z Krajowym Biurem Koncertowym i WDK w Kaliszu Turnieju Pianistów Stypendystów Zagranicznych o nagrodę im. Księcia A. Radziwiłła; inicjator organizowanych od 1993 r. corocznych „Koncertów Karnawałowych” organizowanych pocz. przez Tow. Miłośników Chopina i CKiS w Kaliszu, następnie przez Stow. Wielkopolskie Centrum Chopinowskie - Antonin w Ostrowie Wlkp. W Ostrowie Wlkp.: w 2002 r. wskrzesiciel pod egidą Stow. „Wielkopolskie Centrum Chopinowskie - Antonin” „Ostrowskich Zaduszek” organizowanych w l. 70. i 80. przez Chór Nauczycielski im. S. Wiechowicza pod dyr. F. Tomaszewskiego, także inicjator Ogólnopolskiego Festiwalu Wielkanocnego „Ciemna Jutrznia”.

Konkursy lit. M.in.: „Walentynkowy wiersz miłosny”, BP, czł. jury (wraz z bibliotekarką A. Lisiecką, dyr. ostrowskiej BP A. Derewieckim, instr. teatralnym P. Szczepaniakiem) - Ostrów Wlkp. 2002

Konkursy plast. M.in.: konkurs „Mój dom, moja szkoła, moje miasto”, Klub Nauczyciela, czł. jury (wraz z plastykami M. Kryjom i C. Wosiem) - Ostrów Wlkp. 1997.

Wyst. M.in.: w 1998 r. inicjator prezentacji wraz z E. Matecką twórczości ostrowskich plastyków J. Bendziechy, P. Łopatki i J. M. Kopeckiego w GSW BWA w Ostrowie Wlkp.; w 2003 r. kurator wyst. obrazów T. Gaworzewskiego pt. „Portret historyczny” w MMOW.

Przeds. rad. i telew. Współpr. z kaliskim Radio „Centrum” i ostrowską Telewizją Proart.

Dział. sport. W l. 1965-1973 sędzia lekkoatletyki.

Inna dział. kult. M.in.: w 1983 r. organizator wraz z KMPiK w Ostrowie Wlkp., ODK, Teatrem im. W. Bogusławskiego i Oddziałem Woj. Stow. „Pax” w Kaliszu Ogólnopolskiej sesji naukowej „Wojciech Bąk - życie i twórczość” (m.in. prelekcję *Dramaturgia Wojciecha Bąka w ujęciu komparatystycznym* wygłosił prof. L. Eustachiewicz, zaś w ODK Scena Propozycji kaliskiego teatru przedstawiła sztukę W. Bąka *Piłat, albo wybór racji* w adaptacji i reż. Z. Wardejna). W l. 80. faktyczny, nie tylko z racji urzędniczej funkcji, organizator Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego (L. wraz z wiceprezydentem miasta W. Popławskim prowadził w Ministerstwie Kultury i Sztuki w Warszawie rozmowy dotyczące jego powstania, sam natomiast załatwiał kwestie administracyjne i sprawy związane z adaptacją przeznaczonych na muzeum ratuszowych wnętrz, sprawował nadzór nad wykonywanymi w nich pracami, zabiegał o ich podstawowe wyposażenie m.in. w meble i gabloty, a także skierował do pracy w tworzonej placówce, jeszcze przed objęciem jej w maju 1988 r. przez W. Banacha, pierwsze trzy osoby, m.in. plastyka i pracownicę do obsługi księgowości). W 1988 r. kier. zespołu organizacyjnego Sejmiku Kulturalnego zwołanego w Ostrowie Wlkp. w 25-lecie OTK (w sejmiku wziął udział ówczesny minister kultury A. Krawczuk). W 1989 r. czł. zespołu problemowego ds. nazewnictwa ulic przy MRN (Uchwałą nr X/63/89 dokonano w mieście pierwszych zmian, nadając zmienianym nazwom najczęściej imiona polskich patriotów, szczególnie tych, których

pamięci nie czczono w minionej epoce, A.F., M.K.). W l. 1990-2006 czł. Komisji ds. nazewnictwa ulic i placów oraz kultywowania tradycji lokalnych RM w Ostrowie Wlkp. W 1993 r. pomysłodawca „Gwiazdki na Rynku” - organizowanej corocznie przez Stow. „Ostrowianie dzieciom specjalnej troski” największej w Południowej Wielkopolsce imprezy charytatywnej pt. „Zapał światło ponad nami”. Także: kronikarz rodu Leraczyków i organizator zjazdów rodzinnych. W 1999 r. sprawca wraz z C. Nowakowskim sprowadzenia do Antonina światowej marki fortepianu firmy Steinway & Sons ufundowanego jako „dar dla narodu polskiego” przez W. Broniwoja-Orlińskiego.

Org. społ. M.in.: w l. 1980-1996 ławnik w Sądzie Rejonowym w Ostrowie Wlkp.; od 1986 r. czł., a w l. 1986-2003 wiceprez. zarządu reaktywowanego Koła Tow. im. F. Chopina w Ostrowie Wlkp.; od 1990 r. sekr. Stow. „Ostrowianie dzieciom specjalnej troski”; od 1993 r. czł. kapituły corocznego plebiscytu Ostrowianin Roku (w pierwszym, zorganizowanym w 1992 r. zajął drugie miejsce wspólnie z ks. T. Szmytem - tytuł przypadł mistrzowi krawieckiemu i kupcowi W. Grześczykowi); od 1999 r. prez. Koła Przyjaciół Nordhausen w Ostrowie Wlkp.; w 2001 r. współzał. Stow. „Wielkopolskie Centrum Chopinowskie - Antonin”, dyr. Biura tego Stowarzyszenia; w l. 2003-2004 sekr. Komitetu Organizacyjnego Obchodów 600-lecia miasta Ostrowa Wlkp.; od 2006 r. czł. OTG; od 2006 r. czł. Stow. „Przyjaciele Ostrowskiej Synagogi”; od 2008 r. czł. Rady MMOW; czł. PZF.

Organy przedst. W l. 2002-2006 radny II kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KWW Porozumienie Centroprawicy Nasze Miasto-Nasz Powiat-Nasza Gmina); w l. 2006-2010 radny III kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW PO); od 2010 r. radny IV kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW PO) - przew. Rady Powiatu Ostrowskiego.

Tyt. hon. Honorowy Członek Klubu Jeździeckiego Hufnal w Ostrowie Wlkp., 1980.

Nagr. XIX Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. H. Poświatowskiej, III nagr. - Częstochowa 1995; Ogólnopolski Konkurs Poetycki „O ludzką twarz człowieka”, nagr. oraz wyr. publikacją w tomiku *Serdeczne strofy* - Kraków 1999.

Źródła: rel. bezp.; brosz. *5 lat Sekcji Jeździeckiej Hufnal*, Ostrów Wlkp. 1984; S. Mikołajczyk, *Najlepszego wybierze publiczność*, „Wagon” nr 10/1988; A. Gibasiewicz, *Naczelnik poeta!*, „Gazeta Ostrowska” nr 49, 10 grudnia 1995; P. Łuszczkiewicz, *Posłowie*, w: *Świadectwo obecności. Antologia*, Ostrów Wlkp. 1996, s. 73; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006, s. 254; *Patroni ostrowskich ulic*, Ostrów Wlkp. 2008, s. 123; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys...*, s. 95-97; A. Leraczyk, *Wykonawcy Ogólnopolskich Dni Chopinowskich i Międzynarodowych Festiwalu „Chopin w barwach jesieni”*, w: *33 Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, Ostrów Wlkp. 2014, s. 180-187; rel. Janiny Woźniak - czł. Koła Przyjaciół Nordhausen.

Lewicki Marek - ur. w 1961 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, wydawca.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1980); Wydz. Matematyczno-Fizyczno-Chemicznego w zakr. matematyki: spec. nauczycielska, UW (1985).

St. nauk. Dr nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki (1999) - st. uzyskany na Wydz. Historyczno-Pedagogicznym UO.

Z. M.in.: w l. 1985-1990 naucz. matematyki w SP w Daniszynie; w l. 1990-1994 dyr. w SP w Gorzycach Wielkich; w l. 1994-1996 naczelnik Delegatury Zamiejscowej w Ostrowie Wlkp. Kuratorium Oświaty w Kaliszu; w l. 1994-1999 naucz. matematyki, w l. 1999-2007 wicedyr., od 2007 r. dyr. I LO w Ostrowie Wlkp.. Także: w l. 2005-2010 st. wykładowca na WPA UAM w Kaliszu.

Publ. Wraz z ostrzeszowskimi matematykami R. Kaliną i T. Szymańskim, *Matematyka z sensem. Arkusze maturalne. Zakres podstawowy*, Wyd. Sens, Poznań 2010. Także: *Postęp i innowacje*

edukacyjne, w: *Problemy edukacji*, I LO w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. 1995; *Nauczyciel w społeczeństwie edukacyjnym*, w: *Refleksje o edukacji*, I LO, Wyd. Galeria, Ostrów Wlkp. 2006 - o współczesnym pedagogu, który musi w swej roli zawodowej osiągnąć stan twórczego jej przekraczania, który charakteryzuje się m.in. krytycznym posługiwaniem wiedzą i jednocześnie łamaniem konwencji przy pełnej, świadomej odpowiedzialności za wyniki kształcenia i tym samym wychowania; *Wstęp* (z J. Wojciechowskim) oraz *Warszawska „wyprawa” do Marka Karewicza*, w: *Ostrowskie przystanki Krzysztofa Trzcńskiego Komedy*, I LO, Wyd. Galeria, Ostrów Wlkp., 2010, i tamże, *Wstęp* .

Ant. poet. Wiersze, m.in. *Cisza*, *Dotyk*, *Niepewność*, w: *Ostrowskie adresy poetyckie. Świadectwo obecności II*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2006.

Publ. w czasop. „Nowa Szkoła”, „Edukacja i Dialog”, „Kronika Wielkopolski”, „Studia Pedagogiczno-Artystyczne WPA UAM”, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego”, „Nowy Impuls”. M.in.: *Uczeń i nauczyciel. Innowacyjne działania edukacyjne w Ostrowie Wielkopolskim*, „KrW” nr 2/1995 - o inicjatywach edukacyjnych ostrowskiej Delegatury Kuratorium Oświaty, m.in. powołaniu Klubu Nauczycieli Aktywnych; *Transgresja i wyobraźnia. Przekraczanie i rozwój swoich możliwości edukacyjnych*, „ROTN” nr 2, 2007 - o podstawowych determinantach kształtowania postaw kreatywnych w procesie edukacyjnym. Wiersze: *Wracać*, *Może kiedyś*, „NI” nr 2, 6 lutego 2006.

Pr. ed. i red. Seria wyd. *Problemy edukacji* (1995-1998) - zał. i red.; seria wyd. *Refleksje o edukacji* (od 2006 r.) - zał. i red.; *Ostrowskie przystanki Krzysztofa Trzcńskiego Komedy* - red. wspólnie z J. Wojciechowskim.

Om. w czasop. M.in.: H. Olejnik, *Nauczyciel z doktoratem*, „Gazeta Ostrowska” nr 40, 3 października 2007.

Org. społ. M.in.: w 1991 r. współzał. i czł. KNA w Ostrowie Wlkp.; w l. 1990-1992 czł. i wykładowca OTO; czł. powołanego w 1993 r. zesp. realizującego program dla szczególnie uzdolnionych uczniów szkół podstawowych pt. „Warsztaty Matematyczno-Informatyczne”; od 2007 r. czł. OTN.

Źródło: rel. bezp.

Litwin Bogdan - ur. 1948 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2006 r. w Ostrowie Wlkp. Artysta plastyk - malarz, rysownik.

W. Absolwent: Liceum Sztuk Plastycznych w Poznaniu (1969). W l. 1969-1972 studiował w PWSP w Poznaniu.

Z. M.in.: po porzuceniu studiów plastyk zakładowy w ZAP; od 1 lipca do 30 września 1977 r. plastyk w KMPiK w Kaliszu.

Char. twórcz. *W quasi-delirycznej optyce Bogdana Litwina centralne miejsce zajmuje uwikłany w egzystencjalne horrendum człowiek, którego malarz najczęściej przedstawia w pełnych ekspresji, a zarazem ciężących ku rudymentom geometrii formach. Mimo malarskiej biegłości jego specjalnością był rysunek satyryczny. Potrafił w nim zaskoczyć widza lapidarnie ujętym tematem, ale też rozbudowaną plastycznie narracją. Układem kresek, wzajemnymi ich relacjami i stosownie dozowanym zaczerwienieniem uzyskiwał oddające fakturę przedstawianych rzeczy efekty światłocieniowe, a stąd i zgoła mimetyczne, dzięki czemu obok szkicowanych ad hoc rysunków w jego tece pojawiały się też detalicznie dopracowane realistyczne przedstawienia.*

Publ. w czasop. Rysunki: „Gazeta Młodych”, „Gazeta Ostrowska”, „Gazeta Poznańska”, „Polityka”, „Południowa Wielkopolska”, „Prawo i Życie”, „Reklama”, „Zarządzanie”, „L’Estocade” (Francja), pismo polonijne „Przegląd Tygodnia” (Frankfurt n. Menem, Niemcy), „Impuls”, „Nowy Impuls”. M.in.: stała rubryka *a oliwa wypływa* oraz rysunki do humoresek E.

Kishona - m.in. do humoreski *Potrzebuję agenta*, PW nr 12/1986; cotygodniowe rysunki, „PT” (tu: obszerna prezentacja innych prac L. w nrze 4/1990); regularny cykl *Plan Petera*, „Z”; w l. 1989-1993 stała współpr., „GO”; w l. 2002-2006 comiesięczne rysunki celnie puentujące zamieszczane artykuły i felietony, „NI”.

Zesp. red. M.in.: „Impuls” - w 2001 r. stały współprac.; „Nowy Impuls” - w l. 2002-2006 czł. zesp.

Wyst. ind. M.in.: KMPiK - Ostrów Wlkp. 1977; WDK - Kalisz 1977; KMPiK - Kalisz 1988. Galerie niemieckie: Sömmerda 1989, Eisenach, 1989, Weimar 1989, Erfurt 1990.

Wyst. zb. M.in.: KMPiK - Ostrów Wlkp. 1982; V Sympozjum Środowisk Twórczych, GSW - Warszawa 1976; „Eros w karykaturze”, Muzeum Karykatury - Warszawa 1987; „Malarstwo pejzażowe” - Ornans, Francja, 1987; Międzynarodowa Prezentacja Miniatury Malarskiej - Toronto, Kanada, 1988; IX Międzynarodowe Biennale Humoru i Satyry w Sztuce - Gabrovo, Bułgaria, 1989. Także wielokrotny udział w cyklicznych zbiorowych ekspozycjach ostrowskich: Ogólnopolski Salon Plastyki „Egeria”, GSW i PGSW - od 1991; „Jacy Jesteśmy”, PGSW - od 1998.

Inne przeds. Oprac. winiety tyt. „Gazety Ostrowskiej” (gazeta z winiętą autorstwa L. ukazuje się od nr 5/1989).

Om. w czasop. M.in.: M.K. Kozłowski, *Malarski teatrzyk Bogdana Litwina*, „Ziemia Kaliska” nr 24/1988; L. Wawrzyniak, *Zwidy Bogdana Litwina*, „Nowy Impuls” nr 9, 6 września 2002; L. Wawrzyniak, *Bogdan Litwin - wspomnienie*, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego” nr 3-4, 2008/2009.

Org. społ. Od 1987 r. czł. Stow. Polskich Artystów Karykatury.

Upam. Wyst. pośmiertna w PGSW w Ostrowie Wlkp., 2007.

Źródła: rel. bezp.; rel. J. A. Piekarza; rel. A. Szweda; rel. L. Wawrzyniaka; rel. S. Mikołajczyka.

Łopatka Piotr - ur. w 1956 r. w Ostrowie Wlkp. Artysta plastyk - malarz, rysownik, grafik, fotografik.

W. Absolwent: Zas. Szk. Zaw. nr 37, kl.: ślusarz, w Ostrowie Wlkp. (1974); TEM, spec.: obróbka skrawaniem, w Ostrowie Wlkp. (1977); Policealnego Studium Zawodowego, spec.: organizacja pracy kulturalno-oświatowej, w Kaliszu (1987). W 1986 r. otrzymał uprawnienia artystyczne z Ministerstwa Kultury i Sztuki.

Z. W l. 1974-1975 ślusarz w Wielkopolskich Zakładach Sklejek w Ostrowie Wlkp.; w l. 1975-1980 konserwator trakcji elektrycznej w DRKP Odcinek Sieci w Ostrowie Wlkp.; w l. 1980-1982 technik mechanik w Przedsiębiorstwie Zaplecza Transportu Samochodowego „Łączność” w Ostrowie Wlkp; od 1982 r. organizator, a w l. 1984-1990 r. dyr. MCK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1991-1992 współudziałowiec firmy „Ex-re”; od 1992 r. współwłaściciel Agencji Reklamowej „Art-Studio”.

Char. twórca. *Graficzne i malarskie prace Ł. (odręczne i komputerowe), tak w konwencji surrealistycznej, jak i abstrakcyjnej cechuje detaliczna, przywołująca nierzadko kaligraficzne konotacje precyzja rysunku, a także finezyjna kompozycja i harmonijna wyrazistość kolorystycznych zestawień.*

Publ. Katalogi (pr. własne), m.in.: *Implication*, Ostrów Wlkp. 2009; *Retrospektywa. Przegląd twórczości 1972-2010*, Ostrów Wlkp. 2010.

Publ. w czasop. Pr. plast., m.in.: „Fantastyka”, „Enter”, „Chip”, „Digit”, „Inspiracje”, „Corel Magazin” (USA), „National Association of Desktop Publishers” (USA), „Corel Art Show”, (Kanada). Fotografie: „Przyroda Południowej Wielkopolski”.

Pr. w ed. M.in.: W. Banach *Apokryfy*, 1985 - ilustr.; *Big Cyc. Dzieci Frankiensteina*, 1992 - oprac. graf. punkowego wizerunku W.I. Lenina; „OKO. Ostrowski Kiermasz Ogłoszeń”, 1991 - proj. i oprac. graf.; kat. *V Międzynarodowe Biennale Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu w Ostrowie Wielkopolskim*, 1993 - oprac. graf.; książka programowa *XII Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, 1993 - proj. grafiki na okł.; A. Małecki, J. Stefański, *Najstarszy i niepowtarzalny. Historia Turnieju o Łańcuch Herbowy Miasta Ostrowa Wielkopolskiego*, 2004 - proj. okł.; *Jazz w muzeum. Portfolio*, 2005 - proj. graf.; *Jazz w muzeum. Portfolio 2*, 2010 - proj. graf.; M. Karewicz, *Klimat Komedy. Fotografie*, 2010 - proj. graf.; W. Banach, *Ostrowska nostalgia. Ilustrowane szkice o dawnym Ostrowie*, 2011 - proj. okł., oprac. graf, fotografie.

Proj. okł. płyt. Płyty CD, m.in.: *Big Cyc, Z partyjnym pozdrowieniem*, 1990; *Big Cyc, Wszyscy święci*, 1998; *Heroina, Droga*, 1999; *Fire Band, Dream*, 1999; *Fire Band, The Way*, 2001; *Czarno Czarni, Mecz*, 2001; *C.A.L.M., Now (here)*, 2009.

Inne przeds. plast. M.in.: w 1987 r. plakietka Klubu „Forum <SF>”; billboardy postawione w 40. rocznicę śmierci K. Komedy-Trzczińskiego na drogach wjazdowych do miasta informujące o ostrowskich l. kompozytora; w 2006 r. proj. albumu przyrodniczego *Impresje*, wyd. Art-Studio na zlecenie UM w Ostrowie Wlkp.; w 2007 r. prow. (dyr. kreatywny) proj. „Municipal Illustration” w Warszawie. Także proj.: folderów reklamowych, plakatów, kalendarzy, znaków graficznych.

Zesp. plast. Od 1971 r. czł. Zespołu Plastycznego ODK prow. do 1977 r. przez Z. Sucheckiego.

Pr. w zb. Kolekcje prywatne, muzea i galerie w Polsce, Australii, Brazylii, Chile, Hiszpanii, Holandii, Kanadzie, Niemczech, Rosji, Szwecji, USA.

Przeds. muz. W l. 1972-1976 czł. (śpiew, gitara) zesp. muzycznego Drygent - w l. 1975-1976 w zesp. m.in. A. Cierniewski; w 2006 r. autor płyty CD *Bad Memory* z muzyką elektroniczną, wyd. Agencja Reklamowa Art-Studio w Ostrowie Wlkp.

Dział. MCK. M.in.: zespoły muz. Rokosz, Green Jazz Band, Blues I, Mauzoleum, Oczy Ognia; zespół baletowy Mafia; kabaret dziecięcy Kaktus; sekcja recytatorska; sekcja edukacji komputerowej; Galeria Twórczości Dziecka; Galeria „P”; Galeria Plakatu; Klub „Forum <SF>” (organizator w 1987 r. Ostrowskich Dni Fantastyki).

Wyst. ind. „Galeria 80”, ODK - Ostrów Wlkp. 1981; KMPiK - Ostrów Wlkp. 1986; Nordhausen, NRD, 1988; Galeria „Z” - Warszawa 1988, 1992; Galeria Odolanowskiego Domu Kultury - Odolanów 1989; Stawropol, ZSRR, 1989; Duszniki Zdrój 1990; Inter Art - Poznań 1990; Galeria Manhattan - Łódź 1991; Galeria w Hallu - Kalisz 1993, 1996; Toronto, Kanada, 1994; Bublemania - Galeria Internetowa 1998; MMOW, plakaty anonsujące „Jazz w Muzeum” - Ostrów Wlkp. 2003; Galeria Kalisz, plakaty - Kalisz 2004; kino Komeda, plakaty - Ostrów Wlkp. 2005; „Poczekalnia”, ekspozycja stała, Przychodnia Kardiologiczna - Ostrów Wlkp. 2007; „Municipal Illustrations” - Warszawa 2007; „Implication”, restauracja „Bombardini” - Ostrów Wlkp. 2009-2011 (kurator wyst. R. Szaybo); „Retrospektywa”, PGSW - Ostrów Wlkp. 2010; „Plakaty koncertowe”, OCK - Ostrów Wlkp. 2010; „Rasteria”, ekspozycja stała, Poradnia Specjalistyczna, Szpital Miejski - Ostrów Wlkp. 2010.

Wyst. zb. i nagr. M.in.: Salon Plastyki „Egeria”, GSW, wyr. - Ostrów Wlkp. 1991, 1992; Corel Draw Szkoła Polska, II nagr. - 1993; World Design Contest, Kanada, wyr. - 1993, finalista w kat. abstrakcja - 1994, 1997, 2011, finalista w kat. znaki graf. - 1994, 1995, 1997, finalista w kat. ilustr. - 1996, 2009; Computer Art Biennale, wyr. - Rzeszów 1995; „Color and printing”, I nagr. - 1997; Digital Art, wyr. - Warszawa 2002; Golden Web Award, wyr. - 2003; World Design Contest, Kanada - finalista w kat. reklama 2009, finalista w kat. abstrakcja 2011.

Inne nagr. Okł. płyty *Z partyjnym pozdrowieniem*, Główna Nagroda w konkursie na Okładkę Płytową Roku 1991; konkurs na proj. pieczęci miasta Ostrowa Wlkp., I nagr. - 1994.

Źródła: rel. bezp.; Zieleniak&ES (D. Schlender), *Jak Zieleniak przetrzymał szturm na MCK*, „Wagon” nr 19/1987; C. Woś, *Plastyka ostrowska*, w: *Ostrowski Sejmik...*, s. 86; W. Banach, *Klub „Forum <SF>” z Ostrowa Wielkopolskiego*, w: *Polcon'85*, Poznań-Błażejewko, 1990, s. 105; kat. *Retrospektywa.. Piotr Łopatka. Przegląd twórczości 1972-2010*, Ostrów Wlkp. 2010; H. Olejnik, *Pan Łopatka*, „Gazeta Ostrowska” nr 16, 20 kwietnia 2011; rel. B. Kunickiego.

Łuszczkiewicz Piotr - ur. w 1964 r. w Kaliszu. Filolog, eseista, krytyk literacki, tłumacz.

W. Absolwent: Liceum im. Adama Asnyka (1983) - w 1983 r. laureat Olimpiady Literatury i Języka Polskiego; filologii polskiej na UŁ (1988 - pr. magisterska *Bal jako symbol tańca na grobie ojczyzny*). Stypendysta: Państwowego Funduszu Młodzieży (1989, 1990). Także stypendysta: Fundacji Na Rzecz Nauki Polskiej; Akademii Wiedzy i Literatury w Moguncji; Deutsches Polen-Institut w Darmstadt; Fundacji Roberta Boscha, Schriftstellerhaus w Stuttgarcie.
St. nauk. Dr nauk humanistycznych (1993) - st. uzyskany w Instytucie Badań Literackich PAN w Warszawie, tyt. pr. doktorskiej *Liryka miłosna Stanisława Grochowiaka. (Studium z poetyki współczesnego erotyku)*; dr. hab. (2010) - st. uzyskany na UAM, tyt. rozpr. hab. *Piosenka w poezji pokolenia ery transformacji 1984-2009*.

Z. Od 1992 r. asystent, adiunkt, a od 2010 r. prof. nadzw. UAM w Poznaniu. Od 1994 r. kier. Studium Filologii Polskiej UAM w Kaliszu i Pracowni Komunikacji Medialnej w Instytucie Filologii Polskiej UAM w Poznaniu.

Publ. Tomik poet. *17 wierszy*, WDK, Kalisz 1985; *Księżę erotyku. O poezji miłosnej Stanisława Grochowiaka*, Oficyna Wyd. Latona, Warszawa 1995; *Po balu. Eseje o literaturze polskiej*, Oficyna Wyd. Latona, Warszawa 1997; *Orbit of Discourse. Polish Literature on the Net*, Villa Decius, Kraków 1999; *Multi-Kulti. Von der Gutenberg-Galaxis zu einer multimedialen Wolke*, Sztuka i Rynek, Kalisz 2000; *Pociąg do Poznania*, SPP, Poznań 2000; *Bliskie czytanie. Interpretacje literatury XX wieku*, Sztuka i Rynek, Kalisz 2002; *Piosenka w poezji pokolenia ery transformacji 1984-2009*, Wyd. Naukowe UAM, Poznań 2009.

Publ. w czasop. M.in.: „Twórczość”, „Literatura”, „Nowe Książki”, „Teatr”, „Dialog”, „Poezja”, „Pamiętnik Literacki”, „Przegląd Humanistyczny”, „Kalisia Nowa”. Także publ. za granicą w czasop. slawistycznych.

Pr. transl. Przekłady m.in. dla Teatru Wielkiego w Łodzi (tłum. librett, songów, arii).

Przekł. Tłum. tekstów Ł. na jęz. angielski, niemiecki, włoski, hebrajski.

Zesp. red. Czasopismo lit. „Arkusz” - red.; „Zeszyty Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk” - czł. Komitetu Redakcyjnego.

Przeds. film. *Kochaj i rób co chcesz*, reż. R. Gliński, 1997 - słowa piosenki *Życie pędzi po krawędzi* (muz. K. Dębski).

Przeds. teatr. Teatr im. W. Bogusławskiego w Kaliszu: C. Goldoni, *Sługa dwóch panów*, reż. M. Korwin, 1986 - intermedia, teksty piosenek; W. Allen, *Zagraj to jeszcze raz*, reż. J. Buchwald, 1995 - teksty piosenek.

Inne przeds. M.in.: twórca i moderator kaliskich „Spotkań z COOLturą”.

Konkursy. M.in. Międzynarodowa Nagroda Pisarska Unii Europejskiej „Primo Strega” - juror.

Org. społ. Od 1992 r. czł. KTPN; od 1998 r. czł. SPP (przez dwie kadencje czł. Zarządu Oddziału Wielkopolskiego).

Odznac. Medal Młodej Sztuki przyznany przez redakcję „Głosu Wielkopolskiego” - Poznań 1997.

Ostroviana. Publ.: *Smak przeboju. Zbigniew Herbert a pop*, w: *Potęga smaku w czasach niesmaku. Studia i szkice o twórczości Zbigniewa Herberta*, OCK, Ostrów Wlkp. 2008.

Publ. w ant.: *Świadectwo obecności. Antologia*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1996 - postł.

Publ. w czasop.: „Rocznik Kaliski”. *Poetycki Ostrów Wielkopolski*, „RK” XXVI, 1999.

Spot. nauk.: sesja naukowa poświęcona twórczości Zbigniewa Herberta, OCK - 2008 (pokłosiem publ. w ww. zb. materiałów *Potęga smaku w czasach niesmaku*).

Źródła: *Potęga smaku w czasach niesmaku. Studia i szkice o twórczości Zbigniewa Herberta*, red. T. Gruchot, A. Kielb-Szawuła, OCK, Ostrów Wlkp. 2008, s. 14 - nota biogr.; [A. Androchowicz] <http://encyklopediateatru.pl/osoby/15766/piotr-luszczykiewicz> (dostęp: 11.09.2018); <https://calisia.pl/piotr-luszczykiewicz-zostal-dziekanem,12128> (dostęp: 11.09.2018); *Piotr Łuszczykiewicz - maturzysta 1983*, w: <http://www.archiwum.asnyk.kalisz.pl/PoLatach/Pluszcz.htm> (dostęp: 20.03.2019).

Maciejewska Maria - ur. w 1957 r. w Ostrowie Wlkp. Bibliotekarka.

W. Absolwentka: LE w Ostrowie Wlkp. (1976); kulturoznawstwa na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu (1991): Studiów Podyplomowych w zakresie bibliotekarstwa i informacji naukowej na UAM (2005).

Z. W l. 1976-2006 sprzedawca, kier. księgarni, kier. handlowy, kier. działu książki w KMPiK w Ostrowie Wlkp. przekształconym w 1991 r. w Empik sp. z o.o. (wówczas, by sprostać konkurencji księgarń prywatnych, z plecakiem jeździła po książki do centrali w Warszawie); od 2006 r. kustosz w BP w Ostrowie Wlkp. - zatrudniona w wypożyczalni, zajmuje się również zakupem oraz promocją książek.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska” (w l. 90. stała rubryka „Książki tygodnia”), „Głos Wielkopolski”, „Fakty Ostrowskie”. M.in.: *Spotkanie w Telgte*, „GO” nr 23, 13 czerwca 1993 - rekomendacja powieści G. Grassa; *Księgarzem być, czyli...*, „GłW”, 18 września 1996 - rozmowa z K. Szymoniakiem o miłości M. do książek i zaangażowaniu na rzecz upowszechniania czytelnictwa; *Olga Tokarczuk i „Bieguni” w ostrowskiej bibliotece*, „FO” nr 35, 16-22 listopada 2007 - relacja ze spot. z trzykrotną zwyciężczynią plebiscytu czytelników organizowanego w ramach fundowanej przez „Gazetę Wyborczą” Nagrody Nike.

Przeds. rad. W 1993 r. cotygodniowe recenzje w kaliskim Radiu „Centrum”.

Przeds. telew. W l. 2005-2006 cykliczny program o książkach pt. „Mól książkowy” w ostrowskiej Telewizji Proart.

Prow. spot. aut. W Empiku: z M. Trachimowiczem - autorem tomiku *Fraszki, Aforyzmy, wiersze*, 2003; z Ł. Orłowskim - autorem tomiku *Kto pyta nie błądzi, aczkolwiek ciekawość to pierwszy stopień do piekła*, 2003; z J. Carollem - popularnym amerykańskim pisarzem, 2005; z M. Szwałą - autorką powieści obyczajowych, 2005; z prof. W. Osiatyńskim - pisarzem, prawnikiem i konstytucjonalistą, 2005. W BP m.in.: z G. Bąkiewicz - autorką *powieści dla pań i młodzieży*, 2006; z E. Piotrowską - autorką książek dla dzieci, 2007; z H. Szymanderską - autorką książek kulinarnych, 2007.

Konkursy. Międzyszkolne konkursy poetyckie - czł. jury (wielokrotnie); klubowy konkurs na opowiadanie andrzejkowe, Empik - animatorka.

Źródło: rel. bezp.

Maciejewski Krzysztof - ur. w 1967 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz, kolekcjoner.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1986); Wydz. Elektroniki, spec.: systemy informatyczne, PWr (1991).

Z. M.in.: w l. 1991-1995 naucz. fizyki, matematyki i informatyki w SP nr 9 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1998-2002 informatyk, następnie kier. Zespołu Informatyki w Banku PeKaO SA w Ostrowie Wlkp.; w l. 2002-2008 informatyk, następnie kier. w Banku Ochrony Środowiska w Ostrowie Wlkp.

Zesp. red. „Gazeta Poznańska” - w l. 1992-1996 dziennikarz; Tygodniowe Pismo Prywatne

„Kurier Ostrowski” - w 1995 r. współtwórca zał. formalnie przez R. Balickiego i B. Maciejewską (ob. Hajdziony) tygodnika (do powstałej wówczas spółki Kurier Ostrowski s.c. M. nie przystąpił); „Panorama Ostrowska” - w l. 2000-2001 red. nac.; „Kurier Ostrowski” - w 2006 i 2007 r. oraz w l. 2008-2011 red. nac.; „Nasz Rynek” - w 2011 r. red. nac. (także, krótko, w 2007 r.). Zarazem: współred.: „Panoramy Harcerskiej” w „Panoramie Ostrowskiej” i „Kuriera Harcerskiego” w „Kurierze Ostrowskim”.

Publ. *Zawisza Czarny z Garbowa*, Główna Kwatera ZHP, Warszawa 1995.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, Panorama Ostrowska”, „Poznański Pegaz”, „Kurier Ostrowski”, „Nasz Rynek”, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego”. M.in.: *Przyszłość organizacji*, „GO” nr 22, 6 czerwca 1999 - o ostrowskim harcerstwie; *Uczniowie gotowi na okupację*, „PO” nr 6/2001 - o konflikcie w TK w związku z *Projektem restrukturyzacji szkół ponadgimnazjalnych w powiecie ostrowskim*; *Dzieje się naprawdę sporo...*, „PG” nr 56/2003 - o kultywowaniu kultury fizycznej w Wyższej Szkole Umiejętności Społecznych w Poznaniu; *Na pewno zdążą na ekstraligę*, „NR” nr 7/2007 - o modernizacji stadionu żużlowego w Ostrowie Wlkp.; mak, *Tu mieszkał Richthofen*, „KO” nr 100, 16 grudnia 2009 - o odnalezieniu w Ostrowie Wlkp. przez prez. OTG M. Kowalczyka aktu zgonu asa niemieckiego lotnictwa w okr. I w. św.; *W poszukiwaniu najstarszego z Drygasów - laika przygody z genealogią początki*, „ROTG”, t. VI, 2011 - o trudach dochodzenia rodowych korzeni.

Pr. red. M.in.: S. Przybylski, *Osadnictwo kultury przeworskiej w dorzeczach górnej Baryczy i Ołoboku*, OTG, Ostrów Wlkp. 2011 - oprac. graf., skład. Także: *Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego*, t. VI, Ostrów Wlkp. 2011 - oprac. graf., skład.

Inne przeds. W 2000 r. inicjator reaktywowania plebiscytu Ostrowianin Roku - przew. kapituły w l. 2000 i 2001.

Pasje. Kolekcjoner - posiadacz największego w kraju zbioru polskich i zagranicznych edycji (ponad 180 wyd. w ponad 60 jęz.) poetyckiej opowieści *Mały książę* A. de Saint-Exupéry'ego.

Org. społ. Do 2011 r. czł. ZHP, hm, w l. 1993-1999 komendant ostrowskiego Hufca - od 1995 r. angażował się wraz ze Szczepem „Nieprzemakalni” w działania na rzecz WOŚP w Ostrowie Wlkp. (odpowiadał w OCK i PIK za pracę wolontariuszy i liczenie zebranych pieniędzy).

Źródła: rel. bezp.; (uła), *Spotkanie z Małym Księciem*, „KO” nr 82, 13 października 2004; J. Brózda, *Mały Książę z Internetu*, „Gazeta Wyborcza” nr 268/2005 (dod. „Pyrania”); *Ostrowska Wielka Orkiestra* - dodatek do „Gazety Harcerskiej” nr 1/2/2007; poczet komendantów Hufca ZHP w Ostrowie Wlkp. w Komendzie Hufca.

Maliszewski Karol - ur. w 1960 r. w Nowej Rudzie. Poeta, prozaik, krytyk literacki. Mieszka w Nowej Rudzie.

W. Absolwent: LO w Nowej Rudzie (1979); studiów filozoficznych na Wydz. Filozoficzno-Historycznym UWr (1987 - studia te podjął w 1981 r., uprzednio krótko na UWr studiował filologię polską); podyplomowych studiów polonistycznych na Uniwersytecie Opolskim (1995). Stypendysta m.in. Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (2003) - st. uzyskany na Wydz. Filologicznym UWr, tyt. rozpr. doktorskiej *Na tropach nowej świadomości poetyckiej. O poezji pokolenia bruLionu i następców*.

Z. W 1980 r. pomocnik betoniarza w Warszawie, następnie prac. sezonowy w gospodarstwie rolnym w Sudetach; od 1987 r. wychowawca w świetlicy przy SP w Bożkowie; od 1989 r. naucz. jęz. polskiego w SP nr 7, następnie w SP nr 3 (tu: także historii) w Nowej Rudzie; w l. 2000-2011 wykładowca polskiej literatury współczesnej w Kolegium Karkonoskim w Jeleniej Górze; od 2001 r. wykładowca (prowadzi warsztaty poetyckie) w Studium Literacko-

Artystycznym przy UJ w Krakowie; od 2008 r. adiunkt w Instytucie Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej UW.

Publ. Poezje, m.in.: *Dom i mrok*, Agencja Artystyczna „Kalambur”, Wrocław 1985; *Będę przebywał jeszcze wtedy w Polsce*, Noworudzki Klub Literacki OGMA, Nowa Ruda 1991; *Młody poeta pyta o -*, Okis, Wrocław 1994; *Rocznik sześćdziesiąty grzebie w papierach*, „Przedświt”, Warszawa 1996; *Rok w drodze*, Wyd. Ruta, Wałbrzych, 2000; *Inwazja i inne wiersze*, Zielona Sowa, Kraków 2004; *Zdania na wypadek. Wiersze wybrane*, Klub Integracji Twórczych „Stowarzyszenie Żywych Poetów”, Brzeg 2007; *Potrawy pośmiertne*, WBPiCAK, Poznań 2010. Proza: *Dziennik pozorny*, Abakart, Sopot 1997; *Próby życia*, Zielona Sowa, Kraków 1998; *Faramucha*, Zielona Sowa, Kraków 2001; *Sajgon*, Biuro Literackie, Wrocław 2009. Szkice krytyczne, m.in.: *Nasi klasycyści, nasi barbarzyńcy. Szkice o nowej poezji*, Instytut Wyd. „Świadectwo”, Bydgoszcz 1999; *Zwierzę na J. Szkice o wierszach i ludziach*, Wyd. Dolnośląskie, Wrocław 2001; *Nowa poezja polska 1989-1999. Rozważania i uwagi*, Oficyna Wyd. ATUT, Wrocław 2005; *Rozproszone głosy. Notatki krytyka*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2006; *Po debiucie. Dziennik krytyka*, Biuro Literackie, Wrocław 2008; *Pociąg do literatury. Szkicownik z Dolnego Śląska*, OW ATUT, Wrocław 2010. Także m.in.: *Nowa poezja polska w Internecie. Próba rozpoznania zjawiska*, w: *Nowa poezja polska. Twórcy - tematy - motywy*, pod red. T. Cieślaka, K. Pietrych, Wyd. UŁ, Łódź 2009.

Publ. w czasop. M.in.: „Radar” 1978 (debiut poetycki), „Kamena” 1978 (debiut krytycznoliteracki). Także: „Akant”, „Arkus”, „Borussia”, „Czas Kultury”, „Dziennik Dolnośląski”, „FA-art”, „Fraza”, „Gazeta Noworudzka” (red.), „Kresy”, „Kurier Czytelniczy”, „Nowa Okolica Poetów”, „Nowy Nurt”, „Odra” (tu m.in. od 2003 r. *Pocztówki Literackie* - minirecenzje nadsyłanych przez czytelników utworów), „Opcje”, „Pomosty”, „Pracownia”, „Pro Libris”, „Res Publica Nowa”, „Studio”, „Studium”, „Sycyna”, „Topos” (m.in. tłum. wierszy z jęz. czeskiego), „Trybuna Wałbrzyska”, „Twórczość”, „Tygodnik Powszechny”, „Wersja”.

Kluby lit. M.in.: w 1990 r. współzał. w MBP w Nowej Rudzie Noworudzkiego Klubu Literackiego OGMA.

Inne przed. Organizator i moderator części Noworudzkich Spotkań z Poezją.

Org. społ. Od 1993 r. czł. SPP - b. czł. Zarządu Głównego i przew. komisji wydawniczej w Oddziale Wrocławskim.

Nagr. IV Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. J. Przybosa „Patra'87”, nagr. - Rzeszów 1987; Nagroda im. M. Jodłowskiego - Brzeg 1994; Nagroda im. B. Sadowskiej - Warszawa 1997; Nagroda im. R. Milczewskiego-Bruna - Grudziądz 1999; Nagroda im. J. Wittiga - Nowa Ruda 2001. Także: Nagroda Literacka Nike, nominacja za tom szkiców krytycznych *Rozproszone głosy. Notatki krytyka* - Warszawa 2007.

Ostroviana. Publ. w czasop.: „Nowy Impuls”. Wiersze (m.in. *Fraszka autotematyczna* - reminiscencja Wieczoru Literackiego „Nowego Impulsu”, „NI” nr 11/2003); fragmenty prozy (m.in. opow. *Dom*, „NI” nr 3/2004); comiesięczne wyimki z tekstów krytycznych (m.in. rubryka „Notatki krytyka” - od nru 12/2004); rozmowa L. Wawrzyniaka z M. o młodej poezji polskiej i jego pasji krytycznej pt. *Pokoleniowa zmiana warty*, „NI” nr 2/2006.

Zesp. red.: „Nowy Impuls” - w l. 2002-2006 współprac.

Spot. aut.: w ramach III Prezentacji Literackich „Nowego Impulsu” (organizator L. Wawrzyniak, prow. W. Gawłowski), Kawiarnia MAX w Klubie Nauczyciela - 2005; pod patronatem Klubu Literackiego „Nowego Impulsu” (prow. T. Gruchot), BP - 2007.

Spot. lit.: udział w Wieczorze Literackim „Nowego Impulsu” podczas festiwalu „Wszystko jest poezją” wraz z red. pisma J. Galantem, W. Gawłowskim, T. Gruchotem, L. Wawrzyniakiem oraz współpracownikami P. Śliwińskim i A. Wiedemannem (prow. T. Gruchot), BP - 2003.

Om. (o twórczości R. Michny): *Świadomość poetycka a „norma liryczna”*, w: *Nowa poezja polska 1989-1999*, Wrocław 2005; *Śliski temat; pytasz co sądzę*, w: *Po debiucie. Dziennik krytyka*, Wrocław 2008.

Om. w czasop. (o twórczości R. Michny): *Asocjacionizm, samotność, trudny rytm*, Nowy Impuls” nr 11, 1 listopada 2002 (przedruk, „Nowy Nurt” nr 24/1995).

Konkursy: Turniej Jednego Wiersza, PIK, czł. jury wraz z T. Gruchotem, P. Śliwińskim (przew.), A. Wiedemannem - 2003.

Źródło: rel. bezp.; rel. L. Wawrzyniaka.

Malkowski Jacek - ur. w 1963 r. w Chobienicach. W l. 1988-1991 mieszkał w Gdyni. Urzędnik miejski. Od 1991 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Technikum Leśnego w Rogozińcu (1983); Wydz. Historycznego UAM w Poznaniu (2003).

Z. M.in.: w l. 1984-1988 stażysta, podleśniczy w leśnictwie Rogalin; w 1988 r. prac. w gospodarstwie rolnym w Nowych Tłokach; w l. 1988-1991 prac. Portu Gdynia; od 1992 r. insp. Straży Miejskiej w UM w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Ostrów w latach 1404-1699*, w: *Ostrów Wielkopolski - ilustrowane dzieje miasta*, Ostrów Wlkp. 2009. [W przygotowaniu: monografia *O rodzie Brodowskich herbu Łada i majątku Psary w powiecie ostrowskim*].

Publ. w czasop. „Rocznik Kaliski”, „Gazeta Ostrowska”, „Księga Pamięci”, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego”. M.in.: *Parczewscy herbu Nałęcz*, „GO” nr 48, 30 listopada 2005 - o rodzinie Parczewskich i jej najwybitniejszym przedstawicielu A. Parczewskim (1849-1933), etnografie, działaczu narodowym, patronie Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu; wraz z M. Kowalczykiem, *Jubileusz sześćsetlecia Ostrowa Wielkopolskiego*, „RK”, t. XXXI, 2005 - o dziejach Ostrowa Wlkp. i obchodach sześćsetnej rocznicy jego miejskiego statusu; *Genealogia rodu Bojanowskich herbu Junosza*, „ROTG”, t. I, 2006 - o jednym z najbardziej znanych ostrowskich rodów; *Niemojowski Mieczysław*, „KsP”, z. 16, 2009 (wb. z. 15) - o ur. w 1884 r. w Jedlcu, zm. w 1961 r. w Ostrowie Wlkp. absolwencie ostrowskiego gimnazjum i powstańcu wielkopolskim (w 1918 r. dcy kompanii Straży Obywatelskiej i czł. Powiatowej Rady Ludowej); *Józef Piłsudski w Ostrowie*, „GO” nr 4, 27 stycznia 2010 - o wizycie Marszałka; *Księga adresowa Miasta Ostrowa z 1906 roku*, „ROTG”, t. V, 2010.

Zesp. red. „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego” - w 2006 r. czł. komitetu red.

Org. społ. Współzał. i w l. 2005-2007 wiceprez. Zarządu OTG; od 2005 r. czł. Oddziału PTH w Kaliszu.

Źródła: rel. bezp.; J.K. Pietrzak, *Niemojowski Mieczysław*, w: *Dziedzice, dwory...*, s. 134-135 (tu m.in. data śmierci M. Niemojowskiego); rel. J. Wojtczaka - regionalisty z Nowych Skalmierzyc, badacza dziejów rodu Niemojowskich.

Marszał Karol - ur. w 1979 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, działacz ruchu śpiewaczego, politolog.

W. Absolwent: IV LO w Ostrowie Wlkp. (1998); politologii, spec.: administracja publiczna, na Wydz. Nauk Społecznych UW (2003 - zarazem w l. 2000-2001 student filologii germańskiej na tamtejszym Wydz. Filologicznym). W 2002 r. stypendysta, w ramach programu Sokrates-Erasmus, Uniw. w Siegen w Niemczech. Ukończył także: w 2002 Studium Języka i Kultury Litewskiej, w 2003 r. kurs pedagogiczny na UW. W 2002 r. uzyskał Certyfikat DSH (Deutsche Sprachprüfung für den Hochschulzugang ausländischer Studienbewerber) potwierdzający

znajomość jęz. niemieckiego; w 2005 złożył egzamin dla kandydatów na członków rad nadzorczych w spółkach Skarbu Państwa.

St. nauk. Dr nauk humanistycznych w zakresie nauk politycznych (2009) - st. uzyskany w Instytucie Nauk Politycznych UW, tyt. pr. doktorskiej *Instytucja referendum w systemie politycznym III RP*.

Z. W 2003 r. spec. ds. marketingu w Fabryce Wagon SA Ostrów Wlkp.; od 2003 r. naucz. wiedzy o społeczeństwie w IV LO w Ostrowie Wlkp., zarazem w l. 2004-2005 naucz. akademicki w SWSPiZ w Łodzi - Wydz. Zamiejscowy w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Ostrów Wielkopolski - miasto chórów i orkiestr. Zarys działalności amatorskiego ruchu muzycznego na ziemi ostrowskiej*, Wyd. i Drukarnia Uni-Druk, Poznań 2004. Także brosz.: *35 lat Chóru Nauczycielskiego imienia Stanisława Wiechowicza w Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrów Wlkp. 2000; *25 lat Oddziału Polskiego Związku Chórów i Orkiestr w Ostrowie Wielkopolskim 1978-2003*, Ostrów Wlkp. 2003.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, „Życie Muzyczne” (od 2002 r.), „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego”, „Fakty Ostrowskie”, „Panorama Wielkopolskiej Kultury”. M.in.: *Tournée z zaćmieniem*, „GO” nr 35, 5 września 1999 - o koncertach w 1999 r. Chóru Nauczycielskiego im. S. Wiechowicza m.in. w Awinionie, Lourdes, Paryżu i Barcelonie; *Działalność marketingowa zespołów chórальных*, „ŻM” nr 13/2001; *Wpływ bezpośredniego wyboru wójta, burmistrza i prezydenta miasta na lokalny system wyborczy*, „ROTN” nr 1/2006; *Nasza Mała Ojczyzna*, „FO” nr 14/2007 - o III edycji powiatowego konkursu pt. „Nasza Mała Ojczyzna” w MMOW; *Europejski Festiwal Chórów Nauczycielskich*, „PWK” nr 5/2010 - o kolejnej ed. organizowanego w Ostrowie Wlkp. festiwalu.

Zesp. muz. Od 1994 czł. chóru Tow. Śpiewu w Raszkowie; od 1995 r. czł. Chóru Nauczycielskiego im. S. Wiechowicza w Ostrowie Wlkp.

Inne przeds. M.in.: dyr. odbywającego się od 2006 r. w Ostrowie Wlkp. Europejskiego Festiwalu Chórów Nauczycielskich.

Org. społ. Od 1995 r. czł., od 2004 r. wiceprez. Chóru Nauczycielskiego im. S. Wiechowicza w Ostrowie Wlkp.; od 2004 r. czł. ostrowskiego Koła Tow. im. F. Chopina; od 2005 r. prez. ostrowskiego Oddziału PZChiO; od 2005 r. czł. Zarządu OTN; w 2005 r. zał. i od tego r. prez. Stowarzyszenia Rozwoju i Współpracy Wsi Moszczanka i Skrzebowa; od 2006 r. wiceprez. Tow. Śpiewu w Raszkowie.

Organy przedst. W l. 2006-2010 radny V kadencji RGiM Raszków (z listy KWW „Czas na zmiany”), od 2010 r. radny VI kadencji RGiM Raszków (z listy KW Wyborców Jacka Bartczaka) - w obu kadencjach od 2007 r. wiceprzew. RGiM Raszków.

Źródła: rel. bezp.; W. Marszał, *Ostrów Wielkopolski. Miasto...* - nota biogr. M. na tylnej s. okładki; <http://www.skrzebowa.osw.pl/Radnywsi/Oradnym/tabid/1281/language/en-US/Default.aspx> (dostęp: 10.12.2015).

Maśliński Maciej - ur. w 1965 w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, regionalista, działacz harcerski i PTTK.

W. Absolwent m.in.: TK, spec.: eksploatacja i naprawa taboru, w Ostrowie Wlkp. (1985); po zas. sł. wojsk. w l. 1985-1987 w Biedrusku SN w zakr. wych. fiz. i przysposobienia obronnego w Ostrowie Wlkp. (1989); pedagogiki specjalnej i oligofrenopedagogiki w WSP ZNP w Warszawie (1998); WSPS w zakr. pedagogiki terapeutycznej oraz APS w zakr. wych. dla małżeństwa i rodziny w Warszawie (2000); studium zarządzania w PWSZ w Kaliszu (2001). Posiada pierwszy st. spec. zawodowej w zakresie wych. fiz. Od 2001 r. naucz. dyplomowany.

Z. M.in.: w l. 1985-1987 prac. Lokomotywowni pozaklasowej w Ostrowie Wlkp.; w l. 1989-1990 naucz. w SP w Czarnymlesie; w l. 1990-2001 naucz. w SP nr 4 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1998-2000 naucz. w Publicznej Szkole Podstawowej Sióstr Salezjanek w Ostrowie Wlkp.; od 2001 r. naucz. w Zespole Szkół Specjalnych im. J. Korczaka w Ostrowie Wlkp. Także: w l. 90. właściciel biura podróży w Ostrowie Wlkp.; w l. 2003-2007 wykładowca podczas organizowanych przez Regionalne Pracownie Krajoznawcze zajęć fot. i szkoleń z inwentaryzacji krajoznawczej oraz kolekcjonerstwa w Elblągu, Białymstoku, Tarnowie, Kaliszu, Gdańsku i Szczecinie.

Publ. *Baśnie i opowieści Ostrowa Wielkopolskiego i okolic*, Wyd. M-M, Ostrów Wlkp. 1999.

Ant. poet. Wiersze w ed.: *Gdzieś w nas*, wyb. i oprac. H. Chlipalska, Wyd. Dom Wojska Polskiego, Centralny Ośrodek Metodyczny, Warszawa 1988; *Wtedy i teraz. Almanach Grupy Literackiej przy Klubie Śląskiego Okręgu Wojskowego 1984-1994*, wyb., wstęp i oprac. M. Garbala, Klub Śląskiego Okręgu Wojskowego, Wrocław 1994.

Publ. w czasop. „Żołnierz Ludu” 1986-1987, „Twórczość Robotników” 1987, „Krajoznawstwo i Turystyka” 1988-2001. Także: „Gazeta Ostrowska”, „Ziemia Kaliska”, „Kurier Ostrowski”, „Na ostrowskim szlaku”, „Na Południu Wielkopolski”, „Kronika Wielkopolski”, „Ostrowskie Studia Judaistyczne”. M.in.: *Legends i mity ostrowskie*, „KO” nr 46, 16 listopada 1997 - rozmowa z A. Kiełb-Szawułą; współautor (w cyklu *Spacerkiem po Ostrowie*), *Powstanie Wielkopolskie*, „GO” nr 16 z 18 kwietnia i nr 17 z 25 kwietnia 2001 - o miejscach pamięci narodowej i mogiłach powstańców wielkopolskich; *Pierwszy poległy bohater*, „Nos”, Wiosna 2005 - o wielkopolskim powstańcu J. Mertce; *Kamiennie dzieci*, „NpW”, lato 2006 - o rozrzuconych kamieniach i dwóch głazach koło Bagateli, w które wg legendy zamieniły się uprowadzone przez Tatarów dzieci i ich opiekunki; *Szkolne izby pamięci w Jankowie Przygodzkim i Ostrowie Wielkopolskim*, „KrW” nr 4/2008 - o upamiętnieniu powstańców wielkopolskich i AK w SP im. Powstańców Wielkopolskich w Jankowie Przygodzkim oraz Gimnazjum nr 4 w Ostrowie Wlkp.; *Ostrowskie lapidaria - cmentarze żydowskie*, „OSJ”, t. II, 2009 - o dawnych żydowskich cmentarzach (w l. 1724-1780 przy obecnym pl. 23 Stycznia, w l. 1780-1940 przy Al. Słowackiego) oraz utworzonych w 2009 r. na ich miejscu lapidariach (w tym drugim jedyna zachowana w całości macewa - rel. J. Biernaczyka).

Przeds. telew. W 2004 r. występ w programie „Lato z Jedyką” TVP1 pt. „Gawęda o baśniach i legendach ostrowskich”.

Spot. nauk. Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Metodyczna „Krajoznawstwo i turystyka osób niepełnosprawnych - bez granic i barier” - Biała Podlaska 2005; III Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Aktywność ruchowa osób niepełnosprawnych” - Wrocław 2007.

Konkursy. M.in.: międzyszkolny konkurs krajoznawczy na temat Ostrowa Wlkp. i powiatu, czł. jury, także organizator - Ostrów Wlkp. 2000-2007; Ogólnopolski Konkurs Krajoznawczy, czł. jury - Warszawa 2004.

Publ. fot. Współautor zdjęć w ed.: *Przyroda Wielkopolski*, pod red. W. Łęckiego, Wyd. WBPiCAK, Poznań 2007; *Patroni ostrowskich ulic*, BP, Ostrów Wlkp. 2008 - reprodukcje. Także autor zdjęć miejsc pamięci w „Księdze Pamięci”, z. 15, 2010 (wb. z. 16).

Inne przeds. Fot. na zlecenia samorządów i org. społ.: Gm. Chełmno, Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego, gm. Bystrzyca Kłodzka, gm. Zakliczyn, gm. Cedry Wielkie, gm. Ryglice, gm. Ciężkowice, gm. Dobra, wrocławskiego Towarzystwa Walki z Kalectwem, Komisji Krajoznawczej Zarządu Głównego PTTK, Oddziału PTTK i ZHP w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. Od 1973 r. czł. ZHP, od 1987 r. w st. hm. (w 1989 r. czł. Komitetu Organizacyjnego „Przeglądu Harcerskich Zespołów Artystycznych w Tychach); czł. PTTK.

Nagr. Konkursy Dolnośląskiego Okręgu Wojskowego, I nagr. (za wiersze), II nagr. (za prozę o tematyce wojskowej), I nagr. (za piosenkę marszową) - Wrocław 1986; Ogólnopolski Konkurs Literacki miesięcznika „NIKE”, III nagr. i wyr. publikacją na łamach pisma „NIKE” - Warszawa 1987.

Odznac. Medal „Opiekun Miejsc Pamięci Narodowej”, 2011.

Źródło: rel. bezp.

Matecka Ewa - ur. w 1956 r. w Ostrowie Wlkp. Działaczka kulturalna i samorządowa.

W. Absolwentka II LO w Ostrowie Wlkp. (1975); archeologii na Wydz. Historycznym UAM w Poznaniu (1980).

Z. W l. 1983-1999 kier. GSW w Ostrowie Wlkp. - filii BWA w Kaliszu; w l. 1999-2003 dyr. PGSW w Ostrowie Wlkp.; zarazem w l. 2002-2005 prez. PIK „Centrum Ostrów”; od 2006 r. dyr. OCK.

GSW, PGSW. Wyst. czołowych ostrowskich i krajowych twórców, m.in.: T. Gaworzewskiego, 1983 (jego wernisaż zapoczątkował działalność GSW); A. Pągowskiego, 1984, 1987; F. Starowiejskiego, 1985 (teatr rysunku), 2001; W. Świeżego, 1986, 1996; R. Cieślęwicza, 1987; A. Młeczki, 1987; W. Hasióra, 1987; J. Bendziechy, 1989; E. Dwurnika, 1989; C. Wosia, 1995; R. Topora (Francja), 1997; J. Lebensteina, 1998; J. Sawki, 1998; M. Abakanowicz, 2000.

Wyst. zb.: *Salon Plastyki „Egeria”* - zapoczątkowany przez M. w 1990 r. w corocznej konkursowej formule, w 1998 r. przyjął charakter ogólnopolski i odtąd odbywa się w cyklu dwuletnim (w jury m.in.: M. Rozpara - dyr. BWA w Kaliszu; Z. Schubert - krytyk i historyk sztuki, kurator Galerii Plakatu i Designu Muzeum Narodowego we Wrocławiu; T. Gaworzewski - artysta malarz, adiunkt na UAM w Poznaniu; W. Serwatowski - krytyk sztuki, kolekcjoner, wykładowca w ASP w Warszawie); *„Jacy jesteście”* - zapoczątkowane przez M. w 1998 r., odbywające się przemiennie z „Egerią” prezentacje twórczości ostrowskich plastyków (m.in. J. Bendziechy, I. Garbacz, B. Litwina, A. Skórki-Lisiak, A. Szweda, J. Wiśniewskiego, H. Zielińskiej-Wiśniewskiej); prezentacje w ramach Ogólnopolskiego Biennale Fotografii w Technikach Specjalnych „REMIS” (kontynuowane w PIK „Centrum Ostrów” i OCK).

Spot. aut., m.in.: promocja poetyckiego tomiku W. Gawłowskiego *Zapach gasnącej świecy* - 2000; promocja zbioru opowiadań W. Banacha *Nowa forma spotkania* - 2001; promocja książki M. Krystka o K. Komedzie-Trzczańskim *Komeda w kołysce* - 2002.

PIK, OCK. Przeds. plast., m.in.: utworzenie w 2002 r. Galerii PIK w PIK „Centrum Ostrów” i kontynuowanie jej działalności w OCK (m.in. wyst. malarstwa J. Bendziechy, P. Łopatki, także obrazy piosenkarza M. Grechuty i tenora W. Ochmana).

Spot. lit.: wieczór z poetą W. Gawłowskim - 2002; Wieczory Działań Artystycznych „Szuflada”, animowane przez A. Kiełb-Szawułę coroczne spot. z lokalnymi twórcami - od 2003; prezentacja poematu *Tryptyk Rzymski* Jana Pawła II, papieski utwór komentowali ks. J. Giera, ks. A. Mąka, ks. K. Nojman - 2003; wspólnie z BP Wieczór Literacki „Nowego Impulsu” z udziałem członków zesp. red. „Nowego Impulsu” i krytyka lit. prof. P. Śliwińskiego oraz parających się również krytyką lit. poetów K. Maliszewskiego i A. Wiedemanna - 2003; „Panorama Literacka”, spot. poetyckie m.in. z T. Żukowskim, S. Sterną-Wachowiakiem, P.W. Lorkowskim - od 2004; sesja naukowa poświęcona Z. Herbertowi pod przewodnictwem prof. P. Śliwińskiego - 2008.

Przeds. ed., m.in.: **zbiornicze tomiki poetyckie *Szuflada*** - pokłosie Wieczorów Działań Artystycznych „Szuflada”, red. A. Kiełb-Szawuła, OCK, PGSW, ed. od 2004; zbiór ref. *Potęga smaku w czasach niesmaku. Studia i szkice o twórczości Zbigniewa Herberta*, red. T. Gruchot, A. Kiełb-Szawuła, OCK, 2008 - pokłosie ww. sesji naukowej.

Przeds. czyt.: akcja „Ostrów czyta dzieciom” prowadzona w l. 2003-2004 wspólnie z BP oraz SBP - w jej ramach swoje ulubione książki czytali m.in. znani pisarze i ostrowianie, dopełnieniem zaś całej przedsięwzięcia była zorganizowana wspólnie z BP „Galeria Słoneczko” prezentująca dziecięce ilustracje czytanych utworów.

Konkursy, m.in.: Turniej Jednego Wiersza - coroczny konkurs w ramach Festiwalu „Wszystko jest poezją”; zapoczątkowany przez R. Balickiego Międzynarodowy Przegląd „*Wszyscy Śpiewamy na rockowo*” - otwarty dla wszystkich zesp. grających muzykę rockową; zapoczątkowany przez W. Gawłowskiego **Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Struna orficka” im. W. Bąka.**

Inne przeds., m.in.: kontynuacja zapoczątkowanego przez R. Balickiego festiwalu „*Wszystko jest poezją*” - do udziału w nim zapraszani są czołowi twórcy i artyści polskiej sceny oraz estrady (m.in. J. Peszek, A. Seniuk, S. Tym, A. Krzysztoń, H. Banaszak, J. Skrzek, E. Bem); zapoczątkowane przez M. Koncerty Noworoczne z udziałem m.in. tenorów B. Morki, M. Torzewskiego i Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk”; **festiwal muzyczny Jimiway Blues Festiwal** animowany przez B. Kunickiego.

Organy przedst. W l. 1990-1994 radna I kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KO „Solidarność”) - czł. Komisji Oświaty, Kultury, Kultury Fizycznej i Sportu, także czł. Zarządu Miasta.

Źródła: rel. bezp.; (jw), *Nowy duch w „Komedzie”*, „Gazeta Ostrowska nr 49, 7 grudnia 2005.

Mąka Alfred - ur. w 1930 r. w Mierucinie pow. Mogilno. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego. Od 1981 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu (1955); Wydz. Teologicznego ATK w Warszawie (1977).

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapł. w 1955 r w Poznaniu: w l. 1955-1960 wikar. w par. pw. św. Trójcy w Stęszewie; w l. 1960-1963 wikar. w par. pw. św. Marcina w Poznaniu; w l. 1963-1981 prob. w par. pw. św. Katarzyny w Dąbczu k. Leszna Wlkp.; w l. 1981-2007 (do emerytury) prob. w parafii pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Ostrowie Wlkp. - zarazem b. diecezjalny kapelan więziennictwa (w l. 1981-1983 w stanie wojennym kapelan osób internowanych w Ośrodku Odosobnienia w Ostrowie Wlkp.), w l. 1991-2007 dziekan dekanatu ostrowskiego I, w l. 1996-2007 prepozyt ostrowskiej kapituły konkatedralnej, od 2002 r. prałat. Także: w l. 80. (od 1981 r.) wykładowca w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Kaliskiej, od 2007 r. czł. Kościelnej Komisji Historycznej Archidiecezji Poznańskiej, b. czł. Rady Kapłańskiej, czł. Kolegium Konsultorów Diecezji Kaliskiej, osobisty duszpasterz papieski, b. kapelan ostrowskiego Bractwa Kurkowego.

Publ. Pr. hist.: *Pierwszy drewniany kościół w Ostrowie Wielkopolskim (1404-1781)*, z. 1, Observ & Project, Ostrów Wlkp. 1998; *Drugi drewniany kościół w Ostrowie Wielkopolskim (1781-1906)*, z. 2, Observ & Project, Ostrów Wlkp. 1999; *Zawiłe dzieje przygotowań do budowy trzeciego kościoła w Ostrowie Wielkopolskim*, z. 3, Observ & Projekt, Ostrów Wlkp. 2001.

Także: *Życie Sł. Bożego ks. Kazimierza Rolewskiego (1887-1936)*, w: *Księga Pamiątkowa 150-lecia działalności Konferencji Stowarzyszenia św. Wincentego à Paulo w Ostrowie Wielkopolskim*, Wyd. Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy, Kraków 2005.

Publ. w czasop. M.in. „Gazeta Ostrowska”. M.in.: *Najstarsze dokumenty kościelne Ostrowa, „GO”* nr 8, 26 lutego 1995; *Przybywa do nas św. Józef*, „GO” nr 45, 12 listopada 1995 - o odwiedzinach obrazu św. Józefa w ostrowskich parafiach; *Uśmiechnięty do Boga i ludzi*, „GO” nr 44, 3 listopada 1996 - reminiscencje związane z wyborem kard. Karola Wojtyły na papieża.

Spot. lit. Wraz z ks. J. Gierą i ks. K. Nojmanem, prezentacja poematu Jana Pawła II *Tryptyk rzymski*, PIK, prow. T. Gruchot - Ostrów Wlkp. 2003.

Przeds. par. Po nadaniu ostrowskiej Farze w 1992 r. statusu konkatedry sprawca generalnego remontu kościoła (m.in. powiększenia prezbiterium, instalacji nowych stalli, odnowienia polichromii, oczyszczenia filarów, wymiany dachówki) oraz powiększenia cmentarza przy ul. Limanowskiego.

Inne przeds. W Ostrowie Wlkp.: w 1984 r. inicjator budowy poświęconego w 1996 r. kościoła pw. św. Pawła Apostoła; inicjator upam. jubileuszu 600-lecia Ostrowa Wielkopolskiego umieszczoną w 2005 r. na frontonie ratusza antyczną sentencją Caiusa Sallustiusa Crispusa *Concordia Res Parvae Crescunt - Discordia Maximae Dilabuntur* (W zgodzie małe rzeczy rosną - w niezgodzie największe upadają).

Org. społ. W l. 1982-1985 współorganizator i czł. Komitetu Odbudowy Pomnika Kardynała Ledóchowskiego - w 1984 r. pomnik stanął przed ostrowską Farą; w 1989 współorganizator w Farze zebrań KO w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; rel. ks. prałata T. Ilskiego, ur. w 1949 r. w Czajkowie k. Kalisza, od 2007 r. proboszcza par. konkatedralnej pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Ostrowie Wlkp.

Michalska Weronika - ur. w 1935 r. w Skrzebowej, pow. Ostrów Wlkp. Pracownica socjalna, dziennikarka. Od 1935 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (1961); Medycznego Studium Zawodowego, spec.: pracownik socjalny, w Warszawie (1976). W 1986 r. ukończyła kurs dziennikarski w Centrum Szkolenia i Doskonalenia Kadr w Warszawie organizowany przez Stow. Dziennikarzy PRL.

Z. W l. 1963-1990 prac. MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.: m.in. w l. 1972-1985 kier. Działu Administracyjno-Socjalnego, w l. 1985-1987 czł., w l. 1987-1990 red. nacz. gazety zakładowej „Postęp”.

Publ. w czasop. „Postęp”. M.in.: *Co słysząc na obiektach w Czechosłowacji*, „P” nr 1/1986 - o realizacji przez ZAP ponad 60. kontraktów na projektowanie i uruchomienie urządzeń automatyki na obiektach w całej Czechosłowacji; *Dom miejscem najbliższym sercu*, „P” nr 6/1988 - o spotkaniu członkiń zakładowego Koła Ligi Kobiet Polskich przy MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.; rel. Krzysztofa Duleby - prac. ZAP w l. 1975-1993,

Michno Remigiusz - ur. w 1964 r. w Ostrowie Wlkp. Poeta (ps. Yewhen Michnowsky).

W. Absolwent: TK, Trakcja Elektryczna, w Ostrowie Wlkp. (1984). Po technikum zarzucił podjęte studia matematyczne w WSP w Opolu.

Z. W różnych zawodach, m.in.: nauczyciel, elektromonter środków transportu, laborant, stolarz, ślusarz.

Char. twórcz. *Michno tkwi w słowie, w nim się zakorzenia. Uwaga ta dotyczy zarówno pokrewieństw lingwistycznych, niewątpliwych, a przecież nieobciążających jego wierszy wtórnością, niezwykle wrażliwego i pomysłowego odsluchiwanie świata, jak i pewnej właściwości egzystencjalnej. Poeta sprawia wrażenie, jakby raczej czytał, niż pisał. W jego utworach pełno aluzji do znanych pisarzy, sytuacje liryczne to często sytuacje czytania. (...) Lektura przemienia się w jego przypadku w życie, staje się czymś osobistym i groźnym. Jeśli nazwiska autorów ulegają w wierszach Michny zaskakującym unieważnieniom, stając się dźwiękiem lub zakłębieniem, to dlatego właśnie, że bycie literaturą jest aktem zewnętrznym, pisarz zaś, tytuł książki, jej litera podlegają głębokiej internalizacji.* P. Śliwiński.

Opisywałem ją [twórczość M.] jako wartościową, odkrywczą, nowatorską, ale nie do końca jasną dla naszych czasów i naszego pokolenia. Być może trafi do przekonania i stanie się w pełni zrozumiała dla następnych pokoleń. Niestety, reakcje innych krytyków były sceptyczne, potraktowano tego twórcę jak grafomana. A z tym nie mogę się zgodzić. K. Maliszewski.

[O wierszu *W Ostrowiu 2*]: Mamy (...) do czynienia z wierszem, który mówi o człowieku, który ustanawiając siebie w świecie, pragnie przeciwstawić się temu, co go stwarza i otacza: najpierw językowi, a potem rodzinnej okolicy. Paradoksalnie jednak, występujący przeciwko miastu, przeciwko „Ostrowiu”, bohater wiersza [poeta], tylko w nim odnajduje rację swojego istnienia i być bez niego nie zdoła. Jeśli zastygnie w buncie i wgardliwym poczuciu wyższości, nigdy nie uwolni się od wartości, które zwalcza, utknie w pozie wiecznego kontestatora, a jego niezgoda przemieni się w monotonną obsesję, męczącą dla otoczenia i nieproduktywną. (...) Trzeba Miasto porzucić, zostawić za sobą, unieść jego blaknące z czasem wspomnienie w inne krainy. (...) Dopiero wtedy będzie można do miasta wracać, bez poczucia zdrady i z pożytkiem oferować mu swoje umiejętności, na nowo je odkrywać, bez pretensji przyjmować jego wady i słabości. J. Galant.

Publ. *Wiersze*, wyb., red. L. Wawrzyniak, posł. P. Śliwiński, BP, Ostrów Wlkp. 2004. Nieopublikowany pozostał zb. wierszy z l. 1995-2001 *Fatrazye* (zachował się jedynie oprac. plastycznie i własnoręcznie oprawiony w 2001 r. przez K. Bielawską tomik z podpisem Yewhen Danyllo Mihnowskij i zaznaczeniem „Egzemplarz unikatowy”).

Ant. poet. *Wiersze* w ed.: *11 - Antologia młodej poezji*, Biblioteczka „Już Jest Jutro”, Poznań 1993; *Macie swoich poetów. Liryka polska urodzona po 1960 r. Wypisy*, wyd. II, popr. i uzupeł., Lampa i Iskra Boża, Warszawa 1997; *Słynni i świetni. Antologia poetów wielkopolskich (debiutujących w latach 1989-2007)*, WBPiCAK, Poznań 2008.

Publ. w czasop. M.in.: „Krzywe Koło Literatury” (debiut), „Potop” (wg M. faktyczny debiut - „P” nr 1/1992), „Sztuka Osobowa”, „Nowy Impuls”. Także: „Topos”, „Fraza”, „Arytmia”, „Próba Atmosfery”, „Nowy Nurt”, „Dekada Literacka”, „Arkusz”, „Ziemia Kaliska”. M.in.: wiersze *Jażń wyzwolona 1.- 8*, *Obrazy myśli*, „KKL” nr 1/2, 1991; wiersze i proza, *Wycinki utylizowane*, „SO” nr 33/1995; *Remigiusz Michno. Wiersze*, „NI” nr 8, 6 sierpnia 2004 - publ. dopełniona posł. *Życioczytanie* P. Śliwińskiego.

Om. P. Śliwiński, *Życioczytanie*, w: R. Michno, *Wiersze*, BP, Ostrów Wlkp. 2004; K. Maliszewski, *Nowa poezja polska 1989-1999*, Wrocław 2005; W. Banach, *Ostrów Wielkopolski pod znakiem pegaza*, Wyd. Poznańskie, MMOW, Poznań-Ostrów Wlkp. 2005.

Om. w czasop. M.in.: K. Maliszewski, *Asocjacionizm, samotność, trudny rytm*, „Nowy Nurt” nr 24/1995 (przedruk: „Nowy Impuls” nr 11, 1 listopada 2002); P. Śliwiński, *W okularach trzech panów*, „Odra” nr 11/2004; L. Wawrzyniak, *Marzenia i życzenia*, „Nowy Impuls” nr 1, 4 stycznia 2005 (rozmowa z H. Olejnik o trudnej recepcji poezji M. w jego rodzinnym mieście).

Spot. aut. Wieczór poetycki, PIK - Ostrów Wlkp. 2000.

Spot. lit. Promocja tomiku *Wiersze* (pod nieobecność autora), prow. prof. P. Śliwiński, BP - Ostrów Wlkp. 2004.

Źródła: rel. bezp.; kofi, *Niezależnie po raz drugi*, „Panorama Ostrowska”, 22 października 2000; K. Maliszewski, *Nowa poezja polska 1989-1999*, Oficyna Wydawnicza Atut, Wrocławskie Wyd. Oświatowe, Wrocław 2005, s. 12; P. Śliwiński, *Michno*, w: tegoż, *Świat na brudno. Szkice o poezji i krytyce*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2007, s. 283-285; K. Maliszewski, *Po debiucie. Dziennik krytyka*, Biuro Literackie, Wrocław 2008, s. 33, 55-56, 96; J. Galant, *Poeta bezradnie zbuntowany. O jednym wierszu Remigiusza Michno*, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego” nr 5/2011; [Polska Bibliografia Literacka] http://pbl.ibl.poznan.pl/dostep/index.php?s=d_biezacy&f=zapisy&p_tworcaid=25501 (dostęp: 12.03.2010).

Mikołajczyk Elżbieta - ur. w 1963 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka, poetka.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1982); wyższych zawodowych studiów dziennych w zakr. nauczania początkowego na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu - Filia w Kaliszu (1985); studiów magisterskich w zakr. pedagogiki nauczania początkowego na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu (1987). Także studiów podyplomowych: w zakr. filologii polskiej na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu - Filia w Kaliszu (2000); w zakr. organizacji i zarządzania oświatą w nowej strukturze systemu edukacji w PWSZ w Kaliszu (2001); w zakr. informatyki i technologii informatycznych na Wydz. Matematyki i Informatyki UAM w Poznaniu (2008). W 2004 r. uzyskała st. nauczyciela dyplomowanego.

Z. W l. 1991-1993 dyr. SP w Biniewie, od 1993 r. (po reorganizacji) kier. Szkoły Filialnej w Biniewie - naucz. nauczania początkowego i jęz. polskiego.

Publ. Brosz. *Jubileusz 110 lecia istnienia szkoły w Biniewie 1996-2006*, UG, Ostrów Wlkp. 2006; tomik poetycki *Refleksy*, ilustr. C. Woś, GOK, Ostrów Wlkp. 2009.

Wiersze w ed. zb.: kat. wyst. *25 lat pontyfikatu Jana Pawła II. W hołdzie dostojnemu jubilatowi* (wiersz: *Srebrny Pontyfikat Jana Pawła II*), MMOW, Ostrów Wlkp. 2003; tomiki poet. *Szuflada* dokumentujące prow. przez A. Kiełb-Szawułę Wieczory Działań Artystycznych, PIK „Centrum Ostrów”, OCK, Ostrów Wlkp. 2003, 2007, 2010; almanach IV Agonu Poetyckiego „O wieniec Akantu” *Furtka słońca...*, Instytut Wyd. „Świadectwo”, Bydgoszcz 2004; *Ostrowskie adresy poetyckie. Świadectwo obecności II*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2006; *Twórczość artystyczna nauczycieli. Malarstwo, poezja*, Zarząd Oddziału ZNP w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. 2009 - wyd. z okazji 100-lecia ZNP.

Spot. aut. Gimnazjum nr 4 im. Powstańców Wielkopolskich - Ostrów Wlkp. 2005; Klub Nauczyciela - Ostrów Wlkp. 2006; SP - Szczury 2007; Uniw. Trzeciego Wieku - Ostrów Wlkp. 2009; promocja tomiku *Refleksy*, OCK - Ostrów Wlkp. 2010.

Spot. lit. M.in.: Wieczory Działań Artystycznych m.in. wraz z H. Banasiak, J. Rzepką i M. Trachimowiczem, PIK - 2003, OCK - 2006, 2010; Wieczór poetycki „Życie nie tylko po to jest, by brać”, OCK - Ostrów Wlkp. 2006; Wieczór poetycki „Jesień poezją witamy” wraz z P. Fałczyńskim i A. Kiełb-Szawułą, Klub Nauczyciela - Ostrów Wlkp. 2009.

Konkursy. M.in.: Konkurs recytatorski „Brzechwa dzieciom” z okazji 100. rocznicy urodzin J. Brzechwy, SP, czł. jury, organizatorka - Biniew 2000; gminne i powiatowe konkursy poetyckie „W krainie poezji” dla uczniów klas I-III szkół podstawowych, SP, czł. jury, organizatorka - Biniew 2004, 2006; V Międzyszkolny Konkurs Recytatorski Poezji Regionalnej, IV Gimnazjum Publiczne, czł. jury - Ostrów Wlkp. 2005; konkurs poetycki „Chleba smak”, OCK, czł. jury - Ostrów Wlkp. 2006; konkurs poetycki „Zielone poezje” dla uczniów klas IV-VI szkół podstawowych i gimnazjów, GOK, czł. jury, pomysłodawczyni - Wysocko Wielkie 2010; konkursy poetyckie podczas Senior Festiwalu, Uniw. Trzeciego Wieku, czł. jury - 2010, 2011.

Zesp. muz. W l. 1975-1978 czł. zesp. wokalnego „Nastolatki” w Ostrowie Wlkp.; kier. zesp. wokalnych w kategorii kl. I-III w SP w Biniewie.

Inne przeds. Organizatorka obchodów 100-lecia i 110-lecia SP w Biniewie.

Org. społ. W l. szkolnych czł. ZHP.

Nagr. M.in.: Powiatowy Konkurs Literacki „Walentynkowy wiersz miłosny”, BP, wyr. - Ostrów Wlkp. 2003; „Turniej Jednego Wiersza”, OCK, III nagr. - Ostrów Wlkp. 2004, 2008, wyr. - Ostrów Wlkp. 2007, I nagr. - Ostrów Wlkp. 2009; Konkurs „Wiosenne igraszki - poeci piszcie fraszki”, OCK, wyr. - Ostrów Wlkp. 2009; Ogólnopolski Konkurs Literacko-Plastyczno-Fotograficzny „Natura moich okolic”, Oddział ZNP, III nagr. - Zielona Góra 2011.

Źródło: rel. bezp.

Mikołajczyk Stefan - ur. w 1948 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz.

W. Absolwent: Wydz. Elektro-Energetycznego TdP w Ostrowie Wlkp. (1968); Wydz. Socjologicznego WSNS przy KC PZPR w Warszawie (1984).

Z. M.in.: w l. 1965-1976 m.in. monter na Wydz. Elektroniki oraz planista w Dziale Planowania ZAP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1976-1985 prac. KM PZPR w Ostrowie Wlkp. Zesp. red.: w l. 1983-1989 red., a w l. 1985-1989 także sekr. wkładki „Sprawy Miejskie” w gazecie zakładowej ZNTK „Wagon”; w 1989-1991 sekr. red., w l. 1991-1993 okresowo red. nac. i p.o. red. nac., w l. 1993-1994 sekr. red. „Gazety Ostrowskiej”, w l. 1994-2003 prac. odpowiedzialny za jej skład i łamanie.

Publ. *Przemiany w latach 1981-1985*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje miasta i regionu*, Poznań 1990; *Cienie 1968-1974*, Ostrow Wlkp. 2010 - historia ostrowskiego zesp. big-beatowego (w skł. m.in. A. Cierniewski i A. Koterlas).

Publ. w czasop. M.in. „Wagon”, „Rocznik Kaliski”, „Gazeta Ostrowska”. M.in.: *Dzień Działacza Kultury*, „W” nr 6/1986 - o tradycyjnym spotkaniu twórców, działaczy i pracowników kultury, które tym razem odbyło się w sali muzealnej ratusza (28.05.) w cz. czynnej w niej wystawy instrumentów muzycznych T. Czwordona; *Muzyka w Antoninie*, „RK”, t. XXI, 1989 - o cyklicznych imprezach muzycznych w Pałacu Myśliwskim Księżąt Radziwiłłów w Antoninie; *Przywracanie ideałów*, „GO” nr 12, 25 marca 1990 - rozmowa z harcmistrzem i wiceprzew. Koła Stow. Żołnierzy AK A. Kornaszewskim; *Kultura domaga się cudu*, „GO” nr 7, 17 lutego 1991 - o finansowaniu lokalnych placówek kulturalnych; „Najpiękniejsza...” straciła najwierniejszego sojusznika, „GO” nr 45, 17 listopada 1991 - słowo po śmierci K. Pussaka, animatora „Koncertów z lilijką” i festiwali chopinowskich w Ostrowie Wlkp.; *No, to róbcie tę gazetę*, „GO” nr 44, 6 listopada 1994 - rozmowa z W. Popławskim o perypetiach towarzyszących zakładaniu w 1989 r. „Gazety Ostrowskiej”.

Pr. red. M.in.: M. Grzeszczyk, *Historia harcerstwa w Ostrowie Wielkopolskim 1913-1939. Kalendarium*, OTK - przyg. do druku; M. Kostrzewski, *Ostrowianom*, Wydz. Kultury i Sztuki UM w Ostrowie Wlkp., 1988 - oprac. tech.

Przes. ed. W 1983 r. wraz z B. Goreckim, W. Grabowskim i J. Kubiakiem sprawca powstania wkładki „Sprawy Miejskie”, dzięki czemu „Wagon” wyszedł poza bramy ZNTK i stał się w Ostrowie Wlkp. namiastką gazety miejskiej; w l. 1991-1992 sprawca cyfryzacji procesu wydawniczego „Gazety Ostrowskiej”.

Przeds. art. W l. 1955-1976 uczestnik amatorskiego ruchu artystycznego w Ostrowie Wlkp.: czł. Młodzieżowego Zespołu Mandolinistów prow. w l. 1957-1974 przez jego ojca E. Mikołajczyka w DKK i ODK ZNTK; także konferansjer występującego w l. 1968-1974 zesp. big-beatowego Cienie (w skł. m.in. A. Cierniewski, A. Koterlas) oraz czł. kabaretu przy działającym w l. 1970-1975 KMS; w l. 1972-1976 czł. zał. przez L. Jankowskiego kabaretu Pro-Teza przy ZOZ w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. Od 2008 r. czł. OTG.

Źródła: rel. bezp.; S. Mikołajczyk, „Pro-Teza”, „Południowa Wielkopolska” nr 11/1983; R. Weiss, *Całe miasto czytało „Wagon”*, „Gazeta Ostrowska” nr 32, 10 sierpnia 2011.

Młoczyński Piotr - ur. w 1964 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz.

W. Absolwent: TK, kl. Trakcja Elektryczna, w Ostrowie Wlkp. (1983); Wydz. Historycznego UW (uprzednio, po maturze: uczeń SWP w Ostrowie Wlkp.; student UJ w Krakowie - relegowany z uczelni po dwóch l. studiów historycznych; student Wydz. Nauk Politycznych UAM w Poznaniu). *Zanim dali mi magistra, kształciłem się długo, za to dokładnie. Wyrzucano*

mnie z trzech uczelni, dlatego miałem okazję poznawać wiele pięknych zakątków naszego kraju, P.M..

Z. Pierwotnie naucz. w SP w Jankowie Zalesnym; w l. 1985-1991 red. „Ziemi Kaliskiej”; w l. 1986-1989 współprac. „Południowej Wielkopolski”; w l. 1991-1993 red. nac. „Skandali Województwa Kaliskiego”; w l. 1993-1995 kier. „Wiadomości Dnia” Oddział w Kaliszu; w l. 1997-1998 czł., w l. 1998- 2001 sekr. red. „Kuriera Ostrowskiego”; w 2002 r. red. nac. „Panoramy Ostrowskiej”. Także: b. dziennikarz kaliskiego Radia Centrum goszczący również na antenie Programu I PR m.in. w audycji „Prosto z Polski”. Zarazem: od 2000 r. właściciel firmy „Usługi Biurowe. Wydawnictwo Vera Piotr Młoczyński” w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Kto im dał skrzydła*, Wyd. „Vera”, 2010 - o 35. rocznicy zał. najstarszego w Polsce Terenowego Klubu Olimpijczyka w Wysocku Wielkim; *Abecadło spadło. Skandal w Bobrowniku*, wyd. „Vera”, 2011 - w popularnej leksykonowej konwencji lekko, ale i z sarkazmem o znanych w Ostrowie Wlkp. postaciach życia politycznego i kulturalnego.

Publ. w czasop. M.in.: „Ziemia Kaliska”, „Południowa Wielkopolska”, „Skandale Województwa Kaliskiego”, „Wiadomości Dnia”, „Kurier Ostrowski”, „Panorama Ostrowska”. M.in.: *LXII Mistrzostwa Polski w biegach przełajowych*, „PW” nr 4/1989 - o imprezie, w której zwyciężył S. Majusiak, a która w części w Ostrowie Wlkp. odbyła się *na zaoranej plaży OSiR „Piaski-Szczygliczka”*; *15 tysięcy do... żołądka (dziennie)*, „ZK” nr 3/1990 - o likwidacji w woj. kaliskim sekcji i klubów sportowych utrzymywanych dotychczas przez zakłady pracy; *Antoniński wojownik*, „KO” nr 4, 12 stycznia 2000 - o zasługach pisarza, publicysty i krytyka muzycznego J. Waldorffa w ratowaniu przed całkowitą dewastacją Pałacu Myśliwskiego Księżąt Radziwiłłów w Antoninie; (m), *„Lustracja” w komendzie*, „PO” nr 21/2002 - o prowadzonym przez Inspektorat Komendanta Wojewódzkiego dochodzeniu w sprawie opisywanych w prasie nieprawidłowości w Komendzie Powiatowej Policji w Ostrowie Wlkp. Felietony, m.in.: *Miejsce na radość* (rubryka: *Rzuty osobiste*), „PW” nr 11/1986 - o komercjalizacji lokalnego sportu i nagminnym etatyzmie jego działaczy.

Org. społ. B. prez. ostrowskiego Oddziału Polskiej Unii Lokatorów.

Organy przedst. W l. 1998-2002 radny III kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy SLD - od 2001 r. radny niezależny).

Źródła: rel. bezp.; arch. IV LO w Ostrowie Wlkp.; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wlkp. Zarys...*, s. 280; P. Młoczyński, *Abecadło spadło. Skandal w Bobrowniku*, s. 15-16; rel. K. Pawlaka.

Morta Krzysztof - ur. w 1967 r. w Ostrowie Wlkp. Filolog klasyczny.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1986); Wydz. Filologicznego UW r (1995).

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (2000) - st. uzyskany na Wydz. Filologicznym UW r.

Probl. bad. Starożytna zoologia, literatura i tradycja biblijna, starożytna translatoryka biblijna i egzegeza, żydowskie inskrypcje nagrobne, deformacja treści w procesie transmisji informacji.

Z. W l. 1995-2001 asystent, od 2001 r. adiunkt w Instytucie Filologii Klasycznej i Kultury Antycznej UW r. Zarazem: od 2001 r. wicedyr. Szkoły Języków Antycznych i Orientalnych przy Wydziale Filologicznym UW r, i tamże od 2008 r. kier. Pracowni Języków i Kultury Bliskiego Wschodu w Instytucie Filologii Klasycznej i Kultury Antycznej. Także: od 1998 r. wykładowca i promotor prac magisterskich w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Kaliskiej (sekcja kaliska Wydz. Teologicznego UAM w Poznaniu).

Publ. Pr. filolog.: *Świat egzotycznych zwierząt u Solinusa*, Wyd. UW r, Wrocław 2004.

Publ. w czasop. „Classica Wratislaviensis”, „Studia Classica et Neolatina”, „Acta Universitatis Wratislaviensis”, „Kaliskie Studia Teologiczne”, „Theologica Wratislaviensis”.

M.in.: *Herodotowy „hipopotam”*, w: *Commentationes philologicae Herberto Myśliwiec oblatae*, pod red. J. Pigionia, „CW” nr 20, 1996; *Indyjskie mrówki*, w: *Cognoscere causas. Człowiek a natura w cywilizacji starożytnej Grecji i Rzymu*, red. nauk. Z. Głombiowska, „SCN”, t. 3, 1998; *Boże mój, Boże mój, czemuś mnie opuścił?* (próba interpretacji słów konającego Jezusa), w: *W kręgu etyki, poetyki i dydaktyki słowa*, pod red. T. Patrzalka, „AUW” nr 2059, 1998; *Biblijny Re'em*, „KST”, t. 1, 2002; *Z badań nad źródłami opisów zwierząt u Solinusa*, „CW”, t. 27, 2007; *Lampart w literaturze rzymskiej*, „CW”, t. 28, 2008; *Relacja z wyprawy Hannona w pismach greckich i łacińskich. Problem deformacji treści w procesie transmisji tekstu*, „CW”, t. 31, 2011; *Bluszcz kontra dynia, czyli trudne początki Wulgaty*, w: *Perspektywy biblijne*, pod red. S. Torbusa, „TW”, t. 6, 2011.

Org. społ. Od 1995 r. czł. Polskiego Tow. Filologicznego.

Ostroviana. Publ. w czasop.: „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego”. M.in.: *Z etymologii trzech zoonimów*, „ROTN” nr 1/2006 - o starożytnych rodowodach nazw wybranych zwierząt; *Z translatoryki biblijnej, czyli granice przekładu*, „ROTN” nr 2/2007 - o nieadekwatności biblijnych translacji.

Pr. transl., m.in.: tłum. cytatów greckich i łacińskich, w: A. Rhode, *Ostrowoer Erinnerungen. Wspomnienia ostrowskie*, BP, Ostrow Wlkp. 2008.

Prelekcje: „Macewy ostrowskich kirkutów” - MMOW, 2006; „Korzenie cywilizacji europejskiej”, Ostrowski Festiwal Nauki, aula I LO - 2008.

Przeds. telew.: koncepcja realizacji, scen. i udział (narracja na wizji) w filmach popularnonaukowych zrealizowanych pod szyldem „Uniwersytetu bez wieku” przez Telewizję Proart i OTN: *Macewy z ostrowskich kirkutów*, 2007; *Zagadka Trzech Króli*, 2008; *Zaszyfrowane wiadomości czyli tajemnice pisma*, cz. I i II, 2009.

Inne przeds.: w 2008 r. nadzór merytoryczny nad pracami przy budowie lapidarium na miejscu dawnego cmentarza żydowskiego na Placu 23 Stycznia - oprac. koncepcji ekspozycji fragmentów macew, dla trzech z nich poddanych renowacji rekonstrukcja hebrajskich inskrypcji, wybór widniejącego na tablicy umieszczonej na murze obiektu motto *I wróci się proch do ziemi, tak jak nią był a duch powróci do Boga, który go dał* (Koh. 12,7).

Org. społ.: od 2005 r. czł., od 2009 r. wiceprez. OTN.

Źródła: rel. bezp.; rel. R. Podskarbi - kier. proj. realizacji przez OTN i Telewizją Proart filmów o charakterze popularnonaukowym; <https://rejestr.io/krs/246011/ostrowskie-towarzystwo-naukowe-w-ostrowie-wielkopolskim> (dostęp: 10.02.2019).

Nielacny Krystian - ur. w 1934 r. w Antoninie. Lekarz med., działacz społeczny, regionalista. Od 1938 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. W cz. niemieckiej okupacji uczeń w ramach tajnego nauczania. Absolwent: I Państwowego Gimnazjum i Liceum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1951); Państwowej Szkoły Felczerskiej w Kaliszu (1953); Wydz. Lekarskiego AM w Warszawie (1960); Centralnego Zaocznego Studium Prawnego dla Lekarzy w Łodzi (1979); Studium Pedagogicznego Wydz. Zaocznego UAM w Kaliszu (1989); Studium Katechetycznego przy Papieskim Wydz. Teologicznym w Poznaniu (1992). W 1984 r. ukończył Kurs Medycyny Kolejowej w Warszawie, w 2004 r. kurs filozoficzny w Instytucie Edukacji Narodowej w Lublinie oraz dwuletnie studium języka greckiego starożytnego w Europejskiej Szkole Kształcenia Korespondencyjnego w Poznaniu.

St. nauk. Dr n. med. - st. uzyskany w AM w Łodzi (1994), tyt. pr. doktorskiej *Ocena wybranych czynników kształtujących picie alkoholu wśród młodzieży szkolnej płci męskiej Ostrowa Wielkopolskiego i gmin ościennych*.

Z. W l. 1953-1954 felczer, po rocznym stażu od 1961 r. asystent, a w l. 1964-1966 kier. bloku operacyjnego w Oddziale Chirurgicznym (w 1964 r. I st. spec. z chirurgii) i następnie w l. 1966-1972 Oddziału Anestezjologicznego (w 1967 r. I st. spec., w 1970 r. II z anestezjologii) w Szpitalu Miejskim w Ostrowie Wlkp.; w l. 1972-1976 ordynator Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii ZOZ w Ostrowie Wlkp.; zarazem w l. 1971-1973 kier. Przychodni Specjalistycznej Przyszpitalnej, a w l. 1973-1976 Działu Metodyczno-Organizacyjnego ZOZ w Ostrowie Wlkp.; w l. 1976-1978 lekarz okrętowy w Polskich Liniach Oceanicznych w Gdyni (rejsy dalekowschodnie, m.in. do Chin, Wietnamu, Indonezji, Malezji oraz do portów Basenu Morza Śródziemnomorskiego m.in. w Egipcie, Grecji, Włoszech); w l. 1978-1982 dyr. Obwodu Lecznictwa Kolejowego w Ostrowie Wlkp.; w l. 1982-1994 (do emerytury) Obwodowy Insp. Sanitarny PKP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1991-2001 biegły sądowy Sądu Okręgowego w Kaliszu w dziedzinie uzależnień od alkoholu; w l. 1995-2000 lekarz orzecznik w ZUS w Ostrowie Wlkp. Także: od l. 60. naucz. pierwotnie w Liceum Medycznym Pielęgniarstwa, a następnie w Zespole Szkół Medycznych im. H. Chrzanowskiej i Medycznym Studium Zawodowym w Ostrowie Wlkp.; w l. 1988-1994 naucz. w SN w Ostrowie Wlkp.; od 2010 r. st. wykładowca w PWSZ w Kaliszu.

Publ. M.in.: wraz z J. Kempą, W. Suszyckim, L. Wiśniowskim, *Oddziały i Zakłady Szpitala im. Tytusa Chałubińskiego w Ostrowie. Wczoraj i dziś*, w: *Rozwój szpitalnictwa Ostrowa Wielkopolskiego w latach 1850-1975*, pod red. W. Sapińskiego, Warszawa 1976; wraz z żoną J. Niełacną opisy obiektów i walorów krajoznawczych w miastach i gminach Ostrów Wlkp., Nowe Skalmierzyce, Odolanów, Raszków, Przygodzice, Sieroszewice, w: *Inwentaryzacja Krajoznawcza Polski. Województwo Kaliskie*, t. 13, Zarząd Główny PTTK, Warszawa 1990; wraz z J. Niełacną i Ł. Huzarewicz, *Prawdy i mity o uzależnieniach*, Ośrodek Apostolstwa Trzeźwości przy par. św. Antoniego, Ostrów Wlkp. 1993; *Ocena wybranych czynników kształtujących picie alkoholu wśród młodzieży szkolnej płci męskiej Ostrowa Wielkopolskiego i gmin ościennych* (skrót pr. doktorskiej), Ośrodek Apostolstwa Trzeźwości przy par. pw. św. Antoniego, Ostrów Wlkp. 1994; m.in. wraz z M. Pabiszczakiem, J. Sówką, A. Sukiennickim, *Szpital im. Tytusa Chałubińskiego w Ostrowie Wielkopolskim w roku trzydziestolecia*, oprac. red. K. Niełacny, PTL w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. 1996; wraz z A. Leraczykiem i W. Suszyckim, *Patroni ostrowskich ulic*, BP, Ostrów Wlkp. 2008; kalendarium *Ostrowskie daty Krzysztofa Komedy-Trzcńskiego*, w: *Ostrowskie przystanki Krzysztofa Trzcńskiego Komedy*, I LO i Wyd. Galeria PGSW, Ostrów Wlkp. 2010.

Publ. w czasop. „Wagon”, „Orędownik Ostrowski”, „Księga Pamięci” (tu: większość biogramów, a także artykułów dotyczących historii Ostrowa Wlkp.), „Krajoznawstwo i Turystyka”, „Gazeta Ostrowska”, „Na południu Wielkopolski”, „Studia Iudaica Ostroviensia”. M.in.: *Ostrów w 1784 roku*, „W” nr 6/1988 - o urbanistycznym układzie i zabudowie XVIII-wiecznego Ostrowa; wraz z J. Niełacną, *Dworki z naszych okolic*, „OrO” nr 7, 8/1991 (cz. I), nr 9/1991 (cz. II) - o dawnych siedzibach ziemiańskich; biogr., *Orszulik Józef*, „KsP”, z. 5, 1999 - o kompozytorze i w l. 1945-1946 katechecie w Gimnazjum Męskim w Ostrowie Wlkp.; *Stanisław Szembek - malarz z Wysocka Wielkiego*, „KiT” nr 2, 2001 - o dziedzicu i artyście malarzu z Wysocka; *100-lecie śmierci prof. Antoniego Kaliny*, „GO” nr 19, 10 maja 2006 - o wybitnym sławie i językoznawcy; *Ostrowskie akcenty na cmentarzu żydowskim we Wrocławiu*, „NpW”, Jesień 2008 - o pochodzących z Ostrowa lub z Ostrowem swego czasu związanych Żydach pochowanych na cmentarzu przy ul. Słężnej we Wrocławiu; *Informacja o Stowarzyszeniu „Przyjaciół Ostrowskiej Synagogi w Ostrowie Wielkopolskim”*, „SIO” t. I, 2007 - o założeniach programowych zarejestrowanego 12 maja 2006 r. stow.; wraz z J. Biernaczykiem *Ostrowianie w*

Powstaniu Warszawskim, „GO” nr 34, 25 sierpnia 2010 („Dodatek Historyczny”). Także: liczne publ. w pismach med. dotyczących anestezjologii i medycyny społecznej.

Pr. red. i ed. *125-lecie szpitalnictwa w Ostrowie Wlkp. 1850-1975. Program obchodów*, Ostrow Wlkp. 1975 - zebr. materiałów i przygotowanie do druku; *Rozwój szpitalnictwa Ostrowa Wielkopolskiego w latach 1850-1975*, pod red. W. Sapińskiego, Warszawa 1976 - zebr. materiałów i przygotowanie do druku.

„Księga Pamięci Non omnis moriar Alma Mater Ostroviensis”. „Księga Pamięci” wyd. z inicjatywy i wg merytorycznego pomysłu H. Kubery od 1995 r. w formie zeszytów przez Stow. Wychowanków „Alma Mater Ostroviensis”, poświęcona nauczycielom, absolwentom i uczniom I LO w Ostrowie Wlkp. - red. techn. z. 1 i 2, od z. 3 w 1998 r. red. koordynujący, w istocie pełniący funkcję red. nac. (Do 2011 r. opublikowano 17 zeszytów „Księgi”, od 2003 r. w formacie książkowym. *Moim zdaniem, głównie jego wysiłkom zawdzięczamy wydanie dalszych 8 zeszytów w konwencji jak dwa pierwsze i pozostałych dalszych [...] bardzo rozbudowanych co do ilości biogramów oraz zawierających opracowania tematyczne z różnych okazji* - H. Kubera o roli N. w wydawaniu „Księgi”).

Zesp. red. Komisja Historyczno-Wydawnicza Komitetu Organizacyjnego Jubileuszu 150-lecia I LO w Ostrowie Wlkp., 1993-1995 - czł.

Zesp. muz. Podczas studiów pianista w Symfonicznej Orkiestrze AM w Warszawie.

Inne przeds. W 1968 r. inicjator i gł. organizator IX Zjazdu Anestezjologów Polskich w Ostrowie Wlkp.; w 1989 r. sprawca powstania poradni leczenia odwykowego, przekształconej następnie w Ośrodek Profilaktyki i Leczenia Uzależnień w Ostrowie Wlkp. (z zakresu podstaw alkoholologii przeszkolił ponad 300 lekarzy, A.S.); w 1989 r. animator wraz z J. Niełacną Ośrodka Apostolstwa Trzeźwości przy par. pw. św. Antoniego w Ostrowie Wlkp. Także: w l. 1983-1984 przew. Woj. Zespołu Inwentaryzacji Krajoznawczej Polski.

Dział. zw. W l. 1963-1969 przew. Rady Zakładowej Związku Zawodowego Pracowników Służby Zdrowia w Ostrowie Wlkp.

Pasje. Historia, krajoznawstwo, muzyka klasyczna, malarstwo dawnych mistrzów, biografistyka.

Org. społ. W Ostrowie Wlkp.: czł. ZHP; czł. GKS Venetia; w l. 1948-1951 czł. Koła Szkolnego PCK w I LO; czł. Polskiego Tow. Krajoznawczego - po jego połączeniu w 1950 r. z Polskim Tow. Tatrzańskim m.in. w l. 1967-1976 prez. Oddziału PTTK; w 1975 r. czł. Komitetu Obchodów 125-lecia szpitalnictwa; w l. 1988-1991 czł. zarządu OTK; w l. 1989-1992 czł. KO „Solidarność”; w l. 1990-1994 czł. Komisji Zdrowia RM; w l. 1991-1995 wiceprzew. komitetu obchodów 150-lecia Gimnazjum Męskiego; od 1996 r. czł. Stow. Wychowanków „Alma Mater Ostroviensis”; w l. 2006-2011 r. prez. Stow. „Przyjaciele Ostrowskiej Synagogi”; od 2008 r. wiceprez. Koła Tow. im. F. Chopina; w 2009 r. inicjator i współtwórca „Ściany pamięci narodowej” na kościele pw. św. Antoniego Padewskiego. Także: w cz. studiów prez. Zarządu AZS w Warszawie; czł. Zarządu Głównego Towarzystwa Anestezjologów Polskich (wybrany w 1968 r. podczas ww. zjazdu tej organizacji w Ostrowie Wlkp.).

Tyt. hon. Honorowy Fotograf Krajoznawca Polski.

Odznac. Posiadacz ponad 30 odznaczeń resortowych i społecznych, m.in.: srebrnej i złotej odznaki honorowej PTTK, Złotej Odznaki „Zasłużony Działacz Turystyki”, Medalu 50-lecia PTTK, Medalu „Opiekun Miejsc Pamięci Narodowej”. (*Odmawiał przyjęcia odznaczeń państwowych*, A.S.).

Źródła: rel. bezp.; stopki red. „Księgi Pamięci”; brosz. *Półtora wieku...*, s. 10; A. Sukiennicki, *Historia szpitalnictwa...*, s. 265-266; tenże, *Nielacny Krystian*, „Księga Pamięci”, z. 13, 2007; rel. H. Kubery; rel. J. Skiby - w l. 1990-2007 dyr. I LO w Ostrowie Wlkp.; rel. Z. Lesiewiczza - w 1995 r. pierwszego prez. Zarządu Stow. Wychowanków „Alma Mater Ostroviensis”.

Nowaczyk Henryk Franciszek - ur. w 1941 r. w Krotoszynie. Mieszka w Poznaniu.

Absolwent: LdP w Ostrowie Wlkp. (1964). W 1971 r. przerwał studia zaoczne na Wydziale Prawa UAM w Poznaniu.

Z. Kolejno, m.in.: pomocnik murarza przy remoncie kolejki linowej na Kasprowym Wierchu; kinooperator w kinie „Przedwiośnie” w Krotoszynie; kinooperator w kinie „Noteć” w Chodzieży; robotnik w Zakładach Jajczarsko-Drobiarskich w Krotoszynie; inwentaryzator w PSS „Społem” w Krotoszynie; w l. 1966-1970 kier. Miejskiego Domu Kultury i kina w Pogorzeli; od 1970 r. m.in. sekr. Komitetu Powiatowego PZPR w Krotoszynie, następnie prac. KW PZPR w Kaliszu - *zajmował się problematyką kultury* (H.F.N.). Od 1980 r. rencista (renta inwalidzka).

Probl. bad. Starodruki: odkrywca w archiwach i bibliotekach druków wydawanych w XVII i XVIII w. w drukarniach kaliskich - znalazł m.in. nieznane historykom przedruki dokumentów z okr. przygotowań do obrony Konstytucji 3 Maja, w tym uniwersałów króla Stanisława Augusta Poniatowskiego i ustaw Sejmu Czteroletniego, a wśród nich ustawę sejmu o warunkowej amnestii dla uczestników konfederacji targowickiej, ostatnią ustawę o zawieszeniu obrad sejmowych na czas wojny oraz ostatnią odezwę króla do narodu (o wadze tych odkryć świadczy m.in. podziękowanie J. Hena w książce *Mój przyjaciel król: Panu Henrykowi F. Nowaczykowi, który o Stanisławie Augustzie wie więcej niż niejeden zawodowy badacz, dziękuję za przesłanie mi, nieznanego historykom, dramatycznej odezwy króla z 4 lipca 1792 roku*).

Życie i twórczość F. Chopina: od 1989 r. niezmordowany tropiciel nieznanych, a też i korektor mało znanych epizodów biograficznych kompozytora - jako pierwszy z badaczy jego życia wykorzystał w swych tekstach ówczesne rozkłady jazdy dyliżansów i spisy pocztowych stacji przepręgowych, dzięki czemu z dużą dokładnością odtworzył przebieg licznych podróży młodego artysty, zaś w 2009 r. opracował dla Muzeum Fryderyka Chopina w Warszawie szczegółowy przebieg wszystkich jego peregrynacji do czasu wyjazdu z kraju.

Publ. *Chopin na traktach Wielkopolski Południowej*, CKiS w Kaliszu, współpr. Stow. „Wielkopolskie Centrum Chopinowskie - Antonin” z siedzibą w Ostrowie Wlkp., Kalisz 2006. Także od 1997 r. liczne artykuły o życiu i twórczości F. Chopina w książkowych informatorach programowych Międzynarodowego Festiwalu „Chopin w barwach jesieni” w Antoninie, m.in.: *Chopina partnerka do mazura*, w: *Jubileuszowy 25. Międzynarodowy Festiwal Chopin w barwach jesieni*, Stow. „Wielkopolskie Centrum Chopinowskie - Antonin” i Wyd. „Galeria” PGSW w Ostrowie Wlkp., współpr. CKiS w Kaliszu, Ostrów Wlkp. 2006 (w dołączonej książeczce z płytą CD: *Małe kalendarium antonińskiej podróży Fryderyka Chopina i antonińskie utwory Fryderyka Chopina*, Wyd. Fonograficzne POLMUSIC, Warszawa 2006); *Zagadkowa historia portretów Chopina ze sztambucha księżniczki Elizy*, w: *28. Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni, Antonin 2009”*, Stow. „Wielkopolskie Centrum Chopinowskie - Antonin” i Wyd. „Galeria” PGSW w Ostrowie Wlkp., współpr. CKiS w Kaliszu, Ostrów Wlkp. 2009. [W przygotowaniu do wydania przez Narodowy Instytut Fryderyka Chopina: zbiór ponad 80. artykułów N. pt. *Chopin w podróży. Glosy do biografii* - publ. pod red. P. Mysłakowskiego ma także zawierać bibliografię wszystkich jego tekstów dotyczących biografii kompozytora].

Rec. B. Weber, *Chopin*, w cyklu: *A to Polska właśnie*, Wyd. Dolnośląskie, Wrocław 2000 (rec. do użytku wewnętrznego).

Publ. w czasop. M.in.: „Ziemia Nadnotecka”, „Południowa Wielkopolska”, „Ziemia Kaliska”, „Gazeta Ostrowska”, „Wiadomości Kulturalne”, „Ruch Muzyczny”.

Wśród wielu artykułów ponad sto szkiców chopinowskich w „Ruchu Muzycznym”. M.in.: *Jak Chopin dyliżansował do Kalisza*, „RM” nr 4/1995; *Na czym weselu był Chopin w Żychlinie*, „RM” nr 8/1996; *Ostatnia podróż Chopina między Wisłą a Prosną. Lato 1826 roku*, „RM” nr

10/1996; *Chopin w pałacu arcybiskupów w Poznaniu*, „RM” nr 19/1997; *Do Poturzyna z Wariacjami B-dur*, „RM” nr 18-19/1998; *Epizod z pobytu Chopina w Poznaniu*, „RM” nr 4/1999; *Podróż Ludwiki Chopinówny „do wód Szlązkich” w 1826 roku*, „RM” nr 4/2000; *Rozważania o „rodzinnej” dacie urodzin Fryderyka Chopina*, „RM” nr 22/2000; *Koncert Chopina w obozie 3. brygady piechoty*, „RM” nr 4/2001. Także rec., m.in.: P. Mysłakowski, A. Sikorski, *Rodzina matki Chopina. Mity i rzeczywistość*, Familia, Warszawa 2000 - „RM” nr 3/2001; P. Mysłakowski, A. Sikorski, *Chopinowie. Krąg rodzinno-towarzyski*, Familia, Warszawa 2005 - „RM” nr 4/2006.

W prasie lokalnej, m.in.: pod nagłówkiem *Kaliskimi śladami Fryderyka Chopina* artykuły *Towarzysze broni*, „PW” nr 6/1989; *Dyżanssem przez Kalisz*, „PW” nr 7/1989; *W Kaliszu... musiałem mazura tańczyć*, „PW” nr 9/1989 (teksty odnotowane w bibliografii fundamentalnego dzieła M. Tomaszewskiego *Chopin. Człowiek, dzieło, rezonans*, Poznań 1998). Także: *Idzie za Oskara, królewica szwedzkiego*, „GO” nr 38, 23 września 1990 (w winiecie gazety omyłkowo podano nr 39 pisma) i *„Jugendliebe” cesarza Wilhelma*, „GO” nr 39, 30 września 1990 - oba artykuły o *Miłosnych dramatach Elizy Radziwiłłówny*; *Wariacje na temat „paru exercissów”*, „ZK” nr 40, 42, 44/1992 - o pierwszych, być może w Antoninie pisanych, etiudach fortepianowych Ch.

Publ. intern.

https://poczta.home.pl/asuite/api/mail/Kiedy_Chopin_bawił_przejazdem_w_Kaliszu.pdf?action=attachment&folder=default - *Kiedy Chopin bawił przejazdem w Kaliszu* (When Chopin briefly visited Kalisz), Film, Art & Tourism, 2010.

Zesp. red. M.in.: seria „Chopin. Antonin”, CKiS w Kaliszu - od 2006 r. czł. zesp. Także: „Południowa Wielkopolska” - w l. 1981-1988 stały współprac.; w l. 1988-1989 czł. red.; „Ziemia Kaliska” - w l. 1981-1993 współpr.; „Gazeta Ostrowska” - w l. 1989-1991 stały współprac.; „Wiadomości Kulturalne” - w l. 1994-1998 współpr.; „Ruch Muzyczny” - od 1994 stały współprac.

Om. Bibliografia *Korespondencji Fryderyka Chopina*, t. 1, 1816-1831, UW, Warszawa 2009 - przypisy i odsyłacze do szkiców N., w ed. pomieszczono również 55 tytułów prac. jego autorstwa (z listu redaktorki tej publ. Z. Helman-Bednarczyk do N.: *W kwestii podróży Chopina dyżansami nikt nie może się z Panem równać [...] Zawsze z przyjemnością czytamy Pana artykuły, nie mówiąc o tym, że stanowią dużą pomoc w naszej pracy*). Także: portal internetowy Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina, dział *Osoby związane z Fryderykiem Chopinem. Autorzy* - ok. 150 tyt. prac N.

Om. w czasop. M.in. K. Michałowski, *Bibliografia Chopinowska 1990-1993*, „Rocznik Chopinowski”, t. 21, 1995 - wykaz tekstów N. poświęconych Chopinowi; K. Bilica, *Wszystkie drogi prowadzą do Antonina*, „Nowe Książki” nr 1/2007 - *Chopin na traktach Wielkopolski Południowej*; J. Brózda, *Chopinowi pomogła serwatka*, „Gazeta Wyborcza”, 1 sierpnia 2007 (dod. poznański).

Źródła: rel. bezp.; M. Tomaszewski, *Chopin. Człowiek, dzieło, rezonans*, Poznań 1998, s. 127.

Nowak Marek - ur. 1965 w Ostrowie Wlkp., zm. w 2008 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz, animator kultury.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1984); Wydz. Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW (1989); szkoły oficerskiej w Centralnym Ośrodku Szkolenia Służby Więziennej w Kaliszu (1992).

Z. W l. 1991-2008 wychowawca ds. kulturalno-oświatowych w Areszcie Śledczym w Ostrowie Wlkp. (od 1999 r. w stopniu kpt. Służby Więziennej).

Publ. Pow. *Przypadki Maurycego Majki. Obrazki z życia Ostrowa* - perypetie ostrowskiej rodziny Majków, OCK, Ostrów Wlkp. 2010.

Ant. poet. Wiersze w ed.: *Antologia Poezji 2001*, red. R. Folfas, S. Bartoszewski, wyd. Skarbnica Współczesnych Poetów, Warszawa 2001; *Antologia Poezji 2002*, red. R. Folfas, S. Bartoszewski, wyd. Skarbnica Współczesnych Poetów, Warszawa 2002.

Publ. w czasop. „Kurier Ostrowski”, „Fakty Ostrowskie”, poznański dodatek „Gazety Wyborczej”, „Forum Penitencjarne”, kwartalniki „Na ostrowskim szlaku” i „Na południu Wielkopolski”. M.in.: *Ostrowska synagoga*, „GO” nr 1, 7 stycznia 1990 - o planach zagospodarowania popadającej w ruinę bóżnicy (*Mieszkańcom Ostrowa pozostaje tylko uzbroić się w cierpliwość i mieć nadzieję, że rewaloryzacja przebiegać będzie w terminie lepszym niż budowa kina „Kopernik”*); *Książnica pedagogów*, „GO” nr 50/51, 22 grudnia 1991 - o ostrowskiej filii biblioteki pedagogicznej; *Z dziejów ostrowskiego więzienia*, „Nos”, jesień 2004, wiosna 2005, wiosna 2006, lato 2006 - cyklicznie o historii ostrowskiego więzienia. Także: pow. *Przypadki Maurycego Majki*, „KO” - 17 odc., 1997; „FO” - 30 odc., 2006.

Zesp. red. W l. 1989-1990 czł., w 1991 r. stały współprac. red. „Gazety Ostrowskiej”.

Przeds. zaw. Oprac. i realizacja wielu programów edukacyjno-kulturalnych i readaptacyjnych skierowanych do osadzonych, m.in.: „Panorama Kultury” - wyjścia skazanych do instytucji kulturalnych (m.in. GSW, OCK, BP, pałacu w Lewkowie, kościołów, redakcji „Faktów Ostrowskich”, „Gazety Ostrowskiej”, „Kuriera Ostrowskiego”); „Kalejdoskop kulturalny” - promowanie czytelnictwa pod hasłem „Od deski do deski”, organizowanie spotkań na terenie aresztu z ludźmi ostrowskiej kultury (m.in. z poetką A. Kielb-Szawułą i poetą P. Berkowskim, plastykami J. Bendziechą i M. Szeląg, działaczami kulturalnymi C. Janiszewskim, W. Grabowskim, T. Burkietowicz, M. Szubert-Kornaszewską), także organizowanie imprez muzycznych (trzykrotnie koncertów Ostrowskiej Orkiestry Koncertowej) oraz występów teatralnych i kabaretowych (m.in. zespołu Kabaret bez VAT); „Pędzel i paleta” - organizowanie z pomocą PGSW w Ostrowie Wlkp. zajęć prow. przez B. Zabłocką; „Miniatury” - prow. zajęć, w cz. których osadzeni na podstawie zdjęć wykonanych przez N. tworzyli makiety budynków Ostrowa Wlkp. i powiatu ostrowskiego, eksponowane w l. 2003-2006 w „Galerii u Rzeźnika” (witryna sklepu mięsnego, Rynek 7), a także na wyst. w BP, Empiku oraz w 2006 r. w Komendzie Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Ostrowie Wlkp.; „Plastuś” - prow. zajęć, w cz. których skazani wykonywali prace manualne przeznaczone na cele charytatywne (m.in. na rzecz WOŚP oraz dzieci ze Specjalnego Ośrodka Wychowawczego Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety w Ostrowie Wlkp.).

Pasje. Fotografia.

Przeds. fot. Kier. projektu i wyst. pt. „Ostrowskie kamienice - wieże i wieżyczki”, BP - Ostrów Wlkp. 2008; pomysłodawca projektu „Nasz Ostrów”, Stow. Kulturalno-Edukacyjne Ostrów Wielkopolski Zachodni i OCK (projekt nazwano im. M. Nowaka, który zmarł w cz. jego realizacji) - Ostrów Wlkp. 2008.

Wyst. ind. Fotografia: „Alpy”, Empik - Ostrów Wlkp. 2005; „Moje podróże - Maroko”, BP - Ostrów Wlkp. 2006.

Nagr. lit. *Wehikuł czasu*, opow. z nieopublikowanego tomu *Wehikuł czasu - opowiadania ostrowskie*, „Fakty Ostrowskie”, I nagr. - Ostrów Wlkp. 2005.

Nagr. fot. Konkurs „Ostrowskie kamienice”, BP, II nagr. - Ostrów Wlkp. 2005, 2006; wyr. - Ostrów Wlkp. 2007.

Źródła: rel. bezp.; także kor. mejlowa z N. 11.12.2007.

Ofierski Jerzy - ur. w 1926 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2007 r. w Warszawie. Satyryk, powieściopisarz, aktor kabaretowy.

W. Absolwent: Gimnazjum dla Dorosłych w Inowrocławiu (1945 - mała matura, podjęta w 1938 r. naukę w I Państwowym Liceum i Gimnazjum im. Marszałka J. Piłsudskiego w Ostrowie Wlkp. przerwał wybuch II w. św.); LH w Kaliszu (1947 - duża matura, zdana w cz. sł. wojsk.). Rozpoczęte po maturze studia w AH w Poznaniu po dwóch latach zarzucił.

W cz. II w. św. W 1939 r. po wysiedleniu wraz z rodzicami do Tomaszowa Mazowieckiego prac. rolny na Lubelszczyźnie; od stycznia 1944 r. żołnierz NSZ (oddział „Cichego”) w Łychowie Gościeradowskim w pow. kraśnickim i w tymże jeszcze r. Batalionów Chłopskich (w oddz. „Oster”) we wsi Wandalin pod Zawichostem; od 1944 r., po wyparciu Niemców z Lubelszczyzny przez Armię Czerwoną żołnierz WP awansowany w 1945 r. na st. ppor.

Po wojnie. Po demobilizacji w 1949 r.: w l. 1950-1952 kier. literacki „Głosu Wielkopolskiego”; po zwolnieniu z red. autor i aktor współpracujący z Poznańskim Teatrem Satyryków; po przeprowadzeniu się do Warszawy, od 1954 r. autor i aktor współpracujący z Teatrem Estrada, Teatrem Estrada na Skarpie, Teatrem Buffo, Teatrem Syrena; twórca i animator kabaretu literackiego „U Kierdziołka” z siedzibą w „Domu Chłopa” w Warszawie.

Pub. Pow.: *Nie było słońca tej wiosny*, „Czytelnik”, Warszawa 1972; *Nie zdałeś matury, poruczniku*, „Czytelnik”, Warszawa 1974; *Zstąpiłeś na Broadway, Mesjaszu*, „Czytelnik”, Warszawa 1977; *Taniec błaznów na okrągłym stole*, BGW, Warszawa 1992; *Masakra w Holland Tunelu*, Amber, Warszawa 1991; *W imię ojca* (trylogia: cz. 1. *Owczarz*, IBIS, Warszawa 1996; cz. 2. *Według Łukasza*, IBIS, Warszawa 1996; cz. 3. *Szuler*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1999) - saga rodzinna, której akcja dzieje się w rodzinnym, acz nie wymienionym z nazwy mieście pisarza (*wzbogaciła epickie wizerunki Ostrowa o zupełnie nowe akcenty*, W.B.); *Świadek koronny. Skandale, afery, dewiacje, opisy przyrody*, „Czytelnik”, Warszawa 2002. Zb. monologów satyrycznych: *Cie choroba*, „Czytelnik”, Warszawa 1964; *Ze stołka sołtysa Kierdziołka*, „Czytelnik”, Warszawa 1966; *Party u Kierdziołka*, „Czytelnik”, Warszawa 1967; *Za Kierdziołkową miedzą*, „Czytelnik”, Warszawa 1970; *U sołtysa zabawa*, „Czytelnik”, Warszawa 1974; *Błędy i wybaczenia*, „Czytelnik”, Warszawa 1982; *Cie choroba, ale się porąbało!*, Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna i Reklamowo-Handlowa „ADAM”, Warszawa 1992.

Publ. w czasop. „Robotnik Kujawski” (debiut nowelą *Wygon*, 1945), „Głos Wielkopolski” (ps. Ojot, Zygmunt Klima), „Karuzela”, „Przekrój”, „Zielony Sztandar”, „Szpilki”.

Przeds. rad. PR: współautor w l. 1982 i 1983 kilkudziesięciu odcinków powieści radiowej *Matysiakowie*. Na użytek transmitowanego z kawiarni Stolica w Warszawie cyklicznego programu rozrywkowego „Podwieczorek przy mikrofonie” twórca w 1954 r. i przez dziesięciolecie odtwórca postaci sołtysa Kierdziołka z Chłapkowic, która przyniosła mu ogromną popularność (w tej *de facto* roli występował przed Polonią niemiecką, francuską, szwedzką, izraelską, kanadyjską, australijską i amerykańską), stąd chociaż pow. swymi *Ofierski pokazał, że stać go nie tylko na Kierdziołka*, to *jednak ten uparty sołtys Chłapkowic jest jego dziełem najoryginalniejszym* (P.K.), dziełem, którym na długo przed kabaretem *Tey i Smoleniem obalał obiegową opinię, że poznaniacy są mało dowcipni* (Z.A.).

Przeds. film. Ekranizacje: *Nie było słońca tej wiosny* - współautor scenariusza i dialogów, reż. J. Janicki, 1983; *Nie zdałeś matury, poruczniku*, film pt. *Sam pośród swoich*, reż. W. Wójcik, 1985 - ze względu na liczne ingerencje cenzury *Ofierski wycofał swoje nazwisko z czołówki filmu* (W.B.); *Zstąpiłeś na Broadway Mesjaszu*, film pt. *Epizod - Berlin West*, reż. M. Waśkowski, 1986.

Role w ser. TVP, m.in.: *Czterdziestolatek* (odc. 20, *W obronie własnej, czyli polowanie*), reż. J. Gruza, 1977 - wiceminister; *Czterdziestolatek. 20 lat później* (odc. 1, *Jubileusz, czyli jeszcze nie sprzątają*), reż. J. Gruza, 1993 - minister.

Przeds. telew. Współpr. z TVP, zawieszona w 1975 r. przez O. ze względu na minimalizowanie w montażu przekazu jego występów, wznowiona z podobnym skutkiem w 1980 r., kiedy to - jak wyznał w rozmowie z K. Pierzchlewskim - *bezceremonialnie wycięto 85 procent kwestii z mojego występu w kabarecie Drozdy. Odtąd studio na Woronicza omijam z daleka.*

Podr. art. USA, Kanada, Wielka Brytania, Francja, RFN, Austria, Belgia, Szwecja, Australia.

O O. w lit. K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006.

Om. w czasop. M.in.: A. Stawczyk, *U Kierdziółka*, „Tygodnik Kulturalny” nr 23/1969 - rec., *Odpust absolutny*; P. Kwiatkowski, *Party u Kierdziółka*, „Nowa Wieś” nr 12/1971; R.M. Groński, J. Wittlin, *Alfabet polskiej rozrywki. Jerzy Ofierski*, „Teatr” nr 16/1972; J. Walc, *Zaskakujący debiut*, „Polityka” nr 13/1974 - *Nie było słońca tej wiosny*; T. Błażejowski, *O obyczajach naszego wieku*, „Życie Literackie” nr 27/1978 - rec., *Zstąpiłeś na Broadway, Mesjaszu*; J. Koprowski, *Błędy i wybaczenia, czyli o trzech satyrykach*, „Nowe Książki” nr 5/1983 - *Błędy i wybaczenia*; E. Nawój, *Według Wacka*, „Nowe Książki” nr 7/1997 - *W imię ojca*; J. Drzewucki, *Wspomnienie Kierdziółka. Cie choroba i tak dalej*, „Rzeczpospolita” nr 267/2002 - rec., *Świadek koronny*. Także: A. Polanowska, *Podnieść chłopca z kolan*, „Panorama” nr 12/1997 - rozmowa z O.

Org. społ. W czasie studiów czł. Związku Akademickiej Młodzieży Polskiej i czł. Zarządu Okręgu ZMP; od 1975 r. czł. ZLP.

Odznac. Krzyż Partyzancki, 1995; Krzyż Narodowego Czynu Zbrojnego, 1995.

Ostroviana. Występy: w 2005 r. w kinie Komeda benefis z okazji 55-lecia pracy artystycznej.

Om.: W. Banach, *Ostrów pod znakiem Pegaza*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2005.

Tyt. hon.: Honorowy Obywatel Ostrowa Wielkopolskiego, 1997.

Upam.: ul. Jerzego Ofierskiego - Uchwała Nr X/121/2011 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 25 sierpnia 2011 r.

Źródła: K. Pierzchlewski, *Dookoła Kierdziółka*, „Południowa Wielkopolska” nr 7/1983; P. Kuncewicz, *Jerzy Ofierski*, w: tegoż, *Leksykon polskich pisarzy współczesnych*, t. II, GRAF-PUNKT, Warszawa 1995, s. 52; B. Marzęcka, *Ofierski Jerzy*, w: *Współcześni polscy pisarze...*, t. VI (1999), s. 130-131; Z. Adrjański, *Kalejdoskop estradowy 1944-1989*, Bellona, Warszawa 2002, s. 327; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 136-138; 246-247; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006, s. 45, 249, 255; <http://www.filmpolski.pl/fp/index.php?osoba=116066> (dostęp: 11.10.2017).

Ogórkiewicz Krzysztof - ur. w 1951 r. w Ostrowie Wlkp. Poeta, satyryk, czł. amatorskich zesp. teatralnych, artysta kabaretowy.

W. Absolwent: Zas. Szk. Zaw. przy Zakładach Sprzętu Mechanicznego w Ostrowie Wlkp. (1968); TME w Ostrowie Wlkp. (1971).

Z. M.in.: w l. 1968-1975 ślusarz, w l. 1975-1985 spec. ds. organizacji pracy i utrzymania ruchu, w l. 1985-2000 spec. ds. rozgłośni w zakładowym radiowęzle ZNTK w Ostrowie Wlkp.

Publ. Wiersze w zb. tomikach poetyckich *Szuflada* dokumentujących Wieczory Działań Artystycznych, PIK - 2005, 2011.

Publ. w czasop. M.in.: „W Służbie Narodu”, „Gazeta Ostrowska”.

Inne teksty. Słowa, m.in.: do piosenki śpiewanej podczas corocznej gali plebiscytu Ostrowianin Roku; do kompozycji G. Szwarca wykonanej w 2005 r. podczas gwiazdkowego koncertu „Zapał światło ponad nami”; do piosenek dla dzieci z przedszkola „Ciuchcia” prow. muzycznie w l. 90.

przez S. Ziemniewicz; do zał. w 2005 r. przy OCK przez S. Ziemkiewicz zesp. dziecięcego „Stenutki”; do dwóch teledysków i programów dla dzieci w TVP - w 1997 i 1999 r. „Ciuchcia”, w 2003 i 2005 r. „Budzik”.

Spot. lit. W ramach Wieczorów Działań Artystycznych *Szuflada*, PIK i OCK - Ostrów Wlkp. 2004, 2010.

Prow. spot. lit. Wieczór poetycki „Jesień poezją witamy” z udziałem P. Fałczyńskiego, A. Kiełb-Szawuły i E. Mikołajczyk, Klub Nauczyciela, moderator spot. - Ostrów Wlkp. 2009.

Konkursy lit. Konkurs poetycki „Róża za wiersz”, OCK, organizator wraz z A. Kiełb-Szawułą i Grupą Nieformalną „Próba” - Ostrów Wlkp. 2006.

Przeds. teatr. Na pocz. l. 70. autor tekstów (wspólnie z M. Trachimowiczem) i aktor w prowadzonej przez M. Grześczyka „Estradzie Satyrycznej” przy ODK (programy: *Traktacik o dobrej robocie*, 1971; *Ażeby RUCH był w ruchu*, 1972 r.). W l. 1971-1975 aktor w KMS ODK - m.in. w reż. przez L. Kwiatkowskiego sztukach: Sofoklesa *Antygona*, 1973; Moliera *Skapiec*, 1974; M. Domańskiego *Ktoś nowy*, 1975. W l. 1971-1973 lalkarz w prow. przez T. Radomskiego zesp. Teatru Lalek „Rusałka” ODK - wystąpił w bajce M. Kownackiej *O Kasi co gąski zgubiła*. W l. 2006-2007 gościnnie aktor w Teatrze Rey de Monter prow. przez T. Gruchota - papież Juliusz II w dramacie S.I. Witkiewicza *Mątwą*.

Zesp. muz. W 1976 r. wokalista zesp. muz. Grupa Ostrów; od 1994 r. czł. zesp. muzyczno-wokalnego „Paka Marcelaka” w Raszkowie.

Przeds. kab. W l. 70. czł. kabaretu „Bies” w Kaliszu; w l. 80. czł. kabaretu „Tonic” w Jarocinie oraz Zespołu Kabaretowo-Estradowego Woj. Urzędu Spraw Wewnętrznych w Kaliszu; w l. 2004-2006 czł. Kabaretu Bez VAT przy OCK; w 2007 r. zał., autor, reż. i aktor kabaretu „Wazelina” w Ostrowie Wlkp.; w 2011 r. zał., autor, reż. i aktor kabaretu „Przyjaciele Benny Hilla” działającego pod egidą Uniw. Trzeciego Wieku w Ostrowie Wlkp.

Inne przeds. Pomysłodawca, twórca, organizator i konferansjer wielu przedsięwzięć artystyczno-rozrywkowych, m.in.: w l. 70. instr. estradowy w SOKO w Ostrowie Wlkp.; w l. 1973-1974 kier. literacki działającej przy Zarządzie Powiatowym ZSMP Estrady Rozrywkowej „Ostrów Wielkopolski” - rolę kier. muz. pełnił popularny później piosenkarz A. Cierniewski; w l. 1976-1977 reż. i autor tekstów w zesp. rozrywkowym Ostrowskiego Przedsiębiorstwa Budownictwa Ogólnego; od 2005 r. pomysłodawca i animator cieszącego się wielką popularnością wśród ostrowian koncertu „*Śpiewające VIP-y*”, którego główną atrakcją są wokalne popisy m.in. reprezentujących różne opcje ostrowskich polityków, samorządowców oraz działaczy kulturalnych i gospodarczych.

Nagr. lit. Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Chleba smak”, OCK, wyr. - Ostrów Wlkp. 2005, 2007; Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. Z. Herberta, OCK, II nagr. - Ostrów Wlkp. 2008.

Nagr. muz. Ogólnopolski Przegląd Zespołów i Piosenki Przedsiębiorstw Budowlanych, I nagr. dla Zespołu Ostrowskiego Przedsiębiorstwa Budownictwa Ogólnego - Łódź 1977.

Nagr. kab. Przegląd Piosenki Kabaretowej, indywidualna Nagroda Dziennikarzy - Kielce 1984; Przegląd Piosenki Kabaretowej, wyr. - Leszno 2005, II nagr. - Leszno 2006; IV Juwenalia III Wieku, m.in. III nagr. dla kabaretu „Przyjaciele Benny Hilla” za „Program bardzo polityczny” - Warszawa 2011.

Źródła: rel. bezp.; H. Olejnik, *Poeta okazjonalny*, „Gazeta Ostrowska” nr 49, 8 grudnia 2010.

Olejniczak Marek - ur. 1959 w Poznaniu, zm. w 2011 r. w Ostrowie Wlkp. Regionalista, działacz PTTK. Od 1981 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: LO w Rzepinie (1978); geografii na Wydz. Nauk Przyrodniczych UW r (1982); Instytutu Kształcenia Nauczycieli w Studium Pedagogicznym w Kaliszu (1985);

Podyplomowego Studium Turystyki w Instytucie Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni UŁ (1989); Podyplomowego Studium „Przyroda” na UAM w Poznaniu (2000).

Z. M.in.: w l. 1983-1999 naucz. przyrody w SP w Strzyżewie; w l. 2000-2009 naucz. geografii w ZS w Sieroszewicach i przyrody w SP w Strzyżewie.

Publ. *Strzyżew 1295-1995. Monografia wsi*, UG Sieroszewice i MMOW, Strzyżew-Ostrów Wlkp. 1995; *Między Prosną a Baryczą*, Oddział PTTK i ZWD „Poligrafia ZWD”, Ostrów Wlkp. 2001; *150 lat Szkoły Podstawowej im. Fryderyka Chopina w Strzyżewie*, UG Sieroszewice, 2003; *Bedeker ostrowski*, Oddział PTTK i i ZWD „Poligrafia ZWD”, Ostrów Wlkp. 2004; *Podania, legendy i opowieści znad Prozny i Baryczy*, Oddział PTTK i ZWD „Poligrafia ZWD”, Ostrów Wlkp. 2005; *Gmina Sieroszewice. Przyroda - historia - zabytki*, UG Sieroszewice i ZWD „Poligrafia ZWD”, Sieroszewice-Ostrów Wlkp. 2007; *Powiat ostrowski. Przewodnik*, Oddział PTTK i ZWD „Poligrafia ZWD”, Ostrów Wlkp. 2007; *Kotłów 1108-2008. Monografia wsi*, Zarząd Oddziału PTTK i ZWD „Poligrafia ZWD”, Ostrów Wlkp. 2008; *Kanon Krajoznawstwa Województwa Wielkopolskiego*, red. W. Łęcki, Wyd. Naukowe Bogucki, Poznań 2010 - współautor; *Śladami Fryderyka Chopina na ostrowskiej ziemi*, Oddział PTTK, Ostrów Wlkp. 2010. Także: *Położenie geograficzne i warunki naturalne oraz Architektura i zabytki świeckie*, w: *Ostrów Wielkopolski - ilustrowane dzieje miasta*, GMOW i MMOW, Ostrów Wlkp. 2009; *Fryderyk Chopin w Strzyżewie*, w: *Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, Stow. „Wielkopolskie Centrum Chopinowskie - Antoni”, Ostrów Wlkp. 2010.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, „Ziemia Kaliska”, „Krajoznawstwo i Turystyka”, „Na ostrowskim szlaku”, „Na południu Wielkopolski”, „Poznaj swój kraj”, „Spotkania z Zabytkami”, „Kronika Wielkopolski”, „Rodzina”, „Księga Pamięci”, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego”.

Wybór z ponad 130 artykułów: *Szlakiem Bursztynowym z Kotłowa do Ołoboku*, „GO” nr 26, 3 lipca 1994; *Romański kościół w Kotłowie*, „KrW” nr 3/1998; *Kolejarski Ostrów*, „Psk” nr 2/1999; *Tajemnicze dolki na ścianach wysockiego kościoła*, „KiT” nr 3-4/2000; *„Korkowy” dwór w Mojej Woli*, „SzZ” nr 6/2005; *Witraże w gimnazjum*, „KsP”, z. 12, 2006; *Zaginione nazwy miejscowe w gminie Sieroszewice*, „NpW” nr 4/2007; *Sieroszewice i okolice we wrześniu 1939 roku*, „ROTG”, t. IV, 2009.

Zesp. red. *Monografia Ostrów Wielkopolski - ilustrowane dzieje miasta*, GMOW, MMOW, Ostrów Wlkp. 2009 - czł. zesp. Także: „Krajoznawstwo i Turystyka”, Regionalna Pracownia Krajoznawcza Oddziału PTTK w Kaliszu - w l. 1999-2002 red. z A. Wiśniewskim; „Na ostrowskim szlaku”, Oddział PTTK w Ostrowie Wlkp. - w l. 2004-2005 red. z A. Wiśniewskim; „Na południu Wielkopolski”, Oddział PTTK w Ostrowie Wlkp. - w l. 2006-2008 red. z A. Wiśniewskim.

Org. społ. Od 1984 r. czł. Polskiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych; w 1985 r. zał. i i od tego r. opiekun Szkolnego Koła Krajoznawczo-Turystycznego „Wierchy” w SP w Strzyżewie, także w 2000 r. zał. podobnego Koła w ZS w Sieroszewicach; od 1992 r. czł. Zarządu Oddziału PTTK w Ostrowie Wlkp. - przewodnik i pilot wycieczek, instruktor krajoznawstwa Polski, przewodnik turystyki pieszej i kolarskiej; czł. Wielkopolskiego Klubu Publicystów Krajoznawczych oraz Polskiego Tow. Schronisk Młodzieżowych.

Nagr. *Bedeker ostrowski* (pełny tytuł: *Bedeker ostrowski, czyli opisanie miasta Ostrowa w Wielkiej Polsce położonego z ulicami i placami podług abecadła omówionemi, a także z kościołami, cmentarzami, parkami, kolejami żelaznymi i wszelkimi użytecznymi budowlami w 17 rozdziałach zebrane, z wieloma barwnymi ilustracjami ku ucieście czytelnika zamieszczonemi, z aneksem dokumentów starożytnych i kalendarium wydarzeń historycznych, dla pożytku tutejszych*

mieszczan a także gości gród nasz odwiedzających, z okazji 600-lecia Miasta wydane), XIV Ogólnopolski Przegląd Książki Krajoznawczej i Turystycznej, wyr. - Poznań 2005.

Odznac. M.in.: Medal Komisji Edukacji Narodowej, 2005; Złota Honorowa Odznaka PTTK, 2007.

Źródła: rel. bezp.; A. Wiśniewski, *Kronika PTTTK...*, s. 104, 157; arch. ZS w Sieroszewicach.

Olejniczak Marek - red. techn. (vide: t. II).

Olejnik Hanna - ur. w 1977 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarka.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1996); Państwowego Pomaturalnego Studium Kształcenia Animatorów Kultury, spec. teatralna, w Kaliszu (1998); pedagogiki w zakr. wych. artystycznego i wczesnoszkolnego w IPA UAM w Kaliszu (2000 - licencjat); filologii polskiej na Wydz. Filologicznym UŁ (2003).

Z. W l. 2003-2004 dziennikarka „Faktów Ostrowskich”; w 2004 r. dziennikarka „Panoramy Ostrowskiej”; w l. 2004-2005 dziennikarka i korektorka „Kuriera Ostrowskiego”; od 2005 r. dziennikarka i korektorka „Gazety Ostrowskiej”. Zarazem: od 2011 r. naucz. - prowadzi zajęcia z dziennikarstwa w MDK w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Fakty Ostrowskie”, „Panorama Ostrowska”, „Kurier Ostrowski”, „Gazeta Ostrowska”, „Nowy Impuls” (2004-2005). M.in.: *Cmentarna afera*, „FO” nr 8/2003 - o bezprawnej wycince drzew na cmentarzu ewangelickim w Ostrowie Wlkp.; *Kultura została doceniona*, „PO” nr 27/2004 - o uroczystości przyznania nagród ostrowskim animatorom i twórcom kultury w Pałacu Myśliwskim Książąt Radziwiłłów w Antoninie; *Z całego serca gromkim głosem*, „KO” nr 84, 20 października 2004 - o Ogólnopolskim Przeglądzie Chórów Nauczycielskich w Ostrowie Wlkp.; *Jacka Kołodziejskiego dzieło otwarte...*, „NI” nr 10, 1 października 2004 - o sztuce fotograficznej J. Kołodziejskiego (rozmowa z artystą); *Przyjazne kino*, „GO” nr 50, 14 grudnia 2005 - rozmowa z dyr. PIK E. Matecką o planach dotyczących kina Komeda podporządkowanego od 2005 r. prowadzonej przez nią instytucji; *Wiersz to nie zabawka*, „GO” nr 13, 28 marca 2007 - o zorganizowanym przez BP i Klub Literacki „Nowego Impulsu” w Ostrowie Wlkp. spot. z poetą T. Dąbrowskim i krytykiem literackim prof. P. Śliwińskim.

Pr. red. J. Wardawy, *Big Cyc. Na barykadzie rokędroła*, Ostrów Wlkp. 2009 - kor.

Przeds. film. i nagr. Realizacja (pod pseud.) filmów prezentowanych na Festiwalu Filmów na Slajdach w Nadstawkach i ostrowskiej synagodze: *Animus, corpus et locum* (zdjęcia J. Kołodziejski), II nagr. - 2000; *Metapejzaż z Alicją w tle* - 2001; *Alchemia uczucia*, wyr. - 2002; *Nie ma serio* - 2005.

Inne przeds. M.in.: współorganizatorka od 2010 r. w Ostrowie Wlkp. Masy Krytycznej - w ramach ogólnopolskiego ruchu społecznego polegającego na organizowaniu w miastach cyklicznych masowych przejazdów rowerzystów.

Org. społ. W l. 2006-2009 współzał. i czł. wraz z K. Ćwiklak, J. Galantem, W. Gawłowskim, W. Grabowskim, T. Gruchotem, L. Wawrzyniakiem Klubu Literackiego „Nowego Impulsu” w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.

Olkiewicz Henryk Janusz - ur. w 1954 r. we Wrocławiu. Dziennikarz. Od 1956 r. mieszka (z przerwami) w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1973); Wydz. Zootechnicznego Akademii Rolniczej we Wrocławiu (1979).

Z. M.in. zesp. red.: Radio Kortowo - w cz. studiów; „Gazeta Ostrowska” - w l. 2000-2003 czł. zesp. red.; „Kurier Ostrowski” - w l. 2000, 2007-2008 czł. zesp. red.; „Tygodnik Ostrowski” - w l. 2008-2009 zał. i red. nac.; niezależne pismo regionalne „Tygodnik Podhalański” - od 2009 r. współprac.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, „Kurier Ostrowski”, „Tygodnik Ostrowski”, „Tygodnik Podhalański”. M.in.: *Chopin po japońsku*, „GO” nr 19, 10 maja 2000 - o dominacji japońskich pianistów w XIII Turnieju Pianistycznym Stypendystów Zagranicznych w Pałacu Myśliwskim Książąt Radziwiłłów w Antoninie; *Nauczycielska emerytura nie musi być nudna...*, „KO” nr 83, 15 października 2007 - o Kole Nauczycieli zrzeszającym emerytów wywodzących się z pedagogicznego grona *Studium Nauczycielskiego, dawnego Liceum dla Wychowawczyń Przedszkoli*; *Wymagają pomocy*, „TO” nr 1/2008 - o działającym w Ostrowie Wlkp. od 1 lipca 2008 r. przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie *Punkcie Konsultacyjnym dla ofiar i sprawców przemocy*; *Przeprowadzka Romów*, „TP” nr 47/2009 - o przeprowadzeniu się w Szczawnicy czterech romskich rodzin z baraków do mieszkań socjalnych.

Źródła: rel. bezp.; Henryk Janusz Olkiewicz, „Gazeta Ostrowska” nr 5, 30 stycznia 2019; st. red. „Tygodnika Ostrowskiego”; „Tygodnik Podhalański” - wersja internetowa.

Pacholski Arkadiusz - ur. w 1964 r. w Kaliszu. Pisarz, historyk, dziennikarz, animator kultury.

W. Absolwent: I LO im. A. Asnyka w Kaliszu (1983); historii, spec. nauczycielska, na UW (1989) - tyt. pr. magisterskiej *Rosyjski dwór szlachecki w XIX i na początku XX wieku*. Stypendysta: stypendium literackiego, ufundowanego przez polsko-amerykańską firmę „Poltron”; stypendium Funduszu Niezależnej Literatury i Nauki Polskiej (celem: zebranie materiałów niezbędnych do ukończenia książki *Brulion paryski*).

Z. M.in.: po studiach dziennikarz w regionalnych mediach wielkopolskich, m.in. półtora roku w kaliskiej Telewizji Centrum; w cz. pobytu w l. 1992-1998 w Warszawie m.in. dziennikarz TVP; po powrocie z Warszawy do Kalisza m.in. dziennikarz „Wiadomości Dnia”; w 1999 r. gł. specjalista ds. administracji w Filharmonii w Kaliszu.

Publ. Eseje: *Pochwała stworzenia*, Słowo/Obraz Terytoria, Gdańsk 1998; *Widok z okna na strychu. Eseje i gawędy wtóre*, Słowo/Obraz Terytoria, Gdańsk 1999; *Brulion paryski*, „Sztuka i Rynek”, Kalisz 2000; *Krajobraz z czerwonym słońcem*, „Sztuka i Rynek”, Kalisz 2001 - zb. poświęcony wymordowanemu przez Niemców kaliskim Żydom; *Domowe zapasy*, „Sztuka i Rynek”, Kalisz 2003. Zb. opow.: *Lśnienie nad głębiną*, Dom Wyd. REBIS, 2003. Pow.: *Nikt z rodziny*, cykl *Kroniki polskie*, Dom Wyd. REBIS, Poznań 2005; *Człowiek o stu twarzach*, cykl *Kroniki polskie*, Dom Wyd. REBIS, Poznań 2006; *Niemra*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2011.

Publ. w czasop. M.in.: „Południowa Wielkopolska”, „Twórczość”, „Literatura”, „Arkusz”, paryska „Kultura”, „Gazeta Wyborcza”, „Kwartalnik Artystyczny”. M.in.: (debiut) opow. *Burza*, „PW” nr 3/1986; mini-esej *Nadchodzi Książę Świata Tego*, „PW” nr 9/1989 - o żywotności motywów satanistycznych we współczesnej kulturze.

Przeds. telew. Autor cykli telew. w II programie TVP: *Niepokoje końca tysiąclecia*, 1993-1995; *Myślenie ma przyszłość*, 1995-1996.

Inne przeds. M.in.: pomysłodawca powstałego w 2001 r. w Kaliszu Salonu Literackiego.

O P. w lit. Z Arkadiuszem Pacholskim *widzieliśmy się już parokrotnie. To ktoś na pewno wybitny. Inteligentny, utalentowany, z jakąś siłą i godnością w oczach* - K. Brandys, *Co nie jest prawdą. Notatki z lektur i życia*, Warszawa 2003.

Org. społ. M.in.: czł. SPP; od 1999 r. czł. Polskiego PEN Clubu; od 2002 r. prez. Stow. „Kalisz Literacki”. Także: pierwszy prezes Stow. „Rowerem do Nowoczesności” w Kaliszu.

Organy przedst. W l. 1998-2002 radny III kadencji RM Kalisza.

Nagr. Wyróżnienie Fundacji Kultury - Warszawa 1998; Nagroda Fundacji im. Władysława i Nelly Turzańskich - Toronto, Kanada, 1998; Nagroda im. Kościelskich - Genewa, Szwajcaria, 1999.

Ostroviana. Zesp. red.: od listopada 1989 do stycznia 1991 r. czł. red. „Gazety Ostrowskiej”; w 1997 r. czł. red. „Panoramy Wielkopolskiej”.

Publ. *Płyta z Antonina*, w: *XVII Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, Ostrów Wlkp. 1998.

Publ. w czasop.: „Gazeta Ostrowska”, „Panowama Wielkopolska”. Opow. *Znaki*, „GO” nr 24, 31 grudnia 1989. Artykuły, m.in.: *Mit Lenina*, „GO” nr 6, 11 lutego 1990 - o zakłamanym przez postkomunistyczną lewicę wizerunku wodza Rewolucji Październikowej; *Schizofrenia w XX wieku*, „GO” nr 43, 28 października 1990 - o jednej z chorób cywilizacyjnych naszych czasów i jej aspekcie moralnym, gdy *Rozszczepieniu jaźni ulegają, niestety, nie tylko nasze umysły, ale również sumienia*; *Ot, Bagatela!*, „PaW” nr 28/1997 - o kłopotach właściciela dworu „Bagatela” nabytego w pow. ostrowskim od Skarbu Państwa.

Spot. aut.: w ramach cyklu ratuszowych „Spotkań Literackich” - MMOW, 2000.

Źródła: rel. bezp.; K. Brandys, *Co nie jest prawdą. Notatki z lektur i życia*, Warszawa 2003, s. 48, 91, 120, 138, 144; <http://www.asnyk.kalisz.pl/PoLatach/APacholski.htm> (dostęp: 25.11.2015).

Panek Janusz - ur. w 1967 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1985); SN w zakresie nauczania początkowego w Ostrowie Wlkp. (1990); Studium Katechetycznego przy Papieskim Wydz. Teologicznym w Poznaniu (1993).

Z. M.in.: w l. 1989-1990 handlowiec w firmie AMS Morisson w Ostrowie Wlkp. (art. motoryzacyjne); w l. 1990-1992 naucz. w SP w Sobótce; w l. 1992-1994 czł. red. „Gazety Ostrowskiej” - w 1993 r. p.o. red. nac.; zarazem w l. 1993-1994 prez., a następnie czł. zarządu komunalnej sp. z o.o. „Gazeta Ostrowska - Tygodnik Samorządowy” (ze względu na przekształcenie redakcji w ww. spółkę opracował jej statut, plan finansowy i schemat organizacyjny); w l. 1995-1996 kier. hurtowni materiałów budowlanych HU „RYZALIT” w Krotoszynie; w l. 1996, 2000-2001, 2005-2006 red. nac. „Kurier Ostrowski”; w l. 1997-1998 red. „Ziemi Kaliskiej”; w l. 1998-1999 red. nac. „Panoramy Wielkopolskiej”; w 2000 r. red. nac., w 2003 r. sekr. red. „Panoramy Ostrowskiej”; w l. 2001-2004 informatyk - „Prasa Wielkopolska” s.c. w Ostrowie Wlkp. (m.i.n. serwisowanie oprogramowania do składu publ. prasowych); w l. 2004-2005 referent w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowie Wlkp.; w l. 2005-2006 spec. ds. marketingu „Prasa Wielkopolska” s.c. w Ostrowie Wlkp.; od stycznia 2007 r. spec. ds. kontroli w Wielkopolskiej Wojewódzkiej Komendzie OHP w Poznaniu, od lipca do października 2007 r. kier. Gospodarstwa Pomocniczego Centrum Kształcenia i Wychowania OHP w Pleszewie, od listopada 2007 r. do kwietnia 2008 r. ponownie spec. ds. kontroli w Wielkopolskiej Wojewódzkiej Komendzie OHP w Poznaniu.

Publ. „Gazeta Ostrowska”, „Ziemia Kaliska”, „Kurier Ostrowski”, „Panorama Wielkopolska”, „Panorama Ostrowska”. M.in.: *Koktajl biznesmenów*, „GO” nr 23, 13 czerwca 1993 - o spotkaniu w restauracji „Arkadia” ostrowskich przedsiębiorców; *Wodociąg niezgody*, „ZK” nr 15/1998 - o rozbieżnościach w rozliczeniu kosztów budowy nowego wodociągu w Sadowiu pomiędzy społecznym komitetem tego przedsięwzięcia i UG w Ostrowie Wlkp.; *Czy szybkość zabija*, „PaW” nr 4/1999 - o wpływie internetu na życie gospodarcze kraju; *Szkoła jest jak nowa*, „PO” nr 10/2000 - o wyremontowaniu powstałej w 1884 r. w Sobótce Szkoły Podstawowej; *Przyjaciele Sokratesa*, „KO” nr 16, 26 lutego 2001 - o Publicznej Szkole Podstawowej Sióstr Salezjanek w

Ostrowie Wlkp., której uczniowie klasy II b od 2000 r. uczestniczyli w europejskim programie „Socrates Comenius”.

Org. społ. W l. 2003-2007 czł. Rady Społecznej ZZOZ w Ostrowie Wlkp.; także w l. 2003-2007 ławnik Sądu Rejonowego w Ostrowie Wlkp.

Organy przedst. W l. 2002-2006 radny II kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW Samoobrona Rzeczpospolitej Polskiej).

Źródło: rel. bezp.; <https://www.goldenline.pl/janusz-panek/> (dostęp: 12.07. 2018).

Pawłowski Andrzej - ur. w 1956 r. w Świebodzinie. Nauczyciel, poseł na Sejm RP. Od 1983 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Technikum Chemicznego w Gorzowie Wlkp. (1975); filologii polskiej na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu (1983) - w okr. studenckim kolportował nielegalne wyd. tzw. drugiego obiegu, w l. 1980-1981 uczestniczył w strajkach na UAM.

Z. M.in.: w l. 1983-1986 naucz. jęz. polskiego w SP w Przygodzicach; w l. 1986-1990 naucz. jęz. polskiego w SP nr 7 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1990-1991 wizytator w Delegaturze Oświaty i Wychowania w Ostrowie Wlkp.; w l. 1991-2000 dyr. Oddziału Tow. Ubezpieczeń i Reasekuracji „Warta” SA w Ostrowie Wlkp., w l. 2000-2001 doradca prez. Zarządu TUiR „Warta” SA; w l. 2001-2002 dyr. Oddziału Tow. Ubezpieczeń „Allianz” SA w Kaliszu; w l. 2002-2003 prez. Zarządu Miejskiego Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej sp. z o.o. w Ostrowie Wlkp.; w l. 2005-2006 zca dyr. Oddziału Nord Partner sp. z o.o. w Poznaniu; w l. 2006-2008 dyr. handlowy w firmie Broker sp. z o.o. w Poznaniu; od 2008 r. właściciel firmy brokerskiej w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Orędownik Ostrowski”, „Tydzień”. M.in.: *VIII sesja Miejskiej Rady Narodowej*, „OrO” nr 2/1989 - o sesji MRN 28 września 1989 r., na którą zaproszono przedstawicieli KO „Solidarność” w Ostrowie Wlkp.; słowo wstępne, „T” nr 1/1990 - *Przystępując do wydawania nowego tygodnika chcielibyśmy podjąć próbę odmonopolizowania rynku prasowego w naszym województwie. Chcielibyśmy także swoją obecnością wspierać rozwój obywatelskiej prasy lokalnej, która często boryka się z wieloma problemami, trudnymi niekiedy do przezwyciężenia. Ale przede wszystkim chcemy służyć upowszechnieniu etosu „Solidarności” - i tej związkowej, i tej, która wyrosła z ruchu komitetów obywatelskich.*

Zesp. red. „Nasza Solidarność”, Biuletyn Wyborczy Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” wyd.. w Ostrowie Wlkp. - red. (5 ed. od 12 maja 1989 r. do 15 czerwca 1989 r.); „Orędownik Ostrowski” - czł. zesp. red. od nr 2/1989 do nr 3/1990; tygodnik „Tydzień”, wyd. w Ostrowie Wlkp. - red. nac. (jedna ed., 1990 r.).

Przeds. teatr. W cz. studiów roczna współpr. z Teatrem Nowym w Poznaniu.

Org. gosp. W l. 1993-1996 prez. Izby Przemysłowo-Handlowej Południowej Wielkopolski.

Org. społ. W l. 1989-1992 czł. KO w Ostrowie Wlkp. - od 10 grudnia 1989 do 10 czerwca 1991 sekr.; w 1989 r. współzał. Klubu Książki Niezależnej w Ostrowie Wlkp.

Organy przedst. W l. 1990-1991 radny I kadencji RM Ostrowa Wlkp (z listy KO „Solidarność”) - wiceprzew. RM; w l. 1991-1993 poseł (z zachowaniem stanowiska w TUiR „Warta” SA) na Sejm RP I kadencji (z listy KW UD) - czł. Komisji, Edukacji i Postępu Technicznego oraz Komisji Komisji Polityki Społecznej.

Źródła: rel. bezp.; M. Krystek, *Andrzej Pawłowski*, „Gazeta Ostrowska” nr 15, 18 kwietnia 1993; J. Pietrzak, *Granice suwerenności politycznej w Ostrowie Wielkopolskim w XX wieku. Odrodzenie władzy samorządowej po 1989 roku*, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego” nr 2, 2007, s. 85; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys...*, s. 283.

Pawłowski Paweł - ur. w 1957 r. we Wrocławiu. Poeta. Od 1958 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Liceum Zawodowego, spec.: monter urządzeń elektronicznych, w Ostrowie Wlkp. 1976); Wydz. Fizjoterapii Medycznego Studium Zawodowego im. L. Hirszfelda we Wrocławiu (1983).

Z. W l. 1983-1985 technik fizjoterapeuta, masażysta w Okręgowym Szpitalu Kolejowym we Wrocławiu; w l. 1985-1988 technik fizjoterapeuta, masażysta w ZOZ w Ostrowie Wlkp.; w l. 1988-1989 technik fizjoterapeuta, masażysta w Woj. Szpitalu w Budowie w Kaliszu; w l. 1989-2000 masażysta w Poliklinice w Kaliszu.

Char. twórca. *Wiersze Pawła Pawłowskiego to punkty o wyjątkowo silnym lirycznym polu grawitacyjnym. Magnetyzm poetycki to jednak zjawisko przedziwne, bowiem warstwy tradycji, sekwencje obrazów czy ciągi myślowo-uczuciowe przywierają do rzeczonych punktów jedynie na moment. W procesie lektury nagle zmienia się układ biegunów, a całe to przyciągnięte uprzednio bogactwo zostaje z impetem odepchnięte i rozpryskuje się w przestrzeni, by przypomnieć nam, że kondensacja jest przywilejem chwili, a wieczny tak naprawdę pozostaje wyłącznie bezczas i bezkres.* T. Gruchot.

Publ. Cztery wiersze w zb. tomiku *Otwieranie samotności*, Wydz. KiS Urz. Woj. w Kaliszu, Kalisz-Ostrzeszów 1987; wiersz w zb. tomiku *Mógłbym być poetą*, Krotoszyński Ośrodek Kultury, Krotoszyn 1995.

Publ. w czasop. „Szpilki”, „Rzecz Krotoszyńska”, „Ziemia Kaliska”, „Południowa Wielkopolska” (w ramach prezentacji Grupy Literackiej „Cztery Słowa”). Wiersze, m.in.: (debiut poetycki), *Pewniki*, „Szp” nr 48 /1977; *Parzenie herbaty*, *Przypis do Szekspira*, „PW” nr 12/1983; *K.K.*, „PW” nr 12/1984. Opow.: (debiut prozatorski), *Koszmar*, „PW” nr 12/1984.

Ant. poet. Wiersze w ed. *Ostrowskie adresy poetyckie. Świadectwo obecności II*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2006.

Kluby lit. W 1983 r. wraz z P. Berkowskim i K. Grzywacz czł. Kaliskiego Klubu Literackiego „Ikar’83”.

Form. lit. Grupa Literacka „Cztery Słowa” - w 1983 r. zał. wraz z P. Berkowskim działającej do 1985 r. przy ostrowskim MDK formacji, do której dołączyli J. Bendziecha, K. Grzywacz, R. Lewicka. Członkowie Grupy realizowali wraz z zatrudnionym także w MDK J. Przybylskim spektakle poet. według pisanych przez P. Berkowskiego scen. i w plastycznej oprawie J. Bendziechy (m.in. w 1984 r. spektakl *Podróż ku ludziom*). W 1984 r. „Cztery Słowa” wzięły udział w III Biesiadzie Poetyckiej w Wągrowcu; w tym samym r. otrzymały nagrodę pieniężną Wydz. Kultury UM w Ostrowie Wlkp.

Spot. lit. Wraz z P. Berkowskim w ramach „Piątków literackich” pod patronatem „Ziemi Kaliskiej”, Kaliski Klub Literacki, kawiarnia „Bursztynowa” - Kalisz 1983.

Om. w czasop. M.in.: R. Bieniecki, *Ruch młodoliteracki w Kaliszu*, „Rocznik Kaliski”, t. XX, Kalisz 1987.

Konkursy. Festiwal „Nietypowa Projekcja Filmów na Slajdach - Nadstawki 2000”, czł. jury - Nadstawki 2000; Ogólnopolski Konkurs Poetycki o Kobiecie XXI wieku „Nuta serca”, OCK, czł. jury - Ostrów Wlkp. 2007-2008.

Przeds. plast. Od 1974 r. czł. działającego przy ODK Zespołu Plastycznego - w tym też r. uczestnik okolicznościowej wyst. z okazji 20-lecie jego działalności.

O P. w telew. W ramach cyklu *Ostrów literacki - Ostrów poetycki* film popularno-naukowy poświęcony P. i P. Berkowiemu, zrealizowany pod szyldem OTK przez ostrowską Telewizję Kablową (oprac. i narracja na wizji K. Ćwiklak) - 2010.

Nagr. I Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. S. Czernika, BP w Ostrzeszowie, III nagr. - Ostrzeszów 1987, także publ. w pokonkursowym tomiku *Otwieranie samotności* (rel. z konkursu wierszem P. dopełnił w „Ziemi Kaliskiej” nr 51-52/1987 M.M. Kozłowski); II

Ogólnopolski Turniej Poetycki „Autoportret jesienny”, KOK, wyr. - Krotoszyn 1993, także publ. w pokonkursowym tomiku *Mógłbym być poetą*; X Ogólnopolski Konkurs Poetycki „O liść Konwalii”, UMK, wyr. - Toruń 1996; VIII Konkurs Poetycki „O nagrodę im. K.K. Baczyńskiego”, Stow. Literackie im. K.K. Baczyńskiego, Katedra Literatury Romantyzmu i Katedra Literatury Współczesnej UŁ, wyr. - Łódź 1999; Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Struna Orficka”, OCK, Nagroda Specjalna Dyrektora MMOW - Ostrów Wlkp. 2007. **Źródła:** rel. bezp.; arch. domowe P. Pawłowskiego; *Zarys działalności Zespołu Plastycznego Ostrowskiego Domu Kultury*, Ostrów Wlkp. 1976, s. 6; E. Głębińska, *Grupy literackie w Polsce 1945-1989*, wyd. II posz., Warszawa 2000, s. 633-634.

Peśla Agnieszka Magdalena - ur. w 1981 w Ostrowie Wlkp. Działaczka na rzecz osób niepełnosprawnych.

W. Absolwentka: ZST, spec.: elektrotechnik, w Ostrowie Wlkp. (1999).

Z. W l. 2000-2004 sprzedawca w firmie prywatnej w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”. *Związkowcy otwierają zakłady*, „GO” nr 16 (1136), 2007 - o włączeniu się Międzyzakładowego Związku Zawodowego w FP SPOMAX w Ostrowie Wlkp. w nowatorski projekt dla niepełnosprawnych.

Fot. w ed. D. Peśla, *XXX lat parafii Matki Boskiej Częstochowskiej w Dębnicy 1978-2008*, 2008; D. Peśla, *Jubileusz 80-lecia OSP Dębница 1931-2011*, 2011.

Zesp. red. W l. 2006-2011 współpr. fotograficzna z tygodnikiem „Nasz Rynek” w Ostrowie Wlkp.

Pasje. Fotografia.

Org. społ. Od 2011 r. czł. Zespołu do Likwidacji Barrier Architektonicznych przy Prezydencie Miasta Ostrowa Wielkopolskiego.

Nagr. „Człowiek Roku 2008 wśród Niepełnosprawnych w Wielkopolsce”, Plebiscyt XV-lecia programu „Wyzwanie”, TVP, laureatka wraz z mężem D. Peślą za społeczną działalność na rzecz osób niepełnosprawnych - Poznań 2008.

Źródła: rel. bezp.; rel. D. Peśli.

Peśla Dariusz Jan - ur. w 1962 r. w Ostrowie Wlkp. Regionalista, działacz na rzecz osób niepełnosprawnych. W l. 1962-2004 mieszkał w Dębnicy, w pow. ostrowskim.

W. Absolwent: SP w Dębnicy (1977) - z powodu fizycznej niepełnosprawności dalszej nauki nie kontynuował.

Z. Zesp. red.: „Gazeta Ostrowska” - w l. 1997-2003 współprac., w l. 2003-2006 czł. red.; „Nasz Rynek” - w l. 2004-2007 i 2010-2011 współprac.; kwartalnik „Nasza Gazeta” - w l. 2006-2007 red. nacz. Od 2011 r. rencista.

Publ. Pr. lit., m.in.: wiersze *Przepis* i *Zapach szczęścia*, w: *Przesłanie Nadziei* (cz. I, ant. poezji), pod red. A. Stupień-Rzońcy, WSPS, Warszawa 1997; opow. *Meteoryt* i *Na zawsze*, w: *Przesłanie Nadziei* (cz. II, ant. prozy), pod red. A. Stupień-Rzońcy, WSPS, Warszawa 1998.

Pr. hist.: *Dębница 1460-1990*, ed. sponsorowana przez Gminę Przygodzice, 1992; *Historia regionu. Obiekty kultury materialne*, w: *Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Antonin*, pod red. T. Pawlikowskiego, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Poznaniu, Poznań 1998; *Karl Friedrich Schinkel 1781-1841 - budowniczy antonińskiego pałacu książąt Radziwiłłów*, w: *Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, Ostrów Wlkp. 2001; brosz. *XXX lat parafii Matki Boskiej Częstochowskiej w Dębnicy 1978-2008*, nakł., wł., 2008; *Ferdynand Radziwiłł 1834-1926 - Senior Sejmu Ustawodawczego*, w: *Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, Ostrów Wlkp. 2010; brosz. *Jubileusz 80-lecia OSP Dębница 1931-2011*, nakł.

wł., 2011; *Radziwiłłowie w Antoninie*, w: Z. Pałat, *Zespół Pałacowy Księżąt Radziwiłłów w Antoninie. Dziedzictwo materialne*, CKiS w Kaliszu, Kalisz 2011.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, „Nasz Rynek”, „Nasza Gazeta”, „Ziemia Kaliska”, „Ptaki”, „Głos Naszej Gminy”, kwartalnik Fundacji Sztuki Osób Niepełnosprawnych „Słowem i kształtem”, kwartalnik integracyjny „Mandragora”, „Przygodzickie Wieści Gminne”, „Wiadomości Ziemiańskie”, „Wieści Gminne”, „Zeszyty Przygodzickie”.

Opow.: *Na zdrowie*, „Sik” nr 1/1999. Wiersze, m.in.: *Dziesięć przykazań*, *Przepis*, *Przepraszam*, *Przyjaciele*, „M” nr 5/ 2001. Artykuły, m.in.: *Misjonarz z Dębnicy - o. Andrzej Cierpka*, „ZK” nr 27/ 1992 - o oblacie, który 54 lata spędził na misji w Sri Lance; *Obóz ornitologiczny w Dębnicy*, „Pt” nr 4/1998 - o zorganizowanym przez południowowielkopolską Grupę Towarzystwa Ochrony Ptaków obozie, na którym głównym tematem było obrączkowanie łabędzi; *Szwagier prezydenta Kennedy'ego*, „GO” nr 51/52, 27 grudnia 1998 - o księciu Stanisławie Radziwille (ur. w 1914 r. w Szpanowie na Wołyniu, zm. w 1976 r. w Londynie, mężu siostry żony prezydenta USA Jacqueline Kennedy); *Z dziejów Czarnogolasu*, „GNG” nr 3/1999 - o historii wsi Czarnylas, sięgającej poł. XVI w., gdy jej okolica zasiedlona została przez *luteran trudnych do nawrócenia*; *Nowa centrala telefoniczna w Dębnicy*, „WG” nr 2/ 1999 - o oddaniu do użytku przez Telekomunikację Polską S.A. elektronicznej centrali telefonicznej w Dębnicy; *Admirał z Topoli Wielkiej*, „PWG” nr 2/2002 - o J. Bartosiku, który w brytyjskiej marynarce wojennej uzyskał rangę admirałską; *Sobie, Swoim, Przyjaciółom, Potomności - Lipscy herbu Grabie z Lewkowa*, „WZ” nr 10/2002 - o majątku i pałacu Lipskich w Lewkowie; *Parafie w gminie Przygodzice*, „ZP” nr 4/2003 - o dziejach parafii rzymskokatolickiej na terenie gminy Przygodzice w l. 1108-2003; *Niepełnosprawni. Miłosierdzie bogatych*, „GO” nr 27, 7 lipca 2004 - o przejściu przez Urząd Celny siedziby Warsztatów Terapii Zajęciowej w Przygodzicach i niedotrzymaniu przez władze lokalne obietnicy sfinansowania dla nich remontu nowego lokum w Ostrowie Wlkp.; *Niebagatelna Bagatela*, „NR” nr 12/2005 - o historii pałacu Bagatela k. Czekanowa; *Ostrów po prostu Wielkopolski - kępa wśród mokradel*, „NG” nr 1/2006 - o dziejach Ostrowa Wlkp. Także: felietony pod ps. „gap” - „NR”.

Odniesienia. Fragmenty artykułów P.: *Wielkopolska linia Radziwiłłów i rezydencja w Antoninie* („Wiadomości Ziemiańskie” nr 7/2001), *Antoniński maharadża* („Wiadomości Ziemiańskie” nr 8/2001), w: A. Kwilecki, *Ziemiaństwo wielkopolskie. W kręgu arystokracji*, Poznań 2004.

Nagr. Ogólnopolski Konkurs Literacki na Festiwalu Bardzo Szczególnych Sztuk, I m. za opow. *Meteoryt* - Katowice 1993. Inne, m.in.: Ogólnopolski Plebiscyt „Człowiek bez Barrier 2005”, Stow. Przyjaciół Integracji, nominacja - Warszawa 2005; „Człowiek Roku 2008 wśród Niepełnosprawnych”, Plebiscyt XV-lecia programu „Wyzwanie” TVP Poznań, laureat wraz z żoną Agnieszką za społeczną działalność na rzecz osób niepełnosprawnych - Poznań 2008.

Org. społ. Od 1993 r. kronikarz oraz czł. Zarządu OSP Dębница; od 1995 r. czł. KMP; od 2000 r. czł. TMP.

Źródła: rel. bezp.; Red., *Powiedzieć życiu: tak*, „Gazeta Ostrowska” nr 38, 27 września 1998; A. Kwilecki, *Ziemiaństwo...*, s. 383, 403, 431; W. Banach, *Radziwiłłowie. Burzliwe losy słynnego rodu*, Wyd. Poznańskie, Poznań 2018, s. 545-548.

Piekarz Jan A. - ur. w 1949 r. w Nowym Stawie na Żuławach. Tłumacz jęz. niemieckiego, biegle włada również jęz. francuskim, angielskim i rosyjskim. Od 1976 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: germanistyki na Wydz. Filologii Germańskiej UAM w Poznaniu (1974).

Z. W l. 1974-1976 bibliotekarz w WBP w Zielonej Górze; w l. 1976-1991 dokumentalista (tłumacz techn.) w ZAP w Ostrowie Wlkp.; w cz. okresowej sł. wojsk. (w st. ppor.) w l. 1979-

1981 lektor jęz. niemieckiego i angielskiego w Centrum Szkolenia Wojsk Ochrony Pogranicza w Kętrzynie oraz przewodnik po Warmii i Mazurach; w 1992 r. wiceprez. w Agencji Rozwoju Regionalnego w Kaliszu; od 1993 r. tłumacz jęz. niemieckiego (wolny zawód).

Pr. transl. M.in.: E. Kishon, *Abraham nic tu nie zawinił*, Wyd. „M”. Kraków 1994 - opowiadania i humoreski (przekł. z jęz. niemieckiego); E. Kishon, *Najlepsza zona* - wyb. i oprac. opowiadań z tomu pod powyższym tyt., nie wydanych, niemniej zaliczkowanych przez Wyd. Literackie w Krakowie (przekł. z jęz. niemieckiego).

Także: W. Banach, *Ostrów Wielkopolski w dawnej pocztówce 1897-1939*, Ostrów Wlkp. wyd. I 1998, wyd. II 2002 (poszerz.) - indeks wydawców (przekł. na jęz. niemiecki); W. Banach, *Powiat ostrowski w dawnej pocztówce do 1939 roku*, Ostrów Wlkp. 1999 - wraz z B. Sztok (przekł. na jęz. niemiecki); W. Banach, *Symmetrie der Schicksale von Edzard Schaper und Wojciech Bąk*, (Edzard Schaper i Wojciech Bąk - symetria losu), w: *Triangulum. Germanistisches Jahrbuch für Estland, Lettland und Litanen. Sonderheft: Edzard Schaper*, Tartu, Estonia 1998 (przekł. na jęz. niemiecki); *Jazz w muzeum. Portfolio*, Ostrów Wlkp., 2005 - wraz z B. Piekarcz (przekł. na jęz. angielski, niemiecki, francuski); *Jazz w muzeum. Portfolio 2*, Ostrów Wlkp. 2010 - wraz z B. Piekarcz (przekł. na jęz. angielski, niemiecki, francuski); M. Karewicz, *Klimat Komedii*, Ostrów Wlkp. 2010 - wraz z B. Piekarcz (przekł. na jęz. angielski, francuski, niemiecki); W. Banach, *Ostrowska nostalgia. Ilustrowane szkice o dawnym Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrów Wlkp. 2011 - streszczenia w jęz. niemieckim.

Publ. w czasop. W l. 1984-1989 „Południowa Wielkopolska” (rubryka „Mini-Galeria”); w l. 1987-1989 „Reklama” (rubryka „U nas taniej”); w l. 1989-1991 „Gazeta Ostrowska” (humoreski E. Kishona opatrzone rys. B. Litwina). Także: „Postęp”, „Polityka”, „Przegląd Techniczny”, „Rzecz Krotoszyńska”, „Playboy”, „Texten+schreiben” (Niemcy). M.in.: *Kto zasadzi drzewo...*, „P” nr 4/1984 - o konieczności sadzenia drzew w Polsce, ponieważ są one *najdłużej żyjącymi organizmami żywymi na ziemi*. Tłum. m.in.: J. van Soer (oprac.), *Bajki niderlandzkie*, „PW” nr 8/1985 (na łamach „PW” także tłum. fantastyczno-naukowych utworów B. Ulbricha i E. Simona oraz opowiadań A. Polgara, H. Bölla, A. Czechowa, J. Linda, K. Vonneguta i E. Strittmatera, którego P. odwiedził w 1984 r.); E. Kischon, *Samodyscyplina*, „GO” nr 1, 5 listopada 1989; E. Kishon, *Sprawa Kramerów*, „Pl”, kwiecień 1995.

Prelekcje. Wykład na temat metodologicznych aspektów przekł. literackiego (na przykładzie pracy nad tłumaczeniem opowiadań E. Kishona) w ramach pleneru zorganizowanego przez Wyd. KiS UM w Ostrowie Wlkp. - Różanka k. Międzyzlesia 1995.

Inne przed. Koneser malarstwa: w l. 1986-1989 w rubryce „Mini-Galeria” w „Południowej Wielkopolsce” zamieszczał krótkie omówienia życia i twórczości ostrowskich twórców, m.in. J. Bendziechy, B. Litwina (posiada największą w Ostrowie Wlkp. kolekcję jego obrazów i rysunków), A. Szweda, M. Podskarbi-Hebisz, P. Łopatki oraz artystów niemieckich z zaprzyjaźnionego z woj. kaliskim okręgu erfurdzkiego, m.in. R. Rave, A. Krausego, O. Groa; skutecznie zabiegał w różnych pismach o zamieszczanie w nich nie tylko swoich tekstów i tłumaczeń, ale też rysunków J. Bendziechy i B. Litwina - twórców, z którymi związany był w l. 80. umową upoważniającą go do reprezentowania ich artystycznych interesów; w 1988 r. wraz z żoną B. Piekarcz spowodował, że w 47. numerze francuskiego pisma „L’Estocade” miała miejsce prezentacja pt. *Sous les pavés, l’humour - Bogdan, Józef et les autres* (wśród „autres” byli także T. Gaworzewski i E. Stachowczyk); doprowadził do udziału B. Litwina w wystawach zb., m.in. w Ornans we Francji („Malarstwo pejzażowe”, 1987), w Toronto w Kanadzie (Międzynarodowa Prezentacja Miniatury Malarskiej, 1988), w Gabrovie w Bułgarii (IX Międzynarodowe Biennale Humoru i Satyry w Sztuce, 1989); był także sprawcą indywidualnych ekspozycji B. Litwina w 1988 r. w kaliskim MKPiK i w 1989 r. w Sömmerdzie, Eisenach i Weimarze oraz w 1990 r. w

Erfurcie w Niemczech (na wystawy osobiście wioził artystę oraz przygotowywał katalogi i materiały dla prasy).

Nagr. Konkurs translatorski czasop. „itd” - druk przekł. opow. A.P. Gütersloha *Austriacka przygoda*, 1975.

Om. W. Banach, *Ostrów pod znakiem Pegaza*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2005.

Org. społ. W l. 1984-1987 czł. Klubu „Forum SF” przy MCK w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; W. Banach, *Klub „Forum <SF>” z Ostrowa Wielkopolskiego*, w: „*Polcon'85*”, Poznań-Błażejewko, 1990, s. 105-106; tenże, *Ostrów pod znakiem...*, s. 101-102.

Pierzchlewski Krzysztof Ekspedykt - ur. w 1945 r. w Kaliszu. Dziennikarz.

W. Absolwent: filologii polskiej na Wydz. Filologicznym UWr (1969); Podyplomowego Studium Dziennikarstwa na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu (1984).

Z. M.in.: W l. 1969-1974 prac. Okręgowego Zarządu Kin we Wrocławiu (m.in. współred. kolportowanego w kinach Dolnego Śląska biuletynu „Filmy Miesiąca”); w l. 1980-1983 red. dokumentalista w Ośrodku Radiowo-Telewizyjnym w Poznaniu; w l. 1983-1988 sekr. red., a w l. 1988-1989 p.o. red. nacz. miesięcznika społeczno-kulturalnego „Południowa Wielkopolska”; w l. 1989-1991 red. nacz. tygodnika „Gazeta Ostrowska”; w l. 1993-1994 dziennikarz tygodnika „Życie Kalisza”; w l. 1994-2002 m.in. kier. kaliskiego oddziału „Głosu Wielkopolskiego”; w l. 2002-2003 właściciel Agencji Informacyjno-Wydawniczej „Arx” w Kaliszu; w 2008 r. dziennikarz gazety „Nasz Rynek”. Współprac.: w l. 1991-1993 „Gazety Poznańskiej”, od 1994 r. pism „Kalisia” i „Kalisia Nowa”; w l. 2002-2008 „Głosu Wielkopolskiego”. Także b. prac.: CKiS, Urzędu Miasta i Powiatu, Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Zakładu Usług Poligraficznych „Dangraf” w Kaliszu.

Publ. *90 lat Gimnazjum i Liceum im. Tadeusza Kościuszki w Kaliszu*, Komitet Organizacyjny V Zjazdu Wychowanków Gimnazjum i Liceum im. T. Kościuszki, Kalisz 1995.

Publ. w czasop. M.in.: „Południowa Wielkopolska”, „Gazeta Ostrowska”, „Głos Wielkopolski”, „Rocznik Kaliski” (felietony w „PW” i „GO” podpisywane imieniem Ekspedykt). M.in.: *Teatr, sprawa towarzyska*, „PW” nr 12/1984 - o organizowanych w ODK i synagodze cyklach poetyckich *Wielka poezja, której nie znamy* i *Polska poezja współczesna* oraz wystawionym w ostrowskiej synagodze spektaklu *Requiem* z wierszami A. Achmatowej; *Poeta poturbowany*, „PW” nr 5/1989 - o wieczorze autorskim P. Berkowskiego w 1989 r. w ostrowskim KMPiK; *Rolnik masłem podatku nie zapłaci!*, „GO” nr 7, 18 lutego 1990 - o kuriozalnej praktyce obowiązkowej sprzedaży masła dostawcom mleka do Spółdz. Mleczarskiej w Grabowie n. Prosną; „*Szttywne łącze*”, „GO” nr 16, 24 kwietnia 1990 - o niezbyt udanej próbie teletransmisji pomiędzy kaliskim Zakładem Techniki Obliczeniowej i ostrowskim Oddziałem ZUS; *Budować z głową*, „GłW”, 4 kwietnia 2000 - o dyskusji na forum RM Kalisza wokół „Programu zadań na rzecz mieszkalnictwa w Kaliszu w latach 2000-2002”; *Dwustulecie teatru w Kaliszu*, „RK” t. XXVII, 2001 - o obchodach w 2000 r. jubileuszu pierwszego pobytu w Kaliszu Teatru Narodowego W. Bogusławskiego.

Inne przed. Oprac. historii Pałacu Myśliwskiego Książąt Radziwiłłów w Antoninie - tablica umieszczona w wejściu głównym pałacu.

Pr. red. M.in.: T. Krokos, *XX lat kaliskiej Scholae Cantorum*, KTPN, Kalisz 1998 - red., kor.

Źródło: rel. bezp.

Pietrzak Jerzy Kazimierz - ur. w 1942 r. w Nowych Skalmierzycach. Od 1945 r. mieszka w Ostrowie Wlkp. Historyk, działacz społeczny, senator RP.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1960); Wydz. Filozoficzno-Historycznego UW r (1966 - pierwotnie, po maturze, trzy lata student historii oraz prawa na UJ w Krakowie).

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (1971) - tyt. pr. doktorskiej *Ostrowskie gimnazjum jako dzieło pracy organicznej i ośrodek wychowania narodowego w Wielkim Księstwie Poznańskim (1845–1919)*; dr hab. (1981) - tyt. rozpr. hab. *Sejmy z lat 1620, 1621 i 1623*.

Tyt. nauk. Prof. nauk humanistycznych (1997).

Probl. bad. Historia: Polski XVI-XVII w., parlamentaryzmu polskiego, Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce w XIX i XX w., Wielkopolski.

Z. W l. 1966-1967 bibliotekarz w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich - Bibliotece PAN we Wrocławiu; w l. 1967-1971 asystent, w l. 1971-1983 adiunkt, w l. 1983-1992 doc., w l. 1992-1997 r. prof. nadzw., od 1997 r. prof. zw. w Instytucie Historycznym UW r, i tamże także wykładowca na Wydz. Nauk Historycznych i Pedagogicznych; od 2007 r. również wykładowca na Wydz. Zamiejscowym w Ostrowie Wlkp. SWSPiZ w Łodzi (od 2011 r. Społecznej Akademii Nauk). Także: w l. 1991-1993 i 1997-2001 dyr. Gabinetu Marszałka Senatu RP; w l. 1997-1998 prez. Zarządu Spółki „Gazeta Ostrowska” - Tygodnik Samorządowy sp. z o.o.

Publ. Pr. hist.: *Po Cecorze i podczas wojny chocimskiej. Sejmy z lat 1620 i 1621*, Wyd. UW r, Wrocław 1983; *W przygaszonym blasku wiktorii chocimskiej - sejm w 1623 r.*, Wyd. UW r, Wrocław 1985; *Sejm RP. Tradycja i współczesność*, Wyd. Sejmowe, Warszawa 1995; *Sejm RP. Tradycja i współczesność. Kompetencje, procedury, zwyczaje*, Wyd. Sejmowe, wyd. II uzupeł., Warszawa 2000; *Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Tradycja i współczesność XV-XXI w.*, Kancelaria Senatu RP, Warszawa 2002, 2010 (wyd. 2 zmienione); *Senat Rzeczypospolitej Polskiej. V kadencja 2001-2005*, Kancelaria Senatu, Warszawa 2005; *Pełnia prymasostwa. Ostatnie lata prymasa Polski kardynała Augusta Hlonda 1945-1948*, t. 1-2, Wyd. Poznańskie, Poznań 2009; *Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Tradycja i współczesność XV-XXI w.*, wyd. II zmienione, także wersja anglojęzyczna, Kancelaria Senatu RP, Warszawa 2010.

Także m.in.: *O kształtowaniu się Senatu w Polsce Odrodzonej*, w: *Senat w Polsce. Dzieje i teraźniejszość*, Biuro Informacyjne Kancelarii Senatu RP, Warszawa 1993 - materiały z odbytej w 1993 r. w Krakowie sesji naukowej pod ww. tyt.; *Parlament Drugiej Rzeczypospolitej*, w: *Społeczeństwo obywatelskie i jego reprezentacja (1493-1993)*, pod red. J. Bardacha, Wyd. Sejmowe, Warszawa 1995; *Edmund Dalbor (1869-1926)*, *Stefan Rowiński (1875-1943)*, *Antoni Stychel (1859-1935)*, w: *Wielkopole XX wieku*, pod red. W. Jakóbczyka, Wyd. WBP, Poznań 2001; *Mała Ojczyzna. Alma Mater Ostroviensis*, w: *Pożytywista z duszą romantyka. O życiu i twórczości Edwarda Serwańskiego*, pod red. H. Olszewskiego, Wyd. Poznańskie, Poznań 2008 - o perypetiach towarzyszących przygotowaniom do obchodów jubileuszu 125-lecia I LO.

Pr. encykl. *Polski Słownik Biograficzny* - oprac. wielu biogr., m.in. Jana Mertki, t. XX/3, 1975, M. Michalskiej, t. XX/3, 1975 i L. Płotki, t. XXVI, 1981; *Wielkopolski słownik biograficzny*, wyd. II, Warszawa-Poznań 1983 - 19 biogr., m.in. F. Kasprzaka, M. Szembek; *Encyklopedia konspiracji wielkopolskiej 1939-1945*, Poznań 1998 - 10 biogr. (7 - współautor), m.in. M. Grzeńczyka, S. Rowińskiego.

Publ. w czasop. „Acta Universitatis Wratislaviensis”, „Dzieje Najnowsze”, „Gazeta Gmin, Powiatów i Województw RP”, „Gazeta Wyborcza”, „Kierunki”, „Kwartalnik Historyczny”, „Nasza Przeszłość”, „Prace Komisji Konstytucyjnej Senatu Rzeczypospolitej Polskiej”, „Przegląd Sejmowy”, „Przewodnik Katolicki”, „Rzeczpospolita”, „Rzecz krotoszyńska”, „Słowo Powszechnie”, „Studia Gnesnesia”, „Śląski Kwartalnik Historyczny <Sobótka>”, „Tygodnik Powszechny”, „Warszawskie Studia Teologiczne”, „Za i Przeciw”, „Życie i Myśl”. M.in.: *Rzeźby Marcinkowskiego w Ostrowie Wlkp.*, „SP” nr 301/1967; *O pamięć dla Jana Mertki*, „ZiP” nr 14/1968; *Venetia ma 60 lat*, „SP” nr 138/1968; *Zapomniany piewca Konstytucji 3 Maja*, „AUW”

Historia, z. 16, Wrocław 1969; *Ostatni z przywódców Polonii berlińskiej czasów zaboru*, „TP” nr 24/1973; *Spór o pierwszeństwo ofiary życia. W 55 rocznicę powstania wielkopolskiego*, „K” nr 51/52, 1973; *Działalność kardynała Augusta Hlonda jako wysłannika papieskiego na Ziemiach Odzyskanych w 1945 r.*, „NP”, t. 42, 1974; *O reprezentację byłego zaboru pruskiego w Sejmie Ustawodawczym w 1919 r.*, „DN”, 1976; *Ostrowskie wspomnienia „Siwego Sokola” (w 10. rocznicę zgonu ks. Lecha Ziemskiego)*, „SP” nr 245/1979; *Prymas Hlond i wielkie akcje religijne w Polsce w latach 1945-1948*, „SG”, t. VIII, 1985; *By potomności przypominał...*, „ŻiM” nr 4/1985; *O składzie Senatu w Nowej Konstytucji*, „PKKS”, z. 1, Warszawa 1990; *„Rachunek sumienia” senatora*, „Rk” nr 9/1990; *Sejm, czyli Izba Poselska i Senat*, „PKKS”, z. 3, Warszawa 1991; *O poprawkach Senatu - historycznie*, „PKKS”, z. 4, Warszawa 1991; *Prymasostwo Polski. Problem dziedzictwa wieków*, „Rz”, 29 IV 1992; *Problemy konstytucyjne w programie działania Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego (OKP)*, „PrzS” nr 3/1995; *Precedencja stanowisk umocowanych konstytucyjnie i kierowniczych państwowych*, „GGPiW” nr 2, maj 2000; *Kardynał Józef Glemp jako Prymas Polski*, „WST”, XIX/2006.

Pr. red. M.in.: W. Klimkiewicz, *Kardynał Ledóchowski na tle swojej epoki. 1822-1902*, wolumin 1. (reprint wyd. I 1939), t. I i II, Poznań 1988, wolumin 2., t. III, oprac. Z. Zieliński, Poznań 1987 - oprac. części ilustracyjnej obu woluminów (m.in. dwie fot. autorstwa P. i trzy z jego archiwum), indeksy osób w woluminie 2.; *Prace Komisji Konstytucyjnej Senatu Rzeczypospolitej Polskiej*, z. 1-5, Warszawa 1990-1991 - współred.; *Senat w Polsce. Dzieje i teraźniejszość. Sesja naukowa*, Warszawa 1993 - współred.; G. Schlender, *NSZZ „Solidarność” w województwie kaliskim w latach 1980-1990*, Kalisz 2006 - współrecenzent.

Zesp. red. „Przegląd Katolicki” - w l. 1984-1990 czł. Rady Programowej.

O P. w lit. A. Friszke, *Przystowanie i opór. Studia z dziejów PRL*, Towarzystwo „Więź”, Warszawa 2007.

Dział. zw. M.in.: w 1980 r. współzał. NSZZ „Solidarność” w Instytucie Historycznym UW; w 1982 r. w cz. stanu wojennego organizator pomocy dla internowanych działaczy „Solidarności” i ich rodzin w Ostrowie Wlkp. (w l. 70. i do 1989 r. inwigilowany przez Służbę Bezpieczeństwa).

Org. społ. W l. 1981-1984 czł. prezydium Prymasowskiej Rady Społecznej I kadencji - 20 lutego 1982 r. uczestnik (m.in. wraz z S. Stommą, A. Wielowieyskim i J. Turowiczem), zebrania na posiedzeniu komisji ds. politycznych, na którym *odbyła się zasadnicza dyskusja nad sytuacją w kraju* (A.F.); w grudniu 1981 r. z poręki prymasa nominat do Rady Porozumienia Narodowego (Rząd - Kościół - „Solidarność”); w 1987 r. czł. Prymasowskiego Komitetu ds. Restauracji Trumienki-Relikwiarza św. Wojciecha w Gnieźnie - zwolennik przywrócenia konfesji tego świętego; w l. 1988-1992 wiceprez. KTPN; czł. PTH; *spiritus movens* struktur KO w woj. kaliskim - od 7 kwietnia 1989 do 2 maja 1989 przew. KOWK (inicjator powstania komitetów obywatelskich w Jarocinie, Kępnie, Krotoszynie i Pleszewie, także - Rady Koordynacyjnej Komitetów Obywatelskich Woj. Kaliskiego); w l. 1991-1994 sekr. Stow. „Klub Senatorski” w Warszawie; w l. 1992-1995 sekr. Zarządu Przedstawicielstwa w Polsce Fundacji Jana Pawła II w Państwie Watykańskim; w l. 1992-2002 czł. Rady Naukowej Polskiego Instytutu Kultury Chrześcijańskiej w Rzymie; w l. 1995-1996 czł. Zespołu ds. Akcji Katolickiej przy Konferencji Episkopatu Polski - autor projektu statutu Akcji Katolickiej w Polsce. Także: czł. Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego.

Organy przedst. W l. 1989-1991 senator RP I kadencji z listy KO - wiceprzew. Senackiej Komisji Konstytucyjnej RP (współautor senackiego projektu nowej konstytucji, z tego tytułu zaproszony przez premier H. Suchocką obok m.in. L. Wałęsy, ministra Spraw Zagranicznych K. Skubiszewskiego i abp. J. Kowalczyka na uroczystość podpisania w Warszawie 28 lipca 1993 r. konkordatu między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską), także czł. senackich komisji:

Samorządu Terytorialnego, oraz Kultury, Środków Przekazu, Nauki i Edukacji Narodowej; czł. Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego. (W l. 1989-1991 czł. Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego).

Nagr. LXIII Nagroda im. W. Pietrzaka przyznana w kat. Nagroda Naukowa przez Katolickie Stow. „Civitas Christiana” za książkę *Pełnia prymasostwa. Ostatnie lata prymasa Polski kardynała Augusta Hlonda 1945-1948 i cały dorobek badawczy nad dziejami Kościoła katolickiego w Polsce* - Warszawa 2010; nominacja za ww. edycję do nagrody im. O. Haleckiego w organizowanym przez IPN, TVP i PR konkursie „Książka Historyczna Roku” w kat. „Najlepsza książka naukowa poświęcona dziejom Polski i Polaków w okr. XX wieku” - Warszawa 2010.

Ostroviana. Publ.: „Polskie Ateny” w Ostrowie, *Pod znakiem germanizacji i polskiej konspiracji, Wierni tradycji - w nurcie nowych przeobrażeń*, w: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej. Studia i wspomnienia z dziejów Gimnazjum Męskiego (Obecnie I Liceum Ogólnokształcącego) w Ostrowie Wielkopolskim w 125-lecie jego założenia 1845-1970*, Wrocław 1970; tamże: z J. Szulczykiem, *W Polsce Ludowej*; z J. Poradzewską-Pietrzak, *Wykaz nauczycieli z lat 1845-1969 oraz Lista absolwentów z lat 1849-1969*. Inne publ.: *Luminarze ostrowskiej kultury (do 1918)*, w: *Ostrowski Sejmik Kulturalny. Wybrane zagadnienia tematyczne*, OTK, Ostrów Wlkp. 1988 (zb. referatów wygłoszonych w cz. sejmiku kulturalnego zorganizowanego w 25. rocznicę powstania OTK).

Publ. w czasop., m.in.: „Południowa Wielkopolska”, „Gazeta Ostrowska”, „Przegląd Wielkopolski”, „Księga Pamięci”. M.in.: *O herbie Ostrowa*, „PW” nr 1/1964 - wraz z J. Sobczakiem; *250-lecie fundacji miasta Ostrowa*, „PW” nr 6/1964 - wraz z J. Poradzewską; *W Ostrowie, 10-11 listopada 1993 r.*, „GO” nr 46. 21 listopada 1993 - o obchodach w Ostrowie Wlkp. Narodowego Święta Niepodległości; *Wiersze religijne ostrowskich poetów*, „GO” nr 33, 20 sierpnia 1995 - prezentacja poezji J. Baczowej, B. Świąlskiej, J. Żurawskiego, J. Giery; *Gimnazjum w Ostrowie - dziełem pracy organicznej 1840-1845*, „GO” nr 35, 3 września 1995 - o najstarszej ostrowskiej szkole średniej i jej twórcach księdzu J. Kompalle i dziedzicu Lewkowa W. Lipskim; *Wielkopolskie „małe ojczyzny” w województwie kaliskim*, „GO” nr 22, 4 czerwca 1995 - o kulturowej specyfice południowej Wielkopolski oraz o Ostrowie Wlkp. jako „małej ojczyźnie” w województwie kaliskim (publ. referatu wygłoszonego w 1994 r. na sympozjum w pałacu Lipskich w Lewkowie, pierwotnie zamieszczonego w „PrzW” nr 1-2/1995); *Pegaz działał w Ostrowie*, „GO” nr 31, 4 sierpnia 1996 - o 1. tomie historyczno-literackiej monografii W. Banacha *Ostrów pod znakiem pegaza*; *Lipski Antoni Jan Nepomucen Wojciech*, „KsP”, z. 15, 2010 - o pierwszym po rozbiorach staroście ostrowskim.

Inne teksty: *Ks. prof. Lech Ziemiński (1887-1970)* - masz., MMOW.

Zesp. red.: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, Wrocław 1970 - sekr. Kolegium Redakcyjnego; „Gazeta Ostrowska” - w l. 1993-1998 red. naczk.

Pr. red. M.in.: A. Karwowski, *Na równiku i w Rio*, „Gazeta Ostrowska” nr 6, 16 lutego 1997 - wyb. i przygotowanie do druku fragm. pamiętnika lekarza i podróżnika A. Karwowskiego pt. *Na pokładzie „Kanclerza” i „Itapariki”. Ze wspomnień lekarza okrętowego*; M. Borowiak, *Lekarz okrętowy i podróżnik*, „Gazeta Ostrowska” nr 6, 16 lutego 1997 - zamieszczenie artykułu M. Borowiaka o A. Karwowskim.

Przeds. teatr.: współorganizator inscenizacji swego autorstwa opowieści historycznoliterackich z udziałem wybitnych aktorów scen warszawskich, m.in.: w 1984 r. *Więcej on królem, niż król pruski* - o kardynale M. Halce-Ledóchowskim w ostrowskiej Farze (m.in. z A. Nehrebecką i M. Voitem); w 1988 r. *Duch im hetman!* - o niepodległościowym czynie ostrowian w 1918 r. (trzyaktowy spektakl na scenie ODK z B. Horawianką i A. Szczepkowskim); w 1989 r. *Rzecz o*

księciu Ferdynandzie Radziwille zainscenizowana w Pałacu Myśliwskim Ksiąząt Radziwiłłów w Antoninie w 70. rocznicę zwołania inauguracyjnego posiedzenia Sejmu Ustawodawczego (na całość złożyły się wspomnienia córki księcia F. Radziwiłła hrabiny M. Potockiej oraz fragmenty ówczesnych wystąpień poselskich w interpretacji A. Nehrebeckiej i A. Szczepkowskiego spięte narracyjną klamrą przez J. Poradzewską-Pietrzak). Także: animator organizowanych w pałacu Lipskich w Lewkowie przez Wydz. KiS UM w Ostrowie Wlkp., Krajowe Biuro Koncertowe i dyrekcję PGR w Lewkowie „Spotkań Historyczno-Artystycznych”, w ramach których zaprezentowano m.in. spektakle: w 1987 r. *Czas uderzyć w strunę drugą. W czynów stal*; w 1988 r. *Do nas należy utrzymać naród w nadziei, Mnie matka Ukraina upowiła w pieśń u tona, Józef Bohdan Zaleski - przyjaciel Szembeków z Siemianic*.

Inne przeds.: inicjator wraz z J. Mertką w 1970 r. kolejnych tablic upamiętniających w holu I LO jego uczniów i profesorów zamordowanych i poległych za ojczyznę; pomysłodawca przeniesienia prawdopodobnie w I poł. l. 60. ze Starego Cmentarza do podcienia przy głównym wejściu do konkatedry stojącej na grobie księdza K. Chiżyńskiego rzeźby „Pielgrzym” dłuta W. Marcinkowskiego (przeniesienia dokonano w związku z planem likwidacji tej nekropolii i zaprzestaniem w niej w 1962 r. pochówków); sprawca umieszczenia tablic pamiątkowych (z jego tekstem) w miejscach szczególnie w historii Ostrowa Wlkp. znaczących - w 1972 r. wspólnie z J. Mertką na Domu Katolickim, z którego w *noc sylwestrową 1918 r. wyruszyli powstańcy i wyzwolili Ostrów z pruskiej niewoli*, w 1988 r. wspólnie z M. Grzeńczykiem na budynku b. Konwiktu Arcybiskupiego, gdzie była m.in. w *czasach zaboru pruskiego placówka Tajnego Towarzystwa Tomasza Zana*, a w *Powstaniu Wielkopolskim kwatery gońców Towarzystwa Młodzieży „Pogotowie”*; w 1973 r. inicjator wraz z M. Grzeńczykiem i następnie przew. Komisji Historycznej przy Komendzie Hufca ZHP w Ostrowie Wlkp. - *Gromadziliśmy pamiątki harcerskie (stały się one zaczątkiem obecnego działu harcerskiego w Muzeum Miejskim, J.K.P.)*; w 1976 r. współorganizator upamiętnienia życia i dzieła prymasa Polski kardynała E. Dalbora w 50. rocznicę jego śmierci (w cz. uroczystej mszy św. w kościele farnym kazanie wygłosił późniejszy prymas i kardynał J. Glemp); w 1987 r. inicjator Dni Kultury Chrześcijańskiej organizowanych w ramach Koła Ruchu Kultury Chrześcijańskiej „Odrodzenie”; w 1989 r. czł. zesp. problemowego ds. nazewnictwa ulic przy MRN (Uchwałą nr X/63/89 dokonano w mieście pierwszych zmian, nadając kilkunastu ostrowskim ulicom nowe nazwy - *najczęściej imiona polskich patriotów, szczególnie tych, których pamięci nie czczono w minionej epoce*, A.F., M.K.). Także: w 1988 r. inicjator tablicy pamiątkowej na budynku przy Placu Stefana Rowińskiego 1, w którym mieściła się drukarnia, księgarnia i red. „Gazety Ostrowskiej” S. Rowińskiego.

Org. społ.: w l. 1967-1970 sekr. Komitetu Obchodów Jubileuszu 125-lecia I LO w Ostrowie Wlkp.; w l. 1982-1985 inicjator i przew. Komitetu Odbudowy Pomnika Kardynała Mieczysława Halki-Ledóchowskiego w Ostrowie Wlkp. - monumentu zniszczonego w czasie okupacji przez Niemców; w l. 1984-1985 przew. Koła Ruchu Kultury Chrześcijańskiej „Odrodzenie” w Ostrowie Wlkp.; w l. 1987-1991 zca przew. powołanej przy OTK Komisji ds. renowacji Starego Cmentarza; w l. 1988-1991 wiceprez. OTK (w jego ramach zał. Koła Miłośników Pałacu w Lewkowie); w 1989 r. inicjator, współzał. i od 1 kwietnia do 10 grudnia 1989 przew. KO w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; (stem), *Rzecz o Ferdynandzie Radziwille*, „Wagon” nr 6/1989; *Nasi kandydaci*, „Gazeta Wyborcza” nr 1, 8 maja 1989; W.G., *Ostrowianin przy podpisaniu konkordatu*, „Gazeta Ostrowska” nr 32, 15 sierpnia 1993; J.K. Pietrzak, „Klerykalne” tablice, „Gazeta Ostrowska” nr 46, 21 listopada 1993; *Współcześni uczeni polscy. Słownik biograficzny*, t. III, Ośrodek Przetwarzania Informacji, Warszawa 2000, s. 493; A. Friszke, *Przystowanie i opór. Studia z dziejów PRL*, Towarzystwo „Więź”, Warszawa 2007, s. 332, 336-337; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys...*, s. 97; M.

Borowiak, *Słownik biograficzny wielkopolskich emigrantów, podróżników i ludzi morza*, Nekielskie Stow. Kulturalne, Nekla 2014, s. 108-109; J.K. Pietrzak, *Wykorzystać szansę wolności. Komitety Obywatelskie „Solidarność” i wybory 4 czerwca 1989 r. w województwie kaliskim*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2015, s. 18-30; rel. A. Gibasiewicz; rel. ks. A. Mąki; tablica pamiątkowa na Domu Katolickim; film rodzinny L.Wawrzyniaka pt. „Spacer” z 1976 r. m.in. z ujęciem przedstawiającym rzeźbę „Pielgrzym” w podcieniu konkatedry - film (na taśmie Super 8) przeczy datowaniu w wielu ostrowskich opracowaniach przeniesienia jej ze Starego Cmentarza na l. 80.; G. Schlender, internetowa „Encyklopedia Solidarności” (dostęp: 7.11.2013); <http://www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatopracowania/35/plik/b-27internet.pdf> (dostęp: 7.11.2013).

Pietrzak Józef - ur. w 1961 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, historyk.

W. Absolwent: Liceum Zawodowego, spec.: monter urządzeń elektronicznych, ZST ZAP w Ostrowie Wlkp. (1980); Wydz. Historycznego, kierunek: nauczycielski, UAM w Poznaniu (1985); Studiów Podyplomowych w zakresie wiedzy o społeczeństwie w WSNHiD w Poznaniu (2006). W 2002 r. podjął studia doktoranckie w Instytucie Historii UAM.

Z. Naucz. wiedzy o społeczeństwie: od 1988 r. w ZST oraz od 2006 r. w I LO w Ostrowie Wlkp.

Publ. M.in.: *Pozyskiwanie kompetencji w procesie nauczania historii i wiedzy o społeczeństwie*, w: *Refleksje o edukacji. O kompetencjach w kształceniu*, pod red. M. Lewickiego, I LO, Wyd. Galeria, Ostrów Wlkp. 2007; *Twórz i troszcz się. Nauczanie historii, twórczość i dydaktyka*, w: *Refleksje o edukacji*, pod red. M. Lewickiego, I LO, Wyd. Galeria, Ostrów Wlkp. 2008; *W II Rzeczypospolitej, W III Rzeczypospolitej*, w: *Ostrów Wielkopolski - ilustrowane dzieje miasta*, GMOW, MMOW, Ostrów Wlkp. 2009. [W przygotowaniu do wyd. przez MMOW: *Między samorządem a administracją. Rozwój i działalność samorządu w Ostrowie Wielkopolskim w latach 1919-1999*].

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska” („Dodatek Historyczny”), „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego”. M.in.: *Ostrowski Samorząd w Polsce Ludowej 1945-1950*, „GO” nr 17, 26 kwietnia 2000; *Wybory do Rady Miasta w 1921 roku*, „GO” nr 5, 5 lutego 2003; *Samorząd miejski Ostrowa Wielkopolskiego w okresie II Rzeczypospolitej (lata 1918-1920)*, „ROTN” nr 1/2006; *Granica suwerenności politycznej w Ostrowie Wielkopolskim w XX wieku. Odrodzenie władzy samorządowej po 1989 roku*, „ROTN” nr 2/2007; *Odbudowa samorządu i jego upadek, w latach 1945-1950, na przykładzie Ostrowa Wielkopolskiego. Studium przemocy wobec społeczeństwa obywatelskiego*, „ROTN” nr 3-4/2008-2009.

Pr. red. W. Banach, *Ostrowska nostalgia. Ilustrowane szkice o dawnym Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrów Wlkp. 2011 - oprac. streszczenia. [W przygotowaniu: jubileuszowa ed. na 50-lecie ZST w Ostrowie Wlkp. pt. *Od szkoły przyzakładowej do najlepszego technikum w Wielkopolsce* - red. wraz z E. Chmielewską].

Zesp. red. „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego” - od 2011 r. czł. Komitetu Redakcyjnego.

Przeds. telew. Koncepcja realizacji, scen. i udział na wizji w filmie popularno-naukowym *Dwa dwudziestolecia - dwa samorzady* zrealizowanym w 2010 r. pod szyldem „Uniwersytetu bez wieku” przez Telewizję Proart i OTN (w filmie rozmowę z P. prowadził W. Banach).

Inne przeds. Organizator w 2005 r. wspólnie z E. Chmielewską w ZST w Ostrowie Wlkp. spotkania z b. absolwentem tej szkoły dyr. MMOW W. Banachem.

Org. społ. Od 2001 r. czł. Tow. Opieki nad Zabytkami; od 2005 r. czł., od 2009 r. skarbnik OTN.

Nagr. I Konkurs im. S. Karwowskiego na pracę magisterską dotyczącą Ostrowa Wlkp., OTK, jedna z trzech głównych nagród za pr. *Funkcje społeczne kościoła katolickiego Ostrowa Wielkopolskiego w dobie zaborów* - Ostrów Wlkp. 1987.

Źródła: rel. bezp.; „Wagon” nr 10/1987; <https://rejestr.io/krs/246011/ostrowskie-towarzystwo-naukowe-w-ostrowie-wielkopolskim> (dostęp: 10.02.2019).

Piskorski Czesław - ur. w 1934 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz kulturalny.

W. Absolwent: Państwowej Szkoły Ogólnokształcącej Męskiej Stopnia Licealnego w Ostrowie Wlkp (1952); Państwowej Szkoły Technicznej, spec.: technik budowlany, w Ostrowie Wlkp. (1968); pedagogiki na Wydz. Pedagogicznym UAM w Poznaniu (1980) - w 1953 r. zarzucił podjęte rok wcześniej studia na Wydz. Odlewniczym w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. W 1949 r. ukończył Miejską Niższą Szkołę Muzyczną w Ostrowie Wlkp.; w 1951 r. otrzymał zaświadczenie ukończenia Miejskiego Ogniska Muzycznego w Ostrowie Wlkp.

Z. W l. 1954-1955 prac. radiowęzła zakładowego Huty Aluminium w Skawinie; w l. 1955-1957 instr. w Wydz. Kultury RN w Ostrowie Wlkp. - w 1956 r. inicjator zorganizowanego przez Wydz. Kultury powiatowego „Przeglądu Wiejskich Zespołów Teatralnych” (przew. jury M. Grzeńczyk); w l. 1957-1960 instr. kulturalny MKKO, a po jej przemianowaniu w 1960 r. do 1973 r. kier. SOKO; w l. 1973-1975 kier. KMPiK; w l. 1975-1980 st. instr. ds. kultury, a także sekr. Komisji Kultury WRZZ w Kaliszu; w l. 1980-1990 ponownie (do likwidacji) kier. SOKO, formalnie przekształconego w lipcu 1983 r. w Zakład Woj. Związku Spółdz. Pracy w Kaliszu; w l. 1991-1995 spec. od zabezpieczeń dla placówek bankowych w PKO w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Południowa Wielkopolska”, „Gazeta Zachodnia”, „Głos Pracy”, „Ziemia Kaliska”, „Głos Wielkopolski”, „Rocznik Kaliski”. M.in.: *Przed III Przeglądem Amatorskiego Ruchu Artystycznego*, „PW” nr 8/1977 - o przygotowywanym przez siebie kolejnym przeglądzie zespołów amatorskich woj. kaliskiego; *Obowiązek, konieczność, potrzeba...*, „PW” nr 2/1978 - o założeniach programowych WRZZ w Kaliszu dotyczących pracy kulturalno-oświatowej w zakładach pracy woj. kaliskiego; *Działalność kulturalna związków zawodowych w województwie kaliskim*, „RK” t. XI, 1978 - o partycypacji związków zawodowych w kulturze woj. kaliskiego (na terenie Kaliskiego działało wówczas 101 amatorskich zespołów artystycznych oraz czynne były 43 biblioteki związkowe); *Kaliskie zespoły artystyczne na polskich budowach w Czechosłowacji*, „ZK” nr 42/1979 - o występie Zespołu Pieśni i Tańca „Calisia” oraz kapeli podwórkowej „Józefiaki znad Proсны” przed polskimi budowniczymi elektrowni w rejonie czeskiego Chomutowa.

Inne teksty. *Rys historyczny działalności Spółdzielczego Ośrodka Kulturalno-Oświatowego za okres 1957-1973*, masz.; *Działalność oświatowo-wychowawcza Klubu Nauczyciela w Ostrowie Wielkopolskim*, masz.; *Biuletyn rodzinny* - pisana od 1998 r., a sięgająca 1787 r. historia rodu P. (kolejne nry biuletynu otrzymało 110. odnalezionych jego członków). [W przygotowaniu: powieść o dziejach rodziny P., także wspomnienia z okr. pracy w SOKO pt. *SOKO - Spółdzielczy Ośrodek Kulturalno-Oświatowy. Powstanie, rozwój, likwidacja*].

SOKO. Koła i zespoły, m.in.: utworzone w 1964 r. Koło Filatelistyczne im. Tysiąclecia - prez. A. Cegielski; utworzony w 1965 r. Klub Filmowy - instr. M. Jędrzejczak; utworzone w 1968 r. Koło Numizmatyczne Oddziału PTAiN w Poznaniu - prez. J. Maciejewski (P. - czł.); utworzone w 1968 r. Koło Fotograficzne - instr. J. Zimorski; utworzone w 1983 r. Koło Miłośników Literatury Fantastycznej - wg relacji P. Koło istniało kilka miesięcy, oferty przewodniczenia mu nie przyjął wówczas W. Banach; zał. przez P. tercet i kwartet wokalny, któremu akompaniował na skrzypcach; prow. przez S. Kałużnego orkiestry - w l. 1956-1973 dziecięca, przemianowana z czasem na Młodzieżową Orkiestrę SOKO, w l. 1957-1961 rozrywkowa, zw. też salonową; prow. w l. 1974-1976 przez J. Zielezińskiego Big Band; także Kwintet Rytmiczny - *Zespół ten działał oficjalnie w naszej placówce krótko, bo zaledwie trzy lata* (C.P.).

Spot. aut., m.in.: z G. Górnickim - 1969; z E. Górą - 1970; z K. Radowiczem - 1972.

Teatr Poezji. Zał. w 1958 r. wraz z T. Kaczmarkiem przy SOKO (pierwotnie MKKO) zesp. recytatorskiego prow. przez T. Kaczmarka pod nazwą Teatr Poezji, który występował początkowo w świetlicy Spółdz. Szewców „Rekord” przy ul. Obrońców Pokoju 5 (ob. Kardynała Ledóchowskiego), od 1961 r. w nieczynnej w poniedziałki sali restauracji „Stylowa” przy ul. Kolejowej nr 16 (prozaiczny lokal zmieniał się wówczas w „*Kawiarnię poetycką*” - czytano w niej poezję, organizowano spotkania literackie), a od 1965 r. do końca działalności w 1973 w nowej siedzibie SOKO na Rynku pod nr. 36. W zesp. P. wystąpił m.in. w 1959 r. w spektaklu opartym na tekstach J. Słowackiego pt. *Żyłem z wami...*, a w 1965 r. w widowisku opartym na poemacie K.I. Gałczyńskiego *Kolczyki Izoldy*, był także autorem oprawy muz. *wszystkich programów (z wyjątkiem kabaretowego, C.P.)* oraz dbał o ich zabezpieczenie techniczne.

KMPiK. Organizator od 11 czerwca 1973 r. otwartej w 1974 r. placówki - oprócz działalności stricto handlowej organizował w niej również spotkania: z aktorami M. Perepeczko, D. Olbrychskim, M. Voitem, K. Kolbergerem; z muzykami, m.in. z pianistką L. Grychtołówną; z dziennikarzami J. Prutkowskim, Z. Broniarkiem; z pisarzami, m.in. z K. Radowiczem.

Inne przeds. M.in.: w 1949 r. czł. prowadzonej przez S. Kałużnego orkiestry harcerskiej w Ostrowie Wlkp.; w trakcie studiów w Krakowie czł. orkiestry studenckiego Zespołu Pieśni i Tańca; w l. 50. czł. prowadzonej przez S. Kałużnego ostrowskiej orkiestry związkowej; w 2. poł. l. 50. czł. (bas) Kwartetu Męskiego przy Spółdz. Branży Skórzanej „Rekord” w Ostrowie Wlkp. - w 1956 r. kwartet zajął I m. w kat. małych zespołów wokalnych na przeglądzie wojewódzkim; w l. 1979-1984 czł. i do 1986 r. przew. zarządu zał. przez E. Kwaśniewskiego i F. Tomaszewskiego przy PSM Ostrowskiego Zespołu Instrumentalnego; konferansjer podczas wielu imprez o charakterze okolicznościowym i festiwalowym w Ostrowie Wlkp. i Kaliszu - m.in. w 1979 r. prowadził w ODK eliminacje rejonowe, a w 1980 r. rejonowe i centralne do Festiwalu Piosenki Żołnierskiej „Kołobrzeg'80” organizowane przez WRZZ w Kaliszu.

Dział. zw. W ramach WRZZ instr. nadzorujący placówki związkowe woj. kaliskiego: organizator m.in. Przeglądów Chórów w l. 1978 i 1979, Przeglądów Orkiestr Dętych w l. 1978-1980, Przeglądów Zespołów Kabaretowych w 1979 r.; współorganizator m.in. Przeglądów Amatorskiego Ruchu Artystycznego w l. 1976-1980, Festynu Robotniczego w Gołuchowie w 1978-1980. Także: w 1985 r. inicjator powołania Komitetu Porozumiewawczego Spółdzielczości w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. M.in.: czł. PTAiN Oddział w Ostrowie Wlkp.; w l. 1985-1991 skarbnik OTK.

Źródła: rel. bezp.; świadectwo ukończenia Miejskiej Niższej Szkoły Muzycznej, 1949; zaświadczenie o ukończeniu Miejskiego Ogniska Muzycznego, 1951; Protokół nr 36 z zebrania ogólnego MKKO w dn. 18 grudnia 1959 r. - przegłosowanie zmiany nazwy z MKKO na SOKO; *Muzykalni ostrowianie*, „Południowa Wielkopolska” nr 7/1979 - rozmowa K. Madziały z F. Tomaszewskim, dyr. PSM w Ostrowie Wlkp.; K. Madziała, *Z Ostrowa do Kołobrzegu*, „Południowa Wielkopolska” nr 6/1980; U. Kaczmarek, M. Sobczak, *Służba zdrowia, oświata i kultura...*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 411; A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski. Fakty...*, s. 82, 102.; C. Piskorski, *SOKO. Spółdzielczy Ośrodek...*

Pluciennik Jarosław - ur. w 1966 r. w Ostrowie Wlkp. Kulturoznawca, kognitywista. Od cz studiów mieszka w Łodzi.

W. Absolwent: Liceum Medycznego Pielęgniarstwa w Ostrowie Wlkp. (1986); filologii polskiej na Wydz. Filologicznym UŁ, i tamże międzywydziałowych indywidualnych studiów z antropologii kultury (1991). Beneficjent programów Tempus, European Science Foundation, Svenska Institutet, Fundacji na rzecz Nauki Polskiej, Tow. Naukowego Warszawskiego, Fundacji im. S. Batorego oraz The British Council.

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (1999) - tyt. pr. doktorskiej *Retoryka wzniosłości w dziele literackim*; dr hab. (2003) - tyt. rozpr. hab. *Literackie identyfikacje i oddźwięki. Poetyka a empatia*.

Tyt. nauk. Prof. nauk humanistycznych (2009).

Probl. bad. M.in.: literatura w aspekcie teoretycznym, kognitywistyka (cognitive science), retoryka, teoria empatii, komparatystyka literacka, filozofia umysłu, reformacja i tolerancja.

Z. W l. 1991-1999 asystent, w l. 1999-2006 adiunkt, w l. 2007-2009 prof. nadzw. w Instytucie Teorii Literatury, Teatru i Sztuk Audiowizualnych UŁ; od 2009 r. prof. zw. w Katedrze Literatury Instytutu Kultury Współczesnej UŁ; także (gościnnie) wykładowca m.in. na UW i Uniw. w Lund w Szwecji. Zarazem: w l. 2004-2006 Pełnomocnik Dziekana ds. Internacjonalizacji Badań i Procesu Kształcenia na Wydz. Filologicznym UŁ; od 2007 r. kier. zesp. badawczego Humanistyczne Laboratorium Kognitywistyczne „Podmiotowość - teoria - literatura” w Katedrze Teorii Literatury UŁ; od 2009 kier. Studium Doktoranckiego Języka, Literatury i Kultury na Wydz. Filologicznym UŁ, i od tego r. przew. Komisji ds. Jakości Kształcenia na tymże wydz.

Studia i badania. M.in.: w Lund University Cognitive Science w Szwecji (w l. 1994-1996 prace nad projektem pt. „Conceptualised Infinity”); w Westminster College i Clare Hall w Cambridge w W. Brytanii; w Instytucie Kultury w Bolzano we Włoszech (w l. 1999, 2000 i 2001 uczestnictwo w warsztatach z analizy kognitywnej); w Central European University w Budapeszcie na Węgrzech. Także kier. międzynarodowych projektów EU: Professionals i Boys Reading oraz zajęć w jęz. angielskim dla studentów programu Erasmus w ramach modułu: *Poland: History, Culture and Society (Short History of the Sublime in the Polish Lyric)* oraz *Theory of Narrative Writing i Literary Culture of the 20th Century*.

Publ. M.in.: *Retoryka wzniosłości w dziele literackim*, Universitas, Kraków 2000; *Figury niewyobrażalnego. Notatki z poetyki wzniosłości w literaturze polskiej*, Universitas, Kraków 2002; *Literackie identyfikacje i oddźwięki. Poetyka a empatia*, Wyd. UŁ, Łódź 2002, II wyd. Universitas, Kraków 2004; *Nowożytny indywidualizm a literatura. Wokół hipotez o kreacyjności Edwarda Younga*, Universitas, Kraków 2006; wraz z K. Holmqvistem, *Infinity in Language. Conceptualization of the Experience of the Sublime*, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle 2008; *Literatura, głupcze! Laboratoria nowoczesnej kultury literackiej*, Universitas, Kraków 2009.

Także m.in.: *Tekst i tekst. O niektórych związkach intertekstualnych „Hymnu na dzień Zwiastowania N.P. Maryi” A. Mickiewicza*, w: *Biblia a kultura Europy*, t. 2, pod red. M. Kamińskiej i E. Małek, Łódź 1992; *Awangardowy „święty belkot” Wata*, w: *Szkice o poezji Aleksandra Wata*, pod red. J. Brzozowskiego i K. Pietrych, Wyd. IBL PAN, Warszawa 1999; *Słów kilka o językowej konceptualizacji doświadczenia wzniosłości i jej związku z komunikacją, w druku*, w: *Język w komunikacji*, t. 2, pod red. G. Habrajskiej, Wyd. WSHE, Łódź 2001; z K. Holmqvistem, „Many, Many”, *Gradation and a Mimesis of Emotions*, w: *Textual Secrets: The Message of the Medium. Proceedings of the 21st PALA conference*. Ed. by S. Csabi, and J. Zerkowitz, Eötvös Loránd University, Budapest 2002; *Horror i ukrzyżowanie. Empatia formalna i elementy gotyckiej retoryki wzniosłości w reprezentacjach ciała poddanego przemocy*, w: *Wokół gotycyzmów. Wyobrażenia, groza, okrucieństwo*, Universitas, Kraków 2002; *Wyobrażenia apokaliptyczna i „11 września 2001” jako wydarzenie medialne i literackie*, w: *Apokalipsa. Symbolika, tradycja, egzegeza*, t. 1, pod red. K. Korotkich i J. Ławskiego, Uniw. w Białymstoku, Białystok 2006; z K. Holmqvistem, *Empathy, Stereotypes, Negation, and Creativity. Towards a Linguistic Model of Intersubjectivity*. In: *Cognitive Approaches to Language and Linguistic Data. Studies in Honor of Barbara Lewandowska-Tomaszczyk*. Ed. by W. Oleksy and P. Stalmaszczyk,

P. Lang, Frankfurt am Main 2009; z A. Winer, *Jak jest możliwa literacka antropologia konsumpcji*, w: *Jaka antropologia literatury jest dzisiaj możliwa?*, pod red. P. Czaplińskiego, A. Legeżyńskiej i M. Telickiego, Wyd. „Poznańskie Studia Polonistyczne”, Poznań 2010; *Metodologiczny indywidualizm w kognitywistyce i literaturoznawstwie*, w: *Przestrzenie kognitywnych poszukiwań*, pod. red. A. Kwiatkowskiej, Wyd. UŁ, Łódź 2011.

Pr. dydakt. Skrypt dla studentów z materiałami do zaprojektowanego przez P. kursu pt. *Krótką historia wzniosłości w literaturze polskiej z perspektywy historycznej. Materiały kursowe*, Wyd. UŁ, Łódź 2001.

Pr. encykl. Hasła *Apokalipsa* oraz *Namopaniki*, w: *Słownik rodzajów i gatunków literackich*, pod red. G. Gazdy i S. Tyneckiej-Makowskiej, Universitas, Kraków 2006.

Publ. w czasop. Kilkadziesiąt artykułów naukowych w jęz. polskim i angielskim, także recenzje i omówienia książkowych nowości z teorii i historii literatury m.in. w „Zagadnieniach Rodzajów Literackich” i „Tekstach Drugich”.

Pr. transl. M.in.: tłum. artykułów naukowych z jęz. angielskiego i szwedzkiego, m.in.: Ch. Russell, *Cindy Sherman, Neogoticism, Postmodernism* (przekł.: *Cindy Sherman, neogotyizm i postmodernizm*, w: *Wokół gotycyzmów. Wyobrażenia, groza, okrucieństwo*, red. G. Gazda, A. Izdebska i J. Płuciennik, Universitas, Kraków 2002); P. Gärdenfors, *Den svåra konsten at få syn på sig själv* (przekł.: *Ta trudna sztuka spojrzenia na siebie*, „Tygiel Kultury” nr 4-6/2009).

Zesp. red. „Zagadnienie Rodzajów Literackich”, Łódzkie Tow. Naukowe - od 2007 r. red. nac.

Spot. nauk. Na UŁ (współorganizator): Międzynarodowa Interdyscyplinarna Konferencja „Wokół gotycyzmów. Wyobrażenia, groza, okrucieństwo” - Łódź 2001; Międzynarodowa Interdyscyplinarna Konferencja „Literatura, kultura, tolerancja” - Łódź 2007. Za granicą m.in.: w USA, Kanadzie, Holandii, Indiach, na Węgrzech i Słowacji, a także w Szwecji (prezentacja wyników swoich badań na seminariach w Lund University Cognitive Science) oraz Wielkiej Brytanii (wykład w Westminster College w Cambridge pt. „The 17th century and Protestant Origin of the 18th century Literary sentimentalism”, 2003).

Org. społ. Czł. wielu polskich i międzynarodowych towarzystw naukowych.

Nagr. Nagroda łódzkiego oddziału PAN i Konferencji Rektorów Państwowych Uczelni Wyższych Łodzi w dziedzinie nauk humanistycznych za całokształt osiągnięć badawczych - Łódź 2004.

Ostroviana. Publ.: „Nowy Impuls” - w rubryce „Figury i oddźwięki” eksplikacje kulturowych tropów i meandrów. M.in.: *Labirynt żarliwości i uniesienia*, „NI” nr 1/2003; *Ostrów Wielkopolski - miasto nadmorskie, portowe, anielskie*, „NI” nr 2/2003; *O niektórych elementach tradycji pasji i współczucia przy okazji „Pasji” Gibsona*, „NI” nr 5/2004.

Zesp. red.: „Nowy Impuls” - w l. 2003-2006 współprac.

Spot. aut.: wykład o zasadności używania pojęcia współczucia i empatii w badaniach literackich, PIK - 2003.

Om.: T. Gruchot, *Z sympatii dla empatii*, „Nowy Impuls” nr 6, 13 czerwca 2003.

Źródła: rel. bezp.; *40-lecie Liceum Medycznego...*, s. 44; (hol., lw), *Profesorowie z Ostrowa*, „Gazeta Ostrowska” nr 1, 6 stycznia 2010; http://kulturoznawstwo.uni.lodz.pl/pracownicy/25-pracownicy/pracownicy_katedry-teorii-literatury/49-prof-zw-dr-hab-jaroslaw-pluciennik (dostęp: 20.11.2016).

Podskarbi Regina - ur. w 1972 r. w Ostrowie Wlkp. Etnolog.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1991); etnologii na Wydz. Historycznym UAM w Poznaniu (1996). W 2005 r. otworzyła przewód doktorski w Zakładzie Antropologii Współczesnej

Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej na Wydz. Historycznym UAM (temat pr. *Między Matką Polką a działaczką. Kobieta PRL-u w polskim filmie fabularnym*).

Z. W l. 1997-2006 r. m.in. młodszy dokumentalista, od 2006 r. adiunkt muzealny w MMOW.

Publ. *PKS-em po swoje szczęście. Komedia „Kogel - mogel” jako obraz kobiecych wzorów kulturowych na chwilę przed upadkiem komunizmu*, w: *Obrazy Kultur*, red. G. Pełczyński, R. Vorbrich, Biblioteka Telgte, Poznań 2007.

Publ. w czasop. „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego”, „Gazeta Ostrowska”. M.in.: *Żona doskonała, czyli matczyne rady dla córki w dniu ślubu spisane*, „ROTN” nr 1/2006; *Karnawał w Wielkopolsce*, „GO” nr 9, 1 marca 2006.

Zesp. red. „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego” - w l. 2006-2009 czł. Komitetu Redakcyjnego.

Wyst. muzealne. Organizatorka m.in. ekspozycji: *150 lat Konferencji Stowarzyszenia św. Wincentego à Paulo przy Konkatedrze w Ostrowie Wielkopolskim* - Ostrów Wlkp. 2005.

Przeds. telew. W 2007 r. pomysłodawczyni „Uniwersytetu bez wieku” i kier. projektu w ramach którego pod szyldem OTN i we współpracy z ostrowską Telewizją Proart powstało 17 filmów o charakterze popularnonaukowym (m.in. wg jej koncepcji realizacyjnej, scenariusza i i z jej narracją na wizji: *O stroju ludowym ...*, 2010; *Piękno kobiecego ciała*, 2011).

Inne przeds. W 2004 r. inicjatorka w MMOW konkursu historycznego „Sześć wieków Ostrowa”.

Org. społ. W 2005 r. inicjatorka i w l. 2005-2008 prez. *Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego*.

Źródło: rel. bezp.

Podskarbi-Hebisz Maria - ur. w 1951 r. w Lamkach k. Ostrowa Wlkp. W 1956 r. zamieszkała w Ostrowie Wlkp. Rzeźbiarka, pedagog.

W. Absolwentka: Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych w Poznaniu (1970); Wydz. Projektowania Form i Ceramiki Szkła oraz Studium Pedagogicznego ASP we Wrocławiu (1978).

St. nauk. Dr sztuki (1995) - st. uzyskany na Wydz. Rzeźby ASP w Krakowie. Tamże: w 2001 r. otwarty przewód habilitacyjny.

Probl. bad. Formy i metody wykorzystania technik ceramicznych do realizacji problemów rzeźbiarskich oraz ich zastosowania do pracy dydaktycznej i terapeutycznej.

Z. W l. 1970-1973 naucz. zesp. plastycznego w ZST i dekorator w Miejskim Handlu Detalicznym w Ostrowie Wlkp.; w l. 1978-1984 plastyk projektant w Zakładach Porcelany Stołowej „Krzysztof” w Wałbrzychu; zarazem w l. 1982-1984 naucz. plastyki w SP nr 11 oraz w l. 1983-1987 naucz. plastyki w MDK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1987-1995 asystent, w l. 1995-2010 adiunkt, od 2010 r. st. wykładowca na WPA UAM w Kaliszu.

Char. twórcz. *Domeną twórczości P. jest rzeźba ceramiczna - materiałem tworzywo porcelanowe i szkliona glina. Jej prace stylistycznie wpisują się w nurt abstrakcji organicznej, niemniej obok dyskretnych w swej aluzyjności form biologicznych nie brak wśród nich i takich, w których Rubikon oddzielający figurację od sztuki czysto abstrakcyjnej został widomie przekroczony. Bez względu jednak na stopień ich wyabstrahowania ze świata organicznego, tym co szczególnie w nich uderza jest ich sterylna estetyka - niczym nie skalane piękno.*

Wyst. indyw. Ponad 30 ekspozycji, m.in.: „Malarstwo”, KMPiK - Ostrów Wlkp. 1977; „Malarstwo i grafika”, Galeria „Na piętrze”, KMPiK - Kalisz 1979; „Ceramika unikatowa”, GSW BWA - Ostrów Wlkp. 1984; „Wystawa ceramiki”, ratusz - Ostrów Wlkp. 1987; „Z ziemi i ognia”, MOK - Krotoszyn 1988; „Rzeźba ceramiczna” - Monachium, RFN, 1989; „Ceramika”, BWA - Kalisz 1990; „Sztuka autonomiczna”, BWA - Wałbrzych 1991; „Sztuka autonomiczna”, BWA - Poznań 1991; „Trofea w zamkniętej przestrzeni”, GSW - Ostrów Wlkp. 1993; „Rzeźba

porcelanowa”, Galeria ZAR - Kraków 1995; „Rzeźba w ceramice”, Galeria Domu Wyd. Ławica - Kalisz 1996; „Rzeźba i formy użyteczne”, Galeria „Garbary 48” - Poznań 1996; „Rzeźba i ceramika”, Galeria 5. CKiS - Kalisz 1996; „Rzeźba”, Galeria „Refektarz” - Krotoszyn 1997; „Matka i córka”, wyst. wraz z M.E. Hebisz, Galeria „Refektarz” - Krotoszyn 1998; „Formy uskrzydłone”, Labor für Stoffweschelgenetik - Monachium, RFN, 2000; „Odloty aniołów”, OCK - Ostrów Wlkp. 2007; „Siła ognia jest w nas” - Galeria Wieża Ciśnień, Kalisz 2009; „Między czernią a bielą”, Ośrodek Kultury Plastycznej „Wieża Ciśnień” - Kalisz 2010; „Poszukiwanie własnej przestrzeni rzeźbiarskiej”, Uniwersytecka Galeria Sztuki WPA UAM - Kalisz 2011; Galeria Ratusza - Zduny 2011.

Wyst. zb. i nagr. Blisko 100 ekspozycji, m.in.: „Wiosenne konfrontacje Młodych”, Galeria „Awangarda”, BWA - Wrocław 1979, 1980, 1981; Biennale ceramiki polskiej, Zamek Książ - Wałbrzych 1979, 1981, 1983; „Wystawa ceramiki użytkowej”, Galeria Promocyjna ART - Warszawa 1981; „Ostrowska plastyka”, KMPiK - Ostrów Wlkp. 1984, 1985, 1988, 1992, 1993; Okręgowa Wystawa Plastyki, Wrocław 85”, Galeria „Na Ostrowie” - Wrocław 1985; „Awangarda - Aktualności Plastyki Dolnośląskiej”, Galeria BWA - Wrocław 1986; „Pięcioro w jednym”, MCK - Ostrów Wlkp. 1986; I Biennale Twórczości Plastycznej Nauczycieli, Galeria ZG ZNP, nagr. - Warszawa 1987; Ostrowski Exlibris, KMPiK - Ostrów Wlkp. 1987; „Cevider 88”, Międzynarodowe Targi Ceramiki i Szkła - Walencja, Hiszpania, 1988; Ogólnopolska Wystawa Młodej Plastyki „Każdemu czasowi jego sztuka”, Hala Gwardii - Warszawa 1988; Pokonkursowa Wystawa Grafiki i Rysunku „Natura matką ludzi”, Galeria BWA - Suwałki 1988; „Prezentacja UAM”, BWA - Kalisz 1989, także Kolegium Minus UAM - Poznań 1989; Salon Plastyki „Egeria” - Ostrów Wlkp., m.in. 1990, 1991, 1992, 1993, 1997; wyst. i aukcja „Artyści dla Rzeczypospolitej”, Teatr im. W. Bogusławskiego - Kalisz 1990; Targi Sztuki INTERART - Poznań 1990; I Ogólnopolskie Biennale Rzeźby, Salon BWA - Kraków 1992; „Szwedzka i polska ceramika unikatowa”, Stara Pomarańczarnia, Łazienki Królewskie - Warszawa 1993; Prezentacja Sztuki Środowiska Poznańskiego - Bilbao, Hiszpania, 1994; „Nauczyciel i jego uczeń”, wyst. wspólnie ze studentami UAM, Klub Nauczyciela - Ostrów Wlkp. 1994, 1995; Wystawa tkaniny i ceramiki artystycznej, Salon BWA - Bydgoszcz 1995; Salon Rzeźby, Galeria ZAR - Warszawa 1996, 1997, 1998; III Triennale Plastyki „Sacrum 97”, Galeria Sztuki - Częstochowa 1997; „Ostrowska Plastyka 97”, MMOW - Ostrów Wlkp. 1997; Salon 99, Centrum Kultury Zamek - Poznań 1999; „Ostrów w malarstwie, grafice i rysunku”, MMOW - Ostrów Wlkp. 2000; „Jesienny Salon Rzeźby 2000”, Galeria ZAR - Warszawa 2000; XII Biennale Rzeźby, Galeria Miejska Arsenal - Poznań 2000; „Jacy jesteśmy”, PGSW - Ostrów Wlkp. 2001; „EKOART, artyści dla środowiska”, MTP - Poznań 2001; Begegnungen auf der Documenta 11 - Kassel, Niemcy, 2002; wyst. fot. ceramicznej Grupy Twórczej ANGOBA, UM - Poznań 2005; „Pogranicza Kultur”, konkurs rzeźbiarsko-ceramiczny II Międzynarodowego Pleneru Ceramicznego „Decentryzm 2010”, I nagr. i wyr. - Zduny 2010; „Dedykacja dla Henryka Wieniawskiego”, wyst. z okazji Międzynarodowego Konkursu Skrzypcowego im. H. Wieniawskiego, Akademia Muzyczna - Poznań 2011.

Form. art. Ceramiczna Grupa Twórcza ANGOBA ZPAP, Polska Sztuka Użytkowa - Poznań.

Spot. nauk. Wybór (do 2000 r.): ref. „Porcelana inaczej”, XIX Międzynarodowe Sympozjum - Wałbrzych, Wrocław 1996; komunikat nauk. „Kreacja artystyczna w dziele rzeźbiarskim w oparciu o własne doświadczenie pedagogiczne i artystyczne”, „Edukacja kulturalna w życiu człowieka”, Konferencja Ogólnopolska UAM - Kalisz 1997; XXXIII Międzynarodowe Sympozjum Rzeźbiarsko-ceramiczne, Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Bolesławiec Śląski, Wrocław 1997; ref. „Możliwości kreacji twórczej w dziele rzeźbiarskim”, konf. dla nauczycieli

woj. kaliskiego, MOZK - Kalisz 1998; ref. „Kształtowanie artystycznej świadomości przestrzennej poprzez tworzywo ceramiczne”, MBP im. A. Asnyka - Kalisz 2000.

Warsztaty. Pracownia autorska „Jaskinia sztuki” - warsztaty rzeźbiarskie w technice ceramicznej - Ostrow Wlkp. 1999; „Glina jako tworzywo do wyrażania artystycznej ekspresji” w ramach projektu „Dziecko z dysfunkcjami w rodzinie, przedszkolu, szkole i środowisku” - Ostrow Wlkp. 2006; „Tworzymy w glinie - ceramiczne inspiracje żywiołem ognia” - Gorzyce Wielkie 2008.

Plenery. M.in.: Plener projektów rzeźbiarskich „Wyspa 99”, PGSW - Ostrow Wlkp. 1999; plener ceramiczno-rzeźbiarski, Rezerwat Archeologiczny na Zawodziu - Kalisz 2011. Inne: prow. pleneru rzeźbiarskiego w technice ceramicznej dla studentów UAM w Poznaniu - Krotoszyn 1995.

Pr. w zb. Rzeźby w kolekcjach prywatnych, zbiorach muzealnych i instytucjach państwowych w Polsce, RFN, Francji, Holandii, Chinach, USA, Korei Południowej.

Org. społ. Od 1981 czł. ZPAP; od 1984 czł. Polskiego Stow. Edukacji Plastycznej; od 1988 czł. Association Internationale des Arts Plastiques; w l. 2005-2008 wiceprez. OTN.

Źródła: rel. bezp.; M. Podskarbi Hebisz, katalog *Rzeźba ceramiczna. Lot nad ziemią nieznaną*, Kalisz 2011; <http://www.arsenal.art.pl/wystawa/archiwum2200/> (dostęp: 10.05.2014).

Pryczak Dariusz - ur. w 1974 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, bibliotekarz.

W. Absolwent: TME, spec.: technik elektromechanik, w Ostrowie Wlkp. (1994); historii, spec. nauczycielska i archiwistyczna, na Wydz. Historycznym UAM w Poznaniu (1999).

Z. Od 1999 r. bibliotekarz informatyk, a od 2008 r. kustosz i dyr. Bibliotece Gminnej w Gorzycach Wielkich; także od 1999 r. naucz. historii w Gimnazjum Publicznym w Sobótce.

Publ. *Działalność polityczno-gospodarcza Wojciecha Lipskiego z Lewkowa*, nakł. wł., Ostrow Wlkp. 2000; wspólnie z Z. Lubienieckim, *Zarys historii Gorzyc Wielkich*, GBP, Gorzyce Wielkie, 2002; także z Z. Lubienieckim, *Krótki przyczynek do dziejów wsi oraz zarys historii Ochotniczej Straży Pożarnej w Lewkowie*, UG, Ostrow Wlkp. 2006.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska” - „Dodatek Historyczno-Kulturalny”. M.in.: *Działalność publiczna Wojciecha Lipskiego*, „GO” nr 23, 5 czerwca 2002 - o społecznym i politycznym działaczu z Lewkowa, głównym fundatorze w 1845 r. Królewskiego Katolickiego Gimnazjum w Ostrowie Wlkp.; *Niezwykły ksiądz z „gamaji”*, „GO” nr 17, 30 kwietnia 2003 - o J. Warszawskim, jezuitcie, red. i żołnierzu AK.

Org. społ. Od 2000 r. czł. ZNP.

Źródło: rel. bezp.

Pussak Kazimierz - ur. w 1933 r. w Nowych Skalmierzycach, zm. w 1991 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, animator życia muzycznego - miłośnik twórczości F. Chopina. Od 1957 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: LH w Ostrowie Wlkp. (1951) - uzyskał tytuł technika administracji gospodarczej, natomiast podjętą uprzednio w 1949 r. naukę w ostrowskim Gimnazjum Męskim zmuszony był w 1950 r. przerwać z powodu „niewłaściwego pochodzenia klasowego”; historii na Wydz. Filozoficzno-Historycznym UW, wówczas im. B. Bieruta (1957) - przyjęty na uczelnię jako stypendysta państwowy, w cz. studiów dwukrotnie wyróżniony tyt. przodownika nauki.

W cz. II w. św. W l. 1943-1945 prac. przymusowy w Zakładach Mięśnych w Nowych Skalmierzycach.

Po wojnie. Naucz. historii: w l. 1951-1952 w SP w Ociążu; w l. 1952-1953 w SP w Nowych Skalmierzycach; w l. 1957-1990 w TE (ob. ZSE) w Ostrowie Wlkp. - w 1972 r. powołany na stan. prof. szkoły średniej.

St. wojsk. Od 1965 r. por. rezerwy.

Publ. M.in. *Chopin w Antoninie*, w: informator programowy *III Dni Chopinowskie*, Ostrów Wlkp. 1984.

Publ. w czasop. M.in.: „Gazeta Ostrowska”, „Południowa Wielkopolska”, „Wagon”, „Rocznik Kaliski”. M.in.: *Nauczyciele Lic. Handlowego w Ostrowie pierwsi ukończyli kurs szkolenia ideologicznego*, „GO” nr 339/1950 - o szkoleniu, które obejmowało takie przedmioty jak: nauka o państwie, Plan 6-letni, zagadnienia wsi i pedagogika socjalistyczna; *O słowie wstępnym. (Wariacje na temat własny)*, „PW” nr 1/1964 - o początkach swych muzycznych fascynacji i doświadczeniach jako prelegenta przed koncertami w woj. wrocławskim, łódzkim, szczecińskim, opolskim i poznańskim; *Grał także w Ostrowie*, „PW” nr 11/1969 - o zmarłym w 1968 r. wybitnym pianiście W. Kędrze, który w 1964 r. wystąpił z recitalem w ramach „Ostrowskich koncertów z lilijką” (występ nagrała Polska Kronika Filmowa); *W ostrowskim Domu Kultury*, „W” nr 5/1971 - o koncercie fortepianowym P. Palecznego z okazji 35. „Ostrowskiego koncertu z lilijką”; *Najpiękniejsza muzyka w najlepszym wykonaniu (Z życia muzycznego w Ostrowie Wlkp.)*, „RK”, t. XI, 1978.

Przeds. red. „Gazeta Ostrowska” - w 1950 r. korespondent młodzieżowy.

Przeds. muz. Animator i konferansjer zapoczątkowanego 20 lutego 1960 r. w TE z inicjatywy H. Górnej i organizowanego przez P. wraz z nią i D. Nagórskim, pocz. pod egidą działającej przy TE żeńskiej 35. DH im. M. Rodziewiczówny, wieloletniego cyklu koncertów muzyki poważnej pod nazwą *Ostrowskie koncerty z lilijką* (współpr. P. z H. Górną i D. Nagórskim zakończyła się w 1976 r., po 50. koncercie). Koncerty pierwotnie odbywały się w auli TK, później m.in. w I i II LO, następnie w sali posiedzeń UM, w ODK oraz od 1970 r. także w Pałacu Myśliwskim Książąt Radziwiłłów w Antoninie na zakończenie organizowanych przez ostrowski Oddział PTTK Rajdów Chopinowskich.

Udział w nich wzięli m.in.: pianiści W. Obidowicz (pierwszy koncert w „lilijkowym” cyklu, 1960), E. Kowalik (1960), W. Kędra (1964), R. Smendzianka (1965), A. Neveux (Francja, 1970), P. Paleczny (1974), K. Koyama (Japonia, 1980), E. Indjic (USA, 1986); skrzypkowie W. Wiłkomirska (1963), K.A. Kulka (1976, 1990), H. Kurosaki (Austria, 1977), A. Duczmal (1990); śpiewacy A. Hiolski baryton (1971), B. Ładysz bas (1973), E. Podleś kontralt (1980), W. Ochman tenor (1981), B. Nieman sopran (1984), A. Urbaniak tenor (1988). Ewenementem była nawiązana podczas jednego z koncertów 30 lat trwająca przyjaźń P. z niewidomym pianistą E. Kowalikiem, finalistą V Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina w Warszawie i laureatem wielu konkursów zagranicznych (towarzyszył i służył pomocą artyście w cz. koncertowych tras w Polsce i zagranicą, m.in. w USA). O „Ostrowskich koncertach z lilijką”, które ustały wraz ze śmiercią P. (ostatni, 227., odbył się 20 października 1991 r.), z właściwą sobie emfazą mówił znakomity krytyk muzyczny J. Waldorf: *Kraj muzykalnym wtedy nazwać można, gdy kultura muzyczna rozkwita porówni we wszystkich jego miastach i wsiach nawet. Jednym z pielęgnowanych zaś jego kwiatów są „Koncerty z lilijką” w Ostrowie Wielkopolskim.* (B.S.).

W 1979 r. inicjator wraz z A. Leraczykiem koncertów organizowanych w rocznice urodzin i śmierci F. Chopina w Pałacu Myśliwskim Książąt Radziwiłłów w Antoninie. Także w 1979 r. w ww. pałacu organizator wraz z inicjatorem przedsięwzięcia A. Leraczykiem pierwotnie pod egidą OTK, Krajowego Biura Koncertowego i Kaliskiego Tow. Muzycznego „Koncertów niedzielnych”, w 1983 r. przemianowanych na „Konfrontacje Chopinowskie” i organizowanych przy współudziale B. Fibingier. W l. 1982-1986 również w Antoninie organizator z A. Leraczykiem (od 1983 r. także z B. Fibingier) pod szyldem OTK i WDK „*Dni Chopinowskich*”, podczas których wystąpili m.in.: pianiści E. Kowalik (1982), L. Grychtołówna (1982), P.

Paleczny (1983), B. Hesse-Bukowska (1983), J. Olejniczak (1985), M. Małygin (Francja, 1986); skrzypek J. Skramlik (1985); wiolonczelista R. Jabłoński (1984); śpiewak A. Hiolski baryton (1985); Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Poznańskiej pod dyr. R. Czajkowskiego (1985). O „Dniach” anonsowały plakaty autorstwa m.in. A. Pągowskiego (1983) i T. Gaworzewskiego (1984).

Festiwal „Chopin w barwach jesieni”. Od 1987 r. organizator wraz z A. Leraczykiem i B. Fibingier powstałego w Antoninie w miejsce „Dni Chopinowskich” Festiwalu „Chopin w barwach jesieni” (skład Biura Festiwalowego: dyr. A. Leraczyk, kier. artystyczny P., kier. Biura B. Fibingier, sekr. M. Frąszczak), już od 1985 r. w cz. „Dni Chopinowskich” dopełnianego koncertem pomysłu P. pt. „Chopin w aksamicie nocy”. Również to przedsięwzięcie (zgodnie z dewizą P.: *Najlepsza muzyka w najlepszym wykonaniu*) uświetniali znakomici wykonawcy, m.in.: pianiści E. Pobłocka (1987), W. Mierzanow (ZSRR, 1987), K. Kenner (USA, 1988), C. Maillols (Francja, 1988), T. Szabanowa (ZSRR, 1989), F. Kilian (Francja, 1989), E. Kowalik (1990); skrzypek K.A. Kulka (1989); wiolonczelista A. Bauer (1988); śpiewacy W. Ochman tenor (1987), bas A. Mróz (1988). O Festiwalu informowały plakaty m.in. R. Szayby (1987) i J. Bendziechy (1990), w jego też ramach w 1988 r. odbyło się Międzynarodowe Seminarium Muzykologiczne Tow. im. F. Chopina.

Inne przeds. Pod egidą Tow. im. Fryderyka Chopina udział w oprac. dla osób niewidomych zapisu wszystkich dzieł F. Chopina w systemie Braille'a.

Org. społ. Czł. OTK; czł. Miejskiego Komitetu Frontu Jedności Narodu (rozwiązanego w 1983 r.); od 1983 r. czł. dział. do 1990 r. Narodowej Rady Kultury; w l. 1986-1991 pierwszy prez. reaktywowanego ostrowskiego Koła Tow. im. Fryderyka Chopina; w 1989 r. współprzew. Komisji Kultury podczas obrad Okrągłego Stołu - pertraktacji pomiędzy ówczesną stroną rządową i opozycją.

Nagr. Turniej TVP „Wielka Gra” poświęcony życiu i twórczości F. Chopina, I m. - Warszawa 1977; Nagroda II st. redakcji „Trybuny Ludu” za zasługi położone w upowszechnianiu kultury muzycznej i muzyki F. Chopina - Warszawa 1986.

Odznac. „Order Uśmiechu”, 1977 - za popularyzację muzyki wśród młodzieży, 1977.

Upam. Ul. K. Pussaka - Uchwała Nr XLIII/626/2006 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 22 sierpnia 2006 r.

Źródła: Arch. ZSE w Ostrowie Wlkp.; F. Kowalski, *Recital Obidowicza*, „Gazeta Ostrowska” nr 13/1960 - staraniem 35 Drużyny Harcerskiej przy Technikum Ekonomicznym w Ostrowie odbył się w tamtejszej auli wspaniały koncert profesora Włodzimierza Obidowicza, znanego pianisty z Wrocławia i laureata międzynarodowych konkursów. [...] Na specjalne podkreślenie zasługuje bardzo interesująca i świetnie opracowana prelekcja o Chopinie mgr Kazimierza Pussaka, połączona z wyczerpującymi objaśnieniami poszczególnych pozycji programu; K. Pussak, *Piotr Paleczny w Ostrowie*, „Południowa Wielkopolska” nr 6/1971; B. Szal, *Ostrowskie „Koncerty z lilijką”*, „Ziemia Kaliska” nr 21/1980; rozmowa K. Pierzchlewskiego z K. Pussakiem, *Splacamy dług wdzięczności*, „Południowa Wielkopolska” nr 3/1983; *Marzyło mi się, aby Ostrów był siedzibą pianistyki polskiej*, „Ziemia Kaliska” nr 22/1986 - rozmowa B. Szal z K. Pussakiem; *Ostrowskie Koncerty z Lilijką 1960-1990*, Ostrów Wlkp. 1990; (k), *Kazimierz Pussak zaprasza do Antonina...*, „Ziemia Kaliska” nr 42/1991; *O harcerstwie, koncertach z lilijką i baronie w rogatywce* - rozmowa J.K. Pietrzaka z H. Górna, „Gazeta Ostrowska” nr 10, 12 marca 1995; W. Suszycki, *Chopinowskie jesienie w Antoninie*, w: *Chopin w barwach jesieni. Wydanie jubileuszowe*, Warszawa 2006, s. 27-31; A. Wiśniewski, *Ogólnopolskie Rajdy „Jesień Chopinowska” w Antoninie*, Zarząd Oddziału PTTK, Ostrów Wlkp. 2006; D. Kowalik, *Kącik wspomnień o Edwinie Kowaliku. Podróże amerykańskie*, „Nowy Magazyn Muzyczny” nr 31/2009; rel. A. Leraczyka; rel. D. Nagórskiego.

Pyszkowska Stefania Benigna - ur. w 1885 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1961 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka.

W. Absolwentka: Wyższej Szkoły dla Dziewcząt w Ostrowie (1903); Wyższego Liceum Sióstr Urszulanek we Wrocławiu (1917 - tego r. zdobyła też uprawnienia do nauczania w szkołach powszechnych i średnich); studiów jęz. nowożytnych na Wydz. Humanistycznym Uniw. Pozn.(1929 - uzyskała uprawnienia naucz. jęz. nowożytnych w szkołach średnich).

W cz. zab. W l. 1907-1919 naucz. w Prywatnej Wyższej Szkole Żeńskiej w Nowej Rudzie.

W l. międzyw. W l. 1919-1939 naucz. jęz. angielskiego, francuskiego, niemieckiego i polskiego, zarazem od kwietnia 1919 r. do lipca 1920 r. kier. klas polskich w Miejskiej Wyższej Szkole Żeńskiej w Ostrowie Wlkp., w której powierzono jej również zadanie spolszczenia całej szkoły (do 1920 r. jej dyr. był Niemiec dr Bergmann); w l. 1919 i 1924-1926 naucz. w Gimnazjum Męskim w Ostrowie Wlkp.

W cz. II w. św. Od 1939 r. naucz. zaangażowana w tajne nauczanie w Ostrowie Wlkp. (kier. kompletów na poziomie klas gimnazjalnych i licealnych, naucz. jęz. angielskiego i niemieckiego); od 1942 r. współorganizatorka pomocy (dostarczanie paczek żywnościowych) dla więźniów osadzonych w obozie przejściowym przy ul. T. Kościuszki w Ostrowie Wlkp.

Po wojnie. W l. 1945-1955, do emerytury (przeniesiona w stan spoczynku z przyczyn, które nie znamy do końca, B.M), naucz. Liceum Żeńskiego w Ostrowie Wlkp. - tamże w cz. emerytury zatrudniona w niepełnym wymiarze godzin; również w cz. emerytury naucz. na pełnym etacie w TK w Ostrowie Wlkp.

Podróże. Niemcy, Francja, Szwajcaria, Włochy, Norwegia, Dania.

Źródła: M. Friedberg, *Gimnazjum w latach repolonizacji*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 261-262; B. Molska, *Zapis naszej obecności...*, s. 96-99; *Księga zmarłych* par. pw. św. Antoniego z Padwy w Ostrowie Wlkp.

Radomski Tadeusz - ur. w 1925 r. w Ostrowie Wlkp. zm. w 1997 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz kulturalny, animator amatorskiego ruchu teatralnego.

W. Absolwent: Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1947 - mała matura); Dwuletniego Studium Kulturalno-Oświatowego na Uniw. Kultury w Pałacu Kultury w Poznaniu (1963).

Z. W l. 1947-1951 naucz. w Wielowsi; w l. 1951-1953 prac. Zespołu Państwowych Gospodarstw Rolnych w Ostrowie Wlkp.; od 1953 r. prac. ZNTK - wpierw instr. w Klubie Fabrycznym Rady Zakładowej ZNTK, następnie st. instr. ds. artystycznych w DKK, a od 1966 r. st. inst. i w l. 1976-1977 p.o. dyr. ODK ZNTK.

Dział. teatr. Teatr Lalek „Rusałka”. W 1953 r. zał. w Zespole Państwowych Gospodarstw Rolnych w Ostrowie Wlkp. teatru lalek - reż., scenograf, projektant i wykonawca lalek dla działającego następnie w DKK i ODK ZNTK do 1981 r. zesp. (od 1955 r. jako Teatr Lalek „Rusałka”). Zesp. dał ponad 450 przedstawień, m.in. poza rodzimym miastem także w Zembrzycach, Węgierskiej Górze, Zaklikowie, Sucheju, Koninie, Warszawie, Szczecinie, Gdańsku, Poznaniu, Kaliszu, Pleszewie. Wystąpiło w nim ok. 130 aktorów (m.in. P. Burkietowicz, K. Ogórkiewicz, B. Rachuta, T. Wower).

Pierwsze próby odbywały się I LO, ale już w 1954 r. *Igraszki z diablem* J. Drdy zostały wystawione w Świetlicy Międzyspółdzielniczej w Ostrowie Wlkp., zaś w 1955 r. *Bajkę o Rybaku i Złotej Rybce* A. Puszkina pokazano w Klubie Fabrycznym ZNTK. Następne sztuki, wystawiane już na scenie przejętego przez ZNTK w 1956 r. DKK (później ODK), rychło zyskały teatrowi miano jednego z najlepszych amatorskich zespołów lalkarskich w kraju. Realizacje: *Opowieść Noworoczna* (spektakl oparty na motywach *Opowieści Wigilijnej* Ch. Dickensa; A. Mickiewicza *Pani Twardowska* i *Świtezianka*; M. Kownackiej *Lis Przechera*, *O Kasi co gąski zgubiła*, *O*

straszliwym smoku i dzielnym Szewczyku, Miała babuleńka kozła rogatego (muz. I. Balicka); z Księgi Tysiąca i jednej nocy *Cudowna lampa Aladyna*; M. Konopnickiej *O Krasnoludkach i Sierotce Marysi*; M. Kann *Baśń o Zaklętym Kaczorze*; wg J.Ch. Andersena *Maja dziecię elfów* (przedstawienie inaugurowało powołanie w Ostrowie Wlkp. przez Zarząd Oddziału Woj. Związku Teatrów Amatorskich pierwszej w Wielkopolsce Powiatowej Sceny Amatora); J. Zaborowskiego *Malowanka z krakowskiego dzbanka* (oprac. wokalnno-muzyczne L. Kaczmarek); J. Tuwima *Tańcowały dwa Michały*.

Inne przeds. teatr. W DKK i ODK projektant i wykonawca scenogr. do przedstawień w reż. L. Kwiatkowskiego: w 1957 r. do operetki *Tam, gdzie skowronek śpiewa* F. Lehara; przed 1961 r. do komedii *Gbury* C. Goldoniego; w 1971 r. do komedio-farsy (reż. K. z M. Grześczykiem) *W czepku urodzona* M. Skowrońskiego; w 1973 r. do tragedii *Antygona* Sofoklesa; w 1974 r. do komedii *Skąpiec* Moliera; w 1975 r. do sztuki *Ktoś nowy* M. Domańskiego. Także w DKK i ODK: w l. 60. i 70. autor scenariuszy i reż. oraz wykonawca oprawy scenicznej wielu imprez odbywających się z okazji rocznic i świąt państwowych; w 1973 r. reż. i scen. spektaklu *Zielony Klub* oraz wid. wokalnno-muzycznego *W starym stylu* - w obu tych przedstawieniach wraz z zesp. Teatru Lalek „Rusałka” udział wzięli czł. KMS i zespół estradowy ODK. Inne realizacje: projektant i wykonawca scenogr. do sztuk wystawianych przez uczniów III LO, m.in. w 1962 r. *Lilli Wenedy* J. Słowackiego.

Przeds. plast. Opiekun Zespołu Plastycznego ODK.

Nagr. Festiwal Amatorskich Zespołów Artystycznych, III nagr. - Szczecin 1955; II Festiwal Kulturalny Związków Zawodowych, wyr. - Olecko, woj. białostockie, 1971.

Źródła: *XX lat działalności...*, Ostrow Wlkp. 1976, s. 2; brosz. *Teatr Lalek „Rusałka”*, ODK, Ostrow Wlkp. 1978; *Ostrowski Sejmik...*, Ostrow Wlkp. s. 60-61; *Chór Męski „Echo” Ostrowskiego Centrum Kultury...*, Ostrow Wlkp. 1998, s. 10; rel. córki Ewy Krzak - czł. Teatru Lalek „Rusałka”.

Radowicz Kazimierz - ur. w 1931 r. w Ostrowie Wlkp. Pisarz, dziennikarz, scenarzysta filmowy, autor słuchowisk radiowych i widowisk telewizyjnych. Od 1956 r. mieszka w Gdańsku. **W.** Absolwent: Państwowej Szkoły Ogólnokształcącej Stopnia Licealnego w Ostrowie Wlkp. (1950); filologii polskiej na KUL (1955).

W cz. II w. św. Wysiedleniec - wyrzucony wraz z rodziną przez okupanta z mieszkania w rodzinnym mieście i przesiedlony do Nowego Sącza, po ustaniu działań wojennych wrócił do Ostrowa Wlkp.

Po wojnie. W l. 1956-1992 dziennikarz w red. literackiej gdańskiej rozgłośni Polskiego Radia (od 1962 r. kier. redakcji audycji dla młodzieży, tamże od 1971 r. szef działu artystycznego, dyr. artystyczny, zca red. nacz., także rec. teatralny); długoletni współprac. Teatru Polskiego Radia i Teatru Telewizji; od 1992 r. właściciel i wyd. Wyd. Mestwin.

Publ. Pow.: *Zazdrość*, Wyd. Morskie, Gdynia 1966; *Kawalerowie Virtuti*, I wyd. MON, Warszawa 1969; *Skarby Zatoki*, „Nasza Księgarnia”, Warszawa 1971, wyd. II Wyd. Morskie, Gdańsk 1983; *Bandera „Zawiszy Czarnego”*, „Nasza Księgarnia”, Warszawa 1975; *„Tryton” nie czeka na pogodę*, Wyd. Morskie, Gdańsk 1983; *Noc sylwestrowa*, MMOW, Zarząd Miasta Ostrowa Wlkp., Ostrow Wlkp. 1993; *A jutro cały świat...*, Wyd. Mestwin, Gdańsk 2001. Opow.: *Portrety z żaglowego płótna*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1969; *Zadanie domowe*, KAW, Gdańsk 1984. Dramaty: *To miejsce - tamten czas* - prapremiera w Teatrze Dramatycznym, Gdynia 1979; *Margrabia* - prapremiera w Teatrze Dramatycznym, Gdynia 1983; *Tajny więzień stanu* - publ. „Dialog” nr 2/1983, TVP 1989; *Zapis*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrow Wlkp.-Gdańsk 2004; *Polarny sokół. Zapis 2*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrow Wlkp.-Gdańsk 2006. Także: informator

Gdańsk od A do Z. Mały alfabet Gdańska, Sopotu i Gdyni. Gdańsk historyczny, Gdańsk współczesny, Wyd. Mestwin, Gdańsk 1997.

Scen. film. i telew. *Kapitan z „Oriona”* - współaut. scen., i reż. Z. Kuźmiński, f. telew., TVP 1978; *Republika Ostrowska* - współaut. scen. i reż. Z. Kuźmiński, ser. telew., TVP 1985 (nagr. w konkursie pod patronatem Wojewody Poznańskiego na scen. f. fab. o powstaniu wielkopolskim, 1987); *Republika nadziei* - współaut. scen. i reż. Z. Kuźmiński, f. fab., 1986; *Nad Niemnem* - reż. Z. Kuźmiński, f. fab., 1986 i ser. telew., TVP 1988 (adapt. powieści E. Orzeszkowej); *Między ustami a brzegiem pucharu* - reż. Z. Kuźmiński, f. fab., 1987 (adapt. powieści M. Rodziewiczówny); *Desperacja* - współaut. scen. i reż. Z. Kuźmiński, f. fab., 1988; *Gdańsk '39* - reż. Z. Kuźmiński, ser. telew., TVP 1989.

Wid. telew. *Narodziny miasta* - współaut. scen. Z. Pietras (przed 1979 r.), reż. M. Kaniewska, premiera TVP 1980; *Ostatnie tygodnie, ostatnie godziny* - współaut. scen. Z. Pietras (przed 1979), reż. M. Kaniewska, premiera TVP 1981.

Śluch. i nagr. Emisje w PR, m.in.: *Belfer*, 1956; *Pod tym samym niebem*, 1959; *Westerplatte*, 1964 - nagr. Przew. Komitetu ds. Radia i Telewizji, 1964; *Temat z polskiego*, 1967 - nagr. Redakcji Programów Literackich i Teatru PR, 1967; *Straszliwy sen Benedykta Równego*, 1974 - nagr. w konkursie Naczelnej Redakcji Programów Literackich PR, 1973; *Program nocny*, 1978 - nagr. w konkursie Naczelnej Redakcji Programów Literackich i Publicystyki Kulturalnej PR, wyr. przez słuchaczy tytułem „Premiery Roku”, 1978; *Bar „Pod Złotym Delfinem”*, 1979 - nagr. Naczelnej Redakcji Dramatu PR, 1979; *Klubowy Jubileusz*, 1979 - wyr., IV Biennale Sztuki, Poznań 1979; *Krzyż maltański*, 1980 - nagr. na przeglądzie słuchowisk rozgłośni regionalnej w Gdańsku, 1980; *Pogodna sierpniowa niedziela*, 1981 - nagr. w konkursie Naczelnej Redakcji Programów Literackich i Publicystyki Kulturalnej PR, 1980; *Imieniny*, 1984; *Tratwa nr 5302*, 1986; *Rzym - środa 13 maja*, 1988; *Początek drogi* (śluch. w odc.), 1990.

Publ. w czasop. M.in.: „Dziś i jutro” nr 18/1954 (debiut prozatorski - nowela *Powrót nad jezioro*), „Tygodnik Powszechny”, „Wrocławski Tygodnik Katolicki”, „Litery”, „Tytuł”, „Autograf”, „Dialog”.

Om. w czasop. Z. Łukaszewicz, *Kształty nadziei*, „Nadodrże” nr 13/1967; R. Pietrzak, *150 godzin na Westerplatte*, „Nowe Książki” nr 17/1969 - *Kawalerowie Virtuti*; T. Grabowski, *Romantyzm morza*, „Nowe Książki” nr 6/1970 - m.in. rec., *Portrety żaglowego płótna*; E. Zaleska, *Przygoda, ale dla kogo?* „Nowe Książki” nr 7/1972 - rec., *Skarby Zatoki*; K. Łastawiecki, „Dziennik Bałtycki” nr 19/1976 - rec., *Bandera „Zawiszy Czarnego”*; S. Sierecki, *Sonata powstańczych widm*, „Wieczór Wybrzeża” nr 147/1983 - rec., *Tajny więzień stanu*; M. Sokołowska, *KAW w Gdańsku oferuje...*, „Nowe Książki” nr 6/1985 - *Zadanie domowe*.

Tlum. Przekłady na języki: bułgarski, niemiecki, rosyjski, słowacki i węgierski.

Pr. red. W cz. studiów kier. dodawanego do „Słowa Powszechnego” akademickiego dwutygodnika „W młodych oczach”.

Podróże. M.in. Kanada, Hiszpania, Francja, Belgia i Dania - rejsy na holowniku „Jantar” Polskiego Ratownictwa Okrętowego i statku „Horyzont” Wyższej Szkoły Morskiej.

Org. społ. M.in.: w l. 1961-1981 czł. SDP; od 1971 r. czł., w l. 1975-1978 sekr., od 1992 r. prez. Oddziału Gdańskiego ZLP; od 1978 r. czł., od 1981 r. wiceprezes Zarządu Oddziału Gdańskiego Stow. Marynistów Polskich. Także: czł. SFP i czł. ZAiKS.

Inne nagr. M.in.: Nagroda Prezydenta Miasta Gdańska, 1979, 1986; Nagroda Gdańskiego Tow. Przyjaciół Sztuk, 1986; Nagroda Przewodniczącego Komitetu ds. Radia i Telewizji „Polskie Radio i Telewizja”, 1987.

Ostroviana. Publ.: reminiscencje ostrowskie, m.in. w książkach *Noc sylwestrowa* i *Zapis* (tu: m.in. o J. Kujawskim, W. Suszyckim, L. Wiśniowskim) oraz *Polarny sokół. Zapis 2* (tu: m.in. o

J. Ofierskim, F. Tomaszewskim), a także w ed. *Wielkopolska Szkoła Edukacji Narodowej*, 1970 (tu: *Ostatnia humanistyczna* - o swojej maturalnej klasie) i *Ostrowskie przystanki Krzysztofa Trzcńskiego Komedy*, 2010 (tu: *Spotkanie w Kopenhadze* - o datującej się jeszcze z cz. szkolnych znajomości z wybitnym jazzmanem i kompozytorem muzyki filmowej).

Publ. w czasop.: „Gazeta Ostrowska”, „Księga Pamięci”, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego”. M.in.: *A jutro cały świat*, „GO” nry 31 z 8 sierpnia, 32 z 15 sierpnia, 33 z 22 sierpnia, 34 z 29 sierpnia 1999 r. - fragmenty powieści pod tym tyt. zamieszczone przed ed. książkową; *Republika Ostrowska*, „KsP”, z. 11, 2004 - m.in. o książce *Noc sylwestrowa*, serialu telew. *Republika Ostrowska*, filmie *Republika nadziei*; *Nowa szkoła w starym gmachu czyli w zatrutej sieci kłamstwa lat 1945-1950*, „KsP”, z. 12, 2006 - o pierwszych powojennych l. ostrowskiego gimnazjum; *Republika Ostrowska*, „ROTG”, t. III, 2008 - m.in. o niepodległościowym czynie ostrowian w 1918 r.

Inne przeds.: scen. rekonstrukcji ostrowskiego zrywu powstańczego w 1918 r. (reż. P. Szczepaniak) - 2008.

Om.: W. Banach, *Ostrów pod znakiem Pegaza*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2005.

Spot. aut., m.in. promocje książek: *A jutro cały świat*, MMOW - 2001; *Zapis*, MMOW - 2004.

Spot. nauk.: ref. „Wydarzenia ostrowskie 1918 roku jako inspiracja artystyczna” wygłoszony podczas sesji naukowej „Wokół <Republiki Ostrowskiej> - ostrowska droga do niepodległości w 1918 r.” zorganizowanej z okazji obchodów 600-lecia Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, aula I LO - 2003.

Wydarzenia: f. fab. *Republika nadziei* o ostrowskim roku 1918 - premiera w Ostrowie Wlkp. w kinie „Roma”, 1988.

O R. w telew.: w ramach cyklu *Ostrów literacki - Ostrów poetycki* film popularno-naukowy poświęcony R., zrealizowany pod szyldem OTK przez ostrowską Telewizję Proart (oprac. i narracja na wizji K. Ćwiklak) - 2008.

Org. społ.: czł. OTG, 2008.

Tyt. hon.: Honorowy Obywatel Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, 1998; Honorowy Członek Stow. Wychowanków „Alma Mater Ostroviensis”, 1998.

Kontrowersje: w powieści *Noc sylwestrowa* zwraca uwagę swoista *licentia poetica*, którą autor, powołując się na ustną relację red. „Dziennika Berlińskiego” F. Kasprzaka, posłużył się wkładając w usta jednego z uczestników ostrowskiego zrywu niepodległościowego w 1918 r. okrzyk *Niech żyje Republika Ostrowska*. Określenie to zakorzeniło się w świadomości historycznej części ostrowian i współcześnie literalnie w Ostrowie Wlkp. z ówczesnymi wypadkami jest przez nich kojarzone. Tymczasem F. Kasprzak we wspomnieniu zamieszczonym 1933 r. w *Szkicach i fragmentach z powstania wielkopolskiego 1918/1919*, pracy pod red. Z. Wieliczki, podaje, że po przybyciu 14 listopada do Ostrowa, dowiadując się, *jakim cudem [ostrowianie] zdołali zaraz w pierwszym dniu rewolucji stworzyć republikę polską w Ostrowie*, o republice ostrowskiej jako właśnie takiej nie wspominał. Także w relacji samego R. w „Gazecie Ostrowskiej” nr 46/2006 z rozmowy z F. Kasprzakiem, zwrotu *republika ostrowska* zabrakło, mimo że tenże *po 40 latach wszystko opowiedział w szczegółach młodszemu koledze po fachu*. Ale i wcześniej miana tego Kasprzak również nie użył w żadnym z pisanych na temat ostrowskich wypadków w „Południowej Wielkopolsce” artykułów. Dość powiedzieć, że w zamieszczonym w tymże miesięczniku tekście *Republika Wyszanowska*, poświęconym leżącej na pograniczu zaboru pruskiego i rosyjskiego wsi Wyszanów, która w l. 1919/1920 nie podlegała ani władzom powstańczym, ani niemieckim, pisząc: *Ma Belgia swój Luksemburg, Francja Monako, Austria Lichtenstein, Hiszpania Andorę, a Włochy - San Marino. Miała i Polska swoją Republikę Wyszanowską* - o „Republice Ostrowskiej”, mimo że trudno o lepszą ku temu na

łamach pisma wydawanego w Ostrowie Wlkp. sposobność, nawet nie wzmiankował. Profesjonalni natomiast historycy, jeśli omawiają wypadki ostrowskie w listopadzie 1918 r., co najwyżej nadmieniają, jak A. Czubiński, o tzw. republice ostrowskiej, zdecydowanie przeciwny tej mityzacji jest J.K. Pietrzak, zaś M. Rezler, po spotkaniu z członkami Akademickiego Koła Ostrowian w Poznaniu, ujęty ich lokalnym patriotyzmem, pisze wprawdzie o jej legendzie, ale też, niejako polubownie, dodaje, że jest ona *skądinąd sympatycznym i nie do końca pozbawionym prawdy elementem patriotycznej tradycji miasta*.

Odnacz.: medal „Zasłużony dla Miasta Ostrowa Wielkopolskiego”, 1988.

Źródła: F. Kasprzak, *Ze wspomnień emigranta*, w: *Szkice i fragmenty z powstania wielkopolskiego 1918/1919*, cz. 1, pod red. Z. Wieliczki, Nakładem Związku Weteranów Powstań Narodowych 1914/1919 w Poznaniu, Poznań 1933, s. 44; Tenże, *Republika Wyszanowska*, „Południowa Wielkopolska” nr 7/1963; K. Radowicz. *Ostatnia humanistyczna*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 411-416; B. Marzęcka, *Radowicz Kazimierz*, w: *Współcześni polscy pisarze...*, t. VII (2001), s. 9-10; tamże, t. X (2007), uzup., s. 699-700; A. Czubiński, *Powstanie wielkopolskie 1918-1919. Geneza - charakter - znaczenie*, wyd. III, Wyd. Kurpisz S.A., Poznań 2002, s. 88; Z. Dykcik, „*Republika Ostrowska*”. *Przyczynek do historii powstania wielkopolskiego*, MMO, Ostrow Wlkp. 2003, s. 13; K. Radowicz, *Zapis*, Ostrow Wlkp.-Gdańsk 2004 (m.in. s. 5-163, 204-235, 239- 292); tenże, *Polarny sokół. Zapis 2*, Ostrow Wlkp.-Gdańsk 2006 (m.in. s. 12-30, 36-67, 91-103, 241-257, 264-270, 370); W. Banach, *Ostrow pod znakiem...*, s. 139-142, 245; *Radowicz Kazimierz Piotr*, „Księga Pamięci”, z. 12, 2006; R. Weiss, *Jak kręcono „Republikę”*, „Gazeta Ostrowska” nr 46, 15 listopada 2006; K. Radowicz, *Republika Ostrowska*, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego”, t. III, 2008; M. Rezler, *Powstanie wielkopolskie*, Dom Wyd. REBIS, Poznań 2008, s. 82; J.K. Pietrzak, *Powstańcy Ostrow w powstańczej Wielkopolsce 1918-1919*, Biblioteka Publiczna im. Stefana Rowińskiego, Ostrow Wlkp. 2019, s. 297-299.

Radziszewski Edmund - ur. w 1951 r. w Wałczu. Nauczyciel, regionalista. Od 1976 r. mieszka w Przygodzicach.

W. Absolwent: Technikum Łączności w Szczecinie (1970); historii na Wydz. Filozoficzno-Historycznym UAM w Poznaniu (1975); Studiów Podyplomowych na Wydz. Nauk Geograficznych i Geologicznych UAM (1994).

Z. W l. 1976-1988 naucz. (także wych. internatu) w ZSR w Przygodzicach; w l. 1988-2001 naucz. w TK, a po reorganizacjach w l. 2001-2007 wpierv w ZSB, następnie w ZSBE w Ostrowie Wlkp.; od 2007 r. konserwator w „Chacie Regionalnej” w Przygodzicach (w placówce mieści się Gminny Punkt Informacji oraz ekspozycja muzealna).

Publ. M.in.: *Stan pomników przyrody w Gminie Przygodzice*, KMP, Przygodzice 1994; *Radziwillowie na Przygodzicach*, nakł. wł., Przygodzice 1998; *Gmina Przygodzice. Przewodnik*, UG Przygodzice 2011 (ed. nie sygnowana autorsko - tekst pióra R.). Także: *Początki Przygodzic a powstanie KMP*, *Kronika Towarzystwa Miłośników Przygodzic*, *Nasze Wydawnictwa*, w: *Jubileusz 10-lecia Towarzystwa miłośników Przygodzic 1993-2003*, TMP, Przygodzice 2003; *Historia Towarzystwa Miłośników Przygodzic*, *Nasze wydawnictwa*, w: *Jubileusz 15-lecia Towarzystwa Miłośników Przygodzic 1993-2008*, Komitet Jubileuszowy 15-lecia TMP, Przygodzice 2008.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, „Kurier Ostrowski”, „Wieści Gminne”, „Przygodzickie Wieści Gminne”, „Zeszyty Przygodzickie”, „Wieści Parafialne”, „Głos Naszej Gminy”, „Dylematy” - miesięcznik oświatowy woj. kaliskiego, „Pojezierze Wałeckie”, „Wiadomości Ziemiańskie”, „Nasz Kurier”, „Kronika Wielkopolski”, „Kalisia Nowa”, „Przegląd Wielkopolski”, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego”.

M.in.: *Antonin - garść uwag*, „WG” nr 7/1996 - o mało znanych faktach dotyczących pałacu i parku w Antoninie; *Tematyka oświęcimska*, „D” nr 4/1997 - o konieczności merytorycznego

przygotowania uczestników szkolnych wycieczek do zwiedzania obozu w Oświęcimiu; *Ostrowscy Radziwiłłowie*, „GO” nr 3, 25 stycznia 1998 i nr 4, 1 lutego 1998 - o wielkopolskiej linii Radziwiłłów zapoczątkowanej przez księcia Antoniego i księżnę Luizę z Hohenzollernów; *Krótką historią Przygodzic*, „ZP” nr 3/1998 - o dziejach Przygodzic doprowadzonych do 1997 r., kiedy to we wsi otwarto Ośrodek Kultury i Sportu oraz stację paliw; *Powiat ostrowski*, „GNG” nr 2/1999 - o przywróconym w 1999 r. w wyniku reformy administracyjnej kraju powiecie ostrowskim; *Kapłan z Wileńszczyzny*, „PWA” nr 37/1999 - o J. Obrębskim, proboszczu parafii w Mejszagole, najstarszym, zm. w 2011 r. w wieku 105 lat, księdzu polskim na Wileńszczyźnie; *Historia romantycznej miłości Elizy Radziwiłłówny*, „WZ” nr 8/2001 - o nieszczęśliwym związku starszej córki księcia Antoniego Radziwiłła z Wilhelmem Hohenzollernem, późniejszym cesarzem Niemiec Wilhelmem I; *Początki Przygodzic a powstanie KMP*, „PWG” nr 1/2003 - o historycznych dociekaniach członków KMP; „Solidarność” w *Przygodzicach*, „NK” nr 46 i 48/2005 - o powstałym w 1980 r. w ZSR w Przygodzicach NSZZ „Solidarność”; *Matka Boska Szydłowska*, „WP” nr 9/2006 - o kulcie i obrazie Matki Boskiej Szydłowskiej na Litwie; *15 lat Towarzystwa Miłośników Przygodzic*, „KW” nr 2/2008 - o jubileuszu TMP; *Spór o symbol powstania*, „KN” nr 10-12/2008 - o Janie Mertce z Przygodzic, zastrzelonym 27 grudnia 1918 r. przez patrol Grenzschtzu żołnierzu Batalionu Pogranicznego; *Jubileusz Zespołu Pieśni i Tańca „Przygodzice”*, „PrzW” nr 1/2009 - o folklorystycznym zespole kultuwującym ludową tradycję muzyczną Przygodzic; *Wrzesień 1939 roku i początek okupacji niemieckiej w gminie Przygodzice*, „ROTG”, t. IV, 2009 - o represjach stosowanych wobec ludności polskiej po zajęciu przez wojsko niemieckie 1 września Antonina, Czarnegolasu i Dębnicy oraz 2 września Przygodzic. Także: polemika z artykułem W. Kościelniaka *W hrabstwie Przygodzice*, „ZK” nr 20/1995 - w liście do red. zamieszczonym pod ww. tytułem w „ZK” nr 26/1995 R. pisze m.in., że pierwsza poświadczona dokumentem historycznym wzmianka o Przygodzicach pochodzi z 1404, a nie, jak podał W. Kościelniak, z 1293 r. Felietony: w l. 2002-2004 w „GO” (ps. Tadeusz Kadłubowski); w l. 2005-2006 w „KO” (ps. Leon Kos, Mateusz Kowalski).

Pr. red. M.in.: *Jubileusz 50-lecia LZS/LKS/MLKS „Barycz” Przygodzice*, Ludowy Klub Sportowy „Barycz”, Przygodzice 1998 - współred. z C. Grzeszczykiem; *Jubileusz 60-lecia LZS/LKS/MLKS „Barycz” Przygodzice*, Ludowy Klub Sportowy „Barycz”, Przygodzice 2008 - współred. z C. Grzeszczykiem; *Gmina Przygodzice. Przewodnik*, UG, Przygodzice 2011 - współred. (ed. zawiera streszczenia w jęz. angielskim, francuskim, niemieckim i ukraińskim).

Zesp. red. *Jubileusz 10-lecia Towarzystwa miłośników Przygodzic 1993-2003*, Przygodzice 2003 - przew. zesp. red.; *Jubileusz 15-lecia Towarzystwa Miłośników Przygodzic 1993-2008*, Przygodzice 2008 - przew. zesp. red.; *Jubileusz Zespołu Pieśni i Tańca „Przygodzice” 1984-1992, 1998-2008*, Komitet Jubileuszowy Zespołu Pieśni i Tańca „Przygodzice”, Przygodzice 2008 - przew. zesp. red. Także: „Zeszyty Przygodzickie” - inicjator i red. nrów 1/1996, 2/1997, 3/1998, 4/2003, 6/2008; „Przygodzickie Wieści Gminne” - od 1999 r. współred., od 2009 r. przew. zesp. red.; „Głos Naszej Gminy” - red. nac., 2010, 2011.

Prelekcje. „Więzienny przekład <Pana Tadeusza>” - w ramach obchodów 150. rocznicy śmierci poety, MMOW - Ostrów Wlkp. 2005.

Przeds. telew. Koncepcja realizacji, scen. i udział (narracja na wizji) w zrealizowanym pod szyldem „Uniwersytetu bez wieku” przez ostrowską Telewizję Proart i OTN filmie popularno-naukowym *Wielkopolska linia Radziwiłłów*, 2009.

Inne przeds. Od 1995 r. organizator w ramach programu „Antonin - dziedzictwo kulturowe” ok. 100 wycieczek dla młodzieży szkolnej (wzięło w nich udział ponad 2000 uczniów); w 2000 r. sprawca wraz z W. Kieremkamptem wykonania i umieszczenia w kościele pw. Matki Boskiej Ostrobramskiej w Antoninie tablicy upamiętniającej zamordowanego w Katyniu mjr. W.

Wawrzyniaka; w 2003 r. fundator m.in. z C. Grzeszczykiem „Obelisku 600-lecia Przygodzic”; w 2004 r. współsprawca umieszczenia na budynku dawnej Szkoły Powszechnej w Przygodzicach tablicy upamiętniającej uczęszczającego do niej w l. 1906-1913 Jana Mertkę.

Org. społ. W 1993 r. współzał. (m.in. z W. Kieremkamptem), w l. 1999-2001 zca przew. KMP; od 2001 r. zca przew. TMP, wiceprzew. Stow. na Rzecz Rozwoju Przygodzic, skarbnik w Zarządzie Tow. Opieki nad Zabytkami w Ostrowie Wlkp.; od 2005 r. czł. OTN; od 2008 r. czł. OTG.

Źródła: rel. bezp.; *Pół wieku Szkoły Rolniczej w Przygodzicach 1947-1997*, red. W. Sapieja-Nowicka, Przygodzice 1997, s. 164; *Jubileusz 10-lecia Towarzystwa Miłośników Przygodzic 1993-2003*, Przygodzice 2003, s. 13-40; *Akt erekcyjny „Obelisku 600-lecia Przygodzic”*, „Przygodzickie Wieści Gminne” nr 4/2003; *Jubileusz 15-lecia Towarzystwa Miłośników Przygodzic 1993-2008*, Przygodzice 2008, s. 9-24, 25-29.

Rajski Paweł - ur. w 1959 r. w Ociążu. Nauczyciel, społecznik, starosta powiatu ostrowskiego. Od 1972 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent, m.in.: I LO w Ostrowie Wlkp. (1978); historii, spec.: nauczycielska, na Wydz. Historii WSP w Zielonej Górze (1983). Ukończył także m.in. dwuletnie studium rodziny na Papieskim Wydz. Teologicznym w Poznaniu.

Z. M.in.: w l. 1983-1985 naucz. w SP w Ociążu; w l. 1985-1990 naucz. w SP nr 1 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1990-1994 dyr. Delegatury Kuratorium Oświaty w Ostrowie Wlkp.; w l. 1994-2010 naczelnik Wydz. Edukacji UM w Ostrowie Wlkp.; od 2010 r. starosta powiatu ostrowskiego.

Publ. M.in.: *Warsztaty matematyczno-informatyczne jako jedna z form pracy z uczniami zdolnymi*, w: *Problemy edukacji*, pod red. M. Lewickiego, I LO, Ostrów Wlkp. 1995.

Publ. w czasop. (jan), *Pierwsze sto dni starosty*, „Kurier Ostrowski: nr 24/2011- powyborcze podsumowanie w rozmowie z J. Wardawym.

Przeds. edukacyjne. Współzał. w 1991 r. i czł. wraz z M. Lewickim, I. Splawską i J. Wójcickim KNA w Ostrowie Wlkp.

Przeds. muz. Współorganizator odbywającego się od 1993 r. Ogólnopolskiego Przeglądu Chórów Nauczycielskich w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. Stow. „Ostrowianie dzieciom specjalnej troski” - w 1990 r. inicjator, współzał. (wraz z W. Burkietowiczem, A. Leraczykiem, M. Wyzujakiem) i od tego r. prez. Stow., którego celem jest niesienie pomocy dzieciom i młodzieży ciężko doświadczonym przez los. Organizacja dofinansowuje m.in. turnusy rehabilitacyjne, badania i operacje specjalistyczne, kupuje sprzęt rehabilitacyjny dla dzieci niepełnosprawnych oraz medyczny dla oddziałów dziecięcych ostrowskich szpitali. W l. 1990-1999 w tym celu organizowała również festyny, w ramach których m.in.: odbył się mecz piłki nożnej księży z nauczycielami; wystąpili z koncertami K. Grześkowiak, Zespół 2+1, Orkiestra Reprezentacyjna Wojska Polskiego; demonstrowały ciągle godny podziwu kunszt piłkarski Orły Górskiego (b. członkowie najstłynniejszej drużyny w historii polskiej piłki nożnej, która w 1974 r. na mistrzostwach świata w RFN zdobyła srebrny medal); z ostrowianami spotkali się prof. Z. Religa, premier H. Suchocka, mistrz olimpijski w pchnięciu kulą W. Komar i mistrz olimpijski w biegu na 3000 m z przeszkodami Z. Krzyszkowiak. Także: od 1993 r. Stowarzyszenie z inicjatywy A. Leraczyka organizuje coroczną połączoną z występami znanych artystów i ostrowskich zespołów „Gwiazdkę na Rynku”.

Inne org. społ. W 2004 r. czł. Komitetu Obchodów 600-lecia Miasta Ostrowa Wlkp.

Organy przedst. W l. 1990-1994 radny I kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KO „Solidarność”) - przew. Komisji Oświaty, KKFIS; w l. 1998-2002 radny I kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW Un. Woln.) - wiceprzew. Rady; w l. 2002-2006 radny II

kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW Un. Woln.); w l. 2006-2010 radny III kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW PO); od 2010 r., po wyborze na radnego IV kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW PO), Starosta Powiatu Ostrowskiego.

Tyt. „Ostrowianin Roku 1995”.

Źródła: rel. bezp.; DK, *Znani nie tylko z widzenia. Paweł Rajski*, „Gazeta Ostrowska” nr 17, 2 maja 1993; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys...*, s. 286.

Rawer Leszek - zob. Lech Wawrzyniak.

Rezler Marek - ur. w 1948 r. w Gorzowie Wlkp. Historyk. Od 1966 r. mieszka w Poznaniu.

W. Absolwent: Wydz. Filozoficzno-Historycznego UAM w Poznaniu (1971).

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (1983) - st. uzyskany na UW, tyt. pr. doktorskiej *Wielkopolski mundur powstańczy 1794-1919*.

Z. M.in.: od 1990 r. kier. Biblioteki w Szpitalu Klinicznym im. Karola Jonschera w Poznaniu.

Publ. Prace poświęcone gł. dziejom Wielkopolski i Poznania: *Jan Henryk Dąbrowski 1755-1818*, KAW, Poznań 1982; *Piotr Wawrzyniak 1849-1910*, KAW, Poznań 1985; współautor, *Wojskowe aspekty powstania wielkopolskiego 1918-1919. Wybór materiałów źródłowych*, red. nauk. B. Woszczyński, UAM, Poznań 1985; *Karol Marcinkowski 1800-1846*, KAW, Poznań 1987; *Wielkopolska Wiosna Ludów 1848 roku. Zarys dziejów militarnych*, Wyd. ABOS, Poznań 1993; *Emilia Sczaniecka 1804-1896*, Wyd. CBW, Poznań 1996; wspólnie z J. Iwańską, *Dawni Wielkopolanie na co dzień i od święta. Rozmowy w Radiu Obywatelskim*, Wyd. Sorus, Poznań 1997; *Hipolit Cegielski 1813-1868*, Wyd. WBP, Poznań 2000; *Kalendarium poznańskie*, Wyd. Halszka, Poznań 2003; wraz z J. Bogdanowskim, *Poznań miasto niepoznane*, Dom Wyd. REBIS, Poznań 2006; *Powstanie wielkopolskie. Spojrzenie po 90. latach*, Dom Wyd. REBIS, Poznań 2008; *Wielkopolanie pod bronią 1768-1921*, Dom Wyd. REBIS, Poznań 2011.

Pr. encykl. M.in.: *Taczak Stanisław*, w: *Słownik biograficzny Wielkopolski południowo-wschodniej, Ziemi Kaliskiej*, t. I, Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Kalisz 1998; *Dowódcy 15 pułku Ułanów Poznańskich*, Zeszyt Historyczny Tow. Byłych Żołnierzy i Przyjaciół 15. Pułku Ułanów Poznańskich, nr 3, Poznań 1998; *Powstańcy wielkopolscy z Ziemi Ostrzeszowskiej. Słowniczek biograficzny*, t. I, Tow. Przyjaciół Ziemi Ostrzeszowskiej Klub w Poznaniu, Poznań 2001.

Publ. w czasop. M.in.: „Głos Wielkopolski”, „Kronika Wielkopolska”, „Nasza Wielkopolska”, „Południowa Wielkopolska”, „Monitor Wielkopolski”. M.in.: *Patriota i pedagog*, „PW” nr 1/1986 - o Sylwestrze Chęćce (ur. w 1885 r. w Ostrzeszowie, zm. w 1941 r. w Warszawie), inspektorze szkolnym, w l. okupacji nauczycielu w ramach tajnych kompletów.

Przeds. rad. i telew. Popularyzacja dziejów Poznania i regionu w telewizji WTK, RTK, Radiu Merkury.

Pasje. Muzyka klasyczna, malarstwo przełomu XIX i XX w. ze szczególnym uwzględnieniem malarstwa polskiego (gł. J. Matejki).

Org. społ. Czł.: KTPN, Tow. im. Fryderyka Chopina, Tow. Muzycznego im. H. Wieniawskiego, Tow. Przyjaciół Miasta Poznania, Tow. Opieki nad Zabytkami, Stow. Miłośników dawnej Broni i Barwy, Stow. Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich, Tow. Przyjaciół Muzeum Narodowego w Poznaniu, Tow. Pamięci Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, Klubu Przyjaciół Filharmonii Poznańskiej.

Ostroviana. Niejednoznacznie, nie chcąc urazić kierujących się lokalnym patriotyzmem czł. Stow. Ostrowian w Poznaniu, o zasadności używania określenia „Republika Ostrowska” w związku z niepodległościowym czynem ich przodków w listopadzie 1918 r.: *Patriotyczna atmosfera, jaka w*

tym czasie panowała w Ostrowie, i polska symbolika narodowa sprawiła, że zafascynowani polscy dziennikarze prasy berlińskiej opisali po powrocie owe realia, sugerując, że w południowej Wielkopolsce powstało coś w rodzaju polskiej republiki. Niemieckie środowiska nacjonalistyczne skwapliwie podchwyciły tę retorykę, bijąc na alarm i kolportując szeroko wieść o poczynaniach Polaków w prowincji poznańskiej. Tak powstała legenda Republiki Ostrowskiej, będąca dziś skądinąd sympatycznym i nie końca pozbawionym prawdy elementem patriotycznej tradycji miasta (M.R).

Publ. w czasop.: „Księga Pamięci”. M.in. biogr. W. Chełkowskiego i S. Wichrzyckiego, „KsP” z. 11, 2004.

Źródło: rel. bezp.; M. Rezler, *Powstanie wielkopolskie. Spojrzenie po 90. latach*, Poznań 2008, s. 82.

Rogalanka Anna - r. w 1919 r. w Kościanie, zm. w 2011 r. w Poznaniu. Historyk sztuki.

W. Absolwentka: Państwowego Liceum i Gimnazjum Żeńskiego im. Emilii Sczanieckiej w Ostrowie Wlkp. (1936); historii na Uniw. Pozn. (1949) - studia te podjęła w 1938 r. dodatkowo, po podjętych w 1936 r. studiach socjologicznych w Wyższym Katolickim Studium Społecznym w Poznaniu; historii sztuki na Uniw. Pozn. (1952). Stypendystka: w 1938 r. przebywała na krótkim stypendium w Berlinie - *celem było badanie i ocena ówczesnego społeczeństwa niemieckiego* (J.B.).

St. nauk. Dr (1951) - st. uzyskany na Uniw. Pozn.

W cz. II w. św. Sanitariuszka - opiekowała się rannymi jeńcami polskimi w zlikwidowanym w grudniu 1939 r. ostrowskim szpitalu; od października 1939 r. czł. (ps. „Łucja”) konspiracyjnej organizacji „Ojczyzna” - m.in. organizatorka w Ostrowie Wlkp. tajnego nauczania (*prowadziła 4 komplety - 2 licealne i 2 gimnazjalne*, Ł.S), współorganizatorka akcji wysyłania paczek żywnościowych, odzieży i lekarstw do obozów pracy, obozów koncentracyjnych i więzień, współautorka wydawanej przez „Ojczyznę” gazetki - biuletynu bez tytułu; współorganizatorka w ostrowskich mieszkaniach mszy św.; w 1944 r. w ramach niemieckiej akcji „Einsatz” robotnica na robotach szanćowych (okopowych) w Wieluńskim - dla podtrzymania ducha wśród przymuszonych do nich rodaków organizowała imprezy kulturalne i artystyczne.

Po wojnie. W l. 1945-1950, po krótkim okr. pracy w zajęтым przez Rosjan na szpital Gimnazjum Męskim (naukę podjęto w nim już 22 lutego 1945 r.), w pierwszym naucz. w II Państwowym Gimnazjum i Liceum im. E. Sczanieckiej w Ostrowie Wlkp., później w LO w Odolanowie; w l. 1950-1954 prac. Urzędu Konserwatorskiego w Poznaniu; w l. 1954-1961 prac. Pracowni Konserwacji Zabytków Poznania; w l. 1961-1979 (do emerytury) prac. Instytutu Kultury Materialnej PAN.

Publ. M.in.: (współautorka) *Poznań*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1957.

Także m.in.: ref. *O układzie i wielkości parcel w średniowiecznym Poznaniu*, w: *Początki i rozwój Starego Miasta w świetle badań archeologicznych i urbanistyczno-architektonicznych. Materiały z ogólnopolskiego sympozjum, 18-19 października 1973*, Seria „Bibliotheca Fontes Archaeologici Posnanienses”, t. 3, Warszawa-Poznań 1977; wraz z T. Ruszczyńską, *Źródła kartograficzne do dziejów Poznania* - kat. zorganizowanej w 1978 r. w poznańskim ratuszu wyst. planów miasta.

Org. społ. Min.: czł. Katolickiego Stow. Młodzieży Akademickiej „Juventus Christiana”.

Ostroviana. Publ.: *Sztuka regionu ostrowskiego. Wybrane zabytki i problemy*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje miasta i regionu*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1990; *Gdy myślę: Gimnazjum*, w: *Trzy ćwiartki wieku. 75. rocznica powstania Gimnazjum i Liceum Żeńskiego w Ostrowie Wielkopolskim 1919-1994*, Ostrów Wlkp. 1994.

Org. społ.: czł. Stow. Ostrowian w Poznaniu; współzał. z M. Wikarjakową Poznańskiego Koła Ostrowianek wchodzącego w skład powstałego w 1995 r. Stow. Wychowanków II Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wlkp.; w 1994 r. czł. Komitetu Jubileuszowego obchodów 75-lecia Gimnazjum i Liceum Żeńskiego w Ostrowie Wlkp.

Tyt. hon.: Honorowy Obywatel Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, 1996.

Źródła: E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 126, 160, 198, 200, 216, 223; Ł. Stasińska, *Anna Rogalanka*, w: *Stowarzyszenie Ostrowian w Poznaniu*, Poznań-Ostrów Wlkp., 2001, s. 42-44; A. Kornaszewski, *Wniosek o nadanie tytułu Honorowego Obywatela Ostrowa Wielkopolskiego pani dr Annie Rogalance zam. w Poznaniu*, w: B. Molska, *Zapis naszej obecności...*, s. 87-88; J. Biernaczyk, *Bohaterka tajnego nauczania*, „Gazeta Ostrowska” nr 36, 7 września 2011; rel. Ł. Huzarewicz.

Rzepka Jordan (właśc. imię Kazimierz) - ur. 1967 w Poznaniu. Dziennikarz, *niezależny kreator w sztuce obrazu i słowa* (J.R.). W 1998 r. zamieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent m.in.: Zespołu Szkół Chemiczno-Spożywczych w Poznaniu.

Publ. M.in.: tomik poet. *Koncert na dwa serca i rozum*, Agencja Studio „T”, Poznań 1988.

Pub. w ed. zb. Wiersze: *Szuflada*, PIK, Ostrów Wlkp. 2004; *Ostrowskie adresy poetyckie. Świadectwo obecności II*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2006.

Publ. w czasop. „Fakty Krotoszyńskie”, *Kurier Ostrowski*” (współpr. w 1998 r.), „Nowy Impuls”, „Nasz Rynek”. M.in.: *Ratujmy własną kieszeń*, „KO” nr 69, 10 września 1998 - o oszustach wyłudżającymi pieniądze na pomoc dla dzieci; *Umysłowy nie znaczy głupi*, „KO” nr 79, 15 października 1998 - o nierzetelnych ofertach dla poszukujących pracy; *Sztuka wojny*, „NR” nr 19/2007 - o analogiach między biznesem i polityką (*w biznesie i polityce jak na wojnie. Liczy się tylko kreacja i dobra strategia. Sentymenty na bok. Liczy się tylko osiągnięty cel*). Także: wiersz *Ballada o czystej miłości*, „NI” nr 9, 12 września 2003.

Inne teksty. Piosenki: *Ostrowska kolęda*, muz. A. Bączyk - utwór zarejestrowany na płycie CD podczas koncertu prowadzonego przez A. Jerzyka w kinie Komeda (wśród wykonawców m.in. M. Balcar, A. Greinert, A. Kiełb-Szawuła, A. Wasiela), 1999; *Orkiestra ostrowskich serc*, muz. A. Bączyk - utwór wykonany w OCK w czasie finału WOŚP, 2004; *Niech nami zakołysze blues*, muz. B. Kunicki - utwór zamieszczony na płycie CD „Fire Band”, 2011.

Przeds. teatr. W 2003 r. monodram *PanDom* - autorski występ w PIK zapoczątkował prowadzone przez A. Kiełb-Szawułę Wieczory Działań Artystycznych „Szuflada”.

Przeds. telew. W l. 2008-2009 współpr. z Interaktywną Telewizją Internetową Ostrowtv.pl.

Inne przeds. W 2003 r. oprawa scenograficzna Jimiway Blues Festiwal w Ostrowie Wlkp.; także oprawa scenograficzna jednej z ed. Muzeum Jazz Festiwal w Ostrowie Wlkp.

Konkursy. Powiatowy Konkurs Literacki „Walentynkowy Wiersz Miłosny”, czł. jury - Ostrów Wlkp.; konkurs poetycki „Papierowe Myśli”, przew. jury - Ostrów Wlkp.

Om. w czasop. H. Olkiewicz, „*Szuflada*” *otwarta* oraz *Jordan Rzepka*, „Gazeta Ostrowska” nr 8, 26 lutego 2003 - o poecie i monodramie „*PanDom*”; T. Gruchot, *X Festiwal „Wszystko jest poezją”*. *Turniej Jednego Wiersza*, „Nowy Impuls” nr 11, 1 listopada 2002 - o wierszu, w którym poeta *niezwykle finezyjnie odświeżył ewangeliczny motyw narodzin i śmierci, wzbogacając go o współczesny kontekst i osadzając w nowym planie sytuacyjnym*.

Nagr. Konkurs „Ostrowska kolęda”, Główna Nagroda - Ostrów Wlkp. 1999; Turniej Jednego Wiersza, II nagr. - Ostrów Wlkp. 2001, I nagr. - Ostrów Wlkp. 2002, wyr. - Ostrów Wlkp. 2005; Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Chleba Smak”, wyr. - Ostrów Wlkp. 2006; Ogólnopolski Konkurs Poetycki o Kobiecie XXI wieku „Nuta Serca”, I nagr. - Ostrów Wlkp. 2007.

Źródła: rel. bezp.; rel. M. Radziszewskiego - zał. w 2007 r. Interaktywnej Telewizji Internetowej Ostrowtv.pl., od 2009 r. działającej pod nazwą Telewizja Internetowa ostrow24.tv; rel. B. Kunickiego; rel. J. Wojciechowskiego.

Schaper Edzard - ur. w 1908 r. w Ostrowie, zm. w 1984 w Bernie (Szwajcaria). Pisarz niemiecki - prozaik, eseista, autor słuchowisk, tłumacz. W l. 1908-1919 mieszkał w Ostrowie Wlkp. (wpierw przy ul. Limanowskiego 13, następnie Partyzanckiej 37).

W. W 1919 r. uczeń królewskiego liceum ewangelickiego w Głogowie, dokąd tego r. do Twierdzy Głogów przeniesiono jego ojca, urzędnika wojsk. (o przeniesieniu niemieckie władze formalnie zdecydowały w 1918 r., gdy ojciec S. był jeszcze w polskim obozie dla internowanych, stąd w publ. niemieckich jego przeniesienie do Głogowa datowane jest od tego właśnie r.); w l. 1920-1925 uczeń Liceum Humboldta w Hanowerze oraz tamtejszego Konserwatorium Muzycznego (by opłacić lekcje udzielał korepetycji i pracował w księgarni) - do egzaminu dojrzałości nie przystąpił.

W l. międzyw. W l. 1925-1927 aktor, muzyk, także m.in. współprac. dramaturga E. Barlacha przy wystawieniu sztuki *Der Blaue Bokll* (1926) w Theaterverbund Herford-Minden, następnie asystent reż. w operze w Stuttgarcie (Oper am Württembergischen Landestheater); w l. 1927-1931 wojażer - dwa lata przebywał na duńskiej wyspie Christiansø, gdzie m.in. pisał nigdy nie ukończoną biografię Haendla, w l. 1929-1930 odbył podróż do Anglii i Polski oraz pracował jako pomocnik ogrodnika w Poczdamie, w l. 1930-1931 pływał na statku rybackim firmy „Nordsee” Hochseefischerei AG na Morzu Północnym; od 1931 mieszkaniec Estonii, do której wyjechał za poślubioną w 1932 r. w Haapsalu Alice Pergelbaum - tamże został autorem wyd. Insel Verlag oraz nawiązał współpracę z amerykańską Agencją Prasową UPI.

W cz. II w. św. Antyfaszysta i antykomunista. M.in.: w 1939 r., w związku z zarządzonym w ramach uzgodnień między Niemcami i ZSRR przesiedleniem Niemców bałtyckich do okupowanej Polski, wrócił do Niemiec; w 1940 r., niepokodzony się z agresywną polityką obu najeźdźców, po zostaniu oficjalnym współprac. Agencji Prasowej UPL przedostał się z powrotem do Estonii, uchylając się tym samym od sł. wojsk; po zajęciu w 1940 r. Estonii przez Rosjan podjął współpracę z niemiecką gazetą giełdową „Mitarbeiter der Berliner Börsen-Zeitung” i jako jej korespondent wyjechał do związanej wówczas z Niemcami sojuszem wojsk. Finlandii, skąd nadsyłał relacje z wojny fińsko-rosyjskiej zw. wojną zimową (1939-1940); w 1941 r. angażował się w prace szwedzkiej organizacji niosącej pomoc prześladowanym w krajach bałtyckich chrześcijanom - w 1942 r. wraz z rodziną spędził w Szwecji kilka miesięcy; po powrocie na żądanie macierzystej redakcji w 1943 r. do Finlandii, w trakcie toczonyj z Rosją tzw. wojny kontynuacyjnej (1941-1944) w 1944 r. otrzymał fińskie obywatelstwo i wstąpił do armii fińskiej; w cz. fińsko-rosyjskiego rozejmu, zagrożony ze strony rosyjskich tajnych służb, pozbawiony także (*bo wymyka się kontroli*) niemieckiego paszportu, mimo przyznania fińskiego obywatelstwa, w 1944 r. uciekł do Szwecji - w rezultacie tak przez niemiecki Trybunał Ludowy, jak i przez władze sowieckie skazany został zaocznie na karę śmierci.

Po wojnie. W Szwecji wpierw mieszkaniec Söderhamn, od 1945 r. Tranås - pocz. podejrzewany o szpiegostwo na rzecz Niemiec, pracował jako leśnik, po rehabilitacji od 1946 r. jako tłumacz (jęz. duńskiego, fińskiego, norweskiego, szwedzkiego) i sekr. w powojennej organizacji pomocowej „Christlichen Nachkriegshilfe”. W Szwajcarii w l. 1947-1952 mieszkaniec Zurichu - w 1947 r. zawarł umowę z wyd. Atlantis, w 1949 r. zakończył współpracę z wyd. Insel, ale pracą literacką parał się głównie w Bönigen i Mammern (*Nigdy nie pisałem książki w domu, nigdy nie mogłem pracować w pobliżu żony i dzieci. I dlatego byłem wiecznie skazany na to, aby żyć w pewnego rodzaju odosobnieniu*, W.B.). W l. 1952-1984 mieszkaniec Brig - w tym okr. podobnie

jw. pracował do 1958 r. w Reckingen, w l. 1958-1976 w Münster w Niemczech, od 1977 r. w Bernie, gdzie zmarł w Szpitalu Uniwersyteckim.

Konwersja. W 1951 r. zmiana wyznania z protestanckiego na rzymskokatolickie - *Przybyłem do Szwajcarii, stałem się katolikiem, marząc i odczuwając dreszcze na tym kalwińskim świecie. Ale dzisiaj nie jestem już tym, który do siebie mógłby powiedzieć, że jest pobożnym w sensie kościelnym, zawsze podążającym katolikiem. (...) Dzisiaj jestem właściwie tam, gdzie byłem na początku - w humanizmie chrześcijańskim.*

Char. tw. *Edzard Schaper napisał kilkadziesiąt powieści, dramatów i zbiorów opowiadań. Jego twórczość przepojona jest duchem chrześcijańskim z częstymi odniesieniami do wątków ewangelicznych. Uważny obserwator dwóch totalitaryzmów, rozpatrywał zagadnienie państwa totalitarnego jako problem religijny. (...) Ponieważ jednak pisząc o totalitaryzmie, Schaper miał na uwadze również system sowiecki, ponieważ widział w szczególny sposób dzieje państw bałtyckich (mimo rangi arystycznej moralnego przesłania jego twórczości) w Polsce był zupełnie nieznan. W „Małym Słowniku Pisarzy Niemieckich” (wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 1973) został zaliczony do pisarzy nurtu odwetowego. W. Banach.*

Publ. M.in.: *Der letzte Gast*, Stuttgart 1927; *Die Bekenntnisse des Försters Patrik Doyle*, Stuttgart 1928; *Die Insel Tütarsaar*, Leipzig 1933; *Erde über dem Meer. Roman einer kämpfenden Jugend*, Berlin 1934; *Die sterbende Kirche*, Leipzig 1935; *Der Henker*, Leipzig 1940; *Der letzte Advent*, Freiburg 1949; *Die Macht der Ohnmächtigen*, Köln 1952; *Hinter den Linien*, Köln 1952; *Der Gouverneur oder Der glückselige Schuldner*, Köln 1954; *Attentat auf den Mächtigen*, Frankfurt am Main 1957; *Der vierte König*, Köln 1961; *Der Aufruhr des Gerechten. Eine Chronik*, Köln 1963; *Am Abend der Zeit*, Köln und Olten 1970; *Taurische Spiele*, Köln 1971; *Sperlingsschlacht*, Köln 1972; *Degenhall*, Zürich 1975.

Ed. zb.: *Gesammelte Erzählungen*. Jakob Hegner Verlag. Köln, Olten 1965; *Geschichten aus vielen Leben. Sämtliche Erzählungen*. Artemis Verlag Zürich, München 1977.

Inne publ. M.in. *Der Gefangene der Botschaft. Drei Stücke*, Köln und Olten 1964 - trzy sztuki (*Strenger Abschied, Der Gefangene der Botschaft, Die Kosaken oder wo ist dein Bruder Abel?*) emitowane w formie słuchowisk i spektakli telew. (koprodukcja Radia Bremen z rozgłościami i stacjami telew. w Niemczech - 1963, Austrii - 1964, Szwajcarii - 1965).

Przekł. na jęz. polski. Opow.: *Das Christkind aus den großen Wäldern*, Jakob Hegner Verlag, Köln 1954 - *Dzieciątko Jezus z karelskich borów*, tłum. K. Brzozowska, Veritas, Londyn 1980; *Die Söhne Hiobs*, Jakob Hegner Verlag, Köln 1962 - *Synowie Hioba*, tłum. K. Brzozowska, Veritas, Londyn 1982.

Przekł. w czasop. Opow. *Das Wiedersehen und Der gekreuzigte Diakon* (Ukrzyżowany diakon), „Arkana” nr 55-56, 1-2/2004, tłum. K. Polechoński.

Om. M.in.: *Pisarze niemieckojęzyczni XX wieku. Leksykon encyklopedyczny PWN*, Warszawa 1996 - S., chociaż debiutujący przed końcem lat. 20., zaliczony został do pokolenia twórców urodzonych w roku „tysiącdziewięćsetnym” (...), a więc w pierwszym dziesięcioleciu naszego wieku, które przyczyniło się m.in. do powstania orientacji drezdeńskiego pisma KOLONNE, debiutowało w III Rzeszy głównie utworami apolitycznymi.

Om. w czasop. M.in. K. Polechoński, *Edzard Schaper: życie i dzieło - między frontami, ponad granicami...*, „Arkana” nr 55-56, 1-2/2004.

Tyt. hon. Honorowy Obywatel Münster, 1960; Honorowy Obywatel Brig, 1961; doctor honoris causa Uniw. we Fryburgu, 1961.

Nagr. M.in.: Nagroda im. Fontanego (kat. literacka Berlińskiej Nagrody Artystycznej) - 1953; Nagroda im. Andreasa Gryphiusa - 1958; Międzynarodowa Nagroda im. Charlesa Veillona - 1962; Nagroda im. Gottfrieda Kellera - 1967; Nagroda im. Konrada Adenauera - 1969.

Odznac. Złoty Medal Towarzystwa Humboldta, 1967; Wielki Krzyż Zasługi Republiki Federalnej Niemiec, 1978.

Ostroviana. Publ.: opow. *Dzieciątko Jezus z karelskich lasów* (Das Christkind aus den großen Wäldern), tłum. K. Brzozowska, MMOW, Ostrów Wlkp. 1993.

Także: wspomnienia pisarza z dzieciństwa, *Stara i nowa ojczyzna Edzarda Schapera* (Alte und neue Heimat von Edzard Schaper), fragm. książki M. Wehrliego *Dank an Edzard Schaper* (Podziękowania dla Edzarda Schapera), Jakob Hegner Verlag, Köln und Olten 1968, w: *Po niemiecku o Ostrowie. Antologia tekstów historycznych i literackich z XIX i XX wieku*, red. W. Gawłowski, tłum. K. Ćwiklak, MMOW, Ostrów Wlkp. 2008; tamże również w tłum. K. Ćwiklak fragm. pow., której akcja *częściowo dzieje się w Kaliszu i okolicach Ostrowa* (W.B.), *Zmierzch czasu* (Am Abend der Zeit), Jakob Hegner Verlag, Köln und Olten 1970.

Publ. w czasop.: *Legenda o czwartym królu* (Legende vom vierten König), fragm. powieści *Der vierte König* (Czwarty król), „Gazeta Ostrowska” nr 51-52, 28 grudnia 1997, tłum. K. Ćwiklak.

Om.: W. Banach, *Ostrów pod znakiem pegaza*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2005.

Om. w czasop.: W. Banach, *Odyseusz z Ostrowa*, „Orędownik Ostrowski” nr 5/1991; W. Banach, *Wędrowiec z gorszej części Europy*, „Gazeta Ostrowska” nr 38, 25 września 1994.

O S. w telew.: w ramach cyklu *Ostrów literacki - Ostrów poetycki* film popularno-naukowy poświęcony S., zrealizowany pod szyldem OTK przez ostrowską Telewizję Proart (oprac. i narracja na wizji K. Ćwiklak) - 2008.

Inne: w 1968 r. wywiad S. dla radia berneńskiego - m.in. wspomnienia z lat dziecińczych, wśród nich wzmianka o wierszu *Wierność służącego* zamieszczonym w dawnej niemieckiej czytance dla szkół ludowych, w której służący dał się pożreć wilkom, by jego pan, bogaty kupiec, mógł dojechać zimowym wieczorem z Kalisza do Ostrowa, także wzmianka o pobycie w 1929 r. w rodzinnym mieście i krótka relacja z konnej wyprawy do zamku księcia Czartoryskiego w Gołuchowie.

Varia: w dziejącej się w Australii powieści *Sperlingschlacht* występują Polacy - jeden z nich nazywa się Ostrowski. W. Banach: *chyba nie przypadkiem takie nazwisko wybrał Schaper urodzony w Ostrowie*.

Źródła: E. Schaper, *Der Gefangene der Botschaft. Drei Stücke*, Köln und Olten 1964, s. 187; *Grenzlilien*, wybór z dzieł E. Schapera i oprac. M. Wörther, także esej W. Rossa *Der verschollene Kontinent* o literaturze chrześcijańskiej i miejscu w niej twórczości S., Artemis Verlag, Zürich und München 1987, s. 9-43, 404-418; W. Banach, *Od wydawcy*, w: E. Schaper, *Dzieciątko Jezus z karelskich lasów*, Ostrów Wlkp. 1993, s. 39-41; *Schaper Edzard*, w: *Pisarze niemieckojęzyczni XX wieku. Leksykon encyklopedyczny PWN*, pod red. M. Zybury, Warszawa 1996, s. XLII-XLIII, s. 274-275, 361, 367, 370, 373; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 175, 184-190, 243-245; E. Schaper, *Stara i nowa ojczyzna Edzarda Schapera*, w: *Po niemiecku...*, s. 152, 170; J. Biernaczyk, *Edzard Schaper - powrót po latach*, „Gazeta Ostrowska” nr 47, 21 listopada 2012; [Uwe Wolff - pr. doktorska] <http://fns.unifr.ch/edzard-schaper/de/leben/tabella> (dostęp: 10.12.2017).

Serwański Edward - ur. w 1912 r. w Hamburgu (Niemcy), zm. w 2000 r. w Poznaniu. Żołnierz AK, historyk. W 1920 r. wraz z rodzicami zamieszkał w Ostrowie.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1935); prawa na Wydz. Prawno-Ekonomicznym Uniw. Pozn. (1945) - studia podjął w 1935 r.

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (1961) - st. uzyskany na UAM w Poznaniu, tyt. pr. doktorskiej *Hitlerowska polityka narodowościowa na Górnym Śląsku*; dr hab. (1971) - st. uzyskany na UAM za książkę *Wielkopolska w cieniu swastyki*.

Tyt. nauk. Prof. nadzw. (1981).

Probl. bad. Okupacja hitlerowska w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem historii konspiracji w Wielkopolsce.

W cz. II w. św. We wrześniu 1939 r. dca plutonu w obronie Warszawy i jeszcze w tym r. organizator ostrowskiego hufca Szarych Szeregów; w l. 1939-1941 organizator (ps. Tur, Mietek) w południowej Wielkopolsce organizacji „Ojczyzna” i od 1940 r. współorganizator Delegatury Głównej Rządu Polskiego na Ziemie Zachodnie z siedzibą w Poznaniu; organizator Inspektoratu ZWZ/AK w Południowej Wielkopolsce z siedzibą w Ostrowie Wlkp. - tamże w grudniu 1941 r. współorganizator inspekcji wojskowej gen. T. Bora-Komorowskiego; w l. 1942-1943 pełnomocnik Biura Zachodniego Delegatury Rządu Polskiego na teren Wielkopolski (w 1942 r. awansowany do st. por. AK „czasu wojny” z przydziałem do Korpusu Zachodniego) - m.in. odtwarzał agendy urzędu wojewódzkiego i administracji lokalnej; czł. Kuratorium Wojennego ds. tajnego szkolnictwa; po zdekonspirowaniu m.in. w l. 1943-1945 prac. Delegatury Rządu w Sekcji Zachodniej Departamentu Informacji i Prasy oraz czł. w st. hm. Wydz. Zachodniego Głównej Kwatery Szarych Szeregów w Warszawie; uczestnik powstania warszawskiego (ps. Tur) - w l. 1944-1945 inicjator i kier. akcji „Iskra Dog”, w ramach której zbierano informacje o niemieckich zbrodniach w czasie powstania.

Po wojnie. W l. 1945-1947 m. in. naczelnik Wydz. Społeczno-politycznego i kier. Referatu Programowego w Zarządzie Głównym Polskiego Związku Zachodniego w Poznaniu; od 1947 r. prac. Instytutu Zachodniego w Poznaniu w Pracowni Badania Dziejów Okupacji Hitlerowskiej w Polsce (w rozmowach o jego utworzeniu brał udział jeszcze w konspiracji w 1944 r.); w l. 1948-1951 więzień - aresztowany przez komunistyczne władze i skazany na 7 l. więzienia, na wolność wyszedł w wyniku amnestii w 1951 r. (rehabilitacja w 1958 r.); od 1952 r. do emerytury w 1993 r. ponownie prac. Instytutu Zachodniego - tamże w l. 60. kier. Zakładu Badania Dziejów Okupacji Hitlerowskiej w Polsce, w l. 1969-1981 doc., od 1981 r. prof. nadzw. Także: w l. 1984-1993 kons. naukowy PAN.

Publ. Pr. hist.: M.in.: *Zbrodnia niemiecka w Warszawie 1944. Zeznania - zdjęcia*, oprac. wspólnie z I. Trawińską, w: *Documenta Occupationis Teutonicae*, t. II, Wyd. Instytutu Zachodniego, Poznań 1946; *Dulag 121- Pruszków. Sierpień - październik 1944 roku*, oprac., Wyd. Zachodnie, Poznań 1946; *Hitlerowska polityka narodowościowa na Górnym Śląsku*, Instytut Wyd. „Pax”, Warszawa 1963 (wyd. II popr. i uzupeł., Wyd. Poznańskie, Poznań 1984); *Życie w powstańczej Warszawie: sierpień - wrzesień 1944. Relacje - dokumenty*, Instytut Wyd. „Pax”, Warszawa 1965; *Wrzesień 1939 w Wielkopolsce*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1966; *Wielkopolska w cieniu swastyki*, Instytut Wyd. „Pax”, Warszawa 1970; *Dyweryjacja niemiecka i zbrodnie hitlerowskie w Bydgoszczy na tle wydarzeń z dnia 3 IX 1939*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1981; *Z dziejów wielkopolskiej konspiracji 1939-1945*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1999; *W kręgu myśli zachodniej. Wspomnienia i zapiski Wielkopolanina*, oprac. J. i K. Serwańscy, Wyd. Poznańskie, Poznań 2003.

Pr. encykl. M.in.: *Wielka encyklopedia powszechna PWN*, t. VIII, Warszawa 1966 - hasło *Ojczyzna*; *Wielkopolski słownik biograficzny*, Warszawa 1981 - biogr. H. Śniegockiego (ur. w 1893 r. w Kościanie, zm. w 1971 r. w Poznaniu, uczestnik powstania wielkopolskiego i II powstania śląskiego, w l. 1926-1928 komendant Chorągwi Wielkopolskiej ZHP); *Encyklopedia konspiracji wielkopolskiej 1939-1945*, Poznań 1998 - biogr. J.Z. Muszyńskiego (ostrowianin, działacz harcerski i niepodległościowy).

Publ. w czasop. M.in.: „Dziś i Jutro”, „Głos Katolicki”, „Kronika Wielkopolski”, „Kurier Poznański”, „Kurier Wielkopolski”, „Kwartalnik Historyczny”, „Naprzód Dolnośląski”, „Odra”, „Ojczyzna”, „Polska Zachodnia”, „Słowo Powszechne”, „Tygodnik Powszechny”, „Tygodnik Zachodni”, „Życie Literackie”, „Życie i Myśl”. M.in.: *Sprawa dziejów tajnego nauczania w*

Wielkopolsce, „KW” nr 273/1947; *Nauczycielstwu polskiemu pomnik godny bohaterstwa*, „TZ” nr 6/1958; *Akcja zbrojna Ostrowa Wielkopolskiego w styczniu 1945 roku*, „ŻiM” nr 9/10, 1986; *Wielkopolski ruch oporu*, „Kronika Wielkopolski” nr 1/1987.

O S. *Pozytywista z duszą romantyka. O życiu i twórczości Edwarda Serwańskiego*, Poznań 2008.

Org. społ. W l. międzyw.: w cz. studiów czł. Akademickiego Koła Harcerskiego im. H. Święcickiego, od 1937 r. phm, w l. 1938-1939 instr. programowy Wydz. Zagranicznego Głównej Kwatery ZHP (w 1939 r. współorganizator obozu dla harcerzy Polonii francuskiej w Lotaryngii). Po wojnie: czł. Głównej Komisji Badania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu; czł. Instytutu Pamięci Narodowej; czł. Komisji II Wojny Światowej PAN; czł. KTPN; czł. Rady Naukowej Instytutu Zachodniego.

Odznac. M.in.: Krzyż Armii Krajowej, 1988; Warszawski Krzyż Powstańczy, 1995.

Ostroviana. Publ.: *Ostrów Wielkopolski i jego region w okresie II wojny światowej (1939-1945)*, Instytut Zachodni, Poznań 1992 - książka sponsorowana przez RM, Wydz. OKiR UM i MMOW; *Od kultury ludowej do narodowej*, w: *Wielkopolska Szkoła Edukacji Narodowej*, Wrocław 1970; *W latach okupacji niemieckiej*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje miasta i regionu*, Poznań 1990.

Publ. w czasop.: „Południowa Wielkopolska”, „Gazeta Ostrowska”, „Księga Pamięci”. M.in.: *Straty ludności ostrowskiej we wrześniu 1939 r.*, „PW” nr 1/1964 - o tragicznych skutkach pierwszego miesiąca II w. św. w Ostrowie Wlkp.; *Okupacyjne rugi*, „PW” nr 4/1964 - o wysiedleniu na pocz. listopada 1939 r. do Generalnego Gubernatorstwa przez niemieckiego okupanta mieszkających w Rynku ostrowian; *Nasze 150-lecie*, „GO” nr 11, 19 marca 1995 - o jubileuszach I LO w Ostrowie Wlkp. i konieczności podjęcia badań dotyczących *oddziaływania i pozycji Naszej Szkoły w Regionie; Tajne szkolnictwo w Ostrowie i powiecie ostrowskim*, „KsP”, z. 9, 2003 - o wyjątkowej pozycji tajnego szkolnictwa w Ostrowie Wlkp., który liczbą nauczycieli i uczniów w Wielkopolsce ustępował tylko Poznaniowi.

Zesp. red.: *Wielkopolska Szkoła Edukacji Narodowej* - w l. 1967-1970 zca przew. Kolegium Redakcyjnego (tu: również autor oprac. W. Bąk, *Z ostrowskich wierszy*). Także: gimnazjalne pismo „Promień” - w l. 1932-1935 red. nacz.

Spot. aut.: promocja książki *Ostrów Wielkopolski i jego region w okresie II wojny światowej (1939-1945)* - MMOW, 1993.

Org. społ.: od 1926 r. harcerz wpieryw w DH im. T. Zana, następnie w DH im. H. Dąbrowskiego; czł. Tow. Gimnastycznego „Sokół”; w l. 1933-1934 prez. TTZ; czł. Akademickiego Koła Ostrowian w Poznaniu; zca przew. powołanego w l. 1967-1970 Komitetu Obchodów Jubileuszu 125-lecia I LO w Ostrowie Wlkp.

Tyt. hon.: Honorowy Obywatel Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, 1993.

Źródła: S. Pacyna, *W II Rzeczypospolitej*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 145; E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 150, 160, 162-165, 188, 195, 198-200, 229-230; tenże, *Z dziejów wielkopolskiej konspiracji 1939-1945*, Poznań 1999, s. 44, 99, 106, 108, 150, 153, 154, 273, 325; tenże, *W kręgu myśli zachodniej. Wspomnienia i zapiski Wielkopolanina*, Poznań 2003, s. 210, 222; *Pozytywista z duszą romantyka. O życiu i twórczości Edwarda Serwańskiego*, pod red. H. Olszewskiego, Wyd. Poznańskie, Poznań 2008.

Słocińska Magdalena - ur. 1974 w Rudnej w woj. legnickim. Bibliotekarka, animatorka działań multimedialnych. W 1998 r. zamieszkała w Nadstawkach k. Ostrowa Wlkp. Od 2008 r. mieszka w Poznaniu.

W. Absolwentka: Studium Kulturalno-Oświatowego i Bibliotekarskiego we Wrocławiu (1997); kulturoznawstwa, spec.: zarządzanie w instytucjach kultury, na Wydz. Nauk Społecznych UAM

w Poznaniu (2000); Studiów Podyplomowych, kierunek: Produkcja Mediów Cyfrowych, na Wydz. Organizacji Sztuki Filmowej PWSFTviT im. L. Schillera w Łodzi (2009).

Z. M.in.: w l. 1995-1998 mł. bibliotekarz w BP w Lubinie; w l. 2000-2001 bibliotekarz, w l. 2001-2004 st. bibliotekarz, w l. 2004-2007 bibliograf - kustosz, w l. 2007-2008 spec. ds. informacyjno-bibliograficznych - st. kustosz w BP w Ostrowie Wlkp.; od 2008 dyr. biblioteki w Wyższej Szkole Umiejętności Społecznych w Poznaniu.

Publ. w czasop. „Target Art”, „Kurier Ostrowski”, „Gazeta Poznańska”, „Nowy Impuls”, „Panorama Wielkopolskiej Kultury”. M.in.: *Dęta 75-latka*, „KO” nr 89, 19 listopada 1998 - o jubileuszu orkiestry ZNTK; *Wieczór wspomnień*, „KO” nr 97, 17 grudnia 1998 - o prezentacji twórczości plastyków z ostrowskim rodowodem (J. Bendziechy, M. Kopeckiego, P. Łopatki) w ostrowskiej galerii BWA; *Duński powiew świeżości i Cisza i krzyk*, „TA” nr 1/1999 - o filmach L. von Triera i T. Vinterberga oraz płytach brytyjskiej wokalistki rockowej P.J. Harvey i zesp. jazzowego Lounge Lizards; *Sun Day Boys*, „NI” nr 4, 5 kwietnia 2002 - wywiad z członkami zesp. Sun Day Boys; *Chińska rewelacja*, „NI” nr 8, 1 sierpnia 2005 - o wyd. w Chinach albumie rysunków J. Bendziechy; *Multimedialny tomik poetycki*, „PWK” nr 1-2/2007 - o zamieszczeniu w internecie zrealizowanego przez SBP Oddz. w Ostrowie Wlkp. projektu prezentującego twórczość P. Berkowskiego (produkcja: obrazu - S., dźwięku - M. Czelný). Także: informacje kulturalne z pow. ostrowskiego zamieszczane w 1999 r. w „GP”.

Zesp. red. Niezależny Biuletyn Artystyczny „Dżdżownica” - w 2001 r. czł. (wraz z P. Berkowskim i R. Ryszkiewiczem) zesp. red. jedyne numeru pisma nastawionego na prezentację *literatury ostrowskiego undergroundu*.

Pr. bibl. Wielkopolska Biblioteka Cyfrowa - od 2003 r. red. zdigitalizowanych zbiorów biblioteki ostrowskiej; *Bibliografia Regionalna Powiatu Ostrowskiego* - w l. 2001-2002, 2003, 2004, 2005, 2006 red., także twórczyni komputerowej bazy ww. bibliografii; *Ostrowski Kanon Książki dla Dzieci* - w 2005 r. red. wydanego przez BP w Ostrowie Wlkp. ustalonego w plebiscycie głosami czytelników kanonu książek dla najmłodszych (na okł. zdjęcie córki S. - Wandy Berkowskiej).

Spot. aut. Organizatorka spotkań, BP: z A. Stasiukiem - 2001; z P. Sommerem - 2001; z A. Wiedemannem - 2002; z O. Tokarczuk - 2003; z J. Podsiadłą - 2004.

Konkursy. Coroczny konkurs pt. „Walentynkowy wiersz miłosny”, BP, czł. jury, inicjatorka - Ostrow Wlkp., od 2002.

Nagr. bibl. Nagroda Młodych im. A. Wojtkowskiego za całokształt zasług w dziedzinie bibliotekarstwa i bibliotekoznawstwa - Poznań 2007.

Form. art. W 1999 r. zał. m.in. z P. Berkowskim Formacji Artystycznej JAKISTAKIZM - z pierwszym manifestem programowym formacja wystąpiła w MDK w r. swego powstania, później m.in. w 2000 r. w PIK pokazała performance P. Berkowskiego *Dentystyczne żniwa*, i tamże w 2002 r. akcję artystyczną *Kutsu* z udziałem zaprzyjaźnionych Japonek: Nakane Nobuko i Manabe Keiko.

Przeds. film. i nagr. W 1999 r. animatorka w kinie Target w Ostrowie Wlkp. działającego do 2000 r. DKF. W l. 2000-2005 współorganizatorka Międzynarodowego Festiwalu Filmów na Slajdach organizowanego przez Formację Artystyczną JAKISTAKIZM w Nadstawkach, Odolanowie i Ostrowie Wlkp. Na festiwalu zaprezentowano m.in. filmy zrealizowane przez S. (ps. Dusza Jak, Escargot) wspólnie z P. Berkowskim (ps. Pablo, Pablo Neruda 2): *Pif-Paf Nie Żyjesz* i *Jak zamknięto w sobotę zakład fryzjerski, moje serce*, 2000 - II nagr.; *Prawdziwy zapis rozmowy ze słońcem na Fire Island*, 2001; *Podwójne laboratorium Johnego Moke*, 2002 - nagr. za dźwięk; *Morderczy upał*, 2003 (w zesp. realizatorskim m.in. także P. Berkowski) - Nagroda Publiczności; *Występ*, 2003; *Miałem sen*, 2004; *Dynamiczna impresja*, 2005.

Przeds. multimedialne. W 2000 r. zał. z P. Berkowskim wydawnictwa i firmy LOFTSPACE, która wykorzystując techniki multimedialne produkuje różnorakie materiały wizualno-dźwiękowe (m.in. teledyski, krótkie filmy, wizualizacje) - dziełem obojga twórców m.in. wizualizacja do sztuki *Mq̄twa* S. I. Witkiewicza w reż. T. Gruchota w 2006 r., dziełem samej S. wizualizacja do spektaklu *Zasłona* (visual poetry) P. Berkowskiego w 2007 r. Także: twórczyni wizualizacji *live* w ramach współpracy od 2005 r. jako vj (vee jay) z grupami muz. Sunny Fiesta dj's, Scence Fiction All Stars, Sacreble - m.in. występy w Ostrowie Wlkp, Kaliszu, Warszawie i Wrocławiu.

Przeds. telew. Prezentacje w programach telewizyjnych: ITV, 2005; 4funTV, 2007.

Inne przeds. Oprac. grafiki i stron internetowych: www.berkowski.art.pl oraz www.loftspace.com.pl

Org. społ. Od 2006 r. czł SBP Oddział w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; M. Słocińska, 3. międzynarodowy Festiwal Filmów na Slajdach Nadstawki 2002, „Nowy Impuls” nr 6/2002.

Smolińska Ewa - ur. w 1960 r. w Ostrowie Wlkp. Działaczka kulturalna, animatorka amatorskiego ruchu teatralnego.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1979); kulturoznawstwa na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu (1990).

Z. W l. 1982-1991 prac. merytoryczny, w l. 1991-1994 dyr. ODK; w l. 1995-1996 kier. Działu Artystycznego w MDK; w l. 1996-2005 dyr. kina Komeda w Ostrowie Wlkp. podległego Państwowej Instytucji Filmowej „Film-Art” w Poznaniu, następnie kier. tej placówki po nadaniu jej w listopadzie 2005 r. statusu instytucji miejskiej przyporządkowanej PIK (ob. OCK) w Ostrowie Wlkp.

Przeds. teatr. W 1984 r. recytatorka w mającym premierę w ostrowskiej synagodze spektaklu poetyckim *Requiem* A. Achmatowej; w l. 80. czł. Amatorskiej Grupy Teatralnej „Szarańcza” - także w 1987 r. twórczyni wraz z G. Depczyńską dekoracji do wystawionej przez „Szarańczę” sztuki W. Szekspira *Poskromienie złoŃnicy*; w l. 1991-1994 współtwórczyni tworzonego dla dzieci z P. Balickim i A. Sztajerem (do 1993 r. pod szyldem ODK) cyklu widowisk teatralno-muzycznych *Łobuziaki z naszej paki* (*Historia podróży na Wyspy Papuzie, Warta w błocie przy namiocie, Szkolne strachy na lachy, Przyszła pora na gwiazdora*).

Przeds. film. W 1983 r. organizatorka z T. Burkietowicz i D. Kasprzak w ODK przeglądu filmów w reż. A. Wajdy; w 1984 r. organizatorka także z T. Burkietowicz i D. Kasprzak w ODK przeglądu filmów z muzyką K. Komedy-Trzczińskiego; od 2009 r. animatorka „Kina na Piaskach” w Ostrowie Wlkp.; od 2010 r. animatorka DKF „Na Wolności” w OCK.

Przeds. plast. Czł. Zespołu Plastycznego ODK.

Inna dział. W kinie Komeda: gospodyni imprez kulturalnych o charakterze okolicznościowym oraz cyklicznym (m.in.: Jimiway Blues Festiwal, Muzeum Jazz Festiwal, koncerty inauguracyjne co roku Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”); konferansjerka ze swadą i polotem podejmująca się tej roli na scenach ostrowskich instytucji kulturalnych (w tym charakterze towarzyszyła również zagranicznym występom działającego przy ODK Chóru Męskiego „Echo”); od 1996 r. organizatorka wraz z ks. A. Szudrą imprez charytatywnych (biesiad, festynów) w par. pw. Miłosierdzia Bożego w Ostrowie Wlkp.

Pasje. Teatr, film.

Źródła: rel. bezp.; (tnp.), *Oklaski dla „Szarańczy”, „Wagon”* nr 8/1987; A. Gibasiewicz, *Podjęła wielkie wyzwanie...*, „Gazeta Ostrowska” nr 21, 26 maja 1996; H. Olejnik, *Przyjazne kino*, „Gazeta Ostrowska” nr 50, 14 grudnia 2005 - rozmowa z E. Matecką, dyr. PIK, o planach dotyczących kina Komeda.

Sobczak Marian Bolesław - ur. w 1913 r. w Hamburgu. Żołnierz AK, działacz społeczny. W 1918 r. wraz z rodzicami zamieszkał w Pleszewie, od 1919 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp., w 1971 r. zamieszkał w Poznaniu.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1931 - pierwotnie ukończył w Ostrowie Wlkp. 3 klasy Szkoły Wydziałowej); Wydz. Prawno-Ekonomicznego Uniw. Pozn.(1935). W l. 1935-1936 w st. plut. pchor. ukończył Dywizyjny Kurs Podchorążych Rezerwy w 17. DP w Gnieźnie (w 1938 r. zdał oficerski egzamin kwalifikacyjny).

W l. międzyw. W l. 1935-1936 prac. poczty w Mikołowie na Śląsku; w 1936-1938 wpieryw praktykant referendarski, a od 1938 r. referendarz w Dziale Osobowym Dyrekcji Poczty i Telegrafów w Katowicach; w l. 1938-1939 referendarz w Dyrekcji Kopalń Donnersmarck w Rybniku.

W cz. II w. św. We wrześniu 1939 r. po daremnym poszukiwaniu przydziału wojskowego i powrocie do Ostrowa Wlkp. uczestnik, po zerwaniu nałożonych przez okupanta plomb, akcji ratowania książek z biblioteki TCL; działacz powstałej w 1939 r. tajnej organizacji niepodległościowej „Ojczyzna” - sekr. (także zięć) S. Rowińskiego, delegata okręgowego na południową Wielkopolską Delegatury Rządu Polskiego w Londynie na Ziemię Zachodnie, której organizatorem była „Ojczyzna”; od 1940 r. księgowy w UG w Uniejowie, gdzie schronił się zagrożony aresztowaniem; czł. ZWZ, od 1943 r. AK (ps.: „Mikołaj”, „Florianowicz”) - dca batalionu konspiracyjnego (w składzie kompanie: Uniejów, Wilamów, Niewiesz), także insp. rejonu obejmującego powiaty Turek, Koło, Konin, Kalisz.

Po wojnie. Po powrocie w styczniu 1945 r. do Ostrowa Wlkp. aplikant w Sądzie Okręgowym, zarazem zaangażowany z rozkazu AK (w ramach utworzonej Wielkopolskiej Samodzielnej Grupy Ochotniczej „Warta”) w akcję rozwiązywania leśnych oddziałów partyzanckich w Południowej Wielkopolsce i osadzania ich żołnierzy *wyposażonych najczęściej w nowe odpowiednio zmienione dokumenty* na Ziemiach Zachodnich. Po zdekonspirowaniu w grudniu 1945 r. i skazaniu w 1946 r. na 10 l. pozbawienia wolności więziony w Rawiczu i Wronkach - na wolność wyszedł przedterminowo w 1950 r. Po wielomiesięcznym poszukiwaniu stałego zatrudnienia w l. 1952-1971 prac. biurowy w Wielkopolskich Zakładach Przemysłu Sklejek w Ostrowie Wlkp., w l. 1971-1978 kier. w Dziale Zaopatrzenia i Zbytu w Spółdz. Farmaceutycznej „Ziołolek” w Poznaniu.

Publ. *Kalendarz polski na rok 1940*, wyd. w podziemiu, Ostrów Wlkp. 1940; *Ekonomia życia i współżycia*, nakł. wł., Poznań 2007. Także: wraz z U. Kaczmarek, *Służba zdrowia, oświata i kultura, wychowanie fizyczne, sport i turystyka oraz życie religijne*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje miasta i regionu*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1990.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, „Księga Pamięci”. M.in.: *Refleksje z Krajowego Zjazdu Stow. Inż. i Techn. Leśnictwa i Drzewnictwa*, „GO” nr 15/1960; *Narodziny monografii*, „GO” nr 42, 21 października 1990 - o członkach Komitetu Redakcyjnego wydanej w 1990 r. książki *Ostrów Wielkopolski. Dzieje miasta i regionu*; *Czy Ostrów był kiedykolwiek niemiecki*, „GO” nr 6, 10 lutego 1991 - polemika z artykułem W. Banacha, który podniósł, że był czas, kiedy Niemcy ostrowscy dominowali tu [w Ostrowie] *kulturalnie i gospodarczo* (W.B., *Relikt minionej epoki*, „Ziemia Kaliska” nr 1, 4 stycznia 1991); *Stefan Rowiński*, „KsP”, z. 1, 1995 - biogram.

Zesp. red. *Monografia Ostrów Wielkopolski. Dzieje miasta i regionu*, Poznań 1990 - czł. Komitetu Redakcyjnego.

Inne przed. W 1936 r. współorganizator otwartego pod egidą TCL 11 października muzeum regionalnego w Ostrowie Wlkp., zawierającego głównie zbiory S. Rowińskiego (wśród nich pamiątki po ostrowskiej loży masońskiej) - usystematyzował zbiory i m.in. ułożył dział

historyczny i numizmatyczny; w listopadzie 1945 r. współorganizator wraz z L. Sokołowskim biblioteki TCL w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W gimnazjum czł. TTZ - kierował Kołem Nauk Społecznych, czł. Sodalicii Mariańskiej, drużynowy V DH im. T. Zana. W l. 1932-1935 prez. Akademickiego Koła Ostrowian w Poznaniu - pod egidą Koła prowadził w ostrowskim gimnazjum męskim Klub Dyskusyjny, dojeżdżając z odczytami ze stolicy Wielkopolski. W l. 1979-1996 przew. Konwentu Seniorów Ostrowian w Poznaniu.

Tyt. hon. Honorowy Obywatel Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, 1999.

Źródła: rel. bezp., także list S. do L. Wawrzyniaka w odpowiedzi na pytanie o jego rolę w organizacji ostrowskiego muzeum przed II w. św.: *Informuję, że w 1936 roku mimo że pracowałem na Śląsku w Mikołowie, byłem jednocześnie kierownikiem Muzeum Regionalnego w Ostrowie Wlkp.* - Marian Sobczak, Poznań 3.09.2012; (tnp.), *Regionalne Muzeum w Ostrowie*, „Orędownik Ostrowski” nr 82, 13 października 1936 - informacja o otwarciu w mieście nowej placówki kulturalnej (na tablicy budynku OCK, w którym mieściło się muzeum, błędnie podano 1937 r. jako r. jego otwarcia); (tnp.), *Muzeum otwarte*, „Orędownik Ostrowski” nr 103, 25 grudnia 1936 - informacja dot. dział. muzeum w okr. świątecznym; K. Pawlak, *Polska odrodzona*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 278; tamże, U. Kaczmarek, M. Sobczak, *Służba zdrowia, oświata i kultura...*, s. 409; E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, 160, 163-165, 214; A. Pietrowicz, *Sobczak Marian Bolesław*, w: *Encyklopedia konspiracji...*, s. 519; H. Kubera, *Z działań Konwentu Seniorów Ostrowian w Poznaniu. Wybrane dokonania, sylwetki, wspomnienia, refleksje*, w: *Stowarzyszenie Ostrowian w Poznaniu*, Poznań- Ostrów Wlkp. 2001, s. 2, 45-46; E. Jakubek, *Ostrowski ośrodek...*, s. 259-260; H. Kubera, *Marian Sobczak, ps. „Mikołaj”*, „Gazeta Wyborcza”, 22-23 marca 2014, („Pożegnania”).

Sobolewska Hanna - ur. w 1961 r. w Bielawie. Właścicielka zakładu pielęgnacyjno-opiekuńczego, wydawca. Od 1983 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka m.in.: pielęgniarstwa na Wydz. Nauk o Zdrowiu i Podyplomowego Studium Zarządzania w Opiece Zdrowotnej w AM Poznaniu (1999); Specjalistycznego Studium Menadżerskiego dla Kadry Kierowniczej Jednostek Służby Zdrowia w Wielkopolskiej Szkole Biznesu w Poznaniu (1999). W 2007 r. podjęła studia doktoranckie w Kolegium Zarządzania i Finansów SGH w Warszawie.

Z. M.in.: w l. 1999-2000 kier. Biura Marketingu w Samodzielnym Publicznym ZZOZ w Ostrowie Wlkp.; w 2001 r. zał. i od tego r. prez. Zarządu Domu Opieki Pielęgniarskiej „Hanna” sp. z o.o. - Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy w Ostrowie Wlkp. (jeden z pierwszych w Polsce Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej); od 2008 r. także zał. i prez. Zarządu Instytutu Opieki Długoterminowej „Hannach” sp. z o.o. w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Poradnik dla pacjenta*, ZZOZ, Ostrów Wlkp. 2000 - oprac.

Publ. w czasop. „Fakty Ostrowskie”. M.in.: *Starzenie się czy choroba Alzheimerera*, „FO” nr 9/2005 - o jednej z chorób neuropsychiatrycznych dotyczącej głównie osób w starszym wieku; *Ostrów Wielkopolski wysoko notowany*, „FO” nr 24/2007 - o sukcesie Ostrowa Wlkp., który w rankingu najlepszych samorządów zajął czwarte miejsce w Polsce.

Zesp. red. „Biuletyn Informacyjny” przeznaczony dla pracowników Samodzielnego Publicznego ZZOZ w Ostrowie Wlkp. - w l. 1999-2000 inicjator i współred.; Tygodnik społeczno-kulturalny „Fakty ostrowskie” - w 2003 r. zał., od 2005 r. red. nacz.

Inne przeds. W 2002 r. pomysłodawczyni logo ZZOZ w Ostrowie Wlkp. (oprac. plastyczne B. Zabłocka).

Źródło: rel. bezp.; stopki red. „Faktów Ostrowskich”.

Stachowiak Jan Bogumił - ur. w 1935 r. w Tłokach, pow. Wolsztyn. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego, historyk, numizmatyk. W l. 2000-2006 mieszkał w Lublinie, od 2006 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Niższego Seminarium Duchownego w Wolsztynie (1954 - matura kościelna nieuznawana przez ówczesne władze państwowe, 1957 - matura państwowa w Poznaniu); Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu (1960); Wydz. Teologicznego KUL w Lublinie (1979), tyt. pr. magisterskiej *Motywy maryjne na monetach europejskich od IX do XX wieku*.

St. nauk. Dr teologii (1988) - st. uzyskał na Papieskim Wydz. Teologicznym w Poznaniu, tyt. pr. doktorskiej *Medale papieskie 1417-1527*.

Probl. bad. Monety, medale, pieczęcie, ordery, odznaki, odznaczenie - w szczególności motywy biblijne i papieskie na monetach od czasów starożytnych po współczesne (w l. 1986-1988 badania m.in. w Rzymie i Watykanie).

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1960 r. Poznaniu: w l. 1960-1963 wikar. w kościele pw. NMP Królowej Polski w Ostrowie Wlkp.; w l. 1963-1964 wikar. w par. pw. św. Marcina w Swarzędziu; w l. 1964-1967 nowicjusz pod imieniem Bogumił w zakonie Kamedułów na Bielanach w Krakowie - zakon opuścił z powodu choroby; w l. 1967-1969 wikar. w par. św. Wawrzyńca w Koźminie; w l. 1969-2000 administrator, następnie prob. par. pw. św. Idziego w Przedborowie; od 1999 r. Kanonik Honorowy Kapituły Konkatedralnej w Ostrowie Wlkp.

Przeds. dydakt. W ramach prac zleconych m.in.: w l. 1979-2000 wykładowca historii kościoła dla katechetek w Wysocku Wielkim, Ostrzeszowie i Ostrowie Wlkp.; w l. 1988-2000 promotor prac magisterskich dla katechetek z Ostrowa Wlkp., Krotoszyna i Jarocina w Prymasowskim Instytucie Kultury Chrześcijańskiej im. S. Wyszyńskiego w Gnieźnie, także od 1998 r. na Wydz. Teologicznym UAM w Poznaniu; w l. 2000-2006 wykładowca na Wydz. Historii Sztuki KUL i na Wydz. Humanistycznym UMCS (zajęcia przerwał złożony ciężką chorobą).

Publ. Pr. hist., m.in.: *Motywy maryjne na monetach europejskich od IX do XX wieku*, Ośrodek ABMK KUL, Lublin 1981; *Papieże w przepowiedni św. Malachiasza w heraldyce i numizmatyce*, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 2005. Także: *Działalność papieska medalami pisana*, w: *Bo piękno na to jest by zachwycalo. Jan Paweł II w kulturze polskiej*, pr. zb., Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 2005; *Medale papieskie*, w: *Polskie medalierstwo kościelne - tradycja i współczesność*, pod red. P. Dudzińskiego, K. Łataka, wyd. Tow. Przyjaciół Kamienia, Kraków - Kamień 2008 (pokłosie konf. pod ww. tytułem na Uniw. Kardynała S. Wyszyńskiego w Warszawie w 2007 r.). Inne: *Kalendarz katolicki z wizerunkami Jana Pawła II na medalach*, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1990 - medale z kolekcji S.

Pr. enyckl. *Encyklopedia Katolicka*, KUL, Lublin (biogr. i hasła): *Malachiasz*, t. 11, 2006, s. 940-941; *Medalierstwo*, t. 12, 2008, s. 365-372; *Moneta*, t. 13, 2009, s. 134-138; *Nostradamus*, t. 13, 2009, s.1440-1441; *Order*, t. 14, 2010, s. 725-729 (hasło wspólnie z E. Gigilewiczem); *Pieniądz*, t. 15, 2011, s. 502-504.

Publ. w czasop. M.in.: „Wiadomości Archidiecezji Lubelskiej <Memoranda>”. M.in.: *Biblia źródłem wiadomości numizmatycznych*, „WAL” nr 1/2002; *Tło historyczne emisji medali papieskich i antypapieskich w XV i XVI w.*, „WAL” nr 3/2002.

Prelekcje. M.in.: odczyt na temat medali papieskich w Radiu Watykańskim - Watykan 1987.

Przeds. par. W Przedborowie: w 1970 r. zawieszenie nowych dzwonów (poprzednie wywieźli Niemcy w cz. II w. św.); w l. 1970-1973 i 1997-2000 przeprowadzenie remontu generalnego kościoła pw. św. Idziego i kaplicy Najświętszego Serca Pana Jezusa; rozbudowa plebanii i w 1973 r. przystosowanie jej do prowadzenia rekolekcji oazowych dla młodzieży, w tym też r. uruchomienie przy parafii obserwatorium astronomicznego wyposażonego w profesjonalny

powiększający spektrum nieba 800 razy teleskop; powiększenie cmentarza parafialnego; w 1997 r. postawienie 13-tonowego kamienia z tablicą ku czci Jana Pawła II.

Przeds. sport. W 1954 r. w cz. nauki w Niższym Seminarium Duchownym zawodnik klubu sportowego Grom w Wolsztynie - zdobył w Poznaniu mistrzostwo Wielkopolski juniorów w rzucie oszczepem (*Moje nazwisko zostało zapisane w notatniku trenera reprezentacji narodowej Polski - Jana Mulaka, J.S.*); w l. 1963-1964, w cz. wikariatu w Swarzędziu, oszczepnik tamtejszego klubu Unia.

Inne przeds. Po zdobyciu uprawnień w Swarzędziu kinooperator - przez dwa lata w ok. 140. parafiach wyświetlał film dok. o Janie Pawle II pt. *Pielgrzym* (reż. A. Trzos-Rastawiecki, 1979); w 1993 r. fundator sztandaru dla OSP w Przedborowie; w 2000 r. współinicjator budowy drogi powiatowej Przedborów - Chlewo.

Pasje. Numizmatyka: zbiór ok. 8 tys. monet antycznych i 10 tys. medali papieskich - całość S. chciał przekazać do najstarszego miasta w Polsce - Kalisza, jednakże zbiór ten z biegiem czasu coraz bardziej się rozpraszał przez liczne włamania i kradzieże (m.in. w czasie Pasterki w 1983 r.).

Org. społ. W l. 1987-1991 czł. Zarządu Gł. PTAiN w Warszawie.

Odznac. Medal z wizerunkiem S. i napisem „Znawcy medali papieskich - przyjacielowi przyjaciele”, 1990; Złoty Medal za Zasługi dla Pożarnictwa przyznany przez Zarząd Gł. Woj. Straży Pożarnej w Kaliszu, 1993.

Upam. Drzewo (Cis pospolity *Taxus baccata*) posadzone na terenie par. pw. św. Idziego dla upamiętnienia 50-lecia posługi kapłańskiej S. w Przedborowie, 2010.

Ostroviana. Prelekcje: „Historia medalami i monetami pisana” - zorganizowana przez Stow. Wychowanków „Alma Mater Ostroviensis”, aula I LO - 2011.

Wyst. zb.: prezentacja bogatej kolekcji monet antycznych w ramach poprzedzającej otwarcie MMOW wyst. „Dawne pieniądze na ziemiach polskich w zbiorach ostrowskich numizmatyków” (kurator L. Wawrzyniak), Ratusz - 1987; ekspozycja reprodukcji fotograficznych medali papieskich z kolekcji ks. J. Stachowiaka, KMPiK - 1987.

Źródła: rel. bezp.; arch. S., m.in. rękopis *Paradoksy mego „Powołania i Służby”*; kat. *Dawne pieniądze na ziemiach polskich w zbiorach ostrowskich numizmatyków*, ratusz, Ostrów Wlkp. 1987; nota biogr. S., w: *Papieże w przepowiedni św. Malachiasza w heraldyce i numizmatyce*, Poznań 2005; A. Kubicki, K. Kubicki, *Fakty...*, s. 138.

Stefański Janusz - ur. w 1972 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz, menedżer.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1991); historii na Wydz. Nauk Historycznych i Pedagogicznych UW (1996).

Z. W mediach: w l. 1994-1997 kier. działu sportowego, a w 2005 r. współprac. „Gazety Ostrowskiej”; w l. 1997-1998 red. nac. „Panoramy Wielkopolskiej”; w l. 1998-1999 kier. ostrowskiego oddziału „Gazety Poznańskiej”; w l. 1999-2004 dziennikarz „Gazety Poznańskiej” i „Głosu Wielkopolskiego”; w 2002 r. red. nac. „Panoramy Ostrowskiej”; w 2003 r. (krótco) red. sportowy „Faktów Ostrowskich”; w l. 2004-2005 red. nac. „Kurier Ostrowskiego”. Także współpr.: w l. 1994-2006 z „Tygodnikiem Żużlowym” oraz w l. 1995-2006 ze „Sportem”, „Gazetą Wyborczą”, „Przewodnikiem Katolickim”, TVP Poznań, Telewizją Proart i Radiem „Centrum”. Na niwie sportowej: spiker zawodów żużlowych, w l. 2005-2009 dyr. Klubu Motorowego Ostrów (dookreślonego firmowymi nazwami aktualnych sponsorów: Intar, Intar Dartom, Intar Lazurowy, Lazurowy), zarazem w l. 2007-2009 p.o. prez. zarządu Klubu Motorowego Ostrów. Także: od 2008 r. wraz z M. Kurzawą i M. Pawlickim współwłaściciel i czł. Zarządu

firmy Prestige MJM, ob. z siedzibą w Ostrowie Wlkp., organizującej anonsowane mediach ogólnopolskich imprezy sportowe i muzyczne z udziałem największych gwiazd estrady i sportu.

Publ. Współautor (tekst, oprac.), *Najstarszy i niepowtarzalny. Historia Turnieju o Łańcuch Herbowy Miasta Ostrowa Wielkopolskiego*, UM Ostrowa Wlkp., Ostrow Wlkp. 2004 - o rozgrywanym od 1950 r. najstarszym turnieju żużlowym w Polsce; *Polski Olimp. Historia Terenowego Klubu Olimpijczyka w Wysocku Wielkim*, WIR Informer Media s.c., Ostrow Wlkp. 2005 - o zał. w 1975 r. najstarszym w Polsce tego rodzaju klubie.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, „Panorama Wielkopolska”, „Panorama Ostrowska”, „Gazeta Wyborcza” (wielkopolska), „Fakty Ostrowskie”, „Kurier Ostrowski”. M.in.: *Złota „muchy” z Ostrowa*”, „GO” nr 22, 4 czerwca 1995 - o S. Woźniaku, bokserze klubu sportowego „Ostrovia”, który w 1950 r. wywalczył tytuł mistrza Polski w wadze muszej; *Zmarł b. mistrz maratonu*, „GO” nr 3, 21 stycznia 1996 - o J. Russku, związanym z Ostrowem Wlkp. mistrzu i rekordzście Polski w biegach długodystansowych; *Amatorska liga gwiazd*, „PaW” nr 28/1997 - o ostrowskiej Lidze Koszykówki Niezrzeszonej; *Boks nie żużel*, „GW” nr 103/1999 - o sportowych preferencjach ostrowian; *Klub na krawędzi bankructwa*, „PO” nr 10/2002 - o złej sytuacji finansowej Tow. Żużlowego Iskra i groźbie postawienia ostrowskiego klubu żużlowego w stan likwidacji; *Ostrow o krok od awansu do I ligi*, „FO” nr 1/2003 - o zwycięstwie żużlowców Klubu Motorowego Ostrow nad zespołem Kolejarza Rawicz; *Wymyślili tysiąclecie*, „KO” nr 86, 27 października 2004 - o Jankowie Zaleśnym, który wg źródeł winien świętować 758. rocznicę swego istnienia, a w którym sołtys i proboszcz z rozmachem zorganizowali obchody jego 1000-lecia, argumentując, że *przecież ludzie na naszym terenie musieli żyć także wcześniej*.

Dział. sport. M.in.: w 2006 r. przew. Komitetu Organizacyjnego półfinału Indywidualnych Mistrzostw Europy Juniorów w Ostrowie Wlkp.; w 2007 r. przew. Komitetu Organizacyjnego Finału Indywidualnych Mistrzostw Świata Juniorów w Ostrowie Wlkp. (na trybunach rekord frekwencji - ponad 14 tysięcy kibiców); organizator w kinie Komeda I Gali Sportu Żużlowego z udziałem najlepszego polskiego żużlowca T. Golloba, podczas której wystąpił zespół Big Cyc oraz odbyło się sympozjum pod hasłem „Dokąd zmierza polski sport żużlowy?”; w 2008 r. pomysłodawca i przew. Komitetu Organizacyjnego imprezy *Legendy rocka, legendy żużla*, w ramach której na ostrowskim Stadionie Miejskim koncertował niemiecki zespół rockowy Scorpions, a na drugi dzień czołowi żużlowcy świata mieli się ścigać w 56. Turnieju o Łańcuch Herbowy Miasta Ostrowa Wlkp. (z powodu deszczu zawody odbyły się w innym terminie).

Dział. menedżerska. W l. 2008-2011 organizacja koncertów przez Prestige MJM, m.in.: Jose Carrerasa i Roda Stewarta na stadionie Motoarena w Toruniu; Bryana Adamsa na stadionie miejskim w Rybniku; zesp. Scorpions na stadionie w Tarnowie; Zucchero w hali Torwar w Warszawie; Basi Trzetrzelewskiej w sali kina Kijów Centrum w Krakowie i w Teatrze Wielkim im. S. Moniuszki w Poznaniu. Przeds. sport. Prestige MJM, m.in.: w 2009 r. organizacja w Kaliszu meczu piłki ręcznej z okazji stulecia KS Ostrovia pomiędzy KPR „Ostrovia” i jedną z najlepszych drużyn świata HSV Handball Hamburg; w l. 2009-2010 opieka marketingowo-promocyjna nad żużlową reprezentacją Polski - pozyskanie dla kadry narodowej pierwszego w historii tej dyscypliny sponsora głównego.

Org. społ. W cz. studiów przew. Koła Naukowego Historyków Studentów UW.

Źródła: rel. bezp.; (tnp.), *Nowy redaktor działu sportowego w „Gazecie Ostrowskiej”*, „Gazeta Ostrowska” nr 35, 4 września 1994; *Będę walczył o żużel*, „GO” nr 45, 7 listopada 2007 - wywiad z nowo wybranym prezesem Klubu Motorowego Ostrow J. Stefańskim; KRS 0000318523, 2008 r.

Sterna-Wachowiak Sergiusz - ur. w 1953 r. w Lesznie. Syn E. Wachowiaka. Poeta, prozaik, eseista, krytyk literacki, tłumacz. W 1961 r. zamieszkał we Wschowie, w 1972 r. w Poznaniu, od 2000 r. mieszka w Suchym Lesie.

W. Absolwent: LO im. T. Zana we Wschowie (1972); filologii polskiej na UAM w Poznaniu (1977). W l. 1973-1977 studiował również w trybie indywidualnym filozofię, historię sztuki i historię kultury.

Publ. Poezje, m.in.: *Na odlot*, nakł. wł., Wschowa 1971; *Mój surrealizm*, Witryna Poetycka OKS „Od Nowa”, Poznań 1974; *Śpiewające rynny*, Zarząd Gł. SZSP, Warszawa 1977; *Może usłyszysz*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1977; *Wieża ciemności*, Wyd. Głosy, Poznań 1986; *Papierowy lampion*, SPP, Poznań 2000. Powieści: *Kopiejecka*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1979; *Iskra lejdejska*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1982. Eseje, m.in.: *Głowa Orfeusza*, MAW, Warszawa 1984; *Miąższ zakazanych owoców*, Wyd. Pomorze, Bydgoszcz 1985; *Szyfr i konwencja*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1986.

Eseje, szkice (współautor): *Opowieść o cynowym rajy i kilka innych historii z XX wieku*, SPP, Poznań 1993; „*W ciemną mą ojczyznę*”. *Stanisław Grochowiak znany i nieznany*, SPP, Poznań 1996; *Chrześcijańskie korzenie. Misjonarze, święci, rycerze zakonnici*, SPP, Poznań 1997; *Jesteś wszędzie, Itako. Świat prozy Adama Tomaszewskiego*, SPP, Poznań 1997; *Nie tylko Beatrycze. Niebieska i ziemska misja cystersów na Kresach zachodnich*, SPP, Poznań 1999.

Ant. poet. M.in.: *Poeta jest jak dziecko. Nowe roczniki. Antologia*, wyb. i oprac. M. Chrzanowski, Z. Jerzyna, J. Koperski, red. K. Grela, MAW, Warszawa 1987; *Rzeczywiste. Antologia pięciu* (wiersze S.W., R. Bąka, J. Kaspra, A. Ogrodowczyka, T. Żukowskiego), Biblioteka Telgte, Poznań 2003.

Pr. red. M.in.: ant. dwudziestowiecznej poezji polskiej *Polnische Lyrik aus hundert Jahren*, Gifkendorf, Merlin Verlag, Hamburg 1997 - wyb., układ, red., noty o autorach, postł.

Publ. w czasop. „Nadodrze” (debiut poetycki - nr 1/1971, debiut krytycznoliteracki - nr 16/1972); „Twórczość” 1975-1981 - stały współprac.; „Integracje” 1980-1981 - czł. kolegium red.; „Akcent” 1985 - felietony (ps. Paweł Hetmański), 1987, 1990, 1992 - współred. numerów tematycznych *Na pograniczu narodów i kultur*; „Dzisiaj” 1989 - felietony (ps. Frawiusz Pustelnik); „Gazeta Malarzy i Poetów” 1994-2009 - współzał. i red.; „Przegląd Powszechny” od 1996 - czł. Rady Redakcyjnej; „Nowe Książki” 1996-2003 - stały rec. Także m.in.: „Odra”, „Poezja”, „Nowy Wyraz”, „Nurt”, „Miesięcznik Literacki”, „Życie Literackie”, „Fakty”, „Litery”, „Obecność”, „Nowe Życie”, „Ruch Literacki”, „Arkusz”, „Kresy”, „Tygiel Kultury”, „Pro Libris”, „Tytuł”, „Pogranicza”, „Topos”, „Strony”. Publ. w prasie niezależnej i podziemnej: gazeta mówiona na UAM „Struktury II” 1975-1977 - zał. i red. nacz.; „Podpunkt” 1983-1985 (ps. Konrad Surgeński); „Czas Kultury” 1986-1987; gazeta mówiona na UAM „Struktury III” 1986-1989; „Obserwator Wielkopolski” 1989-1990.

Przekł. Tłum. tekstów S.W. na jęz.: niemiecki, angielski, francuski, rosyjski, hebrajski, węgierski, serbsko-chorwacki, czeski i bułgarski. Publ. w czasop., m.in.: „Trigon” (Berlin Zach.); „Wiecker Bote” (Greifswald), „Slovo” (Sarajewo), „Staroje Literaturnoje Obozrenije” (Moskwa), „Dokořán” (Praga), „Literaturen Wiestnik” (Sofia), „Hitel”, „Magyar Napló” (Budapeszt), „Moznaim”, „Wiesti. Okna” (Tel Aviv), „Ekspresje. Expressions” (Londyn).

Dział. ed. M.in.: od 1991 r. szef Wyd. Stowarzyszenia Pisarzy Polskich w Poznaniu; od 1997 r. współpracownik Polskiego Funduszu Wydawniczego w Kanadzie.

Prow. spot. lit. „Wielkopolskie Małe Ojczyzny”, spot. poświęcone historiografii małych ojczyzn, prow. S. Sterna-Wachowiak, Dom Literatury Biblioteki Raczyńskich - Poznań 2007 (w spotkaniu udział wzięli m.in. W. Banach, R. Bąk, W. Gawłowski, M. Jańczak, H. Kubera, K. Rowiński, E. Wachowiak, T. Żukowski).

Inne przeds. lit. W 1985 r. delegat podziemnych struktur polskiego życia lit. na ogólnopolskie spotkania w Tyńcu i Poznaniu.

Przeds. teatr. M.in.: Studencki Teatr „Maya” w Poznaniu - w cz. studiów kier. literacki. Teatr Nowy w Poznaniu - od 1980 r. konsultant i recenzent wewnętrzny, w l. 1983-1986 autor pisma teatralnego „Zza kulis”, w l. 1991-2008 gospodarz (do 1999 r. z M. Kwiatkowskim) teatru rozmowy „Scena Verbum”, w l. 1999-2009 kier. lit. i autor sztuk wystawionych przez Teatr Nowy (*Oplatki polskie*, współaut. M. Kwiatkowski, reż. J. Skotnicki, 1988; *Oplatki polskie II*, współaut. M. Kwiatkowski, reż. J. Skotnicki, 1989; *Konkordat Wschowski*, scen., 2006; *I to mi zostało...*, monodram w wykonaniu K. Feldman, reż. R. Gliński, adapt. 2006). Teatr 6. piętro w Warszawie prow. przez M. Żebrowskiego i E. Korina - od 2010 r. współpr.

Przeds. telew. Współpr. z Oddziałem TVP w Poznaniu - w l. 1994-1997 m.in. autor scen. f. dokumentalnych i cykli programów lit. *Słowa i sensory* oraz *Światło z popiołów*; w l. 1995-1998 czł. Rady Programowej TVP w Poznaniu. Także: współautorstwo scen. (z A. Ławniczak) i udział w dokumentalnym f. telew. *Bal maskowy. Sprawa Wojciecha Bąka* - TVP 3, Poznań 1994; kons. merytoryczna i udział w dokumentalnym f. telew. E. Stankiewicz *Errata do biografii. Wojciech Bąk* - TVP 1, Warszawa 2010.

Org. społ. M.in.: w l. 1973-1977 prez. Koła Historyków i Teoretyków Literatury UAM; w l. 1977-1979 czł. Zarządu i wiceprez. Koła Młodych Oddziału Poznańskiego ZLP; w l. 1979-1983 czł. ZLP (do rozwiązania w stanie wojennym); w l. 1983-1988 czł. Ruchu Kultury Chrześcijańskiej „Odrodzenie”; w l. 1985-1988 czł. ogólnopolskiego Zarządu Komisji Krytycznoliterackiej Tow. Literackiego im. A. Mickiewicza; od 1988 r. czł. Stow. im E. Stein; od 1989 r. czł. PEN Clubu; od 1989 r. czł., następnie do 1993 wpieryw sekr., potem prez. Oddziału Poznańskiego, a od 1993 r. czł. i od 2008 r. prez. Zarządu Gł. SPP; w l. 1994-2000 wiceprzew. Komitetu Porozumiewawczego Środowisk Twórczych w Poznaniu; od 1996 r. czł. Stow. E. Lasker-Schüler w Wuertalu; od 1998 r. czł. Tow. Literackiego im. T. Parnickiego; w l. 2000-2004 czł. Rady Programowej Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu; od 2001 r. czł. Stow. im. R. Brandstaettera w Poznaniu; w r. 2009 współzał. i uczestnik ruchu Obywatele Kultury; w r. 2011 sygnatariusz Paktu dla Kultury i odtąd czł. Komitetu ds. Paktu dla Kultury przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Także współpr.: od 1991 r. ze stow. Stuttgarter Schriftstellerhaus; w l. 1992-1997 ze stow. Guardini Forum w Berlinie Zachodnim.

Nagr. M.in.: Nagroda Niezależnych im. 3 Maja - 1985, nagroda-stypendium ufundowana przez Romana Brandstaettera - 1987, Nagroda „Pióra” Klubu Studentów Wybrzeża „Żak” za całokształt twórczości - 1989, Nagroda Artystyczna Marszałka Wielkopolski - 2001.

Odznac. Medal Zasłużony Kulturze „Gloria Artis”, 2007.

Ostroviana. Publ.: esej *Rzeczywistość „wiązy” według ojca Józefa Warszawskiego SJ*, w: *Opowieść o cynowym rajy i kilka innych historii z XX wieku*, SPP, Poznań 1993; wywiad „z zaświatów” *Wojciech Bąk. Życ w wieczności i słyszeć bicie zegara*, w: *Poznaniacy. Portretów kopa i trochę*, Wyd. „W drodze”, Poznań 1996; esej *Pięć dotknięć Struny Orfickiej*, w: *Struna Orficka. Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. Wojciecha Bąka*, OCK, Ostrów 2010.

Publ. w czasop.: *Bal maskowy. Sprawa Wojciecha Bąka*, także pierwodruk przechowywanego w archiwum prywatnym S.W. listu W. Bąka do premiera J. Cyrankiewicza, „Gazeta Malarzy i Poetów” nr 5/1994; *Bal maskowy (Sprawa Wojciecha Bąka)*, „Gazeta Poznańska”, 11 czerwca 1999; esej *Niepoznany klasyk. Wojciech Bąk*, „Gazeta Malarzy i Poetów” nr 3/2002; *Bogactwo ludzkie, zapisane atramentem czułości. Literacka Wschowa i Ostrów Wielkopolski*, zapis spotkania m.in. z W. Banachem, poprowadzonego przez S.W. w Domu Literatury Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu, „Przegląd Wielkopolski” nr 3/2007.

Pr. red.: W. Gawłowski, *Głosy, obrazy, sny*, SPP, Poznań 2003 - red., posł.; R. Bąk, *Miejsca dróg i przepraw*, SPP, Poznań 2005 - red., posł.

Spot. aut.: wieczór promocyjny zb. esejów i szkiców *Opowieść o cynowym raju i kilka innych historii z XX wieku*, MMOW - 1995; wraz z R. Bąkiem i T. Żukowskim wieczór promocyjny tomiku poetyckiego *Rzeczywiste. Antologia pięciu*, BP - 2003; spotkanie w ramach cyklu „Panorama Literacka”, PIK - 2004.

Prelekcje: „Poezja i metafizyka Kresów Zachodnich”, MMOW - 1995; „Środowisko literackie wobec sprawy Wojciecha Bąka”, wystąpienie w ramach panelu dyskusyjnego zorganizowanego w stulecie urodzin W. Bąka, MMOW - 2007.

Konkursy lit.: zainicjowany przez W. Gawłowskiego Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Struna Orficka” im. W. Bąka, OCK, czł. jury - od 2006.

Źródła: rel. bezp.; P. Kuncewicz, *Sergiusz Sterna-Wachowiak*, w: tegoż, *Leksykon polskich pisarzy współczesnych*, t. II, GRAF-PUNKT, Warszawa 1995, s. 274; J. Zawadzka, *Sterna-Wachowiak Sergiusz*, w: *Współcześni polscy pisarze...*, t. VIII (2003), s. 23-26; tamże, M. Sęczek, *Sterna-Wachowiak Sergiusz*, t. X (2007), s. 760; *Wielkopolskie male ojczyzny. Bogactwo ludzkie, zapisane atramentem czułości. Literacka Wschowa i Ostrów Wielkopolski*, „Przegląd Wielkopolski” nr 3/2007); rel. W. Gawłowskiego.

Sukiennicki Antoni - ur. w 1932 r. w Ostrowie Wlkp. Lekarz med., badacz dziejów ostrowskiego szpitalnictwa.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum i Liceum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1951); Wydz. Lekarskiego AM w Poznaniu (1956 - absolutorium, 1957 - dyplom lekarza) - w cz. studiów asystent wolontariusz przy II Oddziale Chirurgicznym Szpitala Miejskiego im. J. Strusia w Poznaniu.

St. nauk. Dr n. med. (2003) - st. uzyskany w Katedrze Historii Medycyny i Farmacji AM we Wrocławiu, tyt. pr. doktorskiej *Rozwój lecznictwa szpitalnego w Ostrowie Wielkopolskim w drugiej połowie XX wieku*.

Z. W l. 1957-1959 asystent na Oddziale Chirurgicznym w Szpitalu Rejonowym i lekarz rejonowy w Przychodni Rejonowej w Koźminie Wielkopolskim; w l. 1959-1961 w ramach słu. wojsk. lekarz w 33. Zmotoryzowanym Pułku Piechoty w Nysie, i tamże w l. 1960-1961 kier. Pogotowia Ratunkowego (słu. wojsk. ukończył w st. por.). Od 1961 r. w Ostrowie Wlkp.: asystent na Oddziale Chirurgicznym w Szpitalu Miejskim (I st. spec. z chirurgii - 1964, II - 1969); po odbyciu w 1968 r. trzymiesięcznego stażu w Klinice Chirurgii Dziecięcej AM w Warszawie, w l. 1969-1977 st. asystent w Oddziale Chirurgii Dziecięcej ZOZ (I st. spec. z chirurgii dziecięcej - 1972, II - 1979); w l. 1977-1982 ordynator Oddziału Pomocy Doraźnej i Przyjęć przy ZOZ (I st. spec. z medycyny społecznej); w l. 1982-1992 kier. Pododdziału Oparzeń wyodrębnionego z Oddziału Chirurgii Dziecięcej ZOZ; w l. 1994-2001 (do emerytury) ordynator Oddziału Chirurgii Dziecięcej ZOZ. Także w Ostrowie Wlkp.: w l. 1964-1975 lekarz rehabilitant w Spółdz. Inwalidów; w l. 1975-1999 lekarz orzecznik Wojewódzkiej Komisji ds. Inwalidztwa i Zatrudnienie przy ZUS; w cz. emerytury lekarz w Poradni Chirurgii Dziecięcej.

Publ. *Historia szpitalnictwa w Ostrowie Wielkopolskim 1602-2002*, Komitet Organizacyjny Obchodów 600-lecia Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, Ostrów Wlkp. 2004. [W przygotowaniu: oprac. *Ostrowskie szpitale wojskowe w XX wieku*].

Także: *Dr Tadeusz Jankowski. Życie i działalność*, w: *Szpital im. Tytusa Chałubińskiego w Ostrowie Wielkopolskim w roku trzydziestolecia*, oprac. red. K. Niełacny, Polskie Tow. Lekarskie w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. 1996; *Zarys historii Oddziału Chirurgii Dziecięcej w Ostrowie Wielkopolskim*, w: *Historia Chirurgii Dziecięcej w Polsce*, pod red. I. Smólskiej, Z.H.

Kalicińskiego, W. Kamińskiego, K. Łodzińskiego, Inwest Druk, Warszawa 1999; *Historia szpitalnictwa w Ostrowie Wielkopolskim*, w: *Ostrów Wielkopolski - ilustrowane dzieje miasta*, GM Ostrów Wlkp., MMOW, Ostrów Wlkp. 2009.

Publ. w czasop. „Rocznik Oparzeń”, „Bydgoskie Zeszyty Lekarskie”, „Gazeta Ostrowska”, „Księga Pamięci”. M.in.: *Problemy oparzeń w świetle danych Oddziału Chirurgii Dziecięcej w Ostrowie Wielkopolskim*, „BZL” nr 10/1995; *Zasłużeni Lekarze Ostrowa* - cykl poświęcony m.in. W. Witkowskiemu oraz L. Wiśniowskiemu, „GO nr 26, 28 czerwca 2000 i nr 32, 9 sierpnia 2000; biogram *Nielacny Krystian*, „KsP”, z. 13, 2007.

Spot. nauk. Zjazd niemieckich chirurgów dziecięcych - udział na zaproszenie dyr. Kliniki Chirurgii Dziecięcej, Moguncja 2000.

Inne przed. W 1994 r. organizator w Ostrowie Wlkp. spot. w celu nawiązania współpracy z pediatrami Kępna, Ostrzeszowa i Krotoszyna; w 1999 r. w Pałacu Myśliwskim Książąt Radziwiłłów w Antoninie organizator z okazji 30. rocznicy działalności Chirurgii Dziecięcej w Ostrowie Wlkp. zebrania naukowego Oddziału Wielkopolskiego Tow. Chirurgów Dziecięcych.

Pasje. Filatelistyka, numizmatyka, historia nowożytna.

Dział. zw. W 1980 r. współtwórca NSZZ „Solidarność” w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W cz. studiów czł. Koła Naukowego przy Zakładzie Fizjologii AM w Poznaniu; czł. Tow. Chirurgów Polskich; czł. Tow. Chirurgów Dziecięcych; czł. Polskiego Tow. Leczenia Oparzeń; czł. Polskiego Tow. Lekarskiego. Także m.in.: w l. 1982-1985 czł. Komitetu Odbudowy Pomnika Kardynała Mieczysława Ledóchowskiego w Ostrowie Wlkp.; w l. 1989-1992 czł. KO w Ostrowie Wlkp. - od 2 maja 1989. do 17 lipca 1989 zca przew. KOWK; w 1996 r. przew. Komitetu Obchodów 30-lecia ostrowskiego szpitala; w 2000 r. czł. Komitetu Obchodów 150-lecia istnienia Szpitalnictwa w Ostrowie Wielkopolskim (z tej okazji wygłosił ref. pt. *Historia Szpitalnictwa w Ostrowie Wielkopolskim*).

Organy przedst. W l. 1994-1998 radny RM II kadencji (z listy KW Un. Ob.) - przew. Komisji ds. Nazewnictwa Ulic i Placów oraz Kulturywowania Tradycji Lokalnych.

Odznac. M.in. odznaka „Zasłużonemu Polskie Towarzystwo Lekarskie”.

Źródła: rel. bezp.; A. Sukiennicki, *Historii szpitalnictwa w Ostrowie Wielkopolskim 1602-2002*, Ostrów Wlkp. 2004; K. Nielacny, *Sukiennicki Antoni*, „Księga Pamięci”, z. 13, 2007; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys...*, s. 292; J. K. Pietrzak, *Wykorzystać szansę...*, s. 21, 147.

Suszycki Wacław - ur. w 1891 r. w Izabeli w pow. wyrzyskim, zm. w 1964 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, dziennikarz. W l. 20. ub. w. zamieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent Seminarium Nauczycielskiego.

Z. Nauczyciel: w l. międzyw. w pierw w szkole powszechnej we Franklinowie, następnie w szkole powszechnej im. E. Estkowskiego w Ostrowie Wlkp.

Przeds. red. W l. 1934-1939 red. nac. „Orędownika Ostrowskiego” - pismo przejął po śmierci teścia J. Dwornika.

Przeds. muz. Zaprzyjaźniony z dyrygentem i chórzystą J. Sandachem współorganizator ruchu śpiewaczego w Ostrowie Wlkp.

Pasje. Filmowanie - amatorską kamerą uwieczniał m.in. istotne społecznie wydarzenia w Ostrowie Wlkp.

Źródła: W. Banach, *Katalog prasy...*, s. 32; rel. Wojciecha Suszyckiego.

Suszycki Wojciech - ur. 1930 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, regionalista, działacz PTTK.

W. Absolwent: Państwowej Szkoły Ogólnokształcącej Męskiej Stopnia Licealnego w Ostrowie Wlkp. (1950); polonistyki na Wydz. Humanistycznym Uniw. Pozn. (1953); pedagogiki na Wydz.

Pedagogicznym UAM w Poznaniu (1961 - pr. magisterska *Szkoły powszechne miasta Ostrowa Wielkopolskiego w latach 1919-1939*); Studiów Podyplomowych w Instytucie Nauk Politycznych UAM (1974).

W cz. II w. św. Uczeń w ramach tajnego nauczania - zarazem w 1941 r. wraz ze S. Piwońskim twórca w Ostrowie Wlkp. drużyny harcerskiej składającej się z *młodych chłopców szkół podstawowych*. Początkowo wspólne zabawy stopniowo nabrały cech zorganizowanego działania, opartego na metodyce i ceremoniałach harcerskich. Spotykali się głównie w piwnicy przy ul. Raszkowskiej (obok bożnicy). (...). Nie mieli w żadnym wypadku powiązań z innymi zorganizowanymi strukturami podziemnego ruchu harcerskiego (M.G.). W l. 1943-1945 posłaniec w firmie Benno Ziehm zajmującej się płodami rolnymi w Ostrowie Wlkp.

Po wojnie. W l. 1953-1956 naucz. (z nakazu pracy) w Zas. Szk. Zaw. Centralnego Urzędu szkolenia Zawodowego w Kaliszu; w l. 1956-1986 naucz. (do emerytury), a w l. 1975-1986 również zca dyr. w III LO w Ostrowie Wlkp. Także: w 1958 r. naucz. jęz. polskiego w TR w Przygodzicach. Od 1968 por. WP w rezerwie.

Publ. i pr. red. M.in.: z W. Sapińskim i L. Wiśniowskim, *Zarys dziejów szpitalnictwa w Ostrowie Wlkp.*, w: *125-lecie szpitalnictwa w Ostrowie Wlkp. 1850-1975. Program obchodów*, zebrał materiały K. Niełacny, Ostrów Wlkp., 1975; z W. Sapińskim i L. Wiśniowskim, *Zarys dziejów szpitalnictwa w Ostrowie Wielkopolskim*, w: *Rozwój szpitalnictwa Ostrowa Wielkopolskiego w latach 1850-1975*, pod red. W. Sapińskiego, Warszawa 1976; tamże, z J. Kempą, K. Niełacnym i L. Wiśniowskim, *Oddziały i Zakłady Szpitala im. Tytusa Chałubińskiego w Ostrowie. Wczoraj i dziś; Sto lat kolei żelaznej w Ostrowie Wielkopolskim*, w cyklu wyd. przez Koło Terenowe PTH „Kartek z dziejów Ostrowa Wielkopolskiego”, Ostrów Wlkp. 1979; *Trzydzieści lat Zespołu Szkół w Ostrowie Wielkopolskim 1954-1984*, Ostrów Wlkp. 1984; *III Liceum Ogólnokształcące w Ostrowie Wielkopolskim 1954-1994*, Ostrów Wlkp. 1994; M. Grzeńczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zatrzymany w czasie*, Ostrów Wlkp. 1996, teka rysunków - wstęp; *Warto zobaczyć...*, w: *Ostrów Wielkopolski na przełomie wieków*, Ostrów Wlkp. [b.d.]; oprac. z A. Leraczykiem i I. Perz, *30 lat działalności muzycznej w Zespole Szkół Technicznych w Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrów Wlkp. 1996; z J. Kuśnierczak, *Drugie półwiecze „Venetii”*, w: *Gimnazjalny Klub Sportowy „Venetia” 1908-1998*, Ostrów Wlkp. 1998 - także red.; W. Banach, *Ostrów Wielkopolski w dawnej pocztówce. 1897-1939*, Ostrów Wlkp. 1998, 2002 - kor. tekstów, kons.; *Ostrów Wielkopolski i obrzeża. Krótki przewodnik*, Ostrów Wlkp. 2003 (wersja w jęz. angielskim *Ostrów Wielkopolski and Vicinity. Brief Guide*, tłum. H. Bochniak) - także kor.; *Tworzenie tradycji. III Liceum Ogólnokształcące w Ostrowie Wielkopolskim 1954-2004*, Ostrów Wlkp. 2004 - zebrał i oprac. materiały przy współpr. A. Kiczki (cz. *Szkolne klimaty*, red. I. Wendt); *Barwy festiwalu*, w: *Jubileuszowy 25. Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, Ostrów Wlkp. 2006 (zarazem w dołączonej książeczce z płytą CD wyd. pod red. A. Bronarskiego przez POLMUSIC w Warszawie wspomnienie *Chopinowskie jesienie w Antoninie*, streszczenie w jęz. angielskim, kor. oraz współpr. red.); z A. Leraczykiem i K. Niełacnym, *Patroni ostrowskich ulic*, Ostrów Wlkp. 2008 - także adiustacja, kor.; *Nasz sojusznik*, w: 28. *Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, Ostrów Wlkp. 2009 (zob. biogr.: *Waldorff Jerzy*); *Z dziejów ostrowskiej oświaty oraz Kultura w pigułce*, w: *Ostrów Wielkopolski - ilustrowane dzieje miasta*, Ostrów Wlkp. 2009 - także czł. red., kor. z M. Podskarbi; z A. Leraczykiem i M. Kmiecikiem, *Ostrów Wielkopolski. Kalendarium 2009. Kultura, sport, turystyka*, Ostrów Wlkp. 2009 - także współpr. red., kor.; z A. Leraczykiem, *Ostrów Wielkopolski. Kalendarium 2010. Kultura, sport, turystyka*, Ostrów Wlkp. 2010 - także współpr. red., kor.; *Jeden z nas...*, w: *Ostrowskie przystanki Krzysztofa Trzcieskiego Komedy*, Ostrów Wlkp. 2010.

Inne teksty. *Szkoły powszechne miasta Ostrowa Wielkopolskiego w latach 1919-1939*, mps.

Pr. transl. M.in.: A. Schmidt, *Wspomnienie roku 1848 w Ostrowie* (Ein Erinnerung an das Jahr 1848 in Ostrowo), 1913, w: *Po niemiecku o Ostrowie*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2008 - tłum. z jęz. niemieckiego zapisu po pięćdziesięciu pięciu l. wspomnienia młodej Niemki z okr. Wiosny Ludów w jej rodzinnym mieście.

Publ. w czasop. M.in.: „Ziemia”, „Ostrowskie Studia Judaistyczne”, „Kronika Wielkopolski”, „Gazeta Ostrowska”, „Księga Pamięci”. M.in.: *Zabytek architektury drewnianej*, rocznik krajoznawczy PTTK „Z”, 1968 - o pałacu w Antoninie i odbywających się w parku pałacowym koncertach Wielkopolskiej Symfonicznej Orkiestry Objazdowej; z A. Leraczykiem, *Adaptacja ostrowskiej synagogi na Europejskie Centrum Trzech Kultur*, „OSJ”, t. 1, Ostrów Wlkp. 2007 - także inicjator tego pisma wraz z J. Biernaczykiem i W. Grabowskim oraz czł. jego komitetu red. i kor.; *Sto lat klubu „Venetia” w Ostrowie Wielkopolskim*, „KW” nr 3/2008; *Sto lat na sportowo*, „GO” nr 12, 19 marca 2008 - o GKS Venetia; „Venetia” w l. 1908-1939, „Venetia” w l. 1945 - 1987, „Venetia” w l. 1988-2007 (tu: cz. wspólnie z M. Walczakiem), „KsP”, z. 14, 2008 - także kor. i czł. zesp. red.

Inne pr. red. M.in.: *Ostrowski sejmik kulturalny. Wybrane zagadnienia tematyczne*, OTK 1988 - red.; *Ostrów Wielkopolski*, Ostrów Wlkp. 1995, folder - red. z E. Janiszewską, S. Krakowskim, A. Leraczykiem, I. Perz; *Półtora wieku w służbie narodu i oświaty 1845-1995. 150 lat I Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrów Wlkp. 1995 - red. z J. Skibą; H. Grześkowiak, *Stary Cmentarz w Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrów Wlkp. 1996 - kons.; G. Bojanowski, *Tydzień w Antoninie*, Ostrów Wlkp. 1997 - kor.; książki programowe pt. *Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”* i inne wyd. festiwalowe, od 1997 - red. m.in. z C. Janiszewskim i A. Leraczykiem, także (S.) streszczenia i kor.; W. Banach, *Powiat ostrowski w dawnej pocztówce do 1999 roku*, Ostrów Wlkp. 1999 - kons., współpr. merytoryczna z B. Jarosz i A. Leraczykiem; J. Ofierski, *Szuler*, Ostrów Wlkp. 1999 - kor. z L. Sobczak; J. Żylińska, *Miasteczko rodzinne*, Ostrów Wlkp. 2000 - kor. z L. Sobczak; *Sybirackie wspomnienia*, Ostrów Wlkp. 2000 - red. z W. Banachem, kor.; W. Banach, *Nowa forma spotkania*, Ostrów Wlkp. 2001 - kor.; M. Krystek, *Komeda w kołysce*, Ostrów Wlkp. 2002 - kor.; W. Banach, *Ostrów Wielkopolski w pigułce*, Ostrów Wlkp. 2003 - kor.; T. Gaworzewski, *Portret historyczny. Wystawa malarska*, Ostrów Wlkp. 2003, kat. - red., kor.; *Prowincja liryczna. Antologia spotkań po godzinach*, pod red. T. Gruchota, Ostrów Wlkp. 2003 - kor.; *600-lecie miasta Ostrowa Wielkopolskiego. Informator jubileuszowy*, Ostrów Wlkp. 2003-2004 - kor.; M. Olejniczak, *Bedeker ostrowski*, Ostrów Wlkp. 2004 - kons. z K. Niełacnym; B. Jarosz, M. Płóciennik, *130 lat kolei w Ostrowie*, Ostrów Wlkp. 2005 - kons., kor.; W. Banach, B. Kowalska, *Zbrodnia w Winiarach. Obywatele Ziemi Ostrowskiej zamordowani w dniu 14 grudnia 1939 roku*, Ostrów Wlkp. 2006 - kor.; H.F. Nowaczyk, *Chopin na traktach Wielkopolski Południowej*, Kalisz 2006 - red. i kor. (także wraz z H.F. Nowaczykiem, B. Fibingier, A. Leraczykiem, L. Łyszczak czł. zesp. red. serii „Chopin. Antonin”, w której ed. H.F. Nowaczyka się ukazała); M. Trachimowicz, *Wojenne wspomnienia młodego kresowiaka*, Ostrów Wlkp. 2006 - red. z A. Leraczykiem; *X Międzynarodowe Chóralne Spotkania Przyjaźni. Ostrów Wielkopolski*, Ostrów Wlkp. 2007 - red. z E. Janiszewską i A. Leraczykiem; G. Bojanowski, *Tydzień w Antoninie*, Kalisz-Ostrów Wlkp. 2009 - kor.; M. Krystek, *Komeda w jazzowej kołysce*, Ostrów Wlkp. 2009 - kor.; Z. Pałat, *Zespół Pałacowy Księżąt Radziwiłłów w Antoninie. Dziedzictwo materialne*, Kalisz 2011 - czł. zesp. red., kor. Także: „Księga Pamięci”, z. 11, 2004, z. 13, 2007, z. 16, 2009 - kor.; „Przyroda Południowej Wielkopolski”, 2004-2008 - kor.; „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego”, 2006, 2007, 2008/2009 - kor.

O S. w lit. K. Radowicz, *Zapis*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006.

Spot. aut. Moderator wieczorów lit. promujących w Ostrowie Wlkp. powieści pióra kolegi z ławy szkolnej, pisarza i scenarzysty K. Radowicza: *A jutro cały świat*, MMOW - 2001; *Zapis*, BP - 2004. (Kolegą S. z klasy był także późniejszy wybitny kompozytor muzyki jazzowej i filmowej K. Trzciniński ps. Komeda).

Przeds. teatr. Czł. reaktywowanego w 1946 r. i działającego wówczas do 1949 r. zesp. teatralnego KMS (teatr, istniejący już w l. 1921-1939, po raz kolejny reaktywowany został w 1970 r.).

Konkursy. M.in.: konkurs na prace magisterskie, MMOW, czł. jury - Ostrów Wlkp. 1993, 1994; konkurs historyczny „Sześć wieków Ostrowa” dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych, MMOW, czł. jury - Ostrów Wlkp. 2005.

Dział. sport. W l. 1947-1950 czł., a w l. 1948-1949 sekr. GKS Venetia w Ostrowie Wlkp. W cz. studiów: kier. sekcji kolarskiej AZS w Poznaniu; w l. 1951-1952 sekr. Poznańskiego Okręgowego Związku Koszykówki, Siatkówki i Szcypiorniaka. Także: w l. 1952-1975 działacz Poznańskiego Okręgowego Związku Kolarskiego - sędzieja kl. państwowej.

Pasje. Turystyka - od 1960 r. współorganizator pod szyldem PTTK m.in. z A.W. Kornaszewskim i M. Kostrzewskim rajdów turystycznych do Antonina szlakiem F. Chopina (organizowanych od 1968 r. jako „Jesień Chopinowska”, a od 1970 r. w formule ogólnopolskiej), kończących się koncertem w antonińskim pałacu - oficjalnie I Rajd Chopinowski po Ziemi Ostrowskiej odbył się w 1962 r.

Org. społ. W l. 1945-1948 czł. drużyny harcerskiej im. T. Zana w Ostrowie Wlkp.; czł. PTTK - przewodnik turystyki pieszej i kolarskiej, przewodnik terenowy, instruktor krajoznawstwa, w l. 1957-1986 opiekun Szkolnego Koła Krajoznawczo-Turystycznego nr 51 w III LO w Ostrowie Wlkp., w l. 1964-1968 i 1970-1972 wiceprez. Zarządu Oddziału PTTK w Ostrowie Wlkp., od 1991 r. czł. sądu koleżeńckiego ww. Oddziału; w 1975 r. czł. Komitetu Obchodów 125-lecie szpitalnictwa w Ostrowie Wlkp.; w l. 1977-1979 czł. Koła Terenowego PTH; w l. 1988-1991 czł. Zarządu OTK; czł. komitetów organizacyjnych obchodów - w 1958 r. 50-lecia i w 2008 r. 100-lecia GKS Venetia, w l. 2002-2004 600-lecia miasta Ostrowa Wielkopolskiego; od 2004 r. czł. Rady MMOW.

Źródła: rel. bezp.; M. Grzeszczyk, *Działalność harcerzy w czasie okupacji 1939-1945 w Ostrowie Wielkopolskim. Analiza dotychczasowych publikacji*, masz. s. 21-22; *Pół wieku Szkoły Rolniczej w Przygodzicach 1947-1997*, red. W. Sapieja-Nowicka, Przygodzice 1997, s. 168; K. Radowicz, *Zapis*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004, s. 255-257, 269-270, 285-289; tenże, *Polarny sokół. Zapis 2*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006, s. 37, 39, 57, 96, 326; R. Weiss, *Ostrowski regionalista*, „Gazeta Ostrowska” nr 21, 21 maja 2008.

Szal-Truszkowska Bożena - ur. w 1949 w Kaliszu. Dziennikarka.

W. Absolwentka: III LO w Kaliszu (1967); filologii polskiej, spec.: teatrologia (stypendium naukowe) na Wydz. Filologicznym UŁ (1972); podyplomowego Studium Dziennikarskiego na UW (1982).

Z. M.in.: w l. 1973-2005 czł. red. tygodnika regionalnego „Ziemia Kaliska” w Kaliszu - w l. 1990-1993, po rozwiązaniu RSW „Książka-Prasa-Ruch” oraz przejęciu wyd. „Ziemi Kaliskiej” przez Dziennikarską Spółdz. Pracy „Ziemia Kaliska”, red. nacz. i prez. tejże spółdz. Także: w l. 1978-1981 rzecznik prasowy Woj. Szpitala Zespołonego w Kaliszu; w l. 1982-1985 współprac. red. „Dziennika Ludowego” w Warszawie; w l. 1994-2000 współprac. wyd. „Farmapress”; w l. 2001-2003 współpraca z ukazującym się w Tel-Awiiwie, kolportowanym w wielu krajach

polskojęzycznym tygodnikiem „Nowiny - Kurier”. Po przejściu w 2005 r. na emeryturę współpraca: z wyd. „Art Studio Oleksiak” w Toruniu; z wyd. „Edytor” w Kaliszu; z tygodnikami „Ziemia Kaliska” i „7 Dni Kalisza”.

Publ. Współautorka, m.in.: antologii poezji o Kaliszu *Strofy wierne Prośnie*, 2001; albumu *Kaliszanie*, 2003.

Publ. w czasop. „Południowa Wielkopolska”, „Głos Wielkopolski”, „Dziennik”, „Rocznik Kaliski”, „Ziemia Kaliska”, „Zeszyty Kaliskie Towarzystwa Przyjaciół Nauk”. M.in.: *Asnyk na scenie*, „Południowa Wielkopolska” nr 2/1978 - o wystawieniu przez Teatr im. W. Bogusławskiego w Kaliszu sztuki *Walka stronnictw* A. Asnyka; *Amatorski ruch artystyczny w województwie kaliskim*, „Rocznik Kaliski”, t. XI, 1978 - o różnych formach czynnego amatorskiego uczestnictwa w kulturze artystycznej; *Pilat, albo wybór racji*, „Ziemia Kaliska” nr 1/1984 - o wystawionej w 1983 r. w Ostrowie sztuce W. Bąka *Pilat. Proces Chrystusa* w reż. Z. Wardejna; *Wspomnienie o Marii i Henryku Wrotkowskich*, „Zeszyty Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk” nr 4/1999 - o M. Wrotkowskiej, prez. kaliskiego Oddziału PTH w l. 1973-1985, i jej mężu H. Wrotkowskim, kierującym tymże Oddziałem do 1998 r.

Pr. red. M.in.: tom wspomnień T. Pniewskiego *Kalisz z oddali*, 1988 - red.; zbiór wierszy W. Karczewskiej *Powrót do Kalińca*, 1988 - red.; gawędy S. Molendy *Gdyby nie oni...*, 2006 - red.

Ostroviana. M.in.: *Wszystko po amatorsku*, „ZK” nr 5/1976 - o wyróżnionym nagrodą pieniężną spektaklu Teatru Lalek „Rusałka” w I Woj. Przeglądzie Amatorskiego Ruchu Artystycznego w 1976 r. w Kaliszu; *Znaki czasu...*, „ZK” nr 13/1983 - o brosz. M. Kostrzewskiego *Stary cmentarz w Ostrowie Wielkopolskim*; *Dyskoteka w browarze*, „ZK” nr 31/1984 - o powstałym MCK w Ostrowie Wlkp.; *Gdy w Ostrowie proklamowano republikę...*, „ZK” nr 47/1988 - o ogólnopolskiej premierze filmu *Republika nadziei* (reż. Z. Kuźmiński, scen. Z. Kuźmiński i K. Radowicz) w ostrowskim kinie „Roma”; *W poszukiwaniu korzeni*, „ZK” nr 85/2001 - o wyst. *Ostrowianie XIX, XX i XXI wieku* w MMOW; *Przelotne muzy...* „ZK” nr 169/2005 - o monografii W. Banacha *Ostrów pod znakiem Pegaza. Literacki przyczynek do dziejów miasta*.

Źródła: rel. bezp.; J. Mąkosza, *Ludzie ze stopki „Ziemi Kaliskiej” 1957-1992*, Kalisz 1992, s. 4, 9.

Szczepaniak Piotr - ur. w 1975 r. w Ostrowie Wlkp. Animator amatorskiego ruchu teatralnego.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1994); historii na Wydz. Historycznym UAM w Poznaniu (1999). W l. 1999-2004/2005 odbył Przeszkolenie Wojskowe w Szkole Podchorążych Rezerwy w Wyższej Szkole Oficerskiej im. S. Czarnieckiego w Poznaniu.

Z. Instr. teatr.: od 1999 r. w MDK w Ostrowie Wlkp.; zarazem od 2000 r. w PIK, a następnie w OCK. Także: od 2004 r. naucz. historii w III LO w Ostrowie Wlkp.

Przeds. teatr. W l. 1990-1999 czł. prowadzonej przez J. Góreckiego przy III LO Grupy Teatralnej ZSO w Ostrowie Wlkp. działającej od 1992 pod nazwą „Pracownia Teatralna” - pisał teksty do jej przedstawień kabaretowych, m.in. w 1992 r. do programu *W nielasce u Fortuny?*, wystąpił także w 17. zrealizowanych przez nią sztukach. W 1999 r. autor oprac. i reż. spektaklu *Pani Twardowska* wg ballady A. Mickiewicza wystawionego w kinie Komeda w Ostrowie Wlkp. W l. 1999-2004/2005 zał. i instr. zesp. Degic Poem w gimnazjum w Jankowie Przygodzkim. W 2001 r. zał. w PIK składającego się z uczniów ostrowskich szkół zesp. teatralnego Scena Dramatyczna - oprócz swych autorskich spektakli (scen., reż.) z zesp. zrealizował m.in. sztuki: w 2001 r. M. McDonagha *Kaleka z Inishman*; w 2003 r. D. Fo *Trzy zbiry* i S. Schneider *Noce Sióstr Brontë*. W 2003 r. autor scen. wid. w reż. A. Janikowskiej *Ekspressem do gwiazd*. W 2011 r. pomysłodawca i reż. happeningu oraz koncertu *Noc Generała*, który odbył się w ostrowskiej synagodze w 30. rocznicę wprowadzenia w Polsce stanu wojennego. Także: w 2001 r. inicjator w PIK organizowanych wraz z „Pracownią Teatralną” Letnich Warsztatów Teatralnych

(zapraszałem uznane postaci teatru do LWT , P.S.); w 2008 r. reż. rekonstrukcji ostrowskiego zrywu powstańczego w 1918 r. wg scen. K. Radowicza.

Nagr. Monodram *Jarema*, Woj. Konkurs Recytatorski, nagr. ind. - Krotoszyn 1996. Adaptacja słuch. G. Taboriego *Weisman i Czerwona Twarz*, Prezentacje Teatralne, „Maska”, nagr. za rolę Weismana - Jarocin 1997; III Ogólnopolskie Spotkania Teatralne Młodych „Czwarta ściana”, wyr. za rolę Weismana - Turek 1997; Przegląd Zespołów Teatralnych Małych Form, XIX Biesiada Teatralna, Brązowa Misa Borowiny i nagr. pieniężna za rolę Weismana - Horyniec-Zdrój 1998. Inscenizacja *My Polacy*, III Międzygimnazjalne Spotkania Teatralne „Wiosna, Teatr i My”, wyr. dla zesp. Degic Poem - Ostrów Wlkp. 2002.

Org. społ. Od 2000 r. czł. Stow. Artystyczno-Edukacyjnego „Pracownia Teatralna” w Ostrowie Wlkp.; w 2004 r. sekr. Stow. Artystyczno-Edukacyjnego „Scena Młodych” w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; D. Kasprzak, *Nalógowy laureat*, „Gazeta Ostrowska” nr 7, 22 lutego 1998; H. Olkiewicz, *W teatrze trzeba grać*, „Gazeta Ostrowska” nr 41, 10 października 2001; (kuk), *Teatralne potyczki gimnazjalistów*, „Panorama Ostrowska”, 24 kwietnia 2002; rel. E. Smolińskiej.

Szczublewski Józef - ur. w 1919 r. w Oberhausen w Nadrenii w Niemczech. Aktor, historyk teatru. W 1920 r. po powrocie z rodzicami do Polski mieszkał w Smolicach k. Kobyлина, potem w Kobyłej Górze i Baszkowie, następnie od 1930 r. w Ostrowie Wlkp., od 1946 r. w Poznaniu, od 1949 r. w Warszawie.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum Męskiego im. I Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego w Ostrowie Wlkp. (1938); socjologii na UW (1950). Ukończył także w 1939 r. Szkołę Podchorążych Rezerwy Artylerii we Włodzimierzu Wołyńskim, a po zamieszkaniu w 1946 r. w Poznaniu Studio Dramatyczne.

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (1971) - st. uzyskany w Instytucie Sztuki PAN na podstawie pracy *Żywoł Osterwy* (uprzednio, po dwuletnich studiach doktoranckich w Warszawie, z powodu likwidacji w 1951 r. na UW katedry socjologii nie zdążył obronić przygotowanej pracy doktorskiej pt. *Publiczność teatralna w Teatrach Rządowych Warszawskich w latach 1868-1883*).

W cz. II w. św. Żołnierz w kampanii wrześniowej - ranny podczas zdobywania Łęczycy, osadzony został w obozie jenieckim w pierw w Itzehoe (pisał poezje, m.in. wiersz *Wszy*, zob.: T. Gasztold, *Życie kulturalne w obozach polskich jeńców wojennych na Pomorzu Zachodnim 1939-1945*, Koszalin 1978), a następnie pod Neubrandenburgiem. Po ucieczce w marcu 1940 r. i powrocie w 1941 r. do Ostrowa Wlkp. do końca 1944 r. początkowo robotnik, później urzędnik w firmie budowlanej; angażował się także w tajne nauczanie i kierował tajnym zesp. muzyczno-recytatorskim (*deklamował między innymi wiersz „Do hitlerowców”*, E.S.).

Po wojnie. W Ostrowie Wlkp.: od kwietnia 1945 r. czł. Oddziału Informacji i Propagandy, następnie kier. Powiatowego Wydziału Informacji i Propagandy - współorganizator w mieście i powiecie m.in. sekcji kulturalnych, kolportażu prasy i radiowęzła. W Poznaniu: w l. 1947-1948 czł. red. „Espressu Poznańskiego”. W Warszawie: w l. 1949-1955 aktor i asystent reż. w Teatrze Dramatycznym Domu Wojska Polskiego; w l. 1957-1963 aktor Teatru Klasycznego; w l. 1964-1981 dyr. Muzeum Teatralnego (zorganizował prawie 100 wystaw, w tym także w Szwajcarii i Włoszech); także: do 1981 r. wykładowca w utworzonym Wyższym Zawodowym Studium Teatralno-Literackim w PWST.

Publ. M.in.: *Helena Modrzejewska*, PIW, 1958 - współautor; *Alojzy Żółkowski - syn*, PIW, Warszawa 1959 - współautor; *Helena Modrzejewska*, PIW, Warszawa 1959; *Artyści i urzędnicy, czyli szaleństwa Leona Schillera*, PIW, Warszawa 1961; *Wielki i smutny teatr warszawski 1868-1880*, PIW, Warszawa 1963; *Pierwsza Reduta Osterwy*, PIW, Warszawa 1965; *Żywoł Osterwy*, PIW, Warszawa 1971; *Żywoł Modrzejewskiej*, PIW 1975 (tyt. „Książki roku 1975” przyznany

przez „Nowe Książki”), wyd. II 1977; *Żywoć Sienkiewicza*, PIW, Warszawa 1989; *Teatr Wielki w Warszawie*, PIW, Warszawa 1993 („Książka roku 1993” w kat. „Teatr”); *Sienkiewicz. Żywoć pisarza*, wyd. II, Wyd. W.A.B., Warszawa 2006.

Pr. encykl. *Słownik biograficzny teatru polskiego 1765-1965*, PWN, Warszawa 1973 - autor wstępnych wersji części biogramów w zakresie teatru dramatycznego.

Publ. w czasop. W Poznaniu: (wiersze) „Życie Literackie” - debiut, wiersz *Dzieciństwo*, „ŻL” nr 1/2; (artykuły, rec.) „Walka Ludu”; (opow., rec. pseud. J. Marcin, Sęk) „Express Poznański”; (wiersze) „Gazeta Poznańska”. W Warszawie: (teatralia) „Pamiętnik Teatralny” - współpr. od 1955 r.

Scen. *Aktorka* - scen. oparty na korespondencji H. Modrzejewskiej, realizacja TVP 1970, także inscenizacja w Teatrze Stara Prochownia, Warszawa 1976.

Pr. red. H. Modrzejewska, *Wspomnienia i wrażenia...*, tłum. z angielskiego M. Promiński, Wyd. Literackie, Kraków 1957 - współred.; *Korespondencja Heleny Modrzejewskiej i Karola Chłapowskiego*, t. 1-2, Warszawa 1965 - współred. (wyb. i oprac.).

Zesp. red. „Express Poznański” - w l. 1947-1948 współkier.; „Pamiętnik Teatralny” - w l. 1962-1964 sekr. red. Także: PIW - red. teatralistów, w l. 1962-1972 kier. red. (M. Piwińska do krytyka teatralnego A. Tarna w związku z ocenianymi fragmentami jej książki *Legenda romantyczna i szydery*, Warszawa 1973: *Szczublewski (redaktor działu teatralnego w PIW-ie) mnie namawia, żeby nie przeredagowywać fragmentów kwestionowanych, lecz zgodzić się na skreślenia, bo napiszę to samo innymi słowami i znów zakwestionuję*).

Role teatr. M.in., Teatr Klasyczny: W. Szekspir, *Poskromienie złościcy* - rola drugoplanowa; W. Szekspir, *Otello* - Senator I; P.A. Beaumarchais, *Cyrulik sewilski* - Młokos.

Inne przeds. W marcu 1968 r. współautor wraz z krytykiem teatralnym i reż. B. Korzeniewskim oraz reż. E. Axerem rezolucji popierającej studentów domagających się zniesienia cenzury i protestujących przeciwko zakazowi wystawiania na scenie Teatru Narodowego dramatu A. Mickiewicza *Dziady* w reż. K. Dejmka.

Om. w czasop. M.in.: E. Szwanowski, *O Modrzejewskiej prawdziwie i pięknie*, „Teatr” nr 15/1959 - rec., *Helena Modrzejewska*; W. Filler, *Szaleństwa Leona Schillera*, „Dialog” nr 11/1961 - *Artyści i urzędnicy, czyli szaleństwa Leona Schillera*; A. Grodzicki, *Teatr warszawski 1868-1880*, „Nowe Książki” nr 22/1963 - *Wielki i smutny teatr warszawski 1868-1880*; J. Kydryński, *Nowy portret Modrzejewskiej*, „Życie Literackie” nr 47/1965 - rec. opracowania *Korespondencja Heleny Modrzejewskiej i Karola Chłapowskiego*; L. Eustachiewicz, *W drodze do monografii Reduty*, „Dialog” nr 5/1966 - *Pierwsza Reduta Osterwy*; M. Fik, *Osterwa żywy*, „Twórczość” nr 5/1972 - *Żywoć Osterwy*; M.M. Coleman, *Poland's Lady Macbeth*, „Perspectives” nr 6/1975, Washington - *Żywoć Modrzejewskiej*; R. Pietrzak, *Pan Henryk, czyli o pisaniu biografii*, „Nowe Książki” nr 2, 3/1990 - rec., *Żywoć Sienkiewicza*; J. Sieradzki, *Teatrowisko narodowe*, „Dialog” nr 10/1994 - rec., *Teatr Wielki w Warszawie - 1833-1993*.

Nagr. Nagroda Prezes Rady Ministrów II st., 1979 - *za twórczość pisarską poświęconą biografii artystów artystów sceny polskiej* (J.Z.); Nagroda miasta Warszawy, 1981.

Ostroviana. Publ.: *Zadymione rymy*, w: *Trzy ćwiartki wieku. 75. rocznica powstania Gimnazjum i Liceum Żeńskiego w Ostrowie Wielkopolskim 1919-1994*, Ostrów Wlkp. 1994 - wiersz napisany w 1942 r.

Publ. w czasop.: w l. międzyw. „Promień”, „Orędownik Ostrowski”, „Posłaniec Niedzielny” (tu: gł. wiersze); po II w. św., w l. 1945-1946, „Głos Ostrowski”. Rec.: *Futuryzm w poezji polskiej*, „Pr” nr 2/1936. Felietony (ps.: Józef Marcin, Sęk), m.in.: *Felieton po ostrowsku*, „GŁO” nr 1/1945; *Szczęśliwe miasto*, „GŁO” nr 27/1945. Artykuł: *Wielki dzień Ostrowa. Manifestacyjny pogrzeb rozstrzelanych przez hitlerowców w dniu 14 grudnia 1939 roku wybitnych obywateli*

miasta Ostrowa, „GŁO” nr 21/1945. Wspomnienie: *Różnie bywało, jedn. 100 lat Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrow Wlkp. 1946.

Przeds. teatr.: w 1938 r. aktor w gimnazjalnym zesp. teatralnym, m.in. w roli Ojca w sztuce *Niespodzianka* K.H. Rostworowskiego w reż. M. Grześczyka, także współautor m.in. z S. Zybąłą i wraz z nim odtwórca scenki *W pałacu króla Heroda* oraz skeczu *Na lekcji historii*; w styczniu 1945 r. autor montażu scenicznego i recytator w Teatrze Miejskim z okazji wyzwolenia miasta spod niemieckiej okupacji; aktor w spektaklach powstałego 9 lutego 1945 r. Teatru Ludowego, przemianowanego w 1946 r. na zesp. KMS.

Przeds. sport.: pchnięcie kulą (4 kg - 13,88 m; 5 kg - 12,56 m; 7,5 kg - 10,02 m) - mistrz Ostrowa Wlkp., 1937; trójskok - I m. w mistrzostwach Wenecji, 1937.

Spot. aut.: KMPiK, 1976.

Źródła: (tnp.), *Ostrow manifestuje na cześć Rządu Jedności Narodowej*, „Głos Ostrowski” nr 5, 8 lipca 1945; J. Jachimiek, *Życie artystyczne w latach 1919-1969*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 312-314; M. Grześczyk, *Amatorski ruch teatralny w Ostrowie Wielkopolskim*, w: *V Konferencja...*, s. 68; E. Serwański, *Ostrow Wielkopolski i jego region...*, s. 67, 195; W. Sadowy, *Teatr. Za kulisami i na scenie*, Oficyna Wyd. „Rytm”, Warszawa 1995; J. Zawadzka, *Szczublewski Józef*, w: *Współcześni polscy pisarze...*, t. VIII (2003), s. 142-144; J. Szczublewski, *Szczublewski Józef*, „Księga Pamięci”, z. 11, 2004; W. Banach, *Ostrow pod znakiem...*, s. 160-163; Z. Raszewski, *Raptularz*, t. I, wyd. Puls, Warszawa 2005, s. 372; A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrow Wielkopolski. Fakty...*, s. 13, 152; W. Suszycki, *Venecja w latach 1908-1939*, „Księga Pamięci”, z. 14, 2008; *Mrozek, Tarn. Listy 1963-1975*, opieka red. B. Górskiej, Wyd. Literackie, Kraków 2009, s. 292; W. Banach, *Kroniki literackie prowincji*, Wyd. Poznańskie, Poznań-Ostrow Wlkp. 2016, s. 201-224; rel. Marka Piekuta z Pracowni Historii Polskiego Szkolnictwa Teatralnego w Akademii Teatralnej w Warszawie - S. zwyczajowo tytułowany profesorem (m.in. w internetowym wspomnieniu pośmiertnym W. Sadowego, autora wyd. w 2000 r. książki *Ludzie teatru. Mijają lata, zostają wspomnienia*) faktycznie habilitacji i profesury nie uzyskał; <http://www.encyklopediateatru.pl/artykuly/172151/pozegnanie-13011919-3102013> (dostęp: 10 września 2014).

Sztajer Andrzej - ur. w 1954 r. w Ostrowie Wlkp. Animator amatorskiego ruchu teatralnego.

W. Absolwent: Technikum Kolejowego dla Pracujących, spec.: energetyka kolejowa, w Ostrowie Wlkp. (1979).

Z. W l. 1972-1980 elektromonter Lokomotywowni w Ostrowie Wlkp.; w l. 1980-1982 monter zdalnego sterowania PKP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1982-1987 pomocnik maszynisty, od 1987 r. maszynista kolejowy PKP; w l. 1990-1993 prac. techniczny na umowę zlecenie w ODK.

Przeds. teatr. W l. 1991-1994 współtwórca tworzonych dla dzieci wraz z P. Balickim i E. Smolińską (do 1993 r. pod egidą ODK) widowisk teatralno-muzycznych (*Historia podróży na Wyspy Papuzie*, *Warta w błocie przy namiocie*, *Szkolne strachy na lachy*, *Przyszła pora na gwiazdora*) pod wspólną nazwą **Łobuziaki z naszej paki**, w których występował i do których pisał teksty piosenek oraz muzykę.

Inne przeds. Piosenki i scenariusze oraz konferansjerka podczas organizowanych nie tylko w Ostrowie Wlkp. imprez (m.in. zamawianych przez zakłady pracy „Gwiazdek dla dzieci” oraz urządzanych przez organizacje społeczne i wielkopowierzchniowe sklepy zabaw i festynów).

Zesp. muz. Od 1985 r. czł. Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W l. 1999-2001 prez. Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; rel. E. Smolińskiej; K. Marszał, *Ostrow Wielkopolski - miasto...*, s. 88.

Szubert Rafał - ur. w 1976 r. w Ostrowie Wlkp. Historyk sportu, działacz sportowy. Mieszka w Biadkach k. Krotoszyna.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1995); Policealnego Studium Zawodowego, spec.: technik informatyk, ZST w Ostrowie Wlkp. (1997); wych. fiz., spec.: turystyka i rekreacja, na Wydz. Wychowania Fizycznego AWF we Wrocławiu (2002).

St. nauk. Dr nauk o kulturze fizycznej (2008) - st. uzyskany na AWF we Wrocławiu.

Z. Od 2003 r. asystent, od 2009 r. adiunkt w Zakładzie Historii Kultury Fizycznej Katedry Humanistycznych Podstaw Kultury Fizycznej AWF we Wrocławiu; zarazem od 2009 r. Inspektor Oświaty w UG Ostrów Wlkp.

Publ. Wraz z K. Lubienieckim, *60 lat Ludowych Zespołów Sportowych na Ziemi Ostrowskiej 1946-2006*, Pow. Zrzeszenie LZS w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. 2006; *Biało-czerwone pasiaki. 100 lat Klubu Sportowego „Ostrovia”*, Wyd. MMOW, GOW, Ostrów Wlkp. 2009.

Także: *Odrodzenie i rozwój sportu wiejskiego na ziemi ostrowskiej po drugiej wojnie światowej w latach 1946-2001*, w: *Z dziejów kultury fizycznej w Polsce*, pod red. S. Zaborniaka, Wyd. UR, Rzeszów 2005; *Najstarsze Ludowe Zespoły Sportowe na ziemi ostrowskiej (1946-2006)*, w: *Z tradycji kultury fizycznej w Polsce po II wojnie światowej*, pod red. S. Zaborniaka i M. Obodyńskiego, Wyd. UR, Rzeszów 2008; *Zarys działalności Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” na ziemi ostrowskiej w latach 1890-1947*, w: *100-lecie V Ogólnopolskiego Zlotu Sokółów w Krakowie - Zlotu Grunwaldzkiego. 100-lecie odsłonięcia pomnika Grunwaldzkiego w Krakowie 1910-2010*, red. A. Łopata, J. Fall, Wyd. Rada Odrodzonych Tow. Gimnastycznych „Sokół” w Polsce, Polskie Tow. Gimnastyczne „Sokół” w Krakowie, Kraków 2010.

Osiagn. sport. Finalista Woj. Spartakiady Młodzieży: w 1988 r. w biegu na 300 m w Kaliszu; w 1990 r. w w skoku w dal w Ostrowie Wlkp.

Zesp. sport. W l. 1990-1998 piłkarz LZS „Tarchalanka” w Tarchałach Wielkich; w l. 1998-2001 kapitan drużyny piłkarskiej LZS „Ogniwo” Łąkociny.

Zesp. taneczne. W l. 1998-2006 czł. Zespołu Tańca Ludowego „Kalina” przy AWF we Wrocławiu (występy m.in. we Francji, Bułgarii, Niemczech, Hiszpanii i Egipcie).

Dział. sport. M.in.: w l. 1993-2003 przew., a od 2003 r. sekr. LZS „Ogniwo” Łąkociny; od 2001 r. zca przew. Rady Gminnej Zrzeszenia LZS w Ostrowie Wlkp; od 2005 r. czł. Terenowego Klubu Olimpijczyka w Wysocku Wielkim; od 2005 r. czł. sekcji historycznej Polskiego Związku Tow. Wioślarskich; w l. 2008-2010 prez. LZS „Błękitni” Biadki.

Org. społ. Od 2010 r. wiceprez. Stow. „Wspólnie dla Biadek”.

Źródło: rel. bezp.

Szubert-Kornaszewska Maria - ur. w 1953 r. w Dębnicy w pow. ostrowskim. Nauczycielka, działaczka kulturalna. Od 1982 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: LE w Ostrowie Wlkp. (1972); filologii rosyjskiej na Wydz. Filologicznym UAM w Poznaniu (1977); Studiów Podyplomowych w zakr. kultury i turystyki na UAM (1977); Studiów Podyplomowych w zakr. filologii rosyjskiej na UAM w Poznaniu (1989). Ukończyła również m.in.: kursy jęz. rosyjskiego w ZSRR - w 1989 r. w Orle, w 1995 r. w Petersburgu, w 1997 r. w Moskwie; w 1994 r. intensywny kurs jęz. niemieckiego w WOM w Kaliszu; w 2002 r. kurs dla kierowniczej kadry oświatowej w ODN w Kaliszu; w 2004 r. kurs egzaminatorów z zakr. egzaminu maturalnego z jęz. rosyjskiego przeprowadzony przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Poznaniu.

Z. W l. 1977-1994 spec. ds. wydawnictw w Woj. Przedsiębiorstwie Gospodarki Turystycznej „Prosnavia” w Kaliszu z siedzibą w Ostrowie Wlkp.; w l. 1982-1994 naucz. jęz. rosyjskiego w III LO w Ostrowie Wlkp.; w l. 1994-2000 naucz. jęz. rosyjskiego w LO Sióstr Nazaretanek w Kaliszu; w l. 2000-2007 dyr. MDK w Ostrowie Wlkp.; także w l. 1992-1999 doradca metodyczny ds. jęz. rosyjskiego w WOM w Kaliszu.

Dział. MDK. W 2002 r. pomysłodawczyni i sprawczyni wydania folderu *20 lat z MDK*, kalendarza ściennego MDK i pocztówek z pr. plastycznym uczestników zajęć w MDK.

Organizatorka: od 2001 r. konkursów krasomówczych, po 2007 r. pod szyldem ostrowskiego oddziału PTTK, oraz eliminacji do konkursów recytatorskich dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych; w 2002 r. (współorganizatorka) imprez z okazji jubileuszu „20 lat z Młodzieżowym Domem Kultury”; w 2007 r. warsztatów „Literacki Atlas Polski” we współpracy z Centrum Edukacji Obywatelskiej z Warszawy. Także organizatorka: wspólnie z PTTK „Złotu dzieci i młodzieży powiatu ostrowskiego” kończącego się coroczną prezentacją dorobku kulturalnego ostrowskich gmin; imprez z okazji Dnia Dziecka; wycieczek w okr. ferii zimowych i letnich do najciekawszych miejscowości Wielkopolski dla uczestników zajęć w MDK, a w cz. r. szkolnego wycieczek do różnych miejscowości na terenie Polski dla uczestników zajęć krajoznawczo-turystycznych.

Inne przeds. Organizatorka: w 2004 r. koncertu A. Greinert z okazji 600-lecia Miasta Ostrowa Wielkopolskiego w PIK; półkolonii w okr. ferii letnich z programem rekreacyjno-kulturalno-turystycznym; warsztatów w zakr. edukacji regionalnej dla nauczycieli z pow. ostrowskiego (prow. większość zajęć).

Org. społ. Czł. PTTK (przewodnik).

Źródło: rel. bezp.

Szwed Antoni - ur. w 1950 r. w Żarach. Artysta malarz. Od 1973 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: LdP w Ostrowie Wlkp. (1978); Studium Pedagogicznego w Kaliszu (1983); Instytutu Wychowania Artystycznego, w zakr. wych. plast., Wydz. Pedagogiki i Psychologii UMCS w Lublinie (1987). W 1987 r. otrzymał przyznane przez Ministerstwo Kultury i Sztuki uprawnienia artystyczne w kierunku malarstwo.

Z. M.in. w l. 1974-1978 kier. Piekarni Miejskiej Spółdz. „Podgrodzie Kaliskie” w Kaliszu; w l. 1978-1983 krajacz metali w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1983-1990 naucz. plastyki w SP im. Powstańców Wielkopolskich w Jankowie Przygodzkim.

Char. twórca. *Malarstwo figuratywne, niewolne od wizji surrealistycznych, których dynamikę S. z maestrią godzi ze zgoła klasyczną kompozycją.*

Ilustr. M.in.: I. Śmiechowska, *Ujarzmiona przez poezję*, wyd. Galeria, Ostrów Wlkp. 2005; P. Młoczyński, *Abecadło spadło. Skandal w Bobrowniku*, Wyd. „Vera”, Ostrów Wlkp. 2011.

Ilustr. w czasop. M.in.: E. Kishon, *Sekretarka albo koniec pieśni*, „Południowa Wielkopolska” nr 5/1986; M. Słocińska, *Obalenie mitów*, „Nowy Impuls” nr 4/2003.

Wyst. indyw. M.in.: wyst. retrospektywna wieńcząca 20 l. pracy artystycznej S., PGSW - Ostrów Wlkp. 2001; wyst. z okazji 60. rocznicy urodzin S., GBP - Gorzyce Wielkie 2010.

Wyst. zb. Wybór z ponad 60 ekspozycji: Ogólnopolska Wystawa Twórczości Plastycznej Nauczycieli, Klub Nauczyciela - Ostrów Wlkp. 1985; prezentacja ostrowskiego ekslibrisu, Klub T. Manna - Nordhausen, NRD, 1987; IX Wystawa Aukcji „Wielkie Serce”, Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha” - Kraków 2000; II Ogólnopolski Konkurs Malarski „Triennale z Martwą Naturą”, BWA - Sieradz 2001.

Zesp. plast. W l. 1980-1983 czł. „Galerii 80” w ODK; od 1981 r. czł. Zespołu Nauczycieli Plastyków w Klubie Nauczyciela w Ostrowie Wlkp.

Om. M.in.: J.A. Piekarczyk, rubryka „Mini. Galeria”, *Legenda krajobrazu*, „Południowa Wielkopolska” nr 12/1984; L. Wawrzyniak, Galeria „Nowego Impulsu”, *Eroticon Antoniego Szweda*, „Nowy Impuls” nr 1, 5 stycznia 2002; K. Krawczyk, *Zawód: artysta*, „Panorama Ostrowska” nr 34/2001.

Źródła: rel. bezp.; *Ostrowski Sejmik...*, s. 86; Hol, *Benefis Szweda*, „Gazeta Ostrowska” nr 34, 22 sierpnia 2001.

Szymański Kazimierz - ur. w 1911 r. w Kaliszu, zm. w 1985 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, dziennikarz, regionalista. Od 1922 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1930). W 1933 r. z powodu kłopotów materialnych przerwał studia na Wydz. Filozoficzno-Humanistycznym Uniwersytetu Poznańskiego - dokończył je także egzaminem magisterskim z polonistyki w 1936 r. W 1935 r. ukończył w Gnieźnie Dywizyjny Kurs Podchorążych przy 17. Wielkopolskiej Dywizji Piechoty.

W I. międzyw. Od 1936 r. do mobilizacji w sierpniu 1939 r. r. naucz. w Gimnazjum Kupieckim (Handlowym) w Ostrowie Wlkp.

W cz. II w. św. W 1939 r. żołnierz w kampanii wrześniowej - wzięty do niewoli rosyjskiej, a następnie w ramach wymiany jeńców między obu najeźdźcami do niemieckiej, do czasu uwolnienia przez Amerykanów więziony był kolejno w obozach VIII A Goerlitz, VIII C Sagan, XIII C Limburg, XII F Frankenthal.

Po wojnie. Po pobycie do grudnia 1946 r. w Niemczech w obozie dla repatriantów (publikował w gazecie obozowej, uczył też w zał. w obozie szkole) i powrocie do Polski naucz. w Ostrowie Wlkp.: w l. 1947-1962 w LH przemianowanym w 1956 r. na TE; w l. 1960-1971 w LPdWP, w którym do 1968 r. był dyr.; w l. 1972-1978 w III LO (w niepełnym wymiarze godzin).

Publ. *Kronika „Venetii” (1921-1958)* oraz *W 1863 roku* (tekst poświęcony powstańcom styczniowym - uczniom ostrowskiego gimnazjum), w: *50-lecie G.K.S. „Venetia”*, Ostrów Wlkp 1958 r.; *Czasy dawnej Polski, Pod pruskim zaborem, Początki gimnazjum*, w: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, Wrocław 1970; wraz z W. Chojnickim, *Początki i rozwój Polskiej Partii Robotniczej w Ostrowie Wlkp. i powiecie ostrowskim*, w: *Kształtowanie władzy ludowej w Ostrowskiem w latach 1945-1949*, Ostrów Wlkp. [b.d.]; *Fragmenty z dziejów Ostrowa*, w: *Ostrów Wielkopolski - dawniej i dziś*, Ostrów Wlkp. 1982. Także: wiersze i rysunki w tomiku zb. *Szuflada 5*, Ostrów Wlkp. 2008 - tomik dokumentuje wieczór działań artystycznych w OCK w 2007 r. (pr. S. zamieściła córka K. Dutkiewicz, podczas wieczoru mówiła też o życiu i twórczości ojca - w jej domowym archiwum zachowały się jego trzy zeszyty niepublikowanych wierszy).

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, „Południowa Wielkopolska”. M.in.: *Tradycje gospodarcze regionu ostrowskiego*, „GO” nr 8/1959 - o ekonomiczno-gospodarczych aspektach dziejów Ostrowa i okolic; *Wokół antonińskiego muzeum*, „GO” nr 29/1961 - o ciągle odwołanej sprawie utworzenia muzeum F. Chopina w Pałacu Myśliwskim Księżąt Radziwiłłów w Antoninie (podobno w obawie przed ideologicznie niepożądaną gloryfikacją księcia Antoniego); *Ostrowski badacz Kamerunu*, „GO” nr 29/1961 - o K. Tomczeku, kier. afrykańskiej wypr. S. Szolca-Rogozińskiego; *Powstańcze dzieje południowej Wielkopolski*, „PW” nr 1/1963 - o odzwie obywateli Ostrowa i powiatu ostrowskiego na wybuch powstania styczniowego w 1863 r.; *Po ostateczne zwycięstwo*, „PW” nr 9/1968 - o ostrowskim zrywie niepodległościowym w 1918 r.

Pr. transl. J. W. Goethe: *Z Księgi przysłów i przypowieści*, „Gazeta Ostrowska” nr 12, 14, 15/1960; cztery wiersze, „Ostrowskie Litteraria”, kwiecień 1989 (*Szczekacz, Rzeczy szlachetne, Subtelny wiersz, N.N.* - wiersze zamieścił W. Banach).

Pr. red. *Szkic miasta Ostrowa Wlkp.*, PTH, Koło Terenowe w Ostrowie Wlkp., 1958 (m.in. podstawowe informacje o ostrowskich instytucjach, w załączeniu mapka miasta i szkic ulic) - red. Także: *Wiersze o Ostrowie*, „Gazeta Ostrowska” nry 15, 18/1960 i 26, 29/1961 (utwory W. Bąka, w nrze 26/1961 informacja o zgonie poety) - przygotowanie do druku i publ.

Zesp. red. *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, 1970 - czł. Kolegium Redakcyjnego. Także: „Gazeta Ostrowska” - w l. 1959-1961 red. nac.; „Południowa Wielkopolska” - w l. 1962-1963 kier. działu kulturalnego.

Org. społ. Przew. Zarządu Koła Historyków utworzonego w 1957 r. w Ostrowie Wlkp. i przyporządkowanego jako Koło Terenowe Oddziałowi PTH w Poznaniu - w Zarządzie Koła także wiceprzew. B. Bożek i sekr. T. Kędzierski; wiceprez. Zarządu Koła Historyków w Ostrowie Wlkp. po jego reaktywacji w 1977 r.

Źródła: (tnp.), *Powstało koło Polskiego Towarzystwa Historycznego w Ostrowie*, „Głos Ostrowski” nr 10/1957; A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski. Fakty...*, s. 154, 157-162 (tamże: „Informacja o działalności Redakcji <Gazety Ostrowskiej> przygotowana na Egzekutywę Komitetu Powiatowego PZPR w Ostrowie Wlkp.” - *Wielką trudność w pracy zespołu stanowi również ta okoliczność, że w składzie zespołu brak takiego członka, który by mógł wyłącznie oddać się pracy w Redakcji. Choroba tow. Szymańskiego, który był główną sprężyną pracy zespołu, odbiła się również ujemnie w ostatnim czasie na całokształcie pracy zespołu*); M. Bodys, *Polskie Towarzystwo Historyczne - Oddział w Kaliszu w latach 1970-1989*, „Rocznik Kaliski”, t. XXXIII, 2007, s. 169-171; tomik *Szuflada 5*, Ostrów Wlkp. 2008, s. 18; rel. K. Dutkiewicz; arch. TE w Ostrowie Wlkp.; arch. III LO w Ostrowie Wlkp.

Szymoniak Krzysztof - ur. 1953 r. w Kępnie. Poeta, prozaik, dziennikarz, wykładowca uniwersytecki. W 1969 r. zamieszkał w Gnieźnie, pod koniec l. 90. w Koninie, następnie w Poznaniu.

W. Absolwent: II LO im. Dąbrówki w Gnieźnie (1973); polonistyki na UAM w Poznaniu (1986). W 2007 r. otworzył przewód doktorski w zakresie językoznawstwa stosowanego na Wydz. Neofilologii UAM w Poznaniu.

Z. Zesp. red.: pierwotnie stały współprac. tygodnika „Przemiany” i sekr. red. tygodnika „Głos Załogi” w Gnieźnie, następnie red. nac. tygodnika „Wielkopolskie Zagłębie” w Koninie; w l. 1986-1989 sekr. red. poznańskiego miesięcznika społeczno-kulturalnego „Nurt”; po zatrudnieniu w 1991 r. w red. „Głosu Wielkopolskiego” w Poznaniu - kier. działu wojewódzkiego, także m.in. kier. oddziałów terenowych „Głosu” w Ostrowie Wlkp. (1995-1997), Koninie i Gorzowie; w l. 1994-1995 zał. i red. nac. dwutygodnika literackiego „Nowy Nurt”; także red. zał. w Gnieźnie w 2003 r. „Zeszytów Poetyckich”. Od 2000 r. wykładowca w Instytucie Językoznawstwa, na Wydz. Neofilologii UAM w Poznaniu.

Char. twórcz. W poezji S.: *Stała walka o ukrycie warsztatu, o zatarcie filologicznych środków wyrazu, o rozmazanie konturów artystycznej kompozycji; nieustająca ucieczka przed gębą poezji zrobionej w sposób akademicki, nie daj Boże jeszcze w instytucjonalnej bibliotece, ciągle obecny duch przekory, jak z legendarnych ripost Jacka Bierzina dawanych przezeń poetom uczonym - wódka, papieros, ból zęba i drzemka pod mostem kolejowym. I w tym wszystkim dojmująca prawda rzucanych mimochodem spostrzeżeń, taki rodzimy Manhattan Transfer z jego reportażową dokumentacją bytu.* P. Łuszczkiewicz.

Publ. Poezje: *Żony poetów*, nakł. wł., Gniezno 1985; *Oszustwo*, Klub Literacki MOK, Gniezno 1987; *Czarna rzeka*, Klub Literacki MOK, Gniezno 1990; wspólnie z K. Kuczkowskim, *Stado. Nasza mała metafizyka*, Professional Music Press, Sopot 1995; *Martwa natura z człowiekiem*, Wyd. Tygodnika Kępińskiego, Kępno 2001; *Wszędzie, skąd wracałem*, Galeria Autorska J. Kaji i J. Solińskiego, Bydgoszcz 2006; *29 prac Szymona Słupnika*, Galeria Autorska J. Kaji i J. Solińskiego, Bydgoszcz 2007; *Światłoczułość*, Galeria Autorska J. Kaji i J. Solińskiego, Bydgoszcz 2009; *Pokój bez okien*, Prymasowski Wyd. Gaudentinum, Gniezno 2009; *Poemat amerykański*, Prymasowski Wyd. Gaudentinum, Gniezno 2011. Proza: *Epizody*, Kępińskie Tow. Kulturalno-Edukacyjne DROGA, Kępno 2005 (II wyd. zmienione i rozszerzone, 2010). Inne:

rozmowa z G. Herlingiem-Grudzińskim przeprowadzona w 1994 r. w Neapolu i pomieszczona w „Zeszytach Poetyckich” (zob. źródła: internet).

Ant. poet. Wiersze: ant. poezji kontrkulturowej *Droga do Ashramu*, Instytut Wyd. Świadectwo, Bydgoszcz 1998; *Krzycki 2010 - Antologia*, „Zeszyty Poetyckie”, Gniezno 2011; ed. dwujęzyczna, *Free over Blood*, „Zeszyty Poetyckie” i OFF PRESS, Gniezno - Londyn 2011.

Publ. nauk. M.in.: *Prowokacja, czyli o nazwach polskich zespołów rockowych oraz Słowa chore od słów - czyli polscy rockmani o języku*, w: *Język zwierciadłem kultury, czyli nasza codzienna polszczyzna*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1988; wraz z H. Zgólkową i T. Zgólką, *Słownictwo polskich tekstów rockowych (listy frekwencyjne)*, Wyd. UAM, Seria Filologia Polska nr 49, Poznań 1991; *Książka - przeżytek czy przyszłość kultury?*, „Biblioteka”, Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu, Poznań 2004; *Drogi i bezdroża informacji prasowej*, w: *Język, komunikacja, informacja*, t. 2, Sorus, Poznań 2007.

Pr. encykl. *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, pod red. H. Zgólkowej, Wyd. Kurpisz, Poznań 2005 - współautor haseł (t. 37-50).

Publ. w czasop. „Przemiany”, „Głos Załogi”, „Wielkopolskie Zagłębie”, „Wiadomości Wrzesińskie”, „Życie Rawicza”, „Tygodnik Kępiński”, „Rzecz Krotoszyńska”, „Gazeta Kościańska”, „Tydzień Ziemi Śremskiej”, „Nurt”, „Głos Wielkopolski”, „Nowy Nurt”, „Okolice Poetów”, „Akcent”, „Topos”.

Przeds. rad. W 2008 r. PR PiK w Bydgoszczy w ramach cyklu *Spotkania z literaturą* zrealizowało program pt. *Poeta na słupie* poświęcony tomikowi *29 prac Szymona Słupnika*.

Form. lit. Grupa Literacka „Drzewo” zał. w 1977 r. m.in. z K. Kuczkowskim, przekształcona następnie w Gnieźnieńską Grupę Poetycką „Drzewo”, a w 1980 r. w Niezależną Grupę Poetycką „Drzewo”.

Inne przeds. Zapoczątkowanie wraz z K. Kuczkowskim w l. 1978-1984 w Gnieźnie „Piastowskiego Lata Poezji”.

Pasje. Fotografia: teksty o fotografii (także o plastyce) zamieszczane w folderach wyst. fotograficznych (i plastycznych); od 2009 r. w ramach współpracy z WBPiCAK w Poznaniu twórca serii wyd. *Fotografowie Wielkopolski*.

Wyst. fot. Ekspozycje ind.: Kępno, Wągrowiec, Gniezno, Bydgoszcz, Kalisz, Sopot. Także: udział w wyst. zb.

Konkursy. M.in.: Ogólnopolski Konkurs Poetycki „O Laur Przydrożnego Kwiatu”, czł. jury, trzykrotnie przew. - Kępno 2000-2007; VII Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. S. Czernika, czł. jury - Ostrzeszów 2007; konkurs fot. dla dziennikarzy prasy wojewódzkiej i lokalnej Wielkopolska Press Photo 2007, czł. jury - Poznań 2007; Ogólnopolski Konkurs im. A. Krzyckiego, czł. jury, współinicjator konkursu i stały czł. Kapituły Nagrody im. A. Krzyckiego - Gniezno, od 2010; konkurs fot. „Ciemna strona Wrocławia”, czł. jury - Wrocław 2011.

Org. społ. Współzał. i czł. Zarządu Kępińskiego Towarzystwa Edukacyjno-Kulturalnego „Droga”; czł. Rady Programowej Miejskiego Ośrodka Kultury w Gnieźnie; czł. Gnieźnieńskiego Stow. Edukacyjno-Oświatowego; czł. SPP.

Nagr. M.in.: nagr. Kapituły Nagrody Gnieźnianin Roku w kat. wydarzenie artystyczne 2007 r. za zb. wierszy *29 prac Szymona Słupnika* - Gniezno 2007.

Odznac. Medal Młodej Sztuki za reportaże literackie publikowane na łamach miesięcznika „Nurt” przyznany przez red. „Głosu Wielkopolskiego” - Poznań 1988;

Ostroviana. Publ.: wiersze w ant. poet.: *Świadectwo obecności*, MMOW, 1996.

Publ. w czasop.: nota o arkuszu poetyckim P. Berkowskiego *Listy do sąsiada*, „Nurt” nr 5/1989; rozmowa z M. Maciejewską kier. księgarni w ostrowskim KMPiK, „Głos Wielkopolski”, 18 września 1996; *Amerykański desant w Ostrowie*, „Głos Wielkopolski”, 28/29 grudnia 1996 - art.

o podpisaniu przez władze samorządowe Ostrowa Wlkp. *memorandum o partnerstwie i współpracy z Agencją Stanów Zjednoczonych do spraw Rozwoju Międzynarodowego (USAID)*.

Pr. red.: *Świadectwo obecności. Antologia*, MMOW, 1996 - kor.

Spot. aut.: promocja tomiku poetyckiego *Wszędzie, skąd wracałem*, MMOW - 2007.

Spot. lit.: promocja ed. *Świadectwo obecności. Antologia* z udziałem pomieszczonych w niej twórców - 1996.

Prelekcje: „Etyka działań komunikacyjnych, czyli dylematy moralne prowincjonalnego żurnalisty” - wykład w ramach cyklu „Jaskinia filozofów”, PIK - 2001.

Nagr. M.in.: nagr. Kapituły Nagrody Gnieźnianin Roku w kat. wydarzenie artystyczne 2007 r. za zb. wierszy *29 prac Szymona Szupnika* - Gniezno 2007.

Źródła: rel. bezp.; P. Łuszczkiewicz, pośl., *Świadectwo obecności*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1996; E.

Głębińska, *Grupy literackie w Polsce 1945-1989*, wyd. II posz., Warszawa 2000, s. 528, 530-534;

<http://zeszytypoetyckie.pl/krytyka/188-chc-by-niesprawiedliwy-archiwalny-wywiad-krzysztofa-szymoniaka-z-gustawem-herlingiem-grudzinskim> (dostęp: 1.09.2015).

Śliwiński Piotr - ur. 1962 w Ostrowie Wlkp. Historyk literatury, krytyk literacki. W 1981 r. zamieszkał w Poznaniu, od 2006 r. mieszka w Zakrzewie k. Poznania.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1981 - w 1980 r. przygotowany m.in. przez Ł. Huzarewicz laureat X Olimpiady Literatury i Języka Polskiego w Warszawie); filologii polskiej na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu (1986, tyt. pr. magisterskiej *Między wysokim a niskim obiegiem literatury: Gombrowicz, Parnicki, Kisielewski*) - równolegle w l. 1984-1985 studiował na UAM socjologię. W 2000 r. stypendysta Departamentu Stanu (USA) - uczestnik International Writing Program na Uniw. w Iowa City.

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (1994) - st. uzyskany na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM, tyt. pr. doktorskiej *Powieści popularne Tadeusza Dołęgi-Mostowicza jako próba krytyki kultury*; dr hab. (2002) - st. uzyskany na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM, tyt. rozpr. hab. *Przygody z wolnością. Uwagi o poezji współczesnej*;

Tyt. nauk. Prof. nauk humanistycznych (2009).

Probl. bad. Pierwotnie związki międzywojennej prozy popularnej z polityką i kontekstami społecznymi, później literatura współczesna z uwzględnieniem gł. wartości artystyczno-estetycznych. (*Żadna słaba literatura nie może być na dłuższą metę ważna* - P.Ś. w dyskusji *Krytyk żyje krócej niż książka, o której pisze*, „Czas Kultury” nr 3-4/2005).

Z. Od 1985 r. asystent w Zakładzie Teorii Literatury (od 1988 r. Katedra Teorii Literatury), następnie do 2003 r. adiunkt, w l. 2003-2009 prof. nadzw. i od 2009 r. prof. zw. UAM. Także: od 2007 r. kier. Zakładu Poetyki i Krytyki Literackiej IFP UAM. Inne: w l. 1994-2002 w ramach współpracy z niemiecką fundacją Guardini Stiftung *uczestnik międzynarodowych sesji i paneli krytycznoliterackich* (B.T.); w 2006 r. prof. prowadzący (gościnnie) konwersatoria krytycznoliterackie na Uniw. Kilońskim.

Publ. Pr. hist. i kryt.lit.: *Tadeusz Dołęga-Mostowicz*, ser. „Czytani dzisiaj”, Dom Wyd. REBIS, Poznań 1994; z P. Czaplińskim, *Kontrapunkt. Rozmowy o książkach*, Obserwator, Poznań 1999 (z tej ed. dyskurs *Dlaczego klasycy?* zamieszczono w książce „*Kartografowie dziwnych podróży*”. *Wypisy z polskiej krytyki literackiej XX wieku*, pod red. M. Wyki, Universitas, Kraków 2004); *Tadeusz Różewicz*, przeł. U. Bischof, Villa Decius. Arbeitsgrue Literatur Polska 2000, Kraków 2000; z P. Czaplińskim, *Literatura polska 1976-1998. Przewodnik po prozie i poezji*, WL, Kraków 2000; z A. Legeżyńską, *Poezja polska po 1968 roku*, WSiP, Warszawa 2000; *Przygody z wolnością. Uwagi o poezji współczesnej*, Znak, Kraków 2002; *Poetyckie awangardy. Awangarda przedwojenna. Lekcja literatury z Piotrem Śliwińskim*, seria „Lekcja literatury z...”, WL, Kraków

2004; z B. Kaniewską i A. Legeżyńską, *Literatura polska XX wieku*, Wyd. Poznańskie, Poznań 2005; *Świat na brudno. Szkice o poezji i krytyce*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2007. [W przygotowaniu do wyd. w Biurze Literackim we Wrocławiu: zb. *Horror poeticus. Szkice, notatki*].

Także m.in.: *Obozy i wartości. O „Innym świecie” G. Herlinga-Grudzińskiego*, w: *Glosariusz od Młodej Polski do współczesności. Materiały do kształcenia literackiego w szkole średniej*, pod red. T. Patrzalka, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1991; *Wojciech Skalmowski jako Maciej Broński, czyli twarz krytyka*, w: *Opowieść o cynowym raju i kilka innych historii z XX wieku*, red. S. Sterna-Wachowiak, SPP, Poznań 1993; *Retoryka i prześwity nicości*, w: *Powroty Iwaszkiewicza*, pod red. A. Czyżak, J. Galanta, K. Kuczyńskiej-Koschany, „Poznańskie Studia Polonistyczne”, Seria Literacka, Poznań 1999; *Dlaczego Zadura? („Więzień i krotchwila”, „Poematy” Bohdana Zadury)*, w: *Śląski Wawrzyn Literacki 2001*, Biblioteka Śląska, Katowice 2002; *Kwadratura wiersza*, w: *Poezja Tadeusza Micińskiego. Interpretacje*, pod red. A. Czabanowskiej-Wróbel, P. Próchniaka, M. Stali, Księgarnia Akademicka, Kraków 2004; *Liryka po roku 1989. Konteksty i problemy komunikacji. Zarys*, w: *Transformacja w kulturze i literaturze polskiej 1989-2004*, pod red. B. Bakuły, Wyd. - Drukarnia „Bonami”, Poznań 2007; *Liryka (najmłodsza) i komunikacja*, w: *Nowa poezja polska. Twórcy - tematy - motywy*, pod red. T. Cieślaka, K. Pietrych, wyd. UŁ, Łódź 2009.

Pr. encykl. M.in.: *Aktualizacje encyklopedyczne. Suplement do Wielkiej Ilustrowanej Encyklopedii Powszechnej Wydawnictwa „Gutenberga”, t. I, Literatura - Teatr*, pod red. T. Lewandowskiego, Wyd. Kurpisz, Poznań 1996 - współautor.

Publ. w czasop. M.in.: „Obecność” 1987 - pismo wyd. poza cenzurą; „Komentarz” 1988 (ps. Andrzej Markowski); „Wprost” 1990 (ps. Jan Kowalski) - rec. oraz wspólnie m.in. z P. Czaplińskim cykl felietonów *Literatura na nowo obecna*; „Gazeta Wielkopolska” 1992; „Polonistyka” od 1992 - artykuły oraz kilka l. cykliczny *Przegląd prasy i Noty*; „Arkusze” (dod. do „Głosu Wielkopolskiego”) 1992-1997 - m.in. w 1995 r. z P. Czaplińskim cykl felietonów *Książki, zabawki, artykuły papiernicze*; „Res Publica Nowa” 1994; biuletyn „Megaron” 1995-1998 - m.in. wywiady we współpracy z P. Czaplińskim; „Nowe Książki” 1996; „Tygodnik Powszechny” od 1998 - dod. „Książki w Tygodniku” (od 2010 m.in. felietony *Ziemie Niczyje*); „Gazeta Wyborcza” od 2000. Także: „Dziennik”, „Kresy”, „Kurier Czytelniczy”, „Topos”, „Znak”.

M.in.: (rec.) *To nie wymagało wielkiego charakteru - o wywiadach Jacka Trznadla z pisarzami*, „Ob” nr 20/1987; *Inna krytyka?*, „Zn” nr 7, 1998 - o dylematach krytyki w zmienionej (internet, homogenizacja) rzeczywistości kulturowej; *Kunst, kicz i poezja współczesna*, „T” nr 1/3, 2003; *Sprawiedliwi w Sodomie?*, „TP” nr 2/2006 (cykl *Spory-polemiki: literatura czy literaturka?*) - o kondycji polskiej literatury; *Czas wrócić do Miłosza*, „Dz”, 10 lipca 2007 (wypowiedź w ankiecie *Przecenieni i niedocenieni*) - m.in. o autorze *Traktatu o poezji*, którego dzieło utkwilo w depersonalizującym podziwieniu, lub - już zupełnie głupim - zagniewaniu na podziw.

Pr. red. M.in.: *Czytanie Herberta*, Zakład Poetyki Historycznej UAM, WiS, Poznań 1995 - red. wraz z P. Czaplińskim i E. Wiegandt; (materiały pokonferencyjne) *Nuda w kulturze*, Dom Wyd. REBIS, Poznań 1999 - red. wraz z P. Czaplińskim; *Od Carrolla do Norwida*, oprac. J. Borowczyk, Z Przychodniak, „Poznańskie Studia Polonistyczne”, Poznań 2003 - red.; *Poetyckie awangardy. Awangarda przedwojenna. Lekcja literatury z Piotrem Śliwińskim*, WL, Kraków 2004 - wstęp, wybór; (materiały pokonferencyjne) *Normalność i konflikty. Rozważania o literaturze i życiu literackim w nowych czasach*, „Poznańskie Studia Polonistyczne”, Poznań 2006 - red. wraz z P. Czaplińskim; *Miłobędzka wielokrotnie*, WBPiCAK, Poznań 2008 - red.; *Słowa? Tchnienia? O poezji Ryszarda Krynickiego*, WBPiCAK, Poznań 2009 - red.; *Wiersze na*

głos. Szkice o twórczości Andrzeja Sosnowskiego, WBPiCAK, Poznań 2010 - red.; *Wyrazy życia. Szkice o poezji Piotra Sommera*, WBPiCAK, Poznań 2010 - red.; *Mistrz światła. Szkice o twórczości Marcina Świetlickiego*, WBPiCAK, Poznań 2011 - red.; *Nowe dwudziestolecie. Szkice o wartościach i poetykach prozy i poezji lat 1989-2009*, WBPiCAK, Poznań 2011 - red.; *Poznań Poetów (1989-2010)*, WBPiCAK, Poznań 2011 - red.

Zesp. red. M.in.: miesięcznik „Polonistyka” - od 1995 r. czł., od 1996 r. red. nacz., od 2003 r. czł. Komitetu Redakcyjnego; pismo kulturalno-literackie studentów UAM „Pro-Arte” - w l. 1996-2006 opiekun naukowy; „Poznańskie Studia Polonistyczne. „Seria Literacka” - w l. 2001-2009 red.

Przekł. Tłum. tekstów Ś. na język angielski, francuski, czeski, hiszpański, niemiecki, szwedzki i ukraiński.

Przeds. telew. Udział m.in. w „Telewizyjnych Wiadomościach Literackich” TVP.

Przeds. rad. Udział m.in. w literackich audycjach Programu II PR oraz Radia Merkury w Poznaniu.

Inne przeds. M.in.: od I ed. w 2003 r. kurator organizowanego przez Centrum Kultury Zamek w Poznaniu międzynarodowego festiwalu „Poznań Poetów”; w 2005 r. twórca z P. Czaplińskim w IFP UAM specjalności krytycznoliterackiej; w l. 2008-2009 inicjator i kurator „Wyspy Literatury” (cyklu zajęć na UAM prowadzonych przez zapraszanych twórców). Także: uczestnik ogólnopolskich projektów badawczych „Polskie dziedzictwo kulturalne w zjednoczonej Europie” i „Humanizm. Idee, nurty i paradygmaty humanistyczne w kulturze polskiej”; szef rady programowej Centrum Kultury Zamek w Poznaniu.

Konkursy. Przew. Kapituły Nagrody Literackiej Gdynia - od 2006 (od I ed.); czł. Kapituły Wrocławskiej Nagrody Poetyckiej SILESIUS - od 2008; czł. Kapituły Medalu Młodej Sztuki. Także czł. jury konkursów: im. J. Biereżina w Łodzi, im. K. Janickiego w Poznaniu, Polskiego Tow. Wydawców Książek, Poznańskiego Przeglądu Nowości Wydawniczych.

Odznac. Medal Młodej Sztuki przyznany przez red. „Głosu Wielkopolskiego” - Poznań 1994; Medal Solidarności Walczącej przyznany przez prezydenta miasta Poznania - Poznań 2008.

Nagr. M.in.: Nagroda im. Milczewskiego-Bruno - Grudziądz 1999; nominacja do Nagrody im. J. Długosza - Kraków 1999; nominacja do Paszportu „Polityki” - Warszawa 2002; Nagroda im. K. Wyki - Kraków 2008 (w ogłoszonej laudacji M. Stala uznał „Przygody z wolnością” oraz „Świat na brudno” za książki wybitne, podnoszące poziom mówienia o najnowszej poezji i krytyce na poziom rzadko spotykany); Nagroda im. J. Łukaszczyka w konkursie na najlepszą książkę o Poznaniu za ed. *Poznań Poetów (1989-2010)* - Poznań 2011.

Ostroviana. Publ.: *Herbert mimo wszystko (zapiski na marginesie rozczarowania i powracającego zachwyty)*, w: *Potęga smaku w czasach niesmaku. Studia i szkice o twórczości Zbigniewa Herberta*, red. T. Gruchot, A. Kiełb-Szawuła, OCK, Ostrów Wlkp. 2008.

Publ. w czasop.: „Nowy Impuls” (m.in.: od lipca do grudnia 2002 felietony w rubryce „kunszt & kicz”; w l. 2003-2006 comiesięczne wypisy z pism krytycznych w rubryce „Piotr Śliwiński o...”; w nrze 8/2004 głos *Życiocyta* do zamieszczonych wierszy R. Michny).

Om.: *Literatura polska 1976-1998* - odnotowanie przez Ś. twórczości R. Bąka, P. Berkowskiego, W. Gawłowskiego; *Poezja polska po 1968 roku* - odnotowanie twórczości P. Berkowskiego, W. Gawłowskiego; *Przygody z wolnością* - odnotowanie twórczości R. Bąka; R. Michno, *Wiersze*, red. L. Wawrzyniak, seria „Prezentacje Literackie <Nowego Impulsu>”, BP, 2004 - słowo o enigmatycznej poetyce ostrowskiego twórcy; *Świat na brudno*, 2007 - uwagi o poezji R. Bąka, rozdz. Michno; *Poznań Poetów (1989-2010)* - odnotowanie twórczości R. Bąka, P. Berkowskiego.

Om. w czasop.: *Z zewnątrz do wewnątrz*, „Arkusz” nr 20/1993 - rec. poetyckiego tomiku W. Gawłowskiego *Prowincja zimowego zmięzchu*, 1993 (konstatacja szansy, jaką daje poecie pozostawanie na obrzeżach wielkiego świata, w tym świata wielkich środowisk literackich); *Walka o treść*, „Res Publica Nowa” nr 4/2006 - o poezji W. Gawłowskiego w rec. ed. T. Dąbrowskiego *Poza słowa. Antologia wierszy 1976-2006*, Gdańsk 2006; 8 arkusz. *W okularach trzech panów*, „Odra” nr 11/2004 - o wierszach R. Michny, które „piszą się” na marginesach lektur, brzmią niby przypadkowy rym, w niektórych razach podkreślają własną manieryczność, mowną niezgrabność, dziecięcą kapryśność.

Zesp. red.: „Nowy Impuls” - w l. 2002-2006 współprac.

Spot. aut.: w związku z uhonorowaniem Ś. Ostrowskim Wawrzynem Literackim za wspieranie ostrowskiego środowiska literackiego, BP - 2010.

Spot. lit.: udział w Wieczorze Literackim „Nowego Impulsu” podczas festiwalu „Wszystko jest poezją” wraz z red. pisma J. Galantem, W. Gawłowskim, T. Gruchotem, L. Wawrzyniakiem oraz współpracownikami: K. Maliszewskim i A. Wiedemannem, BP - 2003 (to wówczas L.W. pomógł mu przywrócić - jak to określił [Ś.] - pewną normalność w stosunkach z Ostrowem, (ula).

Prow. spot. aut. pod egidą Klubu Literackiego „Nowego Impulsu”: z okazji promocji *Wierszy R. Michny*, BP - 2004; z T. Dąbrowskim, BP - 2007; z okazji 30. rocznicy debiutu poetyckiego z W. Gawłowskim, BP - 2007; z E. Tkaczyszynem-Dyckim, BP - 2008.

Spot. nauk.: sesja poświęcona twórczości Z. Herberta, OCK, przew. - 2008.

Konkursy: Turniej Jednego Wiersza, PIK, przew. jury (w jury także T. Gruchot, K. Maliszewski, A. Wiedemann) - 2003.

O Ś.: W. Banach, *Ostrów pod znakiem Pegaza*, Poznań-Ostrów Wielkopolski 2005; W. Banach, *Ostrów Literacki*, w: *Ostrów Wielkopolski. Ilustrowane dzieje miasta*, Ostrów Wielkopolski 2009.

Org. społ.: w l. licealnych czł. MTPN w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; pismo Komitetu Głównego Olimpiady Literatury i Języka Polskiego z dn. 27.04.1980 r. do dyrekcji I LO w Ostrowie Wlkp. z gratulacjami m.in. dla Ł. Huzarewicz za przygotowanie Ś. do ww. olimpiady; (ula), *Poetycki impuls*, „Kurier Ostrowski” 20 października 2003; W. Banach, *Ostrów pod znakiem*, s. 85, 99, 147, 220; tenże: *Ostrów Wielkopolski. Ilustrowane...*, s. 300-301; (hol., lw), *Profesorowie z Ostrowa*, „Gazeta Ostrowska” nr 1, 6 stycznia 2010; *Poznań Poetów (1989-2010)*, Poznań 2011, s. 5, 212, 214; [B. Tyszkiewicz] http://www.ppibl.ibl.waw.pl/mediawiki/index.php?title=Piotr_ŚLIWIŃSKI (dostęp: 20.02.2019).

Świątek Irena Inka Maria - ur. 1949 w Ostrowie Wlkp. Dziennikarka, redaktorka. Mieszka we Wrocławiu.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1967); Studium Kulturalno-Oświatowego i Bibliotekarskiego we Wrocławiu (1971); pedagogiki kultury na UAM w Poznaniu (1978).

Z. M.in.: w l. 1972-1975 kier. Powiatowej Poradni Pracy Kulturalno-Oświatowej w Ostrowie Wlkp.; w l. 1977-1980 wicedyr. WDK w Kaliszu; w l. 1980-1983 sekr. red. miesięcznika społeczno-kulturalnego „Południowa Wielkopolska”; w l. 1983-2002 red. ds. wydawnictw w WDK i w CKiS w Kaliszu.

Publ. w czasop. „Południowa Wielkopolska”. M.in.: *Pracownik kultury - kto to jest?*, „PW” nr 5/1980 - o formalnym i merytorycznym przygotowaniu pracowników zatrudnionych w kaliskich instytucjach kulturalnych; *...wciąż jeszcze na peryferiach*, „PW” nr 7/1980 - polemika z artykułem R. Bienieckiego *Czy Kalisz jest ośrodkiem kultury*; *Okolice literatury*, „PW” nr 5/1981 - o Klubie Młodych Pisarzy działającym przy WDK w Kaliszu (artykuł w ramach

sześcioodcinkowego cyklu *W kręgu amatorskiego ruchu artystycznego*); *Krotoszyniada*, „PW” nr 1/1982 - o Osobnej Grupie Poetyckiej „Poboki” w Krotoszynie.

Pr. red. i ed. Inicjatorka, red. i autorka oprac. graf. wydanych nakł. WDK w Kaliszu w l. 1984-1989 dziesięciu arkuszy poetyckich: U. Zybury *Aforyzmy*, 1984; E. Marcinkowskiej-Bielewicz *Krzywe wieże*, 1984; M. Brymory *Miasto średniej wielkości*, 1984; W. Gawłowskiego *Przypisy do przepowiedni*, 1985; J. Gzowskiej *Szukałam źródła*, 1985; W. Banacha *Apokryfy*, 1985; A. Grzelaka *Za drugą ścianą*, 1986; P. Łuszczkiewicz *Siedemnaście wierszy*, 1986; K. Martyny *Cmentarz moich wierszy*, 1989; W. Jędrzejczaka *Brak apetytu na czereśnie*, 1989. R. Bieniecki: *Na uwagę zasługuje szata graficzna arkuszy, zróżnicowana, oryginalna, nieczęsto spotykana nawet w wydawnictwach profesjonalnych. Zasługa to Ireny Świętek, która nie tylko była duchem sprawczym całego zamierzenia, lecz każdą pozycję przygotowywała do druku.* Autorka (wraz z A.A. Krenz) oprac. graf. dwóch tomików zb. wyd. przez Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” Wielkopolska Południowa: *Poeta pamięta. Pokłosie I Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego*, Kalisz 1999; *Poeta pamięta. Pokłosie II Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego*, Kalisz 1999. Inne oprac.: G. Przybylska, *Dworek Marii Dąbrowskiej w Rusowie*, MOZK, Kalisz 1984.

Inne przeds. M.in.: w l. 1977-1980 organizatorka pod patronatem WDK w Kaliszu dorocznej Biesiady Literackiej Ziemi Kaliskiej.

Pasje. Poezja - w domowej szufladzie przechowuje zbiory swoich wierszy.

Ostroviana. Pr. red.: „Ostrowskie Litteraria” - w 1989 r. red. i oprac. graf. dwóch ed. jednodniówki autorstwa W. Banacha; „Orędownik Ostrowski” - w 1989 r. kons. i oprac. graf.; informatory programowe „Festiwalu <Chopin w barwach jesieni>” - w l. 1989-1993 - red., oprac. graf.

Źródła: rel. bezp.; R. Bieniecki, *Ruch młodoliteracki w Kaliszu*, „Rocznik Kaliski”, t. XX, Poznań 1987.

Trachimowicz Marian - ur. w 1924 w Grodnie, zm. w 2010 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, żołnierz WP. W l. 1945-1947 mieszkał w Gliwicach, następnie we Wrocławiu, od 1950 r. w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: LO dla Dorosłych w Gliwicach (1947); WSE we Wrocławiu I st. (1950); zarazem Studium Pedagogicznego przy WSE we Wrocławiu (1950); WSE we Wrocławiu II st. (1957 - studia magisterskie). W l. 70. ukończył studia podyplomowe w Instytucie Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych w Krakowie. Ukończył również m.in.: w 1951 r. kurs rachunkowości dla szkół administracyjno-handlowych w Gliwicach; w 1960 r. kurs jęz. rosyjskiego dla naucz. szkół zawodowych w Cieszynie; w 1961 r. kurs dla naucz. księgowości w Poznaniu; w 1962 r. kurs filmowy ZNP w Gdyni; w 1971 r. Centralny Kurs Foto-Filmowy w Łodzi.

W cz. II w. św. Od sierpnia 1944 r. żołnierz 6. batalionu zapasowego w Dojlidach pod Białymstokiem, od października tegoż r. cekaemista 9. pp 3. DP 1. Amii WP. Uczestnik walk o Warszawę (m.in. forsował Wisłę, idąc na pomoc powstańcom), Wał Pomorski i Kołobrzeg - dwukrotnie ciężko ranny.

Po wojnie. Po demobilizacji w 1947 r. m.in.: w l. 1949-1950 st. księgowy w Spółdz. Inwalidów „Przyszłość” we Wrocławiu; w l. 1950-1954 naucz. przedmiotów ekonomicznych w Liceum Administracyjno-Handlowym i TE w Krotoszynie; w l. 1954-1961 naucz. przedmiotów ekonomicznych w Zas. Szk. Zaw. w Ostrowie Wlkp.; także w l. 1954-1961 naucz. jęz. rosyjskiego i historii w TR w Przygodzicach; w l. 1961-1982 naucz. przedmiotów ekonomicznych w LE, a następnie w ZSE w Ostrowie Wlkp.; od 1975 r. wizytator metodyk przedmiotów ekonomicznych i praktycznej nauki zawodu Kuratorium Oświaty i Wychowania w Kaliszu. W 1980 r. mianowany do st. plut.

Publ. *Fraszki, aforyzmy, wiersze*, nakł. wł., Ostrów Wlkp. 2003; *Wojenne wspomnienia młodego kresowiaka*, UM w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. 2006. Także wiersze w ed. zb.: *Szuflada*, PIK, Ostrów Wlkp. 2003.

Ant. poet. Wiersz: ... (*od lat już wielu*), w: W. Banach (oprac.), *Spokojne, ciche miasto szare*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1992.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, „Południowa Wielkopolska”, „Rocznik Kaliski”. M.in.: *Z amatorskiej sceny*, „GO” nr 28/1961- o prezentowanej w DKK sztuce K. Gruszczyńskiego *Klucze od przepaści* w reż. M. Grześczyka; *Ostrowski Klub Nauczyciela*, „RK”, t. XIX, 1986 - o kulturalnej działalności Klubu Nauczyciela; *Początki ostrowskiej konspiracji*, „GO” nr 16, 19 kwietnia i nr 17, 26 kwietnia 1992 - o pierwszych zorganizowanych formach oporu w Ostrowie Wlkp. w czasie II w. św. Także: *Przerwa w podróży... Walcz*, „PW” nr 3/1981, *Wigilia*, „PW” nr 11/1981, *Spotkanie po 37 latach*, „PW” nr 6/1982 - cykl wspomnień, m.in. o pobycie w Västeras w Szwecji u swego dawnego dowódcy, którego rannego w 1945 r. wyniósł z pola walki; *Fraszki*, „PW” nr 4/1982.

Przeds. kab. Teksty (wraz z M. Grześczykiem) do kabaretu działającego przy KMS w ODK.

Prelekcje. M.in.: „Wielka Gra”, TWP - Grabów nad Prosną 1977.

Om. W. Banach, *Ostrów pod znakiem pegaza*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2005.

Zesp. lit. Inicjator i przew. sekcji literackiej działającej w l. 1978-1996 r. przy Klubie Nauczyciela w Ostrowie Wlkp. (wśród czł. m.in.: J. M. Baczowa, Z. Ciećkiewicz, J. Jachimek, W. Barańczak).

Spot. aut. W ramach Dni Książki Społeczno-Politycznej z T. i pisarzem J. Korczakiem, KMPiK - Ostrów Wlkp. 1974.

Przeds. telew. W 1970 r. w TVP udział w programie dla dzieci i młodzieży pt. „Ekran z Bratkiem”.

O T. w lit. J. Korczak, *Klucz do Berlina*, Warszawa 1970; J. Korczak, *Wysoki krzyż*, Poznań 1974; J. Przymanowski, *Ścisłe jawne*, Warszawa 1974; A. Sroga, *Na drodze stał Kołobrzeg*, Warszawa 1980.

Org. społ. M.in.: czł. ZHP do 1939 r.; czł. od 1946 r. Zarządu Koła Miejskiego Związku Inwalidów Wojennych; skarbnik od 1950 r. Zarządu Koła Miejskiego ZNP; czł. od 1960 r. PTE; czł. od 1965 r. Stow. Księgowych w Polsce; czł. od 1966 r. Zarządu Koła Miejskiego ZBoWiD.

Nagr. Konkurs PR z okazji X-lecia Polski Ludowej na recenzję z przeczytanej książki, II nagr. za tekst o książce G. Morcinka *Wyrąbany chodnik* - Warszawa 1955; Wielkopolski Konkurs Czytelniczy TVP, *Literatura rosyjska i radziecka*, I m. wspólnie z czytelnikiem ze Słupcy - Poznań 1967; teleturniej „Wielka Gra” TVP, główna wygrana w temacie *Ludowe Wojsko Polskie* - Warszawa 1976.

Odnaczn. M.in.: Medal „Zasłużony na polu chwały”, Odznaka Grunwaldzka, Medal „Za Warszawę”, Medal Zwycięstwa i Wolności, Medal „Za udział w walkach o Berlin”, Krzyż Walecznych, także radzieckie odznaczenia wojskowe. Inne: Order Uśmiechu, 1985.

Źródła: rel. córki Aliny Zuchanek; R. Jastrzębski, *Wizerunki... Marian Trachimowicz*, „Południowa Wielkopolska” nr 2/1968; J. Korczak, *Klucz do Berlina*, wyd. III popraw. i uzupełn., MON, Warszawa 1970, s. 303-320, 539-520; tenże, *Wysoki krzyż*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1974, s. 165; J. Przymanowski, *Ścisłe jawne. Tradycje, historie, ludzie*, Wyd. MON, Warszawa 1974, s. 403, 404; A. Sroga, *Na drodze stał Kołobrzeg*, Wyd. MON, Warszawa 1980, s. 263-265, 737-738; M. Trachimowicz, *Ostrowski Klub Nauczyciela*, „Rocznik Kaliski”, t. XIX, 1986; W. Banach (oprac.), *Spokojne, ciche miasto szare*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1992, s. 62; *Pół wieku Szkoły Rolniczej w Przygodzicach 1947-1997*, red. W. Sapieja-Nowicka, Przygodzice 1997, s. 165; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, 2005, s. 79, 261; R. Weiss, *Życie wygrane na loterii*, „Gazeta Ostrowska” nr 1, 4 stycznia 2006; A. Kubicki, K. Kubicki,

Fakty..., s. 84; arch. ZSE; rel. Urszuli Godyli - bibliotekarki BPMiG Grabów nad Prosną; rel. B. Woś o sekcji literackiej Klubu Nauczyciela.

Urbanowicz Mieczysław - ur. w 1906 r. we Wrześni, zm. w 1964 r. w Poznaniu. Redaktor, działacz polityczny.

W l. międzyw. M.in.: w l. 1938-1939 red. prowadzący „Głosu Leszczyńskiego”.

W cz. II w. św. W Ostrowie Wlkp.: fikcyjnie prac. w firmie Kotego, a faktycznie - wg odnotowanej przez E. Serwańskiego relacji U. - w konspiracji red. pisma „Armia Krajowa” (pismo redagował początkowo w mieszkaniu swojej matki Zofii przy ul. Szpitalnej 8) i biuletynu informacyjnego- radiowego, także kolporter z żoną Ludwiką (ur. 1907, zm. 1995) m.in. wyd. przez H. Bigosia pisma „Orzeł Biały”; w dn. 23-29 stycznia 1945 r. współinicjator powołania w mieście Komitetu Obywatelskiego, zarazem inicjator i czł. Tymczasowego Komitetu Miasta Ostrowa i Powiatu oraz powołanego przez to ciało Komitetu Wykonawczego, w którym wszedł także do komisji redakcyjnej - autor odezwy do ostrowian opublikowanej 23 stycznia w dniu wyzwolenia miasta od niemieckiego okupanta, a podpisanej przez ww. Tymczasowy Komitet.

Po wojnie. Od nru 1/1945 (w st. red. od nru 27/1947) do nru 125/1948 pierwszy red. ukazującego się do 1949 r. „Głosu Ostrowskiego”.

Publ. *Dzieje miasta Ostrowa Wlkp. oraz informator gospodarczy*, wyd. „Głos Ostrowski” (tłoczono w drukarni J. Dwornik P.Z.P.), Ostrów Wlkp. 1947 - oprac. red. (*broszurę poświęconą dziejom miasta ogłosił anonimowo w 1947 r. Mieczysław Urbanowicz, K.S.*) w części historycznej oparte na wyd. w 1914 r. publ. niemieckiego burmistrza Ostrowa M. Besserta *Aus der Vergangenheit der Stadt Ostrowo*, który z kolei w znacznej mierze korzystał z wcześniejszych ustaleń zawartych w nieopublikowanej pracy historyka A. Warschauera. Także: wiersz *Prawa przemiany* zamieszczony w kalendarzu na 1946 r.; posł. do jednodniówki *100 lat Gimnazjum Męskiego w Ostrowie*, Ostrów Wlkp. 1946.

Publ. w czasop. M.in. „Głos Leszczyński”, „Głos Ostrowski”. M.in.: *Jeszcze o „volksdeutschach”*, „GŁO” nr 12/1945 - o ostrowskich volksdeutschach, z zastrzeżeniem, że są wśród nich tacy, którzy stali się nimi na rozkaz organizacji podziemnych, są tacy, którzy całym swym postępowaniem zadokumentowali swoją polską odrębność narodową. Są to ci, którzy nigdy nie należeli do żadnych organizacji hitlerowskich, nie nosili odznak, nie wywieszali flag i nie germanizowali atmosfery życia rodzinnego, obracając się wyłącznie w towarzystwie Polaków; *Przed sześciu laty*, „GŁO” nr 13/1945 - artykuł z okazji 6. rocznicy wybuchu II wojny światowej; *Jak to było 23-go stycznia*, „GŁO” nr 3/1946 (przedruk w „GO” nr 6, 12 lutego 1995) - o udziale ostrowian w oswobodzeniu miasta od niemieckiego najeźdźcy.

Zesp. art. Czł. powołanego 9 lutego 1945 r. zesp. Teatru Ludowego przemianowanego w 1946 r. na KMS w Ostrowie Wlkp.

Org. polit. Po II w. św., w l. 40., czł., następnie prez. Komitetu Powiatowego SD w Ostrowie Wlkp.

Organy przedst. Od czerwca 1945 r. (do cz. powołania w czerwcu 1950 r. nowej rady) radny MRN w Ostrowie Wlkp. - czł. Komisji ds. odszkodowań wojennych, a w l. 1946-1949 czł. PMRN.

Źródła: AP w Poznaniu - zespół USC Września (tu: Mieczysław Urbanowicz ur. się 15 grudnia 1906 r we Wrześni z ojca Stanisława i matki Zofii z Likowskich - informacja biura usług genealogicznych ORIGO Joanna Lubierska w Poznaniu, 27 maja 2018); rel. mejłowa Damiana Szymczaka w dn. 12 maja 2018, historyka, regionalisty, dziennikarza, czł. Rady Historycznej Miasta Leszna - *Część egzemplarzy „Głosu Leszczyńskiego” urywa się w roku 1928. Później jest przerwa do stycznia 1938 i już od początku stycznia jest [M.U.] jako redaktor odpowiedzialny*; „Głos Leszczyński” nr 200 z 1 września 1939 r. (na str. tyt.:

Redaktor: M. Urbanowicz); K. Szymański, *Czasy dawnej Polski*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 11; S. Nawrocki, *Wstęp*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 8; tamże, E. Serwański, *W latach okupacji niemieckiej*, s. 343; tenże, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 219, 244, 249-251; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 11; J. Pietrzak, *Odbudowa samorządu i jego upadek, w latach 1945-1950, na przykładzie Ostrowa Wielkopolskiego. Studium przemocy wobec społeczeństwa obywatelskiego*, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego” nr 3-4, 2008/2009. Także publ. „Głosu Ostrowskiego”: (tnp.), *Z ostatniego posiedzenia Miejskiej Rady Narodowej* - nr 1/1945; (cz.), *Wiec Stronnictwa Demokratycznego w Ostrowie* - nr 4/1945; (tnp.), *Z posiedzenia Miejskiej Rady Narodowej* - nr 8/1946; (tnp.), *Z życia Stronnictwa Demokratycznego* - nr 93/1947.

Wardawy Jarosław - ur. w 1964 r. w Ornecie. Dziennikarz, animator kultury. Od 1990 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Wydz. Wychowania Fizycznego, kierunek: trenerski, spec: piłka ręczna, AWF w Poznaniu (1988).

Z. Zesp. red.: w Poznaniu - w l. 1988-1989 Rozgłośnia Polskiego Radia, w l. 1992-1993 tygodnik „Poznaniak” oraz „Dziennik Poznański”, w l. 1992-1998 radio RMI FM, od 2003 r. Radio Merkury. W Ostrowie Wlkp. - w 1996 r. czł. red., w l. 1997-2000 (okresowo) oraz w l. 2001-2004 red. nac. „Kurier Ostrowski”; od 2004 r. red. nac. „Gazety Ostrowskiej”.

Publ. *Big Cyc na barykadzie rokdrola*, Strefa Kultury, Ostrow Wlkp. 2009 - wywiad-rzeka z członkami zesp. Big Cyc; *Moim zdaniem*, Strefa Kultury, Ostrow Wlkp. 2011 - wybór felietonów z l. 2000-2010.

Publ. w czasop. „Kurier Ostrowski”, „Gazeta Ostrowska”. M.in.: *Księża ziemia*, „KO” nr 1, 21 kwietnia 1996 - o problemach związanych ze zwrotem gruntów zabranych w Ostrowie Wlkp. Kościołowi rzymskokatolickiemu przez państwo na mocy ustawy z 1950 r.; *Odchudzili nam powiat*, „KO” nr 2, 5 maja 2000 - o odłączeniu od powiatu ostrowskiego Dobrzeca, Sulisławic i Sulisławic Kolonii; *Kto kupi „Wagon”*, „KO” nr 2, 16 stycznia 2004 - o planowanych przetargach dotyczących postawionej w stan upadłości Fabryki „Wagon”, największego w Ostrowie Wlkp. zakładu; *Nowy duch w „Komedzie”*, „GO” nr 49, 7 grudnia 2005 - o repertuarowych planach nowych administratorów kina Komeda zarządzanego przez spółkę PIK „Centrum Ostrow”; (jw), *Wyborcze zgrzyty*, „GO” nr 41, 10 października 2007 - o spotkaniu przedwyborczym w grodzie nad Prosną z kandydatem PO do sejmu R. Grupińskim deklarującym wsparcie dla kaliskiego żużla, którego w Kaliszu nie ma; *Świętowanie na raty*, „GO” nr 46, 18 listopada 2009 - o uroczystej Sesji RM Ostrowa Wlkp. zwieńczonej przyznaniem H. Kuberze tytułu Honorowego Obywatela Miasta; *115 lat tradycji tytułu „Gazeta Ostrowska”*, „GO” nr 34, 25 sierpnia 2010 - o historii i współczesności najstarszego ostrowskiego pisma; *Powiatowa zmiana warty*, „GO” nr 50, 15 grudnia 2010 - o I Sesji Rady Powiatu Ostrowskiego, na której na przew. Rady wybrano A. Leraczyka, a na stanowisko starosty P. Rajskiego; *Przymusowa emerytura proboszcza*, „GO” nr 16, 20 kwietnia 2011 - o wymuszonej przez biskupa kaliskiej diecezji emeryturze raz już (w 2001 r.) odwołanego z parafii w Raszkowie księdza B. Nowaka. Także felietony: w „KO” pod pseudonimem „Mars”, w „GO” pod własnym nazwiskiem.

Przeds. muz. Pomysłodawca i organizator powstałego w 2001 r. Festiwalu Reggae na Piaskach.

Konkursy. Plebiscyt Ostrowianin Roku - od 2002 r. zca przew., od 2007 r. przew. kapituły; „Stacja Ostrow Wielkopolski - wysiadać!”, konkurs z okazji 600-lecia Miasta Ostrowa Wlkp., PIK, czł. jury (wraz z W. Banachem, T. Burkietowicz, A. Kiełb-Szawułą) - Ostrow Wlkp. 2003.

Org. społ. Inicjator i prez. zał. w 2007 r. Stow. „Strefa Kultury”, które od 2009 r. prowadzi Ognisko Muzyczne przy ZSM im. K. Komedy-Trzcńskiego w Ostrowie Wlkp.

Nagr. M.in.: Nagroda Wojewody Wielkopolskiego za cykl artykułów publicystycznych - Poznań 2004.

Źródła: rel. bezp.; stopki red. „KO” i „GO”.

Wat Aleksander (wł. nazwisko: Chwat) - ur. w 1900 r. w Warszawie, w 1967 r. w Antony we Francji popełnił samobójstwo. Poeta, prozaik, eseista.

W. Absolwent: Gimnazjum Rocha Kowalskiego w Warszawie (1918). Do 1926 r. studiował filozofię na UW.

W l. międzyw. M.in.: w l. 1921-1925 red. czasop. „Nowa Sztuka” i „Almanach Nowej Sztuki”; w l. 1929-1931 współred. „Miesięcznika Literackiego” (nieoficjalnego organu Komunistycznej Partii Polski - po zamknięciu pisma przez władze trzy miesiące spędził w więzieniu).

W cz. II w. św. Po ucieczce przed Niemcami do Lwowa czł. red. zał. przez radzieckich okupantów propagandowego polskojęzycznego dziennika „Czerwony Sztandar”, także czł. Komitetu Organizacyjnego Pisarzy Lwowskich. W l. 1940-1941 więzień NKWD - *w tym okresie zbliżył się duchowo do chrześcijaństwa* (A.Sz.). Po zwolnieniu w 1941 r. i wyjściu w 1942 r. Armii Polskiej z ZSRR przedstawiciel polskiego rządu emigracyjnego w Alma Acie w Kazachstanie. Od 1943 r. z nakazu władz radzieckich mieszkaniec Ili, gdzie - po trzymiesięcznym więzieniu w Alma Acie za odmowę przyjęcia radzieckiego paszportu - pracował m.in. jako naucz. w polskiej szkole.

Po wojnie. Po powrocie w 1946 r. do Polski m.in. w l. 1946-1948 red. nacz. Państwowego Instytutu Wydawniczego, w l. 1947-1949 współred. tygodnika „Odrodzenie” - po kontestacji proklamowanego w 1949 r. na Zjeździe Pisarzy Polskich w Szczecinie realizmu socjalistycznego objęty zakazem druku. W 1953 r., po zapadnięciu na nieuleczalną chorobę, otrzymał subwencję rządu polskiego i leczył się w Szwecji, potem m.in. we Francji (w 1961 r. jakiś cz. mieszkał w Maisons Laffitte pod Paryżem w siedzibie red. „Kultury”) i Włoszech. Od 1963 r. emigrant - w l. 1963-1964 publikował w paryskiej „Kulturze”, w 1964 r. w londyńskich „Wiadomościach, występował w Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa. Stypendysta: w 1959 r. Fundacji Forda, na pocz. l. 60. New Land Foundation, w l. 1963-1965 Research Fellow w Center for Slavic and East European Studies w University of California w Berkeley.

Char. twórca. *Polskim futuryzmem dostatecznie zajmują się historycy literatury i świadectwo Wata będzie dla nich szczególnie cenne. Nie umniejszając jednak znaczenia pierwszej w Polsce rewolty przeciwko ładowi składni, zamrożenie Wata w jego fazie młodzieżowej, tzw. futuryzmu czy, jak wolał, dadaizmu, byłoby niesprawiedliwe, a na to się zanosilo.(...) Prawdziwa poezja Wata powstała w chorobie i starości, jest ona medytacją człowieka pobitego o życiu, czasie i śmierci. Zarazem trudno nie zauważyć, że „futurysta” z r. 1919 jest w niej ciągle obecny i niejako przygotowywał się, żeby tak właśnie, na wyższym szczeblu wiedzy, wystąpić. Stąd też ta mieszanina cyrkowej błazenady, notowanych na gorąco snów o własnym życiu i o historii, sarkastycznych okrzyków, filozoficznych sentencji, wszystko co sprawia, że Wata nie należy łączyć z jakąkolwiek estetyzującą awangardą.* C. Miłosz.

Form. lit. Wraz z A. Sternem w 1918 r. współzał. grupy futurystów w Warszawie - obaj poeci w 1920 r. ogłosili manifest *Prymitywiści do narodów świata i do Polski*.

Publ. Poezje: m.in. *Wiersze*, Wyd. Literackie, Kraków 1957 - nagr. „Nowej Kultury”; *Wiersze Śródziemnomorskie*, PIW, Warszawa 1962; *Ciemne świcidło*, Libella, Paryż 1968 (wyd. pośmiertne). Proza poetycka: *JA z jednej strony i JA z drugiej strony mego mopsożelaznego piecyka*, B. Skra-Kamińska, Warszawa 1920. Opow.: *Bezrobotny Lucyfer*, F. Hoesick, Warszawa 1927. Pisma: *Pisma zebrane*, Polonia Book Fund, Londyn (*Świat na haku i pod kluczem*, 1985; *Dziennik bez samogłosek*, 1986; *Ucieczka Lotha*, 1989). Rozmowy: *Mój wiek. Pamiętnik*

mówiony, Polonia Book Fund, Londyn 1977 - zapis rozmów przeprowadzonych z W. ok. 1966 r. przez C. Miłosza w Berkeley, następnie w Paryżu.

Org. społ.: M.in.: od 1924 r. i po II w. św. czł. ZZLP; od 1930 r. i w l. 1947-1963 czł. Zarządu Polskiego PEN Clubu.

Ostroviana. Sł. wojsk.: w 1920 r. w cz. wojny polsko-bolszewickiej ochotniczo żołnierz trzeciej kompanii 21. pp - wraz ze swoją kompanią m.in. stacjonował w Ostrowie Wlkp.

O W.: *W Ostrowie również spotkałem znanego mi już przedtem z Warszawy Aleksandra Wata, który służył w kompanii karabinów maszynowych i z którym spędzaliśmy teraz długie godziny na rozmowie o literaturze.* (J. Iwaszkiewicz, *Książka moich wspomnień*).

Łaziliśmy wczoraj całe popołudnie po Ostrowie z Chwatem - neofuturem, który tu jest w kom. kar. maszynowych, Tomasiem i Jarzębkowskim, fryzjerem z Torunia. (J. Iwaszkiewicz, *Listy z Ostrowa*).

Polemiki: *Iwaszkiewicz pisze mi, że w 20. roku w Ostrowiu Poznańskim, gdzieśmy się obaj znaleźli, byłem rozdarty między komunizmem a katolicyzmem, ja tego nie pamiętam, czyżby już wtedy? - zastanów się, w jak różnych epokach odbywało się u nas obu to rozdarcie.* (A. Wat, *Dziennik bez samogłosek*).

Źródła: J. Iwaszkiewicz, *Książka moich wspomnień*, Wyd. Literackie, Kraków, s. 231; tenże, *Listy z Ostrowa*, MMOW, Ostrów Wlkp. s. 22; C. Miłosz, *Przedmowa*, w: A. Wat, *Mój wiek. Pamiętnik mówiony*, cz. I, Czytelnik, Warszawa 1990, s. 9-11; A. Wat, *Dziennik bez samogłosek*, „Czytelnik”, Warszawa 2001, s. 344 (fragm. polemiki z C. Miłoszem); A. Szałagan, *Wat Aleksander*, w: *Współcześni polscy pisarze...*, t. IX (2004), s. 74-82.

Wawrzyniak Lech - ur. w 1948 r. w Ostrowie Wlkp. Kulturoznawca, animator życia literackiego w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: LO dla Eksternów w Ostrowie Wlkp. (1974 - pierwotnie uczęszczał do I LO i LdP w Ostrowie Wlkp.); kulturoznawstwa na Wydz. Historycznym UAM w Poznaniu (1981) - tamże w 1986 r. zarzucił podjęte studia doktoranckie w Instytucie Kulturoznawstwa. W 1987 r. był słuchaczem Studium Pedagogicznego dla Nauczycieli z Wyższym Wykształceniem bez Kwalifikacji w Oddziale Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu.

Z. M.in.: w l. 1965-1973 betoniarz zbrojarz w Ostrowskich Zakładach Betoniarskich i Żelbetowych (w l. 1969-1971 sł. wojsk. w Dywizjonie Dowodzenia Lotów OPK w Gdyni Babie Doły); w l. 1973-1976 st. magazynier, w l. 1976-1990 kier. Magazynu Galanteryjno-Futrzarskiego nr 23 w Ostrowie Wlkp. Woj. Przedsiębiorstwa Handlu Wewnętrznego w Kaliszu; w l. 1990-2008 (do emerytury) prac. PH „Rawex” Jolanta Wawrzyniak w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Wagon”, „Ziemia Kaliska”, „Gazeta Ostrowska”, „Orędownik Ostrowski”, „Kurier Ostrowski”, „Impuls”, „Fakty Ostrowskie”, „Nowy Impuls”, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego”.

Artykuły i felietony (rubryki: „Fantasmagorie”, „Zwidy” - ps. TIK, Leszek Zadar, Leszek Rawer), m.in.: *Jarosław Iwaszkiewicz w Ostrowie*, „W” nr 5, 16 maja 1986 - o odnotowanym m.in. w *Książce moich wspomnień* J. Iwaszkiewicza pobycie pisarza w 1920 r. w Ostrowie Wlkp.; *Instrumentarium muzyczne Tadeusza Czwordona*, „ZK” nr 28/1986 - o ostrowskim kolekcjonerze instrumentów muzycznych; *Historia pieniądza na ziemiach polskiej*, „W” nr 6/1987- o ekspozycji zbiorów ostrowskich numizmatyków w muzealnej sali ostrowskiego ratusza; *Dudy, basy i...*, „W” nry 21, 22/1988, nr 1/1989 - o ludowych tradycjach muzycznych okolic Ostrowa Wlkp.; *Wiedzieć więcej*, „OrO” nr 5/1990 - o organizowanych przez OTO wykładach dla uczniów ostrowskich szkół średnich; *Kłęcznik Liroya*, „KO” nr 42, 24 maja 2000 - o recepcji twórczości W. Bąka w Ostrowie Wlkp.; *To*, „I” nr 1, 11 kwietnia 2001 - o

pomieszczonym w zbiorze *Zapach gasnącej świecy* wierszu W. Gawłowskiego; *Szansa*, „NI” nr 1/2004 - o niedosłej w prowadzonej przez J. Kołodziejskiego galerii DATA w Ostrowie Wlkp. z powodu protestu środowisk konserwatywnych wystawie prac gdańskiej artystki D. Nieznalskiej reprezentującej nurt sztuki krytycznej; *Marzenia i życzenia*, „NI” nr 1, 4 stycznia 2005 - o niełatwej recepcji wierszy R. Michny w Ostrowie Wlkp.; *Powiatowa Galeria Sztuki Współczesnej im. Jerzego Kujawskiego w Ostrowie Wielkopolskim*, „NI” nr 1, 9 stycznia 2006 - o zasadności nadania ostrowskiej PGSW imienia urodzonego w Ostrowie Wlkp. wybitnego malarza surrealisty J. Kujawskiego; list do red., „GO” nr 8, 25 lutego 2009 - o postulowanym przez W. nadaniu parkowi na Placu 23 Stycznia nazwy parku J.J. Przebendowskiego, który w 1714 r. doprowadził do przywrócenia Ostrowowi praw miejskich; *Krytyk ugruntowany*, „FO” nr 6/2008 - o książce J. Galanta *Zszywacze, spinacze, pinezki. Krótkie szkice o literaturze*; *Bogdan Litwin - wspomnienie*, „ROTG” nr 2008/2009 - o ostrowskim artyście malarzu w trzecią rocznicę śmierci. Także: list do redakcji dwutygodnika „Wagon” nr 15/1985 - polemika z artykułem W. Banacha *O kształt muzeum* („W” nry 11-13/1985), w którym tenże ujawnia pasję narzucającą placówce charakter historyczno-literacki, gdy [zdaniem W.] *oczywista formuła muzeum historycznego, jako miejsca ekspozycji archeologicznych, historycznych i etnograficznych, jest dostatecznie pojemna, by pomieścić również zabytki i pamiątki literackie*.

Pr. red. i ed. R. Michno, *Wiersze* - inicjator i red. opublikowanego w 2004 r. przez BP pod szyldem „Prezentacji literackich <Nowego Impulsu>” tomiku poet. z posł. prof. P. Śliwińskiego, pierwszej ed. książkowej poety wydanej nie bez komputerowych perypetii, czego dowodem wyd. II popr. tomiku i zerwanie przez jego autora współpracy z pismem.

Zesp. red. Miesięcznik społeczno-kulturalny „Impuls” - inicjator, w celu integracji ostrowskiego środowiska literackiego i literaturoznawczego, miesięcznika, do którego wyd. w formie dod. do „Kuriera Ostrowskiego” z niezależną od tego pisma redakcją przekonał w 2001 r. wydawcę „Kuriera” P. Gołdyna. Przedsięwzięcie formalizowała „Umowa o współpracy w zakresie wydawania dodatku społeczno-kulturalnego <Impuls> do <Kuriera Ostrowskiego>” zawarta 3 lipca 2001 r. pomiędzy Stow. Kulturalno-Oświatowym „Klub Nauczyciela” reprezentowanym przez przew. Zarządu J. Wójcickiego i czł. Zarządu K. Wojczyńską a „Kurierem Ostrowskim” s.c. reprezentowanym przez współdziałowca P. Gołdyna i red. nacz. J. Panka. (L. dz. 114/2001, wpis: 04.07.2001). Skład zesp. założycielskiego i zarazem redakcji „Impulsu”: historyk W. Banach, kulturoznawca L. Wawrzyniak, nauczyciel J. Wójcicki. Stali współpracownicy: historyk i krytyk literacki J. Galant, poeta W. Gawłowski, krytyk literacki T. Gruchot. Pismo ukazywało się od 11 kwietnia do 7 grudnia 2001.

„**Nowy Impuls**”. W styczniu 2002 r. po siedmiu edycjach „Impulsu” inicjator zmiany jego redakcji, tytułu i formuły. W rezultacie od 5 stycznia 2002 r. do 6 lutego 2006 r. (daty ostatniego wydania) ukazało się 50 numerów pierwszego w Ostrowie Wlkp. literacko-artystycznego miesięcznika „Nowy Impuls” (podtytuł: „Literatura - Muzyka - Sztuka”, pierwotnie do nr 5/2002 „Miesięcznik Literacko-Artystyczny”). Redakcja „Nowego Impulsu”: W. Gawłowski, J. Galant, T. Gruchot (do 2004 r.), L. Wawrzyniak. Współpracownicy: historyk i krytyk literatury P. Czaplński; krytyk literacki K. Ćwiklak; historyk M. Jarnecki; poeta, prozaik i krytyk literacki K. Maliszewski; poeta R. Michno (do 2005 r.); kognitywista, teoretyk literatury J. Płuciennik; historyk, krytyk literacki P. Śliwiński; poeta, prozaik, rysownik, krytyk literacki i muzyczny A. Wiedemann; dziennikarz muzyczny K. Wodniczak; artysta malarz, rysownik B. Litwin. W piśmie trzy edycje monograficzne poświęcono: wierszom R. Michny - ze słowem P. Śliwińskiego (nr 8, 6 sierpnia 2004); poezji A. Grzelaka - z notą W. Gawłowskiego (nr 11, 7 listopada 2005); VI Ogólnopolskiemu Festiwalowi Teatrów Niezależnych w Ostrowie Wlkp. (nr 7, 4 lipca 2005). Zamieszczano w nim również wypisy z pism krytycznych w rubrykach: A. Wiedemanna „Z

mojej płytoteki” (2002-2005); P. Śliwińskiego „Kunszt & kicz” (2002) i „Piotr Śliwiński o...” (2003-2006); J. Płuciennika „Figury i oddźwięki” (2003); K. Maliszewskiego „Notatki krytyka” (2003-2004) i „Karol Maliszewski o...” (2005); P. Czaplińskiego „Przemysław Czapliński o...” (2003-2006); K. Wodniczaka „Muzykalia” (2003-2004). Prezentowano: wiersze twórców mieszkających w Ostrowie Wlkp. (m.in. P. Berkowskiego) i osiadłego w Poznaniu R. Bąka, a także, dzięki koneksjom W. Gawłowskiego, dalekiego od Ostrowa Wlkp. P.W. Lorkowskiego i jeszcze dalszych poetów niemieckich - R. Edel oraz I. Santor (tłum. P.W. Lorkowski) i A. Muellera (tłum. E. Wachowiak), z poręki zaś A. Wiedemanna twórców aż z chorwackim adresem - P. Čučnika, M. Komelja, P. Semoliča (tłum. A. Wiedemann). Przedstawiano również sylwetki ostrowskich artystów w cyklu L. Wawrzyniaka „Galeria <Nowego Impulsu>” (2002-2004) oraz zasłużonych ostrowian w cyklu T. Gaworzewskiego „Portrety ostrowskie” (2004-2005). Całości dopełniały felietony: T. Gruchota (Grot, „Impresje pospieszne” 2002-2004) i L. Wawrzyniaka (Leszek Rawer, „Zwidy” (2002-2006).

Spot. aut. i lit. Inicjator współpracy zesp. red. „Nowego Impulsu z BP w Ostrowie Wlkp., którą zapoczątkował „Wieczór literacki Nowego Impulsu” z udziałem redaktorów pisma i współpracowników (K. Maliszewskiego, P. Śliwińskiego i A. Wiedemanna), BP - 2003. W jej wyniku pod szyldem Prezentacji Literackich „Nowego Impulsu” BP organizowała także prow. przez współpracowników pisma spotkania autorskie, m.in.: z P. Śliwińskim (w ramach promocji tomiku poetyckiego R. Michny) - 2004; z P. Czaplińskim - 2005. Także: inicjator i samodzielny organizator prow. przez W. Gawłowskiego w Ostrowie Wlkp. spotkań: z K. Maliszewskim, kawiarnia „Max” przy Klubie Nauczyciela - 2005; z A. Wiedemannem, pub „Brama” - 2006.

Klub Literacki „Nowego Impulsu”. Zał. w 2006 r. z inicjatywy L. Wawrzyniaka po rozwiązaniu pisma „Nowy Impuls” działał do 2009 r. pierwotnie w pubie „Brama” przy ul. Raszkowskiej, następnie w „Cafe Retro” w Rynku (członkowie: K. Ćwiklak, J. Galant, W. Gawłowski, W. Grabowski, T. Gruchot, H. Olejnik, L. Wawrzyniak). Klub patronował organizowanym przez BP, a prowadzonym przez ostrowskich literaturoznawców spot.: z K. Gałczyńską - 2006; z U. Koziół - 2007; z T. Dąbrowskim - 2007; z W. Gawłowskim (spot. z okazji 30-lecia debiutu poety prowadził - też przecież ostrowianin - P. Śliwiński) - 2007; z E. Tkaczyszynem-Dyckim - 2008.

Konkursy lit. Turniej Jednego Wiersza, PIK, czł. jury (wraz z T. Gruchotem i A. Kiełb-Szawułą) - Ostrów Wlkp. 2002.

Wyst. „Instrumentarium muzyczne Tadeusza Czwordona” (Ratusz, maj - sierpień 1986, wyst. inaugurowała działalność Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego i przyciągnęła tłumy zwiedzających, A.G.) - komisarz, autor kat.; „Dawne pieniądze na ziemiach polskich w zbiorach ostrowskich numizmatyków” (Ratusz, marzec-kwiecień 1987, ekspozycja obejmowała okr. od starożytności do PRL) - komisarz, autor oprac. merytorycznego ekspozycji.

Inne przeds. Od lipca 1985 r. kandydat na stanowisko dyr. muzeum w Ostrowie Wlkp. (nieosadzony wówczas w ostrowskim środowisku kulturalnym nie wiedział o uprzedniej kandydaturze W. Banacha, jak również o podawanych przez tegoż okolicznościach jej odrzucenia przez władze miejskie) - formalnie upoważniony pismem z dn. 27 listopada 1985 r. przez kier. Wydz. KKKFiT UM w Ostrowie Wlkp. A. Leraczyka m.in. do prowadzenia rozmów dotyczących spraw organizacyjnych Muzeum Regionalnego w Ostrowie Wielkopolskim. Z tego tytułu: współorganizował w przeznaczonych na siedzibę muzeum ratuszowych salach ww. dwie wystawy; ponadto, mając na uwadze etnograficzną kompletność, gdy chodzi o region ostrowski, muzycznego zbioru T. Czwordona - po objeździe samochodem UM w poszukiwaniu ostatnich ludowych muzykantów wsi Janków Zalesny, Świnków, Głogowa, Sławin, Ołobok, Wielowieś, oraz po wizycie w MOZK - wybrał do czynnej potem w l. 1990-1995 w muzeum ekspozycji stałej charakterystyczne dla regionu ostrowskiego instrumenty, a także opracował namalowaną na

ścianie sali wystawowej przez zatrudnionego już do muzeum plastyka (wraz z pracownicą ds. księgowych) mapę obrazującą specyfikę ich występowania w pow. ostrowskim (w jego zachodniej części grały dudy, poza nią - basy); przeciwny był nadaniu powstającej instytucji, jak zamierzali ówczesni decydenci wojewódzcy, statusu podległego MOZK w Kaliszu muzeum regionalnego. Ostatecznie z objęcia placówki anonsowanej już jako Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego zrezygnował w lutym 1988 r., co wszakże biegu rzeczy w żadnej mierze nie zmieniło, cały bowiem ciężar jej instytucjonalnego uruchamiania ponosił odpowiedzialny za ostrowską kulturę A. Leraczyk (zob. biogram A.L.).

Org. społ. Inicjator i prez. działającego w l. 1989-1992 Ostrowskiego Tow. Oświatowego.

Źródła: rel. bezp.; Upoważnienie wydane L.W. 27.11.1985 r. przez kier. Wydz. KKFiT UM w Ostrowie Wlkp. A. Leraczyka (*Upoważniam Obywatela do prowadzenia rozmów dotyczących spraw organizacyjnych Muzeum Regionalnego w Ostrowie Wielkopolskim. Przewiduje się Ob. L. Wawrzyniaka zatrudnić na stanowisku Dyrektora niniejszej placówki*); *Dzień działacza kultury*, „Wagon” nr 6/1986; (m), *OTO pomoże młodzieży*, „Gazeta Ostrowska” nr 5, 3 grudnia 1989; (tnp.), *Szansa*, „Ziemia Kaliska” nr 42/1990; arch. OTO w zb. L. Wawrzyniaka; A. Gibasiewicz, *Tadeusz Czwordon*, „Gazeta Ostrowska” nr 49, 10 grudnia 1995; J. Wardawy, *Szafa na wiatr*, „Kurier Ostrowski” nr 13, 14 lipca 1996 (tu: błąd w datowaniu wyst. instrumentów T. Czwordona - nie 1988 a 1986 r.); (ula), *Poetycki impuls. Wieczór literacki „Nowego Impulsu”*, „Kurier Ostrowski” nr 83, 20 października 2003; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 98-99; w l. 2006-2009 comiesięczne anonse w „Gazecie Ostrowskiej” o spotkaniach członków Klubu Literackiego „Nowego Impulsu”; W. Banach, *Ostrów Literacki*, w: *Ostrów Wielkopolski. Ilustrowane...*, s. 299-300.

Wichrzycki Stefan - ur. w 1907 r. w Grabowie nad Prosną, zm. w 1983 r. w Kaliszu. Ekonomista, działacz społeczny.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1926 - pierwotnie uczęszczał do gimnazjum w Ostrzeszowie); WSH w Poznaniu (1933 - pierwotnie, po maturze, przez dwa l. studiował filozofię na Uniw. Pozn.); AH w Poznaniu (1949).

W l. międzyw. Po studiach prac. w Banku Rolnym w Poznaniu.

W cz. II w. św. Prac. w różnych instytucjach w Lublinie, gdzie w swoim mieszkaniu często ukrywał poszukiwanych członków ruchu oporu, nierzadko narażony na rewizje przeprowadzane przez gestapo (M.R.).

Po wojnie. Po powrocie do Poznania wpierw kier. sklepu spożywczego, później właściciel prywatnego zakładu naprawy wiecznych piór. Po przeniesieniu się do rodzinnego Grabowa księgowy w tuczarni gęsi w Ostrzeszowie, w l. 1961-1963 gł. księgowy w ostrzeszowskim szpitalu powiatowym, do emerytury w 1972 r. kier. i czł. Zarządu Banku Ludowego w Grabowie.

Publ. Współautor z K. Chełkowskim, *Tadeusz Eustachiewicz*, w: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, Wrocław 1970.

Pr. red. Gimnazjalne pismo „Promień” w Ostrowie Wlkp. - inicjator i w l. 1925-1926 pierwszy red.; roczne sprawozdania z działalności powstałego w 1961 r. Tow. Przyjaciół Ziemi Ostrzeszowskiej (pierwotnie Tow. Przyjaciół Ostrzeszowa) - red.

Prelekcje. M.in. „Spółdzielczość oświatowo-pożyczkowa i jej rola w życiu wsi”, TWP - Grabów nad Prosną 1969; „Zadania Uniwersytetów Powszechnych”, TWP - Grabów nad Prosną 1972; „Podsumowanie dziesięciolecia”, TWP - Grabów nad Prosną 1979.

Inne przed. Inicjator akcji kopiowania dokumentów dotyczących historii Grabowa.

Pasje. Sadownictwo i pszczelarstwo.

Org. społ. W Grabowie m.in.: przew. Zarządu Powiatowego Polskiego Komitetu Opieki Społecznej; przew. Samorządu Mieszkańców; w 1969 r. organizator i od tego r. kier. oraz

prelegent Uniw. Powszechnego TWP; sekr. Zarządu Miejsko-Gminnego TWP; prez. Koła Tow. Przyjaciół Ziemi Ostrzeszowskiej. Także: czł. Stow. Absolwentów WSH w Poznaniu.

Źródła: M. Rezler, *Wichrzycki Stefan*, „Księga Pamięci”, z. 11, 2004; rel. Urszuli Godyli - bibliotekarki BPMiG Grabów nad Prosną.

Wiedemann Adam - ur. w 1967 r. w Krotoszynie. Poeta, prozaik, krytyk literacki i muzyczny. W l. 1976-1986 mieszkał w Książenicach, w l. 1986-2007 w Krakowie (okresowo w 1998 r. w Grabowie n. Prosną), w 2007 r. zamieszkał w Warszawie.

W. Absolwent: LO im. M. Skłodowskiej-Curie w Ostrzeszowie (1986 - w III kl. laureat Olimpiady Języka Polskiego); filologii polskiej na UJ w Krakowie (1991). W l. 2002 i 2004 stypendysta Ministra Kultury.

Publ. Poezje: *Samczyk*, Obserwator, Poznań 1996; *Bajki zwierzęce*, Pomona, Wrocław 1997; *Rozrusznik*, Wyd. Literackie, Kraków 1998; *Ciasteczka z kremem*, Biuro Literackie, Legnica 1998; *Konwalia*, Biuro Literackie, Legnica 2001; *Kalipso*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2004; *Pensum*, WBPiCAK, Poznań 2007; *Filtry*, Staromiejski Dom Kultury, Warszawa 2008; *Czyste czyny*, WBPiCAK, Poznań 2009; *Dywan*, WBPiCAK, Poznań 2010. Opow.: *Wszędobylstwo porządku*, Zielona Sowa, Kraków 1997; *Sęk Pies Brew*, W.A.B., Warszawa 1998; *Sceny łóżkowe*, Korporacja Ha!art, Kraków 2005.

Publ. w czasop. „Res Publica Nowa” 2000-2007 - felietony muz. „Dziennik ucha”; „Przekrój” 2001-2002 - zapiski „Dziennik duszy” i rysunki; „Bliza”, od 2009 - felietony „Ucho w rosole”. Także: „Czas Kultury”, „Twórczość”, „Tygodnik Powszechny”, „Nowy Nurt”, „FA-art”, „Kresy”, „Pogranicza”.

Pr. transl. Tłum. poezji z jęz. słoweńskiego, ukraińskiego i angielskiego. M.in.: wiersze M. Komelja, *Rosa*, Biuro Literackie, Legnica 2003.

Form. lit. Pisarz kojarzony z generacją autorów urodzonych w l. 60., których niejako programowym wyrazicielem było niezależne, kontestujące zastane wartości artystyczno-estetyczne czasopismo „brulion”.

Pr. red. *Końcówki. Henryk Bereza mówi*, Korporacja Ha!art, Kraków 2010 - współred. z P. Czerniawskim.

Zesp. red. M.in.: dwumiesięcznik lit. „Studium” - w l. 1998-2001 red.

Przekł. Tłum. twórcz. W. na języki: angielski, bułgarski, chorwacki, czeski, francuski, niderlandzki, niemiecki, norweski, serbski, słowacki, słoweński, szwedzki.

Wyst. ind. Rysunki: Wrocław 1998, Legnica 1999, Gdańsk 2002, Kraków 2004.

Inne przed. M.in. w 2007 r. w Krakowie instalacja artystyczna „Galareto, dyktuj” (wspólnie z S. Szwarcem).

Nagr. M.in.: Nagroda Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek - Warszawa 1998; Nagroda Fundacji Kościelskich - Genewa 1999; Nagroda Literacka Gdynia - Gdynia 2008. Także: nominacja do Nagrody Literackiej Nike - Warszawa 1998, 1999, 2005.

Ostroviana. Publ. w czasop. „Nowy Impuls”: Wiersz *Piętnasty*, „NI” nr 12, 6 listopada 2002 (*Jasiu w Gliwicach, ja w Ostrowie Wielkopolskim...*); w l. 2002-2005 m.in. felietony muz. „Z mojej płytoteki”.

Pr. transl.: Wiersze poetów słoweńskich - „Nowy Impuls”. M.in.: Miklavž Komelj, ur. w 1973 r. w Kranju, *Wiersz dla Barbary*, „NI” nr 4/2003; Peter Semolič, ur. w 1967 r. w Lublanie, *Salto*, „NI” nr 10/2003; Primož Čučnik, ur. w 1971 r. w Lublanie, *Sonet*, „NI” nr 12/2003.

Zesp. red.: miesięcznik „Nowy Impuls” - w l. 2002-2006 współprac.

Spot. aut.: promocja *Scen łóżkowych* w ramach Prezentacji Literackich „Nowego Impulsu” (organizator L. Wawrzyniak, prow. W. Gawłowski), pub „Brama” - 2006.

Spot. lit.: udział w Wieczorze Literackim „Nowego Impulsu” podczas festiwalu „Wszystko jest poezją” wraz z K. Maliszewskim, P. Śliwińskim i redaktorami pisma J. Galantem, W. Gawłowskim, T. Gruchotem i L. Wawrzyniakiem, BP - 2003.

Konkursy lit.: Turniej Jednego Wiersza, PIK, czł. jury (wraz z T. Gruchotem, K. Maliszewskim i przew. P. Śliwińskim) - 2003.

Źródło: rel. bezp.

Wikarjak Jan - ur. w 1914 r. w Michałkowie, k. Ostrowa Wlkp., zm. w 1983 r. w Poznaniu. Nauczyciel, profesor UAM, filolog klasyczny. Od 1945 r. mieszkał w Poznaniu.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1931); filologii klasycznej, filologii polskiej i nauk filozoficznych (1935) oraz filologii polskiej (1937) na Wydz. Humanistycznym Uniw. Pozn. W 1937 r. zdał również egzamin państwowy i otrzymał dwa dyplomy nauczyciela szkół średnich (jeden uprawniający do nauczania propedeutyki filozofii, drugi - filologii klasycznej i dodatkowo jęz. polskiego oraz historii starożytnej). W 1946 r. ukończył Kurs Słowianoznawstwa zorganizowany przez Ministerstwo Oświaty i Studium Słowiańskie UJ.

St. nauk. Dr filozofii (1947); docent (1955 - podjęty uprzednio przewód hab. W. *został przerwany z przyczyn prawnych - część kompetencji Rad Wydziałowych w myśl nowych przepisów przejęła Centralna Komisja Kwalifikacyjna*).

Tyt. nauk. Prof. nadzw. (1964); prof. zw. (1971).

Probl. bad. Literatura klasyczna - gł. twórczość Herodota i Cyncerona.

W I. międzyw. Do 31 sierpnia 1939 r. naucz. łaciny, jęz. polskiego i propedeutyki filozofii w Miejskim Gimnazjum i Liceum im. M. Kopernika w Bydgoszczy.

W cz. II w. św. We wrześniu 1939 r. ochotniczo obrońca Warszawy w tzw. Batalionach Pracy. W konspiracji (ps. „Wiktor”, „Leon”): od 1940 r. czł. organizacji „Ojczyzna”; w l. 1942-1943 szef Kuratorium Wojennego Oświaty Okręgu Poznańskiego ZWZ/AK z siedzibą w Ostrowie Wlkp. - *kierował zorganizowanym Tajnym Szkolnictwem w Południowej Wielkopolsce* (M.W.), zagrożony aresztowaniem w 1943 r. przeniósł się do Mikstatu, gdzie nadal podejmował zadania związane z tajnym nauczaniem.

Po wojnie. Od 29 stycznia do 15 września 1945 r. naucz. w II Państwowym Liceum i Gimnazjum im. Emilii Szczanieckiej w Ostrowie Wlkp. W l. 1945-1948 naucz. w Państwowym Liceum Pedagogicznym w Poznaniu, tamże zarazem w l. 1946-1948 naucz. w Państwowym Gimnazjum i Liceum im. K. Potockiej. Od 1947 r. na Uniw. Pozn. (od 1955 r. pod nazwą UAM): asystent, następnie adiunkt, od 1955 r. docent, od 1964 r. prof. nadzw., od 1971 r. prof. zw. (wykłady z literatury łacińskiej, jęz. greckiego i łacińskiego). Także: w l. 1977-1981 dyr. Instytutu Filologii Klasycznej, dwukrotnie dziekan Wydz. Filologicznego, prorektor UAM. Zarazem: w l. 1978-1983 przew. Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej PAN.

Publ. M.in.: *Gramatyka opisowa języka łacińskiego*, PWN, Warszawa 1978; *Poetae Latini*, PWN, Warszawa 1984; *Od Grecji Herodota i Rzymu Cyncerona do średniowiecza i renesansu w Polsce* - zbiór tekstów, oprac. I. Lewandowski, t. 12. serii „Klasyki Nauki Poznańskiej”, PTPN - Redakcja Wydawnictw, Poznań 2007.

Pr. transl. Tłum. z oryginału łacińskiego: F. Bacon, *Novum organum*, „Biblioteka Klasyków Filozofii”, PWN, Warszawa 1955.

Odznac. M.in. Medal Komisji Edukacji Narodowej.

Ostroviana. Publ.: *Grono nauczycielskie i uczniowie w tajnym szkolnictwie ostrowskim*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 391-397.

Publ. w czasop.: „Głos Ostrowski”. *Z dziejów tajnego szkolnictwa w Ostrowie Wlkp.*, „GŁO” nr 11/1948 - o tajnym nauczaniu w cz. okupacji niemieckiej 1939-1945.

Źródła: E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 160, 198-203; M. Wikarjak, *Wikarjak Jan*, „Księga Pamięci”, z. 8, 2002; E. Jakubek, *Ostrowski ośrodek...*, s. 75, 195, 198; B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 162-163; I. Lewandowski, T. Wikarjak, *Wikarjak Jan*, w: *Luminarze nauki Uniwersytetu Poznańskiego w latach 1919-2019*, pod red. Z. Pilarczyka, Wyd. UAM, Poznań 2019, s. 777-780.

Wikarjak Maria (z d. Szytyper) - ur. w 1916 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2010 r. w Poznaniu, gdzie zamieszkała po poślubieniu w 1945 r. J. Wikarjaka. Nauczycielka, wykładowca uniwersytecki.

W. Absolwentka: Państwowego Gimnazjum i Liceum Żeńskiego w Ostrowie Wlkp. (1945); Studium Wychowania Fizycznego AM w Poznaniu (1951); filozofii w zakresie filologii klasycznej na Uniw. Pozn. (1952). W l. 30. ukończyła kurs siostr pogołowia sanitarnego.

W cz. II w. św. Od września 1939 r. pielęgniarka zorganizowanego przez PCK i zlikwidowanego w grudniu tego r. szpitala dla jeńców polskich w Ostrowie Wlkp.; od 1940 r. czł. organizacji „Ojczyzna”; od stycznia tego też r. *po krótkim okresie samokształcenia* (A.K.) naucz., a w l. 1941-1945 kier. tajnego nauczania dla szkół średnich w Ostrowie Wlkp. i powiecie - prowadziła także, po ukończeniu jesienią 1940 r. kursu pedagogicznego, szkolenia nauczycielskie dla osób gotowych podjąć tajne nauczanie.

Po wojnie. M.in.: w l. 1947-1955 naucz. w Poznaniu; w l. 1955-1956 lektorka jęz. łacińskiego w AM w Poznaniu; w l. 1956-1979 (do emerytury) wykładowca jęz. klasycznych, kier. zespołu jęz. łacińskiego w Studium Nauczania Języków Obcych UAM w Poznaniu.

Publ. w czasop. Wspomnienia okupacyjne - m.in. o wystawieniu „Jasełek”, które oglądało co najmniej 50 dzieci z rodzicami (E.S.) - „Pamiętnik Teatralny”.

Org. społ. M.in.: czł. PCK; czł. Stow. Młodzieży Polskiej, a od 1934 r. prez. Katolickiego Stow. Młodzieży Żeńskiej; czł. PTTK; wieloletnia prez. Stow. Polonia-Italia w Poznaniu. Także: od 1947 r. czł. ZNP.

Odznac. M.in.: Medal Komisji Edukacji Narodowej; Złota Odznaka ZNP.

Ostrowiana. Publ.: *Tajne nauczanie*, w: *Trzy ćwiartki wieku. 75. rocznica powstania Gimnazjum i Liceum Żeńskiego w Ostrowie Wielkopolskim 1919-1994*, Ostrów Wlkp. 1994.

Publ. w czasop.: „Gazeta Ostrowska”. *Wspomnienie o „Szarotce”*, „Gazeta Ostrowska” nr 42, 27 października 1991 - słowo o zmarłej 31 sierpnia 1991 r. w Gdańsku J. Pfeifer (współautorce wraz z E. Niesobskim wydanego w 1986 r. *Dziennika żołnierza i Szarotki*).

Prelekcje: o grobach Polaków we Włoszech, KMPiK - 1986.

Org. społ.: czł. Stow. Ostrowian w Poznaniu; współzał. (z A. Rogalanką) i prez. Poznańskiego Koła Ostrowianek wchodzącego w skład powstałego w 1995 r. Stow. Wychowanków II Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wlkp.

Tyt. hon.: Honorowy Obywatel Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, 1996.

Źródła: J. Wikarjak, *Grono nauczycielskie i uczniowie w tajnym szkolnictwie ostrowskim*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 392, 393; E. Serwański, *W latach okupacji niemieckiej*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 323, 338; tenże, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 160, 200, 201, 204; Z. Stasińska, *Maria Wikarjakowa*, w: *Stowarzyszenie Ostrowian w Poznaniu*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2001, s. 40-42; E. Jakubek, *Ostrowski ośrodek...*, s. 195, 198; B. Molska, *Zapis naszej obecności...* (nota biogr. pióra A. Kornaszewskiego we wniosku o przyznanie W. tytułu Honorowego Obywatela Miasta Ostrowa Wielkopolskiego), s. 89-90; <https://amu.edu.pl/dzialalnosc/o-uam/pamieci-tych-co-odeszli..../20092010> (dostęp: 11.12.2015).

Wiśniewski Arkadiusz - ur. w 1948 r. w Ostrowie Wlkp. Plastyk, krajoznawca, redaktor, fotograf.

W. Absolwent III LO w Ostrowie Wlkp. (1966).

Z. M.in.: w l. 1968-1974 dekorator w Zakładach Sprzętu Mechanicznego w Ostrowie Wlkp.; w l. 1974-1991 plastyk w KMPiK w Ostrowie Wlkp.; od 1991 r. prow. własną działalność plastyczną.

Publ. *Kronika PTTK w Ostrowie Wielkopolskim 1951-2010*, Zarząd Oddziału PTTK, Ostrów Wlkp. 2011; brosz. *Ogólnopolskie Rajdy „Jesień Chopinowska” w Antoninie*, Zarząd Oddziału PTTK w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. 2006.

Publ. w czasop. „Krajoznawstwo i Turystyka”, „Na ostrowskim szlaku”, „Na południu Wielkopolski”. M.in.: *Jak Ostrów Niemieckim się stał*, „KIT” nr 1/2000; *130 lat kolei w Ostrowie*, „Nos”, Wiosna 2005; *Dolinka z dębami*, „Nos”, Wiosna 2006; *Neoromańska stylizacja świątyń*, „NpW”, Lato 2006.

Zesp. red. M.in.: „Krajoznawstwo i Turystyka”, Regionalna Pracownia Krajoznawcza Oddziału PTTK w Kaliszu - w l. 1999-2002 red. z M. Olejniczakiem; „Na ostrowskim szlaku”, Oddział PTTK w Ostrowie Wlkp. - w l. 2004-2005 red. z M. Olejniczakiem; „Na południu Wielkopolski”, Oddział PTTK w Ostrowie Wlkp. - w l. 2006-2008 red. z M. Olejniczakiem, w 2011 r. red.

Pr. w ed. M.in.: U. Zybura, *Ludzkie Psy*, Ostrów Wlkp. 1983 - oprac. graficzne; *Ostrowski Sejmik Kulturalny. Wybrane zagadnienia tematyczne*, 1988 - oprac. graficzne, część zdjęć; Z. Dykcik, *Republika Ostrowska. Przyczynek do historii Powstania Wielkopolskiego 1918-1919*, Ostrów Wlkp. 1989 - proj. okł.; M. Kostrzewski, *Szliśmy szarymi szeregami. Wspomnienia*, Ostrów Wlkp. 1993 - proj. okł.; *Szpital im. Tytusa Chałubińskiego w Ostrowie Wielkopolskim w roku trzydziestolecia*, Ostrów Wlkp. 1996 - oprac. graf.; H. Grześkowiak, *Stary Cmentarz w Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrów Wlkp. 1996 - proj. okł.; *Pół wieku Szkoły Rolniczej w Przygodzicach 1947-1997*, Przygodzice 1997 - proj. okł.; *Chór Męski „Echo” Ostrowskiego Centrum Kultury w Ostrowie Wielkopolskim 1923-1998. Pamiętnik Jubileuszowy, cz. II 1973-1998*, Ostrów Wlkp. 1998 - proj. okł.; *Tworzenie tradycji. III Liceum Ogólnokształcące w Ostrowie Wielkopolskim 1954-2004*, Ostrów Wlkp. 2004 - oprac. graficzne, pr. edytorskie; M. Olejniczak, *Gmina Sieroszewice. Przyroda - historia - zabytki*, Sieroszewice 2007 - proj. okł. pr. edytorskie; M. Olejniczak, *Śladami Fryderyka Chopina na ostrowskiej ziemi*, Ostrów Wlkp. 2010 - oprac. graficzne, red.

Inne przeds. W 1986 r. aranżacja plastyczna wspólnie z T. Gaworzewskim w ostrowskim ratuszu wyst. „Instrumenty muzyczne Tadeusza Czwardona” (kurator: L. Wawrzyniak) w ramach ekspozycji poprzedzających otwarcie MMOW; w 1997 r. współorganizator wraz z M. Kostrzewskim i Z. Dobrzyńskim w MMOW wyst. „65-lecie zorganizowanego Ruchu Fotograficznego w Ostrowie Wielkopolskim”.

Zesp. plast. Czł. powstałego w 1956 r. Zespołu Plastycznego ODK.

Wyst. zb. i nagr. Przegląd wojewódzki prac plastyków amatorów „Praca, wypoczynek, rozrywka” w ramach Festiwalu Kulturalnego Związków Zawodowych - Poznań 1967; wyst. „Człowiek i praca”, Zarząd Okręgu ZZK, III nagr., wspólnie z C. Wosiem - Ostrów Wlkp. 1969; Wystawa Okręgowa ZZK, I nagr. - Ostrów Wlkp. 1971; IV Ogólnopolska Wystawa Prac Plastycznych Kolejarzy, II nagr. - Warszawa 1974.

Org. społ. Czł. Klubu Miłośników Fotografii w ODK; czł. PTTK - w l. 1973-1974 i 1976-1990 prez. Klubu Górskiego PTTK „Jontek”, przodownik turystyki pieszej i górskiej, instr. krajoznawstwa.

Odznac. Złota Honorowa Odznaka PTTK; brązowa Odznaka Fotografii Krajoznawcy.

Źródła: rel. bezp.; (tnp.), *Wyróżnienia dla artystów*, „Południowa Wielkopolska” nr 7/1969; *XX lat działalności...*, s. 6; Z. Suchecki, *Rozwój ruchu plastycznego w Ostrowskim*, w: *V Konferencja...*, s. 56-58, 60; *Ostrowski sejmik...*, s. 84; A. Wiśniewski, *Kronika PTTK...*, s. 160.

Wiśniewski Jerzy - ur. w 1954 r. we Wrześni. Od 1996 r. mieszka w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, artysta malarz.

W. Absolwent: Wydz. Budownictwa Lądowego, kierunek: konstrukcje budowlano-inżynierskie, PP (1979); wych. plast. w PWSSP w Poznaniu (1994).

Z. W l. 1979-1987 inżynier budowy w Wielkopolskim Przedsiębiorstwie Robót Inżynierskich (Kierownictwo Robót w Koninie). Naucz. plastyki: w l. 1987-1991 w SP w Słupcy; w l. 1992-1996 w SP oraz I LO w Skarżysku Kamiennej; w l. 1996-1998 w IV LO w Ostrowie Wlkp.; w l. 1996-2001 w SP w Lamkach oraz od 1999 r. w tamtejszym Gimnazjum Publicznym.

Char. twórcz. *Realista - twierdzi, że sztuka abstrakcyjna nie istnieje. I konsekwentnie, światłem oraz kolorem, odrealnia wszelkie formy tego, co rzeczywiste.*

Publ. *Świat między ulicą a Internetem*, „Nowy Impuls” nr 3/2002.

Wyst. ind. M.in.: „Dęby Antonińskie”, teatr plastyki nawiązujący do motywów chopinowskich (wyst. wspólna z żoną H. Zielińską-Wiśniewską), Pawilon Polski na EXPO 2000 - Hanower, Niemcy, 2000; „Jak jeden dzień” (wyst. wraz z H. Zielińską-Wiśniewską), PGSW - Ostrow Wlkp. 2003; „Przedmiot i Człowiek”, Galeria Zamkowa, Oficyna „Klaudynówka” - Kórnik 2004.

Wyst. zb. i nagr. Ogólnopolska Wystawa Pedagogów Plastyki: III nagr. - Rzeszów 1995; wyr. - Rzeszów 1996, 1997, 1998; II nagr. - Rzeszów 2000. Także: Ogólnopolski Przegląd Nauczycieli Plastyki, wyr. - Lublin 2006.

Przeds. ped. W Ostrowie Wlkp.: w l. 2000-2001 prow. Szkoły Rysunku w PGSW; w 2001 r. prow. Warsztatów Graficznych dla Młodzieży „Wakacje z grafiką” w PGSW; od 2004 r. prow. sekcji „Passe-partout - sztuka dla dorosłych” w OCK.

Prezentacje w czasop. L. Wawrzyniak, Galeria „Nowego Impulsu”, *Refleksy Jerzego Wiśniewskiego*, „Nowy Impuls” nr 2, 1 lutego 2002.

Zesp. plast. Od 1996 r. czł. Zespołu Nauczycieli Plastyków w Klubie Nauczyciela w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Wodniczak Krzysztof - ur. w 1946 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz, organizator imprez muzycznych. producent fonograficzny. Od 1968 r. mieszka w Poznaniu.

W. Absolwent: LdP w Ostrowie Wlkp. W 1968 r. podjął studia socjologiczne na UAM w Poznaniu.

Publ. *Spojrzenie nie tylko na TEYa*, Agencja Wydawnicza „Vodnix”, Poznań 2010.

Publ. w czasop. M.in.: „Południowa Wielkopolska”, „Dzisiaj”, „Gazeta Poznańska”, „Sztandar Młodych”, „ITD”, „Razem”, „Tydzień”, „Nurt”, „Jazz”. M.in.: *Wielkopolskie rytmy młodych*, „PW” nr 7/1970; *Rytmy, Rytmy i ... przed Rytmami*, „PW” nr 11/73.

Przeds. ed. W 2002 r. zał. Agendy Wydawniczej „Vodnix”; w 1991 r. zał. wyd. Media Art Commerce Glob.

Zesp. red. M.in. zał.: kwartalnika muzycznego „M - jak muzyka”, miesięcznika „Music Globe”, magazynu „Brzmienia”.

Przeds. muz. W l. 1970-1979 współorganizator festiwalu muzyki rockowej „Wielkopolskie Rytmy Młodych” w Jarocinie, które później przerodziły się w jarociński festiwal rockowy. Także współorganizator imprez: „Poznańskie Muzykalia”, „Reggae i Country nad Wartą”, „Muzyka z przesłaniem”, „Dobry wieczór Mr Blues”, „Poznańskie Muzykalia”, „Muzyka w poznańskiej

Farze". Organizator występów, m.in.: H. Banaszak, A. Jantar, I. Dudka, T. Nalepy, Cz. Niemena (*którego był managerem w ostatnim dziesięcioleciu*). Producent fonograficzny m.in. J. Kosseli, T. Nalepy i międzynarodowej grupy gospel „Vinesong”.

Org. społ. W l. 1968-1976 czł. Klubu Dziennikarzy Studenckich. Także m.in.: współtwórca Polskiego Tow. Artystów, Autorów, Animatorów Kultury PTAAAK; wiceprez. Katolickiego Stow. Dziennikarzy; koordynator Wielkopolskiego Porozumienia Dziennikarzy; dyr. i czł. Zarządu Oddziału Zachodniego Polskiego Tow. Literatury Sensacyjnej i Rozrywkowej; czł. Stow. Muzyki Estradowej.

Ostrowiana. Publ. w czasop.: „Nowy Impuls”. Artykuły i felietony muz. „Muzykalia”, „NI” 2003-2006.

Zesp. red.: miesięcznik „Nowy Impuls” - w l. 2003-2006 współprac.

Org. społ.: w 2001 r. wiceprez., w l. 2002-2011 prez. Stow. Ostrowian w Poznaniu.

Źródła: „Nowy Impuls” nr 8/2003 - nota biograficzna W.;

https://pl.wikipedia.org/wiki/Krzysztof_Wodniczak (dostęp: 22 października 2015);

<http://my50plus.pl/wp-content/uploads/2014/10/50-listopad-2010.pdf> (dostęp: 22.10.2015).

Wojciechowski Jerzy- ur. w 1954 r. w Ostrowie Wlkp. Radca prawny, propagator muzyki jazzowej.

W. Absolwent: II LO w Ostrowie Wlkp. (1972); Wydz. Prawa i Administracji UAM w Poznaniu (1977). W 1984 r. zdał egzamin radcowski.

Z. W l. 1977-1982 referent prawny w zespole radców prawnych Woj. Związku Gminnych Spółdzielni w Kaliszu; w l. 1982-1993 pierwotnie referent, następnie radca prawny w przedsiębiorstwie Zachodni Okręg Energetyczny - Zakład Energetyczny w Kaliszu; od 1993 r. prow. Kancelarii Radców Prawnych „Wojciechowski i Spółka” w Kaliszu.

Publ. Pomysłodawca i autor oprac. merytorycznego albumów (oprac. graf. P. Łopatka): *Jazz w muzeum. Portfolio*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2005; *Jazz w muzeum. Portfolio 2*, Stow. „Jazz w muzeum”, Ostrów Wlkp. 2010; M. Karewicz, *Klimat Komedy*, Stow. „Jazz w Muzeum”, Ostrów Wlkp. 2010. Także: *Wstęp* (z M. Lewickim) oraz *Jazz - od tradycji do nowoczesności - kilka zdań o jego historii i Krzysztof Komeda-Trzciniński*, a także *Harmonogram realizacji projektu edukacyjno-muzycznego Krzysztof Komeda-Trzciniński*, w: *Ostrowskie przystanki Krzysztofa Trzcinińskiego Komedy*, I LO w Ostrowie Wlkp., PGSW w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. 2010.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska” - publ. głównie przybliżające ostrowskim czytelnikom artystyczne dokonania jazzowych gwiazd. M.in. „Czarna muzyka” aż do bólu, GO nr 4, 23 stycznia 2002 - o amerykańskim gitarzyście H. Bullocku.

Pr. red. *Ostrowskie przystanki Krzysztofa Trzcinińskiego Komedy*, Ostrów Wlkp. 2010 - red. z M. Lewickim.

Przeds. muz. Zał., lider i gitarzysta działającego w l. 1969-1972 przy II LO w Ostrowie Wlkp. zesp. rockowego „Horn” (w 1971 r. podczas przeglądu „III Rytmy nad Prosną” w Kaliszu zesp. zajął IV miejsce). Inicjator i organizator w MMOW cenionych w środowisku jazzowym cyklicznych imprez muzycznych - w l. 1994-2005 „*Jazz w Muzeum*”, w l. 1996-2005 „*Muzeum Jazz Festiwal*”, które w następnych latach przeniesione zostały do kina Komeda, i w których zapewnił udział wielu krajowych i światowych gwiazd jazzu, min. U. Dudziak, Z. Namysłowski, M. Urbaniak, L. Moźdzera, T. Stańki, B. Harpera, J. Scofielda, R. Bony, R. Cartera, zespołu Take 6, J. Garbarka, A. Di Meoli.

Przeds. kult. Pomysłodawca: nadania otwartemu w 1996 r. w Ostrowie Wlkp. kinu nazwy kino Komeda (nazwę na forum RM zgłosił W. Banach); umieszczenia w 2004 r. na gmachu

Wielkopolskiego Banku Kredytowego w Ostrowie Wlkp. tablicy upamiętniającej mieszkanie tamże w l. 1947-1950 K. Komedy-Trzczińskiego.

Przeds. sport. W l. 1975 i 1976 czł. kadry narodowej seniorów, także w tych l. Akademicki Mistrz Polski w judo; w 1979 r. zał. i do 2000 r. instr. Międzyszkolnego Klubu Sportowego MDK w Ostrowie Wlkp., który w 1985 r. zdobył drużynowe mistrzostwo Polski w judo w kat. młodzików.

Org. społ. W l. 2004-2008 czł. Rady MMOW; w 2005 r. inicjator Stow. „Jazz w Muzeum” z zarządem w składzie: prezes J. Wojciechowski, wiceprez. J. Cegielka, skarbnik B. Łopatka.

Nagr. Statuetka „Muza” (nagroda „ostrowskiego środowiska kulturalnego”) - Ostrów Wlkp. 2004.

Źródła: rel. bezp.; A. Dąbrowski, *Antologia muzyki rozrywkowej w Kaliszu 1962-1990*, Kalisz 2008, s. 113; rel. B. Kunickiego.

Wojczyńska Krystyna (z d. Grzywacz) - ur. w 1953 w Ostrowie Wlkp. Poetka, działaczka związkowa, animatorka kultury.

W. Absolwentka: LP w Ostrowie Wlkp. (1973); wych. plast. w Instytucie Artystycznym WSP w Częstochowie (1984).

Z. W l. 1973-1974 naucz. przedszkola w Biadkach, gm. Krotoszyn; w l. 1974-1975 dyr. przedszkola w Gorzupii w gm. Krotoszyn; w l. 1975-1980 naucz. w Gminnej Szkole Zbiorczej w Nowych Skalmierzycach; w l. 1980-1982 naucz. w SP nr 5 w Ostrowie Wlkp.; od 1982 r. naucz. instr. plastyki, kier. Działu Artystycznego, a w l. 1984-1986 zca dyr. MDK w Ostrowie Wlkp. - w 1998 r. zwolniona z obowiązku świadczenia pracy po podjęciu etatowej działalności w NSZZ „Solidarność”.

Ant. poet. Wiersze w ed.: *Poeta pamięta* - pokłosie II Ogólnopolskiego Konkursu *Poeta pamięta*, Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” Wielkopolska Południowa, Kalisz 1999; *Ostrowskie adresy poetyckie. Świadectwo obecności II*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2007; *Szuflada*, OCK, Ostrów Wlkp. 2007, 2009. [W przygotowaniu do wydania przez MMOW: pierwszy tomik poetycki pt. *Frotaż. Wiersze z lat 2006-2010*].

Publ. w czasop. „Południowa Wielkopolski”, „Wagon”, „Orędownik Ostrowski”, „Gazeta Ostrowska”, „Kurier Ostrowski”, „Ziemia Kaliska”, „Tak i Nie”, „Nasza Solidarność” (biuletyn informacyjny Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” Wielkopolska Południowa).

Wiersze, m.in.: (w ramach prezentacji Grupy Literackiej „Cztery Słowa”) *** / *Kogoś widziałam wczoraj*, *** / *nie wstanę ze snu*, „PW” 12/1983; *** / *żyję czujnie, Tylko oczy*, „PW” nr 12/1984. Aforyzmy, m.in.: *Nie zawsze zatrzaśnięcie drzwi / zamyka usta*, „W” nr 6/1989; *Nie wychodź z siebie / bo możesz zejść za daleko*, „W” nr 7/1989. Artykuły, m.in.: *Dwa głosy w sprawie kultury*, „W” nr 7/1989 - o niedostatecznym finansowaniu przez miasto instytucji kulturalnych; *Wesołe nutki*, „OrO” nr 7/1990 - o I. Nowak, zał. i dyrygentce chóru dziecięcego „Wesołe nutki”; *Dusza lalki*, „KO” nr 17, 12 marca 1989 - o teatrze lalek w rozmowie z instr. teatr. D. Kępińskim; *Kultura plastyczna a idea i rzeczywistość*, „GO” nr 36, 12 września 1993 - o konieczności kształtowania aspiracji estetycznych w dobie kultury masowej.

Form. lit. Grupa Literacka „Cztery Słowa” - w l. 1983-1985 czł. wraz z P. Berkowskim, J. Bendziechą, R. Lewicką i P. Pawłowskim formacji działającej przy ostrowskim MDK.

Kluby lit. W 1983 r. wraz z P. Berkowskim i P. Pawłowskim czł. Klubu Literackiego „Ikar'83” w Kaliszu.

Przeds. teatr. W l. 80. reż. zał. w 1983 przez D. Marciniak w MDK zesp. „Małolaty” zdobywającego w l. 1983-1987 nagrody na Woj. Przeglądach Szkolnych Zespołów Teatralnych.

Wyst. ind. „Malarstwo”, Klub Nauczyciela - Ostrów Wlkp. 1989.

Konkursy lit. „Papierowe myśli”, MDK, inicjatorka i organizatorka - Ostrów Wlkp. 1994-1995; „Papierowe myśli”, Stow. Kulturalno-Oświatowe „Klub Nauczyciela”, inicjatorka i organizatorka - Ostrów Wlkp. 1996-2004 (dziewięć ed. - z powodu niedostatecznych środków przydzielanych na organizację tego konkursu przez ww. stow. i władze miasta nierzadko sama finansowała druk projektowanych przez siebie dyplomów i zakup nagród rzeczowych); „Wierszowanki”, MDK, inicjatorka i organizatorka - Ostrów Wlkp. 1995-2002 (sześć ed.); Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Chleba Smak”, OCK, czł. jury - Ostrów Wlkp. 2007; Ogólnopolski Konkurs Poetycki o Kobiecie XXI Wieku „Nuta serca”, OCK, czł. jury - 2007-2008; „Jak przeżyć młodość”, konkurs dla szkół podstawowych b. woj. kaliskiego, SP nr 4, przew. i współorganizatorka - Ostrów Wlkp. 2008.

Konkursy plast. M.in.: „Wyczarować świat z piernika” i „Świąteczne kartki”, MDK, organizatorka (dochód z aukcji wystawianych prac przeznaczony był dla potrzebujących wsparcia uczestników zajęć) - Ostrów Wlkp., do 1998; „Malowany jazz”, konkurs towarzyszący koncertom „Muzeum Jazz Festiwal”, organizatorka - Ostrów Wlkp., 1996-1998; „Mój powiat, moja gmina”, Klub Nauczyciela, organizatorka - Ostrów Wlkp., do 2002 (trzy ed.); „Autoportret”, MDK, następnie Klub Nauczyciela, organizatorka - Ostrów Wlkp., do 2003 r. (osiem ed.). Także: konkursy plast. w Klubie Nauczyciela, czł. jury - 1999-2006; Miejskie Konkursy Plastyczne (m.in. „Barwy Jesieni”, przedszkole nr 8), czł. jury - od 2003; przew. i współorganizatorka konkurs „Jan Paweł II mój Przyjaciel”, SP nr 4, przew. i współorganizatorka - 2008.

Inne konkursy. M.in.: Konkurs wiedzy o Kaliszu, MBP, czł. jury - Kalisz 1999-2006; Konkurs Recytatorski Poezji Religijnej, Diecezjalna Akcja Katolicka, czł. jury - Kalisz 2004-2007; Regionalny Konkurs Historyczny „25-lecie <Solidarności>” dla uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych dawnego woj. kaliskiego, czł. jury - Kalisz 2005; Regionalny Konkurs Historyczny „Stan wojenny - agonia PRL”, MBP, czł. jury - Kalisz 2006; Międzygimnazjalny Konkurs Interdyscyplinarny, Gimnazjum nr 1, czł. jury - Ostrów Wlkp. 2006-2008.

Dział. wyst. W Ostrowie Wlkp.: w 1991 r. organizatorka ekspozycji prac uczniów uczestniczących w zajęciach prowadzonych przez nią w Pracowni Plastycznej MDK; w l. 1999-2006 organizatorka i współorganizatorka wystaw pokonkursowych, m.in.: „Moja mama i kwiaty” w Klubie Nauczyciela i „Schola Cantorum” (plakaty) w MDK.

Dział. zw. Od 1981 r. w NSZZ „Solidarność”: w 1989 r. czł. TKZ NSZZ „Solidarność” POiW w Ostrowie Wlkp.; w l. 1989-1998 czł. KZ NSZZ „Solidarność” POiW w Ostrowie Wlkp.; od 1998 r. przew. KZ, a następnie przew. Międzyzakładowej Komisji NSZZ „Solidarność” POiW w Ostrowie Wlkp.; od 1998 r. czł. Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” Wielkopolska Południowa; w l. 2006-2010 sekr. Zarządu Regionu i czł. Prezydium NSZZ „Solidarność” Wielkopolska Południowa. Także w l. 2002-2010 czł. Powiatowej Rady Zatrudnienia przy Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrowie Wlkp. delegowana przez NSZZ „Solidarność”.

Org. społ. W l. 80. czł. Polskiego Stow. Edukacji Plastycznej; w l. 1980-1996 czł. sekcji literackiej przy Klubie Nauczyciela w Ostrowie Wlkp.; w l. 1998-2002 czł. Klubu Nauczycieli Aktywnych w Ostrowie Wlkp.; od 1998 r. czł. Zarządu Stow. Kulturalno-Oświatowego „Klub Nauczyciela” w Ostrowie Wlkp.; w l. 2002-2010 ławnik Sądu Rejonowego w Ostrowie Wlkp.

Nagr. M.in.: II Ogólnopolski Konkurs „Poeta pamięta” poświęcony pamięci ofiar stanu wojennego, nagr. rzeczowa, wiersze podpisane godłem „Baśka” - Kalisz 1999; Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Chleba Smak”, OCK, I m. - Ostrów Wlkp. 2006; Ogólnopolski Konkurs Poetycki o Kobiecie XXI wieku „Nuta serca”, OCK, III m. - Ostrów Wlkp. 2007.

Źródła: rel. bezp.; *Cztery Słowa*, „Południowa Wielkopolska” nr 12/1983; *Ostrowski Sejmik Kulturalny. Wybrane zagadnienia tematyczne*, Ostrów Wlkp. 1988, s. 86; *Informator. 30 lat MDK*, Ostrów Wlkp.

1990; W. Banach, *Młodzi piszą*, „Gazeta Ostrowska” nr 27, 10 lipca 1994; A. Gibasiewicz, *Konkurs „Papierowe myśli” rozstrzygnięty*, „Gazeta Ostrowska” nr 25, 25 czerwca 1995; E. Głębička, *Grupy literackie w Polsce 1945-1989*, wyd. II posz., Warszawa 2000, s.633-634; G. Schlender, *Solidarność Wielkopolski Południowej 1980-2000. Zarys dziejów*, Kalisz 2001, s. 363, 606; użyczona przez P. Pawłowskiego rel. *Ikara '83 wczoraj i dziś* autorstwa K.M. Dutkiewicza; rel. J. Wójcickiego.

Wojtkowski Andrzej - ur. w 1891 r. w osadzie Jezioro w Przygodziczkach w pow. ostrowskim, zm. w 1975 r. w Lublinie. Archiwista, historyk, bibliograf.

W. Absolwent: Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie (1912). Po wojnie ukończył studia historyczne na Uniw. Pozn. - uprzednio, w 1912 r., podjął studia filologiczne i historyczne na Uniw. Berlińskim, przerwane po wybuchu I w. św.

St. nauk. Dr filozofii (1921) - st. uzyskany na Uniw. Pozn., tyt. pr. doktorskiej *Polityka rządu pruskiego wobec Żydów polskich od roku 1793 do 1806*; dr. hab. (1930) - st. uzyskany na Uniw. Pozn.

Tyt. nauk. Prof. nadzw. (1944); prof. zw. (1946).

Probl. bad. Głównie: relacje polsko-niemieckie w ujęciu historycznym w Wielkopolsce, na Pomorzu, Warmii i Mazurach.

W cz. zab. W Berlinie czł. tajnego Związku Młodzieży Polskiej „Zet” - w jego ramach przew. samokształceniowej Grupy Narodowej. Od 1914 r. z poboru żołnierz (sanitariusz) w armii niemieckiej, w 1917 r. ranny na froncie zachodnim - po klęsce Niemiec od stycznia 1919 r. w st. kpr. jako sanitariusz walczył w powstaniu wielkopolskim, następnie ochotniczo z kompanią poznańską w st. plut. wziął udział w walkach o Lwów i Małopolskę Wschodnią, w cz. których został ranny i umieszczony w szpitalu.

W l. międzyw. W l. 1919-1920 prac. Wydz. Archiwów Państwowych w Warszawie, w l. 1920-1923 prac. Archiwum Państwowego w Poznaniu - w 1922 r. przywiózł do Polski archiwa działającej w l. 1915-1919 Centralnej Agencji Polskiej w Lozannie w Szwajcarii; w l. 1923-1925 wykładowca na Uniw. Ludowym w Dalkach k. Gniezna; w l. 1924-1925 współsprawca sprowadzenia do kraju części zbiorów polskiego muzeum i biblioteki w Raerswilu w Szwajcarii; od 1926 r. zca, a w l. 1928-1939 dyr. Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu; zarazem, po habilitacji, od 1930 r. do wybuchu II w. św. wykładowca i doc. na Uniw. Pozn.

W cz. II w. św. Po zajęciu Poznania przez Niemców wysiedleniec - wpierw do Ostrowca Świętokrzyskiego, następnie w 1940 r. do Sichowa k. Staszowa, gdzie był rachmistrzem w majątku Radziwiłłów w pow. opatowskim oraz, w ramach tajnego nauczania, naucz. łaciny i historii na poziomie szkoły średniej.

Po wojnie. W l. 1944-1962 prac. nauk. KUL w Lublinie: w l. 1944-1945 prof. nadzw. historii nowożytnej, od 1946 r. prof. zw. - kierował Katedrą Historii Kultury Polskiej. Także: w l. 1947-1948 dziekan Wydz. Nauk Humanistycznych; od 1949 r. dyr. Biblioteki Uniwersyteckiej.

Publ. Ponad 530 pozycji, m.in.: *Karol Libelt jako wychowawca*, nakł. wł., Poznań 1927; *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Poznaniu (1857-1927)*, Uniw. Pozn., Poznań 1928; *Edward Raczyński i jego dzieło*, Biblioteka Raczyńskich, Poznań 1929; *Bibliografia historii Wielkopolski* (pierwotnie od 1934 r. wyd. w zeszytach), t. I nakł. prenumeratorów, t. II (nieukończony - zawiera tylko trzy zeszyty) nakł. Tow. Miłośników Historii w Poznaniu, Poznań 1937-1938; *Bibliografia historii miasta Poznania*, nakł. Tow. Miłośników Historii w Poznaniu, Poznań 1938; *Tezy i argumenty polskie w sporach terytorialnych z Krzyżakami*, Tow. Historyczne, Olsztyn 1968; *Bibliografia historii województwa lubelskiego*, Wyd. UMCS, Lublin 2000.

Także: *Edward Raczyński* oraz *Karol Libelt*, w: *Wielkopole XIX wieku*, pod red. W. Jakóbczyka, Wyd. Poznańskie, Poznań, t. 1, 1966; tamże, *August Cieszkowski*, t. 2, 1969.

Pr. encykl. *Polski Słownik Biograficzny* - 53 biogr.

Zesp. red. M.in.: *Kronika miasta Poznania* - czł. kolegium red.

Org. społ. M.in.: w 1922 r. współinicjator Tow. Miłośników Historii Ziem Zachodnich (od 1925 r. Tow. Miłośników Historii) w Poznaniu; w l. 1944-1948 i 1952-1957 sekr. generalny, w l. 1957-1963 wiceprez. Tow. Naukowego KUL. Także: czł. PTPN.

Organy przedst. W l. 1952-1956 poseł na Sejm Ustawodawczy PRL.

Odnac. Krzyż Żelazny - niemieckie odnac. za udział w walkach we Francji w cz. I w. św.; w 1933 r. Krzyż Niepodległości za udział w walkach w 1919 r.

Upam. Nagroda im. A. Wojtkowskiego przyznawana od 1994 r. w Poznaniu wielkopolskim bibliotekarzom.

Ostroviana. Publ.: *Pięćsetlecie Parafji w Ostrowie*, wyd. Ludwik Jarosz, 1935; *Z lat organizacyjnego scalania i stabilizacji w pracy samokształceniowej*, w: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, Wrocław 1970.

Pr. red.: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej* - czł. Kolegium Red.

Org. społ.: w l. gimnazjalnych czł., a w l. 1911-1912 prez. tajnej polskiej grupy samokształceniowej o aspiracjach niepodległościowych (*Za moich czasów, tzn. od 1904 r. aż po co najmniej wybuch I wojny, nikt z nas nie nazywał naszego „kół” Towarzystwem Tomasza Zana - TTZ. Nazwano je więc tak później, A.W.*).

Źródła: A. Wojtkowski, *Z lat organizacyjnego scalania i stabilizacji w pracy samokształceniowej*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 231-236; J. Starnawski, *Warsztat bibliograficzny historyka literatury polskiej (na tle dyscyplin pokrewnych)*, PWN, Warszawa 1982, s. 142; Z. Wielgosz, *Wojtkowski Andrzej*, w: WSB, s. 837-838; J.K. Pietrzak, *Powstańczy Ostrów...*, s. V-VII; http://www.bu.kul.pl/prof-dr-hab-andrzej-wojtkowski,art_11091.html (dostęp: 1.11.2015);

http://biblioteka.teatrnn.pl/dlibra/Content/8834/Bibliografia_historii_województwa_lubelskiego.pdf (dostęp: 1.11.2015).

Woś Czesław Kazimierz - ur. 1944 w Krajance powiat Wieruszów. Od 1965 r. mieszka w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, grafik, rysownik, malarz.

W. Absolwent: wych. techn. w WSN w Bydgoszczy (1973); wych. plast. na UMK w Toruniu (1977); studium podyplomowego w zakresie grafiki na UMCS w Lublinie (1984).

Z. Nauczyciel: w l. 1965-1966 zajęć praktyczno-technicznych i wych. plast. w SP nr 10 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1966-1978 wych. techn. i plast. w II LO, a w l. w l. 1978-1998 wych. plast. w I LO w Ostrowie Wlkp., i tamże zarazem w l. 1992-1998 wych. plast. ponownie w II LO. W l. 1981-1983 st. wykładowca w WSP w Częstochowie - Wydz. Zamiejscowy w Kaliszu; w l. 1998-2000 st. wykładowca w IPA UAM w Kaliszu. Także: w l. 1973-1975 wizytator metodyk przedmiotowy zajęć praktyczno-technicznych i wych. plast. w Wydz. Oświaty RN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1975-1981 wizytator metodyk przedmiotowy wych. plast. w Kuratorium Oświaty i Wychowania w Kaliszu; w l. 1981-1998 doradca metodyczny plastyki w ODN w Kaliszu.

Publ. Książki, brosz., katalogi, m.in.: *Ostrowski ekslibris*, Wyd. KKFiT UM w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. 1983; *Zespół Nauczycieli Plastyków, Ostrów Wielkopolski 1965-1985*, Zarząd Oddziału ZNP w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. 1985; *Współczesny ekslibris polski w zbiorach Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1997; wspólnie z J. Zdunkiem, *Rzeźbiarze Ziemi Krotoszyńskiej*, Muzeum Regionalne PTTK w Krotoszynie, Krotoszyn 1997; *Ostrowscy plastycy - Bolesław Jędryszczak, Edward Stachowczyk, Maria Winiecka, Władysław Zuchowski*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1998; *Władysław Kościelniak. Grafika Ekslibris*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1999; *Laureaci Międzynarodowego Biennale Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu*

1985-2003, MMOW, Ostrów Wlkp. 2004; *W ciszy lasów i pól. Rysunek, grafika, ekslibris*, Ośrodek Kultury Leśnej, Gołuchów 2009.

Także m.in.: *Plastyka ostrowska*, w: *Ostrowski Sejmik Kulturalny*, OTK, Ostrów Wlkp. 1988 - pokłosie sejmiku kulturalnego zorganizowanego w 25. rocznicę powstania OTK; *Grafiki dedykowane Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II*, w: *Promieniowanie i świętości*, Civitas Christiana, Kraków 2008.

Publ. w czasop. M.in.: „Ziemia Kaliska”, „Południowa Wielkopolska”, „Informacje Regionalne” (Krotoszyn), „Gazeta Wyborcza”. M.in.: *Jubileusz ostrowskich plastyków nauczycieli*, „ZK” nr 51-52/1980; *W cieniu salonów - Marian Grześczyk*, „PW” nr 1/1981; *W cieniu salonów - Władysław Zuchowski*, „PW” nr 3/1981; *O początkach ostrowskiej plastyki*, „PW” nr 6/1981; *Dziejów plastyki ostrowskiej - ciąg dalszy*, „PW” nr 7/1981; *Ostrowskiej plastyki dzień dzisiejszy*, „PW” nr 9/1981; *Nowa wystawa w Refektarzu*, „Informacje Regionalne” nr 24/1996; *Anna Wacowska - wspomnienie*, „GW”, 20 lutego 2008).

Ilustr. w ed. M.E. Aulich, *Błogosławiona między kochankami*, Warszawa 1996; P. Kuszczynski, *Być w słowie*, Poznań 1998; W. Buryła, *Krzaki gorejące*, Kraków 2000; W. Buryła, *Witraże chwil*, Kraków 2000; W. Buryła, *Skrzydła samotności*, Milicz-Wrocław 2003; M.M. Kozłowski, *Osypał się wzrok w dolinę*, Kalisz 2003; I. Łukszo, *Przestrzenie*, Warszawa 2004; J. Kowalska, *Rozwiesiłam w obłokach marzenia*, Szczecin 2005; M.E. Aulich, *Zamień się z jaskółką*, Warszawa 2007; E. Wojtyś, *Echo Kaliskich Dni*, Kalisz 2007; K. Sylwestrzak, *Aforyzmy*, Pruszcz Gdański 2007; J. Kowalska, *Prawdy nigdy dość*, Bydgoszcz 2008; K. Lissy-Kalafarska, *Z uczuć ochronnej otuliny*, Kalisz 2009.

Repr. w ed. M.in.: W. Myśliwski, Z. Szmaj, *Wiejskie pejzaże*, Poznań 1975; *Kalendarz Nauczycielski*, 1986; Luc Van Den Briele, *Hoogtepunten van de hedendaagse Europese exlibriskunst*, Bruksela, Belgia, 1997; K. Pątek, R. Bandosz, *Motywy warszawskie w ekslibrisie*, Warszawa 1999; R. Palmirani, M. Finistrella, *L'Ex libris Europeo Gli ex libris polaechi contemporanei*, Soncino, Włochy, 1999; *Pielgrzym błogosławieństw - homilie i przemówienia Jana Pawła II*, Kalisz 1999; *Janusz M. Szymański - miłośnik ekslibrisów*, Frederikshavn, Dania, 2000; J.T. Czosnyka, *Ekslibrisy Jana Pawła II*, Rzym 2001; E. Andrysiak, *Ruch bibliofilski w Kaliszu, historia i współczesność*, Kalisz 2002; A.M. da Mota Miranda, *Contemporary International Ex-libris Artists*, wyd. enc., Portugalia, 2002; *The Polish Review*, vol. L I 2006 no. 1, New York, USA; *Zapis naszej obecności. Ciąg dalszy*, Ostrów Wlkp. 2009; E. Mikołajczyk, *Refleksy*, Ostrów Wlkp. 2009.

Proj. okł. M.in.: *Półtora wieku w służbie narodu i oświaty 1845-1995*, I LO, Ostrów Wlkp. 1995; W. Buryła, *Gocce d'infinito*, Milicz-Wrocław, 2003; W. Buryła, *Jesteśmy stworzeni by mówić kocham*, Milicz 2007. Także: wyd. przez Stow. Wychowanków „Alma Mater Ostroviensis” zeszyty „Księgi Pamięci *Non omnis moriar*”, 1995.

Pr. w czasop. „Głos Wielkopolski”, „Tydzień”, „Gazeta Poznańska”, „Dziennik Poznański”, „Południowa Wielkopolska”, „Gazeta Ostrowska”, „Kurier Ostrowski”, „Ziemia Kaliska”, „Przegląd Kaliski”, „Głos Nauczycielski”, „Literacki Głos Nauczycielski”, „Słowo Polskie”, „Morze i Ziemia”, „Tygodnik Ludowy”, „Rzeszowski Informator Kulturalny”, „Alma Mater” (miesięcznik UJ), „Teraz” (Świętokrzyski Miesięcznik Kulturalny), „Dziennik Polski”, „Ex Bibliotheca”. Także: „Avinews”, Włochy; „Spójnik” (Polish American Magazine), USA; „Zola Informa”; Włochy; „Kurier Plus”, Nowy Jork, USA; „Novice”, Rogaska Slatina, Słowenia; „Aktjubinski Wiestnik”, Kazachstan; „Amtsblatt”, Niemcy; „L'ex Libris Italiano”, Włochy; „Bookplate International”, Wielka Brytania; „Graphia” (Tijdschrift voor Exlibris-kunst), Belgia.

Teki graf. *Exlibris*, nakł. wł. 1995; *Zamość w grafice*, nakł. wł., 1997; *Ekslibrisy dla Ojca Świętego Jana Pawła II*, nakł. wł., 2000; *Powiat ostrowski. Rysunki*, Starostwo Powiatowe, Ostrow Wlkp. 2010.

Inne przedś. plast. Logo: Nagrody Literackiej „Głosu Nauczycielskiego”, I i II LO w Ostrowie Wlkp., Ogólnopolskiego Przeglądu Chórów Nauczycielskich w Ostrowie Wlkp., Stow. Alma Mater Ostroviensis, Stow. „Przyjaciele Ostrowskiej Synagogi”, Ostrowskiego Uniw. Trzeciego Wieku. Także: winieta tyt. pisma „Głos Nauczycielski - 80 lat” nr 36/1997; portret A. Serbeńskiego w Galerii Portretów I LO w Ostrowie Wlkp., 1998.

Materiały metod. Publ. m.in.: w czasop. WSiP „Plastyka w Szkole” (nry 10/1982, 1/1984, 1/1985, 2/1985); w wydawnictwach ODN w Kaliszu i Poznaniu.

Pr. red. Międzynarodowe Biennale Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu w Ostrowie Wlkp. - od 1987, red., oprac. kat.; *25 lat Pontyfikatu Jana Pawła II - W Holdzie Dostojnemu Jubilatowi*, Ostrow Wlkp. 2003 - oprac. kat.

Om. w czasop. M.in.: *Grafiken und Exlibris des Kunstlers Czesław Woś*, „Nordhausen Zeitung” nr 9/1994, Niemcy; M.M. Kozłowski, *Galeria Spójnika - Czesław Woś*, „Spójnik”, Polish American Magazine” nr 38, V-VI 1995, USA; Luc Van Den Briele, *Czesław Woś*, „Graphia” nr 127/1996, Belgia; R. Kowalicka, *Kwiat sosny - Wystawa prac Czesława Wosia*, „Zamojski Kwartalnik Kulturalny” nr 4/1997; M. Aulich, *W kresce ukryty*, „Głos Nauczycielski” nr 31 III 1999; R. Palmirani, M. Finistrella, *Czesław Woś „L'Ex libris Europeo, Gli ex libris polacchi contemporanei”*, Soncino 1999, Włochy; W.E. Butler, *Czesław Woś - profile of an artist*, „Bookplate International” vol.6 no.1, 1999, Londyn, W. Brytania; B. Klimek, *Z pędzlem i ... paszportem*, „Głos Wielkopolski” nr 4/1999; J. Saffarini, *Czesław Woś w Warszawskiej Galerii Ekslibrisu*, „Ex Bibliotheca” nr 2/2000; MEA, *Wielki artysta małych form*, „Głos Nauczycielski”, 7 lipca 2004; E. Jeżewska, *Czesław Woś w Galerii Akademickiej w Kielcach*, „Ex Bibliotheca” nr 1/ 2007.

Wyst. ind. M.in.: MOZK - Kalisz 1983; GSW BWA - Ostrow Wlkp. 1983, 1984, 1995; Exlibris Galerie - Gutersloch, Niemcy, 1989; GSW BWA - Kalisz 1993; Europaischen Kulturzentrum - Erfurt, Niemcy, 1994; Galeria Polskiego Instytutu Naukowego - Nowy York, USA, 1995; Dom Polonii - Rzeszów 1995; Biblioteka Raczyńskich, Poznań 1996; Muzeum Okręgowe - Zamość 1997; Meyenburgmuseum - Nordhausen, Niemcy, 2000; Warszawska Galeria Ekslibrisu - Warszawa 2000, 2004; Wasserschlos Klaffenbach - Chemnitz, Niemcy, 2001; Galerie der Stadtparkasse - Bad Sachsa, Niemcy, 2001; Kunstikool - Ahtme, Estonia 2001; Galeria Sztuki BWA - Kielce 2004; Muzeum Farmacji UJ - Kraków 2005; Dworek I. J. Paderewskiego - Tarnów-Kąsna Dolna 2007; Muzeum Narodowe, Oddział Panorama Raclawicka - Wrocław 2011.

Wyst. zb. i nagr. M.in.: „Człowiek i praca”, wyst. amatorskiej twórczości artystycznej, Zarząd Okręgu ZZK, III nagr. wspólnie z A. Wiśniewskim - Poznań 1969; wyst. Zarządu Gł. ZNP „Mój region w 30-leciu PRL”, I nagr. - Warszawa 1974; „Olimpijski Konkurs Sztuki”, wyr. - Warszawa 1980; Ogólnopolski Konkurs „Natura Matką Ludzi”, III nagr. - Suwałki 1988; International Exhibition of Miniature Art - Toronto, Kanada, 1987,1988,1990; TheWorld Exlibris Artists Exhibition - Sapporo, Japonia, 1992; Międzynarodowy konkurs na ekslibris „Keltia ed Aosta Centenario di J.R. R. Tolkien”, wyr. - Aosta, Włochy, 1992; X Ogólnopolska Wystawa Twórczości Pedagogów Plastyki, I nagr., także nagr. Wojewody Rzeszowskiego - Rzeszów 1994; Międzynarodowy Konkurs na Ekslibris „Catechizmus 450”, wyr. - Wilno, Litwa, 1996; World Small Printings & Exlibris Works Exhibition - Beijing, Chiny, 1998; Międzynarodowy konkurs na ekslibris biblioteki „Biblioteca Komunale di Zola Predosa”, I nagr. - Zola Predosa, Włochy, 1998; Konkurs na grafikę i ekslibris, Muzeum Ślązańskie , II nagr. - Sobótka 1999; 2 nd Mini

Graphic & Painting Word Wide Show, wyr. - Pisa, Włochy, 2000; International de Miniprint - Rosario, Argentyna, 2000; Concorso Internazionale Ex Libris Leonardi da Vinci, Włochy, 2000; „Ekologija žmogus, gamta, gyvunija”, wyr. - Wilno, Litwa, 2001; Międzynarodowa Wystawa Ekslibrisu, wyr. - Aktobe, Kazachstan, 2001; Ogólnopolski konkurs na ekslibris o motywach pożarniczych, Muzeum Pożarnictwa, I nagr. - Brzozów-Stara Wieś 2001; II Międzynarodowe Biennale Grafiki, wyr. - Francavilla al Mare, Włochy, 2002; Międzynarodowy konkurs na ekslibris, wyr. - Bodio Lomnago, Włochy, 2003; Konkurs na ekslibris o tematyce kościuszkowskiej, Muzeum Narodowe Oddział Panorama Raławicka, I nagr. - Wrocław 2004; Bienal Internacional de Ex-Libris - Guadalupe, Meksyk, 2004; Międzynarodowa Wystawa Plastyczna, nagr. Prezydenta Miasta - Rogatec, Słowenia, 2004; Salon Wielkopolski, Muzeum, Grand Prix - Czarnków 2004; Międzynarodowy konkurs na ekslibris, Centrum Paderewskiego, I nagr. - Tarnów-Kąsna Dolna 2006; Międzynarodowy Konkurs Graficzny w 600-lecie urodzin Grzegorza z Sanoka, MBP, II nagr. - Sanok 2007.

W Ostrowie Wlkp., m.in.: „Wystawa plastyków pedagogów” - aula III LO 1965; Wystawa Amatorskiej Twórczości Artystycznej z okazji 1000-lecia Państwa Polskiego - I LO 1966; Przeglądy Twórczości Plastycznej Nauczycieli woj. kaliskiego - Klub Nauczyciela 1976, 1979, 1980, 1985, 1990, 1992, 1993; Plastyka Ostrowska - KMPiK 1977, 1979, 1983, 1984, 1985, 1990; Klub Nauczyciela 1988, 1992, 1994; MMOW 1997; Wystawa Jubileuszowa w 25-lecie ruchu plastycznego w Ostrowie Wlkp. - ODK 1981; Ostrowski Ekslibris - KMPiK 1983, 1987; Międzynarodowe Biennale Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu - od 1987 (jako współtwórca udział poza konkursem); Ogólnopolski Salon Plastyki „Egeria” - BWA 1990, 1992, PGSW 2000, 2004, 2006; Międzynarodowa Wystawa ekslibrisu Muzycznego w cz. festiwalu „Chopin w barwach jesieni” - Pałac Myśliwski w Antoninie, OCK, PIK, Kino Komeda, MMOW 1994 - 2007; Międzynarodowa Wystawa Grafiki i Ekslibrisu „Adam Mickiewicz - w 200. rocznicę urodzin” - MMOW 1998 (także wspólnie z B. Woś kurator wyst.).

Pr. w zb. Ekslibrisy i grafika m.in. w muzeach i galeriach Argentyny, Belgii, Chin, Chorwacji, Danii, Francji, Hiszpanii, Holandii, Japonii, Kanady, Niemiec, Rosji, USA, Włoch.

Org. wyst. W 1985 r. inicjator i organizator wspólnie z żoną B. Woś Ogólnopolskiej Wystawy Twórczości Plastycznej Nauczycieli w Klubie Nauczyciela w Ostrowie Wlkp.

Międzynarodowe Biennale Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu. Od 1987 r. kontynuacja wraz z B. Woś zorganizowanej w 1985 r. wspólnie w Klubie Nauczyciela Ogólnopolskiej Wystawy Twórczości Plastycznej Nauczycieli, w l. 1987 i 1989 anonsowanej jako Biennale Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu Plastyków Pedagogów, a od 1991 r. w formule otwartej jako Biennale Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu, które ostatecznie w 1993 r. zyskało status przedsięwzięcia o charakterze międzynarodowym (ekspozycje w MMOW i w części w PGSW).

Także organizator m.in.: w l. 1992-1994 w Klubie Nauczyciela w Ostrowie Wlkp. ekspozycji twórczości dzieci nauczycieli plastyków oraz plastyki ostrowskiej; od 1993 r. wraz z żoną B. Woś w Pałacu Myśliwskim Książąt Radziwiłłów w Antoninie Międzynarodowej Wystawy Ekslibrisu Muzycznego podczas Międzynarodowego Festiwalu „Chopin w Barwach Jesieni”; w 1999 r. z B. Woś w MOZK w Kaliszu Międzynarodowej Wystawy Grafiki i Ekslibrisu „Adam Mickiewicz - w 200 rocznicę urodzin”; w 1999 r. w Warszawskiej Galerii Ekslibrisu wyst. „Fryderyk Chopin w ekslibrisie”; w 2000 r. z Warszawską Galerią Ekslibrisu w Instytucie Polskim w Rzymie ekspozycji „Ekslibris Polski”; w 2006 r. w Krośniewicach wyst. dedykowanej Janowi Pawłowi II; w 2006 r. w MMOW i Muzeum Regionalnym w Jarocinie ekspozycji zatytułowanych „Don Kichot - inspiracje graficzne”.

Konkursy. Międzynarodowe Biennale Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu, czł. jury - Ostrów Wlkp., od 1991; konkursy plastyczne dla dzieci i młodzieży organizowane przez Klub Nauczyciela i Gminę Ostrów Wlkp. - wielokrotnie.

Form. art. W l. 1966-1970 czł. grupy artystycznej „Nałęczów 56”; w l. 1986-1992 czł. grupy „Graf-ex”; od 2004 r. czł. formacji „Eko-art”.

Zesp. plast. W 1965 r. wraz ze Z. Sucheckim współorganizator, a od 1973 r. instr. Sekcji Plastycznej ZNP w Ostrowie Wlkp. - od 1971 r. przy Klubie Nauczyciela; czł. Zespołu Plastycznego ODK (powstałego w miejsce działającego w l. 1956-1957 r. Klubu Plastyka Amatora); w 2006 r. współzał. wraz z B. Woś powstałej z jej inicjatywy sekcji artystycznej przy Zarządzie Oddziału ZNP w Ostrowie Wlkp., skupiającej nauczycieli - plastyków, literatów, fotografików i zainteresowanych sztuką.

Org. społ. Od 1982 r. czł. ZPAP; w l. 1988-1990 czł. OTK; od 1995 r. czł. Tow. Przyjaciół Książki w Kaliszu; od 2004 r. czł. Ekologicznego Stow. Środowisk Twórczych w Poznaniu; w l. 1986-1988 czł. Rady Społecznej PWSSP w Poznaniu; od 1987 r. czł. KTPN. Także: czł. Stow. „Alma Mater Ostroviensis”.

Tyt. „Ostrowianin Roku 2007” - wspólnie z B. Woś.

Źródła: rel. bezp.; (tnp.), *Wyróżnienia dla plastyków*, „Południowa Wielkopolska” nr 7/1969; 31. *Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*. Antonin 2012, Ostrów Wlkp. 2012, s. 79.

Wójcicki Jerzy - ur. w 1958 r. w Dreźnie. Nauczyciel, metodyk. Od 1983 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: politologii na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu (1981); Studiów Podyplomowych z zakresie wiedzy o społeczeństwie na Uniwersytecie Warszawskim (1991); historii na Wydz. Historycznym UAM w Poznaniu (2002). W 1994 r. uzyskał w MEN w Warszawie III st. spec. zawodowej.

Z. W l. 1983-1994 naucz. historii i wiedzy o społeczeństwie m.in. w SP nr 10 oraz od 1994 r. w II LO w Ostrowie Wlkp.; od 1987 r. naucz.-metodyk ds. historii i wiedzy o społeczeństwie w ODN w Kaliszu, zarazem od 2003 r. Koordynator ds. Doradców Metodycznych w Powiecie Ostrowskim; od 2001 r. ekspert MEN ds. awansu zawodowego i edukator MEN ds. edukacji dorosłych; od 2002 r. rzeczoznawca MEN ds. recenzowania podręczników szkolnych. Także: w l. 1990-1993 przew. Rady Nadzorczej OSM.

Publ. M.in.: *Czy nauczyciele potrzebują dzisiaj doradców*, w: *Problemy edukacji (2)*, pod red. M. Lewickiego, I LO, Ostrów Wlkp. 1995.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, „Kurier Ostrowski”, „Impuls”. M.in.: *Jest Klub Nauczycieli Aktywnych*, „GO” nr 28, 12 lipca 1992 - o powstałym w 1991 r. KNA (*Powodem jego utworzenia była likwidacja Rady Postępu Pedagogicznego oraz jego ogniw wojewódzkich i lokalnych*); *Młodzi historycy w „Reymoncie”*, „GO” nr 14, 7 kwietnia 1996 - o eliminacjach rejonowych III Woj. Konkursu Historycznego dla uczniów szkół podstawowych; *Książka w kryzysie?*, „KO” nr 5, 19 maja 1996 - o czytelniczej mizerii Polaków (*W 1994 roku prawie połowa polskiego społeczeństwa nie miała w ręku książki i się do tego przyznała*); *Uczymy, jak myśleć*, „I” nr 2, 13 lipca 2001 - o książce brytyjskiego pedagoga i metodyka R. Fishera.

Zesp. red. M.in.: gazetka szkolna „Re(y)moncik” w II LO w Ostrowie Wlkp. - w 1993 r. współzał. i kons. z M. Grzesiak i S. Szymanowskim; dołączany do „Kuriera Ostrowskiego” miesięcznik społeczno-kulturalny „Impuls” - w 2001 r. współzał. (z W. Banachem i L. Wawrzyniakiem) i czł. red.

Przeds. edukacyjne. Autor i realizator m.in.: od 1991 r. Regionalnego Konkursu Gazet Szkolnych; od 1995 r. prawyborów „Młodzi Głosują” w II LO w Ostrowie Wlkp.; od 2000 r.

prezentacji multimedialnych i debat prow. przez pracowników naukowych UAM w ramach wieczorów autorskich dla szkolnych klubów europejskich „Civis Europus”.

Inne przeds. Koordynator projektów: w 2008 r. „Powiatowej konferencji z okazji 90. rocznicy proklamowania Republiki Ostrowskiej i 90. rocznicy wybuchu Powstania Wielkopolskiego”; w 2010 r. „Powiatowej konferencji z okazji 70. rocznicy wybuchu i 65. rocznicy zakończenia II wojny światowej”.

Org. społ. W 1991 r. współzał. Klubu Nauczycieli Aktywnych w Ostrowie Wlkp.; w 1996 r. współzał. i do 2001 r. przew. Stow. Kulturalno-Oświatowego „Klub Nauczyciela” w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; wyciąg z protokołu zebrania założycielskiego Stow. Kulturalno-Oświatowego „Klub Nauczyciela”, 20 czerwca 1996 r.; rel. U. Słupianek; rel. L. Wawrzyniaka.

Zawidzka Eugenia - ur. w 1950 r. w Dębiczu k. Grabowa n. Prosną. Ekonomistka, poetka. Od 1981 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: TR w Przygodzicach (1971). W l. 70. ukończyła kurs rzeczoznawców Państwowej Inspekcji Handlowej w Poznaniu.

Z. W l. 1973-1989 prac. w dziale finansowo-księgowym GS „Samopomoc Chłopska” w Przygodzicach - wykonywała również ekspertyzy jako rzeczoznawca Państwowej Inspekcji Handlowej w Poznaniu; w l. 1989-2003 księgowia w ostrowskim oddziale Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Handlowego „Centrala Nasienna Gostyń” sp. z o.o.; od 2005 r. spec. ds. marketingu i reklamy w tygodniku społeczno-kulturalnym „Fakty Ostrowskie”.

Publ. Tomik poetycki *Chleba smak*, nakł. własny, 2006. Także wiersze: w tomiku zb. *Szuflada*, OCK 2006, 2007; w brosz. *60-lecie Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Centrum Kształcenia Ustawicznego*, oprac. W. Sapieja-Nowicka, Przygodzice 2007. [W przygotowaniu do wydania przez Firmę Usługowo-Artystyczną „SOL”: tomik poetycki *Życiu nie mówię „Nie”*].

Publ. w czasop. „Fakty Ostrowskie” - gł. wiersze.

Nagr. Konkurs *Róża za wiersz*, OCK, nagr. - Ostrów Wlkp. 2006; III Ogólnopolski Konkurs Poetycki *Chleba smak*, OCK, I nagr. - Ostrów Wlkp. 2007.

Om. w czasop. M.in.: P. Walotka, *Poetycki debiut Eugenii Zawidzkiej*, „Fakty Ostrowskie” nr 17/2006.

Przeds. telew. W 2006 r. wywiad udzielony ostrowskiej Telewizji Proart (prow. A. Iwanowska-Pawlak).

Spot. aut. M.in.: PIK, prow. A. Kiełb-Szawuła - Ostrów Wlkp. 2005; GBP, prow. M. Pietrzak - Przygodzice 2005; kawiarnia „Literacka”, prow. A. Kiełb-Szawuła, K. Ogórkiewicz - Ostrów Wlkp. 2006; sala katechetyczna par. pw. św. Pawła (organizator Akcja Katolicka) - Ostrów Wlkp. 2006.

Źródło: rel. bezp.

Zuchowski Władysław - ur. w 1915 r. w Buer-Beckhausen w Westfalii (Niemcy), zm. w 1997 r. w Ostrowie Wlkp. Malarz, rysownik, grafik. W 1920 r. zamieszkał z rodzicami w Zacharzewie i od tego też r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Państwowego Liceum dla Pracujących w Ostrowie Wlkp. (1949) - przed wojną z braku pieniędzy przerwał naukę w ostrowskim Gimnazjum Męskim; SN w Katowicach (1955). Od października 1945 r. uczestnik kursów rysunku i malarstwa prowadzonych przez Uniwersyt Powszechny w Ostrowie Wlkp.; od 1948 r. (jeszcze przed maturą - *Po wojnie była taka możliwość*, P.Z.) student WSSP w Poznaniu - również tę naukę zarzucił z powodów finansowych. W 1951 otrzymał dyplom nauczyciela szkół ogólnokształcących st. podstawowego.

Z. Prac. biurowy w l. 1933-1936 w kancelarii adwokackiej w Ostrowie Wlkp., w l. 1936-1938 w Starostwie Powiatowym w Ostrowie Wlkp., w 1938 r. w Tow. Budowlanym „Warszawa” w Warszawie, w l. 1938-1939 ponownie w Starostwie Powiatowym w Ostrowie Wlkp.; w l. 1940-1945 kreślarz w Wydz. Budowlanym Miasta Ostrowa Wlkp.; w l. 1945-1952 podreferendarz techniczny w Oddziale Drogowym PKP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1952-1975 (do emerytury) technik konstruktor w ZNTK w Ostrowie Wlkp.

Char. twórca. *Wcześniejsze obrazy [Z.] nawiązują do osiągnięć postimpresjonizmu - bogata gama rozświetlonych zieleni skonstrastowana zostaje zgaszonymi czerwieniami, brązami. Naturę interpretował w sposób indywidualny dając syntezę spostrzeganych zjawisk. Ostatnie dziesięciolecie życia artysty po ciężkiej chorobie cechuje nowy symboliczno-syntetyczny sposób traktowania tematu. Pojawiają się płasko malowane postacie, kwiaty, postacie fantastyczne. Barwy stają się żywe, ale zawsze wyszukane - szlachetne.* C.Woś.

Wyst. indyw. Klub Nauczyciela - Ostrów Wlkp. 1974, 1976, 1993; MMOW - Ostrów Wlkp. 1994. Także wyst. organizowane w Holandii przez mieszkającą tamże E. Jędryszczak (córkę B. Jędryszczaka, przyjaciela Z.): w Galerii „Dimorf” - Blijham 1997; w Centrum „Parkheem-Parkstee” - Stadskanaal 1997; w Amstelkerk - Amsterdam 1997.

Wyst. zb. i nagr. M.in.: Ogólnopolska Wystawa Twórczości Plastyków Kolejarzy, I nagr. - Łódź 1949; Konkurs Plastyczny Zarządu Głównego Zw. Zawodowego Kolejarzy, I nagr. - Warszawa 1949; Międzynarodowa Wystawa Plastyki Amatorskiej Kolejarzy - Budapeszt, Węgry, 1960; Wystawa Sztuki Użytkowej - Ostrów Wlkp. 1970; „Przegląd Plastyki Nauczycielskiej woj. kaliskiego” - 1976-1984; „Ostrowska Plastyka” - Ostrów Wlkp. 1979, 1982, 1983; „25-lecie Ruchu Plastycznego w Ostrowie Wielkopolskim” - Ostrów Wlkp. 1981; „Ostrowski Exlibris” - Ostrów Wlkp. 1983; Ogólnopolska Wystawa Twórczości Plastycznej Nauczycieli - Ostrów Wlkp. 1985. Wyst. poplenerowe: Kielce 1973, Kraków 1974, Międzychód 1975, Żerków 1976, Antonin 1978, Lanckorona 1986.

Inne przed. Projektant tablic upamiętniających w Ostrowie Wlkp. m.in.: powstanie w 1908 r. GKS Venetia - na głazie narzutowym na Wenecji, 1958; uczniów i profesorów I LO zamordowanych i poległych za ojczyznę - w holu I LO, 1958; pomordowanych w l. 1939-1945 przez niemieckich okupantów pracowników ZNTK - na budynku dyrekcji ZNTK, 1965; zamordowanie w l. 1942-1943 198 Polaków w karnym obozie pracy na terenie dawnego majdanu - na bloku przy ul. Kopernika nr 3-13, 1966; nadanie imienia W. Reymonta Liceum Żeńskiemu - na budynku II LO, 1968. Także projektant: medalu z wizerunkiem poety W. Bąka, wybitego w 10 rocznicę powstania ostrowskiego Oddziału PTAiN, 1978; medalu wybitego w 40. rocznicę śmierci asa 303. Dywizjonu Myśliwskiego M. Feriča, 1982; krzyża odbudowanego przez J. Kornaszewskiego przy ul. Wysockiej w Ostrowie Wlkp., 1947; odznak turystycznych i znaków firmowych. Również: twórca medalionu - portretu W. Broniewskiego w auli I LO w Ostrowie Wlkp. zastąpionego w 1994 r. przez J. Wiącka wizerunkiem H. Sienkiewicza.

Zesp. plast. W l. 1956-1957 przew. Klubu Plastyka Amatora w Ostrowie Wlkp.; w l. 1957-1966 instr. Zespołu Plastycznego ODK; od 1970 r. czł. Zespołu Nauczycieli Plastyków w Klubie Nauczyciela w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. M.in.: w l. 1929-1939 czł. DH im. T. Zana oraz DH im. T. Kościuszki w Ostrowie Wlkp., w l. 1945-1947 sekr. Rady Hufca ZHP w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. syna P. Zuchowskiego, m.in. - *Odnosnie tablicy umieszczonej na bloku przy ul. Kopernika 3-13 muszą stwierdzić, że wielokrotnie ojciec mój wspominał, że projekt tablicy jest jego autorstwa; Klub Plastyka Amatora zaprasza na spotkanie, „Głos Ostrowski” nr 16, listopad 1957; jedn. 50-lecie G.K.S. „Venetia”, Ostrów Wlkp. 1958, s. 111; (tnp.), *Pamięci ofiar hitleryzmu, „Południowa Wielkopolska” nr 6/1966; Z. Suchecki, Rozwój ruchu plastycznego w Ostrowskiem, w: V Konferencja..., s. 54-55; C. Woś,**

Władysław Zuchowski, „Południowa Wielkopolska” nr 3/1981; tenże, *Plastyka ostrowska*, w: *Ostrowski sejmik...*, s. 82-85; tenże, *Ostrowscy plastycy...*, s. 22-23; rel. W. Bernarda - prez. Zarządu Powiatowego ZBOWiD w l. 1963-1968.

Żukowski Tadeusz - ur. w 1955 r. w Gwardiejsku nad Pregołą (Tapiawa) k. Kaliningradu (Królewiec). Repatriant - w 1958 roku przeniósł się wraz z rodziną do Trzebiatowa na Pomorze Zachodnie. Po studiach zamieszkał w Poznaniu. Poeta, dziennikarz, filmowiec.

W. Absolwent: LO im. B. Chrobrego w Gryficach (1974); filologii polskiej na UAM w Poznaniu (1980 - studia indyw., ukończone z wyr.). W 1975 r. był także słuchaczem Pomaturalnego Studium Obsługi Ruchu Turystycznego w Kołobrzegu.

Z. M.in.: w l. 1980-1981 naucz. w SP w Bytniu, gm. Kazimierz k. Poznania; w l. 1981-1982 red. miesięcznika i Wyd. „W drodze”; w l. 1982-1987 sufler, sekr. literacki, asystent reż., aktor w Teatrze Nowym w Poznaniu; w l. 1987-1988 spec. ds. teatru w Ogólnopolskim Ośrodku Sztuki dla Dzieci i Młodzieży w Poznaniu; w l. 1988-1990 st. spec. red. w Wyd. Instytutu Zachodniego w Poznaniu; w l. 1990-1991 kier. Biura Fundacji „Wolne Słowo” przy SDP w Poznaniu; w l. 1985-1996 red., a w l. 1991-1992 zca red. nac. „Czasu Kultury”; współprac. „Gazety Malarzy i Poetów”; w l. 1995-1996 reż. scen. producent w firmie „Telenowa”; w l. 1995-1996 st. wykładowca PWSSP w Poznaniu; w l. 1996-2000 właściciel firmy produkcyjnej Studio „Skarabeusz” TV; w l. 2002-2009 asystent dyr., asystent prasowy Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Poznaniu.

Publ. Poezje, m.in.: *Ogród prowincji nieplewiony*, Szczecin 1981; (ps. Jerzy Jastrząb), *Znaki czasu. Wiersze antywojenne*, nakł. wł., Poznań 1982; *Ucho van Gogha. Poemat z lat 1975-1979*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1982; (ps. J. Jastrząb Jerzy), *Z ostatniej chwili pokoju, z pierwszych miesięcy wojny (grudzień 81 - czerwiec 1982)*, Wyd. Głosy, Poznań 1984; *Epoka lodowcowa*, Wyd. Przedświt (wyd. podziemne), 1986; *Wiersze najbielsze*, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1986; *Księga listów*, Glob, Szczecin 1988; *Łza*, Glob, Szczecin 1991; *Elegia zimowa i kilka linijek z końca tysiąclecia*, Obserwator, Poznań 1994; *Biały kamyk. Poezje wybrane i nowe*, „W drodze”, Poznań 1998; *Intymna księga genesis*, Stow. Czasu Kultury, Poznań 2000; *Apokatastasis*, SPP, Poznań 2003; *Piecząc świetlista*, Biblioteka Telgte, Poznań 2005; *Królestwa wysokie*, Biblioteka Telgte, Poznań 2009. Opow. i wiersze: *Słoneczny Anioł*, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1989. Opow.: *Tęczowa zebra*, Księgarnia Św. Wojciecha, Poznań 2002; *Żyrafa - afaryż*, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 2002. Także oprac. wspomnień aktorki: *Krystyna Feldman albo festiwal tysiąca i jednego epizodu*, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 2001.

Publ. w ant. Wiersze w ed., m.in.: K. Dedecius, *Lyrisches Quintet. Fünf Themen der polnischen Dichtung*, Suhrkamp Verlag, 1992; S. Sterna-Wachowiak, *Ponische Lyrik aus hundert Jahren*, Gifkendorf, Merlin Verlag, Hamburg 1997; *Rzeczywiste. Antologia pięciu*, red. R. Bąk, Biblioteka Telgte, Poznań 2003.

Publ. w czasop. M.in.: wyd. w Szczecinie miesięcznik „Spojrzenia” 1973 - debiut poetycki; „W drodze”; „Czas Kultury” od 1991; „Gazeta Malarzy i Poetów”; „Literatura”; „Borussia”; „Twórczość”; „Tygiel Kultury”. W drugim obiegu: m.in.: „Zapis” 1980 (ps. S.T. Dziczkaniec); poznańskie pismo „Bez debitu” 1983-1985 (ps. J. Jastrząb, K. Żemojtel, S.T. Dziczkaniec); „Czas Kultury” 1985-1990 (ps. J. Jastrząb, K. Żemojtel, S.T. Dziczkaniec).

Przekł. Utwory Ż. tłum. na jęz. angielski, białoruski, bośniacki, bułgarski, francuski, niemiecki i rosyjski.

Przeds. film. Reż. i scen. wielu filmów dokumentalnych dla Telewizji Polskiej prezentujących m.in. luminary polskiej sztuki i literatury.

Dział. zw. W 1980 r. współzał. NSZZ „Solidarność” w SP w Bytniu.

Dział. polit. Czł. powstałej w 1982 r. podziemnej organizacji „Solidarność Walcząca” - uprzednio już zaangażowany w dział. opozycyjne (w 1981 w cz. zapowiadanego przez NSZZ „Solidarność” strajku generalnego w Polsce był dziennikarzem Radia Strajkowego UAM, następnie uczestniczył w strajku studenckim w Collegium Novum UAM); w 1985 r. uczestnik (zatrzymany przez SB) ogólnopolskiego zjazdu pisarzy opozycyjnych w Poznaniu.

Org. społ. Czł. Koła Młodych przy Oddziale ZLP w Poznaniu do rozwiązania ZLP w stanie wojennym w 1983 r. (w 1981 r. m.in. wraz z R. Chojnackim inicjator II Ogólnopolskiego Zjazdu Kół Młodych ZLP w Poznaniu); od 1989 czł. SPP - w l. 1993-1996 i od 2005 r. wiceprezes Oddziału w Poznaniu, zarazem w l. 2005-2011 czł. Zarządu Głównego w Warszawie; od 2001 członek PEN-Clubu. Także: w l. 2000-2008 czł. Rady Muzeum Narodowego w Poznaniu; w l. 2006-2011 czł. Rady Programowej Telewizji Lubuskiej; czł. Stow. Filmowców Polskich.

Nagr. M.in.: Nagroda im. Stanisława Piętaka - Warszawa 1993; wyr. Fundacji Kultury za dokument *Być u siebie* - Warszawa 1995; Nagroda im. Ryszarda Milczewskiego-Bruno - Grudziądz 2000; Nagroda im. Rainera Marii Rilkego - Sopot 2005.

Odznac. Medal Młodej Sztuki przyznany przez red. „Głosu Wielkopolskiego” - Poznań 1989; Medal Regionu Wielkopolska Solidarność - Poznań 2010.

Ostroviana. Om.: *Obłoków kruczata dziecięca*, „Gazeta Malarzy i Poetów” nr 1/2002 - o wierszach W. Gawłowskiego *Podania, życiorysy, legendy i baśnie*, Sopot 2000.

O Ż.: *Apokatastasis - kronika Czasów Ostatecznych*, W. Gawłowski, „Nowy Impuls” nr 8, 1 sierpnia 2005.

Spot. lit.: Wielkopolska Biesiada Poetów, spotkanie autorów „*Rzeczywiste. Antologii pięciu*” (R. Bąka, J. Kaspra, S. Sterny-Wachowiaka, T. Żukowskiego), BP - 2003.

Prelekcje: „Wiersze na wizji. Realizacyjne perypetie z biografią i poezją Wojciecha Bąka”, wystąpienie w ramach panelu dyskusyjnego zorganizowanego w stulecie urodzin W. Bąka, MMOW - 2007.

Źródła: K. Brzechczyn, *O poezji mistycyzującej Tadeusza Żukowskiego*, „Sensus Historiae”, vol. VII, 12/2012, s. 133; http://pbl.ibl.poznan.pl/dostep/index.php?s=d_biezacy&f=zapisy&p_tworcaid=4825 (dostęp: 27.11.2018); <http://www.sw.poznan.pl/index.php/przyjaciele/item/125-zukowski-tadeusz> (dostęp: 15.10.2019); <https://encysol.pl/es/encyklopedia/biogramy/23693,Zukowski-Tadeusz.html> (dostęp: 15.10.2019).

Żylińska Jadwiga (z d. Michalska) - ur. w 1910 r. we Wrocławiu, zm. w 2009 r. w Warszawie. Córka lekarza K. Michalskiego, siostra tancerki M. Michalskiej. Pisarka (teksty początkowo sygnowane Stefania Michalska, Jadwiga Michalska, Jadwiga Woyszyn-Żylińska). M.in.: od 1910 r. mieszkała w Ostrzeszowie, dokąd, *gdy miała sześć tygodni* (J.Ż.), ojciec przeniósł się wraz z rodziną z Wrocławia, następnie do 1934 r. mieszkała w Ostrowie Wlkp., gdzie ojciec w 1919 r. podjął pracę w szpitalu wojskowym.

W. Absolwentka: Liceum Żeńskiego w Ostrowie Wlkp. (1928); filologii angielskiej na Uniw. Pozn. (1935 - w cz. studiów pół r. przebywała w Paryżu).

W l. międzyw. Od pocz. l. 30. pisarka - po poślubieniu w 1934 r. Wiktora Żylińskiego, inżyniera rolnictwa, zamieszkała w jego majątku w Sołopieczkach w Nowogrodzkiem.

W cz. II w. św. Po mobilizacji męża 1 września 1939 r. (*zaginął w czasie wojny*, K.B.) i krótkim pobycie we Lwowie, w l. 1940-1944 naucz. jęz. angielskiego i projektantka kostiumów teatralnych w Warszawie - w czasie powstania warszawskiego przeniosła się do Sulejówka.

Po wojnie. Od sierpnia 1945 r. ponownie w Warszawie - w 1956 r. poślubiła inż. rolnika Jerzego Komorowskiego.

Char. twórcz. [J.Ż.] *Uprawia prozę hist., w której przekazy źródłowe i mitologiczno-legendarne, często swobodnie parafrazowane, stają się punktem wyjścia do konstruowania własnego obrazu epoki, jej klimatu obycz., i osobowości uczestników wydarzeń hist. (zwł. psychol. portretów kobiet-władczyń). (...) Do hipotetycznych pocz. kultury ludzkiej sięgnęła w „opowieści z końca neolitu i epoki brązu”, na przeciwnym zaś literackim biegunie sytuują jej twórczość opowiadania o tematyce współcz., z motywem wpływu doświadczeń wojennych na psychikę człowieka (...).* Red., *Literatura polska XX wieku.*

Żylińska wręcz ostentacyjnie zajęła się dziejową rolą kobiety, niekiedy w sposób mogący budzić wątpliwości. Wreszcie, a są to bodaj najwybitniejsze jej osiągnięcia, historia stała się dla niej tworzywem i przejściem do fantastyki, do historycznego pastiszu, do dziejów możliwych, opowydanych nie bez lekkiego przymrużenia oka. W swej prozie wykorzystuje bowiem także wątki mitologiczno-legendarne. Tak więc ostatecznie nie da się jej sprowadzić do czyjegokolwiek wzoru, choć korzeniami sięga naturalnie do wielu swoich i przyswojonych. Żylińską uwodzą światy „mieszkańców”, żeby użyć określenia Parnickiego, przede wszystkim interesuje ją zaś świat średniowiecza, mroczny, zagubiony, ciągle jeszcze nie za dobrze znany, świat wielkich świętych, poświęceń i zbrodni, wielkich poruszeń ducha w każdym razie. (...) W sumie dorobek Żylińskiej nowoczesny przez zmysł persyflażu i ironii, głęboki w zamyśle, a cienki w wykonaniu należy do najciekawszych przesłań intelektualnych polskiej literatury współczesnej. P. Kuncewicz.

Publ. Lit. dla dzieci i młodzieży: *Królewicz grajek*, Dom Książki Polskiej, Warszawa 1931; *Tajemnica Sędziwoja*, „Ruch”, Warszawa 1962, KAW Warszawa 1975; *Na bursztynowym szlaku*, „Ruch”, Warszawa 1964; *Legenda o Liczyrzepie*, „Nasza Księgarnia”, Warszawa 1965.

Pow.: *Tajemniczy zamek*, „Rekord”, Warszawa 1934 (pod ps. Jadwiga Woyszyn-Żylińska); *Cierń*, F. Hoesick, Warszawa 1938; *„Złota włócznia”*, t. I, PIW, Warszawa 1961, t. 1-2, 1964; *Gwiazda spadająca*, „Czytelnik”, Warszawa 1980.

Opowieści: *Kapłanki, amazonki i czarownice. Opowieść z końca neolitu i epoki brązu 6500-1150 lat p.n.e.*, PIW, Warszawa 1972; *Mistrz Dedal*, RSW „Prasa”, Warszawa 1973; *Opowieść o Heraklesie*, RSW „Prasa”, Warszawa 1973; *Tezeusz i Ariadna*, RSW „Prasa”, Warszawa 1973; *Młodość Achillesa*, RSW „Prasa”, Warszawa 1974; *Wyprawa po złote runo*, RSW „Prasa”, Warszawa 1974.

Zb. opow.: *Muzykanci z Bremy*, „Czytelnik”, Warszawa 1955; *Stig Ulsen i Rozamunda*, Wyd. Literackie, Kraków 1956; *Odzyskana korona*, „Iskry”, Warszawa 1958; *Dzikie ptaki*, Wyd. Łódzkie, Łódź 1962; *Hervör i bracia*, PIW, Warszawa 1969; *Gospoda samobójców*, „Czytelnik”, Warszawa 1976; *Do kogo należy świat?*, PIW, Warszawa 1977; *Wyspa Dziwnego Żartu*, „Czytelnik”, Warszawa 1982; *Oto minojska baśń Krety*, KAW, Warszawa 1986; *Gra w tarota*, „Czytelnik”, Warszawa 1987.

Pr. eseistyczne: *Piastówny i żony Piastów*, PIW, Warszawa 1967; *Spotkania po drugiej stronie lustra*, PIW, Warszawa 1986.

Wspomnienia: *Dom, którego nie ma*, „Czytelnik”, Warszawa 1967 (książka dedykowana siostrze M. Michalskiej); *Drogi, które prowadzą dalej*, „Czytelnik”, Warszawa 1972 (wyd. łączone: *Dom, którego nie ma, Drogi, które prowadzą dalej*, „Czytelnik”, Warszawa 1983); *Podróż w głąb czasu*, Tow. Przyjaciół Ziemi Ostrzeszowskiej - Klub w Poznaniu, Poznań 2001.

Publ. w czasop. „Bluszcz”, „Kurier Poranny”, „Tygodnik Ilustrowany”, „Tygodnik Powszechny”, „Odrodzenie”, „Nowa Kultura”, „Tydzień”, „Moda i Życie Praktyczne”, „Twórczość”, „Miesięcznik Literacki”, „Dialog”, „Znak”, „Odra”, „Kresy”, „Rzeczpospolita”. M.in. pow.: *Cierń*, „B” nry 10-17, 45-49/1935; *Krzysztof i Marianna*, „TI” nry 51-52/1938, 1-7/1939. Także: nowela filmowa *Strzały o zachodzie słońca*, „D” nr 3/1986.

Sluch. Emisje w PR, m.in.: *Słowo królewskie*, 1951; *Młodość Fryderyka Schillera*, 1953; *Kamienny kwiat*, 1956; *Powrót Kazimierza Odnowiciela*, 1958; *O poszukiwaczach złota i królowie Śnieżce*, 1961; *O królu Popielu i Ziemowicie*, 1965; *Dziedzictwo piastowskie*, 1969; *Podróż brekiem*, 1989; *Stara kobieta i Pan*, 1990.

Przeds. teatr. M.in. M. Twain, *Księżę i żebrak* - tłum. i adaptacja sceniczna pow., Teatr Młodej Warszawy, 1957; *Świniopas*, oprac. wg H.Ch. Andersena, Teatr Lalka, Warszawa 1960; H.Ch. Andresen, *Ubogi księżę*, adapt., Teatr Zagłębia, Sosnowiec 1977.

Om. w czasop. M.in.: W. Charkiewicz, *Ex libris*, „Słowo” nr 47/1938 (Wilno) - *Cierń*; J. Kijowski, „Życie Literackie” nr 10/1955 - *Muzykanci z Bremy*; S. Podhorska-Okołów, *Szczęście i władza*, „Twórczość” nr 9/1956 - *Stig Ulsen i Rosamunda*; S. Lichański, *Od założenia państwa*, „Orka” nr 36/1961 - *Złota włócznia*; K. Kuliczowska, *W teatralnej perspektywie*, „Nowe Książki” nr 3/1968 - *Dom, którego nie ma*; M.A. Kowalski, *Kapłanka wielkiej bogini*, „Kultura” nr 24/1972 - *Kapłanki, amazonki i czarownice*; M. Boni, *O rozrywce*, „Literatura” nr 14/1977 - *Gospoda samobójców*; J. Ciećkiewicz, *Historie i fantasmagorie*, „Miesięcznik Literacki” nr 10/1983 - *Wyspa dziwnego żartu*; E. Bednarz, *Średniowiecze pełne kontrastów*, „Miesięcznik Literacki” nr 10/1988 - *Spotkanie po drugiej stronie lustra*; M. Orski, *Swojska archaiczność*, „Przegląd Powszechny” nr 12/2001 - *Miasteczko rodzinne*.

Przeds. film. *Rozstanie* - scen. filmowy (reż. W. Has, 1961) na podstawie własnej noweli pod tym tytułem, „Dialog” nr 4/1960.

Podr. M.in.: Szwecja, Francja, Włochy, Kreta.

Org. społ. W l. 1948-1983 czł. ZLP; od 1964 r. czł. PEN Clubu (w l. 1972-1976 w Zarządzie Sekcji Polskiej); od 1993 r. czł. Stow. Kultury Europejskiej (SEC). Także: czł. SPP.

Nagr. Słuch.: *Błękitny ton*, konkurs PR, wyr. - Warszawa 1960; *Tomek i Coala*, konkurs PR, nagr. - Warszawa 1964. Eseje: *Spotkania po drugiej stronie lustra*, Fundusz Literatury, wyr. - Warszawa 1987. Za całokształt twórczości prozatorskiej Nagroda Polskiego PEN Clubu z Fundacji Büchnera - Warszawa 1993.

Ostroviana. Reminiscencje ostrowskie m.in.: w zb. opow. *Muzykanci z Bremy i Dzikie ptaki*, w noweli *Strzały o zachodzie słońca*.

Wspomnienia: *Nie jesteśmy sobie obcy*, w: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo, Wrocław 1970; *W dwudziestoleciu międzywojennym*, w: *Trzy ćwiartki wieku. 75. rocznica powstania Gimnazjum i Liceum Żeńskiego w Ostrowie Wielkopolskim 1919-1994*, Społ. Komitet Obchodów 75. rocznicy powstania Gimnazjum i Liceum Żeńskiego w Ostrowie Wielkopolskim, Ostrów Wlkp. 1994; *Miasteczko rodzinne*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2000 (wyb. z opow.: *Dom, którego nie ma; Drogi, które prowadzą dalej*).

Publ. w czasop.: pismo gimnazjalne „Promień”, m.in.: *Ballada*, „Pr” nr 14/1926 (podpis: Jadwiga Michalska) - o estetyczno-artystycznej zbieżności obrazu *Ballada* F. Ruszczycza z jedną z ballad F. Chopina; *A jeśli komu droga otwarta do nieba, tym co służą ojczyźnie*, „Pr” nry 6, 7/1927 (podpis: Stefania Michalska) - wg określenia autorki „nowelka”, rzecz o tragizmie młodego życia złożonego na ołtarzu ojczyzny.

Om.: W. Banach, *Ostrów pod znakiem pegaza*, 2005 - *Jadwiga Żylińska, spośród [pisarzy] związanych z Ostrowem, ma najbardziej znaczący dorobek twórczy. Jest to pisarstwo historyczne o silnie ukształtowanej wymowie historiozoficznej*.

O Ż. w telew.: w ramach cyklu *Ostrów literacki - Ostrów poetycki* film popularno-naukowy poświęcony m.in. Ż., zrealizowany przez ostrowską Telewizję Kablową (oprac. i narracja na wizji K. Ćwiklak) - 2008.

Upam.: ul. im. J. Żylińskiej - Uchwała Nr XLV/663/2006 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 24.10. 2006 r.

Źródła: rel. mejłowa dra J. Gołaszewskiego, dyr. Archiwum Państwowego we Wrocławiu z dn. 14.11.2014 r.: *Jadwiga Michalska urodziła się 17. sierpnia 1910 r. we Wrocławiu. Akt urodzenia nr 2984 znajduje się w księdze III Urzędu Stanu Cywilnego we Wrocławiu - data i miejsce wystawienia aktu [skan] 20 August 1910, Breslau* (w przekazanych przez pisarkę Muzeum Regionalnemu im. W. Goluśa w Ostrzeszowie dokumentach data jej urodzin została zatarta, natomiast niewłaściwy r. 1913 podano m.in. w edycjach: L.M. Bartelski, *Polscy pisarze współcześni. Informator 1944-1969*, Agencja Autorska, Warszawa 1970, s. 299-300; [W.P.] *Mały słownik pisarzy polskich*, cz. II, Wiedza Powszechna, Warszawa 1981, s. 295; P. Kuncewicz, *Jadwiga Żylińska*, w: tegoż, *Leksykon polskich pisarzy współczesnych*, t. II, GRAF-PUNKT, Warszawa 1995, s. 507-509; [Redakcja] *Literatura polska XX wieku. Przewodnik encyklopedyczny*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000, t. 2, s. 363; W. Banach, *Ostrów pod znakiem pegaza*, Wyd. Poznańskie, Poznań 2005, s. 131); J. Żylińska, *Dom, którego nie ma*, Warszawa 1967, s. 7, 24; też, *Drogi, które prowadzą dalej*, Warszawa 1972, s. 39, 168, 170; *Spis Absolwentów Szkoły w latach 1919-1999*, II LO w Ostrowie Wlkp., 1999; J. Żylińska, *Podróż w głąb czasu*, Poznań 2001, s. 23, 83; M. Rezler, *Powstańcy wielkopolscy z Ziemi Ostrzeszowskiej. Słowniczek biograficzny*, t. I, Tow. Przyjaciół Ziemi Ostrzeszowskiej Klub w Poznaniu, Poznań 2001, s. 50-51; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 131-135, 234-242; K. Batora, *Żylińska Jadwiga*, w: *Współcześni polscy pisarze...*, t. X (2007), s. 66-68; *Zapis naszej obecności...*, s. 83-84; nekrolog Ż., „Tygodnik Powszechny” nr 19, 10 maja 2009; *Wielkopolski alfabet pisarek*, Woj. Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury, Poznań 2012, s. 390.

Tom II

Adamek Alfred Stanisław - ur. w 1899 r. w Ostrowie, zm. w 1971 r. w Malmö w Szwecji.
Powstaniec wielkopolski. prawnik.

W. Absolwent: Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie (1918) - decyzją NRL świadectwa dojrzałości otrzymali wszyscy uprawnieni rocznikowo czł. TTZ, którzy brali udział w wyzwaniu miasta spod pruskiej okupacji i następnie jako ochotnicy 10 stycznia 1919 r. wstąpili do tworzonego wojska polskiego (*Byliśmy już w wojsku i zapomnieliśmy o maturach. Nadeszły pocztą. Jeśli się nie mylę, wszystkie miały tę samą datę: 28 grudnia 1918 r.*, A.A.). W l. 20. ub. w. ukończył studia prawnicze.

St. nauk. Dr prawa.

W cz. zab. Aktywny uczestnik polskiego zrywu powstańczego w Ostrowie, m.in.: organizator i komendant powołanej z harcerzy i członków TTZ paramilitarnej służby pomocniczej „Pogotowie”; czł. polskich władz w mieście *jako przedstawiciel młodzieży* (K.N.) - wymógł na ówczesnym niemieckim dyr. gimnazjum B. Becku m.in. natychmiastowe wprowadzenie w szkole nauki jęz. polskiego i historii polskiej dla polskich uczniów oraz *skasowania lekcji języka niemieckiego i historii niemieckiej dla Polaków* (A.A.); ochotnik - w styczniu 1919 r. wraz z innymi członkami TTZ podjął służbę wojskową w Batalionie Pogranicznym w Szczypiornie.

W l. międzyw. M.in. notariusz - w l. 1925-1930 prowadził kancelarię w Grodzisku Wielkopolskim, w l. 1930-1933 - w Gnieźnie.

Po II w. św. Prof. Uniw. Sztokholmskiego - znawca ideologii prawa.

Publ. *Fragmenty ostatniego rozdziału tajnego Towarzystwa Tomasza Zana*, w: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo, Wrocław 1970.

O A. w lit. K. Radowicz, *Noc sylwestrowa*, Ostrów Wlkp. 1993.

Org. społ. W cz. zab.: czł. ZHP; w l. 1917-1919 ostatni w Królewskim Gimnazjum prez. nielegalnego TTZ. (*Ostrów był siedzibą okręgu południowego TTZ, w skład którego wchodziły koła gimnazjalne w Kępnie, Krotoszynie, Wschowie, Lesznie i Pleszewie. Odrodzenie pracy w tym okręgu było dziełem A. Adamka, który też wywierał decydujący wpływ na pracę całego TTZ w zaborze pruskim, przewodnicząc bardzo często Wydziałowi Wykonawczemu - naczelnej władzy Towarzystwa, J.K.P.*).

Źródła: J.K. Pietrzak, *Pod znakiem germanizacji i polskiej konspiracji*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 131, 133; tamże, S. Pacyna, *W II Rzeczypospolitej*, s. 135; tamże, S.A. Adamek, *Fragmenty ostatniego rozdziału tajnego Towarzystwa Tomasza Zana*, s. 247-257; K. Radowicz, *Noc sylwestrowa*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1993, m.in. s. 27-28, 216, 231, 237, 246; T. Eustachiewicz, *Dziesięciolecie Gimnazjum Ostrowskiego w Niepodległej Polsce* (przedruk), „Księga Pamięci”, z. 11, 2004; tamże, K. Niełacny, *Adamek Alfred Stanisław*, z. 15, 2010 (winno być: z. 16); J.K. Pietrzak, *Powstańczy Ostrów w powstańczej Wielkopolsce*, BP im. S. Rowińskiego, Ostrów Wlkp. 2019, s. 232; akta notariusza Adamka Alfreda Stanisława w Grodzisku: <https://szukajwarchiwach.pl/53/5545/0/1#tabZespol> (dostęp:

30.11.2018); akta notariusza Adamka Alfreda Stanisława w Gnieźnie: <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/de/zespol/-/zespol/22720> (dostęp: 30.11.2018).

Alcer Stanisław - ur. w 1941 r. w Brodnicy. Nauczyciel, muzyk. W l. 1958-2001 mieszkał w Ostrowie Wlkp. Od 2001 r. mieszka w Ostrzeszowie.

W. Absolwent: LP w Krotoszynie (1961) - pierwotnie uczeń LP w Chorzowie; Wyższej Szkoły Wychowania Fizycznego w Poznaniu (1965).

Z. Prac.: w l. 1964-1966 w kolekturze P.P. „Totalizator Sportowy” w Ostrowie Wlkp. Naucz. wych. fiz.: w l. 1966-1969 w SP nr 7, w l. 1969-1978 w II LO, w l. 1978-1979 w SP nr 2, w l. 1979-1984 w SWP, w l. 1984-1994 w SN, w l. 1994-1997 (do emerytury) w IV LO w Ostrowie Wlkp. Także: od maja do sierpnia 1978 r. kier. Wydz. KKFiT UM w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. Trębacz, skrzypek, gitarzysta - od l. 60. czł. m.in. zesp. Tijuana Quintet w Ostrowie Wlkp., Orkiestry Dętej Fabryki „Spomasz” w Ostrowie Wlkp., Orkiestry Dętej Węzła PKP w Ostrowie Wlkp., Kapeli znad Baryczy w Odolanowie.

Inne przeds. Czł. kabaretu „Pro-Teza” istniejącego w l. 1972-1976 przy Radzie Zakładowej ZOZ w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.; B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 146.

Antoszyk Aneta - ur. w 1974 r. w Godzieszach Wielkich. Handlowiec. Od 2006 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: I LO im. A. Asnyka w Kaliszu (1993).

Z. Dyr. Empiku sp. z o.o. Salon Sprzedaży w Ostrowie Wlkp.: w l. 2005-2011 przy ul. Kolejowej 24b, od października 2011 r. w Galerii „Ostrowia” przy ul. Kaliskiej 120.

Źródło: rel. bezp.

Balicki Józef - ur. w 1928 r. w Toruniu. Choreograf, animator kultury. Od 1951 r. mieszka w Ostrowie Wlkp. Włada biegle jęz. niemieckim.

W. Absolwent: 3-letniego Pomaturalnego Studium dla Animatorów Kultury w Poznaniu (1951).

Z. W l. 1951-1953 instr. w PDK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1953-1966 instr. w DKK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1966-1975 instr. w ODK ZNTK, i tamże w l. 1975-1989 (do emerytury) kier. Działu Artystycznego.

Dział. kult. W PDK i DKK m.in.: w 1952 r. wraz z M. Grześczykiem organizator istniejącego do 1956 r. amatorskiego zesp. teatr.; w l. 1952-1956 instr. i choreograf dziecięcych, a w l. 1956-1989 młodzieżowych zesp. tanecznych; w 1957 r. twórca choreografii do operetki *Tam, gdzie skowronek śpiewa* F. Lehara w reż. L. Kwiatkowskiego; animator, w ramach powołanej w 1964 r. przy DKK Poradni Pracy Kulturalno-Oświatowej, zajęć kulturalnych w wiejskich klubach pow. Ostrowskiego. W ODK: organizator od 1975 r. Ogólnopolskiego Biennale Fotografii w Technikach „Remis”; w l. 70. współinicjator powstania DKF; w l. 1979-1982 instr. powstałego przy ODK Zespołu Pieśni i Tańca Borowiec. Także: w l. 1953-1954 instr. zajęć z rytmiki w LdWP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1953-1958 choreograf Zespołu Pieśni i Tańca Wanda w Ostrowie Wlkp.; w l. 1953-2009 kons. Ludowego Zespołu Pieśni i Tańca Ołobok; w l. 1969-1973 kier. powstałego z jego inicjatywy zesp. Koła Gospodyń Wiejskich Masanów w Masanowie; od grudnia 1980 r. do grudnia 1981 r. instr. rytmiki i tańca w Ognisku Pracy Pozaszkolnej w ZST w Ostrowie Wlkp.; pierwszy choreograf powstałego w 1984 r. Zespołu Pieśni i Tańca „Przygodzice” w Przygodzicach. Inne przeds.: współpr. z WDK w Kaliszu podczas organizowania Młodzieżowych Dożynek Województwa Kaliskiego.

Pr. transl. Tłumaczenie w „Gazecie Ostrowskiej” artykułów o mieście partnerskim Nordhausen w RFN pióra niemieckiego dziennikarza H. Mehliga: *Historia powstania i rozwoju miasta*, „GO” nr 18, 3 maja 1992; *Nordhausen w czasach faszystowskich*, „GO” nr 19, 10 maja 1992; *Nordhausen po roku 1945*, „GO” nr 20, 17 maja 1992.

Zesp. muz. B. czł. Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp.

Pasje. Folklor okolic Ostrowa Wlkp.

Org. społ. W l. 1992-1996 prez. Koła Przyjaciół Nordhausen w Ostrowie Wlkp.

Tyt. hon. Honorowy Prezes Koła Przyjaciół Nordhausen w Ostrowie Wlkp., 1999.

Źródła: rel. bezp.; *Ostrowski Sejmik...*, s. 55; *Szanujmy sąsiada* - rozmowa D. Kasprzak z J. Balickim, „Gazeta Ostrowska” nr 12, 26 marca 1995; DK, *Ostrów - Nordhausen*, „Gazeta Ostrowska” nr 21, 28 maja 1995; H. Olkiewicz, *Rolnicza tradycja*, „Gazeta Ostrowska” nr 36, 5 września 2001; brosz. ZST, *Z historii szkoły...*, Ostrów Wlkp. 2002, s. 49; *Ostrów Wielkopolski. Miasto...*, s. 50; *Jubileusz Zespołu Pieśni i Tańca „Przygodzice” 1984-1992, 1998-2008*, Przygodzice 2008; rel. J. Woźniak - czł. KPN.

Balicki Rafał - ur. w 1960 r. w Ostrowie Wlkp. Psycholog, trener biznesu.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1979); psychologii wychowawczej na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu (1985); edukacji do życia w rodzinie na Wydz. Biologii Studiów Podyplomowych UAM (2001). Ukończył również m.in.: w 1976 r. PSM I st. w kl. fortepianu w Ostrowie Wlkp.; w 2002 r. Szkołę Trenerów Biznesu Moderator we Wrocławiu; w 2003 r. Szkołę Negocjatorów i Mediatorów Moderator we Wrocławiu; szkolenie w zakresie Programowania Neurolingwistycznego w Instytucie Neurolingwistyki oraz Studium Metod Psychokorekcyjnych w Tow. Psychoprofilaktycznym w Warszawie.

Z. W l. 1985 - 1986 psycholog w Pracowni Psychologii Klinicznej ZOZ Ostrów Wlkp.; w l. 1986-1987 prac. w firmie prywatnej; w l. 1988-1992, 1994-2000 wykładowca psychologii w PSM II st. w Ostrowie Wlkp.; w l. 1989 - 1995 przedsiębiorca (usługi stolarskie, aranżacja wnętrz); w l. 1995 - 2001 psycholog, doradca zawodowy w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kaliszu (szkolenia); zarazem w l. 1995-2001 właściciel Studium Doskonalenia Zdolności Poznawczych „Enigma” w Ostrowie Wlkp. Jako trener podjął współpracę: w 2000 r. z firmą doradczo-szkoleniową „Moderator” we Wrocławiu, w 2006 r. z firmą szkoleniową Edukator w Kaliszu oraz z firmą doradczo-szkoleniową „Dr. Sid” w Warszawie, w 2007 r. z Zakładami Doskonalenia Zawodowego w Białymstoku.

Przeds. muz. W 1979 r. zał. z Maciejem Dwornikiem i Radosławem Balickim klubu Hi FI, pod którego szyldem powstały w ODK wid. muz. opracowane na bazie utworów grup Queen, Genesis oraz Pink Floyd; w l. 90. czł. Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. Od 2009 r. czł. komisji ds. etyki Polskiego Tow. Trenerów Biznesu.

Źródła: rel. bezp.; wykaz nauczycieli, w: *Zespół Szkół Muzycznych...*; rel. R. Balickiego; rel. M. Dwornika.

Banach Izabela (primo voto I. Perz) - ur. w 1967 r. w Ostrowie Wlkp. Urzędniczka miejska, wydawca.

W. Absolwentka: LdP w Ostrowie Wlkp. (1989); kulturoznawstwa na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu (1999).

Z. W Ostrowie Wlkp. m.in.: w l. 1986-1990 ref. w Miejskim Zespole Ekonomiczno-Administracyjnym Szkół; w l. 1991-1993 podinsp. w Wydz. OKiR UM; w l. 1994-1995 podinsp. w Wydz. KiS UM; w l. 1996-2000 mł. dokumentalista w MMOW; w l. 2000-2003 insp. w Wydz. Edukacji UM; w l. 2003-2009 insp. w Wydz. Kultury Fizycznej UM; od 2009 r. kier. Referatu Kultury i Sztuki w Wydz. KSi UM.

Pr. red. W Ostrowie Wlkp., m.in.: *30 lat działalności muzycznej w Zespole Szkół Technicznych w Ostrowie Wielkopolskim 1966-1996*, 1996 - oprac. tekstu wspólnie z A. Leraczykiem i W. Suszyckim; W. Banach, *Ostrów Wielkopolski w dawnej pocztówce 1897-1939*, wyd. I 1998, wyd. II 2002 (poszerz.) - oprac. graf. (z wyłączeniem reklam), red. z W. Banachem (wyd. II - także proj. okł.); W. Banach, *Powiat ostrowski w dawnej pocztówce do 1939 roku*, 1999 - proj. okł., oprac. graf. (z wyłączeniem reklam), red. z W. Banachem; J. Ofierski, *Szuler*, 1999 - skł.; J. Żylińska, *Miasteczko rodzinne*, 2000 - proj. okł., skł.; E. Sobieraj, *Malarstwo*, 2000 - proj. kat. wyst. w PGSW; *Sybirackie wspomnienia*, Ostrow Wlkp. 2000 oprac. graf., skł.; W. Kościelniak, *Ostrów Wielkopolski i okolice*, 2001 - proj. okł.; *Ostrowianie XIX-XX-XXI wieku*, 2001 - proj. kat. wyst. w MMOW i skł.; *Zenon Kaczmarzyk. 45-lecie pracy twórczej*, 2003 - proj. kat. wyst. i skł.; W. Banach, *Historia Ostrowa na każdy dzień*, 2004 - proj. okł., red. techn.; B. Jarosz, M. Płuciennik, *130 lat kolei w Ostrowie*, 2005 - proj. okł., skład; K. Radowicz, *Sokół Polarny. Zapis 2*, 2006 - proj. okł.; *Ostrów Wielkopolski. Kalendarium 2010. Kultura, sport, turystyka*, 2010 - współprac. red. Także: „Ostrowskie Studia Judaistyczne. Studia Iudaica Ostroviensis”, t. I, 2007 - proj. okł.

Przeds. ed. Studio Wydawniczo-Reklamowe WIT - zał. w 2000 r. (m.in. ed. książek W. Banacha: *Nowa forma spotkania*, 2001; *Ostrów Wielkopolski „w pigułce”*, 2003; *Historia Ostrowa na każdy dzień*, 2004).

Źródło: rel. bezp.

Banasiak Amelia - ur. w 1981 r. w Ostrowie Wlkp. Poetka. W l. 2005-2009 mieszkała w Sopocie.

W. Absolwentka: IV LO w Ostrowie Wlkp. (2000); filologii polskiej na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Kaliszu (2005).

Z. W l. 2007-2011 r. marketing m.in. w firmie SAP Renovation sp. z o.o. w Kaliszu.

Publ. Wiersze w ed. zb.: *Almanach poezji uczniów II LO w Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrow Wlkp. 2001; *Szuflada 2003*, PIK, Ostrow Wlkp. 2004; *Ostrowskie adresy poetyckie. Świadectwo obecności II*, MMOW, Ostrow Wlkp. 2006.

Publ. w czasop. „Nowy Impuls”, „Kalisia Nowa”. Wiersze: „NI” nr 12, 3 grudnia 2004; „Kalisia Nowa” nr 1-2/2006.

Om. w czasop. J. Galant, „NI” nr 12, 3 grudnia 2004: *poezja Banasiak przesiąknięta jest kobiecością (...), dyskretną i nie zawsze spektakularną, która objawia się w zmysłowej wrażliwości podmiotu tych wierszy, w akcentowaniu siły relacji rodzinnych (pokazywanych w wielce oryginalny sposób), poprzez wyprowadzanie przeżycia lirycznego z codziennych doświadczeń i przygód.*

Nagr. Konkurs poetycki „Papierowe myśli”, Stow. Kulturalno-Oświatowe „Klub Nauczyciela”, Grand Prix - Ostrow Wlkp. 2001; Turniej Jednego Wiersza, PIK, wyr. - Ostrow Wlkp. 2002; Turniej Jednego Wiersza, PIK, II nagr. - Ostrow Wlkp. 2003.

Źródło: rel. bezp.

Barańczak Wojciech - ur. w 1950 r. w Jarocinie. Nauczyciel, adwokat. Od 1977 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Wydz. Matematyczno-Fizyczno-Chemicznego WSP w Opolu (1976); prawa na Wydz. Prawa i Administracji UAM w Poznaniu (1992). W 1994 r. złożył egzamin sędziowski oraz radcowski, w 2005 adwokacki.

Z. W l. 1978-2006 naucz. w ZSZ nr 2 i II LO w Ostrowie Wlkp; b. radca prawny - od 2006 r. prowadzi kancelarię adwokacką w Ostrowie Wlkp.

Publ. Tomik poetycki *Wiersze pierwsze* wyd. pod ps. Kamil Adamski, Wydawnictwo i Drukarnia Krotoszyńska, Krotoszyn 2008.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”. *O środowisku nauczycielskim*, „GO” nr 2, 16 stycznia 1994 - w związku z przejęciem szkół podstawowych przez samorząd miejski Ostrowa Wlkp. krytycznie o pedagogicznych niedostatkach i bolączkach (*nie powinno być w naszych ostrowskich szkołach miejsca dla nepotyzmu, tumiwizmu i folwarcznych zwyczajów oraz dyletantów*).

Dział. zw. W l. 1992-1998 etatowy przew. KZ NSZZ „Solidarność” POiW w Ostrowie Wlkp. zwolniony z obowiązku świadczenia pracy nauczycielskiej.

Zesp. lit. Czł. działającej w l. 1978-1996 sekcji literackiej Klubu Nauczyciela w Ostrowie Wlkp.;

Org. społ. W l. 1994-1997 z ramienia Kuratorium Oświaty w Kaliszu kier. ostrowskiego Klubu Nauczyciela wspólnie z prez. Oddziału ZNP w Ostrowie Wlkp. B. Woś; współzał. i czł. pierwszego zarządu utworzonego w 1996 r. Stow. Kulturalno-Oświatowego „Klub Nauczyciela”.

Źródła: rel. bezp.; wyciąg z protokołu zebrania założycielskiego Stow. Kulturalno-Oświatowego „Klub Nauczyciela”, 20 czerwca 1996 r.; W. Banach, *Przeglądając kronikę*, „Wagon” nr 11/1989; rel., U. Słupianek.

Bargiel Dagmara - ur. w 1961 r. w Ostrowie Wlkp. Handlowiec. Od 1980 r. mieszka w Poznaniu.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1980); ekonomiki i organizacji produkcji na Wydz. Ekonomiki Produkcji i Obrotu AE w Poznaniu (1984); Podyplomowego Studium Organizacji i Zarządzania AE w Poznaniu (1989); Podyplomowego Studium Logistyki Wyższej Szkoły Logistyki w Poznaniu (2003).

Z. W Poznaniu: w l. 1984-1989 spec. ds. ekonomicznych w Centralnym Laboratorium Akumulatorów i Ogniw; w l. 1989-1994 kier. Dziekanatu Wydz. Towaroznawstwa AE; w l. 1994-1996 spec. ds. logistyki i planowania w IKEA Hanim Poland SA; w l. 1996-1998 kier. sklepu w Topwert „Świat Dywanów” sp. z o.o.; w l. 1998-2004 kupiec w Nestle Polska SA; od 2005 r. kupiec w Jutrzenka Holding SA.

Org. społ. W l. licealnych czł. Szkolnego Koła Krajoznawczo-Turystycznego - uzyskała sprawność „Młody Przewodnik Turystyczny”; od 1 kwietnia 2006 r. sekr. Stow. Ostrowian w Poznaniu.

Źródła: rel. bezp.; rel. K. Rowińskiego.

Bartczak Jacek - ur. w 1967 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, regionalista, burmistrz Raszkowa. Od 1967 r. mieszka w Raszkowie.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1986); historii, spec.: pedagogika, na Wydz. Historycznym UAM w Poznaniu (1991); Studiów Podyplomowych, wiedza o społeczeństwie, w Wyższej Szkole Kupieckiej w Sieradzu (2006).

Z. W l. 1991-2006 naucz. historii w ZSE w Ostrowie Wlkp.; od 2006 r. burmistrz GiM Raszków.

Publ. *Fizjografia Raszkowa i okolic* (współautor), *Raszków w okresie zaborów(1793-1918)*, *Raszków w czasach dwudziestolecia międzywojennego (1918-1939)*, w: *Raszków na przestrzeni wieków*, Raszków, UGiM, Raszków 2010. [W przygotowaniu: album *Dawny powiat odolanowski na starych pocztówkach 1887-1932* - współautor, red.].

Publ. w czasop. „Zeszyty Historyczne”. M.in.: *Stan badań na temat lokacji Raszkowa*, „ZH” nr 1, Raszków 1994; *Wybrane wydarzenia i postacie z historii Raszkowa*, „ZH” nr 2, Raszków 1994; *140-lecie założenia Bractwa Kurkowego w Raszkowie*, „ZH” nr 3, Raszków 1994.

Pr. red. *Raszków na przestrzeni wieków* - współred. wraz z G. Kucharskim. Także: miesięcznik

„Proporzec”, pierwsze po II w. św. oficjalne pismo Zjednoczenia Kurkowych Bractw Strzeleckich RP - w l. 1998-1999 red. nac.

Pasje. Myślistwo, wędkarstwo.

Org. społ. Czł. Bractwa Kurkowego, m.in.: w 1992 r. I Rycerz Bractwa Kurkowego zał. w Ostrowie w 1730 r., a reaktywowanego po okr. II w. św. w 1991 r.; w 1992 r. inicjator reaktywacji i w l. 1992-1994 sekr. Bractwa Kurkowego w Raszkowie; wiceprez. w pierwszym wybranym w 1995 r. Zarządzie Okręgu Ostrowskiego Zjednoczenia Kurkowych Bractw Strzeleckich RP; w 1996 r. inicjator reaktywacji Bractwa Kurkowego w Pleszewie; w l. 1997-2000 II Rycerz Zjednoczenia Kurkowego Bractwa Strzeleckiego RP. Także: b. członek Komisji Etyki i Kultury Łowieckiej przy Woj. Radzie Łowieckiej w Kaliszu; w 2007 r. inicjator założenia Raszkowskiego Tow. Wędkarskiego.

Organy przedst. W l. 2002-2006 radny II kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW PiS) - w 2006 i 2010 r. zrzekł się mandatu radnego III i IV kadencji tejże Rady (także z listy KW PiS) w związku z wyborem go na burmistrza Raszkowa.

Źródło: rel. bezp.

Bartosik Józef - ur. w 1917 r. w Topoli Wielkiej, zm. w 2008 r. w Londynie w Wielkiej Brytanii. Konradmirał brytyjskiej marynarki wojennej.

W. Absolwent: Gimnazjum im. A. Asnyka w Kaliszu (1934), gdzie od 1933 r. jego ojciec był naczelnikiem więzienia (uprzednio funkcję tę pełnił w Ostrowie Wlkp. i Koninie); Szkoły Podchorążych Marynarki Wojennej w Toruniu (1938). Po wojnie w Wielkiej Brytanii ukończył: dziennikarski kurs w London School of Journalism, a w związku z przyjęciem do Royal Navy staff course i kursy sztabowe.

W cz. II w. św. W 1939 r. oficer w Oddziale Wydzielonym Marynarki Wojennej we Francji - po wybuchu II w. św. w formacji tej służył po wyokrętowaniu w Maroku załogi okrętu szkolnego ORP „Iskra”, z którą po szkole w st. ppor. odbywał rejs dalekomorski; w l. 1939-1940 w Wielkiej Brytanii oficer w Rezerwowej Grupie Oficerów na okręcie-bazie ORP „Gdynia”; w 1940 r. na niszczycielu ORP „Błyskawica” stażysta - oficer wachtowy; od maja 1940 r. na kontrtorpedowcu „Garland” oficer nadetatowy, następnie II i I oficer artylerii - w st. por. brał udział m.in. w kampanii na Morzu Śródziemnym, a od 1941 r. w bitwie o Atlantyk, w cz. której m.in. w maju 1942 r. kierował ogniem na „Garlandzie” płynąc w przewożącym sprzęt wojskowy do Murmańska *najkrwawszym konwoju oznaczonym kryptonimem PQ-16, dzień i noc atakowanym przez niemiecką Luftwaffe* (D.J.P.); od października 1942 r. w Kierownictwie Marynarki Wojennej oficer flagowy szefa KMW; w 1943 r. na ORP „Błyskawica” I oficer, a w 1944 r. kpt. - brał udział w operacji inwazyjnej w Normandii i w bitwie pod Ouessant; we wrześniu 1944 r. ponownie oficer flagowy szefa KMW.

Po wojnie. W 1945 r. I oficer artylerii na ORP „Garland”; pod koniec 1945 r. sekr. zesp. opracowującego warunki powrotu marynarzy do Polski, współautor dokumentu *Postawa Marynarki Wojennej wobec zagadnienia powrotu do kraju*; od 1946 r. w st. mjr. czł. Polskiego Korpusu Przysposobienia i Rozmieszczenia. Od 1948 r. oficer Royal Navy, m.in.: od 1952 r. komandor por. - w l. 1953-1954 w Oddziale Operacyjnym Admiralicji; w l. 1955-1956 dca niszczyciela HMS „Comus” na Dalekim Wschodzie; od 1957 r. komandor (Captain) - w l. 1957-1959 zca dyr. Oddziału Operacyjnego Admiralicji; w l. 1962-1963 dca bazy lotniczej Royal Navy HMS „Culdrose”; w l. 1964-1965 dca niszczyciela rakietowego HMS „London” (w 1965 r. w ramach kurtuazyjnej wizyty z tym okrętem zawitał do Polski); od 1966 r. konradmirał (jako jedyny Polak w Royal Navy) i do 1968 r. zca szefa Sztabu Operacyjnego Sił Morskich. Po przejściu do rezerwy w 1969 r.: prac. firmy Sperry Rand Ltd; w l. 1969-1981, do emerytury, dyr.

koordynujący organizacji Australia Europe Container Service and Australia New Zeland Europe Container Service.

Publ. Wspomnienia wojenne *Wierny okręt*, wyd. „Orbis”, Londyn 1946, także Instytut Wyd. Kolumna, Warszawa 1948 - książka dedykowana *Załogom polskich okrętów wojennych w dniu demobilizacji*.

Org. społ. Czł. Stow. Marynarki Wojennej w Londynie.

Odznac. Srebrny Krzyż Orderu Wojennego Virtuti Militari V klasy, Krzyż Walecznych, Medal Morski z 3 okuciami, Order Łaźni, Distinguished Service Cross. Także: medale pamiątkowe za udział w II w. św. - Star, Africa Star, Atlantic Star, France and Germany Star, War Medal.

Źródła: J. Bartosik, *Wierny okręt*, Londyn 1946, s. 11-14, 15-16, 59-67, 69, 145; J. Pertek, *Wielkie dni małej floty*, Poznań 1987, s. 183-184, 220-222, 325-337; D.J. Peśla, *Admirał z Topoli Wielkiej*, „Przygodzickie Wieści Gminne” nr 2/2002; M. Borowiak, *Bartosik Józef*, w: tegoż, *Słownik biograficzny wielkopolskich emigrantów, podróżników i ludzi morza*, Stow. Nekielskie Stow. Kulturalne, Nekla 2014, s. 28-30.

Bartosik Romuald - ur. w 1956 r. w Kowalach Pańskich w woj. wielkopolskim. Przedsiębiorca.

W. Absolwent: TS w Kaliszu (1976). Ukończył także m.in. w 1982 r. Kurs Gastronomiczno-Barmański w Warszawie.

Z. M.in.: w l. 1982-1985 barman w hotelu „Prosna” w Kaliszu; od 1985 r. właściciel kawiarni „Muzealna” w Gołuchowie.

Pr. ed. Z. Jagodziński, *Garnizon Ostrów Wielkopolski. Jego dowódcy w latach 1957-2002*, Ostrów Wlkp. 2002 - współwydawca z Z. Jagodzińskim.

Inne przed. Sponsor wielu przedsięwzięć kulturalnych, m.in. od 2006 r. pleneru malarskiego w Gołuchowie, i tamże animowanych przez J. Jankielewicz koncertów w ramach *Chanterelle Festival* oraz występów piosenkarskich G. Łobaszewskiej, K. Prońko, M. Szcześniaka.

Źródło: rel. bezp.

Baum Magdalena - ur. w 1981 r. w Ostrowie Wlkp. Urzędniczka szkolna.

W. Absolwentka: LE w Ostrowie Wlkp. (2000); AE, kierunek: Finanse i Rachunkowość, w Poznaniu (2005).

Z. Od 2007 r. Samodzielny Referent Administracyjno-Gospodarczy w ZSE w Ostrowie Wlkp.

Publ. M.in. z M. Górską, *Wykazy pracowników szkoły*, w: *80 lat Zespołu Szkół Ekonomicznych w Ostrowie Wielkopolskim 1925-2005*, Ostrów Wlkp. 2005.

Źródło: rel. bezp.

Bednarek Bogumiła - ur. w 1971 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka, animatorka kultury.

W. Absolwentka: TK, kl.: ekonomika i organizacja transportu kolejowego, w Ostrowie Wlkp. (1990); Nauczycielskiego Kolegium Języków Obcych, spec.: jęz. niemiecki, w Kaliszu (1994); filologii germańskiej na UW (1996 - zaoczne studia magisterskie).

Z. Od 1994 r. naucz. jęz. niemieckiego w Zespole Szkół i SP im. W. Lipskiego w Lewkowie.

Przeds. teatr. Od 1996 r. czł. amatorskiego zesp. teatr. „Raszko” w Raszkowie. Realizacje: *Niezapomniany w Raszkowie* - reż. (scen. ks. B. Nowak), 1999. Role: A. Fredro, *Nikt mnie nie zna* - służąca Marta, reż. T. Jańczak, 1996; J. Słowacki, *Lilla Weneda* - Gwinona, żona Lecha, reż. T. Jańczak, 1999; Sofokles, *Antygona* - Eurydyka, reż. T. Jańczak, 2000; *Chopin u Radziwiłła* - księżna Luiza, reż. T. Jańczak (scen. wg powieści G. Bojanowskiego *Tydzień w Antoninie*), 2000; A. Fredro, *Gwałtu, co się dzieje* - żona burmistrza, reż. T. Jańczak, 2002; A.

Fredro, *Pierwsza lepsza* - Marta/Julia, reż., T. Jańczak, 2003; *Świt Ostrowa. Z zarania dziejów naszego miasta* - księżna Odolanowa, reż. T. Jańczak (scen. E. Stasiak-Gibasiewicz), 2004, 2007.
Źródło: rel. bezp.

Berkowska Renata - zob. Lewicka Renata

Bernard Waclaw - ur. w 1924 r. w Oborzyskach Starych. Działacz polityczny. Od 1953 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: TE w Ostrowie Wlkp. (1960). W 1962 r. z powodu choroby przerwał studia w WSNS przy KC PZPR w Warszawie.

Z. M.in.: w l. 1953-1955 i w l. 1959-1961 I sekr. KM PZPR (w 1958 r. II sekr.) - do cz. połączenia w 1961 r. KM z KP PZPR; w l. 1962-1976 m.in. kier. Działu BHP w ZNTK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1976-1986 przew. Rady Nadzorczej Oddziału ZUS w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, „Wagon” (1971-1975). M.in.: *15 lat walki o nową Polskę!*, „GO”, lipiec 1959 (jedn. KM PZPR) - publ. z okazji święta państwowego ustanowionego przez ówczesne władze dla upamiętnienia ogłoszenia 22 lipca 1944 r. w Chełmie Lubelskim *Manifestu PKWN do narodu polskiego* (w rzeczywistości tekst manifestu, podpisany przez J. Stalina, powstał w Moskwie); *Czy mamy podstawę do optymizmu?*, „W” nr 10/1971 - o wadze znajomości przepisów BHP wśród pracowników ZNTK.

Przeds. ed. W 1971 r. współinicjator reaktywacji gazety zakładowej „Wagon” w ZNTK w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W l. 1963-1968 prez., w l. 1968-1975 wiceprez. Zarządu Powiatowego ZBoWiD w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; „Głos Ostrowski” nr 2/1958; J.K. Pietrzak, J. Szulczyk, *W Polsce Ludowej*, w: *Wielkopolska Szkoła...*, s. 65; rel. Z. Michalaka.

Bobkiewicz Zdzisław - ur. w 1918 r. w Gostyniu, zm. w 1990 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, chórzysta. Od 1950 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: LP w Lesznie (matura po wojnie - przed jej wybuchem uczeń w LP w Rogoźnie); elektrotechniki na Wydz. Elektrycznym Studium Zaocznego PP (1963).

Z. W l. 1950-1978 (do emerytury) naucz. w Ostrowie Wlkp., m.in.: w Zas. Szk. Zaw. Nr 2, Zas. Szk. Budowlanej Ostrowskiego Przedsiębiorstwa Budownictwa Przemysłowego, Technikum Elektrycznym, Liceum Samochodowym.

Zesp. muz. W l. 1950-1988 czł. Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp., zarazem w l. 1950-1967 czł. utworzonego ze śpiewaków „Echa” kwartetu „Elkana”. Także: czł. Chóru Nauczycielskiego w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W l. 1969-71 wiceprez. Chóru Nauczycielskiego w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. żony A. Bobkiewicz; *Chór Męski „Echo” ZZK...*, s. 35; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski . Miasto...*, s. 90-91; rel. szwagierki H. Wojtasik; rel. F. Tomaszewskiego.

Bochniak Henryk - ur. w 1946 r. w Bieganinie, pow. ostrowski. Nauczyciel, tłumacz jęz. angielskiego. Od 1946 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: LdP w Ostrowie Wlkp. (1966 - w l. 1961-1963 uczeń w High School w Hartford w stanie Connecticut, USA); PST przy ZAP w Ostrowie Wlkp. (1969); Instytutu Filologii Angielskiej UAM w Poznaniu (1980). Uprawnienia: od 1969 r. tłum. techniczny jęz. angielskiego w regionie Wielkopolski; od 1981 r. tłum. przysięgły jęz. angielskiego ustanowiony przez Sąd Woj. w Kaliszu; od 2007 r. naucz. dyplomowany jęz. angielskiego.

Z. W l. 1965-1968 m.in. ref. w Wydz. Komunikacji PMRN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1968-1992 tłum. techniczny modernizacji obiektów w Pracowni Projektów oraz rozmów z firmami zagranicznymi (m.in. Rank Xerox, Westinghouse) w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.; zarazem w l. 1982-1992 kier. Zakładowego Ośrodka Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej MERA-ZAP. Także: w l. 1988-2008 naucz. jęz. angielskiego oraz czł. i przew. maturalnych komisji egzaminacyjnych z jęz. angielskiego w ZST w Ostrowie Wlkp.; w l. 1998-2004 tłum. konferencji w ramach programu Cities of Change dla 10. miast z Bułgarii, Łotwy, Polski (Ostrów Wlkp., Poznań), Słowacji, Węgier.

Publ. *Język angielski w gramatyce i technice. Materiały dla nauczyciela i ucznia rozszerzone o terminologię techniczną*, wyd. Biuro Koordynacji Kształcenia Kadr, Stow. Nauczycieli Języka Angielskiego „PRIME” w Polsce, Ostrów Wlkp. 1997.

Pr. transl. M.in.: W. Suszycki, *Ostrów Wielkopolski and Vicinity. Brief Guide* (Ostrów Wielkopolski i okolice. Krótki przewodnik), Commune of Ostrów Wielkopolski City, Ostrów Wlkp. 2003.

Publ. w czasop. Gazeta Zakładowa MERA-ZAP „Postęp” w Ostrowie Wlkp. M.in.: *Pracownicy Gwarectwa z wizytą u nas*, „P” nr 7/1988 - o pobycie grupy pracowników Gwarectwa Automatyki Górniczej „EMAG” z Katowic w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.

Zesp. red. M.in.: Brosz. *40 lat MERA-ZAP. Informator*, Ostrów Wlkp. 1985 - czł. zesp.; gazeta zakładowa ZAP „Postęp” w Ostrowie Wlkp. - red., 1990.

Źródło: rel. bezp.

Bochniak Roman - ur. w 1957 r. w Ostrowie Wlkp. Krótkofalowiec, fotoamator, poeta - stały bywalec ostrowskich spotkań literackich.

W. Absolwent: II LO w Ostrowie Wlkp. (1976); Policealnego Studium Zawodowego ZAP w Ostrowie Wlkp. (1978). W 1973 r. ukończył kurs krótkofalarski w Kiekrzu k. Poznania, po którym zdał egzamin państwowy przed Państwową Inspekcją Radiową i otrzymał znak wywoławczy SP 3 HUF.

Z. W l. 1978-1996 zestrzajacz urządzeń elektronicznych w ZAP w Ostrowie Wlkp. - w 1996 r. przyznano mu rentę inwalidzką.

Publ. w czasop. Biuletyn TK w Ostrowie Wlkp. „Wykolejone wieści”, biuletyn ZSBE w Ostrowie Wlkp. „Szkolne wieści”, gazetka SP nr 1 w Ostrowie Wlkp. „Między nami”, tygodnik „Nasz Rynek”. Wiersze: „Ww” nry 5/1999, 1/2001, 3/2001; „Szw” nry 2/2002, 2/2004, 3/2003, 1/2004, 2/2007, 3/2009; „Mn” nry 4/2005, 3/2007, 4-5/2008, 4-5/2009, 2/2010; „NR” nr 44/2010.

Nagr. Slam Poetry, Klub „Fanaberia”, II m. - Ostrów Wlkp. 2010, 2011.

Spot. aut. Oddział Psychiatryczny Szpitala Miejskiego ZZOZ - Ostrów Wlkp. 2009, 2010; Medyczne Studium Zawodowe - Ostrów Wlkp. 2010, 2011.

Konkursy lit. M.in. Turniej Jednego Wiersza, OCK - Ostrów Wlkp. 2001, 2002, 2003.

Konkursy fot. M.in.: „Ostrów Wielkopolski - moje miasto dawniej i dziś” - Ostrów Wlkp. 2002; „Ostrowskie Kamienie” - Ostrów Wlkp. 2005.

Inne przeds. W 1976 r. zbudowanie pierwszego w Ostrowie Wlkp. amatorskiego nadajnika 144 MHz AM małej mocy; od 1977 r. udział w zawodach krótkofalarskich (m.in. w 2009 r. w Poznaniu w 90. rocznicę Powstania Wielkopolskiego); w 1984 r. zbudowanie obrotowej zdalnie sterowanej anteny „Yagi” - drugiej tego rodzaju w Ostrowie Wlkp.; w 2011 r. uczestnictwo w ćwiczeniach Wielkopolskiej Amatorskiej Sieci Ratunkowej.

Org. społ. W l. 1972-1976 czł. Harcerskiego Klubu Łączności SP 3 ZAB przy II LO w Ostrowie Wlkp., w l. 1979-1990 czł. klubu krótkofalarskiego SP3 PFQ w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.,

od 1980 r. czł. Polskiego Związku Krótkofalowców, w l. 2004-2011 czł. Klubu SP3 PFQ w Ostrowie Wlkp., i tamże od czerwca 2011 r. kier. i operator odpowiedzialny za stację klubową.
Źródło: rel. bezp.

Bojarska Maria - ur. w 1901 r. w Budzanowie, k. Trembowli, zm. w 1993 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka. Od 1931 r. mieszkała w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: prywatnego Gimnazjum Realnego im. M. Konopnickiej w Samborze (1919); Uniw. Pozn. (1926 - pierwotnie podjęła studia na Wydz. Humanistycznym UJK we Lwowie).

W l. międzyw. W l. 1926-1931 naucz. w Gimnazjum Męskim im. T. Kościuszki w Jarocinie; w l. 1931-1935 naucz. jęz. polskiego, łaciny, propedeutyki filozofii oraz opiekunka TTZ, w l. 1935-1937 p.o. przełożona, a w l. 1937-1939 przełożona Państwowego Gimnazjum i Liceum Żeńskiego im. E. Szanieckiej w Ostrowie Wlkp.

W cz. II w. św. Czł. w Ostrowie Wlkp. powstałej jesienią 1939 r. w Poznaniu konspiracyjnej organizacji „Ojczyzna” (m.in. organizatorka pomocy polskim jeńcom wojennym z obozu przejściowego na ul. Towarowej) - zagrożona aresztowaniem, w grudniu 1939 r. schroniła się w Dzierżbie k. Kalisza, a w 1941 r. w Kaliszu, gdzie była kasjerką w sklepie, a następnie księgową w Kasie Chorych; naucz. w ramach tajnego nauczania, od 1942 r. kurator Kuratorium Wojennego ds. Tajnego Nauczania - przesłuchiwana przez gestapo i wybroniła *dzięki korzystnym zeznaniom kilku Niemców, uczestniczących w tajnym nauczaniu* (E.S.), do końca wojny nie zaprzestała działalności konspiracyjnej.

Po wojnie. W 1945 r. czł. Komisji Weryfikacyjnej przy Kuratorium Okręgu Poznańskiego - wydawała świadectwa młodzieży, która uczestniczyła w tajnym nauczaniu; w l. 1945-1954 dyr. Gimnazjum i Liceum Żeńskiego w Ostrowie Wlkp.; po odwołaniu z tego stanowiska - w l. 1954-1968 do emerytury, a później w niepełnym wymiarze godzin, naucz. w LdWP w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Południowa Wielkopolska”. M.in.: *Wspomnienia*, „PW” nr 3/1967.

Zesp. red. „My i u Nas” - w l. 1931-1937 (prawdopodobnie do cz. objęcia funkcji przełożonej) opiekunka miesięcznika wyd. w Państwowym Gimnazjum i Liceum Żeńskim.

Przeds. teatr. W zał. w 1946 r. w Gimnazjum i Liceum Żeńskim kółku dramatycznym reż. m.in.: w 1948 r. (wspólnie z J. Jachimkiem i prowadzonym przez niego zesp. teatralnym Gimnazjum Męskiego) II cz. *Dziadów* A. Mickiewicza; w 1953 r. opowieści scenicznej *Nawojka* H. Januszewskiej.

O B. w lit. K. Radowicz, *Polarny sokół*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006.

Org. społ. W l. 1947-1949 kier. sekcji teatr. Powiatowego Oddziału Tow. Teatru i Muzyki Ludowej PRL w Ostrowie Wlkp.; w l. 60. (od 1965 r.) czł. Zarządu Woj. Związku Teatrów Amatorskich. Także czł. m.in.: Związku Zachodniego, Tow. Pomocy dla Młodzieży Szkół Wyższych, PCK, PTTK (w l. 1959-1976 przew. sądu koleżeńckiego), ZNP, Tow. im. F. Chopina w Ostrowie Wlkp.

Odznac. M.in.: Medal Komisji Edukacji Narodowej.

Upam. Tablica pamiątkowa w auli II LO w Ostrowie Wlkp., 2001; ul. M. Bojarskiej - Uchwała Nr XLIV/646/2006 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 26 września 2006.

Źródła: arch. USC w Ostrowie Wlkp.; J. Jachimiek, *Życie artystyczne w latach 1919-1969*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 313-314; *V Konferencja...*, s. 73; brosz. *Teatr Lalek „Rusalka”*, ODK, Ostrów Wlkp. 1978, s. 12; E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 150, 160-161; E.J., *Bojarska Maria*, w: *Słownik biograficzny Wielkopolski...*, t. I, 1998, s. 48-49; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006, s. 40; B. Molska, *Zapis naszej obecności...*, s. 39-40; A. Wiśniewski, *Kronika PTTK...*, s. 153; W. Banach, *Katalog prasy...*, s. 30.

Borowicz Ewa - ur. w 1960 r. w Malanowie w Wielkopolsce. Nauczycielka. Od 1975 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: 6-letniego SWP w Ostrowie Wlkp. (1981); WPA w zakr. nauczania wczesnoszkolnego - sztuka muzyczna, UAM w Kaliszu (1995 - studia licencjackie); WPA, kierunek: pedagogika w zakr. edukacji wczesnoszkolnej i sztuki muzycznej, UAM w Kaliszu (2002 - studia magisterskie).

Z. W l. 1981-1986 naucz. muzyki w SP nr 9; w l. 1981-1982 naucz. muzyki w SP nr 3 w Ostrowie Wlkp.; od 1986 r. naucz. tańca, później śpiewu w MDK w Ostrowie Wlkp.

Przeds. art. M.in.: w 2003 r. oprac. muz. musicalu „Ekspresem do Gwiazd” w reż. A. Janikowskiej.

Zesp. muz. W 2009 r. zał. studia wokalnego „Art-Musica” w MDK w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. Od 2009 r. prez. Stow. Artystyczno-edukacyjnego „Scena Młodych” w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; *Informator 30 lat MDK w Ostrowie Wlkp.*, Ostrów Wlkp. 1990;

<https://rejestr.io/krs/205804/stowarzyszenie-artystyczno-edukacyjne-scena-mlodych> (dostęp: 22.06.2019).

Borowiec Władysław - w l. 1951-1953 pierwszy kier. PDK ZZ w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. J. Balickiego - długoletniego instr. ODK; M. Grześczyk, *Z kulturą na ty (2)*, „Południowa Wielkopolska” nr 6/1982.

Bożek Bolesław - ur. w 1904 r. w Babicy, w woj. rzeszowskim, zm. w 1968 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel.

W. Absolwent: I Gimnazjum Staroklasycznego im. J. Długosza w Nowym Sączu (1925); Wydz. Filozoficznego UJ w Krakowie (1929). W 1939 r. otrzymał tytuł prof. szkół średnich.

W l. międzyw. W l. 1929-1939 naucz. historii w I Państwowym Liceum i Gimnazjum im. I Marszałka Polski J. Piłsudskiego w Ostrowie Wlkp.

W cz. II w. św. Po przesiedleniu przez okupanta do Generalnego Gubernatorstwa robotnik w przedsiębiorstwie naftowym k. Sanoka - zarazem naucz. na poziomie szkoły średniej w ramach tajnego nauczania.

Po wojnie. W l. 1945-1961 i 1963-1964 naucz. historii, a w 1950 r. p.o. dyr. w Gimnazjum i Liceum Męskim w Ostrowie Wlkp.; w l. 1946-1968 naucz. historii w LdP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1961-1965 naucz. historii i wiadomości o Polsce w II LO w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Z dziejów Gimnazjum Męskiego w Ostrowie*, w: *100 lat Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wielkopolskim*, Komitet Obchodu 100-lecia I Państwowego Gimnazjum i Liceum Męskiego w Ostrowie Wlkp., 1946 - jedn. (oprac. wspólnie z J. Jachimkiem i A. Kołodziejczykiem).

Zesp. muz. Czł. Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp.

O B. w lit. K. Radowicz, *Zapis*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004.

Org. społ. Od 1936 r. sekr. Zarządu Tow. Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych w Ostrowie Wlkp.; w l. 1957-1968 wiceprzew. Zarządu Koła Historyków w Ostrowie Wlkp.

Źródła: (tnp.), *Powstało koło Polskiego Towarzystwa Historycznego w Ostrowie*, „Głos Ostrowski” nr 10/1957; J.K. Pietrzak, *Wierni tradycji - w nurcie nowych przeobrażeń*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 154; K. Niełacny, *Bolesław Bożek*, „Księga Pamięci”, z. 2, 1995; K. Radowicz, *Zapis*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004, s. 254; A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski. Fakty...*, s. 154; B. Molska, *Zapis naszej obecności...*, s. 257; M. Bodys, *Polskie Towarzystwo Historyczne - Oddział w Kaliszu w latach 1970-1989*, „Rocznik Kaliski”, t. XXXIII, 2007, s. 169.

Bradke Marcin - ur. w 1963 r. we Wrocławiu. Dziennikarz, twórca filmów dokumentalnych.

W. Absolwent: filologii polskiej na Wydz. Filologicznym UW (1987).

Z. M.in.: od 1991 r. dziennikarz dokumentalista w TVP Wrocław; od 2007 r. współprac. miesięcznika „Solidarność” ZR NSZZ „Solidarność” Dolny Śląsk.

Pr. red. Antologia *Pokój na wieży. Opowieści wampiryczne*, Ossolineum, Wrocław 1991 - wybór, oprac., wstęp; pow. G. Meyrink *Noc Walpurgi*, Ossolineum, Wrocław 1991 - posł.

Przeds. film. M.in.: cykl *Prawdziwy koniec wielkiej wojny* - reż., scen., lektor, 2001-2003; *Breslau Rudolfa Tauera* - reż., scen., 2003; *Festung Glogau. Twierdza Głogów* - reż., scen., lektor, 2005; *Miasto spotkania* - reż., scen., lektor, 2005; *Odbudowa Wrocławia* - reż., scen., lektor, 2005; „*Ośmiornica*” walcząca - współprac. reż., 2007; *Kapłan pojednania. Kardynał Bolesław Kominek 1903-1974* - reż., scen., 2008; *Marianna, królowa kotliny* - reż., scen., lektor, 2010; *Twierdza Kłodzka* - reż., scen., lektor, 2011. Ok. 20 reportaży telewizyjnych w dwóch cyklach we współpracy z Ośrodkiem „Pamięć i Przyszłość”: *Pociąg do historii* - reż., scen., 2008; *Świadkowie historii* - reż., scen., 2008. Także dwa cykle filmowe w TV Discovery Channel Polska: *Początek*, 2006 - pod ps. Marceli Jankowski; *Sprawy honorowe* - pod ps. Marcin Brodaty, 2008.

Ostroviana. Publ. w czasop.: „Wagon”. *Józef Rogalewski*, „W” nr 9/1987 - o pradziadku B., nauczycielu, muzyku i poecie.

Źródła: rel. bezp.; <http://filmpolski.pl/fp/index.php?osoba=1181757> (dostęp: 7.12.2013).

Brodzki Władysław - ur. w 1913 r. w Niagara Falls w USA, zm. w 2009 r. we Wrocławiu. Redaktor, tłumacz.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1933); filozofii z zakresu filologii angielskiej na UW (1950). W l. międzyw. słuchacz Szkoły Podchorążych Piechoty w Komorowie.

W cz. II w. św. W 1939 r. uczestnik kampanii wrześniowej - wzięty do niewoli, do zakończenia działań wojennych w 1945 r. internowany w obozie jenieckim.

Po wojnie. M.in. w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich - Wyd. PAN we Wrocławiu: w 1953 r. kor.; w 1954 r. red. w dziale wydawnictw historii; w l. 1954-1955 red. działu wydawnictw kultury materialnej; w l. 1955-1959 sekr. wydawnictwa; w l. 1959-1966 zca dyr. ds. administracyjnych; w l. 1966-1972 zca dyr. ds. ekonomicznych; w l. 1972-1978 (do emerytury) zca dyr. ds. handlowych i administracyjnych; w l. 1978-1988 (pół etatu) gł. spec. ds. współpracy z zagranicą.

Organy przedst. W l. 1972-1976 poseł VI kadencji na Sejm PRL.

Ostroviana. Publ.: „*Promień*” jako społeczno-kulturalny obraz środowiska młodzieży gimnazjalnej, w: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, Wrocław 1970.

Publ. w czasop.: *Konstytucja 3-go Maja*, „*Promień*” nr 8/1932.

Pr. red.: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej* - czł. Kolegium Redakcyjnego.

Źródła: informacje dr. P. Pluty, asystenta dyr. ds. naukowych - Zakład Narodowy im. Ossolińskich Wyd. Ossolineum, Wrocław (10 października 2013); J.K. Pietrzak, *Mała Ojczyzna. Alma Mater Ostroviensis*, w: *Pozytywista z duszą romantyka. O życiu i twórczości Edwarda Serwańskiego*, Poznań 2008, s. 144; *Stronnictwo Demokratyczne w Polsce Ludowej*, t. 4, Warszawa 1980, s. 15.

Broniów-Ogliński Wincenty Julian vel Szwengler - ur. 1913 w Czempiniu, zm. w 2006 r. w Berlinie (pochowany na Starym Cmentarzu w Ostrowie Wlkp.). Działacz niepodległościowy, adwokat.

W. Absolwent: Wydz. Prawa Uniw. Pozn. (1937). Ukończył także w 1938 r. Wołyńską Szkołę Podchorążych Rezerwy Artylerii im. M. Kątskiego we Włodzimierzu Wołyńskim. W 1941 r. zdał

egzamin sędziowski w Warszawie - aplikację sądową w Okręgu Sądu Apelacyjnego w stolicy podjął jeszcze w 1938 r.

W cz. II w. św. W 1939 r. w kampanii wrześniowej żołnierz Armii „Prusy” - wzięty przez Rosjan do niewoli, uciekł do Warszawy. W Warszawie: oficer AK - m.in. kurier, prokurator w Dziale Przerzutów Powietrznych Komendy Głównej, kier. Zespołu Ewakuującego Cichociemnych, dca Oddziału Przerzutów Powietrznych Komendy Okręgu Warszawa-Śródmieście Północ w powstaniu warszawskim (w 1944 r. awansowany do st. por.); po upadku powstania jeniec osadzony w obozach w Sandbostel, Fallingbostel i Bergen-Belsen.

Po wojnie. W Niemczech: w l. 1945-1947 sędzia Sądu Polowego I DP gen. S. Maczka; w l. 1948-1954 uczestnik akcji kurierskich na terenie Polski organizowanych przez Sztab Główny PSZ na Zachodzie (w 1953 r. awansowany do st. kpt.); w l. 1974-1990 Delegat Rządu RP na Uchodźstwie na Niemcy; także od l. 40. adwokat w Hamburgu, gdzie do śmierci prow. własną kancelarię. W III RP: w 1990 r. czł. (w st. płk.) zesp. towarzyszącego prezydentowi RP na Uchodźstwie R. Kaczorowskiemu podczas przekazywania w Warszawie insygniów prezydenckich II Rzeczypospolitej L. Wałęsie.

Org. społ. M.in.: przew. Stow. Polskich Kombatantów w Niemczech oraz czł. Zarządu Światowego Stow. Polskich Kombatantów.

Odznac. M.in.: Krzyż Walecznych, 1943; Krzyż Srebrny Virtuti Militari, 1944; Medal Wojska Polskiego; Złoty Krzyż Zasługi z Mieczami; Krzyż Armii Krajowej; Medal „Za udział w wojnie obronnej 1939”. Także m.in.: Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski, 1996.

Ostroviana. Przeds. kult.: w 1999 r. fundator fortepianu koncertowego marki Steinway & Sons do Pałacu Myśliwskiego Książąt Radziwiłłów w Antoninie.

Tyt. hon.: Honorowy Obywatel Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, 1999.

Upam.: Rondo im. Broniwoja-Orlińskiego - Uchwała Nr XIV/162/2011 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 29 listopada 2011.

Źródła: C. Nowakowski, *Adwokat Wincenty Julian Broniwój-Orliński (1913-2006)*, Pismo Adwokatury Polskiej „Palestra” nr 1-2/2007, w: <http://www.palestra.pl/index.php?go=artykul&id=2228>; A. Leraczyk, *Wincenty J. Broniwój-Orliński*, rubryka *Pożegnania*, w: poznański dodatek „Gazety Wyborczej” nr 299/2006; W. Suszycki, *Chopinowskie jesienie w Antoninie*, w: *Chopin w barwach jesieni. Wydanie jubileuszowe*, Warszawa 2006, s. 35-36; rel. J. Biernaczyka.

Brylińska-Zaplata Halina - ur. w 1954 r. w Nowych Skalmierzycach. Nauczycielka. Od 1978 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1973); filologii polskiej na Wydz. Filologicznym UAM w Poznaniu (1977).

Z. M.in.: naucz. jęz. polskiego w TK, a od 2001 r. (po dołączeniu TK) w Zespole Szkół Budowlanych przekształconym później w Zespół Szkół Budowlano-Energetycznych w Ostrowie Wlkp.

Konkursy lit. M.in.: konkurs o Złote i Srebrne Pióro dla uczniów ostrowskich liceów pt. *Spokojne ciche miasto szare...*, MDK, czł. jury - Ostrów Wlkp. 2002, 2003; konkurs „Poetyckie Listopady”, MDK, czł. jury - Ostrów Wlkp. 2010, 2011.

Źródła: rel. bezp.; brosz. *Technikum Kolejowe 1945-2005*, Ostrów Wlkp. 2005; rel. T. Burkietowicz.

Burdosz-Miła Małgorzata - ur. w 1970 r. w Ostrowie Wlkp. Pracownik naukowy, lektorka jęz. angielskiego. Od 1994 r. mieszka w Poznaniu.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1989); Instytutu Filologii Angielskiej UAM w Poznaniu (1994).

Z. M.in.: w l. 1994-1997 lektorka jęz. angielskiego w AE w Poznaniu; w l. 1994-2002 asystent w Zakładzie Historii Języka Angielskiego w Instytucie Filologii Angielskiej UAM; w l. 2002-2004 lektorka jęz. angielskiego w Wyższej Szkole Języków Obcych w Poznaniu; od 2002 r. wykładowca jęz. angielskiego w Studium Nauczania Języków Obcych UAM - od tego r. również prowadzi egzaminy doktorskie z jęz. angielskiego na Wydz. Chemii UAM; także od 2008 r. wykładowca jęz. angielskiego w PAN Oddział w Poznaniu.

Publ. Wraz z ojcem W. Burdoszem, *Spis nazw miejscowości Południowej Wielkopolski funkcjonujących w okresie okupacji hitlerowskiej (1940-1945) w języku polskim i niemieckim*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2003.

Spot. nauk. M.in.: „International Conference on Middle English”, Konferencja z zakr. Językoznawstwa Historycznego - Rydzyna, 1994; Konferencja Językoznawczo-Semiotyczna - Praga 1994; Konferencja Językoznawcza PASE - Poznań 1995; „International Conference on Historical Linguistics”, Konferencja z zakr. Językoznawstwa Historycznego - Poznań 1996; „Societas Linguistica Europea”, Konferencja Językoznawcza - Poznań 2000.

Inne przedś. W 1995 r. udział w Nene College w Northampton w Anglii w programie, którego celem było zebr. i oprac. materiałów z zakresu dialektyki, 1995. Także udział w szkoleniach dla naucz. jęz. angielskiego organizowanych przez wydawnictwa: Oxford University Press w 2008 r.; Macmillan Publishers w l. 2009, 2010; Pearson Longman w 2010 r.

Źródła: rel. bezp.

Burdosz Władysław - ur. w 1940 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2010 r. w Poznaniu. Bibliotekarz, regionalista, kolekcjoner.

W. Absolwent: Technikum Przemysłu Piekarniczego w Ostrowie Wlkp. (1959); Państwowego Ośrodka Kształcenia Korespondencyjnego Bibliotekarzy w Jarocinie (1962); Państwowego Zaocznego Studium Oświaty i Kultury Dorosłych w Warszawie (1977); Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UAM w Poznaniu (1977).

Z. W l. 1959-1972 instr. w PBP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1972-1974 kier. MBP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1974-1975 zca dyr. BPMiP (w wyniku połączenia MBP z PBP) w Ostrowie Wlkp.; w l. 1975-1997 instr., a od 1984 r. st. kustosz w WBP w Kaliszu (w jego gestii był m.in. nadzór merytoryczny nad bibliotekami st. podstawowego, szkolenie pracowników bibliotek w zakr. katalogowania i klasyfikacji zbiorów); w l. 1997-2000 (do emerytury) zca dyr. WiMBP im. A. Asnyka w Kaliszu.

Publ. Wraz z córką M. Burdosz-Miłą, *Spis nazw miejscowości Południowej Wielkopolski funkcjonujących w okresie okupacji hitlerowskiej (1940-1945) w języku polskim i niemieckim*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2003.

Pr. encykl. *Słownik Bibliotekarzy Wielkopolskich 1918-2000*, pod red. F. Łozowskiego, WBPiCAK, Poznań 2001 - biogr. J. Schuberta, zamieszczony także w rubryce *Pożegnania*, „Gazeta Wyborcza” nr 270/2009.

Publ. w czasop. „Rocznik Kaliski”. M.in.: *Źródła archiwalne do dziejów regionu ostrowskiego*, „RK” t. XII, 1979; wspólnie z siostrą G. Polarczyk, *Z dziejów prasy i czasopiśmiennictwa w regionie ostrowskim w XIX i XX w.*, „RK” t. XIII, 1980.

Inne przedś. W 1996 r. oprac. materiałów do zeszytu o bibliotekach woj. kaliskiego wyd. w ramach informatora „Biblioteki w Polsce”. Także: oprac. na potrzeby wewnętrzne bibliotek woj. kaliskiego pt. *Wybór ważniejszych przepisów prawnych obowiązujących w bibliotekach publicznych*.

Pr. red. Monografia *Ostrów Wielkopolski. Dzieje miasta i regionu*, Poznań 1990 - oprac. bibliografii.

Pasje. Kolekcjoner: zebrał ok. 2500 ekslibrisów usystematyzowanych w grupach tematycznych dotyczących bibliotek („Biblioteki Publiczne”, „Biblioteki i instytucje naukowe”, „Biblioteki prywatne”), historii Polski, Jana Pawła II, bartnictwa i pszczelarstwa (część kolekcji wraz z dokumentami z okr. dwudziestolecia międzywojennego oraz hitlerowskiej okupacji przekazał MMOW).

Wyst. ind. M.in.: wyst. przeglądowa „Ekslibrisy”, Muzeum Łużyckie - Zgorzelec 2008.

Wyst. zb. M.in.: I Ogólnopolskie Triennale „Tradycje oręża polskiego w ekslibrisie”, MON - Warszawa 1998.

Org. społ. Od 1959 r. czł., następnie do 1975 r. skarbnik Oddziału SBP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1997-2000 przew. Zarządu Oddziału SBP w Kaliszu.

Źródła: rel. żony Anny Burdosz; arch. domowe rodziny Burdoszów - m.in. pismo z dn. 29 stycznia 1972 r. podpisane przez kier. Wydz. Kultury UM W. Gilarskiego o przeniesieniu B. z dn. 1 lutego 1972 r. na stanowisko kier. MBP w Ostrowie Wlkp.

Burkietowicz Paweł - ur. w 1913 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1998 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz kulturalny, czł. amatorskich zesp. teatralnych.

Z. Do emerytury prac. ZNTK w Ostrowie Wlkp.

Dział. teatr. W Ostrowie Wlkp.: czł. działającego w l. 1935-1939 objazdowego teatru zawodowego; współzał. 9 lutego 1945 r. i od tego r. kier. administracji Teatru Ludowego, od 9 września 1946 r. do rozwiązania w 1949 r. występującego pod nazwą działającego w l. 1921-1939 KMS - *Koło Miłośników Sceny i Teatr Ludowy utrzymywały się ze składek członkowskich oraz dochodów uzyskiwanych z przedstawień; nie były one przypisane do żadnej placówki czy instytucji* (T.K., M.G.); zarazem w l. 1945-1948 kier. sekcji teatralnej OM TUR - w jej ramach wystawiono m.in. sztukę J. Jarema-Mirskiego *Mundur swatem* wyd. pod szyldem Biblioteki Teatrów Amatorskich w 1945 r. (przytoczona przez B. w liście do „Południowej Wielkopolski” m.in. jako również wówczas wystawiona komedia w 3 aktach I. Diakonowa *Wesele z posagiem*, przetłumaczona z jęz. rosyjskiego, wyd. została przez Spółdz. Wyd. „Czytelnik” później, bo w 1953 r.); w l. 1954-1981 czł. zał. przez T. Radomskiego Teatru Lalek „Rusałka”.

Org. społ. Czł. powstałej w 1922 r. z inicjatywy PPS OM TUR - wznowioną w 1944 r. działalność organizacja zakończyła w 1948 po przekształceniu jej wraz w trzema innymi w jednolity Związek Młodzieży Polskiej.

Źródła: rel. bezp.; płyta nagrobna B. na cmentarzu przy ul. Bema; P. Burkietowicz, *O teatrze amatorskim*, „Południowa Wielkopolska” nr 2/1965; J.K. Pietrzak, J. Szulczyk, *W Polsce Ludowej*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 73; M. Grześczyk, *Amatorski ruch teatralny w Ostrowie Wielkopolskim*, w: *V Konferencja...*, s. 68-71; brosz. *Teatr Lalek „Rusałka”*, ODK, Ostrów Wlkp. 1978, s. 8-9, 15; B. Hillebrandt, *Polskie organizacje młodzieżowe XIX i XX wieku. Zarys historii*, Warszawa 1986, 119, 230-231, 277; T. Kaczmarek, M. Grześczyk, *Z dziejów amatorskiego ruchu teatralnego w Ostrowie Wielkopolskim w latach 1945-1987*, w: *Ostrowski Sejmik...*, s. 51-53; list B. dotyczący teatrów ostrowskich, „Wagon” nr 17/1988; U. Kaczmarek, M. Sobczak, *Służba zdrowia, oświata i kultura...*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 416; A. Kaczmarek, *Teatralny Ostrów*, „Fakty Ostrowskie” nr 7/2007.

Burkietowicz Wojciech - ur. w 1942 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2002 r. Ostrowie Wlkp. Urzędnik, działacz społeczny.

W. Absolwent: Zas. Szk. Kolejowej, zawód: ślusarz, w Ostrowie Wlkp. (1959); TM dla Pracujących, spec.: technik mechanik w Ostrowie Wlkp. (1968); Wydz. Rekreacji i Turystyki, spec.: rekreacja, AWF w Poznaniu (1982); Podyplomowego Studium Prawa Pracy na Wydz. Prawa i Administracji UAM w Poznaniu (1985).

Z. W Ostrowie Wlkp.: w l. 1964-1970 technolog w Fabryce Maszyn i Urządzeń Przemysłu Spożywczego „Spomasz”; w l. 1970-1971 kier. w Dziale Głównego Mechanika w Powiatowym Zarządzie Dróg Lokalnych.; w l. 1971-1986 m.in. kier. Działu Administracyjno-Gospodarczego i Socjalnego ZAP; w l. 1986-1991 kier. Wydz. Kultury Fizycznej i Turystyki UM; w l. 1991-1995 dyr. Miejskiego Zespołu Ekonomiczno-Administracyjnego; w 1995 r. kier. Działu Świadczeń Socjalnych w MOPS; w l. 1995-1998 zca dyr. MOPS. Także: naucz. wych. fiz. w SP nr 1 i w Zespole Szkół Medycznych w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Postęp”, „Gazeta Ostrowska”. M.in.: *Co nowego w „Stali”*, „P” nr 2/1982 - m.in. o zdobyciu srebrnego medalu w biegu na 5000 m przez zawodnika KS „Stal” S. Majusiaka podczas Ogólnopolskiej Spartakiady Młodzieży; *Cokolwiek uczyniliście jednemu...*, „GO” nr 21, 30 maja 1993 - o spotkaniu w 1989 r. w mieszkaniu P. Rajskiego, w wyniku którego gospodarz z księdzem M. Wyzujakiem oraz B. zorganizował w 1990 r. rozgrywany w celach charytatywnych również w l. następnych mecz pomiędzy ostrowskimi księżmi i nauczycielami.

Przeds. teatr. Czł. kierowanego po wojnie przez T. Wowera najprawdopodobniej do poł. l. 50. zesp. dramatycznego ZNTK - do zesp. wprowadził go zaprzyjaźniony z T. Wowerem wujek P. Burkietowicz; w l. 1970-1975 czł. reaktywowanego (po okr. 1945-1949) KMS w Ostrowie Wlkp.

Dział. sport. W l. 80. dyr. i trener Klubu Sportowego Stal, kier. żeńskiej drużyny siatkówki SALOS przy Zgromadzeniu Sióstr Salezjanek, organizator zajęć rekreacyjnych dla młodzieży przy Zgromadzeniu Sióstr Elżbietanek w ośrodku CARITAS w Ostrowie Wlkp.

Pasje. Pielgrzymki do znanych sanktuariów europejskich we Włoszech, Francji, Szwajcarii, Austrii, Czechach, Belgii, Niemczech, Portugalii, Hiszpanii, Anglii oraz w Izraelu.

Org. społ. M.in.: czł. Polskiego Związku Lekkiej Atletyki i Polskiego Związku Koszykówki; w 1990 r. zał. (z A. Leraczykiem, P. Rajskim, M. Wyzujakiem) i wiceprez. Stow. „Ostrowianie dzieciom specjalnej troski”.

Źródła: rel. żony D. Burkietowicz; arch. UM w Ostrowie Wlkp.; T. Kaczmarek, M. Grześczyk, *Z dziejów amatorskiego ruchu teatralnego w Ostrowie Wielkopolskim w latach 1945-1987*, w: *Ostrowski sejmik...*, s. 51-53; *40-lecie Liceum Medycznego...*, s. 26; <http://wlpk24.info/wspomnienie/w-burkietowicz-11b37/> (dostęp: 2.07.2018).

Byś Monika (ob. Kobayashi) - ur. w 1969 r. we Wrocławiu. Nauczycielka muzyki, muzykoterapeutka. W l. 1991-2008 mieszkała w Ostrowie Wlkp., od 2008 r. mieszka w Warszawie.

W. Absolwentka: Liceum Muzycznego im. K. Szymanowskiego we Wrocławiu (1989); Wydz. Instrumentalnego, kierunek: flet, Ak. Muz. w Bydgoszczy (1993); Podyplomowego Studium Psychologii Muzyki Ak. Muz. w Warszawie (2002); Podyplomowych Studiów Muzykoterapii Ak. Muz. we Wrocławiu (2008).

Z. W l. 1991-2008 naucz., kl. fletu, PSM I i II st. w Zesp. Szk. Muz. w Ostrowie Wlkp., tamże w l. 2003-2006 kier. Sekcji Instrumentów Dętych i Perkusji; także w l. 1997-2003 naucz., kl. fletu, w PSM I st. w Jarocinie; od 2008 r. muzykoterapeutka w Stow. Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niewidomych i Słabowidzących „Tęcza” w Warszawie; także od 2011 r. naucz., kl. fletu, w PSM I st. oraz w Społecznej Szkole Muzycznej II st. w Sierpcu.

Zesp. muz. Czł., m.in.: w l. 1991-1993 Orkiestry Kameralnej PSM II st. w Ostrowie Wlkp. (współprac.); od 1997 r. zesp. Wyspa w Ostrowie Wlkp.; w l. 1998-2008 zesp. Camerata Ostrowska; w l. 2000-2005 duo z gitarzystą J. Koconiem w Ostrowie Wlkp.; od 2007 r. zesp. Do Góry Dnem w Ostrowie Wlkp.; od 2011 r. zesp. Espressione w Sierpcu.

Źródła: rel. bezp.; brosz. *Zespół Szkół Muzycznych...*

Cander Krzysztof - ur. w 1936 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2006 r. w Bydgoszczy. Artysta malarz, grafik, ilustrator. Po wybuchu II w. św. zamieszkał z rodzicami w Wąbrzeźnie na Pomorzu, w 1947 r. w Kaliszu, po studiach w Grudziądzu, w 1978 r. w Bydgoszczy.

W. Absolwent: Liceum Plastycznego w Poznaniu (1956); Wydz. Malarstwa PWSSP w Gdańsku (1963).

Tyt. nauk. Prof. sztuk plastycznych (1998).

Z. W cz. studiów kier. studenckiej Galerii „Żak”; po studiach naucz. w szkole średniej w Grudziądzu; w l. 1967-1968 asystent w Dziale Sztuki Muzeum im. ks. W. Łęgi w Grudziądzu; od 1974 r. artysta malarz - prow. własną dział. artystyczną. Zarazem: od 1981 r. wykładowca w Zakładzie Malarstwa oraz twórca i następnie kier. Załadu Rysunku na Wydz. Sztuk Pięknych UMK w Toruniu; w l. 1985-1990 doc., w l. 1990-1998 prof. nadzw., od 1998 r. prof. zw. UMK.

Char. twórcz. *Malarstwo figuratywne: w miejskich pejzażach „anomalie” perspektywy przywodzą na myśl sztukę średniowiecznych mistrzów (Widok z ulicy zamkowej II, 1980-1983), a też i obrazy tzw. malarzy naiwnych (Ulica z konikiem zabawką, ok. 1970), natomiast martwe natury i sceny kameralne - dzieła XVII-wiecznych twórców holenderskich (Autoportret we wnętrzu, 1996). Maestrię C. poświadcza precyzyjnie okonturowana i syntetycznie potraktowana forma, zdyscyplinowana kompozycja oraz jednoznaczne kolorystycznie zestawienia, zaś jego stylistyczną biegłość - inspirowane kubizmem obrazy o tematyce muzycznej (Con brio, 1975).*

Wyst. ind. M.in.: siedziba wyd. PAX - Gdańsk 1962; Muzeum ks. W. Łęgi - Grudziądz 1964; Salon ZPAP - Bydgoszcz 1965; Staatliches Muzeum - Schwerin, Niemcy, 1969; Pałacyk TPS - Warszawa 1969; Muzeum Okręgowe - Toruń 1976; BWA - Bydgoszcz 1977; Dom Kultury - Salgotarian, Węgry, 1983; „Retrospektywna wystawa rysunku z lat 1947-1987”, KMPiK - Grudziądz 1987; Galeria Autorska, „Gdy metafora zaczyna tęsknić do realizacji”, malarstwo - Bydgoszcz 1996; Galeria Autorska, „Gdy metafora zaczyna tęsknić do realizacji”, rysunek - Bydgoszcz 1996; Muzeum Mikołaja Kopernika - Frombork 1996; Kunstverein - Gütersloch, Niemcy, 1996; Muzeum Narodowe w Gdańsku, Oddział Sztuki Współczesnej „Pałac Opatów” - Oliwa 1997; „Rysunki z lat 1951-2001”, UMK, Zakład Rysunku, „Galeria 9,39”, Toruń 2002; Galeria Brama - Warszawa 2003; Galeria „Na krańcu” - Bydgoszcz 2005; „Rytm świata”, Galeria Autorska - Bydgoszcz 2007.

Wyst. zb. i nagr. M.in.: wyst. pokonkursowa „Człowiek i krajobraz ziemi bydgoskiej”, BWA, I nagr. - Bydgoszcz 1965; „III Festiwal Polskiego Malarstwa Współczesnego”, BWA, brązowy medal i nagr. - Szczecin 1966; „Ogólnopolska wystawa młodego malarstwa, rzeźby i grafiki”, BWA, nagr. wojewody bydgoskiego - Sopot 1968; Ogólnopolski plener marynarki wojennej, nagr. - Hel 1968; wyst. prac twórców Okręgu Bydgoskiego ZPAP - Berlin, NRD, 1968; IV Festiwal Współczesnego Malarstwa Polskiego, BWA - Szczecin 1968; Ogólnopolska Wystawa „Pejzaż polski w malarstwie współczesnym”, BWA, nagr. - Bydgoszcz 1968; Ogólnopolska Wystawa Młodego Malarstwa, Rzeźby i Grafiki, BWA - Sopot 1968; wyst. plastyki bydgoskiej - Wilno, Litwa, 1969; „Malarstwo grupy plastyków bydgoskich”, Aarhus Kunstmuseum - Aarhus, Dania, 1970; X Ogólnopolska Wystawa „Bielska jesień”, Pawilon Wystawowy ZPAP, Złoty medal i I nagr. Ministra Kultury i Sztuki - Bielsko-Biała 1972; wyst. z okazji 30-lecia PRL, CBWA Zachęta - Warszawa 1975; „Wystawa sztuki polskiej” - Sofia, Bułgaria, 1975; wyst. „Temat muzyczny w malarstwie”, Filharmonia Pomorska, I i II nagr. - Bydgoszcz 1975; międzynarodowy plener malarski w Samostrzelu, BWA, wyr. - Bydgoszcz 1975; wyst. „Plenery przemysłowe na Śląsku”, Muzeum Górnośląskie, nagr. wojewody śląskiego - Bytom 1975; Międzynarodowe Biennale Malarstwa - Koszyce, Czechosłowacja, 1975; Ogólnopolska Wystawa „Motywy wiejskie we współczesnym malarstwie polskim”, BWA, nagr. - Bydgoszcz 1976; II Aukcja Sztuki Polskiej - Paryż, Francja, 1977; wyst. „Prezentacje”, galeria MDM - Warszawa

1978; Międzynarodowa Wystawa Grafiki i Rysunku „Tendencje figuratywne w malarstwie Polski północnej”, BWA - Toruń 1978; konkurs „Moje miasto”, BWA, II i III nagr. - Bydgoszcz 1980; Prezentacja ośmiu malarzy bydgoskich - Český Těšín, Czechy, 1980; „Festiwal współczesnego malarstwa polskiego”, wyst. laureatów - Östersund, Umea, Szwecja, 1980; międzynarodowa wyst. poplenerowa, Muzeum M. Kopernika, nagr. - Frombork 1980; konkurs „Najlepszy obraz roku 1980”, ZPAP, I nagr. - Bydgoszcz 1981; X jubileuszowa wyst. grafiki i rysunku - Salgotarian Węgry, 1983; wyst. poplenerowa „Plenery ziemi bydgoskiej”, BWA, medal za zestaw prac - Bydgoszcz 1984; Międzynarodowe Targi Sztuki „Interart” - Poznań 1984; wyst. pokonkursowa „600-lecie obecności obrazu Bogurodzicy na Jasnej Górze”, Muzeum Archidiecezjalne - Warszawa 1985; Europejskie Forum Kultury - Budapeszt, Węgry, 1985; „Bielska Jesień”, BWA, nagr. - Bielsko-Biała 1989; „Plastycy bydgoscy” - Le Havre, Francja, 1990; „Jak dotknięcie transcendencji - Dni Papieskie”, Muzeum Okręgowe - Bydgoszcz 1997; wyst. pracowników Zakładu Rysunku Wydziału Sztuk Pięknych UMK pt. „Wobec rysunku - koncepcja, notacja, realizacja”, Muzeum Okręgowe - Toruń 1998; prezentacja czterech artystów: K. Cander, P. Lasik, F. Maśluszczak i G. Moryciński, Galeria „Nowy Świat” - Warszawa 1998; prezentacja prac profesorów UMK w Toruniu, Zamek - Bierzglów 2005; wyst. Bydgoskiego Stowarzyszenia Artystycznego, Muzeum Okręgowe - Bydgoszcz 2006. Także m.in.: wyst. z okazji 100-lecia ZPAP pt. „622 upadki Bunga”, CSW - Toruń 2011/2012. **Inne przeds.** Projektowanie wnętrza i ekspozycji muzealnych, realizacja trzydziestu witraży sakralnych.

Podróże. Muzea: Berlina, Drezna, Lipska, Moskwy, Leningradu oraz Bukaresztu (tu zapoznał się także z metodami konserwacji ikon).

Pr. w zb. Kolekcje w muzeach m.in. w Budapeszcie, Bydgoszczy, Fromborku, Grudziądzu, Krakowie, Toruniu, Ostrowie Wlkp., a także w zb. prywatnych w Austrii, Francji, Szwecji.

Org. społ. Od 1965 r. czł. Zarządu Okręgu ZPAP w Bydgoszczy; dwukrotnie czł. Rady Artystycznej Sekcji Malarstwa Zarządu Głównego ZPAP.

Ostroviana. Wyst. ind. „Krzysztof Cander. Malarstwo - rysunek”, MMOW - 2010; wyst. zb. „Artyści ostrowianie”, KMPiK - 1988.

Pr. w zb. MMOW, m.in.: obrazy „Pejzaż z łodzią” i „Pejzaż pomorski”.

Źródła: rel. córki Hanny Cander - historyczki sztuki i artystki - malarki; RED, *Cander Krzysztof*, w: *Słownik Malarzy Polskich. Od dwudziestolecia międzywojennego do końca XX wieku*, t. 2, Warszawa 2003, s. 45-46; K. Bielawska, *Krzysztof Cander. Malarstwo - rysunek*, kat. wyst., MMOW, Ostrów Wlkp. 2010; [H.Cander] <http://krzysztofcander.eu/wystawy.html> (dostęp: 11.06.2019); [H. Cander] <http://krzysztofcander.eu/nagrody.html> (dostęp: 11.06.2019).

Cebulski Bogusław - ur. w 1950 r. we Wrocławiu. Działacz kulturalny, redaktor, muzyk. Od 1952 r. mieszka w Odolanowie.

W. Absolwent: LO dla Eksternów w Ostrowie Wlkp. (1975 - podjętej uprzednio nauki w Technikum Chemicznym we Wrocławiu nie ukończył relegowany za udział w antyrządowych demonstracjach w marcu 1968 r.). W 1974 r. zdał egzamin mistrzowski w zawodzie elektryk (praktyka w zakładzie prywatnym).

Pr. red. M.in.: w 1989 r. zał. i do 1994 r. red. pisma „Dzwonek Odolanowski” - organu Chrześcijańsko-Demokratycznego Stronnictwa Pracy w Odolanowie, w 1994 r. przekształconego w dwutygodnik samorządowy pod red. E. Dymacza; zał. w 2011 r. i red. Radia Odolanów.

Zesp. muz. W Odolanowie: w 1968 r. zał. istniejącego do 1974 r. zesp. Odolanie 1403; w l. 1975-1977 kier. zesp. MBG; w l. 80. kier. zesp. Kierat; w 1987 r. zał. i od tego r. kier. wielokrotnie nagradzanej zesp. muz. Kapela znad Baryczy.

Źródło: rel. bezp.

Cegielski Arkadiusz - ur. w 1937 r. w Bydgoszczy, zm. w 1980 r. w Ostrowie Wlkp. Chirurg anestezyjolog. Od 1961 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: LO w Bydgoszczy (1954); Wydz. Lekarskiego Pomorskiej AM w Szczecinie (1960).

Z. Od 1961 r. lekarz w ostrowskim Szpitalu Miejskim, w którym - przy wszystkich zmianach organizacyjno-administracyjnych - pracował do 1980 r. (w 1965 r. I st. spec. z zakresu chorób chirurgicznych, w 1975 r. spec. z zakresu anestezyjologii, w 1980 r. spec. z zakresu medycyny społecznej); także lekarz w pogotowiu ratunkowym i kier. Przychodni Zakładowej w Ostrowie Wlkp.

Pasje. Wioślarstwo (w l. szkolnych i w cz. studiów zawodnik, następnie sędzia międzynarodowy), filatelistyka.

Org. społ. W 1964 r. wybrany prez. powstałego przy SOKO Koła Miejskiego PZF im. Tysiąclecia w Ostrowie Wlkp.; w 1975 r. czł. Komitetu Obchodów 125-lecie szpitalnictwa w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. żony Barbary Cegielskiej; K. Niełacny, *Ostrowski almanach...*, s. 41.

Cegiłka Jan - ur. w 1953 r. w Grabowie n. Prosną. W l. 1986-2006 mieszkał w Kaliszu. Propagator muzyki jazzowej.

W. Absolwent: LO w Ostrzeszowie (1972); Wydz. Prawa i Administracji, kierunek: administracja, UAM w Poznaniu (1977).

Z. M.in.: w l. 1990-2006 właściciel sklepu muz. „GEC” w Kaliszu.

Publ. w czasop. Miesięcznik „Jazz Forum” (współpr. od 1995 r.). M.in.: *Muzeum Jazz Festiwal*, wrzesień 2011 - o 16. edycji Muzeum Jazz Festival w Ostrowie Wlkp.

Przeds. muz. M.in.: w l. 1983-1986 organizowanie wraz z PSJ, Jazz Klubem „Rura” z Wrocławia i Wyd. Muzycznym „Muza” „Spotkań Jazzowych” w KMPiK w Ostrowie Wlkp. - zainicjował je zesp. jazzu tradycyjnego Vistula Rivers Brass, a brały w nich udział gwiazdy polskiego jazzu (m.in. W. Nahorny, Z. Namysłowski i S. Sojka); w l. 1992-1996 prow. w kaliskim Radiu Centrum audycji muzycznej „Jazz Nocą”, wznowionej w 2006 r.

Org. społ. M.in.: w l. 1980-1990 czł. Rady i Zarządu Głównego PSJ; od 2005 r., wiceprez. Stow. „Jazz w Muzeum” w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Chelkowski Krzysztof - ur. w 1909 r. w Śmiełowie, zm. w 1994 r. w Krakowie. Pracownik umysłowy.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1928). Ukończył także Szkołę Podchorążych Artylerii. Studia podjęte w SGGW w Warszawie zarzucił z przyczyn rodzinnych.

W I. międzyw. Administrator w rodowym majątku Chelkowskich w Starymgradzie.

W cz. II w. św. W kampanii wrześniowej dca baterii artylerii przeciwlotniczej w Warszawie (bateria zestrzeliła 3 niemieckie samoloty); po kapitulacji Warszawy w l. 1939-1945 jeńiec wojenny w niemieckim oflagu - po wyzwoleniu przez Amerykanów oficer łącznikowy pomiędzy oswobodzonymi Polakami i dowództwem alianckim w Dortmundzie.

Po wojnie. Od 1946 r. w Polsce: dyr. PGR w Ratnie k. Wambierzyc; prac. w komunalnym przedsiębiorstwie budowlanym w Jeleniej Górze; prac. w składnicy uzbrojenia w Szczecinie;

spec. ds. BHP i Ochrony PPOŻ w Instytucie Odlewnictwa w Krakowie; st. ref. (do emerytury) w zakładzie garbowania skór w Krakowie.

Org. społ. Czł. ZBoWiD.

Odznac. Medal „Za udział w wojnie obronnej 1939”.

Ostroviana. Publ.: wraz ze S. Wichrzyckim, *Tadeusz Eustachiewicz*, w: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, Wrocław 1970.

Źródło: rel. syna Antoniego Chełkowskiego.

Chełkowski Wojciech - ur. w 1908 r. w Śmiełowie, zm. w 1983 r. w Warszawie. Żołnierz PSZ na Zachodzie.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1925); Szkoły im. H. Wawelberga i S. Rotwanda w Warszawie - otrzymał dyplom inżyniera; L'Institut Supérieur de Commerce (Wyższego Instytutu Handlu) w Antwerpii - uzyskał tyt. mgr. ekonomii.

W I. międzyw. Właściciel majątku w Lipowcu. W 1926 r. ochotniczo ułan w 17. Pułku Ułanów w Lesznie, po przeszkoleniu w Szkole Podchorążych Rezerwy Kawalerii w Grudziądzu przydzielony do 12. Pułku Ułanów (w 1933 r. mianowany ppor. rezerwy).

W cz. II w. św. Po mobilizacji w sierpniu do 16 września 1939 r. adiutant w st. por. w 17. Pułku Ułanów - pięciokrotnie ranny w walkach; po przedostaniu się w styczniu 1940 r. poprzez Węgry do Francji rotmistrz w 10. Brygadzie Kawalerii Pancerniej; po kapitulacji Francji żołnierz (szkolił czołgistów) 1. Polskiej Dywizji Pancerniej w Wielkiej Brytanii.

Po wojnie. Po powrocie w 1946 r. do Polski aresztowany przez komunistyczne władze - do 1951 r. więzień w Warszawie oraz Wronkach; po zwolnieniu prac. (do emerytury) w przemyśle sprzętu medycznego.

Publ. *Zakopany sztandar*, Wyd. „Eureka”, Kraków 1995 - m.in. wspomnienia z l. dzieciństwa i kampanii wrześniowej (rec. M. Rezler, *Pogmatwane wojenne dzieje*, „Kronika Wielkopolski” nr 1/1998).

Odznac. Order Wojenny IV i V kl., Krzyż Walecznych (dwukrotnie).

Źródło: M. Rezler, *Chełkowski Wojciech*, „Księga Pamięci”, z. 11, 2004.

Chojnicki Włodzimierz - ur. w 1928 r. w Strzałkowie, zm. w 1985 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel. Od 1952 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: historii na Wydz. Filozoficzno-Historycznym Uniw. Pozn. (1955).

Z. M.in.: W l. 1943-1945 robotnik w warsztacie samochodowym w Sieradzu; w l. 1949-1950 naucz. w SP w Kotowskim, pow. ostrowski; w l. 1955-1957 naucz. przysposobienia wojskowego w LO im. A. Asnyka w Kaliszu; w l. 1957-1968 naucz. historii i przysposobienia wojskowego, w l. 1968-1975 zca dyr., w l. 1975-1985 dyr. Zespołu Szkół w Ostrowie Wlkp. (pierwotnie III LO połączonego w 1978 r. z Liceum dla Pracujących i Średnim Studium Zawodowym).

Publ. Wspólnie z K. Szymańskim, *Początki i rozwój Polskiej Partii Robotniczej w Ostrowie Wlkp. i powiecie ostrowskim*, w : *Kształtowanie władzy ludowej w Ostrowskiem w latach 1945-1949*, KP PZPR w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. [b.d.].

Pr. red. Wieloletni red. kroniki PZPR w Ostrowie Wlkp.

Inne przeds. W l. 1963-1970 prelegent TWP w Ostrowie Wlkp.

Źródła: Arch. UM w Ostrowie Wlkp.; *Tworzenie tradycji...*, s. 12-13; rel. W. Suszyckiego.

Ciechanowski Krzysztof - ur. w 1947 r. w Ostrowie Wlkp. Poligraf, działacz kulturalny.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1966); Państwowej Szkole Technicznej w Ostrowie Wlkp. (1968); Wydziału Budowy Maszyn PP w Poznaniu (1981).

Z. W l. 1968-1983 prac. ZAP w Ostrowie Wlkp.; od 1983 r. przedsiębiorca - prowadzi zał. przez siebie Pracownię Poligraficzną „Printex” w Ostrowie Wlkp.

Dział. zaw. *Specjalizacja mojej firmy to druki reliefowe, głównie tyflograficzne oraz tyflokartograficzne dla osób niewidomych i słabowidzących, np. Atlasy Świata, Atlas Unii Europejskiej, plany komunikacyjne miast, biuletyny, informatory itp. Ww. prace wykonałem we współpracy i na zlecenie Ośrodków Specjalnych dla Niewidomych Dzieci w Laskach i Owińskach, Fundacji Polskich Niewidomych i Słabowidzących oraz Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii w Warszawie (K.C.).*

Pr. ed. „Księga Pamięci”: z. 13, 2007; z. 14, 2008; z. 15, 2009 (wb. z. 16, 2009) - współpr.

Org. społ. M.in.: w l. 2004-2008 współpr. z Komitetem Honorowym Jubileuszu 100-lecia SKS Venetia w Ostrowie Wlkp. (proj. graficzne, m.in. proj. sztandaru SKS Venetia).

Źródła: J.K. Pietrzak, J. Poradzewska-Pietrzak, *Lista absolwentów z lat 1849-1969*, w: *Wielkopolska...*, s. 206; K. Ciechanowski, „Księga Pamięci”, z. 17, 2014.

Ciećkiewicz Michalina - ur. w 1909 r. w Gródku Jagiellońskim na Ukrainie, zm. w 1982 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka, w cz. II w. św. organizatorka tajnego nauczania.

W. Absolwentka: Gimnazjum Klasycznego we Wrześni (1927); UJK we Lwowie (1934 - uzyskała dyplom mgr. filozofii w zakr. filologii polskiej).

W l. międzyw. W 1935 r. roczna nauczycielska praktyka bezpłatna w Gimnazjum Klasycznym we Wrześni i następnie w Państwowym Liceum i Gimnazjum Żeńskim w Ostrowie Wlkp., w którym pracowała do wybuchu wojny.

W cz. II w. św. Od 1940 r. do końca wojny współorganizatorka wraz z mężem Z. Ciećkiewiczem we Wrześni tajnego nauczania i w jego ramach egzaminów w zakresie szkoły podstawowej i średniej - prow. także bibliotekę książek polskich.

Po wojnie. Naucz. jęz. polskiego: od kwietnia 1945 r. w Państwowym Gimnazjum we Wrześni; od września 1945 r. w II Państwowym Gimnazjum Żeńskim w Ostrowie Wlkp.; w l. 1950-1951 w Państwowej Szkole Pracy Społecznej i II LO w Ostrowie Wlkp.; w l. 1951-1973 (do emerytury) w LdP w Ostrowie Wlkp. Zarazem naucz. jęz. polskiego: w l. 1964-1970 w TR w Przygodzicach; w l. 1965-1966 w I LO w Ostrowie Wlkp., w którym następnie w 1979 r. prow. bibliotekę.

Zesp. red. „My i u Nas” - w l. 1937-1939 opiekunka pisma wyd. w Państwowego Gimnazjum i Liceum Żeńskim w Ostrowie Wlkp.

Inne przeds. Prow. kółka dramatycznego oraz w l. 1937-1939 opieka nad TTZ w Państwowym Gimnazjum i Liceum Żeńskim w Ostrowie Wlkp.

Odnac. M.in.: Złota Odznaka Związku Nauczycielstwa Polskiego za działalność w Tajnym Nauczaniu w okresie okupacji hitlerowskiej, 1974; Medal Komisji Edukacji Narodowej, 1980.

Źródła: *Pół wieku Szkoły Rolniczej w Przygodzicach 1947-1997*, red. W. Sapieja-Nowicka, Przygodzice 1997, s. 160; B. Molska, *Zapis naszej obecności...*, s. 39-40, 265, 266; B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 148-149; W. Banach, *Katalog prasy...*, s. 30.

Ciećkiewicz Zbigniew - ur. w 1909 r. w Lesku, zm. w 1983 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, działacz ZHP. W 1938 r. zamieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Podstawowego Gimnazjum w Sokalu (1927); filologii polskiej na Wydz. Humanistycznym UJK we Lwowie (1933 - w trakcie studiów uczęszczał także na wykłady z historii sztuki).

W I. międzyw. W I. 1933-1935 naucz. w Państwowej Szkole Ekonomiczno-Handlowej we Lwowie; w I. 1935-1938 zca dyr. w Publicznej Szkole Zawodowej nr 1 we Lwowie; w I. 1938-1939 naucz. w II Państwowym Liceum i Gimnazjum im. E. Szanieckiej w Ostrowie Wlkp.

W cz. II w. św. Od listopada 1939 r. do kwietnia 1940 r. organizator tajnego nauczania w Ostrowie Wlkp., następnie (wraz z żoną Michaliną) we Wrześni, dokąd przeniósł się zagrożony aresztowaniem; od kwietnia 1940 r. do końca wojny we Wrześni czł. konspiracyjnej organizacji harcerskiej „Szare Szeregi”.

Po wojnie. Od lutego do marca 1945 r. organizator LO im. H. Sienkiewicza we Wrześni. Po powrocie do Ostrowa Wlkp.: w I. 1945-1946 r. naucz. jęz. polskiego w II Państwowym Liceum i Gimnazjum im. E. Szanieckiej; w 1946 r. współorganizator i od tego r. do emerytury w 1973 r. dyr. LdP. Zarazem: w I. 1964-1966 naucz. jęz. polskiego w TR w Przygodzicach.

Publ. Brosz. *Architektoniczne oblicze ulic ostrowskich*, OTK, Ostrów Wlkp. 1984.

Publ. w czasop. Wspomnienie *Wojenne Pogotowie Harcerskie w Ostrowie w 1939 r.*, 1969 - publ. pod tym tytułem zamieściła „Gazeta Ostrowska” nr 35, 4 września 1994 (wspomnienie to przytoczył też Z. Jeżewski w książce *Ostrowska Drużyna Harcerska im. Zawiszy Czarnego*, 2006, s. 174-176).

Zesp. lit. W I. 1978-1983 czł. sekcji literackiej Klubu Nauuczyciela.

Prelekcje. M.in.: siedem „Pogadanek literackich o Mickiewiczu”, MBP - Ostrów Wlkp. 1955; „Władysław Broniewski”, TWP - Grabów nad Prosną 1978.

Spot. aut. Organizator i moderator spot., m.in. w 1970 r. z autorem książki *Łuny w Bieszczadach* J. Gerhardem.

Konkursy. Czł. jury wielu konkursów poetyckich i recytatorskich.

Pasje. Fotografia - zdjęcie C. zatytułowane *Uwaga! Woda jest zimna* wyróżniono publikacją w przedwojennym piśmie „AS” nr 43, 23 października 1938.

Org. społ. Od 1920 r. czł. ZHP: zastępowy pocztu sztandarowego hufca w gimnazjum w Sokalu; w cz. studiów przyboczny 8. Lwowskiej Drużyny A. Małkowskiego; od 1938 r. przyboczny Komendy Hufca w Ostrowie Wlkp.; w 1939 r., jeszcze przed wybuchem wojny, z mianowania komendanta ostrowskiego hufca ks. L. Ziemińskiego, komisarz Wojennego Pogotowia Harcerskiego; w cz. wojny czł. „Szarych Szeregów” we Wrześni; od marca 1945 r. do 1949 r. (w którym w okr. stalinowskim usunięto z szeregów ZHP dawnych instruktorów) zca Komendanta Hufca ZHP w Ostrowie Wlkp.; po Łódzkim Zjeździe Działaczy Harcerskich (w okr. tzw. odwilży), w I. 1956-1961 komendant ww. hufca; w cz. emerytury czł. Komisji Historycznej Chorągwi Wielkopolskiej. Także, w Ostrowie Wlkp.: w 1945 r. inicjator, gł. organizator, kier. i prelegent działającego pierwotnie do 1947 r. Uniw. Robotniczego, który następnie - po kilkuletnim zastoju i w 1958 r. reaktywacji - od 1959 r. działał w ramach TWP; od 1946 r. kilka lat opiekun Koła PCK; w I. 1947-1949 prez. Powiatowego Oddziału Tow. Teatru i Muzyki Ludowej PRL; od 1957 r. czł. Komisji Społeczno-Lekarskiej powołanej do leczenia ludzi uzależnionych od alkoholu; czł. Polskiego Tow. Tatrzańskiego (z jego połączenia z Polskim Tow. Krajoznawczym w 1950 r. powstało PTTK); w I. 1975-1983 czł. Zarządu PTTK; czł. Komisji Opieki nad Zabytkami.

Źródła: rel. córki B. Sikory; (tnp.), *Uniwersytet Powszechny w Ostrowie Wielkopolskim*, „Głos Ostrowski” nr 15/1945; M. Urbanowicz, *Dzieje miasta Ostrowa Wlkp. oraz informator gospodarczy*, Ostrów Wlkp. 1947, s. 34; (tnp.), *Uniwersytet Powszechny w Ostrowie wznawia swą działalność*, „GŁO” nr 12/1958; Z. Suchecki, *Rozwój ruchu plastycznego w Ostrowskiem*, w: *V Konferencja...*, s. 53, 73, 75-76; J.K. Pietrzak, *O Wojennym Pogotowiu Harcerskim w 1939 r. raz jeszcze*, „Gazeta Ostrowska” nr 50, 18 sierpnia 1994; *Pół wieku Szkoły Rolniczej w Przygodzicach 1947-1997*, red. W. Sapieja-Nowicka, Przygodzice 1997, s. 160; A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski. Fakty...*, s. 41; B. Molska, Ł.

Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 151-152; E. Jakubek, *Czasy walki, honoru i pamięci*, Ostrów Wlkp. 2009, s. 64; A. Wiśniewski, *Kronika PTTK...*, s. 6, 153; rel. Urszuli Godyli - bibliotekarki BPMiG Grabów nad Prosną.

Cierniewski Andrzej - ur. w 1952 r. w Krotoszynie. Piosenkarz. Po maturze do 1977 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp., do 1999 r. w USA.

W. Absolwent m.in.: I LO im. Armii Krajowej w Miliczu (1971). Uczęszczał także do Pomaturalnej Szkoły Technicznej ZAP w Ostrowie Wlkp.

Z. M.in.: w l. 1974 - 1977 pianista na wydziale WP 1 - Elektronika w MERA-ZAP-MONT w Ostrowie Wlkp.; w l. 1977-1999 w USA - piosenkarz w polonijnych klubach New Jersey, Nowego Jorku i Chicago, następnie *po blisko trzech latach grania* m.in. szef własnej firmy usługowej (zatrudniającej m.in. sprzątaczy) i zał. firmy World, Wide, Angling and Adventure oferującej wyprawy wędkarskie w *różne rejony Ameryki Północnej i Południowej*.

Koncerty. Po powrocie do Polski, m.in.: udział w festiwalu Piknik Country w Mrągowie, 2000; udział w Milenijnym Sylwestrze Telewizyjnym, 2000; recital w Studio Lutosławskiego TVP, 2000. Także: 52 koncerty w ramach trasy koncertowej popularnego programu PR *Lato z radiem*, 2001; „Andrzej Cierniewski symfonicznie” - występ z udziałem Filharmonii Rzeszowskiej, TVP 2, 2004.

Nagrania. *Znasz-li ten kraj*, Polskie Radio SA, 2000; *Posypało śniegiem*, Universal Music Polska, 2001; *Albo on, albo ja*, Polskie Radio SA, Universal Music Polska, 2002; *Za Tobą iść*, Universal Music Polska, 2009; *Pastorałki*, Albatros Records, 2010; *The very best of Andrzej Cierniewski*, Albatros Records, 2011.

Przeds. charyt. Wspieranie organizacji „Dar Serca” organizującej pomoc dla dzieci z urazami powypadkowymi.

Nagr. M.in.: XII Festiwal Piosenki Radzieckiej, wyr. - Zielona Góra 1976.

Ostroviana. Przeds. muz.: do poł. l. 70. wokalista w ODK - występy m.in. z recitalem *Andrzej Cierniewski i jego piosenki* (akompaniament: G. Szwarz) oraz w l. 1971-1973 (wraz z A. Koterąsem) występy w zesp. Cienie; w l. 1973-1974 kier. muz. działającej przy Zarządzie Powiatowym ZSMP Estrady Rozrywkowej „Ostrów Wielkopolski”; w l. 70. wokalista zał. przez Z. Piekarskiego zesp. wokalnno-muzycznego ZJAZI-FORTE; w l. 1975-1976 czł. (śpiew, fortepian) zesp. muz. Drygent; w 2004 r. występ na Rynku podczas imprezy „Ostrowska Gwiazdka”.

Źródła: arch. I LO w Miliczu; *Cienie 1968-1974*, OCK, Ostrów Wlkp. 2010; rel. W. Koczorowskiego; rel. A. Koterąsa; rel. P. Łopatki; rel. Aleksandry Machnik - prac. ZAP w Ostrowie Wlkp.; rel. S. Mikołajczyka; rel. T. Kokota - naucz. SP w Sulmierzycach; <http://www.andrzejcierniewski.pl/biografia-mainmenu-27> (dostęp 30 listopada 2014); <http://www.lo1milicz.pl/cms/index.php/absolwenci-mainmenu-79/lista-mainmenu-83/150-1971> (dostęp: 12.12.2014); http://muzyka.wp.pl/aid,1851,title,Andrzej-Cierniewski,artysta_biografia.html (dostęp: 15.07.2015); http://czat.wp.pl/id_czata,1182,naszgosc.html (dostęp: 17.07.2015).

Cierpka Andrzej - ur. w 1905 r. w Dębnicy, zm. w 1982 r. w Jaffnie na Sri Lance (pochowany tamże w Mannarze). Misjonarz.

W. Absolwent: Niższego Seminarium Duchownego w Krotoszynie (1925); po złożeniu ślubów w 1926 r. Wyższego Seminarium Duchownego Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej w Obrze pod Poznaniem (1928); studiów teologicznych w Seminarium Duchownym w Colombogam w Sri Lance (1931), dokąd w 1928 r. wyjechał na misje.

Dział. misyjna. Po święceniach kapłańskich w 1931 r. w Colombogam posługa wśród tamilskiej mniejszości w miejscowościach: Mullaitivu, później Ariu i Point Pedro, potem (dwanaście lat) Jaffna i następnie (dwadzieścia lat) w Pallimunai i Thalvupadu.

Przeds. społ. Budowniczy m.in. szkoły, salek parafialnych, dróg, mostów, studni (miał zdolności różdżkarskie), boiska sportowego oraz osiedli mieszkaniowych w Pallimunai i pobliskim Thalvupadu, tamże także zał. spółdz. spożywców.

Upam. Cierpkapuram (Osiedle im. A. Cierpki) - Thalvupadu; głąz z poświęconą C. tablicą na dziedzińcu kościoła pw. MB Częstochowskiej - Dębica, 1995; ulica im. A. Cierpki - Dębica, 2001.

Źródła: http://www.omiworld.org/upload/oblatelife/OL_19-08-2010_16-11-25.pdf (dostęp: 10.08.2015); D. Peśla, *Misjonarz z Dębicy*, „Ziemia Kaliska” nr 27/1992.

Cierpka Janina - ur. w 1944 r. w Daniszynie. Urzędniczka gminna.

W. Absolwentka: LdP w Ostrowie Wlkp. (1966).

Z. M.in.: w l. 1973-2008 insp. w UG w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W l. 1973-1982 skarbnik w Zarządzie Związku OSP w Gminie Ostrów Wlkp.; w l. 1989-1992 skarbnik OTO.

Źródła: rel. bezp.; rel. Z. Lubienieckiego; rel. L. Wawrzyniaka.

Czarnota Dagmara - ur. w 1978 r. w Ostrowie Wlkp. Specjalista ds. marketingu w OCK.

W. Absolwentka: LH w ZSE w Ostrowie Wlkp. (1997); Wydz. Zarządzania i Marketingu, kierunek: Finanse i Rachunkowość Przedsiębiorstw, AE w Poznaniu (2002); Studium Marketingowego Zarządzania Przedsiębiorstwem, kierunek: Zarządzanie Wizerunkiem i Promocją Przedsiębiorstwa, w Agencji Rozwoju Gospodarczego, Centrum Kształcenia Kadr Menadżerskich w Poznaniu (2004).

Z. Od 2000 r. spec. ds. marketingu, reklamy i promocji w PIK, od 2006 r. na tym stanowisku w OCK.

Przeds. bibl. W l. 2003-2004 wraz z A. Kiełb-Szawułą, A. Lisiecką i J. Sztukowską koordynatorka podjętej przez PIK wspólnie z BP i SBP w Ostrowie Wlkp. akcji „Ostrów czyta dzieciom” - w jej ramach swoje ulubione książki czytali m.in. znani pisarze i ostrowianie, dopełnieniem zaś całego przedsięwzięcia była zorganizowana wspólnie z BP „Galeria Słoneczko”, prezentująca dziecięce ilustracje czytanych utworów.

Inne przeds. Od 2000 r., koordynatorka charytatywnej akcji WOŚP w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; *Ostrowska Wielka Orkiestra* - dod. do „Gazety Harcerskiej” nr 1/2/2007; rel. A. Lisieckiej - kier. Filii nr 6 BP w Ostrowie Wlkp.

Czelny Mariusz - w 1970 r. w Ostrowie Wlkp. Muzyk.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1970); kulturoznawstwa na Wydz. Humanistycznym UW (1992).

Z. Od 1992 r. współwłaściciel Stacji Obsługi i Warsztatu Samochodowego „Marczel” Import-Eksport Marian i Mariusz Czelny w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. W 1991 r. zał. wraz z R. Ryszkiewiczem istniejącego do 1996 r. zesp. Love Owerdoze; w 1999 r. zał. wraz z P. Berkowskim istniejącego do 2003 r. zesp. Sunday Boys; w 2005 r. zał. wraz z P. Berkowskim zesp. Sunny Fiesta dj's od 2007 r. występującego pod nazwą Science Fiction All Stars.

Inne przeds. W 2007 r. autor muzyki i efektów specjalnych do performance'u *Zastona P. Berkowskiego* w PGSW w Ostrowie Wlkp. (wizualizacja M. Słocińska); w 2007 r. producent

dźwięku przy realizacji *Multimedialnego tomiku poetyckiego* P. Berkowskiego (prod. obrazu M. Słocińska); od 2010 r. właściciel studia nagraniowego Osterdam Records w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; M. Słocińska, *Sunday Boys*, „Nowy Impuls” nr 4/2002; M. Słocińska, *Multimedialny tomik poetycki*, „Panorama Wielkopolskiej Kultury” nr 1-2/2007.

Czemplik Marek - ur. w 1958 r. w Ostrowie Wlkp. Adwokat, działacz samorządowy, senator RP.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1977); Wydz. Prawa i Administracji na UAM w Poznaniu (1982). W 1984 r. po dwuletniej aplikacji sędziowskiej w Sądzie Rejonowym w Ostrowie Wlkp. zdał egzamin sędziowski, następnie w *Zespole Adwokackim odbył praktykę adwokacką* (j.p.).

Z. Do 1991 r. czł. Zespołu Adwokackiego w Ostrowie Wlkp. - praktykę zawiesił po wyborze do senatu; od 1 kwietnia 1993 r. prowadzi kancelarię adwokacką w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. W III LO czł. duetu z bratem Wojciechem (fortepian/skrzypce) - nagrody w szkolnych konkursach muzycznych, 1976. Także w l. szkolnych: czł. Młodzieżowej Orkiestry S. Kałużnego w SOKO w Ostrowie Wlkp.; czł. zesp. rockowych Zawieszenie i Grupa Ostrów.

Przeds. sport. W cz. studiów zawodnik w zesp. piłki ręcznej UAM.

Org. społ. W cz. studiów czł. NZS; w l. 1989-1992 czł. KO w Ostrowie Wlkp.; od 2009 r. czł. Rady Nadzorczej „Wielkopolskiego Centrum Chopinowskiego - Antonin” w Ostrowie Wlkp.

Organy przedst. W l. 1990-1994 radny I kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KO „Solidarność”) - przew. RM; w l. 1994-1998 radny II kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW Un. Ob.) - przew. RM; w l. 1998-2002 radny III kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW Un. Woln.) - wiceprzew. RM. Także: w l. 1991-1993 senator RP II kadencji (z listy KO „Solidarność”) - wiceprzew. Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Publicznej Senatu RP oraz czł. Komisji Konstytucyjnej Senatu RP i Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego.

Źródła: rel. bezp.; (j.p.), *Marek Czemplik*, „Gazeta Ostrowska” nr 16, 25 kwietnia 1993; rozmowa A. Kiełb Szawuły z W. Czemplikiem, *Radość muzykowania*, „Gazeta Ostrowska” nr 51/52, 27 grudnia 1998; *Tworzenie tradycji...*, s. 52; J. Pietrzak, *Granice suwerenności politycznej w Ostrowie Wielkopolskim w XX wieku. Odrodzenie władzy samorządowej po 1989 roku*, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego” nr 2, 2007; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys...*, s. 260.

Czemplik Wojciech - ur. w 1959 r. w Ostrowie Wlkp. Muzyk (wokalista, skrzypek, gra również na mandolinie i instrumentach perkusyjnych). Od 2003 r. mieszka w Gostyniu.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1978); mechaniki okrętowej na Wydz. Mechanicznym Wyższej Szkoły Morskiej w Szczecinie (1983).

Zesp. muz. W III LO czł. duetu z bratem Markiem (fortepian/skrzypce) - nagrody w szkolnych konkursach muz., 1976. Także w l. szkolnych: czł. Młodzieżowej Orkiestry S. Kałużnego w SOKO w Ostrowie Wlkp. i w tym okr. czł. m.in. z P. Klimkiem (zastąpionym później przez R. Ziobrę) zesp. Ostatnie Takie Trio. W następnych l.: czł. zesp. muz. Do Góry Dnem, Logos, PASS, Orientacja na Orient, Bez Jacka; od 1986 r. czł. m.in. wraz z R. Ziobrą cieszącego się długoletnią w kraju popularnością zesp. *Stare Dobre Małżeństwo* specjalizującego się w poezji śpiewanej; zarazem czł. (gościnnie) zał. w 1997 r. przez A. Kiełb-Szawułę zespołu Wyspa w Ostrowie Wlkp. Również: w 2009 r. czł. (skrzypce, altówka) specjalnie powołanego zesp. Ensemble of the Seven - Musical Meditation do nagrania w klasztorze filipinów na Świętej Górze k. Gostynia płyty CD *Homo homini angelus* z utworami m.in. A. Vivaldiego i J.S. Bacha (wyd. Terra Angelus, Inter-Pretor sp. z o.o.).

Inne przed. Kons. artystyczny w pierwszych l. organizowanego od 1993 r. w Ostrowie Wlkp. festiwalu „Wszystko jest poezją”.

Podróże. M.in.: Nepal, Indie (w 1985 r. w Kathmandu i Dehli pobierał lekcje gry na skrzypcach).

Źródła: rel. bezp.; rozmowa R. Balickiego z W. Czemplikiem, *Brookliński Most - SDM w USA*, „Gazeta Ostrowska” nr 30, 28 lipca 1996; rel. A. Kielb-Szawuła; brosz. *Tworzenie tradycji...*, s. 52; rel. R. Balickiego; rel. P. Klimka.

Czwordon Bogna - ur. w 1954 r. w Poznaniu. Działaczka kulturalna. Od 1961 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (1973); teatrologii i filologii polskiej na UAM w Poznaniu (1977); Podyplomowego Studium Pedagogiki i Psychologii w Instytucie Kształcenia Nauczycieli w Kaliszu (1983); Podyplomowego Studium Komunikacji Społecznej, Centrum Edukacji Artystycznej przy Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie (1996); Kursu Zarządzania Oświatą w Łodzi (2007).

Z. M.in.: w l. 1977-1978 prac. Działu Literackiego Teatru im. W. Bogusławskiego w Kaliszu; w l. 1981-1987 kier. Państwowego Studium Animatorów Kultury w Kaliszu; w l. 1987-1990 dyr. KMPiK w Ostrowie Wlkp.; od 2007 r. dyr. Państwowego Pomaturalnego Studium Kształcenia Animatorów Kultury w Kaliszu.

Org. społ. W l. 1988-1991 czł. zarządu OTK.

Źródła: rel. bezp.; B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 207-208.

Czwordon Tadeusz - ur. w 1919 r. w Ostrzeszowie, zm. w 1995 w Ostrowie Wlkp. Muzyk - samouk, budowniczy, renowator i kolekcjoner dawnych instrumentów muzycznych (grał na wszystkich posiadanych egzemplarzach). Od 1934 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Z zawodu ślusarz.

Z. Prac. ZNTK w Ostrowie Wlkp. - do emerytury.

Zesp. muz. Zał. i dudziarz w Kapeli Dudziarskiej ODK; klarncista w Zespole Pieśni i Tańca Ołobok; w 1990 r. zał. 6-osobowej kapeli dudziarskiej w Ostrowie Wlkp.

Występy. M.in.: w 1984 r. dudziarz na Biesiadzie Folkloru Ziemi Kaliskiej w Odolanowie.

Pasje. Kolekcjonerstwo: od 1949 r. twórca zbioru liczącego ponad 200 pochodzących nierzadko z XIX w. instrumentów muzycznych i mechanizmów grających (m.in. imponujących rozmiarami automatofonów stanowiących istotny element ówczesnej mieszczańskiej kultury muzycznej), spośród których wielkopolskie instrumenty ludowe (m.in. dudy, siesienki, mazanki i dwustrunowe basy kaliskie), eksponowane do 1995 r. w MMOW, ostatecznie w 1996 r. jako dar zostały temuż muzeum przekazane przez jego rodzinę.

Wyst. Ekspozycje m.in. w: Ostrowie Wlkp. (I LO - część kolekcji), Kaliszu, Jarocinie, Krotoszynie, Legnicy, Ciechanowcu. Także: w Muzeum Instrumentów Muzycznych w Poznaniu oraz w 1986 r. w ostrowskim ratuszu (organizator Wydz. KiS UM w Ostrowie Wlkp, komisarz L. Wawrzyniak) - *Z pewnością wszyscy pamiętamy ogromną wystawę „Instrumentów muzycznych Tadeusza Czwordona” inaugurującą działalność Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, wystawę, którą w ciągu sześciu miesięcy odwiedziły tłumy zwiedzających*, (dk).

Nagr. M.in.: konkurs na budowę instrumentów muzycznych, nagr. - Szydłów 1980; XVIII Festiwal Kapeli i Śpiewaków Ludowych, wyr. - Kazimierz nad Wisłą 1984; X Konfrontacje Kapel Dudziarskich, II nagr. - Poznań 1985; konkurs na budowę instrumentów muzycznych, nagr. za budowę dudów - Poznań 1989; *za szczególne zasługi i działania na rzecz kultury ludowej*, Nagroda Ministra Kultury i Sztuki im. O. Kolberga - Warszawa 1992.

Przeds. rad. i telew. Bohater wielu audycji radiowych i telewizyjnych - zebrane i niejednokrotnie rekonstruowane przez niego instrumentarium wzbudzało uznanie muzealników, historyków sztuki i etnografów.

Org. społ. Od 1992 r. czł. Stow. Twórców Ludowych.

Źródła: rel. bezp.; kat. *Instrumentarium muzyczne Tadeusza Czwordona. Wystawa w Ratuszu*, Ostrowiec Wlkp., maj-sierpień 1986; (dk), *Nagroda O. Kolberga dla T. Czwordona*, „Gazeta Ostrowska” nr 47, 22 listopada 1992; A. Gibasiewicz, *Tadeusz Czwordon*, „Gazeta Ostrowska” nr 49, 10 grudnia 1995; J. Wardawy, *Szafa na wiatr*, „Kurier Ostrowski” nr 13, 14 lipca 1996; L. Wawrzyniak, *Klejnoty rodzimej kultury*, „Kurier Ostrowski” nr 14, 21 lipca 1996.

Dąbrowski Andrzej - ur. w 1970 r. we Wrocławiu. Dziennikarz muzyczny. W 1990 r. zamieszkał w Nowych Skalmierzycach, od 2003 r. mieszka w Kaliszu.

W. Absolwent: TK w Poznaniu (1992).

Z. M.in.: w l. 1990-1995 prac. (konserwacja linii abonenckich, instalacja nowych abonentów) Wydz. Linowego Telekomunikacji Polskiej SA; w 1995 r. przedstawiciel handlowy firmy „Holko-Ole” w Poznaniu (branża spożywcza); w l. 1996-1997 prac. (m.in. opieka handlowa nad firmami Metal Mind i Warner Music) w hurtowni fonograficznej „Maksel” we Wrocławiu; w 1997 r. przedstawiciel handlowy firmy CDN (branża fonograficzna - tworzenie i organizacja dystrybucji produktów firmy, współpr. z odbiorcami detalicznymi i hurtowymi); w l. 1998-2002 przedstawiciel firmy Warner Music Polska (branża fonograficzna - tworzenie i organizacja dystrybucji produktów firmy, współpr. z odbiorcami detalicznymi, hurtowniami oraz z sieciami sklepów wielkopowierzchniowych); w 2003 r. kier. serwisu w zakładzie pracy chronionej „Panel serwis” w Kaliszu (m.in. nadzór nad trzydziestoma obiektami - hipermarketami Tesco, bankami, placówkami pocztowymi, zakładami produkcyjnymi); w l. 2003-2005 dyr. Empiku w Ostrowie Wlkp. Także: od 1997 r. współpr. z firmami fonograficznymi CDN, Warner Music Polska, Universal Music Polska (od 2005 r. reprezentant tej firmy).

Publ. *Antologia muzyki rozrywkowej w Kaliszu 1962-1990*, Edytor, Kalisz 2008.

Publ. w czasop. M.in.: „Gazeta Ostrowska”, „Fakty Ostrowskie”. M.in.: *Blues na gwiazdkę*, „FO” nr 1/2006 - o świątecznym koncercie w kinie Komeda; *Jazz z najwyższej półki*, „GO” nr 8, 21 lutego 2007 - o występie A. Kurylewicza i zespołu Monty Waters podczas koncertu „Jazz w Muzeum”; *Bluesman nie umiera nigdy*, „GO” nr 38, 23 września 2009 - o ostrowskim rockmanie J. Szkudlarku.

Przeds. muz. M.in. współpr. przy ed. płyt: *Biały rower* grupy Korba, Metal Mind Productions, Katowice 2006; *Świątynia dumania* grupy Ogród Wyobraźni, Metal Mind Productions, Katowice 2007; płyty solowej J. Krzaklewskiego *Jeszcze więcej kurzu* (wspólnie z firmą Rocksun), Pleszew 2009. Także: inicjator, autor oprac. i współred. dedykowanego J. Szkudlarkowi dwupłytkowego albumu *Blues Forever*, zawierającego archiwalne nagrania na kasetach magnetofonowych istniejącego w l. 1986-1997 zespołu Blues Forever, OCK, 2010.

Inne przeds. W 2008 r. inicjator w kaliskim Radiu Centrum audycji autorskiej promującej polską muzykę rozrywkową „Made in Poland”; od 2008 r. animator i współorganizator w OCK przeglądu „Wszyscy Śpiewamy na Rockowo” oraz autor proj. graf. wydawnictw płytowych dokumentujących corocznie tę imprezę (w l. 2008 i 2009 wspólnie z M. Szelağ).

Źródło: rel. bezp.

Dembski Tadeusz - ur. w 1922 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2000 r. w Poznaniu. Artysta malarz.

W. Absolwent Szkoły Powszechnej im. T. Kościuszki w Ostrowie Wlkp. W l. 1936-1939 uczeń I Państwowego Liceum i Gimnazjum im. I Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego w Ostrowie

Włkp. Po wyzwoleniu spod okupacji niemieckiej studiował w Poznaniu na Wydziale Malarstwa Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych, gdzie uzyskał absolutorium, następnie w Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Sopocie, gdzie otrzymał w 1952 r. dyplom artysty plastyka w zakresie malarstwa sztalugowego i malarstwa architektonicznego (H.K., K.N.).

W cz. II w. św. W 1940 r. wysiedlenie wraz z rodzicami do Kielc w Generalnym Gubernatorstwie.

Po wojnie. Dział. artystyczna, m.in.: w Gdańsku projektowanie i wykonawstwo zniszczonych fasad i wystrojów wnętrz zabytkowych kamieniczek (ul. Długa); w Warszawie projektowanie i wykonawstwo mozaikowych plafonów (gmachy przy Placu Konstytucji w Marszałkowskiej Dzielnicy Mieszkaniowej i na Muranowie).

Wyst. W Polsce: Sopot 1951; Warszawa 1951, 1955; Poznań 1953; Leszno 1965. Za granicą: Tow. Art et Culture - Paryż, Francja, 1982; Galeria Zazi - Verviers, Belgia, 1989.

Ostroviana. Przeds. plast.: w 1993 r. proj. okładki dwóch tomów „Księgi Pamięci *Non omnis moriar*” w oprac. H. Kubery (maszynopis), także proj. jej logo.

Wyst.: ekspozycja obrazów przedstawiających architekturę dawnego Ostrowa w ramach obchodów 150-lecia ostrowskiego Gimnazjum - MMOW, 1995.

Org. społ.: czł. Konwentu Seniorów Ostrowian w Poznaniu.

Źródła: H. Kubera, K. Niełacny, *Dembski Tadeusz*, „Księga Pamięci”, z. 11, 2004; tamże, st. red. - z. 12, 2006; fragm. listu H. Kubery do L. Wawrzyniaka: *Zaproszony zostałem na zebranie [Komitetu Organizacyjnego Obchodów 150-lecia Gimnazjum] w dniu 29 III 1993 r., na którym przedstawiłem mój projekt pisania życiorysów, a także projekt okładki (emblematu wykonanego przez artystę plastyka Tadeusza Dembskiego na podstawie mojej sugestii co do treści i układu).*

Depczyńska Grażyna - ur. w 1949 r. w Klęce k. Jarocina. Nauczycielka. Od 1968 r. mieszka w Ostrowie Włkp.

W. Absolwentka: LO we Wrześni (1979); Studium przedmiotowo-metodycznego, spec.: wych. techn., w Instytucie Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu (1981). W 1988 r. ukończyła także kurs doszkalający w Ośrodku Szkolenia Nauczycieli w Legnicy. W SN w Poznaniu uzyskała I st. spec. nauczycieli techniki.

Z. Naucz.: w l. 1979-1980 nauczania początkowego w SP w Jankowie Zaleśnym; w l. 1980-1983 w zastępstwach m.in. w SP nr 10 i nr 9 w Ostrowie Włkp.; w l. 1983-1984 wych. fiz. w SP nr 7 w Ostrowie Włkp.; w l. 1984-1997 m.in. techniki w SP nr 9 w Ostrowie Włkp.; w l. 1997-2000 (do emerytury) techniki w SP nr 3 w Ostrowie Włkp. Także w Ostrowie Włkp.: w l. 1981-1982 i 1983-1985 naucz.-instr. pracowni krawieckiej w MDK; w l. 90. wychowawczyni grupy chłopców starszych w Bursie Szkolnictwa Zawodowego.

Przeds. teatr. W 1987 r. wraz z E. Smolińską twórczyni dekoracji do wystawionej przez Amatorską Grupę Teatralną „Szarańcza” sztuki W. Szekspira *Poskromienie złościcy*.

Org. społ. Od 1984 r. instr. ZHP w Ostrowie Włkp., od 1995 w st. hm; od 2009 r. czł. Uniw. Trzeciego Wieku w Ostrowie Włkp.

Źródła: rel. bezp.; (tnp.), *Oklaski dla „Szarańczy”, „Wagon” nr 8/1987; Informator. 30 lat MDK.*

Dera Andrzej Mikołaj - ur. w 1961 r. w Ostrowie Włkp. Prawnik, starosta ostrowski, poseł RP, szachista.

W. Absolwent: TK, spec.: trakcja elektryczna, w Ostrowie Włkp. (1981); Wydz. Prawa i Administracji UAM w Poznaniu (1987). W 1990 r. zdał egzamin sędziowski w Łodzi. Zdał również egzaminy na czł. rad nadzorczych i likwidatora przedsiębiorstw państwowych.

Z. W l. 1987-1990 aplikant sądowy w Sądzie Woj. w Kaliszu (w 1988 r. odbył przeszkolenie wojskowe w Strzegomskim Pułku Radioliniowo-Kablowym w Strzegomiu, a następnie w 5 Dywizji Pancerniej w Gubinie uzyskując st. st. sierż. pchor.); w 1990 r. Sekretarz Miasta Ostrowa Wlkp.; w l. 1990-1991 r. zca kier., a w l. 1991-1996 r. kier. Urz. Rej. w Ostrowie Wlkp.; w l. 1997-1998 zca dyr. Zarządu Dróg i Zieleni w Ostrowie Wlkp.; w l. 2002-2005 spec. ds. inwestycji w HOLDIKOM SA (spółka komunalna) w Ostrowie Wlkp., i tamże od 2005 r. prokurent; zarazem w 2005 r. czł. Rady Nadzorczej Miejskiego Zakładu Zieleni sp. z o.o. w Ostrowie Wlkp. Także: od 2005 r. współwłaściciel firmy „Nasz Kurier” sp. z o.o. w Ostrowie Wlkp. (m.in. w l. 2005-2006 spółka wyd. dwutygodnik „Nasz Kurier”).

Publ. M.in.: *Szachiści górą*, „Gazeta Ostrowska” nr 10, 15 marca 1992 - o wygraniu przez młodych szachistów KKS Ostrowia pierwszego meczu pucharowego o wejście do 11 ligi szachowej juniorów.

Zesp. sport. Trampkarz, następnie junior drużyny piłkarskiej KKS Ostrowia; w cz. studiów czł. drużyny szachowej Raszyn w Poznaniu; po studiach czł. sekcji szachowej KKS Ostrowia, a od 1996 r. OTSz; w sejmie współzał. Parlamentarnego Zespołu Szachowego.

Osiagn. sport. Piłka nożna: reprezentacja juniorów woj. kaliskiego - czł. Judo: Mistrzostwa Polski Uniwersytetów - czł. reprezentacji UAM. Szachy: Mistrzostwa Polski Techników Kolejowych - czł. drużyny TK w Ostrowie Wlkp., która trzykrotnie zdobyła mistrzowski tytuł, także raz w tych zawodach wicemistrz Polski *indywidualnie na swojej szachownicy* (P.D); Mistrzostwa Ostrowa Wlkp. w Szachach Szybkich - II m., 1992; Drużynowe Mistrzostwa Polski w Szachach Korespondencyjnych - brązowy medal z reprezentacją woj. kaliskiego, ind. III m. na IV szachownicy, 1992-1994; Mistrzostwa Ostrowa Wlkp., turniej gł. - II m., 1994; Drużynowe Mistrzostwa Polski w Szachach Korespondencyjnych - złoty medal z reprezentacją woj. kaliskiego, ind. II m. na V szachownicy, 1997-1998; Ogólnopolski Turniej o Puchar Burmistrza Międzyborza - I m., 1998; II Mistrzostwa Polski Pracowników Samorządowych i Radnych w kat. radnych - III m., 2001; turniej rozegrany w ramach akcji „Szachiści grają dla powodźian” - II m. w grupie parlamentarzystów i VIP-ów, 2011; kandydat na mistrza krajowego - 2011.

Dział. sport. Wiceprez. ds. szachów w KKS „Ostrowia” - wybrany na przełomie l. 80. i 90.; w 1996 r. współzał. i od tego r. prez. OTSz (powstałego z połączenia Sekcji Szachowej KKS „Ostrowia” z Sekcją Szachową ostrowskiego Klubu Nauczyciela - w pierwszym zarządzie OTSz także m.in. wiceprez. H. Doba i sekr. A. Strykowski); w poł. l. 90. wiceprez. Okręgowego Związku Szachowego w Kaliszu, w 1999 r. wybrany na czł. Zarządu Wielkopolskiego Związku Szachowego.

Org. społ. M.in.: b. czł. ZHP, także instr., a w l. studenckich *szef Duszpasterstwa Harcerek i Harcerzy Grodu Przemysława* (A.D.); w l. 1990-1992 r. czł. KO „Solidarność” w Ostrowie Wlkp.; od 2001 r. wiceprez. Zarządu Stow. Promocji Kultury i Sztuki „Amabile” zał. z inicjatywy J. Jankielewicz; działacz Domowego Kościoła Ruchu Światło-Życie.

Organy przedst. W l. 1990-1994 radny I kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KO „Solidarność”) - przew. Komisji Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego; od 1998 r. radny I kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW AWS) - w tej kadencji od 1999 r. do 2002 r. Starosta Ostrowski (*był twórcą administracji powiatowej w powiecie ostrowskim*, A.F., M.K.); w l. 2002-2005 radny II kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KWW Porozumienie Centroprawicy Nasze Miasto-Nasz Powiat-Nasza Gmina). W l. 2005-2007 poseł V kadencji Sejmu RP (z listy KW PiS) - czł. Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych, czł. Komisji Ustawodawczej, przew. Stałej Podkomisji ds. Trybunału Konstytucyjnego, czł. Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka, czł. Komisji ds. Kodyfikacji, czł. Komisji Śledczej („bankowej”), zarazem od 2006 r. czł. Krajowej Rady Sądownictwa i Rady Służby Publicznej

przy Prezesie Rady Ministrów; w l. 2007-2011 poseł VI kadencji Sejmu RP (z listy KW PiS) - wiceprzew. Komisji Ustawodawczej, czł. Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka, czł. Podkomisji Stałej ds. Trybunału Konstytucyjnego, czł. Komisji Śledczej badającej sprawę porwania i zabójstwa K. Olewnika, od 2010 r. czł. Komisji Śledczej badającej aferę hazardową; od 2011 r. poseł VII kadencji Sejmu RP (z listy KW PiS) - w tymże r. wybrany najlepszym posłem Sejmu RP przez opiniotwórczy tygodnik „Polityka”.

Źródła: *Znani nie tylko z widzenia. Andrzej Dera*, „Gazeta Ostrowska” nr 10, 14 marca 1993; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys...*, s. 252-253; <http://www.andrzejdera.pl> (dostęp: 18.02.2015); <http://www.andrzejdera.pl/o-mnie-zyciorys> (dostęp: 18.02.2015); http://mamprawowiedziec.pl/strona/polityk/2209_andrzej_dera/biografia (dostęp: 28.09.2015); P. Dudziński, *Historia szachów na ziemi ostrowskiej. Słownik biograficzny szachistów ostrowskich*, cz. II, Ostrowie Wlkp. 2011, s. 20-23; rel. H. Doby; rel. A. Strykowskiego.

Derewiecki Artur - ur. w 1972 r. w Świdnicy. Radca prawny, działacz kulturalny. Od 1998 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Wydz. Filologicznego UW (1998); Wydz. Prawa UW (1999).

Z. W l. 2000-2003 dyr. BP w Ostrowie Wlkp.; od 2004 r. dyr. Ostrzeszowskiego Centrum Kultury.

BP. Spot. aut., m.in.: z D. Foksem, A. Stasiukiem, P. Sommerem, A. Sapkowskim, J. Sosnowskim - 2001; A. Wiedemannem, M. Foxem - 2002.

Konf.: „Multimedia w Bibliotece” - organizator konf. w ramach Dni Ostrowa Wielkopolskiego, 2001; „Przeszłość dla przyszłości” - organizator wraz z M. Frencl i B. Rachutą w BP i synagodze konf. poświęconej wielokulturowości dawnego Ostrowa Wlkp. (gościem m.in. ambasador Izraela w Polsce Szewach Weiss), 2002.

Wyst., m.in.: „Skandynawskie ABC” - ekspozycja promująca literaturę i kulturę skandynawską, 2001; „Prawosławie - słowo i obraz” - wyst. z cyklu „Religie świata”, 2001; „W stylu retro” - wyst. starych aparatów fotograficznych i starych fotografii, 2001; „Święci na polskich rozstajach” - wyst. rzeźb P. Brylińskiego, 2002; „Starodruki w reprimie”, 2002.

Konkursy, m.in.: konkurs plast. „Wielkanocna pisanka” - 2001; konkurs plast. „Motyw bożonarodzeniowy na szkło” - 2001; konkurs poet. „Walentynkowy wiersz miłosny” - 2001, 2002 (w jury m.in. A. Leraczyk, A. Lisiecka, P. Szczepaniak, A. Derewiecki).

Inne przeds., m.in.: w 2001 r. rozpoczęcie komputeryzacji ostrowskiej biblioteki i przeniesienie jej do dobudowanego do dotychczasowego budynku nowego gmachu (w 2002 r. księżnicy nadano imię S. Rowińskiego); otwarcie „Świata bajek” - pokoju gier i zabaw dla najmłodszych czytelników, 2002.

Nagr., m.in.: Konkurs Fundacji IDEE (w jury min.: pisarz i krytyk literacki M. Komar, historyk A. Kunert, dyr. Biblioteki Narodowej M. Jagiełło, tłumacz i eseista A. Pomorski), wyr. dla BP w Ostrowie Wlkp. za *najciekawsze inicjatywy na rzecz krzewienia czytelnictwa* oraz cykl wystaw „Religie świata”, a także za przyjęcie w 2001 r. ponad tysiąca nowych czytelników.

Źródła: rel. bezp.; B. Źródlewska, *Ostrów wielokulturowy* - rozmowa z B. Rachutą i A. Derewieckim „Gazeta Ostrowska” nr 48, 11 września 2002.

Doba Henryk - ur. w 1955 r. w Kaliszu. Nauczyciel, szachista. Od 1958 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1974); Wydz. Maszyn Roboczych i Pojazdów, spec: maszyny i urządzenia przemysłu chemicznego i spożywczego, PP (1979); Studium Pedagogicznego w kaliskim ODN Instytutu Kształcenia Nauczycieli w Warszawie (1986). Także:

Studiów Podyplomowych w zakr. technologia maszyn na Wydz. Budowy Maszyn PP (1989) oraz w zakr. informatyka dla nauczycieli na Wydz. Elektrycznym PP (1994).

Z. M.in.: w l. 1979-1984 technolog-konstruktor w Zakładach Sprzętu Mechanicznego w Ostrowie Wlkp.; w l. 1984-2007 (do emerytury) naucz. pierwotnie przedmiotów zawodowych, a od 1995 r. informatyki w Zas. Szk. Zaw. nr 4, przemianowanej w 2002 r. w ZSU w Ostrowie Wlkp.

Zesp. sport. W l. 1972-1996 zawodnik Sekcji Szachowej MZKS Ostrowia, przemianowanej w 1976 r. na KKS Ostrowia; od 1996 r. zawodnik OTSz.

Osiagn. sport. M.in.: Mistrzostwa Ostrowa Wlkp. w Szachach Szybkich - I m., Ostrów Wlkp. 1992; X Drużynowe Mistrzostwa Polski w Szachach Korespondencyjnych - brązowy medal wraz z ekipą woj. kaliskiego, 1992-1994; Mistrzostwa Woj. Kaliskiego Nauczycieli - I m., 1993; II Mistrzostwa Polski Radnych i Pracowników Samorządowych - Mistrz Polski w kat. radnych, Turek 2001; II Grand Prix Ostrowa Wlkp. - II m., Ostrów Wlkp. 2000/2001; Internetowe Grand Prix - I m. w kat. elo <2100 i w kat. seniorów powyżej 50 l., 2007; Internetowe Grand Prix - I m. w kat. elo <2100 i w kat. seniorów powyżej 50 l., 2010/2011.

Dział. sport. Od 1992 r. instr. i sędzia szachowy: w 2002 r. sędzia-asystent Mistrzostw Polski Kobiet w szachach w Ostrowie Wlkp.; od l. 90. instr. gry w szachy m.in. w SP nr 1, Przedszkolu nr 16, Klubie Nauczyciela w Ostrowie Wlkp. i OTSz; w 1996 r. współzał. i do 2007 r. wiceprez. OTSz w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W l. 1999-2003 czł. Rady MMOW w Ostrowie Wlkp.

Organy przedst. W l. 1998-2002 radny III kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW Un. Woln.).

Źródła: rel. bezp.; P. Dudziński, *Historia szachów na ziemi ostrowskiej*, cz. II *Słownik biograficzny szachistów ostrowskich*, Ostrów Wlkp., s. 24-26; tenże, *Historia szachów na ziemi ostrowskiej. 80 lat szachów klubowych w Ostrowie Wielkopolskim 1930-2010*, Ostrów Wlkp., s. 47, 99.

Dobrzyńska Paulina - ur. w 1965 r. w Pleszewie. Plastyczka. Córka Z. Dobrzyńskiego. Od 1966 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1984); Zakładu Wychowania Plastycznego UAM w Kaliszu (1992); Studium Medycznego w Poznaniu (1996).

Z. W l. 1992-1996 asystentka (na umowie o dzieło) w prac. rzeźby w IPA UAM w Kaliszu; w l. 1995-1999 plastyczka w Woj. Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Warcie; od 1999 r. naucz. plastyki w MDK w Ostrowie Wlkp.

Przeds. plast. M.in.: w 1999 r. współautorka z K. Bielawską aranżacji wyst. VIII Międzynarodowego Biennale Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu w Ostrowie Wlkp.; autorka „Muzy” - statuetki wręczanej w l. 2002-2004 jako nagroda dla szczególnie zasłużonych dla ostrowskiej kultury twórców; proj. okolicznościowego medalu REMIS 2000 oraz medalu z okazji zjazdu absolwentów WPA UAM w Kaliszu.

Plenery. Organizatorka wspólnie z T. Burkietowicz pod egidą MDK plenerów plast. w 2005 r. w Lewkowie, Kórniku i Rogalinie, w 2006 r. w Praczech i Sulmierzycach, w l. 2007, 2008, 2009, 2010, 2011 w Gołuchowie, w 2010 r. w Bogufałowie, w l. 2010, 2011 w Poznaniu, w 2011 r. w Łodzi. Także: uczestniczka plenerów organizowanych przez PGSW w Ostrowie Wlkp.

Inne przeds. Organizatorka z T. Burkietowicz oraz Heike Reinhold (naucz. w Wolnej Szkole w Wallmow w Niemczech) w l. 2007, 2008, 2009 warsztatów plastycznych w Wallmow dla polskich i niemieckich dzieci.

Wyst. zb. M.in.: ekspozycje „Jacy Jesteśmy” oraz Ogólnopolski Salon Plastyki „Egeria”, PGSW - Ostrów Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; rel. T. Burkietowicz.

Dobrzyński Zygmunt - ur. w 1933 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, fotografik.

W. Absolwent: LO w Lesznie (1952); chemii na Wydz. Matematyczno-Fizyczno-Chemicznym UAM w Poznaniu (1956); Studiów Podyplomowych, ochrona środowiska, na Politechnice Wrocławskiej (1972).

Z. Naucz. chemii: od 1956 r. (pierwotnie z nakazu pracy) do 1987 r., a w niepełnym wymiarze godzin do 1993 r. w III LO w Ostrowie Wlkp.; w l. 1963-1970 w ostrowskiej Filii PP (prow. ćwiczeń laboratoryjnych z chemii analitycznej); w l. 1965-1980 w niepełnym wymiarze godzin w ZST (pierwotnie TdP na terenie ZAP) i krótko (w zastępstwie) w II LO w Ostrowie Wlkp.

Dział. fot. W l. 1980-1993 opiekun koła fot. w III LO w Ostrowie Wlkp.; w l. w l. 1988-1993 kier. sekcji fot. w MDK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1987-1997 kier. sekcji fot. w Klubie Nauczyciela w Ostrowie Wlkp.

Wyst. zb. Współorganizator ekspozycji w Ostrowie Wlkp., m.in.: „Ostrów Wielkopolski w fotografii do 1939 r.”, MMOW - 1995; „Ostrów Wielkopolski w fotografii w l. 1939-1945”, MMOW - 1996; z M. Kostrzewskim i A. Wiśniewskim, „65-lecie zorganizowanego ruchu fot. w Ostrowie Wielkopolskim”, MMOW - 1997; „Ocalone po latach”, MMOW - 1997. Także organizator wyst.: „Ostrów w moim obiektywie”, MDK - 2005 (w ramach tej ekspozycji uczestnik wraz z C. Janiszewskim, M. Jurkiem i K. Kowalczykiem spot. z młodymi ostrowskimi fotografikami).

Pasje. Podróże.

Źródła: rel. bezp.; rel. T. Burkietowicz.

Dodot Jan - ur. w 1930 r. w Ostrowie Wlkp. Chórzysta, działacz amatorskiego ruchu muzycznego.

W. Absolwent: po ukończeniu w cz. II w. św. szkoły podstawowej w ramach tajnego nauczania - Państwowego Gimnazjum i Liceum Mechanicznego Kolejowego dla Pracujących w Ostrowie Wlkp. (1950 - w tym też r. równolegle ucząc się w tej szkole zawodu ślusarza uzyskał tyt. czeladnika); Wydz. Mechanicznego, spec.: budowa maszyn, PWr (1955).

Z. W l. 1950-1958 m.in. st. referendarz w DOKP we Wrocławiu; w l. 1958-1961 inżynier w Dziale Technologicznym ZNTK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1961-1971 szef produkcji, a następnie szef kontroli w Zakładach Sprzętu Mechanicznego w Ostrowie Wlkp.; w l. 1971-1981 (do emerytury) zca dyr. ds. technicznych w Fabryce Maszyn Spożywczych „Spomasz” w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. W Ostrowie Wlkp.: w 1947 r. współzał. i do 1952 r. czł. Chóru Kościelnego pw. św. Antoniego przy par. pw. tego patrona; w l. 1952-1991 solista Chóru Męskiego „Echo”; w l. 1954-1968 czł. Męskiego Zespołu Wokalnego „Akord”; w 1988 r. współzał. i czł. Chóru Męskiego pw. św. Cecylii przy parafii pw. NMP Królowej Polski.

Inne przeds. Czł. komitetu organizacyjnego odbywającego się od 2006 r. w Ostrowie Wlkp. Europejskiego Festiwalu Chórów Nauczycielskich..

Org. społ. W l. 1971-2001 czł. Zarządu Miejskiego OSP w Ostrowie Wlkp; w l. 1973-1978 i 1984-1987 wiceprez. Zarządu Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp.; w l. 1985-1998 prez. kaliskiego Oddziału PZChiO z siedzibą w Ostrowie Wlkp.; w l. 1989-2001 czł. Zarządu Głównego PZChiO w Warszawie (w l. 1993-2001 skarbnik - czł. Prezydium Zarządu Głównego PZChiO); w 2005 r. inicjator i wraz z B. Trzczańskim zał. Klubu Seniorów Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp.; od 2005 r. kier. Biura Zarządu Oddziału PZChiO w Ostrowie Wlkp.

Tyt. hon. Prez. Honorowy Zarządu Oddziału PZChiO w Ostrowie Wlkp.

Nagr. Nagroda Ministerstwa Kultury i Sztuki, 1998.

Odznac. M.in.: Medal „Za Zasługi dla Miasta Ostrowa Wielkopolskiego”, 1985; Złoty Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa”, 1990; Złota Odznaka Honorowa z Wieńcem Laurowym, 1991; Odznaka Honorowa Złota z Brylantem PZChiO, 2011.

Źródła: rel. bezp.; *Chór Męski „Echo” Ostrowskiego Centrum Kultury...*, s. 9, 11, 14-17; K. Woźniak, *Po co śpiewać...*, „Południowa Wielkopolska” nr 2/1987 - rozmowa z J. Dodotem; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski. Miasto...*, s. 61-62.

Dolata Marek - ur. w 1953 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz kulturalny.

W. Absolwent: Zas. Szk. Zaw. ZAP w Ostrowie Wlkp. (1973); ZST ZAP, spec.: technik aparatury kontrolno-pomiarowej, w Ostrowie Wlkp. (1976).

Z. M.in.: w l. 1973-1989 prac. ZAP w Ostrowie Wlkp.

Dział. kult. W l. 1983-1984 spec. ds. kulturalno-oświatowych i w l. 1983-1989 kier. zakładowego klubu „Zadziorek” w ZAP w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; brosz. *Miejska Rada Narodowa...*, s. 44.

Dolatowski Włodzimierz - ur. w 1948 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel akademicki. Od 1969 r. mieszka we Wrocławiu.

W. Absolwent: Wydziału Eksploatacji i Naprawy Taboru Kolejowego TK w Ostrowie Wlkp. (1967); Wydz. Architektury Wnętrz i Wzornictwa, kierunek: wzornictwo, PWSSP we Wrocławiu (1973).

St. nauk. Dr sztuki (1985) - st. uzyskany w ASP we Wrocławiu; dr hab. (2003) - st. uzyskany w ASP w Krakowie.

Z. M.in.: w l. 1967-1969 technik mechanik w Wielkopolskich Zakładach Przemysłu Sklejek w Ostrowie Wlkp.; w l. 1974-1975 projektant w Zakładach Maszyn Elektrycznych „Dolmel” we Wrocławiu; od 1974 asystent, od 1985 r. adiunkt, od 2003 r. dr hab., od 2009 r. prof. nadzw. ASP we Wrocławiu - tamże w l. 1980-2008 kier. Katedry Wzornictwa Przemysłowego na Wydz. Architektury Wnętrz i Wzornictwa, w l. 1996-1999 prorektor. Także: od 2008 r. prof. Gliwickiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości w Gliwicach.

Publ. w czasop. Ok. 30 artykułów gł. poświęconych wzornictwu przemysłowemu.

Przeds. zaw. Ponad 100 projektów wdrożonych do produkcji (od łyżeczki do herbaty po wyposażenie urbanistyczne Koszalina oraz placów zabaw dla sieci restauracji Mc Donald's). Także: projekty z zakresu grafiki użytkowej, komunikacji wizualnej i wystawiennictwa.

Wyst. Udział w ekspozycjach wzornictwa w kraju i zagranicą.

Proj. wyst. M.in. „Wrocław’2000 - moje miasto” (czerwiec - wrzesień 2000) - współtwórca.

Pasje. Podróże (m.in. Japonia, Filipiny, Wietnam, Meksyk, USA), fotografowanie, książki, ogród.

Nagr. Wielokrotnie, m.in. za konkretne projekty.

Ostroviana. Przeds. art.: do 1969 r. czł. zesp. muzyczno-wokalnego „Cytaty” - grał na organach i fortepianie (konferansjer - K. Mikusiński), także czł. Zespołu Plastycznego ODK.

Org. społ.: w l. szkolnych czł. ZHP i PTTK, w 1965 r. współzał. pod egidą TPD Klubu Młodzieżowego „Strychowiec”.

Źródła: rel. bezp.; rel. K. Mikusińskiego.

Dudzińska Kinga - ur. w 1983 r. w Pleszewie. Od 1984 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: LE w Ostrowie Wlkp. (2002); PWSZ w Kaliszu (2006); Wydz. Informatyki i Zarządzania, kierunek: biznes międzynarodowy, PP (2008).

Z. W 2006 r. stażystka w Referacie Ewidencji Działalności Gospodarczej w UM w Ostrowie Wlkp.

Publ. Współpr. z T. Lissowskim przy książce autorstwa jej męża P. Dudzińskiego *Historia szachów na ziemi ostrowskiej cz. II. Słownik biograficzny szachistów ostrowskich*, BP w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. 2011.

Pr. red. P. Dudziński, *Historia szachów na ziemi ostrowskiej. 80 lat szachów klubowych w Ostrowie Wielkopolskim 1930-2010*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2010 - kor.

Źródło: rel. bezp.

Duleba Krzysztof - ur. w 1954 r. w Ostrowie Wlkp. Inżynier budownictwa.

W. Absolwent: SP nr 10 w Ostrowie Wlkp. (1969); III LO w Ostrowie Wlkp. (1973); Policealnego Budowlanego Studium Zawodowego w Ostrowie Wlkp. (1976); Wydz. Architektury i Budownictwa PŁ (1983 - studia zaoczne). W l. 1962-1964 uczęszczał do Społecznego Ogniska Muzycznego w Ostrowie Wlkp.; w l. 1964-1966 był uczniem (kl. skrzypiec) PSM I st. w Ostrowie Wlkp.

Z. W l. 1975-1978 prac. Samodzielnego Oddziału Wykonawstwa Inwestycyjnego przy MERA-ZAP-Mont w Ostrowie Wlkp.; w l. 1978-1993 mistrz ds. remontowo-budowlanych w Dziale Głównego Mechanika MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.; od 1993 r. prez. firmy ROBBUD sp. z oo. w Ostrowie Wlkp.

Przeds. muz. Czł. (skrzypce) orkiestry szkolnej w SP nr 10.

Przeds. sport. Czł. SKS w SP nr 10 (lekkoatletyka - biegi na 60 i 200 m., piłka ręczna).

Przeds. sport.rekr. Od 1986 r. czł. i kier. Klubu Jeździeckiego Hufnal w Ostrowie Wlkp.

Pasje. Muzyka klasyczna.

Źródła: rel. bezp.; W. Michalska, *Mistrz niewymiernych prac*, „Postęp” nr 2/1989.

Dutkiewicz Krystyna (z d. Szymańska) - ur. w 1948 r. w Ostrowie Wlkp. Biochemik, tłumacz jęz. angielskiego.

W. Absolwentka: Liceum Żeńskiego w Ostrowie Wlkp. (1966); biochemii na Wydz. Nauk Przyrodniczych UW (1972); Studium Podyplomowego dla tłumaczy na UW (1983). W 1994 r. uzyskała First Certificate in English wydany przez University of Cambridge (W. Brytania).

Z. M.in.: w l. 1973-1981 asystent w Instytucie Immunologii i Terapii Doświadczalnej PAN we Wrocławiu; w l. 1983-1987 asystent w Państwowym Szpitalu Klinicznym we Wrocławiu; w l. 1987-1995 tłum. na Wydz. Nauk Przyrodniczych, kierunek: geografia, UW; od 1994 r. lektorka jęz. angielskiego w Empiku w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”. *Legenda o herbie ostrowskim*, „GO” nr 11/1960 - ponownie publ. D. ukazała się w „GO” nr 9, 3 marca 1991 (na jej podstawie powstał także komiks W. Banacha i J. Bendziechy *Legenda i prawda o herbie Ostrowa Wielkopolskiego*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2010).

Inne przeds. W 2007 r. uczestniczka wieczoru artystycznego „Szufłada” w OCK, podczas którego mówiła o życiu i twórczości swego ojca K. Szymańskiego - w jej domowym archiwum zachowały się trzy z. jego nieopublikowanych wierszy.

Źródło: rel. bezp.

Dwornik Jan - ur. w 1917 r. w Selm w Niemczech, zm. w 2006 r. Nauczyciel. Po powrocie z rodzicami do Polski w l. 1919-1940 mieszkał w Krotoszynie, w l. 1940-1945 w Śremie, następnie w Krotoszynie, Puszczykowie k. Poznania i od 1960 r. w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Gimnazjum Kupieckiego w Ostrowie Wlkp. (1935); Liceum Administracyjnego w Poznaniu (1939); AH w Poznaniu (1948); dwuletnich studiów magisterskich w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu (1958). Ukończył także w 1948 r. roczne Wyższe Studium Pedagogiczne w Poznaniu.

Z. W l. 1940-1945 z nakazu okupanta księgowy w przejętej przez Niemców firmie budowlanej w Śremie; w l. 1945-1948 naucz. w GH i LH w Krotoszynie; w l. 1948-1960 naucz. w TH w Poznaniu; także w l. 1950-1960 kier. sekcji - wizytator w Okręgowym Ośrodku Metodycznym w Poznaniu; w l. 1960-1979 i na emeryturze w l. 1984-1986 dyr. ZSE (do 1978 r. LE) w Ostrowie Wlkp.

Publ. Wraz z J. Pietrzak-Poradzewską: *60-lecie Zespołu Szkół Ekonomicznych im. Józefa Gniazdowskiego w Ostrowie Wielkopolskim 1925-1985*, Ostrów Wlkp. 1985; *80 lat Zespołu Szkół Ekonomicznych w Ostrowie Wielkopolskim 1925-2005. Album Jubileuszowy*, Ostrów Wlkp. 2005 (tu: *Zarys historyczny*, l. 1925-1939, 1945-1985).

Przeds. muz. Za zgodą i ze wsparciem D. w auli TE w 1960 r. zapoczątkowane zostały organizowane do 1976 r. wspólnie przez H. Górna, D. Nagórskiego i K. Pussaka „Ostrowskie koncerty z lilijką”, w cz. których występowali znakomici polscy i zagraniczni wykonawcy muzyki poważnej, m.in. W. Kędra, R. Smendzianka, P. Paleczny, E. Indjic (USA), W. Wilkomirska, K.A. Kulka.

Org. społ. M.in.: w l. 1927-1948 czł. ZHP; od 1946 r. czł. ZNP; w l. 1958-1962 czł. Komisji Finansowej przy Zarządzie Okręgowym ZNP w Poznaniu; w l. 1962-1971 przew. Koła PTE w Ostrowie Wlkp.; w l. 1962-1972 czł. Komitetu Opiekuńczego nad Szkołami przy ZNP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1965-1970 czł. Komitetu Doradczego przy NBP w Ostrowie Wlkp.; na emeryturze prez. Stow. Absolwentów LE w Ostrowie Wlkp.

Organy przedst. W l. 1961-1973 radny MRN w Ostrowie Wlkp. - przew. Komisji Budżetu, Planu i Finansów.

Źródła: rel. syna M. Dwornika; życiorys i kwestionariusz osobowy D. - arch. ZSE w Ostrowie Wlkp.

Dwornik Maciej - ur. w 1961 r. w Ostrowie Wlkp. Lekarz radiolog.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1979); Wydz. Lekarskiego AM w Poznaniu (1988). W 1976 r. ukończył PSM I st. w Ostrowie Wlkp. w kl. fortepianu.

Z. W cz. studenckich prac. techniczny w studenckim klubie „Eskulap”, także szef klubowych „bramkarzy”; w l. 1988-1994 asystent (1992, I st. sp. z radiologii) w Zakładzie Radiologii Miejskiego Szpitala im. T. Chałubińskiego w Ostrowie Wlkp.; w l. 1994-1998 kier. (1996, II st. sp. z radiologii) Zakładu Radiologii w Szpitalu Powiatowym w Krotoszynie; od 1998 r. prowadzi własny Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej - Diagnostyka i Medycyna Pracy w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. W cz. studiów czł. chóru AM w Poznaniu; w l. 1988-1992 czł. Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp.

Inne przeds. M.in.: w 1983 r. reaktywacja wraz z kolegami zawieszono w stanie wojennym studia radiowego w klubie „Eskulap”; sponsorowanie od lat ostrowskiej kultury, m.in.: od 1996 r. koncertów z cyklu Muzeum Jazz Festiwal, w 2001 r. miesięcznego dodatku społeczno-kulturalnego „Impuls” do „Kuriera Ostrowskiego”, w 2010 r. oprac. przez J. Wojciechowskiego albumu „Porfolio 2” obrazującego historię ww. koncertów jazzowych.

Pasje. Dobra muzyka - posiadacz zapoczątkowanej w 1975 r. kolekcji (ponad 1000 płyt CD, kilkaset płyt winylowych). W 1979 r. zał. wraz z R. Balickim preferującego wysoką jakość dźwięku klubu Hi FI w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W cz. studiów wiceprez. chóru AM w Poznaniu; w l. 1998-2002 oraz od 2010 czł. Rady Społecznej ZZOZ w Ostrowie Wlkp.; od 2009 r. wiceprzew. Komisji Rewizyjnej Wielkopolskiej Izby Lekarskiej.

Organy przedst. W l. 1998-2002 radny I kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW Un. Woln.) - przew. Komisji Zdrowia Rady Powiatu Ostrowskiego; od 2010 r. radny III kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW PO).

Źródło: rel bezp.

Dykczał Józef - ur. w 1915 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1987 r. w Poznaniu. Urzędnik, działacz polityczny i społeczny. Mieszkał w Skalmierzycach.

Z. M.in. w l. 1961-1973 przew. RN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1975-1980 dyr. Wydz. ds. Wyznań w Urz. Woj. w Kaliszu.

Org. społ. W l. 1963-1964 prez. OTK (w zarządzie m.in. zca przew. K. Szymański, sekr. M. Kostrzewski).

Źródła: Arch. Miejskie w Ostrowie Wlkp.; brosz. *Powiat ostrowski 1945-1968*, Ostrów Wlkp. 1969, s. 21, 25; rel. R. Małeckiego.

Dymacz Eugeniusz - ur. w 1933 r. w Odolanowie, zm. w 1998 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, regionalista. Mieszkał w Odolanowie.

W. Absolwent: LO w Odolanowie (1951); historii w SN w Poznaniu (1961); historii na Wydz. Historyczno-Socjologicznym UW (1971).

Z. M.in.: w l. 1951-1962 naucz. jęz. rosyjskiego w SP w Raczycach; w l. 1962-1965 naucz. historii, w l. 1965-1969 zca kier. SP w Odolanowie; w l. 1969-1971 dyr. Szkoły Zawodowej w Odolanowie; w l. 1972-1984 Gminny Dyrektor Szkół i Dyrektor Zbiorczej Szkoły Gminnej w Odolanowie.

Publ. *Monografia Odolanowa*, Zakład Wydawniczo-Drukarski „Poligrafia ZWD”, Ostrów Wlkp.-Odolanów 2003 (książka dokończona przez J. i M. Dymaczów - synów E. Dymacza).

Publ. w czasop. „Rocznik Kaliski”, „Gazeta Ostrowska”, „Dzwonek Odolanowski”.

M.in.: *Uniwersytet Ludowy w Odolanowie - w pięćdziesiątą rocznicę śmierci jego twórcy*, „RK”, t. XXIII, 1991 - o księdzu A. Ludwiczaku, zał. w 1927 r. w Odolanowie Uniw. Ludowego; *Muzeum Regionalne w Odolanowie*, „GO” nr 49, 12 grudnia 1993; *Z rodzinnych zbiorów*, „GO” nr 12, 27 marca 1994 - o pamiątkach, dokumentach i starych mapach Odolanowa; *Plon, niesiemy plon...*, „DO” nr 18/1997 - o gminnych dożynkach w Odolanowie zorganizowanych przez Miejsko-Gminny Związek Kółek i Organizacji Rolniczych.

Zesp. red. Dwutygodnik samorządowy „Dzwonek Odolanowski” - w l. 1994-1998 pierwszy red. nacz.

Pasje. Prace redakcyjne, zbieranie materiałów dotyczących dziejów Odolanowa.

Organy przedst. W l. 1980-1989 przew. Rady MiG Odolanów.

Źródła: rel. Marii Dymacz - żony D.; rozmowa R. Walkowa z E. Dymaczem, *Dwie pasje*, „Gazeta Ostrowska” nr 51/52, 24 grudnia 1995.

Ewiak Marek - ur. w 1949 r. w Środzie Śląskiej. Nauczyciel. Od 1977 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Wydz. Wychowania Fizycznego, kierunek: nauczycielski, spec.: trener piłki siatkowej i pływania, AWF w Poznaniu (1976).

Z. M.in.: w l. 1977-1981 naucz. w SP nr 3 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1982-1987 naucz., w l. 1987-1991 zca dyr., w l. 1991-1999 dyr. SP nr 10 w Ostrowie Wlkp.; od 1999 r. dyr. Gimnazjum nr 3 im. Polskich Olimpijczyków w Ostrowie Wlkp.

Dział. ośw. Od 2001 r. prez. Spółdz. Oświatowej „Eduikator” w Ostrowie Wlkp.

Organy przedst. Od grudnia 2010 r. radny IV kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW PO).

Źródło: rel. bezp.

Ferić Zofia (z d. Babińska), w dokumentach polskich na ogół występuje jako Z. Fericzowa - ur. w 1886 r. w Fojnicy w Bośni, zm. w 1983 r. w Ostrowie Wlkp. Matka M. Ferića. Nauczycielka. Mieszkała w Sarajewie, w 1919 r. po orzeczeniu separacji z mężem Janem Ferićem, Chorwatem, wraz z dwoma synami zamieszkała w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: szkoły powszechnej i następnie szkoły wydziałowej w Sarajewie; prywatnego Seminarium Nauczycielskiego we Lwowie (matura 1908 - uzyskała uprawnienia do nauczania w *szkołach ludowych, pospolitych i wydziałowych*). W 1925 r. przed Państwową Komisją Egzaminacyjną w Krotoszynie zdała II (kwalifikacyjny) egzamin nauczycielski.

W l. międzyw. Naucz. tymczasowy (gł. religii): w 1920 r. w szkole powszechnej w Świecy k. Odolanowa; w l. 1920-1921 w szkole katolickiej w Kępnie k. Ostrowa; w l. 1921-1922 w szkole katolickiej męskiej w Ostrowie Wlkp.; w l. 1922-1923 w szkole katolickiej żeńskiej w Ostrowie Wlkp.; w l. 1923-1925 w szkole powszechnej żeńskiej im. Królowej Jadwigi w Ostrowie Wlkp. Naucz. stały: w l. 1925-1939 w szkole powszechnej żeńskiej im. Królowej Jadwigi w Ostrowie Wlkp.

W cz. II w. św. Mieszkanca Warszawy, do której wyjechała zagrożona aresztowaniem przez Niemców ze względu na udział syna Mirosława w Bitwie o Anglię - bezskutecznie zabiegając w Kuratorium Okręgu Warszawskiego o posadę nauczycielki, by zarobić na swe utrzymanie podjęła się *tkania samodziółów* (R.N.).

Po wojnie. Po powrocie 18 marca 1945 r. do Ostrowa Wlkp.: w l. 1945-1950, do emerytury, naucz. w publicznej szkole powszechnej im. Królowej Jadwigi w Ostrowie Wlkp., następnie w tejże szkole, już na emeryturze, naucz. kontraktowy (zarazem wiele l. katechetka w par. pw. św. Antoniego w Ostrowie Wlkp.).

Źródła: *Zofia Fericzowa. Dokumenty*, oprac. R. Nyklewicz, Biblioteczka Patrona Szkoły, z. 2, Szkoła Podstawowa nr 11 im. M. Ferića, Ostrow Wlkp. 1994; tenże, *Mirosław Ferić (1915-1942). Ostrowski as podniebnych przestworzy*, Ostrow Wlkp. 2018.

Fierek Józef - ur. w 1937 r. w Kępnie. Od 1961 r. mieszka w Ostrowie Wlkp. Działacz PTTK.

W. Absolwent: LO w Kępnie (1953); Wydz. Melioracji Rolnych Akademii Rolniczej we Wrocławiu (1976).

Z. W l. 1958-1962 m.in. kier. w Kierownictwie Robót Wodno-Melioracyjnych w Kępnie; w l. 1962-1992 kier. pracowni w Biurze Projektów Wodnych Melioracji w Ostrowie Wlkp.; w l. 1992-2002 (do emerytury) właściciel pracowni projektowej w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W l. 1970-1972 sekr., w l. 1976-1985 wiceprez., od 1985 r. prez. Zarządu Oddz. PTTK w Ostrowie Wlkp.; zarazem w l. 1976-1987 prez. Klubu Kajakowego „Pelikany” przy ostrowskim Oddz. PTTK. Także: przodownik turystyki kajakowej i przewodnik terenowy PTTK; w l. 1986, 1991, 1993-2010 kier. organizowanych przez PTTK w Ostrowie Wlkp. rajdów „Jesień Chopinowska”.

Źródła: rel. bezp.; A. Wiśniewski, *Kronika PTTK...*, s. 30, 154.

Filipowska Violetta - ur. w 1977 r. w Kaliszu. Urzędniczka samorządowa, doradca klienta, poetka.

W. Absolwentka: LE im. L. Krzywickiego w Kaliszu (1996); administracji na Wydz. Prawa i Administracji UAM w Poznaniu (2001).

Z. W Kaliszu: w l. 2001-2003 ref. w Starostwie Powiatowym; w l. 2003-2005 ref. w UM; w l. 2005-2007 spec. ds. zgodności dokumentacji w Starostwie Powiatowym; w l. 2007-2009 spec. ds. zgodności dokumentacji w UM; w l. 2009-2010 doradca klienta w firmie konsultingowej „M&M”; od 2010 r. doradca finansowy klienta w firmie „Perfecta”.

Publ. Tomik poet. *Ptaki z pustkowiec*, Wyd. Kropka, Kalisz 2006.

Kluby lit. Od 2007 r. czł. zał. w 2006 r. Klubu Lit. „KOF”.

Spot. lit. Ostrowska Biesiada Poetów, wspólnie z D. Dominik-Stawicką i J. Kończyńskim, BP - Ostrowo Wlkp. 2006; prezentacja twórczości członków Klubu Literackiego „KOF”, pub BeKa - Kalisz 2007; wieczór literacki wraz z J. Kończyńskim i Ł. Orłowskim pt. „Złote alejki”, MBP im. A. Asnyka - Kalisz 2007.

Źródła: rel. bezp.; rel. J. Kończyńskiego.

Foltyn Anna - ur. w 1916 r., zm. w 2010 r. w Poznaniu. Nauczycielka.

W. Po maturze studia w WSP, prawdopodobnie wg informacji z 1953 r., nieukończone (K.N.).

Z. Naucz. jęz. polskiego: pierwotnie w VII Liceum im. Dąbrówki w Poznaniu; w 1950 r. w Państwowej Szkole Ogólnokształcącej Stopnia Licealnego (ob. II LO) w Ostrowie Wlkp.; w l. 1951-1955 w Gimnazjum Męskim (ob. I LO) w Ostrowie Wlkp. - tamże w l. 1953-1955 także bibliotekarka; po wyjeździe z Ostrowa Wlkp. w LdP w Poznaniu.

Przeds. teatr. W 1955 r. reż. wraz z J. Baczu II części *Dziadów* A. Mickiewicza oraz wystawionego w 1956 r. (już po odejściu F. z I LO) całego dramatu autora *Pana Tadeusza* - oba spektakle w obsadzie połączonych zesp. teatralnych I i II LO. Inne: w 1952 r. zorganizowanie wraz z J. Jachimkiem wieczoru *ku czci wieszczów* w I LO, i tamże prow. wraz z J. Jachimkiem zesp. recytatorsko-mandolinowego.

Źródła: J.K. Pietrzak, *Wierni tradycji - w nurcie nowych przeobrażeń*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 160, 166; tamże, J.K. Pietrzak, J. Poradzewska-Pietrzak, *Wykaz nauczycieli z lat 1845-1969*, s. 185; tamże, J. Jachimiek, *Życie artystyczne w latach 1919-1969*, s. 313, 315; K. Niełacny, *Anna Foltyn*, „Księga Pamięci”, z. 9, 2003; B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 101; <http://nieobecni.com.pl/index.php?s=grob&id=198602> (dostęp: 20.04.2019).

Frąszczak Maria - ur. w 1950 r. w Ostrowie Wlkp. Urzędniczka miejska, działaczka kulturalna.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1969).

Z. W l. 1970-1976 ref. w Wydz. KKKFiT MRN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1976-1990 instr. w Wydz. KKKFiT UM w Ostrowie Wlkp.; w l. 1990-1994 podinsp. w Wydz. OKiR UM w Ostrowie Wlkp.; w l. 1994-2008 podinsp. w Wydz. KiS UM w Ostrowie Wlkp.; od 2008 r. podinsp. w Wydz. KSi PP UM w Ostrowie Wlkp.

Przeds. muz. M.in.: w l. 1982-1986 współpr. organizacyjna przy stworzonych przez A. Leraczyka i K. Pussaka „Dniach Chopinowskich” w Antoninie; od 1987 r. sekr. Biura Festiwalowego powstałego w miejsce „Dni Chopinowskich” Festiwalu „Chopin w barwach jesieni” (zaangażowana również w organizację widowni); od 1988 r. współorganizatorka wraz z B. Fibingier i A. Leraczykiem Turnieju Pianistów Stypendystów Zagranicznych w Antoninie, podczas którego studenci uczelni muzycznych ubiegają się o nagrodę im. Księcia Antoniego H. Radziwiłła.

Org. społ. Od 2001 r. sekr. Biura Stow. „Wielkopolskie Centrum Chopinowskie - Antonin”.

Źródła: rel. bezp.; rel. A. Leraczyka.

Frelkiewicz Katarzyna - ur. w 1971 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1990); Wydz. Filologiczno-Historycznego, kierunek: filologia polska w zakr. filologii polskiej ze slawistyką, spec.: nauczycielska, na UO (1996); Podyplomowego Studium Doskonalącego w zakr. jęz. polskiego na UW r (2001).

Z. Naucz. jęz. polskiego w Ostrowie Wlkp.: w l. 1999-2000 w SP nr 1, w l. 2000-2003 w SP nr 10, w l. 2003-2006 w Gimnazjum nr 3, od 2006 r. w SP Spółdz. Oświatowej „Eduktor”.

Zesp. red. „Target Art” - czł. zesp. red. pisma zał. w 1999 r. przez jej męża. W. Frelkiewicza.

Źródła: rel. bezp.; st. red. „Target Art” nr 1 (1) 1999; rel. T. Gruchota.

Frelkiewicz Wojciech - ur. w 1969 r. w Ostrowie Wlkp. Przedsiębiorca.

W. Absolwent: TEM ZST przy MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp. (1989).

Z. Przedsiębiorca.

Przeds. ed. W 1999 r. wyd. promocyjnego (i jedyne) numeru pisma „Target Art” z podtytułem „Nowe Pismo Kulturalne”, które ukazało się pod egidą zał. przez F. Niezależnego Centrum Rozrywki TARGET - w piśmie m.in. teksty J. Bendziechy, P. Berkowskiego, T. Gruchota.

Źródła: rel. żony K. Frelkiewicz; st. red. „Target Art” nr 1 (1) 1999; rel. T. Gruchota.

Gajny Janusz - ur. w 1960 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel muzyki, dyrygent.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1979); wych. muz. na Wydz. Pedagogicznym w Bydgoszczy (1983); informatyki w Instytucie Mechatroniki i Systemów Informatycznych na Wydz. Elektrotechniki i Elektroniki PŁ (2003).

Z. Naucz. muzyki: w l. 1983-1994 w SN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1994-2004 w Publicznym Gimnazjum im. Papieża Jana Pawła II Spółdz. Oświatowej w Ostrowie Wlkp.; od 2004 r. w SP nr 5 w Ostrowie Wlkp. (tu: także informatyki).

Przeds. muz. M.in.: w 1978 r. muzyka do hymnu III LO w Ostrowie Wlkp. (słowa: M. Jarnecki); w l. 1985-1993 współpr. dyrygencka z J. Wojtaszkiem w SN w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Galant Anna - ur. w 1964 r. w Krotoszynie. Nauczycielka, metodyk języka polskiego. Od 1964 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1983); filologii polskiej na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu (1988); Studiów Podyplomowych w zakr. zarządzania oświatą na UAM w Poznaniu (2009).

Z. Naucz. jęz. polskiego: w l. 1989-1990 w SP w Sobótce; w l. 1990-2000 w SP nr 11 w Ostrowie Wlkp.; od 2000 r. w Publicznym Gimnazjum im. Papieża Jana Pawła II Spółdz. Oświatowej oraz w LO Spółdz. Oświatowej w Ostrowie Wlkp. Od 2000 r. doradca metodyczny w zakresie jęz. polskiego w ODN w Kaliszu - prowadziła również zajęcia z metodyki nauczania jęz. polskiego na UAM w Kaliszu. Także: egzaminator Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu.

Przeds. ośw. M.in.: w 1997 r. inicjatorka programu „Warsztaty humanistyczne dla uczniów szczególnie uzdolnionych” w Stow. Kulturalno-Oświatowym „Klub Nauczyciela” w Ostrowie Wlkp.; od 1997 r. organizatorka Powiatowego Konkursu Ortograficznego dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów pt. „Mistrz ortografii”, od 2008 r. objętego patronatem Rady Języka Polskiego przy Prezydium PAN w Warszawie.

Konkursy. „Ostrów w gwarze wielkopolskiej”, BP, czł. jury wraz z A. Lisiecką i E. Gibasiewicz-Stasiak - Ostrów Wlkp. 2004.

Źródła: rel. bezp.; (AG), *Ostrowskie spotkania z literaturą*, „Gazeta Ostrowska” nr 8, 1 marca 1998; R. Weiss, *Nowi szefowie w oświacie*, „Gazeta Ostrowska” nr 39, 26 września 2012.

Gałęski Henryk - ur. w 1947 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz sportowy.

W. Absolwent: Zespołu Szkół Budowlanych w Ostrowie Wlkp. (1964). W 1966 r. ukończył kurs mistrzowski w zawodzie betoniarz zbrojarz.

Z. W l. 1964-1995 betoniarz zbrojarz w przedsiębiorstwie „Prefabet” w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Wagon”, „Południowa Wielkopolska”, „Gazeta Ostrowska”, „Ziemia Kaliska”, „Kurier Sportowy Kaliskiego”, „Skandale Województwa Kaliskiego”, „Kurier Ostrowski”, „Głos Wielkopolski”, „Sport Express”, „Panorama Wielkopolska”, „Panorama Ostrowska”, „Tygodnik Ostrowski”, „Wielkopolski Basket”.

Min.: *Duży sukces w Lesznie*, „W” nr 21/1987 - o zajęciu III miejsca przez żużlowców Ostrovii w turnieju par o Puchar Prezydenta Leszna; *15 lat TKO w Wysocku Wielkim*, „GO” nr 50, 16 grudnia 1990 - o jubileuszu Terenowego Klubu Olimpijczyka w Wysocku Wielkim; *Wielki mecz na stadionie Ostrovii*, „KSK” nr 17/1991 - o meczu piłkarskim rozegranym pomiędzy drużynami księży i nauczycieli w Ostrowie Wlkp.;

Licencja, „SWK” nr 21/1991 - wykaz żużlowców startujących w barwach ostrowskiego klubu w l. 1979-1991; *Wszystko wziął MRÓZ*, „KO” nr 1, 21 kwietnia 1996 - o rozegranym przy padającym śniegu XI wyścigu kolarskim po ziemi kaliskiej i konińskiej, w którym *bezkonkurencyjna okazała się grupa zawodowa „Mróz” z Borka Wielkopolskiego*;

Cykliści z Raszkowa, „GŁW”, 14 września 1998 - o powstałym w 1976 r. Ludowym Kolarskim Klubie Sportowym Raszków; (hg), *Trójka za kadrą*, „SE” nr 4/1997 - o udziale dziewcząt z SP nr 3 w Ostrowie Wlkp. w II Ogólnopolskim Turnieju Koszykówki Dziewcząt o Puchar „Gazety Brzeskiej”;

60 lat koszykówki żeńskiej w Ostrowie Wielkopolskim, „WB” nr 4/2011 - o historii żeńskiej sekcji koszykówki Tow. Sportowego Ostrovia.

Zesp. red. Współpr. (teksty, także dostarczanie informacji o wydarzeniach i rezultatach spotkań sportowych w woj. kaliskim) z pismami: „Wagon” 1987-1989, „Południowa Wielkopolska” 1989; „Gazeta Ostrowska” 1989-1995; „Ziemia Kaliska” 1989-2000; „Kurier Sportowy Kaliskiego” 1990-1992, „Skandale Województwa Kaliskiego” 1991-1992, „Kurier Ostrowski” 1995-1998, „Głos Wielkopolski” 1996-2000, „Sport Express” 1997-1998, „Panorama Wielkopolska” 1997-1998, „Panorama Ostrowska” 1999-2001, „Wielkopolski Basket” 2011.

Przeds. sport. W 1961 r. piłkarz nożny - trampkarz KS Ostrovia; w l. 1962-1964 koszykarz - junior KS Ostrovia; w l. 1964-1970 kolarz LKS Barycz Przygodzice.

Dział. sport. W l. 1970-1972 kier. sekcji kolarskiej LKS Barycz Przygodzice, w l. 1973-1975 kier. sekcji kolarskiej LZS Zieloni Ostrów Wlkp., w l. 1976-1982 kier. i instr. sekcji kolarskiej LKS Jantar Raszków. Także: od 1970 r. sędzieja kolarski, od 1990 r. sędzieja koszykówki.

Inna dział. W l. 1956-1999 ministrant - w l. 1963-1972 prez. koła ministrantów par. pw. św. Antoniego Padewskiego w Ostrowie Wlkp.

Pasje. Historia ostrowskiego sportu - z domowego archiwum G. korzystał m.in. R. Szubert, autor monografii *Biało-czerwone pasiaki. 100 lat Klubu Sportowego „Ostrovia”*, Ostrów Wlkp. 2009.

Org. społ. M.in.: od 1977 r. czł., w l. 1990-1995 sekr. Rady Terenowego Klubu Olimpijczyka w Wysocku Wielkim; w l. 1984-1989 czł. Rady Gminnej LZS Ostrów Wlkp.; w l. 1995-1999 ławnik w Sądzie Rejonowym w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Galuszka Ludwik - ur. w 1880 r. w Śleszowicach w Beskidzie Makowieckim, zm. w 1967 r., pochowany w Mucharzu. Nauczyciel.

W. Profesor filologii klasycznej.

W cz. zab. Nauczyciel: pierwotnie w gimnazjum w Krośnie, następnie w Wadowicach i później, jeszcze w cz. I w. .św., w Państwowym Gimnazjum im. króla Stanisława Leszczyńskiego w Jaśle.

W I. międzyw. Naucz.: w Gimnazjum Męskim w Ostrowie Wlkp., w którym do poł. kwietnia 1919 r. sprawował *tyczasowo kierownictwo zakładu* (J.K.P.) - sprawował je także do końca sierpnia po rezygnacji z kierowania nim w lipcu dyr. F. Kusia; od 1920 r. w Toruniu, z którego w 1934 r. przeniósł się do Śleszowic.

W cz. II w. św. Wysiedleniec - wyrzucony przez niemieckiego okupanta z wybudowanej przez siebie w Śleszowicach, ob. zabytkowej, modrzewiowej willi „Plutówka”.

Źródła: *Sprawozdanie Dyrekcji Państwowego Gimnazjum Klasycznego i Humanistycznego w Toruniu za rok szkolny 1926/1927*, Toruń 1927, s. 14; *Księga pamiątkowa 70-lecia Państwowego Gimnazjum imienia króla Stanisława Leszczyńskiego w Jaśle 1868-1938*, Jasło 1938, s. 113, 114 (jako prof. ujęty w przedziale lat 1894/1895-1913/1914 i 1915/16-1937/1938 - ed. dostępna w Wojewódzkiej i Miejskiej BP w Rzeszowie); S. Pacyna, *W II Rzeczypospolitej*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 136; K. Pawlak, *Polska odrodzona*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 271; K. Niełacny, *Galuszka Ludwik*, „Księga Pamięci”, z. 11, 2004; J.K. Pietrzak, *Powstańczy Ostrów...*, s. 233-234; [G. Studnicki, uzup. Jas] <http://www.wadowita.net/rocznik1938.php> (tu: wymienione gimnazja L.G. - Wadowice, Jasło, Ostrów Wlkp., Toruń - dostęp: 20.10.2018).

Garbacz Iwona (z d. Zielińska) - ur. w 1955 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka, artystka malarka.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1974); SWP w Ostrowie Wlkp. (1977); malarstwa na Wydz. Sztuk Pięknych UMK w Toruniu (1983); Studiów Podyplomowych w zakr. wiedzy o kulturze na WPA UAM w Kaliszu (2007).

Z. Naucz. plastyki: w l. 1977-1978 w SP w Gorzycach Wielkich; w l. 1978-1982 w SP w Ołoboku; w l. 1982-1985 w SP nr 5 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1985-1994 w SN w Ostrowie Wlkp.; od 1994 r. w IV LO w Ostrowie Wlkp. oraz w l. 1999-2007 pozaetatowo w III LO w Ostrowie Wlkp.

Wyst. ind. M.in.: Klub Nauczyciela - Ostrów Wlkp. 1983; KMPiK - Ostrów Wlkp. 1988; Klub T. Manna - Nordhausen, NRD, 1989; Teatr Narodowy Morawsko-Śląski - Ostrawa, Czechy, 2000; Trzyniec, Czechy, 2000.

Wyst. zb. M.in.: Ogólnopolska Wystawa Twórczości Plastycznej Nauczycieli, Klub Nauczyciela - Ostrów Wlkp. 1985; Ogólnopolski Salon Plastyki „Egeria”, PGSW - Ostrów Wlkp., wielokrotnie od 1990; Biennale Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu, MMOW - Ostrów Wlkp., od l. 90. wielokrotnie; ekspozycje w ramach prezentacji ostrowskich plastyków „Jacy jesteśmy”, PGSW - Ostrów Wlkp., od 1998 r. wielokrotnie; *Zabytki architektury polskiej*, Galeria Polskiego Instytutu Naukowego - Nowy Jork, USA, 2001.

Proj. okł. Brosz. *40 lat LPWP, SWP, SN w Ostrowie Wielkopolskim 1952-1992*, Ostrów Wlkp. 1992 (także oprac. graf. ed.).

Inne przed. Od 2011 r. animatorka warsztatów plastycznych w ostrowskim Uniw. Trzeciego Wieku.

Pr. w zb. Malarstwo i grafika w kolekcjach krajowych i zagranicznych, m.in. w Szwajcarii, Austrii, Anglii, Francji, Niemczech, Czechach, Kanadzie.

Om. w czasop. J. Kubiak, *Iwony Garbacz twórczość od kuchni*, „Wagon” nr 13/1987; J.A. Piekarz, *Iwona Garbacz i jej drzewa rosochate* (rubryka *Mini-Galeria*), „Południowa Wielkopolska” nr 2/1989.

Org. społ. W l. 1970-1974 czł. Zespołu Plastycznego ODK; w l. 1984-1991 czł. Polskiego Stow. Edukacji Plastycznej.

Źródła: rel. bezp.; Z. Suchecki, *Rozwój ruchu plastycznego w Ostrowskiem*, w: *V Konferencja ...*, s. 60; C. Woś, *Plastyka ostrowska*, w: *Ostrowski Sejmik ...*, s. 85, 86.

Garbacz Przemysław - ur. w 1959 r. w Ostrowie Wlkp. Lekarz med.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1978); Wydz. Lekarskiego AM im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu (1986).

Z. W l. 1978-1980 sanitariusz na bloku operacyjnym ZOZ w Ostrowie Wlkp.; od 1986 lekarz w ZOZ (w 1989 r. uzyskał I st., w 1992 r. II st. spec. z otolaryngologii), od 2008 r. zca ordynatora Oddziału Otolaryngologicznego ZZOZ w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. Wraz z M. Pabiszczakiem, *Przydatność ultradźwiękowego detektora typu UDZ-10 w diagnostyce chorób zatok*, „Otolaryngologia Polska”, 1992.

Pasje. Fotografia, podróże.

Org. społ. Zał. i prez. Stow. Pomocy Otolaryngologii Ostrowskiej „OTOL”, 1998.

Źródło: rel. bezp.; rel. M. Pabiszczaka.

Garbarczyk Mariola - ur. w 1964 r. w Ostrowie Wlkp. Bibliotekarka.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1983); Państwowego Studium Bibliotekarskiego Zaocznego - Filii Państwowego Ośrodka Kształcenia Bibliotekarzy w Jarocinie (1986).

Z. W l. 1983-1986 mł. bibliotekarz, w l. 1986-1989 bibliotekarz, od 1989 r. st. bibliotekarz w BP w Ostrowie Wlkp., i tamże od 1996 r. kier. Filii nr 7 dla Dzieci i Młodzieży.

Org. społ. Od 2002 r. czł. SBP Oddział w Ostrowie Wlkp.; od 1999 r. sekr. Stow.

Wychowanków „Alma Mater Ostroviensis” w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Gibasiewicz Agnieszka - ur. w 1968 r. w Ostrowie Wlkp. Muzealniczka.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1987); historii sztuki na Wydz. Nauk Historycznych i Pedagogicznych UW r (1995). Stypendystka Polskiego Instytutu Kultury Chrześcijańskiej Fundacji Jana Pawła II w Rzymie (1996).

Z. W l. 1995-1999 dziennikarka „Gazety Ostrowskiej”; w l. 1999-2004 asystent muzealny, przewodnik, a od 2004 r. kustosz - kier. Zespołu Pałacowo-Parkowego w Lewkowie Oddział MOZK w Kaliszu.

Publ. Wraz ze Z. Marcinkowskim, brosz. *Pałac w Lewkowie*, MOZK, Kalisz 2000.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, „Głos Wielkopolski”, „Kronika Wielkopolski”, „Kalisia”. M.in.: *Ostrowska Galeria na Manhattanie!*, „GO” nr 26, 2 lipca 1995 - o wystawie dzieł C. Wosia w Galerii Polskiego Instytutu Naukowego w Nowym Jorku; *Podjęła wielkie wyzwanie*, „GO” nr 21, 26 maja 1996 - o dyr. kina Komeda E. Smolińskiej; *Działalność Wojciecha Lipskiego*, „KrW” nr 1/2002 - o wydanej w 2000 r. pracy magisterskiej D. Pryczaka *Działalność polityczno-gospodarcza Wojciecha Lipskiego z Lewkowa*.

Przeds. muzealne. Kuratorka organizowanych w lewkowskim muzeum wystaw, m.in.: w 2000 r. „Lewków w starej fotografii i dokumencie”, w 2001 r. „Gniazda rycerskie okolic Lewkowa”, w 2002 r. „Kard. Mieczysław Halka Ledóchowski w 100-lecie śmierci”, w 2003 r. „Ziemiaństwo w powiecie ostrowskim 1815-1939”, w 2004 r. „Prezydent RP Ignacy Mościcki w Ostrowie Wlkp. i

Lewkowie w 1928 r.”, w 2007 r. „Nasze polskie Konstytucje”, w 2008 r. „Ćwicz oko i dłonie w ojczyzny obronie. Kurkowe Bractwa Strzeleckie powiatu ostrowskiego”, w 2011 r. „Ocalone świadectwa. Z dziejów ziemiaństwa wielkopolskiego”.

Inne przeds. Gospodyni koncertów muzycznych organizowanych i prowadzonych w lewkowskim pałacu przez J. Jankielewicz w ramach festiwalu muzyki klasycznej „Chanterelle Festival”.

Źródło: rel. bezp.

Gibasiewicz Witosław - ur. w 1966 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz samorządowy.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1984); historii na Wydz. Nauk Historycznych i Pedagogicznych UW r (1989); Studiów Podyplomowych Samorządu Terytorialnego i Gospodarki Lokalnej na Wydz. Prawa i Administracji UW r (1998).

Z. W l. 1989-1991 prac. Biura Poselsko-Senatorskiego w Ostrowie Wlkp.; w l. 1990-1992 naucz. historii w SP nr 1 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1992-1995 insp. ds. oświaty, a w l. 1996-1998 kier. Biura Kontroli w UM w Ostrowie Wlkp.; w l. 1999-2002 wiceprez. utworzonej w 1996 r. przez GMOW spółki Holdikom SA; w l. 2002-2011 zca burmistrza Jarocina; od 2011 r. zca burmistrza Odolanowa.

Publ. w czasop. „Głos Wielkopolski”, „Gazeta Ostrowska” (w l. 1993-1994), „Gazeta Jarocińska”. M.in.: *Ziemia ostrowska a powstanie styczniowe*, „GO” nr 5, 7 lutego 1993 - o udziale ostrowian w insurekcji 1863 r.; *Pałac Myśliwski w Antoninie*, „GO” nr 21, 30 maja 1993 - o zbudowanym przez K.F. Schinkla pałacu księcia A. Radziwiłła; *Ostrowiaczy w Powstaniu Warszawskim*, „GO” nr 30, 31 lipca 1994 - o ostrowianach, których *burzliwe losy wojny (...)* rzuciły w wir powstańczej Warszawy.

Org. społ. W Ostrowie Wlkp.: od 1989 r. czł. KO - od 10 czerwca 1991 do 20 stycznia 1992 sekr.; w 1989 r. współzał. i czł. Klubu Książki Niezależnej; w l. 1990-1991 kier. sekcji historycznej w MTPN; od 2011 r. zca prez. Zarządu Stow. Fundusz Grantowy Dobrego Sąsiedztwa dla Ostrowa Wielkopolskiego. Także: w l. 1992-1994 czł. Zarządu Fundacji Obywatelskiej (Oddział w woj. kaliskim).

Źródła: rel. bezp.; J.K. Pietrzak *Wykorzystać szansę...*, 22, 143, 147.

Gibasiewicz-Stasiak Elżbieta - ur. w 1963 r. we Wrocławiu. Nauczycielka. Od 1975 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1982); filologii polskiej na Wydz. Filologicznym Języka Polskiego UŁ (1997); Studiów Podyplomowych, współczesne systemy informatyczne, na PŁ (2001).

Z. Od 1999 r. naucz. jęz. polskiego w Gimnazjum nr 4 im. Powstańców Wielkopolskich w Ostrowie Wlkp. - specjalizuje się także w pomiarze dydaktycznym oraz terapii pedagogicznej.

Przeds. teatr. W 2004 r. wspólnie z T. Jańczak autorka scen. reżyserowanego przez T. Jańczak wid. *Świt Ostrowa. Zaranie dziejów naszego miasta*.

Inne przeds. Od 2001 r. organizatorka przy współudziale BP w Ostrowie Wlkp. turnieju „Gawęda wielkopolska” propagującego gwarę wielkopolską.

Źródło: rel. bezp.

Giera Janusz - ur. w 1961 r. w Rawiczu. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego, poeta. W l. 1991-1995 mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: LO w Chodzieży (1980); Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu (1986); zarazem studiów magisterskich na Papieskim Wydz. Teologicznym w Poznaniu (1985).

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1986 r. w Poznaniu: w l. 1986-1988 wikar. w par. pw. św. Marcina w Kępnie; w l. 1988-1991 wikar. w par. pw. Bożego Ciała w Poznaniu; w l. 1991-1995 wikar. w par. pw. Najświętszego Zbawiciela w Ostrowie Wlkp.; w l. 1995-2008 organizator i prob. par. pw. Świętej Rodziny w Ostrowie Wlkp. - od 2006 r. Kanonik Honorowy Kapituły Konkatedralnej w Ostrowie Wlkp.; od 2008 r. prob. par. pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Kobylinie.

Publ. Wiersze *Jak sękatym kosturkiem*, nakł. wł., Ostrów Wlkp. 1997; rozważania *Dokąd teraz pójdziesz. Medytacje i modlitwy na Wielki Post*, Biblioteka Opiekuna, Kalisz 2006.

Publ. w czasop. Przez ponad dziesięć lat teksty w dwutygodniku Diecezji Kaliskiej „Opiekun”. M.in.: *Jeden kapłański żywot*, „O” nr 13/2006.

Przeds. teatr. W seminarium czł. kleryckiej grupy teatralnej „Puls” - aktor m.in. w sztuce K. Wojtyły *Brat naszego Boga*.

Spot. lit. Wraz z ks. A. Mąką i ks. K. Nojmanem, prezentacja poematu Jana Pawła II *Tryptyk rzymski*, PIK, komentator - Ostrów Wlkp. 2003.

Źródło: rel. bezp.

Gilarska Maria - ur. w 1940 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka muzyki.

W. Absolwentka: TH w Ostrowie Wlkp. (1957); Państwowej Średniej Szkoły Muzycznej w Kaliszu (1963); SN (eksternistycznie), kierunek: wych. muz., w Tarnowie (1976); Wydz. Filozoficzno-Historycznego, kierunek: wych. muz., spec. nauczycielska, UŁ (1981) - pr. magisterska pt. *Kult muzyki Chopina w środowisku ostrowskim*.

Z. W l. 1961-1974 naucz. fortepianu, kier. sekcji przedmiotów ogólnomuzycznych w Społecznym Ognisku Muzycznym w Ostrowie Wlkp.; w l. 1974-1977 dyr. Społecznego Ogniska Muzycznego w Ostrowie Wlkp.; w l. 1977-1991 naucz. przedmiotów ogólnomuzycznych w PSM I i II st. w Ostrowie Wlkp., i tamże w l. 1983-1991 kier. sekcji przedmiotów ogólnomuzycznych.

Źródła: rel. bezp.; brosz. *Zespół Szkół Muzycznych...*

Gliwiński Stanisław - ur. w 1945 r. w Godshorn w Niemczech, zm. w 1998 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel. Od 1947 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1963); filologii polskiej na Wydz. Filologicznym UW (1970).

Z. W l. 1970-1973 kier. Ped. Bibl. Pow. w Ostrowie Wlkp.; w l. 1973-1998 naucz. jęz. polskiego w I LO w Ostrowie Wlkp. - w niepełnym wymiarze godzin uczył także w III LO oraz w Liceum dla Dorosłych.

Publ. *Zawsze wierni narodowej tradycji*, w: *Półtora wieku w służbie narodu i oświaty. 1845-1995. 150 lat I Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrów Wlkp. 1995.

Źródła: rel. żony G. Gliwińskiej; *Kronika Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Ostrowie*.

Głowacka Apolonia - ur. w 1902 r. w Miąstkowie, pow. średzki, zm. w 1985 r., pochowana w Środzie Wielkopolskiej. Bibliotekarka, prac. nauk. UAM w Poznaniu.

St. nauk. Dr (1949) - st. uzyskany na Wydziale Nauk Historycznych i Pedagogicznych UW, tyt. pr. doktorskiej *Studenci i absolwenci Wydziału Rolniczo-Leśnego Uniwersytetu Poznańskiego w okresie od 1919-1947*; docent (1967) - st. uzyskany na UJ w Krakowie.

Z. Od 1953 r. prac. Biblioteki Uniwersyteckiej UAM, m.in. kier. Oddziału Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów (sekcja dubletów i wydawnictw zbędnych), następnie do emerytury w 1972 r. kier. Oddziału Prac Naukowych i Dydaktycznych.

Publ. *Początki szkolnej oświaty rolniczej w Wielkopolsce (1840-1914)*, „Prace Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu”, seria B: „Psychologia-Pedagogika” nr 11, Poznań 1965.

Publ. w czasop. M.in.: „*Studia i materiały z dziejów nauki polskiej*”, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu”. M.in.: *Włodzimierz Adolf Wolniewicz, pionier postępu rolniczego w Wielkim Księstwie Poznańskim*, w: „Sim”, seria B: „Historia nauk biologicznych i medycznych”, z. 3, Warszawa 1960; *Z dziejów polskiego muzeum szkolnego*, „ZN”, UAM, Biblioteka, t. 6, nr 61, Poznań 1966.

Pr. encykl. M.in.: *Krajewicz Franciszek Salezy (1831-1900), nauczyciel i dziennikarz*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. XV/I, z. 64, 1970; *Bartłomiej z Poznania*, w: *Encyklopedia Wiedzy o Książce*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo, Wrocław 1971; *Wojciech Lipski*, w: *Słownik pracowników książki polskiej*, PWN, Warszawa-Łódź 1972.

Ostroviana. Publ.: *Ks. Jan Kompalla*, w: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo, Wrocław 1970 - o pomysłodawcy i współzał. najstarszego ostrowskiego gimnazjum (jego portret z 1895 r. pędzła W. Skowrońskiego w Galerii Portretów I LO).

Źródła: rel. mejłowa z dn. 27 I 2016 r. Tomasza Olszewskiego - st. kustosa dyplomowanego w Bibliotece Uniwersyteckiej UAM; rel. Małgorzaty Głowackiej-Helak - kustosz Archiwum UAM w Poznaniu; rel. Zenona Głowackiego - czł. rodziny G.

Gniazdowska Maria - ur. 1954 w Ostrowie Wlkp., zm. w 2009 r. w Ostrowie Wlkp. Działaczka kulturalna.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1973); Wydz. Metalurgicznego Politechniki Częstochowskiej w Częstochowie (1978).

Z. W l. 1978-1994 prac. w pierw MERA-ZAP, następnie, w ramach przekształceń własnościowych, w ZAP SA w Ostrowie Wlkp.; w l. 1994-1996 prac. Zakładów Sprzętu Mechanicznego w Ostrowie Wlkp., a po prywatyzacji tychże od 1996 r. DELPHI Automotive Systems Poland sp. z o.o.

Dział. muz. W l. 1971-1973 prez Klubu Pro Sinfonika przy III LO w Ostrowie Wlkp.; w l. 1986-1992 sekr., w l. 1992-2003 przew. Koła Tow. im. F. Chopina w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. siostry B. Bilońskiej; rel. A. Leraczyka.

Gostomczyk Waldemar - ur. w 1930 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel.

W. Absolwent: TE w Ostrowie Wlkp. (1950); PWSP, kierunek: geografia, w Krakowie (1962).

Z. W 1952 r. naucz. w SP w Chynowie; w l. 1952- 1954 kier. SP w Przygodzicach; w l. 1954-1966 naucz. geografii w ZSO (ob. III LO) w Ostrowie Wlkp.; w l. 1966-1969 dyr. Technikum i Zas. Szk. Zaw. dla Pracujących ZAP, w l. 1969-1976 dyr. ZSZ dla Pracujących (w l. 1974-1976 przy MERA-ZAP-MONT), w l. 1976-2002, do emerytury, dyr. tychże szkół pod szyldem ZST (do 1991 r. przy MERA-ZAP) w Ostrowie Wlkp.

Przeds. kult. Od 1966 r. opiekun zesp. muzycznych w zawiadywanych przez niego placówkach: m.in. zapewniał finansowe wsparcie w l. 1968-1975 szkolnej orkiestrze rozrywkowej, w l. 1970-1976 ósmiosobowemu zesp. jazzowemu, w l. 1974-2002 koncertującej w pierw pod batutą H. Piekarskiego, a od 1980 r. Z. Piekarskiego Młodzieżowej Orkiestrze Dętej ZST.

Inne przeds. W ZST m.in. sprawca: w 1978 r. budowy *najnowocześniejszego w kraju kampusu na 1500 uczniów* (J.P.); w 1996 r. rozbudowy i unowocześnienia bazy dydaktycznej placówki, a następnie utworzenia w niej montowni komputerów, która dostarczała je do szkół w całym kraju

(J.P.); w l. 1985-1996 budowy krytej pływalni, dwóch sal gimnastycznych, kortów tenisowych i siłowni; utworzenia w Boszkowie ośrodka wypoczynkowego nad Jeziorem Dominickim.

Źródła: rel. bezp.; J. Pietrzak, *Dyrektorzy szkoły*, w: *Od szkoły przyzakładowej...*, s. 99-100.

Gowarzewska Maria (z d. Piekarz) - ur. w 1981 r. w Ostrowie Wlkp. Graficzka, malarka, akcjonerka. Od 2009 r. mieszka w Gowarzewie.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (2000); WPA, kierunek: Edukacja Artystyczna w zakr. sztuk plastycznych, UAM w Kaliszu (2003 - studia licencjackie, dyplom art. w pracowni grafiki); WPA, kierunek: Edukacja Artystyczna w zakr. sztuk plastycznych, UAM w Kaliszu (2005 - studia magisterskie, dyplom art. z grafiki); Studiów Podyplomowych, spec. kierunkowa: grafika warsztatowa, w ASP we Wrocławiu (2006).

Z. W 2006 r. asystent w Galerii K. Napiórkowskiej w Poznaniu; w l. 2006-2007 asystent w Galerii mil'Art w Poznaniu; od 2010 r. animatorka kultury w Gminnym Ośrodku Kultury i Sportu w Kleszczewie.

Wyst. indyw. M.in.: Galeria Refektarz, KOK - Krotoszyn 2006.

Wyst. zb. i nagr. M.in.: III Konkurs Sztuk Plastycznych UAM Poznań „Ars Universitatis”, Galeria Wieża Ciśnień, wyr. honorowe - Kalisz 2003; IV Konkurs Sztuk Plastycznych UAM Poznań „Ars Universitatis”, Galeria Wieża Ciśnień, Nagroda Prezydenta Miasta Kalisza - Kalisz 2004; Nagroda Środowiskowa w kat. „Młody Artysta 2004”, Nagroda Prezydenta Miasta Ostrowa Wielkopolskiego - Ostrów Wlkp. 2004; V Konkurs Sztuk Plastycznych UAM Poznań „Ars Universitatis”, Galeria Wieża Ciśnień, Nagroda Dziekana - Kalisz 2005; „Miniprint International de Cadacques” - Hiszpania, Francja, Wielka Brytania, 2005; Międzynarodowe Biennale Małej Formy Graficznej i Exlibrisu, MMOW - Ostrów Wlkp. 2005.

Form. art. W 2001 r. zał. wraz z M.E. Hebisz grupy „Maria & Maria” - grupa zorganizowała ok. 40 happeningów i akcji artystycznych.

Źródła: rel. bezp.; E. Wolańczyk, *Komentarz Marii*, „Nasz Rynek” nr 16/2006.

Górecka Aurelia - ur. w 1963 r. w Pleszewie. Od 1963 r. mieszka w Ostrowie Wlkp. Pracownik kulturalny.

W. Absolwentka: Liceum Gastronomicznego w Ostrowie (1982).

Z. W l. 1982-1987 sekretarz-bibliotekarz w PSM w Ostrowie Wlkp.; od 2000 r. referent w MDK w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Górna Henryka (ob. H. von Pfaffenhofen) - ur. w 1933 r. we Franklinowie. Od 1977 r. mieszka w Niemczech pod nazwiskiem męża jako H. von Pfaffenhofen-Chłędowska. Działaczka harcerska, propagatorka muzyki poważnej.

W. Absolwentka: Państwowej Szkoły Ogólnokształcącej Stopnia Licealnego w Ostrowie Wlkp. (1952).

Z. M.in. w l. 1972-1977 kier. biura Oddziału PTTK w Ostrowie Wlkp.

Przeds. muz. „Ostrowskie Koncerty z Lilijką”. W 1960 r. inicjatorka i do 1976 r. współorganizatorka wraz z K. Pussakiem i D. Nagórskim (początkowo pod egidą żeńskiej 35. DH im. M. Rodziewiczówny przy TE w Ostrowie Wlkp.) pięćdziesięciu edycji ww. koncertów, które też sporadycznie wieńczyły w Pałacu Myśliwskim Księżąt Radziwiłłów w Antoninie organizowane przez ostrowski Oddział PTTK Rajdy Chopinowskie. W koncertach wystąpili m.in.: pianiści W. Obidowicz (1960), B. Hesse Bukowska (1961); W. Kędra (1964), P. Paleczny

(1972); skrzypkowie W. Wiłkomirska (1966), K. Jakowicz (1971), K.A. Kulka (1976); śpiewacy L. Ładysz i B. Ładysz (1968), K. Szostek-Radkowa (1972), D. Ambroziak (1976).

Org. społ. Do 1976 r. czł. ZHP: do harcerstwa wstąpiła *bardzo wcześnie, chyba w 1946 albo nawet w 1945 r. w szkole podstawowej* (H.G.); po 1956 r. instr. ZHP - równocześnie prowadziła DH im. O. Małkowskiej przy Technikum Gospodarczym i 35. DH im. M. Rodziewiczówny przy TE w Ostrowie Wlkp.

Źródła: USC UM w Ostrowie Wlkp.; F. Kowalski, *Recital Obidowicza*, „Gazeta Ostrowska” nr 13/1960 - staraniem 35. Drużyny Harcerskiej przy Technikum Ekonomicznym w Ostrowie odbył się w tamtejszej auli wspólny koncert profesora Włodzimierza Obidowicza, znanego pianisty z Wrocławia i laureata międzynarodowych konkursów; *Splacamy dług wdzięczności*, „Południowa Wielkopolska” nr 3/1983 - rozmowa K. Pierzchlewskiego z H. Górna; *Ostrowskie Koncerty z Lilijką 1960-1990*, Ostrów Wlkp. 1990, s. 14-15; *O harcerstwie, koncertach z lilijką i baronie w rogatywce*, „Gazeta Ostrowska” nr 10, 12 marca 1995 - rozmowa J.K. Pietrzaka z H. Górna; A. Wiśniewski, *Kronika PTTK...*, s. 60; rel. D. Nagórskiego.

Górska Maria - ur. w 1950 r. w Wysocku Małym. Od 1972 r. mieszka w Ostrowie Wlkp. Urzędniczka szkolna.

W. Absolwentka: TE w Ostrowie Wlkp. (1969).

Z. Od 1975 r. gł. księgowa w ZSE w Ostrowie Wlkp.

Publ. M.in. z M. Baum, *Wykazy pracowników szkoły*, w: *80 lat Zespołu Szkół Ekonomicznych w Ostrowie Wielkopolskim 1925-2005*, Ostrów Wlkp. 2005.

Źródło: rel. bezp.

Greinert Agnieszka - ur. w 1972 r. w Ostrowie Wlkp. Aktorka. Od 1995 r. mieszka w Łodzi. **W.** Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1991); Wydz. Aktorskiego PWSFTviT w Łodzi (1995). Ukończyła także w 1986 r. PSM I st. w klasie skrzypiec oraz w 1991 r. II st. w klasie śpiewu w Ostrowie Wlkp. W 1994 r. otrzymała stypendium Ministra Kultury i Sztuki.

Z. Aktorka: w l. 1994-1996 i 1998-1999 Teatru Nowego, w l. 1996-1997 Teatru Powszechnego w Łodzi; w l. 1997-1999 i 1999-2006 Teatru Muzycznego w Łodzi, i tamże w l. 2003-2010 Teatru Lalek Arlekin; także w l. 2000, 2001 Teatru Powszechnego im. J. Kochanowskiego w Radomiu oraz w 2004 r. Gliwickiego Teatru Muzycznego. Wykładowczyni: od 1997 r. piosenki na Wydz. Aktorskim w PWSFTviT w Łodzi; w l. 2005-2006 piosenki w Centrum K. Krawczyka.

Role teatr. M.in.: Teatr Nowy w Łodzi: *Brel*, piosenki J. Brela - udział w spektaklu, reż. J. Chmielnik, 1995; M. Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata* - Małgorzata, reż. A. M. Marczewski, 2003. Teatr Muzyczny w Łodzi: J. Bock, J. Stein, musical *Skrzypek na dachu* - Cajtl, reż. J. Szurmiej, 1999; *Broadway, róg Północnej* - udział w koncercie musicalowym, reż. A. Żymełka, 2008. Gliwicki Teatr Muzyczny: M. Hamlich, N. Simons, musical *Grają naszą piosenkę* - Sonia Walsk, reż. J. Chmielnik, 2004.

Inne przed. teatr. Sztuka J. Saundersa, *Następnym razem zaśpiewam dla ciebie* - asystent reż., 1995; spektakl dyplomowy pt. *Longplay* studentów Wydz. Aktorskiego w Teatrze Studyjnym PWSFTviT - scen., reż., 2009.

Role film. M.in.: *Veni, vidi...* - w obsadzie aktorskiej, reż. A. Osmundsen, etiuda szk., 1993; *Szabla od komendanta* - dziewczyna na zabawie, reż. J. J. Kolski, 1996; *Bidul* - lektorka, reż. J. Filipiak, f. dok., 1999; *Bajland* - dziewczyna szukająca domu, reż. H. Dederka, 2000; *Człowiek wózków* - pielęgniarka, reż. M. Malec, 2000; *Cisza* - miłośniczka muzyki techno, reż. M. Rosa, 2001; *Oczywiście, że miłość* - Maria, reż. P. Gralak, 2002; *W pudle* - w obsadzie aktorskiej, real. M. Jaskulski, etiuda szk., 2003.

Role telew. Spektakle TVP: *Konkurs stulecia* - Jane, reż. T. Worontkiewicz, 1996; *Epitafia polskie* - w obsadzie aktorskiej, reż. G. Królikiewicz, 1996; *Swoja* - mama Krysi, reż. M. Haremski, 1998.

Ser. fab. *Sprawa na dziś* - szefowa schroniska dla zwierząt, 2003-2005; *Dziwny jest ten Śląsk*, odc. *Święta wojna* - Irka, 2005; *Apetyt na miłość* - Karolina Halberg, 2006; *M jak miłość* - kandydatka na nianię, odc. 495, 2007.

Inne przeds. telew. Udział w programach: *Gwiazdy w Grandzie* - z udziałem M. Kondrata i J. Machulskiego; *Wiolinem i basem* L. Kydryńskiego; *Benefis Jana Machulskiego*; *Start w TVN, meta na scenie* - udział w finale programu i największa liczba głosów widzów.

Recitale. M.in. *Kobito, na co ci to?*, Teatr Muzyczny w Łodzi; *Jazzowo, kolorowo*, Teatr Nowy w Łodzi.

Nagr. M.in.: J. Sztudynger, *Igraszki z fraszki*, I Ogólnopolski Festiwal Teatrów Amatorskich Ministerstwa Komunikacji, nagr. ind. za interpretację piosenki - Łódź 1983; I Konkurs Recytatorski Piosenki Aktorskiej, wyr. od prof., A. Bardniego - Wrocław 1993; Festiwal Piosenki Francuskiej, I nagr. - Lubin 1996; Festiwal Piosenek A. Osieckiej, I nagr. - Warszawa 1999; Festiwal Estrady i Sztuki im. L. Solskiego, wyr. - Warszawa 2002.

Ostroviana. Zesp. teatr.: czł. istniejącej w l. 1983-1988 Amatorskiej Grupy Teatralnej „Szarańcza” - m.in. w 1987 r. Kasia w *Poskromieniu złośnicy* W. Szekspira.

Inne przeds.: w 1993 r. recytacja wraz z A. Sobczak wierszy W. Gawłowskiego podczas promocji w MMOW tomu jego poezji *Prowincja zimowego zmierzchu*; w 2004 r. recital z okazji 600-lecia Miasta Ostrowa Wielkopolskiego w sali PIK.

Nagr.: „Giełda Piosenki Turystycznej”, MDK, laureatka - Ostrów Wlkp. 1988.

Źródła: rel. bezp.; (tnp.) *Oklaski dla „Szarańczy”, „Wagon”* nr 8/1987; T. Burkietowicz, *Pierniki, piosenki i Mickiewicz*, „Wagon” nr 5/1988; (dk), *Wieczór autorski Wojciecha Gawłowskiego*, „Gazeta Ostrowska” nr 4, 31 stycznia 1993; <http://www.encyklopediateatru.pl/osoby/7651/agnieszka-greinert> (dostęp: 11.12.2018); [filmipolski.pl/fp/index.php/1126392,2](http://www.filmipolski.pl/fp/index.php/1126392,2) (dostęp: 11.10.2019); http://www.letnifestiwal.pl/agnieszka_greinert (dostęp: 24.10.2020).

Grudziński Michał - ur. w 1944 r. w Warszawie. Aktor.

W. Absolwent: PWST w Warszawie (1970).

Z. Aktor: w l. 1970-1973 w Teatrze Polskim w Poznaniu; od 1973 r. w Teatrze Nowym w Poznaniu; na pocz. l. 70. także współpr. z poznańskim kabaretem „TEY”.

Role teatr. i nagr. Udział w ponad 80. przedstawieniach. Teatr Polski, m.in.: E. Albee, *Wszystko w ogrodzie* - Roger, reż. S. Brejdygant, 1971; W. Bogusławski, J. Stefani, *Cud mniemany, czyli Krakowiaczy i Górale* - Stach, reż. A. Ziębiński, 1971; A. Czechow, *Platonow i inni* - Terlecki, reż. P. Kruszczyński, 2003. Poznański Teatr Muzyczny (gościnnie): Johan Strauss II, *Zemsta nietoperza* - Frosch, reż. D. Kustosik, 1997. Teatr Nowy (od 2002 r. im. T. Łomnickiego), m.in.: S.I. Witkiewicz, *Oni* - Baładyszek, reż. I. Cywińska, 1975 (nagr., Opolskie Konfrontacje Teatralne - Opole 1976); M. Bałucki, *Dom otwarty* - Wicherkowski, reż. J. Nyczak, 1984 (nagr., X OKT - Opole 1984); B. Schaeffer, *Zorza* - Badedaj, reż. I. Cywińska, 1986 (nagr., XXVI Festiwal Polskich Sztuk Współczesnych - Wrocław 1987); A. Maleszka, *Wielkoludy* - Wielkolud, reż. A. Maleszka, 1986 (nagr., XXVI FPSW - Wrocław 1987); Molier, *Świętoszek* - Tartuffe, reż. I. Cywińska, 1989 (nagr., XV OKT - Opole 1989); G. Tabori, *Mein Kampf* - Herzl, reż. K. Nazar, 1993 (nagr., Kaliskie Spotkania Teatralne - Kalisz 1995).

Role film. M.in.: *Trzecia część nocy* - Marian, reż. A. Żuławski, 1971; *Diabeł* - Ezechiel, reż. A. Żuławski, 1972; *Ostatnia misja* - doktor Gourvalaine, reż. W. Wójcik, 1999. Udział w serialach telew., m.in.: *Maszyna zmian*, *Ekstradycja 3*, *Na dobre i na złe*, *Rodzinka PL*.

Ostroviana. Spot. aut.: moderator wieczorów poetyckich poświęconych twórczości D.M. Dominik-Stawickiej, GBP - Przygodzice 2006; BP - Ostrów Wlkp. 2007.

Inne przeds.: uczestnik prowadzonych w 2007 r. przez D.M. Dominik-Stawicką zajęć pt. *Gramy Szekspira* dla młodzieży III LO w Ostrowie Wlkp., której G. udzielał aktorskich porad.

Źródła: rel. D.M. Dominik-Stawickiej; W. Filler, Lech Piotrowski, *Poczet aktorów polskich. Od Solskiego do Lindy*, Wyd. Philip Wilson, Warszawa 1998, s. 104-105; (tnp.), *Uczniowie i Szekspir*, „Gazeta Ostrowska” nr 29, 18 lipca 2007; <http://www.e-teatr.pl/pl/osoby/907,karierateatr.html#start> (dostęp: 12.11.2013); <http://www.filmpolski.pl/fp/index.php?osoba=114363> (dostęp: 12.11.2013).

Grzegorski Jerzy - ur. w 1929 r. w Poznaniu. Od 1958 r. mieszka w Ostrowie Wlkp. Działacz katolicki i związkowy.

W. Absolwent: Liceum Administracyjno-Handlowego w Ostrowie Wlkp. (1951); Wydz. Rachunkowości, spec.: analiza kosztów międzyzakładowych, WSE w Poznaniu (1963).

Form. duchowa. W 1949 r. nowicjusz Zgromadzenia Księża Salezjanów w Kopcu k. Częstochowy - z powodów zdrowotnych nie złożył ślubów zakonnych.

Z. M.in.: w l. 1951-1952 w pierw prac. biurowy w PGR Zespół Rybacki Przygodzice, następnie w Zespole Lasów Państwowych w Ostrowie Wlkp.; w l. 1952-1961 prac. księgowości w Ostrowskich Zakładach Piwowarsko-Słodowniczych; w l. 1961-1962 ekonomista w Dyrekcji Budowy Osiedli Robotniczych w Ostrowie Wlkp.; w l. 1962-1965 zca gł. księgowego Miejskiego Zakładu Budynków Mieszkalnych w Ostrowie Wlkp.; w l. 1965-1971 zca gł. księgowego ZNTK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1971-1976 gł. księgowy w Kolejowych Zakładach Nawierzchniowych w Skalmierzycach; w l. 1976-1980 gł. księgowy w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w Ostrowie Wlkp.; w l. 1981-1982 doradca ekonomiczny w ZNTK w Ostrowie Wlkp. (zwolniony z powodów politycznych); w l. 1982-1984 (do emerytury) doradca ekonomiczny w Kaliskich Zakładach Naprawczych w Skalmierzycach; w l. 1988-1991 gł. księgowy w Akademii Doskonalenia Informatycznego SA w Ostrowie Wlkp.; w l. 1991-1993 gł. księgowy, następnie zca dyr. Przedsiębiorstwa Zaplecza Transportu Samochodowego w Ostrowie Wlkp.; od 1992 biegły rewident, biegły Sądu Wojewódzkiego w Poznaniu.

Publ. Wraz z E. Jankowiak, *Konferencja Stowarzyszenia św. Wincentego à Paulo im. Sł. Bożego Księdza Kazimierza Rolewskiego przy Konkatedrze w Ostrowie Wielkopolskim*, w: *Księga Pamiątkowa 150-lecia działalności Konferencji Stowarzyszenia św. Wincentego à Paulo w Ostrowie Wielkopolskim*, Wyd. Instytutu Teologicznego Księża Misjonarzy, Kraków 2005.

Publ. w czasop. „Orędownik Ostrowski”, „Gazeta Ostrowska”. M.in.: *Nasz związek „Solidarność” w Ostrowie*, „OrO” nr 1/1989 - o organizowaniu w l. 1980-1989 niezależnego ruchu związkowego; *Działalność charytatywna na terenie Ostrowa*, „GO” nr 30, 31 lipca 1994 - o spotkaniu z inicjatywy G. w parafii pw. NMP Królowej Polski w Ostrowie Wlkp. zesp. koordynującego działalność charytatywną; *Tymczasowa Rada Akcji Katolickiej*, „GO” nr 5, 4 lutego 1996 - o powołaniu przez Radę Duszpastersko-Synodalną Diecezji Kaliskiej Tymczasowej Rady Diecezjalnego Zespołu Inicjatywnego Akcji Katolickiej.

Zesp. red. „Orędownik Ostrowski” - czł. kolegium red. od nru 2/1989 do nru 3/1990.

Przeds. telew. i rad. Animator w ostrowskiej Telewizji Proart programu „To, co ważne” (*przygotowującego człowieka do życia w społeczeństwie*) i pod tym tyt. w kaliskim Radiu „Rodzina” audycji poświęconej istotnym zagadnieniom społecznym w regionie kalisko-ostrowskim.

Inna przeds. W l. 80. współorganizator Dni Kultury Chrześcijańskiej w Ostrowie Wlkp.; w l. 1984-1988 współorganizator pielgrzymek do grobu zamordowanego przez SB ks. Jerzego

Popiełuszki w Warszawie; w 1992 r. inicjator i co roku organizator początkowo w Michałkowie, a następnie w Ostrowie Wlkp. gromadzącego rzesze ostrowian Festynu Rodzinnego.

Dział. zw. Czł. NSZZ „Solidarność”, m.in.: w l. 1980-1981 doradca finansowy MKP w Ostrowie Wlkp. oraz przew. MKZ w Kaliszu; od 1988 uczestnik w Kaliszu spotkań działaczy „Solidarności” inicjujących reaktywowanie struktur związkowych w południowej Wielkopolsce; od lutego 1989 przew. TMKK w Ostrowie Wlkp.; od czerwca 1989 - w cz. pierwszych w PRL wyborów parlamentarnych, w których wzięli udział kandydaci opozycji (pod egidą KO przy L. Wałęsie) - kolporter „Gazety Wyborczej”, ogólnokrajowego pisma NSZZ „Solidarność” i KO; od sierpnia 1989 do stycznia 1990 czł. Prezydium TZR Wielkopolska Płd., w l. 1990-1992 czł. ZR.

Org. społ. Od 1956 czł. Konferencji św. Wincentego à Paulo w Ostrowie Wlkp., od 2007 przew. Zarządu Gł. w Warszawie; w l. 1978-1980 przew. Rady Osiedla nr 11 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1982-1985 czł. Komitetu Odbudowy Pomnika Kardynała Halki Ledóchowskiego w Ostrowie Wlkp.; w 1989 r. współzał. istniejącego do 1992 r. KO w Ostrowie Wlkp.; w 1995 r. przew. Woj. Komitetu Wyborczego Lecha Wałęsy w wyborach prezydenckich; od 1997 czł. Rady Diecezjalnej Akcji Katolickiej w Kaliszu. Także: współorganizator Ruchu Kultury Chrześcijańskiej „Odrodzenie” (w jego ramach również organizator sekcji polityczno-społecznej) przy kościele pw. św. Antoniego Padewskiego w Ostrowie Wlkp.; czł. Franciszkańskiego Zakonu Świeckich oraz Tow. Brata Alberta.

Org. polit. W l. 1967-1989 czł., w l. 80. wiceprzew. Woj. Komitetu SD w Kaliszu; czł. działającej w l. 1990-1999 PChD.

Odznac. M.in. Krzyż Pro Ecclesia et Pontifice, 2002 - odznaczenie papieskie za wybitne zasługi dla Kościoła.

Źródła: rel. bezp.; G. Schlender, *Solidarność Wielkopolski Południowej...*, s. 21, 322, 393; [G. Schlender] http://www.encyklopedia-solidarnosci.pl/wiki/index.php?title=Jerzy_Grzegorski (dostęp: 11.05.2014); J.K. Pietrzak, *Wykorzystać szansę...*, s. 21, 72, 76, 93.

Grzelak Jan - ur. w 1931 r. w Czekanowie, zm. w 2002 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, autor opowiadań fantastyczno-naukowych. Od 1973 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Gimnazjum Mechanicznego Kolejowego w Ostrowie Wlkp. (1949); Technikum Mechanicznego Kolejowego w Ostrowie Wlkp. (1952).

Z. M.in. kier. warsztatów szkolnych w TK w Ostrowie Wlkp., tamże w l. 1981-1986 koordynator i opiekun trzydziestoosobowej grupy młodych Libijczyków uczących się zawodu technika mechanika na mocy umowy pomiędzy rządami PRL i Arabskiej Republiką Libii. Także: naucz. w III LO w Ostrowie Wlkp.

Publ. „Gazeta Ostrowska”. Opowiadania, m.in.: *Przesłanie Bogów*, „GO” nr 29, 25 lipca 1999; *Niezwykły Jackie*, „GO” nr 33, 22 sierpnia 1999 - tytuł pierwszego z ośmiu odc. opowieści o człowieku, który *miał nietypową przypadłość. Popadał mianowicie często w samotności w tak głęboką zadumę, że zatracił świadomość swej obecności na rodzinnej planecie.* Wszystkie, także nieopublikowane opowiadania G. w maszynopisie przechowuje żona.

Źródła: rel. żony H. Grzelak; brosz. *Technikum Kolejowe 1945-2005.*

Grzelak Zdzisław - ur. w 1937 r. w Fabianowie. Chórzysta. Od 1959 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1954); chemii na Wydz. Matematyczno-Fizyczno-Chemicznym UAM w Poznaniu (1959); Studiów Podyplomowych, kierunku: *Ekonomika Przedsiębiorstw* na Wydz. Organizacja i Zarządzanie Przedsiębiorstwami AE we Wrocławiu

(1984). Ukończył także w 1975 r. kurs wokalny zorganizowany w ramach PSM I st. w Ostrowie Wlkp.

Z. W l. 1960-1961 kier. laboratorium analitycznego w Wytwórni Płyt Paździerzowych w Witaszycach; w l. 1961-1965 st. technolog, następnie kier., a w l. 1965-1975 zca dyr. i w l. 1975-1991 dyr. Przedsiębiorstwa Przemysłu Owocowo-Warzywnego „Ostrowin” w Ostrowie Wlkp.; w l. 1991-1996, do emerytury, prez. Przedsiębiorstwa Produkcji i Usług „Kademex” sp. z o.o. w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. M.in. czł.: w cz. studiów Chóru Akademickiego UAM w Poznaniu; w l. 1959-1967 zesp. wokального „Akord” w Ostrowie Wlkp.; w l. 1960-2002 Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp.; zarazem w l. 1965-1980 w ramach „Echa” wraz z T. Naglem i A. Urbaniakiem tercetu wokального.

Pasje. Myślistwo.

Publ. *Sygnaly myśliwskie - rys historyczny*, Kwartalnik Wojewódzkiego Sejmiku Łowieckiego w Poznaniu nr 3 (23) 2007-2008.

Org. społ. W l. 1965-1969 wiceprez. ds. artystycznych, w l. 1985-1988 przew. Komisji Rewizyjnej w Chórze Męskim „Echo” w Ostrowie Wlkp.; od 2005 r. czł. Klubu Seniorów Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp. Także: czł. Poskiego Związku Łowieckiego.

Nagr. Festiwal Piosenki Radzieckiej, wyr. występem w koncercie laureatów - Zielona Góra 1967; IV Ogólnopolski Konkurs Arii i Pieśni im. J. Kiepury, IV m. za występ solo - Krynica 1970.

Źródła: rel. bezp.; rel. T. Nagła; rel. A. Urbaniaka; *Chór męski „Echo” ZZK...*, s. 39.

Grzesiak Mirosława - ur. w 1953 r. w Bydgoszczy. Nauczycielka. W l. 1961-1971 mieszkała w Ostrowie Wlkp., w l. 1971-1977 w Poznaniu, od 1977 r. ponownie mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: X LO im. Przemysła II w Poznaniu (1972 - w l. 1968-1971 uczennica II LO w Ostrowie Wlkp.); filologii polskiej na Wydz. Filologicznym UAM w Poznaniu (1977).

Z. Naucz. jęz. polskiego, m.in.: w l. 1977-1992 w ZSZ ZNTK w Ostrowie Wlkp., od 1992 r. w II LO w Ostrowie Wlkp.

Pr. red. Gazeta szk. „Re(y)moncik”, II LO w Ostrowie Wlkp. - w 1993 r. inicjator, współzał. i kons. wraz z S. Szymanowskim i J. Wójcickim.

Źródła: rel. bezp.; rel. J. Wójcickiego.

Grzeszczyk Czesław - ur. w 1944 r. w Przygodzicach. Działacz społeczny.

W. Absolwent: Wydz. Eksploatacji i Naprawy Taboru Kolejowego TK w Ostrowie Wlkp. (1963); elektroenergetyki na Wydz. Elektrycznym PP (1981).

Z. W l. 1963-1992 m.in. st. projektant w ZAP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1994-2005 spec. ds. aparatury pomiarowej w Zakładzie Projektowo-Usługowym „Eko-Zap” sp. z o.o. w Ostrowie Wlkp. Od 2005 r. rencista.

Publ. *100-lecie Ochotniczej Straży Pożarnej w Przygodzicach*, Przygodzice 2007.

Publ. w czasop. „Przygodzickie Wieści Gminne”; „Głos Naszej Gminy”. M.in.: *Nowy węzeł komunikacyjny*, „PWG” nr 1/2007 - o projekcie nowego węzła komunikacyjnego łączącego obwodnicę Ostrowa Wlkp. z drogą krajową nr 11 na terenie Gminy Przygodzice; *Mała Glinianka a wielka sprawa*, „GNG” nr 1/2008 - o planie pracy na 2008 r. Stow. na Rzecz Rozwoju Przygodzic.

Pr. red. „Przygodzickie Wieści Gminne” - wieloletni czł. red.; *Jubileusz 50-lecia LZS/LKS/MLKS „Barycz” Przygodzice*, LKS Barycz, Przygodzice 1998 - współred. Z E.

Radziszewskim; *Jubileusz 60-lecia LZS/LKS/MLKS „Barycz” Przygodzice*, LKS Barycz, Przygodzice 2008 - współred. z E. Radziszewskim.

Inne przeds. W 2003 r. fundator m.in. z E. Radziszewskim obelisku upamiętniającego 600-lecie Przygodzic.

Org. społ. W l. 1972-1985 i 1996-2003 prez. LKS Barycz Przygodzice; w 1981 r. (do wprowadzenia 13 grudnia stanu wojennego) przew. Zarządu Rady Gminnej Zrzeszenie LZS w Przygodzicach; w 2000 r. współzał. i od 2007 r. prez. Stow. na Rzecz Rozwoju Przygodzic; od 2002 r. czł. Zarządu Powiatowego Zrzeszenia LZS w Ostrowie Wlkp.; od 2007 r. czł. Zarządu OSP w Przygodzicach; od 2010 r. zca sołtysa Przygodzic.

Źródła: rel. bezp.; E. Radziszewski, *Historia Towarzystwa Miłośników Przygodzic*, w: *Jubileusz 15-lecia Towarzystwa Miłośników Przygodzic 1993-2008*, Przygodzice 2008, s. 17.

Grzeńczyk Władysław - ur. w 1928 r. w Jarocinie, zm. w 1995 r. w Ostrowie Wlkp. Przedsiębiorca. Od 1928 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Mistrz krawiecki - dyplom mistrzowski zdobył w 1947 r. Ukończył prowadzoną przez L. Kaczmarka Miejską Niższą Szkołę Muzyczną w Ostrowie Wlkp., w której w 1947 r. podjął naukę gry na akordeonie u E. Kałużnego, i w której pod kierunkiem S. Kałużnego biegle opanował grę na fortepianie i kontrabasie.

Z. W l. 1947-1995 właściciel zakładu krawieckiego oraz od 1962 r. sklepu przy ul. Wrocławskiej 42, a od 1991 r. w Rynku 24 w Ostrowie Wlkp. - wyszkolił ponad 50. uczniów i czeladników.

Zesp. muz. Kontrabasista w cz. nauki w szkole muzycznej w Muzycznym Zespole Instrumentalnym kierowanym przez S. Kałużnego.

Dział. społ. M.in.: aktywny działacz Konferencji Stow. św. Wincentego à Paulo w Ostrowie Wlkp.; w 1995 r. sponsor wyd. pierwszego z. *Księgi Pamięci „Non omnis moriar”*.

Tyt. „Ostrowianin Roku 1992” (pierwsza ed. corocznego plebiscytu).

Źródła: rel. córki E. Grzeńczyk-Kapuścińskiej; rel. siostrzenicy D. Kazowskiej; M. Nowinka, *Krótkie wspomnienie o Krzysztofie Trzczańskim-Komedzie, „Carioce”, kolegach „muzykach” z lat 1945-1951 - i nie tylko*, w: *Ostrowskie przystanki Krzysztofa Komedy*, Ostrów Wlkp. 2010, s. 12-14.

Grześkowiak Henryk - ur. w 1923 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2002 r. w Ostrowie Wlkp. Księgowy, działacz PTTK.

W. W l. 1937-1939 uczeń Gimnazjum i Liceum B. Czajkowskiego w Poznaniu, w l. 1945-1946 uczeń I Państwowego Gimnazjum i Liceum Męskiego (dwie klasy) w Ostrowie Wlkp. - w 1974 r. zdał egzamin dojrzałości dla eksternów w III LO w Ostrowie Wlkp. W 1961 r. ukończył roczny kurs księgowości.

Z. M.in.: w l. 1946-1949 rachmistrz księgowy w Ubezpieczalni Społecznej w Wałbrzychu; w l. 1949-1951 zca intendenta w Szpitalu Ubezpieczalni Społecznej w Wałbrzychu; w l. 1952-1966 gł. księgowy w Wydz. Zdrowia i Opieki Społecznej RN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1966-1971 gł. księgowy w Zarządzie Dróg Lokalnych RN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1971-1973 kier. administracyjno-gospodarczy w Szpitalu Przeciwgruźliczym w Ostrowie Wlkp.; w l. 1973-1977 kier. sekcji zaopatrzenia w ZOZ w Ostrowie Wlkp.; w l. 1977-1978 st. rewident w Woj. Przedsiębiorstwie Gospodarki Turystycznej w Kaliszu z siedzibą w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Stary Cmentarz w Ostrowie Wielkopolskim*, GMOW, Ostrów Wlkp. 1996 (proj. okł. A. Wiśniewski) - brosz., m.in. wykaz grobów zasłużonych Wielkopolan pochowanych na jednym z najstarszych (zał. *prawdopodobnie przed rokiem 1784*, W.S.) zachowanych polskich cmentarzy rzymskokatolickich.

Org. społ. Od 1946 r. czł. Zw. Zaw. Prac. Służby Zdrowia; od 1949 r. czł. Polskiego Związku Wędkarskiego, m.in. skarbnik Zarządu Wojewódzkiego; od 1967 r. czł. Ligi Ochrony Przyrody; od 1967 r. czł. PTTK - przodownik turystyki górskiej, od 1973 r. skarbnik Zarządu Oddziału PTTK w Ostrowie Wlkp.; od 1974 r. czł. Stow. Księgowych w Polsce; w 1975 r. czł. Komitetu Obchodów 125-lecia szpitalnictwa w Ostrowie Wlkp.

Źródła: Arch. ZZOZ w Ostrowie Wlkp.; *125-lecie szpitalnictwa w Ostrowie Wlkp. 1850-1975. Program obchodów*, Ostrow Wlkp. 1975; W. Suszycki, *Ostrow Wielkopolski i obrzeża*, wyd. GMOW, Ostrow Wlkp. 2003, s. 20; A. Wiśniewski *Kronika PTTK...*, s. 60-61, 154-155.

Gubański Zenon - ur. w 1929 r. w Dłoni w pow. rawickim, zm. w 2008 r. w Ostrowie Wlkp. Fizyk, nauczyciel, anglista.

W. Absolwent: LdP w Ostrowie Wlkp.; (zaocznie) studiów I st. w zakresie fizyki na Wydz. Matematyki, Fizyki i Chemii UŁ (1957); studiów magisterskich na UAM w Poznaniu (1968 - pr. magisterska obroniona w Katedrze Fizyki Molekularnej). Także: w 1951 r. ukończył kurs nauczycielski w LP w Poznaniu; w 1964 r. samodzielnie zdobył kwalifikacje naucz. jęz. angielskiego poświadczone dyplomem „Cambridge Certificate of Proficiency in English”; w 1987 r. otrzymał III st. specjalizacji zawodowej z fizyki.

St. nauk. Dr nauk fizycznych (1978) - st. uzyskany na UŁ.

Z. W cz. II w. św. prac. *u niemieckich gospodarzy* (W.S.). Po wojnie naucz. w Ostrowie Wlkp.: w l. 1950-1951 (niewykwalifikowany) w SP nr 1; w l. 1951-1952 w SP im. E. Estkowskiego; w l. 1954-1955 (po dwuletniej sł. wojskowej) w SP nr 6; w l. 1955-1988 (do emerytury) w III LO, i tamże do 1995 r. w niepełnym wymiarze godzin; także w 1956 r. w I LO. Zarazem: od 1958 r. ponad 10 l. wykładowca w Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Nowym Sączu; w l. 1959-1966 wykładowca w Zaocznym SN w Ostrowie Wlkp.; czł. zesp. przedmiotowego dla uzyskiwania st. specjalizacji zawodowej w Instytucie Kształcenia Nauczycieli ODN w Kaliszu; współprac. Komitetu Ekspertów Ministerstwa Oświaty.

Publ. w czasop. M.in.: „The Physice Teacher” (od 1969 r.), „Phisics and Technology Quest”, „Fizyka w szkole” (ponad 50 artykułów).

Pr. red. „Phisics and Technology Quest” - red. *jednego z działów* (W.S.).

Spot. nauk. Międzynarodowa konferencja fizyków GIREP (wielokrotnie wykładowca z ramienia Ministerstwa Oświaty, podczas wykładów prezentował zbudowane przez siebie przyrządy naukowe) - Gandawa, Belgia, od 1961. Także spot. nauk. w Holandii, Wielkiej Brytanii, Singapurze, RFN i na Węgrzech.

Przeds. telew. W 1971 r. w TVP wykłady w programie „Fizyka dla nauczycieli”.

Inne przeds. Oprac. nowatorskich testów do nauczania jęz. angielskiego (*Ostrowianie zawdzięczają mu dobrą znajomość tego języka*, W.S.).

Org. społ. M.in.: opiekun sekcji fizyki działającego w l. 1974-1990/1991 MTPN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1979-1984 przew., w l. 1984-1987 czł. Krajowej Rady Postępu Technicznego.

Tyt. hon. Honorowy Obywatel Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, 2004; „Ostrowianin Roku 2004”.

Nagr. M.in.: Nagroda Polskiego Tow. Fizycznego za szczególne osiągnięcia w rozwijaniu wśród uczniów zainteresowań fizyką - Warszawa 1988.

Odznac. M.in. Medal Rady Postępu Technicznego, Poznań 1968, 1970 - za opracowanie nowatorskich pomocy naukowych.

Źródła: J.K. Pietrzak, J. Poradzewska-Pietrzak, *Wykaz nauczycieli z lat 1845-1969*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 185; (tak), *Młodzieżowe Towarzystwo Przyjaciół Nauk działa w Ostrowie*, „Południowa Wielkopolska” nr 4/1974; W. Suszycki, *Gubański Zenon*, „Księga Pamięci”, z. 16 (faktycznie - 15), 2009.

Guziński Ireneusz - ur. w 1945 r. w Ostrowie Wlkp. Radca prawny. Syn J. Guzińskiego. Mieszka w Kaliszu.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1963); Wydz. Prawa UWr (1968).

Z. M.in.: w l. 1972-1973 radca kolegium karno-administracyjnego PMRN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1973-1974 kier. Wydz. Organizacyjno-Prawnego PMRN w Kaliszu; w l. 1974-1975 dyr. Biura Rady Narodowej Miasta i Powiatu w Kaliszu; w l. 1982-1989 dyr. Wydz. Przemysłu i Usług Urzędu Woj. w Kaliszu; w l. 1989-1991 szef Kadr Urzędu Woj. w Kaliszu; w l. 1993-2002 prez. Zarządu Zakładu Ceramiki Budowlanej Lenartowice S.C.; następnie właściciel firmy Ireneusz Miron Guziński Prawnicza Spółka Komandytowa Sampraus Consulting we Wrocławiu.

Zesp. red. „Księga Pamięci” I LO w Ostrowie Wlkp. - czł. zesp. red. z. 4, 1999.

Źródło: rel. bezp.

Hajdziony Beata (primo voto Maciejewska) - ur. w 1970 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka, animatorka kultury. Od 2007 r. mieszka w Wysocku Wielkim.

W. Absolwentka: SN w Ostrowie Wlkp. (matura 1989); SN w Ostrowie Wlkp. (1991 - uzyskanie zawodu naucz. przedszkola); Wydz. Nauk Edukacyjnych, kierunek: pedagogika w zakr. wych. przedszk. i naucz. pocz., UAM w Poznaniu (2002 - studia magisterskie); Studiów Podyplomowych w zakr. dziennikarstwo w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa na Wydz. Nauk Społecznych UAM (2002); Studiów Podyplomowych w zakr. informatyka i technologia informacyjna w WSNHiD w Poznaniu (2007); Studiów Podyplomowych w zakr. organizacja i zarządzanie oświatą w Wyższej Szkole Humanistycznej im. Króla Stanisława Leszczyńskiego w Lesznie (2011). Ukończone kursy, m.in.: w 2004 r. dla prac. informacji młodzieżowej w Centrum Młodzieży im. H. Jordana w Krakowie; w 2004 r. dla kier. placówek wypoczynku dla dzieci i młodzieży w ODN w Kaliszu; w 2008 r. dla kier. wycieczek szkolnych w ODN w Kaliszu; w 2009 r. jęz. angielskiego na poziomie A1 w Leader School w Kaliszu. W 2006 r. uzyskała stopień naucz. mianowanego.

Z. W l. 1993-1994 sprzedawca w ostrowskiej filii Agencji PRO-ART w Poznaniu; w 1995 r. zał. wraz z R. Balickim spółki Kurier Ostrowski s.c. i w jej ramach w l. 1995-1996 współwłaścicielka i współwydawczyni Tygodniowego Pisma Prywatnego „Kurier Ostrowski”; w l. 1999-2000 doradca klienta na teren Kalisza w Powszechnym Tow. Emerytalnym „Norwich Union” z siedzibą w Warszawie; od 1999 r. naucz. w MDK (zajęcia z dziennikarstwa, informatyki, ekologii, także organizacja i prow. imprez) w Ostrowie Wlkp.; w l. 2000-2001 prac. administracji w firmie budowlanej PBO w Ostrowie Wlkp.; w l. 2001-2010 kier. administracji w lokalu gastronomicznym „Sycylia” w Ostrowie Wlkp.; od 2011 r. dyr. GOK w Ostrowie Wlkp. z siedzibą w Wysocku Wielkim.

Publ. w czasop. M.in.: „Kurier Ostrowski”, „Gazeta Ostrowska”, „Panorama Wielkopolska”. M.in.: *Na sukces trzeba zapracować*, „KO” nr 1, 25 maja 1995 - rozmowa ze znanym aktorem J. Kobuszewskim; *Dzień Ziemi*, „GO” nr 19, 10 maja 2000 (dod. „Gazeta Harcerska”) - o obchodach Dnia Ziemi zorganizowanych w Ostrowie Wlkp. przez 12. Drużynę Harcerską i Grupę Ekologiczną z MDK.

Pr. red. „Gazeta Ostrowska” - skł. i łam. „Gazety Harcerskiej” (*przez pewien czas*); „Panorama Wielkopolska” - łam. (*kilka numerów*).

Inne przeds. M.in.: w 2002 r. udział w organizowaniu charytatywnej akcji Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. M.in.: od 1978 r. czł., od 1997 r. instr. ZHP; od 2011 r. sekr. Rady Sołeckiej Wysocka Wielkiego.

Źródła: rel. bezp.; *Ostrowska Wielka Orkiestra* - dod. do „Gazety Harcerskiej” nr 1/2/2007.

Hausmann Mieczysław - ur. w 1926 r. w Zacharzewie, zm. w 1981 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum i Liceum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1948); Wydz. Zaocznego dla Pracujących SN nr 2 w Poznaniu (1961); wych. techn. na Wydz. Matematyki, Fizyki i Chemii w WSP im. Powstańców Śląskich w Opolu (1977). Ukończył także: w 1948 r. kurs dokształcający dla naucz. niewykwalifikowanych w Wągrowcu; w 1950 r. Państwowy Kurs Nauczycielski w Państwowym Liceum Pedagogicznym w Krotoszynie (nabył uprawnienia naucz. szkół ogólnokształcących st. podstawowego); w 1951 r. Wyższy Kurs Nauczycielski ZNP w Ostrowie Wlkp. W 1972 r. uzyskał st. naucz. mianowanego.

Z. M.in.: w l. 1948-1953 naucz., od 1950 r. pozaetatowy, w Publicznej Szkole Powszechnej w Biskupicach Ołobocznych; w l. 1951-1953 kier. Publicznej Szkoły Powszechnej w Gostyczynie; w l. 1953-1958 naucz., w l. 1958-1960 kier. SP w Parczewie; zarazem od 1955 r. instr. Powiatowego Ośrodka Doskonalenia Kadr Oświatowych w Ostrowie Wlkp. i w l. 1958-1964 kier. Powiatowego Ogniska Metodycznego zajęć pozalekcyjnych; także w l. 1960-1972 kier., a w l. 1972-1973 dyr. DKDiM, zaś po przemianowaniu tej placówki na Ognisko Pracy Pozaszkolnej w l. 1973-1976 jej kier. i w l. 1976-1981 dyr. Także: w 1967 r. pozaetatowy naucz. zajęć praktyczno-technicznych w SP nr 7, a w l. 1979-1981 chemii w SP nr 10 Ostrowie Wlkp.

Przeds. muz. W l. 1949-1950 kier. i dyrektor reaktywowanego Koła Śpiewaczego „Lutnia” w Biskupicach Ołobocznych.

Źródła: Arch. UM w Ostrowie Wlkp.; *Informator. 30 lat ...*; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 21; rel. Mariana Rudy - w l. 1975-1980 inspektora Wydz. Oświaty i Wychowania UM w Ostrowie Wlkp.

Hebisz Maria Eleonora - ur. w 1980 r. we Wrocławiu. Plastyczka, nauczycielka, antropolog kulturowy. Włada biegle jęz. angielskim, niemieckim, hiszpańskim. Mieszka w Łodzi, w l. 1987-1995 mieszkała w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych im. P. Potworowskiego w Poznaniu (2000); WPA, kierunek: edukacja artystyczna w zakr. sztuk plastycznych, UAM w Kaliszu (2003 - studia licencjackie); WPA, kierunek: edukacja artystyczna w zakr. sztuk plastycznych, UAM w Kaliszu (2005 - studia magisterskie). Ukończyła także w 1994 r. PSM I st. w Ostrowie Wlkp. w kl. fortepianu. W 2007 r. podjęła studia doktoranckie na Wydz. Filozoficzno-Historycznym UŁ.

Probl. bad. Edukacja wielokulturowa - m.in. w l. 2006-2007 badania nad edukacją szkolną we wsiach zlokalizowanych wokół miasta Huancayo w departamencie Junin w Peru na zaproszenie Universidad Nacional del Centro del Peru.

Z. W l. 2001-2004 praktykantka w SP nr 9 w Kaliszu i SP nr 1 w Ostrowie Wlkp. (prow. i hospitowanie zajęć z przedmiotu plastyka) oraz w III LO im. M. Kopernika w Kaliszu (prow. i hospitowanie zajęć z przedmiotu wiedza o kulturze); od 2007 r. wykładowca na Wydz. Studiów Międzynarodowych i Politologicznych UŁ.

Publ. M.in.: *Sztuka w Ameryce Łacińskiej*, w: *Dzieje kultury latynoamerykańskiej*, red. M. F. Gawrycki, PWN, Warszawa 2009; *Realia edukacji dwujęzycznej w Peru na przykładzie regionów Huancayo i Huancavelica*, w: *Antropologia polityki i polityka w antropologii*, red. M. Drozd-Piasecka i A. Posern-Zieliński, Wyd. KNE PAN, Warszawa 2010; *Polityka i działania edukacyjne Świetlistego Szlaku w regionie środkowej sierry w Peru*, w: *Ruchy społeczne i etniczne w Ameryce Łacińskiej*, red. M. Kania i K. Derwich, Wyd. UJ, Kraków 2011.

Publ. w czasop. M.in.: „Kalisia”, „Estudios Latinoamericanos”. M.in.: *Projekt Yaya Mama w Kaliszu*, „Kalisia” nr 1-2/2004; *La realidad de la educación bilingüe en Perú. El caso de las regiones Huancayo y Huancavelica*, „EL”, vol. 29, Polskie Tow. Studiów Latynoamerykańskich, Wyd. UW, Warszawa 2009.

Spot. nauk. Ref., m.in.: „Wpływ edukacji państwowej na społeczności z regionów Huancayo i Huancavelica w Peru. Plastyczne wypowiedzi uczniów ze szkół wiejskich w Cochas Chico, Chongos Bajo, Ahuac, Sapallanga i Sachapite”, Ogólnopolska Konferencja pt. „Polskie badania amerykańskie: doświadczenia z okresu 2003-2005”, Polskie Tow. Studiów Latynoamerykanistycznych oraz Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UAM - Poznań, 2006; „Comunidades de las regiones Huancayo y Huancavelica en presencia de los contemporaneos procesos de educacion que suceden en Peru”, sesja Wydz. Antropologii, Universidad Nacional del Centro del Peru - Huancayo, Peru, 2006; „Comunidades de las regiones Huancayo y Huancavelica en presencia de los contemporaneos procesos de educacion que suceden en Peru”, 53. Międzynarodowy Kongres Amerykanistów „Los pueblos americanos: cambios y continuidades. La construccion de lo propio en un mundo globalizado” - Ciudad de Mexico, Meksyk, 2009; „Movimientos para la educación multicultural. El caso de las comunidades de Huancavelica y Ayacucho en el Perú y las regiones de la Península de Copacabana en Bolivia”, międzynarodowa konferencja „Trans/Inter/Intra. Ways of Exploring the Americas”, Universität Bielefeld - Bielefeld, Niemcy, 2010; „Teoria i praktyka edukacji wielokulturowej z perspektywy badacza zewnętrznego na przykładzie wybranych regionów Peru i Boliwii”, III Sympozjum Doktorantów „Polityka-Kultura-Społeczeństwo”, Wydz. Studiów Międzynarodowych i Politologicznych UŁ - Łódź 2011.

Podr. nauk.-bad. Meksyk 2009; Chile 2010, 2011; Peru 2002, 2003, 2004, 2006-2007, 2009.

Wyst. M.in.: „Matka i Córka”, Galeria „Refektarz” - wspólnie z M. Podskarbi-Hebisz, Krotoszyn 1998; „Begegnungen auf der Documenta 11” - pokonkursowa wyst. fotografii, Kasseler Sparkasse, Kassel, Niemcy, 2002; „Wielkopolska zu Gast in Papenburg - 60 Jahre Niedersachsen in Europa” - ekspozycja promująca Wielkopolskę w Papenburgu, Niemcy, 2006.

Form. art. W 2001 r. zał. wraz z M. Gowarzewską grupy „Maria & Maria” - grupa zorganizowała ok. 40 happeningów i akcji artystycznych.

Inne przeds. M.in. oprac. logo Zakładu Komunikacji Międzykulturowej UAM w Poznaniu, 2004.

Org. społ. Od 2007 r. czł. ZPAP; od 2006 r. czł. Ekologicznego Stow. Środowisk Twórczych „EKO-ART”.

Nagr. Konkurs „Nauka dla Pomocy Rozwojowej 2010” Fundacji „Partners Polska”, laureatka - Warszawa 2010.

Ostroviana. Prelekcje: „La cultura del Peru antes y hoy” (Kultura Peru dawniej i dziś) - dla klas hispanojęzycznych IV LO im. F. Chopina, 2007.

Pr. plast.: logo OTN, 2006.

Wyst. zb.: „Jacy Jesteśmy” - udział w prezentacji twórczości artystów ostrowskiego środowiska plastycznego - Nordhausen i Delitzsch, Niemcy, 2005.

Org. społ.: od 2008 r. czł. OTN; także czł. Wielkopolskiego Związku Artystów Rzeźbiarzy i Polskiego Towarzystwa Studiów Latynoamerykanistycznych.

Źródła: rel. bezp.; E. Wolańczyk, *Komentarz Marii*, „Nasz Rynek” nr 16/2006; <http://www.wsmip.uni.lodz.pl/wydzial/artykuly/pracownicy-296.html> (dostęp: 1.04.2020).

Herchold Tomasz - ur. w 1951 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz gospodarczy i społeczny.

W. Absolwent, m.in.: III LO w Ostrowie Wlkp (1969); Wydz. Mechaniczno-Technologicznego PP (1974 - magister inżynier mechanik); Wydz. Ekonomii, Studium Menadżerskie w zakr. zarządzania, AE w Poznaniu (1994).

Z. Po sł. wojsk. w 1975 r. (uk. w st. ppor. rezerwy): w l. 1976-1991 kier. Sekcji Postępu Technicznego MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp. (w l. 1986-1988 czł. Rady Pracowniczej MERA-ZAP); w l. 1991-1992 insp. w Wydz. Inicjatyw Gospodarczych UM w Ostrowie Wlkp.; w l. 1992-1999 prez. Zarządu ZPUH ROLMASZ SA w Ostrowie Wlkp.; od 1999 r. wiceprez. H ASBIS sp. z o.o. w Ostrowie Wlkp. Także: w l. 1995-1997 czł. Rady Nadzorczej ZNTK SA w Ostrowie Wlkp.

Dział. sport. W l. 1995-1997 prez. KKS Ostrowia.

Przeds. sport.rekr. Czł. Klubu Jeździeckiego Hufnal.

Org. społ. W l. 1979-1988 czł. Zarządu Sekcji Jeździeckiej „Hufnal” (w l. 1979-1982 pierwszy kier. tej sekcji działającej wówczas w ramach Zakładowego Ogniska TKKF „Automatyk” w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.), w l. 2000-2004 czł. Zarządu Stow. Klub Jeździecki „Hufnal”; w l. 1981-1991 czł. Zarządu TKKF „Automatyk” w Ostrowie Wlkp.; w l. 1988-1991 czł. Zarządu Klubu Techniki i Racjonalizacji przy MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1989-1991 wiceprzew. Koła SIMP w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; brosz. *5 lat Sekcji Jeździeckiej Hufnal*, Ostrow Wlkp. 1984.

Hoffmann Maria - ur. w 1939 r. w Toruniu. Działaczka kulturalna.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (1958); psychologii na UAM w Poznaniu (1964).

Z. Od września do listopada 1980 r. kier. SOKO w Ostrowie Wlkp.; w l. 1981-1982 kier. Klubu Kultury Zdrowotnej przy ZOZ (ul. Wrocławska 28) w Ostrowie Wlkp.

Źródła: Arch. ZZOZ w Ostrowie Wlkp.; rel. i arch. C. Piskorskiego (m.in. protokoły z posiedzenia zarządu SOKO z dn. 26 sierpnia i 29 października 1980 r.).

Horodecka Małgorzata - ur. w 1962 r. w Ostrowie Wlkp. Bibliotekarka.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1981); bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UAM w Poznaniu (1987); Gnieźnieńskiej Wyższej Szkoły Humanistyczno-Menedżerskiej „Milenium”, kierunek: menedżer w bibliotece (2003); Studium Podyplomowego z zakr. bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Filii UAM w Kaliszu (2005).

Z. Od 1987 r. naucz. bibliotekarz, od 2001 r. kier. Biblioteki Pedagogicznej im. A. Parczewskiego w Kaliszu - Filia w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Zeszyty Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk”. M.in.: współautorka, *Z kart życia i działalności Ostrowian: Stefana Rowińskiego i Mariana Grzeńczyka*, „ZKTPN” nr 6, 2000.

Źródło: rel. bezp.

Huzarewicz Łucja - ur. w 1928 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka.

W. Absolwentka: LdP w Ostrowie Wlkp. (1950); filologii polskiej na Wydz. Humanistycznym WSP we Wrocławiu (1953 - studia I st., 1960 - studia II st.).

W cz. II w. św. Po wysiedleniu przez okupanta 13 grudnia 1939 r. z Ostrowa Wlkp. początkowo osadzona wraz z całą rodziną w obozie w Skalmierzycach, następnie zamieszkała w Kielcach, a w ostatnich miesiącach wojny w Częstochowie.

Po wojnie. Po powrocie do Ostrowa Wlkp.: w l. 1948-1950 księgowa w prywatnym Biurze Buchalteryjno-Rewizyjnym w Ostrowie Wlkp.; po studiach w l. 1953-1961 z nakazu pracy

naucz. jęz. polskiego w LO w Chodzieży; w 1961 r. naucz. jęz. polskiego, w l. 1962-1963 p.o. dyr., w l. 1963-1978 zca dyr. w II LO im. W. Reymonta w Ostrowie Wlkp.; po likwidacji II LO, w l. 1978-1991 naucz. jęz. polskiego (od 1984, na emeryturze, w niepełnym wymiarze godzin) w I LO w Ostrowie Wlkp.

Publ. Wraz z J. Niełacną i K. Niełacnym, *Prawdy i mity o uzależnieniach*, Ośrodek Apostolstwa Trzeźwości przy par. św. Antoniego, Ostrów Wlkp. 1993; wraz z B. Molską i J. Biernaczykiem, *Zapis naszej obecności. Ciąg dalszy*, Ostrów Wlkp. 2009.

Publ. w czasop. „Zeszyty Naukowe”, „Wychowanie”, „Życie Szkoły”, „Oświata i Wychowanie”, „Południowa Wielkopolska”. M.in.: *Składnia zdania pojedynczego w świetle badań eksperymentalnych*, „ZN”, WSP, Opole 1965; *Przygotowanie młodzieży do zajęć fakultatywnych*, „W” nr 19/1969; *Treści regionalne w pracy polonisty na zajęciach fakultatywnych*, „ZS” nr 11/1976; *Młodzież organizatorem sali tradycji*, „OiW” nr 15/1977; wraz z J. Szulczykiem, *Wspomnienia z lat okupacji*, „PW”, nr 3/1973; *Twórcy ludowi w powiecie ostrowskim*, „PW” nr 10/1977.

Zesp. red. *135 lat Gimnazjum w Ostrowie Wielkopolskim*, I Liceum Ogólnokształcące im. gen. A. Zawadzkiego, Ostrów Wlkp. - czł. zesp. red.

Org. społ. M.in.: w l. 1975-1984 i 1987-1990 opiekunka sekcji humanistycznej MTPN w Ostrowie Wlkp. (m.in. w 1980 r. przygotowywała do Olimpiady Literatury i Języka Polskiego w Warszawie późniejszego historyka i krytyka literackiego P. Śliwińskiego).

Źródła: rel. bezp.; B. Molska, J. Biernaczyk, Ł. Huzarewicz, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 28.

Iwanowska Agnieszka - ur. w 1973 r. w Poznaniu. Dziennikarka. W l. 1997-2006 mieszkała w Nowych Skalmierzycach. Od 2006 r. mieszka w Poznaniu.

W. Absolwentka: Liceum Muzycznego im. M. Karłowicza w Poznaniu (1992); kulturoznawstwa na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu (1999); Studiów Podyplomowych: Zarządzanie Zasobami Ludzkimi oraz Marketingowe Zarządzanie Przedsiębiorstwem, w Agencji Rozwoju Gospodarczego Centrum Kształcenia Kadr Menedżerskich w Poznaniu (2004).

Z. Dziennikarka: w 1997 r. w Radiu Centrum w Kaliszu; w l. 1997-1998 w Kaliskiej Telewizji Kablowej TELE-CAL; w l. 1998-1999 w dzienniku „Wiadomości Dnia” w Łodzi; w l. 1999-2006 w ostrowskiej Telewizji Proart - m.in. red. nac., a w l. 2003-2006 red. prowadząca powstały z inicjatywy M. Orłowskiego comiesięczny program kulturalny „Atelier”; w l. 2005-2006 w gazecie „Nasz Rynek” w Ostrowie Wlkp. (współprac.).

Publ. w czasop. „Nasz Rynek”. M.in.: *Chory w agonii*, „NR” nr 2/2005 - o rozmowach m.in. związków zawodowych i zarządcy komisarycznego w sprawie likwidacji ostrowskiego Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej.

Inne przed. W 2006 r. prow. Warsztatów Dziennikarskich dla szkół podstawowych w SP im. W. Lipskiego w Lewkowie.

Organy przedst. W l. 2002-2006 radna III kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW Koalicji SLD-UP) - czł. Komisji Oświaty, Kultury i Sportu.

Źródła: rel. bezp.; *Kandydaci do Rady Powiatu Ostrowskiego. Lista SLD, UP*, „Gazeta Ostrowska” nr 60, 23 października 2002.

Jagodziński Zbigniew - ur. w 1954 r. w Sycowie. Oficer Wojska Polskiego.

W. Absolwent: Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Pancernych im. S. Czarnieckiego w Poznaniu (1978); Wydz. Nauk Pedagogicznych Wojskowej Akademii Politycznej w Warszawie (1984); Podyplomowych Studiów Zawodowych z zakr. Ochrony i Kształtowania Środowiska w Akademii Rolniczej we Wrocławiu (1993).

Z. Sł. wojsk.: pierwotnie w 11. Złotowskim Pułku Zmechanizowanym w Krośnie Odrzańskim; w l. 1978-1981 w 4. Batalionie Zaopatrzenia Dywizji Zmechanizowanej w Krośnie Odrzańskim; w l. 1984- 2003 w Garnizonie Ostrowskim (m.in. oficer ds. wychowawczych) - w 2003 r. w st. mjr. przeszedł do rezerwy.

Publ. *Garnizon Ostrów Wielkopolski. Jego dowódcy w latach 1957-2002*, Ostrów Wlkp. 2002 - także współwyd. z R. Bartosikiem.

Źródła: rel. bezp.; nota biogr. J., w: Z. Jagodziński, *Garnizon Ostrów Wielkopolski. Jego dowódcy w latach 1957-2002*, 2002; rel. M. F. Nowaka.

Jakubek Andrzej - ur. w 1950 r. w Krotoszynie. Spółdzielca. Od 1977 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: LO im. H. Kołłątaja w Krotoszynie (1968); Wydz. Budownictwa Ogólnego, kierunek: konstrukcje, WSI im. J. Gagarina w Zielonej Górze (1972).

Z. M.in.: od 1980 r. zca prez. ds. technicznych, od 2009 r. prez. OSM w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. Od 2001 r. czł. Zarządu Tow. Opieki nad Zabytkami w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Janikowska Alina - ur. w 1950 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka muzyki, instruktorka tańca.

W. Absolwentka: LP w Kaliszu (1969); pedagogiki, spec.: naucz. pocz., na UAM w Poznaniu (1984). Instr. tańca II st.

Z. W l. 1969-1975 naucz. muzyki w SP w Chojniku, Ostrzeszowie i Kobylej Górze; w l. 1975-1988 naucz. muzyki w SP nr 10 im. J. Kasprowicza w Ostrowie Wlkp.; od 1988 naucz. instr. tańca w MDK w Ostrowie Wlkp. (w l. 1988-1989 zca dyr.); zarazem od 2004 r. naucz. instr. tańca w Zespole Szkół Salezjanek w Ostrowie Wlkp.

Zesp. art. W 1975 r. zał. w SP nr 10 zesp. wokально-rytmicznego „Nastolatki” - zesp. w 1979 r. zmienił nazwę na „Stokrotki”, w l. 1988-1991 występował pod egidą MDK, w 2004 r. reaktywowany został w SP Sióstr Salezjanek. W 1996 zał. i kier. Grupy Akrobatyczno-Baletowej „Gwiazda” w MDK, która zdobyła m.in.: w 2005 r. dwa złote medale na Światowym Konkursie Tańca we Wrocławiu; w 2006 r. dwa złote medale na Światowym Konkursie Tańca w Faro w Portugalii; w 2008 r. trzy złote i dwa srebrne medale w konkursie Dance World Cup w Vancouver w Kanadzie; w 2010 r. Grand Prix i cztery pierwsze miejsca na międzynarodowym konkursie tańca w Kraniewie w Bułgarii.

Inne przed. Pomysłodawczyni i reż. m.in.: w 2003 r. musicalu „Ekspresem do Gwiazd” (scen. P. Szczepaniak) - spektakl wystawiony w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej; w 2004 r. rewii „Ostrowianką jestem” - zrealizowanej z okazji 600-lecia miasta Ostrowa Wlkp.; w 2007 r. rewii „Powróćmy jak za dawnych lat”; cyklicznych koncertów charytatywnych „Dzieciaki zbierają pluszaki”.

Nagr. Plebiscyt Gazety Poznańskiej „Kobieta prawdziwa”, udział w finale plebiscytu - 2004.

Org. społ. W 2004 r. przew. Stow. Artystyczno-Edukacyjnego „Scena Młodych” w Ostrowie Wlkp.; w 2007 r. współzał. wraz z E. Rubach-Wardawy i od tego r. wiceprez. Stow. Kulturalnego „Gwiazda” w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Janikowski Jarosław - ur. w 1972 r. w Ostrowie Wlkp. Syn A. Janikowskiej. Tancerz, artysta kabaretowy.

W. Absolwent: Wydz. Tańca Estradowego Poznańskiej Szkoły Baletowej w Poznaniu (1991). Także: przez rok uczeń w prywatnej weekendowej szkole stepu u Christiny de Vogt w Duesseldorfie (1991).

Dział. taneczna. Od 1991 r. tancerz związany gł. z muzycznym Teatrem Studio Buffo w Warszawie - od 1991 r. tańczy w musicalu „Metro” (w 1992 r. musical prezentowano na Broadwayu, w 1999 r. w Moskwie, gdzie J. był asystentem reż. J. Józefowicza), w 1993 i 1995 r. brał udział w spektaklach „Grosik 1” i „Grosik 2”, w 1999 r. wystąpił w spektaklu „Przeżyj to sam”, w 2004 r. tańczył w musicalu „Romeo i Julia”. Także: w l. 1993-1994 czł. Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca „Mazowsze” im. T. Sygietyńskiego; w 1995 r. tancerz w operze S. Moniuszki „Halka” w Teatrze Wielkim w Warszawie; w l. 1999-2004 czł. irlandzkiego zesp. „Magic of the dance”.

Przeds. film. Role.: *Sprawiedliwy* - pianista, ser. fab., reż. W. Krzystek, 2009; *Bitwa Warszawska* - artysta kabaretowy, f. fab, reż. J. Hoffman, 2011.

Przeds. telew. M.in. w 2007 r. tancerz w prod. J. Józefowicza i N. Urbańskiej *Przebojowa noc* w TVP 1.

Podr. art. Występy w 28 krajach.

Przeds. sport. W 1998 r. dwa tytuły Mistrza Polski w Aerobiku Sportowym (indywidualnie i w duecie) oraz udział w Mistrzostwach Świata w Orlando na Florydzie.

Źródła: rel. matki A. Janikowskiej; D. Kasprzak, *Ostrowianin na Broadwayu*, „GO” nr 19, 10 maja 1992.

Janiszewska Ewa - ur. w 1966 r. w Ostrowie Wlkp. Historyczka sztuki, urzędniczka miejska.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1985); historii sztuki na Wydz. Nauk Historycznych i Pedagogicznych UWr (1991); Wyższej Szkoły Bankowej w Dziale Studiów Podyplomowych w zakr. public relations we Wrocławiu (2002). W 1997 r. podjęła studia doktoranckie w Instytucie Historii Sztuki na Wydz. Historycznym UAM w Poznaniu.

Z. Prac. UM w Ostrowie Wlkp., m.in.: w l. 1993-1996 Miejski Konserwator Zabytków, w l. 1996-2003 i od 2007 r. kier. Referatu Promocji Miasta. Także: w l. 2007-2011 wykładowca na WPA UAM w Kaliszu.

Publ. M.in. *Zabytkowa architektura sakralna*, w: *Ostrów Wielkopolski - ilustrowane dzieje miasta*, Ostrów Wlkp. 2009.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, „Ostrowskie Studia Judaistyczne”. M.in.: *Historia zboru ewangelickiego*, „GO” nr 14, 9 kwietnia 1995 - o wzniesionej w l. 1777-1778 świątyni ewangelickiej pw. Świętej Trójcy w Ostrowie Wlkp., przemianowanej w 1945 r. na kościół rzymskokatolicki pw. NMP Królowej Polski; *W granicach stylu*, „GO” nr 22, 4 czerwca 1995 - o ogłoszonym przez Zarząd Miasta Ostrowa Wielkopolskiego konkursie konserwatorskim dotyczącym budynków wzniesionych w mieście do 1945 r.; *Synagoga w Ostrowie Wielkopolskim - studium architektury*, „OSJ”, t. I, 2007 - o historii i stylu wzniesionej w 1860 r. bóżnicy.

Spot. nauk. M.in.: ref. „Architektura synagog reformowanych jako wyraz przeobrażeń w judaizmie na przykładzie Świątyni Stowarzyszenie Braci Gminy w Poznaniu i synagogi w Ostrowie Wielkopolskim”, konf. „Sztuka w kulturze”, WPA UAM - Kalisz 2009 (publ. w: *Sztuka w kulturze*, red. J. Jeszke, Kalisz 2011).

Pr. red. M.in.: teka rys. M. Grześczyka *Ostrów Wielkopolski zatrzymany w czasie*, 1995 - wraz z A. Leraczykiem wybór rys.; „Ostrowskie Studia Judaistyczne”, t. I, 2007 - czł. Komitetu Redakcyjnego; brosz. *X Międzynarodowe Chóralne Spotkania Przyjaźni. Ostrów Wielkopolski*, 2007 - red. wraz z A. Leraczykiem i W. Suszyckim.

Źródło: rel. bezp.

Janiszewski Cezary - ur. w 1965 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, działacz kulturalny, fotografik, redaktor.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1984); historii na Wydz. Historycznym UW r (1991).

Z. W l. 1990-1992 naucz. historii i geografii w SP nr 5 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1991-2003 zał. i właściciel firm „Foto-Graf” i Agencja Reklamowa „Siódemka”; zarazem w l. 1993-1994 naucz. historii w I LO w Ostrowie Wlkp., w l. 1995-2003 spec. ds. marketingu w Zakładzie Oczyszczania i Gospodarki Odpadami „MZO” w Ostrowie Wlkp.; od 2003 r. dyr. PGSW w Ostrowie Wlkp.

Dział. PGSW. Wyst., m.in.: R. Szayby - 2003; A. Jocz - 2003; H. Zielińskiej-Wiśniewskiej i J. Wiśniewskiego - 2003; A. Wsiołkowskiego - 2004; J.M. Kopeckiego - 2004; D. Angier-Sroki - 2006; B. Litwina - 2007 (wyst. pośmiertna); Koichi Sato - 2009; C. Wosia - 2010; Z. Paluszaka - 2011. Także: kontynuator zapoczątkowanych przez E. Matecką w l. 1990 i 1998 zbiorowych ekspozycji cyklicznych - Salonu Plastyki „Egeria” oraz prezentacji ostrowskiego środowiska plastycznego „Jacy jesteście”.

Inne przedś. plast. M.in.: od 1999 r. wielokrotnie współautor wraz z B. Zabłocką oprawy scenograficznej Międzynarodowego Festiwalu „Chopin w barwach jesieni” (także w 2009 r. autor afisza anonsującego ten festiwal); w 2005 r. współorganizator cyklu zajęć pt. „Pędzel i paleta” prow. przez B. Zabłocką w PGSW i ostrowskim Areszcie Śledczym w ramach programu resocjalizującego realizowanego przez wychowawcę ds. kulturalno-oświatowych w ww. areszcie M. Nowaka.

Dział. ed. Zał. w 2003 r. Wydawnictwa „Galeria” PGSW w Ostrowie Wlkp., które prócz wystawowych katalogów wydało (po części w jego oprac. graf.) m.in.: tomik wierszy W. Gawłowskiego, A. Kiełb-Szawuły i A. Leraczyka *Prowincja liryczna. Antologia spotkań po godzinach*, 2003; wraz ze Stow. „Wielkopolskie Centrum Chopinowskie - Antonin” książki programowe *Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, od 2003; tomik wierszy I. Śmiechowskiej *Ujarmiona przez poezję*, 2005; wiersze A. Kiełb-Szawuły *W Nanibowie*, 2006; z PIK i OCK zbiory wierszy *Szuflada*, 2005, 2006-2008; tomik - pokłosie Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego o Kobiecie XXI wieku *Nuta serca 2007-2008*, 2008; z I LO *Ostrowskie przystanki Krzysztofa Trzcńskiego Komedy*, 2010.

Pr. red. M.in.: *30 lat działalności muzycznej w Zespole Szkół Technicznych w Ostrowie Wielkopolskim 1966-1996*, 1996 - proj. okł., oprac. graf.; T. Gaworzewski, *Portret historyczny. Wystawa malarstwa*, 2003 - proj. okł., skł. kat.; I. Śmiechowska, *Ujarmiona przez poezję*, 2005 - proj. ed. i skł.; M. Trachimowicz, *Wojenne wspomnienia młodego kresowianka*, 2006 - proj. okł.; K. Niełacny, W. Suszycki, A. Leraczyk, *Patroni ostrowskich ulic*, 2008 - oprac. graf., skład, proj. okł., część zdjęć; *Ostrów Wielkopolski. Kalendarium 2009. Kultura, sport, turystyka*, 2009 - proj. okł., łam., część zdjęć; *Ostrów Wielkopolski. Kalendarium 2010. Kultura, sport, turystyka*, 2010 - proj. okł., łam., część zdjęć. Także: książki programowe *Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, od 1997 - red. wraz A. Leraczykiem i W. Suszyckim.

Fot. w ed. Książki programowe *Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, od 1997 - współautor zdjęć (do 2006 r. m.in. z K. Kowalczykiem); W. Gawłowski, A. Kiełb-Szawuła, A. Leraczyk, *Prowincja liryczna. Antologia spotkań po godzinach*, 2003 - zdjęcia; W. Suszycki, *Ostrów Wielkopolski i obrzeża. Krótki przewodnik*, GOW, Ostrów Wlkp. 2003; M. Olejniczak, *Bedecker ostrowski*, Oddział PTTK i Zakład Wydawniczo-Drukarski „Poligrafia ZWD”, Ostrów Wlkp. 2004 - współautor zdjęć; książeczka z płytą CD *Chopin w barwach jesieni* wyd. z okazji 25. rocznicy ww. festiwalu, Wyd. Fonograficzne POLMUSIC, Warszawa 2006 - współautor zdjęć; *Patroni ostrowskich ulic*, BP, Ostrów Wlkp. 2008 - autor większości zdjęć; folder *Ostrów*

Wielkopolski, DesignPolska Wyd. Reklama, Bydgoszcz [b.d.] - współautor zdjęć (m.in. z M. Kostrzewskim).

Inne przedś. Spot. (wspólnie m.in. z J. Jurkiem, Z. Dobrzyńskim, K. Kowalczykiem) z młodymi fotografikami, uczniami SP w Raczycach, z okazji prezentacji ich prac pt. „Ostrów w moim obiektywie” - MDK, Ostrów Wlkp. 2005.

Pasje. Turystyka - w l. 1991-1997 inicjator i współorganizator wspólnie z J. Kalusińską, I. Szwarczyńską oraz ostrowskim Oddziałem PTTK rajdów pieszych i rowerowych dla uczniów SP nr 5 „Szlakiem dworców i pałacików”;

Org. społ. W l. 1989-1992 czł. KO w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Jankowiak Eulalia - ur. w 1941 r. w Lublinie, zm. w 2007 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka. Od 1942 r. mieszkała w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (1959); historii na Wydz. Historycznym UAM w Poznaniu (1972 r.); Studiów Podyplomowych w zakr. zarządzania oświatą w ODN w Kaliszu.
Z. Po studiach: do 1973 r. naucz. historii w SP we Wtórku; w l. 1973-1981 naucz. historii w SP nr 5 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1981-1990 dyr. MDK w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Informator. 30 lat MDK*, MDK, Ostrów Wlkp., 1990; wraz z J. Grzegorskim, *Konferencja Stowarzyszenia św. Wincentego à Paulo im. Śl. Bożego Księdza Kazimierza Rolewskiego przy Konkatedrze w Ostrowie Wielkopolskim*, w: *Księga Pamiątkowa 150-lecia działalności Konferencji Stowarzyszenia św. Wincentego à Paulo w Ostrowie Wielkopolskim*, Wyd. Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy, Kraków 2005.

Org. społ. Czł. Akcji Katolickiej w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. córki Honoraty Maciejewskiej; *Informator. 30 lat MDK*, Ostrów Wlkp. 1990.

Jankowski Tadeusz - ur. w 1914 r. w Sokołówce na Podolu, zm. w 1990 r. w Ostrowie Wlkp. Lekarz med. Po I w. św. wraz z rodzicami zamieszkał w Warszawie, od 1945 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Gimnazjum im. Władysława IV w Warszawie (1933); Wydz. Lekarskiego Uniw. im. J. Piłsudskiego w Warszawie (1939 - dyplom lekarza). W cz. studiów pchor. Centrum Wyszkożenia Sanitarnego, wraz z ich ukończeniem ppor.

W cz. II w. św. Dca plutonu sanitarnego 10. DP Armii Łódź - przebył szlak bojowy od Ostrzeszowa do Warszawy, wzięty do niewoli uciekł z transportu i wrócił do stolicy. W Warszawie: stażysta, a następnie st. asystent na II Oddziale Chorób Wewnętrznych w szpitalu Przemienienia Pańskiego na Pradze; w konspiracji - w grudniu 1939 r. współorganizator (ps. Wiesław) plutonu nazwanego Plutonem Śmierci, który w 1941 r. włączony został do zgrupowania „Fabryka” ZWZ, przekształconego następnie w Batalion Ochrony Sztapu AK pod kryptonimem „Baszta” (w batalionie w st. ppor. wpierw dca kompanii „Sokół”, następnie w st. por. jego szef sanitarny - prowadził m.in. kursy sanitarne dla łączniczek); w cz. powstania warszawskiego naczelnym lekarzem powstałego w 1943 r. w miejsce batalionu pułku „Baszta” - ranny podczas walk na Mokotowie, był jednym z parlamentarzystów wysłanych do Niemców dla omówienia warunków kapitulacji dzielnicy; po kapitulacji więziony (po przejściu przez obozy w Sochaczewie i Skierniewicach) obozu koncentracyjnego Bergen-Belsen - po interwencji Międzynarodowego Czerwonego Krzyża przeniesiony do obozu jenieckiego w ok. Szczecinka, gdzie doczekał wyzwolenia.

Po wojnie. Po przybyciu w marcu 1945 r. do Ostrowa Wlkp. lekarz rejonowy Warsztatów Głównych Kolei Państwowych II Kl. w Ostrowie Wlkp. (od 1952 r. ZNTK „Ostrów”), następnie,

ok. 1950 r., do emerytury w 1975 r., kier. Zakładowej Przychodni Lekarskiej ZNTK w Ostrowie Wlkp. Zarazem: w l. 1946-1950 asystent, w l. 1951-1962 ordynator Oddziału Wewnętrznego i Zakaźnego Szpitala w Ostrowie Wlkp. (pod jego kier. dziesięciu asystentów i wolontariuszy zdobyło I, a czterech II st. spec. z chorób wewnętrznych, zaś trzech zostało ordynatorami oddziałów chorób wewnętrznych), w tym okr. do 1957 r. również radiolog; po wymuszonej formalnymi zmianami w służbie zdrowia rezygnacji z ordynatury w l. 1973-1990 st. asystent na oddziale intensywnej terapii ostrowskiego szpitala, i tamże konsultant oddziału chirurgicznego i interny. W 1967 r. w uznaniu zasług wojennych rozkazem Ministerstwa Obrony Narodowej J. otrzymał st. kpt.

Publ. w czasop. „Przegląd Epidemiologiczny”. *Septyczne zapalenie gardła w Ostrowie Wlkp.*, „PE” nr 4/1953 - m.in. o własnych doświadczeniach ze zwalczaniem epidemii tej choroby.

O J. w lit. Lesław M. Bartelski, *Mokotów 1944*, Warszawa 1971.

Dział. zw. Czł. Związku Zawodowego Kolarzy; czł. NSZZ „Solidarność” - w październiku 1980 r. przewodził Komitetowi Założycielskiemu Pracowników Służby Zdrowia w Ostrowie Wlkp., w l. 1981-1983 organizował zbiórki pieniężne dla związkowców internowanych w czasie stanu wojennego.

Org. społ. W Ostrowie Wlkp.: od 1946 r. sekr., wiceprzew., w l. 1966-1983 przew. Oddziału i następnie Koła PTL; w l. 1989-1992 r. czł. KO w Ostrowie Wlkp.

Organy przedst. W 1945 r. czł. Komisji Obyczajowej MRN w Ostrowie Wlkp. - w komisji brał udział nie będąc członkiem MRN; w l. 1958-1961 radny MRN w Ostrowie Wlkp. - kandydował z Okręgu nr 2.

Odznac. Srebrny Krzyż Orderu Virtuti Militari, Srebrny Krzyż Zasługi z Mieczami, Warszawski Krzyż Powstańczy, Krzyż Armii Krajowej. Także m.in.: Medal „700-lecia szpitalnictwa kaliskiego”, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski.

Upam. Ul. dr. T. Jankowskiego - Uchwała Nr XXI/269/96 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 28 czerwca 1996 r.; tablica pamiątkowa przy ul. dr. T. Jankowskiego w Ostrowie Wlkp., 1996.

Źródła: (tnp.), *Lista kandydatów do Miejskiej Rady Narodowej*, „Głos Ostrowski” nr 1/1958 (J. - kandydat z Okręgu nr 2, *lekarz med., działacz związkowy w kolejnictwie*); (tnp.), *Pow wyborcze refleksje*, „Głos Ostrowski” nr 2/1958 - ref. wygłoszony na I Sesji MRN; (tnp.), *Sprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego przedmiotem obrad ostatniej sesji Miejskiej Rady Narodowej w Ostrowie*, „Głos Ostrowski” nr 5/1958; L.M. Bartelski, *Mokotów 1944*, MON, Warszawa 1971, m.in. s. 119, 123, 133, 142, 166, 557; A. Sukiennicki, *Lek. Tadeusz Jankowski (1914-1990)*, w: *Historia szpitalnictwa...*, s. 238-240; rel. dr. M. Pabiszczaka.

Jarosz Barbara - ur. w 1962 r. w Ostrowie Wlkp. Muzealniczka.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1981); Konserwatorstwa i Muzealnictwa na Wydz. Sztuk Pięknych UMK w Toruniu (1987).

Z. Od 1988 r. prac. merytoryczny w MMOW, tamże od 1995 r. kustosz.

Publ. Wspólnie z M. Płóciennikiem, *130 lat kolei w Ostrowie 1875-2005*, Ostrów Wlkp. 2005; *Miasto na kolejowym szlaku*, w: *Ostrów Wielkopolski - ilustrowane dzieje miasta*, Ostrów Wlkp. 2009. Także, m.in.: informatory wystaw czasowych w MMOW: *Ostrowianie XIX-XX-XXI wieku*, 2001; *Kolejarskie tradycje Ostrowa. Epoka parowozów*, 2004.

Pr. red. W. Banach, *Ostrów Wielkopolski w dawnej pocztówce 1897-1939*, wyd. I 1998 - przygotowanie opisów pocztówek, oprac. indeksu wydawców, wyd. II 2002 (poszerz.) - przygotowanie opisu pocztówek wspólnie z W. Banachem, oprac. indeksu wydawców; W. Banach, *Powiat ostrowski w dawnej pocztówce do 1939 roku*, 1999 - kons. i współpr.

merytoryczna wspólnie z W. Suszyckim i A. Leraczykiem; W. Banach, *Ostrowska nostalgia. Ilustrowane szkice o dawnym Ostrowie Wielkopolskim*, 2011 - przygotowanie skanów, współpr. przy opisach, wyb. ilustr.

Przeds. muzealne. Pomysłodawczyni i twórczyni zał. w l. 2000-2001 elektronicznej bazy danych dla muzealnych zbiorów. Autorka czasowych wystaw muzealnych, m.in.: „Godło narodowe w zbiorach muzeum”, 2005 - o tej ekspozycji J. pisała na łamach czasopisma „Museion”; „Życie codzienne Ostrowa w 1. poł. XX w.”, 2007. Także: autorka scenariuszy lekcji muzealnych, m.in.: *W antrejce na ryzyce stoją pyrki w tytce [gwara ostrowska]*, 2006; *Ostrów miastem trzech religii*, 2006.

Inne przeds. W 2005 r. współautorka wraz z K. Bielawską aranżacji wystawy XI Międzynarodowego Biennale Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu .

Źródło: rel. bezp.

Jasiński Kazimierz - ur. w 1942 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz gospodarczy. Od 1979 r. mieszka w Poznaniu.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1960); SN, kierunek: geografia, w Poznaniu (1962); geografii na Wydz. Geograficzno-Biologicznym WSP w Krakowie (1975); Studium Podyplomowego, kierunek: organizacja i zarządzanie, AE w Poznaniu (1984); Studium Podyplomowego w zakresie bankowości AE w Poznaniu (1994).

Z. M.in.: w l. 1962-1966 naucz. w SP w Wysocku Wielkim; w l. 1966-1969 sekr. Zarządu Powiatowego ZMW w Ostrowie Wlkp.; w l. 1969-1974 prac. KP PZPR w Ostrowie Wlkp.; w l. 1974-1979 dyr. Ośrodka Szkoleniowo-Wypoczynkowego w Mierzynie, pow. Międzychód; w l. 1986-1990 prez. Zarządu Spółdzielczego Przedsiębiorstwa Zaopatrzenia i Handlu w Poznaniu; w l. 1993-1996 spec. ds. administracyjnych w Banku Rozwoju Rolnictwa w Poznaniu; w l. 1996-2005 zca dyr. ds. administracyjno-ekonomicznych w Instytucie Zachodnim w Poznaniu.

Pr. red. brosz. *Miasto Ostrów Wlkp. w latach 1945-1967. Osiągnięcia i wyniki działalności*, oprac. pod red. T. Fudały, PMRN w Ostrowie Wlkp., 1968 - czł. red.; brosz. *Kształtowanie władzy ludowej w Ostrowskiem w latach 1945-1949*, KP PZPR w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. [b.d.] - czł. Komitetu Red.

Org. społ. M.in.: w l. 1962-1975 instr. ZHP, od 1975 r. hm; od 2002 r. czł. Zarządu Stow. Ostrowian w Poznaniu.

Źródła: rel. bezp.; (tak), *Młodzieżowe Towarzystwo Przyjaciół Nauk działa w Ostrowie*, „Południowa Wielkopolska” nr 4/1974.

Jastrzębski Roman - ur. w 1930 r. w Wągrowcu, zm. w 1995 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz gospodarczy, dziennikarz. Od 1935 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1951); Wydz. Prawa i Administracji UAM w Poznaniu (1973).

Z. W l. 1952-1958 instr. w Komisji Planowania Gospodarczego RN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1958-1965 kier. działu w Powiatowym Związku Gminnych Spółdz. w Ostrowie Wlkp.; w l. 1965-1976 kier. Wydz. Przemysłu i Handlu PMRN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1976-1979 zca dyr. w Ostrowskich Zakładach Gastronomicznych; w l. 1979-1981 zca dyr. w Woj. Przedsiębiorstwie Gospodarki Turystycznej „Prosnavia” w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Głos Wielkopolski”, „Gazeta Poznańska”, „Rada Narodowa”, „Południowa Wielkopolska”, „Gazeta Ostrowska”. M.in.: *Sprawa Antonina*, „PW” nr 8/1963 - o turystycznej mizerii oferty Antonina jako wypoczynkowego zaplecza Ostrowa Wlkp., gdzie jedynie dwa miesiące w roku pałac jest wykorzystywany na kolonie dzieci pracowników ostrowskich

Zakładów Piwowarsko-Słodowniczych, a w pozostałych dziesięciu obiekt stoi pusty, *wiatr przez wybite szyby gwizdże po zimnych pokojach, za nic sobie mając ducha św. pamięci Fryderyka; Towarzystwo pełne inicjatyw*, „PW” nr 11/1977 - o przedsięwzięciach i inicjatywach OTK w l. 70., które rozbudziły kulturalne aspiracje ostrowian (przedtem zdarzało się, że *gdy swego czasu przyjechał do Ostrowa dobry zespół teatralny z dobrą sztuką, na sali znalazło się 19 widzów*).

Pr. red. Brosz. *Miasto Ostrow Wlkp. w latach 1945-1967. Osiągnięcia i wyniki działalności*, oprac. pod red. T. Fudały, PMRN w Ostrowie Wlkp., 1968 - czł. red.

Zesp. red. Miesięcznik „Południowa Wielkopolska” - w l. 1964-1977 red. ekonomiczny.

Przeds. sport. W l. 50. zawodnik (bramkarz) sekcji piłki ręcznej i piłki nożnej KKS „Ostrovia”.

Dział. sport. W l. 1950-1951 prez. GKS Venetia w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. żony Zenony Jastrzębskiej.

Jędryszczak Bolesław - ur. w 1921 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1977 r. we Wrocławiu (w wyniku wypadku drogowego). Artysta malarz.

W. Przed II w. św. uczeń GH w Ostrowie Wlkp.; po wojnie absolwent TB w Poznaniu.

W cz. II w. św. W 1939 r., po napaści Niemiec na Polskę, uciekinier do Lwowa - aresztowany przez Rosjan przy próbie dotarcia do Krakowa i osadzony w Tomsku na Syberii, zarabkował grą na pianinie i malowaniem obrazów. W 1942 r., po przedostaniu się do Taszcentu, żołnierz stworzonej przez gen. W. Andersa Armii Polskiej w ZSRR, z którą przez Iran, Irak, Palestynę, Egipt i Południową Afrykę dotarł do Szkocji, gdzie w Edynburgu ukończył szkołę podchorążych i był słuchaczem tamtejszego studium malarstwa. Po przerzuceniu w 1944 r. do Francji 1. Pułku Artylerii Przeciwlotniczej wchodzącego w skład Pierwszej Dywizji Pancerniej gen. S. Maczka uczestnik walk w tejsze formacji m.in. pod Falaise i Chambois - brał także udział w wyzwaniu Belgii i Holandii, a w Niemczech obozu (Stalag Vic Oberlangen) żołnierek AK wziętych do niewoli po upadku powstania warszawskiego.

Po II w. św. Po powrocie w 1948 r. do Ostrowa Wlkp. (po przeniesieniu Pierwszej Dywizji z Niemiec do Anglii i jej demobilizacji w 1947 r.): w l. 1949-1951 prac. Wydz. Budownictwa UM w Ostrowie Wlkp.; od 1951 r. prac. ostrowskiego Oddziału Kaliskiego Przedsiębiorstwa Budowlanego, a następnie (do śmierci) m.in. kier. Działu Rozliczeń w utworzonym w miejsce tej jednostki Ostrowskim Przedsiębiorstwie Budownictwa Przemysłowego.

Char. twórcz. J.: *Ze szczególnym upodobaniem malował umierające piękno pejzażu - stare chaty wiejskie, miejskie podwórka, wiatraki. (...) W jego pracach malarskich dominuje spokój i specyficzny nastrój. Jasne, czyste plamy barwne pełne światła kontrastują najczęściej ze złamanymi odcieniami zieleni i brązów. Poprzez układ szerokich subtelnych plam malarskich tworzył specyficzny klimat interpretowanej natury.* C. Woś.

Przeds. plast. M.in.: w cz. II w. św. autor rysunków i szkiców zachowanych w Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie, gdzie też przechowywana jest pisana i ilustrowana przez niego księga ww. pułku; w l. 60. projektant kolorystyki elewacji kamienic w Rynku i m. in. przy ul. Kaliskiej, Raszkowskiej, Wrocławskiej oraz Kościelnej w Ostrowie Wlkp.

Wyst. ind. Klub Nauczyciela - Ostrow Wlkp. 1976.

Wyst. zb. M.in.: Poznań 1953, 1962; Warszawa 1965.

Zesp. plast. W l. 1956-1957 czł. Klubu Plastyka Amatora w Ostrowie Wlkp., następnie do 1970 r. czł. powstałego w miejsce KPA Zespołu Plastycznego DKK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1970-1971 przew. reaktywowanego Klubu Plastyka Amatora; czł. powstałej w 1965 r. Sekcji Plastycznej ZNP w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. Czł. Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp.

Podróże. W 1964 r. Belgia, Francja, Holandia.

Źródła: rel. córki E. Jędryszczak; rel. syna J. Jędryszczaka; *Klub Plastyka Amatora zaprasza na swe spotkanie* - tu: rok założenia klubu, „GŁO” nr 16, listopad 1957; C. Woś, *Plastyka ostrowska*, w: *Ostrowski sejmik...*, s. 83, 84; C. Woś, *Ostrowscy plastycy...*, s. 5; rel. K. Pawłaka - w 1966 r. instr. Zespołu Plastycznego ODK.

Jędryszczak Elżbieta - ur. w 1946 r. w Nordhorn w Niemczech. Córka B. Jędryszczaka. W l. 1948-1965 mieszkała w Ostrowie Wlkp., od 1973 r. mieszka w Holandii.

Przeds. plast. W 1997 r. organizatorka w Holandii wystaw malarskich przyjaciela ojca W. Zuchowskiego: w Galerii „Dimorf” w Blijham (2 marca - 25 kwietnia); w Centrum „Parkheem-Parkstee” w Stadskanaal (2 maja - 27 czerwca); w kościele Amstelkerk w Amsterdamie.

Źródło: rel. bezp.

Jędrzejak Jacek (ps. „Dżej Dżej”) - ur. w 1963 r. w Ostrowie Wlkp. Muzyk rockowy.

W. Absolwent: Liceum Zawodowego ZST MERA-ZAP, spec.: monter urządzeń elektrycznych (1982); filologii polskiej na Wydz. Filologicznym UŁ (1989).

Z. W l. 1989-1993 instr. w MCK w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Gazeta Wyborcza”, ed. poznańska (w l. 1991-1993 rec. muz.); „Ziemia Kaliska” (dod. „Ziemia Literacka”). M.in.: *Alternatywa wobec kasy*, „ZK” nr 94/1993 - o artystycznej mizerii rockowego życia w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. W Ostrowie Wlkp. współzał. i gitarzysta basowy zesp.: w l. 1978-1982 Współczynnik Inteligencji; w l. 1984-1988 Rokosz; od 1988 r. **Big Cyc** (w składzie także: R. Lechowicz, J. Lis, K. Skiba); zarazem od 1998 r. Czarno Czarni. Także: wokalista oraz autor wielu utworów (m.in. *Makumba*, *Nasz PRL*, *Trąbo-Twist*) Big Cyca i Czarno Czarnych.

Przeds. radiowe. W l. 1992-2000 animator wraz z J. Lisem w kaliskim „Radio Centrum” programu satyryczno-muzycznego „Radio Big Cyc” oraz własnego programu „Radio Zbuntowanych Spadochroniarzy”.

Inne przeds. W l. studenckich aktywny uczestnik działań podejmowanych przez „Pomarańczową Alternatywę” (opozycyjny wobec peerelowskiej władzy ruch happeningowy organizujący ośmieszające ją akcje uliczne); w l. 1989-1993 organizator tras koncertowych alternatywnych zesp. z Europy Zachodniej; w 1992 r. zał. w Ostrowie Wlkp. Agencji Koncertowej „BIG” i w tym też r. producent kasety *Trucizna i wrzody* szwajcarskiej grupy Memento Mori.

Źródła: rel. bezp.; *Walimy na odlew* - rozmowa R. Balickiego z J. Jędrzejakiem, *Gazeta Ostrowska* nr 28, 12 lipca 1992; Karel, *Na 101,1 FM słuchacie Radia Centrum - zgłasza się Redakcja Ostrowska*, „Gazeta Ostrowska” nr 21, 30 maja 1993; P. Klimek, *Duże jest piękne*, „Kurier Ostrowski” nr 1, 21 maja 1995; J. Wardawy, *Big Cyc. Na barykadzie rokędrola*, *Ostrów Wlkp.* 2009, s. 13-14, 43-44, 51, 250; rel. R. Balickiego.

Jędrzejak Tomasz - ur. w 1960 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1979); technologii elektronicznej na Wydz. Elektroniki PWr (1984); fizyki na Wydz. Matematyki, Fizyki i Chemii UWr (1987); Studiów Podyplomowych w zakr. matematyki na UAM w Poznaniu (2004).

Z. W l. 1984-1987 asystent w Instytucie Technologii Elektronicznej PWr; w l. 1987-1991 spec. elektronik w Zakładzie Produkcji Doświadczalnej ZAP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1988-2006 naucz. fizyki w ZST, zarazem od 2003 r. naucz. fizyki i matematyki w I LO w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W l. 1990-1992 czł. i wykładowca fizyki w OTO; od 2003 r. czł. Stow. Wychowanków „Alma Mater Ostroviensis”.

Źródła: rel. bezp.; arch. L. Wawrzyniaka.

Jędrzejczak Marcin - ur. w 1935 r. w Sowinie, pow. Jarocin, zm. w 1986 r. w Ostrowie Wlkp. Fotografik. Od 1945 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1954). W 1975 ukończył kurs mistrzowski i otrzymał tytuł mistrza fotografii.

Z. W l. 1957-1960 magazynier w Miejskim Zarządzie Budynków Mieszkalnych w Ostrowie Wlkp.; w l. 1960-1967 kier. zakładu fotograficznego w Wielobranżowej Spółdz. Pracy Usług Nieprzemysłowych w Ostrowie Wlkp.; w l. 1967-1986 m.in. mistrz chemii fotograficznej w Zakładzie Doświadczalnym ZAP w Ostrowie Wlkp.

Przeds. teatr. Czł. działającego w l. 1958-1973 Teatru Poezji SOKO, m.in.: w 1959 r. aktor w spektaklu opartym na tekstach J. Słowackiego pt. *Żyłem z wami...*; w 1965 r. aktor w przedstawieniu kabaretowym opartym w większości na tekstach K.I. Gałczyńskiego *Kolczyki Izoldy*; w 1960 r. reż. montażu poetyckiego *Nokturn*.

Inne przeds. Instr. zał. w SOKO w 1965 r. Klubu Filmowego, w którym na taśmie 16 mm powstały m.in. „Ostrowskie Kroniki” - pierwsza, zrealizowana wspólnie z T. Kaczmarkiem, w 1966 r. dokumentowała otwarcie szpitala im. Tytusa Chałubińskiego przy ul. Limanowskiego; w l. 1980-1986 instr. kółka fotograficznego w Ognisku Pracy Pozaszkolnej przy ZST w Ostrowie Wlkp.

Nagr. VII Ogólnopolski Konkurs Recytatorski, III nagr. za reż. montażu poetyckiego *Nokturn* - Wrocław 1960; IX Ogólnopolski Konkurs Recytatorski, III nagr. za recytację - Wrocław 1962.

Źródła: rel. żony B. Jędrzejczak; J. Kwieciński, *Siedem lat chudych teatru poetyckiego słowa*, „Południowa Wielkopolska” nr 9/1966 (tu: fot. J. z montażu wierszy T. Różewicza *Uwaga - człowiek* w 1961 r. w SOKO); M. Grześczyk, *Amatorski ruch teatralny w Ostrowie Wielkopolskim (historia i współczesność)*, w: *V Konferencja...*, s. 81; *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 411; *Z historii szkoły...*, ZST, Ostrów Wlkp. 2002, s. 49; C. Piskorski, *SOKO. Spółdzielczy Ośrodek...*, s. 34-48.

Jurek Janusz - ur. w 1972 r. w Ostrowie Wlkp. Grafik komputerowy.

W. Absolwent: TEM przy ZSZ nr 1 w Ostrowie Wlkp. (1992); Policealnego Studium Zawodowego dla Pracujących w Ostrowie Wlkp. (1994); IPA UAM w Kaliszu (1998 - licencjat, 2000 - magisterium).

Z. Od 1998 r. właściciel firmy „NEO-studio grafiki użytkowej” w Ostrowie Wlkp.

Konkursy. M.in.: konkurs na logo obchodów 600 lecia miasta Ostrowa Wlkp. - I m., 2003; konkurs na proj. Sztandaru Miasta Ostrowa Wielkopolskiego - I m., 2008; konkurs na logo miasta i gminy Kępno - I m., 2009.

Inne przeds. W 2005 w MDK w ramach ekspozycji „Ostrów w moim obiektywie” udział m.in. ze Z. Dobrzyńskim C. Janiszewskim i K. Kowalczykiem w spotkaniu z młodymi ostrowskimi fotografikami.

Źródło: rel. bezp.

Jüngst Adam- ur. w 1892 r. w Berlinie. zm. w 1971 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel muzyki, kompozytor.

W. Absolwent m.in.: Königliche Höchere Musikshule w Lipsku (1913 - uzyskał dyplom naucz. muzyki i gry na fortepianie).

W cz. zab. Po studiach do końca I w. św. żołnierz w armii niemieckiej.

W l. międzyw. W l. 1920-1927 naucz. muzyki w Państwowym Liceum i Gimnazjum Żeńskim, w r. szkolnym 1927/1928 także w Państwowym Gimnazjum Męskim w Ostrowie Wlkp. Po zwolnieniu z obu szkół z powodów obyczajowych (w 1926 r. J. rozwódł się z żoną), prywatnie

naucz. gry na fortepianie - koncertował oraz udzielał lekcji w swoim mieszkaniu przy ul. Kaliskiej (w l. 1936-1939 jego uczniem był późniejszy znakomity muzyk jazzowy W. Kujawski).

W cz. II w. św. W l. 1940-1942 więzień niemieckiego obozu koncentracyjnego Oldenburg-Bracke - po zwolnieniu skierowany do robót przymusowych z zakazem powrotu do Ostrowa Wlkp.

Po wojnie. Od 1945 r. w Ostrowie Wlkp. ponownie naucz. gry na fortepianie - z czasem postępująca głuchota uniemożliwiła mu prow. działalności pedagogicznej i koncertowanie.

Zesp. muz. Dyrygent w Ostrowie Wlkp.: do 1921 r. Chóru Gimnazjum Żeńskiego zał. *najprawdopodobniej zaraz po I wojnie światowej*; w l. 1919-1926 Tow. Śpiewaczego; w 1922 r. (krótko) Robotniczego Tow. Śpiewu „Wanda”; w 1923 r. Tow. Śpiewu „Lutnia” (w Krępie, ob. od 1934 r. dzielnica Ostrowa); w l. 1926-1928 Chóru Męskiego „Echo” przy Państwowym Gimnazjum Męskim; w l. 1927-1929 chóru żeńskiego Tow. Muzycznego im. S. Moniuszki.

Inne przedś. muz. Kompozycje, m.in.: kolędy (*Witamy Jezusa, Wiwat dzisiaj*); pieśni postne (*Placicie Anieli, Jezu Chryste Panie miły*); utwór liturgiczny (*Msza*) - wykonany podczas poświęcenia przez kardynała Augusta Hlonda kaplicy Ojców Pasjonistów w Sadowiu; nieokreślone co do charakteru utwory (*Ballada, Obrazki z przyrody, Nastrój, Taniec owadów, Scherzo*) i utwory instrumentalne tytułami wskazujące na inspirację muzyką ludową (*Mazurek, Krakowiak, Skarga pastuszka, Maciek*).

Przedś. sport. Współzał. Ostrowskiego Tow. Pływackiego, czł. i działacz sekcji pływackiej KS „Ostrovia”.

Pasje. Pszczelarz.

Nagr. Konkurs zorganizowany przez Kasyno i Koło Literacko-Artystyczne, wyr. za kompozycję na chór żeński pt. *Jak to Wilga* - Lwów 1931.

Źródła: J.K. Pietrzak, J. Poradzewska-Pietrzak, *Wykaz nauczycieli z lat 1845-1969*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 185; *Chór Męski „Echo” ZZK...*, s. 9-10; K. Woźniak, *Uczyli nas żyć z muzyką*, „Gazeta Ostrowska” nr 38, 20 września 1992; tenże, *Zapomniany ostrowski muzyk*, „Gazeta Ostrowska” nr 30, 1 sierpnia 1993; rel. W. Kujawskiego.

Kaczmarek Leon - ur. w 1903 r. w Marzloke-Hamborn (Niemcy), zm. tragicznie w 1978 r. w wyniku wypadku ulicznego w Gdańsku (dzielnica Przymorze). Nauczyciel muzyki, dyrygent. Po 1918 r. zamieszkał w Chodzieży, w l. 1945-1977 mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Liceum w Chodzieży; Wielkopolskiej Szkoły Muzycznej w Poznaniu (1937-otrzymał *dyplom z ukończenia studiów w dziedzinie gry fortepianowej*, L.K.).

W cz. II w. św. W l. 1939-1945 więzień obozu koncentracyjnego w Dachau (nr więźnia 11 495).

Po wojnie. W Ostrowie Wlkp. m.in.: od 1945 r. kier. Referatu Kultury i Sztuki w Starostwie, zarazem prywatnie, w swoim mieszkaniu przy ul. Kolejowej 6, naucz. gry na fortepianie; organizator, naucz. (w kl. fortepianu) i kier. otwartej we wrześniu 1947 r. w dawnym gmachu koszar przy ul. Wolności Szkoły Muzycznej przemianowanej miesiąc później uchwałą MRN na Miejską Niższą Szkołę Muzyczną typu zawodowego im. F. Chopina - szkołą kierował także w l. 1950/1951 po przekształceniu jej w 1950 r. w Miejskie Ognisko Muzyczne; w l. 1951-1968 (do emerytury) prac. Działu Księgowości ZNTK - zarazem od 1951 r. instr. wokalny w powołanym w tym r. PDK ZZ, a następnie w DKK i ODK.

Zesp. muz. Dyrygent (do 1945 r.): w l. 1914-1919 chóru mieszanego w Gębicach w pow. mogileńskim - batutę, jeszcze jako dziecko, przejął po ojcu powołanym w 1914 r. do wojska; w l. 1919-1920 chóru mieszanego w Mogilnie; w l. 1920-1924 (także zał.) chóru mieszanego prac. rolnych w Dąbrowie w pow. mogileńskim; w l. 1924-1925 podczas sł. wojsk. chóru przy Szkole

Podoficerskiej w Inowrocławiu; w l. 1925-1937 chóru przy szkole rolniczej w Bojanowie w pow. rawickim, i tamże chóru „Harmonia”, a w Rawiczu sporadycznie także chóru mieszanego „Jutrzenka”; w l. 1937-1939 chóru mieszanego w Chodzieży; w l. 1939-1945 międzynarodowego chóru męskiego w obozie koncentracyjnym w Dachau (*1939/1945 w Obozie Koncentracyjnym w Dachau wytypowany przez kolegów współwięźniów podjąłem się pełnić funkcję kierownika artystycznego nielegalnego, internacjonalnego chóru męskiego w tym obozie*).

Dyrygent (po wojnie) w Ostrowie Wlkp.: w l. 1947-1949 reaktywowanego (działającego w l. 1888-1969) chóru Tow. Śpiewackiego; w l. 1950-1973 Chóru Męskiego „Echo” - pierwotnie akompaniator, w l. 1960-1965 drugi, a w l. 1965-1973 pierwszy dyrygent (w 1973 r. prow. chóru przejęła I. Stodolna); zarazem w l. 1950-1973 kier. art. i kompozytor w wielu zesp. wokalnych, tworzonych gł. ze śpiewaków „Echa”, m.in. w l. 1950-1967 kwartetu wokalnego „Elkana” (m.in. Z. Bobkiewicz, B. Trzeciński, J. Trzeciński, T. Kryszkiewicz), w l. 1965-1973 tercetu wokalnego (Z. Grzelak, T. Nagel, A. Urbaniak); w l. 1954-1968 (także zał.) Zespołu Wokalnego „Akord” przy ZNTK; w l. 1976-1977 Chóru Żeńskiego Zas. Szk. Zaw. ZNTK w Ostrowie Wlkp.

Dyrygent w Gdańsku: od 1977 r. do śmierci dyrygent orkiestry przy kościele pw. NMP Królowej Różańca Świętego w dzielnicy Przymorze.

Inne przedś. muz. W Ostrowie Wlkp.: w l. 1945-1946 współpr. muz. z Teatrem Ludowym, w l. 1946-1949 współpr. z KMS; w l. 1952-1954 zał. i kier. w PDKZZ oraz DKK zesp. akordeonistów; w 1957 r. autor oprac. wokalnego wystawionej w DKK operetki *Tam, gdzie skowronek śpiewa* F. Lehara; w 1969 r. w ODK autor oprawy muz. śpiewogry J. Zaborowskiego *Malowanka z krakowskiego dzbanka* wystawionej przez prow. przez T. Radomskiego Teatr Lalek „Rusałka”.

Przedś. radiowe. Kwartet „Elkana”: w 1955 r. występ w PR Wrocław. Zesp. „Akord”: w 1955 r. nagranie audycji dla PR Wrocław. Chór „Echo”: w 1973 r. em. przez PR Wrocław koncertu w Ostrowie Wlkp. z okazji 50-lecia „Echa”.

Przedś. telew. Chór „Echo”: w 1965 r. nagranie w ramach programu „Amatorskie zespoły przed kamerą telewizyjną” dla TV Poznań; w 1969 r. występ w Zabrze przed kamerami TV Katowice.

Podr. art. Kwartet „Elkana”: Czechosłowacja, NRD. Chór „Echo”: NRD. Zesp. „Akord”: Czechosłowacja, NRD.

Upam. Z inicjatywy B. Trzecińskiego koncert poświęcony K. w auli I LO w Ostrowie Wlkp., 2008.

Nagr. Chór Tow. Śpiewackiego: Zjazd Okręgowy chórów, II m. w kat. II - Odolanów 1948. Chór Męski „Echo”: Ogólnopolski Festiwal Chórów Amatorskich, „Złoty Laur XX-lecia PRL” - Poznań 1965; Przegląd Zespołów Artystycznych, II m. - Leszno 1966; Festiwal Kulturalny Związków Zawodowych, III m. - Warszawa 1967; Woj. Konkurs Pieśni Żołnierskiej, I nagr. - Poznań 1968. Zesp. „Akord”: Konkurs PR Wrocław, I m. za najlepsze wykonanie piosenki radzieckiej - Wrocław 1958; rejonowe eliminacje do II Wielkopolskiego Festiwalu Kultury, I m. - 1964; Ogólnopolski Festiwal Kulturalny Związków Zawodowych, V m. - Polanica Zdrój 1967.

Źródła: rel. i arch. domowe córki Anieli Marek (m.in. życiorys sporządzony przez K.); (tnp.), *Z posiedzenia M.R.N. w Ostrowie*, „Głos Ostrowski” nr 21/1947; (tnp.), *Bilans osiągnięć w dziedzinie szkolnictwa na posiedzeniu Komisji Oświaty w Ostrowie*, „GŁO” nr 95/1947; (tnp.), *Miejska Rada Narodowa uchwaliła otwarcie Miejskiej Szkoły Muzycznej i Publicznej Szkoły Średniej Zawodowej*, „GŁO” nr 104/1947; jedn. *Chór męski „Echo” ZZK ...*, s. 14, 16-18, 35; brosz. *Teatr Lalek „Rusałka”*, ODK, Ostrów Wlkp. 1978, s. 11; jedn. *Chór Męski „Echo” Ostrowskiego Centrum Kultury...*, s. 7; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 39, 61-62, 83-85, 147; rel. C. Piskorskiego - absolwenta Miejskiej Niższej Szkoły Muzycznej w 1949 r. i Miejskiego Ogniska Muzycznego w 1951 r.; rel. A.

Tabernackiej - w l. 1948-1950 uczniem Miejskiej Niższej Szkoły Muzycznej w Ostrowie Wlkp.; rel. B. Kowalskiej; rel. B. Trzcíńskiego; rel. J. Jankielewicz.

Kaczmarek Maciej - ur. w 1952 r. w Śliwnie, pow. nowotomyski. Muzyk, budowniczy i renowator instrumentów muzycznych. Od 1952 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Zas. Szk. Zaw., kl.: ślusarz narzędziowy, w Nowym Tomysłu (1971). Ukończył także: w 1971 r. PSM I st. w kl. trąbka w Zbąszyniu, gdzie też uczył się gry na koźle wielkopolskim; w 1976 r. PSM II st. w kl. trąbka w Kaliszu. W 1989 r. zdał egzamin czeladniczy na kursie budowy i naprawy instrumentów muz. zorganizowanym przez Cech Rzemiosł Różnych w Warszawie.

Z. Po zas. sł. wojsk. w l. 1971-1973: do 1989 r. żołnierz zaw. w Jednostce Wojskowej 1956 w Ostrowie Wlkp. - w ostatnich l. w st. sierż. szt. (przeniesiony do rezerwy w st. młodszego chorążego). Od 1989 r. właściciel firmy „Wytwarzanie i naprawa instrumentów muzycznych” w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. W l. 1995-2004 czł. prowadzonej przez B. Cebulskiego „Kapeli znad Baryczy” w Odolanowie; także czł. Ostrowskiej Kapeli Dudziarskiej, z którą, grając na skrzypcach, w 2010 r. wystąpił podczas 33. Międzynarodowego Festiwalu „Chopin w barwach jesieni” w Antoninie.

Spot. muz. Od 1972 r. wielokrotny uczestnik, m.in.: Biesiad Koźlarskich w Zbąszyniu; Wielkopolskich Spotkań Budowniczych Dud i Koźłów w Jarocinie; Międzynarodowych Spotkań Dudziarskich w Poznaniu.

Podróże art. W 2004 r. z „Kapelą znad Baryczy” w ramach proj. Polska Sztafeta Olimpijska (Czechy, Austria, Węgry, Chorwacja, Serbia, Grecja) prezentacja rodzimego folkloru na olimpiadzie w Atenach - w proj. m.in. wziął także udział ostrowski zesp. muz. „Awizo” z A. Koterasem oraz Zespół Pieśni i Tańca „Przygodzice”.

Źródła: rel. bezp.; A. Leraczyk, *Wykonawcy Ogólnopolskich Dni Chopinowskich i Międzynarodowych Festiwali „Chopin w barwach jesieni”*, w: *33 Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, Ostrow Wlkp. 2014, s. 186; rel. A. Koterasa.

Kaczmarek Michał - ur. w 1987 r. w Ostrowie Wlkp. Syn M. Kaczmarka. Piosenkarz.

W. Absolwent: IV LO w Ostrowie Wlkp. (2006); wokalistyki jazzowej na Wydz. Kompozycji, Interpretacji, Edukacji i Jazzu Ak. Muz. w Katowicach (2011). W 2002 r. ukończył także PSM I st. w kl. trąbka w Ostrowie Wlkp.

Z. Solista, m.in.: od 2009 r. współpr. z Modern Symphony Orchestra w Krakowie; od 2010 r. udział w wid. muz. „Michael Jackson Symfonicznie” oraz „Whitney Houston Symfonicznie”; od 2010 r. występy z Symfoniczną Orkiestrą K. Herdzina. Także: koncerty m.in. z K. Prońko, M. Ostrowską, M. Szcześniakiem, E. Bem.

Nagr. M.in.: Festiwal Piosenki Niemieckiej, I m. - Odolanów 2003; Ogólnopolski Festiwal Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej „Budzik 2003”, Grand Prix - Wrocław 2003; Ogólnopolski Festiwal Piosenki Polskiej im. B. Klimczuka, Grand Prix - Kozienice 2005; Ogólnopolski Festiwal Piosenki Estradowej „Solo 2005”, Grand Prix - Bielawa 2005; Festiwal Piosenki Rozrywkowej, Grand Prix - Świecie 2005; Ogólnopolski Festiwal Piosenkarzy „MUFKA 2006”, I m. - Warszawa 2006; Ogólnopolski Festiwal Piosenki Aktorskiej, Grand Prix - Bielsko-Biała 2007; Ogólnopolski Festiwal Piosenki Filmowej „Soundtrack 2008”, Grand Prix - Łomża 2008; Festiwal młodych talentów Niemen Non Stop, wyr. i nagr. specjalna od Z. Hołdysa - Słupsk 2008; Festiwal Muzyki S. Krajewskiego, I m. i nagr. specjalna od Z. Zamachowskiego - Brzeziny 2009; Festiwal młodych talentów Niemen Non Stop, Grand Prix, także nagr. w kategorii OPEN za własną kompozycję oraz nagr. MediaSelf - Słupsk 2009; Festiwal Twórczości

Niezapomnianych Artystów Polskich „Pejzaż bez Ciebie”, TVP 2, Opera Nova, Nagroda Główna - Bydgoszcz 2009; Ogólnopolski Festiwal Pamięci A. Zauchy „Serca bicie 2010”, Grand Prix oraz Nagroda Publiczności - Bydgoszcz 2010.

Źródła: rel. bezp.; rel. ojca Macieja Kaczmarka.

Kaczmarek Urszula - ur. w 1948 w Oleśnie Śl., zm. w 2003 r. w Poznaniu. Kulturoznawczyni.
W. Absolwentka: filologii polskiej na Wydz. Filologicznym UAM w Poznaniu (1971). Ukończyła również Międzywydziałowe Studium Kulturalno-Oświatowe UAM.
St. nauk. Dr nauk humanistycznych (1981) - st. uzyskany na UAM; dr hab. (1993) - st. uzyskany na UAM.

Tyt. nauk. Prof. nauk humanistycznych (2001).

Probl. bad. Kultura środowisk polonijnych.

Z. M.in.: w l. 1981-1991 kier. Podyplomowego Studium Kultury i Turystyki, od 1995 r. kier. Zaocznych Studiów Licencjackich, w l. 1997-2001 prof. nadzw., od 2001 r. prof. zw. UAM.

Publ. M.in.: *Kultura zbiorowości polonijnych w Europie Środkowej. 1945-1989. (W Czechosłowacji, NRD i na Węgrzech)*, Wyd. UAM, Poznań 1993; *Dzieje Polaków na ziemiach bułgarskich*, Ars Nova, Poznań 1993; z J. Gradem, *Zmiany modelu organizacji i upowszechniania kultury w Polsce. Skrypt dla studentów kulturoznawstwa*, Wyd. UAM, Poznań 1996; *Na węgierskiej ziemi. Rzecz o Polonii węgierskiej*, Ars Nova, Poznań 1999. Także: *Polska diaspora na Węgrzech*, w: *Polska diaspora*, Wyd. Literackie, Kraków 2001.

Org. społ. M.in.: wiceprzew. Komitetu Badań Polonijnych PAN; czł. PTPN; czł. Polskiego Tow. Ludoznawczego; czł. Zespołu Ekspertów Ministerstwa Kultury; kons. Krajowej Federacji Towarzystw Kultury; w 2003 r. czł. Rady Muzeum Ziemiaństwa w Dobrzycy (powołana Uchwałą Sejmiku Woj. Wielkopolskiego nr 5/43/2003 z dn. 17 lutego 2003 r.).

Ostroviana. Publ.: z M. Sobczakiem, *Śłużba zdrowia, oświata i kultura, wychowanie fizyczne, sport i turystyka oraz życie religijne*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje miasta i regionu*, Poznań 1990.

Pr. nieopubl.: *Życie kulturalne miasta Ostrowa i okolicy do 1914 r.*, masz. (UM Ostrowa Wlkp.); z W. Sobisiakiem, *Rozwój kultury w Ostrowie w latach 1918-1939*, masz.

Publ. w czasop.: „Inspiracje”. *Ostrowskie Towarzystwo Kulturalne*, „In” nr 4/1984.

Źródła: rel. S. Liszyńskiej - Sekretariat Instytutu Kulturoznawstwa UAM; rel. I. Krawiec - Archiwum Muzeum Ziemiaństwa w Dobrzycy; S. Nawrocki, *Pod zaborem pruskim*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 221; tamże, K. Pawlak, *Polska odrodzona*, s. 276; tamże, U. Kaczmarek, M. Sobczak, *Śłużba zdrowia, oświata i kultura...*, s. 404-427.

Kaczmarek Zenon - ur. w 1949 r. w Ostrowie Wlkp. Prawnik, działacz TWP.

W. Absolwent: LdP w Ostrowie Wlkp. (1976)); prawa pracy na Wydz. Prawa UAM w Poznaniu (1981).

Z. M.in.: w l. 1967-1976 brakarz na Wydz. Z-2 ZNTK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1976-1981 insp. w Wydz. Spraw Wewnętrznych Urzędu Powiatowego w Ostrzeszowie; w l. 1981-1988 insp. w Wydz. Spraw Obywatelskich w Urz. Woj. w Kaliszu.

Org. społ. W l. 1988-2003 sekr. Zarządu Wojewódzkiego TWP w Kaliszu z siedzibą w Ostrowie Wlkp.; w l. 2003-2008 dyr. Oddziału Regionalnego TWP w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Kaczmarzyk Zenon - ur. w 1932 r. w Ostrowie Wlkp. Artysta malarz, rzeźbiarz.

W. Absolwent: LO w Bielsku-Białej (tam też uczęszczał na zajęcia w Ognisku Plastycznym).

Z. M.in.: w l. 1950-1952 czeladnik obróbki kamienia w zakładzie kamieniarskim w Ostrowie Wlkp.; także w l. 50. kamieniarz zajmujący się *obróbką piaskowców użytych do elewacji zewnętrznych* (K.B.) budowanego w l. 1951-1956 Stadionu Śląskiego w Chorzowie; w l. 1959-1979 malarz opisowy wagonów w ZNTK. Od 1979 r. rencista.

Char. twórczości. K. *jest wrażliowcem malarskim - zaciętym plenerowiczem. Plener, praca w nim wymaga szybkich decyzji, tempa pracy. Technika grubych impastów uzyskiwanych szpachlą, malowanych, klejonych „na gorąco” daje ujście takiemu temperamentowi. (...) Rzeźbiarstwo w jego realizacjach pod względem formy i tematu jest zgoła odmienne od malarstwa. Najczęściej bywają to (...) tzw. małe formy rzeźbiarskie formowane w glinie, później wypalanej lub też rzeźby w drewnie. (...). Autor ukazuje w nich ogromną umiejętność obserwowania tego wszystkiego co wokół takie normalne, a więc żniwa, wykopki - ogólnie pracę ludzi tak bliską tematycznie znakomitemu malarzowi francuskiemu XIX wieku Milletowi (T. Gaworzewski).*

Zesp. plast. Czł. powstałego w 1956 r. Klubu Plastyka Amatora przejętego w 1957 r. przez DKK (następnie ODK) w Ostrowie Wlkp.

Przeds. plast. M.in. Drogi Krzyżowe: w 1986 r. w kościele pw. św. Andrzeja Boboli w Krotoszynie; w 1993 r. w kościele pw. św. Marcina w Donaborowie; w kościele pw. św. Anny w Lędzianach k. Tychów (tu również rzeźba św. Anny z Marią w ołtarzu głównym).

Wyst. ind. Klub Zodiak - Pleszew 1971, 1982; Klub SOKO, Ostrów Wlkp. - 1980; Galeria „Wieża Ciśnień”, Kalisz - 1984, 1986, 1988, 1990; Klub Seniora „Starówka”, Poznań - 1987, 1989, 1990; Wągrowiec - 1984, 1985, 1986, 1991, 1993, 1994, 2000; Muzeum Okręgowe, Konin - 1986, 1991, 1993; Ostrów Wlkp., Zacharzew - 2002. Także: wyst. jubileuszowa „Zenon Kaczmarzyk. 45-lecie pracy twórczej”, MMOW - 2003.

Wyst. zb. i nagr. Wystawa Amatorskiej Twórczości Artystycznej z okazji Tysiąclecia Państwa Polskiego, aula I LO - Ostrów Wlkp. 1966; Ostrowskie Dni Kultury - Ostrów Wlkp. 1966-1989; Przegląd wojewódzki prac plastyków amatorów „Praca, wypoczynek, rozrywka”, Festiwal Kulturalny Związków Zawodowych - Poznań 1967; WDK - Kalisz 1978, 1980, 1987, 1989; „Sport w sztuce”, I nagr. - Kalisz 1980; „Wisła 80”, I nagr. - Radom 1980; Biennale Malarstwa i Grafiki, wyr. - Łódź 1980; Pałac Młodzieży - Katowice 1982, 1984, 1986; Konkurs Artystów Niepełnosprawnych „Symbioza”, Klub Seniora „Starówka”, Poznań: I nagr. - 1986, III nagr. - 1993; Prezentacje Artystyczne Robotników - Szczecin 1986, 1992, 1998, 2000, 2001; Pałac Kultury - Poznań 1987, 1988; Konkurs budowy Szopek Betlejmskich, Cepelia, II nagr. - Warszawa 1988; Festiwal Bardzo Szczególnych Sztuk, wyr. - Katowice 1993; Konkurs rzeźbiarski o tematyce muzycznej, Leszno: I nagr. - 1994, II nagr. - 1996, I nagr. - 1997, II nagr. - 1998, III nagr. - 1999; „Smok Wawelski” - III nagr. 1997; Wojewódzki Konkurs Plastyczno-Fotograficzny „Pejzaż Wielkopolski”, Leszno: I nagr. - 1999, II nagr. - 2002; Konfrontacje, Leszno: wyr. - 1999, wyr. - 2000, wyr. - 2002; Przegląd Plastyki Południowo-Zachodniej Wielkopolski, CKiS - Leszno 2002. Także: statuetka „Artura” Ministerstwa Kultury i Sztuki - Warszawa 1994.

Plenery rzeźbiarskie. M.in.: Starachowice 1978, 1979, 1980, 1990; Chełmek 1982; Sanok 1982, 1986; Sieradz 1989; Bełchatów 1989; Jastarnia 1997, 1998, 2001; Podgrodzie 1999.

Plenery malarsko-rzeźbiarskie. M.in.: Kołobrzeg 1972, 1991; Naęczów - Kazimierz nad Wisłą 1974; Tarnowskie Góry 1979; Bystrzyca Kłodzka 1984; Nowe Miasto nad Pilicą 1986; Wisła 1991, 1994; Zakopane 1992; Krotoszyn 1999, 2000, 2001; Kotowo 2001; Poznań 2002; Leszno 2002; Maków Podhalański 2002.

Imprezy folklorystyczne. Jarmark Sztuki Ludowej - Konin 1978, 1980; Cepeliada - Kielce 1980, 1988; Jarmark Świętojański - Poznań 1980, 1981, 1982, 1984; Biesiada Folkloru Kaliskiego - Kalisz 1980, 1982, 1983; Erfurt, NRD, 1981; Jarmark Dominikański - Gdańsk 1983, 1986, 1987;

„Kolorowe Wsie” - Wrocław 1984, 1986; Jarmark Wenecjański - Ostrów Wlkp. 1984, 1985, 1986; Debreczyn, Węgry, 1986; Wiedeń, Austria, 1986; VII Ogólnopolskie Dni Pszczelarza - Ostrów Wlkp. 1988; Beumenn, Holandia, 1990; Ogólnopolski Przegląd Folklorystyczny - Kazimierz nad Wisłą 1990; Festyn Sztuki Ludowej - Sieradz 1991; konsulat polski - Hamburg, Niemcy, 1993; Targi Sztuki - Krotoszyn 1998.

Pr. w zb. Muzea: w Kaliszu, Koninie, Lesznie, Sieradzu, Krotoszynie, Kępnie, Ostrowie Wlkp. Kolekcje prywatne: w kraju i m.in. w Holandii, Austrii, Niemczech, Włoszech.

Varia. Reprodukacja obrazu K. zamieszczona na okładce antologii *Ostrowskie adresy poetyckie. Świadectwo obecności II*, Ostrów Wlkp. 2006.

Om. w czasop. Rubryka *Twórczość amatorska*, „Południowa Wielkopolska” nr 2/1979.

Org. społ. Od 1983 r. czł. Robotniczego Stow. Twórców Kultury w Warszawie (od 1984 r. w Poznaniu); czł. Cepelii i Państwowego Tow. Sztuk Pięknych w Lublinie.

Odznac. Medal im. J. Wojciechowskiego, Bydgoszcz 2002.

Źródła: Z. Suchecki, *Zarys działalności Zespołu Plastycznego Ostrowskiego Domu Kultury*, w: *XX lat działalności...*, s. 3-6; tenże, *Rozwój ruchu plastycznego w Ostrowskiem*, w: *V Konferencja...*, s. 55; K. Bielawska, *Zenon Kaczmarzyk. 45-lecie pracy twórczej* - kat. wyst. artysty w MMOW, Ostrów Wlkp. 2003 (tu: słowo T. Gaworzewskiego o twórczości K.).

Kaczyński Józef - ur. w 1926 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2000 r. w Ostrowie Wlkp. Aktor.

W. Absolwent: Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1949 - mała matura, świadectwo dojrzałości uzyskał w liceum w Gnieźnie). W 1959 r. zdał egzamin eksternistyczny z aktorstwa w Gnieźnie

W cz. II w. św. Od listopada 1939 do sierpnia 1944 pomocnik stolarski w Fabryce Mebli u Niemca Ernsta w Ostrowie Wlkp.; od sierpnia do grudnia 1944 r. w ramach niemieckiej akcji „Einsatz” robotnik przymusowy na robotach szanćowych (okopowych) w Mierzynowie k. Łaska; po powrocie do Ostrowa Wlkp. do 1945 r. prac. w fabryce cukierków. Zarazem: od sierpnia 1944 r. do stycznia 1945 r. żołnierz AK (Legitymacja żołnierza AK „Akcja Burza” nr I/15/627”) - pośmiertnie aktem z dn. 18 kwietnia 2001 r. mianowany ppor. WP.

Dział. teatr. Aktor: w l. 1950-1957 w Teatrze im. A. Fredry w Gnieźnie; w 1957 r. (od marca do sierpnia) w Teatrze Nowym w Poznaniu; w l. 1957-1959 w Teatrze im. W. Bogusławskiego w Kaliszu; w l. 1959-1961 w Teatrze Nowym w Poznaniu; w l. 1961-1964 w Teatrze Ziemi Pomorskiej w Grudziądzu; w l. 1964-1965 w Teatrze Cieszyńskim w Czeskim Cieszynie; w l. 1965-1967 w Lubuskim Teatrze im. L. Kruczkowskiego w Zielonej Górze; w l. 1967-1968 w Teatrze im. W. Bogusławskiego w Kaliszu; w l. 1968-1991 (do emerytury) w Teatrze Dramatycznym im. J. Szaniawskiego w Wałbrzychu.

Role film. *Pułapka* - polski oficer, reż. A. J. Piotrowski, f. fab., 1970; *W pustyni i w puszczy* - beduin, reż. W. Ślesicki, f. fab., ser. telew., 1973; *Czysta chirurgia* - epizod, reż. T. Junak, f. fab. telew., 1977; *Wiedeń (7)* - lekarz sądowy, reż. A. Konic, ser. fab. *Życie na gorąco*, 1978; *Droga daleka przed nami...* - epizod, reż. W. Ślesicki, f. fab., 1979; *Tajemnica starego grodu* - strażnik w fabryce, reż. J. Dziedzina, f. fab., 1983; *Kukułka w ciemnym lesie* - były więzień KL Stutthof, reż. A. Moskałyk, f. fab., prod. polsko-czechosłowacka, 1985; *Życie za życie* - więzień obozu Auschwitz-Birkenau, reż. K. Zanussi, f. fab., prod. polsko-niemiecka, 1990; *Panna Nikt* - epizod, reż. A. Wajda, f. fab., 1996; *Komu gra ta orkiestra (17)* - leśniczy A. Sochejko, reż. J. Łomnicki, ser. telew. *Dom*, 1997; *Boża podszewka* - staruszek w okopie, reż. I. Cywińska, ser. fab., 1997; *Wszystkie pieniądze świata* - Idziak, reż. A. Kotkowski, ser. fab., 1999; *Pieniądze to nie wszystko* - starzec „rekordzista”, reż. J. Machulski, f. fab., 2001.

Role w Teatrze TV. S. Żeromski, *Uciekla mi przepióreczka* - wymieniony w obsadzie aktorskiej, 1971; E. Bryll, *Tristan i Izolda* - Trędoszaty, 1996.

Org. społ. Czł. Stow. Polaków Poszkodowanych przez III Rzeszę (leg. nr 1311164/S); od 1984 r. czł. rzeczywisty Sekcji Dramatu ZASP oraz Stow. Polskich Artystów Teatru, Estrady, Radia, TV i Filmu (leg. nr 1699, Warszawa 12 września 1984).

Odznac. M.in.: Krzyż Armii Krajowej (leg. nr 10-97-109, 25 listopada 1997).

Ostroviana. Aktor: w okr. gimnazjalnym w szkolnym zesp. teatr., zarazem w l. 1945-1946 w Teatrze Ludowym, w l. 1946-1949 w zesp. KMS w Ostrowie Wlkp.; w 1961 r. gościnnie w zesp. Powiatowego Zarządu ZNP w Ostrowie Wlkp. podczas występu ostrowskiej trupy na scenie Teatru Polskiego w Poznaniu w wyreżyserowanej przez M. Grześczyka sztuce *Klucz od przepaści* K. Gruszczyńskiego.

Źródła: rel. i dokumenty z arch. domowego siostry Barbary Kaczyńskiej - także własnoręcznie spisany przez K. chronologiczny wykaz teatrów, w których pracował; rel. krewnego Floriana Pawlaka; P. Burkietowicz, *O teatrze amatorskim*, „Południowa Wielkopolska” nr 2/1965; J. Jachimek, *Życie artystyczne w latach 1919-1969*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 316; M. Grześczyk, *Amatorski ruch teatralny w Ostrowie Wielkopolskim (historia i współczesność)*, w: *V Konferencja...*, s. 79; film Polski.pl/fp/index.php/517329 (dostęp: 12.05.2015).

Kalusińska Jolanta - ur. w 1953 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka historii.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1972); historii na Wydz. Historycznym UAM w Poznaniu (1977).

Z. W l. 1978-1981 naucz. w SP w Grudziądzu; w l. 1981-2003 naucz. w SP nr 5 w Ostrowie Wlkp.; zarazem w l. 1983-1986 wizytator ds. wychowawczych w Wydz. Oświaty UM w Ostrowie Wlkp.

Przeds. kult. W l. 1991-1997 organizatorka wraz z C. Janiszewskim, I. Szwarczyńską oraz ostrowskim Oddziałem PTTK rajdów pieszych i rowerowych „Szlakiem dworków i pałacyków” dla uczniów SP nr 5.

Źródła: rel. bezp.; rel. C. Janiszewskiego.

Kałowski Stanisław - ur. w 1940 r. w Biniewie. Nauczyciel historii. Od 1970 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent, m.in.: historii na Wydz. Filozoficzno-Historycznym UW (1963); prawa na Wydz. Prawa i Administracji UW (1973); Studiów Podyplomowych na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu: politologii (1976), filozofii (1984).

Z. W l. 1965-1978 naucz. historii w I LO i LdP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1978-2004 naucz. historii i wiedzy o społeczeństwie w III LO w Ostrowie Wlkp.

Pasje. Szybownictwo - w l. 60. ukończył kurs szybowcowy w Aeroklubie Ostrowskim.

Org. społ. W l. 1979-1981 przew. ostrowskiego Koła Terenowego Oddziału PTH w Kaliszu - Koło zaprzestało działalności po ogłoszeniu w Polsce 13 grudnia 1981 r. stanu wojennego.

Źródła: rel. bezp.; rel. Z. Dykcika.

Kaluźny Edward - ur. w 1916 r. w Droszewie, zm. w 1993 r. w Poznaniu. Brat S. Kaluźnego. Muzyk - gry uczył się jako kadet w orkiestrze wojskowej w Pleszewie. W czasie II w. św. przeprowadził się do Ostrowa Wlkp., od 1955 r. mieszkał w Poznaniu.

Z. Naucz. gry na akordeonie w zał. w 1947 r. Niższej Miejskiej Szkole Muzycznej w Ostrowie Wlkp.; instr. muzyczny na Zamku w Poznaniu, tamże czł. wielu zesp. muzycznych.

Zesp. muz. W 2. poł. l. 40. zał. m.in. z S. Kałużnym Muzycznego Zespołu Instrumentalnego, także do cz. wyjazdu do Poznania pianista w ostrowskich zesp. dancingowych.

Inne przeds. muz. Współpr. z zał. 9 lutego 1945 r. Teatrem Ludowym w Ostrowie Wlkp. (od 9 września 1946 r. do 1949 r. działającym pod przedwojenną nazwą KMS).

Źródła: rel. syna P. Kałużnego; rel. C. Piskorskiego; M. Nowinka, *Krótkie wspomnienie o Krzysztofie Trzczańskim-Komedzie*, „Carioce”, kolegach „muzykach” z lat 1945-1951 - i nie tylko, w: *Ostrowskie przystanki Krzysztofa Komedy*, Ostrów Wlkp. 2010, s. 12, 14.

Kałużny Seweryn - ur. w 1913 r. w Droszewie, zm. w 1976 r. w Ostrowie Wlkp. Brat E. Kałużnego. Muzyk. Od 1940 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

Z. W l. 1947-1950 naucz. muzyki (kl. skrzypiec) w Niższej Miejskiej Szkole Muzycznej, przemianowanej w 1950 r. na Miejskie Ognisko Muzyczne.

Zesp. muz. W Ostrowie Wlkp., m.in.: w l. 40., po wojnie, kier. orkiestry harcerskiej oraz zał. m.in. z E. Kałużnym Muzycznego Zespołu Instrumentalnego; także w l. 40. i 50. czł. zespołów dancingowych w restauracjach „W-Z” i „Polonia” oraz w l. 50. kier. orkiestry związkowej; w l. 1956-1973 zał. i kier. orkiestry dziecięcej w SOKO, przemianowanej następnie na Młodzieżową Orkiestrę SOKO - orkiestra (ok. 500 koncertów) w 1959 r. wystąpiła na antenie PR Poznań, w 1962 r. koncertowała w ODK z Chórem Chłopięcym S. Stuligrosza z Poznania; także w w SOKO w l. 1957-1961 zał. i kier. orkiestry rozrywkowej, zw. też salonową.

Inne przeds. muz. Współpr. z zał. 9 lutego 1945 r. Teatrem Ludowym w Ostrowie Wlkp. (od 9 września 1946 r. do 1949 r. działającym pod przedwojenną nazwą KMS).

Upam. Płyta CD *Czas, płynie czas. Pamięci nauczyciela, dyrygenta, przyjaciela - Seweryna Kałużnego* (nagrania zesp. z l. 1969-1970, słowo C. Piskorski, oprac. graf. J. Pawłowska, oprac. komputerowe J. Bendziecha), 2001 - ed. z okazji I zjazdu b. członków Młodzieżowej Orkiestry SOKO w Ostrowie Wlkp.

Nagr. Młodzieżowa Orkiestra SOKO, m.in.: Wojewódzki Przegląd Zespołów Muzycznych, miano najlepszego zesp. w woj. poznańskim - Piła 1966; Centralna Komisja Koordynacyjna ds. Upowszechniania Kultury, wyr. - Warszawa 1970.

Źródła: rel. bratanka P. Kałużnego; arch. USC w Ostrowie Wlkp.; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 172-173; M. Nowinka, *Krótkie wspomnienie o Krzysztofie Trzczańskim-Komedzie*, „Carioce”, kolegach „muzykach” z lat 1945-1951 - i nie tylko, w: *Ostrowskie przystanki Krzysztofa Komedy*, Ostrów Wlkp. 2010, s. 12-14; arch. domowe J. Pawłowskiej; rel. C. Piskorskiego; rel. F. Tomaszewskiego.

Karliński Stanisław - ur. w 1921 r. w Ligocie, zm. w 2002 r. w Ostrowie Wlkp. Księgarz. Od 1948 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: TH dla Pracujących w Ostrowie Wlkp. (1960 - przed II w. św. uczęszczał do Gimnazjum Kupieckiego w Ostrowie Wlkp.). W 1959 r. ukończył kurs księgarski, uzyskując zawodowy tyt. księgarza.

Z. W l. 1950-1953 księgarz; w l. 1953-1974 kier. księgarni Państwowego Przedsiębiorstwa „Dom Książki” w Poznaniu przy ul. Kolejowej (Pod Filarami) w Ostrowie Wlkp.; w l. 1974-1975 kier., w l. 1975-1982 dyr. KMPiK w Ostrowie Wlkp.

KMPiK. Spot., m.in.: „Sport i polityka”, spot. z red. „Gazety Poznańskiej” S. Garczarczykiem - 1974; wieczór poezji W. Bąka - 1981.

Wyst., m.in.: rysunki i malarstwo T. Gaworzewskiego, zał. przez K. w 1975 r. Galeria Młodych Twórców - 1975; ekspozycja fot. okazji 45-lecia powstania amatorskiego ruchu fotograficznego w Ostrowie Wlkp., Salon Wystawowy - 1977.

Inne przeds. Organizacja kiermaszy książek, „Dom Książki” - l. 50.-70.

Org. społ. Czł. OTK.

Źródło: rel. M. Frencel; .A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski. Fakty...*, s. 83, 88, 95.

Kasprzak Maria - ur. w 1927 r. w Toruniu, zm. w 1975 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka.

Z. Naucz. w SP nr 5 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1973-1975 kier. Ped. Bibl. Pow. w Ostrowie Wlkp.

Źródła: Arch. UM w Ostrowie Wlkp.; *Kronika Filii Biblioteki Pedagogicznej w Ostrowie Wlkp.*

Kaźmierczak Emilia - ur. w 1968 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka. W l. 1987-1995 mieszkała we Wrocławiu, w l. 1995-1998 w Zawidowie, woj. dolnośląskie, od 1998 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1987); SN, kierunek: wych. fiz., we Wrocławiu (1989); wych. fiz., spec.: nauczycielska, w AWF we Wrocławiu (1997 - studia licencjackie); wych. fiz., spec.: nauczycielska w AWF we Wrocławiu (1999 - studia magisterskie). Ukończyła także w 1991 r. kurs kwalifikacyjny gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej w ODN w Jeleniej Górze. W 2004 r. uzyskała uprawnienia instr. rekreacji ruchowej, spec.: aerobik, w AWF we Wrocławiu.

Z. Naucz. wych. fiz.: w l. 1989-1995 w SP nr 64 im W. Broniewskiego we Wrocławiu; w l. 1995-1998 w SP im. Bolesława Chrobrego w Zawidowie; w l. 1998-2001 w III LO w Ostrowie Wlkp.; od 2001 r. w Gimnazjum nr 1 im. Polskich Noblistów w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. Od 2007 r. sekr. Stow. Kulturalnego „Gwiazda” w Ostrowie Wlkp., zarazem od 2011 r. czł. Zarządu Stow. „Strefa Kultury” w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp

Kaźmierczak Katarzyna (z d. Światała) - ur. w 1955 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka. Od 1980 r. mieszka w Nowych Skalmierzycach.

W. Absolwentka, m.in.: III LO (1974); filologii rosyjskiej w Instytucie Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej UAM w Poznaniu (1981).

Z. M.in.: od 2007 r. dyr. Zespołu Szkół w Ociążu.

Przeds. muz. Czł. zał. wraz z siostrą M. Światałą (ob. Światała-Jarnecka) istniejącego w l. 1971-1977 duetu wokalnego „Siostry Świtalanki”.

Nagr. W duecie z M. Światałą, m.in.: Festiwal Piosenki Radzieckiej, I nagr. oraz nagr. Publiczności - Zielona Góra 1972; KFPP, udział w koncercie „Debiuty” - Opole 1972; Festiwal Piosenki Turystycznej, Studio Radia i Telewizji, I nagr. - Wrocław 1976.

Źródła: rel. siostry M. Światały-Jarneckiej; (tnp.), *Sukces ostrowianek!*, „Południowa Wielkopolska” nr 4/1972.

Kądziela Marek - ur. w 1951 r. w Ostrowie Wlkp. Lekarz weterynarii. Od 1975 r. mieszka w Raszkowie.

W. Absolwent: II LO w Ostrowie Wlkp. (1969); Wydz. Weterynarii WSR we Wrocławiu (1975); Studiów Podyplomowych na Wydz. Weterynarii WSR we Wrocławiu (1982).

Z. W l. 1975-1991 lekarz weterynarii w Państwowym Zakładzie Leczniczym dla Zwierząt w Raszkowie; od 1991 r. właściciel Lecznicy Weterynaryjnej w Raszkowie.

Przeds. teatr. Od 1994 r. aktor amatorskiego Teatru „Raszko” w Raszkowie. Role m.in. w sztukach: *Chopin u Radziwiłła* - książę Antoni Radziwiłł, scen. (na podstawie książki G. Bojanowskiego *Tydzień w Antoninie*) i reż. T. Jańczak, 2000; A. Fredro, *Gwałtu, co się dzieje* - burmistrz, reż. T. Jańczak, 2002; A. Fredro, *Pierwsza lepsza* - Zdzisław, reż., T. Jańczak, 2003.

Źródła: rel. bezp.; rel. B. Bednarek.

Kempa Janusz - ur. w 1931 r. w Ostrowie Wlkp. Lekarz med.

W. Absolwent: Państwowej Szkoły Ogólnokształcącej Męskiej Stopnia Licealnego w Ostrowie Wlkp. (1951); Państwowej Szkoły Felczerskiej w Kaliszu (1953); Wydz. Lekarskiego AM w Poznaniu (1961 - dyplom lekarza 1963).

Z. W l. 1953-1954 z nakazu pracy felczer w Powszechnej Organizacji „Służba Polsce” - w pierw w szpitalu w Kaliszu, następnie w szpitalu w Zabrzu; w l. 1954-1955 felczer w Szpitalu Miejskim w Ostrowie Wlkp.; po stażu podyplomowym, w l. 1963-1968 lekarz (od 1967 r. anesteziolog - I st. spec. z anesteziologii) w Szpitalu Rejonowym oraz lekarz zakładowy w Przychodni Zakładowej przy Hucie Szkła w Sierakowie; w l. 1968-1975 st. asystent (1971 - II st. spec. z anesteziologii), w l. 1975-1977 zca, w l. 1977-1985 ordynator Oddziału Anesteziologii i Intensywnej Terapii ZZOZ (1978 - II st. spec. z medycyny społecznej) w Ostrowie Wlkp.; w l. 1984-1989 kier. Działu Specjalistycznej Opieki Zdrowotnej ZZOZ w Ostrowie Wlkp.; w l. 1989-1993 Naczelnny Lekarz Szpitala (Zca Dyrektora ds. Lecznictwa) w Ostrowie Wlkp. Także: od 1975 czł., a w l. 1980-1994 przew. Komisji Lekarskiej ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia w ZUS w Ostrowie Wlkp.; w l. 1994-1997 Woj. Lekarz Inspektor ZUS, Oddział w Ostrowie Wlkp.; w l. 1997-2001 (do emerytury) Główny Lekarz Orzecznik w Oddziale ZUS w Ostrowie Wlkp.

Publ. M.in.: wraz z K. Niełacnym, W. Suszyckim, L. Wiśniowskim, *Oddziały i Zakłady Szpitala im. Tytusa Chalubińskiego w Ostrowie Wielkopolskim. Wczoraj i dziś*, w: *Rozwój szpitalnictwa Ostrowa Wielkopolskiego w latach 1850-1975*, pod red. W. Sapińskiego, Warszawa 1976.

Publ. w czasop. *Analiza funkcjonowania oddziału anesteziologii i intensywnej opieki medycznej w Ostrowie Wielkopolskim*, „Szpitalnictwo Polskie”, Lekarski Instytut Naukowo-Wydawniczy, Warszawa 1974.

Org. społ. W l. gimnazjalnych czł. ZHP; w l. 1968-2001 czł. Koła Miejskiego PZF im. Tysiąclecia w Ostrowie Wlkp.; w 1975 r. czł. Komitetu Obchodów 125-lecie szpitalnictwa w Ostrowie Wlkp. Także: czł. powstałego w 1994 r. Stow. Wychowanków „Alma Mater Ostroviensis“ w Ostrowie Wlkp.

Organy przedst. W l. 1978-1982 i 1982-1986 radny MRN w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; A. Sukiennicki, *Historia szpitalnictwa...*, s. 243.

Kędziński Tadeusz - ur. w 1918 r. w Ostrowie Wlkp. zm. w 2010 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz PTH.

Z. M.in.: w l. 50. prac. administracyjny w PMRN w Ostrowie Wlkp.; w l. 60. i 70. prac. Spółdz. Inwalidów w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. Sekr. utworzonego w 1957 r. w Ostrowie Wlkp. Koła Historyków.

Źródło: rel. M. Kędzińskiej-Jachimek; (tnp.), *Powstało koło Polskiego Towarzystwa Historycznego w Ostrowie* „Głos Ostrowski” nr 10/1957; A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski. Fakty...*, s. 154; M. Bodys, *Polskie Towarzystwo Historyczne - Oddział w Kaliszu w latach 1970-1989*, „Rocznik Kaliski”, t. XXXIII, 2007, s. 169, 170.

Kędzióra Monika - ur. w 1971 r. w Ostrowie Wlkp. Kompozytorka, pedagog.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1990); studiów w kl. kompozycji na Wydz. Kompozycji, Dyrygentury i Teorii Muzyki Ak. Muz. w Poznaniu (1996). Ukończyła także PSM I st. w 1985 r. i II st. w 1991 r. (kl. fortepianu) w Ostrowie Wlkp. W cz. studiów uczestniczyła w organizowanych przez Polskie Tow. Muzyki Współczesnej Kursach dla Młodych Kompozytorów. W 1996 r. otrzymała Stypendium Ministra Kultury i Sztuki, w l. 2000-2001 w

ramach stypendium Fundacji Kultury uzupełniała studia kompozytorskie w Hogeschool Conservatorium Maastricht w Holandii.

St. nauk. Dr sztuk muzycznych (2004) - st. uzyskany na Wydz. Kompozycji, Dyrygentury i Teorii Muzyki Ak. Muz. w Poznaniu.

Z. Od 2005 adiunkt na Wydz. Kompozycji, Dyrygentury i Teorii Muzyki Ak. Muz. w Poznaniu.

Char. twórcz. K.: *Komponuje głównie na obsadę kameralną – instrumentalną i wokально-instrumentalną. Wśród jej inspiracji dominują dwa źródła - teksty literackie, głównie w utworach na głos solowy, oraz zjawiska i procesy natury, na przykład żywioły. Artystka sięga często po poszerzone techniki wykonawcze, zwracając szczególną uwagę na barwę dźwięku, która staje się kluczowym elementem jej kompozycji.* E. Chorościan.

Publ. *Andrzeja Koszewskiego Kołysanki na sopran i fortepian*, w: „De musica commentarii” vol. 1, Ak. Muz., Poznań 2008; *W poszukiwaniu muzycznych utopii. Roman Maciejewski - początek drogi*, w: *Roman Maciejewski twórca charyzmatyczny*, Ak. Muz. w Poznaniu, Uniw. Muz. w Warszawie, Poznań-Warszawa 2010; *Word, sound and shape in Dedykacje (Dedications) by Florian Dąbrowski*, w: *Music and theory. Selected articles*, Ak. Muz., Poznań, 2010.

Kompozycje. Utwory na orkiestrę, m.in.: *Cień* - balet w 6 scenach, 1996; *AEQUINOCTIUM*, 2009. Utwory na orkiestrę kameralną, m.in.: *Szklistych* - na fortepian i zesp. instrumentów, 2005/2006. Utwory kameralne, m.in.: *Melodia* - na dwa flety, 2007. Utwory solowe, m.in.: *Impressions pour la fin du siècle pour piano*, 1998. Inne: *E. D.* - monodram na mezzosopran i fortepian do tekstów E. Dickinson, 2011.

Org. społ. Od 2008 r. prez. poznańskiego Oddziału ZKP.

Nagr. Ogólnopolski Otwarty Konkurs Kompozytorski im. A. Didura, III nagr. za komp. *Ulica szarlatanów* na mezzosopran recytujący, klarnet, fortepian i perkusję - Sanok 1997.

Ostroviana. Publ. w czasop.: „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego”. *Muzyka w czasie. Czas w muzyce*, „ROTN” nr 1, 2006.

Przeds. muz.: prezentacja w 1995 r. własnych kompozycji w Pałacu Myśliwskim Książąt Radziwiłłów w Antoninie.

Prelekcje: „W poszukiwaniu harmonii, czyli współcześnie o muzyce współczesnej”, MMOW - 2008.

Org. społ.: w l. 2005-2008 sekr. OTN.

Źródła: rel. bezp.: A. Gibasiewicz, *Wieczór kompozytorki*, „Gazeta Ostrowska” nr 41, 15 października 1995; D.K., *Więc kimże jesteś*, „Gazeta Ostrowska” nr 50, 21 grudnia 1997; H. Olkiewicz, *Romantyczna realistka*, „Gazeta Ostrowska” nr 2, 10 stycznia 2001; [E. Chorościan] <https://zamowieniakompozytorskie.pl/kompozytor/monika-kedziora/> (dostęp: 12.03.2019); <https://amuz.edu.pl/o-uczelni/struktura/pedagogzy/k-l-l/monika-kedziora/> (dostęp: 12.03.1019).

Kępiński Dariusz - ur. w 1966 r. w Ostrowie Wlkp. Instruktor teatralny.

W. Absolwent: TEM, spec.: radiotechnika i telewizja, ZST ZAP w Ostrowie Wlkp. (1986); Państwowego Studium Kulturalno-Oświatowego o spec. teatralnej w Kaliszu (1990); dwuletniego Stacjonarnego Kursu Instruktora Amatorskiego Teatru Lalek na Uniw. Ludowym w Błotnicy Strzeleckiej (1992); WPA, kierunek: pedagogika artystyczna i wczesnoszkolna, spec.: teatr, UAM w Kaliszu (1995).

Z. W l. 1992-1995 instr. teatr. w ODK, zarazem od 1992 r. naucz.-instr. teatr., a od 2000 r. wicedyr. w MDK.

Przeds. teatr. W 1992 zał. wspólnie z żoną H. Kępińską działającego w MDK Dziecięcego Teatru Lalek; w 1992 r. także wraz z H. Kępińską zał. w ODK Grupy Działań Teatralnych od

1995 r. działającej w MDK (spektakle wg własnych scenariuszy oraz oparte na twórczości poetyckiej Z. Herberta, A. Ginsberga, A. Sexton, C. Baudelaire'a).

Nagr. Dziecięcy Teatr Lalek, m.in.: Ogólnopolskie Spotkania Lalkarzy, Tytuł Laureata - Puławy 1996; Wojewódzkie Prezentacje Teatrów Dzieci i Młodzieży, Grand Prix - Jarocin 1997. Grupa Działań Teatralnych - Scena Lalki i Aktora, m.in.: Regionalne Prezentacje Teatrów Dzieci i Młodzieży, Grand Prix - Jarocin 1997, 2000, 2001, 2002 (także nagr. instruktorska dla K. - 2002); VIII Ogólnopolskie Spotkania Teatralne Młodych „Czwarta Ściana”, Nagroda Główna - Turek 2001; V Międzynarodowa Akcja Teatralna „Azyl”, honor reprezentowania Polski - Warszawa 2002.

Inne przed. W sierpniu 2002 r. prow. w PIK Letnich Warsztatów Teatralnych.

Źródła: rel. bezp.; *Informator. 30 lat MDK*; (Hol) *Teatralne sukcesy MDK*, „Gazeta Ostrowska” nr 20, 15 maja 2002.

Kępińska Hanna (z d. Basińska) - ur. w 1969 r. w Ostrowie Wlkp. Instruktorka teatralna.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1988); dwuletniego Stacjonarnego Kursu Instruktora Amatorskiego Teatru Lalek na Uniw. Ludowym w Błotnicy Strzeleckiej (1992).

Z. W l. 1992-1994 naucz.-instr. teatr. w MDK w Ostrowie Wlkp., zarazem instr. teatr. w GOK w Przygodzicach i w l. 1992-1995 w ODK.

Przeds. teatr. W 1992 r. zał. wraz z mężem D. Kępińskim Dziecięcego Teatru Lalek w MDK; w 1992 r. także wraz z D. Kępińskim zał. w ODK Grupy Działań Teatralnych od 1995 r. działającej w MDK (realizacje w konwencjach: Teatru Lalek, Teatru Maski, Teatru Dramatycznego, Teatru Ulicznego).

Źródła: rel. bezp.; *Informator. 30 lat MDK*.

Kiczka Aldona - ur. w 1956 r. w Ostrowie Wlkp. Sekretarz szkoły.

W. Absolwentka: LE w Ostrowie Wlkp. (1975).

Z. Od 1986 r. sekr. szkoły w III LO w Ostrowie Wlkp.

Pr. red. *Tworzenie tradycji. III Liceum Ogólnokształcące w Ostrowie Wielkopolskim. 1954-2004*, Ostrów Wlkp. 2004 - współprac. z W. Suszyckim przy zbieraniu i oprac. materiałów.

Źródło: rel. bezp.

Kierstein Aleksandra - ur. w 1946 r. w Opalenicy. Nauczycielka, działaczka samorządowa. Od 1968 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: LO w Nowym Tomyślu (1964); Wydz. Matematyczno-Fizyczno-Chemicznego UAM w Poznaniu (1968).

Z. Naucz. matematyki: w l. 1968-1970 w ZSZ w Odolanowie, w l. 1970-1978 w II LO, a w l. 1978-1994 w I LO w Ostrowie Wlkp.; zarazem w l. 1989-1991 organizatorka i dyr. Woj. Biura Poselsko-Senatorskiego Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego w Kaliszu; w l. 1994-1998 Zca Prezydenta Miasta Ostrowa Wielkopolskiego.

Publ. Wiersz *** / *Człowieku biegnący bez tchu ścieżką życia*, w: *Trzy ćwiartki wieku. 75. rocznica powstania Gimnazjum i Liceum Żeńskiego w Ostrowie Wielkopolskim 1919-1994*, Ostrów Wlkp. 1994; brosz. *Półtora wieku w służbie narodu i oświaty 1845-1995. 150 lat I Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrów Wlkp. 1995 - współautorka.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”. M.in.: artykuł *Kto zostanie patronem?*, „GO” nr 14, 11 kwietnia 1993 - o W. Lipskim w związku ze zmianą patrona I LO w Ostrowie Wlkp.; wiersz z cyklu *W drodze*, „GO” nr 9, 6 marca 1994.

Przeds. teatr. W 1999 r. rola Pani Twardowskiej w sztuce pod tym tytułem wg ballady *Pani Twardowska* A. Mickiewicza wystawionej w kinie Komeda w Ostrowie Wlkp. w oprac. i reż. P. Szczepaniaka.

Inne przeds. W 1989 r. inicjatorka rezolucji KO „Solidarność” w Ostrowie Wlkp. żądającej usunięcia z nazwy *I Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie imienia gen. Aleksandra Zawadzkiego* (J.K.P.) - komunistycznego działacza partyjnego i państwowego; autorka hymnów I LO (muzyka: J. Smok) i II LO (muzyka: A. Sobański) w Ostrowie Wlkp.

Dział. zw. W 1980 r. współtwórczyni NSZZ „Solidarność” POiW w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W l. 1989 r. współzał., i do 1992 r. czł. KO w Ostrowie Wlkp. - od 1 kwietnia 1989 do 1 maja 1989 sekr., od 1 maja 1989 do 20 stycznia 1992 zca przew.; w 2001 r. współzał. i następnie wiceprez. Zarządu Stow. „Wielkopolskie Centrum Chopinowskie - Antonin”.

Organy przedst. W l. 1990-1994 radna RM Ostrowa Wlkp. I kadencji (z listy KO „Solidarność”) - przew. Komisji Polityki Społecznej, od 1991 r. wiceprzew. RM; w l. 1994-1998 radna II kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW Un. Ob.); w l. 1998-2002 przew. RM Ostrowa Wlkp. III kadencji (z listy KW AWS); w l. 2002-2006 radna RM Ostrowa Wlkp. IV kadencji (z listy KW PC) - przew. Komisji Edukacji, Kultury, Kultury Fizycznej i Sportu; w l. 2006-2010 radna RM Ostrowa Wlkp. V kadencji (z listy KW PiS) - przew. Komisji Rewizyjnej; od 2010 radna Rady Powiatu Ostrowskiego IV kadencji (z listy KW PIS).

Źródła: rel. bezp.; J. Pietrzak *Granice suwerenności politycznej w Ostrowie Wielkopolskim w XX wieku. Odrodzenie władzy samorządowej po 1989 roku*, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego” nr 2, 2007, s. 85; B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 90, 158; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys...*, s. 239-240; J.K. Pietrzak, *Wykorzystać szansę...*, s. 21, 113, 143.

Kierstein Zdzisław - ur. w 1946 r. w Chodzieży. Nauczyciel, działacz związkowy. Od 1968 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: LO w Chodzieży (1964); Wydz. Matematyczno-Fizyczno-Chemicznego UAM w Poznaniu (1968).

Z. Naucz. matematyki: w l. 1968-1972 w TR w Przygodzicach (tu: także fizyki); w l. 1972-1975 w LdP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1975-2007 w III LO w Ostrowie Wlkp.; zarazem od 2001 r. w LO Spółdz. Oświatowej w Ostrowie Wlkp. Także: w l. 1991-2007 doradca metodyczny matematyki w ODN w Kaliszu; w l. 1992-1994 wykładowca Fundacji Stypendialnej Matematyków Wrocławskich na terenie Ostrowa Wlkp.

Publ. M.in.: *Aktywne metody w kształceniu matematycznym*, wyd. NOWIK, Opole 2004.

Pr. red. Seria *Matematyka w szkole średniej* - w l. 1991-2000 kier. zesp. redakcyjnego publ. z zakresu matematyki wyd. przez WOM w Kaliszu.

Inne przeds. Konsultant merytoryczny powołanego w 1993 r. w Ostrowie Wlkp. zesp. realizującego program dla szczególnie uzdolnionych uczniów szkół podstawowych pt. „Warsztaty Matematyczno-Informatyczne”; współzał. powołanego w 2008 r. z inicjatywy R. Torzyńskiego zesp. programowego „Polubić matematykę”.

Dział. zw. W l. 1980-1981 przew. KZ NSZZ „Solidarność” POiW w Ostrowie Wlkp.; w l. 1980-1981 czł. MKK NSZZ „Solidarność” w Ostrowie Wlkp.; w l. 1989-1990 przew. TKZ POiW NSZZ „Solidarność” w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. M.in.: w l. 1974-1981 i 1982-1984 opiekun sekcji matematycznej MTPN; w l. 1989 r. współzał. i do 1992 czł. KO w Ostrowie Wlkp.; w l. 1989-1992 czł. Zarządu OTO w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; (tak), *Młodzieżowe Towarzystwo Przyjaciół Nauk działa w Ostrowie*, „Południowa Wielkopolska” nr 4/1974; *Pół wieku Szkoły Rolniczej w Przygodzicach 1947-1997*, red. W. Sapieja-Nowicka, Przygodzice 1997, s. 162; G. Schlender, *Solidarność Wielkopolski Południowej 1980-2000. Zarys dziejów*, Kalisz 2001, s. 398; J.K. Pietrzak, *Wykorzystać szansę...*, s. 21, 22, 111; arch. OTO (plany zajęć w l. 1990-1992).

Kirło-Nowaczyk Franciszek - ur. w 1907 r. w Hiltrop w Westfalii, zm. w 1975 r. w Łęce Mroczeńskiej. Pisarz, dziennikarz. W 1914 roku wraz z rodzicami zamieszkał w Polsce.

W. Absolwent: studiów nauczycielskich w Krotoszynie.

W l. międzyw. Po studiach, naucz.: od 1929 r. w Ostrowie Wlkp., od 1935 r. w pow. kępińskim.

W cz. II w. św. Szef propagandy i agent wywiadu AK na terenie tzw. „Kraiku Rychtańskiego” (Rychtal i okolice) - w 1944 r. zesłany na przymusowe roboty do Meklemburgii.

Po wojnie. Po dwuletnim pobycie w Poznaniu, od 1947 r. do emerytury kier. SP w Łęce Mroczeńskiej.

Publ. Zb. wierszy: pod pseud. Adam Kirło, *Biała lutnia*, Wilno 1927 - *Ostatni posiadany* [przez autora] *egzemplarz zbiorku wierszy „Biała lutnia” (1927) zaginął podczas zawieruchy wojennej* (F.K.N.); *Chleb powszedni*, Centralna Księgarnia Rolnicza, Warszawa 1949. Pow.: *Szkoła przy topolowej drodze*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1958.

Inne pr. lit. Wspomnienia *Między Prosną a Widawą*, 1968 - o działalności batalionów AK w rejonie Kępna i Namysłowa.

Ant. poet. Wiersz: *** / *Niech biją dzwony, niech brzmią fanfary*, w: W. Banach (oprac.), *Spokojne, ciche miasto szare*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1992 - wiersz, sygnowany F.K., pierwotnie zamieszczony był w „Orędowniku Ostrowskim” nr 51, 26 czerwca 1925 r. w związku ze Zjazdem Katolickim w Ostrowie Wlkp. i odsłonięciem przez kard. E. Dalbora pomnika kard. M. Ledóchowskiego.

Publ. w czasop. „Arkona”, „Dziennik Literacki”, „Dziś i Jutro”, „Gazeta Grudziądzka”, „Kultura”, „Nowa Kultura”, „Orędownik Ostrowski”, „Południowa Wielkopolska”, „Pręgierz”, „Przyjaciół Młodzieży”, „Twórczość”, „Tygodnik Powszechny”, „Tygodnik Warszawski”, „Warszawa”, „Wies”, „Zielony Sztandar”, „Życie Literackie”. M.in.: wiersz satyryczny *Nowe mody*, „OrO” nr 6/1925; wiersze *Jesiennie* i *Wschód księżycy* oraz nota biogr., „PW” nr 10/1963; *Wspomnienie o Bojanowskim*, „PW” nr 12/1963; *Pisarze i plastycy regionu*, „PW” nr 7/1965; w „PW” także felietony pod pseud. Mateusz Zgrzebło.

Przeds. rad. Reportaże i słuch. o charakterze regionalnym dla rozgłośni poznańskiej PR.

Org. społ. Od 1945 r. czł. ZLP.

Nagr. Konkursy na wiersze satyryczne organizowane przez tygodnik „Ilustracja Polska”, I nagr. - Poznań 1929, III nagr. - Poznań 1930; konkurs na opow. wydziałów kultury Woj. Rady Narodowej i Rady Narodowej Miasta Poznania, Wyd. Poznańskiego i „Gazety Poznańskiej” - III nagr., Poznań 1957. Także: Nagroda im. T. Nocznickiego za teksty publikowane w prasie ludowej - Warszawa 1958.

Odnac. M.in. Złota Odznaka Jubileuszowa Związku Nauczycielstwa Polskiego, 1956.

Źródła: J. Kwieciński, *Pedagog przypomniany*, „Południowa Wielkopolska” nr 10/1964; F. Kirło-Nowaczyk, *Plastycy i pisarze regionu*, „Południowa Wielkopolska” nr 7/1965; N. Chadzinikolau, J. Mańkowski, *Pisarze Wielkopolski. Informator*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1971, s. 102-104; U. Kaczmarek, M. Sobczak, *Służba zdrowia, oświata i kultura...*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 418; W. Banach (oprac.), *Spokojne ciche miasto szare*, MMOW, Ostrów Wlkp. s. 62; tenże, *Ostrów pod znakiem...*, s. 6, 60-61, 76; http://bibliotekakepno.pl/izba_pamieci_str_int_2011/baza_osob/nowaczyk_kirlo_fr.html (dostęp: 11.10.2019).

Klimek Beata - ur. w 1962 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarka.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1981); Wydz. Nauk Społecznych, kierunek: politologia, spec.: administracja samorządowa, UAM w Poznaniu (2004).

Z. W l. 1984-1991 instr. w MCK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1991-1992 naucz. wychowawca w MDK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1991-1999 dziennikarka red. informacyjnej Radia „Centrum” - współpracowała także z TVP 3 Poznań; w l. 2000-2010 rzecznik Starostwa Powiatowego w Ostrowie Wlkp., tamże od 2010 r. insp. ds. organizacji pozarządowych.

Publ. w czasop. „Głos Wielkopolski” (dod. „Regionalny Głos Wielkopolski”). M.in.: *Z Hamburga do Sośni*, „GłW”, 27 września 1999 - o wizycie w Sośni mecenasa W. Broniwoja-Orlińskiego, który w 1991 r. przekazał do konsulatu polskiego na ręce konsula C. Nowakowskiego w Hamburgu godło Polski zrzucone w 1939 r. przez Niemców z polskiego posterunku celnego w tej leżącej wówczas na granicy Polski i Niemiec miejscowości (godło przechował niemiecki celnik i w 1968 r. oddał Klubowi Polskiemu Stow. Polskich Kombatantów w Niemczech).

Inne przed. Prow. imprez artystycznych, m.in. w 2004 r. w Pałacu Myśliwskim Książąt Radziwiłłów koncertu fortepianowego ostrowskiego pianisty Ł. Kryjoma.

Org. społ. Czł. Tow. Opieki nad Zabytkami w Ostrowie Wlkp. - w 2001 r. objęła funkcję sekr.

Organy przedst. Od 2010 r. radna RM Ostrowa Wlkp. VI kadencji (z listy KWW Włodzimierza Jędrzejaka PS - Lewica).

Źródła: rel. bezp.; Karel, *Na 101,1 FM słuchacie Radia Centrum - zgłasza się Redakcja Ostrowska*, „Gazeta Ostrowska” nr 21, 30 maja 1993; anons koncertu Ł. Kryjoma, „Nowy Impuls” nr 11, 5 listopada 2004; *Samorząd Ostrowa Wielkopolskiego. Słownik biograficzny 1990-2015*, pod red. A. Franc, Ostrow Wlkp. 2015, s. 60.

Kłopocki Zenon - ur. w 1936 r. w Biniewie k. Ostrowa Wlkp. Działacz gospodarczy i społeczny. Od 1962 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: LdP w Ostrowie Wlkp. (1955); Studium z zakresu automatyki przemysłowej w Ostrowie Wlkp. (1972); Wydz. Ekonomiczno-Socjologicznego UŁ (1976).

Z. M.in.: w l. 1962-1978 kier. Zakładowego Ośrodka Informacji Technicznej i Ekonomicznej w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1978-1980 dyr. Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Ostrowie Wlkp.; w l. 1980-1985 dyr. Przedsiębiorstwa Robót Instalacyjno-Montażowych Budownictwa Rolniczego w Ostrowie Wlkp.; w l. 1986-1990 prac. kontraktowy w Niemczech; w 1990 r. współtwórca i od 1991 r. wiceprez. Przedsiębiorstwa „Polfex” oraz dyr. Biura Organizacji i Doradztwa Gospodarczego „INTERKONSULTING” w Ostrowie Wlkp.; w l. 1998-2000 organizator i od 2000 r. dyr. utworzonego w Ostrowie Wlkp. na podstawie decyzji Ministra Edukacji Narodowej nr DNS-1-0145-79/AM/Rej. 52/2000 z dn. 19 kwietnia 2000 r. Wydz. Zamiejscowego SWSPiZ w Łodzi (w grudniu 2011 r. uczelnia uzyskała status Społecznej Akademii Nauk).

Przeds. ed. Inicjator i *spiritus movens* powstałej w MERA-ZAP w 1972 r. gazety zakładowej „Postęp”.

Org. społ. M.in.: w l. 1991-1996 prez. Izby Przemysłowo-Handlowej Południowej Wielkopolski; w 1997 r. inicjator i zał. wraz z R. Balickim Polsko-Kanadyjskiego Instytutu 21.

Źródło: rel. bezp.

Kłyż Aleksandra - ur. w 1946 r. w Skalmierzycach. Ekonomistka, działaczka społeczna. Od 1966 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: LdP w Ostrowie Wlkp. (1977); Policealnego Studium Zawodowego, spec.: technik ekonomista, w Ostrowie Wlkp. (1980).

Z. W l. 1962- 1997 st. spec. ekonomista w Warsztatach Szkolnych ZST (do 1991 r. przy MERA-ZAP) w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. Czł. PCK, m.in.: w l. 1984-1992 czł. Woj. Komisji Opieki Społecznej przy PCK w Kaliszu; w l. 1987-1992 prez. Koła PCK i Klubu Honorowych Dawców Krwi przy ZAP w Ostrowie Wlkp.; od 1993 r. autorka kroniki przedstawiającej od 1945 r. działalność PCK w Zakładach Mechanicznych i ZAP (pierwotnie Fabryka Wyrobów Metalowych) w Ostrowie Wlkp. W l. 1986-1992 skarbnik Zarządu Koła Tow. im. F. Chopina w Ostrowie Wlkp.

Tyt. hon. Honorowy Dawca Krwi.

Źródło: rel. bezp.; rel. A. Leraczyka.

Kobzda Bożena - ur. 1943 w Ostrowie Wlkp. Bibliotekarka.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (1961); filologii polskiej na Wydz. Filologicznym UW (1966); Podyplomowego Studium Administracji na Wydz. Prawa UAM w Poznaniu (1979).

Z. W l. 1970-1975 dyr. Zas. Szk. Zaw. Zakładów Sprzętu Mechanicznego w Ostrowie Wlkp.; w l. 1975-1978 kier. Wydz. KKFiT UM w Ostrowie Wlkp.; w l. 1978-1999 dyr. MBP w Ostrowie Wlkp.

MBP. M.in. powiększenie bibliotecznego księgozbioru (w 1982 r. księżnica posiadała 125 939 woluminów, z których skorzystało 13 tys. czytelników); przedś. edukacyjne - spot. i konkursy literackie.

Publ. *Szkic historyczny 1948-1978*, w: *VI konferencja kulturalna Ostrowskiego Towarzystwa Kulturalnego. 30-lecie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrów Wlkp. 1979.

Pr. red. *Ostrów Wielkopolski - dawniej i dziś*, OTK, Ostrów Wlkp. 1982 - oprac. red.

Przeds. kult. M.in.: w 1979 r. organizatorka VI konferencji kulturalnej OTK zorganizowanej z okazji 30-lecia MBP w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.; U. Kaczmarek, M. Sobczak, *Zdrowie, oświata, kultura...*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 409-410.

Kocoń Jarosław - ur. w 1972 r. w Nowej Rudzie, woj. dolnośląskie. Nauczyciel muzyki, muzyk. Od 2004 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp., od 2010 r. mieszka w Szałe, gm. Opatówek.

W. Absolwent: WPA w zakresie wych. muz., UAM w Kaliszu (1997 - studia licencjackie); Wydz. Instrumentalnego w zakresie gry na gitarze Ak. Muz. w Łodzi (2001 - studia magisterskie). W 1997 r. ukończył także PSM II st. im. H. Melcera w kl. gitary w Kaliszu.

Z. Naucz. gry na gitarze: w l. 1993-1998 w Prywatnej Szkole Muzycznej „Music Store” w Kaliszu; od 1997 r. w różnych okresach w ZSM im. K. Komedy-Trzcieskiego w Ostrowie Wlkp.; w l. 2000-2004 w PSM I st. w Sieradzu; w l. 2002 -2006 w PSM I st. im. F. Chopina w Ostrzeszowie; od 2004 w PSM I i II st. im. H. Melcera w Kaliszu. Także: od 2003 r. kons. Centrum Edukacji Artystycznej (udział w przesłuchaniach i konkursach gitarowych, prow. warsztatów gitarowych, konsultacji oraz seminariów dla nauczycieli i uczniów klas gitary w całej Polsce); od 2008 r. ekspert Ministerstwa Edukacji Narodowej (zasiada w komisjach kwalifikacyjnych i egzaminacyjnych dla naucz. muzyki ubiegających się o awans zawodowy); od 2010 r. wykładowca Punktu Konsultacyjnego Centrum Edukacji Artystycznej w Warszawie (zajęcia m.in. w ZSM w Ostrowie Wlkp.).

Osiagn. ped. M.in. sukcesy prow. przez K. duetu gitarowego „Hubert & Tomek”: V Ogólnopolski Konkurs Gitary Klasycznej im. A. Tansmana, I m. - Kępno 2000;

Międzynarodowy Festiwal Muzyki Gitarowej, I m. - Gryfice-Trzebiatów 2001, III m. - Gryfice-Trzebiatów 2003.

Zesp. muz. W l. 2000-2005 współpr. z zesp. Camerata Ostrowska oraz duo z flecistką M. Byś.
Źródła: rel. bezp.; brosz. *Zespół Szkół Muzycznych...*

Koczorowski Waclaw - ur. w 1947 r. w Poznaniu. Działacz kulturalny i gospodarczy. Od 1973 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: TB w Poznaniu (1967); SN w Legnicy (1969).

Z. W l. 1968-1971 instr. fotografii przy Oddziale ZNP w Legnicy oraz zał. i czł. zesp. beatowego Grupa My przy tamtejszym Klubie Nauczyciela; w l. 1971-1973 żołnierz zas. sł. wojsk. (w tym czasie czł. Grupy Estradowej przy 10 Saskim Pułku Łączności Wrocław-Leśnica); w l. 1973-1974 solista, czł. kwartetu męskiego i konferansjer w Zespole Estradowym „Garnizon” Śląskiego Okręgu Wojskowego przy Jednostce Wojskowej 1956 w Ostrowie Wlkp., także instr. fotografii w Poradni Kulturalno-Oświatowej ODK; w l. 1974-1976 aktor i wokalista w Zespole Estradowym Śląskiego Okręgu Wojskowego we Wrocławiu (w l. 1973-1975 z tym zesp. i zesp. „Garnizon” uczestnik Festiwalu Piosenki Żołnierskiej w Kołobrzegu); w l. 1976-1979 ref. ds. kulturalno-oświatowych w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp. - w tym cz. także w l. 1977-1978 kier. budowy zakładowego klubu „Zadzierek” i w l. 1978-1979 kier. tej placówki; w 1979-1983 spec., a następnie gł. spec. ds. inwestycji socjalnych w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1983-1990 kier. działu socjalnego i hotelarsko-gastronomicznego w Rolniczym Kombinacie Spółdzielczym w Borowcu; zarazem od 1989 r. właściciel firmy „Ostimpex” s.c. w Ostrowie Wlkp.

Pr. red. Brosz. *40 lat MERA-ZAP. Informator* - czł. zesp. red.

Przeds. sport.-rekr. W 1979 r. inspirator powołania w ramach Zakładowego Ogniska TKKF „Automatyk” sekcji jeździeckiej (od 1980 r. pod nazwą Sekcja Jeździecka Hufnal) w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; E. Konieczny, „Zadzierek” czy „Rozbiorek”, „Postęp” nr 11/1979 - o rezygnacji K. z kierowania klubem „Zadzierek” w związku z planowaną po niespełna r. działalności rozbiórką budynku tej placówki; brosz. *5 lat Sekcji Jeździeckiej HUFNAL*, Ostrów Wlkp. 1984; rel. J. Zawady - w l. 1979-1981 kier. klubu „Zadzierek”.

Kogucki Roman Jan - ur. w 1925 r. w Poznaniu, zm. w 2008 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz.

W. Absolwent: Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1946 - uprzednio, do wybuchu wojny, był uczniem Gimnazjum i Liceum im. Bolesława Chrobrego w Gnieźnie); Wydz. Prawno-Ekonomicznego Uniw. Pozn. (1949 - uzyskał tyt. magistra obojga praw). Ukończył także studia socjologiczne na Uniw. Pozn. (1951), i tamże kursy historii sztuki, etnografii i antropologii oraz psychologii ogólnej.

W cz. II w. św. Prac. w gospodarstwie swego krewnego w Sobótce k. Ostrowa Wlkp., do którego przeprowadzili się jego rodzice zagrożeni aresztowaniem przez Niemców - także kolporter gazetki podziemnej „Pobudka”; po zamieszkaniu w 1941 r. w Ostrowie Wlkp. do 22 stycznia 1945 r. pomocnik tokarski w Fabryce „Wagon”.

Po wojnie. W cz. studiów współprac. „Głosu Ostrowskiego” i sporadycznie „Kurierza Poznańskiego” oraz „Głosu Wielkopolskiego”; w l. 1950-1951 czł. Zarządu Spółdz. „Jedność” w Ostrowie Wlkp.; w l. 1951-1952 st. red. i kier. audycji sportowej PR w Poznaniu; po zamieszkaniu w 1952 r. w Olsztynie do 1962 r. dziennikarz „Głosu Olsztyńskiego”, „Życia Olsztyńskiego” i od 1954 r. Radia Olsztyn - zarazem w 1955 r. współinicjator, organizator, zca red. nacz. i następnie sekr. red. pierwszego w tym regionie pisma społeczno-kulturalnego „Mazury i Warmia” (w 1956 r. tyt. przemianowano na „Warmia i Mazury”), a w 1957 r.

współred. pierwszego nr pisma „Panorama Północy”; w l. 1962-1964 r. sekr. red. pisma regionalnego „Południowa Wielkopolska” - usunięty z redakcji za krytyczne traktowanie piórem ówczesnych władz (w rezultacie, objęty zakazem druku na terenie Ostrowa, pisał *do zaprzyjaźnionych gazet pod pseudonimami*, K.N.); zarazem w l. 1963-1964 dochodzący naucz. historii w TR w Przygodzicach; w l. 1968-1969 kurator zawodowy w Sądzie Woj. w Poznaniu; w l. 1970-1974 radca prawny Kółek Rolniczych w Kępnie i Ostrzeszowie; w l. 1974-1976 kier. budowy zbiornika retencyjnego Piaski-Szczygliczka w Ostrowie Wlkp.; w l. 1977-1979 (do cz. przejścia na rentę chorobową) st. specjalista ds. terenowo-prawnych w Okręgowej Dyrekcji Rozbudowy Miast i Osiedli w Ostrowie Wlkp.

Sluch. *Kopernik i Retyk* - premiera na antenie PR w Olsztynie, 1954

Ant. poet. Wraz z T. Koplem, *Wiersze młodych*, 1957.

Publ. w czasop. W Ostrowie Wlkp.: „Południowa Wielkopolska”. M.in. *Do chętnych przychodzi nauka*, „PW” nr 2/1963 - o otwartym w sierpniu 1962 r. punkcie konsultacyjnym Studium Zaocznego PP w Ostrowie Wlkp.; *Wypoczywać, ale gdzie?*, „PW” nr 8/1963 - o zarzuconym proj. utworzenia sztucznego jeziora na Piaskach, kiedy okazało się, że *przeciążone pola irygacyjne nie mogą zapewnić, iż woda w przyszłym jeziorze będzie dostatecznie czysta*. Także: felietony w rubryce *Rzeczywistość jaka jest*, m.in.: ... *siwym włosom zasłużona cześć*, „PW” nr 10/1963 - m.in. o braku reakcji MRN na pismną do niej skargę jednego ze starszych mieszkańców.

Org. społ. W 1956 r. współinicjator, zał. i do 1960 r. sekr. oraz kier. działu wydawniczego Stow. Społeczno-Kulturalnego „Pojezierze”.

Źródła: st. red. z okr. zatrudnienia w „Południowej Wielkopolsce” nr 2/1962 (pierwsza) i nr 9/1964 (ostatnia); *Pół wieku Szkoły Rolniczej w Przygodzicach 1947-1997*, red. W. Sapieja-Nowicka, Przygodzice 1997, s. 167; K. Niełacny, *Kogucki Roman Jan*, „Księga Pamięci”, z. 12, 2006 i z. 16, 2009 (winno być: z. 15); http://leksykonkultury.ceik.eu/index.php/Roman_Kogucki (dostęp: 3.08.2019).

Kołaciński Artur - ur. w 1975 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz.

W. Absolwent m.in.: Technikum Elektronicznego, spec.: radiotechnika i telewizja, ZST w Ostrowie Wlkp. (1996).

Zesp. red. W l. 2007-2008 red. nacz. tygodnika „Nasz Rynek”.

Publ. w czasop. „Nasz Rynek”. M.in.: *Maciej Klósak znów w Ostrowie*, „NR” nr 25/2008 - rozmowa z M. Klósakiem, radnym i prez. Stow. „Nowy Ostrów”.

Nagr. Turniej Jednego Wiersza, PIK, wyr. - Ostrów Wlkp. 2002.

Źródło: <http://nk.pl/#school/60553/48> (dostęp: 15.10.2015).

Kołodziej Maria - ur. w 1948 r. w Ostrowie Wlkp. Działaczka kulturalna.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1966); Zaocznego Studium Pedagogiki w zakresie pedagogika - naucz. pocz. na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu (1981).

Z. W l. 1987-1988 kier. Klubu Nauczyciela w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. brata L. Kołodzieja; (tnp.), *Jubileusz Klubu Nauczyciela*, „Gazeta Ostrowska” nr 50/51, 22.12.1991.

Kołodziej Piotr - ur. w 1922 r. w Zacharzewie, zm. w 1994 r. w Ostrowie Wlkp. Ogrodnik.

W. Absolwent: Szkoły Ogrodniczej w Koźminie - Dział Szkółkarstwa Owocowego. W 1966 r. uzyskał tytuł mistrza w zawodzie ogrodnik warzywnik oraz ogrodnik szkółkarz.

Przeds. kult. Pomysłodawca w 1983 r. Święta Kwiatów - wystawy w KMPiK w Ostrowie Wlkp., w której brali udział także hodowcy kwiatów spoza Ostrowa Wlkp. (w zorganizowanym wówczas konkursie K. otrzymał I nagrodę za wyhodowaną lilię „Golden Splendor”).

Źródła: rel. syna J. Kołodzieja; rel. W. Grabowskiego.

Kołodziejczyk Albin - ur. w 1913 r. w Recklinghausen w Westfalii (Niemcy), zm. w 1992 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, działacz sportowy. Od 1919 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1933 - Świadectwo Dojrzałości nr 27, 27 czerwca 1933 r.); Studium Wychowania Fizycznego na Uniw. Pozn. (1939 - absolutorium); AWF w Poznaniu (1946 - magisterium). W 1934 r. ukończył Dywizyjny Kurs Podchorążych Rezerwy w Gnieźnie. W 1947 r. nabył uprawnienia do nauczania w szkołach średnich.

W I. międzyw. W l. 1934-1935 żołnierz w Batalionie Balonowym w Toruniu; w 1939 r., do napaści Niemiec na Polskę, naucz. w Gimnazjum im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu.

W cz. II w. św. We wrześniu 1939 r., po mobilizacji, w st. por. żołnierz Armii „Poznań” - wzięty do niewoli uciekł z obozu w Biedrusku; do 1941 r. naucz. w ramach tajnego nauczania - poszukiwany przez gestapo do końca wojny ukrywał się pod nazwiskiem Włodzimierz Gdaniec w Generalnym Gubernatorstwie, chwytając się różnych zajęć w Końskich, Starachowicach, Krakowie, Jarosławiu i Skarżysku (wystawiona w Końskich na ww. nazwisko przepustka Durchlaßschein nr 1114369 z sierpnia 1944 r. uprawniała K. do przekraczania granic Rzeszy).

Po wojnie. W Ostrowie Wlkp.: w l. 1945-1953 naucz. wych. fiz. (początkowo również biologii) w Państwowej Szkole Ogólnokształcącej Męskiej Stopnia Licealnego oraz w l. 1949-1950 naucz. w LdP; komendant hufca istniejącej w l. 1948-1955 Powszechnej Organizacji „Służba Polsce”; w l. 1953-1958 kier. Domu Harcerza (późniejszy Dom Kultury Dzieci i Młodzieży); w l. 1958-1962 kier. Poradni Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży; w l. 1962-1965 naucz. wych. fiz. w SP nr 8 (tu: jeden r. urlopu bezpłatnego); w l. 1963-1970, a w l. 1970-1973 w niepełnym wymiarze godzin, naucz. wych. fiz. w I LO; w l. 1973-1979 w niepełnym wymiarze godzin naucz. wych. fiz. w TE.

Publ. M.in.: *40-lecie Zrzeszenia Sportowego „Kolejarz - Ostrowia” w Ostrowie Wlkp. 1909-1949*, Ostrów Wlkp. 1949; *Zabawy i gry ruchowe na śniegu i lodzie*, Wyd. Głównego Komitetu Kultury Fizycznej, Warszawa 1951; *Zabawy i gry na śniegu i lodzie*, wyd. II, Spółdz. Wydawnicza „Sport i Turystyka”, Warszawa 1953. Także oprac.: *Szkolne obozy turystyczne; Wychowanie fizyczne w przedszkolach; Wycieczki turystyczne drużyny harcerskiej*.

Publ. w czasop. „Promień”, „Południowa Wielkopolska”. M.in.: *Nasza drużyna w górach*, „Pr” nr 5/1932 - relacja z harcerskiej wycieczki; „*Venetia*” dziś, „PW” nr 6/1968 - o działalności klubu sportowego I LO w Ostrowie Wlkp. w l. 1967/1968. Także: *Gimnazjalne Koło Sportowe „Venetia”. Zarys historii „Venetii” i wkład jej pracy w wychowanie fizyczne*, w: *100 lat Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wielkopolskim*, Komitet Obchodu 100-lecia I Państwowego Gimnazjum i Liceum Męskiego w Ostrowie Wlkp., 1946 - jedn. oprac. wspólnie z B. Bożkiem i J. Jachimkiem.

Przeds. sport. W cz. studiów zawodnik AZS w Poznaniu - grał w drużynie hokeja na trawie.

Dział. sport. W l. 1946-1953 i 1963-1970 opiekun reaktywowanego po II w. św. GKS Venetia (od 1950 r. SKS Venetia); w 1948 r. wraz z M. Grzeńczykiem opiekun Klubu Sportowego Zryw w TK (wówczas Gimnazjum Mechaniczne Kolejowe) w Ostrowie Wlkp.; od 1948 r. działacz i wybrany tego r. wiceprezes Okręgowego Związku Piłki Ręcznej w Ostrowie Wlkp. (leg. Nr 2, 1 lutego 1948); od 1950 r. czł. Oddziału Powiatowego Ligi Lotniczej w Ostrowie Wlkp. (leg. nr

451 395, 1 lipca 1950); od 1957 r. czł. Aeroklubu Ostrowskiego w Michałkowie (leg. nr 233, 12 lipca 1957 r.). Także: czł. KKS Ostrovia.

O K. w lit. K. Radowicz, *Zapis*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006.

Org. społ. M.in.: harcerz - czł. DH im. H. Dąbrowskiego w Ostrowie Wlkp. (leg. nr 10, 2 stycznia 1928), w l. 1935-1939 czł. władz Wielkopolskiej Chorągwi Harcerskiej w Poznaniu; w l. 1956-1960 czł. (prelegent) TWP w Ostrowie Wlkp. Także: czł. Koła Terenowego PTH w Ostrowie Wlkp.

Odznac. Medal „Za udział w Wojnie Obronnej 1939”.

Źródła: rel. syna Przemysława Kołodziejczyka i „Kronika rodzinna” rodziny Kołodziejczyków; arch. TE - kwestionariusz osobowy K., 1 lutego 1977; J.K. Pietrzak, *Wierni tradycji - w nurcie nowych przeobrażeń*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 166; tamże, J.K. Pietrzak, J. Poradzevska-Pietrzak, *Wykaz nauczycieli z lat 1845-1969*, s. 186; K. Radowicz, *Zapis*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004, s. 255; tenże, *Polarny sokół. Zapis 2*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006, s. 120-121; rel. Z. Jeżewskiego.

Kołodziejski Jacek - ur. w 1980 r. w Ostrowie Wlkp. Od 2004 r. mieszka w Warszawie. Artysta fotografik.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1999); fotografii na Wydz. Komunikacji Multimedialnej ASP w Poznaniu (2005).

Dz. art. Kurator: Ogólnopolskiego Biennale Fotografii REMIS w Ostrowie Wlkp. - w 2002 r. w PGSW, w 2004 r. w galerii PIK; w 2003 r. ekspozycji dokonań środowisk poznańskiego i warszawskiego na Międzynarodowym Festiwalu Fotografii w Łodzi. Pomysłodawca i animator w l. 2002-2003 galerii DATA w Ostrowie Wlkp. Także: od 2008 r. współprac. warszawskiej agencji fotograficznej Shoot Me.

Form. art. W l. 2003-2008 czł. Art Group Icoon - ugrupowania młodych twórców, kuratorów i krytyków zainteresowanych sztuką nowych mediów”.

Wyst. ind. M.in.: *Fotografia jako medium nie odbijające rzeczywistości*, PGSW - Ostrów Wlkp. 2002; *Transformacje*, Galeria „PIK” - Ostrów Wlkp. 2004.

Wyst. zb. Wybór z 28 ekspozycji: *Piano forte*, Galeria Manhattan - Łódź 2000; *Jacy jesteście*, PGSW - Ostrów Wlkp. 2001; *Instalacja*, Galeria „PIK” - Ostrów Wlkp. 2002; *Simplex complex*, Vrais Reves Gallery - Lyon, Francja, 2002; *Galeria Bezdomna*, Stocznia Gdańska - Gdańsk 2002; *Photography month - Bratislava*, Magnum Gallery - Bratysława, Słowacja, 2003; *Track's track*, galeria DATA - Ostrów Wlkp. 2003; *Arles recontres de la photographie* - Arles, Francja, 2004; *Rybie oczy*, GSW - Słupsk 2004; Ogólnopolski Salon Plastyki „Egeria”, PGSW - Ostrów Wlkp. 2004; *International festival of contemporary photography* - Nantes, Francja, 2004; *Art in the room*, Zero Gallery - Berlin, Niemcy, 2005; *Polen edu* - Sztokholm, Szwecja, 2005.

Inne przed. Zdjęcia do filmu *Animus, corpus et locum* (reż. H. Olejnik - pod pseud.) - film w 2000 r. otrzymał II nagr. na Festiwalu Filmów na Slajdach w Nadstawkach.

Om. w czasop. H. Olejnik, *Galeria, Niegaleria*, „Fakty Ostrowskie” nr 1/2003; Leszek Rawer, *Postawmy na Jacka Kołodziejskiego*, „Nowy Impuls” nr 2/2005.

Źródło: rel. bezp.

Komeda Krzysztof (wł. nazwisko Trzciniński) - ur. w 1931 r. w Poznaniu, zm. 1969 r. w Warszawie w wyniku nieszczęśliwego upadku w 1968 r. w Beverly Hills w USA. Muzyk jazzowy (pianista), światowej sławy kompozytor muzyki filmowej. W l. 1947-1950 mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: I Państwowego Gimnazjum i Liceum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1950 - naukę podjął we wrześniu 1947 r. w klasie o profilu humanistycznym, z powodu ocen niedostatecznych z jęz. polskiego i historii w liceum powtarzał 2., maturalną, klasę) - pierwotnie, po nauce rozpoczętej w szkole powszechnej w Poznaniu i kontynuowanej po wybuchu wojny w ramach tajnego nauczania u oo. Paulinów w Częstochowie, gdzie w cz. okupacji mieszkał z rodzicami, uczył się w r. szkolnym 1945/1946 w II Gimnazjum i Liceum im. R. Traugutta, następnie w r. szkolnym 1946/1947, w związku z posadą bankową ojca Mieczysława Trzecińskiego, uczęszczał do Gimnazjum i Liceum im. B. Limanowskiego w Wałbrzychu, skąd wraz z rodziną w 1947 r. przeniósł się do Ostrowa Wlkp., gdzie ojciec objął stanowisko naczelnika banku; Wydz. Lekarskiego AM w Poznaniu (1955 - absolutorium, 1956 - dyplom lekarza). Także: w r. szkolnym 1938/1939 uczeń w kl. fortepianu w Konserwatorium Muzycznym w Poznaniu; w r. 1947/1948 uczeń w 2. kl. fortepianu w Miejskiej Niższej Szkole Muzycznej w Ostrowie Wlkp. (otrzymał promocję do 3. kl. - zwolniony w niej z przedmiotów teoretycznych ze względu na zbliżającą się maturę); zarazem również w Ostrowie Wlkp. uczeń, prywatnie, gry na tym instrumencie u M. Szymańskiego.

Z. Od 1956 r. asystent w Klinice Laryngologii AM w Poznaniu - w 1957 r. uzyskał I st. spec. z laryngologii; po rezygnacji we wrześniu 1957 r. z pracy w klinice muzyk i kompozytor - w l. 1957-1959 w Krakowie, w l. 1959-1967 w Warszawie, od grudnia 1967 do kwietnia 1969 r. w Los Angeles (USA).

Zesp. muz. M.in.: W 1951 r. zał. zesp. wokalnie-instrumentalnego Ak. Muz. w Poznaniu - w tym też r. jako pianista wziął udział z zesp. Melomani w jazz session w Warszawie; w 1952 r. zał. Trio Komedy (kontrabas - W. Kujawski, perkusja - W. Dentox Sobociński), z którym nagrał dla PR amerykański standard jazzowy *How High the Moon*; w 1954 r. czł. poznańskich orkiestr rozrywkowych J. Garyantesiewicza i J. Grzewińskiego; w 1956 r. zał. zesp. Sekstet Komedy - w 1956 r. wystąpił z nim m.in. na I Ogólnopolskim Festiwalu Muzyki Jazzowej w Sopocie, w 1957 r. na VI Światowym Festiwalu Młodzieży i Studentów w Moskwie, gdzie zesp. zdobył Srebrny Medal; w 1957 r. po rozwiązaniu sekstetu dla *podreperowania pustej kasy* (M.H.) zał. w Krakowie zesp. bigbitowego - kilkumiesięcznej efemerydy pod nazwą „Jan Grepser i jego chłopcy” (w składzie m.in. J. Milian i J. Ptaszyn Wróblewski - muzycy, wstydząc się oczywistej komercji, ukrywali się za pseudonimami); w l. 1957-1958 r. czł. zesp. Jazz Believers (m.in. z W. Karolakiem, J. Ptaszynem Wróblewskim, A. Trzaskowskim) - w 1958 r. zesp. nagrał płytę studyjną dla amerykańskiej wytwórni RCA Victor; także w l. 1957-1958 czł. zesp. All Stars.

Muz. film. Od spotkania w 1957 r. z R. Polańskim twórcą muzyki do 69 filmów krótko- i długometrażowych, m.in.: *Dwaj ludzie z szafą* - reż. R. Polański, 1958; *Do widzenia, do jutra* - reż. J. Morgenstern, 1960; *Niewinni czarodzieje* - reż. A. Wajda, 1960 (tu: także aktor - w roli samego siebie); *Nóż w wodzie* - reż. R. Polański, 1961; *Zbrodniarz i panna* - reż. J. Nasfeter, 1963; *Prawo i pięść* - reż. J. Hoffman, E. Skórzewski, 1964 (tu: także ballada *Nim wstanie dzień*, sł. A. Osiecka); *Bariera* - reż. J. Skolimowski, 1966; *Matnia* - reż. R. Polański, Wielka Brytania, 1966; *Ręce do góry* - reż. J. Skolimowski, 1967; *Nieustraszeni pogromcy wampirów* - reż. R. Polański, USA, Wielka Brytania, 1967; *Dziecko Rosemary* - reż. R. Polański, USA, 1968; *Riot* - reż. Buzz Kulik, USA, 1969 (ostatni film z muz. K.).

Muz. teatr. Sztuki, m.in.: *Dwoje na huśtawce* - autor W. Gibson, reż. A. Wajda, Teatr Ateneum, Warszawa 1960; *Śniadanie u Tiffany'ego* - autor T. Capote, adaptacja S. Dygat, reż. J. Biczyski, Teatr Komedia, Warszawa 1965.

Om. M.in.: E. Batura, *Komeda, księżycowy chłopiec. O Krzysztofie Komedzie-Trzecińskim*, Warszawa 2001; M. Hendrykowski, *Komeda*, Poznań 2009.

Org. społ. Od 1958 r. czł. ZAKR (w l. 1958, 1965, 1966 odrzucono jego wniosek o przyjęcie do ZKP).

Tyt. Jazzman roku 1962, Pianista roku 1964 - tyt. przyznane przez czytelników w plebiscytach miesięcznika „Jazz”.

Nagr. M.in.: Krakowski Jazz Klub „Helikon”, Złoty Helikon - Kraków 1962; Międzynarodowy Konkurs Filmów Eksperymentalnych podczas Festiwalu na Wystawie Światowej Expo'58, Brązowy Medal za muzykę do filmu *Dwaj ludzie z szafą* - Bruksela 1958; KFPP, Nagroda Specjalna Jury za balladę *Nim wstanie dzień* - Opole 1964; Hollywoodzkie Stow. Prasy Zagranicznej, nominacja do Złotego Globu w kat. najlepsza muzyka oryginalna za muzykę do filmu *Dziecko Rosemary* - 1969; National Academy of Recording Arts and Sciences, nominacja do Nagrody Grammy w kategorii najlepszy temat instrumentalny za temat w filmie *Dziecko Rosemary* - 1969.

Ostroviana. O K. w lit.: K. Radowicz, *Zapis*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006.

Om.: M. Krystek, *Komeda w kołysce*, Ostrów Wlkp. 2002, wyd. II *Komeda w jazzowej kołysce*, 2009.

Zesp. muz.: w 1948 r. zał. działającego do 1950 r. szkolnego zesp. muz. Carioca, z którym grał na szkolnych akademiach i zabawach oraz występował w okolicznych miejscowościach (w tym też cz. dzięki W. Kujawskiemu, kontrabasiście słynnego wówczas w kraju zespołu jazzowego Melomani, który pierwszy poznał się na jego niepospolitym talencie muzycznym, K. zapalał miłością do muzyki jazzowej).

Koncerty: zakończenie tournée po Polsce z zesp. Sekstet Komedy 27 grudnia 1956 r. w ostrowskim DKK.

Org. społ.: od 1946 r. czł. ZHP, następnie od 1947 r. czł. Związku Młodzieży Demokratycznej włączonego odgórnie w 1948 r. w struktury ZMP.

Upam.: ul. im. K. Komedy-Trzczińskiego - Uchwała Nr XXXIV/324/93 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 29 grudnia 1993 r.; Zespół Szkół Muzycznych im. K. Komedy-Trzczińskiego, 2004; tablica na gmachu Banku Zachodniego WBK przy Pl. Bankowym zaprojektowana przez R. Szaybę, 2004 (tu: niewłaściwy 1946 r. zamieszkania w nim K.); portret pędzla T. Gaworzewskiego, 2009 - Galeria Portretów I LO; wyst. „Komeda w fotografii Marka Karewicza” w I LO zorganizowana w 40. rocznicę śmierci artysty przez Stow. Jazz w Muzeum i PGSW, 2009.

Źródła: Arch. UM w Ostrowie Wlkp. (m.in. data opuszczenia przez K. gminy Ostrów Wlkp. 30.06.1950 - sygn. ks. kontroli ruchu ludn. I 1358/50); Arch. I LO w Ostrowie Wlkp. (m.in.: kat. główny kl. 1 licealnej humanistycznej. Rok szk. 1947/1948); E. Batura, *Księżycowy chłopiec. O Krzysztofie Komedzie-Trzczińskim*, Wyd. Alfa-Wero, Warszawa 2001, s. 21-34, 65-68, 178; K. Radowicz, *Zapis*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004, s. 272-274, 281-282, 284-292; tenże, *Polarny sokół. Zapis 2*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006, m.in. s. 15-16, 37-42, 57-63, 98-100, 250-252, 324-326; M. Hendrykowski, *Komeda*, Wyd. Miejskie, Poznań 2009, s. 29-49, 109-110, 120, 230-241 (tu: kalendarium życia artysty), s. 242-252, 264; D. Michalski, *Piosenka przypomni ci... czyli historia polskiej muzyki rozrywkowej (lata 1945-1958)*, Warszawa 2010, s. 658, 679-680.

Konieczny Edward - ur. w 1946 r. w Wysocku Małym. Dziennikarz. Od 1950 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: TM dla Pracujących w Ostrowie Wlkp. (1966). W 1977 r. ukończył kurs dziennikarski prow. w ramach „Wszechnicy Młodych” przez „Gazetę Poznańską”.

Z. M.in.: w l. 1963-1966 spawacz w ZNTK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1966-1979 pianista, technolog w ZAP w Ostrowie Wlkp., zarazem czł. red. powstałej w 1972 r. gazety zakładowej ZAP „Postęp” (w stopce: red. w l. 1977-1979); w l. 1979-1982 publicysta tygodnika międzyzakładowego „Włóknierz Kaliski” w Kaliszu; w l. 1982-1999 maszynista w Zakładzie Taboru w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Postęp”, „Ziemia Kaliska”, „Południowa Wielkopolska”, „Gazeta Poznańska”, „Dziennik Ludowy”. M.in.: *Chór jego pasją*, „PW” nr 5/1977 - o zasłużonym dyrygencie ostrowskich chórów F. Kowalskim; *Sportowe kontakty z ZPA Praga*, „P” nr 10/1978 - o spotkaniach w Pradze i Ostrowie Wlkp. sportowców TKKF „Automatyk” MERA-ZAP-MONT ze sportowcami ZPA DP Praga; „*Zadziorek*” czy „*Rozbiorek*”, „P” nr 11/1979 - o planowanej po niespełna roku działalności rozbiórce klubu ZAP „Zadziorek” i rezygnacji W. Koczorowskiego z kierowania tą placówką.

Źródło: rel. bezp.

Kończyński Jan - ur. w 1959 r. w Kaliszu. Kolekcjoner, pisze wiersze. Od 1981 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Technikum Włókienniczego w Kaliszu (1979).

Z. W l. 1981-1991 technik krawiec w Zakładzie Krawieckim w Kaliszu; w l. 1991-2000 przedsiębiorca - prow. dział. gospodarczo-handlowo-usługową; od 2000 r. prow. dział. pisarską.

Publ. Tomiki poet. wyd. własnym sumptem ze wsparciem sponsorów, m.in.: *Człowiek jest tyle wart ile jego słowa i uczynki*, 1982, 1999; *Życie znakiem czasu*, 2005; *Alma Mater po ostrowsku*, 2006 (tu: rys. M. Grześczyka); *Poezja prawdziwa drogą do wolności*, 2007; *W drodze*, 2008, 2009. Także: wiersz *Myśli moje, o Boże!!!* opatrzony godłem „Jan”, zamieszczony w tomiku zb. będącym pokłosiem Wielkopolskiego Konkursu Literackiego *Syberia - symbol walki i cierpienia, wiary i nadziei*, Wyd. Związek Sybiraków - Oddział w Kaliszu, Edytor, Kalisz 2003.

Publ. w czasop. M.in.: „Akant”, „Życie Kalisza”, „Echo Koźmina”, „Rzecz Krotoszyńska”.

Kluby lit. Współzał. z Ł. Orłowskim istniejącego w l. 2006-2007 Klubu Literackiego „KOF” (w 2007 r. do Klubu dołączyła V. Filipowska).

Spot. aut. M.in.: SP im. S. Aleksandraka - Marchwacz 2007; Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. J. Marcińca - Koźmin Wlkp. 2008, 2009; BP im. A. Fiedlera - Krotoszyn (*wielokrotnie*, J.K.); Gimnazjum nr 4 - Ostrów Wlkp. 2008; BPMiG - Gostyń 2008; BPMiG - Krobia 2008.

Spot. lit. Ostrowska Biesiada Poetów, wspólnie z D. Dominik-Stawicką i V. Filipowską, BP - Ostrów Wlkp. 2006; prezentacja twórczości członków Klubu Literackiego „KOF”, pub BeKa - Kalisz 2007; wieczór literacki wraz z V. Filipowską i Ł. Orłowskim pt. „Złote alejki”, MBP im. A. Asnyka - Kalisz 2007.

Konkursy. M.in.: Konkurs poetycki *Poezja i moja mała ojczyzna*, Ośrodek Kultury, czł. jury - Miejska Górka 2009.

Pasje. Kolekcjonerstwo - książki i pamiątki historyczne.

Org. społ. Czł. Polskiego Tow. Artystów, Autorów i Animatorów Kultury PTAAAK w Poznaniu.

Tyt. hon. Honorowy Członek Klubu Literackiego ZNP w Kaliszu, 2007-2009.

Źródło: rel. bezp.

Kopeccka Iwona - ur. w 1960 r. w Środzie Wlkp. Bibliotekarka. Od 1962 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1979); Roczego Studium Bibliotekarskiego w Jarocinie (1980); bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na Wydz. Filologicznym UŁ (2001).

Ukończyła także: w 1986 r. kurs bibliotekarski III st. w Jarocinie; w 2004 r. kurs III st. z zakr. biblioterapii w WBPiCAK w Poznaniu.

Z. W l. 1980-1986 fakturzystka w RSW „Prasa-Książka-Ruch” w Ostrowie Wlkp.; w l. 1986-1991 st. bibliotekarz, instr. w WiMBP w Kaliszu; w l. 1991-2001 st. bibliotekarz, od 2001 r. st. kustosz w BP w Ostrowie Wlkp. - od 1991 r. kier. Filii nr 3 BP w Ostrowie Wlkp.

Przeds. bibl. M.in. w Filii nr 3 BP akcja „Głośne czytanie dzieciom”; zajęcia z elementami biblioterapii.

Org. społ. Od 2002 r. czł., od 2009 r. przew. Koła SBP przy PB w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; arch. BP w Ostrowie Wlkp.

Kopecki Jan Maciej - ur. 1945 w Ostrowie Wlkp. Artysta grafik. Od 1973 r. mieszka w Warszawie.

W. Absolwent: Technikum Leśnego w Mojej Woli (1964); 2-letniego SN w Kaliszu (1966); Wydz. Sztuk Pięknych UMK w Toruniu (1973).

Z. W l. 1966-1968 naucz. w SP w Strzyżewie; po studiach od 1973 r. rytownik, od 1998 r. Naczelnny Grafik w Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych w Warszawie.

Char. twórcz. Małe formy graficzne - rysunek, ekslibris, znaczki pocztowe, banknoty tworzone opanowaną do perfekcji techniką stalorytu i miedziorytu. Wycucie światła, dbałość o detal - walory te K. ujawnia także w akwarelach mistrzowsko przedstawiających m.in. rasy koni w kilku ed. *Encyklopedii* PWN oraz w ed. J. Grabowskiego *Hipologia dla wszystkich*, KAW, Warszawa 1982.

Wyst. ind. M.in.: BWA - Słupsk 1974; „Małe formy graficzne”, Galeria ZPSP „Pałac” - Warszawa 1997; „Konie”, galeria ZPSP „Pałac” - Warszawa 2002.

Wyst. zb. M.in.: ogólnokrajowa wyst. dyplomatów, Zachęta - Warszawa 1973; wyst. poplenerowa - Janów Podlaski 1976; wyst. ekslibrisu - Wrocław 1983; pokonkursowa wyst. ekslibrisu - Pescara, Włochy, 1988; Biennale Ekslibrisu - Malbork 1992; Salon Aukcyjny Christie - Londyn, W. Brytania, 1993; Biennale Ekslibrisu - Malbork 1994; Światowy Kongres Ekslibrisu - Mediolan, Włochy, 1994; Triennale Grafiki - Kraków 1997.

Inne przeds. Proj. pierwszego polskiego paszportu biometrycznego.

Ostroviana. Pr. art.: proj. kasownika pocztowego *Międzynarodowego Festiwalu „Chopin w barwach jesieni”*, 1997; ilustr. do książki programowej *Międzynarodowego Festiwalu „Chopin w barwach jesieni”*, 1998; proj. medalu wybitego z okazji 600-lecia Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, 2004 - na awersie podobizna Jana Jerzego Przebendowskiego.

Wyst. ind., m.in.: *Wieloryty*, PGSW - 2004.

Wyst. zb.: Biennale Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu, MMOW - Ostrów Wlkp. 1993, 1997, 1999, 2001.

Konkursy: XI Biennale Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu, MMOW, czł. jury - Ostrów Wlkp. 2005.

Źródła: rel. bezp.; kat. *Jan Maciej Kopecki. Wieloryty*, PGSW, Ostrów Wlkp. 2004; rel. C. Wosia.

Koralewski Jerzy - ur. w 1939 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz związkowy, poseł na Sejm RP. W l. 1939-1962 mieszkał w Raszkowie.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1957); Wydz. Telewizji Odbiorczej Państwowej Szkoły Technicznej w Warszawie (1960); Wydz. Elektrycznego PP (1966).

Z. W 1960 r. technik w Telewizyjnym Ośrodku Nadawczym (TON) w Poznaniu; w l. 1960-1961 żołnierz zas. sł. wojsk.; w 1961 r. konstruktor w ZAP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1961-1962 ponownie w TON w Poznaniu; w l. 1962-1963 kier. w Zakładach Usług Radiotechnicznych i

Telewizyjnych w Sulęcinie; w l. 1963-1967 st. konstruktor, później kier. działu produkcyjnego w ZAP; w l. 1967-1979 gł. energetyk w Ostrowskich Zakładach Betoniarskich i Żelbetowych; w l. 1979-2001 (do emerytury) m.in. st. projektant, kier. pracowni, a w okr. posłowania doradca Zarządu MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.; zarazem w l. 1966-2001 naucz. w ZST przy MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.

Dział. zw. Od 1980 r. czł. NSZZ „Solidarność”: w 1981 r. czł. Komisji Zakładowych i Międzyzakładowych NSZZ „Solidarność” w Ostrowie Wlkp. - m.in. Komisji Informacji NSZZ „Solidarność” w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp., gdzie też współprowadził audycje „Solidarności” w zakładowym radiowęźle; czł. Prezydium ZR NSZZ „Solidarność” Wielkopolska Południowa; delegat na I Zjazd „Solidarności” w Gdańsku-Oliwie - po wprowadzeniu 13 grudnia 1981 r. stanu wojennego za działalność w zdelegalizowanej „Solidarności” zatrzymany przez SB na 48 godzin i nękanym rewizjami; od 1989 r. czł. TKZ NSZZ „Solidarność” w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp. i TMKK „Solidarność” w Ostrowie Wlkp., zarazem w l. 1989-1990 czł. TZR i w tymże r. czł. ZR NSZZ „Solidarność” Wielkopolska Południowa. Dział. prac.: w l. 1983-1987 przew. Rady Pracowniczej w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.; współzał. Federacji Wolnych Rad Pracowniczych; wiceprzew. Samorządu Pracowniczego w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.

Pasje. Od 1954 r. miłośnik lotnictwa: posiadacz uprawnień III st. skoczka spadochronowego i II st. pilota szybowcowego; zdobywca Srebrnej Odznaki Szybowcowej i jednego z trzech diamentów Odznaki Diamentowej.

Org. społ. M.in.: od 1964 r. czł., a w l. 90. przez dwie kadencje czł. ZR Stow. Elektryków Polskich w Kaliszu; w 1989 r. współzał. istniejącego do 1992 r. KO w Ostrowie Wlkp., także w 1989 r. zca przew. KOWK w Kaliszu; od 1990 r. czł., od 2003 r. przew. Zarządu Koła Tow. im. F. Chopina w Ostrowie Wlkp., od 2006 r. czł. Zarządu Krajowego Tow. im. F. Chopina w Warszawie; od 2005 r. czł. Klubu Seniorów Lotnictwa; od 2006 r. czł. Zarządu Stow. „Wielkopolskie Centrum Chopinowskie - Antonin” w Ostrowie Wlkp.; od 2008 czł. Stow. Wychowanków i Absolwentów Alma Mater Ostroviensis w Ostrowie Wlkp.

Organy przedst. Poseł na Sejm PRL, tzw. Sejm kontraktowy: w l. 1989-1991 X kadencji (z listy KO) - wiceprzew. Sejmowej Komisji Przekształceń Własnościowych. Poseł na Sejm RP: w l. 1993-1997 II kadencji (z listy UD, od 1994 r. Un. Woln.); w l. 1997-2001 III kadencji (z listy Un. Woln.) - wiceprzew. Sejmowej Komisji Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Źródła: rel. bezp.; *Straciliśmy siedem lat*, „Wagon” nr 11/1989; autobiogram, *Koralewski Jerzy*, „Księga Pamięci”, z. 16, 2009 (wb. z. 15); J.K. Pietrzak, *Wykorzystać szansę...*, s. 21, 147; http://www.encyklopedia-solidarnosci.pl/wiki/index.php?title=Jerzy_Koralewski.

Kornaszewska-Stawik Maria - ur. w 1932 r. w Ostrowie Wlkp. Lekarz pediatra, działaczka związkowa i społeczna.

W. Absolwentka: LO im. E. Sczanieckiej w Ostrowie Wlkp. (1951); Państwowej Szkoły Felczerskiej w Kaliszu (1953); Wydz. Lekarskiego AM w Poznaniu (1959 - dyplom lekarza odebrała w 1964 r. po urlopie dziekańskim).

Z. W 1953 r. pomoc pielęgniarska w Przychodni Lekarskiej w Ostrowie Wlkp.; w 1954 r. pielęgniarka na bloku operacyjnym Oddziału Laryngologicznego w Klinice przy ul. Przybyszewskiego w Poznaniu; po stażu, do 1973 r. lekarz pediatra na Oddziale Dziecięcym, potem na Oddziale Noworodkowym w Szpitalu Miejskim w Ostrowie Wlkp., i tamże w l. 1973-2002 lekarz pediatra w przychodniach lekarskich (w 1977 r. uzyskała I st. spec. w pediatrii). Także: kier. poradni dla dzieci w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Rys historyczny Gimnazjum i Liceum Żeńskiego w Ostrowie Wielkopolskim*, także *Gdyby jeszcze raz...* (wspomnienie), w: *Trzy ćwiartki wieku. 75. rocznica powstania Gimnazjum i Liceum Żeńskiego w Ostrowie Wielkopolskim 1919-1994*, Ostrow Wlkp. 1994.

Publ. w czasop. „Księga Pamięci”. Biogr. *Lech Ziemski*, „KsP”, z. 1, 1995.

Pr. red. *Trzy ćwiartki wieku. 75. rocznica powstania Gimnazjum i Liceum Żeńskiego w Ostrowie Wielkopolskim 1919-1994*, Ostrow Wlkp. 1994 - kor.

Dział. zw. Od 1980 r. czł. NSZZ Solidarności; w l. 1980- 81 czł. KZ Pracowników Służby Zdrowia ZZOZ w Ostrowie Wlkp.; w l. 1993-1997 przew. KZ Pracowników Służby Zdrowia ZZOZ w Ostrowie Wlkp.; także w 1982 r. współprac. dwutygodnika „Bez Cenzury” wyd. w stanie wojennym w tymże r. przez NSZZ „Solidarność” regionu Wielkopolska Południowa.

Inne przeds. W 1987 r. współorganizatorka (w ramach działalności Koła Ruchu Kultury Chrześcijańskiej „Odrodzenie” w Ostrowie Wlkp.) zapoczątkowanych z inicjatywy J.K. Pietrzaka Dni Kultury Chrześcijańskiej, animowanych przez nią także w l. 1993-2002.

Org. społ. M.in.: czł. ZHP - posiada st. hm.; w l. 1982-1985 czł. Komitetu Odbudowy Pomnika Kardynała Mieczysława Halki-Ledóchowskiego; w 1989 r. współzał. i do 1992 czł. KO w Ostrowie Wlkp.; od 1992 r. przew. Stow. Ruchu Chrześcijańskiego „Odrodzenie” w Ostrowie Wlkp.; w 1993 r.zał. i do 1998 r. prez. oddziału parafialnego Akcji Katolickiej przy Konkatedrze w Ostrowie Wlkp.; w l. 2007-2011 czł. Zarządu Rady Osiedla nr 11 im. Powstańców Wielkopolskich w Ostrowie Wlkp.

Organy przedst. W l. 1998-2002 radna III kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW AWS).

Źródła: rel. bezp.; G. Schlender, „*Solidarność*” *Wielkopolski Południowej...*, s. 407; J.K. Pietrzak, *Wykorzystać szansę...*, s. 21-22.

Kornaszewski Andrzej (syn A.W. Kornaszewskiego) - ur. w 1953 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, działacz związkowy.

W. Absolwent: II LO im. W. Reymonta (1971); historii na Wydz. Humanistycznym WSP w Słupsku (1977 - w 1973 r. zarzucił studia matematyczne podjęte w 1971 r. na UAM w Poznaniu); Szkoły Oficerów Rezerwy (1978).

Z. W l. 1977-1992 naucz. historii w ZSZ ZNTK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1992-1999 dyr. II LO w Ostrowie Wlkp. - współinicjator w 1992 r. reaktywowania tego liceum po likwidacji w 1978 r.; w l. 1999-2007 naczelnik Wydz. Edukacji, Kultury i Sportu w Starostwie Powiatowym w Ostrowie Wlkp.; w 2007-2010 dyr. Zespołu Szkół im. A. Bella w Ostrowie Wlkp.

Publ. Współautor brosz. *Półtora wieku w służbie narodu i oświaty 1845-1995. 150 lat I Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrow Wlkp. 1995.

Publ. w czasop. M.in.: „Kurier Ostrowski”, „Południowa Wielkopolska” (w l. 1999-2000 stały komentator), „Panorama Wielkopolska”. M.in.: *Samochodem na północ*, „KO” nr 1, 21 maja 1995 - propozycja wycieczki samochodowej w północne rejony woj. kaliskiego.

Inne przeds. M.in. w 1996 r. pomysłodawca zbiórki pieniędzy w Dzień Wszystkich Świętych i Dzień Zaduszny na renowację zabytkowych nagrobków na Starym Cmentarzu w Ostrowie Wlkp.

Dział. zw. W l. 1978-1980 czł. ZNP; w l. 1980-1981 przew. Koła NSZZ „Solidarność” w ZSZ ZNTK w Ostrowie Wlkp.; od 1980 r. czł. NSZZ „Solidarność” POiW w Ostrowie Wlkp.; w 1981 r. czł., następnie wiceprzew. KZ NSZZ „Solidarność” POiW w Ostrowie Wlkp; w 1981 r. wiceprzew. Regionalnej Sekcji POiW Regionu Wielkopolska Południowa NSZZ „Solidarność”; w 1989 r. inicjator TKZ NSZZ „Solidarność” POiW w Ostrowie Wlkp., i tamże w l. 1989-1992 przew. KZ NSZZ „Solidarność” POiW; w l. 1990-1992 czł. ZR NSZZ „Solidarność” Wielkopolska Południowa; w l. 1990-1993 wiceprzew. Regionalnej Sekcji NSZZ „Solidarność” POiW w Kaliszu.

Org. społ. W 1989-1992 czł. KO w Ostrowie Wlkp.; w l. 1995-2002 przew. Rady Stow. Wychowanków II Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wlkp.; w l. 1997-2002 prez. Tow. Opieki nad Starym Cmentarzem w Ostrowie Wlkp.; od 2002 r. wiceprez. Tow. Opieki nad Zabytkami w Ostrowie Wlkp. (utworzonego w miejsce Tow. Opieki nad Starym Cmentarzem); czł. PTTK - posiada Odznakę Przewodnika Turystyki Pieszej.

Organy przedst. W l. 1994-1998 radny II kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW Un. Ob.) - do 1996 r. przew. Komisji Oświaty, Kultury, Kultury Fizycznej i Sportu (złożył rezygnację z tej funkcji ze względu na *specyficzny sposób realizacji zadań związanych z kulturą przez Zarząd Miasta*); od 2010 r. radny VI kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW PO) - przew. Komisji Edukacji, Kultury, Kultury Fizycznej i Sportu.

Źródła: rel. bezp.; JKP, *Rezygnacja w „kulturze”*, „Gazeta Ostrowska” nr 12, 24 marca 1996; G. Schlender, „*Solidarność Wielkopolski Południowej...*”, s. 398, 400, 603; R. Weiss, *Cmentarzowi na ratunek*, „GO” nr 2, 10 stycznia 2007; B. Molska, *Zapis naszej obecności...*, Ostrow Wlkp., s. 106-107; B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, 220-221; http://niepodległościowo-solidarnościowo/wiki/index.php?title=Andrzej_Kornaszewski (dostęp: 16.12.2014).

Kornaszewski Andrzej Waclaw (syn J. Kornaszewskiego) - ur. w 1927 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2010 r. w Ostrowie Wlkp. Inżynier, architekt.

W. Absolwent: I Państwowego Gimnazjum i Liceum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1948); Wydz. Architektury Szkoły Inżynierskiej w Poznaniu (1953). W 1947 r. uzyskał tytuł czeladnika w zawodzie murarskim, w 1961 r. uzyskał *uprawnienia budowlane do projektowania i kierowania robotami budowlanymi obiektów użyteczności publicznej*.

W cz. II w. św. W l. 1941-1945 uczeń murarski; zastępowy w Konspiracyjnej Drużynie Harcerskiej (ps. Szary); w styczniu 1945 r. goniec dcy Ochotniczej Obrony Miasta.

Po wojnie. Podczas studiów, w wakacje, pomocnik (*pomocnicze funkcje techniczne*) w Państwowym Przedsiębiorstwie Budowlanym Oddział 5. w Ostrowie Wlkp.; w l. 1954-58 urbanista miejski w Wydz. Budownictwa MRN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1959-1963 kier. działu techn. w Miejskim Zarządzie Budynków Mieszkalnych w Ostrowie Wlkp.; w l. 1963-1977 kier. działu techn. Dyrekcji Inwestycji Miejskich w Ostrowie Wlkp.; w 1977 r. organizator i do 1987 r. zca dyr. Woj. Przedsiębiorstwa Gospodarki Turystycznej w Kaliszu z siedzibą w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Południowa Wielkopolska”, „Księga Pamięci”. M.in.: *Podziwiam dzisiejszy Ostrów*, „PW” nr 9/1969 - o zmianach jakie zaszły w l. 60. w Ostrowie Wlkp. Biogr.: J. Warszawskiego, „KsP”, z. 3, 1998; M. Kostrzewskiego, H. Matuszczaka i E. Serwańskiego, „KsP”, z. 7, 2001.

Zesp. red. „Księga Pamięci” - w l. 2001-2002 czł. red.

Przeds. budowlane. M.in. w 1989 r. nadzór i budowa Domu Katechetycznego przy parafii pw. św. Antoniego Padewskiego w Ostrowie Wlkp.

Inne przeds. Od 1960 r. współorganizator pod szyldem PTTK m.in. z M. Kostrzewskim i W. Suszyckim rajdów turystycznych do Antonina szlakiem F. Chopina (organizowanych od 1968 r. jako „Jesień Chopinowska”, od 1970 r. w formule ogólnopolskiej), kończących się koncertem w antonińskim pałacu - oficjalnie I Rajd Chopinowski po Ziemi Ostrowskiej odbył się w 1962 r.; w l. 80. animator w SOKO Koła Turystyki i Ochrony Zabytków; w 1988 r. ofiarodawca do MMOW przechowanej u siebie belki stropowej z wrytą datą „1804”, porzuconej po rozbiórce w 1972 r. tzw. karczmy napoleońskiej przy ul. Wrocławskiej 50 (do ostrowskiego muzeum przekazał także ze swego prywatnego archiwum zdjęcia fotograficzne dwu rzutów i jednego przekroju opracowanego w 1828 r. proj. ostrowskiego ratusza autorstwa J. H. Häberlina).

Org. społ. Od 1938 r. czł. ZHP: w 1956 r. uczestnik Zjazdu Łódzkiego, na którym podjęto decyzję o reaktywowaniu ZHP po jego likwidacji w 1949 r.; w 1981 r. zał. Kręgu Stow. Szarych Szeregów w Ostrowie Wlkp.; w l. 1999-2003 zca Komendanta Hufca ZHP w Ostrowie Wlkp. Czł. PTTK: w l. 1955-1959, 1967, 1970-1972 wiceprez. zarządu ostrowskiego Oddziału PTTK; czł. władz Okręgu PTTK w Poznaniu i wiceprez. Zarządu Woj. PTTK w Kaliszu; w l. 1966-1967 pierwszy prez. Klubu Motorowego „Mototramp” w Ostrowie Wlkp. Od 1989 r. wiceprez. powstałego wówczas ostrowskiego Koła Stow. Żołnierzy Armii Krajowej (w 2003 r. otrzymał st. por. WP w stanie spoczynku). W l. 1992-1995 przew. Komitetu Organizacyjnego Jubileuszu 150-lecia I LO w Ostrowie Wlkp.

Odznac. M.in.: Krzyż Armii Krajowej, 1994; Złoty Krzyż „Za Zasługi dla ZHP”, 1995; Srebrny Krzyż „Za Zasługi dla ZHP z Rozetą - Mieczami”, 1990; Honorowa Odznaka „Harcerska Służba Wielkopolsce”, 2000.

Źródła: autobiogram, „Księga Pamięci”, z. 12, 2006, s. 91; rel. syna A. Kornaszewskiego; U. Kaczmarek, M. Sobczak, *Zdrowie, oświata, kultura...*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 411; tamże, A. Rogalanka, *Sztuka regionu ostrowskiego*, s. 533, 535-537; W. Suszycki, *Chopinowskie jesienie w Antoninie*, w: *Chopin w barwach jesieni. Wydanie jubileuszowe. Antonin*, 2006, s. 27-39; A. Wiśniewski, *Ogólnopolskie Rajdy „Jesień Chopinowska” w Antoninie*, 2006, s. 4-5; ; tenże, *Kronika PTTK...*, s. 47, 155-156; rel. kustosz MMOW B. Jarosz.

Kornaszewski Julian - ur. w 1895 r. w Strzelnie k. Mogilna, zm. w 1980 r. w Ostrowie Wlkp. Architekt. Od 1926 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent Szkoły Wydziałowej w Inowrocławiu - po relegowaniu w 1906 r. wraz z dwoma braćmi za udział w strajku szkolnym z niemieckiego progimnazjum w Strzelnie. W 1921 r. otrzymał świadectwo dojrzałości - wcześniej podjętą w 1913 r. naukę w Państwowej Szkole Budownictwa w Poznaniu (po uzyskaniu w l. 1911-1913 tytułów czeladnika i mistrza) musiał przerwać, wcielony w 1915 r. do armii niemieckiej. W 1950 r. ukończył Szkołę Inżynierską w Poznaniu - nabyte natomiast w 1938 r. uprawnienia budowlane zostały zweryfikowane w 1955 r.

W cz. zab. W l. 1915-1918 kirasjer w armii pruskiej - w st. kpr. walczył m.in. na froncie francuskim (ranny, spędził 4 miesiące w szpitalu); w 1918 r. powstaniec wielkopolski - walczył w rejonie Mogilna.

W l. międzyw. W 1920 r. wachmistrz w 115. Pułku Ułanów Wielkopolskich - brał udział w wojnie polsko-rosyjskiej; w l. 1921-1922 zca kier. robót na budowie kolonii dla sierot w Liskowie k. Kalisza; w l. 1922-1927 kier. robót w Dziale Inwestycyjno-Budowlanym Dyrekcji Kolei Państwowych w Katowicach; w l. 1928-1939 właściciel przedsiębiorstwa budowlanego i projektowego w Ostrowie Wlkp. (w 1937 r. utworzył filię w Grodnie) - od 1938 r. kierował budową kościoła św. Antoniego Padewskiego w Ostrowie Wlkp.

W cz. II w. św. W l. 1939-1945 prac. techn. w niemieckim przedsiębiorstwie budowlanym folksdojcza A. Adamka w Ostrowie Wlkp. (faktycznie w swojej przejętej przez Niemców przedwojennej firmie) - jego m.in. staraniem nieukończony jeszcze kościół św. Antoniego, który Niemcy chcieli rozebrać w 1941 r., dwa lata później został wpisany do rejestru wybitnych dzieł nowoczesnej architektury; czł. AK, w Ostrowie Wlkp. kierował grupą zajmującą się nasłuchem radiowym, kolportażem prasy podziemnej i sabotażem - aresztowany we wrześniu 1944 r. spędził kilka tygodni w więzieniu.

Po wojnie. M.in.: w l. 1945-1963, do emerytury, kier. Grupy Robót w Ostrowie Wlkp. w Państwowym Przedsiębiorstwie Budowlanym w Kaliszu; do 1973 r. biegły sądowy ds. budownictwa i przew. czeladniczych i mistrzowskich komisji egzaminacyjnych.

Inne przeds. M.in.: w l. 1929-1930 projektant i budowniczy willi z dwoma zwracającymi uwagę korynckimi kolumnami na ul. Kościuszki; w 1934 r. kier. robót przy otwartym tego r. kąpielisku na Szczygliczce; w 1947 r. sprawca odbudowy krzyża przy ul. Wysockiej wg projektu W. Zuchowskiego.

Varia. Właściciel jedynych fotografii dwóch rzutów i jednego przekroju zbudowanego w 1828 r. ostrowskiego ratusza (na jednej z nich widnieje podpis J.H. Häberlina, zdający się wskazywać projektanta tego obiektu) - ob., przekazane przez syna A.W. Kornaszewskiego, w MMOW.

Org. społ. Po 1950 r. wiele lat prez. ostrowskiego Oddziału Polskiego Związku Inżynierów i Techników Budownictwa; długoletni czł. Rady Parafialnej w kościele pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Ostrowie Wlkp.

Odznac. M.in.: Krzyż Walecznych; Wielkopolski Krzyż Powstańczy; Medal Pamiątkowy za wojnę 1918-1921; Krzyż „Pro Ecclesia Et Pontificae”, 1973 - odznacz. papieskie za wybitne zasługi dla Kościoła.

Źródła: rel. A. Kornaszewskiego; A. Rogalanka, *Sztuka regionu ostrowskiego*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 533, 535-537; M. Olejniczak, *Bedeker ostrowski*, Ostrow Wlkp. 2004, s. 54; rok nadania odznaczenia „Pro Ecclesia et Pontificae” - A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski. Fakty...*, s. 79; B. Molska, *Zapis naszej obecności...*, s. 254-255; R. Weiss, *Ocalił kościół dla Ostrowa*, „Gazeta Ostrowska” nr 48, 30 listopada 2011.

Kostrzewski Edmund - ur. w 1906 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1986 r. w Ostrowie Wlkp. Muzyk.

Z. Do 1939 r. i po wojnie do emerytury w 1971 r. prac. ZNTK w Ostrowie Wlkp. - m.in. przed emeryturą tablowy w księgowości.

Przeds. muz. Od 1952 r. do poł. l. 50. kier. powstałego w 1952 r. w PDK ZZ w Ostrowie Wlkp. zesp. mandolinistów.

Przeds. teatr. Czł. zał. 9 lutego 1945 r. Teatru Ludowego w Ostrowie Wlkp. (od 9 września 1946 r. do 1949 r. działającego pod przedwojenną nazwą KMS).

Źródła: rel. syna J. Kostrzewskiego; T. Kaczmarek, M. Grześczyk, *Z dziejów amatorskiego ruchu teatralnego w Ostrowie Wielkopolskim w latach 1945-1987*, w: *Ostrowski sejmik...*, s. 51-53; rel. S. Mikołajczyka.

Kościelniak Władysław - ur. w 1916 r. w Kaliszu. Grafik, artysta malarz.

W. Absolwent: Szkoły Handlowej w Kaliszu (1935); Studium Handlu Morskiego w Gdyni (1947). Przyjęty na II rok Wyższej Szkoły Nauk Administracyjnych w Łodzi po roku zrezygnował z dalszych studiów.

W l. międzyw. W l. 1937-1939 służył wojskowo w 17. Pułku Ułanów Wielkopolskich w Lesznie.

W cz. II w. św. Wraz ze swym pułkiem uczestnik kampanii wrześniowej - wziął udział w bitwie nad Bzurą, w Warszawie bronił Belwederu; po kampanii kreślacz w Urzędzie Melioracyjnym w Ostrowie Wlkp. - kopiował dokumenty dla ruchu oporu, także wraz z siostrą przemycił otrzymywane od osadzonego w Oświęcimiu brata Mieczysława grypsy i rysunki dokumentujące życie w obozie.

Po wojnie. M.in.: w 1945 r. prac. Powiatowego Urzędu Ziemskiego w Kaliszu - ze względu na umiejętności kreślarskie zatrudniony przy parcelacji majątków w pow. kaliskim; w następnych l. kier. zaopatrzenia w Kaliskich Zakładach Naprawy Samochodów, później do 1951 r. zca dyr. Wydz. Handlu Powiatowego Związku Gminnych Spółdz. „Samopomoc Chłopska” w Kaliszu i od tego r. artysta zawodowy.

Publ. M.in.: *Kronika miasta Kalisza*, oprac. wspólnie z K. Walczakiem, Kalisz 1980, 2002; *Przewodnik po Kaliszu*, Kalisz 2001; *Leksykon kaliski*, Kalisz 2008; *Wędrowki po moim Kaliszu*, Kalisz 2010.

Ilustr. w ed. *Pejzaż ze Starym Miastem*, E. Kor-Walczak, Kalisz 1982; *Kalisz poprzez wieki*, J. i K. Splittowie, Kalisz 1988; *Ballady kaliskie*, B.M. Kunicki, Kalisz 1991.

Teki graf. Ponad 30 tek z reprodukcjami rysunków wielkopolskich miast i ich okolic, wśród nich teka *Ostrów Wielkopolski i okolice*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2001.

Publ. w czasop. Wspomnienia z zagranicznych podróży i wędrówek po kraju, historyczne gawędy i krótkie artykuły ilustrowane rysunkami: „Ziemia Kaliska”, „Południowa Wielkopolska”, „Kalisia Nowa”, pismo diecezjalne „Opiekun”. M.in. cykle: *Kaliskie podwórka*, *Przez kaliską starówkę*, *Wędrowki ze szkicownikiem w „Ziemii Kaliskiej”*; *Urok Ziemi Kaliskiej w „Południowej Wielkopolsce”* (m.in. *Ulica Raszkowska w Ostrowie*, „PW” nr 4/1981).

Zesp. red. „Ziemia Kaliska” - w 1957 r. współzał., w l. 1957-1958 czł. kolegium red., później red. techn., następnie red. odpowiedzialny za oprac. graf., na koniec red. współpr. W l. 1980-1981 współprac. „Południowej Wielkopolski”.

Przeds. plast. Od 1951 r.: dekoracja wnętrz; aranżacja wystaw, m.in. wielkiej wyst. rolniczej; wykonywanie ekslibrisów, zaproszeń, katalogów, dyplomów; projekt pomnika książki na plantach; w l. 1965-1966 prace (w zakresie grafik-scenograf) dla Teatru im. W. Bogusławskiego w Kaliszu; w 1973 r. wykonanie sgraffito na budynku przy placu Kilińskiego w Kaliszu.

Wyst. Autor ok. 40 ekspozycji indywidualnych i uczestnik ponad 200 zbiorowych, m.in. w Kaliszu, Ostrowie Wlkp., Poznaniu, Warszawie oraz w Indiach, Francji, Włoszech, Holandii i krajach bałkańskich (dawnej Jugosławii).

Pr. w zb. Malarstwo i grafika m.in.: w muzeach w Kaliszu, Poznaniu, Warszawie; w kolekcjach Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, MON, PAN, Academy of Fine Art w Kalkucie (Indie), Galerii Mosze Pijane w Bitali (Macedonia); w zbiorach prywatnych w Kanadzie, Indiach, Brazylii, USA.

Org. społ. W 1947 r. współzał. Kaliskiego Koła Plastyków; w l. 1951-1981 (do ogłoszenia w Polsce stanu wojennego) czł. i prez. zarządu kalisko-konińskiego Oddz. ZPAP oraz czł. zarządu poznańskiego Okręgu ZPAP; w l. 1959-1961 sekr. społecznego Komitetu Obchodów Jubileuszu XVIII Wieków Kalisza; czł. Association Internationale Des Arts Plastique.

Organy przedst. W l. 1957-68 radny i przew. Komisji Kultury MRN w Kaliszu.

Nagr. M.in. Medal Rabindranatha Tagore za cykl linorytów inspirowanych sztuką Indii (Indie).

Źródła: rel. bezp.; J. Mąkosza, *Ludzie ze stopki „Ziemi Kaliskiej” 1957-1992*, Kalisz 1992, s. 4, 8; *Władysław Kościelniak. Grafika Ekslibris*, oprac. C. Woś, MMOW, Ostrów Wlkp. 1999; rel. i kat. w oprac. B. Szal-Truszkowskiej *Władysław Kościelniak. Malarstwo*, Kalisz 2012.

Koteras Andrzej - ur. w 1949 r. w Ostrowie Wlkp. Piosenkarz.

W. Absolwent: Podoficerskiej Szkoły Zawodowej Wojsk Łączności, spec: radiotelegrafista, w Legnicy (1968 - szkołę ukończył w czasie odbywania w l. 1967-1969 zas. sł. wojsk. po rezygnacji z nauki w TK w Ostrowie Wlkp.). W 1972 r. ukończył także Społeczne Ognisko Muzyczne (skrzypce, klarnet) w Ostrowie Wlkp.

Z. W l. 1967-1973 prac. Wydz. Tlenownia w ZNTK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1973-1992 żołnierz zaw. sł. wojsk. w Jednostce Wojskowej 1956 w Ostrowie Wlkp., od 1983 r. w st. starszego sierż. sztabowego (przeniesiony do rezerwy w st. młodszego chor.).

Zesp. muz. W l. 1972-1974 wokalista (m.in. z A. Cierniewskim) działającego w l. 1968-1974 zesp. Cienie w ODK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1973-1992 wokalista w Zespole Estradowym Garnizon Śląskiego Okręgu Wojskowego przy Jednostce Wojskowej 1956 w Ostrowie Wlkp.; w

l. 80. i 90. sporadycznie piosenkarz w ostrowskim zespole Grupa Ostrów; od 2004 r. wokalista zesp. muz. „Awizo” w Ostrowie Wlkp.

Podr. art. Z Zespołem Estradowym Garnizon: Węgry 1973, 1975, 1982, 1986; NRD 1974, 1976, 1982 (tu: udział w Festiwalu Młodzieży Postępowej w Berlinie); ZSRR 1986, 1989. Z zesp. Awizo, Kapelą znad Baryczy i Zespołem Pieśni i Tańca Przygodzice: Czechy, Austria, Węgry, Chorwacja, Serbia, Grecja - w ramach projektu Polska Sztafeta Olimpijska, której celem była prezentacja rodzimego folkloru w ww. krajach i na olimpiadzie w 2004 r. Atenach.

Sukcesy art. Z Zespołem Estradowym Garnizon: w l. 1973-1988 wielokrotny uczestnik Festiwalu Piosenki Żołnierskiej w Kołobrzegu; w l. 1984-1985 uczestnik Festiwalu Piosenki Radzieckiej w Zielonej Górze - tamże w 1984 r. czł. kwartetu wokalnego uhonorowanego wyróżnieniem, a w 1985 r. wraz z całym zesp. Garnizon nagrodzony Srebrnym Samowarem; w 1986 r. uczestnik Festiwalu Piosenki Ukraińskiej w Kijowie - Grand Prix dla zesp. Garnizon; w 1987 r. laureat Okręgowego Przeglądu Piosenki Radzieckiej w Gubinie - uzyskał prawo reprezentowania Śląskiego Okręgu Wojskowego na Ogólnopolskim Przeglądzie Piosenki Radzieckiej w Tomaszowie Mazowieckim.

Źródła: rel. bezp.; *Miejska Rada Narodowa...*, s. 86; *Cienie 1968-1974*, OCK, Ostrów Wlkp. 2010; rel. S. Mikołajczyka; rel. M. Kaczmarka.

Kowalczyk Krystyna - ur. 1935 w Ostrowie Wlkp. Działaczka kulturalna.

W. Absolwentka: Państwowego Liceum Ogólnokształcącego dla Pracujących w Ostrowie (1955); Państwowego Zaocznego Studium Oświaty i Kultury Dorosłych w Poznaniu (1980); Studium Pedagogicznego w Kaliszu (1985).

Z. W l. 1982-1991 instr. kulturalno-oświatowy w Klubie Nauczyciela, w l. 1988- 1989 p.o. kierownika KN.

Źródła: rel. bezp.; rel. U. Słupianek.

Kowalczyk Krzysztof - ur. w 1953 r. w Ostrowie Wlkp. Fotograf.

W. Absolwent: TK, Eksploatacja i Naprawa Taboru Kolejowego, w Ostrowie Wlkp. (1973). W 1980 r. ukończył kurs fotograficzny i zdobył uprawnienia mistrza fotografii.

Z. W Ostrowie Wlkp.: w l. 1974-1978 kontroler jakości w ZAP; w l. 1978-1980 praser w Wielkopolskich Zakładach Przemysłu Sklejek.; w l. 1980-1982 dyspozytor w Rejonie Dróg Publicznych, następnie fotograf w Dziale Informacji ZNTK; od 1982 r. właściciel Zakładu Fotograficznego Krzysztof Kowalczyk. Także: instr. fotografii w SOKO w Ostrowie Wlkp.

Fot. w ed. M.in.: kat. wystawy *Instrumentarium muzyczne Tadeusza Czwordona* w ostrowskim ratuszu, 1986 - zdjęcia instrumentów muzycznych; *Ostrowski Sejmik Kulturalny*”, 1988 - współautor zdjęć wraz z M. Kostrzewskim i A. Wiśniewskim; Z. Dykcik, *Republika Ostrowska. Przyczynek do historii Powstania Wielkopolskiego 1918-1919*, Ostrów Wlkp. 1989 - zdjęcie na okł.; *Ostrowskie Koncerty z lilijką 1960-1990*, Ostrów Wlkp. 1990 - zdjęcia; *Ostrów Wielkopolski. Dzieje miasta i regionu*, Wyd. Poznański, Poznań 1990 (21 zdjęć); *70 lecie Szkoły Podstawowej nr 2 im. Ewarysta Estkowskiego. Ostrów Wielkopolski 1927-1997*, Ostrów Wlkp. 1997; kat. *Ostrów Edzard Schapers. Anlässlich des 90. Geburtstages des Schriftstellers*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1998 - reprodukcje pocztówek. Także: *Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, książki programowe - od l. 80. do 2006 r.

Fot. w czasop. M.in.: w l. 80. gazeta zakładowa ZNTK „Wagon” w Ostrowie Wlkp. M.in.: L. Wawrzyniak, *Ludowe instrumenty Wielkopolan*, „W” nry 2, 3, 6, 7, 8, 13/1989 - zdjęcia do omawianych w gazecie instrumentów (dudów, siesienek, mazanek, basów, skrzypiec i bębna) .

Spot. fot. Wspólnie z m.in. z J. Jurkiem, C. Janiszewskim, Z. Dobrzyńskim spot. z młodymi fotografikami, uczniami SP w Raczycach, z okazji prezentacji ich prac pt. *Ostrów w moim obiektywie* - MDK, Ostrów Wlkp. 2005.

Zesp. fot. Czł. działającego od 1956 r. Klubu Miłośników Fotografii przy ODK.

Źródła: rel. bezp.; M. Kostrzewski, *Z dziejów amatorskiego ruchu fotograficznego w Ostrowie Wielkopolskim*, w: *Ostrowski Sejmik...*, s. 90, 91.

Kowalewska Halina - ur. w 1933 r. w Jarosławiu. Dziennikarka, działaczka społeczna.

W. Absolwentka: romanistyki na Wydz. Filologicznym UJ w Krakowie (1951 - magisterium 1960); Studium Dziennikarskiego na Wydz. Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW (1977). Ukończyła Szkołę Muzyczną: w 1948 r. I st. w Jarosławiu, w 1950 r. II st. w Przemyślu (1950).

Z. M.in.: w l. 1956-1957 red. odpowiedzialna w zakładowym tygodniku Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego w Rzeszowie „Wiadomości Fabryczne”; w l. 1957-1958 dziennikarka w Oddziale „Słowa Powszechnego” w Rzeszowie; w l. 1958-1960 dziennikarka w Oddziale „Słowa Powszechnego” w Szczecinie; w l. 1960-1969 księgowa w aptece szpitalnej w Stalowej Woli - w tym też okr. nauczycielka jęz. francuskiego w LO w pobliskim Leżańsku; w l. 1969-1977 dziennikarka w tygodniku „Ziemia Kaliska” (gł. sprawy społeczne i interwencje); w l. 1974-1983 red. kroniki w „Roczniku Kaliskim”; w l. 1977-1978 sekr. red., w l. 1979-1988 red. nacz. w miesięczniku „Południowa Wielkopolska” (czasopismo od początku jej kierownictwa miało profil kulturalno-społeczny); w l. 1990-1993 współprac. „Gazety Poznańskiej”; w l. 1995-1996 red. miesięcznika „Kalisia” oraz w 1996 r. nauczycielskiego pisma „Dylematy”; w l. 1999-2000 czł. red. „Południowej Wielkopolski”.

Inne przed. W 1981 r. twórczyni pod patronatem „Południowej Wielkopolski” Kaliskiego Klubu Młodych Pisarzy, który podjął dzieło zrzeszania młodych twórców z woj. kaliskiego zarzucone w 1979 r. przez powstały w 1977 r. pod egidą WDK i Zarządu Woj. ZSMP w Kaliszu Korespondencyjny Klub Młodych Pisarzy.

Org. społ. W l. 1976-1987 (społecznie) przew. Komisji Wydawniczej Federacji Towarzystw Kulturalnych Ziemi Kaliskiej; w l. 1984-1986 i 1990-1993 wolontariuszka w kaliskim Telefonie Zaufania; w l. 1992-1995 przew. Oddziału w Kaliszu i czł. Zarządu Głównego Tow. Zapobiegania Narkomanii.

Nagr. Konkurs literacki *Moje wojenne dzieciństwo*, nagr. i wyr. za oryginalny styl i ujęcie tematu (przew. jury pisarz W. Żukrowski) - 1998.

Ostroviana. Publ.: Posł. w tomiku poetyckim A. Kielb-Szawuły *Niedojrzałe czereśnie. Piosenki Oli Kielb*, 1999.

Publ. w czasop., m.in.: *Wczoraj, dziś i jutro Ostrowa Wielkopolskiego*, „Południowa Wielkopolska” nr 11/1978 - o osiągnięciach i perspektywach rozwoju Ostrowa Wlkp.; „*Rusałka*” jest dobra na wszystko, „Południowa Wielkopolska” nr 12/1978 - o prowadzonym przez T. Radomskiego ostrowskim Teatrze Lalek „Rusałka”.

Pr. red.: w l. 1996-1998 nieoficjalnie sekr. red. w „Kurierze Ostrowskim” (bogatym doświadczeniem i redakcyjnym profesjonalizmem służyła młodym dziennikarzom);

Źródło: rel. bezp.

Kowska Barbara - ur. w 1939 r. w Odolanowie. Nauczycielka, chórzystka.

W. Absolwentka: LO w Odolanowie (1957); historii z jęz. rosyjskim w SN w Poznaniu (1964) - pr. dyplomowa pt. *Powstanie Wielkopolskie w powiecie odolanowskim*; filologii rosyjskiej w Rocznym Studium dla Nauczycieli ODN w Poznaniu (1977).

Z. Nauczycielka: w l. 1957-1964 w SP w Pawłowie, w l. 1964-1990 w SP w Raczycach.

Zesp. muz. Dyrygentka: w l. 1987-2002 chóru świeckiego „Melodia” w Odolanowie, i tamże w l. 1994-2002 chóru kościelnego pw. św. Grzegorza przy parafii św. Marcina - obecnie obydwie chóry, połączone pod batutą K., występują pod szyldem Tow. Śpiewaczego w Odolanowie.

Inne przedś. W przygotowaniu: wydanie kroniki SP w Raczycach obejmującej l. 1913-1945 - w niej także tłumaczenie zapisu w jęz. niemieckim (gotykiem) okr. dotyczącego l. 1913-1918.

Źródła: rel. bezp.; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 75-76, 126.

Kozan Józef - ur. w 1945 r. w Domaninie w pow. kępińskim. Działacz społeczny. Od 1966 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: LO im. H. Sucharskiego w Kępnie (1964); SN w Kaliszu (1966); filologii polskiej na Wydz. Filozoficzno-Historycznym WSP w Opolu (1972).

Z. W l. 1963-1964 ref. w NBP w Kępnie; w l. 1964-1972 naucz. jęz. polskiego, w l. 1972-1973 wicedyr. w SP nr 10 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1973-1979 dyr. w Szkole Specjalnej w Ostrowie Wlkp.; w l. 1979-1985 Komendant Chorągwi Kaliskiej ZHP; w l. 1985-1988 wicedyr., w l. 1988-1994 dyr. w SN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1994-2010 (do emerytury) dyr. utworzonego z jego inicjatywy IV LO w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. M.in.: w l. 1976-1977 komendant Hufca ZHP w Ostrowie Wlkp; w l. 1983-1989 czł. Woj. Rady Postępu Pedagogicznego w Kaliszu; w l. 1986-1989 czł. Klubu Nauczycieli Nowatorów w Poznaniu; w l. 1988-2008 prez. Chóru Żeńskiego SN w Ostrowie Wlkp. (do rozwiązania zesp. po odejściu na emeryturę jego dyrygenta J. Wojtaszka); w 2000 r. twórca i od tego r. wiceprez. Ostrowskiego Stow. Osób Chorych na Stwardnienie Rozsiane; od 2007 r. zał. i prez. ostrowskiego Uniw. Trzeciego Wieku; w 2010 r. współorganizator Uniw. Dziecięcego w Ostrowie Wlkp.

Organy przedś. W l. 2006-2010 r. radny V kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KKW SLD, SDPL, PD, UP Lewica i Demokraci); od 2010 r. radny VI kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KWW Włodzimierza Jędrzejaka PS-Lewica).

Nagr. „Człowiek Wielkiego Serca”, Plebiscyt TVP 3 Poznań - nominacja 2003, 2004, 2009.

Odznac. M.in.: Złoty Krzyż „Za Zasługi dla ZHP”, 1988.

Tyt. „Ostrowianin Roku 2008”.

Źródła: rel. bezp.; K. Marszał *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 154; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys...*, s. 271-272.

Krajewska Zofia - ur. w 1930 r. w Gorzycach Wielkich, zm. w 1995 r. w Ostrowie Wlkp. Działaczka kulturalna.

W. Absolwentka: SN, kierunek: naucz. pocz. i zajęcia praktyczno-techniczne, w Poznaniu (1971). W 1979 r. w Centrum Doskonalenia Nauczycielskiego w Kaliszu zdała egzamin kwalifikacyjny do nauczania początkowego równoważny wyższym studiom zawodowym w spec. nauczycielskiej.

Z. M.in.: w l. 1972-1987 kier. Klubu Nauczyciela w Ostrowie Wlkp.

Źródło: Arch. Miejskie w Ostrowie Wlkp.

Krakowski Stanisław - ur. w 1958 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz samorządowy, wiceprezydent Miasta Ostrowa Wlkp.

W. Absolwent, m.in.: II LO w Ostrowie Wlkp.(1977); Wydz. Prawa i Administracji UW (1981); Studium Podyplomowego, spec.: zarządzanie w gospodarce, Szkoły Głównej Planowania i Statystyki (ob. SGH) w Warszawie (1986); Studium Podyplomowego, spec.: prawo pracy, UAM w Poznaniu (1987); studiów pedagogicznych w WOM w Kaliszu (1991); Studium Europejskiego

sp. z o.o. w Warszawie - możliwości współfinansowania inwestycji komunalnych realizowanych ze środków UE w oparciu o różne instrumenty prawne i finansowe (2003); Menedżerskiego Studium Podyplomowego, obsługa i wykorzystanie funduszy unijnych wspierających polską samorządność i przedsiębiorczość, AE we Wrocławiu (2007).

Z. M.in.: w l. 1981-1990 kier. Działu Spraw Pracowniczych i Planowania w Rejonie Dróg Publicznych w Ostrowie Wlkp.; w l. 1990-1992 insp. woj. w Kuratorium Oświaty w Kaliszu; w l. 1992-1994 zca Naczelnika Wydz. Inicjatyw Gospodarczych w UM w Ostrowie Wlkp.; w l. 1994-2003 Sekretarz Miasta w UM w Ostrowie Wlkp.; w l. 2003-2005 Sekretarz Miasta w UM w Rudzie Śląskiej; w l. 2005-2006 Naczelnik Wydz. Edukacji w UM w Kaliszu; od 2007 r. Pierwszy Zastępca Prezydenta Miasta Ostrowa Wlkp.

Zesp. red. *Ostrów Wielkopolski - ilustrowane dzieje miasta*, 2009 - przew. zesp. redakcyjnego.

Inne przeds. W l. 1999-2000 stały komentator „Południowej Wielkopolski”.

Organy przedst. W l. 1998-2002 radny III kadencji Rady Gminy Ostrów Wlkp. (z listy KW AWS) - przew. Rady Gminy; w l. 2002-2006 radny IV kadencji Rady Gminy Ostrów Wlkp. (z listy KKW „Wspólnota i Rozwój”); w l. 2006-2007 radny III kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW PiS) - z funkcji zrezygnował w związku z objęciem w 2007 r. stanowiska I Zastępcy Prezydenta Ostrowa Wlkp.; w 2010 r. radny IV kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW PO) - z funkcji zrezygnował po powtórnym objęciu stanowiska I Zastępcy Prezydenta Ostrowa Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 219.

Kryjom Łukasz - ur. w 1981 r. w Ostrowie Wlkp. Pianista, nauczyciel muzyki.

W. Absolwent: Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych w Ostrowie Wlkp. (2000 - do tego liceum, by pogodzić naukę w szkole średniej z uczęszczaniem do szkoły muzycznej, przeniósł się w 1998 r. z IV LO); PSM II st. w Ostrowie Wlkp. w kl. fortepianu (2001); instrumentalistyki, spec.: fortepian, w kl. prof. J. Drzewieckiego i prof. T. Szabanowej, w Ak. Muz. w Bydgoszczy (2006). W 1998 r. wziął udział w III Letnim Kursie Muzyki Solowej i Kameralnej „Karol Szymanowski in memoriam” w Zakopanem prow. przez prof. W. Wiłkomirską i prof. R. Meisnera, w l. 2000-2007 uczestniczył w Międzynarodowych Mistrzowskich Kursach Pianistycznych w kl. prof. T. Szabanowej i prof. W. Mierżanowa w Dusznikach Zdroju.

Z. Od 2006 r. naucz. gry na fortepianie i akompaniator w PSM I st. w Krotoszynie; od 2007 r. akompaniator w PSM I i II st. w Kaliszu; od 2008 r. naucz. gry na fortepianie i akompaniator w ZSM im. K. Komedy-Trzczeńskiego w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Nowy Impuls”. *Problemy wykonawcze w muzyce fortepianowej*, „NI” nr 3, 1 marca 2002.

Występy. M.in.: występ z aktorką J. Szczepkowską podczas XVI Konfrontacji Chopinowskich w Antoninie, 1999; recital fortepianowy złożony z utworów F. Chopina na Światowej Wystawie EXPO 2000 w Hanowerze; występ w programie TVP 1 „Lato z Jedyką”, 2005; recital fortepianowy w Konsulacie Generalnym RP w Lipsku, 2005; koncert podczas „Dni Ostrowa” w mieście partnerskim Nordhausen w ramach Roku Polsko-Niemieckiego, 2005; recital fortepianowy podczas XXIV Konfrontacji Chopinowskich w Antoninie, 2007; koncerty w Warszawskim Tow. Muzycznym im. S. Moniuszki w Pałacu Szustra, 2004, 2008.

Inne przeds. Kompozytor hejnału miejskiego, który od 2003 r. w południe w Ostrowie Wlkp. rozbrzmiewa z ratuszowej wieży.

Nagr. M.in.: VI Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny „Chopin dla najmłodszych”, III nagr. - Antonin 1998; I Międzyuczelniany Konkurs im. Miłosza Magina dla studentów akademii muzycznych, Dyplom Finalisty - Łódź 2004.

Źródło: rel. bezp.

Kryjom Maria - ur. w 1939 r. w Bugaju w pow. ostrowskim. Nauczycielka plastyki. Od 1967 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: SN w Kaliszu (1969); PWSSP w Poznaniu (1978).

Z. W l. 1967-1988 naucz. plastyki w SP nr 1 w Ostrowie Wlkp.; także w niepełnym wymiarze naucz. plastyki w I LO w Ostrowie Wlkp.

Zesp. plast. Od 1972 r. czł., a w l. 80. przew. Zespołu Nauczycieli Plastyków w Klubie Nauczyciela w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; C. Woś, *Plastyka ostrowska*, w: *Ostrowski sejmik...*, s. 85.

Kryszkiewicz Tadeusz - ur. w 1923 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1991 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, chórzysta.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum i Liceum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1945); Wydz. Rolniczo-Leśnego Uniw. Pozn. (1949).

Z. W l. 1949-1967 m.in. kier. kontroli technicznej, następnie zca dyr. ds. technicznych w Wielkopolskich Zakładach Przemysłu Sklejek w Ostrowie Wlkp.; w l. 1967-1982 (do wcześniejszej emerytury) zca dyr. w Ostrowskim Przedsiębiorstwie Budownictwa Przemysłowego w Ostrowie Wlkp. Zarazem: naucz. jęz. niemieckiego w Zas. Szk. Zaw. nr 3, w Zespole Szkół Budowlanych oraz w MDK w Ostrowie Wlkp. Tłumacz przysięgły z jęz. niemieckiego przy Sądzie Wojewódzkim w Kaliszu.

Przeds. art. Animator zesp. teatralnych i zesp. wokalnego w Wielkopolskich Zakładach Przemysłu Sklejek w Ostrowie Wlkp.; od 1950 r. czł. Chóru Męskiego „Echo” i w jego ramach wraz ze Z. Bobkiewiczem, B. Trzczańskim i J. Trzczańskim czł. kwartetu „Elkana” w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. M.in.: czł. Sodalicii Mariańskiej; czł. DH im. T. Zana; czł. Akademickiego Koła Ostrowian w Poznaniu; w l. 1978-1981 wiceprez. Zarządu Chóru Męskiego „Echo”. Także: czł. NOT, PTTK, KKS Ostrowia.

Źródła: *Chór Męski „Echo” ZZZ...*, s. 35; *Chór Męski „Echo” Ostrowskiego Centrum Kultury...*, s. 11; H. Kubera, *Kryszkiewicz Tadeusz (1922-1991)*, „Gazeta Ostrowska” nr 44, 7 listopada 1993; rel. Z. Grzelaka.

Kryzan Stanisław Wojciech - ur. w 1877 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1969 r. w Starogardzie Gdańskim. Lekarz psychiatra. Władał 14. jęz. obcymi.

W. Absolwent: Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie (1898); medycyny na Uniw. w Rostocku (1905 - dyplom lekarski, pierwotnie w 1898 r. na Uniw. Berlińskim studiował medycynę i slawistykę, następnie, krótko, medycynę na Uniw. w Getyndze).

St nauk. Dr medycyny (1907) - st. uzyskany na Uniw. w Rostocku na podstawie pracy pt. *Über zwei ungewöhnlich grossen retroperitonealen Tumoren*.

W cz. zab. W l. 1910-1911, po praktyce medycznej w szpitalu miejskim w Gnieźnie, w ramach spec. psychiatrycznej asystent w Arcyksiążęcym Zakładzie dla Umysłowo Chorych i Klinice Psychiatrycznej w Jenie; w l. 1912-1913 lekarz w Książęcym Zakładzie dla Umysłowo Chorych w Lindenhaus k. Lemgo w Niemczech; w 1913 r. lekarz zdrojowy w Łądku; w l. 1913-1914 lekarz w Ostrowie Wlkp.; w l. 1914-1915 lekarz w Węglińcu (niem. Kohlfurt) na Śląsku; w l. 1915-1918 nacz. lekarz sanatorium w Obornikach Śląskich; w l. 1918-1919 ordynator szpitala psychiatrycznego w Dziekance. Uczestnik Powstania Wielkopolskiego w st. mjr. - leczył rannych

powstańców z okolic Gniezna, delegowany przez Poznańską Radę Narodową był czł. polskiej misji dyplomatycznej m.in. do Pragi.

W l. międzyw. Od 1 kwietnia 1919 r. ochotniczo żołnierz wojska polskiego; po przejściu do rezerwy (w st. mjr.) naucz. w Gimnazjum im. Jana Kantego w Poznaniu; od 1 kwietnia 1920 r. kier., od 8 marca 1921 r. dyr. Krajowego Zakładu Psychiatrycznego w Kocborowie (ob. Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gdańskim) - placówka rychło stała się wiodącą tego rodzaju jednostką w kraju, co doceniono, mianując K. w 1922 r. także komisarycznym dyr. szpitala psychiatrycznego w Rybniku na Śląsku i powierzając mu do 1929 r. nadzór nad szpitalem psychiatrycznym w Wejherowie.

W cz. II w. św. Po zdjęciu przez okupanta ze stanowiska dyr. szpitala w Kocborowie *bezsilny świadek okrucieństwa hitlerowskiej załogi, niem. lekarzy i pielęgniarzy* (R.S.), którzy uśmiercili ok. 2300 jego pacjentów.

Po wojnie. W l. 1945-1948 ponownie dyr. szpitala psychiatrycznego w Kocborowie - doprowadził do jego odbudowy; w l. 1948-1962, po rezygnacji ze stanowiska dyr., ordynator szpitala w Kocborowie - na emeryturę przeszedł w wieku 85 lat.

Publ. w czasop. „Przewodnik Katolicki”, „Monatsschrift für Psychiatrie und Neurologie”, Miesięcznik Diecezji Chełmińskiej. M.in.: *Testament pijaka*, „PK” nr 36/1906; *Über der anatomischen Befund in einem Falle von mikrocephaler Idiotie*, „MPN”, Bd XXX, Berlin 1911; *Alkoholizm jako źródło chorób psychicznych*, „MDCh”, 1930.

Org. społ. W 1920 r. współzał. i czł. Polskiego Tow. Psychiatrycznego (w 1927 r. organizator w Kocborowie Kongresu Psychiatrów Polskich); od 1936 r. prez. Obwodu Ligi Morskiej i Kolonialnej.

Organy przedst. W l. międzyw. sołtys Gromady Kocborowo.

Tyt. hon. Honorowy Członek Polskiego Tow. Psychiatrycznego, 1961.

Odznac. M.in.: Królewski Order św. Sawy III klasy, 1931 - przyznany przez rząd jugosłowiański m.in. za przyjmowanie na praktyki w szpitalu w Kocborowie studentów z Serbii i Chorwacji; papieski Medal Pro Ecclesia et Pontifice, 1967.

Upam. Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. S. Kryzana w Starogardzie Gdańskim, 1971; ul. im. S. Kryzana w Kocborowie.

Ostroviana. Org. społ.: w l. 1897-1898 w gimnazjum prez. tajnego koła samokształceniowego (późniejszego TTZ); przew. powstałego w 1931 r. Koła Ostrowiaków w Poznaniu.

Źródła: J.K. Pietrzak, *Pod znakiem germanizacji i polskiej konspiracji*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 129-130; tamże, S. Pacyna, *W II Rzeczypospolitej*, s. 10; J. Milewski, *Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. St. Kryzana w Starogardzie Gdańskim-Kocborowie (1893-1994) (Przyczynki do historii)*, Starogard Gdański 1995, s. 17, 34-39, 45, 70-71; B. Halczak, *Towarzystwo Tomasza Zana w latach 1899-1914*, Zielona Góra 1996, s. 27; R. Szwoch, *Kryzan Stanisław Wojciech*, w: *Słownik biograficzny Kociewia*, t. 2, Starogard Gdański 2006, s. 141-145; B. Molska, *Zapis naszej obecności...*, s. 236, 314; rel. I. Kamińskiej-Jagielskiej - dyr. Woj. Zespołu Szkół Policealnych im. Matki Teresy z Kalkuty w Starogardzie Gdańskim;

Krzak Jacek - ur. w 1974 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz.

W. Absolwent: TdD ZAP, zawód: technik-mechanik maszyn, urządzeń przemysłowych i aparatury kontrolno-pomiarowej, w Ostrowie Wlkp. (1995).

Z. W l. 1995-1997 prac. biurowy w Hucie Miedzi „Głogów” w Głogowie. Zesp. red., m.in.: w l. 1997-1998 czł. red. „Panoramy Wielkopolskiej”; w l. 1998-2000 czł. red. „Gazety Poznańskiej”; w l. 2000-2004 red. nacz. „Gazety Ostrowskiej”; w l. 2005-2006 red. nacz. „Naszego Kuriera”;

od 2006 r. red. nac. tygodnika „Dzień Dobry Ostrów”. Także: współprac. „Expressu Poznańskiego”.

Publ. w czasop. „Panorama Wielkopolska”, „Gazeta Poznańska”, „Gazeta Ostrowska”, „Nasz Kurier”, „Dzień Dobry Ostrów”, „Express Poznański”. M.in.: *Zaplanowany awans*, „PaW” nr 17/1998 - o awansie do ekstraklasy koszykarzy Stali Ostrów Wlkp. po wyjazdowym zwycięstwie nad Zastalem Zielona Góra; *Pojechały zarobić, by teraz płacić*, „GO” nr 29, 25 lipca 1999 - o kobietach, które zwabione perspektywą wysokich zarobków trafiły za granicę do domów publicznych; *Policja na tropie urzędniczej łapówki*, „KO” nr 82, 13 października 2004 - o śledztwie w sprawie wyłudzenia pieniędzy przez urzędnika Starostwa Powiatowego od firmy EuroSuort z Bialegostoku; *21 krzyży śmierci*, „NK” nr 38/2005 - o śmiertelnych wypadkach w 2005 r. na drogach pow. ostrowskiego; *Z myślą o bezrobotnych*, „DDO” nr 22/2007 - o Targach Pracy Wiosna 2007 zorganizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Ostrowie Wlkp.

Dział. sport. W l. 2002-2005 wicepr. Tow. Piłkarskiego „Ostrowia” w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Krzemiński Ryszard - ur. w 1944 r. w Zborówku (woj. tarnobrzeskie). Nauczyciel muzyki, dyrygent. Od 1983 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Wydz. Pedagogicznego Średniej Szkoły Muzycznej w Kutnie (1967); Wydz. I, Teoria muzyki - kompozycja i dyrygentura, Ak. Muz. w Warszawie (1977). W 2000 r. otrzymał Dyplom Mistrzowski Zarządu Głównego PZChiO w Warszawie.

St. nauk. Dr muzyki ze spec. dyrygentura (1997) - st. uzyskany w Ak. Muz. w Warszawie.

Z. M.in.: w l. 1971-1972 naucz. przedmiotów teoretycznych i fortepianu obowiązkowego w PSM I i II st. w Płocku; w l. 1972-1979 naucz. przedmiotów teoretycznych i instrumentów dętych w PSM I i II st. w Słupsku; w l. 1981-1984 kier. Międzyzakładowego Domu Kultury Przemysłu Włókienniczego w Kaliszu; w l. 1987-1988 dyr. PSM I i II st. w Ostrowie Wlkp. Także: od 1982 r. st. wykładowca w Zakładzie Nauczania Początkowego WSP w Częstochowie, a po przejęciu tego zakładu przez UAM w Poznaniu do 1997 r. st. wykładowca na WPA UAM w Kaliszu; w l. 1997-2004 (do emerytury) adiunkt WPA UAM w Kaliszu.

Zesp. muz. W 1971 r. zał. i dyrygent Orkiestry Symfonicznej PSM I i II st. w Płocku; w 1972 r. zał. i do 1979 r. dyrygent Orkiestry Symfonicznej PSM I i II st. w Słupsku (m.in. tournée po NRD); w l. 1981-1984 dyrygent orkiestry Zakładów Przemysłu Włókienniczego „Runotex” w Kaliszu; w l. 1983-2000 dyrygent Orkiestry Dętej „Wistil” w Kaliszu; w l. 1983-2004 kier. art. i dyrygent Ostrowskiej Orkiestry Koncertowej (*Przejęcie przez niego batuty wpłynęło korzystnie na podwyższenie poziomu artystycznego zespołu*, K.M.), także w 2003 r. pomysłodawca jej nazwy - orkiestra, zał. w 1923 r. w Fabryce „Wagon”, po II w. św. do 1999 r. występowała jako Orkiestra ZNTK, a do 2002 r. jako Orkiestra Fabryki „Wagon” S.A. (późniejsze jej trwanie, gdy 17 stycznia 2003 r. przyporządkowana została PIK „Centrum Ostrów”, umożliwiły dotacje miejskie).

Podr. art. Ostrowska Orkiestra Koncertowa: Francja 1989; Włochy, Watykan 1999; Niemcy 2001, 2004; Belgia 2002; Czechy 2003.

Nagr. Ostrowska Orkiestra Koncertowa, m.in.: Przegląd Orkiestr, I m. - Kalisz 1984; Przegląd Orkiestr, II m. - Nysa 1984; Przegląd Orkiestr, II m. - Grodzisk Wlkp. 1984; Przegląd Orkiestr Pomorza Zachodniego, Brązowa Buława - Stargard Szczeciński 1985; Festiwal Orkiestr Dętych Pomorza Środkowego, Złota Buława - Sławno 1988, 1992, Puchar Ministra Kultury 1995; I Ogólnopolski Przegląd Orkiestr Zakładowych, nagr. Centralnego Ośrodka Metodyki i Upowszechniania Kultury w Warszawie - Poznań 1987; II Ogólnopolski Przegląd Zakładowych Orkiestr Dętych, Srebrna Buława, Puchar Wojewody Poznańskiego - Sławno 1989; VI

Ogólnopolski Przegląd Orkiestr Zakładowych, wyr. II st. - Poznań 1998; XIII Przegląd Orkiestr Dętych, I m. - Rydzyna 1999; Turniej Orkiestr Dętych, „Złoty Róg” - Grodzisk Wlkp. 2000. Inne: statuetka „Muza” (nagr. „ostrowskiego środowiska kulturalnego”) - Ostrow Wlkp. 2003.

Źródła: rel. bezp.; brosz. *Zespół Szkół Muzycznych...*, 2004; K. Marszał, *Ostrow Wielkopolski - miasto...*, s. 186-187.

Krzyśko Małgorzata - (ob. Puchalska) ur. w 1973 r. w Ostrowie Wlkp. Ekonomistka, dziennikarka, uczestniczka amatorskiego ruchu teatralnego.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1992); Policealnej Szkoły Zawodowej w ZSE w Ostrowie Wlkp. (1994); Wydz. Zarządzania, kierunek: zarządzanie i marketing, AE w Poznaniu (1998 - studia licencjackie); Wydz. Zarządzania, kierunek: zarządzanie i marketing w zakresie finansów i rachunkowości przedsiębiorstw, AE w Poznaniu (2000 - studia magisterskie). W 1987 r. ukończyła także PSM I st. w kl. skrzypiec w Ostrowie Wlkp.

Z. M.in.: w l. 1994-1996 ref. w Zakładzie Energetycznym w Ostrowie Wlkp.; od 2004 r. dziennikarz informacyjny w Radio „Eska” w Ostrowie Wlkp.

Przeds. teatr. W l. 1991-1999 czł. „Pracowni Teatralnej” MDK w Ostrowie Wlkp. Występy w ośmiu spektaklach, m.in.: w monodramie *Różo mojego serca wg Abelarda i Heloizy* R. Duncana, 1991; w monodramie *Nie-ja, nijak, Kroki, Szczęśliwe dni* wg S. Becketta, 1995; w dramacie *Przed sklepem jubilera* wg K. Wojtyły, 1998. Także w „Pracowni Teatralnej” oprac. muz.: wieczoru poezji i teatru *Elegia przerywana*, 1992; spektaklu *Z pamiętników młodej mężatki* wg Gabrieli Zapolskiej, 1993.

Zesp. muz. Wokalistka zesp. Studio Piano Song w Kaliszu - do zesp. przystąpiła w 2008 r.

Nagr. Ogólnopolski Festiwal Teatrów Amatorskich „Dionizje'94”, I nagr. za wykonanie monodramu *Nie-ja, nijak* - Ciechanów 1994; Konkurs Piosenki Żydowskiej, III m. - Kalisz 2010.

Źródła: rel. bezp.; D. Kasprzak, *Ostrow teatrem stoi*, „Gazeta Ostrowska” nr 31, 7 sierpnia 1994; L. Rawer, *Beckett w MDK*, „Gazeta Ostrowska” nr 6, 12 lutego 1995; wykaz przedstawień „Pracowni Teatralnej” sporządzony przez J. Góreckiego.

Krzyślak Jadwiga - ur. w 1958 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (1977); filologii rosyjskiej na Wydz. Humanistycznym WSP w Zielonej Górze (1981); Studiów Podyplomowych w zakr. organizacji i zarządzania instytucjami oświatowymi na PP (2000); Studiów Podyplomowych w zakr. filologii polskiej i bibliotekoznawstwa w PWSZ w Koninie (2004); Studiów Podyplomowych w zakr. oligofrenopedagogiki w WSNHiD w Poznaniu (2005).

Z. W l. 1981-1999 naucz. w SP w Topoli Małej; od 1999 r. dyr. Gimnazjum Publicznego w Gorzycach Wielkich.

Publ. *Historia wsi Topola Mała, w: Topola Mała wczoraj i dziś 1404-2004* (inne teksty m.in.: H. Mendera, G. Szulec), Poligrafia ZWD s.c., Rada Sołecka w Topoli Małej, Ostrow Wlkp.-Topola Mała 2004.

Pr. red. *Topola Mała wczoraj i dziś 1404-2004* - red., kor.

Źródło: rel. bezp.

Kucharski Gerard - ur. w 1975 r. w Kaliszu. Historyk. Od 2000 r. mieszka w Poznaniu.

W. Absolwent: LE im. L. Krzywickiego w Kaliszu (1994); historii na Wydz. Historycznym UAM w Poznaniu (1998), i także zarazem tokiem indywidualnym Wydz. Nauk Politycznych i Dziennikarstwa (1997).

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (2003) - st. uzyskany na Wydz. Historycznym UAM.

Z. W l. 1998-2003 doktorant Wydz. Historycznego UAM; w l. 2003-2009 adiunkt na WPA UAM w Kaliszu; od 2009 r. prac. naukowy Instytutu Kultury Europejskiej UAM. Także m.in.: w l. 2004-2006 adiunkt w Instytucie Historii i Stosunków Międzynarodowych US; od 2006 r. wykładowca w Wyższej Szkole Pedagogiki i Administracji im. Mieszka I w Poznaniu.

Publ. *Lokietkowe ślady w Brześciu Kujawskim*, PWP „Tylda” G. Szczypek, Brześć Kujawski 2008.

Inne publ. i pr. red. M.in.: wstęp oraz artykuł *Powstanie kościoła NMP w Kaliszu i podział miasta na dwie parafie w 1303 r.*, w: *Kolegiata kaliska na przestrzeni wieków 1303-2003*, pod red. G. Kucharskiego i J. Ploty, Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu, Kalisz 2004; wstęp oraz artykuł *Wszystko zaczęło się w Asyżu. Z Italii do Kalisza*, w: *Franciszkanie kaliscy w ciągu wieków 1257-2007*, pod red. G. Kucharskiego i S.C. Napiórkowskiego, Edytor, Kalisz 2008; wstęp i artykuł *Raszków w dobie wieków średnich i Rzeczypospolitej szlacheckiej oraz Tradycje heraldyczne Raszkowa*, w: *Raszków na przestrzeni wieków*, pod red. G. Kucharskiego i J. Bartczaka, UGiM Raszków, Raszków 2010.

Inne przeds. W l. 2008-2009 ekspertyza heraldyczno-weksykologiczna miasta i gminy Raszków.
Źródła: rel. bezp.; rel. J. Biernaczyka.

Kujawski Jerzy - ur. w 1921 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1998 r. w Paryżu. Artysta malarz. Brat W. Kujawskiego.

W. Absolwent: I Państwowego Gimnazjum i Liceum Męskiego im. Marszałka Polski J. Piłsudskiego w Ostrowie Wlkp. (1939 - lekcje rysunku w kl. prof. A. Serbeńskiego). W l. 1940-1942 uczeń na Wydz. Ogólnym, następnie w kl. sztuki dekoracyjnej Staatliche Kunstgewerbeschule - zał. przez Niemców w Krakowie w miejsce przedwojennej ASP szkoły kształcącej Polaków jedynie w zakresie sztuk użytkowych. W 1945 r. student (niesystematycznie) Académie des Beaux-Arts w Paryżu, i tamże w 1946 r. Académie de l'Art Contemporain prowadzonej przez F. Légera.

Char. twórcz. Do poł. l. 50. przedstawienia surrealistyczne, następnie dominacja informelu, w l. 60. nawrót konwencji surrealistycznej - w tym też cz. od 1966 r. dzieła „transparentne” (na rozpiętych na blejtramach muślinach), w l. 80 malarstwo abstrakcyjne, w l. 90. sztuka figuratywna.

W cz. II w. św. Po zajęciu Ostrowa Wlkp. przez Niemców, w listopadzie 1939 r. wysiedleniec wraz z rodzicami i bratem wpierw do obozu przejściowego w Nowych Skalmierzycach, potem do Tomaszowa Mazowieckiego; w l. 1940-1943 w Krakowie dla zarobku m.in. pianista - grywał w kawiarniach wraz z towarzyszącym mu na skrzypcach A. Lenicą (malarzem surrealistą, w l. 30 czł. KPP, pod którego wpływem K. *wyrażnie komunizował*); w l. 1943-1944 mieszkaniec Warszawy - do stolicy przeniósł się zagrożony wywózką na roboty do Niemiec; po upadku Powstania Warszawskiego i powrocie do Krakowa stróż nocny - po oswobodzeniu miasta od Niemców w styczniu 1945 r. bezskutecznie oferował Czołówce Filmowej WP surrealistyczny scen. filmowy.

Po wojnie. Od 1945 r. emigrant - rozczarowany w Polsce nową rzeczywistością osiadł w Paryżu, w 1949 r. otrzymał status uchodźcy, w 1960 r. obywatelstwo francuskie.

Dział. art. W Paryżu artysta malarz, aktywny w środowisku francuskich surrealistów skupionych wokół inicjatora tego kierunku i ruchu A. Bretona, m.in. sygnatariusz: w 1947 r. głośnego manifestu *Rupture inaugurale* broniącego niezależności sztuki nadrealistycznej przed związanym z partią komunistyczną odłamek surrealistów, któremu przewodził T. Tzara; w 1949 r. wraz m.in. z A. Bretonem deklaracji *A la niche les glapisseurs de dieu!* (przeciwko tym wszystkim, którzy chcieliby widzieć deklarację i filozofię surrealizmu w ramach wiary i Kościoła

katolickiego). Także w 1949 r. współautor po zerwaniu z A. Bretonem deklaracji *Présence continu* skierowanej do artystów *międzynarodowej awangardy, których sztuka oparta jest na pojęciach wolności, wyobraźni i eksperymentu*. W 1950 r. współzał. pisma „Rixes” (Kłótnie), którego istotą miał być *spór o pryncypia* - w tym cz. zaprzyjaźnił się z M. Butorem, czołowym przedstawicielem w lit. francuskiej nurtu *nouveau roman* (nowej powieści). Od 1954 r. czł. podtrzymującego idee malarstwa surrealistycznego ruchu „Phases”. W l. 1960-1963 artysta związany, ostatecznie zerwanym przez niego, kontraktem z paryską galerią K. Finklera.

Wyst. ind. W Polsce: Klub „Krzywe Koło” - Warszawa 1957 (*Wystawiano tu też malarstwo Jerzego Kujawskiego, najbardziej chyba czysty przykład twórczości informelu, czysty i bezpośredni z racji tego, że artysta na stałe mieszkał w Paryżu, P.P.*); „Wystawa malarstwa i rysunku Jerzego Kujawskiego”, Galeria Pryzmat - Kraków 1968; wielka monograficzna wystawa „Jerzy Kujawski. Maranatha”, Muzeum Narodowe - Poznań 19 grudnia 2005 - 5 lutego 2006.

Za granicą m.in.: „Jerzy Kujawski peintures récentes”, Galerie Creuze - Paryż 1955; „Kujawski. Peintures, gouaches”, Galeria K. Flinkera - Paryż 1960; „Jerzy Kujawski. Paris, Ölbilder und gouachen”, Kunsthalle am Steubenplatz - Darmstadt, RFN, 1961; „Kujawski”, galeria Del Mulino - Mediolan, Włochy, 1964; „Kujawski, oeuvres récentes”, Galerie R. Creuze - Paryż 1965; „Les Désespérées”, Galerie Zunini - Paryż 1966; „Kujawski. Exhibition of Recent Works”, Tama Galery - Londyn 1966; Galerie Jacqueline Ranson - Paryż 1967; „Kujawski, peinture, dessins, transparence”, Galerie Maya - Bruksela 1967; „Voir”, Muzeum St. Georges - Liège, Belgia 1983 (wyst. zorganizowana przez M. Butora).

Wyst. zb. W Polsce: wyst. konspiracyjna rysunków w prywatnym mieszkaniu - Warszawa czerwiec 1943; pierwsza powojenna, historyczna wyst. Grupy Młodych Plastyków, na której pokazano też mimo jego nieobecności dzieła K., lokal ZLP - Kraków 1945 (grupę tworzyli m.in. zaprzyjaźnieni z nim T. Brzozowski, T. Kantor, M. Rostworowski, M. Porębski); II Wystawa Sztuki Nowoczesnej - Warszawa 1957; „Wystawa-kiermasz”, Kawiarnia „Manekin”, Staromiejski Dom Kultury - Warszawa 1957; wyst. „Phases”, Galeria Krzysztofory - Kraków 1959 (również współorganizator tej wyst., w której udział wzięli czołowi zagraniczni przedstawiciele tego ruchu artystycznego, i którą w tym samym r. pokazano w CBWA w Lublinie oraz w Galerii Krzywe Koło w Warszawie); wyst. nabytków z l. 1966-1967 „Grafika-Rysunek-Collage”, Muzeum Sztuki - Łódź 1968; „Jesteśmy”, wyst. artystów polskich tworzących zagranicą, „Zachęta” - Warszawa 1991; „Polscy surrealiści”, Miejska Galeria Sztuki - Częstochowa 1995; „Rok 1955”, Królikarnia, Oddz. Muzeum Narodowego - Warszawa, 2005.

Za granicą m.in.: „Surrealizm w 1947 r.”, Galerie Maght - Paryż 1947 (do wyst. zorganizowanej wg koncepcji M. Duchampa K. zaproszony został przez A. Bretona); „Association Artistique Les Surindependant, Independance discipline”, Park Wystaw przy Porte de Versailles - Paryż 1947; „Mezinarodni surrealismus”, galeria Topic - Praga 1947; „COMME, exposition de surréalistes physiologiquement moins jeunes”, Galerie Jean Bart - Paryż 1948; „Contre-espace. Zehn junge Maler aus Paris. Sechs Nationen Eine Auseinandersetzung”, Galeria Springer - Berlin 1951 (w tym r. wyst. tę pokazała także galeria Cavo w Luksemburgu); „Phases de l'art contemporain. Première Confrontation Internationale d'Art Experimental à Paris”, Galerie Creuze - Paryż 1955; „Il Gesto”, UCAI Galleria Matteo - Genua 1956; „Maestri e giovani pittori d'oggi”, Galleria Apollinaire - Mediolan 1956; galeria Chuo-Koron - Tokio 1958; „Junge Maler der Gegenwart”, Künstlerhaus - Wiedeń 1959; „Antagonismes”, Musée des Arts Décoratifs - Paryż 1960; „Accrochage, septembre”, Galerie Karl Flinker - Paryż 1961; „L'Oeil de Boeuf”, Galerie „T” - Harlem, Holandia, 1967; „Sommerausstellung”, galeria Regio - Lorrach, RFN, 1967; „Le Visage de l'Homme”, Musée Rath - Genewa 1967; Musée d'Ixelles, wyst. zorganizowana przez czasopismo „Phantomas” - Bruksela 1975; wyst. „Solidarność”, organizator Komitet

Koordynacyjny „Solidarność”, Galerie Passali - Paryż 1982; „Survie du Surréalisme. Quatre membres du Groupe d'André Breton 1947”, Galerie 20 Fine Art - Paryż 1991; „Francis Meunier et ses amis surréalistes”, Maison Fonpeyrouse - Cordes-sur-Ciel, Francja, 1997; „Fin des temps! L'histoire n'est plus”, Hôtel des Arts - Tulon, Francja, 2004. Także: nie ustalone miejsca wyst. podczas częstych wyjazdów - USA 1978-1994.

Inne przeds. plast. M.in.: zrealizowany proj. scenografii do sztuki A. Strindberga *Do Damaszku*, teatr Vieux Colombier, 1949; teka poetycko-graficzna *La Poutre Creuse* - wspólnie z poetą E. Jaguerem, 1950; projekty wzorów szalików jedwabnych, m.in. zamieszczonych w czasopiśmie „Vogue”, 1952; litografia do zbioru poezji H. G. Kérouredana *Zodiaque*, Editions Saint-Germain-des-Prés, Paryż 1970.

Rel. z polskimi twórcami. W cz. wojny *spiritus movens* krakowskiego środowiska artystycznego - skupiał wokół siebie młodych chcących zerwać z artystycznymi dogmatami twórców. *Odegrał ogromną rolę jako ich łącznik ze światem sztuki zachodnioeuropejskiej* (M.K.-Ł.). J. Nowosielski: *Był starszy ode mnie o parę lat i chyba najbardziej dojrzały, zaawansowany w malarstwie i rysunku. Po za tym Kujawski to była instytucja - szalenie inteligentny, zdolny, bardzo rewolucyjny w swoich poglądach... chętnie by współpracował z gangsterami, prezentował się jako sadysta, masochista. Był bardzo dysponowany w kierunku wszelkich ekscesów nadrealistycznych, w kierunku nadrealizmu w ogóle... (A.T.). W 1946 r. osiadł we Francji, pozostając nadal w bliskim kontakcie z T. Kantorem i jego grupą. Wysyłał im informacje i reprodukcje z paryskich wystaw, zwłaszcza kręgu surrealistów, z którym się związał (J.C.-P., A.P.). Chyba to on - wspominał Kujawskiego Porębski - miał największy wpływ na nas wszystkich (A.T.). Na jego zaproszenie w Paryżu gościli T. Kantor, T. Brzozowski i J. Tchórzewski.*

Przeds. teatr. Inicjator w grudniu 1941 r. eksperymentalnego teatru podziemnego w Krakowie, który po jego wyjeździe do Warszawy firmował i prowadził T. Kantor (*gdy „rewolucjonista” Kujawski wyjechał do Warszawy, rząd dusz objął po nim Kantor, znacznie mniej zaangażowany w teorie społeczne, cały natomiast zaprzędany sztuce, A.T.*).

Om. Jerzy Kujawski. Maranatha, pod red. A. Turowskiego, Poznań 2005 - obszerny (392 s.) kat. wyst. w Muzeum Narodowym w Poznaniu.

Pr. w zbiorach. M.in.: Muzeum Sztuki w Łodzi; Muzea Narodowe w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Szczecinie; Muzeum im. L. Wyczółkowskiego w Bydgoszczy; Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku; Centrum Pompidou w Paryżu; także kolekcje prywatne w Europie i USA.

Ostroviana. Publ. w czasop.: rec. z wystawionych w Operze w Poznaniu *Harnasi* K. Szymanowskiego - pismo gimnazjalne „Promień” nr 6/1939.

O K. w lit.: K. Radowicz, *Zapis*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, MMOW, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006.

Om. w czasop.: L. Wawrzyniak, *Powiatowa Galeria Sztuki Współczesnej im. Jerzego Kujawskiego w Ostrowie Wielkopolskim*, „Nowy Impuls” nr 1, 9 stycznia 2006 - artykuł w związku z wystawą K. w l. 2005-2006 w Poznaniu (autor postulował nadanie PGSW w Ostrowie Wlkp. imienia J. Kujawskiego).

Przeds. muz.: prywatne lekcje gry na fortepianie u A. Jüngsta.

Inne: odwiedziny u rodziny w l. 1948, 1957, 1992.

Źródła: rel. P. Kujawskiego - bratanka J. Kujawskiego; J. Chrzanowska-Pieńkos, A. Pieńkos, *Kujawski Jerzy*, w: *Leksykon sztuki polskiej XX wieku. Sztuki plastyczne*, Wyd. Kurpisz s.c., Poznań 1996, s. 117-118; P. Piotrowski, *Znaczenia modernizmu. W stronę historii sztuki polskiej po 1945 roku*, Dom Wyd. REBIS, Poznań 1999, s. 23, 29, 48; M.K.-Ł., *Kujawski Jerzy*, w: *Słownik malarzy polskich. Od*

dwudziestolecia międzywojennego do końca XX wieku, t. 2, Wyd. Arkady Warszawa 2003, s. 178-179; K. Radowicz, *Zapis*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004, s. 145-146; kat. wyst. *Jerzy Kujawski. Maranatha*, pod red. A. Turowskiego, Poznań 2005, s. 4, 24, 187-227, 309-311; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006, s. 47.

Kujawski Witold (wł. imię Wincenty) - ur. w 1927 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2011 r. w Ostrowie Wlkp. Muzyk jazzowy (kontrabas). Brat J. Kujawskiego.

W. Absolwent: Liceum Spółdzielczego w Krakowie (1948). W 1949 r. podjął naukę na Wydz. Studium Spółdzielczego UJ w Krakowie, którą po r. zarzucił. W l. 1936-1939 w Ostrowie Wlkp. uczył się gry na fortepianie u nauczyciela muzyki A. Jüngsta.

W cz. II w. św. Po zajęciu Ostrowa Wlkp. przez Niemców, w listopadzie 1939 r. wysiedleniec wraz z rodzicami i bratem wpierw do obozu przejściowego w Nowych Skalmierzycach, potem do Tomaszowa Mazowieckiego.

Po wojnie. W l. 1945-1970 czł. wielu zesp. muz. - w l. 40. i 50. znacząca postać odradzającego się w Polsce środowiska jazzowego; po zaprzestaniu w 1970 r. muzykowania w l. 1971-1978 instr. w Cechu Rzemiosł Różnych w Ostrowie Wlkp., a w l. 1978-1980 r. kier. Biura Cechu Rzemiosł Różnych w Ostrzeszowie.

Przeds. muz. Zał. i czł. powstałego na przełomie l. 1947/1948 i działającego do 1949 r. klubu jazzowego YMCA w Krakowie; także pomysłodawca i współorganizator w 1954 r. I Zadaszek Jazzowych. Zesp. muz., m.in.: w l. 40. czł. prowadzonego przez J. Matuszkiewicza zesp. przygrywającego podczas wieczorków tanecznych w DK w Krakowie; w l. 1950-1956 kontrabasista powstałego w 1950 r. w Łodzi słynnego polskiego zesp. jazzowego Melomani, zapoczątkowanego przez K. wraz z J. Matuszkiewiczem (nazwa Melomani od 1951 r.), zarazem w 1952 r. czł. Trio Komedy (pianista K. Trzciniński, basista K., perkusista W. Dentox Sobociński), które dla PR nagrało amerykański standard jazzowy *How High the Moon*; w l. 60. czł. orkiestry Z. Wicharego (występy m.in. w Helsinkach, Sofii, Sarajewie). Także: odkrywca talentu muzycznego ostrowskiego gimnazjalisty K. Trzcinińskiego występującego później pod ps. Komeda, którego w l. 50. wprowadził w środowisko krakowskich muzyków jazzowych.

Nagr. Oddział Polskiego Stow. Jazzowego, Złoty Helikon za pomysł i współorganizację Zadaszek Jazzowych - Kraków 2007.

Om. D. Michalski, *Piosenka przypomni ci... czyli historia polskiej muzyki rozrywkowej (lata 1945-1958)*: wspomnienie J. Skarżyńskiego, malarza i scenografa - *Jeszcze z czasów wojny miałem przyjaciela - malarza Jurka Kujawskiego. [...] Kiedy zimą 1947/1948 odwiedził Kraków, zabrał mnie do swego brata, Witolda. Witek grał na basie z szalonym biglem, bardzo interesował się jazzem, [...] robił, co mógł, by stworzyć w Krakowie środowisko jazzowe*; wspomnienie J. „Dudusia” Matuszkiewicza, jednego z najwybitniejszych polskich muzyków jazzowych - *Po rozbiciu YMCA środowisko krakowskie zaczęło się koncentrować w słynnym mieszkaniu Witka Kujawskiego na Stradomiu. Tam w 1950 roku grupa ludzi wiernych jazzowi spotykała się [już] stale i przekazywała sobie wszystkie nowinki. Tam też pojawiły się nowe postacie. Przede wszystkim chodzi o o dwóch ludzi: Andrzeja Trzaskowskiego i Krzysztofa Trzcinińskiego. Po raz pierwszy zetknąłem się z nimi właśnie u Kujawskiego i tam odbyło się nasze wspólne granie. Niepoślednie miejsce K. w polskiej muzyce jazzowej zostało również podkreślone m.in. w książkach: E. Batury *Komeda. Księżycowy chłopiec*; M. Hendrykowskiego *Komeda*.*

Varia. Rel. A. „Idona” Wojciechowskiego, czł. zesp. Melomani: *Byliśmy akurat w dużej trasie koncertowej (...). W Suwałkach, gdzie wypadła połowa trasy, od wieczora konsumowaliśmy gagę za pierwszą połówkę, nad ranem Witek Kujawski, kontrabasista i pianista, wpadł do hallu, w którym dopijaliśmy resztki słodkiego likieru Prunelka (bo tylko taki serwowano w hotelowym*

barze), i głośno zawołał: - *Newskim, kurwa! Stalin umarł! Właśnie podało Radio Luksemburg. (...) Wszyscy zatrzymali się w pół drogi szklaneczki z Prunelką i wyartykułowali ponuro: - Daj mu Boże zdrowie. No, to cyk!* (D.P.).

Ostroviana. O. K. w lit.: K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, Ostrów Wlkp.- Gdańsk 2006.

Upam.: gość honorowy koncertu jazzowego z udziałem m.in. zesp. Swing Old Stars Jerzego Dudusia Matuszkiewicza w MMOW, 2003.

Źródła: rel. bezp.; E. Batura, *Komeda. Księżycowy chłopiec*, Wyd. Alfa-Wero, Warszawa 2001, s. 28, 31, 48; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006, s. 6-7, 47; D. Passent, *Zabawa na sto dwa*, „Polityka” nr 36/2006; M. Hendrykowski, *Komeda*, Poznań 2009, s. 43-45, 131, 231; W. Kujawski, *Ku chwale jazzu. Tego prawdziwego*, „Przekrój”, 10 czerwca 2010 - list do red.; D. Michalski, *Piosenka przypomni ci... czyli historia polskiej muzyki rozrywkowej (lata 1945-1958)*, Warszawa 2010, s. 641-642, 651, 655, 658-659, 663; R. Dziergwa, *Pamięci Witolda Kujawskiego*, „Gazeta Ostrowska” nr 14, 6 kwietnia 2011 („Dodatek Historyczny”).

Kunicki Oskar - ur. 1976 w Pińczowie. Syn B. Kunickiego. Muzyk - bluesman. Do 2004 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp., w l. 2004-2010 we Wrocławiu, od 2010 r. mieszka w Gajkowie k. Wrocławia.

W. Absolwent: TEM, spec: elektromechanika ogólna, w Ostrowie Wlkp. (1996); elektroniki i telekomunikacji, spec.: transmisja dźwięku, na Wydz. Elektroniki PWr (2001).

Z. M.in.: od 2006 r. prac. firmy Volvo IT Poland na stanowisku Software Administrator.

Zesp. muz. W 1994 r. współzał. wraz z ojcem B. Kunickim rhythm'n'bluesowej grupy Fire Band - w 1995 r. grupa wystąpiła podczas I edycji Przystanku Woodstock w Czymanowie; w 2004 r. zał. we Wrocławiu istniejącego do 2010 r. zespołu Blues Doctors.

Nagrania. *Dream* - Studio Giełda, Poznań 1999; *The Way* - Studio Giełda, Poznań 2001; *Fire Band. Rhythm'n'blues life*, 2011 (dwupłytowy album zawiera nagrania studyjne i koncertowe zesp. z l. 1995-2003, OCK i Tow. Adoracji Bluesa i Rocka'70).

Inne przed. W 1994 r. wraz z B. Kunickim współtwórca festiwalu muzycznego Jimiway Blues Festiwal w Ostrowie Wlkp.

Om. Hasło *Fire Band*, w: M. Jakubowski, M. Szalbierz, *Blues w Polsce. Encyklopedia muzyki popularnej*, 1997.

Org. społ. W 1994 r. wraz z ojcem współzał. Stow. „Jimiway - Tow. Adoracji Bluesa i Rocka'70”; od 2009 r. czł. The Blues Foundation w USA.

Nagr. V Przegląd Zespołów Rockowych „Bełchatów'95”, wyr. w kat. gitarzysta - Bełchatów 1995; Warsztaty Gitarowe w ramach festiwalu „Blues nad Bobrem”, nagr. im. M. Kobusiaka dla najlepiej zapowiadającego się gitarzysty - Bolesławiec 1996.

Źródła: rel. bezp.; rel. B. Kunickiego; M. Jakubowski, M. Szalbierz, *Blues w Polsce. Encyklopedia muzyki popularnej*, Oficyna Wyd. Atena, Poznań 1997, s. 86; książeczka albumu CD, *Fire Band. Rhythm'n'blues life*, Flower Records, Krzemieniowo 2011.

Kupczyk Hieronim - ur. w 1911 r. w Berlinie, zm. w 2004 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, bibliotekarz. W 1919 r. wraz rodzicami zamieszkał w Ostrowie.

W. Absolwent: Męskiej Szkoły Wydziałowej w Ostrowie Wlkp. (1928); II Kursu Państwowego Seminarium Nauczycielskiego w Krotoszynie (1932). Ukończył także: w 1933 r. Dywizyjny Kurs Podchorążych Rezerwy Piechoty, po którym uzyskał w 1935 r. st. ppor. rezerwy; kursy oświatowo-społeczne W.W. P. w niemieckiej niewoli (zaświadczenie o ich odbyciu w 1946 r. zalegalizował UŁ); w 1946 r. kurs informacyjny w Borówku k. Śremu w związku z zatwierdzonym przez Prezydium Krajowej Rady Narodowej 17 kwietnia 1946 r. dekretem o

bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi; w 1947 r. Ministerialny Kurs Bibliotekarski w Okocimiu.

W l. międzyw. Naucz.: w 1934 r. (praktykant) w Publicznej Szkole Powszechnej na Krępie; w 1935 r. w Publicznej Szkole Powszechnej w Przygodzicach; w l. 1936-1939 w Publicznej Szkole Powszechnej w Babie.

W cz. II w. św. Uczestnik kampanii wrześniowej - wzięty 13 września 1939 r. wraz ze swoją jednostką do niemieckiej niewoli, przebywał w niej do końca wojny.

Po wojnie. W l. 1945-1951 naucz. w Publicznej Szkole Powszechnej nr 2 im. T. Kościuszki w Ostrowie Wlkp.; w 1946 r. organizator i w l. 1947-1973 kier. (do 1951 r. urlopowany) PB w Ostrowie Wlkp., zw. później PBP, zarazem w l. 1951-1961 kier. (1/2 etatu) Filii Ped. Bibl. Pow. w Ostrowie Wlkp.; w l. 1974-1975 dyr. BMiP, a w l. 1975-1978 dyr. MBP w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Powstanie i rozwój Miejskiej Biblioteki Publicznej w Ostrowie Wielkopolskim. Krótki zarys historyczny*, w: *Ostrowski Sejmik Kulturalny. Wybrane zagadnienia tematyczne*, Ostrow Wlkp. 1988 - pokłosie sejmiku kulturalnego zorganizowanego w 25. rocznicę powstania OTK.

Publ. w czasop. „Głos Ostrowski”. *Święto Pracy i Oświaty od 1 do 3 maja. Główne myśli „Projekt ustawy bibliotecznej”*, „GŁO” nr 17/1946 - o dekreście o bibliotekach i opiece nad zb. bibliotecznymi.

Org społ. W l. 1964-1977 sekr. Zarządu OTK; czł. PTH w Ostrowie Wlkp. - w 1969 r. wybr. wiceprez. Koła Terenowego Oddziału PTH w Poznaniu, a w 1977 r. skarbnikiem reaktywowanego Koła Terenowego Oddziału PTH w Kaliszu.

Źródła: arch. UM w Ostrowie Wlkp.; arch. BP w Ostrowie Wlkp.; *Kronika Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Ostrowie*; oprac. *Organizacja i działalność Filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Ostrowie Wielkopolskim*; M. H. Lubczak, *Ostrowska jubilatka*, „Południowa Wielkopolska” nr 2/1979; M. Bodys, *Polskie Towarzystwo Historyczne - Oddział w Kaliszu w latach 1970-1989*, „Rocznik Kaliski”, t. XXXIII, 2007, s. 170-171.

Kupczyk Iwona - ur. w 1976 r. w Ostrowie Wlkp. Działaczka amatorskiego ruchu teatralnego. Od 2005 r. mieszka w Warszawie.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1995); Wydz. Ekonomicznego, kierunek: zarządzanie spółkami kapitałowymi, UŁ (2000).

Z. M.in.: w l. 2005-2007 szefowa sieci kawiarni Voyage Cafe w HDS Polska sp. z o.o. w Warszawie; od 2007 r. dyr. operacyjny w Empik Cafe sp. z o.o. w Warszawie.

Przeds. teatr. Czł. prowadzonego w SP nr 3 w Ostrowie Wlkp. przez M. Stefańską zesp. teatralnego; od 1990 r. czł. zał. przez J. Góreckiego Grupy Teatralnej ZSO przy III LO w Ostrowie Wlkp., która w 1993 r. została przekształcona w działającą przy MDK „Pracownię Teatralną”. W SP nr 3 m.in.: występ w komedii *Śluby panieńskie* A. Fredry. W „Pracowni Teatralnej” występy w ośmiu spektaklach, m.in.: w monodramie *Z pamiętników młodej mężatki* wg książki G. Zapolskiej, 1993; w melodramacie *Listy miłosne* A.R. Gurneya, 1994; w monodramie *Stworzonko* wg A. Osieckiej, 1995; w sztuce *Weisman i Czerwona Twarz* wg G. Taboriego, 1996; w sztuce *Przed sklepem jubilera* wg K. Wojtyły, 1998. Także w „Pracowni Teatralnej”: wraz z J. Góreckim reż. i współautorka scenografii do sztuki *Prezydentki* wg W. Schwaba - ostatniego spektaklu „Pracowni”, 2001.

Inne przeds. teatr. Od 2000 r. współorganizatorka wraz z J. Góreckim, T. Burkietowicz i J. Balcarem Ogólnopolskiego Festiwalu Teatrów Niezależnych odbywającego się pod szyldem Stow. Artystyczno-Edukacyjnego „Pracownia Teatralna”.

Org. społ. Od 2000 r. czł. powstałego wówczas Stow. Artystyczno-Edukacyjnego „Pracownia Teatralna”.

Nagr. M.in.: Woj. Przegląd Teatrów Szkolnych, nagr. aktorska za wykonanie monodramu *Z pamiętników młodej mężatki* - Jarocin 1993; Woj. Przegląd Teatrów Szkolnych, nagr. aktorska za rolę Melissy w sztuce *Listy miłosne* - Jarocin 1994; Ogólnopolski Festiwal Teatrów Amatorskich „Dionizje'94”, wyr. za wykonanie monodramu *Z pamiętników młodej mężatki* - Ciechanów 1994.
Źródła: rel. bezp.; D. Kasprzak, *Ostrów teatrem stoi*, „Gazeta Ostrowska” nr 31, 7 sierpnia 1994; rel. M. Stefańskiej; wykaz przedstawień „Pracowni Teatralnej” sporządzony przez J. Góreckiego.

Kurzawa Agnieszka - ur. w 1978 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarka.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (1997); Policealnego Zawodowego Studium Piosenkarskiego w Poznaniu (1999); polonistyki na Wydz. Humanistyczno-Historycznym Pomorskiej Akademii Pedagogicznej w Słupsku (2004); Podyplomowego Studium Dziennikarstwa na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu (2004).

Z. M.in.: w l. 2007-2008 czł. red. „Kuriera Ostrowskiego”; od 2008 r. dziennikarka Telewizji „Proart” w Ostrowie Wlkp. - m.in. przygotowuje i prow. magazyn kulturalny „Atelier” oraz prow. serwis informacyjny „Wydarzenia”.

Publ. w czasop. „Kurier Ostrowski”. M.in.: *Pieskie życie*, „KO” nr 99, 10 grudnia 2007 - o akcji zbierania pieniędzy na utrzymanie Międzygminnego Schroniska dla Bezdomnych Zwierząt przez pracujących tam wolontariuszy.

Zesp. muz. Wokalistka zesp. muz. „Ogóreczki”, z którym w l. 2003-2007 w ramach cyklu „Polscy poeci piosenki” prezentowała w PIK i OCK realizowane według jej scen. koncerty poświęcone twórczości A. Osieckiej, J. Kofy, C. Niemena, M. Grechuty, i z którym w 2006 r. w OCK zorganizowała benefis muzyczny znanego autora tekstów piosenek J. Cygana.

Źródło: rel. bezp.

Kurzawa Marek - ur. w 1976 r. w Jarocinie. Muzyk, menedżer. Od 2005 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: wych. muz. na Wydz. Edukacyjno-Filozoficznym Pomorskiej Akademii Pedagogicznej w Słupsku (2001).

Z. M.in.: w l. 2006-2007 dyr. Jarocińskiego Ośrodka Kultury; od 2008 r. wraz z M. Pawlickim i J. Stefańskim współwłaściciel i czł. Zarządu Prestige MJM - firmy z siedzibą w Ostrowie Wlkp., organizującej anonsowane w mediach ogólnopolskich imprezy sportowe i muzyczne z udziałem największych gwiazd estrady i sportu.

Dział. menedżerska. W l. 2008-2011 organizacja koncertów przez Prestige MJM, m.in.: Jose Carrerasa i Roda Stewarta na stadionie Motoarena w Toruniu; Bryana Adamsa na stadionie miejskim w Rybniku; zesp. Scorpions na stadionie w Tarnowie; Zucchero w hali Torwar w Warszawie; Basi Trzetrzelewskiej w sali kina Kijów Centrum w Krakowie i w Teatrze Wielkim im. S. Moniuszki w Poznaniu. Przeds. sport. Prestige MJM, m.in.: w 2009 r. organizacja w Kaliszu meczu piłki ręcznej z okazji stulecia KS Ostrovia pomiędzy KPR Ostrovia i jedną z najlepszych drużyn świata HSV Handball Hamburg; w l. 2009-2010 sprawowanie opieki marketingowo-promocyjnej nad żużlową reprezentacją Polski - pozyskanie dla kadry narodowej pierwszego w historii tej dyscypliny sponsora głównego.

Przeds. muz. Od 1999 r. kier. zesp. muz. „Ogóreczki”.

Źródła: rel. bezp.; <http://www.krs-online.com.pl/prestize-mkurzawa-jstefanski-mpawlicki-krs-303429.html> (dostęp: 20.11.2014); KRS: 0000318523, 2008.

Kuśnierzak Jadwiga - ur. w 1954 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka. W l. 1978-1985 mieszkała w Prudniku w woj. opolskim.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (1973); Wydz. Wychowania Fizycznego, spec.: trener II kl. koszykówki, AWF w Poznaniu (1977).

Z. Naucz. wych. fiz.: w l. 1977-1978 w SP nr 2 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1978-1985 w ZSZ w Prudniku; w l. 1985-2007 w I LO w Ostrowie Wlkp., i tamże (na emeryturze) w niepełnym wymiarze godzin.

Publ. SKS „Venetia”, w: *Półtora wieku w służbie narodu i oświaty 1845-1995. 150 lat I Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wielkopolskim*, I LO, Ostrów Wlkp. 1995; wspólnie z W. Suszyckim, *Drugie półwiecze „Venetii”*, w: *Gimnazjalny Klub Sportowy „Venetia” 1908-1998*, I LO, Ostrów Wlkp. 1998.

Przeds. sport. W l. 1969-1973 i 1977-1978 zawodniczka sekcji koszykówki w KKS Ostrowia; w l. 1979-1983 zał. i grająca trenerka klubu koszykówki KS „Pogoń” w Prudniku.

Źródło: rel. bezp.

Kwaśniewski Edmund - ur. w 1915 r. w Hamburgu w Niemczech, zm. w 2001 r. w Oleśnicy. Muzyk, nauczyciel muzyki. W 1919 r., wróciwszy z rodzicami do Polski, do 1939 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Po ukończeniu szkoły średniej w Ostrowie Wlkp. absolwent Państwowego Konserwatorium Muzycznego w Poznaniu (1935). W 1936 r. także w Poznaniu ukończył kurs nauczycielski.

W cz. II w. św. Żołnierz 60. pp. w Ostrowie Wlkp. - wzięty przez Niemców do niewoli we wrześniu 1939 r., osadzony został w obozie jenieckim, a następnie wysłany na przymusowe roboty do Austrii w okolice Wiednia. Po powrocie do Polski, jeszcze przed zakończeniem wojny, zamieszkał w Skalmierzycach, skąd w 1961 r. przeniósł się do Oleśnicy.

Po wojnie. M.in.: w poł. l. 50. współorganizator i współprowadzący Zespołu Pieśni i Tańca „Calisia” przy Zakładach Włókienniczych w Kaliszu; w końcu l. 50. kier. chóru „Echo” w Nowych Skalmierzycach; w l. 1960-1961 naucz. muzyki w kl. skrzypiec w PSM w Kaliszu; w 1961 r. zca kier. w Wydz. Oświaty i Kultury PRN w Oleśnicy, i tamże w l. 1961-1975 naucz. w kl. skrzypiec w Państwowym Ognisku Muzycznym, a następnie w PSM; w l. 1974-1987 naucz. (skrzypce, orkiestra) w PSM I i II st. w Ostrowie Wlkp., dokąd dojeżdżał dwa razy w tygodniu, tamże w l. 1977-1986 kier. sekcji instrumentów smyczkowych i szarpanych; zarazem w 1976 r. naucz. w PSM w Krotoszynie; w l. 90. naucz. w PSM w Namysłowie, dla której opracował szereg utworów na zespół kameralny i mniejsze formy muzyczne.

Przeds. muz. W Ostrowie Wlkp.: w 1957 r. kier. muzyczny wystawionej w DKK operetki *Tam, gdzie skowronek śpiewa* F. Lehara; w 1978 r. zał. wraz z F. Tomaszewskim Ostrowskiego Zespołu Instrumentalnego przy PSM. W Oleśnicy: w 1966 r. kompozytor odtwarzanego z ratuszowej wieży hejnału miasta; zał. Amatorskiego Zespołu Artystycznego przy ZNTK oraz szkolnego zesp. instrumentalnego „Odeon” (z obu zesp. wystąpił na antenie regionalnej i ogólnopolskiej PR i w TVP).

Źródła: rel. syna G. Kwaśniewskiego; brosz. *Zespół Szkół Muzycznych...*; rel. F. Tomaszewskiego.

Lechowicz Roman - ur. w 1963 r. w Ostrowie Wlkp. Muzyk rockowy.

W. Absolwent: Wydz. Mechanicznego ZST MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp. (1981). W 1979 r. uczęszczał do PSM I st. w Ostrowie Wlkp.

Z. Po zas. sł. wojsk. w l. 1982-1984 w Warszawie (był żołnierzem Kompanii Reprezentacyjnej WP - służył także w ośrodku wypoczynkowym Biura Ochrony Rządu w Łańsku); w l. 1985-1991 prac. Działu Technicznego (obsługa sprzętu muzycznego, nagłaśnianie imprez muzycznych), w l. 1991-1998 instr. (w tym okr.: pełny etat, pół etatu, urlop bezpłatny) w MCK w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. W Ostrowie Wlkp.: gitarzysta w Estradzie Szkolnej i perkusista w Orkiestrze Dętej ZST pod dyrekcją H. i Z. Piekarskich; gitarzysta istniejącego w l. 1984-1988 zesp. muzycznego Rokosz; współzał. w 1988 r. i od tego r. gitarzysta zesp. **Big Cyc** (w składzie także: J. Jędrzejak, J. Lis, K. Skiba); współzał. w 1998 r. i od tego r. gitarzysta zesp. Czarno Czarni.
Źródła: rel. bezp.; brosz. *30 lat działalności muzycznej...*”, Ostrów Wlkp., s. 64; J. Wardawy, *Big Cyc. Na barykadzie rokądrola*, Ostrów Wlkp. 2009, s. 16-18, 51, 254; rel. R. Balickiego.

Lechowicz Ryszard - ur. w 1934 r. w Ostrowie Wlkp. Kolekcjoner.

W. Absolwent: LO dla Eksternów w Ostrowie (1978).

Z. W l. 1958-1981 prac. PKP w Ostrowie Wlkp., m.in. od 1979 st. adiunkt służby wagonowej.

Pasje. Od 1961 r. kolekcjoner autografów - posiada ponad 700 wpisów, m.in. V. Villas, M. Zimińskiej Sygietyńskiej, W. Wiłkomirskiej, W. Ochmana, B. Tyszkiewicz, W. Rutkiewicz, J. Kuleja.

Wyst. ind. „Autografy i dedykacje ludzi znanych” - kat. i scenariusz ekspozycji autorstwa W. Banacha, MMOW, Ostrów Wlkp. 1991.

Varia. Stały bywalec ostrowskich spotkań literackich i wernisaży.

Org. społ. Od 1987 r. czł. Koła Tow. im. F. Chopina w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Leczykiewicz Teresa - ur. w 1960 r. w Ostrowie Wlkp. Urzędniczka miejska.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1979); politologii na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu (2006).

Z. W l. 1979-1985 ref. w Wydz. Gospodarki Komunalnej, w l. 1985-1992 insp. miejski ds. komisji, od 1992 r. zca kier. USC w UM w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego”. M.in.: *Aktywizacja aktów stanu cywilnego oraz Zasady rejestracji stanu cywilnego na ziemiach polskich od czasów zaborów do końca II wojny światowej*, „ROTG”, t. IV, 2009.

Źródło: rel. bezp.

Lesiewicz Zygmunt - ur. w 1946 r. w Przygodzicach. Nauczyciel.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1964); SN w zakr. wych. fiz. z biologią w Kaliszu (1967); WSP w zakr. nauczania początkowego z wych. fiz. w Kielcach (1975). W 1972 r. ukończył także kurs matematyczny Nauczycielskiego Uniw. Radiowo-Telewizyjnego w Poznaniu.

Z. Naucz. nauczania początkowego: w l. 1967-1970 w SP w Przygodzicach; w l. 1970-1977 w SP w Raduchowie. Następnie: w l. 1977-1981 wicedyr. w SP w Rososzycy; w l. 1981-1991 dyr., a do emerytury w 1998 r. naucz. w SP w Chynowie.

Publ. *Stowarzyszenie wychowanków „Alma Mater Ostroviensis”*, w: *Półtora wieku w służbie narodu i oświaty 1845-1995. 150 lat I Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wlkp.*, Ostrów Wlkp. 1995.

Publ. w czasop. „Wieści Gminne”, „Przygodzickie Wieści Gminne”, „Wieści Parafialne”, „Zeszyty Przygodzickie”. M.in.: *10 rocznica śmierci ks. Edwarda Pawlaka*, „WG” nr 5/1997 - o ur. w 1919 r. w Kuźnicy Myślniewskiej, zm. w 1987 r. w Przygodzicach prob. w l. 1956-1987 tamtejszej par. pw. NMP Nieustającej Pomocy; *Gmina Przygodzice w pocztówce*, „PWG” nry 5, 6/2001; *Święta Urszula Ledóchowska*, „WP” nr 7/2003 - o świętej kanonizowanej w Rzymie 18 maja 2003 r. przez Jana Pawła II; *Zarys dziejów wsi Chynowa*, „ZP” nr 4/2003.

Pasje. Od 1999 r. kolekcjoner pocztówek, gł. o tematyce papieskiej i chopinowskiej.

Org. społ. W l. 1994-2002 prez. Zarządu Oddziału ZNP w Przygodzicach; w 1995 r. pierwszy prez. Zarządu Stow. Wychowanków „Alma Mater Ostroviensis” w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; *Półtora wieku...*, s. 9-10.

Lewandowska Grażyna - ur. w 1962 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka.

W. Absolwentka, m.in.: I LO w Ostrowie Wlkp. (1981); Wydz. Historycznego, kierunku: nauczycielski, UAM w Poznaniu (1994).

Z. Naucz. historii, m.in.: w l. 2000-2006 w Publicznym Gimnazjum im. Jana Pawła II Spółdz. Oświatowej w Ostrowie Wlkp.; od 2006 r. w Gimnazjum nr 3 im. Polskich Olimpijczyków Spółdz. Oświatowej „Eduktor” w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, „Księga Pamięci”. Biogr. profesorów ostrowskiego Gimnazjum Męskiego, m.in.: *Jan Friedberg 1870-1949*, „GO” nr 10, 14 marca 1993; *Józef Jachimek*, „KsP”, z. 1, 1995.

Pr. ed. Komisja Historyczno-Wydawnicza Komitetu Organizacyjnego Jubileuszu 150-lecia I LO w Ostrowie Wlkp. - w l. 1993-1995 przew. (celem komisji było m.in. zapoczątkowanie wyd. z inicjatywy H. Kubery „Księgi Pamięci” zawierającej biogr. nauczycieli, wychowanków i absolwentów I LO).

Dział. sport. W l. 1978-1981 prez. SKS Venetia w Ostrowie Wlkp.

Nagr. Konkurs na najlepszą pracę magisterską dotyczącą Ostrowa Wlkp. zorganizowany przez MMOW, nagr. za pracę *Józef Jachimek 1902-1982 - Ostrów Wlkp.* 1994.

Źródła: rel. bezp.; rel. H. Kubery; *Półtora wieku w służbie narodu i oświaty 1845-1995. 150 lat I Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wielkopolskim*, 1995, s. 8; „Księga Pamięci”, z. 14, 2008, s. 25.

Lewicka Renata (primo voto Berkowska, ob. Karpiński) - ur. w 1966 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka. Od 1991 r. mieszka w Kanadzie - w 1993 r. uzyskała podwójne (polsko-kanadyjskie) obywatelstwo.

W. Absolwentka: LE w Ostrowie Wlkp. (1984); Studium Pedagogicznego w Kaliszu (1985); SN, spec.: naucz. pocz., w Ostrowie Wlkp. (1989). Także: trzy l. uczęszczała do PSM w Ostrowie Wlkp.

Z. W l. 1984-1986 wychowawczyni w MDK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1986-1987 naucz. w SP w Strzyżewie; w l. 1987-1988 naucz. w SP w Korytnicy; w l. 1989-1990 naucz. w SP nr 10 w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Południowa Wielkopolska”. Wiersze (w ramach prezentacji Grupy Poetyckiej *Cztery Słowa* w 1983 r. i *Cztery Słowa od nowa* w 1984 r.): *** / *Wstaniemy wcześniej*, *** / *Demon*, „PW” nr 12/1983; *** / *Rozdarci na pół*, *** / *Wymawiamy sobie*, „PW” nr 12/1984.

Form. lit. *Grupa Literacka „Cztery Słowa”* - w l. 1983-1985 czł. wraz z J. Bendziechą, P. Berkowskim, P. Pawłowskim i K. Grzywacz formacji działającej przy ostrowskim MDK.

Źródła: rel. brata M. Lewickiego; E. Głębička, *Grupy literackie w Polsce 1945-1989*, wyd. II posz., Warszawa 2000, s. 633-634; rel. P. Pawłowskiego.

Lis Irena Maria - ur. 1948 w Świnkowie w pow. krotoszyńskim. Urzędniczka. Od 1951 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (1966). Ukończyła także: Studium Edukacji Narodowej przy kościele pw. św. Antoniego Padewskiego w Ostrowie Wlkp. (2005 - cykl wykładów profesorów KUL w Lublinie); Studium Duchowości Chrześcijańskiej przy Bazylice pw. św. Józefa w Kaliszu (2008).

Z. Prac. PKP (do emerytury w 2000 r.) - pocz. na stanowisku dyżurnego ruchu, w ostatnim okr. jako likwidator uposażeń w Referacie Finansowo-Księgowym.

Pasje. Obrazy wyszywane na kanwie - uczestniczka Amatorskiego Konkursu Haftu „Inspirujemy kolorem”, Centrum Expo XXI, Warszawa 2006.

Inne przeds. Od 2004 r. wolontariuszka w Hospicjum św. Józefa w Sadowiu.

Org. społ. W l. 2005-2007 r. skarbnik powstałego w 2005 r. OTG.

Źródło: rel. bezp.

Lis Jarosław (ps. „Dżery”) - ur. w 1961 r. w Ostrowie Wlkp. Muzyk rockowy.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1980). Po maturze podjął naukę m.in. w Policealnym Studium Zawodowym (spec. radiowo-telewizyjna) ZST w Ostrowie Wlkp., następnie w Studium Pedagogicznym w Kaliszu.

Z. W l. 1982-1984 samodzielny ref. ds. produkcji w Młodzieżowej Spółdz. Pracy Venetia w Ostrowie Wlkp.; w l. 1984-1985 nauczyciel wychowawca w Dziale Imprez Rozrywkowych w MDK w Ostrowie Wlkp.; od sierpnia 1985 do stycznia 1993 instr. w MCK w Ostrowie Wlkp. - m.in. prowadził klub płytowy i organizował koncerty muzyczne.

Zesp. muz. W Ostrowie Wlkp.: współzał. i perkusista występującego w l. 1984-1988 zesp. muz. Rokosz; współzał. w 1988 r. i od tego r. gitarzysta zesp. **Big Cyc** (w składzie także: J. Jędrzejak, R. Lechowicz, K. Skiba); współzał. w 1998 r. i gitarzysta zespołu Czarno Czarni.

Przeds. radiowe. Animator w Radiu „Centrum” autorskiego programu muzycznego „Hush”, a w l. 1992-2000 wraz z J. Jędrzejakiem programu satyryczno-muzycznego „Radio Big Cyc” (także w Radiu „Centrum” podjął przygotowania do prow. wraz z synami Michałem i Piotrem audycji słowno-muzycznej „Lisia Nora”).

Źródła: rel. bezp.; Arch. UM w Ostrowie Wlkp.; *Informator „30 lat MDK”*; Karel, *Na 101,1 FM słuchacie Radia Centrum - zgłasza się Redakcja Ostrowska*, GO nr 21, 30 maja 1993; J. Wardawy, *Big Cyc. Na barykadzie rocka*, Ostrów Wlkp. 2009, s. 13, 51, 252; rel. R. Balickiego.

Lis Marcin - ur. w 1977 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, instruktor teatralny.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1996); Policealnego Studium Kształcenia Animatorów Kultury o spec. teatralnej w Kaliszu (1998); filologii polskiej na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu (2001 - licencjat); filologii polskiej na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM (2003 - magisterium); Studiów Podyplomowych na Wydz. Matematyki i Informatyki, kierunek: sieci komputerowe i technologia informacyjna, UAM (2006).

Z. W l. 2001-2002 czł. red. „Panoramy Ostrowskiej”; w l. 2002-2003 naucz. jęz. polskiego w Gimnazjum im. Jana Pawła II w Ostrowie Wlkp.; w l. 2002-2004 opiekun świetlicy młodzieżowej w TPD w Ostrowie Wlkp.; w l. 2004-2005 naucz. jęz. polskiego w ZSU w Ostrowie Wlkp.; od 2005 r. instr. w OCK - prow. Teatr Eksperymentalny „Laboratorium”; od 2006 r. naucz. jęz. polskiego i informatyki w Zespole Szkół im. A. Bella w Ostrowie Wlkp.; od 2007 r. projektant i administrator strony firmowej Münch Motor Technik (MMT) w Ostrowie Wlkp.

Publ. „Panorama Ostrowska”. M.in.: (lim), *Koncert na X-lecie MOAK*, „PO” nr 48/2001 - o charytatywnym koncercie w sali kinowej Gminno-Miejskiego Ośrodka Kulturalnego w Nowych Skalmierzycach z okazji dziesięciolecia tamtejszego Międzyszkolnego Ośrodka Animatorów Kultury; *Stare, ale ciągle dobre*, „PO” nr 50/2001 - o występie zesp. Stare Dobre Małżeństwo w kinie Komeda w Ostrowie Wlkp.

Przeds. teatr. Reż. i scen. spektakli Teatru Eksperymentalnego „Laboratorium”: *Czerwona sukienka*, 2003; *?!*, 2006; *beep*, 2007; *Rok 2048*, 2008.

Źródło: rel. bezp.

Lisiak „Skórka” Agnieszka - ur. w 1975 r. w Turku. Rzeźbiarka. Od 2000 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: WPA, Pracownia Rzeźby oraz Pracownia Grafiki Warsztatowej, UAM w Kaliszu (1998 - studia licencjackie); WPA, Pracownia Rzeźby oraz Pracownia Kompozycji i Teorii Formy, UAM w Kaliszu (2000 - studia magisterskie); Studiów Podyplomowych na Wydz. Malarstwa i Rzeźby, spec.: rzeźba w Pracowni Rzeźby, ASP we Wrocławiu (2002), i tamże Studiów Podyplomowych na Wydz. Ceramiki i Szkła, spec.: ceramika w Pracowni Ceramiki (2004).

Z. Od 2004 r. właścicielka autorskiej Pracowni Artystycznej „Unikat” w Ostrowie Wlkp.

Form. art. M.in.: czł. Koła Ceramicznego FORMA podczas studiów we Wrocławiu.

Wyst. ind. M.in.: Muzeum Miasta Turku im. J. Mehoffera - Turek 2005; Galeria „Reflektarz” - Krotoszyn 2005; „Kobieta, Gorset, Ciało”, Ratusz - Nordhausen, Niemcy, 2006.

Wyst. zb. Wyb. z ponad 40 ekspozycji: „Salon Zimowy”, Galeria Związku Polskich Artystów Rzeźbiarzy „ZAR” - Warszawa 2001; „Powietrze i jego brak”, Galeria „Sztuki Wschodu” - Wrocław 2004; „Jacy Jesteśmy”, Muzeum - Nordhausen, Niemcy, 2005; „Jacy Jesteśmy”, Muzeum - Dilitzsch, Niemcy, 2005; VII Salon Wielkopolski, Centrum Kultury - Czarnków 2008; Wystawa międzynarodowa „Decentryzm”, Centrum Promocji Kultury - Warszawa 2008; IV Biennale Sztuki Współczesnej „Tożsamość”, GSW „Profil” CK Zamek - Poznań 2010; „Jacy jesteście”, Powiatowa Galeria Sztuki Współczesnej - Ostrów Wielkopolski 2011.

Przeds. telew. Udział w ogólnopolskim magazynie kulturalnym „Regiony Kultury” - TVP 2 2005.

Org. społ. Od 2006 r. czł. ZPAP.

Nagr. M.in.: Salon Wielkopolski, Miejskie Centrum Kultury w Czarnkowie, Nagroda Prezydenta Piły za cykl rzeźb „Gorsetociała” - Czarnków 2008.

Ostroviana. Przeds. art., m.in.: w 2008 r. główka herbowa drzewca Sztandaru Miasta Ostrowa Wielkopolskiego; w 2009 r. rzeźba „Stół Burmistrza Stefana Rowińskiego” na Rynku przed ratuszem; w 2011 popiersie Jana Pawła II na postumencie przed Domem Katolickim przy ostrowskiej Konkatedrze.

Wyst. ind., m.in.: „Kobieta Gorsetociała”: Galeria „PIK” - Ostrów Wlkp. 2004.

Wyst. zb., m.in.: „Jacy Jesteśmy”, PGSW - Ostrów Wlkp. 2002, 2005, 2007, 2009; XII Ogólnopolski Salon Plastyki „Egeria”, PGSW - Ostrów Wlkp. 2006.

Źródło: rel. bezp.

Lisiecka Anna - ur. 1955 w Wysocku Małym. Bibliotekarka.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1974); Policealnego Studium Zawodowego MERA-ZAP-MONT, kierunek: elektronika, w Ostrowie Wlkp. (1976); Pomaturalnego Studium Bibliotekarskiego, kierunek: bibliotekarstwo i informacja naukowa, w Poznaniu (1991); pedagogiki w zakr. bibliotekarstwa i informacji naukowej na UAM w Poznaniu, Filia w Kaliszu (1999 - studia licencjackie).

Z. Prac. BP w Ostrowie Wlkp.: w l. 1987-1992 mł. bibliotekarz, w l. 1992-1999 st. bibliotekarz, w l. 1999-2004 kustosz, od 2004 r. st. kustosz; zarazem w l. 1998-1999 kier. Filii nr 5, w l. 1999-2000 prac. Działu Udostępniania Informacji, w l. 2000-2006 instr. powiatowy, od 2006 r. kier. Filii nr 6.

Przeds. bibl. M.in.: w l. 2003-2004 koordynatorka wraz z A. Kiełb-Szawułą, D. Czarnotą i J. Sztukowską podjętej przez BP wspólnie z PIK i SBP akcji „Ostrów czyta dzieciom” - w jej

ramach swoje ulubione książki czytali m.in. znani pisarze i ostrowianie, dopełnieniem zaś całego przedsięwzięcia była zorganizowana wspólnie z PIK „Galeria Słoneczko”, prezentująca dziecięce ilustracje czytanych utworów, oraz ogłoszony przez BP w 2003 r. plebiscyt na ostrowski Kanon Książki dla Dzieci, który w 2005 r. zaowocował wydaną pod plebiscytowym tytułem książeczką z malowanymi przez małych czytelników obrazkami

Org. społ. Od 2003 r. przew. Zarządu Oddziału SBP w Ostrowie Wlkp.; w l. 2005- 2008 czł. Zarządu Okręgu SBP w Poznaniu.

Źródła: rel. bezp.; arch. BP w Ostrowie Wlkp.

Lisiecki Jarosław - ur. w 1960 r. w Rawiczu. Lekarz stomatolog, działacz samorządowy. Od 1960 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1979); Oddziału Stomatologii na Wydz. Lekarskim AM we Wrocławiu (1986).

Z. W l. 1986-1998 mł. asystent, asystent, st. asystent w Poradni Stomatologicznej, następnie kier. Poradni Chorób Błon Śluzowych i Przyzębia ZZOZ w Ostrowie Wlkp.; od 1998 r. prow. własną indywidualną specjalistyczną praktykę stomatologiczną w zakresie periodontologii i chirurgii stomatologicznej w Raszkowie i Ostrowie Wlkp.

Zesp. red. Tygodnik „Tydzień” w Ostrowie Wlkp. - w 1990 r. czł. red.

Dział. sport. W l. 2004-2005 prez. Uczniowskiego Klubu Sportowego przy SP nr 5 w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. M.in.: W 1989 r. współzał. m.in. z W. Banachem, W. Gibasiewiczem, A. Pawłowskim Klubu Książki Niezależnej przy KO „Solidarność” i TMKK NSZZ „Solidarność” w Ostrowie Wlkp.;

Organy przedst. W l. 1994-1998 radny II kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW Un. Woln.) - sekr. RM; w l. 1998-2002 radny I kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW Un. Woln.) - wiceprzew. Rady Powiatu; w l. 2006-2010 radny V kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW PO) - wiceprzew. RM; od 2010 r. radny VI kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW PO) - przew. RM Ostrowa Wlkp.

Źródła: A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys...*, s. 274; *Samorząd Ostrowa Wielkopolskiego. Słownik biograficzny 1990-2015*, pod red. A. Franc, Ostrow Wlkp. s. 71; rel. M. Szulc - kier. Biura RM w Wydz. Organizacyjnym RM Ostrowa Wlkp.

Lisiecki Jerzy - ur. w 1938 r. w Gnieźnie, zm. w 1998 r. w Gnieźnie. Dziennikarz.

Z. Zesp. red.: w l. 1974-1996 dziennikarz tygodnika „Ziemia Kaliska” (okresowo także sekr. redakcji i red. techniczny); zarazem w l. 1979-1980 red. nacz. gazety zakładowej ZAP „Postęp” w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Południowa Wielkopolska”, „Postęp”, „Ziemia Kaliska”. M.in.: *Ideologiczne kształcenie*, „PW” nr 6/1977 - o Ośrodkach Pracy Ideowo-Wychowawczej PZPR w woj. kaliskim; *Nad czym radziły Rady*, „PW nr 1/1978” - o działalności i dorobku rad narodowych stopnia podstawowego w woj. kaliskim; *Tak powstaje „Postęp”*, „P” nr 5/1979 - o drukowaniu „Postępu” nową metodą (typograficzną) w Kaliskiej Drukarni Akcydensowej; *Gospodarska debata*, „P” nr 13/1979 - o konferencji sprawozdawczo-wyborczej Komitetu Zakładowego PZPR w „MERA-ZAP” w Ostrowie Wlkp.; *Zdążyć na mistrzostwa Europy*, „ZK” nr 12/1983 - rozmowa z mistrzem Polski, ostrowskim długodystansowcem S. Majusiakiem.

Źródła: Archiwum USC w UM w Gnieźnie; st. red. „Postępu” i „Ziemi Kaliskiej”; Joanna Mąkosza, *Ludzie ze stopki „Ziemi Kaliskiej” 1957-1992*, Kalisz 1992; rel. B. Szal-Truszkowskiej.

Lissowski Tomasz - ur. w 1952 r. w Warszawie. Dziennikarz, szachista.

W. Absolwent: PW (1977). Ukończył także trenerskie studia podyplomowe na AWF w Warszawie.

Publ. M.in.: wraz z W. Czaruszyńcem, *Daniuszewski. Nieznany rywal Alechina*, Wyd. Szachowe „Penelopa”, Warszawa 1999; wraz z M. Litmanowicz, *Karol Irzykowski. Pióro i szachy*, Wyd. Szachowe „Penelopa”, Warszawa 2001.

Publ. w czasop. M.in.: „Nowy Świat”, „Nowa Europa”, „Rzeczpospolita”, „Szachista”, „Panorama Szachowa”, Przegląd szachowy”, „Mat”.

Ostroviana. P. Dudziński, *Historia szachów na ziemi ostrowskiej. 80 lat szachów klubowych w Ostrowie Wielkopolskim 1930-2010*, Ostrów Wlkp. 2010 - współpr.; P. Dudziński, *Historia szachów na ziemi ostrowskiej cz. II. Słownik biograficzny szachistów ostrowskich*, Ostrów Wlkp. 2011 - współpr. wraz z K. Dudzińską.

Org. społ. Od 2009 r. przew. Komisji Historycznej PZSz.

Źródło: P. Dudziński, *Historia szachów na ziemi ostrowskiej cz. II. Słownik biograficzny szachistów ostrowskich*, Ostrów Wlkp. 2011, s. 89-91.

Lorkowski Piotr Wiktor - ur. w 1968 r. w Nowem nad Wisłą. Krytyk literacki, poeta, tłumacz. Mieszka w Sopocie.

W. Absolwent: LO im. M. Kopernika w Nowem nad Wisłą (1987); filologii polskiej na UGd (1994). Stypendysta: w 1996 Fundacji im. R. Boscha (dofinansującej osoby znające jęz. niemiecki na badania w krajach Europy Środkowo-Wschodniej); w l. 1999 i 2000 DAAD (niemieckiej organizacji m.in. przyznającej stypendia na pobyty naukowe w RFN).

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (2003) - st. uzyskany na Wydz. Filologiczno-Historycznym UGd, tyt. pr. doktorskiej *Reiner Kunze. Spojrzenie na biografię i dzieło. Zarys monograficzny*.

Z. M.in.: w l. 2006-2010 wykładowca i dyr. Instytutu PWSH w Gdyni; od 2010 r. wykładowca i dziekan Europejskiej Szkoły Wyższej w Sopocie.

Pr. transl. *Ślady stóp wiatru. Antologia Haiku z Niemiec, Austrii, Szwajcarii*, Miniatura, Kraków 1996; J.W. Goethe, *Epigramy weneckie = Venezianische Epigramme*, Miniatura, Kraków 1999; R.M. Rilke, *Pieśń o miłości i śmierci chorążego Krzysztofa Rilkego*, Miniatura, Kraków 2001; *Zapiski Maltego Lauridsa Brigge*, Biblioteka Prozy, t. 69, Tow. Przyjaciół Sopotu, Sopot 2011. Także: *Gwiazda za gwiazdą. Antologia haiku europejskiego*, pr. zb. pod red. P.W. Lorkowskiego i E. Tomaszewskiej, Miniatura, Kraków 2005.

Publ. w czasop. M.in.: „Zeszyty Literackie”, „Nowy Nurt”, „Studium”, „Pracownia”, „Twórczość”, „Odra”, „Topos”. Także publ. haiku w czasop. zagranicznych (w Japonii, Kanadzie, Niemczech, Serbii).

Zesp. red. Dwutygodnik literacki „Topos” - m.in. w l. 1993-2002 zca red. nacz.; czasopismo internetowe „Poetica” - zał. i red.

Ostroviana. Publ.: „Nowy Impuls”. Wiersze, m.in. *Z baśni i Miłość*, „NI” nr 11, 5 listopada 2004.

Pr. trans. Wiersze poetów niemieckich: Rabea Edel, *20 czerwca. Południe Włoch i W palcach*, „Nowy Impuls” nr 4, 2 kwietnia 2004; Ingeborg Santor, m.in. *Wspomnienie i Interglacja!*, „Nowy Impuls” nr 5, 9 maja 2005.

Om. w czasop.: *Znajome i nieznanne*, „Nowy Impuls” nr 2, 4 lutego 2005 (przedruk, „Twórczość”, grudzień 2004) - o zb. wierszy W. Gawłowskiego *Głosy, obrazy i sny*, Poznań 2003.

Spot. aut.: „Panorama Literacka”, prow. W. Gawłowski - PIK, 2005.

Źródła: notka biogr. L., „Nowy Impuls” nr 4, 2 kwietnia 2004; <https://pl.linkedin.com/in/piotr-wiktor-lorkowski-5a150257> (dostęp: 19.10.2019).

Lubieniecki Karol - ur. w 1976 r. w Ostrowie Wlkp. Informatyk, działacz sportowy. Od 1976 r. mieszka w Wysocku Wielkim.

W. Absolwent: TME w Ostrowie Wlkp. (1996); Wydz. Elektrotechniki, Automatyki i Informatyki, kierunek: informatyka - systemy informatyczne, Politechniki Opolskiej (2002).

Z. Od 1997 r. informatyk w UG w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Jubileusz 65-lecia Ludowego Zespołu Sportowego Orzeł Wysocko Wielkie*, wyd. UG Ostrów Wlkp. 2006; wraz z R. Szubertem, *60 lat Ludowych Zespołów Sportowych na Ziemi Ostrowskiej 1946-2006*, Pow. Zrzeszenie LZS w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. 2006; *Jubileusz 60-lecie Ludowych Zespołów Sportowych na terenie Gminy Ostrów Wielkopolski 1946-2006*, Rada Gminna Zrzeszenia LZS, Ostrów Wlkp. 2006.

Dział. sport. Od 1992 r. czł. Terenowego Klubu Olimpijczyka w Wysocku Wielkim; w l. 1998-2002 ref. Wydz. Gier i Ewidencji Kaliskiego Okręgowego Związku Piłki Nożnej; od 2005 r. przew. LKS Orzeł Wysocko Wielkie; od 2011 r. czł. Komisji Rewizyjnej Rady Gminnej Zrzeszenia LZS w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. M.in.: od 1990 r. czł. OSP w Wysocku Wielkim.

Źródło: rel. bezp.

Lubieniecki Zygmunt - ur. w 1948 r. w Wysocku Wielkim. Działacz społeczny i samorządowy. Od 1989 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1966); historii na Wydz. Filozoficzno-Historycznym UW (1971); Podyplomowego Studium Administracji na Wydz. Prawa i Administracji UW (1977).

Z. M.in.: w l. 1971-1974 insp. w Wydz. Kryminalnym Komendy Milicji Obywatelskiej w Ostrowie Wlkp.; w l. 1974-1976 zca kier. w Stolarskiej Spółdz. Pracy „Dąb” w Ostrowie Wlkp.; w l. 1976-1990 sekr. UG w Ostrowie Wlkp.; w l. 1990-1998 wójt Gminy Ostrów Wlkp.; od 1998 r. insp. w UG w Ostrowie Wlkp.

Publ. Z D. Pryczakiem, *Zarys historii Gorzyc Wielkich*, GBP, Gorzyce Wielkie 2002; z D. Pryczakiem, *Krótki przyczynek do dziejów wsi oraz zarys historii Ochotniczej Straży Pożarnej w Lewkowie*, UG, Ostrów Wlkp. 2006. Także m.in.: *Ochotnicza Straż Pożarna w Łąkocinach 1964-1994*, 1994; *Ochotnicza Straż Pożarna w Chruszczynach 1945-1995*, 1995; *Zarys dziejów wsi, parafii, kościoła w Wysocku Wielkim*, 1998; *Zarys dziejów wsi i Ochotniczej Straży Pożarnej we Wtórku*, 1999; *Jubileusz 25-lecia Ochotniczej Straży Pożarnej we Franklinowie*, 2009.

Dział. sport. W l. 1975-1978 prez. Terenowego Klubu Olimpijczyka w Wysocku Wielkim; od 1989 r. prez. LKS Tajfun; od 1992 r. prez. Okręgowego Związku Tenisa Stołowego w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. M.in.: od 1979 r. prez. Zarządu Oddziału Gminnego Związku OSP RP w Ostrowie Wlkp.; od 1991 r. prez. OSP w Wysocku Wielkim; od 1998 r. wiceprez. Zarządu Oddziału Powiatowego Związku OSP RP w Ostrowie Wlkp. Także: w l. 1989-1992 wiceprez. Zarządu OTO.

Organy przedst. W l. 1990-1998 wójt Gminy Ostrów Wlkp.; w l. 1998-2002 radny I kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW SLD); w l. 2002-2006 radny II kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW SLD- UP) - czł. Zarządu Powiatu Ostrowskiego; w l. 2006-2010 radny III kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy SLD-SDPL-PD- UP „Lewica i Demokraci”) - wiceprzew. Rady Powiatu Ostrowskiego.

Źródła: rel. bezp.; H. Gałęski, *15 lat TKO w Wysocku Wielkim*, „Gazeta Ostrowska” nr 50, 16 grudnia 1990; arch. OTO (plany zajęć w l. 1990-1992); rel. L. Michalaka - od 1998 r. czł. Rady Powiatu Ostrowskiego.

Luft Edward David - ur. w 1943 r. w Rockville Centre, New York, USA. Historyk.

W. Absolwent: Uniw. w Syracuse w stanie Nowy Jork w USA (1965).

St. nauk. Dr prawa (1968) - st. uzyskany w White College of Law w Syracuse.

Probl. bad. Historia Żydów w Wielkim Księstwie Poznańskim.

Z. M.in.: *Po dwóch latach pobytu w Botswanie w ramach Korpusu Pokoju, pracował dla The New Yorker Magazin, Inc. Na emeryturę przeszedł jako pracownik rządu USA w Waszyngtonie* (J.B.).

Publ. M.in.: *The Naturalized Jews of the Grand Duchy of Posen in 1834 and 1835*, I wyd., Atlanta-Georgia 1987.

Publ. w czasop. M.in.: autor *wielu artykułów na temat badań genealogicznych w skali światowej oraz artykułów na temat wspólnoty żydowskiej w Prowincji Poznańskiej/Wielkopolsce w Polsce* (J.B.).

Ostroviana. Publ.: *Żydzi ostrowscy w świetle Dekretu o Naturalizacji w Wielkim Księstwie Poznańskim z roku 1833. Człowiek w obliczu Dekretu*, w: „Ostrowskie Studia Judaistyczne”, t. II, 2009.

Pr. red. : „Ostrowskie Studia Judaistyczne”, t. II, 2009 - kor. wraz z M. Podskarbi.

Inne: *udział w uroczystości otwarcia odnowionej synagogi ostrowskiej w roku 2011* (J.B.).

Źródła: J. Biernaczyk, *Ich korzenie tkwiły w Wielkopolsce. Żydzi z Ostrowa i Raszkowa na kartach historii*, UGiM, Raszków 2019, s. 135, 144; rel. J. Biernaczyka.

Ławicki Jan - ur. w 1950 r. w Śremie. Leśnik, pracownik RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Od 1971 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Technikum Leśnego w Mojej Woli (1969); Studium Finansów, Zarządzanie i Marketing, Tow. Edukacji Bankowej SA w Poznaniu (1999).

Z. W l. 1969-1970 praktykant w Nadleśnictwie Konstantynowo; w l. 1970-1971 podleśniczy w Nadleśnictwie Kąty; w l. 1971-2001 m.in. kier. Ekspedycji Prasy w RSW „Prasa-Książka-Ruch” w Ostrowie Wlkp.; od 2001 r. gł. spec. w „RUCH” SA Ekspedycja Prasy w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W l. 1989-1992 czł. Zarządu OTO.

Źródło: rel. bezp.; arch. OTO.

Łopatka Beata - ur. w 1958 r. w Ostrowie Wlkp. Przedsiębiorca.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (1977); Policealnej Szkoły Zawodowej w ZSE w Ostrowie Wlkp. (1979).

Z. W l. 1978-1989 m.in. st. ref. w Dziale Kadr Zaplecza Przedsiębiorstwa Transportu Samochodowego „Łączność” w Ostrowie Wlkp.; od 1991 r. współwłaścicielka Agencji Reklamowej „Art-Studio”.

Dział. zaw. W „Art-Studio” producentka m.in. albumów: *Jazz w muzeum. Portfolio*, Ostrów Wlkp. 2005; *Jazz w muzeum. Portfolio 2*, Ostrów Wlkp. 2010; M. Karewicz, *Klimat Komedii*, Ostrów Wlkp. 2010; W. Banach, *Ostrowska nostalgia. Ilustrowane szkice o dawnym Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrów Wlkp. 2011.

Org. społ. Od 2005 r. skarbnik Stow. „Jazz w Muzeum” w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; rel. J. Wojciechowskiego.

Łyszczak Lidia - ur. w 1954 r. w Kaliszu. Nauczycielka, redaktorka, edytor.

W. Absolwentka: I LO im. A. Asnyka w Kaliszu (1973); Pomaturalnego Studium Reklamy w Kaliszu (1975); nauczania początkowego na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu (1986); Studiów Podyplomowych: Pedagogika Sztuki, na WPA UAM w Kaliszu (2001); Studiów Podyplomowych: Bibliotekoznawstwo i Informacja Naukowa z Organizacją i Zarządzaniem, w Gnieźnieńskiej Wyższej Szkole Humanistyczno-Menedżerskiej „Milenium” w Gnieźnie (2008). W 2005 r. ukończyła kurs kwalifikacyjny przygotowujący do pracy edukatorskiej w ODN w Poznaniu.

Z. W l. 1990-1993 kier. Pracowni Edukacji Wczesnoszkolnej w Kaliszu - pierwszej w Polsce placówki oświatowej realizującej koncepcję Wrocławskiej Szkoły Przyszłości (działania dzieci z kierowanej przez Ł. Pracowni zostały w 1992 r. udokumentowane przez Telewizję Edukacyjną filmem pt. *Czy człowiek ma trzecią rękę?* w reż. W. Iwańskiego); od 1993 r. naucz. konsultant ds. informacji i wydawnictw w ODN w Kaliszu; od 1996 r. właścicielka firmy AIDIL Usługi edytorskie Lidia Łyszczak.

Przeds. red. i ed. M.in.: Biuletyn „Belfer” Komisji Regionalnej NSZZ „Solidarność” POiW i Komisji Nauki, Oświaty i Wychowania KO w Kaliszu - w 1990 r. oprawa graf.; miesięcznik kulturalny „Kalisia” - w l. 1993-1995 współred.; współpraca ed. w ramach firmy AIDIL (Teatr im. W. Bogusławskiego, KTPN, Książnica Pedagogiczna, CKiS, WPA UAM i Arch. Państwowe w Kaliszu) - od 1996 r.; *Słownik biograficzny Wielkopolski południowo-wschodniej, Ziemia Kaliska*, t. I 1998, t. II 2003, t. III 2007 - red. techn.; Biuletyn Stow. Wychowanków Gimnazjum i Liceum im. Adama Asnyka w Kaliszu „Asnykowiec” - red. techn.; seria „Chopin. Antonin” (H.F. Nowaczyk, *Chopin na traktach Wielkopolski Południowej*, t. 1, 2006 - oprac. graf., proj. okł., także przy współpracy A. Leraczyka i W. Suszyckiego skł. i łam.; G. Bojanowski, *Tydzień w Antoninie. Opowieść o Chopinie*, t. 2, 2009 - red. techn., proj. okł.; Z. Pałat, *Zespół Pałacowy Książąt Radziwiłłów w Antoninie. Dziedzictwo materialne*, t. 3, 2011 - red. techn, proj. okł.).

Org. społ. Czł. Stow. Wychowanków Gimnazjum i Liceum im. A. Asnyka w Kaliszu.

Źródła: rel. bezp.; G. Schlender, *NSZZ „Solidarność” w województwie kaliskim w latach 1980-1990*, Kalisz 2006, s. 279.

Maciaszek Lech - ur. w 1946 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1997 r. w Ostrowie Wlkp. Technik elektryk.

W. Absolwent: TK dla Pracujących, spec.: technik elektryk, w Ostrowie Wlkp. (1966); Policealnego Studium Elektrycznego w Gorzowie Wlkp. (1976).

Z. M.in.: w l. 1972-1990 insp. nadzoru robót elektrycznych w Woj. Zarządzie Inwestycji Rolniczych w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W l. 1996-1997 czł. Zarządu Stow. „Klub Nauczyciela” w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. żony E. Maciaszek

Maciejewska Beata - vide: Beata Hajdziony.

Maciejewski Józef - ur. w 1931 r. w Luboniu k. Poznania, zm. w 1994 r. w Poznaniu. Lekarz med., numizmatyk. W 1956 r. zamieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Wydz. Lekarskiego AM w Poznaniu (1956 - dyplom lekarza 1957).

Z. W l. 1957-1959 asystent na Oddziale Chirurgicznym w Szpitalu Miejskim w Ostrowie Wlkp.; od 1961 r., po dwuletniej słu. wojsk. w Pleszewie, do emerytury lekarz zakładowy w Przychodni Kolejowej ZNTK w Ostrowie Wlkp. Zarazem: w l. 1958-1959 i 1961-1967 czł., a w l. 1967-1975 przew. Obwodowej Komisji Lekarskiej ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia - Delegatura w Ostrowie

Wlkp. Oddział ZUS w Poznaniu; w l. 1975-1979 przew. Woj. Komisji Lekarskiej ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia; w l. 1979-1982 lekarz insp. orzecznictwa inwalidzkiego, a w l. 1982-1994 lekarz wojewódzki insp. orzecznictwa inwalidzkiego - Oddział ZUS w Ostrowie Wlkp.

Wyst. zb. M.in.: „Dawne pieniądze na ziemiach polskich w zbiorach ostrowskich numizmatyków” (kurator L. Wawrzyniak), Ratusz - Ostrów Wlkp. 1987.

Org. społ. W l. 1968-1971 prez. ostrowskiego Koła Numizmatycznego Oddziału PTA w Poznaniu; w l. 1971-1991 prez. Oddziału PTAiN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1991-1994 prez. Oddziału PTN w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. syna J. Maciejewskiego; arch. ZUS w Ostrowie Wlkp.; rel. dr. A. Sukiennickiego; rel. J. Sówki; rel. A. Kubickiego.

Maj Danuta Zofia - ur. w 1957 r. w Skaryszewie, woj. świętokrzyskie. Muzealnica, dziennikarka. Od 1973 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1976); historii na Wydz. Teologicznym ATK w Warszawie (1984); Instytutu Duszpasterstwa Emigracyjnego w Poznaniu (1988).

St. nauk. Dr nauk humanistycznych z zakresu historii (1992) - st. uzyskany na Wydz. Kościelnych Nauk Historycznych i Społecznych ATK w Warszawie.

Z. W l. 1988-1995 asystent, st. bibliotekarz, kustosz w MMOW; w l. 1995-1997 kier. Ośrodka Nauczania Języków Obcych w Empiku w Ostrowie Wlkp.; w l. 1997-1998 przedsiębiorca - dział. Handlowa w Ostrowie Wlkp.; w l. 2005-2007 księgowa w Biurze Rachunkowym „Pers Saldo” w Ostrowie Wlkp.; od 2010 r. kontroler jakości firmy „Technik Center Polska” sp. z o.o. w Kaliszu w przedsiębiorstwie „Bauser” w Wehingen (Niemcy).

Publ. w czasop. „Wagon”, „Południowa Wielkopolska”, „Orędownik Ostrowski”, „Gazeta Ostrowska”, „Księga Pamięci”. M.in.: *Jakie będą losy starego cmentarza?*, „W” nr 2/1989 - o konieczności restauracji najstarszej ostrowskiej nekropolii; *Młodzi Polacy z Litwy w Ostrowie*, „OrO” nr 1/1989 - o ostrowskich koloniach dzieci polskich z Litwy; *Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego*, „PW” nr 4/1989 - o początkach ostrowskiego muzeum; *Z historii ostrowskiego sportu*, „GO” nr 21, 30 maja 1993 - o ostrowskich związkach i klubach sportowych (m.in. powstałym w 1730 r. Bractwie Strzeleckim, ok. 1890 r. Tow. Gimnastycznym Sokół, w 1908 r. gimnazjalnym klubie Venetia, w 1909 r. klubie Ostrovia, w 1947 r. klubie Stal, w r. 1945 r. Aeroklubie Ostrowskim, w 1992 r. Tow. Żużlowym Iskra). Także biogramy m.in.: J. Kompały, W. Lipskiego, E. Dalbora - „KsP”, z. 1, 1995.

Zesp. red. „Orędownik Ostrowski” - w l. 1989-1991 czł. red.; „Gazeta Ostrowska” - w l. 1991-1992 stały współprac.

Przeds. ed. W l. 1993-1995 sekr. Komisji Historyczno-Wydawniczej Komitetu Organizacyjnego Jubileuszu 150-lecia I Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wlkp.

Inne przeds. Od 2003 r. katecheta (charytatywnie) w Areszcie Śledczym w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W l. 1989-1992 czł. KO w Ostrowie Wlkp. - po objęciu funkcji sekr. KO przez W. Banacha stanowiska zcy sekr. nie obsadzono, dlatego w *praktyce Banacha jako sekretarza Komitetu wspierała potem Danuta Maj* (J.K.P.).

Źródła: rel. bezp.; brosz. *150 lat Alma Mater Ostroviensis 1845-1995*, Ostrów Wlkp. 1995, s. 9; J.K. Pietrzak, *Wykorzystać szansę...*, s. 22-23.

Majorek Czesław - ur. w 1949 r. w Poznaniu, zm. w 2006 r. w Poznaniu. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego.

W. Absolwent: III LO im. M. Kasprzaka w Poznaniu (1967); Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu (1973).

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1973 r. w Poznaniu: w l. 1973-1975 wikar. w par. pw. NMP Wniebowziętej w Piłce; w l. 1975-1980 wikar. w par. pw. św. Marii Magdaleny w Czarnkowie; w l. 1980-1984 wikar. w par. pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy i św. Marii Magdaleny w Poznaniu; w 1984 r. wikar. w par. konkatedralnej św. Stanisława Biskupa Męczennika w Ostrowie Wlkp.; w 1984 r. - z inicjatywy prob. konkatedry ks. A. Mąki - budowniczy Domu Katechetycznego i do 1991 r. rektor utworzonego w nim (jako namiastki par., na której powstanie ówczesne władze nie dawały zgody) Ośrodka Duszpasterskiego św. Pawła Apostoła w Ostrowie Wlkp.; w l. 1986-1996 budowniczy kościoła utworzonej w 1991 r. par. pw. św. Pawła Apostoła w Ostrowie Wlkp. i do 2006 r. jej prob. Także: w Poznaniu duszpasterz akademicki; od 1991 r. wicedziekan dekanatu ostrowskiego I; od 1995 r. kanonik gremialny kapituły kolegiackiej w Kaliszu; od 2002 r. prałat i kapelan honorowy Jego Świątobliwości; diecezjalny duszpasterz kolejarzy, strażaków i Klubu Amazonek.

Pr. ed. „Nasza Gazeta”, pismo par. pw. św. Pawła Apostoła i Osiedla im. Jana Pawła II - w 2006 r. inicjator i wyd.

Org. społ. Od 1993 czł. Zarządu Powiatowego Związku OSP RP w Ostrowie Wlkp.

Upam. Ul. ks. prałata C. Majora - Uchwała Nr XLIII/624/2006 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 22 sierpnia 2006; tablica pamiątkowa w kaplicy św. Katarzyny przy kościele par. pw. św. Pawła Apostoła w Ostrowie Wlkp., 2007.

Źródła: rel. D.J. Peśli; K. Niełacny, W. Suszycki, A. Leraczyk, *Patroni ostrowskich ulic*, Ostrow Wlkp. 2008, s. 66-67, 120.

Majusiak Sławomir - ur. w 1964 r. w Jarocinie. Lekkoatleta - biegacz długodystansowy, wydawca. Od 1985 r. mieszka w Ostrowie Wlkp. W l. 1989-1993 mieszkał we Francji.

W. Absolwent: TM w Pleszewie (1983); AWF, kierunek: trenerski, spec.: trener lekkiej atletyki, w Poznaniu (1987).

Z. W l. 1993-2008 współwłaściciel (z braćmi) hurtowni napojów „MASWIK” w Ostrowie Wlkp. Zarazem: w l. 1994-1995 instr. - trener lekkiej atletyki w Filii KS Stal Ostrow Wlkp. w Pleszewie; od 1998 r. właściciel, a od 2003 r. także prez. firmy „Gazeta Ostrowska” sp. z o.o. wydającej pismo „Gazeta Ostrowska”.

Zesp. sport. M.in.: W l. 1978-1983 i 1985-1994 zawodnik KS Stal Ostrow Wlkp.; w l. 1983-1985 (w okr. zas. sł. wojsk.) zawodnik Klubu Wojskowego Oleśniczanka. Także: w cz. pobytu we Francji zawodnik US Tourcoing (klubu sportowego w Tourcoing w regionie Nord-Pas-de-Calais).

Osiągn. sport. Zdobywca 17. medali na Mistrzostwach Polski. M.in.: Mistrz Polski w halowym biegu na 2000 m w kategorii do l. 17. (ustanowił nadal aktualny rekord Polski, 5.32.2) - Warszawa 1981; srebrny medalista w biegu na 5000 m Ogólnopolskiej Spartakiady Młodzieży - Ostrołęka 1981; Mistrz Polski juniorów w biegu na 3000 m - Lublin 1981; Wicemistrz Polski juniorów w biegu na 5000 m - Poznań 1982; Mistrz Polski w biegu na 3000 m na Ogólnopolskiej Spartakiadzie Młodzieży - Zielona Góra 1983; Mistrz Polski juniorów w halowym biegu na 3000 m - Zabrze 1983; Mistrz Polski juniorów w biegu przełajowym na 4000 m - Poznań 1983. Także: zdobywca II m. w Memoriale im. J. Żyłowicza (startując z seniorami pobił prawie o 10 s rekord Polski należący do późniejszego mistrza olimpijskiego w Moskwie B. Malinowskiego) - Gdańsk 1983; brązowy medalista Mistrzostw Europy juniorów w biegu na 3000 m - Wiedeń, Austria, 1983; brązowy medalista Mistrzostw Europy seniorów w biegu na 5000 m - Split, Jugosławia, 1990; zdobywca I m. w Pucharze Europy seniorów w biegu na 5000 m - Barcelona, Hiszpania, 1991. Inne osiągn.: zwycięzca w biegach z udziałem mistrza świata w przełajach kenijczyka J. Ngugiego oraz rekordzisty świata na 1500, 3000 i 5000 m marokańczyka S. Aquitę.

Źródła: rel. bezp.; R. Binczak, *Bieg to wielki ból*, „Gazeta Ostrowska” nr 37, 16 października 1990; G. Glubiak, *Autograf w hurtowni*, „Gazeta Ostrowska” nr 33, 20.08.1995.

Maleszka Krzysztof - ur. w 1954 r. w Ostrowie Wlkp. Fotograf.

W. Absolwent: LdP w Ostrowie Wlkp. (1973).

Z. W l. 1973-1985 fotograf ZOZ w Ostrowie Wlkp.; od 1985 r. właściciel Zakładu Fotograficznego Krzysztof Maleszka.

Fot. w ed. Autor: 13. zdjęć pomieszczonych w 2. woluminach 3-tomowej biografii pióra W. Klimkiewicza *Kardynał Ledóchowski na tle swojej epoki*, t. I i II (reprint), Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1988, t. III, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1987; zdjęć wykorzystanych w pr. J.K. Pietrzaka *Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Tradycja i współczesność XV-XXI w.*, Kancelaria Senatu RP, Warszawa 2002.

Zdjęcia w ed. ostrowskich, m.in.: *Półtora wieku w służbie narodu i oświaty 1845-1995. 150 lat I Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrów Wlkp. 1995; *35 lat Chóru Nauczycielskiego imienia Stanisława Wiechowicza w Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrów Wlkp. 2000; *Pałac w Lewkowie*, Kalisz 2000; *Zenon Kaczmarzyk. 45-lecie pracy twórczej*, Ostrów Wlkp. 2003 - kat. wyst. w MMOW (zdjęcia prac artysty); W. Suszycki, *Ostrów Wielkopolski i obrzeża. Krótki przewodnik*, Ostrów Wlkp. 2003; *Tworzenie tradycji - III Liceum Ogólnokształcące w Ostrowie Wielkopolskim 1954-2004*, Ostrów Wlkp. 2004 - reprodukcje zdjęć archiwalnych; A. Rhode, *Ostrowoer Erinnerungen. Wspomnienia ostrowskie*, Ostrów Wlkp. 2008; W. Banach, *Ostrowska nostalgia. Ilustrowane szkice o dawnym Ostrowie*, Ostrów Wlkp. 2011.

Fot. w czasop. „Gazeta Ostrowska” - w l. 1997 i 1998 współpr.; „Księga Pamięci” - z. 4-10, 12, 16 (winno być: z. 15).

Inne przedś. fot. M.in.: reprodukcje fot. portretów dyrektorów I LO w Ostrowie Wlkp. w gabinecie dyr. szkoły; wielkoformatowe reprodukcje zdjęć dawnego Ostrowa z archiwum M. trwale eksponowane w Galerii Ostrovia.

Zesp. fot. Czł. Klubu Miłośników Fotografii przy ODK.

Źródła: rel. bezp.; *Bylem zamknięty w skarbcu* - rozmowa J.K. Pietrzaka z K. Maleszką, „Gazeta Ostrowska” nr 3, 23 stycznia 1994.

Maleszka Paweł - ur. w 1954 r. w Topoli Małej. Komendant policji powiatowej. Od 1978 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1973); Wydz. Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej UAM w Poznaniu (1977); Studiów Podyplomowych w Akademii Spraw Wewnętrznych w Łodzi (1984 - studia ukończył w st. ppor.).

Z. W l. 1977-1983 prac. w Sekcji Przystępstw Gospodarczych, w l. 1983-1986 r. prac. w Sekcji Przystępstw Kryminalnych, w l. 1986-1990 kier. Sekcji Kryminalnej w Komendzie Rejonowej MO w Ostrowie Wlkp.; w l. 1990-1991 r. Zca Komendanta, w l. 1991-1998 Komendant Rejonowy Policji w Ostrowie Wlkp.; w l. 1998-2006 (do emerytury) komendant Powiatowy Policji w Ostrowie Wlkp. - od 2004 r. w st. insp.

Przedś. muz. W 1994 r. podczas imprezy Jimiway Blues Festiwal czł. utworzonego na tę okoliczność chóru ostrowskich vipów, który wykonał hymn festiwalu - utwór J. Hendrixa *Who knows*; od 1998 r. czł. Chóru Męskiego „Echo” (w 2001 r. wszedł w skład zarządu) w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. Od 1991 r. czł. Stow. „Ostrowianie dzieciom specjalnej troski”.

Źródła: rel. bezp.; (j.p.), *Paweł Maleszka*, „Gazeta Ostrowska” nr 8, 28 lutego 1993 r.

Małecki Marian - ur. w 1956 r. w Kucharkach. Artysta malarz. Od 1985 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1975); Policealnego Studium Zawodowego, spec. technik elektronik, ZST MERA-ZAP-MONT w Ostrowie Wlkp. (1977).

Z. W l. 1977-1990 automatyk w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1990-1997 właściciel firmy Automatic w Ostrowie Wlkp.; w l. 1997-2000 oddany wyłącznie swej sztuce artysta niezależny; w l. 2000-2010 szef montażu w Centrum Naukowo-Produkcyjnym Automatyki Energetycznej we Wrocławiu; od 2011 r. prac. firmy Sterenergo Projekt sp. z o.o. we Wrocławiu.

Char. twórca. *Artysta uprawia malarstwo olejne i akrylowe, hołduje sztuce abstrakcyjnej oraz symbolicznej, nie stroni też od przedstawień realistycznych. Tworzy również dzieła trójwymiarowe (inkrustuje obrazy różnymi materiałami, m.in. szlachetnymi kamieniami - praktykę tę zwie manizmem).*

Przeds. plast. M.in. portrety: J. Waldorffa w Pałacu Księżąt Radziwiłłów w Antoninie, 2008; F. Kowalskiego w Galerii Portretów I LO w Ostrowie Wlkp., 2009.

Inne przeds. W l. 1980-1982 prow. zajęć plastycznych w cz. sł. wojsk. w Technicznej Szkole Wojsk Lotniczych w Zamościu (namalował wówczas ok. 800 obrazów olejnych).

Wyst. Ekspozycje indywidualne m.in. w Zamościu, Gryfinie, Wrocławiu, Szczecinie, Odolanowie oraz w Svidniku na Słowacji. Także: uczestnik *wielu wystaw zbiorowych*.

Źródła: rel. bezp.; Absolwenci Zespołu Szkół Technicznych, Ostrów Wlkp. s. 27.

Małecki Ryszard - ur. w 1941 r. w Ostrowie Wlkp. Radca prawny, wiceprezydent miasta Ostrowa Wielkopolskiego.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1959); Wydz. Prawa UAM w Poznaniu (1965). W 1975 r. zdał egzamin radcowski.

Z. M.in.: w l. 1965-1973 kolejno radca prawny (w tym okr. do wykonywania zawodu radcy uprawniały same studia prawnicze), kier. Wydz. Skupu i Przemysłu Rolno-Spożywczego, kier. Wydz. Spraw Wewnętrznych w RN w Ostrowie Wlkp.; w 1973 r. -1975 przew. Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki UMiP w Ostrowie Wlkp.; w 1975 r. zca dyr. Biura Organizacyjno-Prawnego i Kadr w Urz. Woj. w Kaliszu; w l. 1975-1984 wiceprezydent Miasta Ostrowa Wlkp.; w l. 1984-1990 zca dyr., w l. 1990-2007 dyr. ZUS Oddział w Ostrowie Wlkp.

Zesp. red. Brosz. *Powiat ostrowski 1945-1968*, RN, Ostrów Wlkp. 1969 - czł. komitetu red.; monografia *Ostrów Wielkopolski. Dzieje miasta i regionu*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1990 - czł. komitetu red.; monografia *Ostrów Wielkopolski - ilustrowane dzieje miasta*, GM Ostrów Wlkp. i MMOW, Ostrów Wlkp. 2009 - czł. zesp. red.

Inne przeds. M.in. w 1989 r. przew. Zespołu Problemowego ds. Nazewnictwa Ulic przy MRN w Ostrowie Wlkp. (Uchwałą nr X/63/89 zapoczątkowano w mieście zmiany nazw ulic odnoszących się do peerelowskiej przeszłości, nadając im m.in. imiona zasłużonych, a pomijanych dotychczas z przyczyn politycznych postaci).

Dział. sport. W l. 1969-1973 i 1975- 1977 wiceprez. ds. szkolenia MKS Stal; w l. 1976-82 prez. Okręgowego Związku Piłki Koszykowej;

Org. społ. M.in.: w l. 1977-1985 prez., w l. 1988-1991 zca prez. OTK; czł. ostrowskiego Oddziału PTTK; współzał. Klubu Żeglarskiego „Nord”; od 2002 r. czł. Prezydium Okręgowej Izby Radców Prawnych w Poznaniu; od 2006 r. czł. Rady Nadzorczej „Wielkopolskiego Centrum Chopinowskiego - Antonin” w Ostrowie Wlkp.

Tyt. hon. Honorowy Prezes OSP w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; *40 lat Międzyzakładowego Klubu Sportowego „Stal” Ostrow Wielkopolski*, 1987; „Księga Pamięci”, z. 16, 2009; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrow Wielkopolski. Zarys...*, s. 97.

Marciniak Danuta - ur. w 1951 r. w Zbąszynie. Animatorka kultury, urzędniczka państwowa. W l. 1975-1987 mieszkała w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka, m.in.: Przemysłowego Instytutu Maszyn Rolniczych w Poznaniu (1973); Akademii Rolniczej w Poznaniu (1976); Państwowego Studium Oświaty i Kultury Dorosłych, spec.: organizacja i zarządzanie placówkami kultury, w Warszawie (1981); pedagogiki kulturalno-oświatowej na Wydz. Filologiczno-Historycznym WSP w Warszawie (1985); Roczno Studium Zarządzania i Administracji dla kadry kierowniczej oświaty ODN w Warszawie (1990); Podyplomowego Studium Prawa Samorządowego i Administracji w Warszawie (1998); Studiów Podyplomowych w zakresie Obronności Państwa na Wydz. Strategiczno-Obronny Akademii Obrony Narodowej w Warszawie (2000).

Z. M.in.: w l. 1976-1983 prac. MERA-ZAP-MONT w Ostrowie Wlkp. - w l. 1979-1983 instr. przyzakładowego klubu „Zadziorek” (od 1981 r. klub prowadziła samodzielnie); w l. 1983-1986 kier. Pracowni Żywego Słowa, w l. 1986-1987 wicedyr. MDK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1987-1994 wicedyr. SP w Warszawie; w l. 1994-1998 wiceburmistrz w UG Warszawa Rembertów; w l. 1999-2001 dyr. Kancelarii Sejmiku Woj. Mazowieckiego w Urzędzie Marszałkowskim Woj. Mazowieckiego; w l. 2001-2003 dyr. Sekretariatu Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, następnie w 2003 r. dyr. Departamentu Spraw Parlamentarnych i Samorządowych w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w Warszawie.

Przeds. teatr. W 1983 r. zał. zesp. teatralnego „Małolaty” w MDK w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; *Informator. 30 lat MDK*, Ostrow Wlkp. 1990; rel. W. Koczorowskiego - w l. 1978-1979 kier. klubu „Zadziorek”; rel. J. Zawady - w l. 1979-1981 kier. klubu „Zadziorek”; rel. M. Dolaty - w l. 1983-1989 kier. klubu „Zadziorek”.

Marcinkowski Zdzisław - ur. w 1942 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz gospodarczy i społeczny. W l. 1981-1989 mieszkał w Lewkowie.

W. Absolwent: TdP Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego przy ZAP w Ostrowie Wlkp. (1967); Akademii Rolniczej, kierunek: agrotechniczny, w Poznaniu (1983). Także: *Odbył szkolenie samorządowe we Francji* (J.K.P.).

Z. M.in.: prac. PGR w Lewkowie, tamże w l. 1983-1992 gł. spec. ds. inwestycyjnych - w l. 1973-1987 zajmował się renowacją pałacu wybudowanego w l. 1788-1791 r. w Lewkowie dla W. Lipskiego (*nawiązał bliższe kontakty z rodziną dawnych właścicieli pałacu, dzięki pomocy której udało się w miarę wiernie odtworzyć jego wygląd*, B.S.); w l. 1992-2004 kier. Zespołu Pałacowo-Parkowego w Lewkowie Oddziału MOZK w Kaliszu - w pałacu od 1987 r. po l. 90. ub. wieku J.K. Pietrzak animował organizowane m.in. przez Wydz. KiS UM, Krajowe Biuro Koncertowe i dyrekcję PGR w Lewkowie *Spotkania Historyczno-Artystyczne*, tam też odbywały się wystawy historyczne (m.in. w 2003 r. ekspozycja pt. *Ziemiaństwo w powiecie ostrowskim 1815-1939*).

Publ. Folder *Muzeum wewnątrz w Lewkowie*, Lewków 1992; brosz. *Pałac w Lewkowie*, MOZK, Kalisz 2000 - współaut. z A. Gibasiewicz.

Org. społ. Od 1989 r. czł., w l. 1991-1992 ostatni przew. KO w Ostrowie Wlkp. - w 1989 r. z nadania KO, zgodnie z porozumieniami zawartymi podczas obrad Okrągłego Stołu, delegat-obszernik do Miejskiej Rady Narodowej w Ostrowie (*Komisja Zaopatrzenia, Rolnictwa i Usług*) oraz Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kaliszu (*Komisja Gospodarki, Żywności i Rolnictwa*) (J.K.P.); w l. 1991-1992 ostatni przew. Rady Koordynacyjnej Komitetów Obywatelskich Województwa Kaliskiego.

Źródła: rel. bezp.; B. Szal, *Lobby Lewkowa*, „Ziemia Kaliska” nr 12/1988; J.K. Pietrzak, *Wykorzystać szansę...*, s. 147; rel. A. Gibasiewicz; [J.K. Pietrzak] *Wspomnienie o śp. Zdzisławie Marcinkowskim*, w: <http://www.powiat-ostrowski.pl/artukul/4694> (dostęp: 3.04.2016).

Matuszczak Henryk - ur. w 1927 r. w Zdunach, zm. w 1990 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, żołnierz AK. Od 1939 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: I Państwowego Gimnazjum i Liceum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1948) - do szkoły podstawowej uczęszczał w Krotoszynie, w cz. wojny naukę kontynuował w ramach tajnego nauczania; pedagogiki na UAM w Poznaniu (1970 - studia zaoczne) - tyt. pr. magisterskiej *Działalność Szarych Szeregów w okresie okupacji hitlerowskiej na terenie powiatu ostrowskiego*.

W cz. II w. św. Harcerz - od kwietnia czł., od listopada 1943 r. zastępowy, a od września 1944 r. do stycznia 1945 r. p.o. drużynowego Konspiracyjnej Drużyny Harcerskiej (ps. „Lis”, „Olo”) prowadzonej pierwotnie przez B. Niesobskiego - po skierowaniu w październiku 1943 r. do przymusowej pracy w warsztacie uczniowskim w Fabryce Wagon, wraz z innymi harcerzami z KDH *uczestniczył w akcjach sabotażu kolejowego polegającego na uszkodzeniu wagonów opuszczających fabrykę po naprawie* (A.K.). Po odbyciu konspiracyjnego kursu podoficerskiego żołnierz AK - od 23 do 27 stycznia czł. Ochotniczej Obrony Miasta (to prawdopodobnie nazwa wówczas zastępcza, aby działania bojowe w mieście podejmowanie w większości przez żołnierzy AK nie spotkały się z wrogością wkraczającej Armii Czerwonej).

Po wojnie. Naucz.: w l. 1949-1952 wpierrw w SP w Czarnymlesie, następnie w SP nr 2 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1952-1990 w LdWP oraz (po zmianach organizacyjnych) LdWP, LPdWP, SWP, SN w Ostrowie Wlkp. Także: naucz. w ZSM im. H. Chrzanowskiej w Ostrowie Wlkp.

Publ. *W okresie okupacji hitlerowskiej*, w: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo, Wrocław 1970; wraz z J. Szulczykiem, *Spoleczeństwo ostrowskie w latach okupacji hitlerowskiej*, w: *Zbrodnie hitlerowskie na Ziemi Kaliskiej w latach 1939-1945*, red. A. Czubiński, Federacja Tow. Kulturalnych Ziemi Kaliskiej, Kalisz 1979.

Publ. w czasop. M.in. „Kronika Wielkopolski”, „Pokolenia”, „Południowa Wielkopolska”, „Wojskowy Przegląd Historyczny”, „Zeszyty Wielkopolskie”. M.in.: *Ruch oporu w Ostrowie Wlkp. w czasie okupacji hitlerowskiej 1939-1945*, „WPH” nr 1-2/1965; *Obóz przy Bismarckstrasse*, „PW” nr 1/1965; *Wspomnienia z wyzwolenia Ostrowa Wlkp. w styczniu 1945*, „ZW” nr 5/1968; *Zarys działalności Szarych Szeregów na terenie powiatu Ostrów Wlkp.*, „P” nr 2/1971; *Udział Szarych Szeregów w ruchu oporu w okresie okupacji hitlerowskiej na terenie Wielkopolski*, „KW” nry 2-3/1975.

Org. społ. Czł. ZHP: w 1947 r. zdobył st. Harcerza Rzeczypospolitej (w gimnazjum należał do V DH im. Tomasza Zana), w 1977 r. - st. hm.; był czł. Komisji Historycznej Komendy Chorągwi Wielkopolskiej w Poznaniu, następnie czł. Zespołu Historycznego Chorągwi Kaliskiej. Także czł. m.in.: Stow. Żołnierzy Armii Krajowej, Stow. Szarych Szeregów, ZNP.

Odznac. M.in.: Krzyż Partyzancki, Krzyż „Za zasługi dla ZHP” z Rozetą i Mieczami, Medal za Zasługi dla Miasta Ostrowa Wielkopolskiego.

Źródła: E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 245; 248; brosz. *40 lat LPWP, SWP, SN w Ostrowie Wielkopolskim 1952-1992*, Studium Nauczycielskie. Ostrów Wlkp. [b.d.]; A. Kornaszewski, *Henryk Matuszczak*, „Księga Pamięci”, z. 7, 2001; *40-lecie Liceum Medycznego...*, s. 27.

Matuszewski Robert - ur. w 1970 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, muzyk.

W. Absolwent: ZST MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp. (1989); WPA, kierunek: pedagogika artystyczna, UAM w Kaliszu (1996); Wydz. Instrumentalnego, kl. saksofonu, Ak. Muz. we Wrocławiu (1999); Podyplomowych Studiów Organizacji i Zarządzania w Studium Doskonalenia Menedżerów Oświaty w Kaliszu (2002). Ukończył również PSM w Ostrowie Wlkp.: w 1987 r. I st. w kl. akordeonu, w 1994 r. II st. w kl. saksofonu.

Z. W l. 1996-2003 naucz. gry na saksofonie w PSM im. F Chopina w Ostrzeszowie; od 1998 r. naucz. gry na saksofonie, a w l. 2001-2005 dyr. w PSM im. A. Tansmana w Kępnie; w l. 1999-2001 naucz. muzyki w SP w Lamkach; od 2001 r. naucz. gry na saksofonie, a od 2005 r. dyr. Zespołu Szkół Muzycznych im. K. Komedy-Trzcńskiego w Ostrowie Wlkp. (za jego dyrekcji w 2008 r. ZSM zyskał nową siedzibę przy Al. Słowackiego 1c). Także: w l. 1994-1995 instr. Ogniska Pracy Pozaszkolnej przy ZST w Ostrowie Wlkp.; w 2009 r. inicjator Ogniska Muzycznego przy ZSM im. K. Komedy-Trzcńskiego w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. W l. 1987-1993 czł. Młodzieżowej Orkiestry Dętej ZST MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1995-2001 czł. Big Bandu Ak. Muz. we Wrocławiu; od 2002 r. dyrygent Big-Bandu Powiatu Ostrowskiego; w 2008 r. współzał. wraz z P. Słocińskim i od tego r. czł. Duetu Saksodeon (R. Matuszewski - saksofon, P. Słociński - akordeon) - duet wystąpił m.in. na Ogólnopolskim Sympozjum Saksofonowym w Wolsztynie i na Międzynarodowym Festiwalu Saksofonowym w Szczecinie.

Inne przeds. W 2006 r. prapremierowe wykonanie utworów kompozytorów kanadyjskich polskiego pochodzenia na Międzynarodowym Festiwalu Saksofonowym w Szczecinie. Także: koncerty m.in. z niemiecką wirtuozką gry na organach Hammonda B. Denerlein, wokalistkami K. Prońko i E. Urygą, saksofonistą Z. Namysłowskim, dyrygentem A. Maliszewskim.

Nagr. M.in.: Ogólnopolski Konkurs Instrumentów Dętych Drewnianych, IV m., kat. saksofon - Olsztyn 1994; Makroregionalne Przesłuchania Uczniów Klas Instrumentów Dętych Drewnianych Szkół Muzycznych II st., I m., kat. saksofon - Zielona Góra 1994; Big Band Festiwal: II m. - Nowy Tomyśl 2004, Grand Prix - Nowy Tomyśl 2005, 2008, 2010; Międzynarodowy Konkurs Big-bandów, I m. - Decin, Czechy, 2007.

Źródła: rel. bezp.; brosz. *Zespół Szkół Muzycznych...*; *Z historii szkoły...*, s. 49.

Matuszczak-Szulec Iwona - ur. w 1970 r. w Ostrowie Wlkp. Urzędniczka miejska. Od 2010 r. mieszka w Poznaniu.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1989); geografii na Wydz. Nauk Geograficznych i Geologicznych UAM w Poznaniu (1994); Studiów Podyplomowych w zakr. zarządzania projektami samorządów terytorialnych w Unii Europejskiej z wykorzystaniem technologii informacyjnych, AE w Poznaniu (2004); Wielkopolskiej Szkoły Biznesu, Master of Business Administration (MBA Executive), przy AE w Poznaniu (2006). W 2006 r. podjęła studia doktoranckie w Katedrze Ekonomiki Przestrzennej i Środowiskowej AE w Poznaniu.

Z. W l. 1994-1995 spec. ds. turystyki w Biurze Podróży „Bon Voyage” w Poznaniu; w l. 1995-2000 właścicielka Biura Podróży „Summertime” w Ostrowie Wlkp.; w l. 2001-2003 kier. filii w Ostrowie Wlkp. Biura Podróży „Arex Holiday” w Koninie; w 2003 r. insp., w l. 2003-2007 kier. Wydz. Integracji Europejskiej i Promocji Miasta, w l. 2007-2008 insp. Zespołu ds. Obsługi Inwestora i Promocji Terenów Inwestycyjnych, w l. 2008-2010 kier. Biura ds. Obsługi Inwestorów w UM w Ostrowie Wlkp.; od 2010 r. gł. spec. w UM Poznania. Także: od 2008 r. wykładowca w SWSPiZ w Łodzi - Oddział Zamiejscowy w Ostrowie Wlkp.

Pr. red. Rocznik popularnonaukowy „Przyroda Południowej Wielkopolski” - w l. 2004-2005 r. współred. m.in. z J. Grzesiakiem.

Org. społ. M.in. w l. 2006-2011 prez. Zarządu Stow. Fundusz Grantowy Dobrego Sąsiedztwa dla Ostrowa Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Mazurek Ryszard - ur. w 1939 r w Lesznie. Od 1939 r. mieszka w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, uczestnik amatorskiego ruchu teatralnego.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1958); Wydz. Fizyki SN we Wrocławiu (1962). W 1967 r. zarzucił podjęte w 1965 r. studia na Wydz. Zaocznym Fizyki UAM w Poznaniu.

Z. W Ostrowie Wlkp.: w l. 1958-1962 drukarz w Chemicznej Spółdz. Pracy; w l. 1962-1965 naucz. fizyki w I LO; w l. 1965-1968 naucz. fizyki, matematyki i elektrotechniki w ZSZ dla Pracujących; w 1967 r. naucz. (w zastępstwach) fizyki i matematyki w SP nr 1; w l. 1968-2004 właściciel Zakładu Dekoratorsko-Artystycznego „Mazard”; w l. 1982-1985 instr. Działu Organizacji Techniki Sprzedaży w Powiatowym Związku Gminnych Spółdz. „Samopomoc Chłopska”; w l. 1979-1992 dekorator plastyk w pawilonie handlowym „Megasam” PSS „Społem”.

Przeds. teatr. W 1956 r. Gustaw w wystawionych przez zesp. teatralny I LO w Ostrowie Wlkp. *Dziadach* A. Mickiewicza; w l. 1959 -1980 czł. zesp. Teatru Poezji SOKO w Ostrowie Wlkp. - m.in. w 1959 r. wystąpił w spektaklu opartym na tekstach J. Słowackiego pt. *Żyłem z wami...*, w 1965 r. stworzył scenografię do wid. *Kolczyki Izoldy* opartego gł. na tekstach K.I. Gałczyńskiego, wykonywał plakaty anonsujące wystawiane spektakle.

Org. społ. Czł. sekcji plastycznej Klubu Nauczyciela w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; M. Grzeńczyk, *Amatorski ruch teatralny w Ostrowie Wielkopolskim (historia i współczesność)*, w: *V Konferencja...*, s. 60, 81; B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 101; C. Piskorski, *SOKO. Spółdzielczy Ośrodek...*, s. 34-48.

Mendera Halina - ur. w 1949 r. w Topoli Małej. Nauczycielka. Od 1955 r. mieszka w Topoli Osiedle.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (1967); wych. plast. w SN w Kaliszu (1970); filologii polskiej, spec. nauczycielska, na Wydz. Filologicznym UŁ (1986); Studiów Podyplomowych dla Menedżerów Oświaty w Kaliszu (1989).

Z. W l. 1967-1968 naucz. plastyki, biologii, matematyki w SP w Tarchałach Wielkich; w l. 1970-1984 naucz. nauczania początkowego, plastyki, jęz. polskiego w SP w Sośniach; w l. 1984-1985 naucz. jęz. polskiego, w l. 1985-2003 dyr. w SP w Topoli Małej.

Publ. *Z dziejów Szkoły Podstawowej w Topoli Małej*, w: *Topola Mała wczoraj i dziś 1404-2004*, pod red. J. Krzyślak, Topola Mała, Ostrów Wlkp. 2004.

Org. społ. Od 2005 r. ławnik w Wydz. Rodzinnym Sądu Rejonowego w Ostrowie Wlkp.; od 2009 r. przew. Sekcji Emerytów i Rencistów w Gminie Ostrów Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Mertka Józef - ur. w 1903 r. w Odolanowie, zm. w 1987 r. w Elblągu. Działacz społeczny i kulturalny. Od 1908 r. do cz. studiów w Poznaniu mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: szkoły ludowej, następnie Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (matura 1922 - naukę podjętą w gimnazjum w 1914 r. przerwał w 1918 r.); studiów prawno-ekonomicznych w WSH w Poznaniu (1930 - pierwotnie z powodów ekonomicznych przerwał je w 1923 r.); studiów wyższych II st. na Wydz. Handlu WSE w Poznaniu (1958). Po odbyciu zas. sł. wojsk. w 60. pp w Ostrowie Wlkp. ukończył także w 1927 r. Szkołę

Podchorążych Rezerwy Piechoty Dowództwa Okręgu Korpusu nr 6 w Śremie, gdzie otrzymał st. plut. rezerwy (w 1930 r. po ćwiczeniach awansował na st. ppor. rezerwy).

W cz. zab. Czł. Drużyny Gońców - do służby, przerwawszy naukę w gimnazjum, zgłosił się po podjęciu w Ostrowie przez Polaków 10 listopada 1918 r. czynu powstańczego; po wybuchu powstania 27 grudnia 1918 r. goniec w armii powstańczej na froncie południowym.

W I. międzyw. W 1919 r. ochotnik w Kompanii Gimnastyczno-Sportowej w obozie ćwiczebnym w Biedrusku, następnie do 1920 r. żołnierz wpierw w Kompanii Zapasowej Telefonistów nr 7, potem w składzie saperskim III Armii WP. Po ponownym podjęciu nauki, otrzymaniu świadectwa dojrzałości i różnych po przerwaniu studiów pracach zarobkowych, od 1930 r. ekonomista w Poznaniu, a w l. 1937-1939 (do mobilizacji) prac. „Żegluga Polskiej” i Polsko-Brytyjskiego Tow. Okrętowego w Gdyni.

W cz. II w. św. Do 19 października 1939 r. ppor. 1. batalionu I Morskiego Pułku Strzelców w Wejherowie, *walczył w obronie wybrzeża* (H.K.) - wzięty do niewoli, osadzony został w oflagach II A w Prenzlau (tu: zał. Koła Ekonomistów i Handlowców), II EK w Neubrandenburg (tu: oficer oświatowy 7. kompanii), II D Gross-Born (tu: propagator akcji pomocy wdowom i sierotom prowadzonej przez Komitet Pomocy Polsce w Malmö w Szwecji) i w 1944 r. w Sandbostel.

Po wojnie. W 1946 r. po powrocie do Polski wpierw prac. Ubezpieczalni Społecznej w Słupsku, następnie - w Koszalinie - jeden z *pionierów życia gospodarczego i społecznego na ziemiach północnych* (H.K.); w l. 1953-1956 prac. Państwowego Przedsiębiorstwa Budowy Nowej Huty w Krakowie; po powrocie w 1956 r. do Słupska od 1957 (w cz. studiów) mieszkaniec Poznania, a później ponownie Słupska, gdzie do emerytury w 1968 r. pracował w wielu firmach jako ekonomista.

Publ. Wraz z Z. Śmiechowskim, *Zarys dziejów Ustki - portu Słupska*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1958. Także: *Od Baryczy po Poznań*, w: R. Wryk, *Akademicki Związek Sportowy 1908-1983. Wspomnienia i pamiątki*, Poznań 1985.

Zesp. red. „Biblioteka Słupska” - współinicjator serii wyd.

Dział. sport. W Poznaniu w cz. studiów: kier. powstałego na przełomie l. 1926/1927 Koła Sportowego Studentów WSH (*Nie przybrało ono form statutowych*, J.W.) - w l. 1927-1928 sekretarz sekcji wioślarskiej; zarazem działacz AZS Uniw. Pozn. (w 1933 r. połączono Koło Sportowe WSH z AZS Uniw. Pozn. i utworzono wspólny AZS w Poznaniu). Także: działacz Polskiego Związku Hokeja na Trawie.

Org. społ. W Poznaniu: prez. organizacji studenckiej „Bratnia Pomoc” WSH. W Słupsku: czł. ZBoWiD; czł. Słupskiego Tow. Społeczno-Kulturalnego.

Odznac. Wielkopolski Krzyż Powstańczy, Medal Zwycięstwa i Wolności, Medal „Za udział w wojnie obronnej 1939”, Medal „Polska Swemu Obrońcy”.

Ostroviana. Publ.: *Jan Friedberg*, w: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, Wrocław 1970 - wspomnienia o pierwszym polskim dyr. Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. Pr. encykl.: *Słownik biograficzny powstańców wielkopolskich 1918-1919*, Poznań 2002 - wspólnie z Z. Dykcikiem biogr. Jana Mertki.

Publ. w czasop., m.in.: *Historia Koła Sportowego „Venetia” z okazji jej dwudziestolecia*, w: *Jednodniówka wydana z okazji dwudziestolecia Venetii. 1908-1928*, 1928 - także wstęp; *Pyszkowska Stefania Benigna*, „Księga Pamięci”, z. 9, 2003 - biogr.

Zesp. red.: pismo gimnazjalne „Promień” - w l. 1925-1926 kier. wydawnictwa; *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, Wrocław 1970 - czł. kolegium red.

Dział. sport.: w 1921 r. współinicjator m.in. z A. Moskauem wznowienia po I w. św. działalności zał. w 1908 r. GKS Venetia (w klubie grał m.in. w piłkę nożną).

Inne przeds.: w l. 1928, 1933, 1958, 1968 inspirator i współorganizator jubileuszy GKS Venetia; od 1958 r. dożywotni mąż zaufania wychowanków ostrowskiego Gimnazjum; miłośnik muzyki F. Chopina - wspierał zainicjowane w 1960 r. przez F. Kowalskiego działania na rzecz restauracji Pałacu Myśliwskiego Książąt Radziwiłłów w Antoninie. Także: inicjator w 1958 i 1970 r. (tu: z J.K. Pietrzakiem) tablic upamiętniających w holu I LO jego uczniów i profesorów, którzy zginęli za ojczyznę; w 1972 r. sprawca wraz z J.K. Pietrzakiem umieszczenia tablicy pamiątkowej na Domu Katolickim, z którego w *noc Sylwestrową 1918 r. wyruszyli powstańcy i wyzwolili Ostrów*. Org. społ.: w gimnazjum czł. TTZ - skarbnik, także czł. działającego w jego ramach Kółka Literackiego im. A. Mickiewicza; czł. DH im. gen. J. H. Dąbrowskiego; działacz AKO w Poznaniu, tamże w 1958 r. współorganizator reaktywowanego Konwentu Seniorów Ostrowian. Tyt. hon.: Honorowy Prezes GKS Venetia, 1983.

Upam.: dedykacja *Pamięci Józefa Mertki 1903-1987 niestrudzonego orędownika spraw ostrowskich* zamieszczona w antologii poetyckiej *Spokojne, ciche miasto szare*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1992.

Źródła: jedn. 50-lecie G.K.S. „Venetia”, 1958, s. 110; J. Węclawski, *Droga poznańskiego chłopca do Akademickiego Związku Sportowego*, w: *Akademicki Związek Sportowy 1908-1983. Wspomnienia i pamiątniki*, wyb. i oprac. R. Wryk, Poznań 1985, s. 96; tamże, J. Mertka, *Od Baryczy po Poznań*, s. 99-114; *Stowarzyszenie Ostrowian w Poznaniu. Wybrane dokonania, sylwetki, wspomnienia, refleksje*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2001, s. 2-3; H. Kubera, *Mertka Józef*, w: *Słownik biograficzny Wielkopolski...*, t. II, 2003, s. 140-141; A. Świetlicka, E. Wisławska, *Józef Mertka*, w: *Znani Słupczanie. Szkice biograficzne z powojennych dziejów miasta*, ARW LenART, Słupsk, Głobino 2003, s. 76-77; W. Suszycki, *Nasz sojusznik*, w: 28. *Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, Ostrów Wlkp. 2009, s. 150; „Księga Pamięci”, z. 16 (winno być: z. 15), 2009; W. Banach, „Promień” - *ostrowski fenomen na mapie czasopiśmiennictwa gimnazjalnego w II RP*, „Promień” nr 1/2012; http://www.dieta-prezydenta.pl/def,Józef_Mertka.html (dostęp: 11.05.2015).

Michalak Zygmunt - ur. w 1931 r. w Mchach, pow. Śremski. Redaktor gazety zakładowej. Od 1954 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: TE w Ostrowie Wlkp. (1963).

Z. W l. 1954-1982 prac. ZNTK w Ostrowie Wlkp. - m.in. l. 1973-1982 kier. Działu Informacji.

Zesp. red. Gazeta zakładowa „Wagon” - red. nacz. w l. 1980 -1982 (w ramach pracy w Dziale Informacji ZNTK).

Źródło: rel. bezp.

Michalska Malina (wł. Maria Aleksandra) - ur. w 1916 r. w Ostrzeszowie, zm. w 1973 r. w Warszawie. Siostra J. Żylińskiej. Tancerka, propagatorka jogi.

W. Pierwotnie uczennica Państwowego Gimnazjum Żeńskiego w Ostrowie Wlkp. - naukę w szkole średniej kontynuowała w Warszawie. W Operze Warszawskiej uczennica tańca klasycznego - uczyła także na lekcje tańca akrobatycznego. W 1967 r. otrzymała dyplom uprawniający do prowadzenia szkoły hatha-jogi pod protektoratem Bihar School of Yoga w Indiach.

Z. Tancerka w zesp. baletowych opery i operetki w Warszawie, po II w. św. w teatrach rozrywkowych i cyrkach - *Pierwsza wprowadziła do tańca akrobatykę jako środek ekspresji* (J.K.P.); zał. w 1957 r. i animatorka eksperymentalnego studium gimnastyki tanecznej w Staromiejskim Domu Kultury w Warszawie; od 1960 r., po ciężkiej operacji, pod wpływem książki benedyktyna C. Krasieńskiego o medycynie tybetańskiej, nauczycielka w Polsce hatha-jogi.

Publ. *Hatha joga dla wszystkich*, PZWL, Warszawa 1972, 1974, 1978.

Inne przed. Prelekcje, publikacje prasowe, występy w telewizji.

Form. duchowa. Synkretyzm hinduizmu, buddyzmu i chrześcijaństwa.

Org. społ. International Yoga Fellowship Movement (Międzynarodowe Stow. Ruchu Jogi), do którego w 1966 r. przyjęte zostało prowadzone przez M. eksperymentalne studium gimnastyki.

Źródło: J.K. Pietrzak, *Michalska Malina*, w: PSB, t. XX/3, 1975.

Mikołajczyk Edward - ur. w 1914 r. w Haspe-Hagen Niemcy, zm. w 2006 r. w Ostrowie Wlkp. Pracownik umysłowy, muzyk. Po I w. św. wraz z rodzicami wyjechał do Francji, od 1934 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. M.in.: w l. 1927-1930 uczeń prywatnie gry na skrzypcach, a w l. 1930-1931 także teorii kompozycji i harmonii we Francji.

W l. międzyw. M.in.: od 1927 r. prac. kopalni Compagnie Des Mines D'anzin w Fenain w Département du Nord we Francji; w l. 1935-1937 żołnierz zas. sł. wojsk. w 7. Baonie Saperskim w Poznaniu.

W cz. II w. św. Na robotach przymusowych w Niemczech - robotnik budowlany, a następnie pomocnik magazyniera w firmie Bau AG Negrelli w Salzgitter.

Po wojnie. W Ostrowie Wlkp.: prac. umysłowy w l. 1946-1948 w PZU, w l. 1948-1974 w Banku Rolnym, w l. 1974-1975 (do wcześniejszej emerytury) w Powiatowym Związku Rolniczych Spółdz. Produkcyjnych. Także: w l. 1955-1957 w niepełnym wymiarze godzin instr. muz. (książeczka instr. nr 313) w DKK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1957-1974 na podstawie umów o pracę instr. zespołów muz. oraz do 1975 r. naucz. gry na instrumentach w ODK ZNTK (w 1966 r. nabył uprawnienia instr. II kat. upoważniającej do prowadzenia amatorskich zesp. muzycznych - zaświadczenie nr 3027).

Zesp.muz. Czł., w cz. sł. wojsk., zesp. estradowego orkiestry 7. Baonu Saperskiego w Poznaniu; czł. zesp. mandolinistów działającego od 1952 r. pod kier. E. Kostrzewskiego przy PDK ZZ w Ostrowie Wlkp.; od 1955 r. kier. zesp. mandolinistów w DKK; w 1957 r. twórca Młodzieżowego Zespołu Mandolinistów koncertującego do 1974 r. pod jego kier. w ODK ZNTK.

Źródło: rel. syna S. Mikołajczyka.

Mikołajczyk Eugenia - ur. w 1930 r. w Radzionkowie k. Bytomia. Działaczka kulturalna. Od 1936 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka SN ZNP w Ostrowie Wlkp. (1961).

Z. Po SN do emerytury naucz. w SP nr 4 w Ostrowie Wlkp.

Dział. kult. W l. 1969-1971 instr. tańca w MDK w Ostrowie Wlkp; w l. 1971-1972 kier. Klubu Nauczyciela w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; *Informator. 30 lat MDK*, Ostrów Wlkp. 1990.

Mikołajczyk Józef - ur. w 1951 r. w Biskupicach Zabarycznych. Nauczyciel, urzędnik miejski. Od 1978 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: TME w Ostrowie Wlkp. (1971); Pedagogicznej Szkoły Technicznej w Lesznie (1973); Wydz. Pedagogicznego, kierunek: przedmioty zawodowe, WSP w Krakowie (1977).

Z. W l. 1971-1974 naucz. w TME w Ostrowie Wlkp.; w l. 1974-1983 naucz. w ZSZ nr 2 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1984-1994 dyr. Miejskiego Zespołu Ekonomiczno-Administracyjnego Szkół w Ostrowie Wlkp. - w l. 1991-1994 jego pieczy powierzono także podporządkowany wówczas ww. Miejskiemu Zespołowi Klub Nauczyciela; od 1994 r. dyr. Zespołu Ekonomiczno-Administracyjnego s.c. w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; *Jubileusz Klubu Nauczyciela*, „Gazeta Ostrowska” nr 50/51, 22 grudnia 1991.

Mikołajczyk Zuzanna (ob. Wasilewska) - ur. w 1984 r. w Ostrowie Wlkp. Kulturoznawczyni. Od 2009 r. mieszka we Wrocławiu.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (2003); filologii polskiej, spec. teatrologiczna i nauczycielska, na Wydz. Filologicznym UWr (2009); kulturoznawstwa na Wydz. Nauk Historycznych i Pedagogicznych UWr (2010 - studia licencjackie). W 1999 r. ukończyła PSM I st. w kl. fortepianu w Ostrowie Wlkp., w 2004 kurs na wychowawców placówek wypoczynku dzieci i młodzieży w Kaliszu.

Z. M.in.: w l. 2005-2006 wychowawczyni na koloniach letnich; w 2006 r. dorywczo kelnerka w pubie „Coolturka” we Wrocławiu; w l. 2007-2008 hostessa; w l. 2007-2009 współpr. z portalami internetowymi: Dziennik Teatralny (Forum Młodych Krytyków), Teatralia; w 2010 r. współpr. z Wyd. Volcker (kor. i red. tekstów - sześć proj. wydawniczych); w l. 2010-2011 spec. ds. sprzedaży w Krajowym Rejestrze Długów BIG SA we Wrocławiu; także w l. 2010-2011 wychowawczyni na obozach językowych organizowanych przez Szkołę Języków Obcych LEKTOR; w 2011 instr. warsztatów teatr. dla Fundacji Kuźnia Art we Wrocławiu; od 2011 r. Account Manager w Firmie Transportowej OPAL oraz naucz. jęz. polskiego w Gimnazjum nr 27 im. Ossolineum we Wrocławiu.

Publ. *Teatralna Świątynia Niezależności. Historia Ogólnopolskiego Festiwalu Teatrów Niezależnych w Ostrowie Wielkopolskim (2000-2008)*, Stow. Artystyczno-Edukacyjne Pracownia Teatralna, Ostrów Wlkp. 2009.

Także: *Spotkania z Innym, czyli poszukiwanie własnej tożsamości w dramatach Zbigniewa Herberta*, w: *Potęga smaku w czasach niesmaku. Studia i szkice o twórczości Zbigniewa Herberta*, pod red. T. Gruchota i A. Kiełb-Szawuły, OCK, Ostrów Wlkp. 2008 - ref. wygłoszony podczas sesji naukowej poświęconej twórczości autora *Pana Cogito* w 2008 r. w Ostrowie Wlkp.

Przeds. teatr. W 2001 r. aktorka zesp. „Pracownia Teatralna” w Ostrowie Wlkp. - wystąpiła w sztuce *Prezydentki* wg W. Schwaba w reż. I. Kupczyk i J. Góreckiego; w l. 2001-2006 wolontariuszka przy Ogólnopolskim Festiwalu Teatrów Niezależnych w Ostrowie Wlkp. (pomoc techniczna dla artystów biorących udział konkursie, kolportaż plakatów i ulotek, sprzedaż biletów na spektakle); w l. 2003-2011 m. in. aktorka w Teatrze KORBA we Wrocławiu - w 2007 i 2008 r. wzięła udział w dwóch proj. teatralnych realizowanych w Polsce i we Włoszech przez współpracującą z Teatrem KORBA włoską grupę artystyczną „Cooperativa Teatralia” (efektem przedstawienia *Ex voto* i *Jerozolima wyzwolona*); w l. 2006-2007 aktorka Teatru REY de Monter w Ostrowie Wlkp. - wystąpiła w dramacie *Mątw* S. I. Witkiewicza w reż. T. Gruchota; w l. 2007-2010 m.in. archiwizatorka danych dotyczących Ogólnopolskiego Festiwalu Teatrów Niezależnych w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. Stow. Teatr KORBA we Wrocławiu - od 2008 r. społecznie skarbnik.

Źródła: rel. bezp.; Z. Mikołajczyk, *Teatralna Świątynia Niezależności. Historia Ogólnopolskiego Festiwalu Teatrów Niezależnych w Ostrowie Wielkopolskim (2000-2008)*, Ostrów Wlkp. 2009 (nota biogr., s. 4).

Mikusiński Krzysztof - ur. w 1950 r. w Ostrowie Wlkp. Przedsiębiorca, działacz społeczny i kulturalny.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1968); Wydz. Chemicznego PP (1973 - mgr. inż. technologii chemicznej).

Z. W l. 1973-1975 kier. Działu Badawczego Jaworskich Zakładów Chemii Gospodarczej „Pollena” w Jaworze; w l. 1975-1981 Główny Technolog Ostrzeszowskich Zakładów Chemii Gospodarczej „Pollena” w Ostrzeszowie; w l. 1981-1985 kier. Działu Przetwórstwa Tworzyw

Sztucznych w Chemicznej Spółdz. Pracy w Jankowie Przygodzkim; od 1985 r. właściciel produkującej izolacje ze spienionego poliuretanu firmy „Izoterma” w Przygodzicach.

Osiągn. zaw. Liczne wdrożone innowacje (patent) w dziedzinie chemii gospodarczej i w przetwórstwie poliuretanu.

Publ. w czasop. „Księga Pamięci”. M.in. *Mikusiński Alfons Józef*, „KsP” z. 12, 2006 - biogr. ur. w 1923 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1992 r. w Ostrowie Wlkp. absolwenta ostrowskiego Gimnazjum Męskiego (1946), w cz. niemieckiej okupacji ucznia w ramach tajnego nauczania, po wojnie urzędnika w *szluzbach finansowych* w Ostrowie Wlkp., Jeleniej Górze i Kaliszu.

Przeds. art. W l. 1964-1968: konferansjer zesp. muzyczno-wokalnego „Cytaty” (organy, fortepian - W. Dolatowski) i dziewczęcego zesp. wokalnego „Agatki” TPD w Ostrowie Wlkp.; prezydent (także recytacje) satyrycznej twórczości J. Ofierskiego i M. Załuckiego w I LO.

Przeds. sport. Zawodnik SKS Venetia - reprezentował I LO we wszystkich uprawianych w szkole dyscyplinach.

Org. społ. W l. szkolnych czł.: ZHP; w l. 1960-1968 Koła Ministrantów przy ostrowskiej Farze; drużyny sanitarnej PCK w I LO. W cz. studiów: czł. Rady Uczelnianej Zrzeszenia Studentów Polskich na PP; przew. Ogólnopolskiego Koła Regionalnego Studentów pochodzących z Ziemi Ostrowskiej. Inne: w 1968 r. czł. Komitetu Organizacyjnego Jubileuszu 60-lecia SKS Venetia - w jubileuszowych zawodach sportowych był zawodnikiem zapalającym znicz inauguracyjny; w l. 1996-2005 wiceprez. Tow. Sportowego Ostrovia (zesp. koszykówki żeńskiej); w 1995 r. czł. Komitetu Organizacyjnego Jubileuszu 150-lecia I LO - odpowiadał za przygotowanie spotkań koleżeńskich grup rocznikowych; w l. 2005-2010 prez. Zarządu Stow. Wychowanków „Alma Mater Ostroviensis” przy I LO, które w tym okr. m.in. wydało pięć kolejnych zeszytów „Księgi Pamięci *Non omnis moriar*” oraz w 2008 r. współorganizowało jubileusz 100-lecia SKS Venetia. Także: czł. Stow. Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego (NOT); czł. Związku Rzemiosła Polskiego - b. sekr. Zarządu Cechu w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Misiek Ludwik - ur. w 1926 r. w Pleszewie. Żołnierz AK, inżynier.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum i Liceum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1948 - naukę podjął w 1945 r. z polecenia dowództwa Wielkopolskiej Samodzielnej Grupy Ochotniczej „Warta”); Wydz. Inżynierii Lądowej Szkoły Inżynierskiej w Poznaniu (1952); Wydz. Budownictwa Lądowego, spec.: komunikacja, na PP (1969 - studia magisterskie).

W cz. II w. św. We wrześniu 1939 r. uciekinier wraz z rodzicami przed Niemcami (ewakuowany z Pleszewa wojskowym transportem kolejowym) - ranny podczas bombardowania dotarł do Komarna w pow. rudeckim, skąd w styczniu 1940 r. przeniósł się do Lwowa, z którego w maju 1940 r., po aresztowaniu i przekazaniu przez NKWD Niemcom (w ramach wymiany między okupantami jeńców i ludności cywilnej) wrócił do Wielkopolski, gdzie zamieszkał w Topoli Małej i podjął pracę w Mleczarni Powiatowej. Od 1942 r. w ZWZ - działał pod zwierzchnictwem swego ojca Ignacego Miśka (ur. w 1898 r. w Topoli Małej powstaniec wielkopolski, żołnierz AK, organizator sieci wywiadowczej w Obwodzie Ostrów Wlkp, po aresztowaniu zginął w wywołanym celowo przez Niemców w nocy 17/18 stycznia 1945 r. pożarze w obozie w Radogoszczu). Od 1943 r. żołnierz AK, ps. „Robert” - po kursie podoficerskim w 1944 r. kpr. i dca VI drużyny 3. plutonu kompanii Kedywu, aresztowany w listopadzie tego r. uniknął więzienia po interwencji niemieckiego dyrektora mleczarni. W styczniu 1945 r. uczestnik walk o wyzwolenie Ostrowa Wlkp.

Po wojnie. Czł. Wielkopolskiej Samodzielnej Grupy Ochotniczej „Warta” - 25 sierpnia 1945 r. na rozkaz dowództwa zaprzestał konspiracji; po studiach w l. 1952-1958 z nakazu pracy st.

referent inwestycji mostowych w Woj. Zarządzie Dróg Publicznych w Poznaniu; w l. 1958-1963 właściciel przedsiębiorstwa budowlanego i pracowni projektowej w Poznaniu; w l. 1963-1986 (do emerytury) st. projektant i kier. pracowni w Zakładzie Projektowania i Usług Inwestycyjnych „Inwestprojekt” w Poznaniu - w l. 1977-1980 urlopowany (w tym okr. urbanista na kontrakcie Przedsiębiorstwa Handlu Zagranicznego „Polservice” w mieście Sebha - stolicy prowincji Fezan w Libii).

Publ. *Lotnicze historie*, wyd. EDICA, Poznań 2005, 2011. Także: *Walka bieżąca, Rozwój sytuacji frontowej od 17-26 I 1945, Działania bojowe żołnierzy i formacji O.P. AK*, w: *Okręg Poznański Armii Krajowej w końcowej fazie okupacji (1943-1945)*, pod red. M. Woźniaka, Fundacja Archiwum Poznańskie AK i Walki o Suwerenne Prawa Narodu, Poznań 1995; *Lotnicze zaopatrzenie materiałowo-wojskowe, Styczniowe działania bojowe*, w: E. Jakubek, *Ostrowski ośrodek Armii Krajowej*”, GM Ostrow Wlkp., Ostrow Wlkp. 2005; *Wpływ Powstania Warszawskiego na sytuację w Wielkopolsce na przełomie lat 1944-1945*, w: *Śląsk, Pomorze, Wielkopolska wobec Powstania Warszawskiego* - pokłosie konf. naukowej zorganizowanej w 60. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego, Muzeum w Gliwicach, Gliwice 2006.

Pr. encykl. *Encyklopedia konspiracji wielkopolskiej 1939-1945*, Instytut Zachodni, Poznań 1998 - autor 9. biogr. (w tym czterech współautor), m.in. biogr. W. Czekalskiego (ur. w 1898 r. w Ostrowie Wlkp., powstaniec wielkopolski, w cz. II w. św. kurier Komendy Okręgu Poznańskiego AK, w styczniu 1945 r. zamordowany przez Niemców w obozie w Radogoszczu), także kons.

Publ. w czasop. Kwartalnik „Biuletyn Informacyjny” ŚZŻAK Okręg Wielkopolska”. M.in.: *Udział Wielkopolski w zwycięstwie nad III Rzeszą*, „BI” nr 3/95, 1995; *Historia trzech alianckich nalotów bombowych na Poznań w 1941 i 1944 r.*, „BI” nr 4/35, 1998; *Zamach ZSRR na niezawisłość Polski w 1945 r.*, „BI” nr 2/61, 2005.

Pr. red. „Biuletyn Informacyjny” Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, Okręg Poznań” - od 1990 r. red.

Przeds. muz. W 1946 r. w Ostrowie Wlkp. zał. i kier. zarejestrowanej w Związku Zawodowym Muzyków orkiestry, w której grał na fortepianie i akordeonie (*Raz wystąpił w zespole z Komedą, L.M.*).

Przeds. sport. W l. 1945-2006 miłośnik sportów lotniczych - największe sukcesy osiągnął w szybownictwie (czł. kadry narodowej, pobił 3 rekordy Polski, a w 1959 r. rekord świata).

Org. społ. W 1989 r. współorganizator ŚZŻAK w Wielkopolsce, wiceprez. Zarządu Okręgu - awansowany do st. mjr. WP.

Odznac. M.in.: Brązowy Krzyż Zasługi z Mieczami, 1944; Krzyż Partyzancki; Krzyż AK.

Źródła: rel. bezp.; L. Misiek, *Czekalski Waclaw*, w: *Encyklopedia konspiracji...*, s. 130; tamże, M. Woźniak, *Misiek Ludwik*, s. 355-356; E. Jakubek, *Ostrowski ośrodek ...*, s. 89, 110, 111, 160, 214-223, 226-258.

Mocek Jerzy - ur. w 1947 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz sportowy.

W. Absolwent: Zasadniczej Szkoły Przemysłowej ZNTK w Ostrowie Wlkp. (1964).

Z. W l. 1961-1991 ślusarz w ZNTK w Ostrowie Wlkp. W l. 1991-1993 rencista, od 1994 r. emeryt.

Zesp. red. Współpr. (dostarczanie informacji o wydarzeniach i rezultatach spotkań sportowych w woj. kaliskim) z pismami: „Wagon”, „Kurier Ostrowski”, „Nasz Rynek”.

Inne przeds. Pod koniec l. 60. sekr. zawodów w sekcji bokserskiej KS Ostrowia; w l. 80. i 90. informator stadionowy - obsługa tablicy na koronie stadionu z wynikami zawodów żużlowych w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. Do końca l. 80. czł. PCK.

Źródło: rel. bezp.

Mocek Joanna - ur. w 1975 r. w Ostrowie Wlkp. Pisarka, plastyczka, piosenkarka.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1994); pedagogiki wieku dziecięcego na Wydz. Nauk o Wychowaniu UŁ (2000).

Z. W l. 2001-2002 fotograf studyjny w „Foto Studio” w Ostrowie Wlkp.; w l. 2002-2004 naucz. (naucz. pocz.) i wychowawca w świetlicy Publicznej Szkoły Podstawowej Sióstr Salezjanek w Ostrowie Wlkp.; w l. 2004-2006 właścicielka firmy „Ultra” - renowacja pianin i fortepianów dla klientów z Niemiec w Kaliszu; w l. 2006-2010 prac. na różnych stanowiskach w Dziale Produkcji Nowych Pianin w firmie PianoEurope sp. z o.o. w Kaliszu.

Publ. *50 powodów, aby być dobrym człowiekiem*, Wyd. „Edycja św. Pawła”, Częstochowa 2006; *50 powodów, aby kochać*, Wyd. „Edycja św. Pawła”, Częstochowa 2010.

Inne publ. Wiersze, *Szuflada* - zb. tomik wierszy autorów biorących udział w Wieczorze Działań Artystycznych, PIK, Wyd. Galeria, Ostrów Wlkp. 2005.

Ant. poet. Wiersze w ed. *Ostrowskie adresy poetyckie. Świadectwo obecności II* - MMOW, Ostrów Wlkp. 2006.

Spot. lit. W ramach Wieczoru Działań Artystycznych *Szuflada*, PIK - 2004.

Przeds. plast. W 2004 r. proj. okł. płyty CD A. Kiełb-Szawuły *Na rozstajach słów. Ballady Oli Kiełb*; w 2006 r. ilustr. (także skł. z B. Zabłocką) książki A. Kiełb-Szawuły *W Nanibowie*. Także: proj. plakatów anonsujących przedsięwzięcia i imprezy organizowane w PIK w Ostrowie Wlkp.

Przeds. fot. W 2004 prezentacja cyklu zdjęć *Cztery pory roku* w Galerii PIK w PIK.

Przeds. muz. M.in.: w l. 1993-2005 współpr. i występy z ostrowskimi zesp. muz. Pazerne łapy, Heroína oraz ostrowsko-kaliskimi La Aferra, Michelle Development.

Konkursy. Turniej Jednego Wiersza, OCK, czł. jury - 2006.

Źródło: rel. bezp.

Moch Kazimierz - ur. w 1922 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1984 r. w Poznaniu. Działacz kulturalny.

W. Z zawodu piekarz.

Przeds. teatr. W l. 50. animator w Ostrowie Wlkp. występującego m.in. w Domu Katolickim teatralnego zesp. amatorskiego specjalizującego się głównie w repertuarze dziecięcym i młodzieżowym.

Przeds. plast. Budowniczy w ostrowskiej konkatedrze, pierwotnie sam, później z synem, szopek bożonarodzeniowych i Grobów Pańskich oraz ołtarzy na Święto Bożego Ciała.

Źródła: rel. syna P. Mocha; rel. K. Żurawskiego - czł. zesp. teatralnego prowadzonego przez M.

Moch Paweł - ur. w 1961 r. w Ostrowie Wlkp. Syn K. Mocha. Konserwator, dekorator imprez.

W. Absolwent: Zas. Szk. Zaw. ZAP w Ostrowie Wlkp. (1978); Technikum ZAP, spec.: monter aparatury przemysłowej (1981). Na II r. zarzucił studia podjęte na Wydz. Budowy Maszyn Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu.

Z. W l. 1976-1994 ślusarz w ZAP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1994-2000 kasjer na Stacji Benzynowej „Wojrat” w Antoninie; od 2000 r. konserwator w Specjalnym Ośrodku Wychowawczym Zgromadzenia Sióstr Elżbietanek oraz właściciel firmy „Decoklimaty” zajmującej się okolicznościowymi dekoracjami oraz scenografią imprez i widowisk, m.in. w przedszkolach, szkołach, zakładach pracy.

Inne przedś. Budowniczy w ostrowskiej konkatedrze, wpierw z ojcem, a po jego śmierci samodzielnie, szopek bożonarodzeniowych i Grobów Pańskich oraz ołtarzy na Święto Bożego Ciała.

Źródło: rel. bezp.

Molska Barbara - ur. w 1937 r. w Warszawie. Córka M. Zielińskiego. Od 1942 r. do zakończenia II w. św. mieszkała u ciotki zakonnicy w Krynicy, od 1945 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (1955 - jako córka tzw. inteligencji pracującej mimo zdanego egzaminu nie została przyjęta do liceum w pierwszym roku po ukończeniu szkoły podstawowej); Wydz. Prawa i Administracji UAM w Poznaniu (1979 - studia zawodowe); Wydz. Prawa i Administracji UAM (1981 - studia magisterskie). W 1957 r. zarzuciła podjęte w 1955 r. studia na Wydz. Mechanizacji Rolnictwa PWr.

Z. W l. 1958-1959 asystent kier. Domu Wczasowego Funduszu Wczasów Pracowniczych w Międzygórzu; w l. 1959-1985 m. in. zca, a następnie naczelnik Działu Handlowo-Przewozowego w Dyrekcji Rejonowej Kolei Państwowych (PKP) w Ostrowie Wlkp.; w l. 1985-1993, do emerytury, insp., a następnie gł. spec. kontroli państwowej w Delegaturze NIK w Opolu.

Publ. Dwa tomy poświęcone historii i tradycji II LO w Ostrowie Wlkp.: *Zapis naszej obecności z Ostrowem Wielkopolskim w tle*, wyd. Stow. „Nowy Ostrów”, BP w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. 2007; z Ł. Huzarewicz i J. Biernaczykiem, *Zapis naszej obecności. Ciąg dalszy*, wyd. Stow. „Nowy Ostrów”, Ostrów Wlkp. 2009. Także: *Jak mówicie ja wam powim, czyli ł-ostrowskie cuda-niewidy*, nakł. wł., Ostrów Wlkp. 2011 - słowniczek gwary regionu i powiatu ostrowskiego.

Przedś. lit. Wiersze pisane „do szuflady”.

Org. społ. W l. 2000-2003 ławnik sądowy w Sądzie Okręgowym w Kaliszu.

Źródła: rel. bezp.; B. Molska., *Zapis naszej obecności...*, s.131-132.

Morta Iwona - ur. w 1960 r. w Czachorach, w pow. ostrowskim. Bibliotekarka. Od 1974 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1979); Policealnego Studium Ekonomicznego w Ostrowie Wlkp. (1981); Policealnego Studium Zawodowego Bibliotekarskiego w Poznaniu (1986); WPA, spec.: pedagogika - edukacja biblioteczna, UAM w Kaliszu (2009 - studia licencjackie). W 2010 r. podjęła studia magisterskie w zakr. ochrony dóbr kultury na WPA UAM.

Z. W 1981 r. ref. administracyjny w WBP w Kaliszu; w l. 1981-1986 mł. bibliotekarz, w l. 1986-1989 bibliotekarz, w l. 1989-2010 st. bibliotekarz, od 2010 r. kustosz oraz kier. Filii nr 1 BP w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. Od 1982 r. czł. SBP w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Moś Ignacy - ur. w 1917 r. w Ostrzeszowie, zm. w 2001 r. w Poznaniu. Kupiec, społecznik, kolekcjoner.

W l. międzyw. Po nauce zawodu w firmie „W. Ogrodowski” (branża bławatna) w Ostrzeszowie subiekt w domu towarowym W. Bielawnego w Ostrowie Wlkp.

W cz. II w. św. Wysiedleniec - pozbawiony wraz z rodziną przez okupanta majątku w Ostrzeszowie, schronił się w Kielcach, gdzie zaprzyjaźniony z rodziną H. Sienkiewicza, bywał w

podarowanym pisarzowi w 1900 r. przez społeczeństwo polskie pałacyku w pobliskim Oblęgorku i przyczynił się do zwolnienia aresztowanego w 1944 r. przez gestapo syna noblisty.

Po wojnie. Kupiec - w l. 1945-1949 mieszkał w Ostrzeszowie, w l. 1949-1950 w Ostrowie Wlkp., w l. 1950-1951 ponownie w Ostrzeszowie, od 1951 r. w Poznaniu. Przedsiębiorca - w Poznaniu prowadził kolejno punkt Totolotka, hurtownię obuwia i towarów pochodzenia zagranicznego, a także handlował prochowcami z ortalionu.

Dział. kult. Zarazony miłością do twórczości H. Sienkiewicza kolekcjoner pamiątek po pisarzu. Zał. Fundacji I. Mosia będącej zacznym otwartego w 1978 r. Muzeum Literackiego H. Sienkiewicza (Oddział Biblioteki Raczyńskich) w Poznaniu, zarazem czynny wiele l. kustosz tego muzeum posiadającego m.in. rękopisy i tłumaczenia dzieł pisarza na jęz. obce oraz odlewy jego maski pośmiertnej i prawej dłoni. Fundator ponad 50. tablic i obiektów pamiątkowych oraz sakralnych w kraju i za granicą (m.in. płaskorzeźby z wizerunkiem Kazimierza Wielkiego w Ostrzeszowie).

Tyt. hon. Honorowy Kustosz Muzeum Literackiego H. Sienkiewicza.

Odznac. M.in.: Kawaler Orderu Uśmiechu, 1995; Cavaliere di Gran Croce Ordine di San Silvestro Papa, 2000 - odnacz. przyznane przez Jana Pawła II; „Zasłużony dla Miasta Poznania”, 2001.

Ostroviana. Współfiarodawca: *Powołane nie tak dawno muzeum regionalne w Ostrowie (...) wzbogaciło się ostatnio o cenny eksponat - sztandar Związku Podoficerów Rezerwy Ziem Zachodnich Rzeczypospolitej Polskiej, koła w Ostrowie (B.S.) - sztandar, w cz. II w. św. przechowywany przez ur. w 1893 r. i zm. w 1952 r. w Ostrowie Wlkp. Michała Szczepaniaka, wieloletniego prez. Koła Związku Podoficerów Rezerwy Ziem Zachodnich RP w Ostrowie Wlkp., w 1988 r. wraz ze swoim kuzynem I. M. przekazała MMOW żona Wiktoria Szczepaniak, ur. w 1908 r. w Zębcowie, zm. w 1999 r. w Ostrzeszowie, wieloletnia kier. sklepu obuwniczego WPHW Kalisz Filia w Ostrowie Wlkp.*

Fundator, m.in.: w 1988 r. tablicy na domu przy placu Rowińskiego nr 3, w którym *zbierała się w listopadzie i grudniu 1918 r. Rada Ludowa organizując powstanie przeciw pruskim gnębiicielom*; w 1995 r. tablicy umieszczonej na budynku I LO w rocznicę 150-lecia utworzenia Gimnazjum Męskiego i poświęconej jego twórcom J. Kompalle i W. Lipskiemu; w 1998 r. stojącego na postumencie przed budynkiem I LO popiersia W. Bąka; tablicy na gmachu II LO poświęconej E. Szczanieckiej, pierwszej patronce tej szkoły; w Antoninie tablicy informującej o pobytach F. Chopina u księcia A. Radziwiłła. Także: w 2000 r. sponsor 2. t. „Księgi Pamięci *Non omnis moriar*” w oprac. H. Kubery (ze wstępu H. Kubery: *Spełniając miły obowiązek, składam podziękowanie honorowemu kustoszowi Muzeum Henryka Sienkiewicza w Poznaniu, Panu Ignacemu Mosiowi, za sfinansowanie wydruku kserograficznego i oprawy tej książki*).

Tyt. hon.: Honorowy Obywatel Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, 1995.

Źródła: arch. UM w Ostrowie Wlkp. - nr kontr. przybycia M. do gminy III/8272/49, data opuszczenia gminy 30/5.50, data skreślenia z rejestru gminy 1.06. 1950; (bs), *Królewski dar dla rodzinnego miasta, „Ziemia Kaliska”* nr 26/1987; (bs), *Dar dla ostrowskiego muzeum, „Ziemia Kaliska”* nr 1/1988; rozmowa H. Kubery i M. Sobczaka z M., *Korzenie, fortuna, pasja, „Gazeta Ostrowska”* nr 14, 10 kwietnia 1994; H. Kubera, *Ignacy Moś*, w: *Stowarzyszenie Ostrowian w Poznaniu. Wybrane dokonania, sylwetki, wspomnienia, refleksje*, Poznań 2001, s. 39-40; tenże, *Moś Ignacy*, w: *Słownik biograficzny Wielkopolski...*, t. III, 2007, s. 289-290; A. Król, *Honorowi obywatele Miasta Poznania. Zasłużeni dla Miasta Poznania 1990-2007*, Wyd. Miejskie, Poznań 2008, s. 82-83; rel. B. Sokołowskiej-Hurnowicz - st. kustosz Muzeum Literackiego H. Sienkiewicza w Poznaniu; arch. DPS w Marszałkach, gdzie w l. 1997-1999 W. Szczepaniak była pensjonariuszką.; M. Stodolna - w l. 1976-2001 kier. Działu Spraw Pracowniczych WPHW Kalisz Filia w Ostrowie Wlkp.; [E. Kłodzińska] http://www.nasza-wielkopolska.eu/Wiesci_z_regionu/Kultura_i_sztuka/Mos_Sienkiewicz_i_Muzeum_.html (dostęp:

17.11.2010).

Nagel Tadeusz - ur. w 1931 r. w Ostrowie Wlkp. Chórzysta.

W. Absolwent: Państwowego Liceum Budowlanego w Poznaniu (1953). W 1975 r. ukończył kurs wokalny zorganizowany w ramach PSM I st. w Ostrowie Wlkp.

Z. W l. 1953-1954 technik budowlany z nakazu pracy w Hucie im. B. Bieruta w Częstochowie; w l. 1954-1982 (do emerytury) kier. zbrojarni, a następnie dyspozytor zakładu w Przedsiębiorstwie Przemysłu Betonów „Prefabet” (pierwotnie Ostrowskie Zakłady Betoniarskie).

Zesp. muz. W l. 1962-2003 czł. chóru „Echo” w Ostrowie Wlkp. - w jego ramach wraz ze Z. Grzelakiem i A. Urbaniakiem w l. 1965-1980 tworzył tercet wokalny, który w 1967 r. został wyróżniony występem w koncercie finałowym Festiwalu Piosenki Radzieckiej w Zielonej Górze; w l. 1967-1968 czł. i wiceprez. Męskiego Zespołu Wokalnego „Akord” istniejącego w l. 1954-1968, początkowo przy ZNTK, od 1958 r. przy DKK, a następnie ODK; od 2005 r. czł. chóru Klubu Seniorów Chóru Męskiego „Echo”.

Varia. W 1997 r. autor wierszowanego wpisu poświęconego górom w *Złotej Księdze* schroniska PTTK „Morskie Oko” w Tatrach; także autor wiersza *Memento mori* - satyrycznego spojrzenia na relacje pacjentów ze służbą zdrowia, które zyskało potwierdzone listownie uznanie twórcy kabaretu „Tey” Z. Laskowika.

Org. społ. B. czł. Klubu Górskiego „Jontek” PTTK w Ostrowie Wlkp.; od 2005 r. czł. Klubu Seniorów Chóru Męskiego „Echo”.

Źródła: rel. bezp.; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 62.

Nagórski Dyonizy - ur. w 1924 w Nowej Wsi Zbąszyńskiej. Technik kryminalistyki, instruktor ZHP, działacz muzyczny i PTTK. Od 1950 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

Z. W l. 1960-1976 technik kryminalistyki w sekcji kryminalnej MO w Ostrowie Wlkp.

Przeds. muz. Do 1976 r. (do 50. koncertu) współorganizator wraz z H. Górna i K. Pussakiem wieloletniego, organizowanego początkowo pod egidą 35. DH im. M. Rodziewiczówny przy TE w Ostrowie Wlkp., cyklu koncertów muzyki poważnej zatytułowanego „Ostrowskie Koncerty z Lilijką” - brały w nich udział gwiazdy polskiej sceny muzycznej (m.in. pianistka B. Hesse-Bukowska, skrzypek K.A. Kulka, śpiewak operowy B. Ładysz).

Przeds. plast. Afisze, plakietki, programy anonsujące „Ostrowskie Koncerty z Lilijką”, także wystrój sal, w których się odbywały.

Org. społ. Czł. ZHP - instr., phm; czł. ostrowskiego Oddziału PTTK, m.in. w l. 1955, 1972-1974 czł. Zarządu Oddziału, w 1955 r. organizator sekcji turystyki pieszej.

Źródła: rel. bezp.; *Splacamy dług wdzięczności* - rozmowa K. Pierzchlewskiego z H. Górna, „Południowa Wielkopolska” nr 3/1983; wyd. okolicznościowe, *25-lecie Ostrowskich Koncertów z Lilijką 1960-1985*, OTK, Ostrów Wlkp. 1990, s. 14-15; *O harcerstwie, koncertach z lilijka i baronie w rogatywce* - rozmowa J.K. Pietrzaka z H. Górna, „Gazeta Ostrowska” nr 10, 12 marca 1995; A. Wiśniewski, *Kronika PTTK...*, s. 157.

Namysł Urszula (primo voto Janota) - ur. w 1946 w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka, działaczka harcerska.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (1964); II SN, kierunek: chemia z biologią, w Poznaniu (1966); Wydz. Matematyki, Fizyki i Chemii w zakresie chemii, spec.: nauczycielska, UŁ (1983).

Z. W l. 1966-1967 naucz. w SP nr 5 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1967-1969 naucz. w SP nr 5 w Nysie; w l. 1969-1984 naucz. w SP nr 5 w Ostrowie Wlkp. - w l. 1976-1984 oddelegowana do

pracy w ZHP; w l. 1984-1987 kier. Oddziału Administracyjnego Kuratorium Oświaty i Wychowania w Kaliszu; w l. 1987-1989 st. wizytator w Wydz. Oświaty i Wychowania UM w Ostrowie Wlkp.; w l. 1989-1991 dyr. Klubu Nauczyciela w Ostrowie Wlkp.; w l. 1991-1997 (do emerytury) wychowawca w Bursie Szkolnej w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W l. 1975-1976 zca, w l. 1976-1984 Komendant Hufca ZHP w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Nawrocki Stanisław - ur. w 1925 r. w Parzynowie, k. Ostrzeszowa, zm. w 2000 r. w Poznaniu. Archiwista, historyk.

W. Absolwent: LO w Kępnie; historii na Uniw. Pozn. (1952).

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (1960); dr hab. (1967).

Tyt. nauk. Prof. nauk humanistycznych (1991).

Probl. bad. Dzieje Wielkopolski ze szczególnym uwzględnieniem cz. okupacji niemieckiej w l. 1939-1945.

Z. Od 1967 r. docent, od 1977 r. prof. nadzwyczajny, od 1991 r. prof. zwyczajny w AP w Poznaniu, w którym w l. 1949-1994 *przepracował 45 lat, przechodząc przez kolejne szczeble funkcyjne od młodszego archiwisty do zastępcy dyrektora ds. naukowych (D.M.)*. Także: wykładowca na pół etatu na UAM w Poznaniu - od 1974 r. w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej, od 1988 r. w Zakładzie Archiwistyki Instytutu Historii; od 1981 r. przew. Komisji Informacji Naukowej Oddziału Poznańskiego PAN.

Publ. M.in.: *Hitlerowska okupacja Wielkopolski w okresie zarządu wojskowego - wrzesień-październik 1939 roku*, Instytut Zachodni, Poznań 1966; *Policja hitlerowska w tzw. Kraju Warty 1939-1945*, Instytut Zachodni, Poznań 1970; *Terror policyjny w „Kraju Warty” 1939-1945*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1973; współautor, *Wojskowe aspekty powstania wielkopolskiego 1918-1919. Wybór materiałów źródłowych*, red. nauk. B. Woszczyński, UAM, Poznań 1985. Także: publ. o charakterze regionalnym, m.in.: *Powiat ostrzeszowski dawniej i dziś*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1967.

Org. społ. W l. 1972-1993 prez. Oddziału Poznańskiego Stow. Archiwistów Polskich; w l. 1983-2000 prez. Tow. Miłośników Poznania.

Ostroviana. Publ.: *Pod zaborem pruskim*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje miasta i regionu*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1990.

Zesp. red.: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje miasta i regionu* - przew. Komitetu Redakcyjnego.

Źródło: D. Matelski, *Stanisław Nawrocki - historyk i archiwista*, „Kronika Wielkopolski” nr 3/2002.

Neumann Janusz - zm. w 1970 r. w Australii. Redaktor, wydawca.

W. Absolwent m.in.: Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1928).

W l. międzyw. Właściciel z żoną Janiną Ostrowskich Zakładów Drukarskich Janusz Neumann i S-ka.

W cz. II w. św. Czł. TOW - w organizacji, której członków w dużej mierze w l. 1942/1943 przejęła AK, *spełnił ważną rolę ideologa oraz podkreślał potrzebę pracy konspiracyjnej ponad podziałami partyjnymi (E.S.)*.

Po II w. św. Adwokat (*barrister*, E.U.) - prowadził kancelarię w Australii.

Przeds. red. „Kurier Ostrowski” - w l. 1932-1934 red. nac. gazety wyd. przez jego żonę w Ostrowskich Zakładach Drukarskich Janusz Neumann i S-ka.

Źródła: J.K. Pietrzak, J. Poradzewska Pietrzak, *Lista absolwentów z lat 1849-1969*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 197; tamże, E. Urbański, *Ostrowski Don Kichot*, s. 452; W. Burdosz, G. Polarczyk, *Z dziejów prasy i czasopiśmiennictwa w regionie ostrowskim w XIX i XX w.*, „Rocznik Kaliski”, t. XIII, 1980, s. 147;

E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 157, 158, 231; W. Banach, *Katalog prasy...*, s. 28-29.

Nielacna Jadwiga - ur. w 1948 w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka, działaczka PTTK.

W. Absolwentka: LPdWP (1967); SN, kierunek: wych. przedszk. i naucz. pocz., w Poznaniu (1969); naucz. pocz. na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu (1986); Studium Podyplomowego pt. „Szkoła promująca zdrowie” w Instytucie Psychologii UAM (1996).

Z. W l. 1967-1969 wychowawczyni w Przedszkolu nr 4 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1969-1978 naucz. (naucz. pocz., wych. fiz.) w SP w Korytnicy, SP we Wtórku, SP w Wierzbnie; w l. 1978-1997 naucz. (naucz. pocz.) w SP nr 11 w Ostrowie Wlkp.; zarazem w l. 1986-1997 (do emerytury) metodyk naucz. pocz. w WOM w Kaliszu. Od 2002 r. wychowawca terapeuta w Świetlicy Profilaktyczno-Wychowawczej z programem socjoterapeutycznym w Ostrowie Wlkp.

Publ. Współautorka: m.in. z mężem K. Nielacnym, opisów obiektów i walorów krajoznawczych w miastach i gminach: Ostrów Wlkp., Nowe Skalmierzyce, Odolanów, Raszków, Przygodzice i Sieroszewice, w: *Inwentaryzacja Krajoznawcza Polski. Województwo Kaliskie*, t. 13, Zarząd Główny PTTK, Warszawa 1990; z Ł. Huzarewicz i K. Nielacnym, *Prawdy i mity o uzależnieniach*, Ośrodek Apostolstwa Trzeźwości przy par. św. Antoniego, Ostrów Wlkp. 1993.

Publ. w czasop. „Orędownik Ostrowski”. Wraz z K. Nielacnym, *Dworki z naszych okolic*, „OrO”, cz. I nry 7, 8/1991, cz. II nr 9/1991.

Pr. red. „Księga Pamięci”: z. 12, 2006 - kor. wraz z B. Kowalską; z. 15, 2010 - kor.; z. 16, 2009 - kor. wraz z W. Suszyckim.

Inne przed. Animatorka wraz z K. Nielacnym powstałego w 1989 r. Ośrodka Apostolstwa Trzeźwości przy par. pw. św. Antoniego Padewskiego w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. Od 1972 r. czł. PTTK (informator turystyczny, przewodnik turystyki, przewodnik turystyki pieszej i kajakowej, także czł. Klubu Kajakowego „Pelikany”).

Odznac. Złota Honorowa Odznaka PTTK.

Źródła: rel. bezp.; A. Wiśniewski, *Kronika PTTK...*, s. 157.

Niemier Marian - ur. w 1951 r. w Środzie Wielkopolskiej. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego.

W. Absolwent: LO w Środzie Wielkopolskiej (1969); Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu (1979).

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1979 r. w Poznaniu: w l. 1979-1983 wikar. w par. pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Obrzycku k. Szamotuł; w l. 1983-1988 wikar. w par. pw. św. Jerzego w Poznaniu; w l. 1988-1989 wikar. w parafii pw. NMP Wniebowziętej w Mokronosie; w l. 1989-1992 wikar. w par. pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Ostrowie Wlkp.; w l. 1992-2006 prob. w par. pw. Błogosławionego Bogumiła w Szczytnikach; od 2006 r. prob. w par. pw. św. Pawła Apostoła w Ostrowie Wlkp.

Pr. ed. „Nasza Gazeta”, pismo parafii św. Pawła Apostoła i Osiedla im. Jana Pawła II - w l. 2006-2007 opiekun i wydawca.

Źródło: rel. D. J. Peśli.

Niesobski Henryk - ur. w 1925 r. w Jarocinie, zm. w 2006 r. w Bydgoszczy. Syn Kazimierza Niesobskiego. Harcerz, żołnierz Armii Krajowej (ps. „Bóbr”, „Ryszard”). W 1935 r. wraz z rodziną zamieszkał w Ostrowie Wlkp., od czerwca 1943 r. do marca 1945 r. mieszkał w Skalmierzycach, następnie do sierpnia tego r. ponownie w Ostrowie Wlkp., skąd przeniósł się do Bydgoszczy.

W. Absolwent: Szkoły Powszechnej im. E. Estkowskiego w Ostrowie Wlkp.; w cz. niemieckiej okupacji gimnazjum w ramach tajnego nauczania w Ostrowie Wlkp.; Technikum Mechanicznego w Bydgoszczy (1950 - technikum wieczorowe); PGd (1957- dyplom inż. mechanika, studia eksternistyczne).

W cz. II w. św. We wrześniu 1939 r. czł. Harcerskiego Pogotowia Wojennego w Ostrowie Wlkp.; kolporter wraz z bratem Bogdanem podziemnych gazetek wyd. przez najstarszego brata Edwarda z pomocą ojca Kazimierza - zarazem do 1940 r. współpracował z TOW, następnie z ZWZ; od 1942 r. zaprzysiężony żołnierz AK - m.in. kurier Okręgu i Komendy Obszaru Zachodniego, od 1944 r. dca III plutonu kompanii Kedywu w Ostrowie Wlkp. (od 18 do 26 stycznia 1945 r. wraz z plutonem brał udział w ramach grupy AK „Lech” w wyzwaniu miasta od Niemców).

Po wojnie. Prac. rusznikarni i Straży Ochrony Kolei w Ostrowie Wlkp.; zarazem dca plutonu żandarmerii w konspiracyjnej Wielkopolskiej Samodzielnej Grupie Ochotniczej „Warta” - zagrożony aresztowaniem przez UB w 1945 r. zbiegł do Bydgoszczy, gdzie do emerytury w 1981 r. pracował m.in. jako konstruktor w przemyśle metalowym (był autorem kilku patentów).

Odznac. M.in.: Krzyż Walecznych, 1945; Krzyż Armii Krajowej, 1983.

Źródła: E. Niesobski, J. Pfeiferówna, *Dziennik harcerza i „Szarotki” (1939-1944)*, Wrocław 1986, s. 11, 30-31; E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 178, 214-215; E. Jakubek, *Ostrowski ośrodek...*, s. 155, 160, 161; http://kpbc.ukw.edu.pl/Content/162313/Niesobski_Henryk_227_836_Pom.pdf (dostęp: 15.05.2015).

Nojman Krzysztof - ur. w 1965 r. w Śremie. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego.

W. Absolwent: Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu (1990).

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1990 r. w Poznaniu: w l. 1990-1994 wikar. w par. pw. NMP Wniebowziętej w Ostrzeszowie; w l. 1994-1999 wikar. w par. pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Ostrowie Wlkp.; od 1999 r. prob. parafii pw. Matki Bożej Fatimskiej w Ostrowie Wlkp.; od 2009 r. kanonik gremialny kapituły konkatedralnej w Ostrowie Wlkp.; od 2010 r. wicedziekan - Dekanat Ostrów Wlkp. I. Także: dekanalny referent ds. mediów.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”. *Stoją i patrzą...*, „GO” nr 49, 10 grudnia 1995 - publ. kazania wygłoszonego w ostrowskiej Konkatedrze w uroczystość Chrystusa Króla.

Spot. lit. Wraz z ks. J. Gierą i ks. A. Mąką, prezentacja poematu Jana Pawła II *Tryptyk rzymski*, PIK, komentator - Ostrów Wlkp. 2003.

Źródło: rel. bezp.

Nowak Bolesław - ur. w 1938 r. w Rogoźnie Wlkp. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego, poeta.

W. Absolwent: LO w Rogoźnie Wlkp. (1956); Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu (1962); dwuletnich studiów specjalistycznych z filozofii w Akademickim Studium Teologicznym w Poznaniu (praca licencjacka pt. *Przyczyny wprowadzenia pojęcia ciągłego stwarzania materii w modelu Wszechświata F.Hoyle'a i H. Bondi-Golda*, 1972). W 1977 r. ukończył studia doktoranckie na Papieskim Wydz. Teologicznym w Poznaniu - po objęciu probostwa w Raszkowie zrezygnował z pisania pracy doktorskiej.

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapł. w 1962 r. w Archikatedrze Poznańskiej: w 1962 r. wakacyjne zastępstwa w par. pw. św. Barbary w Gryźynie i w par. pw. NMP i Wszystkich Świętych w Michorzewie; w l. 1962-1964 wikar. w par. pw. św. Wojciecha w Kaszczorze; w l. 1964-1968 wikar. w par. pw. św. Mikołaja w Mosinie; w l. 1968-1970 wikar. w par. pw. św. Michała Archanioła w Poznaniu; w l. 1970-1972 wikar. w par. pw. Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej w Poznaniu; w l. 1972-1974 r. kapelan w Miejskim Szpitalu im. J. Strusia

w Poznaniu, pomocniczo zaangażowany również w duszpasterstwo akademickie przy par. pw. Wszystkich Świętych; w l. 1972-1980 ref. duszpasterstwa młodzieży pracującej męskiej i żeńskiej przy Wydz. Duszpasterskim Kurii Metropolitalnej w Poznaniu; w l. 1974-1980 sekr. i prefekt w Arcybiskupim Seminarium Duchownym oraz kier. Kancelarii Papieskiego Wydz. Teologicznego w Poznaniu, także wykładowca z zakresu kosmologii i ontologii; w l. 1977-1979 wykładowca filozofii i kosmologii w Wyższym Seminarium Duchownym Karmelitów Bosych w Poznaniu; w l. 1980-2011 prob. par. pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Raszkowie; od 2001 r. Kanonik Honorowy Kapituły Konkatedralnej w Ostrowie Wlkp.

Publ. *W 100-lecie budowy i konsekracji kościoła w Raszkowie*, Stow. „Pax”, Oddz. w Kaliszu, Kalisz 1989; *Raszków. Historia i współczesność miasta i gminy*, ELMA Wrocław 1992; *550-lecie Raszkowa* - folder reklamowy, Raszków 1994; *Dekanat raszkowski u progu istnienia*, Poligrafia ZWD, Ostrów Wlkp. 1997; *Niezapomniani w Raszkowie*, Poligrafia ZWD, Ostrów Wlkp. 1999; *Pomnik Przełomu Tysiącleci w Raszkowie* - ed. reklamowa, Raszków 1999; *Myśli skute rymami* - tomik wierszy, Poligrafia ZWD, Ostrów Wlkp. 2000; *Krzyżem umocnieni. Pokłosie 550-lecia parafii w Raszkowie*, Poligrafia ZWD, Ostrów Wlkp. 2004; *Raszkowskie reminiscencje*, Poligrafia ZWD, Ostrów Wlkp. 2010; *Quest po okolicach Skrzebowej i Moszczanki*, Stow. Rozwoju i Współpracy Wsi Moszczanka i Skrzebowa, 2011.

Publ. intern. *Baśń o Raszku*, 1993; *Raszków w rymy zdobny* - zb. wierszy, 1995.

Publ. w czasop. „Poznańskie Studia Teologiczne”, „Rocznik Kaliski”, „Lider”, „Słowo Powszechne”, „Ziemia Raszkowska”, „Odgłosy Dzwonów”.

Zesp. red. Miesięcznik parafialny „Odgłosy Dzwonów” - od 2002 r. red. nacz.

Scen. teatralne. *Baśń o Raszku*, 1994; *Z ziemi polskiej do Watykanu*, 1997; *Wiarą silny*, 2001; *Teraz Raszków*, 2007; *Wzniesiony na pogorzeliisku*, 2009. (Prezentacje na scenach instytucji kulturalnych w Raszkowie, Ostrowie Wlkp. Krzemieniewie, Rogoźnie Wlkp. i Gorzycach Wielkich).

Inne przeds. W Raszkowie: w 1999 r. inicjator wzniesienia pomnika Serca Jezusowego oraz Pomnika Przełomu Tysiącleci; w l. 2000-2004 sprawca kapitalnego remontu kościoła (m.in. pokrycia miedzią dwóch jego wież), renowacji ogrodzenia cmentarza i ułożenia płytek cementowych na jego głównych gankach.

Org. społ. M.in.: czł. Strzeleckiego Bractwa Kurkowego w Raszkowie; czł. Komitetu Obchodów 550-lecia Raszkowa.

Tyt. hon. M.in.: Honorowy Członek Tow. Miłośników Ziemi Raszkowskiej; Honorowy Obywatel Gminy i Miasta Raszków, 2010.

Źródła: rel. bezp.; J. Wardawy, *Przymusowa emerytura proboszcza*, „Gazeta Ostrowska” nr 16, 20 kwietnia 2011.

Nowak Ilona (z d. Żyglowicz) - ur. w 1959 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka muzyki. Od 2003 r. mieszka w Belgii.

W. Absolwentka: Państwowego Liceum Muzycznego w Poznaniu w kl. fortepianu (1978); Ak. Muz. w Poznaniu (1983).

Z. W l. 1986-1999 naucz. w MDK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1999-2003 naucz. w Gimnazjum nr 3 w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. W 1988 r. zał. i dyrygentka w MDK chóru dziecięcego „Wesołe nutki” śpiewającego w l. 1993-2000 pod nazwą Dziecięcy Zespół Muzyki Dawnej „Cantus” (od 1999 r. pod egidą Gimnazjum nr 3 i Stow. Kulturalno-Oświatowego „Klub Nauczyciela” w Ostrowie Wlkp.).

Nagr. M.in.: eliminacje Ogólnopolskiego Konkursu Chórów Szkolnych *a caella*, I m. - Ostrów Wlkp. 1994; Wielkopolskie Konfrontacje Chóralne, Złote Koło - Koło 1997; XX Ogólnopolski

Przegląd Uczniowskich Kameralnych Zespołów Muzyki Dawnej „Schola Cantorum”, Brązowa „Harfa Eola” - Kalisz 1998; XVIII Ogólnopolski Konkurs Chórów Szkolnych *a cappella*, „Złoty Kamerton” - Bydgoszcz 1998; Europejski Festiwal Muzyki dla Młodych, I m. - Neerpelt, Belgia, 1998.

Źródła: arch. Gimnazjum nr 3 w Ostrowie Wlkp.; *Informator. 30 lat MDK*; K. Wojczyńska, *Wesołe nutki*, „Orędownik Ostrowski” nr 7/1990; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski. - miasto...*, s. 62-63.

Nowak Marian Franciszek - ur. w 1959 r. w Stopnicy w woj. kieleckim. Oficer WP, nauczyciel, regionalista. Od 1991 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Pancernych im. S. Czarnieckiego w Poznaniu (1982); Państwowego Zaocznego Studium Oświaty i Kultury Dorosłych w Warszawie (1982); Wydz. Historycznego, spec. nauczycielska, WSP im. T. Kotarbińskiego w Zielonej Górze (1989); Studium Podyplomowego w zakresie administracji na Wydz. Prawa i Administracji UAM w Poznaniu (1999).

Z. Oficer WP: ppor., 1982; por., 1985; kpt., 1989; mjr, 1995. Służba: w l. 1982-1985 w 73. Pułku Czołgów w Gubinie; w l. 1985-1989 w 23. Pułku Czołgów w Słubicach, i tamże w l. 1989-1991 w 25. Batalionie Rozpoznawczym; w l. 1991-1997 w 9. Ośrodku Szkolenia Specjalistów Czołgowych w Ostrowie Wlkp.; w l. 1997-2003 w Terenowym Aparacie Mobilizacyjnym Śląskiego Okręgu Wojskowego (do 2002 r. przy 9. OSSCz, do 2003 r. przy 3. Ośrodku Szkolenia Kierowców) w Ostrowie Wlkp. Po przejściu do rezerwy: w l. 2003-2004 prac. cywilny w 3. OSK do czasu jego rozformowania; w l. 2004-2005 naucz. historii i wiedzy o społeczeństwie w I LO w Ostrowie Wlkp.; w l. 2005-2006 naucz. historii i przysposobienia obronnego w Liceum Profilowanym w Godziszach Wielkich; w l. 2006-2010 spec. Wydz. Planowania Mobilizacyjnego i Administrowania Rezerwami w WKU w Ostrowie Wlkp.; od 2011 r. pełnomocnik dyr. Woj. Szpitala Zespołowego im. L. Perzyny w Kaliszu ds. ochrony informacji niejawnych i spraw obronnych.

Publ. *Udział wojska w życiu gospodarczym i społeczno-politycznym Ziemi Słubickiej*, BP, Słubice 1989. [W przygotowaniu: oprac. 3. Ośrodek Szkolenia Kierowców w latach 2002 - 2004].

Publ. w czasop. „Rocznik Kaliski”, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego”. M.in.: *W 60 rocznicę likwidacji cmentarza ewangelickiego w Ostrowie Wielkopolskim*, „RK”, t. XXXIII, Kalisz 2007 - o uroczystości odsłonięcia tablicy upamiętniającej istniejący w l. 1807-1947 w Ostrowie Wlkp. przy ul. Ułańskiej (ob. Wojska Polskiego) cmentarz ewangelicki, na miejscu którego w 1954 r. stanął gmach III LO; *Miejsca pamięci Powstania Wielkopolskiego w powiecie ostrowskim*, „ROTG”, t. III, Ostrów Wlkp. 2008; *Szlakiem drewnianych kościołków w powiecie ostrowskim*, „RK”, t. XXXIV, Kalisz 2008 - o autokarowej wycieczce członków OTG do XVIII-wiecznych kościołków w Droszewie, Górninie, Szczurach i Ociążu.

Zesp. red. „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego” - w 2006 r. współtwórca, w l. 2006-2010 autor okł., zarazem od 2006 r. kronikarz, a w l. 2009-2010 przew. komitetu red.

Inne przeds. M.in. wyst. „Halerczycy Południowej Wielkopolski”, sala Cechu Rzemiosł Różnych - organizator wraz z M. Kowalczykiem i R. Polerowiczem, Ostrów Wlkp. 2007.

Org. społ. W 2005 r. współzał., w l. 2005 - 2007 sekr., w l. 2008-2011 wiceprez. Zarządu OTG; od 2006 r. czł. PTH Oddział w Kaliszu.

Źródło: rel. bezp.

Nowak Stanisław - ur. w 1925 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2000 r. w Krotoszynie. Działacz kulturalny.

Z. W l. 1953-1956 kier. DKK w Ostrowie Wlkp.

Przeds. teatr. W cz. kierowania DKK również aktor (angażujący się także w prace fizyczne m.in. przy budowie dekoracji) tamtejszego zał. w 1952 r. przez J. Balickiego i M. Grześczyka zesp. teatralnego.

Źródła: rel. siostry H. Nowak; *V konferencja...*, s. 76.

Nowakowski Cezary - ur. w 1952 r. we Włocławku. Adwokat, działacz polityczny i samorządowy. Od 1979 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: prawa na Wydz. Prawa i Administracji UAM w Poznaniu (1973). W 1975 r. złożył egzamin sędziowski, w 1979 - adwokacki.

Z. Od 1979 r. adwokat, m.in.: w l. 1980-1984 zca, w l. 1984-1991 kier. Zespołu Adwokackiego w Ostrowie Wlkp., od 1997 r. prowadzi indywidualną kancelarię adwokacką w Ostrowie Wlkp. Także: w l. 1983-1986 sędzia Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Rady Adwokackiej w Poznaniu, w l. 1989-1992 i od 2001 r. czł. tejże Rady; od 1984 r. czł. Zesp. Wizytatorów Wielkopolskiej Izby Adwokackiej w Poznaniu; w l. 2004-2007 Rzecznik Dyscyplinarny Wielkopolskiej Izby Adwokackiej w Poznaniu; od 2005 r. wykładowca w systemie szkolenia aplikantów Wielkopolskiej Izby Adwokackiej w Poznaniu; od 2009 r. Arbiter Sądu Arbitrażowego Izby Organizacji Gospodarczych Wielkopolski.

Publ. M.in.: *Dar polskiego patrioty*, w: *XVIII Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni”*, Ostrow Wlkp. 1998 - o ufundowaniu przez W. Broniwoja-Orlińskiego wysokiej klasy fortepianu dla chopinowskiego festiwalu w Antoninie.

Publ. w czasop. „Orędownik Ostrowski”, „Palestra”. M.in.: *Bitwy o handel ciąg dalszy*, „OrO” nr 1/1989 - o perypetiach właścicieli starających się o odzyskanie zawłaszczonego w l. 50. przez PRL lokalu, w którym Wytwórczo-Usługowa Spółdz. Pracy uruchomiła zakład fryzjerski; *Adwokat Wincenty Julian Broniwoj-Orliński (1913-2006)*, „Pal” nr 1-2/2007 - o zmarłym w 2006 r. Delegacie Rządu RP na Uchodźstwie na Niemcy w l. 1974-1990. Także: *Rozmowa z mec. Cezarym Nowakowskim przewodniczącym Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Ostrowie*, „OrO” nr 3/1990 - o społecznym charakterze KO „Solidarność” w Ostrowie Wlkp., którego członkowie jako obserwatorzy uczestniczą w pracach komisji Miejskiej Rady Narodowej oraz biorą udział w sesjach Rady.

Inne przeds. W 1989 r. współsprawca goszczenia na koloniach w Ostrowie Wlkp. polskich dzieci z Litwy; w 1999 r. sprawca (wraz z A. Leraczykiem) sprowadzenia z Niemiec do Pałacu Myśliwskiego Książąt Radziwiłłów w Antoninie ww. fortepianu firmy Steinway & Sons ufundowanego jako „dar dla narodu polskiego” przez W. Broniwoja-Orlińskiego.

Org. społ. Czł. Adwokatury Polskiej - w l. 1981-2007 siedmiokrotnie delegowany na jej Krajowe Zjazdy; w l. 1989-1991 (do cz. objęcia funkcji konsula) prez. TWP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1989-1992 przew. KO w Ostrowie Wlkp.; w 2001 r. współzał. i od tego r. prez. Stow. „Wielkopolskie Centrum Chopinowskie -Antonin”. Także: czł. TPD w Ostrowie Wlkp.

Organy przedst. W l. 1990-1991 Delegat Pełnomocnika Rządu do Spraw Reformy Samorządu Terytorialnego w woj. kaliskim; w l. 1991-1997 konsul w Konsulacie Generalnym Rzeczypospolitej Polskiej w Hamburgu; w l. 1998-2002 radny I kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW Un. Woln.) - czł. Zarządu Rady Powiatu Ostrowskiego.

Źródła: rel. bezp.; J. Pietrzak, *Granice suwerenności politycznej w Ostrowie Wielkopolskim w XX wieku. Odrodzenie władzy samorządowej po 1989 roku*, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego” nr 2, 2007; J.K. Pietrzak, *Wykorzystać szansę...*, s. 22, 73, 96-97; rel. Z. Kaczmarka - m.in. w l. 1988-2003 sekr. Zarządu Wojewódzkiego TWP w Kaliszu z siedzibą w Ostrowie Wlkp.

Nowicka Magdalena - ur. w 1969 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka, bibliotekarka, animatorka ruchu chóralnego w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1988); pedagogiki w zakresie wych. muz. w Kolegium Pedagogiczno-Artystycznym UAM w Kaliszu (1993); Studium Podyplomowego w zakresie edukacji czytelniczej i medialnej w IPA UAM w Kaliszu (2001); Studium Podyplomowego w zakresie bibliotekarstwa i informacji naukowej, WPA UAM w Kaliszu (2006). W 1983 r. ukończyła PSM I st. w kl. fortepianu w Ostrowie Wlkp. Od 2004 r. naucz. mianowany.

Z. W l. 1991-1997 naucz. akompaniator oraz w l. 1994-2005 naucz. bibliotekarka w PSM I i II st. w Ostrowie Wlkp. W l. 1993-2001 naucz. muzyki w II LO, w l. 1995-1999 naucz. muzyki w I LO, w 1998 r. naucz. muzyki w Specjalnym Ośrodku Wychowawczym Sióstr św. Elżbiety w Ostrowie Wlkp. W l. 2001-2003 naucz. bibliotekarka w II LO, w 2006 r. st. bibliotekarz, w l. 2006-2008 kustosz, od 2008 r. st. kustosz w BP w Ostrowie Wlkp.

Przeds. bibl. Organizatorka wraz z M. Sobkowiak prow. wspólnie w l. 2010 i 2011 Internetowego Kursu dla Seniorów „E-senior” w BP w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. Dyrygentka: od 1996 r. Chóru Konkatedralnego pw. św. Grzegorza, także od 2002 r. chóru Towarzystwa Śpiewaczego „Cichy Kącik” oraz od 2011 r. chóru Klubu Seniorów Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 99-100, 132-133; rel. M. Sobkowiak.

Nowicka Sylwia (z d. Stempniak) - ur. w 1974 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarka.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1993); filologii polskiej, spec.: filmoznawstwo, na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu (1997).

Z. W l. 1996-1999 dziennikarka ostrowskiej Telewizji „Proart”; w l. 1997-2007 korespondentka TVP z terenu Południowej Wielkopolski: w l. 2001-2007 kier. Redakcji Informacyjnej Radia „Centrum” w Kaliszu; w l. 2003-2004 współprac. „Gazety Ostrowskiej”; w l. 2005-2006 współprac. „Naszego Kuriera” w Ostrowie Wlkp.; w l. 2007-2008 prac. (obsługa medialna) spółek Grupy Kapitałowej „Holdikom” w Ostrowie Wlkp.; od 2010 r. kier. Biura Prasowego i Relacji Społecznych UM w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”. M.in.: *Ruszają z obwodnicą*, „GO” nr 5, 3 lutego 2003 - o rozmowach z rolnikami na temat wykupu ziemi w związku z planowaną budową obwodnicy Skalmierzyc; *Muzeum bez Rady*, „GO” nr 8, 23 lutego 2004 - o kompetencyjnym sporze wokół powołania Rady MMOW.

Przeds. film. W l. 1999-2004 współrealizatorka filmowych reportaży dla „Ekspresu reporterów” emitowanego w Programie II TVP.

Org. społ. Od 2011 r. prez. Zarządu Stow. Fundusz Grantowy Dobrego Sąsiedztwa dla Ostrowa Wielkopolskiego.

Źródło: rel. bezp.

Nowinka Marian - ur. w 1932 r. w Ostrowie Wlkp. Zootechnik, muzyk.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1951); zootechniki na Wydz. Zootechniki WSR w Poznaniu (1955 - uzyskał st. zawodowy inżyniera zootechnika); Wydz. Zootechniki, spec.: inseminacja zwierząt, Akademii Rolniczej we Wrocławiu (1957 - uzyskał tyt. magistra inżyniera).

Z. W l. 1957-1958 prac. naukowy ds. doświadczeń w Instytucie Doświadczalnym Uprawy i Nawożenia Roślin w Poznaniu; w l. 1958-1965 zca dyr., w l. 1965-1970 Główny Hodowca, w l.

1970-1972 ponownie zca dyr., w l. 1972-1998 dyr. Stacji Hodowli i Rozrodu Zwierząt w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Krótkie wspomnienia o Krzysztofie Trzcińskim-Komedzie, „Carioce”, kolegach „muzykach” z lat 1945-1951 - i nie tylko*, w: *Ostrowskie przystanki Krzysztofa Komedy*, Ostrow Wlkp. 2010 - o znanym w świecie jazzu i filmu kompozytorze, w l. licealnych zał. zesp. „Carioca”.

Przeds. muz. Gitarzysta: w cz. okupacji, w l. 1942-1945, gry na tym instrumencie uczył go Guido Gagnus - muzyk z Rygi, który wraz z rodziną, w ramach akcji osiedlania tzw. „Baltendeutsche” na terytorium Polski wcielonym do III Rzeszy, zajął część jego domu; po wojnie uczeń prywatnie S. Kałużnego.

Zesp. muz. W l. 1946-1950 czł. Muzycznego Zespołu Instrumentalnego S. Kałużnego w Ostrowie Wlkp. Zarazem czł.: w l. 1945-1947 zesp. 1000 Taktów w Państwowym Gimnazjum i Liceum Męskim w Ostrowie Wlkp., i tamże w l. 1948-1951 zesp. Henry's Boys (krótko nazwa: Dancing Boys) oraz w l. 1948-1950 kierowanego przez K. Trzcińskiego zesp. Carioca.

Źródła: rel. bezp.; M. Nowinka, *Krótkie wspomnienia o Krzysztofie Trzcińskim-Komedzie, „Carioce”, kolegach „muzykach” z lat 1945-1951 - i nie tylko*, w: *Ostrowskie przystanki Krzysztofa Komedy*, s. 9-19.

Nyklewicz Roman - ur. w 1952 r. w Szklarce w pow. ostrowskim. Bibliotekarz. Od 1952 r. mieszka w Świeligowie.

W. Absolwent: Pedagogicznej Szkoły Technicznej w Lesznie (1975); Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UAM w Poznaniu (1979); Studiów Podyplomowych Edukacja Czytelnicza i Medialna UAM w Kaliszu (2002).

Z. W l. 1979-1989 bibliotekarz w Instytucie Kształcenia Nauczycieli ODN w Kaliszu; od 1989 r. bibliotekarz w SP nr 11 w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Zofia Fericzowa. Dokumenty*, oprac., SP nr 11, Ostrow Wlkp. 1994. [W przygotowaniu: książka poświęcona życiu i dokonaniom M. Feriáca].

Publ. w czasop. *Jak gromadzić materiały „ze stażu”*, „Dylematy Oświatowe” nr 6/2003 - o metodyce przygotowywania się do uzyskania st. nauczyciela dyplomowanego.

Pr. red. W 1993 r. pomysłodawca i od tego r. red. serii „Biblioteczka Patrona Szkoły”, wyd. SP nr 11 im. Mirosława Feriáca w Ostrowie Wlkp.

Inne przeds. Od 2000 r. kronikarz OSP w Świeligowie.

Pasje. Historia regionu ostrowskiego (w przygotowaniu dzieje Świeligowa); filatelistyka - od 1992 r. prowadzi Młodzieżowe Koło Filatelistyczne w SP nr 11.

Org. społ. Od 2000 r, czł. OSP w Świeligowie.

Źródło: rel. bezp.

Ochędzan Anna - ur. w 1912 r. w Kolonii (Niemcy). Nauczycielka. Do 2001 r. mieszkała w Ostrowie Wlkp., skąd wyprowadziła się do Wrocławia.

Z. W l. 50. naucz. wych. fiz. w II LO w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W 1951-1953 prez. Oddziału PTTK w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. Kazimiery Misiornej - w l. 1950-1978 naucz. II LO; A. Wiśniewski, *Kronika PTTK...*, s. 7, 69.

Olejniczak Marek. Redaktor techniczny.

Z. Czł. zesp. red.: w l. 1978-1979 „Ziemi Kaliskiej”, w l. 1979-1982 „Południowej Wielkopolski”, na przeł. l. 80. i 90. „Panoramy Leszczyńskiej”, w l. 1993-1998 „Gazety Ostrowskiej”.

Źródła: st. red. „Ziemi Kaliskiej”, „Gazety Ostrowskiej”, „Południowej Wielkopolski”; rel. S. Mikołajczyka - red. „Gazety Ostrowskiej”; rel. H. Kowalewskiej - red. nac. „Południowej Wielkopolski”; <http://www.leszno.interbit.pl/teksty/panorama.htm> (dostęp: 17.10.2015).

Olkiewicz Henryk - ur. w 1917 r. w Kaliszu, zm. w 1990 r. w Sieradzu. Nauczyciel muzyki, animator życia muzycznego w Ostrowie Wlkp. Od 1946 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Krotoszynie (1936); Wyższych Studiów Artystycznych w zakr. nauczycielsko-instruktorskim na Wydz. Pedagogicznym PWSM w Poznaniu (1951). W l. 1936-1937 ukończył Szkołę Podchorążych w Szczypiornie.

W l. międzyw. W l. 1937-1939 naucz. w SP w Rybniku.

W cz. II w. św. Uczestnik kampanii wrześniowej - po klęsce wojsk polskich przedostał się na Węgry, tamże internowany uciekł do Francji, gdzie wstąpił do PSZ na Zachodzie. Ranny w boju i wzięty przez Niemców do niewoli osadzony został w obozie jenieckim w Erfurcie.

Po wojnie. Po wyzwoleniu w kwietniu 1945 r. przez amerykańską 3. Armię i zamieszkaniu u stryja we Francji naucz. dzieci polskich w szkółce zorganizowanej przez Polaków w Paryżu (lekcje odbywały się do południa w kafejce otwieranej dla konsumentów po południu). Po powrocie do Polski w 1946 r.: w l. 1946-1948 naucz. muzyki w SP w Łęce Opatowskiej; w l. 1948-1952 naucz. muzyki w LP w Koninie; w l. 1952-1953 naucz. muzyki w LP w Kaliszu; w l. 1953-1956 naucz. muzyki w LdWP, a w l. 1956-1973, po przemianowaniu tej placówki, w LPdWP w Ostrowie Wlkp. Zarazem: organizator i zał. 15 kwietnia 1958 r. Społecznej Szkoły Muzycznej przemianowanej 16 grudnia tego r. na Społeczne Ognisko Muzyczne, którym kierował do 1974 r.; 1 stycznia 1974 współsprawca powstania i do 1977 r. naucz. oraz dyr. PSM I stopnia w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. Dyrygent Chóru Żeńskiego - w l. 1954-1956 w LdWP, w l. 1956-1973 w LPdWP w Ostrowie Wlkp.; zarazem w l. 1960-1964 zca dyrygenta Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. żony Danieli Olkiewicz; arch. ZSM im. K. Komedy-Trzcńskiego w Ostrowie Wlkp.; (tnp.), *Prezydium MRN na wniosek Towarzystwa Rozwoju Gospodarczego i Kulturalnego Ostrowa i Powiatu Ostrowskiego postanowiło przekazać Towarzystwu z dn. 1 listopada 1958 r. Społeczną Szkołę Muzyczną w Ostrowie powołaną uchwałą Prezydium z dn. 20 marca 1958 r.*, „Głos Ostrowski” nr 12/1958; jedn. *40 lat LPWP, SWP, SN w Ostrowie Wielkopolskim 1952-1992*, Studium Nauczycielskie, Ostrów Wlkp. [b.d.]; brosz. *Zespół Szkół Muzycznych...*; rel. Marii Gilarskiej - m.in. w l. 1974-1977 dyr. Społecznego Ogniska Muzycznego w Ostrowie Wlkp.

Orłowski Łukasz - ur. w 1986 r. w Ostrowie Wlkp. Pracownik biurowy, pisze wiersze. Od 1986 r. mieszka w Górznie.

W. Absolwent: ZSU w Ostrowie Wlkp. (2005); SWSPiZ, spec.: grafika komputerowa, w Ostrowie Wlkp. (2011).

Z. Od 2007 r. ref. ds. biurowych w firmie Carlift - Stacja Demontażu Pojazdów w Ostrowie Wlkp.

Publ. Tomiki poetyckie: *Kto pyta nie błądzi, aczkolwiek ciekawość to pierwszy stopień do piekła*, nakł. wł., ZWD „Poligrafia ZWD”, Ostrów Wlkp. 2002; *Pozytyw-ka*, nakł. wł., ZWD „Poligrafia ZWD”, Ostrów Wlkp. 2004.

Kluby lit. Zał. wraz z J. Kończyńskim istniejącego w l. 2006-2007 Klubu Literackiego „KOF” (w 2007 r. do Klubu dołączyła W. Filipowska).

Spot. lit. Prezentacja twórczości członków Klubu Literackiego „KOF”, pub BeKa - Kalisz 2007; wieczór literacki wraz z V. Filipowską i J. Kończyńskim pt. „Złote alejki”, MBP im. A. Asnyka - Kalisz 2007.

Om. W. Banach, *Ostrów pod znakiem Pegaza*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2005.

Źródła: rel. bezp.; rel. J. Kończyńskiego.

Orłowski Marek - ur. w 1965 r. w Ostrowie Wlkp. Specjalista telewizyjny.

W. Absolwent: TEM w Ostrowie Wlkp. (1985).

Z. Od 1995 r. prac. Telewizji „Proart” w Ostrowie Wlkp. - od 1999 r. kier. studia telewizyjnego.

Przeds. telew. M.in.: pomysłodawca programu i tytułu emitowanego od 2003 r. w Telewizji „Proart” magazynu kulturalnego „Atelier”.

Źródło: rel. bezp.

Orłowski Sławomir - ur. w 1975 r. w Ostrowie Wlkp. Znamca życia i twórczości W. A. Mozarta.

W. Absolwent: Zas. Szk. Zaw. Nr 2, spec.: ślusarz, w Ostrowie Wlkp. (1993); Liceum dla Dorosłych w Ostrowie Wlkp. (1997).

Z. W l. 1996-2001 prac. Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego „PZL-Kalisz” w Kaliszu; w l. 2001-2009 operator maszyn numerycznych w Zakładzie Mechanicznym Henryk Juszczyk w Ostrowie Wlkp.; od 2009 r. operator maszyn w Hartmet-ZAP sp. z o.o. w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „*Tytus*” a władza, „Zeszyty Komiksowe” nr 8/2008 - o kontekstach politycznych i propagandowym wydźwięku popularnego w czasach PRL komiksu H. J. Chmielewskiego *Tytus, Romek i Atomek*.

Pasje. Fascynacja życiem i twórczością W.A. Mozarta: od 1993 r. aktualizacja w jęz. polskim katalogu dzieł wiedeńskiego klasyka - ostatnie, w jęz. niemieckim, VI wyd. *Chronologisch-thematisches Verzeichnis sämtlicher Tonwerke Wolfgang Amadé Mozarts* (Chronologiczno-tematyczny spis wszystkich dzieł muzycznych W.A. Mozarta) pochodzi z 1964 r.; od 1998 r. współpr. korespondencyjna z Instytutem Mozarta Mozarteum w Salzburgu; w 2003 r. udział w finale teleturnieju „Wielka Gra” w TVP 2 - „Mozart: życie i twórczość”; w 2011 r. w ramach obchodów 220. rocznicy śmierci kompozytora pomysłodawca i współorganizator w ZSM w Ostrowie Wlkp. przedsięwzięcia artystyczno-edukacyjnego „Z Mozartem za pan brat” (w programie: międzyszkolny konkurs wiedzy o kompozytorze, koncert mozartowski, także spotkanie z uczniami ZSM, podczas którego mówił o swej fascynacji geniuszem twórcy *Eine kleine Nachtmusik*).

Spot. aut . Pomysłodawca zaproszenia do BP historyka prof. J. Eislera, autora książki „*Polskie miesiące*” czyli *kryzys(y) w PRL*, Warszawa 2008 - Ostrów Wlkp. 2009.

Wyst. Organizator wraz z BP wyst. komiksów *Tytus, Romek i Atomek* w 50. rocznicę ukazania się pierwszej ed. tej serii - Ostrów Wlkp. 2007; pomysłodawca prezentacji w kościele pw. św. Antoniego Padewskiego zorganizowanej przez Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Białymstoku ekspozycji „Milenium kontra Tysiąclecie” obrazującej przeciwstawne kościelne (akcentujące chrzest Polski) i państwowe (kładące nacisk na początek polskiej państwowości) obchody w 1966 r. tysięcznej rocznicy chrztu i powstania państwa polskiego - Ostrów Wlkp. 2009; pomysłodawca prezentacji w kościele pw. św. Antoniego Padewskiego zorganizowanej przez Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu ekspozycji „Sługa Boży ksiądz Jerzy Popiełuszko (1947-1984)” poświęconej życiu i męczeńskiej śmierci kapłana „Solidarności” - Ostrów Wlkp. 2010.

Org. społ. W l. 1985-1990 czł. ZHP.

Źródło: rel. bezp.

Orszulik Józef - ur. w 1896 r. w Karwinie na Śląsku Cieszyńskim, zm. w 1974 r. w Gdańsku-Nowym Porcie. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego, kompozytor, chórzysta, pedagog.

W. Absolwent: Małego Seminarium Księża Misjonarzy Świętego Wincentego à Paulo w Krakowie (1911); Gimnazjum im. Jana III Sobieskiego w Krakowie (1914); studiów filozoficzno-teologicznych w Instytucie Teologicznym Księża Misjonarzy w Krakowie (1919).

Form. duchowa. Od 1911 r. nowicjusz Zgromadzenia Księża Misjonarzy Świętego Wincentego à Paulo w Krakowie - w 1913 r. złożył śluby zakonne.

Funkcje kośc. i pedag. Po święceniach kapłańskich w 1918 r. w Krakowie: w l. 1919-1921 naucz. śpiewu i muzyki w Małym Seminarium Misjonarskim na Nowej Wsi w Krakowie; w l. 1922-1926 prof. muzyki i jęz. łacińskiego w Kolegium św. Jana Kantego w Erie (Pensylwania) w USA - także komponował, prowadził chór i orkiestrę (swoje kompozycje wyd. w Chicago); w l. 1926-1928 naucz. jęz. łacińskiego i greckiego, a także śpiewu i muzyki w Małym Seminarium Księża Misjonarzy w Wilnie; w 1928 r. katecheta w Warszawie; w l. 1929-1932 prefekt i katecheta gimnazjum w Małym Seminarium Arcybiskupim we Lwowie - prowadził także chór i komponował; w l. 1932-1935 naucz. oraz kier. i dyrygent chóru w Małym Seminarium w Krakowie; po przeniesieniu w 1935 r. przez władze kościelne do Warszawy dyrygent i dyr. Chóru Bazyliki Świętego Krzyża; w cz. II w. św. krótko więzień Pawiaka - w 1942 r., po zwolnieniu, przeniesiony do Tarnowa; w 1945 r. po opuszczeniu zgromadzenia zakonnego do 1946 r. katecheta w Gimnazjum Męskim w Ostrowie Wlkp.; w 1946 r. m.in. naucz. w kl. muzyki organowej Szkoły Muzycznej w Sopocie oraz chóru katedralnego w Oliwie; w l. 1946-1964 administrator par. pw. NMP Królowej Korony Polskiej w Lubiewie k. Pruszcza Gdańskiego; po urlopowaniu w 1964 r. ze względu na stan zdrowia rezydent w par. pw. św. Jadwigi w Gdańsku-Nowym Porcie.

Pr. red. Miesięcznik „Chór Kościelny” - w l. 1936-1938 red.

Org. społ. Współzał. w 1935 r. i wiceprez. Kolegium Polskich Organistów i Chórmistrzów.

Ostroviana. O O. w lit.: K. Radowicz, *Zapis*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004.

Przeds. muz.: kompozytor do słów J. Jachimka *Kantaty Jubileuszowej* na 100-lecie Gimnazjum Męskiego; organizator chóru przy ostrowskiej Farze i kościele garnizonowym - w archiwum Chóru Konkatedralnego pw. św. Grzegorza w Ostrowie Wlkp. zachowały się opracowane przez O. utwory, m.in.: kolędy *Ach, witajże pożądana* i *Zjawilo się nam* oraz pieśni *Chwalcie Pana, Me życie jest cieniem*, a także *Pieśni postne*.

Źródła: J. Jachimiek, *Życie artystyczne w latach 1919-1969*., w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 318; Orszulik Józef, „Księga Pamięci”, z. 5, 2000; K. Radowicz, *Zapis*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004, s. 216-217; rel. M. Nowickiej - dyrygentki Chóru Konkatedralnego pw. św. Grzegorza; *Chrześcijaństwo. Święci - zakony - sanktuaria*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 590.

Orzel Feliks - ur. w 1923 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2011 r. w Ostrowie Wlkp. Adwokat.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum i Liceum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1945 - matura w trybie przyśpieszonym, gdyż naukę podjętą w Ostrowie Wlkp. w Gimnazjum Męskim, po otrzymaniu promocji do kl. o profilu humanistycznym, w 1939 r. przerwał wybuch II w. św.); Wydz. Prawno-Ekonomicznego na Uniw. Pozn. (1949). W 1956 r. zdał egzamin adwokacki.

W cz. II w. św. Do poł. 1940 r. wolontariusz w gazowni, następnie pomocnik przy pomiarach geodezyjnych i kolejno robotnik budowlany oraz registrator w przedsiębiorstwie budowlanym „Merckle” w Ostrowie Wlkp. W styczniu 1945 r. czł. ochotniczych oddziałów obrony miasta przed cofającymi się wojskami niemieckimi.

Po wojnie. W cz. studiów akwizytor Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych, a na ostatnim roku prac. Spółdz. Rolniczo-Handlowej „Włościanin” w Ostrowie Wlkp., skąd dojeżdżał na wykłady. Po studiach do 1954 r. prac. (pod koniec - radca prawny) Powiatowego Związku Gminnych Spółdz. „Samopomoc Chłopska” - firmy przekształconej w 1950 r. ze Spółdz. „Włościanin”. W l. 1957-1992 adwokat w Zespole Adwokackim nr 1 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1992-2003 prow. własną kancelarię adwokacką.

Publ. w czasop. „Promień”, „Księga Pamięci”. M.in.: *Książka przyjacielem i wrogiem*, „Pr” nr 8/1938 - *Czuwajmy i bądźmy ostrożni, aby książka, którą zwykliśmy uważać za przyjaciela nie stała się podstępnie naszym wrogiem*; wiersz *Święta noc*, „Pr” nr 4-5, 1938/1939; *Ciszak Heliodor Marian*, „KsP”, z. 10, 2003 (biogr. ur. w 1898 r. w Siedmiogrodzie k. Koźmina, zm. w 1994 r. w Ostrowie Wlkp. prawnika, w l. 1913-1917 ucznia ostrowskiego Gimnazjum, w cz. powstania śląskiego czł. sekretariatu powstańczego *u boku Wojciecha Korfantego*, F.O.).

Org. społ. W l. gimnazjalnych: zastępowy w DH im. H. Dąbrowskiego; czł. Krucjaty Eucharystycznej; prez. Sodalicji Mariańskiej. W cz. studiów: czł. Akademickiego Koła Ostrowian. W l. 1957-1981 czł. rady parafialnej przy ostrowskiej Farze. W l. 1982-1985 czł. Komitetu Odbudowy Pomnika Kardynała Mieczysława Halki-Ledóchowskiego. W l. 1989-1992 czł. KO w Ostrowie Wlkp. Także: czł. PZF.

Organy przedst. W l. 1994-1998 radny II kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW Un. Woln.) - przew. Komitetu Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego.

Tyt. hon. Członek Honorowy Stow. Alma Mater Ostroviensis.

Źródła: W. Brodzki, *Promień jako społeczno-kulturalny obraz środowiska młodzieży gimnazjalnej*, w: *Wielkopolska szkoła...*, 331; E. Szperzyński, *Orzeł Feliks*, „Księga Pamięci”, z. 12, 2006; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wlkp. Zarys...*, s. 100.

Pabiszczak Michał - ur. w 1936 r. w Poznaniu. Lekarz med. W 1945 r. zamieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1953 - pierwotnie, w l. 1949-1951 r. z powodów rodzinnych uczęszczał do LO w Trzemesznie); Wydz. Lekarskiego AM w Poznaniu (1961).

St. nauk. Dr n. med. (1980) - st. uzyskany w AM w Poznaniu, pr. doktorska pt. *Wyniki leczenia zapaleń zatok czołowych punkcjami metodą Becka*.

Z. W 1961 r. lekarz w Pogotowiu Ratunkowym w Poznaniu; w l. 1961-1963 asystent Oddziału Wewnętrznego Szpitala Powiatowego we Wrześni; w l. 1963-1965 lekarz w cz. okresowej sł. wojsk. ukończonej w st. por. (w 1972 r. otrzymał st. kpt. rezerwy) w Dowództwie Lotnictwa Operacyjnego w Powidzu; w l. 1965-1966 lekarz, w l. 1966-1971 zca ordynatora, w l. 1971-2007 ordynator Oddziału Laryngologicznego - do 1973 Miejskiego Szpitala im. Tytusa Chałubińskiego, do emerytury w 2007 r. ZOZ w Ostrowie Wlkp. (w tym okr. uzyskał w 1968 r. I st. i w 1971 r. II st. spec. z laryngologii oraz w 1978 I st. spec. z medycyny społecznej). Zarazem: w l. 1975-1977 kier. Działu Opieki Specjalistycznej, w l. 1984-1988 i 1993-1996 zca dyr. ds. lecznictwa, w l. 1988-1991 i 1996-1999 dyr. ZOZ w Ostrowie Wlkp.

Publ. Wraz m.in. z K. Niełacnym, J. Sówką i A. Sukiennickim, *Szpital im. Tytusa Chałubińskiego w Ostrowie Wielkopolskim w roku trzydziestolecia*, oprac. K. Niełacny, PTL, Ostrow Wlkp. 1996 - tu: biogram lekarza J. Bruskiego (ur. w 1925 r. w Sępólnie Krajeńskim, zm. w 1989 r. w Ostrowie Wlkp., długoletni ordynator Oddziału Chirurgicznego i dyr. w l. 1952-1973 Miejskiego Szpitala, a w l. 1984-1988 ZOZ w Ostrowie Wlkp.).

Publ. w czasop. M.in.: *Wyniki leczenia zapaleń zatok czołowych punkcjami metodą Becka*, „Otolaryngologia Polska”, 1975; *Leczenie zapaleń zatok czołowych punkcjami metodą Becka*, „Otolaryngologia Polska” (Suplement, 30 *Zjazd Otolaryngologów Polskich. Kraków 1977*),

1979; wraz z P. Garbaczem, *Przydatność ultradźwiękowego detektora typu Udz-10 w diagnostyce chorób zatok*, „Otolaryngologia Polska”, 1992.

Przeds. zaw. Wypiecjalizowanie 13. lekarzy na I i 8. na II st. spec. z laryngologii; wygłoszenie ponad 13. ref. na zebraniach Oddziału Poznańskiego Tow. Otolaryngologicznego.

Spot. nauk. Zjazdy otolaryngologiczne: Brno, Czechy, 1983; Egger, Węgry, 1985.

Zesp. red. Brosz. *Koleżeński Zjazd Absolwentów I Liceum Ogólnokształcącego im. Ks. J. Kompałły i W. Lipskiego w Ostrowie Wielkopolskim z okazji 50-lecia matury. Rocznik 1953*, Ostrów Wlkp. 2003 - czł. zesp. red.

Pasje. Współczesna historia Polski.

Org. społ. M.in.: czł. PTL; czł. Poznańskiego Tow. Otolaryngologicznego; czł. Stow. Pomocy Otolaryngologii Ostrowskiej „OTOL”. Także: w l. 60. czł. Klubu Kajakowego „Pelikany” PTTK w Ostrowie Wlkp.; w 1975 r. czł. Komitetu Obchodów 125-lecie szpitalnictwa w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; A. Sukiennicki, *Historia Szpitalnictwa...*, s. 270-271.

Pacyna Stanisława - ur. w 1916 r. w Jankowie Przygodzkim, zm. w 1989 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka. Od 1965 r. mieszkała w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: Państwowego Gimnazjum Żeńskiego im. E. Szanieckiej w Ostrowie Wlkp. (1936). W 1945 r. ukończyła Państwowy Kurs Nauczycielski oraz zaliczyła ostatnią klasę LP w Krotoszynie; w 1950 r. ukończyła Wyższy Kurs Nauczycielski w Ostrowie Wlkp.

W l. międzyw. W l. 1937-1938 prac. Urzędu Pocztowo-Telekomunikacyjnego w Ostrowie Wlkp.; w l. 1938-1939 prac. Urzędu Pocztowo-Telekomunikacyjnego w Kępnie.

W cz. II w. św. Prac. zatrudniona w okolicach Ostrowa Wlkp. w ogrodnictwie - ukrywała się po dwukrotnych ucieczkach z transportów na roboty przymusowe do Rzeszy, prowadząc zarazem niezorganizowane tajne nauczanie w zakr. szkoły powszechnej.

Po wojnie. Od 1946 r. naucz. w SP: w Międzyborzu, Sycowie, Jankowie Przygodzkim, Ostrowie Wlkp.

Publ. *W II Rzeczypospolitej*, w: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, Wrocław 1970 - tu m.in. o F. Kusiu i J. Friedbergu, pierwszych w wolnej po 1918 r. dyr. Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp.

Pr. encykl. *Wielkopolski Słownik Biograficzny*, Warszawa-Poznań 1983 - biogr.: Stanisława Grzędy, księdza Kościoła rzymskokatolickiego i działacza niepodległościowego, Józefa Dwornika, redaktora i wydawcy.

Org. społ. W l. 1977-1979 sekr. Koła Terenowego PTH w Ostrowie Wlkp.

Źródła: Arch. UM w Ostrowie Wlkp.; M. Bodys, *Polskie Towarzystwo Historyczne - Oddział w Kaliszu w latach 1970-1989*, „Rocznik Kaliski”, t. XXXIII, 2007, s. 170-171; rel. Z. Dykcika; S. Pacyna, *Dwornik Józef*, w: WSB, s. 164, tamże, *Grzęda Stanisław*, s. 236-237.

Pacyna Wojciech - ur. w 1958 r. w Ostrowie Wlkp. Reżyser filmowy. Od 1994 r. mieszka w Warszawie.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1977). W 1979 r. podjął studia na Wydz. Reżyserii Wszechrosyjskiego Państwowego Instytutu Kinematografii (WGIK) w Moskwie - na uczelnię nie wrócił po ogłoszeniu w 1981 r. w Polsce stanu wojennego.

Przeds. film. i telew. M.in.: *Pensja pani Latter* - asystent reż. (reż. S. Różewicz), 1982; *Karate po polsku* - asystent reż. (reż. W. Wójcik), 1982; *Wir* - asystent reż. (reż. J. Schoen), 1983; *Psychoterapia* - asystent reż. (reż. M. Drygas, f. fab. telew.), 1984; *Kobieta w kapeluszu* - asystent reż. (reż. S. Różewicz), 1984; *Nie bój się* - asystent reż. (reż. F. Zylber), 1985; *Żaglowiec* - asystent reż. (reż. S. Kryński), 1985; *Magnat* - asystent reż., także reż. II ekipy (reż.

F. Bajon), 1986; *Biała wizytówka* - asystent reż., także reż. II ekipy (reż. F. Bajon), 1986; *Kocham kino* - II reż., aktor (reż. P. Łazarkiewicz), 1987; *Bez grzechu* - II reż., aktor (reż. W. Skrzynecki), 1987; *Światło odbite* - II reż. (reż. A. Titkow), 1989; *Bal na dworcu w Koluszkach* - II reż. (reż. F. Bajon), 1989; *Une petite vie tranquille* - II reż. (reż. F. Bajon, f. fab. telew.; prod. Polska, Francja), 1991; *3 dni bez wyroku* - II reż. (reż. W. Wójcik), 1991; *Tragarz puchu* - II reż. (reż. J. Kijowski; prod. Polska, Francja, Niemcy), 1992; *Psy* - II reż., także odpowiedzialny za obsadę aktorską, aktor (reż. W. Pasikowski), 1992; *Listopad* - II reż. (reż. Ł. Karwowski; prod. Polska, Francja), 1992; *Taranthriller* - II reż. (reż. M. Dembiński), 1993; *Lepiej być piękną i bogatą* - II reż. (reż. F. Bajon), 1993; *20 lat później* (w cyklu *C'est mon histoire*) - II reż. (reż. M. Dutkiewicz), 1993; *Psy 2* - II reż. (reż. W. Pasikowski), 1994; *Berenika* - reż., TVP (adaptacja opow. F.S. Fitzgeralda), 1995; *Słodko gorzki* - II reż. (reż. W. Pasikowski), 1996; *Poznań 56* - II reż. (reż. F. Bajon), 1996; *Odwiedź mnie we śnie* - II reż. (reż. T. Kotlarczyk), 1996; *Teraz Wy!* - realizacja talk-show autorstwa T. Torańskiej w TVP 2, 1996-1998; *Pułapka* - II reż. (reż. A. Drabiński), 1997; *Wieczór z lalką* - reż., TVP (sztuka H. Kowalewskiej), 1997; *Klan* - reż. (ser. telew.), 1997-1999; *U Pana Boga za piecem* - casting aktorek rosyjskich (reż. J. Bromski), 1998; *Sensacje XX wieku* - reż. kilkudziesięciu spektakli TVP (autorstwa B. Wołoszańskiego), m.in. *Katyń* i *Westerplatte*, 1999-2002; *Operacja Samum* - II reż. (reż. W. Pasikowski), 1999; *Zostać miss* - reż. (ser. telew.), 2001; *Garderoba damska* - reż. (ser. telew., odc. 6-8), 2001; *Więzy krwi* - reż. (ser. telew., odc. 14-26), 2001; *Samo życie* - reż. (ser. telew.), 2002-2010; *Zostać miss 2* - reż. (ser. telew.), 2003; *Nigdy nie mów nigdy* - reż., 2009; *Hotel 52* - reż. (ser. telew., odc. 53-57), 2011; *Linia życia* - reż. (ser. telew., odc. 1-103), 2011.

Ostroviana. Przeds. film.: w 1979 r. reż. filmu *Epizod* z M. Krystkiem w roli gł. - film P. pokazał na egzaminie na reżyserię do szkoły filmowej; w 1983 r. wraz z T. Burkietowicz występ w amatorskim krótkim filmie pt. *Razem* nakręconym przez M. Krystka, którego później P. polecił m.in. w 1989 r. M. Dejczerowi do współpracy reż. przy filmie *300 mil do nieba*.

Inne: w 2009 r. prezentacja na specjalnym pokazie w kinie Komeda w Ostrowie Wlkp. filmu *Nigdy nie mów nigdy*.

Źródła: rel. bezp.; rel. M. Krystka; <http://www.filmpolski.pl/fp/index.php?osoba=115> (dostęp: 30.03.2016).

Pałat Zenon - ur. w 1949 r. w Ostrowie Wlkp. Historyk sztuki, konserwator zabytków. Od 1974 r. mieszka w Poznaniu.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1967); historii sztuki na Wydz. Historyczno-Filozoficznym UAM w Poznaniu (1974).

Z. W l. 1974-1988 konsultant w Pracowni Naukowo-Historycznej P.P. Pracownie Konserwacji Zabytków, Oddział w Poznaniu; od 1988 r. pracuje indywidualnie, wykonując głównie dla potrzeb Wojewódzkiego i Miejskiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu opracowania z dziedziny historii architektury i urbanistyki Poznania oraz Wielkopolski.

Publ. M.in.: *Architektura a polityka. Gloryfikacja Prus i niemieckiej misji cywilizacyjnej w Poznaniu na początku XX wieku*, Wyd. Poznańskiego TPN, Poznań 2011; *Zespół Pałacowy Książąt Radziwiłłów w Antoninie. Dziedzictwo materialne*, CKiS, Kalisz 2011; wraz z J. Pazderem, przewodnik *Poznań. Dzielnica Zamkowa*, Wyd. Miejskie, Poznań 2011.

Także: *Ikonografia gmachu byłego Muzeum im. Cesarza Fryderyka III w Poznaniu*, w: *Sztuka XIX wieku w Polsce. Naród - Miasto* - materiały z sesji Stow. Historyków Sztuki w 1977 r. w Poznaniu, Warszawa 1979; *Pruska „Twierdza na Wschodzie” (Die „Zwingburg im Osten”)*, w: *Kaiserschloss Posen. Zamek cesarski w Poznaniu. Von der „Zwingburg im Osten“ zum Kulturzentrum „Zamek”. Od pruskiej „warowni na wschodzie” do Centrum Kultury „Zamek”*,

Centrum Kultury Zamek, Stiftung Preussische Schlösser und Gärten Berlin-Brandenburg, Potsdam-Poznań 2003; *Architektura i ikonografia poznańskiego Muzeum im. Cesarza Fryderyka III*, w: *Stulecie otwarcia Muzeum im. Cesarza Fryderyka w Poznaniu*, pod red. W. Suchockiego i T. Żuchowskiego, kat. wyst., Wyd. Muzeum Narodowego w Poznaniu, Poznań 2004.

Publ. w czasop. M.in.: „Artium Quaestiones”, „Kronika Miasta Poznania”. M.in.: *Ostatnie Forum Cesarskie. Forma i symbolika urbanistyczno-architektonicznego założenia poznańskiego Ringu*, „AQ” II, 1983; *Architektura poznańskich szkół podstawowych z początku wieku*, „KMP” nr 4/1995; *Krótką historia polonizacji i konserwacji gmachu poznańskiego Kaiser Friedrich-Museum*, „KMP” nr 2/2005; *Reprezentacyjna zabudowa przedpola zburzonej Bramy Berlińskiej*, „KMP” nr 1/2006; *Zespół zabudowań Szpitala Miejskiego przy ul. Szkolnej*, „KMP” nr 4/2007; *Historia budowy Bazaru*, „KMP” nr 2/2008; *Trzeci gmach poznańskiego Teatru Miejskiego*, „KMP” nr 2/2010.

Zesp. red. *Zespół Pałacowy Książąt Radziwiłłów w Antoninie. Dziedzictwo materialne*, Kalisz 2011 - red. wraz z B. Fibingier i W. Suszyckim.

Pasje. Historia, filozofia sztuki, filozofia religii, pozakonfesyjna teologia polityczna.

Ostroviana. Publ. w książkach programowych *Międzynarodowego Festiwalu „Chopin w barwach jesieni”* omawiające architektoniczne obiekty autorstwa K.F. Schinkla i J.H. Häberlina wzniesione w siedzibie rodowej wielkopolskich Radziwiłłów: *Zespół pałacowy w Antoninie*, ed. nr 16/1997; *Zespół pałacowy w Antoninie cz. 2. (Architektura pałacu myśliwskiego)*, ed. nr 17/1998; *Zespół pałacowy w Antoninie cz. 3. (Mauzoleum Radziwiłłów i pomniejsze zabudowania)*, ed. nr 18/1999.

Źródło: rel. bezp.

Pawlak Karol - ur. w 1938 r. w miejscowości Lubonieczek w Środzie Wlkp. Historyk, archiwista. Od 1976 r. mieszka w Kaliszu.

W. Absolwent: LO w Środzie Wlkp. (1957); historii na Wydz. Filozoficzno-Historycznym UAM w Poznaniu (1962).

St. nauk. Dr historii (1976) - st. uzyskany na Wydz. Filozoficzno-Historycznym UAM w Poznaniu, tyt. pr. doktorskiej *Obóz Narodowy w Wielkopolsce w latach 1934-1939*.

Probl. bad. Historia regionalna - m.in. dzieje bankowości w Wielkopolsce od l. 70., także dzieje więziennictwa w Polsce.

Z. W l. 1962-1976 kier. Powiatowego Archiwum Państwowego w Gnieźnie; w l. 1976-1982 archiwista w Archiwum Państwowym w Kaliszu; w l. 1982- 1999 (do emerytury) wykładowca w Ośrodku Szkoleniowym Służby Więziennej w Kaliszu.

Publ. *Więziennictwo polskie w latach 1918-1939*, Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej w Kaliszu, Kalisz 1995; *Za kratami więzień i drutami obozów. Zarys dziejów więziennictwa w Polsce*, Centralny Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej w Kaliszu, Kalisz 1997; *Polski penitencjarny słownik biograficzny*, Agencja Reklamowa Atu-Nova, Kalisz 2008.

Także: m.in.: wraz z E. Scholtzem, *W Polsce Ludowej*, w: *Ziemia wrzesińska. Przeszłość i teraźniejszość*, pr. zb. pod red. J. Dereszewicza, PWN, Warszawa-Poznań 1978; *W odrodzonym Państwie Polskim. 1918-1939*, w: *Dzieje Ostrzeszowa*, pr. zb. pod red. S. Nawrockiego, KTPN, Kalisz 1990.

Publ. w czasop. „Rocznik Koniński”, „Rocznik Kaliski”, „Archeion”, „Południowa Wielkopolska”, „Zeszyty Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk”, „Ziemia Kaliska”, M.in.: *Polskie banki spółdzielcze w południowej Wielkopolsce w latach zaborów*, „ZKTPN”, Kalisz 2002 - o bankach w Ostrowie Wlkp, Odolanowie, Ołoboku.

Org. społ. Od 1976 r. czł., w l. 1998-2000 prez. PTH Oddział w Kaliszu.

Ostroviana. Publ.: *Polska Odrodzona, Stosunki prawno-ustrojowe i zmiany administracyjne, Lata 1945-1949, Kierunki rozwoju w latach 1950-1980*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje miasta i regionu*, Poznań 1990.

Źródło: rel. bezp.

Pawlak Kazimierz - ur. w 1939 r. w Macewie w pow. pleszewskim. Nauczyciel, plastyk. Od 1965 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Państwowego Liceum Plastycznego w Poznaniu (1959); SN w Kaliszu (1962); Wydz. Sztuk Pięknych UMK w Toruniu (1976).

Z. Naucz. wych. plast. i wych. techn.: w l. 1963-1964 w SP w Bralinie; w l. 1964-1966 w SP nr 9, w l. 1966-1970 w SP nr 10, w l. 1970-1973 w SP nr 4 w Ostrowie Wlkp. Naucz. wych. plast.: w l. 1973-1976 w I LO, w l. 1976-1984 w SWP, w l. 1984-1991 (do emerytury) oraz w l. 1991-1992 w niepełnym wymiarze godzin w SN w Ostrowie Wlkp. Także: b. naucz. na umowę zlecenie w Medycznym Studium Zawodowym im. H. Chrzanowskiej w Ostrowie Wlkp.

Zesp. plast. Od 1965 r. czł. Sekcji Plastycznej Nauczycieli przy ZNP w Ostrowie Wlkp.; w 1966 r. instr. Zespołu Plastycznego ODK ZNTK.

Wyst. zb. M.in.: prezentacja twórczości plastycznej ostrowskich pedagogów z okazji Dnia Nauczyciela, III LO (wówczas „jedenastolatka”) - Ostrow Wlkp. 1965; Wystawa Amatorskiej Twórczości Artystycznej z okazji Tysiąclecia Państwa Polskiego, aula I LO - Ostrow Wlkp. 1966; wystawa prac amatorów plastyków Wielkopolski - Poznań 1966.

Przeds. art. M.in.: wykonanie w 1984 r. gipsowego popiersia M. Feriá dla SP nr 11 w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. Od 1981 czł. ZNP; od 1983 r. czł. Polskiego Stow. Edukacji Plastycznej;

Źródła: rel. bezp.; Z. Suchecki, *Rozwój ruchu plastycznego w Ostrowskiem*, w: V Konferencja..., s. 55; C. Woś, *Plastyka ostrowska*, w: *Ostrowski sejmik...*, s. 83, 84.

Pawlicki Mateusz - ur. 1982 r. w Ostrowie Wlkp. Menedżer.

W. Absolwent: II LO w Ostrowie Wlkp. (2001); AWF, spec.: menedżer sportu, we Wrocławiu (2006).

Z. W l. 2006-2009 menedżer sportu w Klubie Morowym Ostrow; od 2008 r. wraz z M. Kurzawą i J. Stefańskimi współwłaściciel i czł. Zarządu firmy Prestige MJM, ob. z siedzibą w Ostrowie Wlkp., organizującej anonsowane w mediach ogólnopolskich imprezy sportowe i muzyczne z udziałem największych gwiazd estrady i sportu.

Dział. menedżerska. W l. 2008-2011 organizacja koncertów przez Prestige MJM, m.in.: Jose Carrerasa i Roda Stewarda na stadionie Motoarena w Toruniu; Bryana Adamsa na stadionie miejskim w Rybniku; zesp. Scorpions na stadionie w Tarnowie; Zucchero w hali Torwar w Warszawie; Basi Trzetrzelewskiej w sali kina Kijów Centrum w Krakowie i w Teatrze Wielkim im. S. Moniuszki w Poznaniu. Przeds. sport. Prestige MJM, m.in.: w 2009 r. organizacja w Kaliszu meczu piłki ręcznej z okazji stulecia KS Ostrovia pomiędzy KPR „Ostrovia” i jedną z najlepszych drużyn świata HSV Handball Hamburg; w l. 2009-2010 opieka marketingowo-promocyjna nad żuźlową reprezentacją Polski - pozyskanie dla kadry narodowej pierwszego w historii tej dyscypliny sponsora głównego.

Źródła: rel. bezp.; rel. J. Stefańskiego.

Pawłowska Jolanta - ur. w 1969 r. w Kaliszu. Plastyczka, scenografka. Od 2003 mieszka w Ostrowie.

W. Absolwentka: III LO im. M. Kopernika w Kaliszu (1988); SN, kierunek: plastyka, we Wrocławiu (1991).

Z. M.in.: od 1993 r. specjalista - rzemieślnik teatralny w Teatrze im. W. Bogusławskiego w Kaliszu, tamże w l. 2000-2009 brygadziarka w pracowni plast.

Przeds. plast. M.in.: w 1994 r. rysunki do prozy poetyckiej P. Pawłowskiego - ekspozycja w foyer Teatru im. W. Bogusławskiego podczas wyst. dedykowanej odchodzącemu dyr. tej sceny Z. Lesieniowi; w 2001 r. proj. okładki i płyty *Czas płynie, czas...* poświęconej pamięci S. Kałużnego; w 2006 r. rys. przedstawiający P. Pawłowskiego (męża J.P.) w wyd. przez MMOW ant. *Ostrowskie Adresy Poetyckie. Świadectwo obecności II*; w 2008 r. portrety natrumienne z wizerunkami Matki Boskiej i Chrystusa dla firmy pogrzebowej eksportującej trumny do Rumunii; w 2011 r. oprawa plast. Jubileuszu 50-lecia istnienia Zakonu Sióstr Klarysek Kapucynek w Ostrowie Wlkp.; w 2011 r. orzeł - rzeźba wykonana dla kościoła św. Gotarda w Kaliszu. Także: kilkunastoletnia współpr. z organizatorami Ogólnopolskiego Festiwalu Zespołów Muzyki Dawnej „Schola Cantorum” w Kaliszu - proj. i wykonanie plansz reklamowych.

Pr. w zb. Rysunki, akwarele: Tow. Przyjaciół Janowca - Muzeum w Janowcu, Oddział Muzeum Nadwiślańskiego w Kazimierzu Dolnym.

Pr. teatr. Dla Teatru im. W. Bogusławskiego i Kaliskich Spotkaniach Teatralnych: proj. i wykonanie wystroju foyer teatru, 1993-2007; program teatralny spektaklu *Plumpa, czyś ty zwariowała?!*, 2001 - komiks rys.; spektakl *To jest właśnie kolęda, świąteczna wieczerza*, reż. M. Grzybowski, 2008 - proj. scenografii; spektakl *Ja, Hamlet*, reż. M. Kalita, 2010 - II scenograf. Także: spektakl *Flow*, reż. N. Rakowski, Teatr Tańca, Stary Browar w Poznaniu, 2006 - proj. i wykonanie podłogi-pustyni; spektakl *Dziewczyny z kalendarza*, reż. T. Dudkiewicz, Teatr „Komedia” w Warszawie, 2010 - proj. i wykonanie rekwizytów (ciastek); spektakl *Rocky Horror Show*, reż. T. Dutkiewicz, Teatr „Polonia” w Warszawie, 2011 - proj. i wykonanie rekwizytów (zwłoki mężczyzny, preparaty anatomiczne).

Przeds. film. M.in.: ser. fab. *Komediantka*, reż. J. Szwiertnia - rola *subiekta płci żeńskiej* (J.P.), 1987.

Konkursy. 4. Festiwal Filmów na Slajdach, Odolanów, czł. jury - 2003.

Źródło: rel. bezp.

Perz Izabela - zob. Banach Izabela.

Pfeifer Jadwiga (nazwisko po mężu: Chabierska) - ur. w 1924 r. w Sośniach k. Ostrowa Wlkp., zm. w 1991 r. w Gdańsku. Harcerka, czł. Armii Krajowej (ps. „Szarotka”). W 1938 r. wraz z rodziną zamieszkała w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: II Państwowego Liceum i Gimnazjum im. E. Szczanieckiej w Ostrowie Wlkp. (lipiec 1945). Po wojnie ukończyła studia ekonomiczne w Poznaniu.

W cz. II w. św. Uczennica w ramach tajnego nauczania (kontynuowała naukę podjętą w 1938 r. w gimnazjum), po ukończeniu specjalnego kursu nauczycielskiego uczyła dzieci z młodszej grupy (*W tym czasie Jadwiga była już zaawansowaną „nauczycielką”, po specjalnym kursie pedagogicznym. Ta praca całkowicie ją pochłonęła. Jednocześnie wraz z gronem najbliższych koleżanek, przerabiała materiał kolejnych klas gimnazjalnych, E.S.*); zarazem prac. w pierw w ostrowskiej firmie H. Scheerbartha handlującej nawozami sztucznymi, następnie w firmie Wagnera handlującej opalem. Także: harcerka-sanitariuszka w grupie „Jaskółki”, nad którą pieczę miał B. Niesobski; dca 8. Drużyny (sanitarnej) III plutonu Kedywu AK, którym dowodził H. Niesobski.

Po wojnie. Prac. Stoczni Gdańskiej w Gdańsku.

Inne przed. Zapiski w formie dziennika będące kontynuacją wolnościowego „Dziennika” jej chłopca (A.D.) E. Niesobskiego - zaczynają się 21 listopada 1941 r. i kończą 16 czerwca 1942 r. Jako Dziennik „Szarotki” zostały oprac. przez A. Drzycimskiego i wyd. w 1986 r. wraz z zapiskami E. Niesobskiego pod wspólnym tyt. *Dziennik harcerza i „Szarotki”(1939-1944)* - ed. jest świadectwem miłości dwojga młodych ludzi, którym przyszło żyć w okrutnym, amoralnym czasie okupacji hitlerowskiej (A.D.).

Źródła: J. Wikarjak, *Grono nauczycielskie i uczniowie w tajnym szkolnictwie ostrowskim*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 394; E. Niesobski, J. Pfeiferówna, *Dziennik harcerza i „Szarotki” (1939-1944)*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo, Wrocław 1986, s. 6, 11, 15, 372, 394; M. Wikarjak, *Wspomnienie o „Szarotce”*, „Gazeta Ostrowska” nr 42, 27 października 1991; E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 195, 201, 202; E. Jakubek, *Ostrowski ośrodek...*, s. 155, 160, 161, 206; B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 39, 173; rel. A. Drzycimskiego; rel. H. Kubery.

Pichet Stefania - ur. w 1951 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka, bibliotekarka.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1969); Państwowego Studium Kulturalno-Oświatowego i Bibliotekarskiego we Wrocławiu (1971); Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej na UWr (1978); Studiów Podyplomowych, filologii polskiej na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu (1994).

Z. W l. 1972-1975 instr. w PBP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1975-1981 bibliotekarka, w l. 1981-1983 kier. działu gromadzenia i opracowania oraz kustosz w MBP w Ostrowie Wlkp.; od 1983 r. naucz. - bibliotekarz, a następnie naucz. jęz. polskiego w Zas. Szk. Zaw. Nr 4 oraz naucz. przedmiotów wielozawodowych w Zas. Szk. Zaw. Nr 2, przemianowanej w 2002 r. po połączeniu z Zespołem Szkół Gastronomicznych na ZSU w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Czytelnictwo dzieci i młodzieży*, w: *30-lecie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Ostrowie Wielkopolskim*, 1979; scenariusze lekcji bibliotecznych, m.in. na temat roli czytania w życiu człowieka i pracy samokształceniowej opartej na dokumencie bibliotecznym („Poradnik Bibliotekarza” nr 11, 12/1991; „Biblioteka w Szkole” nr 10 /1992, nry 1-2/1993).

Pr. red. F. Kowalski, *Antonin. Wielkopolskie centrum kultu Chopina*, OTK, Ostrów Wlkp. 1982 - oprac. red.; Z. Ciećkiewicz, *Architektoniczne oblicze ulic ostrowskich*, OTK, Ostrów Wlkp. 1984 - oprac. red.

Org. społ. W l. 1977-1985 sekr. Zarządu OTK.

Źródła: rel. bezp.; *Ostrowski Sejmik...*, s. 17.

Piechota Aleksander - ur. w 1952 r. w Ostrowie Wlkp. Stomatolog, działacz kulturalny.

W. Absolwent, m.in: III LO w Ostrowie Wlkp. (1971); medycznego studium zawodowego we Wrocławiu (1975); Oddziału Stomatologicznego Wydz. Lekarskiego AM we Wrocławiu (1980).

Z. W l. 1980-1988 m.in. prac. Poradni Stomatologicznej i Gminnego Ośrodka Zdrowia w Sośniach Ostrowskich (w 1986 r. uzyskał spec. ze stomatologii ogólnej), następnie - po odbyciu praktyk w zakresie protetyki stomatologicznej na Uniw. Medycznym w Hanowerze - właściciel zakładu stomatologicznego NZPZ Przychodnia Stomatologiczna - Piechota s.c. w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. M.in.: w 2002 r. współtwórca wraz z W. Kempieńskim *Stow. „Wszechnica Ostrowska”* - w jego ramach spotkania (do 2006 r. w MMOW, następnie w OCK) z przedstawicielami nauk ścisłych i humanistycznych, m.in. w 2003 i 2011 r. ze znawcą historii starożytnej, Kościoła Wschodniego i historii Bizancjum prof. UAM w Poznaniu K. Ilskim.

Źródła: *Tworzenie tradycji III Liceum...*, s. 101; K. Niełacny, *Ostrowski almanach...*, s. 228; rel. W. Kempieńskiego.

Piekarski Henryk - ur. w 1920 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2008 r. w Koninie. Muzyk, dyrygent.

W. Absolwent: TE w Ostrowie Wlkp. (1962).

Z. M.in.: prac. (do emerytury) w Dziale Głównego Mechanika ZNTK w Ostrowie Wlkp.; inst. muz. w ZST ZAP w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. Kier. i dyrygent różnych zespołów muz. w ZST w Ostrowie Wlkp., m.in.: zał. (ze wsparciem dyr. W. Gostomczyka) na przełomie l. 1971/1972 i do 1980 r. kier. art. oraz dyrygent Orkiestry Dętej ZST ZAP w Ostrowie Wlkp.; zarazem w l. 1977-1979 kier. art. i dyrygent Orkiestry Dętej TK w Ostrowie Wlkp. (formalnie naucz. w niepełnym wymiarze godzin).

Występy. Orkiestra Dęta ZST, m.in.: Gorzyce Wielkie, 1972 - *Dochód przeznaczony na zakup instrumentów muzycznych*; Poznań, 1973; Bydgoszcz, 1973; Dobrzyca, 1975; Raszków, 1977; Wrocław, 1978; Kalisz, 1979.

Podr. art. Orkiestra Dęta ZST, m.in.: Senftenberg i Lauchhammer, NRD, 1973; Senftenberg, NRD, 1974.

Nagrania. Studio PRiTV w Poznaniu: nagranie studyjne koncertu Orkiestry Dętej ZST w lutym 1974 r. oraz w marcu tego r. nagranie jej występu na ulicach i w Parku X-lecia PRL w Ostrowie Wlkp.

Inne przedst. muz. Współpr. muz. z zał. 9 lutego 1945 r. Teatrem Ludowym w Ostrowie Wlkp. (od 9 września 1946 r. do 1949 r. działającym pod przedwojenną nazwą KMS).

Nagr. M.in.: Ogólnopolski Festiwal Młodzieżowych Orkiestr Dętych, nagr. dla najlepszego instruktora - Inowrocław 1995. Inne: statuetka „Muza” (otrzymana wraz ze Z. Piekarskim „nagroda ostrowskiego środowiska kulturalnego”) - Ostrów Wlkp. 2002.

Źródła: rel. Z. Piekarskiego; brosz. *30 lat działalności...*

Piekarski Zbigniew - ur. w 1951 r. w Ostrowie Wlkp. Syn H. Piekarskiego. Muzyk - pianista, dyrygent.

W. Absolwent: ZST MERA-ZAP, spec.: technik elektronik, w Ostrowie Wlkp. (1971).

Z. W l. 1965-1991 prac. Zakładu Doświadczalnego ZAP w Ostrowie Wlkp.; zarazem w l. 1978-2001 instr. muz. - naucz. (do emerytury) w ZST w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. W 1969 r. zał. i od tego r. w l. 70. kier. zesp. wokально-muzycznego ZJAZI- FORTE przy Zas. Szk. Zaw. ZAP w Ostrowie Wlkp.; od 1980 r. kier. art. i dyrygent przejętej po ojcu Orkiestry Dętej ZST w Ostrowie Wlkp. w 2002 r. rozwiązanej decyzją Starosty Powiatu Ostrowskiego (ostatni koncert 6 stycznia 2002 r.).

Podr. art. M.in.: Charków, ZSRR, 1986; Neerpelt, Belgia, 1989; Erfurt, NRD, 1989.

Org. społ. Czł. Stow. „Ostrowianie Dzieciom Specjalnej Troski”.

Organy przedst. W l. 1994-1998 radny II kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW SdRP); w l. 2002-2006 radny IV kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KKW SLD-UP) - także stały sekr. obrad RM oraz m.in. przew. Komisji ds. Nazewnictwa Ulic i Placów oraz Kultuwowania Tradycji Lokalnych.

Nagr. Orkiestra Dęta ZST, m.in.: VII Harcerski Festiwal Młodzieży Szkolnej, „Złota Jodła” - Kielce 1980; Woj. Przegląd Orkiestr Dętych, ODK, I m. - Ostrów Wlkp. 1985; Międzynarodowy Konkurs Młodzieżowych Orkiestr Dętych „O złotą lampę górniczą”, II nagr. - Jastrzębie-Zdrój 1985; V Przegląd Orkiestr Dętych Ziemi Kaliskiej, I m. w kat. orkiestr młodzieżowych - Sulmierzyce 1986; Ogólnopolski Festiwal Młodzieżowych Orkiestr Dętych, Grand Prix - 1987, 1988, 1991, 1993, 1995, Nagroda Ministra Edukacji Narodowej - 1983, 1985, 1990, 1994; Musikantentraff Ostsee, I m. w musztrze paradnej - Rostock, NRD, 1986; Europejski Festiwal

Muzyki Młodych, Złoty Medal - Neerpelt, Belgia, 1989; IV Ogólnopolski Przegląd Zakładowych Orkiestr Dętych, *jedna z trzech nagród regulaminowych* - Poznań 1993. Inne: statuetka „Muza” (otrzymana wraz z H. Piekarskim „nagroda ostrowskiego środowiska kulturalnego”) - Ostrowie Wlkp. 2002.

Źródła: rel. bezp.; *30 lat działalności...*, s. 4, 10, 22, 23.

Piekarz Barbara - ur. w 1948 r. w Brodnicy, woj. bydgoskie. Nauczycielka, tłumaczka jęz. francuskiego. Od 1976 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: LO w Brodnicy (1966); Instytutu Filologii Romańskiej UAM w Poznaniu (1973). W 1981 r. zaprzysiężona jako tłumacz przysięgły w Sądzie Wojewódzkim w Poznaniu.

Z. W l. 1973-1976 naucz. jęz. francuskiego i plastyki w Krośnie Odrzańskim; w l. 1976-1985 dokumentalistka w Zakładowym Ośrodku Informacji Technicznej i Ekonomicznej MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.; od 1985 r. tłumacz przysięgły - dział. własna; w l. 1988-1991 naucz. jęz. francuskiego w SP nr 5, w l. 1991-1998 w SP nr 3 oraz w zastępstwie w III LO w Ostrowie Wlkp.

Pr. transl. Tłumaczenia tekstów na jęz. angielski, niemiecki, francuski w ed.: *Jazz w muzeum. Portfolio*, Ostrowie Wlkp. 2005 - tłum. wraz z mężem J.A. Piekarszem; *Jazz w muzeum. Portfolio 2*, Ostrowie Wlkp. 2010 - tłum. wraz z J.A. Piekarszem; M. Karewicz, *Klimat Komedii*, Ostrowie Wlkp. 2010 - tłum. wraz z J.A. Piekarszem.

Inne przed. Sprawczyni wraz z J.A. Piekarszem prezentacji we francuskim piśmie „L’Estocade” nr 47/1988 twórczości ostrowskich artystów pt. *Sous les pavés, l’humour - Bogdan, Józef et les autres* (w piśmie oprócz prac J. Bendziechy i B. Litwina zamieszczono także prace T. Gaworzewskiego i E. Stachowczyka).

Źródło: rel. bezp.

Pietrzak Maria - ur. w 1957 r. w Czarnymlesie. Bibliotekarka. Mieszka w Dębnicy.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1976); Studium Bibliotekarskiego w Jarocinie (1977).

Z. W l. 1977-1981 bibliotekarka w Filii GBP w Dębnicy; w l. 1981-1991 bibliotekarka w Filii GBP w Czarnymlesie; od 1991 r. kier., od 2003 r. dyr. GBP w Przygodzicach (od 2007 r. im. G. Bojanowskiego).

Zesp. red. „Głos Naszej Gminy” - czł. i m.in. w l. 2004-2006 sekr. red. pisma Rady Gminy Przygodzice.

Prow. spot. lit. GBP, Przygodzice, m.in.: z poetką E. Zawidzką - 2005; z poetką D. Dominik-Stawicką - 2005; z pisarką K. Gałczyńską - 2006; z aktorem M. Grudzińskim - 2007.

Org. społ. W l. 2001-2009 czł. (archiwista) Zarządu TMP.

Źródło: rel. bezp.

Piórkowska Iwona (ob. Szymoniak) - ur. w 1945 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (1963); SN w Kaliszu (1968); Wydz. Filologii Polskiej UAM w Poznaniu (1976).

Z. Naucz. jęz. polskiego: w l. 1966-1969 w SP w Lamkach; w l. 1969-1981 w SP nr 2 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1981-1983 wicedyr. SP nr 9 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1983-2009 (do emerytury) wicedyr. ZSU w Ostrowie Wlkp.

Publ. M.in. *Maria Bojarska*, w: *Trzy ćwiartki wieku. 75. rocznica powstania Gimnazjum i Liceum Żeńskiego w Ostrowie Wielkopolskim 1919-1994*, Ostrowie Wlkp. 1994.

Publ. w czasop. „Biuletyn Kielecki”, „Księga Pamięci”. M.in.: *Poeta bliski dzieciom*, „BK”, 1979 - cykl lekcji o A. Mickiewiczu; *Szymoniak Jan*, „KsP”, z. 7, 2001 - biogr. ur. w 1917 r. w Eschweiler w Niemczech, zm. w 1964 r. w Ostrowie Wlkp. (w którym mieszkał od 1931 r.) absolwenta w 1937 r. Państwowego Gimnazjum Męskiego i w 1951 r. Wydz. Matematyczno-Przyrodniczego Uniw. Pozn., w cz. II w. św. naucz. zaangażowanego w tajne nauczanie i harcerstwo, a po jej zakończeniu w l. 1954-1962 dyr. II LO w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W l. 1955-1963 czł. ZHP; od 1966 r. czł., a od 2010 r. czł. Zarządu Sekcji Emerytów ZNP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1995-2002 przew. Zarządu Stow. Wychowanków II Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; B. Molska, *Zapis naszej obecności...*, s. 220.

Piros Julian - ur. w 1936 r. w Życzaniu. Działacz PTTK. Od 1954 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: m.in.: TM w Warszawie (1954); Wydz. Prawa i Administracji UMCS w Lublinie (1980).

Z. W l. 1954-1974 m.in. st. adiunkt Oddziału Trakcji na Węzle PKP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1974-2009 (do emerytury) prez. OSM w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. Działacz PTTK - przewodnik turystyki pieszej i kolarskiej, przewodnik terenowy, instr. krajoznawstwa, w l. 1962-1965 sekr., w l. 1967-1970, 1974-1975 wiceprez., w l. 1976-1981 prez. Zarządu Oddziału PTTK w Ostrowie Wlkp., a od 1991 r. prez. sądu koleżeńkiego w tymże Oddziale. Także: w 1971 r. współzał. Klubu Górskiego „Jontek” PTTK w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; A. Wiśniewski, *Kronika PTTK...*, s. 27, 45, 158.

Piwoński Stefan - ur. w 1927 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2011 r. w Ostrowie Wlkp. Redaktor, rysownik, malarz.

W. Absolwent: LdP w Ostrowie Wlkp. (1949); Wydz. Ogólnoeconomicznego WSE w Poznaniu (1964 - w 1953 r. z przyczyn finansowych zarzucił podjęte w 1949 r. studia na Wydz. Lekarskim AM w Poznaniu).

W cz. II w. św. W 1941 r. P. wraz z W. Suszyckim w Ostrowie Wlkp. *utworzyli drużynę harcerską składającą się z młodych chłopców szkół podstawowych. Początkowo wspólne zabawy stopniowo nabrały cech zorganizowanego działania, opartego na metodyce i ceremoniałach harcerskich. Spotykali się głównie w piwnicy przy ul. Raszkowskiej (obok bożnicy). (...). Nie mieli w żadnym wypadku powiązań z innymi zorganizowanymi strukturami podziemnego ruchu harcerskiego (M.G.).*

Po wojnie. W l. 1953-1958 kier. ostrowskiego Oddziału Poznańskiego Przedsiębiorstwa Aptek; w l. 1958-1981 (do emerytury) m.in. kier. Ośrodka Zmechanizowanych Obliczeń w ZNTK w Ostrowie Wlkp.

Zesp. red. Gazeta zakładowa „Wagon” ZNTK w Ostrowie Wlkp. - w l. 1971-1980 red. nac. (swoich tekstów nie podpisywał).

Przeds. art. Cztery portrety (J. Warszawskiego, S. Taczaka, A. Czechowskiego, L. Ziemskiego) do Galerii Portretów I LO w Ostrowie Wlkp.; rysunki do „Księgi Pamięci *Non omnis moriar*” I LO w Ostrowie Wlkp. (z. 2, 3, 5, 6, 7).

Źródła: rel. bezp.; rel. żony Alicji Piwońskiej; rel. syna Macieja Piwońskiego; M. Grzeńczyk, *Działalność harcerzy w czasie okupacji 1939 - 1945 w Ostrowie Wielkopolskim. Analiza dotychczasowych publikacji*, s. 21-22; A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski. Fakty...*, s. 70; rel. Z. Michalaka - w l. 1980 -1982 red. nac. gazety zakładowej ZNTK „Wagon”.

Płociński Michał - ur. w 1930 r. w Januszkowie, w pow. żnińskim; zm. w 1988 r. w Kaliszu. Dziennikarz (ps. Marian Starski, Dariusz Migas).

W. Absolwent: Wydz. Dziennikarskiego UW (1956).

Z. Od 1950 r. współpr. „Gazety Pomorskiej”; od 1955 r. kier. kaliskiego oddziału „Gazety Poznańskiej”; współzał. „Ziemi Kaliskiej” - w l. 1968-1979 red. nac., w l. 1979-1980 red. działu ekonomiczno-społeczny; zarazem w l. 1977-1979 red. nac. „Południowej Wielkopolski” (po utworzeniu w 1975 r. woj kaliskiego zabiegał o przeniesienie jej redakcji z Ostrowa Wlkp. do Kalisza).

Źródła: J. Mąkosza, *Ludzie ze stopki „Ziemi Kaliskiej”*; rel. H. Kowalewskiej.

Plóciennik Marek - ur. w 1959 r. w Ostrowie Wlkp. Kolejarz, poeta, propagator historii ostrowskiego kolejnictwa.

W. Absolwent: Zas. Szk. Zaw. przy Lokomotywni, spec.: elektromonter taboru kolejowego, w Ostrowie Wlkp. (1977).

Z. Od 1977 r. specjalista monter PKP w Ostrowie Wlkp.

Publ. Wspólnie z B. Jarosz, *130 lat kolei w Ostrowie*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2005. Tomiki poet.: *Kolej jest poezją*, Stow. Krzewienia Sportu, Turystyki i Kultury „Kolejarz” w Warszawie, Kolejowe Tow. Kultury DKK w Krakowie, Ostrów Wlkp.-Kraków 2006; *Dworzec Poezja*, wyd. sumptem wł. w Wyd. i Drukarni Tow. Słowaków w Polsce, Ostrów Wlkp.-Kraków 2008.

Publ. w czasop. Artykuły i felietony dotyczące kolejnictwa w pismach: „Ziemia Limanowska”, „Ziemia Kaliska”, „Gazeta Wyborcza” (dodatek: „Turystyka”), „Gazeta Ostrowska”, „Kurier Ostrowski”, „Fakty Ostrowskie”, „Nasz Rynek”, „Sygnały”, „Nowe Sygnały”, „Kurier PKP”, „Wolna Droga”, „Solidarność PLK”, „Parowozik”, „Świat Kolei”, „Wąskie Tory”, „Kolej Dawniej i Dziś”, „Koleje Małe i Duże”, „Młody Technik”, „Nasze Sprawy”, „Zwrotnica”.

Inne przed. W 2009 r. organizator i od tego r. kustosz Izby Tradycji i Historii Kolei w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Podsadna Beata Ewa - ur. w 1964 r. w Zamościu. Nauczycielka, wiceprezydent Miasta Ostrowa Wielkopolskiego. Od 1991 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka, m.in.: nauczania początkowego na Wydz. Nauk Historycznych i Pedagogicznych UWr (1991); Studiów Podyplomowych, kierunku: filologia polska, na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu (1995); Studiów Podyplomowych w zakr. zarządzania zasobami ludzkimi na Wydz. Zarządzania i Marketingu Gnieźnieńskiej Wyższej Szkoły Humanistyczno-Menedżerskiej „Milenium” (2011).

Z. W l. 1991-1999 naucz. w SP w Lamkach; w l. 1999-2008 dyr. Gimnazjum nr 1 w Ostrowie Wlkp.; od 2008 r. Drugi Zastępca Prezydenta Miasta Ostrowa Wielkopolskiego.

Przeds. red. A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys dziejów samorządu miasta*, BP, GMOW, Ostrów Wlkp. 2010 - przew. zespołu red.; *Ostrów Wielkopolski. Kalendarium 2009. Kultura, sport, turystyka*, UM, Ostrów Wlkp. 2009, także *Ostrów Wielkopolski. Kalendarium 2010. Kultura, sport, turystyka*, UM, Ostrów Wlkp. 2010 - pomysłodawczyni obu edycji.

Inne przed. Współautorka *badania profilaktycznych dzieci 4-letnich (dot. wczesnego wykrywania nowotworów) i 6-latków (dot. chorób układu krążenia)*, (A.F., M.K.). Inicjatorka projektów edukacyjnych realizowanych w ramach Dni Ostrowa Wielkopolskiego: w 2009 r. „Nasze korzenie są w przeszłości - Republika Ostrowska i jej mieszkańcy w 90. rocznicę Powstania Wielkopolskiego”; w 2010 r. „Bohaterowie obrazów w muzyce i tańcu”.

Organy przedst. W l. 2002-2006 radna II kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW Un. Woln.); w l. 2006-2008 radna III kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW PO) - członkostwo w Radzie Powiatu skrócone z powodu objęcia w 2008 r. stanowiska zcy prezydenta miasta.

Źródła: rel. bezp.; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys...*, s. 251-252.

Podskarbi Marzenna - ur. w 1960 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1979); filologii polskiej na Wydz. Filologicznym UW (1984); Studiów Podyplomowych na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu (2003).

Z. W l. 1984-1995 naucz. jęz. polskiego w ZST w Ostrowie Wlkp.; od 1995 r. naucz. jęz. polskiego w II LO w Ostrowie Wlkp.

Pr. red. Gazetka szkolna ZST „Nasze sprawy” - w l. 1992-1995 kons.; tomik poetycki, pokłóse interaktywnego pleneru młodzieży powiatu ostrowskiego w Różance w Kotlinie Kłodzkiej, *Wiatry zbieramy. Różanka'95*, Ostrów Wlkp. 1996 - red.; gazeta szkolna II LO „Bez Cenzury” - od 1997 r. doradca; *Po niemiecku o Ostrowie. Antologia tekstów historycznych i literackich z XIX i XX wieku*, Ostrów Wlkp. 2008 - kor.; A. Rhode, *Ostrowoer Erinnerungen. Wspomnienia ostrowskie*, Ostrów Wlkp. 2008 - kor.; *Ostrów Wielkopolski. Ilustrowane dzieje miasta*, Ostrów Wlkp. 2009 - red. z W. Banachem, A. Leraczykiem, W. Suszyckim, także kor. z W. Suszyckim; *Ostrowskie Studia Judaistyczne*, t. II, 2009 - kor. z E.D. Luftem; F. Rutz, *Z kroniki parafii ewangelickiej w Nowych Skalmierzycach 1916-1919. Chronik der evangelischen Gemeinde Neu Skalmierschütz 1916-1919*, Ostrów Wlkp. 2011 - kor.; „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego” t. VI, 2011 - kor. wspólnie z M. Kowalczykiem.

Konkursy lit. M.in.: konkurs „Poetyckie listopady”, MDK, czł. jury - Ostrów Wlkp. 2010.

Org. społ. Od 1997 r. czł., a w l. 1998-2003 czł. Zarządu Stow. Kulturalno-Oświatowego „Klub Nauczyciela” w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Polarczyk Gertruda - ur. w 1937 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2009 r. w Poznaniu. Nauczycielka. Do 1957 r. mieszkała w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: LP w Krotoszynie; Wydz. Historyczno-Filozoficznego UAM w Poznaniu (1968). Naucz. dyplomowany III st.

Publ. w czasop. „Rocznik Kaliski”. Wraz z W. Burdoszem, *Z dziejów prasy i czasopiśmiennictwa w regionie ostrowskim w XIX i XX w.*, „RK”, t. XIII, 1980.

Inne publ. Artykuły z zakresu metodyki nauczania w Instytucie Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych w Poznaniu.

Źródło: rel. syna Mariusza Polarczyka z Poznania - informatyka, nauczyciela akademickiego na Uniw. Przyrodniczym w Poznaniu.

Polerowicz Roman - ur. w 1953 r. w Ostrowie Wlkp. Numizmatyk.

W. Absolwent: Zas. Szk. Zaw. w Ostrowie Wlkp. (1971); LdP w Ostrowie Wlkp. (1977).

Z. Od 1971 r. kolejno mechanik, ślusarz, spawacz wpierv w ZNTK, a po przekształceniach własnościowych w Fabryce Wagon SA i następnie w Europejskim Konsorcjum Kolejowym „Wagon” sp. z o.o. w Ostrowie Wlkp.

Publ. Wraz z A. Kubickiem, *Katalog medali Ostrowa Wielkopolskiego*, Ostrów Wlkp. 1992 - nakł. wł.

Pasje. Numizmaty - głównie monety zastępcze (l. 1918-1921) i medale dotyczące Ostrowa Wlkp. (ok. 100 w kolekcji - siedem *sam zaprojektował i wyrzeźbił, zostawiając fachowcom tylko odlewanie*, R.W.). Także: wędkarstwo.

Wyst. zb., m.in.: „Dawne pieniądze na ziemiach polskich w zbiorach ostrowskich numizmatyków” (kurator L. Wawrzyniak), Ratusz - Ostrow Wlkp. 1987; „Herb Ostrowa na medalach” - MMOW 2006. Także: organizator wraz z M. Kowalczykiem i M.F. Nowakiem ekspozycji „Halerczycy Południowej Wielkopolski”, sala Cechu Rzemiosł Różnych - Ostrow Wlkp. 2007.

Org. społ. W l. 70. czł. Zespołu Plastycznego ODK; od 1973 r. czł. Koła Wędkarskiego przy ZNTK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1984-2000 czł. ostrowskiego Oddziału PTAiN (przemianowanego w 1991 r. na PTN); współzał. w 2005 r. OTG.

Źródła: rel. bezp.; Z. Suchecki, *Zarys działalności Zespołu Plastycznego Ostrowskiego Domu Kultury*”, 1976, s. 6; R. Weiss, *Historia medalami pisana*, „Gazeta Ostrowska” nr 45, 10 listopada 2010.

Popławski Włodzimierz - ur. w 1946 r. w Szczercowie pow. Bełchatów. Radca prawny, wiceprezydent Miasta Ostrowa Wielkopolskiego. Od 1974 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Instytutu Prawa Karnego na Wydz. Prawa i Administracji UAM w Poznaniu (1970).

Z. M.in. w l. 1983-1984 naczelnik Urzędu Skarbowego; w l. 1984-1990 wiceprezydent Miasta Ostrowa Wielkopolskiego.

Przeds. kult. W l. 1984-1988 rozmowy na szczeblu ministerialnym i wojewódzkim w sprawie utworzenia Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego; w 1988 r. organizacja Ostrowskiego Sejmiku Kulturalnego zwołanego w 25. rocznicę powstania OTK pod patronatem obecnego na sejmiku ministra kultury i sztuki Aleksandra Krawczuka (wśród zaproszonych gości m.in. J. Ofierski i K. Radowicz); w 1989 r. rozmowy na szczeblu ministerialnym i wojewódzkim w sprawie powstania „Gazety Ostrowskiej”.

Org. społ. M.in.: w l. 1985-1991 prez. OTK.

Organy przedst. W l. 1994-1998 radny II kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW SLD); w l. 1998-2002 radny III kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW SLD); w l. 2002-2006 radny IV kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KKW SLD-UP).

Źródła: Arch. UM w Ostrowie Wlkp.; S. Mikołajczyk, *Od sejmiku do sejmiku*, rozmowa z P., „Wagon” nr 10/1988; tenże, *No, to róbcie tę gazetę*, rozmowa z P., „Gazeta Ostrowska” nr 44, 6 listopada 1994.

Poradzewska-Pietrzak Jadwiga - ur. w 1943 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka.

W. Absolwentka: TE w Ostrowie Wlkp. (1962); filologii polskiej na Wydz. Filologicznym UAM w Poznaniu (1967).

Z. W l. 1967-1993 naucz. w Liceum Medycznym Pielęgniarstwa i Zespołu Szkół Medycznych im. H. Chrzanowskiej w Ostrowie Wlkp., tamże w l. 1973-1981 kier. internatu. (Wbrew informacji podanej w brosz. *80 lat Zespołu Szkół Ekonomicznych w Ostrowie Wielkopolskim 1925-2005* w ZSE nigdy nie pracowała).

Publ. Wraz z mężem J.K. Pietrzakiem, *Lista absolwentów z lat 1849-1969*, w: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1970; wraz z L. Świdorską, *Liceum Medyczne w Ostrowie Wielkopolskim*, w: *Rozwój szpitalnictwa Ostrowa Wielkopolskiego w latach 1850-1975*, Warszawa 1976; wraz z J. Dwornikiem, *Zarys historyczny*, w: *60-lecie Zespołu Szkół Ekonomicznych im. Józefa Gniazdowskiego w Ostrowie Wielkopolskim 1925-1985*, Ostrow Wlkp. 1985; wraz z J. Dwornikiem, *Zarys historyczny (do 1985 r.)*, w: *80 lat Zespołu Szkół Ekonomicznych w Ostrowie Wielkopolskim 1925-2005*, Ostrow Wlkp. 2005.

Publ. w czasop. „Południowa Wielkopolska”, „Gazeta Ostrowska”, „Księga Pamięci”. M.in.: wraz z J.K. Pietrzakiem, *250-lecie fundacji miasta Ostrowa*, „PW” nr 6/1964 - o akcie fundacyjnym J.J. Przebendowskiego; *Naukowy emigrant*, „PW” nr 4/1966 - o prof. A. Kalinie, wydalonym z ostrowskiego gimnazjum za *jawne objawianie uczuć patriotycznych*; *Zielone oazy zapomnianego poety*, „PW” nr 6/1966 - o A.B. Cywińskim, prof. Królewskiego Katolickiego Gimnazjum w Ostrowie Wlkp.; *A jednak zabytek!*, „PW” nr 7/1967 - o Pałacu Myśliwskim Książąt Radziwiłłów w Antoninie i pomysłe urządzenia w nim muzeum łowiectwa; *Czarownice we Wtórku*, „GO” nr 33, 20 sierpnia 1995 - o procesie o czary w 1719 r. przed ostrowskim sądem wójtowskim; *Poradzewski Wojciech Kazimierz*, „KsP” z. 16, 2009 - biogr. brata ur. w 1942 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2003 r. w Opolu inżyniera budownictwa lądowego, w 1960 r. absolwenta I LO w Ostrowie Wlkp. i w 1969 r. PP.

Zesp. red. Monografia *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej* - czł. Kolegium Redakcyjnego.

Inne przeds. Gospodyni zebrania w jej mieszkaniu przy ul. Odolanowskiej nr 39/1, w cz. którego jego uczestnicy 1 kwietnia 1989 r. *powołali Komitet Obywatelski w Ostrowie jako lokalny odpowiednik Komitetu Obywatelskiego przy Lechu Wałęsie* (J.K.P.).

Org. społ. Czł. Koła Absolwentów ZSE w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; *40-lecie Liceum Medycznego...*, s. 25, 27; J.K. Pietrzak, *Wykorzystać szansę...*, s. 21.

Portasiak Krzysztof - ur. w 1950 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz PCK i Bractw Strzeleckich, kolekcjoner prasy ostrowskiej.

W. Absolwent: Zas. Szk. Zaw. dla Pracujących przy ZAP w Ostrowie Wlkp. (1967 - mechanik automatyki przemysłowej); LdP w Ostrowie Wlkp. (1979); Technikum Zawodowego Mechaniczno-Elektrycznego dla Pracujących, spec.: naprawa i eksploatacja pojazdów samochodowych, w Ostrowie Wlkp. (1982). Uprawnienia: w 1968 r. czeladnika - montera automatyki przemysłowej, w 1980 r. mistrza - ślusarza maszynowego, w 1987 r. mistrza blacharsko-budowlanego, w 1988 r. mistrza dekarskiego.

Z. W l. 1967-1968 stażysta KGHM Lubin w ZAP w Ostrowie Wlkp.; w 1968 r. stażysta w Przedsiębiorstwie Budowy Kopalń Rud Miedzi w Lubinie; w l. 1968-1972 mechanik automatyk w KGHM Polska Miedź SA - Oddział Zakłady Górnicze „Lubin”; w l. 1972-1974 mechanik samochodowy w Woj. Przedsiębiorstwie PKS Oddział Ostrów Wlkp.; w l. 1974-1987 ślusarz elektryk w ZNTK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1988-1999 właściciel Zakładu Blacharsko-Dekarskiego w Ostrowie Wlkp.

Pasje. Prasa ostrowska - oprawione własnym sumptem roczniki „Faktów Ostrowskich”, „Gazety Ostrowskiej”, „Kuriera Ostrowskiego”, „Naszego Kuriera”, „Naszego Rynku”, „Panoramy Ostrowskiej”, „Południowej Wielkopolski”.

Org. społ. W l. 1980-1987 prez. Zarządu Zakładowego PCK w ZNTK; organizator struktur Dobrowolnych Honorowych Dawców Krwi m.in. w gminach Przygodzice, Sośnie, Ostrów Wlkp., Raszków, Dobrzyca, Pleszew, Blizanów; od 2002 r. prez. Stow. DHDK Południowej Wielkopolski; w 2002 r. sprawca m.in. ze Z. Jeżewskim reaktywacji powstałego w 1974 r. Stowarzyszenia DHDK w Ostrowie Wlkp. W l. 1995-2000 czł. Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Ostrowie Wlkp.; od 2000 r. prez. Zarządu Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Sieroszewicach (w l. 2006 i 2007 król kurkowy). Także: czł. Stow. Inżynierów i Techników Komunikacji Rzeczpospolitej Polskiej; czł. Osiedlowego Stow. „Krzepianie”; czł. OSP w Przygodzicach.

Tyt. hon. Dobrowolny Honorowy Dawca Krwi.

Źródło: rel. bezp.

Potasznik Henryk - ur. w 1932 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz kulturalny.

W. Absolwent: LO we Wrocławiu (1961).

Z. M.in.: w l. 1951-1956 kreślarz w Biurze Geodezyjnym, następnie ref. w Referacie Wojskowym PMRN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1956-1969 ogrodnik - prow. własną działalność gospodarczą; w l. 1969-1973 kier. klubu SOKO, a w l. 1973-1980 kier. SOKO w Ostrowie Wlkp.; w l. 80. uprawniony pilot wycieczek krajowych i zagranicznych do państw Europy Wschodniej organizowanych przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Turystycznej „Prosnavia”, Przedsiębiorstwo Państwowe „Orbis” oraz Spółdz. Turystyczną „Turysta”.

Źródło: rel. bezp.

Potocka Maria (Maria Małgorzata z Radziwiłłów Franciszka Potocka) - ur. w 1875 r. w Berlinie, zm. w 1962 r. w Krakowie. Córka księcia F. Radziwiłła. Po poślubieniu F.S. Potockiego mieszkała w Ołyce, następnie w Pieczarze na Ukrainie, ostatnie lata życia spędziła w Krakowie.

W cz. II w. św. Działalność konspiracyjna.

Publ. *Z moich wspomnień. Pamiętnik*, Wyd. LTW, Łomianki 2010 (ed. na podstawie wyd. I Katolickiego Ośrodka Wydawniczego VERITAS, Londyn 1983) - wspomnienia, spisane przed końcem II w. św., dotyczą okr. sprzed i po odzyskaniu w 1918 r. przez Polskę niepodległości, ich fragmenty, oprac. przez J.K. Pietrzaka, zostały przywołane w 1989 r. podczas wieczoru historycznego w Pałacu Myśliwskim Książąt Radziwiłłów w Antoninie w 70. rocznicę zwołania w 1919 r. w Warszawie inauguracyjnego posiedzenia Sejmu Ustawodawczego.

Źródła: <https://www.biblionetka.pl/art.aspx?id=1032951> (dostęp: 20.11.2018); rel. A. Gibasiewicz.

Przeźwoźniak Edmund - ur. w 1920 r. w Czeladzi, zm. w 1967 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz polityczny. Od 1949 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W cz. II w. św. Po aresztowaniu w 1942 r. przez Niemców więzien osadzony wpierw w Sosnowcu, następnie w Katowicach, skąd w 1943 r. przewieziony został do obozu koncentracyjnego KL Auschwitz (nr 96583) i następnie do obozów KL Sachsenhausen, KL Mauthausen, KL Wienier-Neustadt - po zwolnieniu 5 maja 1945 r., powrócił do kraju.

Po wojnie. Prac. Działu Planowania ZNTK „Ostrów”; w l. 1952-1954 red. (faktycznie red. nacz.) gazety zakładowej ZNTK „Ostrów” „Na Bierutowskiej Warcie”; w l. 1954-1956 wiceprzew. MRN w Ostrowie Wlkp.; po usunięciu z funkcji wiceprzew. MRN m.in. do 1966 wydawca narzędzi w ZNTK „Ostrów”; od 1966 r. rencista.

Publ. w czasop. „Na Bierutowskiej Warcie”. M.in.: *Pracownicy ZNTK „Ostrów” ostro potępiają prowokację adenauerowsko-amerykańską dokonaną w N.R.D.*, „NBW” nr 19, 1 sierpnia 1953 - o zorganizowanej masówce w ZNTK, w cz. której załoga dała wyraz pełnego oburzenia dla agresywnej polityki amerykańskiej i ich satelitów paktu atlantyckiego, solidaryzując się z klasą robotniczą Niemiec.

Źródła: arch. domowe syna Ewarysta Przeźwoźniaka - tu: informacja spisana przez P. i zamieszczona w „Księżde Gusen”, t. IX - potwierdzona pieczęcią ZBoWiD, Katowice 23 października 1965; W. Burdosz, G. Polarczyk, *Z dziejów prasy i czasopiśmiennictwa w regionie ostrowskim w XIX i XX w.*, „Rocznik kaliski”, t. XIII, 1980; J. Pietrzak, *Działalność Miejskiej Rady Narodowej Ostrowa Wielkopolskiego w okresie stalinowskim*, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego” nr 6, 2012, s. 94; rel. W. Bernarda; rel. R. Małeckiego.

Przybyłski Jarosław - ur. w 1959 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarz, działacz kulturalny.

W. Absolwent: II LO w Ostrowie Wlkp. (1978); Policealnego Studium Zawodowego przy MERA-ZAP, spec.: technik elektronik, w Ostrowie Wlkp. (1980).

Z. M.in. w l. 1978-2000 prac. MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp., m.in. w Dziale Administracyjno-Socjalnym - w l. 1983-1989 współprac. zakładowego radiowęzła oraz w l. 1986-1987 (wg st. red. - faktycznie zaś do 1988 r.) czł. red. gazety zakładowej „Postęp”.

Publ. w czasop. „Postęp”. M.in.: *Pracowite wakacje uczniów*, „P” nr 9/1986 - o wymianie grup młodzieżowych pomiędzy szkołami NRD i PRL, w ramach której w ZAP przebywała młodzież z zakładu VEB Fernmeldewerk w Nordhalusen; *Czy MERA-ZAP zostanie centrum robotyki w Polsce*, „P” nr 4/1987 - o spotkaniu Dyrekcji, Rady Pracowniczej, Komitetu Zakładowego PZPR i Zarządu Związku Zawodowego z Ministrem Urzędu Postępu Naukowo-Technicznego w sprawie zamówienia rządowego na produkcję robotów I RB-6, 60,90 w MERA-ZAP.

Inne przeds. W l. 1983-1987 organizator turniejów szachowych w klubie „Zadziorek” MERA-ZAP.

Źródło: rel. bezp.

Przybylski Sebastian Janusz - ur. w 1984 r. w Ostrowie Wlkp. Archeolog.

W. Absolwent: II LO w Ostrowie Wlkp.; archeologii na Wydz. Nauk Historycznych i Pedagogicznych UW (2010).

Publ. *Osadnictwo kultury przeworskiej w dorzeczach górnej Baryczy i Ołoboku*, OTG, Ostrów Wlkp. 2011; *Narodziny Ostrowa Wielkopolskiego*, w: *Ostrów Wielkopolski - ilustrowane dzieje miasta*, GMOW, Ostrów Wlkp. 2009.

Publ. w czasop. „Na ostrowskim szlaku”. M.in.: *Matka Boska Loretańska w Skrzebowej*, „Nos”, Jesień 2004 - o pochodzącym z 2. poł. XVII w. łaskami słynącym obrazie nieznanego malarza w kościele pw. Zwiastowania Pańskiego we wsi Skrzebowa.

Org. społ. Od 1998 r. czł. Południowowielkopolskiej Grupy Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków; od 2005 r. czł. OTG; w 2006 r. współzał. i czł. Stow. „Przyjaciele Ostrowskiej Synagogi”; od 2009 r. czł. Stow. Naukowego Archeologów Polskich Oddział we Wrocławiu.

Źródło: rel. bezp.

Przybylski Sławomir (ps. „Ponton”) - ur. w 1961 r. w Ostrowie Wlkp., w 2007 r. w Ostrowie Wlkp. zmarł śmiercią samobójczą. Plastyk, muzyk.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1980); Studium Pedagogicznego ODN w Kaliszu (1983).

Z. M.in.: w l. 1981 r. instr. w Ognisku Pracy Pozaszkolnej w Ostrowie Wlkp.; w l. 1982-1983 wychowawca, w l. 1983-1985 kier. Działu Imprez w MDK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1985-1989 kier. ds. plastyki w MCK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1989-1994 plastyk - prow. własną działalność gospodarczą; w l. 1994-1995 prac. na umowę o dzieło, a w l. 1995-1996 kier. techniczny w Teatrze im. W. Bogusławskiego w Kaliszu; w l. 2002-2007 opiekun w Tow. Pomocy im. św. Brata Alberta w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. Czł. ostrowskich grup muzycznych: w pierw zesp. rockowego Zawieszenie, w l. 1984-1989 grającego muzykę reggae zesp. Rokosz (wokalista, autor tekstów).

Inne przeds. M.in.: w 1983 r. aranżer oprawy plastycznej pierwszej organizowanej przez ostrowski KMPiK wystawy „Święto Kwiatów”; w 1985 r. współorganizator ogłoszonego przez MDK i red. „Południowej Wielkopolski” konkursu poetyckiego „Bez woalu” oraz kończącej go biesiady artystycznej.

Źródła: Arch. UM; J. Wardawy, *Big Cyc. Na barykadzie rokędrola*, Ostrów Wlkp. 2009, s. 22-25, 28; rel. E. Szymendery - dyr. Tow. Pomocy im. św. Brata Alberta w Ostrowie Wlkp.; rel. P. Pawłowskiego; rel. W. Grabowskiego.

Przybył Daria - ur. w 1950 r. w Ostrowie Wlkp. Działaczka kulturalna.

W. Absolwentka: LO dla Eksternów w Ostrowie Wlkp. (1976).

Z. M.in. w l. 1982-1988 ref. kulturalno-oświatowy w KMPiK; w l. 1988-1995 spec. ds. oświatowych w GSW BWA w Ostrowie.

Org. społ. W l. 1986-1992 czł. Zarządu Koła Tow. im. F. Chopina w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.; rel. B. Kowalskiej.

Pyzik Tomasz - ur. w 1975 r. w Zabrze. Nauczyciel, filolog.

W. Absolwent: filologii polskiej na Wydz. Filologicznym Uniw. Śląskiego w Katowicach (2002).

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (2007) - st. uzyskany na Wydz. Filologicznym UŚl.

Z. Naucz, jęz. polskiego: w l. 2002-2011 w I Szkole Społecznej w Gliwicach; od 2011 r. w ZSO nr 10 w Gliwicach. Także: od 2011 r. wykładowca na Wydz. Nauk Humanistycznych i Studiów Międzynarodowych w Wyższej Szkole Administracji w Bielsku-Białej.

Publ. M.in.: *Predestynacja w twórczości Aleksandra Wata*, Gliwickie Tow. Szkolne im. J. Korczaka, Gliwice 2004. Także: *Od początku do końca - pragnienie poznania. Czesław Miłosz: „Poeta siedemdziesięcioletni”*, w: *Liryka polska XX wieku. Analizy i interpretacje*, pod red. W. Wójcika, J. Kisiel, Wyd. UŚl, Katowice 2005; *Inna rzeczywistość w poezji Wisławy Szymborskiej*, w: *Inna literatura? Dwudziestolecie 1989-2009*, pod red. Z. Andresa, J. Pasterskiego, Wyd. UR, Rzeszów 2010; *Aksjologiczny wymiar poezji Jana Bielatowicza*, w: *Liryka żołnierska. Estetyka i wartości*, pod red. A. Paliwody, J. Wolskiego, Wyd. UR, Rzeszów 2011; *Mistyka Bieszczad w tomie „Odmawiam góry” Jana Szelca*, w: *Bieszczady: Natura - Kultura*, pod red. H. Kosętki, R. Gadamskiej-Serafin, J. Mazur-Fedak, PWSZ im. J. Grodka w Sanoku, Sanok 2011.

Ostroviana. Publ.: *Twórczość poetycka Wojciecha Bąka*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2007.

Spot. aut.: MMOW, Ostrów Wlkp. 2008.

Źródło: rel. bezp.

Rachuta Bogdan - ur. w 1954 r. w Ostrowie Wlkp. Miłośnik kultury żydowskiej, czł. amatorskich zesp. teatralnych.

W. Absolwent: Zas. Szk. Zaw. przy ZNTK „Ostrów” w Ostrowie Wlkp. (1972).

Z. W l. 1972-1976 ślusarz w ZNTK „Ostrów” w Ostrowie Wlkp.; w l. 1976-1980 ślusarz-mechanik w Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego Państwowych Zakładów Lotniczych w Kaliszu; w l. 1980-1990 kierowca w Chemicznej Spółdz. Pracy w Jankowie Przygodzkim; w l. 1990-2000 tłoczcz-frezer w Spółdz. Inwalidów im. Powstańców Wielkopolskich w Ostrowie Wlkp.; w l. 2002-2007 rencista (renta socjalna); w l. 2007-2011 bezrobotny; od 2011 r. prac. techniczny Stow. Przyjaciół Teatru „Arka” we Wrocławiu.

Przeds. teatr. W l. 1972-1975 czł. kierowanego przez L. Kwiatkowskiego KMS w Ostrowie Wlkp. - wystąpił w sztukach: *Antygona* Sofoklesa, 1973; *Skąpiec* Moliera, 1974; *Ktoś nowy* M. Domańskiego, 1974; *Podwójna gra* R. Thomasa, 1975. W 1981 r. czł. prowadzonego w ODK przez T. Radomskiego Teatru Lalek „Rusalka” - wystąpił w roli Aladyna w bajce pt. *Cudowna lampa Aladyna*; w l. 2003-2011 czł. prowadzonej w PIK i OCK przez P. Szczepaniaka Sceny Dramatycznej - wziął udział m.in. w spektaklach: *Trzy zbiry* D. Fo, 2003; *Deszczowe góry* wg scen. P. Szczepaniaka, 2004; *Lady Estimer* wg scen. P. Szczepaniaka, 2005. W 2006 r. czł. prow. przez T. Gruchota teatru „REY de Monter” - wystąpił w roli Hyrkana IV w *Mątwie* S.I. Witkiewicza. W l. 2002-2010 pomocnik (ochotniczo) w zesp. organizacyjnym Ogólnopolskiego Festiwalu Teatrów Niezależnych w Ostrowie Wlkp.

Konf. W 2002 r. pomysłodawca i współorganizator wraz z M. Frencel i dyr. BP A. Derewieckim konferencji „Przeszłość dla przyszłości” poświęconej wielokulturowości dawnego Ostrowa Wlkp. (gościem m.in. ambasador Izraela w Polsce Szewach Weiss).

Pasje. Fascynacja judaizmem i kulturą żydowską - wieloletni społeczny opiekun ostrowskiej synagogi, która od l. 90. ub. w. do 2010 r. otwierana była jedynie z okazji sporadycznie organizowanych w niej imprez kulturalnych.

Źródła: rel. bezp.; B. Źródlewska, *Ostrów wielokulturowy*, „Gazeta Ostrowska” nr 48, 11 września 2002 - rozmowa z B. Rachutą i A. Derewieckim; Jonasz, *Harry Potter i Ostrów Wielkopolski*, „Gazeta Wyborcza” nr 227, 28 września 2002.

Radomski Janusz - ur. w 1936 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel jęz. angielskiego, podróżnik.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1954). W 1958 r. z powodów rodzinnych zarzucił podjęte w 1955 r. studia na Wydz. Filologii Angielskiej UW.

Z. M.in.: w l. 1958-1970 administrator - właściciel rodzinnych kamienic w Ostrowie Wlkp.; w l. 1970-1991 lektor jęz. angielskiego w ODK; zarazem w l. 1984-1991 naucz. jęz. angielskiego w I LO, a w l. 80. i 90. lektor na kursach jęz. w Klubie Nauczyciela, Zakładach Sprzętu Mechanicznego i ZNTK w Ostrowie Wlkp. (lektoraty urozmaicał przyrządzaniem wspólnie z kursantami potraw typowych dla różnych krajów).

Publ. w czasop. M.in.: „Kurier Ostrowski”. *Z czterech stron świata*, „KO” nr 1, 21 maja 1995 - relacja z amerykańskich i europejskich wojaży.

Podr. Globtroter - zwiedził ponad 50 krajów, swoje peregrynacje na spotkaniach z publicznością ostrowską ilustrował przezroczami.

Prelekcje. „Od Wenecji do Rzymu”, reminiscencje z podróży do Włoch, KMPiK - Ostrów Wlkp. 1986.

Źródła: rel. bezp.; A. Kubicki, K. Kubicki, *Fakty...*, s. 129.

Rataj Jerzy - ur. w 1952 r. w Ostrowie Wlkp. Inżynier.

W. Absolwent: TK w Ostrowie Wlkp. (1971); Wydz. Maszyn Roboczych i Pojazdów PP (1976).

Z. M.in.: w l. 1993-1995 kier. Działu w Miejskim Zakładzie Oczyszczania w Ostrowie Wlkp.; w l. 1995-2007 prez. Miejskiego Zakładu Komunikacji w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. Od 1990 r. czł. Stow. Inżynierów i Techników Komunikacji; w l. 1989-1992 czł. Zarządu OTO.

Źródła: rel. bezp.; arch. Ostrowskiego Towarzystwa Oświatowego.

Rogowska-Wiatr Małgorzata - ur. w 1948 r. w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka; III LO w Ostrowie Wlkp. (1966).

Z. M.in.: od 1974 r. sekr. IV LO w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Rossa Piotr - ur. w 1969 r. w Ostrowie Wlkp. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego. Włada biegle jęz. niemieckim, hiszpańskim, włoskim i angielskim.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1988); Papieskiego Wydz. Teologicznego (1993 - magister teologii); Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu (1994); studiów specjalistycznych z teologii fundamentalnej i dogmatycznej na Wydz. Teologicznym ATK w Warszawie (1997).

St. nauk. Dr (2001) - st. uzyskany na Wydz. Teologicznym Universidad de Navarra w Hiszpanii.

Z. Od 2001 r. wykładowca w Wyższym Seminarium Duchownym w Kaliszu; od 2004 r. adiunkt na Wydz. Teologicznym UAM w Poznaniu.

Funkcje i godn. kość. Po święceniach kapłańskich w 1994 r. w Kaliszu, m.in.: w l. 1994-1996 wikar. w par. pw. Miłosierdzia Bożego w Kaliszu; w l. 2002-2009 duszpasterz akademicki Kalisza i diecezjalny duszpasterz akademicki.

Publ. M.in.: *La forma dramática de la revelación cristiana según H.U. von Balthasar*, Facultad de Teología de la Universidad de Navarra, Pamplona 2002 (publ. pr. doktorskiej) - o teologii Objawienia w odniesieniu do koncepcji wybitnego teologa szwajcarskiego H.U. von Balthasara.

Publ. w czasop. M.in.: *Zwyczajna/niezwyczajna codzienność w opowiadaniach Karla Capka*, Slovenske filozoficke zdruzenie, Polskie Tow. Filozoficzne, Bratysława 2008; *Rahnerowska koncepcja Objawienia*, w: B. Kochaniewicz (red.), *Objawienie Boże w interpretacji teologów współczesnych*, „Studia Theologiae Fundamentalis 1”, Poznań 2010; *Dialog religijny w świetle Bożego Słowa*, w: M. Antoniewicz (red.), *Teologia dogmatyczna. „Verbum Domini”*, t. 6, UAM, Poznań 2011.

Pasje. Literatura niemiecka.

Org. społ. Czł. The European Society for Catholic Theology; czł. Stow. Teologów Fundamentalnych w Polsce; czł. Tow. Teologów Dogmatyków w Polsce.

Ostroviana. „Odkrycie” dla ostrowian ostrowskich korzeni niemieckiego pisarza E. Schapera.

Źródła: rel. bezp.; W. Banach, *Odyseusz z Ostrowa*, „Orędownik Ostrowski” nr 4/1991; tenże, *Ostrowskie przystanki literackie 1991-1992*, „Gazeta Ostrowska” nr 52, 27 grudnia 1992; <https://scholar.google.pl/citations?user=6pGDIVMAAAAJ&hl=pl> (dostęp: 20.12.2018).

Rowiński Krzysztof - ur. w 1936 r. w Ostrowie Wlkp. Wnuk Stefana Rowińskiego. Działacz gospodarczy. Od 1958 r. mieszka w Poznaniu.

W. Absolwent: Państwowej Szkoły Ogólnokształcącej Męskiej Stopnia Licealnego w Ostrowie Wlkp. (1953); Wydz. Technologii Drewna WSR w Poznaniu (1958); Studiów Podyplomowych, kierunek: Organizacja i Zarządzanie, AE w Poznaniu (1984).

Z. W l. 1958-1977 m.in. spec. ds. przygotowania produkcji w Poznańskich Zakładach Wyrobów Korkowych (zarazem od 1967 r. rzeczoznawca CHZ „Paged” - w ramach tej funkcji wyjeżdżał służbowo do Portugalii i Hiszpanii); w l. 1977-1985 dyr. ds. produkcji w Zakładzie Montażu Lekkiej Obudowy, a od 1980 r. kier. działu organizacji zarządzania i asystent dyr. w Kombinacie „Metalplast” w Obornikach Wielkopolskich; w l. 1985-1987 dyr. ds. techniczno-eksploatacyjnych w Przedsiębiorstwie Państwowym „Targowiska” w Poznaniu; w 1987 r. dyr. Krajowej Stałej Wystawy Budownictwa z Drewna w Poznaniu; w l. 1988-1991 twórca Biura Budownictwa Lekkiego w Centrum Produkcyjno-Handlowym Przemysłu Drzewnego w Poznaniu oraz zca dyr. nac. Fabryki Domów z Drewna „Drewbud” w Poznaniu, a następnie twórca Przedsiębiorstwa Wielobranżowego EKOPOZ i od 1989 r. dyr. jego Oddziału w Poznaniu; w 1991 r. zca dyr. ds. produkcji w spółce konsultingowo-audytorowej „Finansista” w Poznaniu, w 1992 r. w ramach tej spółki twórca oraz do emerytury w 1996 r. prac. Przedsiębiorstwa Handlowo-Usługowego „FINCOOP” w Miłosławiu.

Publ. Artykuły dotyczące zarządzania w miesięczniku „Materiały Budowlane”.

Org. społ. M.in.: w l. 1953-1967 czł. PTTK, m.in. wiceprez. Oddziału Międzyuczelnianego PTTK w Poznaniu - przewodnik PTTK po Poznaniu i Wielkopolsce; w l. 1964-1991 czł. Zarządu Głównego Stow. Inżynierów i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych (SITPMB) w Warszawie - m.in. prez. Zarządu Oddziału Stow. w Poznaniu. Także: czł. Rady Oddziału Wojewódzkiego NOT w Poznaniu.

Ostroviana. Publ.: wspomnienia z l. gimnazjalnych pt. *Donos* (tekst o krążących po klasach gazetkach pilsudczykowskich - gdy rzecz się wydała, licealistów poddano przesłuchaniom w ostrowskiej Komendzie MO, a klasę rozwiązano) i *Klasówka z łaciny po rosyjsku*, a także rel. pt. *Stowarzyszenie Ostrowian w Poznaniu*, w brosz.: *Koleżeński Zjazd Absolwentów I Liceum Ogólnokształcącego im. Ks. J. Kompałły i W. Lipskiego w Ostrowie Wielkopolskim, rocznik 1953, z okazji 50-lecia matury*, Ostrow Wlkp. 2003.

Zesp. red.: *Koleżeński Zjazd Absolwentów I Liceum Ogólnokształcącego...* - czł. zesp. red. ww. brosz.

Org. społ.: czł. GKS Venetia w ostrowskim liceum; od 2001 r. skarbnik, od 2011 r. prez. Stow. Ostrowian w Poznaniu.

Odznaczn.: Medal „Za zasługi w Rozwoju Miasta Ostrowa Wielkopolskiego”, 1985 - za pomoc przy budowie hali sportowej I LO.

Źródła: rel. bezp.; *Koleżeński Zjazd Absolwentów I Liceum Ogólnokształcącego im. Ks. J. Kompałły i W. Lipskiego w Ostrowie Wielkopolskim, rocznik 1953, z okazji 50-lecia matury*, Ostrow Wlkp. 2003, 30-31, 37-38, 50-51.

Rozbicka Hanna - ur. w 1958 r. w Ostrowie Wlkp. Psycholog.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (1977); Wydz. Pracownika Socjalnego Medycznego Studium Zawodowego w Ostrowie Wlkp. (1979); psychologii klinicznej na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu (1983); Instytutu Psychologii Zdrowia, spec.: psychoterapia uzależnień, w Warszawie (1999).

Z. W l. 1983-1993 psycholog w Szpitalu Psychiatrycznym w Bydgoszczy; w l. 1993-2001 psycholog, a od 2001 r. kier. w Ośrodku Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. M.in.: „Gazeta Ostrowska”. Artykuł *Gdy kochasz alkoholika*, „GO” nr 23, 13 czerwca 1993 - o sposobach radzenia sobie z chorobą alkoholową w rodzinie.

Org. społ. W l. 1993-1994 czł. Zarządu Ostrowskiego Stowarzyszenia Kulturalnego.

Źródło: rel. bezp.

Rozbicki Przemysław - ur. w 1960 r. w Ostrowie Wlkp. Artysta plastyk.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1979); Policealnego Studium Zawodowego dla Pracujących przy Zespole Szkół Budowlanych w Ostrowie Wlkp. (1981); wych. plast. na Wydz. Humanistyczno-Pedagogicznym WSP w Częstochowie (1989).

Z. W l. 1987-1989 prac. techniczny, w l. 1989-1992 asystent w Pracowni Rzeźby WSP w Częstochowie; w l. 1990-1991 stażysta (staż artystyczny) na Wydz. Rzeźby ASP w Warszawie; w l. 1992-1998 instr. plastyki w MDK w Ostrowie Wlkp.; od 1998 r. scenograf w „Western-Country” w Lennestadt - Elspe (Niemcy).

Przeds. plast. M.in. proj. okładek i oprac. graf.: w 1996 r. zbiorczych tomików konkursów poetyckich „Papierowe myśli” w MDK i „Wierszowanki” w Stow. Kulturalno-Oświatowym „Klub Nauczyciela”; w 2001 r. zb. opowiadań W. Banacha *Nowa forma spotkania*; w 2004 r. (wraz z ilustr.) wydanej w Niemczech przez wyd. Amicus-Verlag powieści historycznej R. Müllera *Die Ritter der Euterpe*. Także: w l. 1994-1998 oprawa plast. koncertów „Jazz w Muzeum”.

Przeds. teatr. W ostrowskim MDK m.in.: scenogr. do wystawionej przez działający w l. 1994-2004 teatr „Marionetka” bajki J. Brzechwy *Kot w butach* w reż. B. Banach z muzyką S. Kisielewskiego; kostiumy do wystawionego w 1995 r. przez Pracownię Teatralną monodramu wg S. Becketta *Nie-ja, Nijak, Kroki, Szczęśliwe dni* w reż. J. Góreckiego z muzyką K. Pendereckiego.

Przeds. sport.-rekr. Od 1980 r. czł. Sekcji Jeździeckiej (od 2000 r. klubu jeździeckiego) Hufnal w Ostrowie Wlkp. - w 1982 r. król polowania w tradycyjnej pogoni za lisem podczas święta Hubertusa.

Org. społ. W l. 1970-1974 i 1976-1978 czł. Zespołu Plastyków w ODK.

Nagr. Konkurs na flagę i pieczęć Ostrowa Wlkp. wyr. - 1994.

Źródła: rel. bezp.; brosz. *5 lat Sekcji Jeździeckiej Hufnal*, Ostrow Wlkp. 1984; afisz bajki J. Brzechwy *Kot w butach*; L. Rawer, *Beckett w MDK*, „Gazeta Ostrowska” nr 6, 12 lutego 1995.

Rubach-Wardawy Ewa - ur. w 1965 r. w Ostrowie Wlkp. Działaczka kulturalna.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1984).

Z. W l. 1989-1996 pilotka wycieczek zagranicznych; w l. 1996-2004 prac. działu reklamy w red. „Kuriera Ostrowskiego”; od 2004 r. prac. działu reklamy w red. „Gazety Ostrowskiej”.

Org. społ. M.in.: w 2007 r. współzał. wraz z A. Janikowską i do 2010 r. prez. Stow. Kulturalnego „Gwiazda”.

Źródła: rel. bezp.; st. red. „KO” i „GO”.

Ruda Marian - ur. w 1936 r. w Rososzycy. Nauczyciel, urzędnik miejski. Od 1963 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum i Liceum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1953); filologii rosyjskiej w SN w Poznaniu (1965); Wydz. Filologiczno-Historycznego w zakresie filologii rosyjskiej WSP w Opolu (1973 - studia magisterskie). W 1968 r. uzyskał uprawnienia bibliotekarza szkolnego; w 1975 r. ukończył kurs doskonalenia kwalifikacji dla naucz. jęz. rosyjskiego na Moskiewskim Uniw. im. M. Łomonosowa .

Z. W l. 1953-1956 naucz. w SP w Szczurach; w l. 1956-1961 naucz. w SP w Wielowsi; w l. 1961-1969 kier. PBP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1969-1973 naucz. jęz. rosyjskiego w Liceum Medycznym Pielęgniarstwa w Ostrowie; w l. 1973-1975 wizytator-metodyk przedmiotowego jęz. rosyjskiego w Wydz. Oświaty i Wychowania Miasta i Powiatu w Ostrowie Wlkp., także naucz. jęz. rosyjskiego w I LO w Ostrowie Wlkp. (w 1975 r. z tyt. prof. szkoły średniej); w l. 1975-1980 insp. oświaty i wychowania UM w Ostrowie Wlkp.; w l. 1980-1984 dyr. ZSG w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. M.in.: w l. 1975-1980 m.in. przew. Zarządu Miejskiego Szkolnego Związku Sportowego w Ostrowie Wlkp.; w l. 1994-1999 przew. Rady Stow. Wychowanków *Alma Mater Ostroviensis*.

Źródła: rel. bezp.; *Kronika Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Ostrowie*.

Russek Józef - ur. w 1923 r. w Szczurach w pow. ostrowskim. Lekkoatleta - biegacz długodystansowy. Mieszkał w Ostrowie Wlkp.

Z. Prac. Fabryki Maszyn Młyńskich przemianowanej w 1981 r. na Fabrykę Maszyn i Urządzeń Przemysłu Spożywczego SPOMASZ w Ostrowie Wlkp.

Zesp. sport. W 1948 r. zawodnik LZS w Szczurach, następnie do końca kariery w 1965 r. biegacz KKS Ostrovia.

Osiągn. sport. M.in.: III m. w biegu na 10 km i VII na 5 km w Mistrzostwach Polski, 1950; wicemistrz Polski w biegu na 10 km, 1951; wicemistrz Polski w biegu godzinnym, 1955; I m. w maratonie podczas III Memoriału Janusza Kusocińskiego, 1956; mistrz Polski w maratonie, 1957, 1958. (W 1957 r.: *W dniu mistrzostw Polski pracowałem przy warsztacie ślusarskim, a obok mnie stała torba z koszulką i trampkami. O trzynastej miałem pociąg [do Poznania], a już o szesnastej biegłem na trasie, jak się później okazało, po tytuł Mistrza Polski*, P.M.). Także: kilkakrotny rekordzista Polski w biegu maratońskim - ostatni rekord 2.35.48, 1957. Od 1951 r.

wielokrotny reprezentant kraju - m.in. w biegu przełajowym red. „L'Humanite” w Paryżu i podczas meczu lekkoatletycznego Polska - NRD w Warszawie, 1952).

Tyt. hon. Honorowy Członek: KKS Ostrowia, KS Stal, Terenowego Klubu Olimpijczyka w Wysocku Wielkim.

Upam. Od 1996 r. Bieg Memoriałowy im. Józefa Russka organizowany przez Terenowy Klub Olimpijczyka w Wysocku Wielkim; ul. J. Russka - Uchwała Nr XLIV/645/2006 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 26 września 2006 r.

Źródła: J. Stefański, *Zmarł b. mistrz maratonu*, „Gazeta Ostrowska” nr 3, 21 stycznia 1996; K. Niełacny, A. Leraczyk, W. Suszycki, *Patroni ostrowskich ulic*, Biblioteka Publiczna w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. 2008, s. 89; <http://wlpk24.info/wspomnienie/w-russek-jo-zef-6dee1/> (dostęp: 22.10.2016).

Rychlik Urszula - ur. w 1978 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka, dziennikarka.

W. Absolwentka: IV LO w Ostrowie Wlkp. (1997); filologii polskiej na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu (2003); Studiów Podyplomowych, spec.: bibliotekoznawstwo z organizacją zarządzania, w Gnieźnieńskiej Wyższej Szkole Humanistyczno-Menedżerskiej „Milenium” (2006).

Z. Zesp. red.: w l. 1999-2006 dziennikarka „Kuriera Ostrowskiego”; od 2007 r. współpracowniczka „Gazety Ostrowskiej”. Także: od 2002 r. naucz. i bibliotekarka w Zespole Szkół im. Orła Białego w Korytach.

Publ. „Kurier Ostrowski”, „Gazeta Ostrowska”. M.in.: *Poetycki impuls*, „KO” nr 83, 20 października 2003 r. - o Wieczorze Literackim „Nowego Impulsu” w BP w Ostrowie Wlkp.; *Potycki z Leśmianem*, „GO” nr 6, 7 lutego 2007 - o IV Gminnym Konkursie Języka Polskiego w Raszkowie.

Źródło: rel. bezp.

Ryfa Maciej - ur. w 1948 r. w Ostrowie Wlkp. Animator działań kulturalnych, artysta niezależny. Od 1950 r. mieszka w Poznaniu.

W. Absolwent: Szkoły Zawodowej o profilu chemicznym w Poznaniu (1966). Od 1976 r. kilkakrotny stypendysta „Funduszu Autorskiego”.

Z. M.in.: w l. 1966-1967 adept aktor-lalkarz w Teatrze Lalki i Aktora „Marcinek” w Poznaniu; w l. 1976-1985 prac. w sadzie owocowym w Tarnowie Podgórnym; w l. 1986-1987 robotnik w Chłodni Składowej w Poznaniu; od 1994 r. rencista (renta inwalidzka).

Publ. Wiersze: *Przedpole. Almanach młodej poezji wielkopolskiej*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1986. Proza: *Prosto z młodości. Almanach młodej prozy wielkopolskiej*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1980; *Żywa droga. Almanach młodej prozy wielkopolskiej*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1986.

Pr. nieopubl. W zaginionych maszynopisach pozostają: pow. *Księżę Malarz i przygody* (1970) oraz *Złodziej czapek* (1974); zb. opow. *Czułości i głupota* (ok. 1980), a także opow. *Diamentowa albo spotkanie z Tarotem* (ok. 1990).

Publ. w czasop. „Nurt”, Miesięcznik Literacki Młodych „Nowy Wyraz”. Wiersze, m.in.: (debiut) *pomieszalo* oraz **** / noc leci ku nocy*, „N” nr 7/1967 (tu błędnie - „Kyfa” - podano nazwisko R.). Opow., m.in.: *Na pływalni*, „NW”, maj 1974.

Kluby lit. W l. 80. zał. i animator „Prywatnego Klubu Literackiego Wieniawskiego” w Poznaniu.

Przeds. teatr. W 1987 w cz. ośmiomiesięcznej współpracy z poznańskim kabaretem „Tey” Z. Laskowika Robotnik i Milicjant w spektaklu *Uniwersytey*.

Przeds. plast. W l. 70. i 80. malarz-amator - uprawiał malarstwo sztalugowe (wystawa w Galerii Nowej przy Teatrze Nowym w Poznaniu).

Publ. intern. Bloger - od 2008 r. aktywny kreatywnie (literatura, malarstwo) na internetowych blogach.

Varia. Od poł. l. 80. buddysta Dzog-czen, praktykujący Karma-Kagyü.

Om. W. Banach, *Emigranci kolejnych pokoleń*, w: *Ostrów pod znakiem pegaza*, Poznań-Ostrów 2005 (rozdz. przedstawiający twórców wywodzących się z Ostrowa Wlkp.).

Org. społ. Czł. Koła Młodych ZLP w Poznaniu; czł. Korespondencyjnego Klubu Młodych Pisarzy w Poznaniu.

Źródła: rel. bezp.; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 146; <https://kabaretty.pl/uniwersytey/> (dostęp: 10.11.2018).

Ryszkiewicz Radosław - ur. w 1970 r. w Ostrowie Wlkp. Animator działań kulturalnych, muzyk.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1989); Wydz. Pedagogiki w zakresie Pedagogiki Kulturalno-Oświatowej w WSP w Zielonej Górze (1996).

Z. M.in.: w l. 1994-1995 naucz. wych. muz. w SP nr 13 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1996-1997 sprzedawca na stoisku muzycznym w Empiku w Kaliszu.

Publ. Własnoręcznie opracowany tomik poezji *Na brzegu skrwawionych marzeń* - nakł. własny, 1993 (reprint 2002).

Publ. w czasop. Nierzadko pod ps. dzie dzie: „Ziemia Kaliska”, „Capella” (Pismo Studentów SN i Punktu Konsultacyjnego krakowskiej WSP w Trzebini-Młoszowej), „Impuls”, „Sztuka Osobowa”, „Dżdżownica”, „Nowy Impuls”, „Menu”, „Menu Smakosza” (magazyn branżowy poświęcony gastronomii, hotelarstwu, turystyce). Artykuły, m.in.: *Podziemne kapele i cholernie tanie piwo*, „ZK” nr 94/1993 (dod. „Ziemia Literacka”) - o ostrowskich zesp. rockowych. Opow.: *Ty mówisz: jestem szumowina*, „I” nr 4, 1 września 2001; *VII. June A. Romance*, „Dż”, 28 września 2002. Wiersz: *Sprzedawcy*, „Nowy Impuls” nr 6/2005.

Zesp. red. Niezależny Biuletyn Artystyczny „Dżdżownica” - w 2001 r. red. wraz z P. Berkowskim i M. Słocińską jedyne wydane numeru .

Inne przed. W l. 2000-2001 pomysłodawca i organizator w Ostrowie Wlkp. cyklu imprez pod nazwą *Non Profit Art Ansamble*, w ramach którego m.in. 21 października 2000 r w PIK odbył się wieczór poetycki R. Michny (Yewhena Michnowsky’ego).

Zesp. muz. Czł. lokalnych zesp. rockowych, m.in.: w l. 1987-1989 Barykada, w l. 1991-1996 Love Overdoze, w l. 2002-2009 Helicobacterius in sect.

Nagr. Praca magisterska *Stosunek uczniów wybranych klas maturalnych do młodzieżowej kontrkultury*, III nagr. w konkursie MMOW na najlepsze prace magisterskie roku - Ostrów Wlkp. 1996.

Źródło: rel. bezp.

Ryzińska Mirosława (ob. Mager) - ur. w 1956 r. w Limanowej, woj. małopolskie. Fotograf, filmowiec. Od 1962 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: Technikum Gastronomicznego w Ostrowie Wlkp. (1975); Policealnego Studium Zawodowego MERA-ZAP, spec.: technik elektronik, w Ostrowie Wlkp. (1979).

Z. M.in.: w l. 1985-2005 właścicielka firmy „Wideo-Top. Filmowanie”.

Przeds. fot. Czł. Koła Fotograficznego w Technikum Gastronomicznym w Ostrowie Wlkp.

Przeds. film. W 1989 r. zdjęcia (kamera) do autorskiego filmu J. Bendziechy i P. Berkowskiego „Torowa 11”. Inne: do poł. l. 90. na zlecenie UM w Ostrowie Wlkp. filmowanie wydarzeń kulturalnych i społecznych w Ostrowie Wlkp., m.in.: koncertów pianistycznych w Pałacu Myśliwskim Książąt Radziwiłłów w Antoninie; recitalu skrzypcowego K.A. Kulki w ODK;

oficjalnej wizyty młodzieży kubańskiej zaproszonej do Ostrowa Wlkp. przez miejską organizację ZMS.

Źródła: rel. bezp.; rel. J. Bendziechy; rel. P. Berkowskiego.

Sapieja-Nowicka Wiesława - ur. w 1939 r. w Petrykozach, woj. kieleckie. Nauczycielka. Od 1971 r. mieszka w Przygodzicach.

W. Absolwentka: LO w Końskich (1956); filologii polskiej na UAM w Poznaniu (1962).

Z. Naucz. jęz. polskiego: w l. 1962-1964 w TR w Kościelcu k. Koła; w l. 1964-1966 w TR w Trzciance k. Opalenicy; w l. 1966-1969 w TR w Ratajach k. Chodzieży; w l. 1969-1971 w Zasadniczej Szkole Rolniczej w Tarcach k. Jarocina; w l. 1971-1994 w Zespole Szkół Rolniczych w Przygodzicach (1971-1976 pięcioletnie technikum, 1977-1982 dwuletnia szkoła zawodowa i trzyletnie technikum, 1984-1988 wychowawstwo 3. klasy szkoły zawodowej i trzyletnie technikum, 1989-1994 do emerytury pięcioletnie technikum).

Publ. *Pół wieku Szkoły Rolniczej w Przygodzicach 1947-1997*, Przygodzice 1997 - zebranie i oprac. materiałów, także wspomnienie *Moja pamięć jak kartoteka; 60-lecie Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Centrum Kształcenia Ustawicznego*, Przygodzice 2007 - zebranie i oprac. materiałów.

Inne przed. Kronikarz Zespołu Szkół Rolniczych w Przygodzicach.

Tyt. „Czytelnik Roku” w l. 2006-2011 - BP im. G. Bojanowskiego, Gmina Przygodzice.

Źródła: rel. bezp.; *Pół wieku Szkoły Rolniczej w Przygodzicach 1947-1997*, red. W. Sapieja-Nowicka, Przygodzice 1997, s. 147-149, 164.

Sapiński Włodzimierz - ur. w 1925 r. w Sędziszowie, zm. w 1998 r. w Działoszynie k. Wielunia. Lekarz med., działacz PTTK.

W. Absolwent: Liceum w Tarnowie (1947 - matura zdana eksternistycznie, w czasie wojny uczeń w ramach tajnego nauczania); Wydz. Pediatrycznego AM w Warszawie (1952 - pierwotnie w 1947 r. podjął studia na Wydz. Lekarskim UŁ).

St. nauk. Dr n. med. (1962) - st. uzyskany w AM w Poznaniu; dr hab. (1984) - st. uzyskany w AM w Łodzi.

Z. W l. 1952-1953 asystent, a następnie st. asystent w Klinice Propedeutyki Pediatrii w Warszawie (w tym okr. I st. spec. z zakresu chorób dziecięcych); w l. 1954-1957 adiunkt w Klinice Chorób Dzieci w Gdańsku (w 1956 r. II st. spec. z pediatrii); w l. 1957-1973 ordynator Oddziału Pediatrycznego i dyr. Kolejowego Szpitala Dziecięcego w Ostrowie Wlkp. (w 1961 r. II st. spec. z organizacji służby zdrowia); w l. 1973-1975 dyr. ZOZ w Ostrowie Wlkp.; w l. 1975-1976 dyr. Woj. Szpitala Zespolonego w Kaliszu; w l. 1976-1981 Lekarz Wojewódzki w Kaliszu (po odwołaniu krótko prowadził w Kaliszu poradnię leczenia przy pomocy akupunktury); w l. 1981-1996 prac. naukowy - od 1990 r. prof. w Katedrze Medycyny Społecznej i Zapobiegawczej AM w Łodzi (w tym też cz. dyr. i gł. koordynator Polskiego Programu CINDI - Zintegrowanej Profilaktyki Chorób Niezakaźnych).

Publ. Wraz z W. Suszyckim i L. Wiśniowskim, *Zarys dziejów szpitalnictwa w Ostrowie Wlkp.*, w: *125-lecie szpitalnictwa w Ostrowie Wlkp. 1850-1975. Program obchodów*, Ostrów Wlkp. 1975; wraz z W. Suszyckim i L. Wiśniowskim, *Zarys dziejów szpitalnictwa w Ostrowie Wielkopolskim*, w: *Rozwój szpitalnictwa Ostrowa Wielkopolskiego w latach 1850-1975*, pod red. W. Sapińskiego, PZWL, Warszawa 1976; współautor, *O leczeniu akupunkturą*, seria *Zdrowie dla wszystkich*, PZWL, Warszawa 1986.

Publ. w czasop. Ok. 140 artykułów, m.in. w czasopiśmie „Szpitalnictwo Polskie”. M.in.: *Współpraca lekarza i pielęgniarki w szpitalu*, „SZP”, t. VI, nr 5/1963; *Rys historyczny Szpitala w*

Ostrowie Wielkopolskim, „SzP”, t. IX, nr 4/1965; wraz z J. Bruskim, *Opinie pacjentów o warunkach opieki szpitalnej*, „SzP”, t. XIII, nr 1/1969.

Org. społ. M.in.: czł. PTTK - przodownik turystyki kajakowej, w 1964 r. współorganizator i do 1968 r. pierwszy prez. Klubu Wodnego „Bociany” (przemianowanego w 1966 r. na Klub Kajakowy „Pelikany”) przy ostrowskim Oddziale PTTK; w 1975 r. czł. Komitetu Obchodów 125-lecie szpitalnictwa w Ostrowie Wlkp. Także: czł. Światowej Organizacji Zdrowia.

Źródła: A. Sukiennicki, *Historia szpitalnictwa...*, s. 201, 276-277; A. Wiśniewski, *Kronika PTTK...*, s. 84-85, 158; rel. J. Kempy.

Sarnowski Tadeusz - ur. w 1950 r. w Ostrowie Wlkp. Pracownik naukowy, działacz PTTK.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp (1968); Wydz. Mechanicznego Technologicznego PP (1972).

St. nauk. Dr nauk technicznych - st. uzyskany na Wydz. Inżynierii Produkcji PW (1998).

Probl. bad. Zarządzanie przedsiębiorstwem, automatyka i robotyka.

Z. W l. 1972-1979 technolog, w l. 1979-1985 kier. Pracowni Postępu Technicznego, w l. 1985-1987 kier. Działu Przygotowania Produkcji, w l. 1987-1991 Gł. Specjalista ds. Robotów, w l. 1991-1993 szef Zakładu Robotów Przemysłowych, w l. 1993-1999 dyr. Zakładu Robotów Przemysłowych w ZAP w Ostrowie Wlkp.; od 2000 r. dyr. i prez. Zarządu ZAP - Robotyka sp. z o.o. w Ostrowie Wlkp. Także: w l. 1977-2000 naucz. przedmiotów zawodowych w ZST w Ostrowie Wlkp.; w l. 2002-2003 prac. na podstawie umowy o dzieło, w l. 2003-2009 prodziekan, od 2009 r. dziekan Wydz. Zamiejscowego w Ostrowie Wlkp. Społecznej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi przemianowanej w 2011 r. na Społeczną Akademię Nauk.

Org. społ. Czł. PTTK: przewodnik turystyczny, w 1973 r. kier. rajdu do Antonina pod nazwą „Jesień Chopinowska”, w l. 1974-1981 wiceprez., w l. 1981-1985 prez. Zarządu Oddziału PTTK w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; A. Wiśniewski, *Kronika PTTK...*, s. 30, 77, 158.

Schlender Dariusz - ur. w 1953 r. w Kaliszu. Miłośnik fantastyki naukowej. Mieszka w Kaliszu.

W. Absolwent: Wydz. Chemii UW (1991) - w l. 70. zarzucił studia na Wydz. Chemii UAM w Poznaniu.

Z. M.in.: w l. 70. prac. Ośrodka Badań i Kontroli Środowiska w Kaliszu; w l. 80. prac. Woj. Urzędu Statystycznego w Kaliszu; w l. 1991-1992 prac. Woj. Ośrodka Politechnicznego w Kaliszu. W 1987 r. instr. (nieetatowy) w MCK w Ostrowie Wlkp. - opiekun zał. w 1984 r. przez W. Banacha (do 1987 r. pod nazwą „Forum SF”) Klubu Miłośników Fantastyki.

Przeds. lit. W l. 70.: współpr. z sekcją literacką Akademickiego Radia „Winogrady” w Poznaniu; zawarcie umowy z KAW na druk opowiadań fantastyczno-naukowych w serii *Spotkanie w przestworzach* (za ich napisanie S. otrzymał honorarium, ale umowa została rozwiązana przez wyd., które zaprzestało druku tej serii).

Publ. w czasop. Opow. fantastyczno-naukowe, eseje, felietony w pismach: „Horyzonty Techniki dla Dzieci”, „Ziemia Kaliska”, „Południowa Wielkopolska”, „Wagon” (ps. Zieleniak & EJ), „Czarno-Biała” (Bydgoszcz), „Kwazar” (Poznań). M.in.: opow. *Ewolucja*, „HTdD”, 1969 (II m. w międzynarodowym konkursie na opow. fantastyczno-naukowe w 1968 r.); opow. *Bul, bul*, „PW” nr 1/1977; opow. *Harmonia sfer*, „PW” nr 8/1986; artykuł *Jak Zieleniak przetrzymał szturm na MCK*, „W” nr 19/1987 - żartobliwa relacja o Dniach Fantastyki Naukowej w MCK w Ostrowie Wlkp.

Pr. red. Red. językowa książek autorstwa żony G. Schlender, m.in.: *Solidarność Wielkopolski Południowej 1980-2000. Zarys dziejów*, Kalisz 2001; *NSZZ „Solidarność” w województwie kaliskim w latach 1980-1990*, Kalisz 2006; *Książnica Asnykowska w Kaliszu*, Kalisz 2007; *Kalisz i region kaliski - 260 pytań i odpowiedzi*, Kalisz 2010.

Org. społ. W l. 1967-1972 czł. Polskiego Tow. Miłośników Astronomii.

Źródła: rel. Grażyny Schlender; *Polcon'85*, Poznań-Błażejewko 1985, s. 105-106.

Schlender Grażyna - ur. w 1959 w Gąsawie na Pałukach. Mieszka w Kaliszu. Bibliotekarka, archiwista.

W. Absolwentka: bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na Wydz. Filologii Polskiej UŁ (1993).

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (2005) - st. uzyskany na UW, tyt. pr. doktorskiej „*Solidarność*” w województwie kaliskim w latach 1980-1990.

Z. Od 1983 m.in. st. kustosz w MBP im. A. Asnyka w Kaliszu; od 2007 r. dyr. AP w Kaliszu.

Publ. *Solidarność Wielkopolski Południowej w latach 1980-2000. Zarys dziejów*, Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” Wielkopolska Południowa, Kalisz 2001; *NSZZ „Solidarność” w województwie kaliskim w latach 1980-1990*, KTPN, Kalisz 2006; *Książnica Asnykowska w Kaliszu*, MBP, Kalisz 2007; *Kalisz i region kaliski - 260 pytań i odpowiedzi*, AP, Kalisz 2010; m.in. z J. Splittem, album *Portret miasta. Architektura Kalisza w dokumentach archiwalnych*, AP w Kaliszu, MOZK, Kalisz 2010; *Sześćdziesiąt lat działalności Archiwum Państwowego w Kaliszu. Zarys dziejów*, AP, Kalisz 2011.

Pr. encykl. *Słownik Biograficzny Wielkopolski Pol.-Wsch. Ziemi Kaliskiej*, KTPN, Kalisz - autorka części biogramów w t. I (1998), t. II (2003), t. III (2007). Także: autorka części haseł w internetowej „Encyklopedii <Solidarności>”.

Pr. red. *Poeta pamięta* - pokłosie I Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego, Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” Wielkopolska Południowa, red. i oprac., Kalisz 1999; *Poeta pamięta* - pokłosie II Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego, Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność”, red. i oprac., Kalisz 1999.

Konkursy. I i II Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Poeta pamięta” poświęcony wydarzeniom stanu wojennego, współorganizatorka i przew. - Kalisz 1998 (zakończenie konkursu 28 stycznia 1999), 1999. Także: organizatorka konkursów radiowych, rysunkowych, literackich i czytelniczych.

Dział. zw. M.in.: od 1991 przew. Międzyzakładowej Komisji NSZZ „Solidarność” Koło Grodzkie w Kaliszu; od 1995 metodyk Działu Szkoleń ZR NSZZ „Solidarność” Wielkopolska Południowa - współautorka podręcznika *Szkolenie Ogólnozwiązkowe Działaczy „Solidarności”*, Gdańsk 1999.

Org. społ. Od 1996 czł., od 2004 czł. Zarządu KTPN; od 2000 ławnik w Rejonowym Sądzie Pracy w Kaliszu.

Ostroviana. Publ.: *NSZZ „Solidarność” w Ostrowie Wielkopolskim w latach 1980-1990*, w: *Ostrów Wielkopolski - ilustrowane dzieje miasta*, Ostrów Wlkp. 2009.

Źródła: rel. bezp.; *Kto jest kim w Kaliszu i powiecie na przełomie tysiącleci. Informator biograficzny*, Wyd. Kropka, Kalisz 2000; <http://www.archiwum.kalisz.pl/archiwum-historia-archiwum> (dostęp: 10.03.2014); www.encysol.pl/wiki/Grażyna_Schlender (dostęp: 15.03.2017).

Schubert Jan - ur. w 1902 r. w Ostrzeszowie, zm. w 1980 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, bibliotekarz.

W. Absolwent: Seminarium Nauczycielskiego w Koźminie (1921).

W l. międzyw. Pierwotnie od 1922 r. naucz. w szkole powszechnej w Ostrzeszowie; w l. 1926-1939 kier. w czteroklasowej szkole powszechnej w Sobótce.

W cz. II w. św. W l. 1940-1945 kier. w *jednej ze szkół* (W.B.) w Krakowie, i tamże zarazem w l. 1941-1945 w ramach tajnego nauczania kier. rejonu 5. w ośrodku XL

Po wojnie. Po zakończeniu działań wojennych naucz. wpieryw ponownie w szkole w Sobótce, a od września 1945 r. do 1948 r. w SP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1949-1972 kier. MBP w Ostrowie Wlkp.

Dział. bibl. W l. międzyw.: wizytator bibliotek TCL na terenie woj. poznańskiego i pomorskiego wyznaczony przez Woj. Wydział Oświaty Pozaszkolnej - m.in. organizował placówki TCL w terenie, w Odolanowie skutecznie negocjował wykupienie od metodystów budynku na cele biblioteki i domu ludowego (ob. w budynku mieści się BPMiG); organizator w Sobótce biblioteki szkolnej. Po wojnie: organizator w Ostrowie Wlkp. otwartej w styczniu 1949 r. MBP (na pocz. placówka posiadała 867 woluminów, w 1972 r. 62 tys.) - w 1952 utworzył przy niej Filię dla Dzieci i Młodzieży, w l. 60. dwie filie dla dorosłych, w 1961 r. zainicjował powołanie Koła Przyjaciół Biblioteki.

Org. społ. W l. 1917-1918 czł. Stow. Młodzieży Polskiej. Po II w. św.: czł. i *przez pewien czas* prez. Związku Obróńców Ziemi Zachodnich; czł. Polskiego Tow. Tatrzańskiego i Polskiego Tow. Krajoznawczego (po połączeniu obu organizacji w 1950 r. - PTTK); w 1951 r. współzał. i w l. 1953-1964 prez. Oddziału PTTK w Ostrowie Wlkp. - inicjator kół zakładowych; od 1949 r. czł. SBP.

Organy przedst. Czł. MRN w Ostrowie Wlkp. - w 1948 r. czł. powołanej przy niej Komisji Bibliotecznej (skutecznie zabiegał o utworzenie w Ostrowie Wlkp. MBP).

Odznac. M.in.: Medal Tow. Ochrony Ziemi Zachodnich (*za ofiarną pracę*), 1931; Złota Odznaka PTTK, 1962; Złota Odznaka Związku Nauczycielstwa Polskiego, 1974.

Źródła: W. Burdosz, *Schubert Jan*, w: *Słownik Bibliotekarzy Wielkopolskich 1918-2000*, pod red. F. Łozowskiego, WBPiCAK, Poznań 2001, s. 141-143; A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski. Fakty...*, s. 23, 29, 48; A. Wiśniewski, *Kronika PTTK...*, s. 158; W. Burdosz, *Jan Schubert. Wspomnienie (1902-1980)*, „Gazeta Wyborcza” nr 270/2009.

Siąkowska Teresa - ur. w 1934 r. w Aninie k. Warszawy. Córka W. Siąkowskiego. Nauczycielka, animatorka szkolnego życia teatralnego. W 1941 r. kilka miesięcy mieszkała w Sokołowie Podlaskim, w tym też r. na stałe zamieszkała w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: Państwowego Liceum Ogólnokształcącego Żeńskiego w Ostrowie Wlkp. (1953); filologii polskiej na Wydz. Filologicznym UAM w Poznaniu (1958); Studium Podyplomowego Wiedzy o Teatrze, Filmie i Telewizji na UŁ (1985).

Z. Naucz. jęz. polskiego: w l. 1958-1962 w SP w Przeźmierowie k. Poznania; w l. 1962-1970 w LO w Ostrzeszowie; w l. 1970-1993 w III LO w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. Tygodnik „Panorama Wielkopolska”. M.in.: *Ocalić od zapomnienia*, „PaW” nr 3/1997 - o ostrowianach, którzy zapłacili życiem za walkę w l. 1939-1945 z niemieckim okupantem; *Utrwalić swój ślad*, „PaW” nr 16/1997 - o powinowatym S., artyście malarza A. Olejniku, ur. w 1887 r. w Krotoszynie, rozstrzelanym przez Niemców w 1939 r. w Bydgoszczy; *Pasja życia*, „PaW” nr 31/1997 - o J. Góreckim, animatorze ruchu teatralnego w Ostrowie Wlkp.

Zesp. red. „Panorama Wielkopolska” - w l. 1997-1998 czł. red.

Przeds. teatr. W okr. pracy pedagogicznej animatorka i reżyserka szkolnych kół teatralnych i recytatorskich. W III LO reż. m.in. sztuk: *Gęsi i gąski* M. Bałuckiego, 1971; *Żołnierze* E. Brylla, 1971; *Orfeusz w piekle* K.I. Gałczyńskiego, 1983; *Missa pagana* E. Stachury, 1984; *Droga do Czarnolasu* A. Maliszewskiego, 1985 (w 1987 r. sztuka w obsadzie powiększonej o prowadzony

przez T. Jańczak zesp. teatralny TK i w oprawie muz. J. Wojtaszka wystawiona była w ODK); *Komedia rybałtowska nowa*, 1985; *W małym dworku* S.I. Witkiewicza, 1986; *Dancing* M. Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, 1986; *Uciekła mi przepióreczka* S. Żeromskiego, 1987; *Ferdydurke* (fragm.) W. Gombrowicza, 1988; *Wesołe kumoszki z Windsoru* W. Szekspira, 1988; *Indyk* S. Mrożka, 1989; *Wigilie polskie* B. Wachowicz, 1990; *Babcia i wnuczek* K.I. Gałczyńskiego, 1991.

Inne przeds. W l. 1978-1982 prow. w III LO DKF - specjalne projekcje dla uczniów po lekcjach w kinie „Roma”.

Źródła: rel. bezp.; *Ostrowski sejmik...*, s. 60; *Tworzenie tradycji. III Liceum Ogólnokształcące w Ostrowie Wielkopolskim 1954-2004*, Ostrow Wlkp. 2004, s. 29, 30.

Siciński Henryk - ur. w 1950 r. w Jeleniej Górze. Pediatria, chirurg dziecięcy. W 1977 r. zamieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: IV LO w Poznaniu (1967); Wydz. Lekarskiego AM w Poznaniu (1973); dwuletniego Studium Podyplomowego w zakresie organizacji, zarządzania i ekonomiki w opiece zdrowotnej w Szkole Zdrowia Publicznego Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi. Także: w 1993 r. odbył przeszkolenie z zakresu intensywnego leczenia dzieci w Instytucie Pediatrii AM w Poznaniu; w 1994 r. ukończył podobny kurs w Klinice Anestezjologii i Intensywnej Terapii w Centrum Zdrowia Matki Polki w Łodzi; w 1996 r. zaliczył kurs „Diagnostyka i leczenie zaburzeń rytmu serca u dzieci” w Centrum Medycznym Kształcenia Podyplomowego w Warszawie.

St. nauk. Dr n. med. (2011) - st. uzyskany na Uniw. Medycznym im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu, tyt. pr. doktorskiej *Rozwój pediatrii uniwersyteckiej w Poznaniu w XX wieku*.

Z. W l. 1973-1977 asystent na Oddziale Dziecięcym ZOZ w Drezdenku (w 1976 r. I st. spec. z pediatrii); od 1977 r. asystent na Oddziale Chirurgii Dziecięcej w Ostrowie Wlkp. (w 1980 r. I st. spec. z chirurgii dziecięcej), także pediatra w Przychodni Rejonowej i Poradni Dziecięcej oraz stażysta w ostrowskim Kolejowym Szpitalu Dziecięcym (w 1982 r. II st. spec. z chorób dziecięcych); od 1983 r. organizator Oddziału Noworodków i Wcześnieńców w ZZOZ w Pleszewie, i tamże w l. 1985-1991 ordynator Oddziału Pediatrycznego; w l. 1991-1996 dyr. ZZOZ w Ostrowie Wlkp. - zarazem w l. 1993-1997 p.o. ordynatora w reaktywowanym przez siebie Oddziale Dziecięcym przemianowanym na Oddział Intensywnego Leczenia i Nadzoru Dzieci, którym jako ordynator kierował w l. 1997-2003, a który w 2000 r. przemianowano z kolei na Oddział Pediatryczny w Ostrowie Wlkp.; od 2003 r. dyr. ZZOZ w Ostrzeszowie.

Publ. w czasop. „Wiadomości Lekarskie”. M.in.: współautor, *Ocena stanu zdrowia i rozwoju psychoruchowego dzieci w drugim roku życia z grupy ryzyka okołoporodowego urodzonych przedwcześnie*, „WL” nr 44/1991.

Przeds. zaw. Kier. specjalizacji z pediatrii siedmiu lekarzy na I st. i pięciu na II st. w Pleszewie oraz jednej asystentki na II st. w Ostrowie Wlkp.

Dział. zw. W 1980 współorganizator zbiorowego społeczno-politycznego protestu prac. ZZOZ w Ostrowie Wlkp. Od listopada 1980 czł. NSZZ „Solidarność”: wiceprzew. Międzyzakładowego Komitetu Porozumiewawczego (od 1981 Międzyzakładowej Komisji Porozumiewawczej) w Ostrowie Wlkp.; w 1981 r. delegat na I Woj. Zjazd Delegatów Woj. Kaliskiego, czł. ZR Wielkopolska Południowa. Także: w 1981 r. delegat na I Krajowy Zjazd Delegatów NSZZ „Solidarność” w hali Olivia w Gdańsku - tamże pomysłodawca uchwalenia „Pośłania do ludzi pracy Europy Wschodniej”, po ogłoszeniu stanu wojennego internowany w 1982 r. w Ośrodkach Odosobnienia w Ostrowie Wlkp. i Gębarzewie.

Pasje. Muzyka klasyczna, literatura.

Org. społ. W 1989 r. współzał. Ostrowskiego Klubu Katolików przy par. pw. św. Antoniego Padwskiego; od 1989 współprac. Klubu Inteligencji Katolickiej w Kaliszu.

Organy przedst. W l. 1990-1994 radny I kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW Ostrowskiego Klubu Katolików); w l. 2004-2006 radny II kadencji (2002-2006) Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW Prawicy).

Źródła: rel. bezp.; A. Sukienicki, *Historia szpitalnictwa...*, s. 278-279; M. Kozłowski, *Okoliczności powstania „Posłania do ludzi pracy Europy Wschodniej w 1981 roku w województwie kaliskim i reakcja na nie w województwie kaliskim*, „Kronika Wielkopolski” nr 4/2005 - tamże (s. 40.) rel. H. Wujca, czł. ogólnopolskiej Komisji Koordynacyjnej NSZZ „Solidarność”: *Jerzy [błędnie podane imię S.] Siciński przygotował ten projekt jeszcze przed zjazdem z własnej inicjatywy - można go więc uznać za ojca Posłania;* rel. dr. M. Pabiszczaka; http://www.encyklopedia-solidarnosci.pl/wiki/index.php?title=Henryk_Marian_Siciński (dostęp: 10.03.2015).

Skiba Jacek - ur. w 1941 r. w Mikstacie. Nauczyciel, działacz harcerski. Od 1945 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1959); SN w Kaliszu (1962); filologii polskiej na Wydz. Humanistycznym WSP w Opolu (1972). Ukończył także studia podyplomowe w zakresie organizacji i zarządzania oświatą. W 2001 r. otrzymał st. nauczyciela dyplomowanego.

Z. M.in.: w l. 1962-1963 naucz. w SP w Jarocinie; w l. 1963-1967 naucz. w SP nr 9 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1967-1969 etatowy komendant Hufca ZHP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1969-1972 naucz. przedmiotów ogólnokształcących w Technikum Leśnym w Mojej Woli; w 1972 r. wpierv dyr. w SP w Rososzycy, następnie do 1979 r. dyr. Gminnej Dyrekcji Szkół w Sieroszewicach; w l. 1979-1980 wicedyr. SP nr 10 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1980-1984 r. zca insp., a w l. 1984-1990 insp. w Wydz. Oświaty UM w Ostrowie Wlkp.; w l. 1990-2007 (do emerytury) dyr. I LO w Ostrowie Wlkp. - w tym okr. w I LO m.in. odrestaurowano aulę i witraże, stworzono galerię wybitnych profesorów i wychowanków, zorganizowano pracownię komputerową, zmodernizowano sale lekcyjne i sanitariaty oraz przełożono dach.

Publ. M.in.: *Półtora wieku przyjaźni ze szkołą*, w: *Półtora wieku w służbie narodu i oświaty 1845-1995. 150 lat I Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wielkopolskim*, I LO, Ostrów Wlkp. 1995; *I Liceum Ogólnokształcące im. ks. Jana Kompałły i Wojciecha Lipskiego w Ostrowie Wielkopolskim*, w: *Refleksje o edukacji 1*, I LO. Ostrów Wlkp. 2006.

Pr. red. *Półtora wieku w służbie narodu i oświaty 1845-1995. 150 lat I Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wielkopolskim* - red. wspólnie z W. Suszyckim.

Inne przeds. M.in.: inicjator galerii portretów dyrektorów I LO w Ostrowie Wlkp. eksponowanych w gabinecie dyrektora szkoły (reprodukcje fot. - K. Maleszka).

O S. w lit. K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006.

Org. społ. M.in.: czł. ZHP - pełnił *różne funkcje instruktorskie w hufcu w Ostrowie, chorągwi w Kaliszu i Poznaniu* (J.S.); od 1994 r. czł. Stow. „Alma Mater Ostroviensis” przy I LO w Ostrowie Wlkp., w 2000 r. wybrany do Prezydium Stow. Najstarszych Szkół w Polsce; od 2007 r. czł. Zarządu Uniw. Trzeciego Wieku w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006, s. 53; autobiogram, „Księga Pamięci”, z. 16, 2009 (wb. z. 15).

Skiba Krzysztof - ur. w 1964 r. w Gdańsku. Muzyk, happener, felietonista.

W. Absolwent: kulturoznawstwa, spec.: teatrologia, na Wydz. Teorii Literatury, Teatru i Filmu UŁ (1989).

Publ. *Skibą w mur*, wyd. Zysk i S-ka, Poznań 2005 - felietony z tyg. „Wprost”; *Opowiadania podwodne*, wyd. Zysk i S-ka, Poznań 2009 - teksty satyryczne; wraz z J. Janiszewskim i P. Konnakiem, *Artyści wariaci, anarchiści - opowieść o gdańskiej alternatywie lat 80-tych*, wyd. Narodowe Centrum Kultury, Warszawa 2010.

Publ. w czasop. M.in.: „Gazeta Wyborcza”, „CKM”, „Hustler”, „Wprost” (stała rubryka).

Dział. polit. W stanie wojennym współzał. w 1983 r. podziemnego Ruchu Społeczeństwa Alternatywnego i działacz pacyfistycznego ruchu „Wolność i Pokój” - wielokrotnie zatrzymywany i przesłuchiwany przez SB (*W 1985 roku trzy miesiące przesiedział w areszcie za rozrzucanie antykomunistycznych ulotek*); pod koniec l. 80., w cz. studiów w Łodzi, organizator happeningów w ramach ruchu artystyczno-politycznego „Pomarańczowa Alternatywa”.

Zesp. muz. Współzał. w 1988 r. i czł. oraz autor większości tekstów zesp. muzycznego Big Cyc - w składzie także ostrowianie: J. Jędrzejak, R. Lechowicz, J. Lis.

Przeds. telew. i film. M.in.: autor wielu scenariuszy; aktor (role epizodyczne) w filmach: *Republika Ostrowska* (ser. telew.), reż. Z. Kuźmiński, 1985; *O dwóch takich, co nic nie ukradli*, reż. Ł. Wylężałek, 1999; *Segment'76*, reż. O. Kaszyński, 2002. Także: bohater filmu dok. *Krzysztof Skiba. Byłem figurantem SB*, reż. M. Więclaw, 2009.

Inne przeds. W cz. studiów czł. Teatru Studenckiego „Pstrąg - Grupa 80”.

Źródła: J. Wardawy, *Big Cyc na barykadzie rokędrola*, 2009, s. 37, 50-51, 248-249; <http://krzysztofskiba.pl/htm/biografia.htm> (dostęp: 25.09.2015).

Skrzypek Mieczysław - ur. w 1921 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1991 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel.

W. Absolwent: Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1939 - mała matura, kontynuowanie dalszej nauki przerwał wybuch II w. św.); Państwowego Liceum Pedagogicznego w Krotoszynie (1948 - świadectwo dojrzałości). Ukończył także: w 1946 r. 6-miesięczny kurs pedagogiczny w Państwowym Liceum Pedagogicznym w Krotoszynie; w 1951 r. kurs działającej w l. 1948-1954 Wszechnicy Radiowej; w 1952 r. Państwowy Wyższy Kurs Nauczycielski w Krotoszynie - spec.: biologia i geografia; Studium Zaoczne WSNS przy KC PZPR w Warszawie.

Z. W 1946 r. naucz. w Publicznej Szkole Powszechnej w Daniszynie; w l. 1946-1947 naucz. w Publicznej Szkole Powszechnej w Zalesiu Małym; w l. 1947-1954 naucz. w SP w Zdunach; w l. 1954-1956 naucz., a w l. 1956-1959 kier. Warsztatu Szkolnego w Zasadniczej Szkole Drzewnej w Zdunach; w l. 1959-1960 kier. MDK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1960-1963 kier. Referatu Ogólnego Inspektoratu Oświaty RN, a w l. 1963-1964 kier. Referatu Ogólnego Wydz. Oświaty i Kultury RN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1965-1974 naucz. w SP w Przygodzicach; w l. 1974-1982 (do emerytury) naucz., bibliotekarz w SP nr 1 w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. córki G. Gliwińskiej; Arch. UM w Ostrowie Wlkp.

Słociński Piotr - ur. w 1964r. w Ostrowie Wlkp. Muzyk, nauczyciel muzyki.

W. Absolwent: Liceum Muzycznego im. K. Szymanowskiego we Wrocławiu (1982); Wydz. Instrumentalnego, spec.: akordeon, Ak. Muz. we Wrocławiu (1986). W 1978 r. ukończył PSM I st. w Ostrowie Wlkp.

Z. W l. 1983-1990 naucz. w kl. akordeonu w Państwowym Liceum Muzycznym we Wrocławiu; od 1990 r. naucz. w kl. akordeonu, a od 2001 r. wicedyr. w PSM I i II st. (w 2004 r. przemianowanej na Zesp. Szk. Muz. im. K. Komedy-Trzczińskiego) w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. W l. 1985-1994 czł. powstałego we Wrocławiu tria akordeonowego Harmonia Viva - w 1990 r. zesp. nagrał płytę dla wytwórni Rec-Rec w Zurichu i odbył trasę koncertową po Europie Zachodniej; w 1991 r. uczestnik Festiwalu Muzyki Aktualnej w Victoriaville w

Kanadzie oraz Konkursu Akordeonowego w Castelfidardo w Italii; w l. 1996-2000 czł. zesp. muz. Teatru Cinema z Michałowic; w 2008 r. wraz z R. Matuszewskim zał. i czł. Duetu Saksodeon (S. - akordeon, R. Matuszewski - saksofon) - duet wystąpił m.in. podczas Ogólnopolskiego Sympozjum Saksofonowego w Wolsztynie i na Międzynarodowym Festiwalu Saksofonowym w Szczecinie.

Inne przeds. Współwykonawca nagrań muzycznych do: f. fab. w reż. J.J. Kolskiego *Pograbek*, 1993; f. fab. w reż. J.J. Kolskiego *Szabla od Komendanta*, 1996; f. dok. w reż. K. Pulkowskiego *Lwy Westerplatte 1989-1996*, 1997; ser. fab. w reż. J.J. Kolskiego *Małopole czyli lepszy świat*, 2003; f. fab. w reż. J. Filipiaka *Zerwany*, 2003. Podobnie współwykonawca nagrań muzycznych do: przedstawienia *Jan Tajemnik* w Teatrze Lalka w Warszawie, 1991; przedstawienia *Pan Huczek* w Białostockim Teatrze Lalek, 2005. Także: w l. 2005 i 2006 akompaniator podczas recitali M. Zięby, aktorki Teatru Dramatycznego w Wałbrzychu, oraz w czasie jej występu w 2006 r. na Przeglądzie Piosenki Aktorskiej we Wrocławiu.

Nagr. Ogólnopolski Konkurs Akordeonowy, I m. - Międzyrzecz 1981; Konkurs Akordeonowy, III nagr. dla zesp. Harmonia Viva - Castelfidardo, Włochy, 1991.

Źródła: rel. bezp.; *Zespół Szkół Muzycznych...*

Ślupianek Urszula - ur. w 1946 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka, działaczka kulturalna.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1964); pedagogiki na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu (1975).

Z. W l. 1968-1973 naucz. nauczania pocz. w SP w Wysocku Wielkim; w l. 1973-1998 pedagog szkolny w ZSB w Ostrowie Wlkp.

Przeds. muz. W czasie studiów akordeonistka w zesp. muz. Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu; w l. 1987-1990 czł. Chóru Nauczycielskiego im. S. Wiechowicza w Ostrowie Wlkp.

Przeds. plast. Od 1982 r. czł. Pracowni Plastycznej w Klubie Nauczyciela, następnie Sekcji Plastycznej przy ZNP w Ostrowie Wlkp.; także czł. Zespołu Plastyków w ODK.

Org. społ. W l. 1977-1984 i 1987-1990 sekr. Zarządu Chóru Nauczycielskiego im. S. Wiechowicza w Ostrowie Wlkp.; od 13 grudnia 2001 przew. Zarządu Stow. Kulturalno-Oświatowego „Klub Nauczyciela” w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; K. Marszał *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 92 - 94; rel. J. Wójcickiego.

Smok Jadwiga - ur. w 1951 r. w Roszkach pow. Krotoszyn. Nauczycielka, animatorka amatorskiego ruchu muzycznego. Od 1972 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: LO im. H. Kołłątaja w Krotoszynie (1969); naucz. pocz. z wych. muz. w WSN przy UAM w Poznaniu (1972); wych. muz. na Wydz. Pedagogicznym PWSM w Poznaniu (1980).

Z. Naucz. muzyki w Ostrowie Wlkp.: w l. 1972-1977 w SP nr 7; w l. 1978-2010 w I LO; w l. 1980-1981 i 1988-1989 w PSM I i II st.

Publ. Współautorka (oprac. materiałów) brosz. *Półtora wieku w służbie narodu i oświaty 1845-1995. 150 lat I Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wlkp.*, Ostrów Wlkp. 1995.

Zesp. muz. Dyrygentka: w l. 1972-1977 chóru SP nr 7 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1978-2010 (z przerwami) chóru I LO w Ostrowie Wlkp. - w 1997 r. chór przyjął nazwę „Chanson”; od 1997 r. chóru „Lira” Stow. Śpiewaczego „Lira” - chóru osób niewidomych, słabowidzących i innych niepełnosprawnych. Także: w 1989 r. zał. Dziecięco-Młodzieżowego Chóru Kościelnego przy par. pw. św. Józefa w Jankowie Przygodzkim (od 2003 r. chór występuje pod nazwą „Cavatina”).

Inne przeds. W 1994 r. kompozytorka hymnu I LO w Ostrowie Wlkp. do słów A. Kierstein.

Źródła: rel. bezp.; *Półtora wieku...*, s. 9-10; *Zespół Szkół Muzycznych...*; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 98, 99, 124, 144, 152.

Sobański Andrzej - ur. w 1948 r. w Borzęcicach. Nauczyciel, animator amatorskiego ruchu muzycznego. Od 1969 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: LP w Krotoszynie (1967); SN, kierunek: wych. muz., w Poznaniu (1969); Wydz. Pedagogicznego PWSM w Poznaniu (1977).

Z. Naucz. muzyki: w l. 1969-1978 w II LO i I LO, w l. 1978-1984 w SWP, w l. 1984-1999 w SN w Ostrowie Wlkp. Także: naucz. muzyki w Zespole Szkół Medycznych w Ostrowie Wlkp. Inne: w l. 1994-1999 doradca metodyczny muzyki w WOM w Kaliszu.

Zesp. muz. W l. 1969-1978 dyrygent Chóru II LO w Ostrowie Wlkp.; od 1969 r. czł. i instr., a w l. 1987-1988 dyrygent Chóru Nauczycielskiego im. St. Wiechowicza w Ostrowie Wlkp. (chórem dyrygował też m.in. w 1977 r. w zastępstwie jego stałego do 1987 r. dyrygenta F. Tomaszewskiego); także od 1988 r. instr. w ww. Chórze Nauczycielskim.

Inne przedś. muz. Kompozytor muzyki do hymnu II LO (słowa: A. Kierstein); czł. komitetu organizacyjnego odbywającego się od 2006 r. w Ostrowie Wlkp. Europejskiego Festiwalu Chórów Nauczycielskich.

Przedś. plast. Autor wraz z I. Garbacz oprawy plastycznej brosz. okolicznościowej *40 lat LPWP, SWP, SN w Ostrowie Wielkopolskim 1952-1992*, Ostrów Wlkp. 1992.

Org. społ. M.in.: od 2001 r. czł. Zarządu, od 2005 r. wiceprez. Zarządu Oddziału PZChiO w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 92, 94, 97, 146; *40-lecie Liceum Medycznego...*, s. 15, 28; B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 90; rel. J. Dodota.

Sobczak Aurelia - ur. w 1970 w Ostrowie Wlkp. Aktorka. Od 1993 r. mieszka w Warszawie.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1989); Wydz. Aktorskiego PWSFTviT w Łodzi (1993 - występ w 1992 r. w przedstawieniu dyplomowym *Miłość i gniew* J. Osborne'a w reż. K. Kolbergera w Północnym Centrum Sztuki w Warszawie).

Z. Aktorka, m.in.: w l. 1993-1995 w Teatrze Dramatycznym w Warszawie; w l. 2004-2007 w Teatrze Nowym w Łodzi. Także występy w teatrach warszawskich: w prow. przez A.M. Marczewskiego Studio Teatr Test i w teatrach „Ochota”, „Komedia”, „Rampa” oraz „Sabat” (tu: m.in. obok H. Bielickiej).

Role teatr. Teatr Dramatyczny, m.in.: A. Czechow, B. Brecht, *Wesele, wesele* (dwie jednoaktówki) - Druhna, Siostra panny młodej, reż. P. Cieślak, 1993; A. Bennett, *Szaleństwo Jerzego III* - Pokojówka, reż. F. Bajon, 1994; P. Calderón de la Barca, *Magia grzechu* - Pochlebstwo, reż. T. Słobodzianek, 1995. Studio Teatr Test, m.in.: J.W. Goethe, *Faust* - Marta, reż. A.M. Marczewski, 1996; A.A. Milne, *Mama Kangurzyca* - reż. A.M. Marczewski, 2000; K. Wojtyła, *Przed sklepem jubilera* - Anna, reż. A.M. Marczewski, 2002. Teatr Nowy, m.in.: S. Grochowiak, *Chłopczy* - Siostra Maria, reż. M. Pasieczny, 2004; A. Fredro, *Poszaleli* - Zuzia, reż. E. Korin, 2005; T. Miciński, *Termopile polskie* - Śmierć, reż. A.M. Marczewski, 2006. Teatr Sabat: J. Kesselring, *Arszenik i stare koronki* - Helena, reż. A.M. Marczewski, 2001.

Role film. M.in.: *Powrót* - wymieniona w obsadzie aktorskiej, reż. G. Renard, etiuda szkolna, 1990; *Na czysto* - wymieniona w obsadzie aktorskiej, reż. W. Iwaszkiewicz, etiuda szkolna, 1990; *Ołtarze* - wymieniona w obsadzie aktorskiej, reż. A. Wojciechowski i J. Łechnański, etiuda szkolna, 1991; *Kawalerskie życie na obczyźnie* - tańcząca z Michałem na kursie, reż. A. Barański, f. fab., 1992; *City* - kobieta z Kapituły Orderu Uśmiechu, głos, reż. M. Odoliński, f. fab. (telew.),

2005; *Święty Rafał Kalinowski* - w obsadzie aktorskiej, reż. L. Tomala, f. dok. fab., 2007; *General Nil* - protokolantka Teresa Zajdler, reż. R. Bugajski, f. Fab., 2009.

Role telew. Spektakle TVP: *Opowieści o przyjaźni*, reż. T. Worontkiewicz, 1992; *Salon G. Greena*, reż. J. Dymek, w obsadzie także m.in. D. Szaflarska, Z. Rysiówna, M. Pawlicki, 1998.

Ser. fab. *Klan* - Balbina Zatorska, pracownica apteki, od 1997; *Samo życie* - kobieta, zajmująca się dawniej prostytutką, 2002-2010; *Na Wspólnej* - siostra oddziałowa, od 2003; *M jak miłość* - wychowawczyni Domu Dziecka, 2003-2004; *Tchórzliwy bohater*, ser. *Na dobre i na złe* - pacjentka, odc. 251, 2006; *Magda M.* - klientka, odc. 17, 2006; *Plebania* - Regina, następnie Danuta, 2007; *Haker*, ser. *Kryminalni* - Edyta Turska, szefowa firmy ubezpieczeniowej, odc. 71, 2007; *Szpicel*, ser. *Wydział Zabójstw* - Małgorzata Krzemień, odc. 34, 2008; *Idealne życie*, ser. *Przeznaczenie* - sąsiadka Boguckich, odc. 10, 2009; *Barwy szczęścia* - klientka Sabiny, 2010.

Ostrowiana. M.in.: czł. istniejącej w l. 1983-1988 Amatorskiej Grupy Teatralnej „Szarańcza” - w 1987 r. Tranio w *Poskromieniu złośnicy* W. Szekspira; w 1993 r. recytatorka wraz z A. Greinert wierszy W. Gawłowskiego podczas promocji w MMOW tomu jego poezji *Prowincja zimowego zmierzchu*.

Źródła: rel. bezp.; (tnp.), *Oklaski dla „Szarańczy”, „Wagon”* nr 8/1987; Web, *Debiut ostrowianki*, „Gazeta Ostrowska” nr 46, 15 listopada 1992; (dk), *Wieczór autorski Wojciecha Gawłowskiego*, „Gazeta Ostrowska” nr 4, 31 stycznia 1993; <http://filmpolski.pl/fp/index.php?osoba=1119797> (dostęp: 5.05.2016); <http://www.encyklopediateatru.pl/osoby/8818/aurelia-sobczak> (dostęp: 14.07.2017).

Sobczak Bożena - ur. w 1953 r. w Ostrowie Wlkp. Bibliotekarka.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1972); studiów zaocznych w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UAM w Poznaniu (1983).

Z. W l. 1973-1999 bibliotekarka w BP w Ostrowie Wlkp., w l. 1999-2010 instr. powiatowy ds. nadzoru merytorycznego nad działalnością bibliotek publicznych w powiecie ostrowskim.

Źródło: rel. bezp.

Sobczak Jerzy Bogdan - ur. w 1942 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2010 w Olkuszu. Socjolog.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1960); socjologii na Wydz. Filozoficzno-Historycznym UJ w Krakowie (1966).

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (1975) - st. uzyskany na Wydz. Filozoficzno-Historycznym UJ w Krakowie.

Probl. bad. Społeczne aspekty organizacji pracy.

Z. W l. 1966-1973 prac. w Pracowni Socjologicznej przy Oddziale PAN w Krakowie - współpracował także z Katedrą Etnografii Ogólnej i Socjologii oraz Instytutem Socjologii UJ; od 1973 r. st. wykładowca w Zakładzie Socjologii Pracy Instytutu Socjologii UJ i Huty im. Lenina w Krakowie (od 1990 r. im. Tadeusza Sendzimira) - wykładał i prowadził konwersatoria z metodologii badań socjologicznych, socjologii pracy, socjologii przemysłu, socjologii gospodarki i socjologii organizacji.

Publ. M.in.: *Wybrane zagadnienia socjologii organizacji*, wyb. i oprac. A. Marcinkowski, J.B. Sobczak, Wyd. UJ, Kraków 1985; *Społeczeństwo polskie - wyzwania i dylematy rozwojowe*, pod red. J.B. Sobczaka, Instytut Socjologii UJ, Kraków 1991; *Wizje ładu gospodarczego. Studium socjologiczne współczesnych polskich przemian społeczno-gospodarczych*, Wyd. UJ, Kraków 1996; *Interwencja społeczna - teoria i praktyka. Na przykładzie projektu IW EQUAL „Akademia Przedsiębiorczości. Rozwój alternatywnych form zatrudnienia”*, red. nauk. J.B. Sobczak, D. Pawluś, Instytut Socjologii UJ, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Kraków 2008.

Ostroviana. Publ. w czasop.: „Południowa Wielkopolska”. Wraz z J.K. Pietrzakiem, *O herbie Ostrowa*, „PW” nr 1/1964; *Praca a czas wolny*, „PW” nr 5/1967.

Przeds. teatr.: do cz. podjęcia studiów czł. Teatru Poezji zał. w 1959 r. przy SOKO w Ostrowie Wlkp. przez T. Kaczmarka i C. Piskorskiego.

Źródła: rel. Anny Soczówki (sekretariat Instytutu Socjologii UJ - e-mail 4.04.2012); M. Grzeńczyk, *Amatorski ruch teatralny w Ostrowie Wielkopolskim (historia i współczesność)*, w: *V Konferencja ...*, s. 81; rel. J.K. Pietrzaka; rel. C. Piskorskiego.

Sobczak Lubomira - ur. w 1951 r. w Ostrowie Wlkp. Pracownica muzeum, korektorka.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1969); Pomaturalnego Studium Zawodowego w Ostrowie Wlkp. (1971).

Z. Od 1994 r. prac. MMOW w Ostrowie Wlkp.

Pr. red. J. Ofierski, *Szuler*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1999 - kor. wspólnie z W. Suszyckim; J. Żylińska, *Miasteczko rodzinne*, MMOW, 2000 - kor. wspólnie z W. Suszyckim; W. Banach, *Historia Ostrowa na każdy dzień*, WIT Studio Wydawniczo-Reklamowe, Ostrów Wlkp. 2004 - kor.; W. Banach, *Katalog prasy ostrowskiej 1852-1989. Od początku istnienia do „czwartej ostrowskiej”*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2011 - kor. wspólnie z D. Kasprzak.

Źródło: rel. W. Banacha - dyr. MMOW.

Sobkowiak Maria - ur. w 1980 r. w Bytomiu. Nauczycielka, bibliotekarka. Od 1988 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1999); filologii polskiej na WPA UAM w Kaliszu (2004); Studiów Podyplomowych: bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na WPA UAM w Kaliszu (2006).

Z. W l. 2006-2007 naucz. bibliotekarka w Gimnazjum z Oddziałami Integracyjnymi im. Jana Pawła II w Odolanowie; w l. 2007-2008 naucz. jęz. polskiego w II LO w Ostrowie Wlkp.; od 2008 r. bibliotekarka w BP w Ostrowie Wlkp.

Przeds. bibl. W 2005 r. współzał. Biblioteki Parafialnej przy par. pw. Miłosierdzia Bożego w Ostrowie Wlkp.; w 2010 r. organizatorka wraz z M. Nowicką w BP w Ostrowie Wlkp. prowadzonego do 2011 r. również z M. Nowicką Internetowego Kursu dla Seniorów „E-senior”.

Org. społ. W l. 2008-2009 czł. SBP Oddział w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.; rel. M. Nowickiej.

Soboczyński Feliks - ur. w 1893 r. w Jedlcu w pow. pleszewskim, zm. w 1989 r. w Poznaniu (pochowany w Pleszewie). Powstaniec wielkopolski.

W. Po szkole ludowej i protogimnazjum w Pleszewie uczeń gimnazjów w Ostrowie Wlkp. i do 1910 r. w Rogoźnie (naukę przerwał w *obawie przed aresztowaniem za działalność w Towarzystwie Tomasza Zana, Z.D.*); po dwuletniej praktyce w prywatnym nadleśnictwie Orlinec k. Dolska, w 1912 r. podjął studia w Akademii Leśnej w Tharandt k. Drezna. *W 1932 r. zdał państwowy egzamin dla kandydatów do służby administracyjnej pierwszej kategorii w leśnictwie (Z.D.)*.

W cz. zab. Czł. „Zetu” (zał. w 1887 r. patriotycznego Związku Młodzieży Polskiej); po mobilizacji w 1917 r. żołnierz armii niemieckiej - walczył na froncie wschodnim i zachodnim, po przeszkoleniu awansował do st. ppor. rezerwy; w 1918 r. po powrocie z wojska (pod pretekstem niedyspozycji) powstaniec wielkopolski - od 27 grudnia tego r. żołnierz I batalionu pogranicznego w Szczypiornie, następnie adiutant dowodzonego przez W. Wawrzyniaka Okręgu Wojskowego VIII, potem frontu południowego.

W I. międzyw. Do poł. 1919 r. adiutant 12. Pułku Strzelców Wielkopolskich, następnie pierwszy adiutant i później pierwszy oficer sztabu 3. Dywizji Strzelców Wielkopolskich w Jarocinie; w l. 1920-1921 oficer operacyjny w grupie operacyjnej ppłka A. Kopy - uczestnik wojny polsko-bolszewickiej; po zdemobilizowaniu do II w. św. nadleśniczy wpierw w nadleśnictwie Bartel, potem - w Zbiczynie w pow. brodnickim.

W cz. II w. św. Po uniknięciu aresztowania we wrześniu 1939 r. czł. Rady Głównej Leśnictwa Delegatury Rządu w Warszawie.

Po wojnie. Do przejścia w 1949 r. na rentę dyr. Okręgu Lasów Państwowych w Olsztynie. W 1976 r. otrzymał st. mjr. rezerwy.

Org. społ. W l. gimnazjalnych prez. TTZ.

Odznac. Krzyż Niepodległości, 1930; Krzyż Kawalerski Orderu Polonia Restituta, 1981; Wielkopolski Krzyż Powstańczy (przyznawany w l. 1957-1999).

Ostroviana. 7 maja 1972 r. S. (w st. kpt. rezerwy) odsłonił na Domu Katolickim tablicę upamiętniającą powstańcze wydarzenia w 1918 r.

Źródła: J.K. Pietrzak, *Klerykalne tablice*, „Gazeta Ostrowska” nr 46, 21 listopada 1993; Z. Dykcik, *Soboczyński Feliks*, „Księga Pamięci”, z. 10, 2003 (tu błędnie nazwisko Sobczyński).

Sokolowski Leon - ur. w 1888 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1966 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz społeczny, dziennikarz.

W. W l. 1894-1902 uczeń szkoły elementarnej w Ostrowie Wlkp. (wpierw przy ul. Gimnazjalnej, następnie w *nowej szkole przy ul. Kościuszki*, L.S.).

W cz. zab. Od 1902 r. (jeszcze przed ukończeniem szkoły) do 1908 r. prac. w biurze adwokata Martina Goldschmidta w Ostrowie; pierwszy bibliotekarz (*po pracy zawodowej*) utworzonej w 1907 r. w Domu Katolickim w Ostrowie Biblioteki i Czytelni Zjednoczonych Towarzystw; w l. 1908-1910 z racji obowiązkowej słu. wojsk. żołnierz 37. pułku w Krotoszynie; w cz. I w. św. żołnierz 11. kompanii 155. pp - służył na froncie zachodnim, ciężko ranny we Francji we wrześniu 1914 r. w Romagne, po hospitalizacji w 1916 r. wrócił do Ostrowa; w rodzinnym mieście rendant Kasy Kościelnej, także pomocnik S. Rowińskiego przy redagowaniu „Gazety Ostrowskiej”.

W I. międzyw. Dziennikarz - nadal współpracownik S. Rowińskiego, zarazem stały korespondent „Kurier Poznański”, a po upadku w 1930 r. „Gazety Ostrowskiej” do września 1939 r. współpracownik „Kurier Poznański” i „Orędownika Ostrowskiego”. Także: do 1932 r. czł. Zarządu Spółdz. Rolniczo-Handlowej „Rolnik” w Ostrowie Wlkp.

W cz. II w. św. Do cz. zamknięcia w 1941 r. ostrowskiego kościoła przez gestapo sekr. biura parafialnego; czł. kierowanej przez S. Rowińskiego tajnej organizacji „Ojczyzna” (na listach gestapo figurował jako osoba wrogo nastawiona do Niemców) - angażował się m.in. w wielką akcję pomocy społecznej dla osób biednych i pozbawionych przez okupanta środków do życia; w ostatnich l. wojny prac. umysłowy w Landwirtschaftlich Genossenschaft (spółdz. rolniczej) w Ostrowie Wlkp.

Po wojnie. M.in.: w 1945 r. współorganizator wraz z M. Sobczakiem biblioteki TCL w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, „Kurier Poznański”. M.in.: *Wspomnienia ostrowskiego społecznika*, „Gazeta Ostrowska” nr 3, 21 stycznia 1996 - wspomnienia spisane przez S. w 1961 r.

Org. społ. M.in. w cz. zab.: od 1902 r. czł. Stow. Młodzieży Katolickiej; od 1906 r. czł. „Sokoła” i Tow. Śpiewu; kierownik po wyjeździe w 1910 r. z Ostrowa księdza A. Lisieckiego Biura Porad Prawnych dla czł. okręgu ostrowskiego Katolickiego Związku Robotników Polskich; także po ks.

Lisieckim prez. „Wyzwolenia” - organizacji abstynenckiej (późniejszego Katolickiego Koła Abstynentów); w 1912 r. współzał., min. z J. Jachowskim, tajnego pierwszego w mieście zastępcę skautów, następnie organizator w 1913 r. Drużyny Skautowej im. Księcia Józefa Poniatowskiego (*zbiórki odbywały się w domach prywatnych i na terenach poza miastem*, S.N.); w l. 1922-1958 czł. Rady Parafialnej.

Źródła: K. Szymański, *Pod pruskim zaborem*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 29; S. Nawrocki, *Pod zaborem pruskim*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 223, 227, 228; L. Sokołowski, *Wspomnienia ostrowskiego społecznika*, „Gazeta Ostrowska” nr 3, 21 stycznia 1996; E. Serwański, *W kręgu myśli zachodniej. Wspomnienia i zapiski Wielkopolanina*, Poznań 2003, s. 85, 87-88; rel. M. Sobczaka; rel. W. Suszyckiego.

Sówka Jerzy - ur. w 1948 r. w Ordzinie k. Gołuchowa. Działacz związkowy, numizmatyk. Od 1974 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Zas. Szk. Zaw. w Pleszewie (1965); TME w Ostrowie Wlkp. (1980); Wydz. Prawa i Administracji UAM w Poznaniu (2002).

Z. W l. 1965-1984 tokarz planista w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1984-2007 sanitariusz pogotowia ratunkowego w ZZOZ w Ostrowie Wlkp. - w l. 1990-2006 urlopowany do pełnienia funkcji związkowych; w l. 2007-2008 (do emerytury) spec. ds. windykcji w Miejskim Zakładzie Gospodarki Mieszkaniowej sp. z o.o. w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność” w szpitalu ostrowskim*, w: *Szpital im. Tytusa Chałubińskiego w Ostrowie Wielkopolskim w roku trzydziestolecia*, oprac. red. K. Niełacny, PTL, Ostrów Wlkp. 1996; słowo o upamiętnieniu męczeństwa ks. Jerzego Popiełuszki w ostrowskiej Konkatedrze, w: *Atlas pamięci... Księdzu Jerzemu w dwudziestą rocznicę śmierci*, pod red. A. Gliksmana i B. Lipszyca, Instytut Promocji Nauczycieli, „Solidarność”, Gdańsk 2004; *Oddział Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego w Ostrowie Wielkopolskim*, w: *Ludzie Towarzystwa*, pod red. i w oprac. K.R. Górskiego, Oddział PTN im. K. Beyera, Warszawa 2007.

Przeds. muz. Miłośnik muzyki F. Chopina - w l. 1990-2000 angażował się w organizację festiwalu „Chopin w barwach jesieni” w Ostrowie Wlkp.

Wyst. zb. M.in.: udział wraz z żoną Zofią w ekspozycji „Dawne pieniądze na ziemiach polskich w zbiorach ostrowskich numizmatyków” (kurator L. Wawrzyniak), Ratusz - Ostrów Wlkp. 1987.

Inne przeds. Inicjator: w 1990 r. tablicy poświęconej żołnierzom polskim zamordowanym w Katyniu przy kościele pw. św. Antoniego; w 2006 r. tablicy poświęconej zamordowanemu przez SB księdzu J. Popiełuszcze.

Dział. zw. W 1980 r. czł. Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp. - w stanie wojennym zatrzymywany przez SB za działalność w strukturach podziemnej „Solidarności” (druk i kolportaż ulotek); w l. 1990-2006 zca przew. Prezydium ZR NSZZ „Solidarność” Wielkopolska Południowa w Kaliszu; w l. 1994-1998 Delegat do Sejmiku Samorządowego woj. kaliskiego; w l. 1992-1995 i 2002-2006 czł. Komisji Krajowej, a w l. 1995-1998 i 2006-2010 czł. Krajowej Komisji Rewizyjnej NSZZ „Solidarność”.

Org. społ. Od 1975 r. czł., w l. 1987-1991 sekr., w l. 1991-1995 wiceprez., od 1995 r. prez. Oddziału PTN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1982-1985 czł. Komitetu Odbudowy Pomnika Kardynała Mieczysława Halki-Ledóchowskiego; w 1989 r. współzał., a od 11 grudnia tego r. do 20 stycznia 1992 zca przew. KO w Ostrowie Wlkp.; w l. 2004-2008 czł. Rady MMOW.

Organy przedst. W l. 1994-1998 radny II kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW Zjednoczeni dla Ostrowa) - przew. Komisji Polityki Społecznej; w l. 1998-2002 radny III kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW AWS) - przew. Komisji Polityki Społecznej; w l. 2002-2006 radny

IV kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KWW Mirosława Kruszyńskiego Porozumienie i Współpraca).

Źródła: rel. bezp.; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys...*, s. 289-290; J.K. Pietrzak, *Wykorzystać szansę...*, s. 21, 26, 143; http://www.encyklopedia-solidarnosci.pl/wiki/index.php?title=Jerzy_Sówka (dostęp: 2.06.2014).

Spalek Elżbieta (ob. Barandun) - ur. w 1960. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka, animatorka szkolnych zespołów teatralnych. W 1994 r. zamieszkała w St. Gallen w Szwajcarii.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1979) - w l. 1975-1978 uczennica II LO; filologii polskiej na Wydz. Polonistyki UW (1985 - pr. magisterska pod kierunkiem prof. M. Janion); Studiów Podyplomowych: Literatura i język w nauczaniu języka polskiego w szkole, na UŁ (1990). W l. 1978-1979 uczestniczka eliminacji centralnych Olimpiady Polonistycznej w Warszawie - udział promowany wolnym wstępem na polonistykę w całej Polsce.

Z. W l. 1985-1987 naucz. instr. w pracowni teatr. MDK w Kaliszu; w l. 1986-1990 - naucz. jęz. polskiego w kl. 4-8 w SP nr 10 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1989-1994 naucz. jęz. polskiego w ZSE w Ostrowie Wlkp.; od 1994 r. naucz. jęz. polskiego w Bénédict-Schule w St.Gallen; zarazem w l. 1997-1998 naucz. jęz. polskiego w Rosenberg-Institut w St.Gallen.

Przeds. teatr. Inscenizacje w MDK, m.in.: Ch. Perrault, *Kopciuszek*, 1986; G. Zapolska, *Moralność pani Dulskiej*, 1987; montaż wierszy J. Tuwima i J. Brzechwy. Inscenizacja w SP nr 10: bajka *Smerfy*. Inscenizacja w ZSE: W. Gombrowicz, *Ferdydurke* (fragm.).

Konkursy. M.in.: I Konkurs Recytatorski Polskiej Poezji Współczesnej im. W. Bąka, ODK, czł. jury (wraz z przew. M. Kwiatkowskim - kier. |lit. Teatru Nowego w Poznaniu, W. Gawłowski - poetą, D. Kasprzak - instr. ODK) - Ostrow Wlkp. 1986.

Źródło: rel. bezp.

Split Jerzy Aleksander - ur. w 1957 r. w Złotowie. Archeolog, historyk, muzealnik.

W. Absolwent: archeologii na Wydz. Historycznym UAM w Poznaniu (1981).

Z. Od 1982 r. m.in. kier. Działu Historycznego, a od 1997 r. dyr. MOZK w Kaliszu.

Publ. M.in.: *Zarys dziejów Kalisza od roku 1233 do końca XV wieku*, Tow. Miłośników Kalisza, Tow. Przyjaciół Książki, Kalisz 1984; z K. Dobak-Splitt, *Kalisz poprzez wieki*, MOZK, TMK, Kalisz 1988; z K. Splitt, *Kościół i klasztor oo. Franciszkanów w Kaliszu*, MOZK, Klasztor oo. Franciszkanów w Kaliszu, Kalisz 1998; z R. Matusiakiem, *Poczta w Kaliszu. Dzieje poczty kaliskiej do 1918 roku na tle historii poczty polskiej*, MOZK, Kalisz 2001; z T. Baranowskim i E. Pudełko, *Pradzieje i wczesne średniowiecze regionu kaliskiego*, MOZK, Kalisz 2003; *Kolegiata kaliska na przestrzeni wieków 1303-2003*, pr. zb. pod red. G. Kucharskiego i J. Ploty, Sanktuarium św. Józefa, Kalisz 2004; m.in. G. Schlender, album *Portret miasta. Architektura Kalisza w dokumentach archiwalnych*, AP w Kaliszu, MOZK, Kalisz 2010.

Publ. w czasop. M.in.: „Zeszyty Historyczne”. *Osadnictwo pradziejowe i wczesnośredniowieczne na terenie gminy Raszków*, „ZH” nr 1, Raszków 1994.

Pr. archeologiczne. Badania wykopaliskowe na stanowiskach archeologicznych pochodzących z późnej epoki żelaza oraz wczesnego średniowiecza na Pomorzu i w Wielkopolsce.

Inne przeds. Scenariusze ok. 50. wystaw muzealnych.

Org. społ. M.in.: czł. KTPN; czł. Centre Européen de Recherches sur les Congregation et Ordres Religieux przy Uniw. Saint-Etienne; czł. Zespołów do Badań Historii i Kultury Cystersów w Polsce przy Instytucie Historii UAM w Poznaniu.

Ostroviana. Publ.: *Świt średniowiecznego Ostrowa*, MMOW, Ostrow Wlkp. 1996.

Pr. archeologiczne: badania wykopaliskowe na stanowiskach archeologicznych na terenie Ostrowa Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; nota biograficzna S. w książce *Świt średniowiecznego Ostrowa*, 1996.

Splawska Irena - ur. w 1949 r. w Lezionie w pow. ostrowskim. Nauczycielka, metodyk.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1967); SN, kierunek: filologia polska, w Kaliszu (1969); Instytutu Kształcenia Nauczycieli w zakresie naucz. pocz. w Warszawie (1984); Studium Podyplomowego w zakresie organizacji i zarządzania oświatą dla wojewódzkiej kierowniczej kadry oświatowej w Kaliszu (1991); Studium Menedżerów Oświaty w zakresie kierowania szkołami i placówkami oświatowo-wychowawczymi w Kaliszu (1994).

Z. M.in.: w l. 1978-1987 naucz. jęz. polskiego w SP nr 5 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1988-1989 doradca metodyczny naucz. pocz. w Ostrowie Wlkp.; w l. 1989-2007 dyr. SP nr 13 w Ostrowie Wlkp., zarazem w r. szkolnym 1989/1990 naucz. instr. w kołach żywego słowa w MDK w Ostrowie Wlkp.

Inne przeds. W l. 1991-1993 czł. Woj. Rady Postępu Pedagogicznego w Kaliszu.

Org. społ. W 1991 r. współzał. i czł. KNA w Ostrowie Wlkp.

Organy przedst. W l. 1994-1996 radna II kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy Blok Wyborczy Osiedli) - w 1996 zrzekła się mandatu (w związku z ustawami *o zakazie wykonywania funkcji kierownika w jednostce organizacyjnej tej gminy, w której radny uzyskał mandat*).

Źródła: rel. bezp.; *Informator. 30 lat MDK*, Ostrów Wlkp. [b.r.].

Stachowczyk Edward - ur. w 1946 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1996 r. w Ostrowie Wlkp. Rysownik, malarz, rzeźbiarz.

W. Absolwent: Państwowego Liceum Technik Plastycznych im. A. Kenara w Zakopanem (1965). Ukończył także: w 1965 r. kurs dekoratorów; w 1966 r. Specjalistyczne Studium Zaoczne Reklamy w Warszawie.

Z. W l. 1965-1968 dekorator w Miejskim Handlu Detalicznym w Ostrowie Wlkp.; w l. 1968-1984 plastyk zakładowy w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp., także kier. sekcji plastycznej w zakładowym klubie „Zadziorek”.

Char. twórcz. *Rysował kreską pewną, syntetyczną, różnymi narzędziami - piórkiem, pisakiem, ołówkiem. W pracach malarskich - głównie temperach stosował bogatą fakturę, nakładając plamy krótkimi impresyjnymi pociągnięciami pędzla, o bogatej skali odcieni barw.* C. Woś.

Wyst. ind. M.in.: pierwsza wyst. (plakaty), SOKO - Ostrów Wlkp. 1970; wyst. retrospektywna wieńcząca trzydziestolecie pr. twórczej S. pt. „Edward Stachowczyk - zapis plastyczny 1965-1995”, MMOW - Ostrów Wlkp. 1995.

Wyst. zb. M.in.: Salon Plastyki „Egeria”, PGSW - Ostrów Wlkp. 1995.

Plenery. Antonin, Baszków, Nałęczów, Zduny, Żerków, Kołobrzeg.

Inne przeds. plast. Projekt dekoracji Ostrowa Wlkp. z okazji 1000-lecia Państwa Polskiego; proj. okł. brosz. *Kształtowanie władzy ludowej w Ostrowskiem w latach 1945-1949*, KP PZPR w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. [b.d.]; w l. 70. plakaty anonsujące spektakle Teatru Poezji SOKO w Ostrowie Wlkp.

Pr. red. Brosz. *40 lat MERA-ZAP. Informator*, Ostrów Wlkp. [b.d.] - współred. techn.

Zesp. plast. Czł. Zespołu Plastycznego ODK.

Pr. w zb. M.in. ekslibrisy, rzeźby, obrazy: w MMOW, Państwowym Liceum Technik Plastycznych im. A. Kenara w Zakopanem, Tow. Przyjaciół Sztuk Pięknych w Lublinie.

Nagr. Konkurs na plakat „Olimpiada w Tokio 1964”, nagr. - 1964; ogólnopolski konkurs na znak graficzny OZPOiBD, I nagr. - 1969; ogólnopolski konkurs na plakat Ligi Ochrony Przyrody, I

nagr. - 1970; Wystawa Okręgowa ZZK, II nagr. - Poznań 1971; wyst. prezentująca dokonania uczestników międzynarodowego pleneru plastycznego „Nałęczów 74”, I m. - Nałęczów 1974; ogólnopolska wyst. o tematyce sportowej, II nagr. - Katowice 1980.

Źródła: Z. Suchecki, *Zarys działalności Zespołu Plastycznego Ostrowskiego Domu Kultury*, w: *XX lat działalności...*, s. 4, 5; tenże, *Rozwój ruchu plastycznego w Ostrowie*, w: *V Konferencja Kulturalna...*, s. 56, 57, 60; DER, *Uciekł w krainę natury. Wspomnienie*, „Gazeta Ostrowska” nr 51-52, 28 grudnia 1997; C. Woś, *Ostrowscy plastycy...*, s. 10-11; C. Piskorski, *SOKO. Spółdzielczy Ośrodek...*, s. 34-46-47.

Stasiczak Marian - ur. w 1927 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1965 r. w Wolicy. Działacz kulturalny. Mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Studium Oświaty i Kultury Dorosłych w Poznaniu (1965).

Z. M.in. od 1953 r. instr. artystyczny w PDK w Ostrowie Wlkp., a po przejściu tej placówki przez ZNTK w l. 1956-1965 kier. w DKK w Ostrowie Wlkp.

DKK. Zespoły art.: 5 zesp. chórnych, 2 zesp. taneczne, 4 zesp. muzyczne, zesp. rytmiki, zesp. teatralny, teatr lalek. Zesp. zainteresowań: filatelistów, plastyków, hodowców kanarków, gołębi pocztowych i rybek akwaryjnych, także młodzieżowa modelarnia szkatułka. Organizacja: odczytów popularno-naukowych, gościnnych przedstawień teatrów zawodowych i zesp. estradowych.

Zesp. red. „Gazeta Ostrowska” - w l. 1959-1961 czł. redakcji.

Varia. T. Brzozowski, *Z obrad sejmiku kulturalnego*, „Gazeta Ostrowska” nr 1, marzec 1959 - *Ob. Stasiczak, kierownik Domu Kultury Kolejarza w Ostrowie przedstawił niewłaściwy stosunek władz wojewódzkich do powiatu. Przy Domu Kultury Kolejarza pracuje zespół „Lalek”. Zespół ten przygotował sztukę i następnie kierownictwo Domu Kultury Kolejarza zwróciło się do kuratorium o zezwolenie na występy zespołu w szkołach. Kuratorium odmówiło wydania zezwolenia, uzasadniając tym, że młodzież szkolna posiada zbyt wiele rozrywek.*

Org. społ. M.in. współinicjator OTK.

Źródła: rel. córki Lucyny Chleboś; brosz. *Ostrowski sejmik...*, s. 6 (tu: w informacji o inicjatorach OTK błędnie podano imię i nazwisko S. (zob.: Leon Stasiczek); leg. potwierdzająca członkostwo S. w red. „Gazety Ostrowskiej” wystawiona 1 października 1959 r.; A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski. Fakty...*, s. 159.

Stasińska Lucja (z d. Karkosch) - ur. w 1919 r. w Odolanowie, zm. w 2003 r. w Poznaniu. Nauczycielka.

W. Absolwentka, m.in.: II LO w Ostrowie Wlkp. (1938).

Z. Nauczycielka jęz. polskiego, m.in.: od 1948 r. w IV LO w Poznaniu; także naucz. m.in. w LP nr 2 w Poznaniu.

Publ. *Maria Wikarjakowa*, w: *Stowarzyszenie Ostrowian w Poznaniu*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2001.

Źródła: rel. H. Kubery; *Pożegnania*, „Gazeta Wyborcza” nr 289, 12 grudnia 2003; B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 37.

Stawik Marian - ur. w 1923 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2008 r. w Poznaniu. Brat T. Stawika. Żołnierz AK.

W. Absolwent: Szkoły Ogólnokształcącej im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu (1967) - pierwotnie naukę rozpoczętą w 1936 r. w Państwowym Gimnazjum Męskim im. I Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego w Ostrowie Wlkp. przerwał wybuch II w. św., natomiast w 1959 r. z powodu choroby zaprzestał nauki w Technikum Samochodowym w Gliwicach; AE w Poznaniu

(1978). Ukończył także szkolenie podchorążych w I Oficerskiej Szkole Samochodowej w Bydgoszczy.

W cz. II w. św. W Ostrowie Wlkp.: prac. przymusowy w firmie Wod-Kan C. Schmita; uczeń (na poziomie gimnazjalnym) w ramach tajnego nauczania; harcerz - zastępowy zastępu Lisów w odtworzonej w warunkach konspiracyjnych 5. DH im. T. Zana, brał udział m.in. w zabezpieczeniu mienia harcerskiego, ratowaniu polskich książek z instytucji zajętych przez Niemców, organizowaniu pomocy społecznej. Wyd. i red. - do lata 1941 r., współpracował z E. Niesobskim przy wydaniu podziemnych gazetek bez tytułu z wiadomościami z nasłuchu radiowego (prowadzonego nocami w mieszkaniu posiadającego odbiornik S. przy ul. Żółkiewskiego 26), później zaś przy edycjach pisemka pod nazwą „Zew”, z kolei od września 1941 r. do lutego 1942 r. współpracował (ps. „Chytry Lis”) z redagującym pismo „Orzeł Biały” H. Bigosiem, a następnie do sierpnia 1942 r. samodzielnie, do cz. zagrożenia dekonspiracją, codziennie redagował i wydawał pozyskiwane z radia wiadomości. Żołnierz AK - z racji działalności konspiracyjnej za czynnego od stycznia 1940 r. do stycznia 1945 r. czł. tej formacji został uznany po zakończeniu działań wojennych.

Po wojnie. M.in.: w l. 1945-1954 żołnierz zawodowy - w pierw w 6. Pułku Zapasowym w Chełmnie, następnie w st. plut. pchor. w Koszalinie, a od 1947 r. w st. ppor. i później por. w korpusie Oficerów Wojsk Samochodowych w Poznaniu (ze służby w zrezygnował *ze względu na szykany z przyczyn politycznych*, W.B.); w l. 1969-1984, do emerytury, kier. działu technicznego w Woj. Kolumnie Transportu Sanitarnego w Poznaniu. W 2005 r. otrzymał awans na st. mjr.

Publ. w czasop. *Jak zostałem redaktorem i wydawcą prasy podziemnej*, „Rocznik Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego”, t. XII, z. 3, 1973.

Inne teksty. M.in.: masz. *Informacja o etapowości w pracy wydawniczej prasy podziemnej w Ostrowie*, 1984; masz. *Działania bojowe w dzielnicy Zacharzew. Ostrów Wlkp. (20-25 I 1945)*, Ostrów Wlkp. 1992.

O S. w lit. K. Radowicz, *Zapis*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004.

Dział. zw. W l. 1980-1981 przew. Wolnego Niezależnego Związku Zawodowego w Kolumnie Transportu Sanitarnego w Poznaniu.

Org. społ. Czł., *przez pewien okres* (W.B.) wiceprez., ŚZŻAK w Poznaniu; czł. PTTK.

Odznac. M.in.: Medal Zwycięstwa i Wolności, 1975; Krzyż Armii Krajowej, Londyn 1976. Także: Patent na Tytuł Weterana o Wolność i Niepodległość Ojczyzny; Brązowy Medal Sił Zbrojnych.

Źródła: rel. i arch. domowe T. Stawika (tu m.in.: mowa pogrzebowa nad trumną M. Stawika *Ostatnie pożegnanie mjr. Mariana Stawika* wygłoszona przez por. W. Bocińskiego wiceprez. Zarządu Środowiska Pałac ŚZŻAK); M. Grześczyk, *Działalność harcerzy w czasie okupacji 1939-1945 w Ostrowie Wielkopolskim. Analiza dotychczasowych publikacji*, Ostrów Wlkp. 1990 (masz. - kopia, arch. L.W.), s. 47, 51; M. Stawik, *Działania bojowe w dzielnicy Zacharzew. Ostrów Wlkp. (20-25 I 1945)*, Ostrów Wlkp. 1992 (masz. - kopia, arch. L.W.); E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 188, 190, 193-194, 214-216, 298; K. Niełacny, *Stawik Marian*, „Księga Pamięci”, z. 11, 2004; K. Radowicz, *Zapis*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004, s. 212-213; E. Jakubek, *Ostrowski ośrodek...*, s. 188-189, 204; rel. H. Kubery.

Stawik Tadeusz - ur. w 1928 r. w Ostrowie Wlkp. Brat M. Stawika. Działacz gospodarczy i społeczny.

W. Absolwent: I Państwowego Gimnazjum i Liceum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1948); leśnictwa na Wydz. Leśnictwa WSR w Poznaniu (1952).

W cz. II w. św. W Ostrowie Wlkp.: czł. odtworzonej w warunkach konspiracyjnych DH im. T. Zana; uczeń w ramach organizowanego przez harcerstwo tajnego nauczania; kolporter wyd. przez brata Mariana tajnych gazetek; w l. 1943-1945 uczeń ślusarski w Parowozowni Kolejowej.

Po wojnie. W l. 1952-1960 z nakazu pracy insp. w Rejonie Przemysłu Drzewnego w Ostrowie Wlkp.; w l. 1960-1962 instr. zielarstwa w Poznańskich Zakładach Zielarskich, Skup Ziół w Ostrowie Wlkp.; w l. 1962-1965 kier. placu w Zakładzie Drzewnym w Dobroszycach; w l. 1965-1994 (do emerytury) m.in. ref. i zca Głównego Mechanika w Dziale Inwestycji w Wielkopolskich Zakładach Przemysłu Sklejek w Ostrowie Wlkp. Także: w l. 1991-1992 prez. Rady Nadzorczej Wielkopolskich Zakładów Sklejek SKLEJKA-EKO SA w Ostrowie Wlkp.

Publ. „Gazeta Ostrowska”. M.in.: *Spoleczeństwu pod rozwagę*, „GO” nr 27/1961 - o obniżaniu się poziomu wody w Stawie Górecznik i stopniowym ubożeniu szaty roślinnej w okolicach Przygodzic; *Ochrona Baryczy*, „GO” nr 17, 2 maja 1999 - o potrzebie wprowadzenia przepisów dotyczących ochrony utworzonego w 1996 r. m.in. na obszarze części pow. ostrowskiego Parku Krajobrazowego.

Zesp. red. „Księga Pamięci”, z. 7, 2001 - czł. zesp. red.

Dział. zw. W l. 1980-1981 (do ogłoszenia stanu wojennego) czł., a w l. 1989-1991 wiceprzew. Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w Wielkopolskich Zakładach Przemysłu Sklejek w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. M.in.: w cz. studiów czł. Zrzeszenia Studentów Polskich; w l. 1954-1970 m.in. prez. Zarządu Oddziału Ligi Ochrony Przyrody w Ostrowie Wlkp.; czł. PTTK, m.in. w l. 1955-1957 wiceprez. Zarządu Oddziału PTTK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1982-1985 czł. Komitetu Odbudowy Pomnika Kardynała Mieczysława Ledóchowskiego w Ostrowie Wlkp.; od 1995 r. czł. Stow. Wychowanków „Alma Mater Ostroviensis” - w l. 1994-2010 przew. Komisji Rewizyjnej. Także: współzał. Tow. Ekologicznego w Ostrowie Wlkp.

Organy przedst. W l. 1990-1994 radny I kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KO „Solidarność”) - przew. Komisji Doradźnej ds. Gospodarki Wodno-Ściekowej, czł. Zarządu Miasta Ostrowa Wlkp. (Jako nastarszy z radnych inaugurował I sesję ostrowskiej RM w wolnej Polsce).

Odznac. M.in.: Krzyż Armii Krajowej, 1999; Krzyż „Za zasługi dla ZHP” z Rozetą i Mieczami, 1999; odznaka „Weteran Walk o Wolność i Niepodległość Ojczyzny”, 2001.

Źródła: rel. bezp.; A. Wiśniewski, *Kronika PTTK...*, s. 159; rel. L. Józefowicza - w l. 1991-1994 przew. Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w Wielkopolskich Zakładach Przemysłu Sklejek SKLEJKA - EKO S.A. w Ostrowie Wlkp.

Stefańska Maria (ob. Biegańska) - ur. w 1956 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka, animatorka szkolnego życia teatralnego.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (1975); bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na Wydz. Humanistycznym WSP im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (1991); Studiów Podyplomowych na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu (1995).

Z. W l. 1983-1999 naucz. w SP nr 3 w Ostrowie Wlkp.; od 1999 r. naucz. w Gimnazjum nr 2, przemianowanym w 2002 r. na Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II Spółdz. Oświatowej w Ostrowie Wlkp.

Przeds. teatr. W 1983 r. w SP nr 3 zał. kółka teatralnego pod nazwą „Scena propozycji”, które od 1999 r. pod tą samą nazwą prowadzi w Gimnazjum nr 2; w l. 2001-2008 organizatorka i animatorka w OCK Międzygimnazjalnych Spotkań Teatralnych „Wiosna, teatr i my”.

Nagr. „Scena propozycji”, m.in.: XVI Wojewódzkie Prezentacje Teatrów Dzieci i Młodzieży, II m. w kat. teatrów dziecięcych za przedstawienie *Burza w Teatrze Gogo* - Jarocin 1996; IV

Międzygimnazjalne Spotkania Teatralne „Wiosna, teatr i my”, III m. za spektakl *Szachrajka* wg J. Brzechwy - Ostrów Wlkp. 2003.

Źródło: rel. bezp.

Stodolna Irena (primo voto Balicka) - ur. w 1938 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka muzyki, chórzystka, dyrygentka.

W. Absolwentka: Liceum Żeńskiego w Ostrowie Wlkp. (1956); Wydz. Instrumentalnego, kl. fortepianu, i Wydz. Pedagogicznego, wych. muz., Państwowej Średniej Szkoły Muzycznej w Kaliszu (1963); Wydz. Wychowania Muzycznego PWSM w Poznaniu (1969).

Z. Po studiach: naucz. w kl. fortepianu w Społecznym Ognisku Muzycznym w Ostrowie Wlkp.; w l. 1974-2003 naucz. w kl. fortepianu w PSM I i II st. w Ostrowie Wlkp., tamże w l. 1983-1992 kier. sekcji instrumentów klawiszowych; od 2009 r. naucz. w kl. fortepianu w usytuowanym przy ZSM w Ostrowie Wlkp. Ognisku Muzycznym Stow. Strefa Kultury.

Zesp. muz. W l. 1973-1976 dyrygentka Chóru Żeńskiego Zas. Szk. Zaw. dla Pracujących ZNTK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1973-2006 dyrygentka Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp.

Nagr. Ogólnopolski Festiwal Kolejowych Zespołów Chóralnych: II m. - Racibórz 1975, I m. - Szczecin 1983, II m. - Bydgoszcz 1984. Ogólnopolski Turniej Chórów „Legnica Cantat”, Legnica: nagr. dla zesp. i nagr. za dyrygenturę - 1978, tyt. najlepszego chóru męskiego - 1981, nagr. za dyrygenturę - 1983 i 1986, Nagroda W. Lachmana i Nagroda Prezydenta Legnicy 1987. Przegląd Chórów Ziemi Kaliskiej: I nagr. - Kalisz 1979, Puchar 40-lecia PRL - Odolanów 1984, nagr. - Pleszew 1985. Międzynarodowy Festiwal Pieśni Chóralnej, Międzyzdroje: nagr. dla wyróżniającego się dyrygenta - 1982, stypendium zagraniczne dla dyrygenta - 1985, nagr. *Za podtrzymanie tradycji śpiewaczych w chórach męskich oraz ciekawe poszukiwania repertuarowe* - 1989. Festiwal Pieśni Chóralnej, Srebrny Medal - Poznań 1985, 1986. Międzynarodowy Festiwal Chóralny, II m. - Neuchâtel, Szwajcaria, 1987. Festiwal Pieśni Chóralnej im. K. Prosnaka, Główna Nagroda - Pabianice 1990. XI Przegląd Chórów Południowej Wielkopolski - „Srebrna Lutnia”, Pleszew 1996.

Przeds. telew. W 1974 r. występ „Echa” *przed kamerami TV Poznań w audycji „Portret muzyczny miasta Ostrowa Wielkopolskiego”* (K.M.); w 1978 r. udział „Echa” wraz z Kaliską Orkiestrą Symfoniczną w programie TVP *Rzecz muzyczna - Kalisz*.

Inne przeds. W 1969 r. oprac. muz. bajki M. Kownackiej *Miała babuleńka kozła rogatego* wystawionej przez prow. przez T. Radomskiego Teatr Lalek „Rusałka” w Ostrowie Wlkp.

Podr. art. Rumunia, Bułgaria, Ukraina, NRD, RFN, Szwajcaria, Belgia, Holandia, Francja, Dania, ZSRR, Niemcy, Austria, Włochy, Hiszpania.

Źródła: rel. bezp.; brosz. *Teatr Lalek „Rusałka”*, ODK, Ostrów Wlkp. 1978, s. 11; *Chór męski „Echo” Ostrowskiego Centrum Kultury...*, s. 9-22; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 85-89.

Stodolny Andrzej Franciszek - ur. w 1940 r. w Ostrowie Wlkp. Chórzysta, działacz sportowy.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1958); Wydz. Budowy Maszyn PP (1964).

Z. W l. 1964-1968 konstruktor, a następnie kier. wydz. w Zakładach Sprzętu Mechanicznego w Ostrowie Wlkp.; w l. 1968-1978 kier. biura konstrukcyjnego w Ostrowskich Zakładach Betonowych i Żelbetowych (przemianowanych w międzyczasie na Przedsiębiorstwo Przemysłu Betonów „Prefabet”); w l. 1978-1981 kier. Pracowni Terenowej w Ostrowie Wlkp. Centralnego Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Przemysłu Betonów w Warszawie; w l. 1981-1990 kier. Wytwórni Sprężonych Rur Ciśnieniowych w Ostrowie Wlkp.; w l. 1990-1993 gł. spec. ds. rozwoju i wdrożeń w przedsiębiorstwie „Prefabet” w Ostrowie Wlkp.; w l. 1993-2005 dyr. ds. produkcji w Przedsiębiorstwie Produkcji Strunobetonowych Żerdzi Wirowanych „Wirbet” w

Ostrowie Wlkp. Także: w l. 1967-1970 wykładowca w Pomaturalnej Szkole Technicznej o profilu mechanicznym w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. W l. 1968-1990 czł. Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp.

Zesp. sport. W liceum czł. GKS Venetia w Ostrowie Wlkp.; w czasie studiów koszykarz AZS PP; w l. 1964-1968 koszykarz KS Stal w Ostrowie Wlkp.

Dział. sport. W l. 1968-1970 kier. sekcji koszykówki KS Stal w Ostrowie Wlkp.; w l. 1970-1978 kier. żeńskiej drużyny koszykówki w KKS Ostrovia.

Org. społ. W l. 1978-1980 i 1983-1990 prez., w l. 1981-1983 zca prez. Zarządu Chóru Męskiego „Echo”; od 2007 r. prez. Klubu Seniorów Chóru Męskiego „Echo”. Także: czł. Rady Stow. Wychowanków „Alma Mater Ostroviensis”.

Źródła: rel. bezp.; J. Lisiecki, *Koszykarki „Ostrovii”*, „Południowa Wielkopolska” nr 1/1978; *Chór Męski „Echo” Ostrowskiego Centrum Kultury...*, s. 11-13, 18.

Stormowska Jolanta - ur. w 1959 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka, animatorka amatorskiego ruchu teatralnego w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (1978); Państwowego Studium Kulturalno-Oświatowego, spec.: teatr, w Kaliszu (1981); Kolegium Pedagogiczno-Artystycznego UAM w Kaliszu (1995).

Z. W l. 1981-1998 naucz. w SP nr 22 przy Oddziale Chirurgii Dziecięcej Szpitala im. T. Chałubińskiego, następnie do 2006 r. w Zespole Szkół Specjalnych w Ostrowie Wlkp.; także w l. 1981-1983 naucz. w niepełnym wymiarze godzin w Ognisku Pracy Pozaszkolnej przekształconym w 1982 r. w MDK w Ostrowie Wlkp.

Przeds. teatr. W 1982 r. współprowadząca z B. Banach Studium Małych Form Teatralnych zał. przez B. Banach w 1981 r. w MDK - reż. w 1982 r. spektaklu *Antygona* Sofoklesa (w transkrypcji H. Kajzera); w 1983 r. zał. wraz z B. Banach w MDK Amatorskiej Grupy Teatralnej „Szarańcza”; w 1984 r. reż. wraz z J. Góreckim w ostrowskiej synagodze premierowego przedstawienia opartego na wierszach A. Achmatowej pt. *Requiem*.

Nagr. Ogólnopolski Festiwal Teatrów Amatorskich, II nagr. dla działającego przy ODK zesp. za przedstawienie oparte na wierszach A. Achmatowej pt. *Requiem* (S., która wystąpiła w premierowej obsadzie, w konkursie ze względu na zaawansowaną ciążę udziału nie wzięła) - Rzeszów 1984.

Źródła: rel. bezp.; *ODK proponuje*, „Wagon” nr 4/1984; K. Pierchlewski, *Teatr, sprawa towarzyska*, „Południowa Wielkopolska” nr 12/1984.

Strykowski Andrzej Ryszard - ur. w 1962 r. w Ostrowie Wlkp. Ekonomista, szachista.

W. Absolwent: Liceum Zawodowego ZAP w Ostrowie Wlkp. (1981); Wydz. Ekonomiki i Organizacji Obrotu, kierunek: organizacja produkcji, AE w Poznaniu (1985).

Z. M.in.: w l. 1991-1993 dyr. Wydz. Administracyjno-Gospodarczego Urz. Woj. w Kaliszu; w 1993 r. czł. kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Poznaniu; w l. 1994-2003 zca nacz. Urzędu Skarbowego w Ostrowie Wlkp.; od 2007 r. prez. Zakładu Oczyszczania i Gospodarki Odpadami „MZO” SA w Ostrowie Wlkp.

Zesp. sport. W l. 1977-1981 szachista KS Automatyk przy ZAP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1978-1994 szachista KKS Ostrovia.

Dział. sport. W l. 1994-1996 kier. Sekcji Szachowej KKS Ostrovia, także przew. Komisji Rewizyjnej Okręgowego Związku Szachowego w Kaliszu; w l. 1996-2001 sekr. Zarządu OTSz; w 2008 r. współorganizator w Klubie Nauczyciela w Ostrowie Wlkp. Ogólnopolskiego Turnieju Szachowego „Z ekologią na co dzień”; w ramach „MZO” sponsor działalności OTSz - m.in. w

2011 r. umożliwił drużynie juniorów OTSz udział w mistrzostwach świata, w których zajęła czwarte miejsce.

Inne przed. W 2000 r. czł. chóru ostrowskich vipów śpiewających utwór J. Hendrixa *Who knows* podczas zorganizowanego przez B. Kunickiego koncertu *Jimiway Blues Festival*.

Źródła: rel. bezp.; P. Dudziński, *Historia szachów na ziemi ostrowskiej cz. II. Słownik biograficzny szachistów ostrowskich*, Ostrów Wlkp. 2011, s. 181.

Studniewski Lech - ur. w 1952 r. w Ostrowie Wlkp. Artysta cyrkowy, przedsiębiorca.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1972); Państwowego Studium Cyrkowego - Szkoły Artystycznej II st. w Julinku (1975 - dyplom aktora widowiskowego); Studium Biznesu i Marketingu pod patronatem Wydz. Ekonomiczno-Socjologicznego UŁ (1993). Podjęte po szkole cyrkowej studia na AWF w Warszawie po dwóch l. zarzucił.

Z. W l. 1975-1989 artysta cyrkowy (m.in. występy ze stworzonym przez siebie zesp. akrobatycznym w Japonii, USA, Wielkiej Brytanii, Niemczech, Hiszpanii); od 1989 r. właściciel Przedsiębiorstwa Handlowo-Usługowego „Studniewski”; od 1995 r. właściciel odrestaurowanego przez siebie zespołu pałacowo-parkowego w Gutowie, gm. Ostrów Wlkp.

Pr. ed. Tygodnik „Panorama Wielkopolska” - w 1997 r. zał. i do 1999 r. wyd.

Dział. sport. W l. 1996-1999 prez. Zarządu Tow. Żużlowego Iskra w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Suchecki Zdzisław - ur. w 1943 r. w Szczytach k. Działoszyna. Nauczyciel, animator amatorskiego ruchu plastycznego. Od 1965 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: LP w Wieluniu (1963); SN, spec.: zajęcia praktyczno-techniczne i wych. plast., w Kaliszu (1965); Wydz. Matematyczno-Przyrodniczego w zakr. zajęć praktyczno-technicznych w WSN w Bydgoszczy (1973); Studiów Podyplomowych w zakr. organizacji pracy i kierowania szkołą w WSP w Krakowie (1975); Wydz. Matematyczno-Przyrodniczego w zakr. wych. techn. w WSP w Bydgoszczy (1976); Studiów Podyplomowych w zakr. menedżer w oświacie w Bałtyckiej Wyższej Szkole Humanistycznej w Koszalinie (1995). W 1981 r. z przyczyn zawodowych zarzucił podjęte w 1979 r. studia doktoranckie z pedagogiki w WSP w Krakowie. W 1968 r. uzyskał uprawnienia instr. I kat. w zakresie plastyki; w 2001 r. otrzymał certyfikat menedżerski w Studium Doskonalenia Menadżerów Oświaty w Kaliszu.

Z. M. in.: w l. 1965-1968 naucz. wych. plast. i zajęć praktyczno-technicznych w I LO w Ostrowie Wlkp., tamże w l. 1968-1971 naucz. wych. plast. w niepełnym wymiarze godzin; w l. 1968-1972 instr. w Poradni Pracy Kulturalno-Oświatowej przy ODK; w l. 1972-1980 zca dyr. Zas. Szk. Zaw., w l. 1980-2002 dyr. Zesp. Szk. Zaw. nr 2, w l. 2002-2007 (po połączeniu Zesp. Szk. Zaw. Nr 2 z ZSG) dyr. ZSU w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Zarys działalności Zespołu Plastycznego Ostrowskiego Domu Kultury*, w: *XX lat działalności Zespołu Plastycznego Ostrowskiego Domu Kultury*, 1976; *Rozwój ruchu plastycznego w Ostrowskiem*, w: *V Konferencja Kulturalna Ostrowskiego Towarzystwa Kulturalnego*, 1977.

Zesp. plast. W 1965 r. współorganizator z C. Wosiem i w l. 1965-1970 przew. Sekcji Plastycznej ZNP, a od 1971 r. jej czł. przy Klubie Nauczyciela w Ostrowie Wlkp.; w l. 1966-1977 instr. Zespołu Plastycznego ODK.

Org. społ. Od 1965 r. czł. ZNP.

Wyst. ind. Klub Nauczyciela - Ostrów Wlkp. 1976.

Wyst. zb. i nagr. M.in.: Wystawa Amatorskiej Twórczości Artystycznej z okazji Tysiąclecia Państwa Polskiego zorganizowana przez Wydział Oświaty i Kultury PPRN, aula I LO - Ostrów

Wlkp. 1966; Ogólnopolska Wystawa z okazji XXV-lecia LWP, Centralne Biuro Wystaw Artystycznych - Warszawa 1968; przegląd twórczości nauczycieli szkół średnich, podstawowych i przedszkoli, aula II LO - Ostrowie Wlkp. 1969; Wystawa Okręgowa ZZK, II m. wspólnie z E. Stachowczykiem - Poznań 1971; „Współczesny pejzaż polski”, Ogólnopolski Konkurs Nauczycieli, wyr. - 1974; wyst. ostrowskich plastyków z okazji 20-lecia działalności Zespołu Plastycznego ODK, ODK - Ostrowie Wlkp. 1976 (S. z M. Grześczykiem także współorganizatorem wyst.).

Źródła : rel. bezp.; Z. Suhecki, *XX lat działalności...*; tenże, *Rozwój ruchu plastycznego w Ostrowskim*, w: *V konferencja...*, s. 53-62; C. Woś, *Plastyka ostrowska*, w: *Ostrowski sejmik...*, s. 84.

Suchorzewska Jolanta - ur. w 1969 r. w Ostrowie Wlkp. Bibliotekarka.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1988); Policealnego Studium Bibliotekarskiego w Poznaniu (1992); IPA, kierunek: pedagogika w zakr. bibliotekarstwa i informacji naukowej, UAM w Kaliszu (2001 - pr. magisterska *Materiały do dziejów Ostrowa Wielkopolskiego* w AP w Kaliszu).

Z. W l. 1988-1989 mł. bibliotekarz, w l. 1989-1990 magazynier, w 1991 r. st. magazynier biblioteczny, w l. 1991-1992 pomoc biblioteczna, w l. 1992-1993 mł. bibliotekarz, w l. 1993-1999 st. bibliotekarz, w l. 1999-2000 kustosz, od 2001 r. st. kustosz, od 2002 r. kier. Biblioteki Głównej BP w Ostrowie Wlkp.

Przeds. bibl. Od 2002 r. współpr. w ramach programu dotyczącego komputeryzacji BP w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; arch. BP w Ostrowie Wlkp.

Szaybo Rosław - ur. w 1933 r. w Poznaniu. Grafik, fotograf, projektant plakatów i okładek płyt muzycznych.

W. Absolwent: ASP w Warszawie (1961 - studia w kl. H. Tomaszewskiego i w pracowni malarskiej W. Fangora).

Z. W l. 1966-1993 w Wielkiej Brytanii m.in. kilka l. dyr. artystyczny agencji reklamowej Young & Rubicam, a w l. 1972-1988 dyr. kreatywny w Columbia Broadcasting System Records (CBS) w Londynie - w Anglii wygłaszał także prelekcje i prow. zajęcia w Chelsea School of Art i Bath University - Horsham School of Art; od 1993 r. wykładowca, a od 2002 r. prof. ASP w Warszawie - na Wydz. Grafiki prow. pracownię fotografii; w l. 1994-1996 kier. artystyczny Spółdzielni Wydawniczej „Czytelnik”.

Przeds. plast. Projekty plakatów teatralnych, okładek książek, okładek płyt muzycznych (ok. 2 tys., m.in.: z piosenkami Eltona Johna, Roya Orbisona, a także z muzyką K. Komedy na płycie *Astigmatic*).

Wyst. ind. M.in.: Londyn 1977, 1987, 1988; Poznań 1981; Warszawa 1988, 2001, 2003; Stirling 1989; Budapeszt 1989; Sztokholm 1994; Lublin 2000.

Nagr. M.in.: Tygodnik „Szpilki”, Złota Szpilka - Warszawa 1959; International Buchkunst Ausstellung, Złoty Medal - Lipsk, Niemcy, 1965; konkursy „Music Week”, I nagr. 1974, 1975, 1976, 1979, 1980 (tu: za jedną z najlepszych okładek w dziejach rocka do albumu „British Steel” grupy Judas Priest); XIV Biennale Plakatu Fotograficznego, Złoty Medal - Płock 2007.

Ostroviana. Proj. okł.: M. Krystek, *Komeda w kołysce*, Ostrowie Wlkp. 2002.

Proj. plakatów, m.in.: Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. F. Chopina, 1995; Ogólnopolskiego Salonu Plastyki „Egeria”, 2000; Jazz w Muzeum, 2003 i 2004; Międzynarodowego Festiwalu „Chopin w barwach jesieni”, 1987 i 2009.

Wyst. ind.: „Koperty płytowe, plakaty”, prezentacja, GSW BWA - 1992; „Odwiedziny”, ekspozycja fotografii, których motywem były okruciny lokalnej, ostrowskiej rzeczywistości (m.in. drzwi hotelowej recepcji, tablice kolejowe, stara studnia, domofon z dającymi się odczytać nazwiskami lokatorów), PGSW - 2003.

Inne przeds.: proj. tablicy na gmachu Banku Zachodniego WBK przy Pl. Bankowym upamiętniającej mieszkanie w nim w l. 1947-1950 K. Komedy, 2004 (na tablicy niewłaściwy 1946 r. zamieszkania kompozytora w Ostrowie Wlkp.).

Konkursy: Ogólnopolski Salon Plastyki „Egeria”, przew. jury - 1995, 2002.

Om. w czasop.: L. Rawer, *Szaybo z mgiełką*, „Nowy Impuls” nr 12, 5 grudnia 2003.

Źródła: (tnp.), *Jazz w Galerii BWA*, „Gazeta Ostrowska” nr 38, 20 września 1992; rel. C. Janiszewskiego - dyr. GSW w Ostrowie Wlkp.; [A. Tanikowski] <https://culture.pl/pl/tworca/roslaw-szaybo> (dostęp: 20.12.2016).

Szczególska Urszula - ur. w 1946 r. w Ostrowie Wlkp. Technik medyczny. Od 1969 r. mieszka w Poznaniu.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1964); Państwowej Szkoły Medycznej Techników Analityki Medycznej w Poznaniu (1966).

Z. Technik analityki medycznej: w l. 1966-1969 w Miejskiej Przychodni Obwodowej w Ostrowie Wlkp.; w l. 1969-1971 w Przychodni Rejonowej na Wildzie, w l. 1971-1984 w Szpitalu Wojskowym, w l. 1984-2003 w Państwowym Szpitalu Klinicznym nr 2 im. H. Świącickiego w Poznaniu.

Org. społ. W l. 2001-2006 sekr. Stow. Ostrowian w Poznaniu.

Źródło: rel. bezp.

Szeląg Maria - ur. w 1981 r. w Ostrowie Wlkp. Plastyczka.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (2000); WPA, kierunek: edukacja artystyczna w zakr. sztuk plastycznych, UAM w Kaliszu (2005); Studium Podyplomowego w zakr. menedżer kultury w Wyższej Szkole Usług Społecznych w Poznaniu (2007).

Z. Od 2005 r. plastyczka, od 2008 r. spec. ds. reklamy w OCK.

Przeds. plast. M.in. rys. w ed. *Ostrów Wielkopolski. Kalendarium 2009. Kultura, sport, turystyka*, UM, Ostrów Wlkp. 2009; rys. na okł. ed. *Ostrów Wielkopolski. Kalendarium 2010. Kultura, sport, turystyka*, UM, Ostrów Wlkp. 2010.

Pr. red. M.in.: zb. tomiki wierszy *Szuflada*, Ostrów Wlkp., od 2007 - skł., proj. graf., ilustr.; *Potęga smaku w czasach niesmaku. Studia i szkice o poezji Zbigniewa Herberta*, Ostrów Wlkp. 2008 - skł., łam.; wyd. płytowe odbywającego się pod egidą OCK przeglądu „Wszyscy Śpiewamy na Rockowo”, Ostrów Wlkp. 2008, 2009 - proj. graf. wraz z A. Dąbrowskim; tomiki Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego o Kobiecie XXI wieku *Nuta serca* w Ostrowie Wlkp., od 2008 - skł., proj. graf., ilustr.; M. Nowak, *Przypadki Maurycego Majki. Obrazki z życia Ostrowa*, Ostrów Wlkp. 2010 - proj. i oprac. graf.; *Struna Orficka. Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. W. Bąka*, Ostrów Wlkp. 2010 - proj. graf.

Źródło: rel. bezp.

Szkudlarek Franciszek - ur. w 1929 r. w Latowicach, zm. w 1997 r. w Katowicach. Nauczyciel. Od 1976 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Państwowej Ogólnokształcącej Szkoły Korespondencyjnej Stopnia Licealnego (1951); SN w Łodzi (1964); filologii polskiej na Wydz. Filologicznym UAM w Poznaniu (1979).

Z. W l. 1950-1962 (z przerwą w l. 1952-1954 na odbycie zas. sł. wojsk.) m.in. naucz. jęz. polskiego w SP w Gostycynie, następnie kier. SP w Psarach; w l. 1962-1976 kier. Państwowego Domu Dziecka w Górznie; w l. 1976-1984 (do emerytury) naucz. jęz. polskiego i przysposobienia obronnego, także zca dyr. w ZSG w Ostrowie Wlkp.

St. wojsk. W 1958 r. ppor., w 1971 r. por., w 1977 r. kpt. WP.

Publ. *Moja rodzina ziemia. Z dziejów wsi: Rososzyca, Kęszyce, Ocięż, Latowice, Sieroszewice, Bilczew, Psary*, red. P. Klimek, UG Sieroszewice, Sieroszewice 2005.

Źródła: rel. żony Barbary Szkudlarek; P. Klimek, *Szkudlarek Franciszek*, „Księga Pamięci”, z. 13, 2007.

Szkudlarek Janusz - ur. w 1959 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2009 r. w Ociężu. Muzyk rockowy.

W. Absolwent: Zespołu Szkół Samochodowych w Kaliszu (1980).

Z. M.in. do 1996 r. właściciel firmy samochodowej - mechanika pojazdowe, blacharstwo i lakiernictwo w Przygodzicach; w l. 1996-2003 m.in. spec. ds. wyceny szkód samochodowych i kier. blacharni w Kaczorach w firmie AS Automobile sp. z o.o. w Ostrowie Wlkp.; w l. 2003-2009 prac. Działu Likwidacji Szkół Komunikacyjnych w Auto Partner J. i A. Garcarek sp. jawna w Ociężu.

Zesp. muz. W 1974 r. zał. i od tego r. czł. zesp. Traf w Kaliszu, tamże następnie czł. zesp. Trzeci Skład; w 1988 r. zał. i lider istniejącego do 1997 w Ostrowie Wlkp. zesp. Blues Forever; w 1998 r. czł. (gitara) w zesp. Fire Band. Także czł. zesp.: RMI; Wielebny Blues Band.

Upam. Płyta CD *Blues Forever* z książeczką A. Dąbrowskiego poświęconą pamięci S., wyd. OCK, Ostrów Wlkp. 2010.

Źródła: rel. syna Filipa Szkudlarka; A. Dąbrowski, *Bluesman nie umiera nigdy*, „Gazeta Ostrowska” nr 38, 23 września 2009; rel. B. Kunickiego.

Szmaj Stefan - ur. w 1893 r. w Książenicach k. Grabowa, zm. w 1970 r. w Gdyni. Grafik, rysownik, okulista. W l. 1927-1929 mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Liceum w Montabaur w Hesji (1914 - uprzednio naukę rozpoczętą w Królewskim Gimnazjum w Ostrowie przerwał w 1910 r. w VI kl., następnie trzy miesiące uczył się malarstwa w Monachium, po czym wskutek perswazji rodziców wrócił do ostrowskiego gimnazjum, z którego wszakże szybko *Za podburzanie uczniów do buntu przeciwko nauczycielom hakatystom został wydalony*, K.B.); studiów medycznych na UW (1919 - dyplom lekarza, przedtem studia medyczne podejmował we Wrocławiu, Berlinie, Tybindze, Monachium, Greifswaldzie i ponownie w Monachium).

St. nauk. Dr medycyny (1923) - doktorat z okulistyki uzyskany na Uniw. Pozn.

Char. twórcz. Specjalizacja - linoryt. Płaskimi, skonstrastowanymi bielą i czernią ekspresyjnie uproszczonymi formami S. kreował emanujące pesymizmem świąty, w których ludzkie namiętności konfrontowane były z potęgą natury.

W cz. zab. Po maturze żołnierz armii pruskiej - od służby rychło wybronił się symulowaną gruźlicą.

W l. międzyw. W l. 1919-1920 lekarz wojskowy w cz. w. polsko-rosyjskiej; do 1924 r. m.in. asystent w Klinice Ocznej Uniw. Pozn.; w l. 1924-1927 lekarz w Gnieźnie; w l. 1927-1929 lekarz w Ostrowie Wlkp.; w l. 1929-1935 lekarz kolejowy w Bydgoszczy; od 1935 r. lekarz w Ubezpieczalni Społecznej w Gdyni.

W cz. II w. św. Uczestnik kampanii wrześniowej - wzięty do niewoli pod Kutnem, po zwolnieniu w grudniu 1939 r. powrócił do Gdyni, skąd przeniósł się do Łowicza, gdzie do końca okupacji pracował jako okulista.

Po wojnie. Od kwietnia do maja 1945 r. okulista w szpitalu w Ostrowie Wlkp., następnie do emerytury w 1969 r. lekarz w ubezpieczalni społecznej w Gdyni oraz w Sopocie.

Form. art. W 1918 r. współzał. BUNTU - wzorowanego na niemieckim ugrupowaniu „Die Brücke” (Most) poznańskiego ugrupowania malarzy i poetów skupionych w l. 1918-1920 wokół ekspresjonistycznego literacko-artystycznego czasopisma „Zdrój”. Do współpracy ze „Zdrojem” zaprosił go pisarz S. Przybyszewski, pod którego wpływem BUNT był *zakorzeniony w pomłodopolskim mistycyzmie, który odbijał się też w literackim symbolizmie plastycznych dzieł poznańskich artystów* (J. Ch.P., A. P.). Do 1920 r. poznańskie ugrupowanie współpracowało, biorąc udział w kilku wspólnych wystawach, z formistami pierwotnie występującymi pod nazwą „Ekspresjoniści polscy”.

Wyst. M.in.: pierwsza ekspozycja BUNTU (zakończona skandalem z powodu prezentacji m.in. linorytu S. pt. *Pocałunek*) - Poznań 1918; ekspozycja BUNTU, zorganizowana przez lewicowe pismo „Die Aktion”, które poświęciło polskim artystom cały numer (*Sonderheft-Bunt - Polnische Kunst*) - Berlin, Niemcy, 1918 (współpr. z „Die Aktion” ustała po opowiedzeniu się pisma po stronie rosyjskiej w wojnie polsko-bolszewickiej); „II Wystawa Ekspresjonistów Polskich”, Tow. Przyjaciół Sztuk Pięknych - Kraków 1918; Wystawa Formistów - Poznań 1919; Wystawa Nowoczesnych Artystów - Poznań 1920 (S. wystawił cykl grafik zatytułowanych „Topole”); Wystawa Formistów i BUNTU - Lwów, Poznań 1920/1921; „Międzynarodowa Wystawa Artystów Rewolucyjnych” - Berlin 1922; Salon Instytutu Propagandy Sztuki - Warszawa 1939 (tamże prace S. *splonęły w pierwszych tygodniach II wojny światowej*, K.B.); ekspozycja Zrzeszenia Artystów Plastyków - Gdańsk 1947-1961; „Esposizione Internazionale del Medico Artista” - Turyn, Włochy, 1956 (2 srebrne medale za grafikę i akwarelę); „BUNT. Ekspresjonizm Poznański 1917-1925” - Poznań 2003/2004; „Wielość w jedność. Drzeworyt polski po 1900” - Bydgoszcz 2009; „BUNT. Der Sturm. Die Aktion. Polscy i niemieccy ekspresjoniści” - Poczdam, Niemcy, Gniezno 2011; „Stefan Szmaj. Grafika i rysunek”, Salon Antykwaryczny Nautilus - Kraków 2011.

Teki graf. Cykl dwunastu litografii pt. *Morque*, Poznań 1928.

Podr. art. W 1928 r. Wiedeń, Wenecja, Mediolan, Marsylia.

Org. społ. W l. 30., w cz. pobytu w Bydgoszczy, czł. Związku Plastyków Grupy Pomorskiej.

Ostroviana. Przeds. art.: w l. 1927-1928 r. praca z A. Serbeńskim przy polichromii auli Gimnazjum Męskiego - w jej ramach pędzła S. medaliony M. Kopernika, F. Chopina, J. Słowackiego, J. Matejki.

Źródła: T. Eustachiewicz, *Dziesięciolecie Gimnazjum ostrowskiego w Niepodległej Polsce*, Ostrów Wlkp. 1929, s. 19-20; T. Dobrowolski, *Nowoczesne malarstwo polskie*, t. III, Wrocław 1964, s. 107, 134, 136, 137; K. Bielawska, „Zbuntowany” grafik - okulista, „Gazeta Ostrowska” nr 16, 17 kwietnia 2002; A. Sukiennicki, *Historia szpitalnictwa...*, s. 46; C. Woś, *Plastyka ostrowska*, w: *Ostrowski sejmik kulturalny...*, s. 81; J. Chrzanowska-Pieńkos, A. Pieńkos, *Leksykon sztuki polskiej XX wieku. Sztuki plastyczne*, Poznań 1996, s. 35-36; J. Malinowski, *Painting and sculpture by Polish Jews in the 19th and 20th centuries (to 1939)*, Polish Institut e of World Art Studies, Tako Publishing House, Warsaw-Toruń 2017, p. 227, 251, 267, 270, 295; http://nautilus.artlist.pl/pdf-y/Szmaj_katalog_internet.pdf (dostęp: 2.5.2015); http://www.grabownadprosna.com.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&sub=2&menu=63&strona=1 (dostęp: 2.05. 2015).

Szmyt Tadeusz - ur. w 1933 r. w Podrzewiu k. Pniew. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego.

W. Absolwent: Niższego Seminarium Duchownego w Wolsztynie (1953 - matura prywatna, zw. kościelną, nieuznawana przez komunistyczne władze, uprzednio po wydaleniu w 1949 r. z gimnazjum w Międzychodzie za zrywanie afiszy pierwszomajowych przez 3 miesiące uczęszczał do Niższego Seminarium Duchownego w Konwiktie Arcybiskupim w Ostrowie

Wlkp., które w grudniu 1949 r. przeniesione zostało do Wolsztyna); Korespondencyjnego LO im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu (1959 - matura państwowa); Arcybiskupiego Seminarium Duchownego, kierunek: filozoficzno-teologiczny, w Poznaniu (1959).

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1959 r. w Poznaniu: w 1959 r. wikar. w par. pw. NMP Wniebowziętej w Śremie (lipiec-sierpień) oraz w par. pw. św. Jadwigi w Grodzisku Poznańskim (wrzesień-październik); w l. 1959-1960 wikar. w par. pw. św. Wawrzyńca w Pniewach; w l. 1960-1964 wikar. w par. pw. Chrystusa Króla i Zwiastowania NMP w Rawiczu; w l. 1964-1971 wikar. w par. pw. Najświętszego Zbawiciela w Poznaniu; w l. 1971-76 prob. w par. pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Lechlinie; w l. 1976-2011 prob. w par. pw. św. Antoniego Padewskiego w Ostrowie Wlkp. Także: w l. 1979-1993 dziekan dekanatu ostrowskiego II; w l. 1985-1992 czł. Rady Kapłańskiej Archidiecezji Poznańskiej, a od 1992 Diecezji Kaliskiej; w l. 1985-1992 czł. Kolegium Konsultorów Archidiecezji Poznańskiej, a od 1992 Diecezji Kaliskiej; w 1986 r. czł. Zespołu Przygotowawczego Synodu Archidiecezji Poznańskiej; od 1987 r. Kapelan Honorowy Ojca Św. (prałat); od 1992 r. przew. kościelnej Komisji Artystyczno-Budowlanej Diecezji Kaliskiej oraz Ekonom Diecezji Kaliskiej; w l. 1992-1993 wikar. biskupi Diecezji Kaliskiej; w l. 1993-1995 wikar. generalny Diecezji Kaliskiej; od 1995 ponownie wikar. biskupi Diecezji Kaliskiej; zarazem od 1995 r. Protonotariusz Apostolski (infułat); od 1997 r. Kanonik Honorowy Kapituły Konkatedralnej w Ostrowie Wlkp.

Przeds. par. W par. pw. św. Antoniego Padewskiego: generalny remont i kompleksowa modernizacja kościoła pw. św. Antoniego i jego otoczenia (zielen i parking); powiększenie i zagospodarowanie cmentarza grzebalnego (10,5 ha) przy ul. Bema; w 1986 r. budowa probostwa przy kościele parafialnym; zainicjowanie wspólnoty Ruchu Kultury Chrześcijańskiej; w 1987 r. ustanowienie wieczystej adoracji Najświętszego Sakramentu w kaplicy MB Częstochowskiej; w 1989 r. zbudowanie Domu Katechetycznego im. Jana Pawła II i utworzenie Ośrodka Apostolstwa Trzeźwości; w 1990 r. otwarcie Parafialnej Księgarni św. Antoniego; w 1994 r. powołanie Grupy AA „Arka”; w 1996 r. otwarcie Biblioteki Parafialnej, Biura Radia Maryja i Stacji Opieki „Caritas”; w l. 1997-2007 instalacja i prow. Telefonu Zaufania; w 2005 r. ustanowienie stałego konfesjonału. Także: budowa kościoła pw. Najświętszego Zbawiciela przy ulicy J. Wybickiego, 1982; budowa kościoła pw. Ducha Św. przy ul. Różanej, 1995.

Wyst. W 2009 r. prezentacja w kościele pw. św. Antoniego Padewskiego zorganizowanej przez Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Białymstoku ekspozycji „Milenium kontra Tysiąclecie” obrazującej przeciwstawne kościelne (akcentujące chrzest Polski) i państwowe (kładące nacisk na początek polskiej państwowości) obchody w 1966 r. tysięcznej rocznicy chrztu i powstania państwa polskiego; w 2010 r. prezentacja w kościele pw. św. Antoniego Padewskiego zorganizowanej przez Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu wyst. „Sługa Boży ksiądz Jerzy Popiełuszko (1947-1984)” poświęconej życiu i męczeńskiej śmierci kapłana „Solidarności”.

Tyt. hon. Honorowy Obywatel Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, 2002.

Odznac. Medal „Opiekun Miejsc Pamięci Narodowej”, 2011.

Źródło: rel. bezp.

Sznajder Gabriela - ur. w 1976 r. w Kępnie. Historyczka. Od 2000 r. mieszka w Górzeńku k. Ostrowa Wlkp.

W. Absolwentka: Liceum Medycznego w Ostrowie Wlkp. (1996); historii na Wydz. Historyczno-Pedagogicznym UO (2001). W 2002 r. podjęła studia doktoranckie na Wydz. Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu.

Z. Od 2004 r. wykładowca w SWSPiZ - Oddział Zamiejscowy w Ostrowie Wlkp.; od 2006 r. dokumentalista w MMOW.

Publ. *Władysław Zamoyski. Wizerunek „dziwnego hrabiego”*, w: *Na obrzeżach polityki*, red. M. Kosman, Wyd. Naukowe Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu, Poznań 2002.

Publ. w czasop. M.in.: „Gazeta Ostrowska”, „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej”, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego”. M.in.: *Ostatni księgarz rodem z Poznania*, „GO” nr 29, 23 lipca 2003 - o księgarzu i wydawcy M. Leitgeberze; *Walki na pograniczu*, „GO” nr 2, 14 stycznia 2004 - o zbrojnych starciach z polskimi powstańcami niemieckich ochotniczych oddziałów Heimatschutz-Ost w l. 1918/1919 w południowej Wielkopolsce; *Projekty przejścia wydawnictwa „Acta Tomiciana” przez Akademię Umiejętności*, „PBK”, z. 27, Kórnik 2005; „*Granica biegła środkiem rzeki...*”. *Konflikt o Śląsk Cieszyński na łamach prasy ostrowskiej*, „ROTN” nr 2, Ostrow Wielkopolski 2007.

Org. społ. W l. 2005-2008 skarbnik OTN.

Źródła: rel. bezp.; rel. J. Galanta.

Szperzyński Edward - ur. w 1932 r. w Ostrowie Wlkp. Inżynier, działacz gospodarczy.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1951); Oddziału Konstrukcyjnego na Wydz. Budownictwa Lądowego PWr (1956). Uzyskał uprawnienia budowlane: w 1961 r. w zakr. projektowania i kierowania robotami w spec. konstrukcyjno-inżynierskiej; w 1966 r. w spec. drogi, linie kolejowe, węzły, stacje oraz mosty kolejowe. W 1970 r. ukończył kurs ochrony budowli przed korozją biologiczną.

Z. W l. 1956-1957 z nakazu pracy asystent projektanta w Biurze Projektów Nowych Kopalni Węgla Kamiennego w Gliwicach; w l. 1957-1990 m.in. kier. grupy robót w Przedsiębiorstwie Robót Kolejowych nr 10 w Poznaniu - Kierownictwo Budowy w Ostrowie Wlkp., w tym też przedsiębiorstwie w l. 1990-1993 (do emerytury) zca dyr. oddziału na robotach eksportowych w Niemczech.

Przeds. zaw., M.in.: w l. 1957-1990 kierowanie rozbudową i modernizacją ZNTK; w l. 1965-1966 kierowanie rozbudową TK w Ostrowie Wlkp.; udział w robotach elektryfikacyjnych linii kolejowych w rejonie Ostrowa Wlkp., Kalisza, Krotoszyna, Jarocina, Kępna i Wielunia; udział w budowie spółdzielczych budynków mieszkalnych w Kaliszu i budynków zakładowych w Ostrowie Wlkp. Na emeryturze: w l. 2000-2003 insp. nadzoru przy budowie bazy paliw PKN Orlen w Ostrowie Wlkp. oraz naucz. (wykłady z budowy mostów) w TK w Ostrowie Wlkp. Zarazem: w l. 1988-1989 nadzór społeczny nad budową kościoła w Kaliszkowicach Ołobocznych, a następnie także nadzór w Ostrowie Wlkp. nad remontem Konkatedry, budową Szkoły Sióstr Salezjanek, remontem budynku klasztornej Sióstr Klarysek-Kapucynek.

Publ. w czasop. „Księga Pamięci” I LO w Ostrowie Wlkp. Biogr. *Orzeł Feliks*, „KsP” z. 12, 2006.

Zesp. red. „Księga Pamięci” - od z. 4, 1999 do z. 13, 2007 czł. zesp. red.

Org. społ. W l. 1982-1985 czł. Komitetu Budowy Pomnika Kardynała M. Halki-Ledóchowskiego; w l. 1995-2005 prez. Zarządu Stow. Wychowanków „Alma Mater Ostroviensis”.

Organy przedst. W l. 1994-1998 radny RM Ostrowa Wlkp. II kadencji (z listy KW Un. Ob.) - przew. Komisji Ładu Przestrzennego i Gospodarki Gruntami.

Źródła: rel. bezp.; *Póttora wieku...*, s. 9-10.

Sztok Barbara - ur. w 1959 r. we Wrocławiu. Tłumaczka, nauczycielka. Od 1960 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (1978); filologii germańskiej na Wydz. Filologicznym UWr (1982); Podyplomowego Studium Języka Naukowo-Technicznego Niemieckiego na UWr (1985).

Z. Naucz. jęz. niemieckiego: w l. 1982-1983 w SP nr 2 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1983-1985 w SP nr 1 i SP nr 5 w Krotoszynie; w l. 1985-1990 w SP nr 1 w Ostrowie Wlkp.; od 1990 r. w Nauczycielskim Kolegium Języków Obcych w Kaliszu.

Pr. transl. M.in.: *Rozmowa z Edzardem Schaperem*, „Gazeta Ostrowska” nr 52, 27 grudnia 1992 - tłum. wywiadu z ur. w Ostrowie Wlkp. niemieckim pisarzem E. Schaperem nagranych w 1968 r. przez szwajcarską rozgłośnię w Münster, a zamieszczonego we fragm. przez W. Banacha w ramach cyklu *Ostrowskie przystanki literackie; Ostrów Wielkopolski w dawnej pocztówce 1897-1939*, MMOW, Ostrów Wlkp. wyd. I 1998, wyd. II 2002 (poszerz.) - teksty i opis pocztówek (przekł. na jęz. niemiecki); kat. *Ostrów Edzard Schapers. Anlässlich des 90. Geburtstages des Schriftstellers*, MMOW. Ostrów Wlkp. 1998 (przekł. z jęz. polskiego); *Powiat Ostrowski w dawnej pocztówce do 1939 roku*, Ostrów Wlkp. 1999 - wraz z J. Piekarczykiem (przekł. na jęz. niemiecki).

Źródło: rel. bezp.

Sztukowska Justyna - ur. w 1976 w Ostrowie Wlkp. Działaczka kulturalna.

W. Absolwentka: IV LO w Ostrowie Wlkp. (1995); Policealnego Studium Ekonomicznego, spec.: technik handlowiec, w Ostrowie Wlkp. (1997).

Z. W l. 2003-2005 opiekunka ekspozycji w PIK; od 2006 r. spec. ds. organizacyjno-handlowych w OCK.

Inne przed. W l. 2003-2004 koordynatorka wraz z A. Kiełb-Szawułą, D. Czarnotą i A. Lisiecką podjętej przez PIK wspólnie z BP i SBP w Ostrowie Wlkp. akcji „Ostrów czyta dzieciom” - w jej ramach swoje ulubione książki czytali m.in. znani pisarze i ostrowianie, dopełnieniem zaś całego przedsięwzięcia była zorganizowana wspólnie z BP „Galeria Słoneczko” prezentująca dziecięce ilustracje czytanych utworów; autorka zdjęć z poświęconej Z. Herbertowi sesji naukowej w 2008 r. w OCK zamieszczonych w książce *Potęga smaku w czasach niesmaku. Studia i szkice o twórczości Zbigniewa Herberta*”, Ostrów Wlkp. 2008.

Źródła: rel. bezp.; rel. A. Lisieckiej - kier. Filii nr 6 BP w Ostrowie Wlkp.

Szudra Andrzej - ur. w 1960 w Śmiglu w Wielkopolsce. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego. **W.** Absolwent: TB w Lesznie (1980); Wyższego Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu (1986).

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1986 r. w Poznaniu: w 1986 r. wikar. w par. pw. Ducha Świętego na Antoninku w Poznaniu; w l. 1986-1988 wikar. w par. pw. św. Marcina w Odolanowie; w l. 1988-1991 wikar. w par. pw. św. Jadwigi w Jutrosinie; w l. 1991-1993 wikar. w par. pw. św. Pawła Apostoła w Ostrowie Wlkp.; w l. 1993-1994 wikar. w par. pw. NMP Królowej Polski w Ostrowie Wlkp.; od 1994 r. prob. erygowanej w tymże r. par. pw. Miłosierdzia Bożego w Ostrowie Wlkp. Także: od 2007 r. kanonik honorowy przy Kapitułe Kolegiackiej św. Józefa w Kaliszu; od 2011 r. Prałat Papieski i Kustosz Sanktuarium w Ostrowie Wlkp. Inne: w l. 1991-2001 katecheta w TK w Ostrowie Wlkp.

Przed. **par.** W Ostrowie Wlkp. m.in.: w l. 1993-1994 organizator ww. par. pw. Miłosierdzia Bożego - budowa na jej terenie w pierw. poświęconej w 1994 r. kaplicy, w 1995 r. salki parafialnej, w 2001 r. Domu Parafialnego, następnie - obok kaplicy - kościoła pw. Miłosierdzia

Bożego (kamień węgielny - 2009). Także od 1996 r. organizator imprez i przedś. konsolidujących lokalną społeczność parafialną, m.in.: z E. Smolińską Balu Dobroczynnego, Festynów z okazji Dnia Matki i Dnia Dziecka, Festynu „Żegnaj lato - witaj szkoło”, Biesiady Świętojańskiej; kolonii parafialnych oraz pielgrzymek do sanktuariów w Polsce i zagranicą.

Przeds. teatr. M.in. w l. 1981-1983 czł. zesp. teatr. „Puls” w Wyższym Arcybiskupim Seminarium Duchownym w Poznaniu; w 1999 r. Mefistofeles w sztuce *Pani Twardowska* wg ballady A. Mickiewicza wystawionej w kinie Komeda w Ostrowie Wlkp. w oprac. i reż. P. Szczepaniaka; w 2007 r. ks. J. Kompała w spektaklu *U Lipskich w Lewkowie* w pałacu Lipskich w Lewkowie w reż. T. Jańczak.

Źródła: rel.bezp.; rel. T. Jańczak; rel. E. Smolińskiej.

Szulc Grażyna (z d. Handzlik) - ur. w 1962 r. w Sośniach, pow. Ostrow Wlkp. Nauczycielka, działaczka kulturalna.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1981); naucz. pocz. na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu (1986); Studium Organizacji i Zarządzania Instytucjami Oświatowymi na Wydz. Budowy Maszyn i Zarządzania PP (2000); Studiów Podyplomowych w zakr. przyrody na Wydz. Inżynierii Lądowej i Środowiska Uniw. Zielonogórskiego (2006). Ukończyła także: w 2003 r. kurs „Rozwijanie Przedsiębiorczości w Szkole”; w 2005 r. kurs „Pożytkowanie Funduszy ze Środków Unii Europejskiej - Pisanie i Tworzenie Projektów Unijnych” w Kaliszu. W l. 1995-2000 uczestniczyła w warsztatach tanecznych m.in. w CKiS i Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu oraz przy Terenowym Klubie Olimpijczyka w Wysocku Wielkim.

Z. W l. 1981-1982 naucz. (naucz. pocz.) w SP w Cieszynie, gm. Sośnie; w l. 1982-1985 naucz. (naucz. zintegrowane, chemia, wych. fiz.) w SP w Sośniach; w l. 1985-2004 naucz. (biologia, naucz. pocz., wych. fiz., chemia) w SP w Topoli Małej; w l. 2004-2005 p.o. dyr. w SP w Topoli Małej; w l. 2006-2010 naucz. (naucz. zintegrowane) w SP w Topoli Małej. Od czerwca 2010 r. rencistka (otrzymuje rentę powypadkową).

Publ. *Ludowy Zespół Sportowy „Skra” w Topoli Małej*, w: *Topola Mała wczoraj i dziś 1404-2004*, pod red. J. Krzyślak, Topola Mała, Ostrow Wlkp. 2004.

Zesp. taneczne. W 1990 r. zał. i od tego r. choreograf i kier. istniejącej do 2003 r. przy SP w Topoli Małej Grupy Tanecznej Tańca Nowoczesnego „Fritos” - zesp. w l. 1990-1996 uczestniczył w Woj. Przeglądach Szkolnych Zespołów Tanecznych oraz Przeglądach Amatorskiej Twórczości Artystycznej Gminy Ostrow Wielkopolski „PATAGO” w Wysocku Wielkim, w l. 1993-1995 w ramach współpracy z Zarządem Rejonowym PCK prezentował się na festynach rodzinnych w Ostrowie Wlkp., w 1998 r. zajął siódme miejsce w VII Otwartych Mistrzostwach Polskich w Tańcu Dyskotekowym w Szkole Tańca „JAST” we Wrocławiu, w l. 2000-2002 uczestniczył w prezentacji nowych modeli samochodów podczas Dni Otwartych Salonu Renault oraz na Targach Motoryzacji w Kaliszu. Także: w 1997 r. choreograf odpowiedzialna za przygotowanie taneczne grupy dziewcząt startujących w pierwszym Konkursie Wyboru Miss Ostrowa Wlkp.

Przeds. sport. *Przez ostatnie 10 lat aktywnej pracy zawodowej* kier. drugoligowego zespołu kobiecego w tenisie stołowym „Skra” w Topoli Małej.

Inne przedś. W l. 2001-2006 współorganizatorka i animatorka charytatywnych zabaw karnawałowych i festynów rodzinnych w par. pw. Matki Boskiej Fatimskiej w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Szulc Maria - ur. w 1955 r. w Ostrowie Wlkp. Urzędniczka samorządowa.

W. Absolwentka: TK, spec.: Ruch i Przewozy Drogowe, w Ostrowie Wlkp. (1974); Studium Prawno-Samorządowego w Instytucie Nauk Prawnych PAN w Warszawie (2002).

Z. Od 1995 r. kier. Biura RM w Wydziale Organizacyjnym RM Ostrowa Wlkp.

Przeds. lit. Wiersze oraz rymowane bajki pisane bynajmniej nie „do szuflady”, gdyż tworzone z myślą o rodzinie i znajomych.

Źródło: rel. bezp.

Szulczyk Jerzy - ur. w 1930 r. w Toruniu, zm. w 1994 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, historyk. **W.** Absolwent: LP w Poznaniu (1950); Studium Pedagogicznego Przysposobienia Obronnego w WSP w Krakowie (1957); Wydz. Historycznego UW (1960). W 1973 r. uzyskał III st. spec. zawodowej w zakresie nauczania przysposobienia obronnego.

St. nauk. Dr nauk humanistycznych (1972) - st. uzyskany na UMCS w Lublinie, tyt. pr. doktorskiej *Rolnictwo i przetwórstwo rolne w Galii Rzymskiej w świetle epigrafiki i zabytków kultury materialnej*.

Probl. bad. Historia starożytnego Rzymu, okupacja hitlerowska w powiatach ostrowskim i kaliskim.

W cz. II w. św. Od 1943 r. listonosz.

Po wojnie. W l. 1950-1951 naucz. (z nakazu pracy) w Koninie; w l. 1952-1953 naucz. w szkolnictwie zawodowym w Pызdrach, następnie w Pile; w l. 1954-1965 naucz. w I LO w Ostrowie Wlkp.; w l. 1963-1978 dyr. II LO w Ostrowie Wlkp.; w l. 1978-1982 dyr. (w rezultacie połączenia I i II LO) I LO, a w l. 1982-1990 (od 1986 r. w cz. emerytury w niepełnym wymiarze godzin) naucz. przysposobienia obronnego w I LO w Ostrowie Wlkp. W różnych okresach uczył także w LO w Odolanowie oraz w TME, Technikum Budowlanym i ZSZ w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Ostrów Wielkopolski. Hitlerowski obóz pracy przymusowej dla Polaków. Miejsca pamięci narodowej województwa poznańskiego*, Wyd. Artystyczno-Graficzne RSW "Prasa", Poznań 1971.

Także m.in.: wraz z J.K. Pietrzakiem, *W Polsce Ludowej*, w: *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej. Studia i wspomnienia z dziejów Gimnazjum Męskiego (Obecnie I Liceum Ogólnokształcącego) w Ostrowie Wielkopolskim w 125-lecie jego założenia 1845-1970*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo, Wrocław 1970; współautor, *Rola PPR w realizacji reformy rolnej w powiecie ostrowskim*, w: *Kształtowanie władzy ludowej w Ostrowskiem w latach 1945-1949*, red. nac. T. Kaczmarek, KP PZPR w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. [b.d.]; wraz z H. Matuszczakiem, *Spółczesność ostrowskie w latach okupacji hitlerowskiej*, w: *Zbrodnie hitlerowskie na Ziemi Kaliskiej w latach 1939-1945*, red. A. Czubiński, Federacja Towarzystw Kulturalnych Ziemi Kaliskiej, Kalisz 1979; *Igrzyska gladiatorские w Pompejach*, w: *Pompeje - 1900-lecie wybuchu Wezuwiusza, 79-1979*, red. T. Kotula, Wyd. UW, Wrocław 1984.

Publ. w czasop. M.in.: „Południowa Wielkopolska”, „Wagon”, „Ziemia Kaliska”, „Eos”, „Classica Vratislaviensia”, „Antiquitas”. M.in.: wraz z Ł. Huzarewicz, *Wspomnienia z lat okupacji*, „PW” nr 3/1973; *Zadrutowane lata*, „W” nr 6/1977; *Pogłębienie kryzysu gospodarczo-politycznego w Rzymie w latach 70 w.p.n.e.*, „E” 71, z. I, Poznań 1983; *Problemy aprowizacji armii rzymskiej w okresie podboju Galii Zaalpejskiej przez G. Juliusza Cezara*, „CV” 11, Wrocław 1987; *Problemy zaopatrzenia w żywność niewolników w powstaniu Spartakusa oraz trudności w zaciągach do armii rzymskiej*, „A” XV, Wrocław 1992. Także: publ. historyczne w prasie japońskiej.

Org. społ. M.in.: opiekun koła Związku Młodzieży Socjalistycznej w I LO; opiekun sekcji filozoficzno-filologicznej działającego w l. 1974-1990/1991 MTPN w Ostrowie Wlkp.; czł. Komisji Historii Starożytnej PTH w Warszawie.

Źródła: J. K. Pietrzak, *Wierni tradycji - w nurcie nowych przeobrażeń*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 165; (tak), *Młodzieżowe Towarzystwo Przyjaciół Nauk działa w Ostrowie*, „Południowa Wielkopolska” nr 4/1974; E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 153, 154; *Półtora wieku...*, s. 35; E. Jakubek, *Szulczyk Jerzy*, w: *Słownik biograficzny Wielkopolski...*, t. II, 2003, s. 219-220; B. Molska, *Zapis naszej obecności...*, s. 106; <http://wlpk24.info/wspomnienie/jerzy-szulczyk/> (dostęp: 28.11.2018).

Szwarc Grzegorz - ur. w 1954 r. w Poznaniu. Nauczyciel, muzyk, dyrygent. Od 1963 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: II LO w Ostrowie Wlkp. (1973); Policealnego Studium Zawodowego dla Pracujących ZAP (1975); wych. muz. w Katedrze Kształcenia Nauczycieli Wychowania Muzycznego i Wychowania Technicznego UŁ (1984).

Z. M.in.: w l. 1973-1975 pianista w Zakładzie Doświadczalnym Wielkopolskich Zakładów Automatyk i Komplexowej MERA-ZAP-MONT w Ostrowie Wlkp.; w l. 1975-1976 automatyk w Hucie Katowice; w l. 1977-1979 monter w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1979-1989 samodzielny referent kulturalno-oświatowy w ZNTK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1990-1993 naucz. w SN w Ostrowie Wlkp. Także: w l. 1986-1997 naucz. w kl. fortepianu w PSM I i II st. w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. W l. licealnych od 1969 r. czł. zesp. szkolnego (fortepian, organy monofoniczne); od 1979 r. dyrygent działającego do 1989 r. Chóru Żeńskiego Zas. Szk. Zaw. ZNTK w Ostrowie Wlkp.; w 1980 r. kapelmistrz orkiestry Zas. Szk. Zaw. ZNTK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1991-1993 kapelmistrz Orkiestry Dętej Fabryki „Spomasz” w Ostrowie Wlkp.; w l. 1991-1997 kapelmistrz Orkiestry Dętej Węzła PKP. Także: zał. w II LO w Ostrowie Wlkp. i lider występującej w l. 1969-1973 grupy muzycznej Volt-3; zarazem współzał. zesp. Quo - w 1972 r. na I Festiwalu Młodzieżowej Muzyki Współczesnej w Kaliszu zesp. wystąpił przed Quintetem T. Stańki; w l. 1995-2003 czł. prowadzonej przez B. i O. Kunickich grupy „Fire Band”.

Inne przed. M.in.: w l. 70. akompaniator podczas występów A. Cierniewskiego z programem pt. *Andrzej Cierniewski i jego piosenki* w ODK; tamże w tych l. instr. muz. prowadzonego przez T. Radomskiego Teatru Lalek „Rusalka”; akompaniator istniejącego w l. 1972-1976 przy Radzie Zakładowej ZOZ w Szpitalu Powiatowym w Ostrowie Wlkp. kabaretu „Pro-Teza”; w 1999 r. twórca muzyki do spektaklu *Czterdzieści cztery* grupy teatralnej „Impuls” w OCK; kompozytor wykonanej w 2005 r. podczas gwiazdkowego koncertu piosenki do słów K. Ogórkiewicza *Zapal światło ponad nami*; w 2011 r. autor oprac. muz. programu *Od poznania po jubileusz (25-lecia)* kabaretu „Przyjaciele Benny Hilla” prowadzonego przez K. Ogórkiewicza.

Org. społ. Od 2009 r. skarbnik Zarządu Oddziału PZChiO w Ostrowie Wlkp.

Nagr. Z zesp. Volt-3: I Przegląd Młodzieżowych Zespołów Muzycznych, nagr. za najlepszą „piosenkę zaangażowaną” - Chodzież 1970; II Rytm nad Prosną, I m. S. w kat. instrumentalista, I m. zesp. - Kalisz 1970; Przegląd Młodzieżowych Zespołów Muzycznych o puchar ZP ZMS, I m. zesp. - Ostrow Wlkp. 1971; III Rytm nad Prosną, nagr. dla S. *za całokształt przedstawionych kompozycji*, wyr. w kat. instrumentalista, I m. zesp. - Kalisz 1971; Jarocińskie Rytm Młodych, II m. zesp. - Jarocin 1971.

Źródła: rel. bezp.; brosz. *Teatr Lalek „Rusalka”*, ODK, Ostrow Wlkp. 1978, s. 11; brosz. *40 lat LPWP, SWP, SN w Ostrowie Wielkopolskim. 1952-1992*, Wyd. SN, Ostrow Wlkp. 1992; K. Marszał, *Ostrow Wielkopolski - miasto...*, s. 147, 167, 176, 178; brosz. *Zespół Szkół Muzycznych...*; B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 118-121, 204, 211; A. Dąbrowski,

Antologia muzyki rozrywkowej w Kaliszu 1962-1990, Kalisz 2008, s. 108, 112, 113; arch. IV LO w Ostrowie Wlkp.; rel. K. Ogórkiewicz; rel. S. Mikołajczyka; rel. B. Kunickiego.

Szwarczyńska Iwona - ur. w 1964 r. w Poznaniu. Nauczycielka, działaczka kulturalna. Od 1970 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1982); SWP w Ostrowie Wlkp. (1984); wych. plast. w PWSSP w Poznaniu(1995). Ukończyła także: w 2002 r. kurs kwalifikacyjny pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej w ODN w Poznaniu; w 2004 r. kurs kwalifikacyjny z przedmiotu technika w ODN w Kaliszu.

Z. Naucz. wych. plast. w Ostrowie Wlkp.: w l. 1984-1986 w SP nr 14, od 1986 r. w SP nr 5.

Zesp. plast. Od 1982 r. czł. Pracowni Plastycznej w Klubie Nauczyciela w Ostrowie Wlkp.

Konkursy. Konkurs karykatur J. Owsiaka, animatora charytatywnej akcji WOŚP, Klub Nauczyciela, pomysłodawczyni i czł. jury - Ostrów Wlkp. 1999; konkurs plastyczny „Moja mama i kwiaty” dla uczniów szkół podstawowych, Klub Nauczyciela, organizatorka i czł. jury - Ostrów Wlkp. 1998-2004; konkurs plastyczny „Zaułek” dla szkół gimnazjalnych, Klub Nauczyciela, organizatorka i czł. jury - Ostrów Wlkp. 2000-2004. Inne konkursy w Ostrowie Wlkp., m.in.: konkurs plast. „Mój powiat, moja gmina”, Klub Nauczyciela, czł. jury; konkurs poet. „Papierowe Myśli”, Klub Nauczyciela, czł. jury; konkurs plast. Międzygimnazjalnej Galerii Plastycznej, Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II, czł. jury.

Inne przeds. W l. 1991-1997 organizatorka wraz z C. Janiszewskim i J. Kalusińską oraz ostrowskim Oddziałem PTTK rajdów pieszych i rowerowych dla uczniów SP nr 5 „Szlakiem dworów i pałacików”.

Org. społ. Od 1985 r. czł. ZNP; od 1996 r. czł. zarządu Stow. Kulturalno-Oświatowego „Klub Nauczyciela”.

Źródła: rel. bezp.; *Ostrowska Wielka Orkiestra* - dodatek do „Gazety Harcerskiej” nr 1/2/2007.

Szydło Adam - ur. w 1972 r. w Mysłowicach. Poeta. W l. 1989-1991 mieszkał w Przygodzicach, od 1991 r. mieszka w Sosnowcu.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1991). Zrzucił podjęte po maturze studia na Wydz. Nauk Społecznych UŚI w Katowicach.

Z. *Różne* (A.S.).

Publ. Tomik poetycki *Opowieść o Tobie*, Biblioteka Debiutów Poetyckich, MMOW, Ostrów Wlkp. 1996.

Publ. w ed. zb. (ant.) *Świadectwo obecności*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1996; *Papierowe myśli*, MDK, Ostrów Wlkp. 1996; *To, co piękne wokół nas*, Młodzieżowy Ośrodek Pracy Twórczej, Dąbrowa Górnicza 1997; *Inspiracje*, Miejska Galeria Sztuki „Extravagance”, Sosnowiec 1998.

Publ. w czasop. „Gazeta Ostrowska”, 1993-1994; „Kurier Ostrowski”, 1998; „Nowe Zagłębie”, 1998; „Życie Mysłowic”, 1998.

Nagr. *Papierowe myśli*, MDK, Grand Prix - Ostrów Wlkp. 1994; *Inspiracje'95*, Galeria „Extravagance”, wyr. - Sosnowiec 1995; Koło Naukowe Słowistów, UŚI, I nagr. za przekł. opowiadania chorwackiego pisarza R. Marinkovića pt. *Ręce* (przekł. na podstawie tekstu literalnie spisane w jęz. polskim z oryginału przez kolegę S.) - Katowice 1995; *To, co piękne wokół nas*, Młodzieżowy Ośrodek Pracy Twórczej, III nagr. - Dąbrowa Górnicza 1997.

Om. W. Banach, *Ostrów pod znakiem pegaza*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2005.

Źródła: rel. bezp.; rel. E. Szydło - matki S.

Szydłowski Mieczysław - ur. w 1962 r. w Ostrowie Wlkp. Architekt. Od 1988 r. mieszka we Wrocławiu.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1981); Wydz. Architektury PWr (1988).

Z. M.in.: od 1995 r. współwłaściciel firmy ATD „Architekci” s.c. we Wrocławiu.

Ostroviana. Ilustr. w ed.: książeczka dla dzieci B. Banach i W. Banacha *Abecadło ostrowskie*, Wyd. Dystrybucyjno-Wydawnicze SOWA, Ostrów Wlkp. 1993.

Wyst. zb.: pokonkursowa wyst. Salonu Plastyki „Egeria”, PGSW - 1993.

Źródło: rel. b.

Szymanowski Sławomir - ur. w 1961 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, informatyk.

W. Absolwent: Liceum Zawodowego Elektronicznego w ZST MERA-ZAP (1980); wych. techn. na Wydz. Matematyki, Fizyki i Chemii WSP w Opolu (1991); Studiów Podyplomowych z informatyki na Wydz. Elektrotechniki i Elektroniki PP (1993).

Z. W l. 1986-1991 naucz. techniki w SP w Lamkach, pow. ostrowski; w l. 1992-1997 naucz. techniki i informatyki w II LO w Ostrowie Wlkp.; od 1998 r. naucz. informatyki i zarazem od 2010 r. naucz.-instr. Ostrowskiego Klubu Krótkofalowców SPSPOW w ZST w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Wspomaganie komputerowe działań logistycznych - poradnik dla ucznia*, Instytut Technologii Eksploatacji - Państwowy Instytut Badawczy, Radom 2007; *Wspomaganie komputerowe działań logistycznych - poradnik dla nauczyciela*, Instytut Technologii Eksploatacji - Państwowy Instytut Badawczy, Radom 2007. Także skrypty: *Sieci komputerowe*, wyd. Miniprzedsiębiorstwo Młodzieżowe „SoftComp” w ZST, Ostrów Wlkp. 2007; *Urządzenia Techniki Komputerowej*, wyd. Stow. ZAP Edukacja, Ostrów Wlkp. 2008.

Pr. red. Gazetka szkolna „Re(y)moncik” II LO w Ostrowie Wlkp. - w 1993 r. współzał. wraz z J. Wójcickim i M. Grzesiak, do 1997 r. kons.; seria *Matematyka w szkole średniej*, wyd. WOM w Kaliszu - w l. 1994-1996 współpr. z zespołem red. pod kier. Z. Kiersteina.

Inne przeds. Czł. powołanego w 1993 r. w Ostrowie Wlkp. zesp. realizującego program dla szczególnie uzdolnionych uczniów szkół podstawowych pt. „Warsztaty Matematyczno-Informatyczne”.

Źródła: rel. bezp.; *Od szkoły przyzakładowej...*, s. 66.

Szymański Mieczysław - ur. w 1905 r. w Warszawie, zm. w 1982 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel gry na fortepianie.

Z. Po zakończeniu II w. św. prywatnie naucz. w Ostrowie Wlkp. (udzielał lekcji m.in. przyszłemu wybitnemu twórcy muzyki filmowej K. Komedzie-Trzczańskiemu w cz. jego nauki w gimnazjum), tamże od 1947 r. naucz. w Miejskiej Niższej Szkole Muzycznej kier. przez L. Kaczmarka; w l. 1952-1973 (do emerytury) i następnie w l. 1973-1975 na pół etatu naucz. w PSM I i II st. w Kaliszu (w l. 1953-1972 kier. sekcji pianistów); w l. 1975-1981 naucz. na pół etatu w PSM I st. w Ostrowie Wlkp.

Dział. zw. W l. 1955-1969 przew. Związku Zawodowego Pracowników Kultury i Sztuki w Kaliszu.

Źródła: Arch. ZSM im. K. Komedy-Trzczańskiego w Ostrowie Wlkp.; M. Hendrykowski, *Komeda*, Poznań 2009, s. 41, 43, 131, 231.

Śmiechowska Iwona - ur. w 1971 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka.

W. Absolwentka: Technikum w ZSZ PKP ZNTK w Ostrowie Wlkp. (1993); filologii polskiej na Wydz. Humanistycznym WSP im. T. Kotarbińskiego w Zielonej Górze (1998); Podyplomowego Kwalifikacyjnego Studium Filozoficzno-Etycznego w Instytucie Filozofii UW (2005).

Z. M.in. naucz. jęz. polskiego: w l. 1998-1999 w II LO im. W. Reymonta w Ostrowie Wlkp.; w l. 2002-2003 w SP i w l. 2002-2007 w Gimnazjum Publicznym im. L. Szymoniaka w Sobótce; od 2007 r. w Publicznym Gimnazjum Sióstr Salezjanek im. św. Jana Bosko w Ostrowie Wlkp. Także: od 2007 r. naucz. filozofii w LO Salezjanek w Ostrowie Wlkp. Zarazem: w l. 1999-2000 na podstawie umowy o dzieło dziennikarka w ostrowskiej Telewizji „Proart”.

Publ. Tomik poetycki *Ujarmiona przez poezję*, ilustr. A. Szwed, Wyd. Galeria PGSW, Ostrów Wlkp. 2005.

Publ. w ed. zb. *Szuflada 3*, OCK, Wyd. Galeria PGSW, Ostrów Wlkp. 2006 - wiersze w tomiku dokumentującym zorganizowane w 2005 r. w OCK Wieczory Działań Artystycznych.

Publ. w czasop. „Fakty Ostrowskie”, „Kurier Ostrowski”, „Nasz Kurier”, „Nasz Rynek”, „Gazeta Ostrowska”.

Inne przeds. W 2007 r. inicjatorka w Zespole Szkół Salezjanek cyklicznych wykładów pt. „Salon filozofów”.

Źródła: rel. bezp.; (hol), *Salon filozofów*, „Gazeta Ostrowska” nr 36, 24 września 2007.

Świdarska Leokadia - ur. w 1926 r. w Klotyldzinie, k. Chodzieży. Nauczycielka. Od 1927 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: Dwuletniej Szkoły Pielęgniarstwa w Poznaniu (1950); LdP w Ostrowie Wlkp. (1948 - mała matura, 1957 - świadectwo dojrzałości); SN Średnich Szkół Medycznych w Warszawie (1964); Zaocznego Studium Pedagogiki, w zakr. pedagogiki opiekuńczej, Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu (1978).

Z. W l. 1950-1952 pielęgniarka na Oddziale Internistycznym Wojskowego Szpitala Garnizonowego w Toruniu; w l. 1952-1953 pielęgniarka na Oddziale Internistycznym w Szpitalu Powiatowym w Ostrowie Wlkp.; w l. 1953-1966 naucz. w Zas. Szk. Zaw. Pielęgniarek w Ostrowie Wlkp.; w l. 1966-1981 dyr. w pierw Liceum Medycznego, od 1971 r. Medycznego Studium Zawodowego, a od 1977 r. Zespołu Szkół Medycznych w Ostrowie Wlkp.; w l. 1981-1991 prac. socjalny na pół etatu w Dziale Służb Społecznych ZOZ w Ostrowie Wlkp.

Publ. Wraz z J. Poradzewską-Pietrzak, *Liceum Medyczne w Ostrowie Wielkopolskim*, w: *Rozwój szpitalnictwa Ostrowa Wielkopolskiego w latach 1850-1975*, Warszawa 1976.

Źródło: rel. bezp.

Świgulska Bożena - ur. w 1953 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka.

W. Absolwentka: Liceum Medycznego Pielęgniarstwa w Ostrowie Wlkp.(1973); SN dla Nauczycieli Szkół Medycznych, Warszawa - Filia w Poznaniu (1978).

Z. W 1974-1991 naucz. pielęgniarstwa w pierw w Liceum Medycznym, od 1977 r. w Zespole Szkół Medycznych im. H. Chrzanowskiej w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. Wiersze: „Gazeta Ostrowska” nry 9, 34/1994, nr 33/1995.

Źródło: rel. bezp.

Świtała-Jarnecka Maria - ur. w 1955 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka, działaczka kulturalna.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1974); SWP w zakr. nauczania początkowego w Ostrowie Wlkp. (1977); filologii polskiej na Wydz. Filologii Polskiej, kierunek: nauczycielski, UAM w Poznaniu (1981).

Z. W l. 1977-1983 naucz. w Przedszkolu nr 1 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1983-1985 naucz. jęz. polskiego w SP nr 7 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1985-1986 naucz. jęz. polskiego w SP nr 3 w Ostrowie Wlkp.; od 1986 r. naucz. jęz. polskiego w III LO w Ostrowie Wlkp.

Przeds. muz. Czł. zał. wraz z siostrą K. Światłą (ob. Kaźmierczak) istniejącego w l. 1971-1977 duetu wokalnego „Siostry Świtalanki”.

Przeds. teatr. Współpr. (sporadyczna) z istniejącym w l. 1972-1976 przy Radzie Zakładowej ZOZ w Szpitalu Powiatowym w Ostrowie Wlkp. kabaretem „Pro-Teza”; w 1996 r. reż. wystawionej w OCK z uczniami III LO na pożegnanie maturzystów sztuki S. Mrożka *Tango*; w l. 2002-2003 współorganizatorka Młodzieżowych Spotkań Teatralnych w Ostrowie Wlkp.

Nagr. W duecie z K. Światłą, m.in.: Festiwal Piosenki Radzieckiej, I nagr. oraz nagr. Publiczności - Zielona Góra 1972; KFPP, udział w koncercie „Debiuty” - Opole 1972; Festiwal Piosenki Turystycznej, Studio Radia i Telewizji, I nagr. - Wrocław 1976.

Źródła: rel. bezp.; *Sukces ostrowianek!*, „Południowa Wielkopolska” nr 4/1972; *Tworzenie tradycji. III Liceum...*, s. 30.

Tabernacki Benon - ur. w 1929 r. w Krotoszynie, zm. w 1978 r. w Warszawie. Muzyk. W l. 1935-1953 mieszkał w Ostrowie Wlkp, od 1953 r. - w Warszawie.

W. Absolwent: Liceum Administracyjno-Handlowego w Ostrowie Wlkp. (1949); Wydz. Prawa Uniw. Pozn. (1951); Wydz. Prawa UW (1953 - studia magisterskie). W 1949 r. podjął również zarzucone później z przyczyn zdrowotnych studia w PWSM, spec.: skrzypce, w Poznaniu.

Z. W Warszawie: w l. 1953-1956 st. insp., w l. 1956-1967 kolejno st. radca, nacz. wydziału, zca dyr. w Biurze ds. Jakości Towarów w Ministerstwie Handlu Wewnętrznego; w l. 1967-1976 w pierw. dyr. Departamentu Przemysłu Gastronomicznego w Ministerstwie Handlu Wewnętrznego, następnie organizator i naczelny dyr. Zjednoczenia Przemysłu Gastronomicznego; w l. 1976-1978 naczelny dyr. Zrzeszenia Gastronomii w „Społem” CZSS. Także w Warszawie: wykładowca z zakresu organizacji gastronomii w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego-Akademii Rolniczej; kier. Międzyszkolnego Ośrodka Prac Pozalekcyjnych (m.in. prowadził zesp. mandolinistów).

Publ. Miesięcznik „Przegląd Gastronomiczny” (wieloletni czł. Rady Programowej tego pisma).

Inne przeds. Teksty piosenek, m.in. w 1967 r. do piosenki V. Villas *Telefon do ciebie* (muz. M. Skorupiński).

Ostroviana. Przeds. muz.: pierwszy skrzypek zał. przez S. Zielezińskiego Orkiestry TE - po jej podziale w 1949 r. na zesp. dęty i symfoniczny do 1951 r. kier. artystyczny zesp. symfonicznego. Nagr.: konkurs orkiestr podczas Złotu Młodzieży Polskiej, I m. dla zesp. Symfonicznego - Warszawa 1949.

Źródła: rel. żony A. Tabernackiej; rel. siostry A. Cepińskiej; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 169, 170.

Tarasewicz Marian - ur. w 1955 w Węgorzewie. Nauczyciel. Od 1976 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: filozofii na Wydz. Nauk Społecznych UAM w Poznaniu (1980).

Z. Naucz. jęz. polskiego i wiedzy o społeczeństwie: po studiach do 2000 r. w SP nr 10 w Ostrowie Wlkp.; w l. 2000-2005 (do emerytury) w Gimnazjum nr 3 w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W l. 1990-1992 czł. i wykładowca filozofii starożytnej w OTO.

Źródła: rel. bezp.; arch. OTO (plany zajęć w l. 1990-1992).

Tomalak Tomasz - ur. w 1966 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel.

W. Absolwent: ZST ZAP, kl. rtv, w Ostrowie Wlkp. (1986); wych. muz. w WSP w Częstochowie (1996); Studium Podyplomowego, kierunek: wych. fiz., w WSP w Zielonej Górze (2000); Studium Podyplomowego, kierunek: informatyka, w AE w Katowicach (2004); Studium

Podyplomowego w zakresie organizacji i zarządzania w oświacie w Olsztynie (2005). W 1991 r. ukończył także PSM II st. w kl. puzonu w Ostrowie Wlkp.

Z. W l. 1981-2001 instr. Młodzieżowej Orkiestry Dętej ZAP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1996-2005 naucz. muzyki, informatyki i wych. fiz. w SP w Droszewie; w l. 2005-2007 dyr. SP w Biskupicach Ołobocznych; od 2008 r. dyr. MDK w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.

Tomaszewski Florian - ur. w 1930 r. w Kępnie. Nauczyciel muzyki, muzyk, dyrygent - gra na fortepianie, klarnecie, akordeonie, saksofonie, gitarze, kontrabasie, organach elektronicznych. Od 1937 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: I LO im. A. Asnyka w Kaliszu (1950 - matura, uprzednio w 1945 r. uczeń Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp., w l. 1946-1948 Gimnazjum w Lipnie na Kujawach, w l. 1948-1950 ponownie ostrowskiego Gimnazjum Męskiego); Państwowej Średniej Szkoły Muzycznej w Kaliszu w zakresie nauczycielskim (1961); Wydz. Instrumentalnego w zakr. gry na klarnecie PSM II st. w Kaliszu (1967 - ekstern); Wydz. Wychowania Muzycznego, spec.: sekcja nauczycielska „B”, PWSM w Poznaniu (1969). W 1951 r. zarzucił studia w WSE we Wrocławiu.

Z. W l. 1951-1953 ref. w Wydz. Finansowym MRN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1953-1971 instr. zesp. muzycznych i wokalnych w DKK oraz ODK, tam też w l. 1969-1972 kier. powołanej przez OTK Powiatowej Poradni Pracy Kulturalno-Oświatowej w Ostrowie Wlkp.; w l. 1971-1976 naucz. wych. muz. w SWP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1977-1986 dyr. (po H. Olkiewiczu) PSM I i II st. w Ostrowie Wlkp., tamże (po przejściu w 1986 r. na emeryturę) do 1992 r. naucz. w kl. fortepianu.

Publ. *Życie muzyczne w Ostrowie Wielkopolskim w latach 1900-1977*, w: *V Konferencja Kulturalna Ostrowskiego Towarzystwa Kulturalnego (zbiór referatów)*, UM, Ostrów Wlkp. 1977.

Zesp. muz. W DKK kier. zesp. instrumentalnego powszechnie zwanego zesp. F. Tomaszewskiego; w l. 1969-1987 kier. art. i dyrygent Chóru Nauczycielskiego im. S. Wiechowicza; w 1978 r. w PSM inicjator i współprowadzący z E. Kwaśniewskim istniejącego do 1986 r. Ostrowskiego Zespołu Instrumentalnego.

Inne przeds. muz. M.in.: prow. w DKK w Ostrowie Wlkp. szkółki akordeonistów; oprawa muzyczna (także akompaniament) programów działającej w ODK „Estrady Satyrycznej” - w 1971 r. pt. *Traktacik o dobrej robocie*, w 1972 r. pt. *Ażeby RUCH był w ruchu*; przygotowanie do występów estradowych (aranże, wybór repertuaru) M. i K. Świtały, które w duecie jako „Siostry Switulanki” w 1972 r. otrzymały I nagr. oraz nagr. publiczności na Festiwalu Piosenki Radzieckiej w Zielonej Górze, wzięły udział w koncercie „Debiuty” na Festiwalu Piosenki Polskiej w Opolu, w 1976 r. zdobyły I nagr. na Festiwalu Piosenki Turystycznej w Studio PRiTV we Wrocławiu; w 1974 r. inicjator i przez wiele l. organizator w Klubie Nauczyciela coniedzielnich, pod nazwą „Muzyka lekka, łatwa i przyjemna”, koncertów prow. przez niego tercetu instrumentalnego.

Przeds. rad. i telew. Chór Nauczycielski: w 1969 r. emisja przez PR Poznań utworu wykonanego na I Ogólnopolskim Zlocie Chórów Nauczycielskich w Poznaniu; w 1974 r. nagranie w Ostrowie Wlkp. dwóch utworów dla TVP Poznań; w 1975 r. nagranie dla cyklicznego programu „Amatorskie zespoły przed mikrofonem” w studiu PR w Poznaniu.

Podr. art. Chór Nauczycielski, m.in.: Czechosłowacja, NRD, Węgry.

O T. w lit. K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006.

Nagr. muz. Chór Nauczycielski, m.in.: Międzyokręgowe Zawody Zespołów Chóralnych i Instrumentalnych Wielkopolskiego Festiwalu Chórów i Orkiestr, I m. - Kalisz 1970; III Festiwal

Artystyczny Nauczycieli FAN-78, II m. (wraz z chórem z Koszalina) - Leszno 1978; I Ogólnopolskie Prezentacje Chórów Nauczycielskich, VI m. - Poznań 1987.

Źródła: rel. bezp.; (tnp.), *Sukces Ostrowianek*, „Południowa Wielkopolska” nr 4/1972; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 90-94; brosz. *Zespół Szkół Muzycznych...*; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006, s. 37, 96; rel. S. Mikołajczyka; rel. M. Świtały-Jarneckiej.

Torzyński Radosław - ur. w 1969 r. w Ostrowie Wlkp. Architekt, prezydent Ostrowa Wlkp.

W. Absolwent: TEM, kierunek: radiowo-telewizyjny, ZST w Ostrowie Wlkp. (1989); architektury na Wydz. Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska PP (1994).

Z. W l. 1991-2006 współwłaściciel firmy MELIKAN s.c. Zdzisław Torzyński i syn, zarazem w l. 1993-1994 właściciel firmy ARCHiART w Ostrowie Wlkp. W l. 1994-1995 młodszy ref. w Wydz. Architektury i Urbanistyki, w l. 1995-1996 kier. Referatu Architektury i Urbanistyki w Wydz. Rozwoju Miasta, a w l. 1996-1998 architekt miejski w UM w Ostrowie Wlkp. W 1998 r. współprac. prof. M. Szewczyka w Wielkopolskim Ośrodku Kształcenia i Studiów Samorządowych. W l. 1998-2000 kons. ds. planowania przestrzennego Local Government Partnership Program dla United States Agency of International Development - współautor oprac. *Mapy Ostrowa Wielkopolskiego*. W l. 1998-2006 właściciel pracowni projektowej w Ostrowie Wlkp. W l. 2006-2010 Prezydent Miasta Ostrowa Wielkopolskiego. Od 2011 r. właściciel firmy Part Projekty Architekt Radosław Torzyński w Ostrowie Wlkp.

Przeds. teatr. W l. 1983-1984 czł. Amatorskiej Grupy Teatralnej „Szarańcza” w Ostrowie Wlkp.

Przeds. muz. W l. 1984-1989 czł. (trąbka) Młodzieżowej Orkiestry Dętej ZST, zarazem w l. 1984-1994 organista w kościele pw. Najświętszego Zbawiciela w Ostrowie Wlkp.; w 2002 r. zał., kompozytor i do 2006 r. kier. artystyczny Chóru Dziecięcego „Wniebogłosy” przy par. pw. Matki Bożej Fatimskiej w Ostrowie Wlkp. (w 2005 r. wraz z chórem wystawił w formie musicalu jasełka w OCK). Także: kompozytor muzyki do ponad 40 piosenek (m.in. do wiersza W. Bąka *Pozdrowienie dla Ostrowa*) oraz do hymnu SP nr 13 im. S. Rowińskiego w Ostrowie Wlkp.

Inne przeds. W 2008 r. inicjator i współzał. zespołu programowego „Polubić matematykę” w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. Czł. Rady Parafialnej par. pw. Matki Bożej Fatimskiej; w 2002 r. współzał. i pierwszy prez. Stow. Kulturalno-Edukacyjnego Ostrów Wielkopolski Zachodni.

Organy przedst. W l. 1998-2002 radny III kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW AKS) - przew. Komisji Działalności Gospodarczej, Ładu Przestrzennego i Gospodarki Gruntami; w l. 2002-2006 radny IV kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW Porozumienie Centroprawicy Solidarność) - przew. ww. Komisji. W 2006 r. wybrany radnym V kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW PO) nie złożył ślubowania i po wygranych w tymże r. wyborach prezydenckich do 2010 pełnił urząd Prezydenta Miasta Ostrowa Wielkopolskiego.

Źródła: rel. bezp.; brosz. *30 lat działalności...*, s. 66; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys...*, s. 246-248.

Trzeciński Bolesław - ur. w 1926 r. w Ostrowie Wlkp. Brat J. Trzecińskiego. Chórzysta.

W. Absolwent: Szkoły Ogólnokształcącej Stopnia Licealnego dla eksternów w Ostrowie Wlkp. (1966); Wydz. Budowlanego PST w Ostrowie Wlkp. (1968).

Z. W l. 1945-1948 kreślacz w Referacie Geodezji UM w Ostrowie Wlkp.; w l. 1948-1980 m.in. technik w Dziale Technicznym ZNTK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1980-1981 kier. Działu Technicznego w Szpitalu Miejskim im. T. Chałubińskiego w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. W l. 1950-1995 czł. Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp., zarazem w l. 1952-1967 czł. wraz ze Z. Bobkiewiczem, J. Trzcinińskim i T. Kryszkiewiczem działającego przy tym chórze kwartetu wokalnego „Elkana”.

Przeds. teatr. Czł. prowadzonego przez T. Radomskiego w DKK Teatru Lalek „Rusałka”.

Inne przeds. W 2008 r. inicjator „Koncertu ku czci ostrowskiego muzyka prof. L. Kaczmarka” w auli I LO w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W l. 1976-1978 i 1980-1981 prez. Zarządu Chóru Męskiego „Echo”; w 2005 r. wraz z J. Dodotem zał. i do 2007 r. prez. Klubu Seniorów Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; *Chór Męski „Echo” ZZK...*, s. 35; *Chór Męski „Echo” Ostrowskiego Centrum Kultury...*, s. 12; rel. J. Dodota.

Trzciniński Janusz - ur. w 1920 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2000 r. w Ostrowie Wlkp. Brat B. Trzcinińskiego. Chórzysta.

W. Absolwent: Szkoły Handlowej Towarzystwa Kupców w Ostrowie Wlkp. (1938).

W l. międzyw. Do wybuchu II w. św. księgowy w firmie handlowej w Ostrowie Wlkp.

W cz. II w. św. W l. 1939-1943, przymuszony przez niemieckiego okupanta (do cz. utraty w wypadku nogi) manewrowy na kolei w Ostrowie Wlkp. - w cz. pracy stosował sabotaż sypiąc m.in. piasek do olejnic.

Po wojnie. W l. 1945-1951 prac. finansowy PKP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1951-1975 kier. Działu Księgowego, a w l. 1975-1981 zca Gł. Księgowego Dyrekcji Rejonowej Kolei Państwowych. Także: prac. PZCHiO w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. W l. 1946-1950 czł. kolejowego chóru „Hasło” w Ostrowie Wlkp.; od 1950 r. czł. Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp., w ramach którego w l. 1952-1967 wraz ze Z. Bobkiewiczem, B. Trzcinińskim i T. Kryszkiewiczem wchodził także w skład kwartetu wokalnego „Elkana”.

Org. społ. W l. 1984-1990 skarbnik Zarządu Chóru Męskiego „Echo”.+

Źródła: Arch. domowe córki Izabeli Borowicz (m.in. życiorys sporządzony przez T.); *60-lecie Zespołu Szkół Ekonomicznych w Ostrowie Wielkopolskim. Spis absolwentów 1925-1985*, Ostrow Wlkp. 1985, s. 9; rel. brata B. Trzcinińskiego; *Chór Męski „Echo” ZZK...*, s. 35; rel. chórzysty Z. Grzelaka.

Tysiak Kornelia - ur. w 1959 r. w Przygodzicach. Nauczycielka.

W. Absolwentka: I LO im. A. Asnyka w Kaliszu (1978); Instytutu Pedagogicznego UAM - Filia w Kaliszu (2002). Ukończyła również PSM II st. im. H. Mercela w Kaliszu (1978).

Z. W l. 1979-1991 naucz. muzyki kolejno w SP w Lewkowie, Topoli Małej, Parczewie i w SP nr 9 w Ostrowie Wlkp. W l. 1991-2007 dyr., od 2007 r. gł. instr. GOK w Przygodzicach.

Publ. „Głos Naszej Gminy”. M.in. *Obrazek na topie*, „GNG” nr 2/2004 - o Zespole Pieśni i Tańca „Przygodzice”, laureacie V Powiatowego Konkursu Tanecznego „Magia tańca” w 2004 r. w PIK w Ostrowie Wlkp.

Zesp. red. Czasop. „Głos Naszej Gminy” wyd. przez Radę Gminy w Przygodzicach - w l. 2006-2008 czł. zesp. red.

Zesp. muz. Od 2002 r. czł., od 2004 r. dyrygentka Chóru Nauczycielskiego Gminy Przygodzice.

Wyst. Organizatorka ekspozycji w GOK: „Śladami przygodzickich rodów”, wyst. fot. - Przygodzice 2003; „Nasza mała Ojczyzna”, prezentacja eksponatów użyczonych przez mieszkańców, które w części następnie złożyły się na stałą ekspozycję w przygodzickiej „Chacie Regionalnej” - Przygodzice 2003.

Org. społ. Od 1986 r. czł. Koła Tow. im. F. Chopina w Ostrowie Wlkp.; inicjatorka i w 1993 r. współzał. m.in. z W. Kieremkamptem i Z. Wittkiem KMP - do 1999 r. zca przew. KMP.

Źródła: rel. bezp.; brosz. *Jubileusz 15-lecia Towarzystwa Miłośników Przygodzic 1993-2008*, Przygodzice 2008, s. 9.

Urbaniak Aleksander - ur. w 1928 r. w Ostrowie Wlkp. Chórzysta, solista (tenor).

W. Absolwent: LdP w Ostrowie Wlkp. (1949); Ekonomiki Przedsiębiorstw Przemysłowych w Szkole Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie (1956 - studia I st.); Wydz. Finansowego AE w Poznaniu (1964 - studia II st., magisterskie). W 1975 r. ukończył kurs wokalny zorganizowany w ramach PSM I st. w Ostrowie Wlkp.

Z. W l. 1952-1975 m.in. zca gł. księgowego ds. finansowych w ZNTK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1975-1976 gł. księgowy w Zakładach Drobiarskich w Ostrowie Wlkp.; w l. 1976-1977 spec. ds. finansowych w ZNTK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1977-1980 gł. księgowy w Fabryce Maszyn i Urządzeń Spożywczych „Spomasz” w Ostrowie Wlkp. Od 1981 r. na emeryturze - w l. 1987-1991 bibliotekarz (na pół etatu) w PSM w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. W l. 1952-1999 czł. Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp. - w chórze w l. 1965-1980 wraz ze Z. Grzelakiem i T. Naglem tworzył również tercet wokalny.

Osiągn. muz. Występ w koncercie laureatów Festiwalu Piosenki Radzieckiej - Zielona Góra 1976; występ solowy w finale IV Ogólnopolskiego Konkursu Arii i Pieśni im. Jana Kiepury - Krynica 1970.

Org. społ. W l. 1965-1966 prez. Zarządu, a w l. 1996-1999 skarbnik w Chórze Męskim „Echo”; od 2005 r. czł. Klubu Seniorów Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; rel. Z. Grzelaka; rel. T. Nagla; *Chór męski „Echo” ZZK...*, s. 39.

Urbański Edmund Stefan - ur. w 1909 w Ostrowie Wlkp., zm. w 1996 r. w Silver Spring w USA. Antropolog kulturowy, amerykańista.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1930); Studium Dziennikarskiego WSH w Poznaniu (1931 - podjętych uprzednio studiów prawno-ekonomicznych na Uniw. Pozn. z przyczyn finansowych nie ukończył); Wydz. Filozofii i Literatury Narodowego Uniw. Meksykańskiego, na którym uzyskał tytuł Maestro en Artes w zakresie historii Nowego Świata (1943). Studiował także kulturę Ameryki Łacińskiej na Uniw. Kalifornijskim w Berkeley, Uniw. Barcelońskim i Uniw. Św. Marka w Limie (tu: w 1959 r.). Stypendysta: w 1959 r. Organizacji Państw Amerykańskich; w 1968 r. American Philosophical Society of Philadelphia.

St. nauk. Dr (1946) - st. uzyskany w zakresie literatur hispanoamerykańskich na Uniw. Meksykańskim, pr. doktorska *Echa polskie w literaturze niektórych krajów Hiszpanoameryki*.

Probl. bad. Przedkolumbijskie korzenie cywilizacji indoiberoamerykańskiej oraz artystyczne i etnograficzne konteksty współczesnej literatury hispanoamerykańskiej.

W l. międzyw. Po zarzuconych studiach uniwersyteckich w Poznaniu sprawozdawca rolniczy w redagowanym w Gnieźnie „Kurierze Wielkopolskim”. Od 1932 r. m.in.: kier. ekspozytury Agencji Telegraficznej Express na Wybrzeżu i w Prusach Wschodnich - dla niej oraz dla Polskiej Agencji Agrarnej redagował „Serwis gospodarczo-morski”; w l. 1937-1939 red. czasopisma „Handel i Transport Morski” Izby Przemysłowo-Handlowej w Gdyni, zarazem korespondent francuskiej Agencji Prasowej Havasa; w 1938 r. autor artykułu w gdyńskim „Kurierze Bałtyckim”, który spowodował interwencję niemieckiego ambasadora w polskim MSZ. W maju 1939 r. wysłannik „Handlu i Transportu Morskiego” do Szwecji w celu m.in. sprawdzenia możliwości uruchomienia komunikacji promowej między Gdynią a Karlshamm - korzystając z przerwy wakacyjnej, uczestnik kursu dla cudzoziemców na Uniw. w Lundzie celem pogłębienia znajomości jęz. szwedzkiego; po wyjeździe na prywatne zaproszenie do Norwegii, autor -

podobnie jak w Szwecji - licznych wobec nasilonej kampanii antypolskiej ze strony niemieckiej publikacji w obronie Polski.

W cz. II w. św. W Meksyku (dokąd U. udał się z Oslo w listopadzie 1939 r. zagrożony m.in. *ekspatriacją do Berlina* przez uległe Niemcom władze norweskie): od 1940 r. słuchacz Narodowego Uniw. Meksykańskiego wpięrow na Wydz. Ekonomicznym, później na Wydz. Prawa oraz Wydz. Filozofii i Literatury (w tym cz. brał również udział w wykopaliskach archeologicznych); w 1941 r. na ww. uniw. twórca i w l. 1942-1945 lektor lektoratu języka i kultury polskiej - zarazem autor publ. w „Kurierze Polskim” w Argentynie, w „Polsce Walczącej” w Wielkiej Brytanii oraz w „Dzienniku Chicagowskim” w USA, gdzie cyklicznie zamieszczał *Migawki Polsko-Meksykańskie*.

Po wojnie. Po przeniesieniu się z Meksyku do USA, m.in.: w l. 1946-1948 ponownie autor publ. w „Dzienniku Chicagowskim”, w 1948 r. także dorywczo naucz. w szkole prywatnej jęz. hiszpańskiego; w 1949 r. makler w Nowym Orleanie; w l. 1950-1951 wykładowca University of San Francisco; w l. 1960-1962 wykładowca University of Buffalo; w l. 60. i 70. wykładowca w Howard University w Waszyngtonie, gdzie też w l. 1964-1974 prowadził seminaria socjologiczne z amerykanistyki w Inter-American Defense College; w 1965 r. fellow Instituto Interamericano; od 1968 r. czł. zagraniczny kolumbijskiej Academia de Historia de Santander. Od 1975 r. na emeryturze: w l. 1975-1976 (*pewien czas*, E.S.U.) konsultant na lotniskowcu atomowym „USS Nimitz”; w l. 1976-1978 wykładowca iberoamerykanistyki na UW; w 1979 r. *visiting professor* na Uniw. Federalnym Parany w Brazylii - prow. seminaria na temat stosunków międzyamerykańskich i historii Polski; w l. 1979-1987 prow. sekcji dyskusyjnej polsko-łacińsko-amerykańskiej podczas zjazdów naukowych Polskiego Instytutu Naukowego w USA. Także: ofiarodawca zbieranych od cz. pobytu w Meksyku tyczących Polski książek i hiszpańskich oraz portugalskich artykułów prasowych - zbiorem tym zapoczątkował w 1975 r. znajdujący się w Polskim Instytucie Naukowym w Nowym Jorku Księgozbiór Polsko-Łacińsko-Amerykański.

Podr. nauk.-bad. Meksyk, Hiszpania, Gwatemala, Honduras, Kolumbia, Boliwia, Ekwador, Peru.

Publ. *Problemy Szkolnictwa na Wybrzeżu*, Warszawa 1938; *Polonia y el equilibrio europeo*, Mexico, D.F. 1941; *Los esclavos ayer, hoy y mañana*, Ediciones Ibero-Americanas, Mexico 1943; *Los Polacos en el Norte de la Americana Latina*, Universidad Nacional Autónoma de México, Universidad Nacional de México, Mexico 1943; *Polonia, los esclavos y Europa*, Ediciones Ibero-Americanas, Mexico 1943; *Breve historia de la literatura polaca*, Editorial Pax, Mexico 1946; *Studies in Spanish American Literature and Civilization*, Western Illinois University, Macomb 1964; *Angloamerica e Hispanoamerica. Analisis de dos civilizaciones*, Ediciones Studium, Madrid 1965; *Guerra literaria ecuatoriana sobre Juan Montalvo*, Ed. Cenit, Cuenca, Ecuador 1969; *Hispanoamerica, sus razas y civilizaciones*, E. Torres, New York 1972; *Hispanic America and its civilizations. Spanish Americans and Anglo-Americans*, University of Oklahoma Press, 1978 (wyd. polskie: *Hispanoameryka i jej cywilizacje. Hispanoamerykanie i Angloamerykanie*, PWN, Warszawa 1981); *Od Wikingów do Indian*, Artex Press, Stevens Point 1987 (wyd. polskie: MMOW Ostrów Wlkp. 1994); *Sylwetki Polskie w Ameryce Łacińskiej XIX i XX wieku*, Artex Publishing, Stevens Point 1991.

Spot. nauk. M.in.: pierwszy Panamerykański Kongres Prasy - Meksyk 1942; Kongresy Amerykanistów - Meksyk 1962, Hiszpania 1964, Argentyna 1966; Kongresy Hispanistów - Holandia 1965, Meksyk 1968, Hiszpania 1971.

Inne osiągn. Dyplom pilota szybowcowego uzyskany w l. 30. w Polsce, w cz. pobytu na Wybrzeżu.

Org. społ. M.in.: czł. dożywotni International Social Science Honor Society, 1974; czł. dożywotni Modern Language Association of America 1975; fellow Anthropological Association of Canada, 1966.

Tyt. hon. Honorowy Członek Sociedad Nacional Hispanica, 1970.

Nagr. Dyplom uznania portugalskiego Centro Cultural, Literario e Artistico, 1973; dyplom za wybitne zasługi dla narodu przyznany przez American Biographic Institute, 1982.

Odznac. M.in.: medal pamiątkowy nadany przez Radę Miejską Meksyku, 1962; Złoty Medal peruwiańskiego Instituto de Estudios Humanos, 1966.

Ostroviana. Publ.: autor kilku artykułów w gimnazjalnym piśmie „Promień” - m.in. *Państwo a dostęp do morza*, „Promień” nr 9 (maj) 1928.

Org. społ., m.in.: w 1929 r. zał. w gimnazjum Koła Ligi Morskiej i Rzecznej; także czł. gimnazjalnego koła modelarstwa lotniczego Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej (nagrody m.in. w Poznaniu i Warszawie).

Źródła: E. Urbański, *Ostrowski don Kichot*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 447-452; tenże, *Od Wikingów do Indian*, 1994 - wspomnienia (tu m.in. rozdz.: *Moja czterdziestoletnia kariera amerykańska*, s. 168-172, a także *Ożywione kontakty z Ameryką Łacińską*, s. 195-201); W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 127-130.

Urillo Angela - ur. w 1962 r. w Anthony w USA. Wolontariuszka Korpusu Pokoju, agencji rządowej USA powołanej m.in. w celu pomocy za granicą w nauce jęz. angielskiego.

Ostroviana. W l. 1991-1992 na podstawie kontraktu zawartego między organizacją WorldTeach (Harvard Institute for International Development, USA) i polskimi placówkami oświatowymi naucz. jęz. angielskiego w III LO oraz lektorka jęz. angielskiego w OTO i MDK.

Źródła: rel. bezp.; arch. III LO w Ostrowie Wlkp.; arch. OTO; *Młodość jest bardzo fajna*, „Gazeta Ostrowska” nr 43, 3 listopada 1991 - rozmowa D. Kasprzak z U.

Wacowska Anna - w 1915 r. w Walentynowie k. Ostrowa Wlkp., zm. w 2006 r. w Swarzędzu k. Poznania. Rzeźbiarka, malarka. W l. 1945-1946 mieszkała w Ostrowie Wlkp., w l. 1946-1952 we Wrocławiu i Lubiążu, w l. 1952-1998 ponownie w Ostrowie Wlkp., w l. 1998-2003 w Międzychodzie, od 2003 r. w Swarzędzu.

W. Ukończyła szkołę podstawową. Samouk - w l. 60. uczestniczka organizowanych przez Pałac Kultury w Poznaniu warsztatów i plenerów dla twórców ludowych.

W cz. II w. św. Robotnica przymusowa w obozie pracy na terenie III Rzeszy.

Po wojnie. Plastyczka - utrzymywała się ze sprzedaży swych rzeźb, obrazów i makatek, w Ostrowie Wlkp. w prywatnym zakładzie przez 6 lat malowała porcelanę.

Wyst. zb. W różnych instytucjach: Ostrów Wlkp. 1966, 1967, 1969, 1970, 1972, 1976, 1980, 1992, 1994, 1995, 1997; Poznań 1966, 1967, 1969, 1970, 1971; Warszawa 1966, 1967; Paczków 1971; Wrocław 1972; Turek 1975; Konin 1975; Kalisz 1977; Krotoszyn 1986. Także, po związaniu się w l. 90. ze środowiskiem plastycznym Krotoszyna, udział w wyst. poplenerowych organizowanych przez KOK i współpr. z tamtejszą Galerią „Refektarz”.

Zesp. plast. Czł. powstałego w 1956 r. w Ostrowie Wlkp. Klubu Plastyka Amatora przejętego w 1957 r. przez DKK i następnie ODK.

Pr. w zb. Rzeźby i obrazy, m.in.: w MMOW, MOZK, Muzeum Literackim H. Sienkiewicza w Poznaniu.

Nagr. „Człowiek i praca”, wyst. amatorskiej twórczości artystycznej, Zarząd Okręgu ZZK, II nagr. - Ostrów Wlkp. 1969; pokonkursowa wystawa współczesnej sztuki ludowej Wielkopolan, Pałac Kultury, nagr. - Poznań 1969.

Źródła: rel. córki M. Borkowskiej; *Klub Plastyka Amatora zaprasza na spotkanie* - anons Zarządu Klubu, „Głos Ostrowski” nr 16/1957; (tnp.), *Wyróżnienia dla artystów*, „Południowa Wielkopolska” nr 7/1969; Z. Suchecki, *Zarys działalności Zespołu Plastycznego Ostrowskiego Domu Kultury*, w: *XX lat działalności...*, s. 3-6; (bin), *Hobby czy coś więcej*, „Wagon” nr 13/1988; C. Woś, *Anna Wacowska - wspomnienie*, „Gazeta Wyborcza”, 20 lutego 2008).

Wachowiak Eugeniusz - ur. w 1929 r. w Lesznie. Poeta, tłumacz jęz. niemieckiego. W 1961 r. zamieszkał we Wschowie, od 1973 r. mieszka w Poznaniu.

W. Absolwent: Gimnazjum i LH w Lesznie (1950). W 1954 r. ukończył studia I st. w WSE w Poznaniu. Uczestnik seminariów dla tłumaczy: Weimar, 1969; Getynga, 1976; Buckow, 1977. Także: brał udział w Europejskim Kolegium dla Tłumaczy (EÜK) w Straelen, 1991.

W cz. II w. św. Od 1943 r. prac. urzędu pocztowego (po nauce w *niemieckiej szkole dla polskich dzieci*, B.M.).

Po wojnie. W l. 1954-1958 prac. Działu Finansowego Dyrekcji Miejskiego Handlu Detalicznego w Lesznie; w l. 1958-1973 prac., a od 1970 r. dyr. Wytwórni Urządzeń Komunalnych we Wschowie; od 1973 r. gł. księgowy w Przedsiębiorstwie Aparatury i Urządzeń Komunalnych w Poznaniu.

Publ. Wiersze, m.in.: *Afryka poety*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1962; *Przed snem niepokój*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1962; *Zmaganie z lwem*, Lubuskie Tow. Kultury, Zielona Góra 1965; *Turyngia*, PIW, Warszawa 1970; *Słowo i gest. Wiersze i przekłady*, Wyd. Poznańskie, 1976; *Co nam obca przemoc wzięła, kosą odbierzemy. Wiosna wielkopolskiego ludu w słowie z materii faktu wziętym 1846-1848*, wyd. II, Wyd. Poznańskie, Poznań 1982; *Wyjście z mroku*, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1987; *Płonąca stacja. Wielkopolanie w powstaniach narodowych i w ruchu oporu 1794-1944*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1988; *Medalion studzienny. Wiersze wybrane*, W Drodze, Poznań 1998; *Kornik dnia. Wiersze wschowskie A.D. 1964*, [b.m.], Poznań 2009.

Publ. w czasop. M.in.: „Widnokrąg” (debiut poet. - wiersz *Wieczorna orka*, „W” nr 16/1954); „Gazeta Poznańska”, „Głos Wielkopolski”, „Tygodnik Zachodni” (debiut transl. - wiersz A. Müllera *Zjadłem tuńczyka*, „TZ” nr 18/1960), „Nadodrze”, „Nurt”, „Fakty i Myśli”, „Obecność” (w l. 1986-1987 publ. poza cenzurą), „Gazeta Malarzy i Poetów”, „Twórczość”, „Pro libris”.

Form. lit. W l. 1956-1959 czł. poznańskiej grupy poetyckiej „Wierzbak”.

Pr. transl. *Dopóki serce bije. Wiersze poetów NRD*, Lubuskie Tow. Kultury, Zielona Góra 1965; H. Cibulka, *Czas rokitnika. Kartki z dziennika z Hiddensee*, [wspomnienie], PIW, Warszawa 1971; E. Strittmatter, *Jesienny wtorek*, [powieść], Wyd. Poznańskie, Poznań 1973; J. Bobrowski, *Wiersze*, także wyb. i wstęp, PIW, Warszawa 1976; R. Hochhuth, *Miłość w Niemczech*, [powieść], Wyd. Poznańskie, Poznań 1984; K. May, *Syn Łowcy Niedźwiedzi*, [powieść], Wyd. Poznańskie, Poznań 1986; E. Lasker-Schüler, *Ballady hebrajskie i inne wiersze*, także wyb., wstęp i interpretacja, SPP, Poznań 1991; L. Ossowski, *Wilcze jagody*, [powieść], Rebis, Poznań 1998; J. Poethen, *Oddech bogów. Eseje greckie*, oprac. i wstęp S. Sterna-Wachowiak, SPP, Poznań 2000; F. Werfel, *Znajomy charakter pisma*, [powieść], Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 2001; A. Müller, *Lalkarz König i ja*, [powieść], Wyd. Poznańskie, Poznań 2004.

Pr. ed. M.in.: *Gazeta mówiona Struktury III*, Oddział Poznańskiego Tow. Literackiego im. A. Mickiewicza - w l. 1986-1991 współedytor; *Seria Biblioteka Poetycka*, Oddział SPP w Poznaniu - w 1992 r. inicjator i zał.

Podr. lit. M.in.: NRD - w l. 1963-1979; RFN - w 1974 r. na zaproszenie InterNationes, w 1984 r. - Deutsches-Polen Institut, w 2000 r. - Ministerstwa Kultury i Edukacji w Hesji; Grecja - w 1995 r. na zaproszenie J. Poethena.

Inne przed. Twórca Funduszu im. R. Brandstaettera, Oddział SPP w Poznaniu, 1992.

Org. społ. M.in.: w cz. studiów czł. Zarządu Uczelnianego ZMP; w l. 1960-1983 czł. ZLP; w l. 1985-1993 czł. Stow. Tłumaczy Polskich; od 1989 r. czł., a w l. 1990-1993 wiceprez. Oddziału Poznańskiego Oddziału SPP; od 1991 r. czł. Polskiego Pen Clubu; także czł. Else Lasker-Schüler-Gesellschaft w Wuppertalu.

Organy przedst. W l. 1965-1973 radny MRN we Wschowie - przew. Komisji Oświaty i Kultury.
Tyt. hon. Honorowy Obywatel Miasta i Gminy Wschowa, 1978.

Nagr. M.in.: Lubuska Nagroda Kulturalna, 1966 - za twórczość literacką i dział. kulturalną; Nagroda Niezależnych SPP, 1986; „Dobosz Powstania Wielkopolskiego”, 1999 - Nagroda Honorowa Tow. Pamięci Powstania Wielkopolskiego 1918/1919 w Poznaniu.

Odznac. M.in.: „Zasłużony Działacz Kultury”, 1966; Odznaka Honorowa Miasta Poznania, 1976. Także: Ehrennadel für Verdienste um die Freundschaft der Völker - Odznaka Honorowa Ligi Przyjaźni Narodów NRD, 1971.

Ostroviana. Pr. transl.: wiersze A. Müllera, poety niemieckiego, ur. w 1928 r. w Świdnicy, zm. w 2005 r. w Weimarze: *Wspomnienia* (Erinnerungen), *Tęsknota za rodzimym Gródkiem* (Heimweh nach Gorodek), *Opuszczony cmentarz* (Verlassener Friedhof), *Jeszcze raz...* (Noch einmal...), *Nagrobny pomnik* (grabstein) - „Nowy Impuls” nr 12/2005.

Źródła: B. Marzęcka, *Wachowiak Eugeniusz*, w: *Współcześni polscy pisarze...*, t. IX (2004), s. 5-7; tamże, E. Głębińska, t. X (2007), s. 814; A. Müller, *Wiersze*, „Nowy Impuls” nr 12/2005 (tu: także nota biogr. poety).

Wajdówna Stefania - ur. w 1897 r. w Nowym Sączu, zm. w 1994 r. prawdopodobnie w Inowrocławiu, gdzie od 1976 r. mieszkała u siostry. Nauczycielka.

W. Absolwentka studiów pedagogicznych na UJ w Krakowie (1919 - uzyskała dyplom i kwalifikacje naucz. historii oraz jako przedmiotu dodatkowego geografii z geologią w zakresie szkoły średniej).

W l. międzyw. Naucz.: przed ukończeniem studiów - w średniej Szkole Żeńskiej w Ostrowie Wlkp.; po studiach w prywatnym ośmioletnim gimnazjum humanistycznym we Włocławku; w l. 1922-1939 historii i geografii w Gimnazjum i Liceum Żeńskim w Ostrowie Wlkp., gdzie prowadziła także bibliotekę i opiekowała się kołami przyrodniczym, krajoznawczym i historyczno-społecznym oraz w l. 1933-1937 TTZ.

W cz. II w. św. Współorganizatorka tajnego nauczania w Ostrowie Wlkp. - w tych ramach także naucz. i egzaminatorka.

Po wojnie. Czł. powołanej pismem z dn. 20 czerwca 1945 r. Państwowej Komisji Weryfikacyjnej dla Legalizacji Wyników Tajnego Nauczania; w l. 1945-1960 (do emerytury) naucz. historii i geografii w Gimnazjum i Liceum Żeńskim w Ostrowie Wlkp. - tamże następnie do 1966 r. w niepełnym wymiarze godzin.

Oprac. *Historia Państwowego Gimnazjum i Liceum Żeńskiego w Ostrowie Wlkp. od 1842 r. do 1929 r.* - oprac. zamieszczone w ed. B. Molskiej *Zapis naszej obecności z Ostrowem Wielkopolskim w tle*, Ostrów Wlkp. 2007.

Źródła: B. Molska, *Zapis naszej obecności...*, s. 48, 154-165, 192, 263, 265; B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Spis nauczycieli w latach 1945-1978*, w: *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 30.

Walczak Józef - ur. w 1925 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2006 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz kulturalny.

W. Po szkole podstawowej ukończył m.in.: mistrzowski kurs krawiecki; kurs operatora filmowego.

Z. W l. 1949-1950 naucz. zawodu i kier. świetlicy szkolnej w Zas. Szk. Zaw. w Miliczu; w l. 1950-1955 kier. PDK w Miliczu; w l. 1955-1990 (formalnie jako prac. Działu Socjalnego ZNTK) instr. ds. oświatowych i artystycznych w DKK i ODK w Ostrowie Wlkp. - tamże od l. 60. obsługiwał kino 16-milimetrowe (wyświetlał m.in. filmy w okr. wakacji dla dzieci i w Klubie Seniora), w l. 70. był pomocnikiem operatora w DKF, wykonywał również dekoracje do organizowanych w placówce imprez, zarazem dbał o jej majątek trwały.

Org. społ. Od 1971 r. opiekun, a w l. 1990-2000 (po przejściu na emeryturę) prez. Klubu Seniora „Złoty wiek”.

Źródła: rel. syna W. Walczaka; rel. J. Balickiego.

Walczak Marek - ur. w 1955 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, działacz sportowy.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1974); AWF w zakr. wych. fiz. w Poznaniu (1978); Szkoły Policealnej, spec.: technik-informatyk, przy ZST w Ostrowie Wlkp. (1998). W 1978 r. w cz. studiów w Poznaniu uzyskał uprawnienia trenera lekkiej atletyki.

Z. Naucz. wych. fiz. w Ostrowie Wlkp.: w l. 1978-1980 w III LO; w l. 1980-1987 w ZSB; w l. 1987-2010 w I LO.

Publ. w czasop. „Księga Pamięci”. Współautor z W. Suszyckim, „Venetia” w l. 1988-2007, „KsP”, z. 14, 2008.

Osiagn. sport. Reprezentant SP nr 2 w Ostrowie Wlkp.: srebrny medalista w skoku w dal na Wielkopolskich Igrzyskach Młodzieży - Poznań 1969; złoty medalista w skoku w dal na Wielkopolskich Igrzyskach Młodzieży - Poznań 1970. Reprezentant (w l. 1967-1974) KS Stal w Ostrowie Wlkp: wicemistrz Wielkopolski w biegu na 100 m na Mistrzostwach Wielkopolski Juniorów Młodszych - Poznań 1972; wicemistrz Polski w skoku w dal na Mistrzostwach Federacji Stal - Gdynia 1976.

Dział. sport. W l. 1978-1980 i od 1985 r. trener sekcji lekkiej atletyki KS Stal w Ostrowie Wlkp. - zarazem od 1998 r. trener odpowiedzialny w klubie za przygotowanie motoryczne jego zesp. koszykówki męskiej; od 2001 r. współprac. Wielkopolskiego Szkolnego Związku Sportowego oraz Wielkopolskiego Związku Lekkiej Atletyki - współorganizuje m.in. największe imprezy lekkoatletyczne w województwie; w l. 2004-2005 trener reprezentacji Polski seniorów w koszykówce męskiej odpowiedzialny za przygotowanie motoryczne kadrowiczów oraz analizy statystyczne ich gry. Także: opiekun i trener uczniów ostrowskich szkół (m.in. od 1998 r. SKS Venetia), którzy w różnych kategoriach wiekowych wywalczyli ponad 30 medali na mistrzostwach Polski.

Przeds. teatr. Autor scenariuszy i reż. trzech sztuk zrealizowanych w I LO z uczniami ostrowskich liceów: *Po drugiej stronie ulicy*, 1992 - spektakle w I LO i ODK; *Schody do nieba*, 1993 - spektakle w Klubie Nauczyciela, Empiku, ODK; *Schody do nieba - dopisana historia*, 2001 - spektakle w I LO i PIK.

Inne przeds. Twórca wielu programów informatycznych do obsługi imprez sportowych, także rangi ogólnokrajowej.

Nagr. Sztuka *Po drugiej stronie ulicy*, Nagroda Prezydenta Miasta Ostrowa Wielkopolskiego - Ostrów Wlkp. 1992.

Źródło: rel. bezp.

Walczak Zenon Franciszek - ur. w 1935 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel. Od 1981 r. mieszka w Nowych Skalmierzycach.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1953); Wydz. Biologii i Nauk o Ziemi UAM w Poznaniu (1958). W 1973 r. uzyskał st. prof. szkoły średniej, w 1987 r. II st. spec. zawodowej.

Z. W l. 1958-1960 naucz. w SP nr 4 w Ostrowie Wlkp.; w l. 1960-1963 naucz. w TK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1963-1966 zca insp. szkolnego dla miasta i powiatu ostrowskiego; w l. 1966-1976 dyr., a do 1977 r. także naucz. geografii w I LO w Ostrowie Wlkp.; od 1977 r. do emerytury w 1992 r. naucz. (w l. następnych na godziny) w Zesp. Szk. Med. w Kaliszu; od 2003 r. wykładowca (kierunek: turystyka) w ostrowskiej Filii Tow. Edukacji Bankowej w Poznaniu.

Przeds. ośw. M.in.: W 1974 r. inicjator, organizator i w l. 1975-1977 r. opiekun Filii MTPN w Ostrowie Wlkp.

Dział. zw. W l. 1995-1998 oddelegowany przez Zesp. Szk. Med. sekr. Prezydium Międzyzakładowej Komisji NSZZ „Solidarność” POiW w Kaliszu (w 1982 r. w cz. stanu wojennego wystąpił z PZPR).

Org. społ. Od 2000 r. czł. National Geographic Society.

Odznac. M.in.: Medal „Alma Mater Ostroviensis”, 1995.

Źródła: (tak), *Młodzieżowe Towarzystwo Przyjaciół Nauk działa w Ostrowie*, „Południowa Wielkopolska” nr 4/1974; T. Kr., *Najlepsi - w szeregach MTPN*, „Południowa Wielkopolska” nr 12/1976; brosz. *Półtora wieku...*, s. 36; brosz. *Technikum Kolejowe 1945-2005*, Ostrów Wlkp. 2005; K. Niełacny, M. Maśliński, *Ostrowska księga pamięci*, Ostrów Wlkp. 2012, s. 123-124; rel. Z. Kiersteina.

Waldorff Jerzy - ur. w 1910 r. w Warszawie, zm. w 1999 r. w Warszawie. Publicysta, krytyk muzyczny, pisarz.

W. Absolwent: Gimnazjum im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu (1928); prawa na Uniw. Pozn. (1932). W 1932 r. ukończył także Konserwatorium Muzyczne w Poznaniu.

W l. międzyw. Po sł. wojsk. w 1933 r. w Szkole Podchorążych w Grudziądzu i następnie w st. ppor. rez. w 11. Pułku Ułanów - do 1938 r. aplikant adwokacki w Warszawie. Po debiucie w 1936 r. (felieton) w „Kurierze Porannym”, w l. 1937-1939 red. dod. literackiego tej gazety. Także publ. w tygodniku „Prosto z mostu”.

W cz. II w. św. M.in. konferansjer organizowanych przez Radę Główną Opiekunczą koncertów w Konserwatorium Warszawskim - zarazem uczestnik tajnego życia kulturalnego w Warszawie.

Po wojnie. M.in.: w l. 1945-1950 czł. red. tygodnika „Przekrój” w Krakowie; w l. 1950-1951 kier. lit. Państwowej Opery i Filharmonii w Warszawie; w l. 1966-1999 (z przerwami) współprac. tygodnika „Polityka”. Także autor publ. w pismach: „Radio i Świat”, „Ruch Muzyczny”, „Świat”, „Stolica”, „Życie Warszawy”. W l. 1945-1946 współprac., a w l. 1952-1976 red. działu muzycznego PR (zwolniony za podpisanie Memoriału 25 - protestu środowiska muzycznego przeciwko zmianom w konstytucji PRL); od 1955 r. do grudnia 1980 r. współpr. z TVP.

Publ. M.in.: *Sekrety Polihymnii*, „Iskry”, Warszawa 1956; *Harfy leciały na północ*, „Czytelnik”, Warszawa 1968; *Diabły i anioły*, PWM, Kraków 1971; *Ciach go smykiem!*, PWM, Kraków 1972; *Jan Kiepura*, PWM, Kraków 1974; *Wielka gra. Rzec o Konkursach Chopinowskich*, „Iskry”, Warszawa 1980; *Muzyka łagodzi obyczaje*, PWM, Kraków 1982; *Fidrek*, PIW, Warszawa 1989; *Za bramą wielkiej ciszy. Dwieście lat dziejów Powązek*, Interpress, Warszawa 1990.

Przeds. społ. M.in.: w 1974 r. zainicjowanie corocznej w listopadzie w dzień Wszystkich Świętych i Dzień Zaduszny zbiórki pieniędzy na renowację nagrobków na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie; doprowadzenie do wykupienia z rąk prywatnych willi „Atma”, w której od 1922 r. podczas pobytów w Zakopanem mieszkał K. Szymanowski, i w której w 1976 r. otwarto muzeum jego imienia.

Org. społ. M.in.: w l. 1951-1983 czł. ZLP; w 1959 r. zał. Stow. Polskich Artystów Muzyków (do 1965 r. przew. Sekcji Krytyków, a w l. 1962-1965 wiceprez. Stow.); w 1974 r. inicjator, następnie przew. Społecznego Komitetu Opieki nad Starymi Powązkami - w 1976 r. wybrany

wiceprez. Tow. Opieki nad Zabytkami; od 1983 r. przew. Sekcji Muzykologów Związku Kompozytorów Polskich; od 1988 r. czł. Polskiego Pen Clubu; czł. SPP.

Ostroviana. Przeds. społ.: od 1960 r. wspieranie swym autorytetem oraz medialnym nagłośnieniem zakończonej na przełomie l. 1977/1978 restauracji Pałacu Myśliwskiego Książąt Radziwiłłów w Antoninie, o którym w 1963 r. pisał R. Jastrzębski, że jedynie dwa miesiące w roku jest on wykorzystywany na kolonie dzieci pracowników ostrowskich Zakładów Piwowarsko-Słodowniczych, a w pozostałych dziesięciu obiekt stoi pusty.

Publ. w czasop.: *Autostopem muzycznym*, „Radar” nr 6/1961 - m.in. o antonińskim pałacu, gdyż *wśród siedzib wiejskich związanych z F. Chopinem jest on „najważniejszy, istniejący w dawnym kształcie”* (W.S.).

Inne przeds.: w 1965 i 1966 r. wystąpienia z odczytami podczas „Ostrowskich koncertów z lilijką”, których wagę, a też i późniejszych „Dni Chopinowskich” i Festiwalu „Chopin w barwach jesieni” podnosił w mediach z charakterystyczną emfazą.

Źródła: R. Jastrzębski, *Sprawa Antonina*, „Południowa Wielkopolska” nr 8/1963; M. Kotowska-Kachel, *Waldorff Jerzy*, w: *Współcześni polscy pisarze...*, t. IX (2004), s. 18-19; *Encyklopedia Gazety Wyborczej*, t. 19, Mediasat Poland, Kraków 2006, s. 422; W. Suszycki, *Nasz sojusznik*, w: 28. *Międzynarodowy Festiwal Chopin w barwach jesieni. Antonin 17-20 września 2009 r.*, Ostrów Wlkp. 2009, s. 146-154.

Walotka Piotr - ur. w 1983 r. w Ostrowie Wlkp. Handlowiec, muzyk.

W. Absolwent: IV LO w Ostrowie Wlkp. (2002); filologii polskiej na Wydz. Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu (2007). Od 2011 r. słuchacz Policealnej Szkoły Detektywów i Pracowników Ochrony „Certus” w Ostrowie Wlkp.

Z. W l. 2005-2007 czł. zesp. redakcyjnego i fotoreporter tygodnika „Fakty Ostrowskie”; w l. 2009-2011 przedstawiciel handlowy na południową Wielkopolskę w firmie „Ustronianka” sp. z o.o. w Ustroniu; od 2011 r. junior menedżer ds. sprzedaży w firmie „Netia” w Ostrowie Wlkp.

Publ. w czasop. „Fakty Ostrowskie”. M.in.: *Poetycki debiut Eugenii Zawidzkiej*, „FO” nr 17/2006 - o tomiku *Chleba smak E. Zawidzkiej*.

Przeds. muz. W l. 2002-2009 perkusista, kompozytor i autor tekstów ostrowsko-kaliskiego zesp. muzycznego Zbrodnia Ikara.

Przeds. sport. Posiadacz 2 KYU w Modern Ju-Jitsu.

Źródło: rel. bezp.

Walotka Regina - ur. 1957 r. w Ostrowie Wlkp. Bibliotekarka.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie w Wlkp. (1976); Roczno Studium Bibliotekarskiego w Jarocinie (1977); pedagogiki w zakresie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Stacji Dydaktyczno-Naukowej w Jarocinie UAM w Poznaniu (2001).

Z. W l. 1977-1984 mł. bibliotekarz, w l. 1984-1987 bibliotekarz, w l. 1987-1999 st. bibliotekarz, w l. 1999-2001 kustosz, od 2001 r. st. kustosz w BP w Ostrowie Wlkp. Od 1998 r. kier. Filii nr 2 BP w Ostrowie Wlkp.

Przeds. bibl. M.in. organizatorka w BP w Ostrowie Wlkp: od 2004 r. wspólnie z OTSz Turnieju Szachowego o Puchar Dyrektora BP; w 2007 r. konkursu literackiego pt. *Znam Harry’ego Portera*.

Org. społ. Od 1978 r. czł., w l. 2003-2007 sekr., od 2008 r. skarbnik Koła SBP w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; arch. BP w Ostrowie Wlkp.

Warszawski Józef - ur. w 1903 r. w Hamburgu, zm. w 1997 r. w Warszawie. Jezuita. W 1919 r. zamieszkał w Ostrowie Wlkp., skąd pochodził jego ojciec.

W. Ukończył: 7-klasową Katholische Gemeindeschule w Hamburgu (1914); Państwowe Gimnazjum Męskie w Ostrowie Wlkp. (1924); nowicjat w zakonie jezuitów w Kaliszu (1926) - w l. 1937-1938 odbył we Lwowie trzecią probację zakonną; studia filozoficzne w Krakowie (1929); studia teologiczne w Lublinie (1934), gdzie też w 1933 r. przyjął święcenia kapłańskie.

St. nauk. Dr filozofii (1935) - st. uzyskany na Papieskim Uniw. Gregoriana w Rzymie.

W cz. zab. Do 1919 r. urzędnik w przemyśle winiarskim Lafargue, Witwe und Sohn w Hamburgu - tamże czł. Polskiego Tow. Gimnastycznego „Sokół” i Polsko-Katolickiego Tow. Rękodzielników.

W l. międzyw. W 1920 r. w cz. wojny polsko-bolszewickiej ochotnik w wojsku polskim; w l. 1934-1935 kier. biblioteki teologicznej w „Bobolanum” w Lublinie, w l. 1935-1936 prof. filozofii i bibliotekarz w Papieskim Seminarium Wschodnim w Dubnie Wołyńskim. W l. 1936-1937 współprac. pism „Przegląd Powszechny” i „Sodalis Marianus”, w l. 1938-1939 red. „Sodalis Marianus”.

W cz. II w. św. W 1939 r. podczas kampanii wrześniowej kapelan ochotnik na Mokotowie w Warszawie. Tamże w konspiracji: w l. 1940-1941 wykładowca teologii dogmatycznej dla studentów jezuickich; jeden z ideologów działającej od 1940 r. Konfederacji Narodu - kier. Studium Uniwersalistycznego i Wychowawczego, twórca koncepcji uniwersalizmu, która, łącząc wartości chrześcijańskie z ideą nacjonalistyczną, legła u podstawy programowej wyd. przez Konfederację w l. 1942-1944 miesięcznika lit. „Sztuka i Naród” (tu: w 1943 r. dwuczęściowy artykuł W. pt. *Uniwersalizm w kulturze*, „SiN” nry 7, 8); od 1943 r. red. działającej w podziemiu Wojskowej Katolickiej Agencji Prasowej; w 1943 r. zaprzysiężony żołnierz AK. W 1944 r. w cz. powstania warszawskiego znany jako Ojciec Paweł kapelan w randze mjr. zgrupowania „Radosław”, m.in. harcerek batalionów „Zośka” i „Parasol”: krytycznie nastawiony do jego wybuchu (*Uważałem, że Powstanie było wywołane lekkomyślnie i że trzeba je zakończyć natychmiast, a nie brnąć dalej*, J.W.); do końca z determinacją zabiegał o uratowanie poddanych jego pieczy powstańców (*W dniu 23 IX, gdy kulomiot niemiecki był już ustawiony do rozstrzelania grupy „Radosława” (około sto dwadzieścia osób), przedarł się przez szeregi żołdaków hitlerowskich (Hermann Göring Strafkompagnie) i uzyskał od dowództwa niemieckiego status jeńców wojennych dla obrońców Reduty Czerniakowskie*, J.W. - rel. w 3. os.). Po upadku powstania: jeńiec wojenny osadzony w obozach w Żyrardowie, Skierniewicach, Berlin-Lückerwalde oraz Sandbostel, gdzie redagował piśmiennictwo *Polska Myśl Uniwersalistyczna*.

Po wojnie. Po wyzwoleniu do 1948 r. w brytyjskiej strefie okupacyjnej Niemiec: w 1945 r. kapelan obozu polskich kobiet-żołnierzy w Oberlangen; organizator Zrzeszenia Wydawców i Dziennikarzy Polskich w Niemczech i red. „Biuletynu Informacyjnego” tego Zrzeszenia; współzał. Agencji Prasowej „Informacja Prasowa” przy sekcji prasowej I Dywizji Pancerniej w Quakenbrück; w 1946 r. współzał. Zjednoczenia Polskiego na terenie Niemiec; kapelan główny ZHP (od 1946 r. w st. hm.). Po wyjeździe do Wielkiej Brytanii: w l. 1948-1950 m.in. propagator ruchu sodalicyjnego i redaktor miesięcznika „Sodalis Marianus”; kapelan ZHP; w l. 1949 i 1950 uczestnik międzynarodowych socjologicznych zjazdów jezuitów. W l. 1950-1994 we Włoszech: w Rzymie m.in. do 1957 r. kier. sekcji polskiej Radia Watykańskiego; wiceprez. Polskiego Instytutu Historycznego; współred. pisma „Sacrum Poloniae Millennium”; moderator Sodalicii Mariańskiej Papieskiego Kolegium Polskiego. Od 1994 r. w Polsce: rezydent w klasztorze oo. Jezuitów w Warszawie.

Publ. M.in.: (anonimowo) *Uniwersalizm. Zarys narodowej filozofii społecznej*, wyd. KN, Warszawa 1942; *Warszawa-Rzym 1939-1943*, wyd. SN, Warszawa 1943; *Myśl jest bronią*,

Meen-Solingen 1947; *Rhapsodia Mariana*, Rzym 1952; *Polonika z Rzymskiego Kodeksu Nowicjuszy Towarzystwa Jezusowego (1565-1586)*, Rzym, 1955; *Il sistema scolastico asservito dai communisti in Polonia*, Rzym 1955; *Katolickość dzieł Mickiewicza*, Rzym 1956; *Analysis graphologica autographi S. Stanislai Kostka*, Rzym 1959; *Le Chiesa Eroica di Polonia*, Rzym 1959; *Największy z międzynarodowych Polaków - św. Stanisław Kostka*, Rzym 1961; *Mickiewicz uczniem Sarbiewskiego*, Rzym 1964; *Vocationum Liber Autobiographicus*, Rzym 1966; *Akcja antypapieska w Polsce podczas drugiej wojny światowej*, Rzym 1966; *Unicus universae Societatis Iesu vocationum liber autobiographicus Poloniae Provinciae proprius*, Rzym 1966; *El mito de Garabandal*, Madryt 1973; *Studia nad wyznaniowością religijną marszałka Józefa Piłsudskiego*, Londyn 1978; „*Dramat Rzymski*” Macieja Kazimierza Sarbiewskiego (1622-1625), Rzym 1984; *Zwięzły komentarz do wydanej przez Kongregację Doktryny Wiary „Deklaracji” o przynależności do stowarzyszeń masonskich*, Gdańsk 1982 (wyd. poza cenzurą przez Ruch Narodowy); *Bibliografia*, Rzym 1985; *Z kazalnicy przygodnych*, Warszawa 1993.

Odznac. M.in.: Krzyż Walecznych, 1944; Krzyż Srebrny Orderu Wojennego Virtuti Militari, 1944; Polonia Restituta, 1963 (Paryż); Krzyż Powstańczy, 1987 (Rzym); Krzyż za udział w wojnie 1918-1921, 1996.

O W. w lit. M.in.: *Ojciec Józef Warszawski (...) w chaosie współczesnego świata (...) dostrzegat pozytywne punkty oparcia: prawdę rasy, prawdę krwi i ziemi, wreszcie prawdę narodu, „który łączy i spaja w jeden zespół biologiczny instynkt grup plemiennie-ludowych”*. (A. F.).

Ostroviana. Publ.: *Spotkania*, „Gazeta Ostrowska” nr 14, 15, 16/1996 - wspomnienia l. młodości i zawiązanych w Ostrowie Wlkp. przyjaźni (z powodu sprzeciwu ówczesnej peerelowskiej władzy nie ukazały się w wyd. z okazji 125-lecia I LO ed. pt. *Wielkopolska szkoła edukacji narodowej*, w skróconej natomiast wersji opublikował je 30 maja 1971 r. „Przewodnik Katolicki”).

Spot.: w 1995 r. na zaproszenie Komitetu Organizacyjnego udział w obchodach jubileuszu 150-lecia I LO.

Org. społ.: od 1919 r. czł. ZHP; od 1921 r. czł. „Sodalitacji Mariańskiej”.

Tyt. hon.: Honorowy Obywatel Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, 1995; Honorowy Członek Stow. Wychowanków „Alma Mater Ostroviensis”, 1995.

Upam.: ul. ks. Józefa Warszawskiego - Uchwała Nr XIII/259/99 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 28 grudnia 1999; portret pędzla S. Piwońskiego - Galeria Portretów I LO.

Źródła: J. Łojek, J. Myśliński, W. Władyka, *Dzieje prasy polskiej*, Interpress, Warszawa 1988, s. 141; J. Warszawski, *Z kazalnicy przygodnych*, Wyd. Rhetos, Warszawa 1993, s. 13-16 (autobiogr.); A. Kornaszewski, *Józef Warszawski*, biogram W. przedrukowany z ed. *Z kazalnicy przygodnych* i rel. z pobytu W. w 1995 r. w Ostrowie Wlkp.; *Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy 1564-1995*, Wyd. WAM, Kraków 1996; *Wielka Ilustrowana Encyklopedia Powstania Warszawskiego*, t. 2, Bellona, Warszawa 2006, s. 105; A. Kamiński, *Zośka i Parasol*, Wyd. Iskry, Warszawa 2009, s. 413, 542, 556-558; A. Franaszek, *Miłosz. Biografia*, Znak, Kraków 2011, s. 341, 508; P. Zychowicz, *Oblęd '44*, Dom Wyd. REBIS, Poznań 2013, s. 246, 328; A. Richie, *Warszawa 1944. Tragiczne powstanie*, przeł. Z. Kunert, W.A.B., Warszawa 2014, s. 533 (tu: *Jedna z grup, ukrywających się ciągle przy ulicy Solec, dbyła dowodzona przez Józefa Warszawskiego (...). Kiedy usłyszeli, że zbliżają się do nich Niemcy, [J.W.] udzielił wszystkim rozgrzeszenia. Niemców rozwścieczyło to, że jedna z kobiet miała przy sobie pistolet. Powiesili ją na oczach wszystkich*; T. Sikorski, *Bal maskowy. Wojciech Bąk (1907-1961). Biografia pisarza*, Uniw. Szczeciński, Szczecin-Kraków, 2016 s. 113,114; S. Bereś, *Gajcy. W pierścieniu śmierci*, Wyd. Czarne, Wołowiec 2016, s. 228, 230, 245, 269; http://www.1944.pl/historia/powstancze-biogramy/Jozef_Warszawski_1 (dostęp: 5.10.2014).

Wasiela Adam - ur. w 1973 r. w Ostrowie Wlkp. Animator życia muzycznego w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Liceum dla Dorosłych przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Przygodzicach (2007); WPA, kierunek: edukacja artystyczna w zakr. sztuk muzycznych, UAM w Kaliszu (2011-licencjat).

Z. Od 2007 r. prac. w Dziale Organizacji Imprez OCK w Ostrowie Wlkp.

Przeds. muz. W 1997 r. współinicjator i wokalista ostrowskiej grupy OK.NO - w 1998 r. grupa wzięła udział w realizacji przedsięwzięcia „Ostrowska Kolęda”. W 1999 r. finalista programu TVP 2 „Szansa na sukces”, w 2001 r. uczestnik programu telewizji TVN „Droga do gwiazd”. W 2005 r. zał. Fabryki Spektakli - zrealizował wid. i koncerty muz., m.in.: *Wspomnienie - czasy PRL; Zamknij oczy, otwórz uszy...; Nie ma jak u mamy*. Od 2007 r. współrealizator corocznego koncertu *Ostrowskie Zaduszki ... tam jeszcze światło, tutaj cień ...*

Organy przedst. Od 2010 r. radny VI kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW PO).

Źródło: rel. bezp.

Wawrzyniak Janusz - ur. w 1946 r. w Lezionie, zm. w 2006 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz gospodarczy, nauczyciel.

W. Absolwent: TK w Ostrowie Wlkp. (1965); Wydz. Mechanicznego Technologicznego w zakresie mechaniki PP (1973 - inżynier); Wydz. Budowy Maszyn w zakr. organizacji i zarządzania przemysłem na PP (1983 - magister).

Z. Od l. 60. do 90. m.in. główny technolog, a następnie zca dyr. ds. technicznych MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.; w l. 2000-2006 naucz. przedsiębiorczości w ZST w Ostrowie Wlkp.

Przeds. kult. W 2006 r. jeden ze sponsorów Międzynarodowego Festiwalu „Chopin w barwach jesieni” w Antoninie.

Inne przeds. Opiekun powstałych w 2003 r. w ZST pierwszych młodzieżowych iniprzedsiębiorstw.

Org. społ. W l. 2001-2006 skarbnik Stow. „Wielkopolskie Centrum Chopinowskie - Antonin”.

Źródła: Arch. ZST w Ostrowie Wlkp.; *Od szkoły przyzakładowej...*, s. 14; rel. A. Leraczyka.

Weiss Renata (z d. Kania) - ur. w 1964 r. w Jankowie Przygodzkim. Nauczycielka, dziennikarka. Od 1969 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: LE w Ostrowie Wlkp. (1983); ekonomiki i i organizacji przemysłu na Wydz. Ekonomiki Produkcji i Obrotu AE w Poznaniu (1988).

Z. W l. 1990-2003 naucz. (matematyka, fizyka, historia, plastyka) m.in. w SP nr 3, SP nr 2, SP nr 9 oraz w Gimnazjum nr 1 w Ostrowie Wlkp. Zarazem: w l. 1998-1999 czł. red. „Kuriera Ostrowskiego”; w 1999 r. czł. red. „Południowej Wielkopolski”; od 2000 r. współprac., a od października 2004 r. czł. red. „Gazety Ostrowskiej”; w l. 2006-2009 czł. red. „Głosu Naszej Gminy”.

Publ. w czasop. „Kurier Ostrowski”, „Południowa Wielkopolska”, „Gazeta Ostrowska”, „Głos Naszej Gminy”, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego”. M.in.: *Ptasia tradycja*, „KO” nr 90, 23 listopada 1998 - o istniejącym w Ostrowie Wlkp. od 1921 r. Tow. Hodowców Kanarków, przemianowanym po l. na Oddział Polskiego Związku Hodowców Kanarków i Ptaków Egzotycznych „Canaria”; *Hotel na miarę epoki*, „PW” nr 1/1999 - o otwarciu w Ostrowie Wlkp. hotelu Komeda przy kinie o tej samej nazwie; *Złomiarze jak sępy*, „GO” nr 6, 7 lutego 2007 - o demolujących linie elektryczne i telefoniczne, a także kradnących pokrywy studzienek kanalizacyjnych i tablice informacyjne amatorach łatwego zarobku; *Jan Paweł II Honorowym Obywatelem Miasta Ostrowa Wielkopolskiego*, „ROTG”, t. V, 2010 - o podjętej przez RM Ostrowa Wielkopolskiego uchwale nr XXVIII/338/97 w sprawie nadania tytułu „Honorowego Obywatelstwa Miasta Ostrowa Wielkopolskiego Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II”.

O W. w lit. K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006.

Źródła: st. red. ww. pism; rel. bezp.; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006, s. 191-196, 377-378.

Wendt Iwona - ur. w 1966 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1985); matematyki na Wydz. Matematyki i Fizyki UAM w Poznaniu (1990).

Z. Od 1990 r. naucz. matematyki, od 2002 także wicedyr. w III LO w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Dr Zenon Gubański, po prostu „Gubaś”* - wspomnienie, w: *Tworzenie tradycji - III Liceum Ogólnokształcące w Ostrowie Wielkopolski 1954-2004*, Ostrów Wlkp. 2004.

Pr. red. *Szkolne klimaty*, w: *Tworzenie tradycji - III Liceum Ogólnokształcące w Ostrowie Wielkopolskim 1954-2004*, Ostrów Wlkp. 2004 - red.

Źródła: rel. bezp.; *Tworzenie tradycji - III Liceum Ogólnokształcące w Ostrowie Wielkopolskim 1954-2004*, Ostrów Wlkp. 2004, s. 83-85.

Wiącek Julian - ur. w 1930 r. w Rzeszowie. Konserwator dzieł sztuki, artysta malarz. Od 1957 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: LO w Rybniku (1950). Ukończył dwuletni kurs konserwatorsko-malarski w zakresie sztuk sakralnych w PWSP w Poznaniu (1951).

Z. Od 1957 r. właściciel Pracowni Artystyczno-Konserwatorskiej, zarazem od 1992 r. kier. Diecezjalnej Pracowni Konserwatorskiej w Ostrowie Wlkp.

Przeds. zaw. W l. 1977-1980 wykonawca polichromii (poza prezbiterium, do którego wszakże namalował kopię Matki Boskiej Częstochowskiej i zrekonstruował krucyfiks pochodzący z poewangelickiego kościoła w Pogorzeli) wraz z m.in. pełnowymiarowymi portretami naściennymi świętych i błogosławionych w kościele pw. św. Antoniego Padewskiego w Ostrowie Wlkp. W 1994 r. restaurator polichromii zaprojektowanej w 1927 r. przez A. Serbeńskiego w auli I LO w Ostrowie Wlkp. (w niej obok odnowionego m.in. medalionu Z. Krasińskiego, który przejazdem jedną noc spędził w ostrowskim zajeździe, jego pędzla medalion H. Sienkiewicza); także twórca sześciu eksponowanych w Galerii Portretów I LO konterfektów (m.in. w 1995 r. kard. E. Dalbora, w 1998 r. papieża Jana Pawła II). W l. 2010-2011 realizator wraz z prowadzoną przez syna Pracownią Konserwacji Dzieł Sztuki Marek Wiącek unijnego proj. „Renowacja zabytkowych kościołów drewnianych w południowej Wielkopolsce” (proj. obejmował renowację 11 kościołów - m.in. kościoła pw. Narodzenia NMP „Na Pólku” w Bralinie powstałego, jak podaje poznański historyk K. Iłski, w *obecnej formie w 1711 r.*).

Nagr. Złoty Medal przyznany przez Jana Pawła II w podziękowaniu za prace konserwatorskie i malarskie w kościołach diecezji kaliskiej - 1995.

Źródła: rel. bezp.; rel. M. Wiącka; rel. J. Skiby; K. Iłski, *Kościół na Pólku pod Bralinem*, Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Anny, Bralin 2003, s. 27.

Wiącek Marek - ur. w 1966 r. w Ostrowie Wlkp. Syn J. Wiącka. Konserwator dzieł sztuki, artysta malarz.

W. Absolwent: III LO w Ostrowie Wlkp. (1985 - w 1984 r. laureat VIII Olimpiady Artystycznej w Warszawie); konserwacji i restauracji malarstwa i rzeźby polichromowanej na Wydz. Sztuk Pięknych w Instytucie Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa UMK w Toruniu (1990). Także: w l. 1994-96 student Wright College w Chicago w USA, w l. 1994-2000 czł. i uczestnik seminariów Amerykańskiego Instytutu Konserwacji (AIC), w 1996 r. uczestnik seminarium w Straus Center

for Conservation and Technical Studies na Uniw. Harvarda w Bostonie w USA. W 2004 r. uzyskał najwyższy certyfikat z jęz. angielskiego CPE równoznaczny z egzaminem państwowym.

Z. W l. 1990-1991 asystent w Instytucie Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa UMK w Toruniu; w l. 1991-1993 konserwator dzieł sztuki w prow. przez jego ojca Diecezjalnej Pracowni Konserwatorskiej w Ostrowie Wlkp.; w l. 1992-93 wykładowca w przedmiocie Ochrona Zabytków w Wyższym Seminarium Duchownym w Kaliszu; w l. 1993-2000 konserwator dzieł sztuki w Chicago Conservation Center w USA; od 2000 r. właściciel Pracowni Konserwacji Dzieł Sztuki Marek Wiącek w Ostrowie Wlkp.

Przeds. zaw. W l. 2010-2011 realizator wraz z Diecezjalną Pracownią Konserwatorską unijnego proj. „Renowacja zabytkowych kościołów drewnianych w południowej Wielkopolsce” (proj. obejmował renowację 11 kościołów - m.in. kościoła pw. Narodzenia NMP „Na Pólku” w Bralinie powstałego, jak podaje poznański historyk K. Ilski, w *obecnej formie w 1711 r.*) oraz w tych samych l. współrealizator unijnego proj. „Renowacja Sanktuarium Maryjnego w Skrzatuszu”. Także: autor wielu obrazów o tematyce sakralnej, które znajdują się min. w kościołach w Poznaniu, Lesznie, Ostrowie Wlkp.

Org. społ. Od 1990 r. czł. ZPAP - sekcja konserwatorska; w l. 1992-1993 czł. komisji artystycznej diecezji kaliskiej.

Źródła : rel. bezp.; K. Ilski, *Kościół na Pólku pod Bralinem*, Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Anny, Bralin 2003, s. 27.

Winiecka Maria - ur. w 1911 r. w Mirze, woj. nowogródzkie, zm. w 1976 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka, malarka. Od 1949 r. mieszkała w Ostrowie Wlkp.

W. W 1918 r. uczennica w szkole rosyjskiej - po odzyskaniu przez Polskę niepodległości prywatnie w l. 1919-1923 uczyła się jęz. polskiego i rosyjskiego. Absolwentka: Szkoły Powszechnej III st. w Mirze (1928); Państwowego Seminarium Nauczycielskiego w Nieświeżu (1933); Państwowego Studium Pedagogiki Specjalnej w Warszawie (1952). W 1939 r. ukończyła Korespondencyjny Wyższy Kurs Nauczycielski w Wilnie, w 1940 r. kurs jęz. rosyjskiego w Nowogródku, w 1954 r. zdała *egzamin uproszczony z języka rosyjskiego* w WSP w Krakowie.

W l. międzyw. Naucz.: w l. 1933-1934 m. in. rysunku w Prywatnej Szkole Powszechnej w Nieświeżu; w l. 1934-1936 w Szkole Powszechnej III st. w Stołpcach; w l. 1936-1939 (do cz. wkroczenia wojsk rosyjskich) m.in. jęz. polskiego, matematyki, wych. plast. w Szkole Powszechnej w Siniawce k. Baranowic.

W cz. II w. św. Naucz.: w l. 1939-1941 jęz. rosyjskiego i matematyki po przekształceniu ww. szkoły powszechnej w niepełnośrednią szkołę białoruską, z której usunięta została po wkroczenia wojsk niemieckich.

Po wojnie. Naucz.: w l. 1945-1949 jęz. polskiego, rosyjskiego, matematyki, wych. plast. w SP w Komorzewie k. Czarnkowa (gdzie m.in. była kier. dziecińca w cz. akcji żniwnej oraz prowadziła świetlicę dla dorosłych i kurs dla analfabetów); w l. 1949-1973 wych. plast., matematyki, jęz. polskiego w Szkole Podstawowej Specjalnej w Ostrowie Wlkp., i tamże w l. 1952-1953 jęz. rosyjskiego w Zasadniczej Szkole Metalowo-Elektrycznej oraz w l. 1952-1964 jęz. rosyjskiego (od 1955 r. także matematyki) w TE; w l. 1975-1976 jęz. rosyjskiego w niepełnym wymiarze godzin w Liceum Medycznym w Ostrowie Wlkp. Prow. także kursy jęz. rosyjskiego: w l. 1950-1951 dla dorosłych w Fabryce Sklejek, w l. 1952-1953 dla pracowników TH i Spółdz. Krawieckiej w Ostrowie Wlkp.

Inne przeds. Prow. w Szkole Podstawowej Specjalnej w Ostrowie Wlkp. kroniki 19. Drużyny „Nieprzetartego Szlaku” ZHP.

Char. twórcz. Malarstwo realistyczne: *malowała kwiaty róże, irysy, gerbery, chryzantemy, nagietki, kwiaty jabłoni - głównie pastelami, potrafiła w nich wydobyć lekkość i ulotność piękna; w pejzażach, wykorzystując szeroką gamę barw, wydobywała ich romantyczność i siłę natury - pejzaże zimowe, górskie, leśne.* C. Woś.

Zesp. plast. Od 1970 r. czł. sekcji plastycznej Klubu Nauczyciela w Ostrowie Wlkp. (m.in. przew. sekcji - prow. także jej kronikę).

Wyst. zb. Wyst. plastyków ostrowskich: 1973-1976. Wyst. Okręgowe: Poznań 1972, 1973; Leszno 1974; Konin 1975.

Nagr. Ogólnopolska Wystawa Twórczości Plastycznej Nauczycieli, wyr. - Warszawa 1976.

Upam. Wyst. Pośmiertna w Klubie Nauczyciela w Ostrowie Wlkp., 1977.

Źródła: rel. i arch. domowe córki Danuty Winieckiej (m.in. własnoręczny życiorys W.); archiwum TE; C. Woś, *Ostrowscy plastycy...*, s. 16-17.

Wiśniewska Izabella (z d. Sieteska) - ur. w 1927 r. w Gniewie. Bibliotekarka. Od 1946 r. mieszkała w Ostrowie Wlkp., w 1980 r. zamieszkała w Poznaniu.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (1946); prawa na Uniw. Pozn. (1952).

Z. W l. 1963-1973 kier. Filii MBP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1973-1975 bibliotekarka, w l. 1975-1976 kier. Ped. Bibl. Pow. w Ostrowie Wlkp.; w l. 1976-1980 kier. Bibl. Ped. im. A. Parczewskiego w Kaliszu - Filia w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. syna Ryszarda Wiśniewskiego; B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 39 (tu: Izabela Sieteska - niewłaściwa pisownia imienia i nazwiska panińskiego W.); *Kronika Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Ostrowie*; oprac. *Organizacja i działalność Filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Ostrowie Wielkopolskim*.

Wiśniowski Lech - ur. w 1931 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1985 r. r. w Ostrowie Wlkp. Lekarz med. We wrześniu 1939 r. ewakuowany wraz z rodziną (ojciec był prac. NBP) do Łucka, znalazł się w strefie okupacji sowieckiej, skąd po wkroczeniu Niemców wysiedlony został do Kielc. Po zakończeniu wojny wrócił do Ostrowa Wlkp.

W. Absolwent: I Państwowego Gimnazjum i Liceum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1950); AM w Łodzi (1956 - absolutorium, 1957 - dyplom lekarski) - pierwotnie nieprzyjęty ze względów ideologicznych na AM w Poznaniu).

Z. Po maturze i miesięcznej służbie z nakazu pracy w Powszechnej Organizacji „Służba Polsce”: do 1951 r. prac. Domu Dziecka w Górznie; po studiach, w l. 1957-1968 chirurg na Oddziale Urazowo-Ortopedycznym w Szpitalu Miejskim w Gorzowie Wlkp. (tamże I st. sp. z chirurgii urazowej i ortopedii - II st. uzyskał po odbyciu stażu w 1966 r. w Klinice Ortopedii i Rehabilitacji w Poznaniu); w l. 1968-1985 ordynator Oddziału Urazowo-Ortopedycznego Szpitala Miejskiego w Ostrowie Wlkp.

Publ. Wraz z W. Sapińskim i W. Suszyckim, *Zarys dziejów szpitalnictwa w Ostrowie Wlkp.*, w: *125-lecie szpitalnictwa w Ostrowie Wlkp. 1850-1975. Program obchodów*, Ostrów Wlkp. 1975; z W. Sapińskim i W. Suszyckim, *Zarys dziejów szpitalnictwa w Ostrowie Wielkopolskim* oraz z W. Suszyckim, K. Niełacnym, J. Kempą, *Oddziały i Zakłady Szpitala im. Tytusa Chalubińskiego w Ostrowie. Wczoraj i dziś*, w: *Rozwój szpitalnictwa Ostrowa Wielkopolskiego w latach 1850-1975*, pod red. W. Sapińskiego, PZWL, Warszawa 1976.

Pasje. Historia, filatelistyka, podróże (m.in. Egipt, Grecja, Włochy).

O W. w lit. K. Radowicz, *Zapis*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006.

Org. społ. M.in.: w l. gimnazjalnym czł. ZHP; w 1975 r. czł. Komitetu Obchodów 125-lecie szpitalnictwa w Ostrowie Wlkp.; w l. 1982-1985 wiceprez. Komitetu Organizacyjnego Odbudowy Pomnika Kardynała M. Halki Ledóchowskiego.

Źródła: A. Sukiennicki, *Historia szpitalnictwa...*, s. 293-294; K. Radowicz, *Zapis*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrow Wlkp.-Gdańsk 2004, s. 243, 258, 287; tenże, *Polarny sokół. Zapis 2*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrow Wlkp.-Gdańsk 2006, s. 57; A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrow Wielkopolski. Fakty...*, s. 111.

Witek Zbigniew - ur. w 1935 r. w Siedlikowie, zm. w 2010 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, regionalista. Od 1945 r. mieszkał w Przygodzicach.

W. Absolwent: Państwowej Szkoły Ogólnokształcącej Męskiej Stopnia Licealnego w Ostrowie Wlkp. (1953); wych. fiz. w Wyższej Szkole Wychowania Fizycznego w Poznaniu (1958).

Z. Naucz. wych. fiz.: w l. 1958-1962 w LO w Ostrzeszowie; w l. 1962-1985 w TR w Przygodzicach.

Publ. *Wspomnienia byłego nauczyciela wychowania fizycznego*, w: *Pół wieku Szkoły Rolniczej w Przygodzicach 1947-1997*, red. W. Sapieja-Nowicka, Przygodzice 1997; *Nasi prekursorzy*, w: *Jubileusz 10-lecia Towarzystwa miłośników Przygodzic 1993-2003*, TMP, Przygodzice 2003; *Słowo wstępne od autorów. Aresztowania w Ostrowskim Liceum Męskim* (tekst o aresztowaniu przez UB W. i jego trzech kolegów z klasy pod zarzutem przynależności do Tajnej Organizacji Wolnościowej „Przedświt”, pierwotnie o nazwie „Jutrzenka”), *Żniwna Brygada („Służba Polsce”) w Kalkach*, w: *Koleżeński Zjazd Absolwentów I Liceum Ogólnokształcącego im. Ks. J. Kompatty i W. Lipskiego w Ostrowie Wielkopolskim. Rocznik 1953. Z okazji 50-lecia matury*, Ostrow Wlkp. 2003.

Publ. w czasop. „Wieści Gminne”, „Przygodzickie Wieści Gminne”, „Wieści Parafialne”, „Zeszyty Przygodzickie”. M.in.: *Koło Miłośników Przygodzic poszerza zakres swojej działalności*, „WG” nr 2/1996 - o inicjatywie wyd. „Zeszytów Przygodzickich”; *Wyzwolenie przyszło z Antonina*, „ZP” nr 1/1996 - o wyzwoleniu w 1945 r. od niemieckiego okupanta Przygodzic i okolicznych miejscowości; *Przepływ mieszkańców - specyfika Przygodzic*, „PWG” nr 2/2001 - o migracyjnym fenomenie ludności Przygodzic w XIX i XX w.; *Dzieje szkoły podstawowej w Chynowej*, „ZP” nr 4/2003 - o powstałej w 1856 r. katolickiej elementarnej szkole w Chynowej (informacje z doprowadzonej do 1930 r. kroniki tejże szkoły, kiedy to postawiono nowy płot druciany koło starej szkoły z frontu i przebudowano schody, skracając w ten sposób długość płotu i zagradzając wolny dostęp do studni nieupoważnionym i inwentarzowi żywemu).

Pr. red. *Koleżeński Zjazd Absolwentów I Liceum Ogólnokształcącego im. Ks. J. Kompatty i W. Lipskiego w Ostrowie Wielkopolskim. Rocznik 1953. Z okazji 50-lecia matury*, Ostrow Wlkp. 2003 - czł. zesp. red.

Dział. sport. Reaktywator i działacz powstałego w 1953 r. szkolnego koła LZS Pionier, także inicjator zmiany jego nazwy na Sokół. Na emeryturze: od 2002 r. trener Ludowego Uczniowskiego Klubu Sportowego Barycz, także trener sportowców niepełnosprawnych przy Warsztatach Terapii Zajęciowej w Przygodzicach.

Org. społ. M.in.: sekr. zał. w 1993 r. KMP oraz powstałego w jego miejsce w 2001 r. TMP.

Źródła: rel. żony M. Wittek; *Pół wieku Szkoły Rolniczej w Przygodzicach 1947-1997*, red. W. Sapieja-Nowicka, Przygodzice 1997, s. 139-143, 165; *Koleżeński Zjazd Absolwentów I Liceum Ogólnokształcącego im. Ks. J. Kompatty i W. Lipskiego w Ostrowie Wielkopolskim*, s. 32-36, 40-41; *Zmienić sposób myślenia*, „Gazeta Ostrowska” nr 6, 12 lutego 2003 - rozmowa D. J. Peśli z W.

Wojciechowska Stefania - ur. w 1937 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 2004 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka, bibliotekarka.

W. Absolwentka: LP w Krotoszynie (1955); SN, kierunek: naucz. pocz. i zajęcia praktyczno-techniczne, w Poznaniu (1971); Instytutu Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych, w którym *uzyskała kwalifikacje do nauczania historii*, we Wrocławiu (1979).

Z. W l. 1955-57 naucz. w SP nr 1 w Kępnie; w l. 1957-1964 naucz. w SP nr 1, w l. 1964-1969 naucz. w SP nr 2 w Ostrowie Wlkp.; od września 1969 r. do sierpnia 1970 r. kier. Ped. Bibl. Pow. w Ostrowie Wlkp.; w l. 1970-1973 ponownie naucz. w SP nr 2 w Ostrowie Wlkp.; od 1973 r. do emerytury naucz. w SP nr 12 w Ostrowie Wlkp.

Źródła: Arch. domowe S. Wojciechowskiej; *Kronika Filii Biblioteki Pedagogicznej w Ostrowie Wlkp.*; rel. Ł. Spierzak - długoletniej pracownicy ww. biblioteki; rel. Z. Szymańskiej-Grzędy - emerytowanej nauczycielki m.in. SP nr 2 w Ostrowie Wlkp.

Wojtaszek Jerzy - ur. w 1948 r. w Krotoszynie. Nauczyciel muzyki, dyrygent. Od 1974 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: LP w Krotoszynie (1967); SN w Poznaniu (1969); Wydz. Wychowania Muzycznego w zakr. wych. muz. w PWSM w Poznaniu (1974); Studium Poddyplomowego Wychowania Muzycznego w WSP w Kielcach (1981). Ukończył także Studium Chórmistrzowskie Ak. Muz. w Bydgoszczy. Stypendysta Międzynarodowej Federacji „Jeunesses Musicales” w Jugosławii (1983).

Z. Naucz. muzyki: w l. 1969-1971 w TR w Przygodzicach; w l. 1971-1974 w LE w Ostrowie Wlkp.; w l. 1974-1984 w SWP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1984-1994 w SN w Ostrowie Wlkp.; w l. 1994-2002 (do emerytury) w IV LO w Ostrowie Wlkp., i tamże dalej naucz. *na godziny*.

Zesp. muz. Dyrygent chórów żeńskich: w l. 1971-1974 w LE; w l. 1974-1984 w SWP, w l. 1984-1994 w SN, w l. 1994-2008 w IV LO w Ostrowie Wlkp. Dyrygent chórów mieszanych: w l. 1969-1972 w TR w Przygodzicach, od 1988 r. Chóru Nauczycielskiego im. S. Wiechowicza w Ostrowie Wlkp., od 1993 r. reaktywowanego po 12. l. Tow. Śpiewu w Raszkowie. Także: w l. 2001-2002 dyrygent Zespołu Kameralnego IV LO w Ostrowie Wlkp.

Nagr. Chór Żeński, m.in.: Woj. Przegląd Chórów Szkół Ponadpodstawowych, II nagr. - Kalisz 1976; Woj. Przegląd Amatorskiego Ruchu Artystycznego, nagr. *za wysoki poziom artystyczny* - Kalisz 1977; Ogólnopolski Turniej Chórów „Legnica Cantat”, nagr. *za najlepszy debiut*, wyr. dla dyrygenta - Legnica 1979; II Ogólnopolski Przegląd Chórów „Przyjaźń w Pieśni”, nagr. Ministra Oświaty i Wychowania, wyr. dla dyrygenta - Poznań 1979; Europejski Młodzieżowy Festiwal Muzyczny, I nagr. i medal „Pro musica” - Neerpelt, Belgia, 1980; Ogólnopolski Konkurs Chórów Szkolnych a cappella, I nagr. - Poznań 1980, I nagr. - Warszawa 1981, Grand Prix i nagr. Europejskiej Federacji Chóralnej - Częstochowa 1985, „Złoty Kamerton” - Kalisz 1987, Grand Prix - Bydgoszcz 1989, „Złoty Kamerton” - Bydgoszcz 1991; Ogólnopolski Przegląd Kameralnych Zespołów Muzyki Dawnej „Schola Cantorum”, „Harfa Eola” - Kalisz 1981, 1987, Puchar Ministra Edukacji Narodowej 1992; VIII Harcerski Festiwal Kultury Młodzieżowej, „Złota Jodła” - Kielce 1981; IV Międzynarodowe Impresje Muzyczne, gł. nagr. „Złota Struna” - Bydgoszcz 1983; XV Mladinsky Pevski Festival „Celje”, II m. - Jugosławia, 1983; Ogólnopolski Festiwal Polskiej Pieśni Chóralnej, Główna Nagroda - Katowice 1983, Złoty Medal - Katowice 1987; IV Przegląd Chórów Ziemi Kaliskiej, Puchar 40-lecia PRL - Odolanów 1984; Europejski Festiwal Chóralny, IX m. - Arnheim, Holandia, 1991.

Chór Nauczycielski, m.in.: Międzynarodowy Festiwal, IV m. - Moers-Reelen, Niemcy, 1992; Wielkopolskie Konfrontacje Chóralne, „Złote Koło” - Koło 1996; Woj. Przegląd Chórów PZCHiO, „Złota Lutnia” - Pleszew 1996; Ogólnopolski Festiwal Polskiej Pieśni Chóralnej, II m.

- Katowice 1996; XIX Międzynarodowy Festiwal Chóralny, Brązowy Medal - Prevez, Grecja, 2001; II Pomorski Konkurs Kolęd, I m. - Toruń 2003; I Europejski Festiwal Chórów Nauczycielskich, Grand Prix - Ostrów Wlkp. 2006.

Zespół Kameralny Muzyki Dawnej, m.in.: Woj. Przegląd Chórów Szkół Ponadpodstawowych, I nagr. - Kalisz 1978; Przegląd Piosenki Religijnej, wyr. - Śrem 2001, nagr. gł. - Śrem 2002; XXV Ogólnopolski Festiwal Zespołów Muzyki Dawnej „Schola Cantorum”, „Brązowa Harfa Eola” - Kalisz 2002.

Nagrania. Chór Nauczycielski (płyty CD): *Wśród nocnej ciszy*, 1993 (nagranie także na kasecie); *Modlitwa o pokój*, 2000; *Pozdrowienia dla Ostrowa*, 2002; *Polskie Betlejem*, 2008.

Przeds. rad. i telew. Chór Żeński: w 1978 r. nagrania Zespołu Kameralnego Muzyki Dawnej dla PR w Poznaniu; w 1982 r. nagrania dla warszawskiej telewizji; w 2001 r. nagranie kolęd dla ostrowskiej Telewizji „Proart”; w 2003 r. występ w studio Radia Maryja.

Inne przeds. W 1986 r. uczestnik warsztatów muzycznych „Śpiewające Atelier” w Tours we Francji; w 2001 r. współwykonawca z Chórem Nauczycielskim i orkiestrą PSM w kościele pw. św. Pawła w Ostrowie Wlkp. *Mysterium Pauli Apostoli* - kompozycji A.H. Bączyka do słów A. Kiełb-Szawuły. Także: autor oprac. na chór żeński *Hymnu nauczycieli tajnego nauczania*; współorganizator i kier. art. odbywającego się od 2006 r. Europejskiego Festiwalu Chórów Nauczycielskich w Ostrowie Wlkp.

Podr. art. Chór Żeński IV LO, m.in.: Belgia, Holandia, Jugosławia, Austria, Francja, NRD, ZSRR, Czechosłowacja, RFN. Chór Nauczycielski, m.in.: Austria, Estonia, Finlandia, Litwa, Francja, Grecja, Hiszpania, Szwecja, Norwegia, Niemcy, Szwajcaria, Czechy, Włochy, Watykan (dwukrotnie przed papieżem Janem Pawłem II).

Org. społ. Od 1993 r. wiceprez. ds. artystycznych ostrowskiego oddziału PZChIO; od 1998 r. czł. Rady Kultury przy Wojewodzie Wielkopolskim.

Źródła: rel. bezp.; arch. IV LO w Ostrowie Wlkp.; jedn. *40 lat LPWP, SWP, SN w Ostrowie Wielkopolskim 1952-1992*, Studium Nauczycielskie w Ostrowie Wlkp. [b.r.]; (tnp.), *Chór Żeński śpiewa nadal*, „Gazeta Ostrowska” nr 6, 12 lutego 1995; *Pół wieku Szkoły Rolniczej w Przygodzicach 1947-1997*, red. W. Sapięja-Nowicka, Przygodzice 1997, s. 169; brosz. *35 lat Chóru Nauczycielskiego imienia Stanisława Wiechowicza w Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrów Wlkp. 2000; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 94-97, 110-112, 146-148, 152-156; „Księga Pamięci”, z. 9, 2003; <http://nk.pl/school/47767> (dostęp: 7.08.2015).

Wojtczak Maria - ur. w 1945 r. w Gołuchowie. Bibliotekarka. Od 1960 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: LdP w Ostrowie Wlkp. (1966); bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na UAM w Poznaniu (1978).

Z. W l. 1981-2001 kier. Bibl. Ped. im. A. Parczewskiego w Kaliszu - Filia w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; Kronika Biblioteki Pedagogicznej im. A. Parczewskiego w Kaliszu - Filia w Ostrowie Wlkp.

Wolańczyk Eliza - ur. w 1973 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarka. Trenerka kreatywności.

W. Absolwentka: I LO w Ostrowie Wlkp. (1993); Studium Turystycznego w Poznaniu (1997); pedagogiki, spec.: psychopedagogika, w Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi (2007), i tamże studiów uzupełniających magisterskich - pedagogiki, spec.: doradztwo zawodowe i personalne (2009); Akademii Trenera - Studiów Podyplomowych w WSNHiD w Poznaniu (2010); Wyższej Szkoły Psychologii Społecznej, kierunku: coaching, w Poznaniu (2011). W Poznaniu ukończyła również m.in. kursy: „Coaching - możliwości rozwoju” w Leader Business

Institute; „Coaching - kompetencje lidera” zorganizowany przez Adventure for Thought; „Kinezylogia edukacyjna metody dr. Paula Dennisona i Gail Dennison” prow. przez Polskie Stow. Kinezylogów.

Z. M.in.: w l. 1995-1999 właścicielka sklepu z rękodzielami w Ostrowie Wlkp.; w l. 1999-2004 czł. red. „Kuriera Ostrowskiego”; w l. 2004-2005 czł. red., kier. Oddziału „Głosu Wielkopolskiego” w Ostrowie Wlkp.; w l. 2005-2006 spec. public relation w Stow. „Pomocna Dłoń” i współprac. gazety „Nasz Kurier” w Ostrowie Wlkp.; w l. 2006-2007 prac. Gminnego Centrum Informacji w Ostrowie Wlkp. (prow. szkoleń z zakresu aktywizacji zawodowej oraz umiejętności miękkich w BP); w 2007 r. czł. red. „Gazety Ostrowskiej”; od 2007 r. zał. i animatorka Centrum Twórczego Ucznia „Kraina Wiedzy” w Ostrowie Wlkp.; w 2010 r. współtwórczyni Uniw. Dziecięcego działającego pod patronatem utworzonego przez J. Kozana ostrowskiego Uniw. Trzeciego Wieku.

Publ. w czasop. „Kurier Ostrowski”, „Nasz Rynek”, „Gazeta Ostrowska”, „Panorama Wielkopolskiej Kultury”. M.in.: *Euforia wolności*, „KO” nr 89, 7 listopada 2001 - o zał. w 1996 r. Stow. Miłośników Motocykli Ciężkich i Weteranów „Hades” w Ostrowie Wlkp.; *Galeria krzyżem zamknięta*, „KO” nr 94, 26 listopada 2003 - o zamknięciu w Ostrowie Wlkp. prow. przez J. Kołodziejskiego galerii „Data” ze względu na protesty wywołane zapowiadaną wystawą prac specjalizującej się w sztuce krytycznej artystki D. Nieznalskiej; *Poetycki sąd*, „GłW” nr 299/2004 - o wieczorze autorskim D. Dominik-Stawickiej w ostrowskiej BP; *Nauczyciel przyroda*, „NK” nr 5/2006 - o II Forum Przyrodniczym Południowej Wielkopolski w Ostrowie Wlkp.; *Komentarz Marii*, „NR” nr 16/2006 - o występie w Ostrowie Wlkp. grupy artystycznej „Maria & Maria”; *Dobre chęci, przestarzałe normy*, „GO” nr 17, 25 kwietnia 2007 - o uruchomionej w gmachu starostwa windzie dla osób niepełnosprawnych, w której, by *działała przez cały czas jazdy, trzeba trzymać włącznik*; „*Pestki deszczu*” Urszuli Koziół, „PWK” nr 1-2/2007 - o zorganizowanym w BP w Ostrowie Wlkp. pod egidą Klubu Literackiego „Nowego Impulsu” spot. z poetką U. Koziół; *Ostrowska biblioteka w sieci WBC*, „PWK” nr 1-2/2007 - o udziale ostrowskiej Biblioteki Publicznej w projekcie Wielkopolskiej Biblioteki Cyfrowej.

Org. społ. Czł. Polskiego Stow. Kreatywności; czł. Wielkopolskiego Stow. Trenerów; czł. Rady Fundacji Psijaciel,

Źródło: rel. bezp.

Woś Bożena - ur. w 1944 r. w Biskupicach Zabarycznych, w pow. ostrzeszowskim. Nauczycielka, działaczka związkowa, animatorka kultury. Od 1967 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: TE w Ostrowie Wlkp. (1963); SN w Kaliszu (1965); filologii polskiej na Wydz. Filologiczno-Historycznym WSP w Opolu (1970).

Z. Naucz. jęz. polskiego: w l. 1965-1966 w SP w Lamkach; w l. 1966-1972 w SP nr 10 w Ostrowie Wlkp.; od 1972 r. do emerytury w 2009 r. w ZSG (ob. ZSU) w Ostrowie Wlkp. - w 1986 r. zwolniona z obowiązku świadczenia pracy po podjęciu etatowej działalności w ZNP. Także: w l. 1969-1972 kier. Powiatowego Ośrodka Metodycznego w Ostrowie Wlkp.

Przeds. kult. Inicjatorka, kuratorka i organizatorka wraz z mężem C. Wosiem w 1985 r. w Klubie Nauczyciela w Ostrowie Wlkp. Ogólnopolskiej Wystawy Twórczości Plastycznej Nauczycieli przekształconej w 1987 r. w Biennale Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu Plastyków Pedagogów (od 1987 r. w ratuszu, a od 1989 r. w MMOW i w części w PGSW), od 1991 r. organizowanej w formule otwartej, a od 1993 r. jako *Międzynarodowe Biennale Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu*. Również z C. Wosiem organizatorka wyst.: poświęconych A. Mickiewiczowi i Janowi Pawłowi II; od 1993 r. związanych z festiwalem „Chopin w Barwach Jesieni” w Antoninie Międzynarodowych Wystaw Ekslibrisu Muzycznego (tu: kuratorka);

prezentujących rezultaty szkolnych konkursów „Mój dom, moja szkoła, moje miasto” oraz „Nauczyciel i jego uczeń”. Także: od 1993 r. współorganizatorka Ogólnopolskich Przeglądów Chórów Nauczycielskich w Ostrowie Wlkp.

Zesp. art. W 2006 r. współzał. wraz z C. Wosiem powstałej z jej inicjatywy sekcji artystycznej przy Zarządzie Oddziału ZNP w Ostrowie Wlkp., skupiającej nauczycieli - plastyków, literatów, fotografików i zainteresowanych sztuką.

Pasje. Fotografia.

Dział. zw. Od 1986 r. prez. Oddziału ZNP w Ostrowie Wlkp. - z tego tyt. w l. 1994-1997 z ramienia Kuratorium Oświaty w Kaliszu kier. ostrowskiego Klubu Nauczyciela wspólnie z W. Barańczakiem, przew. KZ POiW NSZZ „Solidarność” w Ostrowie Wlkp.; w l. 1994-2000 czł. Zarządu Gł. ZNP w Warszawie; od 2000 r. wiceprez. Okręgu Wielkopolskiego ZNP w Poznaniu.

Org. społ. M.in.: od 1992 r. wiceprez. Koła Przyjaciół Nordhausen w Ostrowie Wlkp.; od 2004 r. czł. Rady MMOW.

Organy przedst. W l. 1994-1998 radna II kadencji RM Ostrowa Wlkp. (z listy KW Ostrowianie dla Ostrowa); w l. 1998-2002 radna I kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW SLD); w l. 2002-2006 radna II kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW SLD-UP); w l. 2006-2010 radna III kadencji Rady Powiatu Ostrowskiego (z listy KW SLD, SDPL, PD, UP „Lewica i Demokraci”).

Tyt. „Ostrowianin Roku 2007” - wspólnie z C. Wosiem.

Źródła: rel. bezp.; A. Franc, M. Kowalczyk, *Ostrów Wielkopolski. Zarys...*, s. 300-301; rel. Janiny Woźniak - czł. Koła Przyjaciół Nordhausen.

Wower Teofil - ur. w 1914 r. w Herten w Niemczech, zm. w 1990 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz kulturalny, czł. amatorskich zesp. teatralnych. Mieszkał w Ostrowie Wlkp.

Z. Do emerytury prac. ZNTK w Ostrowie Wlkp.

Przeds. teatr. Kier. zesp. dramatycznego ZNTK w Ostrowie Wlkp. - zespół powstał po zakończeniu II w. św. i najprawdopodobniej działał do poł. 50. Wystawił m.in. sztuki: J. Jarema-Mirskiego *Mundur swatem* (co może wskazywać na udział w zesp. także aktorów, którzy w tej sztuce wcześniej występowali w kierowanym przez P. Burkietowicza zesp. OM TUR); N. Gogoła *Ożenek*; A. Wydrzyńskiego *Salon pani Klementyny*; B. Pasternaka *Trzeba było iskry*; I. Diagonowa *Wesele z posagiem*. W l. 1954-1981 czł. prowadzonego przez T. Radomskiego Teatru Lalek „Rusalka” w Ostrowie Wlkp.

Dział. zw. Sekretarz Rady Zakładowej ZNTK (jeden z inicjatorów objęcia patronatem ZNTK zał. przez T. Radomskiego zesp. Teatru Lalek „Rusalka”).

Źródła: „Księga zmarłych” par. pw. św. Antoniego w Ostrowie Wlkp.; brosz. *Teatr Lalek „Rusalka”*, ODK, Ostrów Wlkp. 1978, s. 6, 16; P. Burkietowicz, list do redakcji „Wagon” nr 17/1988.

Woźniak Kazimierz - ur. w 1945 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1999 r. w Ostrowie Wlkp. Chórzysta, działacz ruchu śpiewaczego.

W. Absolwent: TK, spec.: eksploatacja i naprawa taboru, w Ostrowie Wlkp. (1963); Wydz. Budowy Maszyn, kierunek; pojazdy szynowe, w Poznaniu (1968).

Z. M.in.: W l. 1968-1969 mechanik w Zaodrzańskich Zakładach Przemysłu Metalowego „ZASTAL” w Zielonej Górze; w l. 1970-1978 technolog, a następnie konstruktor w Biurze Konstrukcyjnym Zakładów Sprzętu Mechanicznego w Ostrowie Wlkp.; w l. 1981-1986 wiceprez. Spółdz. Pracy „Dąb” w Ostrowie Wlkp.; w l. 1992-1995 projektant w Biurze Konstrukcyjnym ZAP w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Ruch śpiewaczy w województwie kaliskim*, WDK w Kaliszu, Kalisz 1986.

Także: *Życie muzyczne Ostrowa Wielkopolskiego 1945-1987. Nurt społeczny*, w: *Ostrowski Sejmik Kulturalny. Wybrane zagadnienia tematyczne*, OTK, Ostrow Wlkp. 1988 - pokłosie sejmiku kulturalnego zorganizowanego w 25. rocznicę powstania OTK; *Południowa wielkopolska, a szczególnie ziemia ostrowsko-kaliska dla zjednoczonego ruchu muzycznego i Polski*, w: *Spółeczny ruch muzyczny w Polsce*, Śląska Biblioteka Muzyczna, Katowice-Warszawa 1996.

Publ. w czasop. „Półudniowa Wielkopolska”, „Gazeta Ostrowska”, zeszyty „Biblioteczki Patrona Szkoły” SP nr 11 im. M. Ferića w Ostrowie Wlkp. M.in.: *Dalekie echo „Echa”*, „PW” nr 10/1986 - o występie w Ostrowie Wlkp. niemieckiego zespołu „Konzertchor” z Nordhausen i rewizycie w tym mieście Chóru Męskiego „Echo”; *Po co śpiewać...*, „PW” nr 2/1987 - rozmowa z J. Dodotem, prezesem kaliskiego Oddziału PZChiO z siedzibą w Ostrowie Wlkp.; *Uczyli nas żyć muzyką*, „GO” nr 38, 20 września 1992 - m.in. o zasłużonych w l. międzyw. organizatorach ruchu muzycznego w ostrowskich szkołach (m.in. J. Sandachu, F. Kowalskim, A. Jüngstcie); *Zapomniany ostrowski muzyk*, „GO” nr 30, 1 sierpnia 1993 - o życiu i muzycznych dokonaniach A. Jüngsta; *Wokół ostrowskiego lotniska. Wspomnienia z dzieciństwa*, „BPS”, z. 3/1995; *Ferić i ostrowskie lotnisko*, „BPS”, z. 5/1997.

Pr. lit. Zachowane w domowym archiwum poezje, m.in. wiersz *Arkadia* - wyraz miłości W. do muzyki.

Zesp. muz. Od 1972 r. czł. Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W l. 1978-1993 kronikarz, w l. 1979-1983 sekr., w l. 1990-1993 wiceprez. Chóru Męskiego „Echo” w Ostrowie Wlkp.; w 1993-1999 kier. sekcji historycznej Zarządu Oddziału PZChiO w Ostrowie Wlkp.; w l. 1992-1996 wiceprezes, w l. 1996-1999 prezes KPN w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. żony Janiny Woźniak; *Chór Męski Ostrowskiego Centrum Kultury...*, s. 11, 16, 18; rel. A. Leraczyka; rel. B. Woś; rel. J. Dodota.

Woźniak Stanisław - ur. w 1928 r. w Gawronkach, pow. zgierski, woj. łódzkie, zm. w 2007 r. w Warszawie. Bokser. Mieszkał w Ostrowie Wlkp.

Z. M.in.: prac. Kontroli Technicznej w ZNTK w Ostrowie Wlkp.

Zesp. sport. Do 1950 r. zawodnik sekcji bokserskiej KKS Ostrowia, następnie m.in. KS Warta w Poznaniu. Do 1958 r. stoczył 250 walk.

Osiągn. sport. Czł. kadry narodowej: w 1949 r. brązowy medalista akademickich mistrzostw świata; w 1950 r. mistrz Polski w wadze muszej (*ostatnie zwycięstwo uzyskane w barwach Ostrowii*, J.S.); w 1951 r. mistrz Polski w wadze koguciej; w l. 1952, 1954 wicemistrz Polski w wadze koguciej.

Źródła: J. Stefański, *Złota „mucha” z Ostrowa*, „Gazeta Ostrowska” nr 22, 4 czerwca 1995; A. i K. Kubicy, *Ostrow Wielkopolski. Fakty...*, s. 39; sukcesy sport. - inskrypcja na tablicy nagrobnej W. na Starym Cmentarzu w Ostrowie Wlkp.; rel. Teresy Szczerkowskiej - w l. 1952-1982 kier. Sekcji w Dziale Kadr ZNTK w Ostrowie Wlkp.

Wszędybył Jarosław - ur. w 1974 r. w Ostrowie Wlkp. Od 2009 r. mieszka w Łodzi. Dziennikarz, reżyser filmowy.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1993); filologii polskiej na Wydz. Filologicznym UO (1999); Wydz. Produkcji Filmowej i Telewizyjnej PWSFTviT im. L. Schillera w Łodzi (2003).

Z. Zesp. red.: w l. 2000-2007 „Kurier Ostrowski”, zarazem w 2002 r. „Panorama Ostrowska”, a w l. 2001-2002 Radio „Eska” w Ostrowie Wlkp.

Publ. *W Sosnowcu było cicho - „Wielki Brat” na prowincji*, w: *Podglądanie Wielkiego Brata*, pod red. W. Godzica. wyd. Rabid, Kraków 2001.

Publ. w czasop. M.in.: *Leraczyk zagrał Jagienkę*, „KO” nr 40, 21 maja 2001 - o niespodziewanym występie wywołanego z widowni szefa ostrowskiej kultury w zainscenizowanym przez teatr „Fieter” z Ozimka spektaklu *Krzyżacy* pokazanym w 2001 r. podczas II OFTN w Ostrowie Wlkp.; „*Aco” nie wytrzymał*, PO nr 21/2002 - o czwartym z kolei meczu w rywalizacji o brązowy medal rozgrywek Polskiej Ligi Koszykówki pomiędzy ostrowskim klubem Degusta Malifarb Stal a Anwilem Włocławek.

Przeds. film. i nagr. *Jaguary chodzą po ulicach* - pr. dyplomowa, etiuda dok. poświęcona ostrowskiemu poecie P. Berkowskiemu, reż., scen., zdj., prod. PWSFTviT, 2004 (2006 - wersja skrócona, w 2007 r. wyr. na Przeglądzie Filmowym Offvision w Oleśnicy); *Weterynarz* - f. dok., reż., scen., zdj., 2007; *Kolory nadziei* - f. dok., reż., scen., zdj., 2008 (f. zrealizowany w Domu Pomocy Społecznej w Psarach, w 2010 r. nagr. Klubu Krytyki Politycznej za f. *społecznie ważny, otwierający pole dla publicznej debaty*); *Zależni Nie Zależni* - 12-odcinkowy ser. dok., II kier. prod., prod. Filmcontract dla TVP, 2008; *Mróz* - etiuda fab, asystent reż., prod. PWSFTviT, 2008; *MC. Człowiek z winylu* - etiuda fab., II reż., także student w obsadzie aktorskiej, reż. B. Warwas, prod. PWSFTviT, 2010; *Zabawy z czasem* - f. dok., reż., scen., 2010 (nagr. Wytwórni Filmów Oświatowych i Programów Edukacyjnych w Łodzi na Festiwalu Mediów „Człowiek w zagrożeniu”); *Ki* - f. fab., kons. literacki, reż. L. Dawid, prod. Skorpion Arte, 2011.

Ostroviana. *Zabawy z czasem* - f. pokazany w 2011 r. podczas spotkania W. z widzami w OCK.

Źródła: rel. bezp.; (hol), *Film ostrowianina na dużym ekranie*, „Gazeta Ostrowska” nr 41, 12 października; filmpolski.pl (Jarosław Wszędybył).

Wyzujak Maciej - ur. w 1959 r. w Gostyniu. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego.

W. Absolwent: Wyższego Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu (1985).

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1985 r. w Poznaniu: w l. 1985-1987 wikar. w par. pw. NMP Wniebowziętej w Śremie; w l. 1987-1989 wikar. w par. pw. św. Mikołaja w Lesznie; w l. 1989-1995 wikar. w kościele pw. św. Antoniego Padewskiego w Ostrowie Wlkp.; od 1995 r. pierwszy prob. par. pw. Ducha Świętego w Ostrowie Wlkp. Także: od 2007 r. kapelan Powiatowego Ośrodka Duszpasterskiego Policji w Ostrowie Wlkp.; od 2009 r. Kanonik Honorowy Kapituły Katedralnej w Kaliszu; również dekanalny referent ds. charytatywnych w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. W 1990 r. współzał. i od tego r. wiceprez. Stow. „Ostrowianie dzieciom specjalnej troski”.

Źródło: rel. bezp.

Zabłocka Barbara - ur. w 1965 r. w Ostrowie Wlkp. Plastyczka.

W. Absolwentka: Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych im. F. Bartoszka w Poznaniu (1985).

Z. W l. 1988-1994 r. instr. ds. plastyki w MCK w Ostrowie Wlkp.; w l. 1994-2000 instr. ds. plastyki w OCK w Ostrowie Wlkp.; od 2000 r. spec. ds. wystawiennictwa w PGSW w Ostrowie Wlkp.

Pr. red. i edyt. Dwutygodnik „OKO. Ostrowski Kiermasz Ogłoszeń”, MCK, Ostrów Wlkp. 1991 - twórczyni wraz z R. Balickim pierwszej po 1989 r. w Ostrowie Wlkp. gazetki reklamowej; zb. tomiki poetyckie *Szuflada*, Ostrów Wlkp. 2003, 2004, 2005, 2006 - oprac. graf.; A. Kiełb-Szawuła, *W Nanibowie*, Ostrów Wlkp. 2006 - skład z J. Mocek; A. Kiełb-Szawuła, *Fastrygi*, Ostrów Wlkp. 2009 - proj. okł., skład i łamanie.

Przeds. plast. M.in.: M.in. od 1999 r. oprawa scenogr. wraz z C. Janiszewskim Międzynarodowego Festiwalu „Chopin w barwach jesieni”; w 2002 r. oprac. plast. logo ZZOZ w Ostrowie Wlkp.; w 2005 r. prow. w PGSW i ostrowskim Areszcie Śledczym cyklu zajęć pt. „Pędzel i paleta” w ramach programu resocjalizującego realizowanego przez przez wychowawcę ds. kulturalno-oświatowych w Areszcie M. Nowaka; w 2006 r. proj. wraz z C. Janiszewskim wystawy pt. *Malarstwo S. Jurkiewicz-Kokot*.

Źródło: rel. bezp.

Zabłocka Maria - ur. w 1938 r. w Moszczance. Poligraf. Od 1969 r. mieszka w Ostrowie Wlkp. **W.** Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (1958); Policealnego Studium Poligraficznego, spec.: red. techn., w Warszawie (1973).

Z. Od 1969 r. prac. Zakładowego Ośrodka Informacji Technicznej i Ekonomicznej w „MERA-ZAP” w Ostrowie Wlkp.

Pr. red. M.in.: gazeta zakładowa „Postęp” - red. techn. w l. 1972-1990; pismo niezależnych środowisk społecznych „Orędownik Ostrowski” - red. techn. w l. 1990 -1991; brosz. *40 lat MERA-ZAP. Informator*, [b.r.] - współred. techn.

Źródło: rel. bezp.

Zawada Jacek - ur. w 1957 r. w Kępnie. Działacz kulturalny. Od 1964 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: TM w Ostrowie Wlkp. (1978); Studium Oświaty i Kultury w Poznaniu (1981).

Z. M.in.: prac. MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp., tamże w l. 1979-1981 kier. klubu zakładowego „Zadziorek”.

Źródła: rel. bezp.; rel. W. Koczorowskiego.

Zgolińska Maria - ur. w 1947 r. w Raszkowie, zm. w 2002 r. w Raszkowie. Bibliotekarka, działaczka kulturalna.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1965); studiów magisterskich w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UAM w Poznaniu (1981).

Z. W l. 1966-1991 kier. MBP w Raszkowie (od 1983 r. kustosz, od 1989 r. st. kustosz); w l. 1991-2002 dyr. Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Raszkowie.

Przeds. muz. Inicjatorka w Raszkowie reaktywacji w 1993 r. chóru Towarzystwa Śpiewu zał. w 1899 r. przez jej dziadka M. Wabińskiego - pierwszego prez. tego chóru; zał. w Raszkowie w 1993 r. dziecięco-młodzieżowego zesp. wokalnego „Familijny Blues”; zał. w Raszkowie młodzieżowych i dziecięcych grup tanecznych - w 1997 r. „Puls”, w 1999 r. „Zeta”.

Przeds. teatr. Inicjatorka w Raszkowie i zał. amatorskich teatrów: w 1994 r. „Raszko” - dla dorosłych, w 2001 r. „Igraszka” - dla dzieci.

Źródło: rel. córki K. Pawłowskiej.

Zieleziński Janusz - ur. w 1949 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1990 r. w Ostrowie Wlkp. Syn S. Zielezińskiego. Muzyk, nauczyciel muzyki, dyrygent.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp. (1967); II SN w Poznaniu (1969); Wydz. Wychowania Muzycznego PWSM w Poznaniu (1975).

Z. W Ostrowie Wlkp. m.in.: w l. 1969-1972 kier. zajęć pozalekcyjnych, a w l. 1972-1977 naucz. muzyki w TK; w l. 1974-1977 na pół etatu instr. muz. w SOKO; w l. 1977-1978 naucz. wych. muz. w I LO; w l. 1977-1981 w niepełnym wymiarze godzin naucz. wych. muz. w ZSM

im. H. Chrzanowskiej; w l. 1979- 1983 naucz., w l. 1984-1986 kier. sekcji instrumentów dętych i perkusji, w l. w l. 1986-1987 dyr. PSM I i II st.; w l. 1987-1990 naucz. w SN.

Zesp. muz. W Ostrowie Wlkp.: w l. 1969-1980 kapelmistrz Orkiestry Dętej TK; w l. 1978-1990 kapelmistrz Orkiestry Węzła PKP; w l. 1987-1990 kapelmistrz Orkiestry Dętej Fabryki „Spomasz”. Także: kier. i dyrygent zesp. muz. w I LO, PSM, SN oraz big bandów w SOKO i ODK.

Inne przeds. muz. W l. szkolnych saksofonista w Orkiestrze Młodzieżowej SOKO w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. brata W. Zielezińskiego; arch. IV LO; brosz. *Zespół Szkół Muzycznych...*; C. Piskorski, *SOKO. Spółdzielczy Ośrodek...*, s. 58 .

Zieleziński Stanisław - ur. w 1907 r. w Sulmierzycach, zm. w 1978 r. w Ostrowie Wlkp. Muzyk, nauczyciel muzyki, dyrygent. Od 1920 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: 7-klasowej szkoły powszechnej w Ostrowie Wlkp. (1920); Konserwatorium Muzycznego w kl. kontrabas w Poznaniu. W 1936 w cz. zawodowej sł. wojsk. złożył *egzamin doskonalący dla orkiestrantów zawodowych*, który *upoważniał do awansu na sierżanta*; ukończył także kursy z zakresu muzyki D.O.K. W 1956 r. na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z 29 maja 1954 r. w sprawie uposażenia nauczycieli i wychowawców zaliczony został do kat. nauczycieli posiadających wykształcenie średnie.

W l. międzyw. W l. 1921-1925 elew 60. pp w Ostrowie Wlkp. - w orkiestrze pułkowej uczył się gry na trąbce; w l. 1925-1926 *ochotniczo po skończeniu terminu* czł. ww. orkiestry, w której grał również w l. 1926-1928 w czasie sł. poborowej (w st. starszego strzelca) i od 1928 r. do 1939 r. jako I kornecista w zesp. dętym i kontrabasista w zesp. smyczkowym (wpierw w randze podoficera nadterminowego i następnie zawodowego w st. plut.). Również: bibliotekarz prow. bibliotekę nut oraz inst. gry na instrumentach dętych i naucz. teorii muzyki w 60. pp; zarazem od 1937 r. do wybuchu wojny inst.. zesp. muzycznego w Gimnazjum Kupieckim Zrzeszenia Kupców Chrześcijan w Ostrowie Wlkp.

W cz. II w. św. W kampanii wrześniowej wraz z 60. pp uczestnik bitwy pod Łomiankami w Puszczy Kampinowskiej - wzięty do niewoli niemieckiej, osadzony został w Zyrardowie, następnie m.in. w Kolonii, Krefeld k. Himmel i Hanowerze. Po wyzwoleniu przez Amerykanów organizator orkiestry w ośrodku wojskowym nr 115 w Hameln - w maju 1945 r. mianowany przez dcę ośrodka na st. st. starszego sierż.

Po wojnie. Po powrocie w sierpniu 1945 r. do Ostrowa Wlkp.: początkowo czł. różnych zesp., następnie w l. 1946-1951 kier. zesp. muz. hotelu „Polonia”; zarazem w 1946 r. zał. w Gimnazjum Handlowym (od 1956 r. TE) szkolnej orkiestry, którą prowadził do 1968 r. (po jej podziale w 1949 r. na zesp. dęty i symfoniczny kier. artystycznym zesp. symfonicznego do pocz. 1951 r. był B. Tabernacki) - w tej też szkole w różnych okresach dyrygent m.in. chóru żeńskiego i zesp. akordeonistów, a w l. 1949-1968 naucz. muzyki i śpiewu (do 1950 r. kontraktowy) oraz m.in. kier. świetlicy i w l. 1965-1967 kier. zajęć pozalekcyjnych. Także w Ostrowie Wlkp.: w l. 1954-1956 dyrygent Orkiestry OSP; w l. 1968-1978 dyrygent Orkiestry Dętej Węzła PKP (orkiestrę po jego śmierci przejął syn Janusz); w 1969 r. dyrygent Orkiestry Dętej TK; w l. 1974-1978 dyrygent Orkiestry Harcerskiej przy SP nr 2. Zarazem: w 1960 r. dyrygent zesp. muz. przy Tow. Śpiewaczym w Raszkowie; w l. 1974-1978 dyrygent Orkiestry Dętej Kolejowych Zakładów Nawierzchniowych „Skalmierzyce” w Nowych Skalmierzycach; naucz. gry na instrumentach w Społecznym Ognisku Muzycznym w Odolanowie i w Gminnej Spółdz. w Raszkowie.

Przeds. radiowe. W 1976 r. w Studio Polskiego Radia we Wrocławiu nagrania z zesp., który wraz z nim tworzyli czterej jego synowie.

Nagr. Orkiestra TE: eliminacje w konkursie orkiestr szkolnych, I m. - Wrocław 1949; Ogólnopolski Festiwal Muzyczny Szkół Średnich, II m. - Warszawa 1951; Festiwal Orkiestr Szkolnych, I m. - Poznań 1952; eliminacje kwalifikujące orkiestry do udziału w Zlocie Młodzieży w Warszawie, I m. - Poznań 1952; konkurs orkiestr, nagr. - Warszawa 1954; Powiatowy Festiwal Zespołów Muzycznych, I m. - Ostrów Wlkp. 1965.

Źródła: rel. syna W. Zielezińskiego; arch. ZSE - m.in. własnoręcznie pisane życiorysy Z. w l. 1951, 1968; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 108, 169, 170, 176, 180; brosz. *60-lecie Zespołu Szkół Ekonomicznych im. Józefa Gniazdowskiego w Ostrowie Wielkopolskim 1925-1985*, Ostrów Wlkp. 1985, s. 11; także: brosz. *60-lecie Zespołu Szkół Ekonomicznych im. Józefa Gniazdowskiego w Ostrowie Wielkopolskim. Spis Absolwentów 1925-1985*, Ostrów Wlkp. 1985, s. 2.

Zieleziński Wojciech - ur. w 1948 r. w Ostrowie Wlkp. Syn S. Zielezińskiego. Muzyk, nauczyciel, dyrygent.

W. Absolwent: TE w Ostrowie Wlkp. (1967); II SN, kierunek: wych. muz., w Poznaniu (1970); Wydz. Instrumentalnego, spec.: kontrabas, PSM II st. w Poznaniu (1973); Wydz. Instrumentalnego, spec.: kontrabas, oraz Wydz. Wychowania Muzycznego, spec.: prow. zespołów, PWSM we Wrocławiu (1978). W l. 1976-1978 uczestnik prowadzonych przez L. Streichera (kontrabas) i K. Masura (dyrygentura) Międzynarodowych Kursów Muzycznych w Weimarze w NRD; ukończył również kurs metodologii prow. zajęć teoretycznych w szkołach muzycznych - w 1983 r. I st. i w 1984 r. II st. w Ak. Muz. w Gdańsku. Grę na instrumentach muzycznych (werbel, ksylofon, akordeon, fortepian, klarnet, gitara basowa, saksofon altowy) ćwiczył już jako dziecko w domu pod okiem ojca.

Z. M.in.: w l. 1967-1973 muzyk w Estradzie Poznańskiej, a także w młodzieżowych zesp. muzycznych (m.in. April, Heening, Aspekt) oraz w Operetce Poznańskiej; również w l. 1970-1973 dyrygent chóru, zesp. wokalnego i zesp. tanecznego w Zas. Szk. Zaw. i Technikum Budowlanym w Ostrzeszowie, i tamże naucz. gry na akordeonie i fortepianie w Społecznym Ognisku Muzycznym; w l. 1973-1977 kapelmistrz Zakładowej Orkiestry Dętej ZNTK w Oleśnicy, zarazem kontrabasista w Imparcie we Wrocławiu i Filharmonii Wrocławskiej; w l. 1977-1978 czł. zesp. muzycznego Hotelu „Orbis Proсна” w Kaliszu, naucz. w kl. kontrabas w PSM w Kaliszu, koncertmistrz (kontrabas) Kaliskiej Orkiestry Symfonicznej; w l. 1978-1979 ostatni dyr. Społecznego Ogniska Muzycznego w Ostrowie Wlkp. (w 1978 r. zakładał jego filę w Raszkowie), i tamże naucz. gry na fortepianie i przedmiotów teoretycznych; w l. 1979-1982 wicedyr., a do 1999 r. naucz. w kl. kontrabas i zajęć teoretycznych w PSM I i II st. w Ostrowie Wlkp. (jego uczniem m.in. był R. Matuszewski), tamże w l. 1990-1995 dyrygent Zespołu Smyczkowego. Także: w l. 1980-1991 dyrygent Młodzieżowej Orkiestry Dętej przy Zespole Szkół ZNTK (pierwotnie Zas. Szk. Zaw.) w Ostrowie Wlkp.: w l. 1991-2003 muzyk na kontraktach w Niemczech i USA; od 2009 r. dyrygent Stow. Orkiestry Dętej „Gród nad Proszą” w Kaliszu.

Inne przeds. muz. W l. szkolnych saksofonista w Orkiestrze Młodzieżowej SOKO w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; brosz. *Zespół Szkół Muzycznych...*; C. Piskorski, *SOKO. Spółdzielczy Ośrodek...*, s. 58.

Zielińska-Wisniewska Hanna - ur. w 1965 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczycielka, artystka malarka.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (1984); SN w Ostrowie Wlkp. (1988); wych. plast. w ASP w Poznaniu (1997).

Char. twórcz. *Syntetycznie ujęte przedstawienia Z. cechuje kontrastowo zestawiona kolorystyka i lapidarne opracowanie motywu. Szerokie płaskie plamy czystego koloru z wyraziście znaczonego duktem pędzla, ujęte nierzadko w karby zdecydowanej linii, owocują efektem tyleż dekoracyjnym, co pełnym ekspresji.*

Z. Od 1988 r. naucz. plastyki w SP nr 1 w Ostrowie Wlkp.

Zesp. plast. Od 1988 r. czł. Zespołu Nauczycieli Plastyków w Klubie Nauczyciela w Ostrowie Wlkp.

Prezentacje w czasop. Galeria „Nowego Impulsu”, *Optyka Hanny Zielińskiej-Wiśniewskiej*, „Nowy Impuls” nr 3, 14 marca 2003.

Wyst. ind. M.in.: Galeria „Mała” BWA - Rzeszów 1998; „Dęby Antonińskie”, teatr plastyki nawiązujący do motywów chopinowskich (wyst. wspólna z mężem J. Wiśniewskim), Pawilon Polski na EXPO 2000 - Hanower, Niemcy, 2000; „Jak jeden dzień” (wyst. wspólna z J. Wiśniewskim), PGSW - Ostrów Wlkp. 2003; „Przedmiot i Człowiek”, Galeria Zamkowa, Oficyna „Klaudynówka” - Kórnik 2004.

Wyst. zb. i nagr. M.in.: Ogólnopolski Salon Plastyki „Egeria”, PGSW, wyr. 2002 - Ostrów Wlkp. 1990-2002; Ogólnopolska Wystawa Twórczości Pedagogów Plastyki, II nagr. 1998, wyr. 1999 i 2000 - Rzeszów 1996-2000.

Źródła: rel. bezp.

Zieliński Michał - ur. w 1912 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1984 r. w Ostrowie Wlkp. Księgarz, działacz kulturalny.

W. Absolwent: Szkoły Handlowej w Ostrowie Wlkp. (1930).

W l. międzyw. Od 1930 r. księgowy w Kasie Oszczędności w Ostrowie Wlkp.; po zakończeniu w 1936 r. słu. wojsk. w kompanii honorowej WP urzędnik PKO w Warszawie.

W cz. II w. św. Po mobilizacji w sierpniu 1939 r. uczestnik kampanii wrześniowej. W konspiracji: komendant Obwodu organizacji Kadra Polski Niepodległej, następnie czł. ZWZ i AK w Warszawie (ps. „Banaszek”, „Poznaniak”) - aresztowany w 1942 r., osadzony w siedzibie gestapo przy al. Szucha, a następnie w więzieniu na Pawiaku, od 1943 r. do kwietnia 1945 r. więziony był w niemieckich obozach koncentracyjnych (Majdanek, Buchenwald, Dora-Mittelbau k. Nordhauszen i Bergen-Belsen).

Po wojnie. W l. 1945-1950 współorganizator, wiceprez. i kier. handlowy Nauczycielskiej Spółdzielni Księgarsko-Papierniczej w Ostrowie Wlkp.; w 1950 r. współtwórca i w 1951 r. kier. Delegatury Państwowego Przedsiębiorstwa „Dom Książki” w Ostrowie Wlkp. (zakładał księgarnie „Domu Książki” w woj. poznańskim i zielonogórskim); w l. 1952-1966 kier. księgarni „Dom Książki” w Ostrowie Wlkp., tamże następnie dyr. sieci księgarń tego przedsiębiorstwa; w l. 1965-1966 kier. DKK, a po przekształceniu placówki w instytucję wielozakładową do emerytury w 1976 r. dyr. ODK ZNTK; zarazem w l. 70. kier. utworzonej przez OTK Powiatowej Poradni Pracy Kulturalno-Oświatowej.

Zesp. sport. W l. międzyw. bokser KS Ostrovia.

Org. społ. Współinicjator w 1963 r. i w l. 1964-1965 prez. OTK; od 1965 r. czł. Zarządu Woj. Związku Teatrów Amatorskich; czł. Zarządu Wielkopolskiego Tow. Kulturalnego w Poznaniu; czł. Zarządu Oddziału Związku Inwalidów Wojennych w Ostrowie Wlkp. i Zarządu Okręgu tego Związku w Poznaniu; czł. Komisji Rewizyjnej ZBoWiD w Ostrowie Wlkp.

Organy przedst. W l. 1957-1980 radny MRN w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. córki B. Molskiej; (tnp), *Księgarnię Rejonową P.P. „Dom Książki” utworzono w Ostrowie*, „Głos Ostrowski” nr 9/1957; brosz. *Ostrowski Sejmik...*, s. 7, 9,17; brosz. *Teatr Lalek „Rusalka”*, ODK, Ostrow Wlkp. 1978, s. 12; B. Molska, *Zapis naszej obecności...*, s. 131.

Ziemiańska Klaudia - ur. w 1991 r. w Ostrowie Wlkp. Od 1991 r. mieszka w Ołoboku.

W. Absolwentka: III LO w Ostrowie Wlkp. (2010). W 2010 r. podjęła studia politologiczne na Wydz. Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu.

Pr. red. Tom wierszy P. Fałczyńskiego *Niedyskrecja czasu*, Ostrow Wlkp. 2009 - red. wspólnie z T. Gruchotem.

Inne przedst. W 2009 r. koordynatorka w szkołach proj. o charakterze edukacyjnym pt. *Młodzi Głosują* (w związku z wyborami do Parlamentu Europejskiego); od 2010 r. czł. „Volontario” (wolontariatu przy UAM - współpr. z Zespołem Kuratorów Rodzinnych i Karnych w Poznaniu, udzielanie pomocy wychowawczej i naukowej rodzinom objętym nadzorem ww. zespołu); czł. Kół Naukowych („Psychologii Polityki” i „Nauki o Bezpieczeństwie Narodowym”) na Wydz. Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM.

Organy przedst. W 2006 r. posłanka na Sejm Dzieci i Młodzieży w Warszawie.

Nagr. Powiatowy Konkurs Literacki „Walentynkowy wiersz miłosny”, I nagr. - Ostrow Wlkp. 2007; konkurs na napisanie artykułu do gazety szkolnej w ramach II Ostrowskiego Festiwalu Nauki i Sztuki, I m. - Ostrow Wlkp. 2006.

Źródło: rel. bezp.

Ziemiwicz Stefania - ur. w 1952 r. we Wrocławiu. Nauczycielka muzyki. Od 1960 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwentka: LPdWP w Ostrowie Wlkp. (1972); SWP w Ostrowie Wlkp. (1976 - eksternistycznie); WSP ZNP, kierunek: pedagogika w zakr. pedagogiki wczesnoszkolnej, w Warszawie (1998).

Z. M.in.: w l. 1972-2005 wychowawczyni w Przedszkolu nr 17 w Ostrowie Wlkp.

Przedst. muz. Przygotowanie przedszkolaków do występów: w l. 1997 i 1999 w programie TVP „Ciuchcia” (w 1999 r. w programie wzięła udział także Z.); w 2003 r. w programie TVP „Budzik”; w l. 2003-2005 w programie artystyczno-rozrywkowym TVP „Od przedszkola do Opola”; w 2005 r. w strowskim hotelu Villa Royal (dzieci wystąpiły wraz z popularną piosenkarką H. Frąckowiak). Także: zał. w OCK istniejącego w l. 2005-2007 zesp. dziecięcego „SteNutki”, który w 2005 r. również wziął udział w telewizyjnym programie „Budzik”.

Źródło: rel. bezp.

Ziemski Lech - ur. w 1887 r. w Kościanie, zm. w 1969 r. w Poznaniu (pochowany w kwaterze Powstańców Wielkopolskich na cmentarzu przy ul. B. Limanowskiego w Ostrowie Wlkp.). Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego, działacz harcerski.

W. Absolwent: gimnazjum klasycznego w Bydgoszczy (1907); studiów teologiczno-filozoficznych w seminarium poznańsko-gnieźnieńskim (1911). Obowiązkowo ukończył także 4 semestry sztuki w Akademii Królewskiej w Poznaniu.

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapł. w 1911 r. w Poznaniu: w l. 1911-1913 wikar. w par. pw. św. Marcina w Jarocinie; w l. 1913-1915 wikar. w kościele pw. Matki Boskiej Bolesnej na Łazarzu w Poznaniu; w l. 1915-1916 wikar. i misjonarz w par. pw. św. Marii Magdaleny w Czarnkowie; w l. 1916-1939 wikar. w par. pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Ostrowie Wlkp. (w 1919 r. przez 3 miesiące ochotniczo kapelan w st. kpt. w 14. Dywizji Wielkopolskiej na Froncie Białorusko-Litewskim podczas wojny polsko-bolszewickiej), zarazem w l. 1918-1939

katecheta w ostrowskim I Państwowym Gimnazjum Męskim - od 1919 r. formalnie prefekt oraz prokurator Konwiktu Arcybiskupiego, od 1924 r. prof. (oprócz religii uczył łaciny i jęz. hebrajskiego); także w 1935 r. dziekan (krótko - rychło podał się do dymisji) w st. ppłk. Okręgu Korpusu nr III w Grodnie.

W cz. II w. św.: kapelan sióstr Elżbietanek w Krynicy, dokąd wyjechał zagrożony aresztowaniem - po nieudanej próbie przedostania się na Węgry naucz. w ramach tajnego nauczania w Elsovie k. Tarnowa; od 1942 r. do końca wojny w Miechowie kapelan m.in. Obwodu AK i Samodzielnego Batalionu Szturmowego 106. DP AK, zaangażowany zarazem w duszpasterstwo (ps. Siwy Sokół, Lechita) Okręgu Zachodniego w Generalnym Gubernatorstwie.

Po wojnie: w l. 1945-1948 prefekt Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp.; od 1948 r. (po krótkim „stażu” parafialnym w Gorzycach Wielkich) prob. par. pw. św. Jadwigi we wsi Łódź k. Stęszewa, i tamże rezydent po przejściu w 1958 r. na emeryturę; od 1961 r. po jubileuszu 50-lecia kapłaństwa rezydent przy kościele farnym w Lesznie, gdzie zamieszkał u zaprzyjaźnionego księdza.

Publ. *Harcerstwo na terenie szkolnictwa Ostrowa*, w: *Pamiętnik XII Zjazdu Nauczycielstwa*, Ostrów Wlkp. 1930.

O Z. w lit. K. Radowicz, *Noc sylwestrowa*, Ostrów Wlkp. 1993; K. Radowicz, *Zapis*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006.

Dział. harcerska. M.in.: w l. 1913-1914 kier. skautowej drużyny im. T. Kościuszki przy Tow. Młodzieży Katolickiej na Łazarzu w Poznaniu; w 1916 r. zał. skautowej drużyny im. T. Kościuszki w Ostrowie, w tymże r. wybrany czł. Głównej Kwatery Skautów na Rzeszę; w 1917 r. współzał. tajnego zastępu przy konwikcie Arcybiskupim w Ostrowie - w lutym 1918 r. skazany na 3 miesiące więzienia za korespondencję ze skautami poznańskimi; w 1918 r. zał. (ps. „Siwy Sokół”) DH im. H. Dąbrowskiego, a w 1919 r. DH im. T. Zana w Ostrowie; w l. 1918-1920 czł. Naczelnej Rady Harcerskiej (w 1920 r. w st. phm) - w 1919 r. w cz. powstania wielkopolskiego organizator na Froncie Południowym skautowej służby łączności; w l. 1920-1939 komendant Hufca Harcerzy w Ostrowie Wlkp., od 1929 r. w st. hm. (kilka miesięcy przed niemiecką napaścią w 1939 r. przy komendzie Hufca powołano Wojenne Pogotowie Harcerzy, którym kierował hm Z. Ciećkiewicz); od 1940 r. czł. Szarych Szeregów; w l. 1942-1945 organizator tajnych spotkań harcerskich; w l. 1945-1947 Komendant Hufca ZHP w Ostrowie Wlkp. (zrzekł się tej funkcji ze względów ideowych - czł. ZHP pozostał do 1948 r.).

Inne org. społ. Czł. Zarządu Tow. Młodzieży „Pogotowie” w cz. zapoczątkowanego 10 listopada 1918 r. czynu niepodległościowego Polaków w Ostrowie. W l. międzyw. czł. Związku Powstańców i Wojaków Wielkopolskich. Po II w. św. czł. Związku Powstańców Wielkopolskich, czł. Polskiego Tow. Tatrzńskiego, czł. ZBoWiD, przew. w l. 1953-1956 Komisji Duchownych i Świeckich Działaczy Katolickich przy Wojewódzkim Froncie Narodowym w Poznaniu - uprzednio w 1950 r., przeświadczony o konieczności porozumienia między państwem i Kościołem, wsparł inspirowany przez komunistyczne władze ruch księży patriotów i związał się z lojalistycznym wobec nich Stow. „Pax”. (*Do śmierci pozostał związany z ruchem paxowskim, zwłaszcza z poznańskim oddziałem „Słowa Powszechnego”, J.K.P.*).

Odznac. Za udział w powstaniu wielkopolskim: Krzyż Niepodległości, Wielkopolski Krzyż Powstańczy, Krzyż Związku Powstańców i Wojaków, Medal „Polska Swemu Obrońcy”, „Odznaka za waleczność” Naczelnej Straży Ludowej, Odznaka I Batalionu Pogranicznego Poznańskiego, Odznaka „Miecze Hallerowskie”. Za udział w AK: Złoty Krzyż Zasługi z Mieczami, Krzyż Partyzancki, Medal Zwycięstwa i Wolności.

Upam. Portret pędzla S. Piwońskiego w Galerii Portretów I LO - Ostrów Wlkp.; aleja „Siwego Sokola” - Uchwała Nr XXXI/427/2005 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 28

czerwca 2005; Kopiec „Siwego Sokoła” w Stacji Harcerskiej „Zielona Polana” w Ostrowie Wlkp., 2008.

Źródła: J.K. Pietrzak, *Ks. prof. Lech Ziemiński (1887-1970)*, masz. (zb. MMOW - sygn. 264); E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 52, 190, 224-226; K. Radowicz, *Noc sylwestrowa*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1993, s. 94, 216, 233, 265; Z. Ciećkiewicz, *Wojenne Pogotowie Harcerskie w Ostrowie w 1939 r.*, „Gazeta Ostrowska” nr 35, 4 września 1994; K. Radowicz, *Zapis*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004, s. 66, 77, 147, 213, 232, 248; tenże, *Polarny sokół. Zapis 2*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006, s. 19-20, 370; J. Pietrzak, *Ks. Lech Ziemiński*, w: *Galeria portretów I Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrów Wlkp. 2015, s. 107-108.

Zimny Władysław - ur. w 1941 r. w Zacharzewie. Działacz polityczny. Mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Technikum Budowy Silników Lotniczych we Wrocławiu (1962); WSNS przy KC PZPR w Warszawie (1981).

Z. W l. 1962-1967 technolog w Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego „Delta” w Kaliszu; w l. 1967- 1976 m.in. st. insp. ds. wynalazczości w Dziale Postępu Technicznego w MERA-ZAP-MONT w Ostrowie Wlkp., i tamże w l. 1976-1983 I sekr. KZ PZPR; w l. 1983-1990 sekr. KM PZPR w Ostrowie Wlkp.; w 1990 r. spec. ds. jakości w Dziale Wynalazczości i Ochrony Patentowej w MERA-ZAP w Ostrowie Wlkp.

Dział. zw. W l. 1990-2006 (do emerytury) przew. Międzyzakładowego Związku Zawodowego „Metalowcy” ZAP SA w Ostrowie Wlkp.

Zesp. red. Gazeta Zakładowa ZAP „Postęp” - w l. 1972-1973 przew. Kolegium Redakcyjnego. M.in.: *Potrzeba rzetelnej pracy*, „P” nr 3/1973 - o potrzebie działań samorządu i dyrekcji w kierunku umacniania dyscypliny pracy i porządku w przedsiębiorstwie.

Źródła: rel. bezp.; *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 370.

Zimorski Jerzy - ur. w 1941 r. w Ostrowie Wlkp. Fotografik.

W. Absolwent: TK, spec.: eksploatacja i naprawa taboru kolejowego, w Ostrowie Wlkp. (1963 - zaocznie). W 1966 r. w Domu Kultury w Poznaniu uzyskał dyplom instr. fotografii III st.

Z. W l. 1960-1997 prac. na różnych stanowiskach w ZNTK w Ostrowie Wlkp.

Przeds. fot. W l. 1966-1977 naucz. fotografowania w Domu Kultury Dzieci i Młodzieży (przemianowanym w 1973 r. w ognisko pracy pozaszkolnej) w Ostrowie Wlkp.; w l. 1968-1973 instr. fotografii artystycznej w SOKO w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; brosz. *Informator. 30 lat MDK*, Ostrów Wlkp. 1990; C. Piskorski, *SOKO. Spółdzielczy Ośrodek...*, s. 72.

Ziobro Roman - ur. w 1959 r. w Przygodzicach k. Ostrowa Wlkp. Muzyk. Mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent III LO w Ostrowie Wlkp. (1978); Wydz. Instrumentalnego Ak. Muz. we Wrocławiu (1985). W 1980 r. ukończył PSM w Kaliszu.

Zesp. muz. Czł. m.in. W. Czemplikiem zespołu Ostatnie Takie Trio w III LO i w tym okr. czł. (skrzypce) Młodzieżowej Orkiestry S. Kałużnego w SOKO w Ostrowie Wlkp.; w cz. studiów kontrabasista w Filharmonii Wrocławskiej; czł. (gitara basowa) pierwszego, założycielskiego składu powstałej w 1988 r. ostrowskiej grupy muzycznej Blues Forever; w l. 1988-2003 czł. (gitara basowa, kontrabasowa) zesp. *Stare Dobre Małżeństwo* - jednej z najlepszych i najpopularniejszych w Polsce grup wykonujących poezję śpiewaną; czł. (sporadycznie - gościnnie) zał. w 1997 r. przez A. Kiełb-Szawułę zesp. Wyspa.

Inne przedś. muz. Udział w wielu przedsięwzięciach związanych z poezją śpiewaną oraz w spektaklach teatralnych - m.in. w 2004 r. występ z kontrabasem na scenie Teatru Narodowego w spektaklu opartym na motywach poematu T. Różewicza *Duszyca* (reż. J. Grzegorzewski, muz. S. Radwan) w Warszawie.

Dział. pedag. W l. 1986-1992 naucz. w kl. perkusji PSM I st. w Krotoszynie.

Źródło: rel. bezp.; rel. R. Balickiego; rel. P. Klimka.

Zybała Stanisław - ur. w 1919 r. w Hamborn w Westfalii w Niemczech. Dziennikarz, poeta, działacz polonijny. Na początku l. 20. ub. w. wraz z rodzicami zamieszkał w Ostrowie Wlkp., od 1984 r. mieszka w Ottawie, w Kanadzie.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum Męskiego im. I Marszałka Polski J. Piłsudskiego w Ostrowie Wlkp. (1938). W 1939 r. ukończył w st. kpr. pchor. rezerwy Szkołę Podchorążych Rezerwy 25. Dywizji Piechoty w Szczypiornie.

W cz. II w. św. Żołnierz 60. Pułku Piechoty Wielkopolskiej w Ostrowie Wlkp., dca plutonu w kampanii wrześniowej - uczestnik walk nad Bzurą, obrońca Warszawy, ranny, awansowany na st. ppor., po wyjściu ze szpitala wrócił do Ostrowa Wlkp. Po przedostaniu się w 1941 r. do wcielonej do Rzeszy Austrii m.in.: prac. w Wiener Neustadt przy budowie torów kolejowych, następnie w biurze w firmie budowlanej i w huszczarni nasion dla szkółek leśnych; rozwoziciel mleka w Bad Fischau (dokąd przeniósł się niepokojony przez gestapo).

Po wojnie. W 1945 r., po kapitulacji Niemiec i zajęciu Austrii przez Rosjan, w amerykańskiej strefie okupacyjnej w Niemczech, m.in.: komendant obozu D.P. w Neumarkt Oberpfalz (obóz dla ludzi oczekujących na możliwość powrotu do kraju, głównie wywiezionych przez Niemców w czasie wojny na roboty przymusowe), żołnierz w Polskich Kompaniach Wartowniczych, naucz. gimnazjalny, dyr. wykonawczy International Committee for Political Refugees and Displaced Persons (Międzynarodowego Komitetu Uchodźców Politycznych) oraz oficer oświatowy w tygodniku „Słowo Polskie” w Monachium. Od 1948 r. w Kanadzie: początkowo red. w „Gazecie Polskiej” - piśmie oo. Oblatów w Winnipeg, w l. 1950-1956 red. nacz. w tygodniku „Głos Polski” wyd. przez Związek Narodowy Polski w Toronto, w l. 1956-1965 urzędnik federalny w Wydz. Spraw Obywatelskich (*Citizenship Branch*) Ministerstwa Imigracji i Spraw Obywatelskich - w Toronto, a następnie w Ottawie i Sudbury zajmował się kwestiami dotyczącymi zróżnicowania etnicznego i kulturowego społeczeństwa kanadyjskiego, w l. 1965-1967 kier. Sekcji Spraw Kulturalnych przy „Komisji Stulecie Kanady”, w l. 1967-1984 (do emerytury) ponownie w Wydziale Spraw Obywatelskich - m.in. doradca ministra.

Publ. Poezje: *Resztki z kieszeni. Wiersze*, nakł. tygodnika „Słowo Polskie”, Monachium 1946; *Pokłosie Tułaczego Szlaku. Wiersze 1937-2002*, Stow. Polskich Seniorów „Ognisko”, Ottawa-Ontario 2004.

Org. społ. Czł. Stow. Polskich Kombatantów i Stow. Polskich Seniorów „Ognisko” w Ottawie.

Nagr. Konkurs pisma „Filomata”, laureat - Lwów 1937.

Ostroviana. Publ.: w l. międzywojennych w gimnazjalnym piśmie „Promień” (wiersz *Rycerze łopaty*, „Pr” nr 2/1938) oraz w „Posłańcu Niedzielnym”, dodatku „Orędownika Ostrowskiego”.

Om. w czasop.: W. Gawłowski, *Pokłosie tułaczego szlaku*, „Kurier Ostrowski” nr 96, 29 listopada 2004 - „*Pokłosie Tułaczego Szlaku*” czytać należy przede wszystkim jako świadectwo historyczne. Świadectwo żołnierza wiernego do końca przysiędze. Świadectwo emigranta, który zachowuje poczucie narodowej tożsamości i chrześcijańskiej nadziei widzianej również w perspektywie eschatologicznej.

Przedś. teatr.: współautor m.in. z J. Szczublewskim i wraz z nim odtwórca w gimnazjum scenki *W pałacu króla Heroda* oraz skeczu *Na lekcji historii*.

Źródła: J. Jachimek, *Życie artystyczne w latach 1919-1969*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 314; E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 231; J. Biernaczyk, *Ostrowianin w Kanadzie*, „Gazeta Ostrowska” nr 32, 11 sierpnia 2004; W. Banach, *Katalog prasy...*, s. 40; <http://www.tnpolonia.com/kalejdoskop0606.html> (dostęp: 1.03.2015).

Zybura Urszula - ur. w 1952 r. w Kaliszu. Pisarka.

W. Absolwentka, m.in.: pedagogiki i psychologii na UAM w Poznaniu.

Z. M.in.: bibliotekarka, kustosz WiMBP w Kaliszu.

Publ. Aforyzmy: *Aforyzmy*, Kalisz: WDK, 1984; *Zbliżenia oddalają czyli paradoksy*, Reprint, Warszawa 1991; *Alproksimigoj malproksimigas*, UM, Kalisz 1992; *444 nowe aforyzmy*, Wyd. Kropka, Kalisz 1997; *Zyburki i inne aforyzmy*, Wyd. Kropka, Kalisz 1998; *Verwirrte Aphorismen*, Wyd. Kropka, Kalisz 2003; *Zyburaki*, Miniatura, Kraków 2006; z H. Słodkowskim, *Achforyzmy. Ukfialogramy. Henioterapia*, Miniatura, Kraków 2008; *Myśli pokrecone*, Miniatura, Kraków 2011. Wiersze: *Nieuleczalnie żywa*, Wyd. Literackie, Kraków 1986; *Na wieki wieków chwilka*, Wyd. Literackie, Kraków 1994; *Miłość jest bardziej niż najbardziej*, Wyd. Kropka, Kalisz 1997; *Haiku*, Wyd. Kropka, Kalisz 1997 (wyd. II rozszerzone, 1998); *Już kochać siebie zatracam*, Wyd. Kropka, Kalisz 2002; *Haiku wszelkie*, Miniatura, Kraków 2009. Także sztuka: *Biała Umarła idzie do nieba* (prapremiera: Scena Propozycji, Kalisz 1981).

Publ. w czasop. Wiele l. współpr. z pismami lokalnymi (m.in. z „Południową Wielkopolską”) i ogólnopolskimi.

Kluby lit. W 1977 r. inicjatorka i zał. Korespondencyjnego Klubu Młodych Pisarzy działającego do 1979 r. pod egidą WDK i Zarządu Gł. ZSMP w Kaliszu; w 1981 r. inicjatorka i zał. Kaliskiego Klubu Młodych Pisarzy działającego ze wsparciem H. Kowalewskiej pod egidą miesięcznika „Południowa Wielkopolska” i zawieszono po wprowadzeniu w Polsce 13 grudnia 1981 r. stanu wojennego; 1 czerwca 1983 r. inicjatorka i zał. Kaliskiego Klubu Literackiego „Ikar'83” przy Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego w Kaliszu.

Przeds. ed. W 1995 r. zał. i od tego r. właścicielka wydawnictwa „Kropka”.

Inne przeds. M.in.: pomysłodawczyni Kaliskiego Aforystykonu - dorocznych spotkań najwybitniejszych aforystów polskich.

Nagr. M.in.: XXIV Łódzka Wiosna Poetycka, Oddział Woj. Stow. Pax, II nagr., także I m. w Turnieju Jednego Wiersza - Łódź 1982.

Ostroviana. Publ.: wiersze, *Ludzkie psy*, Ostrów Wlkp., KMPiK, 1983 - oprac. graf. A. Wiśniewski.

Spot. aut.: KMPiK - 1983; SP nr 1: z uczniami kl. IV i V w ramach lekcji jęz. polskiego - 2000.

Źródła: M. Rybicki, *Poetycki sukces Kaliszan*, „Południowa Wielkopolska” nr 4/1982; „Ikar'83” wczoraj i dziś - użyczony przez P. Pawłowskiego tekst K. M. Dutkiewicza, sekr. literackiego klubu „Ikar'83”; *Zybura Urszula Irena*, w: *Kto jest kim w Kaliszu i powiecie na przełomie tysiąclecia. Informator biograficzny*, Wyd. Kropka, Kalisz 2000, s. 111; H. Olkiewicz, *Poetka esperantystka*, „Gazeta Ostrowska” nr 21, 24 maja 2000; <https://lubimyczytac.pl/autor/69666/urszula-zybura> (dostęp: 19.10.2020).

Zygorowicz Barbara - ur. w 1948 r. w Ostrowie Wlkp. Ekonomistka. Prawnuczka działacza Tow. Śpiewackiego w Ostrowie Wlkp. J. Waldowskiego.

W. Absolwentka: II LO w Ostrowie Wlkp. (1966); 2-letniej Państwowej Szkoły Ekonomicznej w Ostrowie Wlkp. (1969).

Z. W l. 1969-1971 prac. biurowy Spółdz. Inwalidów im. Powstańców Wielkopolskich w Ostrowie Wlkp.; w l. 1971-1979 ref. ds. płac w Spółdz. Inwalidów „Nadzieja” w Ostrowie Wlkp.; od 1979 r. rencistka.

Przeds. plast. Od 1995 r. twórczyni wyszywanych obrazów na kanwie.

Inne przeds. W 2007 r. zał. wraz z mężem K. Zydorowiczem w jego zakładzie szewskim prowadzonej przez J. Bendziechę „Galerii u Szewca” w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; rel. J. Bendziechy.

Zydorowicz Kazimierz - ur. 1947 r. w Odolanowie. Rzemieślnik. Od 1972 r. mieszka w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: LO w Odolanowie (1965).

Z. W l. 1965-1989 prac. Spółdz. Inwalidów „Nadzieja”, w l. 1989-1991 kier. Zakładów Usługowych tejże spółdz. w Ostrowie Wlkp.; od 1991 r. właściciel Usługowego Zakładu Szewskiego w Ostrowie Wlkp.

Przeds. kult. W 2007 r. zał. wraz z żoną B. Zydorowicz w swoim zakładzie prowadzonej przez J. Bendziechę „Galerii u Szewca” w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. bezp.; rel. J. Bendziechy.

Źródlewska-Olejniki Barbara - ur. w 1977 r. w Ostrowie Wlkp. Dziennikarka.

W. Absolwentka: II LO im. W. Reymonta w Ostrowie Wlkp. (1996); kulturoznawstwa na Wydz. Nauk Historycznych i Pedagogicznych UW (2003).

Z. Zesp. red.: w l. 1997-2003 dziennikarka w Radio Centrum w Kaliszu i współprac. „Gazety Ostrowskiej”; od 2003 r. dziennikarka informacyjna i wydawca serwisów, a od 2010 r. szefowa anteny w powstałej w grudniu 2001 r. w Ostrowie Wlkp. i obejmującej zasięgiem obszar b. woj. kaliskiego lokalnej rozgłośni Radia ESKA. Współpracowała także: od 2003 r. z TVP3 - poznańskim Oddziałem TVP (m.in. newsy do Teleskopu Poznańskiego) oraz, sporadycznie, z Teleekspressem i Wiadomościami TVP, a w 1995 i 2004 r. z „Kurierem Ostrowskim”.

Publ. Wraz z A. Bielawną-Piec, *Komeda w filmie zamknięty...*, w: *Ostrowskie przystanki Krzysztofa Trzciańskiego Komedy*, Ostrów Wlkp. 2010.

Publ. w czasop. „Kurier Ostrowski”, „Gazeta Ostrowska”. M.in.: ... i profesjonalistka, „KO” nr 1, 21 maja 1995 - rozmowa z pochodzącą z Ostrowa Wlkp. studentką IV roku PWSFiT w Łodzi, późniejszą aktorką A. Greinert; *Krzyczq, żeby żyć*, „GO” nr 18, 3 maja 2000 - o wzrastającej liczbie samobójstw w powiecie ostrowskim.

Pr. red. Gazetka szkolna II LO „Re(y)moncik” - w l. 1993-1996 czł. pierwszego zesp. red.

Inne przeds. w l. 1993-1995 relacje z wydarzeń szkolnych w poświęconym młodzieży programie Polskiego Radia BIS.

Źródła: rel. bezp.

Żurawski Jerzy (niekiedy spotyka się błędną pisownię „Żórawski”) - ur. w 1940 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1994 r. w Kaliszu z powodu obrażeń odniesionych w wypadku samochodowym. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego, poeta, malarz, rzeźbiarz.

W. Absolwent: I LO w Ostrowie Wlkp.(1957); studiów filozoficzno-teologicznych w Arcybiskupim Seminarium Duchownym w Poznaniu (1963). Ukończył także Studia Podyplomowe w zakresie socjologii, psychologii i historii sztuki na Papieskim Wydz. Teologicznym we Wrocławiu.

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1963 r. w Poznaniu: od lipca 1963 r. wikar. w pierw. w par. pw. św. Trójcy w Nowym Mieście nad Wartą, następnie m.in. w l. 1966-1968 w par. pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Kobylinie, w l. 1968-1970 w par. pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Krotoszynie, potem m.in. do 1976 r. w par. pw. św. Anny w Bralinie, a w l. 1976-1979 w par. pw. św. Mateusza w Opalenicy; w l. 1979-1993 prob. w par.

pw. św. Mikołaja w Parzynowie; w l. 1993 r. prob. w par. pw. św. Andrzeja Apostoła w Choczu; w l. 1993-1994 prob. w par. pw. św. Anny w Ochędzynie.

Publ. Pośmiertne: tomik wierszy *Psalm Samotności*, wyd. RE, Wrocław 1998 - z rekomendacją ks. J. Twardowskiego (*Wiersze ks. Jerzego Żurawskiego są doskonałym uzupełnieniem do kazań każdego kapłana*); wybór wierszy *Tak, Panie... Kartki z życia ks. Jerzego Żurawskiego*, oprac. L. Szwechłowicz, wyd. z pomocą burmistrza Opalenicy w 45. rocznicę kapłaństwa Ż., Opalenica 2008.

Pr. nieopubl. Zbiór wierszy *Samotność zegarowego cienia*.

Publ. w czasop. „Ziemia Kaliska”, „Gazeta Ostrowska”. Wiersze: *Póki my żyjemy*, „ZK” nr 94/1993 (dod. „Ziemia Literacka”); *Bądź wola Twoja*, „GO” nr 33, 20 sierpnia 1995 r. - w ramach prezentacji *Wierszy religijnych ostrowskich poetów* wiersz zamieścił J.K. Pietrzak.

Przeds. plast. M.in.: rzeźby Ukrzyżowanego Chrystusa w kościołach w Hanulinie i Namysłowie; projekt postawionego w 1990 r. Pomnika Pamięci i Męczeństwa w Bralinie.

Wyst. „Rzeźba sakralna”, Ośrodek Kultury Plastycznej - Wieża Ciśnień - wyst. zorganizowana przez Chrześcijańskie Stow. Społeczne, Oddział w Kaliszu, Kalisz 1987. Do planowanej wyst. w Berlinie nie doszło z powodu śmierci artysty.

Inne przeds. Wyremontowanie kościołów w Parzynowie oraz Ochędzynie, wybudowanie kaplicy pw. Chrystusa Króla w Mielęcinnie. Także: proj. lapidarium na cmentarzu żydowskim w Kobylej Górze.

Źródła: Kronika rodziny Żurawskich; rel. brata K. Żurawskiego; rel. ks. J. Giery, prob. par. pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Kobylinie; rel. ks. D. Kowalka, prob. par. pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Krotoszynie.

Żurawski Kazimierz - ur. w 1942 r. w Ostrowie Wlkp. Ojciec J. Żurawskiego. Technolog.

W. Absolwent: TdP, spec.: aparatura kontrolno-pomiarowa i automatyka, Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego przy ZAP w Ostrowie Wlkp. (1965).

Z. W l. 1959-1968 m.in. planista w Wydz. Budowy Szaf i Pulpitów ZAP w Ostrowie Wlkp.; w l. 1968-1969 ref. ds. mechanicznych w Oddziale Rzeźnicko-Wędliniarskim „Jedność” Powszechnej Spółdz. Spożywców „Społem” w Ostrowie Wlkp.; w l. 1969-1970 technolog w Zakładach Mechanicznych „Delta” w Krotoszynie; w l. 1970-1971 technolog w Fabryce Urządzeń Mechanicznych w Ostrzeszowie; w l. 1971-1976 mistrz, a następnie do 1991 r. technolog w Zakładzie Doświadczalnym ZAP w Ostrowie Wlkp.

Przeds. teatr. W l. chłopięcych ministrant - czł. zesp. teatralnego prowadzonego przez K. Mocha w Domu Katolickim w Ostrowie Wlkp.; w l. 1959-1964 operator światła w Teatrze Poezji - w pierw w Spółdz. Szewców „Rekord”, potem w SOKO w Ostrowie Wlkp.

Źródło: rel. bezp.; C. Piskorski, *SOKO. Spółdzielczy Ośrodek...*, s. 46.

Suplement

(osoby zmarłe przed 1961 r., wzmiankowane w t. I i II leksykonu oraz osoby, których roku śmierci nie ustalono)

Beck Benno - ur. w 1869 r. w Krośnie Odrzańskim. Dyrektor Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie Wlkp.

W. Filolog - studiował filologię klasyczną i germańską.

Z. M.in.: wyższy naucz. w Gliwicach, następnie referent w Prowincjonalnym Kolegium Szkolnym we Wrocławiu, w l. 1915-1919 ostatni niemiecki dyr. Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie. Po zwycięskim niepodległościowym zrywie Polaków 31 grudnia 1918 r. osadzony został w areszcie domowym, po czym decyzją NRL kierował nadal gimnazjum, gdyż w rezultacie konsekwentnie prowadzonej przez władze pruskie w szkołach średnich germanizacji brakowało w nich nauczycieli Polaków. *Rządy B. Becka skończyły się 31 III 1919 r., dyrektor został przejściowo aresztowany, a wkrótce potem wyjechał na Śląsk* (M.F.).

Przeds. antypolskie. B.: *Wśród polskich uczniów miał opinię zdecydowanego hakatysty* (J.K.P.) - m.in. w 1915 r. rozwiązał polski sportowy klub gimnazjalny Venetia, w 1919 r. dopuścił w kierowanym przez siebie gimnazjum do dewastacji przez niemieckich nauczycieli przyborów i sprzętów szkolnych.

O B. w lit. K. Radowicz, *Noc sylwestrowa*, Ostrów Wlkp. 1993.

Org. społ. Ławnik powoływany w przypadku sądenia osoby narodowości niemieckiej do składu utworzonego w lutym 1919 r. sądu doraźnego w Ostrowie Wlkp.

Organy przedst. W 1919 radny (z listy niemieckiej) RM w Ostrowie Wlkp. (wybory 23 marca 1919 r.) - czł. Komisji kasowo-rewizyjnej.

Źródła: J.K. Pietrzak, *Pod znakiem konspiracji germanizacji i polskiej konspiracji*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 132, 133; tamże, S. Pacyna, *W II Rzeczypospolitej*, s. 135; tamże, M. Friedberg, *Gimnazjum w latach repolonizacji (1919-1921)*, s. 262; K. Radowicz, *Noc sylwestrowa*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1993, m.in. s. 10-11, 35-39, 167-171, 179-181, 243-246; J. Biernaczyk, *Benno Beck*, „Księga Pamięci”, z. 10, 2003; J.K. Pietrzak, *Powstańcy Ostrów...*, s. 124, 229, 231-232, 274, 276-278.

Bergmann Robert - ur. w 1865 r. we Freystadt w Niemczech. Dyrektor Miejskiej Wyższej Szkoły Żeńskiej w Ostrowie Wlkp.

St. nauk. Dr.

Z. W l. 1908-1920 ostatni niemiecki dyr. Miejskiej Wyższej Szkoły Żeńskiej w Ostrowie Wlkp. (uprzednio rektor Miejskiej Żeńskiej Szkoły Średniej w Poczdamie) - stanowisko to zajmował do czasu, *kiedy szkoła stała się zupełnie polską* (S.W.).

Przeds. admin. W l. 1909-1911 budowa nowego gmachu szkoły żeńskiej.

Org. przedst. Czł. Komisji szkolnej i rady zwiadowczej Miejskiej Wyższej Szkoły Żeńskiej przy RM Ostrowa Wlkp. (wybór do komisji - 17 kwietnia 1919 r.).

Źródła: S. Wajdówna, *Historia Zakładu, jego koleje od czasu założenia, ze szczególnym uwzględnieniem zdarzeń z ostatniego dziesięciolecia*, w: B. Molska, *Zapis naszej obecności...*, s. 158; J. Biernaczyk, *Najstarszy okres szkolnictwa żeńskiego w Ostrowie*, w: B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 74-75; J.K. Pietrzak, *Powstańczy Ostrów w powstańczy Wielkopolsce*, Biblioteka Publiczna im. S. Rowińskiego, Ostrów Wlkp. 2019, s. 234, 277.

Bessert Max - ur. w 1875 r. w Wieleniu nad Notecią. Burmistrz Ostrowa.

Z. W l. 1892-1918 ostatni niemiecki burmistrz Ostrowa (uprzednio naczelnik gminy Małe Zabrze) - z miasta wyjechał 7 marca 1919 r.

Publ. *Aus der Vargangenheit der Stadt Ostrowo*, 1914 - oprac. oparte w znacznej mierze na nieopublikowanej pracy niemieckiego historyka prof. dr. A. Warschauera (wykorzystane także w opublikowanej anonimowo przez M. Urbanowicza brosz. *Dzieje miasta Ostrowa Wlkp. oraz informator gospodarczy*, 1947).

Przeds. administracyjne. W 1896 r. wybudowanie w Ostrowie miejskiej rzeźni, w 1903 r. uruchomienie wodociągu, w 1909 r. zał. kanalizacji i wprowadzenie gazowego oświetlenia ulic.

Relacje polsko-niemieckie. W 1912 r. w piśmie do landrata B. konstatawał: *niemczyzna ostrowska ciężko walczy o swoją egzystencję w mieście, gdzie na 6 tys. Niemców przypada 9 tys. Polaków, a na wsi ludność jest prawie całkowicie polska. Wyniki wyborów do rady miejskiej są dowodem umocnienia się Polaków, którzy wkrótce będą niebezpieczni* (S.N.).

Źródła: K. Szymański, *Czasy dawnej Polski*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 11; S. Nawrocki, *Wstęp, Pod zaborem pruskim*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 8, 203-205, 226; J. Pietrzak, *Samorząd miejski Ostrowa Wielkopolskiego w okresie II Rzeczypospolitej (lata 1918-1920)*, „Rocznik Ostrowskiego Towarzystwa Naukowego”, 2006; J.K. Pietrzak, *Powstańczy Ostrów w powstańczy Wielkopolsce*, Biblioteka Publiczna im. S. Rowińskiego, Ostrów Wlkp. 2019, s. 14, 173, 223.

Bigoś Henryk - ur. w 1916 r. w Ostrowie Wlkp., zg. w 1944 r. w obozie Radogoszcz w Łodzi. Wydawca i redaktor prasy konspiracyjnej.

W. W l. 1928-1934 uczeń Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp.

W l. międzyw. Do wybuchu wojny prac. UM w Ostrowie Wlkp.

W cz. II w. św. Wyd. i red. (ps. „Prawda”, „Władysławowicz”) - od września 1941 r. do lutego 1942 r. we współpracy z posiadającym odbiornik radiowy M. Stawikiem konspiracyjnego pisma „Orzeł Biały”. Po ustaniu współpracy z M. Stawikiem do cz. aresztowania w październiku 1943 r. samodzielny wyd. ww. pisma, do którego pozyskiwał wiadomości z własnego już tajnego nasłuchu radiowego prowadzonego w jego mieszkaniu przy ul. Szpitalnej 29 (ob. Wiosny Ludów) - pismo wychodziło co 1-2 tygodnie w nakładzie około 100 egzemplarzy. *Wkrótce stało się najpoważniejszym i najbardziej znanym czasopiśmie konspiracyjnym w Ostrowie Wielkopolskim* (H.K.); po aresztowaniu przez Niemców zamordowany 1944 r. w obozie Radogoszcz.

Upam. Tablica w holu I LO w Ostrowie Wlkp. poświęcona pamięci uczniów i profesorów gimnazjum męskiego, którzy zginęli za ojczyznę w l. 1939-1945, 1970; tablica pamięci na domu przy ul. Wiosny Ludów 29, w którym mieszkał B. i mieściła się red. „Orła Białego” w Ostrowie Wlkp., 1995.

Źródła: E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 158, 214, 219; H. Kubera, *Henryk Władysław Bigoś*, „Księga Pamięci”, z. 3, 1998; E. Jakubek, *Ostrowski ośrodek...*, s. 70, 188-189, 193, 285.

Blümel Carl - ur. w 1807 r. w Koniowie w pow. trzebnickim, zm. w 1886 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel.

W. Absolwent: katolickiego gimnazjum we Wrocławiu (1825). *Po maturze odbył przeszkolenie wojskowe w Batalionie Strzelców Gwardii w Poczdamie* (J.B.). W 1838 r. zdał egzamin nauczycielski w Poznaniu.

Z. Do cz. zdania ww. egzaminu naucz. w różnych szkołach, a później w Ostrowie Wlkp.: w pierw rektor katolickiej szkoły ludowej, następnie naucz. w zał. przez siebie w l. 40. w budynku przy ul. Kościelnej 18 prywatnej Wyższej Szkole dla Dziewcząt; w l. 1872-1873 naucz. tymczasowy, a *po otrzymaniu specjalnego patentu* (J.B.) do emerytury w 1881 r. i potem do 1886 r. naucz. septymy w Królewskim Katolickim Gimnazjum.

Publ. *Die Entstehung des Gymnasium zu Ostrowo* (Utworzenie gimnazjum w Ostrowie), Ostrowo (po 1868 r.), tłum. R. Dziergwa - wspomnienie wyd. przez drukarnię Th. Hoffmanna prawdopodobie z okazji 25. rocznicy powstania Gimnazjum. (*Działo się to podczas jednego z pogodnych wieczorów wrześniowych roku 1841, gdy piszący te słowa przesiadywał z ówczesnym proboszczem Janem Kompałłą w ogrodzie proboszczowskim w Ostrowie, spędzając czas na milej pogawędce*, C.B. - fragm. pisanej w pierwszej osobie broszury B., niekiedy, ze względu na to samo imię, pisane najczęściej fonetycznie, przypisywanej jego synowi Karłowi Blümelowi, ur. w 1840 r. w Ostrowie, zm. w 1912 r. w Łobżenicy, w 1858 r. absolwentowi gimnazjum w Ostrowie, i tamże w l. 1868-1869 wikar., który być może przyczynił się do wyd. ojcowskiego wspomnienia, i który - *mimo pochodzenia niemieckiego - czuł się Polakiem*, J.B.).

Źródła: K. Szymański, *Początki gimnazjum*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 94 (m.in. o kazaniu ks. J. Kompałły inicjującego zbiórkę pieniężną na budowę przyszłego gimnazjum); tamże, J.K. Pietrzak, J. Poradzevska-Pietrzak, *Wykaz nauczycieli z lat 1845-1969*, w: *Wielkopolska szkoła...* s. 181; K. Liman, *Blümel Karol*, w: *Księga społecznicy...*, t. I, 1992, s. 68-69 (biogr. księdza K. Blümela); J.K. Pietrzak, *Gimnazjum w Ostrowie - dziełem pracy organicznej 1840-1845*, „Gazeta Ostrowska” nr 35, 3 września 1995 (m.in. wzmianka o relacji C. Blümela, świadka ww. kazania ks. J. Kompałły); H. Szatkowski, *Blümel (Bluemel) Karol*, w: *Słownik biograficzny Wielkopolski...*, t. I, s. 47-48 (biogr. księdza K. Blümela); J. Biernaczyk, *Carl Blümel*, „Księga Pamięci”, z. 10, 2003, s. 96 (biogr. naucz. C. Blümela); tenże, *Blümel (Bluemel) Karl*, tamże, s. 100-101 (biogr. księdza K. Blümela); C. Blümel, *Utworzenie gimnazjum w Ostrowie*, w: *Po niemiecku...*, s. 39-49; J. Biernaczyk, *Najstarszy okres szkolnictwa żeńskiego w Ostrowie*, w: *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 71; W. Banach, *Ostrowska nostalgia. Ilustrowane szkice o dawnym Ostrowie Wielkopolskim*, MMOW, Ostrow Wlkp. 2011, s. 60 (tu: *Dzięki świadectwu Carla Blümela, przyjaciela Kompałły, przetrwały słowa ostrowskiego proboszcza*).

Bogdański Stanisław - ur. w 1870 r. w Żakowicach k. Kalisza, zm. w 1933 r. w Iwoniczu. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego.

W. Absolwent: Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie Wlkp. (1890); studiów filozoficznych i teologicznych w Arcybiskupim Seminarium Duchownym w Poznaniu i Gnieźnie (1894).

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1894 r.: w l. 1894-1901 wikar. par. w Ostrowie Wlkp.; w l. 1901-1902 administrator, w l. 1902-1904 prob. par. w Mielżynie; od 1904 r. administrator, następnie długoletni, do 1933 r., prob. par. w Miłosławiu. Od 1931 r. Kanonik Honorowy Kapituły Kolegiackiej w Kruszwicy.

Dział. polit. Żarliwy obrońca polskości, m.in.: w l. 1903-1914 aktywny uczestnik wieców i czł. komitetów wyborczych popierających polskich kandydatów do pruskich organów przedstawicielskich (m.in. w Miłosławiu, Strzałkowie i Wrześni w cz. wyborów do Reichstagu); w 1906 r. czł. komitetu zbierającego *fundusz na popieranie nauki języka ojczystego dla diatwy polskiej* (K.N.).

Org. społ. M.in.: patron Katolickiego Towarzystwa Robotników Polskich w Miłosławiu, w 1904 r. wybrany także starostą Towarzystwa „Straż” w pow. wrzesińskim; od 1907 r. prez. Rady Nadzorczej Banku Ludowego w Miłosławiu; od 1916 r. czł. PTPN.

Ostroviana. Org. społ.: w gimnazjum przew. tajnego kółka samokształceniowego zawiązanego przez polskich uczniów wywodzących się ze stanu szlacheckiego; patron Katolickiego Towarzystwa Robotników Polskich.

Źródła: K. Niełacny, *Bogdański Stanisław*, „Księga Pamięci”, z. 10, 2003 (tu: dział. patriot. B. w Ostrowie Wlkp.); <http://www.wtg-gniazdo.org/ksieza/main.php?akcja=opis&id=271> (dostęp: 20.10.2015).

Bojanowski Gustaw - ur. w 1889 r. w Gołuchowie, zm. w 1957 r. w Ostrowie Wlkp. Pisarz. *Pochodził z rodziny szlacheckiej h. Junosza* (J.K.P., A.G.). W dzieciństwie mieszkał w Krakowie, w 1920 r. zamieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Gimnazjum im. Jana III Sobieskiego w Krakowie (podjętych po maturze studiów prawniczych na UJ w Krakowie nie ukończył).

W I. międz. Prac. administracji państwowej w Ostrowie Wlkp. - referendarz, w l. 1935-1939 wicestarosta.

W cz. II w. św. We wrześniu 1939 r. uchodźca do Rumunii - internowany, do końca wojny przebywał w miejscowości Craiova (Krajowa).

Po wojnie. Po powrocie do Ostrowa Wlkp. do emerytury w 1954 r. prac. m.in. w okręgowym, a następnie rejonowym urzędzie likwidacyjnym. Także: właściciel otwartego w swojej kamienicy przy ul. Wrocławskiej 42 sklepu m.in. z własnej roboty zabawkami.

Publ. Pow.: *Banknoty Marjanki*, nakł. Księgarni J. Czerneckiego, Warszawa-Kraków 1920, wznowienie 1925; *Pasztet z dziewczęcego serca*, nakł. Księgarni Fr. Gutowskiego, Poznań 1922; *Kropla krwi panińskiej*, nakł. Księgarni Fr. Gutowskiego, Poznań 1922; *Farsa o szalonym tańcu*, Drukarnia Narodowa S.A., Kraków 1922 (w BP Gminy Przygodzice zachowana ed.: Drukarnia Narodowa w Ostrowie Wlkp. - z dopiskiem ołówkiem 1921-1924); *Wstyd*, nakł. Księgarni J. Czerneckiego, Warszawa-Kraków 1925; *Dziewczyna z rajcu*, nakł. Księgarni J. Czerneckiego, Warszawa-Kraków 1925; *Rękopis dla wnuków*, „Czytelnik”, Warszawa 1955, 1957 (druk II wyd. ukończono w grudniu 1956 r.); *Tydzień w Antoninie. Opowieść o Chopinie*, „Czytelnik”, Warszawa 1957, 1960 (także: MMOW, Ostrów Wlkp. 1997; MMOW i CKiS, Ostrów Wlkp.-Kalisz 2009); *Śladem wędrownika*, „Czytelnik”, Warszawa 1958.

Pr. nieopubl. Pow.: *Radjum śmiejpolskie*, 1927 - *Prawdopodobnie w rękopisie* (W.B.); *Wskreszenie* (nowele: *Koniec sielanki*, *Rozbitki*, *Pax*) - pisana w Rumunii nieopublikowana trylogia wspomnieniowa; *Białe i Czerwone* - rzecz dziejąca się w Wielkim Księstwie Poznańskim w cz. powstania styczniowego; *Pamiętnik Konstancji* - pow. nieukończona, pozostająca w rękopisie (*kilkanaście kartek*, W.B.), nawiązuje do poruszonego już w *Rękopisie dla wnuków* bulwersującego ówczesną socjetę romansu A. Mickiewicza z K. Łubieńską, który ostatecznie zaowocował szczerą przyjaźnią obojga kochanków.

Dramaty: *Łan pszenicy*, *Dokoła legendy*, *Ścisłe tajne*, *Pochodnia*.

Publ. w czasop. M.in. „Orędownik Ostrowski”, „Głos Ostrowski”, „Ostrowskie Litteraria”. M.in.: cykl wspomnień *W Rumunii* (m.in.: *Wigilia - 1939-1945*, „GŁO” nr 29/1945; *Sygnaly Warszawy*, „GŁO” nr 16/1946); pow. *Czerwone i Białe* (fragm.), „OL” wrzesień 1989. Także: felietony.

O B. w lit. M.in.: J. Korczak, *Alarm na pograniczu*, Warszawa 1977; J. Korczak, *Cóżeś ty za pani...*, Poznań 1979; J. Żylińska, *Dom, którego nie ma*, Warszawa 1983; K. Radowicz, *Zapis*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2006.

O B. w czasop. . M.in.: H. Drawska, *Wspomnienie o Gustawie Bojanowskim*, „Za i przeciw” nr 7/1959; W. Banach, *Gustaw Bojanowski*, „Ostrowskie Litteraria”, wrzesień 1989.

Om. W. Banach, *Ostrów pod znakiem pegaza*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2005.

O B. w telew. W ramach cyklu *Ostrów literacki - Ostrów poetycki* film popularno-naukowy poświęcony B., zrealizowany pod szyldem OTK przez ostrowską Telewizję „ProArt” (oprac. i narracja na wizji K. Ćwiklak) - 2008.

Pasje. Malowanie (talent B. w tej dziedzinie dostrzegł w Krakowie wybitny malarz J. Mehoffer, który namawiał go do jej studiowania); także formowanie i wypalanie figurek w glinie.

Upam. Wyst.: „Wojciech Bąk i Gustaw Bojanowski”, MMOW - 1989. Ul. G. Bojanowskiego - Uchwała Nr XXII/102/83 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 24 kwietnia 1983.

Biblioteka Publiczna Gminy Przygodzice im. G. Bojanowskiego, 2007.

Źródła: rel. synowej Bogusławy Bojanowskiej; T. Sikora, *Wspomnienie o Gustawie Bojanowskim*, „Głos Ostrowski” nr 1/1958; F. Kirło-Nowaczyk, *Wspomnienie o Bojanowskim*, „Południowa Wielkopolska” nr 12/1963; J. Korczak, *Alarm na pograniczu*, cykl wyd. „Żółty Tygrys”, MON, Warszawa 1977, s. 40-42; J. Korczak, *Cóżś ty za pani...*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1979, s. 27, 28 (tu: od s. 19 do s. 77 z fragmentarycznymi modyfikacjami przedruk od s. 29 do s. 96 z ed. *Alarm na pograniczu*; J. Żylińska, *Dom, którego nie ma*, „Czytelnik”, Warszawa 1983, s. 97-98; M. Jarnecki, *Bojanowski Gustaw*, w: *Słownik biograficzny Wielkopolski...*, t. II, 2003, s. 43-44; K. Radowicz, *Zapis*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrow Wlkp.-Gdańsk 2004, s. 10-12; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 62-65, 71-74, 242-243; K. Radowicz, *Polarny sokół. Zapis 2*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrow Wlkp.-Gdańsk 2006, s. 267-270, 277; J.K. Pietrzak, A. Gibasiewicz, *Dziedzice, dwory...*, s. 46; Biblioteka Publiczna Gminy Przygodzice; <https://nakanapie.pl/ksiazka/banknoty-maryanki> (dostęp: 17. 03.2020).

Borowiec Władysław - w l. 1951-1953 pierwszy kier. PDK ZZ w Ostrowie Wlkp.

Źródła: rel. J. Balickiego - długoletniego instr. ODK; M. Grześczyk, *Z kulturą na ty (2)*, „Południowa Wielkopolska” nr 6/1982.

Bryliński Paweł - ur. w 1814 r. w Wieruszowie (ojciec Teofil był znanym w okolicy szewcem), zm. w 1890 r. w Masanowie. Rzeźbiarz ludowy. Ok. 1835 r. zamieszkał w Wielowsi Klasztornej, następnie w Masanowie.

Dział. art. *Okres najintensywniejszej twórczości rzeźbiarza zamyka się między latami 1840-1885* (E.Ch.) - krzyże i słupy z umieszczonymi na nich rzeźbami figuralnymi stawiał m.in. w Ołoboku, Chotowie, Kowalewie, Sokolnikach, Orpiszewie, Droszewie, Grabowie, Kani, Nabyszycach, Raczycach, Sławinie.

Pr. w zb. Rzeźby: w Oddziale Etnograficznym Muzeum Narodowego w Poznaniu, MOZK w Kaliszu, Muzeum Regionalnym w Krotoszynie, Muzeum Regionalnym w Odolanowie, Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

Źródła: H. Binczak, *O rzeźbiarzu z Masanowa*, „Południowa Wielkopolska” nr 12/1963; E. Chmielewska, *Święci na polskich rozstajach - południowa Wielkopolska*, Latowice 2002; teŹe, *Odkrywać przeszłość*, „Nowy Impuls” nr 2/2003.

Chiżyński Konstanty - ur. w 1840 r. w Popłomykach, zm. w 1889 r. w Baranowie. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego. Pochowany został w Ostrowie Wielkopolskim.

W. Absolwent, m.in.: Królewskiego Katolickiego Gimnazjum w Ostrowie Wlkp. (1858).

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1863 r. m.in.: od 1868 r. proboszcz parafii w Baranowie.

Ostroviana. Grób Ch. na Starym Cmentarzu - stojącą na nim rzeźbę „Pielgrzym” dłuta poznańskiego rzeźbiarza W. Marcinkowskiego z inicjatywy J.K. Pietrzaka przeniesiono

prawdopodobnie w I poł. l. 60. do podcienia przy głównym wejściu do konkatedry (przeniesienia dokonano w związku z planem likwidacji ostrowskiej nekropolii i zaprzestaniem w niej w 1962 r. pochówków).

Źródła: J.K. Pietrzak, J. Poradzevska-Pietrzak, *Lista absolwentów z lat 1849-1969*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 190; J.K. Pietrzak, *Rzeźby Marcinkowskiego w Ostrowie Wlkp.*, „Słowo Powszechne” nr 301/1967; K. Szymański, *Pod pruskim zaborem*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 29; rel. J.K. Pietrzaka; inskrypcja na płycie nagrobnej Ch. na Starym Cmentarzu w Ostrowie Wlkp.; film rodzinny L.W. pt. „Spacer” z 1976 r. m.in. z ujęciem przedstawiającym rzeźbę „Pielgrzym” w podcieniu ostrowskiej konkatedry - film (na taśmie Super 8) przeczy datowaniu w wielu ostrowskich opracowaniach przeniesienia jej ze Starego Cmentarza na l. 80.; <http://www.wtg-gniazdo.org/ksieza/main.php?akcja=opis&id=420> (tu: nekrolog z informacją, że po nabożeństwie żałobnym zwłoki Ch. przewiezione zostaną do *grobowca familijnego w Ostrowie* - dostęp: 17.12.2015).

Chopin Fryderyk - ur. w 1810 (1 marca wg. Ch., 22 lutego wg zapisu w metryce chrztu) w Żelazowej Woli, zm. w 1849 w Paryżu. Syn pochodzącego z Lotaryngii Mikołaja Chopina, nauczyciela jęz. francuskiego, oraz polskiej szlachcianki Justyny Krzyżanowskiej. Jeden z najwybitniejszych kompozytorów muzyki fortepianowej doby Romantyzmu. Od 1 października 1810 r. - po otrzymaniu przez ojca posady w Liceum Warszawskim - warszawianin. Po opuszczeniu 2 listopada 1830 r. stolicy, poprzez Drezno, Pragę, Wiedeń (tu: najdłuższy, ośmiomiesięczny pobyt), Linz, Salzburg, Monachium, Stuttgart - 11 września 1831 r. dotarł do Paryża, gdzie osiadł na stałe. W l. 1838-1947 związał się z francuską powieściopisarką G. Sand (w l. 1938-1937 wspólny pobyt na Majorce). Przyjaźnił się m.in. z R. Schumannem, F. Lisztem, H. Berliozem, E. Delacroix, H. Balzakiem, H. Heinem i C.K. Norwidem.

W. W l. 1823-1826 uczeń Liceum Warszawskiego, następnie absolwent kierowanej przez J. Elsnera Szkoły Głównej Muzyki - oddziału Sztuk Pięknych Królewskiego Uniw. Warszawskiego (1829). Uprzednio, w l. 1816-1823, pobierał nauki prywatnie, wpiery gry na fortepianie u prof. W. Żywnego (1756-1842), potem kompozycji u J. Elsnera (1769-1854).

Char. twórca. *Chopin komponował od dziecka i bardzo wczesnie osiągnął dojrzałość twórczą. Muzyka jego do dziś stanowi wartość najwyższą dzięki idealnej zgodności wyrazu i formy. (...) Wytworzył najbardziej oryginalny styl fortepianowy, otwierając nim nową epokę literatury na ten instrument. Jak bardzo był w kompozycji twórczy, tego dowodzi przepojona oryginalną ornamentyką melodyka, barwna i wielopostaciowa harmonika, indywidualnie rozwinięta faktura. Miał też wielki zmysł dla dużych form fortepianowych, czego dowody znajdziemy łatwo w jego sonatach. Był świetnym improwizatorem, ale jego najlepsze dzieła mają wszelkie cechy konstrukcji przemyślanych, niemal intelektualnych.* B. Schaeffer.

Ostroviana. Według H.F. Nowaczyka Ch. w swych peregrynacjach przynajmniej sześć razy przejazdem bawił w Ostrowie - po raz ostatni 5 listopada 1830 r., gdy opuszczając kraj przekroczył wraz ze swym przyjacielem Tytusem Wojciechowskim kordon graniczny między Szczypiornem a Skalmierzycami. Trzy też daty dotyczą jego bytności w Antoninie: na pobyt w 1826 r. może wskazywać sygnowany tymże r. przedstawiający artystę rysunek księżniczki E. Radziwiłłówny, aczkolwiek wśród biografów kompozytora przeważa pogląd, że rycinę tę księżniczka wykonała podczas jego koncertu w Dusznikach; o wizycie u A. Radziwiłła w 1827 r. można wnioskować z notatki zaprzyjaźnionego wówczas z artystą W. Kolberga, starszego brata wybitnego później etnografa Oskara (1814-1890) - *Nie jest też Karasowski w błędzie, gdy twierdzi, że Chopin Radziwiłła w Antoninie odwiedził. Było to w r. 1827, kiedy Fryderyk pojechał z p. Wiesiołowskim, obywatelem z Poznańskiego, który żył w przyjaźni z rodziną Chopinów, do jego majątku w sąsiedztwie Antonina. Fryderyk za powrotem opisywał mi miejscowość i wielką*

salę środkową w zamku myśliwskim, otoczoną gankami, i jak mu książkę grał wyjątki z „Fausta”; żadnej natomiast wątpliwości nie budzi pobyt młodego Fryderyka w Antoninie w 1829 r. (z tego r. pochodzi drugi przedstawiający go rysunek księżniczki Elizy) - M. Tomaszewski w monumentalnej monografii *Chopin. Człowiek, dzieło, rezonans* twierdzi, że dziewiętnastoletni muzyk gościł wówczas u księcia dni siedem (co też w liście do T. Wojciechowskiego, opisując swój pobyt w Antoninie, Ch. sam pisze: *Byłem tam tydzień, nie uwierzysz, jak mi u niego dobrze było*), zaś Henryk F. Nowaczyk w książce *Chopin na traktach Wielkopolski Południowej* wylicza, że jego pobyt trwał dni dziesięć. W Antoninie w 1829 r. Ch. skomponował Poloneza C-dur na fortepian i wiolonczelę op. 3, a dedykacją dla księcia opatrzył komponowane w l. 1828-1829 Trio g-moll na fortepian, skrzypce i wiolonczelę.

Źródła: J. Iwaszkiewicz, *Chopin*, PWM, Kraków 1976, s. 71; O. Kolberg, *Dzieła wszystkie*, t. 62, *Pisma muzyczne*, cz. II, Ludowa Spółdz. Wydawnicza, Polskie Tow. Ludoznawcze, Wrocław-Poznań-Warszawa 1981, s. 462; B. Schaeffer, *Dzieje muzyki*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1983, s. 291-292; M. Tomaszewski, *Chopin. Człowiek, dzieło, rezonans*, Wyd. Podsiadlik-Raniowski i Spółka, Poznań 1998, s. 23-24, 27, 31-32, 36-37, 40, 49-54, 180, 842, ilustr. 2, 3; H.F. Nowaczyk, *Między Prosną a Baryczką. Ostatnia podróż Chopina (I)*, „Gazeta Ostrowska” nr 22, 3 czerwca 1990; F. Chopin, *Wybór listów*, oprac. Z. Jachimecki, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wyd. Wrocław 2004, s. III-IV, 73; H.F. Nowaczyk, *Chopin na traktach Wielkopolski Południowej*, CKiS, Kalisz 2006, s. 67-68, 77, 80-87.

Chrzanowski Franciszek Idzi - ur. w 1738 r. najprawdopodobniej w Marszałkach k. Ostrzeszowa, zm. w 1807 r. w Ostrowie Wlkp. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego, *wierszopis* (J.K.P.) - pierwszy w historii Ostrowa literat.

W. Absolwent: po nowicjacie podjętym w 1756 r. w domu Św. Szczepana u jezuitów w Krakowie, wpięciu studiów filozoficzno-teologicznych w kolegium w Poznaniu (1759-1762), następnie (po trzyletniej pracy pedagogicznej w szkole jezuitów w Łęczycy) kolegium przy kościele Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Krakowie (1765-1768).

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapł. w 1768 r. w Krakowie, jezuita, m.in.: w l. 1770-1772 kaznodzieja, prefekt biblioteki, prof. teologii moralnej w Brześciu n. Bugiem; w l. 1772-1775 wicerektor kolegium (kier. odpowiedzialny za finanse domu, kolegium i szkoły) oraz kaznodzieja niedzielny w Piotrkowie Trybunalskim; po kasacie zakonu jezuitów przez papieża Klemensa XIV (1773) w l. 1775-1780 kanonik-kaznodzieja w kolegiacie kaliskiej (*Otrzymał tam kanonię Dobrzec i Tynec*, J.K.P.); w l. 1780-1807 prob. par. w Ostrowie (w tym cz. w l. 1781-1782, po rozebraniu starego drewnianego kościoła z XV w., wybudowano nowy, także drewniany) - *Przez pewien czas Chrzanowski miał zarówno probostwo ostrowskie i dzietrkowickie, z tego drugiego po pewnym czasie ustąpił* (W.B); także Kanonik Honorowy Kapituły Katedralnej Chełmskiej (mianowany między 1784 a 1791 r.).

Publ. Autor drukowanych w Kaliszu *wierszyków i wierszy, nie pozbawionych humoru, pogody ducha, to znów zadumy, często alegorii i symboli* (J.K.P.), w których dawał też wyraz swej aktualnej, nader koniunkturalnej postawie politycznej. Przykładem takie patriotyczne utwory, jak *Wiersz na złączenie się stanu miejskiego z rycerskim* i *O wolności miast* oraz wiersze *Nad nową Konstytucją* i *O prawdziwym zaszczycie Polaków* wyd. w Kaliszu w 1791 r. Przykładem także serwilistyczny *Wiersz do najmiłościwszego króla naszego Fryderyka Wilhelma w czasie pożądanego ugody od jego wiernego poddanego X. Franciszka Chrzanowskiego, pasterza ostrowskiego*, opublikowany w 1806 r. w „Gazecie Południowo-Pruskiej” nr 18 (dzięki tej rymowanej epistole w wyd. w 2006 r. ed. *Między rozpaczą i nadzieją. Antologia poezji porozbiorowej lat 1793-1806* Ch. umieszczony został pośród *szluzalczych autorów, którzy niejako z siebie pisali panegiryki na cześć zaborcy*, W.B.).

Inna dział. Od 1790 r. czł. Komisji Cywilno-Wojskowej ziemi wieluńskiej i ostrzeszowskiej.

O Ch. w lit. *List. Odpowiedni Gorczyzewskiego, na Wiersz Chrzanowskiego* - poemat, którym J.O. Gorczyzewski, poeta i rektor szkół większych w Kaliszu, odpowiedział na wiersz zaprzyjaźnionego z nim Ch., dziękując zarazem za dostarczone mu owoce. (W *Liście* po raz pierwszy w utworze literackim pojawiła się nazwa Ostrowa).

Upam. Portret w zakrystii ostrowskiej konkatedry.

Źródła: „Pamiętnik warszawski, czyli Dziennik Nauk i Umiejętności”, t. IX, 1817, s. 78-87 (<https://www.wbc.poznan.pl/dlibra/publication/111251/edition/122552>) - tu: *List J.O. Gorczyzewskiego* opublikowany już po śmierci adresata; J.K. Pietrzak, *Zapomniany piewca Konstytucji 3 Maja*”, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Historia” nr 16, Wrocław 1969, s. 105-122; tenże, *Chrzanowski Franciszek Idzi*, w: WSB, s. 111; tamże, T. Witeczak, *Gorczyzewski Jan Onufry*, s. 212; *Bóg wstawia obraz najmilszego swego Świętego*, „Gazeta Ostrowska” nr 45, 12 listopada 1995 - zamieszczony przez J.K. Pietrzaka fragm. kazania F.I. Chrzanowskiego wygłoszonego w 1779 r. w Kolegiacie w Kaliszu; A. Mąka, *Drugi drewniany kościół w Ostrowie Wielkopolskim (1781-1906)*, z. 2, Observ & Project, Ostrów Wlkp. 1999, s. 3-4, 6; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 21-25; *Między rozpaczą i nadzieją. Antologia poezji porozbiorowej lat 1793-1806*, wstęp P. Żbikowski, zebr. i oprac. M. Nalepa, Collegium Columbinum, Kraków 2006, s. XI, 107, 439; W. Banach, *Kroniki literackiej prowincji. Historie prawdziwe, prawdopodobne, prawie zmyślone*, Wyd. Poznańskie, MMOW, Poznań-Ostrów Wielkopolski 2016, s. 20-22; <https://konkatedra-ostrowwlkp.pl/duszpasterze/proboszczowie-parafii/ks-franciszek-idzi-chrzanowski/> (dostęp: 12.10.2018).

Cieślak Jan - dziennikarz.

Zesp. red. Od 1946 r. kier. działu miejskiego, a od grudnia 1948 r. do czerwca 1949 r. red. nac. „Kuriera Wielkopolskiego” w Poznaniu; także w 1949 r. red. nac. „Głosu Ostrowskiego” (w st. red. ujęty w styczniu) - mutacji „Kuriera Wielkopolskiego”.

Źródła: J.K. Pietrzak, J. Szulczyk, *W Polsce Ludowej*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 70; Z. Kandziora, „*Kurier Wielkopolski*” - *dziennik Stronnictwa Demokratycznego (2 VII 1946-31 X 1950)*, „Rocznik Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego” 14/4/1975, s. 472; W. Burdosz, G. Polarczyk, *Z dziejów prasy i czasopiśmiennictwa w regionie ostrowskim w XIX i XX w.*, „Rocznik Kaliski”, t. XIII, 1980, s. 152; st. red. „Głosu Ostrowskiego”.

Cywiński Anastazy Bernard - ur. w 1824 r. w Nakle, zm. w 1871 r. w Ostrowie Wlkp. Poeta, filolog, nauczyciel.

W. Absolwent: gimnazjum w Chojnicach - pierwotnie naukę podjął w Trzemesznie; sławistyki (katedry języków i literatur słowiańskich) na UW (1850).

Z. W l. 1850-1855 stażysta, następnie naucz. w Królewskim Gimnazjum w Lesznie; w l. 1855-1871 prof. Królewskiego Katolickiego Gimnazjum w Ostrowie - w 1865 r. mianowany st. nauczycielem.

Publ. Rozprawa językoznawcza pt. *Einteilung und Paradigmen der altslovenischen nominalen Deklination nach Franz Miklosichs Formenlehre der altslovenischen Sprache*, 1870.

Publ. w czasop. „Tygodnik Literacki”, pismo o zasięgu ogólnopolskim wyd. w Poznaniu - gł. wiersze; „Biblioteka Warszawska”, miesięcznik naukowy - artykuły.

Pr. red. „Biblioteka Warszawska” - współred.

Dział. polit. W cz. Wiosny Ludów czł. Polskiego Komitetu we Wrocławiu; w cz. powstania styczniowego organizator w Ostrowie zebrania *tajnego Komitetu Polskiego*, w którego skład wchodził *uczniowie najstarszych klas* (J.B.).

Upam. Ul. Anastazego Cywińskiego - Uchwała Nr XIX/243/2008 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 28 lutego 2008.

Źródła: J. Poradzevska-Pietrzak, *Zielone oazy zapomnianego poety*, „Południowa Wielkopolska” nr 6/1966; J. Biernaczyk, *Anastazy Cywiński*, „Księga Pamięci”, z. 10, 2003.

Czechowski Adam - ur. w 1884 r. w Częstochowie, zg. w 1939 r. w Winiarach k. Kalisza. Nauczyciel. W l. 1931-1939 mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: gimnazjum męskiego w Częstochowie (1902); studiów matematycznych na UJ w Krakowie (1911). W 1914 r. zdobył uprawnienia do nauczania matematyki i fizyki w szkołach średnich.

W cz. zab. Czł. PPS, ps. „Czesław” - do partii wstąpił podczas studiów podjętych pierwotnie w 1902 r. na Imperatorskim Uniw. Warszawskim. Kolporter nielegalnej prasy, działacz oświatowy w środowiskach robotniczych, w 1905 r. współorganizator strajku szkolnego. Po aresztowaniu w Częstochowie i wydaleniu do Galicji nielegalnie powrócił do Warszawy, skąd po wydaniu na niego w 1906 r. przez władze carskie zaocznie wyroku śmierci przedostał się do Krakowa, gdzie na UJ podjął przerwane w Warszawie studia, i gdzie, zniechęcony partyjnymi swarami, zrezygnował z członkostwa w PPS. W l. 1912-1914 (do wybuchu I w. św.) zca naucz., następnie naucz. w gimnazjum w Bochni.

W cz. I w. św. M.in. naucz. na prywatnych polskich kursach gimnazjalnych w Pradze, żołnierz (kilka miesięcy) armii austriackiej i ponownie naucz. w Bochni.

W l. międzyw. Po gimnazjum w Bochni: w l. 1918-1921 naucz. w prywatnym gimnazjum filologicznym męskim w Piotrkowie; w l. 1921-1924 naucz. i zca dyr. w matematyczno-przyrodniczym Państwowym Gimnazjum Męskim im. H. Sienkiewicza w Częstochowie; w 1924 r. naucz. w gimnazjum w Toruniu, w 1925 r. mianowany dyr. gimnazjum w Równym na Wołyniu; w l. 1927-1931 dyr. gimnazjum w Tarnobrzegu; w l. 1931-1939 dyr. I Państwowego Liceum i Gimnazjum w Ostrowie Wlkp. (od 1936 r. im. I Marszałka Polski J. Piłsudskiego).

W cz. II w. św. Po aresztowaniu przez gestapo wraz z innymi wybitnymi obywatelami Ostrowa Wlkp. więziony w Kaliszu i 14 grudnia 1939 r. rozstrzelany w Winiarach k. Kalisza.

Org. społ. M.in. prez. Związku Pomocy Dzieciom i Młodzieży; prez. Polskiego Związku Zachodniego.

Odznac. Odznaka Honorowa „Za walkę o polską szkołę w 1905 roku”, 1932.

Ostroviana. Org. społ.: zwolennik obozu piłsudczykowskiego, w 1934 r. powołał w gimnazjum Straż Przednią - Organizację Pracy Obywatelskiej Młodzieży mającą stanowić przeciwwagę dla ideowo związanego z endecją TTZ (sprzyjał też Związkowi Strzeleckiemu „Strzelec” i Polskiemu Związkowi Gimnastycznemu „Sokół”).

Upam.: tablica w holu I LO poświęcona pamięci uczniów i profesorów gimnazjum męskiego, którzy zginęli za ojczyznę w l. 1939-1945, 1970; portret pędzla S. Piwońskiego - Galeria Portretów I LO.

Źródła: (tnp.), *Uroczystość nadania ostrowskiemu gimnazjum męsk. im. Józefa Piłsudskiego*, „Orędownik Ostrowski” nr 28, 7 kwietnia 1936; S. Pacyna, *W II Rzeczypospolitej*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 147; tamże, E. Serwański, *Od kultury ludowej do narodowej*, s. 359-361; M. Lewek, *Adam Czechowski*, „Gazeta Ostrowska” nr 50, 18 grudnia 1994 - publ. wspomnienia napisanego w 1939 r. przez córkę Marię Lewek (ur. w 1913 r. w Bochni, zm. w 2002 r. w Gdańsku, w l. 1945-1946 polonistka w I LO w Ostrowie Wlk.).

Dalbor Edmund - ur. w 1869 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1926 r. w Poznaniu. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego, kardynał, prymas Polski.

W. Absolwent: Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie (1888); po studiach teologicznych w Münster studiów w Seminarium Duchownym w Poznaniu (1891). Zaliczył także studia praktyczne (rok pastoralny) w Seminarium Duchownym w Gnieźnie.

St.nauk. Dr prawa kanonicznego (1894) - st. uzyskany na Papieskim Uniw. Gregoriańskim w Rzymie.

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapł. w 1893 r. w Rzymie, m.in.: w l. 1894-1895 wikar. w kościele pw. św. Marcina w Poznaniu; od 1895 r. wikar. w katedrze świętych Piotra i Pawła w Poznaniu; od 1896 r. kanclerz kurii metropolitarnej w Poznaniu; w l. 1899-1901 wykładowca prawa kanonicznego i teologii moralnej w Seminarium Duchownym w Gnieźnie, tamże od 1900 r. zarządca finansowy archidiecezji gnieźnieńskiej i od 1901 r. kanonik gremialny kapituły katedralnej; po przeniesieniu w 1902 r. do Poznania m.in. cenzor ksiąg religijnych, od 1903 r. kaznodzieja katedralny, od 1904 r. sędzia prosynodalny, od 1909 r. wikariusz generalny i oficjał archidiecezji poznańskiej - w 1914 r. uhonorowany tyt. prałata domowego; od 1915 r. arcybiskup metropolita gnieźnieński i poznański piastujący przynależną z tego tyt. godność prymasa Polski (*tytułu prymasowskiego mógł znów publicznie używać od 1918 r., poprzednio był zakazany przez władze pruskie*, J.K.P. - do tego miana rościł też pretensje metropolita warszawski abp Aleksander Kakowski, który ostatecznie w l. 1925-1938 miał honorowy, przyznany mu *ad personam* tyt. prymasa Królestwa Polskiego, M.K.); od 1919 r. kardynał.

Przeds. kośc. M.in.: reorganizator seminariów duchownych w Poznaniu i Gnieźnie; organizator od 1917 r. wyjazdów księży do środowisk polonijnych w Niemczech i Francji w celu zapewnienia polskim robotnikom opieki duszpasterskiej; inicjator zwoływanych od 1918 r. zjazdów katolickich; inicjator w 1918 r. zał. w Warszawie sekretariatu prymasa, co dało *początek tradycji łączenia przez prymasa Polski funkcji arcybiskupa gnieźnieńskiego i warszawskiego* (J.S.); przew. w 1919 r. pierwszego w wolnej Polsce zjazdu biskupów polskich w Gnieźnie, podczas którego *dyskutowano zasady podziału terytorialnego Kościoła na ziemiach polskich* (J.K., L.M.).

Przeds. polit. Pierwotnie zwolennik ugodowej polityki względem pruskiego zaborcy (*wielu przedstawicieli kleru wiązało nadzieje na niepodległość z jednym z państw zaborczych*, J.S.), w 1917 r. wziął udział w potwierdzającym polskie aspiracje niepodległościowe zjeździe biskupów z Królestwa, Galicji i Poznańskiego. Niemniej początkowo w wolnej już Polsce pamiętano mu jego „niemiecką opcję” na drodze do niepodległości (m.in. wiernopoddańczy telegram do Wilhelma II), czego przykładem wierszyk J. Lechonia: *Zaszczyty i honory dziwnym chodzą torem, / Czasami człowiek płakać, czasem śmiać się chciałby, / Dostali kapelusze Kakowski z Dalborem: / Dłaczego kapelusze, a nie pikelhauby?* - dość jednak krzywdzący, zważywszy że D. w czasie powstania wlkp. *podejmował misje mediacyjne w celu wstrzymania rozlewu krwi. Interweniował w Berlinie, Watykanie i u Ententy, m.in. u marszałka Focha, w sprawie represji pruskich w Wielkopolsce* (J.K.P.), nie wzbraniał księżom udziału w powstańczym zrywie, tolerował ich aktywność w Radach Ludowych, w 1918 r. uczestniczył w inauguracji Sejmu Dzielnicowego w Poznaniu, a później zezwolił duchownym na udział w akcji plebiscytowej w 1920 r. na Mazurach i w 1921 r. na Górnym Śląsku. Zwolennik opcji narodowej i konserwatywnej: w trudnym dla kraju cz. po zabójstwie prezydenta G. Narutowicza D. nie wziął udziału w jego pogrzebie, *nie potępił zbrodni, ale też nie aprobował demonstracji księży odprawiających msze za Eligiusza Niewiadomskiego* (M.K.).

Przeds. charyt. M.in.: w cz. I w. św. organizator pomocy dla inwalidów i sierot; w 1915 r. zał. w Królestwie Polskim komitetu niesienia pomocy ludziom, którzy ucierpieli z powodu działań wojennych; w 1920 r. autor zamieszczonego w prasie apelu *o materialną pomoc dla ludności tzw.*

kresów wschodnich (M.B.); w 1922 r. zał. w Poznaniu kuchni wydających obiady dla ubogiej ludności.

Org. społ. W Poznaniu, m.in.: od 1897 r. czł. Poznańskiego Tow. Przyjaciół Nauk; zał. Tow. Młodzieży Polsko-Katolickiej; czł. dyrekcji Tow. Naukowej Pomocy im. K. Marcinkowskiego; zał. Tow. Młodzieży Polskiej św. Stanisława Kostki; czł. Tow. Kolonii Wakacyjnych i Stacji Sanitarnych „Stella”; w 1917 r. zał. Związku Tow. Dobroczyńnych „Caritas”; w 1920 r. zał. Ligi Katolickiej; w 1921 r. współsprawca powstania Zjednoczenia Stowarzyszeń Robotników Chrześcijańskich.

Odznac. Order Orła Białego, 1921; Legia Honorowa, 1925 (najwyższe odznaczenie przyznawane przez rząd francuski).

Ostroviana. Spot., m.in.: w 1923 r. w Państwowym Gimnazjum Męskim i w Państwowym Gimnazjum i Liceum Żeńskim; w 1925 r. z okazji Zjazdu Katolickiego (D. poświęcił wówczas pomnik kardynała Ledóchowskiego i kamień węgielny pod budowaną szkołę katolicką dla dziewcząt, która wszakże w 1928 r. jako *Szkoła Powszechna im. E. Estkowskiego* zappełniła się *chłopcami*, B.M.).

Org. społ.: w l. gimnazjalnych czł. Tow. T. Zana.

Upam.: tablica pamiątkowa w konkatedrze, 1976; ul. Kardynała E. Dalbora - Uchwała Nr XXIII/303/96 Rady Miejskiej Ostrowa Wlkp. z dnia 5 listopada 1996; portret pędzla J. Wiącka, 1997 - Galeria Portretów I LO.

Źródła: J.K. Pietrzak, *Dalbor Edmund*, w: WSB, s. 135-136; J. Kłoczowski, L. Müllerowa, *W dwudziestym stuleciu (1918-1980)*, w: J. Kłoczowski, L. Müllerowa, J. Skarbek, *Zarys dziejów Kościoła katolickiego w Polsce*, 1986, s. 286, 308; M. Banaszak, *Dalbor Edmund*, w: *Księża społecznicy...*, t. I, 1992, s. 127-129; M. Kosman, *Poczet arcybiskupów gnieźnieńskich i prymasów Polski*, Wyd. M, Kraków 2012, s. 373-379; J.K. Pietrzak, *Wizyta prymasa Polski kardynała Edmunda Dalbora w gimnazjum ostrowskim w 1923 r.*, „Nowy Promień” nr 5/2016.

Dwornik Józef - ur. w 1865 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1934 r. w Ostrowie Wlkp. *Syn powstańca styczniowego* (J.K.P.). Drukacz, redaktor, wydawca.

W cz. zab. Prac. w drukarni Niemca A. Hoffmana w Ostrowie - drukarnią kierował w cz. I w. św., redagując także wyd. w niej pismo „Ostrowoer Anzeiger züglich Kreisblatt für den Kreis Ostrowo”.

W l. międzyw. Po I w. św. i przejęciu drukarni Hoffmanna: w l. 1918-1934 red. i wyd. „Orędownika Ostrowskiego” (pierwotnie pt. „Tygodnik dla Powiatu Ostrowskiego”, następnie - „Orędownik Powiatowy”); wyd. m.in. w formie książkowej „Kalendarzy Rocznych”, *których tematyka i treść społ.-obyczajowa znajdowała szerokie rzesze czytelników* (S.P.); właściciel nowej wybudowanej w l. 1929-1930 drukarni w Ostrowie Wlkp. przy u. Wrocławskiej 37.

Org. społ. W 1888 r. współzał. Tow. Śpiewackiego w Ostrowie Wlkp. - później także zca dyrygenta.

Źródła: S. Pacyna, *Dwornik Józef*, w: WSB, s. 164; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 30, 34; W. Banach, *Katalog prasy...*, s. 31-33; tenże, *Ostrowska nostalgia*, MMOW, Ostrow Wlkp. 2011, s. 73; J.K. Pietrzak, *Powstańcy Ostrów...*, s. 245.

Echaust Julian - ur. w 1839 r. w Nekli, pow. wrzesiński, zm. w 1909 r. (pochowany w podziemiach katedry poznańskiej). Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego, działacz społeczny.

W. Absolwent: gimnazjum w Trzemesznie (1860); Seminarium Duchownego w Poznaniu i Gnieźnie (1864).

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1864 r.: w l. 1864-1867 wikar. w par. pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Ostrowie Wlkp.; w l. 1867-1891 prob. w par. pw. św. Marii Magdaleny w Skrzebowej, w dekanacie ołobockim; w l. 1891-1893 ponownie prob. w Ostrowie Wlkp.; w 1893 r. kanonik metropolitarny, w 1894 r. radca konsystorski, w 1906 r. wikar. generalny i oficjał w Poznaniu.

Publ. Autor i wydawca „do użytku kleru” *Rozkładów kazań na niedziele i święta całego roku*, t. I 1874, t. II 1878.

Pr. nieopubl. *Słownik do Pisma św.*

Pr. transl. Tłum. z języka niemieckiego kilku powieści katolickiego pisarza księdza J.E. Bischoffa-Bolandena.

Przeds. red. i ed. M.in.: w l. 1866-1872 współprac. w pierw „Tygodnika Katolickiego”, następnie wydawanego w Poznaniu „Przyjaciela Ludu”; w 1872 współzał. i do 1895 czł., a jakiś czas prez. rady nadzorczej spółki akcyjnej pisma „Kurier Poznański”; red. zał. w Gnieźnie w 1881 r. wydawnictwa „Straż św. Wojciecha”; kurator na archidiecezję poznańską powołanego w 1895 r. „Przewodnika Katolickiego”.

Dział. społ. Współinicjator w 1894 r. Spółki Parcelacyjnej Rolników w Poznaniu - *spółka przeciwdziałająca przechodzeniu ziemi w ręce niemieckie*; czł., a od 1899 r. wiceprez. Dyrekcji w Tow. Pomocy Naukowej im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu; twórca w 1900 r. Domu Katolickiego w Poznaniu.

Ostroviana. Dział. społ.: zał. w 1867 r. Tow. Czytelni Katolickich (z biblioteką i czytelnią); współzał. w 1872 r. spółki Kasa Pożyczkowa; współzał. w 1876 r. Banku Ludowego w Raszkowie.

Źródła: K. Szymański *Pod pruskim zaborem*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 28; H. Szatkowski, *Echaust Julian*, w: *Księża społecznicy...*, t. I, 1992, s. 173-175; A. Franc, *Potęga obrazu. Dzieje parafii skrzebowskiej. Na pamiątkę jubileuszu 75-lecia budowy kościoła*, Parafia pw. Zwiastowania Pańskiego w Skrzebowej, Skrzebowa 2012.

Enger Robert - ur. w 1813 r. w Rybniku, zm. w 1873 r. w Poznaniu. Ślężak - władał jęz. polskim. Nauczyciel, filolog klasyczny.

W. Absolwent: katolickiego gimnazjum w Gliwicach (1831).

St. nauk. Dr (1836) - st. uzyskany na Wydz. Filologicznym UW (tamże *zdał egzamin uprawniający do nauczania w szkołach średnich*, J.B.).

Z. W l. 1836-1837 praktykant w gimnazjum w Głębzczykach; w l. 1837-1839 naucz. pomocniczy w Katolickim Gimnazjum św. Macieja we Wrocławiu; w l. 1839-1845 naucz. historii i jęz. klasycznych w katolickim gimnazjum w Opolu, gdzie w 1843 r. mianowany został st. nauczycielem; w l. 1845-1866 pierwszy dyr. Królewskiego Katolickiego Gimnazjum w Ostrowie; w l. 1866-1873 dyr. Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu.

Publ. M.in. popularny (cztery wyd.) w Wielkim Księstwie Poznańskim i Królestwie Polskim podręcznik *Gramatyka języka greckiego*, a także *Wypisy z literatury starożytnej Grecji, przydatne do tłumaczeń* (P.G.).

Ostroviana. Publ.: poza ww. *Gramatyką* i wypisami swemu umiłowaniu greckiej kultury E. dawał także wyraz w dołączanych do dorocznych sprawozdań ostrowskiego gimnazjum przyczynkach literackich, m.in.: *Die Rollenverteilung in der Lysistrata des Aristophanes* (1848), *Bemerkungen zum Ajas des Sophokles* (1851), *Zur Prosodik des Plautus* (1852), *Observationes in locos quosdam Agamemnonis Aeschyleae* (1854), *Aeschylia* (1857), *De Aeschyliae Septem ad Thebas Parodo* (1858), *Annotationes ad Tragicorum Graecorum fragmenta* (1963).

Stosunek do uczniów polskich: *W odezwie do was, kochani uczniowie, za rzecz uważam stosowną, mówić językiem wam przyrodzonym, gdyż tenże najpewniej ułatwi mi przystęp do serc waszych* - wygłoszony po polsku fragment przemówienia E. 14 kwietnia 1845 r. podczas inauguracji gimnazjum. (*Przez ponad 21 lat prowadzenia ostrowskiego gimnazjum dyrektor Enger dał się poznać jako gorliwy obrońca języka polskiego i polskiego charakteru szkoły*, P.G.). Upam.: portret pędzla T. Gaworzewskiego, 1997 - Galeria Portretów I LO.

Źródła: K. Szymański, *Początki gimnazjum*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 99; J. Biernaczyk, *Dyrektorzy i profesorowie Królewskiego Katolickiego Gimnazjum w Ostrowie (w latach 1845-1919)*, „KsP”, z. 10, 2003; P. Grabarz, *Robert Enger*, w: *Galeria portretów I Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrów Wlkp. 2015, s. 46-48.

Eustachiewicz Tadeusz - ur. w 1889 r. w Chodorowie k. Lwowa, zm. w 1949 r. w Poznaniu. Nauczyciel. W l. 1919-1928 mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Gimnazjum w Brzeżanach; filologii polskiej oraz klasycznej na Wydz. Humanistycznym UJK we Lwowie.

St. nauk. Dr (1925) - st. uzyskany na UJK.

W cz. zab. W l. 1911-1913 naucz. w Seminarium Nauczycielskim w Stanisławowie; w l. 1913-1916 naucz. w gimnazjum w Brodach, następnie w Tarnowie.

W l. międzyw. W 1919 r. przez kilka miesięcy naucz. w Rogoźnie; w l. 1919-1928 naucz. w Państwowym Gimnazjum Męskim w Ostrowie Wlkp.; w l. 1928-1930 dyr. gimnazjum w Rogoźnie; w l. 1930-1939 wizytator szkół średnich Poznańskiego Kuratorium Szkolnego w Poznaniu.

W cz. II w. św. Po wysiedleniu przez Niemców z Poznania do Lublina: właściciel sklepu spożywczego, zarazem w l. 1940-1944 kier. tajnego nauczania organizowanego dla młodzieży wysiedlonej z Ziemi Zachodnich.

Po wojnie. Naucz. w gimnazjum ogólnokształcącym i LH im. M Sobolewskiej w Lublinie, skąd z powodu grożącej mu utraty wzroku powrócił do Poznania.

Publ. *Zarys dziejów gimnazjum im. Przemysława w Rogoźnie*, 1929; *Młodzież wielkopolska na tle lat 1861-1864*, 1932.

Pr. nieopubl. *Dzieje Towarzystwa Tomasza Zana* - w 1939 r. po oddaniu oprac. kilka miesięcy przed wybuchem wojny do druku jego nakład i rękopis uległy zniszczeniu (K.Ch., S.W).

Publ. w czasop. „Eos”, „Pamiętnik Literacki”. M.in.: *Seneka w Polsce*, „E”, 1912; *Rzecz o dobrodziejstwach Górnickiego*, „E”, 1913; *Dzieje sentencji Seneki w porenasansowej literaturze polskiej*, „PL”, 1926 - pr. doktorska.

Ostroviana. Publ.: *Zarys dziejów Gimnazjum w Ostrowie*, nakł. Komitetu Rodzicielskiego, Ostrów Wlkp. 1927; *Sprawozdanie Dyrekcji Państw. Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. za lata szkolne 1918/19-1928/29 (dziesięciolecie)*, nakł. Dyrekcji Państwowego Gimnazjum Męskiego i Komitetu Rodzicielskiego w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. 1929 (tu: 1. *Dziesięciolecie Gimnazjum Ostrowskiego w Niepodległej Polsce*, 2. *Sprawozdanie Dyrekcji*); *Dziesięciolecie Gimnazjum Ostrowskiego w Niepodległej Polsce*, Czcionkami Drukarni Stefana Rowińskiego w Ostrowie Wlkp., Ostrów 1929.

Publ. w czasop.: „Promień”. M.in. „*Rycerze*” *Arystofanesa*, „P” nr 5/1928 - o sztuce greckiego komediopisarza.

Zesp. red.: Pismo gimnazjalne „Promień” - w l. 1925-1928 opiekun (red. odpowiedzialny).

Inne przeds.: w gimnazjum w 1919 r. zał. Koła Literackiego im. A. Mickiewicza.

Org. społ.: w l. 1920-1928 opiekun TTZ.

Upam.: portret pędzla T. Gaworzewskiego, 1998 - Galeria Portretów I LO.

Źródła: K. Chelkowski, S. Wichrzycki, *Tadeusz Eustachiewicz*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 289-294; tamże, S. Pacyna, *W II Rzeczypospolitej*, s. 145; tamże, W. Brodzki, „*Promień*” jako społeczno-kulturalny obraz środowiska młodzieży gimnazjalnej”, s. 332.

Ferić Mirosław - ur. w 1915 r. w Travniku w Bośni, zg. w 1942 r. (pochowany na cmentarzu w Northwood w Anglii). Lotnik. W 1919 r., po orzeczeniu separacji między jego ojcem Janem Ferićem (Chorwatem) i matką Zofią Fericzową, zamieszkał z nią i bratem w Ostrowie Wlkp. przy ob. ul. Partyzanckiej 26 b.

W. Absolwent: Szkoły Powszechnej im. T. Kościuszki w Ostrowie Wlkp.; Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1935). Po maturze odbył kurs unitarny w Szkole Podchorążych Piechoty w Różanie n. Narwią; w 1938 r. ukończył Szkołę Podchorążych Lotnictwa, po której otrzymał st. ppor. pilota.

W cz. II w. św. Pilot 111. Eskadry Myśliwskiej im. T. Kościuszki 1. pułku lotniczego w Warszawie (przed wybuchem wojny eskadra włączona do Brygady Pościgowej stacjonowała na lotnisku Zielonka pod Warszawą) - we wrześniu w walkach powietrznych nad stolicą zestrzelił 1 niemiecki samolot (przypisuje mu się także 1/3 innego samolotu wroga zestrzelonego wspólnie dwoma innymi polskimi samolotami). Po ewakuacji samolotem 17 września 1939 r. do Rumunii i ucieczce z tamtejszego obozu dla internowanych w Focsani poprzez Bejrut do Francji pilot I i następnie III klucza Polskich Sił Powietrznych - brał udział w lotach patrolowych na tyłach frontu. Po kapitulacji Francji uczestnik Bitwy o Anglię - od 12 sierpnia 1940 r. pilot 303. Dywizjonu Myśliwskiego im. T. Kościuszki w Northolt (zestrzelił 8 niemieckich samolotów); od 3 maja 1941 r. por., od października tego r. do stycznia 1942 r. instr. w OTU w Grangemouth (jednostce szkoleniowej pilotów myśliwskich, do której został przeniesiony z powodów zdrowotnych); po powrocie na własną prośbę do latania bojowego zginął 14 lutego 1942 r. oblatując nad lotniskiem Northolt samolot Spitfire, który *rozłamał się w powietrzu i spadł na lotnisko* (O.C., H.K.K.). Po śmierci awansowany do st. kpt.

Inne przed. Autor prowadzonego od początku wojny dziennika - pomieszczone w nim relacje, także z działań bojowych kolegów F., stały się swoistą kroniką 303. Dywizjonu przechowywaną po wojnie w Instytucie Polskim i Muzeum im. gen. Władysława Sikorskiego w Londynie.

O F. w lit. M.in.: A. Fiedler, *Dywizjon 303*, pierwsze wyd. 1942 - pisarz posiłkował się w swym dziele m.in. dziennikiem F.

Odnac. M.in.: Krzyż Srebrny Orderu Wojennego Virtuti Militari; czterokrotnie Krzyż Walecznych; Distinguished Flying Cross (Zaszczytny Krzyż Lotniczy); Polowa Odznaka Pilota.

Upam. Wpis do Księgi Pamiątkowej Pilotów uczestników Bitwy o Anglię w Katedrze Westminster w Londynie; nazwisko F. na Pomniku Lotnika Polskiego w Northolt; nazwisko F. na Pomniku ku czci Lotników Polskich poległych w latach 1939-1945 w Warszawie.

Ostroviana. Org. społ.: harcerz - m.in. w l. 1934-1935 drużynowy 7. DH im. Bolesława Krzywoustego w Ostrowie Wlkp.

Upam.: tablica w holu I LO poświęcona pamięci uczniów i profesorów gimnazjum męskiego, którzy zginęli za ojczyznę w l. 1939-1945, 1970; ul. M. Ferića - Uchwała Nr XXV/347/2004 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 30 listopada 2004 r.; medal proj. W. Zuchowskiego wybity z inicjatywy PTAiN w 40. rocznicę śmierci lotnika, 1982; SP nr 11 im. M. Ferića, 1984 - w szkolnej Izbie Pamięci popiersie F. wykonane przez K. Pawlaka; portret pędzla T. Gaworzewskiego, 2006 - Galeria Portretów I LO.

Źródła: J. R. Konieczny, T. Malinowski, *Mała encyklopedia lotników polskich*, t. II, Warszawa 1988, s. 34-36; O. Cumft, H. K. Kujawa, *Księga lotników polskich poległych, zmarłych i zaginionych 1939-1946*, Warszawa 1989, s. 256; A. Fiedler, *Dywizjon 303*, wyd. XXIV, Poznań 1990, s. 22-25, 33, 70, 91; brosz.

Zofia Fericzowa. *Dokumenty*, Szkoła Podstawowa nr 11, Ostrow Wlkp. 1994; L. Olson, S. Cloud, *Sprawa honoru. Dywizjon 303 Kościuszkowski. Zapomniani bohaterowie II wojny światowej*, Warszawa 2004, s. 22, 24-26, 117-118, 143, 159, 190; P. Sikora, *Asy polskiego lotnictwa*, Warszawa 2014, s. 213-217, 464, 471; Kronika 7. DH w Ostrowie Wlkp. - Izba Pamięci im. M. Feriça w SP nr 11 w Ostrowie Wlkp.; wyst. „Dywizjon 303 - w stulecie urodzin Miroslawa Feriça”, MMOW, kwiecień 2015; rel. R. Nyklewicz, bibliotekarza SP nr 11 im. Miroslawa Feriça w Ostrowie Wlkp.

Fieczin Aleksander Wasiliewicz - ur. w 1900 r. w Baryszewskim rejonie Obwodu Ulianowskiego (dawniej Symirsko). Mjr Armii Czerwonej. Mieszkał w Orenburgu.

W. Z zawodu ślusarz.

W I. międzyw. W l. 1919-1921 uczestnik wojnie domowej w Rosji po stronie wojsk bolszewickich - żołnierz Robotniczo-Włościańskiej Armii Czerwonej.

W cz. II w. św. M.in.: od 1941 r. komisarz pułku - *W czasie walk był ranny i kontuzjowany* (T.F.). Od 25 stycznia 1945 r., po wkroczeniu wojska rosyjskiego do Ostrowa Wlkp., komendant wojenny miasta - 26 stycznia podczas spotkania z dowódcami polskich jednostek *podziękował im za nie spotykany na jego szlaku przykład postawy ludności cywilnej w walkach w tak wielkim mieście, jak Ostrów* (E.S.), po czym unieważnił wybór na burmistrza desygnowanego przez Delegaturę Rządu H. Serwę (ur. w 1883 r., w Odolanowie, zm. w 1949 r. w Krynicy działacza Stronnictwa Narodowego i czł. konspiracyjnej organizacji „Ojczyzna”), rozwiązał Tymczasowy Komitet Miasta Ostrowa Wielkopolskiego i Powiatu, nakazał przeprowadzenie do 27 stycznia demobilizacji ostrowskich oddziałów. 25 maja wystąpił na Rynku w ramach oficjalnego powitania wkraczającej do Ostrowa Wlkp. 2. Dywizji Artylerii Ciężkiej Wojska Polskiego (obecność na tej uroczystości F. jako komendanta wojennego miasta ostatni raz odnotował w czerwcu „Głos Ostrowski” - na jego łamach w styczniu 1946 r. podano, że na akademii z okazji pierwszej rocznicy wolnego od niemieckiego okupanta Ostrowa obecny był już tylko *przedstawiciel Komendy Wojennej kpt. Tunajew*).

Po wojnie. Komendant wojenny Skarżyska-Kamiennej (komendantury wojenne na terenach zajętych przez Armię Czerwoną tworzono w Polsce od sierpnia 1944 r. do listopada 1945 r. - nb. pełnienie przez F. tej akurat funkcji w Skarżysku-Kamiennej, co podaje T. Fudała, nie znalazło potwierdzenia w materiałach źródłowych tamtejszego muzeum). Po demobilizacji w lipcu 1946 r. i powrocie do ZSRR przez pięć l. zca przew. Rady Miejskiej Orenburga, następnie piętnaście lat kier. Orenburskiej Fabryki Mebli.

Varia. 1 lutego 1945 r. F. swoim służbowym samochodem przywiózł do do Ostrowa Wlkp. z Częstochowy księdza L. Płotkę, prob. par. pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika.

Org. polit. Od 1918 r. czł. Komsomołu; od 1930 r. czł. Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego.

Tyt. hon. Honorowy Obywatel Miasta Ostrowa Wielkopolskiego - uchwała PMRN z dn. 23 stycznia 1961 r.

Odznac. Radzieckie, m.in.: Order Czerwonego Sztandaru, Order Wojny Ojczyźnianej I kl.

Źródła: j.s., *Ostrów wita Wojsko Polskie*, „Głos Ostrowski” nr 1, 10 czerwca 1945; *Działalność Władz Miejskich. W pierwszą rocznicę po oswobodzeniu miasta Ostrowa (23.1.1945 r.)*, „Głos Ostrowski” nr 4, 27 września 1946; tamże, (tnp.), *Akademia w sali Teatru Miejskiego*; T. Fudała, *Był rok 1945...*, „Południowa Wielkopolska” nr 1/1969; E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 345; tenże, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 257, 259, 261; K. Pawlak, *Życie polityczne. Lata 1945-1949*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 352; A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski. Fakty...*, s. 11; H. Stańczyk, S. Zwoliński, *Wojsko Berlinga i Żymierskiego*, Warszawa 2015, s. 70-71; J. Pietrzak, *Między samorządem...*, Ostrow Wlkp. s. 135, 142, 205, 325; fragm. korespondencji internetowej L.W. z Głównym Inwentaryzатorem zbiorów Muzeum im. „Orła Białego” w Skarżysku-Kamiennej Albertem

Gajewskim z dn. 7 lutego 2018 r.: *według naszej wiedzy Komendantem wojennym Skarżyska-Kamiennej był Iwan Kowalczyk, przynajmniej od stycznia do kwietnia 1945 r., który został następnie zmieniony na tym stanowisku przez płk. pochodzenia gruzińskiego o bliżej nieznanym nazwisku. (...) W posiadanych przez Muzeum materiałach nie natrafiliśmy na wzmiankę o A.W. Fiecinie.*

Freimann Aron - ur. w 1871 r. w Wieleniu nad Notecią, zm. w 1948 r. w Nowym Jorku. Historyk żydowski.

W. Absolwent: Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie Wlkp. (1893). Po maturze i studiach historycznych, archiwistycznych i orientalistycznych na Uniwersytetach w Berlinie i Erlangen (J.B.), ukończył także wyższą szkołę rabinacką w Berlinie (funkcji rabina nie pełnił).

St. nauk. Dr filozofii (1896) - st. otrzymał na Uniw. Humboldtów w Berlinie, tyt. opubl. w 1897 r. pr. doktorskiej *Isagoge des Porphyrius in den syrischen Übersetzungen* (Wprowadzenie do Porfiriusza w przekładach syryjskich).

Tyt. nauk. Prof. (1919).

Z. W l. 1898-1933, do cz. zwolnienia przez nazistów, wpieryw pomocnik nauk., a od 1904 r. bibliotekarz i kier. oraz współtwórca najbogatszego w Europie zbioru judaików i hebraików w Bibliotece Miejskiej we Frankfurcie n. Menem. Po przymusowej emigracji m.in.: do 1938 r. prac. w dziale manuskryptów Biblioteki Watykańskiej; od 1938 r. w Stanach Zjednoczonych, do których przybył spodziewając się w Europie wybuchu wojny, wpieryw *Research Fellow* (w ramach stypendium organizacji pomagającej żydowskim uchodźcom), a od 1941 r. *Senior Fellow* na Yeshiva University w Nowym Jorku - wykładał historię i literaturę żydowską. Zarazem: w l. 1939-1945 konsultant bibliograficzny w New York Public Library.

Publ. Autor wielu publikacji książkowych poświęconych europejskim Żydom (J.B.).

Pr. ed. i red. W l. 1900-1921: *Zeitschrift für hebräische Bibliographie* (Czasopismo Bibliografii Hebrajskiej) - wyd. z H. Brodym; *Germania Judaica* (czasop. historyczno-leksykograficzne) - wyd. z M. Brann'em. W l. 1924-1931: *Thesaurus typographiae hebraicae saec. XV* (Leksykon typografii hebrajskiej w XV wieku) - red.; *Zeitschrift für die Geschichte den Juden in Deutschland* (Czasopismo historii Żydów w Niemczech) - współred. z I. Elbogenem i M. Freudenthalem).

Org. społ. Czł. Zarządu Żydowskiej Gminy Wyznaniowej we Frankfurcie n. Menem - przew. Komisji Rytualnej.

Ostroviana. *Geschichte der israelitischen Gemeinde Ostrowo* (Historia gminy żydowskiej w Ostrowie), Ostrowo 1896.

Źródła: J.K. Pietrzak, J. Poradzewska-Pietrzak, *Lista absolwentów z lat 1849-1969*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 193; J. Biernaczyk, *Freimann Aron*, „Księga Pamięci”, z. 10, 2003; tenże, *Freimann Aron*, w: tegoż, *Słownik biograficzny Żydów...*, s. 21-26; *Po niemiecku...*, s. 73-94; <https://www.jstor.org/stable/3622159?seq=1> (dostęp: 21.10.2019).

Friedberg Jan - ur. w 1870 r. w Borysławiu, zm. w 1949 r. w Krakowie. Nauczyciel, historyk.

W. Absolwent: gimnazjum w Drohobyczu; Wydz. Prawnego i Wydz. Filozoficznego Uniw. Lwowskiego (1896). W 1900 r. otrzymał dyplom nauczycielski z zakresu historii i geografii.

Z. M.in.: W cz. studiów prac. (stypendysta) w *Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie*, a potem jako aplikant w *Archiwum Krajowym Akt Grodzkich i Ziemskich we Lwowie* (G. L.); od 1896 r. naucz. w Gimnazjum III we Lwowie, następnie w gimnazjach państwowych w Rzeszowie i Przemyślu; od 1902 r. prof. Gimnazjum V, a od 1907 Gimnazjum III we Lwowie; w l. 1919-1924 dyr. Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (w wolnej już Polsce repolonizował szkołę posiadającą osobne klasy polskie i niemieckie oraz nauczycieli obu

narodowości); zarazem w l. 1921-1923 prof. historii w Państwowym Gimnazjum i Liceum Żeńskim w Ostrowie Wlkp.; od stycznia 1925 r. dyr. Gimnazjum VI w Krakowie - 31 grudnia 1930 r. przeniesiony w stan spoczynku.

Publ. M.in.: *Pospolite ruszenie w Wielkopolsce*, Lwów 1900; *Krzyżacy i pogrom ich pod Grunwaldem*, Lwów 1910; *Zatarg Polski z Rzymem w czasie wojny trzynastoletniej. (Przyczynek do Historii dyplomacji krzyżackiej)*, Lwów, 1911. Także: *Zarys historii Polski*, Warszawa 1920 - rozwinięcie i z każdym kolejnym wyd. poprawianie i uaktualnianie starego podręcznika dla klas wyższych szkół średnich autorstwa A. Lewickiego, przez co wobec *licznych i zasadniczych przeróbek Zarys stał się w końcu wyłącznym produktem literackim Friedberga* (J. Mertka).

Pr. nieopub. Oprac. (masz.) w cz. II w. św.: nowy podręcznik do nauki historii Polski pt. *Dzieje narodu polskiego; Historia Śląska*.

Org. społ. Czł. PTH.

Źródła: J. Mertka, *Jan Friedberg*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 283-287; G. Lewandowska, *Jan Friedberg*, „Księga Pamięci” z. 1, 1995; B. Molska, *Zapis naszej obecności...*, s. 191.

Gorczyzewski Jan Onufry - ur. w 1751 r. w Lidzbarku Welskim, zm. w 1823 r. w Poznaniu. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego, nauczyciel, poeta, tłumacz.

W. Absolwent: kolegium jezuickiego w Grudziądzu (1767); po nowicjacie jezuickim w Krakowie filozofii w kolegium jezuickim w Kaliszu (1773).

St. nauk. Dr filozofii (1783).

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapł. w 1775 r. w Poznaniu, m.in.: archidiakon w Kaliszu, 1797; kanonik katedralny w Poznaniu, 1810.

Publ. *Poezje przekładane i własne*, t. I-II, Warszawa 1818.

Publ. w czasop. „Mrówka Poznańska”, „Nowy Pamiętnik Warszawski”, „Pamiętnik Warszawski”, „Tygodnik Wileński”. M.in.: *Satyra. Gotowalnia sentymentalna*, „Nowy Pamiętnik Warszawski”, 1804 - satyra na damską modę i moralność.

Pr. transl. Przekł. głównie z jęz. francuskiego. M.in.: N. Boileau Despreaux, *Satyry - spolszczenie przez Komisję Edukacji Narodowej przewidziane do bibliotek szkolnych* (T.W.), Warszawa 1805; *Skotopaski* - tłum. *Bukolik* Wergiliusza, Wrocław 1822.

Inna dział. M.in: prof., prefekt, prorektor, a w l. 1803-1808 rektor szkół większych w Kaliszu - funkcje te pełnił z ramienia Komisji Edukacji Narodowej; w l. 1807-1809 czł. Izby Administracyjnej i sędzia Sądu Apelacyjnego w Kaliszu; w l. 1809-1812 rektor gimnazjum w Poznaniu (kierował nim *pracując głównie nad umocnieniem jego polskości*, T.W.); od 1812 r. czł. Dozoru szkół w Poznaniu, a po zwolnieniu z tej funkcji od 1814 r. cenzor wydawnictw departamentu poznańskiego.

Org. społ. Od 1805 r. czł. TPN w Warszawie.

Ostroviana. Publ.: *List. Odpowiedni Gorczyzewskiego, na Wiersz Chrzanowskiego* - poemat, którym G. odpowiedział na wiersz zaprzyjaźnionego z nim księdza F.I. Chrzanowskiego, dziękując zarazem za dostarczone mu z ogrodu ostrowskiego proboszcza owoce. (W *Liście* po raz pierwszy w utworze literackim pojawiła się nazwa Ostrowa).

Źródła: „Pamiętnik warszawski, czyli Dziennik Nauk i Umiejętności”, t. IX, 1817, s. 78-95 (<https://www.wbc.poznan.pl/dlibra/publication/111251/edition/122552>); T. Witczak, *Gorczyzewski Jan Onufry*, w: WSB, s. 212; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 23; *Między rozpaczą i nadzieją. Antologia poezji porozbiorowej lat 1793-1806*, wstęp P. Żbikowski, zebr. i oprac. M. Nalepa, Collegium Columbinum, Kraków 2006, 138-140, 439.

Graetz Heinrich - ur. w 1817 r. w Książu, zm. w 1891 r. w Monachium, pochowany został na cmentarzu żydowskim we Wrocławiu. Historyk żydowski.

W. Po studiach rabinicznych w Wolsztynie i Oklenburgu absolwent UW_r (1845).

St. nauk. Dr (1846) - st. uzyskany na Uniw. w Jenie., tyt. pr. doktorskiej *Gnostizismus und Judenthum*.

Z. W l. 1840-1842 naucz. domowy w Ostrowie; od 1845 r. naucz. we Wrocławiu, Nicolsburgu i Ludenburgu; od 1853 r. (po wykładach w 1852 r. w Berlinie) docent w Żydowskim Seminarium Teologicznym we Wrocławiu - wykładał historię Żydów i *Biblii*.

Publ. Esej *Über die Konstitution der jüdischen Geschichte*, 1848; 11-tomowe oprac. *Geschichte der Juden von den ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart*, 1853-1875 - sztandarowe, tłumaczone na wiele języków dzieło historiografii żydowskiej (*odegrało ważną rolę eduk., jak również w sferze budzenia świadomości nar., także wśród Żydów polskich, RŻ*).

Publ. w czasop. M.in.: pismo nauk. „Monatsschrift für Geschichte und Wissenschaft des Judentums” - od 1852 r. współprac., w l. 1869-1888 wyd.

Pr. ed. „Monatsschrift für Geschichte und Wissenschaft...” - w l. 1869-1888 wyd.

Tyt. hon. Prof. UW_r, 1869.

Ostroviana. *Dziennik i listy* (fragmenty - 1841-1842) - reminiscencje z pobytu G. w Ostrowie (tłum. R. Dziergwa), w: H. Graetz, *Tagebuch und Briefe*, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen 1977.

Źródła: Z. Borzymińska, R. Żebrowski, *Graetz Heinrich*, w: Z. Borzymińska, R. Żebrowski, *Polski słownik judaistyczny*, t. 1, Prószyński i S-ka, Warszawa 2003, s. 513-514; *Po niemiecku...*, s. 31-37, 166.

Graczyński Stanisław - redaktor.

Pr. red. „Gazeta Ostrowska” - współred. gazety zał. w 1896 r. i wyd. do 1897 r. przez T. Nowickiego.

Źródła: J. Jachowski, *Kawaler Józef*, w: *Słownik pracowników...*, s. 402; tamże, W. Sobkowiak, *Leitgeber Witold Stanisław*, s. 503; W. Banach, *Katalog prasy...*, s. 16. Także: W. Burdosz, G. Polarczyk, *Z dziejów prasy i czasopiśmiennictwa w regionie ostrowskim w XIX i XX w.*, „Rocznik Kaliski”, t. XIII, 1980, s. 143, oraz W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, 2005, s. 48 - w obu publikacjach podano nazwisko Graczyński.

Grzęda Stanisław - ur. w 1882 r. w Zębcowie k. Ostrowa Wlkp., rozstrzelany przez Niemców w listopadzie 1939 r. w Paterku w pow. wyrzyskim. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego, działacz społeczny.

W. Absolwent: Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie Wlkp. (1901); studiów teologicznych w Poznaniu i Gnieźnie (1904).

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1904 r. m.in.: w l. 1905-1907 wikar. w Nowym Tomyślu; w l. 1907-1908 wikar. w Rozdrażewie; w l. 1908-1910 wikar. w Ostrowie Wlkp.; od sierpnia 1910 r. w Poznaniu - rektor kaplicy Pana Jezusa, od 1912 r. kanonik kolegiaty św. Marii Magdaleny; w l. 1917-1924 prob. w Gostyniu; w l. 1924-1933 prob. w Śmiłowie k. Chodzieży; w l. 1933-1939 prob. w Gleśnie w pow. wyrzyskim, zarazem dziekan nakielski.

Publ. Podręcznik pt. *Jak pracować w towarzystwach młodzieży*, 1914.

Pr. ed. i red. Kierownik działu wyd. Księgarni św. Wojciecha w Poznaniu; od 1916 r. red. „Gazety dla Kobiet”.

Inne przeds. W 1916 r. współorganizator, następnie sekr. Wydz. Teologicznego PTPN w Poznaniu.

Dział. polit. M.in.: w listopadzie 1918 r. twórca Rady Ludowej w Gostyniu; poseł na Sejm Dzielnicowy do Poznania; *przewodził powstaniu wielkopolskiemu w Gostyńskim* (S.P.).

Org. społ. M.in.: od 1910 r. czł. Komisji Oceniającej przy Zarządzie Głównym TCL; sekr. generalny Związku Kobiet Pracujących; bibliotekarz powstałego w 1913 r. Tow. Krajoznawczego w Poznaniu; czł. Tow. Dziennikarzy i Literatów Polskich w Poznaniu.

Ostroviana. Zesp. red.: „Przyjaciel Dzieci” (dod. „Gazety Ostrowskiej”) - czł. m.in. ze S. Rowińskim powstałego w 1910 r. komitetu red. (1. nr ukazał się 1 lutego 1911 r.).

Przeds. sport.: w 1909 r. inicjator klubu sportowego Ostrovia - *pierwszego polskiego klubu piłki nożnej w Wielkopolsce* (ze względów patriotycznych w 1910 r. za barwy klubowe przyjęto kolory biało-czerwone).

Org. społ.: od 1907 r. czł. komitetu powiatowego TCL; patron i prez. ostrowskiego Tow. Terminatorów, przy którym powstał klub sportowy Ostrovia.

Źródła: K. Szymański, *Pod pruskim zaborem*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 28; J. Jachowski, *Grzęda Stanisław*, w: *Słownik pracowników...*, s. 303; tamże, T. Oracki, *Ludwiczak Antoni*, s. 529; W. Banach, *Katalog prasy...*, s. 44; <http://www.wtg-gniazdo.org/ksieza/main.php?akcja=opis&id=1307> (dostęp: 15.12.2015).

Häberlin Johann Heinrich - ur. 23 grudnia 1799 w miejscowości Wieda, w gminie Harz, zm. w 1866 w Poczdamie w Niemczech. Architekt - bliski współpracownik K.F. Schinkla, co - w przypadku projektów i realizacji, w które obaj się angażowali - nierzadko nie ułatwia historykom sztuki bezsprzecznej ich atrybucji.

W. Absolwent: gimnazjum w Nordhausen. Po ukończeniu studiów architektonicznych w 1822 r. zdał egzamin z geodezji. W 1834 r. złożył egzamin mistrza budowlanego.

Z. Od 1845 r. w służbie na dworze pruskim - m.in. od 1851 r. insp. i nadworny radca budowlany.

Przeds. zaw. M.in.: w l. 1825-1826 budowa królewskiego urzędu celnego w Skalmierzycach; w 1835 r. sporządzenie dla K.F. Schinkla projektu nowego budynku biblioteki przy Uniw. Berlińskim; odbudowa w italianizującym stylu Kronguts Bornstedt - wiejskiej posiadłości koronnej w Poczdamie; projektowanie tzw. Turmvillas (domów wież).

Org. społ. Od 1827 r. czł. Związku Architektów w Berlinie.

Ostroviana. M.in.: realizacja od 1823 r. proj. pałacu myśliwskiego dla księcia A. Radziwiłła w Antoninie autorstwa K.F. Schinkla (od tego bowiem r. z polecenia Schinkla dla przyśpieszenia podjętych w 1821 r. prac H. *prowadził budowę na miejscu*, Z.P.); tamże proj. mniejszych, w stylu szwajcarskim, obiektów (drugiej wozowni, szkoły, bażanciarni) wzniesionych w pobliżu książęcego pałacu; także realizacja kolejnego antonińskiego proj. K.F. Schinkla - ukończonej w 1838 r. kaplicy grobowej Radziwiłłów (wg A. Kwileckiego, gdy zdaniem A. Rogalanki to H. ją projektował, zaś z ustaleń Z. Ostrowskiej-Kębłowskiej wynika, że dzieło Schinkla to jedynie plan jej nawy oktagonalnej, *natomiast reszta jest autorstwa Häberlina* - kwestii tej nie rozstrzyga Z. Pałat, pisząc: *Pytania o autorstwo projektu kaplicy Radziwiłłów oraz bezpośrednio uwarunkowania jej kształtu architektonicznego nie uzyskały [dotąd] zadowolającej odpowiedzi*). Podobnie, jak pytania o autorstwo proj. ukończonego w 1828 r. ostrowskiego ratusza (w archiwum J. Kornaszewskiego zachowały się dwie fotografie jego dwóch rzutów i jednego przekroju z inicjałami J.H., niemniej i w tym przypadku część badaczy jest skłonna przypisać autorstwo tego proj. K.F. Schinklowi).

Źródła: Z. Ostrowska-Kębłowska, *Antonin*, w: *Karl Friedrich Schinkel i Polacy*, Warszawa 1987, s. 87; A. Rogalanka, *Sztuka regionu ostrowskiego*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 525-526, 529, 533, 535; D.J. Peśła, *Karl Friedrich Schinkel 1781-1841 - budowniczy antonińskiego pałacu książąt Radziwiłłów*, w: *XX Jubileuszowy Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni. Antonin 2001”*, Ostrów Wlkp. 2001, s. 113-123; A. Kwilecki, *Radziwiłłowie herbu (Trzy) Trąby*, w: *Ziemiaństwo...*, s. 384, 385; Z. Pałat, *Zespół Pałacowy...*, s. 12-13, 44, 75-78; <http://eng.archinform.net/arch/3359.htm> (dostęp: 2.12.2015).

Hassencamp Robert - ur. w 1848 r. w Weyhers, zm. w 1902 r. w Düren w Niemczech. Historyk, nauczyciel.

W. Absolwent gimnazjum w Fuldzie, po maturze w l. 1886-1870 odbył studia historyczne na Uniw. w Würzburgu i Getyndze. W 1891 r. otrzymał tyt. prof., w 1894 godność radcy szkolnego 4. klasy.

Z. Po studiach: naucz. pomocniczy (stażysta) w Marburgu w Hesji i w Bytomiu; w l. 1871-1874 naucz. rzeczywisty w Bytomiu, następnie w Szkole Realnej w Bydgoszczy; w l. 1874-1881 st. naucz. w Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu; w l. 1881-1894 prof. historii (wolny od pruskiego nacjonalizmu w stosunku do polskich uczniów) w Królewskim Gimnazjum w Ostrowie; w l. 1894-1902 w pierw. prof. w gimnazjum w Düsseldorfie, następnie dyr. w gimnazjum w Düren.

Publ. *Geschichte Irlands von der Reformation bis zu seiner Union mit England* (Historia Irlandii od czasów reformacji do unii z Anglią), Lipsk 1886. Także: m.in. autor prac z dziejów Wielkopolski.

Publ. w czasop. „Beiträge zur Geschichte des Niederrheins”, „Zeitschrift der Historischen Gesellschaft für die Provinz Posen”, „Düsseldorfer Jahrbuch”. M.in.: *Ein Brandenburgisch-bergisches Eheprojekt im Jahre 1641* (Brandenbursko-bergijski projekt małżeństwa w roku 1641), „BGN” nr 10, 1895; *Die Bewerbung der Pfalzgrafen Phili Wilhelm von Neuburg um die polnische Krone* (Starania palatyna Filipa Wilhelma von Neuburg o polską koronę), „ZHG” nr 11, 1896.

Ostroviana. Publ.: „Zeitschrift der Historischen Gesellschaft für die Provinz Posen”. Artykuł *Ein Ostrowoer Hexenprocess aus dem Jahre 1719* (Pierwszy proces czarownic w Ostrowie w 1719 r.), „ZHG” nr 8, 1893.

Inne przeds.: zał. w gimnazjum zesp. teatralnego, z którym m.in. wystawił pierwszą część trylogii *Wallenstein* F. Schillera pt. *Wallensteins Lager* (Obóz Wallensteina).

Źródła: J.K. Pietrzak, *Pod znakiem germanizacji i polskiej konspiracji*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 121-122, 124; J. Biernaczyk, *Prof. dr Robert Hassencamp*, „Księga Pamięci”, z. 10, 2003; tenże, *Irlandzkie tropy w Wielkopolsce*, „Polska Gazeta. Pierwszy Polski Tygodnik w Irlandii. The First Polish Weekly in Ireland” nr 18, Dublin (Irlandia), 4 maja 2006; publ. źródłowa w oprac. W. Kieremkampta, *Dobra majętność ostrowskiej i przygodzickiej w aktach i instrukcjach XVIII wieku*, Ostrów Wlkp. 2013, s. 82.

Heppner Aron - ur. w 1865 r. w Pleszewie, zm. w 1938 r. we Wrocławiu, gdzie mieszkał od 1920 r. Rabin, historyk żydowski.

W. Absolwent: Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie Wlkp. (1885); Seminarium Rabinicznego i zarazem Wydz. Filozoficznego Uniw. Berlińskiego (1890).

St. nauk. Dr filozofii (1890) - st. uzyskany na Uniw. w Halle na podstawie dysertacji pt. *Die Scholien des Bar - Hebraeus zu Ruth und den apokryphischen Zusätzen zum Buche Daniel*.

Dział. W l. 1890-1920 rabin w Koźminie, zarazem od 1906 r. rabin w Jarocinie i Jaroczewie; od października 1920 r. we Wrocławiu - m.in. nauczyciel religii w średniej szkole żeńskiej, wykładowca w szkole tamuldczej, a od 1923 r. twórca i kier. archiwum tamtejszej gminy żydowskiej.

Publ. M.in.: *Jüdisches - Literarisches Abreiß Kalendar* (Kalendarz żydowski), Koschmin 1900; wspólnie z I. Herzbergiem, *Aus Vergangenheit und Gegenwart der Juden und der jüdischen Gemeinden in den Posener Landen* (Z przeszłości i teraźniejszości Żydów i gmin żydowskich w Prowincji Poznańskiej), Koschmin-Bromberg 1909-1929 - pr. w 3 cz. wyd. w zeszytach, cz. 3. oprac. tylko przez H.; *Jüdische Persönlichkeiten in und aus Breslau* (Wybitni Żydzi związani z Wrocławiem), Breslau 1931.

Ostroviana. Publ.: historia gminy żydowskiej (w części oparta na oprac. A. Freimanna *Historia gminy żydowskiej w Ostrowie*), w: *Aus Vergangenheit und Gegenwart der Juden und der jüdischen Gemeinden in den Posener Landen*, cz. 3. (1929).

Źródła: J. Biernaczyk, *Heppner Aron*, „Księga Pamięci”, z. 10, 2003; tenże, *Heppner Aron*, w: tegoż, *Słownik biograficzny Żydów...*, s. 41-48; W. Banach, *Wstęp*, w: *Po niemiecku...*, s. 12; tamże, J. Biernaczyk, *Aron Heppner*, s. 166-167.

Hirsch Leo - ur. w 1903 r. w Poznaniu, zm. w 1943 r. w Berlinie (*W 1942 r. w wyniku wykonywania przymusowych robót nabawił się gruźlicy*, J.B.). Pisarz i dziennikarz żydowski. W l. dziecięcych i gimnazjalnych mieszkał w Ostrowie Wlkp. przy ul. Kaliskiej 6, po studiach osiadł w Berlinie, dokąd w 1920 r. przeprowadzili się jego rodzice.

W. Uczeń Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie (nie występuje w wykazie jego absolwentów w monografii „Wielkopolska szkoła edukacji narodowej”, Wrocław 1970), następnie przez cztery l. student Uniw. w Monachium.

Z. Po zarzuconych studiach dziennikarz; prac. biblioteki berlińskiej gminy żydowskiej.

Publ. Powieść, opowiadanie.

Publ. w czasop. „Berliner Tageblatt”, „Dreieck”, „Premiere”, „Weltbüchne”, „Der Morgen Monatschrift der deutschen Juden”.

Przeds. teatr. Kier. lit. Teatru Związku Kulturalnego Niemieckich Żydów w Berlinie.

Inne przeds. Nieudane próby emigracji z hitlerowskich Niemiec do Palestyny, USA, Szwecji.

Ostroviana. Publ. [pow.]: *Lampion*, ed. R. Färber, Mährisch-Ostrau 1928 - akcja rozgrywa się m.in. w rodzinnym mieście pisarza (w rozdz. III tytułowy bohater zostaje pobity w cz. antyżydowskiego tumultu przez rozwścieczonych nędzą i brakiem pracy robotników - podobne zajścia rzeczywiście miały miejsce w Ostrowie w 1921 r., o czym autor mógł słyszeć lub czego być może mógł doświadczyć podczas ewentualnych odwiedzin w nim tego r.); *Elisa Radziwill, Die Jugendliebe Kaiser Wilhelms I*, Walter Hädecke Verlag, Stuttgart 1929 - rzecz o nieszczęśliwej miłości księżniczki Elizy i pruskiego następcy tronu.

Publ. w czasop. [opow.]: *An der Grenze* (zawołowany literacko obraz Ostrowa z pocz. XX w.) - ed. w odc., „Der Morgen Monatschrift der deutschen Juden”, Berlin 1934-1935.

Źródła: K. Schoor, „*Ale gdybym myślał, że życie, postęp, świat, ludzkość oznaczają postęp...*” - *Dziennikarz i pisarz, Leo Hirsch (1903-1943)*, w: „Ostrowskie Studia Judaistyczne”, t. II, 2009, s. 125-212; J. Biernaczyk, *Hirsch Leo (1903-1943)*, w: tegoż, *Słownik biograficzny Żydów...*, s. 48-49; tenże, *Ich korzenie tkwiły w Wielkopolsce. Żydzi z Ostrowa i Raszków na kartach historii*, Urząd Gminy i Miasta Raszków, Raszków-Wrocław 2019, s. 69-76.

Hoffmann Alfred - niemiecki drukarz, wydawca, redaktor.

Z. Do 1918 r. właściciel drukarni w Ostrowie Wlkp.

Pr. ed. i red. Od 1912 r. wyd. i do pocz. I w. św. red. tygodnika „Ostrowoer Anzeiger zugleich Kreisblatt für den Kreis Ostrowo” (w cz. wojny drukarnią, pod nieobecność H., kierował pracujący w niej J. Dwornik, który po jej przejściu w niepodległej Polsce ww. tygodnik wydawał pt. „Orędownik Ostrowski”).

Źródła: W. Burdosz, G. Polarczyk, *Z dziejów prasy i czasopiśmiennictwa w regionie ostrowskim w XIX i XX wieku*, „Rocznik Kaliski”, t. XIII, 1980; S. Pacyna, *Dwornik Józef*, w: WSB, s. 164.

Hoffmann Theodor - niemiecki drukarz, wydawca, redaktor.

Z. Zał. prawdopodobnie w 1845 r. drukarni w Ostrowie Wlkp.

Pr. ed. i red. W 1851 r. zał. i od tego r. wyd. pisma w pierw. pt. „Kreis Wochenblatt für den Adelnauer Kreis/Tygodnik Powiatu Odalanowskiego”, następnie - już tylko w jęz. niemieckim -

pt. „Kreis-Blatt fuer den Kreis Adelnau”. Także m.in. prawdopodobnie w 1870 r. wyd. wspomnienia C. Blümela *Die Entstehung des Gymnasium zu Ostrowo* (Utworzenie gimnazjum w Ostrowie), spisane w 1868 r. z okazji 25. rocznicy powstania najstarszej ostrowskiej szkoły średniej.

Źródła: K. Szymański, *Pod pruskim zaborem*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 27; S. Nawrocki, *Pod zaborem pruskim*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 222; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 33, 57; *Po niemiecku...*, s. 39-49; W. Banach, *Ostrowska nostalgia*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2011, s. 68 (winieta „Wochenblatt für den Adelnauer Kreis/Tygodnik Powiatu Odalanowskiego” nr 33, 15 sierpnia 1864 - *Rok trzynasty*); <https://www.wbc.poznan.pl/dlibra/publication/24270/edition/39836/content> (dostęp: 20.03.2018).

Kalina Antoni - ur. w 1846 r. w rodzinie chłopskiej we wsi Krępa (w 1934 r. przyłączonej do Ostrowa Wlkp.), zm. w 1906 r. we Lwowie, gdzie mieszkał od 1877 r. Językoznawca, sławista, etnograf.

W. Absolwent: gimnazjum w Śremie (1867 - pierwotnie uczył się w Królewskim Katolickim Gimnazjum w Ostrowie, z którego po dwóch l. w 1863 r. został wydalony za udział w patriotycznej manifestacji). Po trzech semestrach podjętych w 1867 r. studiów na UW w zakresie historii, filologii klasycznej, gramatyki i literatury polskiej podjął naukę na Uniw. Berlińskim, gdzie studiował jeszcze indoeuropejską gramatyką porównawczą - studia berlińskie zakończył w 1873 r. zdając egzamin państwowy *pro facultate decendi* z historii i filologii klasycznej uprawniający do pracy w szkolnictwie. Stypendysta: w 1873 r. stypendium im. J. Lelewela przyznanego przez Tow. Pomocy Naukowej w Poznaniu, dzięki któremu wyjechał do Pragi, gdzie *jako zwyczajny słuchacz uniwersytetu przystąpił do systematycznych studiów nad językami słowiańskimi* (W.T.); w 1883 r. stypendium im. S. Gałęzowskiego przyznanego przez Akademię Umiejętności w Krakowie, dzięki któremu wyjechał do Bułgarii, Rumelii i Turcji.

St. nauk. Dr (1872) - st. uzyskany na Uniw. im. M. Lutra w Halle wkrótce po studiach berlińskich, rozpr. pt. *De fontibus apud veteres scriptores, qui ad Sauromatarum res pertinent*; dr hab. (1878) - st. uzyskany na Uniw. Lwowskim, rozpr. *Rys historii samogłosek staropolskiego języka w porównaniu z innymi językami słowiańskimi*.

Tyt. nauk. Prof. zw. (1892).

Z. Od 1878 r. doc. prywatny gramatyki porównawczej jęz. słowiańskich; od 1888 r. prof. nadzw., następnie prof. zw. porównawczej filologii słowiańskiej na Uniw. Lwowskim. Także: kier. katedry sławistyki, w l. 1893-1894 dziekan Wydz. Filozoficznego, od 1904 r. rektor Uniw. Lwowskiego (z powodów zdrowotnych tej funkcji faktycznie nie pełnił).

Probl. bad. Gramatyka porównawcza narodów słowiańskich.

Publ. M.in.: *Rozbiór krytyczny pieśni Bogarodzica*, Lwów 1880; *La langue des Tziganes Slovaques*, Poznań 1882; *Historia języka polskiego*, t. I, *Formy gramatyczne języka polskiego do końca XVIII w.*, Lwów 1883 - praca nagr. przez Bibliotekę Warszawską; *Studia nad historią języka bułgarskiego*, Kraków 1891.

Publ. w czasop. M.in.: „Archiw für Slavische Philologie”, „Muzeum”, „Ateneum”, „Przegląd Polski”, „Przegląd Powszechny”, „Przewodnik Naukowy i Literacki”, „Prace Filologiczne”, „Rozprawy Akademii Umiejętności Wydziału Filologicznego”, „Warta”. M.in.: *Anecdota paleopolonica*, „ASPh”, Berlin 1879 III, 1882 VI; *System koniugacji polskiej*, „M” 1889; *Przyczynek do historii koniugacji słowiańskiej*, „PF” 1888 II, 1891 III; *Studia nad historią języka bułgarskiego*, „RAU”, t. 14 i 15, 1891; *Mowa kaszubska jako narzecze języka polskiego*, „PF” 1893; *O miękkih zgłoskach w języku staropolskim*, „ow” 1884;

Pr. red. M.in.: *Komedia o mięsopuście z rękopisu z początku XVI w.*, „Prace Filologiczne”, t. 2, 1888; *J. Parum Szulce. Słownik języka połabskiego*, cz. 1-2, „RAU Wyd. Filologii”, t. XVIII, 1893, t. XXI, 1894.

Pr. ed. Czasop. Tow. Ludoznawczego „Lud” - w 1895 zał., do 1904 r. red.

Podr. nauk. M.in.: w 1874 r. Czechy, Morawy, Słowaczyna, Serbia (słuchacz wykładów o jęz. i literaturze serbskiej w Szkole Głównej w Belgradzie); w l. 1875 r. Serbia, Bośnia i Hercegowina; w l. 1876-1877 Petersburg (poszukiwanie poloników w archiwach, słuchanie wykładów uniwersyteckich); w 1883 r. Bułgaria, Rumelia, Turcja.

Inne przed. We Lwowie: przez kilka lat prez. Spółki Krajowej Wytwórczo-Handlowej; w 1903 r. zał. spółki wydawniczej i drukarni „Polonia”.

Org. społ. M.in.: w l. 1868-1869 czł. Tow. Literacko-Słowiańskiego we Wrocławiu; od 1884 r. czł. korespondent, a od 1895 r. czł. czynny Akademii Umiejętności; od 1892 r. czł. korespondent TPN w Poznaniu; w 1895 r. współzał. i do 1905 r. pierwszy prez. Tow. Ludoznawczego z siedzibą we Lwowie; inicjator i od 1896 r. czł. Związku Naukowo-Literackiego we Lwowie.

Organy przedst. Długoletni radny Lwowa.

Odznac. M.in.: bułgarski srebrny medal *Pro litteris et artibus*, 1892 - za zasługi nad badaniem dziejów jęz. bułgarskiego.

Ostroviana. Upam.: ul. im. A. Kaliny, 1957 (uprzednio także w 1939 r. i w l. 1945-1951, potem do 1957 r. jej patronem był W. Majakowski); tablica pamiątkowa na domu rodzinnym przy ul. Limanowskiego 52, 1977; portret pędzla T. Gaworzewskiego, 2003 - Galeria Portretów I LO.

Źródła: W. Taszycki, *Kalina Antoni*, w: PSB, t. XI, 1964-1965, s. 446-448; (jk), „Lud”, w: *Słownik folkloru polskiego*, Wiedza Powszechna 1965, s. 208; *Kalina Antoni*, w: *Literatura Pozytywizmu i Młodej Polski*, „Nowy Korbut”, t. 14, PIW, Warszawa 1973, s. 260-262; A. Kobak, *Antoni Kalina (1846-1906). Szkic do portretu*, „Cracovia Leopoldis” nr 2/2015.

Karwowski Adam Ferdynand - ur. w 1873 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1933 r. w Poznaniu. Lekarz, podróżnik. Syn historyka S. Karwowskiego - po karnym przeniesieniu ojca w 1874 r. przez władze pruskie do gimnazjum w Żaganii dzieciństwo i wczesne lata młodości spędził na Śląsku. Od 1900 r. mieszkał w Poznaniu.

W. Absolwent: Gimnazjum w Głubczycach (1891). Po maturze studiował medycynę w Würzburgu, następnie w Lipsku, Fryburgu, Monachium, Berlinie, Insbrucku. Odbył także studia specjalistyczne z zakresu dermatologii i wenerologii we Wrocławiu, Berlinie, Fryburgu i Paryżu.

St. nauk. Dr med. (1895) - st. uzyskany na Uniw. Albrechta i Ludwika we Fryburgu, rozpr. pt. *Über Callustumoren*; doc. dermatologii i wenerologii (1922) - st. uzyskany na Uniw. Pozn., pr. hab. *O mało dotąd znanych naskórkowych jamkach obrączkowych powstałych z objawami rumienia*; prof. nadzw. Uniw. Pozn. (1923).

W cz. zab. Od 1896 r. lekarz okrętowy w niemieckiej marynarce handlowej - odbył pierwszą podróż dookoła Ameryki Południowej, po której - pracując jakiś czas m.in. jako lekarz w szpitalu w Hamburgu - na parowcu „Itaparika” popłynął do Brazylii, a następnie na statku „Kanclerz” odbył podróż do Mozambiku, Transwalu (Afryka Południowa), Indii (M.B.); od 1900 r. dermatolog w Szpitalu Miejskim w Poznaniu; w cz. I w. św. lekarz w armii niemieckiej (m.in. na froncie francuskim).

W l. międzyw. M.in.: W l. 1919-1921 w st. ppłk. naczelnik wojskowego szpitala wenerycznego, także naczelnik oddziału skórno-ginekologicznego w Szpitalu Miejskim w Poznaniu; w l. 1921-1922 wykładowca na Wydz. Lekarskim, od 1922 r. dyr. kliniki dermatologicznej i dziekan Wydz. Lekarskiego, a od 1923 r. prof. nadzw. Katedry Chorób Skórnych i Wenerycznych na Wydz. Lekarskim Uniw. Pozn.

Publ. *Na pokładzie „Kanclerza” i „Itaparaki”. Ze wspomnień lekarza okrętowego*, Warszawa 1900 - *W czasie przerw w rejsach [K.] podejmował wycieczki w głąb odwiedzanych krajów, starannie rejestrując wszędzie spotkania z Polakami* (M.B.).

Inne teksty. Pamiętnik z podróży po Chile w 1896 r.

Zesp. red. Czasopismo „Nowiny lekarskie” - w l. 1928-1929 red. nacz.

Org. społ. M.in.: współzał. Związku Lekarzy Państwa Polskiego, zał. i prez. Związku Lekarzy Zachodniej Polski, wiceprez. Zarządu Głównego Polskiego Tow. Dermatologicznego, współtwórca Związku Lekarzy Słowiańskich i Związku Dermatologów Słowiańskich.

Tyt. hon. Czł. honorowy Zarządu Głównego Polskiego Tow. Dermatologicznego, czł. honorowy Jugosłowiańskiego Tow. Dermatologicznego.

Odznac. M.in.: Order Korony Jugosłowiańskiej; Order Świętego Sawy (Królestwa Serbii i Królestwa Jugosławii).

Upam. M.in.: tablica pamiątkowa na Szpitalu Miejskim im. J. Strusia w Poznaniu, 1973.

Źródła: A. Dzieczkowski, *Karwowski Adam Ferdynand*, w: WSB. s. 319-320; W., T. Słabczyńscy, *Karwowski Adam Ferdynand*, w: tychże, *Słownik podróżników polskich*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1992, s. 168; M. Borowiak, *Lekarz okrętowy i podróżnik*, „Gazeta Ostrowska” nr 6, 16 lutego 1997; <https://wlkp24.info/wspmnienie/adam-karwowski> (dostęp.3.09.2019).

Karwowski Stanisław (ps. Wiktor Soński, Revera) - ur. w 1848 r. w Lesznie, zm. w 1917 r. w Berlinie, pochowany został w Poznaniu. Historyk, działacz społeczny i polityczny. Poliglota: *opanował kilka języków* (M.W.). W 1907 r. zamieszkał w Poznaniu.

W. Absolwent: gimnazjum w Lesznie (1867). Studiował historię, geografii i filozofię: w l. 1867-1868 na UW, w l. 1868-1869 na Uniw. Berlińskim. W 1872 r. na UW zdał państwowy egzamin nauczycielski uzyskując prawo nauczania historii, geografii, religii i filozofii w pruskich gimnazjach, zaś w 1884 r. nabył uprawnienia do nauczania w wyższych klasach gimnazjum jęz. polskiego i francuskiego oraz później angielskiego i jęz. klasycznych.

St. nauk. Dr filozofii (1870) - st. uzyskany na Uniw. im. M. Lutra w Halle, rozpr. pt. *De Livonia imperio Sigismundi Augusti regis Poloniae subiecta*.

Z. Od 1872 r. naucz. (po r. stażu jako naucz. pomocniczy) w Królewskim Katolickim Gimnazjum w Ostrowie, skąd za odmowę nauczania religii w jęz. niemieckim przeniesiony został w 1874 r. do niemieckiego gimnazjum w Żaganii; od 1883 r. w wyniku własnych starań naucz. w gimnazjum w Głubczycach, gdzie z czasem został mianowany radcą szkolnym, i gdzie - odznaczony Orderem Orła Czerwonego IV klasy - w 1907 r. przeszedł na emeryturę.

Publ. Głównie prace o tematyce historycznej, odnoszącej się w większości do dziejów Śląska i Wielkopolski (*W ten sposób stał się K. orędownikiem walki o polskość tych ziem*, W.J.). M.in.: *Wcielenie Inflant do Litwy i Polski 1558-1581*, Poznań 1873 (poszerzona i pod zmienionym tyt. wydana ponownie rozpr. doktorska); *Gniezno*, Poznań 1892; *Z przeszłości Śląska*, t. I i II, Bytom 1895, 1899; *Historia Wielkiego Księstwa Poznańskiego*, t. I (1815-1852), t. II (1852-1889), t. III (1890-1914), Poznań 1918-1931; *Miasto Jarocin i jego dziedzice*, Poznań 1903. Inne: *Wspomnienia podchorążego z roku 1831 skreślił z pamięci jego syn*, Lwów 1891 - reminiscencje ojca, Adama Karwowskiego, z cz. powstania listopadowego i jego działalności w Tow. Literacko-Słowiańskim we Wrocławiu.

Publ. w czasop. „Tygodnik Wielkopolski”, „Warta”, „Ateneum”, „Dzień Śląski”, „Praca”, „Kupiec”, „Przegląd Wielkopolski”. M.in.: *Documenta Radziwiłłowskie*, „TW” 1872; *O zniemczeniu Dolnego Śląska*, „W” 1875; *Starofrancuska historiografia i jej przedstawiciele*, „A” 1887; *Gero, Albrecht, Niedźwiedź, Henryk Lew*, „DŚ” 1898; *Język polski i Polacy na Śląsku*,

„P” 1911; *Handel polski w dawniejszych czasach*, „K” 1911; *Z historii większej posiadłości polskiej na Szląsku*, „PW” 1913.

Pr. red. i ed. Pismo Związku Narodowego „Przegląd Wielkopolski” - w l. 1911-1914 współwyd. i red.

Podr. Zachodnia Europa, Skandynawia, Rosja.

Dział. polit. Czł. kierownictwa powstałego w 1910 r. Związku Narodowego - *Z wielką żarliwością zwalczał Narodową Demokrację i bronił hegemonii ziemiaństwa wielkopolskiego. Był przedstawicielem konserwatyizmu narodowo-chrześcijańskiego* (W.J.).

Org. społ. M.in.: w l. 1867-1868 czł. Tow. Literacko-Słowiańskiego we Wrocławiu; prez. polskiego kółka studenckiego w Berlinie; wiceprez. Poznańskiego Tow. Przyjaciół Nauk; prez. Tow. Muzycznego w Poznaniu; czł. Zarządu Tow. Pomocy Naukowej im. K. Marcinkowskiego.

Organy przedst. Przew. polskiego koła radnych w RM Poznania (w l. 1913-1914 występował w *obronie nauczania religii po polsku w szkołach ludowych i miejskich*, W.J.).

Źródła: W. Jakóbczyk, *Karwowski Stanisław*, w: PSB, t. XII, 1966-1967, s. 169; tenże, *Karwowski Stanisław*, w: WSB, s. 320; J. Łojek, J. Myśliński, W. Władysław, *Dzieje Prasy Polskiej*, Wyd. Interpress, Warszawa 1988, s. 69; E. Jakubek, *Stanisław Karwowski dziejopis Słowian*, „Gazeta Ostrowska” nr 11, 15 marca 1992; M. Walczak, *Karwowski Stanisław*, w: *Słownik biograficzny Wielkopolski...*, t. II, 2003, s. 99; W. Molik, *Stanisław Karwowski 1848-1917*, w: *Wybitni historycy wielkopolscy*, pod red. J. Strzelczyka, Wyd. Poznańskie, Poznań 2010, s. 147-157.

Kawaler Józef - ur. w 1881 r. w Rososzycy, k. Ostrowa, zm. w 1938 r. w Szamotułach. Drukarz, wydawca.

Z. Po podjętej w 1896 r. praktyce u wyd. i księgarza T. Nowickiego w Ostrowie prac. w drukarni J. Brejskiego w Toruniu i w drukarni „Wiarusa Polskiego” w Bochum. W 1906 r. zał. w Oberhausen w Nadrenii własnej drukarni, a następnie także introligatori - opracował m.in. polskie książki do nabożeństwa, drukował *tajne książki patriotyczne* (J.J.), w 1914 r. podjął druk czasopisma „Tydzień” i gazetę „Zgoda” (*dla wychodźców pol. w Nadrenii*, J.J.). W 1920 r. - po przeniesieniu drukarni (pod nazwą Drukarnia Nakładowa J. Kawaler) do Szamotuł - drukował m.in. nakłady Księgarni Uniwersyteckiej J. Jachowskiego w Poznaniu, zaś w 1937 r. wydrukował *Historię wychodźstwa polskiego w Niemczech*.

Pr. ed. W Oberhausen m.in. wyd.: „Śpiewnika narodowego”, 1908; „Śpiewnika Ludowego” i „Śpiewnika Kościelnego”, 1909; czasop. „Tydzień”, 1914. W Szamotułach m.in. wyd.: serii „Biblioteka Tekstów Ustaw” i „Gazety Szamotulskiej”, 1922-1938. Także w Szamotułach wyd.: „Gazeta Międzychodzkiej”, „Orędownika Urzędowego pow. Międzychodzkiego”, „Przyjaciela Wychodźcy”.

Źródło: J. Jachowski, *Kawaler Józef*, w: *Słownik pracowników...*, s. 402.

Klimkiewicz Witold Marian - ur. w 1905 r. w Bogusławiu, k. Jarocina, zg. w 1942 r. w Hartheim k. Linzu (Austria). Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego, historyk.

W. Uczeń przez sześć lat gimnazjum w Ostrowie Wlkp. - przed maturą (wyróżniony za bardzo dobre wyniki w nauce), jako stypendysta wyjechał do Francji; w 1923 r. bakalaureat - najniższy we Francji st. uniwersytecki równoważny z polskim świadectwem dojrzałości uzyskany przez K. na Wydz. Nauk Wyzwolonych Uniw. w Nancy we Francji; po powrocie w 1924 r. do Polski przez sześć miesięcy student Seminarium Duchownego w Poznaniu, następnie do 1926 r. student teologii w Institut Katolique w Paryżu - studia przerwał z powodów zdrowotnych; w 1929 r. absolwent Wydz. Teologicznego UJ w Krakowie; w 1930 r. absolwent Arcybiskupiego

Seminarium Duchownego w Poznaniu - ukończył teologię pastoralną; w 1934 r. *zaczął studium historii na Uniw. Pozn. (Z.Z.)*; w 1937 r. uzyskał st. magistra teologii na UJK we Lwowie.

St. nauk. Dr teologii (1938) - st. uzyskany na UJ, tyt. rozpr. doktorskiej pt. *Wybór nuncjusza Mieczysława Ledóchowskiego na stolicę gnieźnieńską i poznańską w r. 1865* (w 1939 r. wybuch wojny przerwał starania K. o habilitację z historii Kościoła - tyt. przygotowywanej pr. habilitacyjnej *Nuncjatura paryska arcybiskupa Czackiego w Paryżu 1879-1882*).

Probl. bad. Głównie życie i działalność kardynała M. Halki-Ledóchowskiego.

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1930 r. w Poznaniu: wikar. w Michorzewie; od 1931 r. mansonarz w par. pw. św. Wojciecha w Poznaniu.

Publ. M.in.: *Kardynał Mieczysław Ledóchowski na tle swojej epoki 1822-1902*, t. I pt. *Młodość, kapłaństwo i działalność dyplomatyczna ks. Mieczysława Ledóchowskiego*, Drukarnia i Księgarnia Św. Wojciecha, Poznań 1939 [reprint: Księgarnia Św. Wojciecha, Poznań 1988], t. II pt. *Wybór nuncjusza Mieczysława Ledóchowskiego na stolicę gnieźnieńską i poznańską w r. 1865*, nakł. wł., Kraków 1938 [reprint: Księgarnia Św. Wojciecha, Poznań 1988] - oba reprinty ukazały się w jednym woluminie, t. III pt. *Na stolicy prymasowskiej i w pruskim więzieniu. Prymas - wygnanie kardynałem kurialnym w Rzymie*, oprac. Z. Zieliński, Księgarnia Św. Wojciecha, Poznań 1987 (w t. III, opublikowanym prawie pół wieku po publ. tomów poprzednich, rozdz. 2, 4, 7-14 zamieszczone zostały w kształcie nadanym im przez K., reszta to po części kompilacja różnych jego tekstów dokonana przez Z. Zielińskiego). Także: *Kreacja kardynalska Lavigerie i Czackiego uzyskana przez Republikę Francuską w 1882 r. Na mocy tzw. przywileju prezentacji do kardynalatu koronnego*, przeł. A.M. Radomska, wyd. Gaudentinum, Gniezno 2005 (pierwotnie: *Creation des cardinaux Lavigerie et Czacki obtenue par la Republique Francaise en 1882 en vertu du soi-disant privilege de presentation au cardinalat de couronne* - pr. wydana w jęz. francuskim tuż przed wybuchem wojny, H.K.).

Publ. w czasop. Czasopisma Katolickiego Związku Młodzieży w Poznaniu oraz „Kurier Poznański”, „Przewodnik Katolicki”, „Verbum”. M.in.: *Bismarck wobec zajęcia Rzymu w 1870 r.*, „V”, R. 4: 1938 - fragment nieopublikowanego za życia K. t. III ww. monografii poświęconej kardynałowi Ledóchowskiemu.

Pr. red. Wyd. Centrali Ogólnopolskiej Katolickiego Związku Młodzieży w Poznaniu pod egidą Akcji Katolickiej - od 1933 r. red. (w tych ramach: czasopismo „Przyjaciel Młodzieży” Katolickiego Związku Młodzieży - w l. 1934-1939 red. odpowiedzialny; „Kierownik. Czasopismo Katolickiego Związku Młodzieży Żeńskiej i Katolickiego Związku Młodzieży Męskiej” - w l. 1938-1939 red.; wyd. seryjnie „Szare Książeczki” - red.). Wyd. parafialne, m.in.: „Tygodnik Kościelny Kolegiaty św. Marii Magdaleny” - red. (okresowo); „Tygodnik Kościelny Parafii Archikatedralnej” - red. (okresowo); „Tygodnik Kościelny Parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa i św. Floriana” - red. (okresowo).

W cz. II w. św. Po aresztowaniu w listopadzie 1939 wpierw więzień w obozie przejściowym dla księży w Kazimierzu Biskupim, następnie w Forcie VII w Poznaniu i kolejno w obozach koncentracyjnych: w Dachau, od sierpnia 1940 r. w Gusen, od grudnia 1940 ponownie w Dachau (nr więzienny 21958) - wywieziony z tego ostatniego 12 października 1942 r. do Hartheim k. Linzu, zamordowany został w komorze gazowej.

Org. społ. M.in.: działacz Akcji Katolickiej; od 1933 r. sekr. generalny Centrali Ogólnopolskiego Katolickiego Związku Młodzieży w Poznaniu.

Ostroviana. Publ.: (W.M.K.), *Słowo wstępne. Czym był kulturkampf?*, w: W. Śmigieński, *Między ołtarzem a więzieniem. Wspomnienia z Kulturkampf 1875-1878*, dod. bezpłatny do „Przewodnika Katolickiego”, Poznań 1937.

Upam.: tablica w holu I LO poświęcona pamięci uczniów i profesorów gimnazjum męskiego, którzy zginęli za ojczyznę w l. 1939-1945, 1970.

Źródła: Z. Zieliński, *Klimkiewicz Witold Marian*, w: PSB, t. XII, 1966-1967, s. 628; W. Klimkiewicz, *Kardynał Mieczysław Ledóchowski na tle swojej epoki 1822-1902*, t. III, 1987, s. 5-19; H. Kubera, *Klimkiewicz Witold Marian, Słownik biograficzny Wielkopolski...*, t. II, 2003, s. 101.

Koczvara Piotr - ur. w 1868 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1938 r. w Skoraszewicach. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego, działacz społeczny i polityczny.

W. Absolwent: Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie (1892); studiów teologicznych w Seminarium Duchownym w Poznaniu i Gnieźnie (1896).

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1896 r.: wikar. par. w Krotoszynie - protestował *przeciwko zmuszaniu dzieci do uczenia się religii w języku niemieckim* (H.K., H.S.); po przeniesieniu w 1899 r. wikar. par. w Trzemesznie i w tymże r. par. w Strzelnie; w 1900 r. administrator par. w Parlinie, następnie par. w Gniewkowie i Szadłowicach; w l. 1902-1938 administrator par. pw. św. Katarzyny w Skoraszewicach; II asesor dekanalny.

Przeds. par. W 1933 r. powołanie parafialnej Akcji Katolickiej w Skoraszewicach; renowacja oraz przebudowa w 1936 r. *częściowo własnym sumptem* (H.K., H.S.) kościoła w Skoraszewicach; finansowe wspieranie Seminarium Zagranicznego w Potulicach.

Inne przeds. Zał. i do 1918 r. dyr. Banku Ludowego w Pępowie.

Org. społ. W cz. wyborów do sejmu pruskiego czł. polskiego Komitetu Wyborczego w pow. gostyńskim, tamże wieloletni prez. okręgowego TCL; w 1936 r. zał. i następnie prez. Kółka Rolniczego w Skoraszewicach; czł. PTPN; czł. Związku Towarzystw Dobroczynności „Caritas”.

Ostroviana. Zesp. muz.: dyrygent gimnazjalnego Tow. Śpiewaczego „Harmonia”.

Org. społ.: na przełomie l. 80. i 90. XIX w. w gimnazjum organizator z J. Kurzawskim tajnej działalności samokształceniowej - w jej ramach w l. 1891-1892 prez. koła, które w późniejszym cz. przyjęło nazwę TTZ.

Źródła: T. Eustachiewicz, *Zarys dziejów Gimnazjum w Ostrowie*, Ostrów Wlkp. 1927, s. 66; J.K. Pietrzak, *Pod znakiem germanizacji i polskiej konspiracji*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 129; H. Kubera, H. Szatkowski, *Koczvara Piotr*, w: *Księża społecznicy...*, t. II, 2007, s. 129-130; rel. W. Wittiga - prob. kościoła pw. św. Katarzyny w Skoraszewicach.

Kolberg Wilhelm - ur. w 1807 r. w Warszawie, zm. w 1877 r. w Warszawie. Inżynier, kartograf, przyjaciel F. Chopina.

W. Ukończył Liceum Warszawskie, studiował na Wydz. Sztuk Pięknych Królewskiego Uniw. Warszawskiego, kształcił się w Korpusie Inżynierów wojsk polskich i w Szkole Aplikacyjnej Artylerii i Inżynierii.

Sł. wojsk. W st. por. uczestnik powstania listopadowego.

Z. Udział m.in.: w regulacji Dunaju pod Wiedniem; w budowie Kanału Augustowskiego; w budowie Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej (tu: czł. zarządu budowy).

Inne przeds. *Notatki o Chopinie* - pierwotnie przypisywane jego starszemu bratu, wybitnemu badaczowi folkloru ziem dawnej Rzeczypospolitej Oskarowi Kolbergowi (1814-1890). W *Notatkach* K. podaje, że w 1827 r. *Chopin Radziwiłła w Antoninie odwiedził*. Jego przyjaźń z kompozytorem zawiązała się w l. licealnych, jej potwierdzeniem dedykowany mu *Polonez b-moll* (Pożegnalny) oraz *Walc h-moll*.

Źródła: *Notatki o Chopinie*, w: O. Kolberg, *Dzieła wszystkie*, t. 62, *Pisma muzyczne*, cz. II, Warszawa 1981, s. 462; <http://pl.chopin.nifc.pl/chopin/persons/detail/id/6307> (dostęp: 12.07.2014).

Kompalla Jan - ur. w 1776 r. w rodzinie chłopskiej w Jeżowej k. Lublińca na Śląsku, zm. w 1844 r. w Ostrowie Wlkp. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego, działacz oświatowy.

W. Absolwent: szkoły elementarnej w Jeżowej, następnie gimnazjum cystersów w Jemielnicy, pow. Wielkie Strzelce (1795); filozofii i teologii na UW (1798); Seminarium Duchownego we Wrocławiu (1799).

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1799 r.: w l. 1799-1800 wikar. w Trembaczowie; w l. 1800-1801 wikar. w Ostrzeszowie; w l. 1801-1829 komendarz (administrator), następnie prob. w Bukownicy Ostrzeszowskiej (zarządzał zarazem w l. 1817-1826 par. w Przedborowie i w 1829 r. par. w Grabowie); w l. 1829-1831 prob. w Święciechowie k. Leszna; w l. 1831-1844 (do śmierci) prob. w Ostrowie. Także: w l. 1826-1829 dziekan ostrzeszowski; w l. 1831-1844 wicedziekan koźmiński, od 1834 r. ponownie dziekan ostrzeszowski.

Postawa polit. Początkowo, objawszy probostwo w Ostrowie, K. okazywał *wierność rządowi pruskiemu w czasie powstania listopadowego, nie licząc się z reakcją, jaką ta postawa wywołała u Polaków* (A.G.), kiedy jednak Prusacy w wyniku sporu z Kościołem o małżeństwa mieszane w 1839 r. uwięzili arcybiskupa M. Dunina (który nominował go na ostrowskie probostwo), opowiedział się po stronie hierarchy i nawiązał bliższe stosunki z patriotycznie nastawioną szlachtą polską.

Dział. oświat. Sprawca wybudowania w 1836 r. w Ostrowie nowej katolickiej szkoły elementarnej dla polskich dzieci przy ul. Gimnazjalnej (ob. MDK) - z powodu złych warunków lokalowych w starej szkole władze chciały przenieść je do niemieckiej szkoły ewangelickiej; pomysłodawca budowy w Ostrowie szkoły gimnazjalnej - w wyniku jego inicjatywy i zapobiegliwości oraz dzięki wsparciu przede wszystkim W. Lipskiego kilka l. później, w 1845 r., wybudowane i otwarte zostało Królewskie Katolickie Gimnazjum (ob. I LO), które rychło stało się ostoją polskości dla całej południowej Wielkopolski (pierwszym dyr. Niemiec R. Enger).

O K. w lit. C. Blümel, *Die Entstehung des Gymnasium zu Ostrowo* (Utworzenie gimnazjum w Ostrowie), Ostrowo (po 1868 r.) - wspomnienie przyjaciela K. wyd. przez drukarnię Th. Hoffmanna prawdopodobnie z okazji 25. rocznicy powstania Gimnazjum.

Odznac. Order Czerwonego Orła IV kl., 1840 - przyznany przez władze pruskie w okr. liberalizacji ich polityki wobec Polaków.

Upam. Ul. Księdza J. Kompałły, 1994; I LO im. J. Kompałły i W. Lipskiego w Ostrowie Wlkp., 1994: tablica poświęcona K. i W. Lipskiemu na budynku I LO w Ostrowie Wlkp., 1995; portret pędzla W. Skowrońskiego, 1895 - Galeria Portretów I LO w Ostrowie Wlkp.

Źródła: A. Głowacka, *Kompalla Jan*, w: PSB, t. XIII, 1967-1968, s. 437; tejsze, *Ks. Jan Kompalla*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 81-85; J.K. Pietrzak, *Gimnazjum w Ostrowie - dziełem pracy organicznej 1840-1845*, „Gazeta Ostrowska” nr 35, 3 września 1995; C. Blümel, *Utworzenie gimnazjum w Ostrowie*, w: *Po niemiecku...*, s. 39-49; W. Suszycki, *Z dziejów ostrowskiej oświaty*, w: *Ostrów Wielkopolski. Ilustrowane...*, 238-239.

Kozłowski Edward - ur. w 1888 r. w Wielowci w pow. ostrowskim, zm. w 1940 r. w niemieckim obozie koncentracyjnym w Mauthausen-Gusen. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego, działacz społeczny, publicysta.

W. Absolwent: Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie (1908); Seminarium Duchownego w Gnieźnie (1912).

St. nauk. Dr nauk ekonomicznych (1926) - st. uzyskany na Uniw. Pozn.

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1912 r.: w l. 1912-1914 r. wikar. w par. w Wągrowcu; w 1915 r. wikar. w Kłęcku; w l. 1915-1916 r. wikar. w Inowrocławiu; w l. 1916-1919 wikar. w Górcie w pow. łobżenickim; od 1920 r. kapłan przy par. pw. św. Marcina w Poznaniu.

Publ. M.in.: *Chrześcijański ideał robotnika polskiego*, 1924; *Uwarstwienie ludności wiejskiej w Wielkopolsce w drugiej połowie XVI w.*, „Prace Komisji Historycznej Poznańskiego Tow. Przyjaciół Nauk”, 1928; *Współczesne próby przebudowy ustroju społecznego a postulaty katolickie*, „Biblioteka Akcji Katolickiej” nr 68, 1937.

Przeds. red. Tygodnik „Robotnik”, pismo związku Katolickich Towarzystw Robotników Polskich archidiecezji gnieźnieńsko-poznańskiej - w 1920 r. red.; „Przewodnik Społeczny”, pismo Zjednoczenia Stowarzyszeń Robotników Chrześcijańskich, Zjednoczenia Stowarzyszeń Kobiet Pracujących i Zjednoczenia Młodzieży Polskiej, od 1926 r. wyd. przez Katolicką Szkołę Społeczną - w l. 1921-1939 red.

Inna dział. M.in.: od 1927 r. dyr. Katolickiej Szkoły Społecznej w Poznaniu - w tym r. przebywał cztery miesiące w Niemczech, Holandii, Belgii, Francji, Włoszech, Austrii i Czechosłowacji w celu *zapoznania się z działalnością tamtejszych szkół społecznych* (J.J.); w l. 1932-1939 czł. Rady Nadzorczej Drukarni i Księgarni Św. Wojciecha w Poznaniu; od 1935 r. kurator Stow. Ochroniarek i Pielęgniarek im. M. Wilczyńskiej w Poznaniu; do 1938 r. prez. Rady Nadzorczej Spółdz. Spożywców „Zgoda” w Poznaniu; prez. Kuratorium Katolickiego Instytutu Wychowania w Poznaniu.

Org. społ. M.in.: w l. 1920-1927 dyr. Związku Katolickich Towarzystw Robotników Polskich archidiecezji gnieźnieńsko-poznańskiej; od 1934 r. sekr. Rady Społecznej przy prymasie Polski; od 1936 r. wiceprzew. Rady Polskich Organizacji Chrześcijańsko-Społecznych; czł. PTPN.

Źródła: J. Jachowski, *Kozłowski Edward*, w: PSB, t. XV/1970, s. 5-6;

<http://www.wtg-gniazdo.org/ksieza/main.php?akcja=opis&id=2148> (dostęp: 11.09.2017).

Krasiński Zygmunt h. Ślepowron - ur. w 1812 r. w Paryżu, zm. w 1859 r. w Paryżu. Hrabia, syn Wincentego Krasińskiego (1782-1858), bohatera kampanii napoleońskich, później generała w służbie rosyjskiej, od 1856 r. namiestnika Królestwa Polskiego. Poeta, dramaturg - od 1829 r. większość życia spędził na emigracji.

W. Absolwent: Liceum Lindego w Warszawie (1827). Po liceum do 1829 r. studiował prawo na Królewskim Uniw. Warszawskim.

Na obczyźnie. Przyczyną wyjazdu K. z kraju był ostracyzm studiujących z nim kolegów za niewzięcie z woli ojca udziału w patriotycznej manifestacji, a także, po scysji z jednym z nich, zakończonej niemal pojedynkiem, relegowanie z uczelni. Za granicą poeta stykał się m.in. z Mickiewiczem, Słowackim i Norwidem - z twórcą *Promethidiona* się przyjaźnił, wspierał go też finansowo. Ze względu na swą dwuznaczną sytuację z powodu lojalistycznej wobec rosyjskiego zaborcy postawy ojca, a też i z obawy przed utratą możliwości odwiedzania kraju, *utwory swe ogłaszał bądź bezimiennie, bądź pod pseudonimem lub allonimem* (J.K.).

Char. twórcz. *Współcześnie Zygmunt Krasiński jest ceniony przede wszystkim jako dramaturg, autor Nie-Boskiej komedii i Irydiona (...), a także epistolograf, przez niektórych - jako prozaik.*

W XIX w. Krasiński najpierw zyskał, a później stracił miano „trzecio wieszcz” dzięki swojej twórczości poetyckiej. Wtedy bowiem szczególnie wysoko ceniono jego poematy; ze względu na nie niektórzy krytycy uważali go za największego z żyjących poetów polskich. W XX w. zaś uznano je za „rymowaną publicystykę” i często odmawiano im wartości artystycznej. Wiąże się to ze spadkiem zainteresowania Krasińskim w okresie Młodej Polski i 20-lecia międzywojennego, a także z potępieniem go jako wstecznika i arystokratycznego konserwatysty w czasach

stalinowskich. Jednak utraconej rangi poezja Krasińskiego już nie odzyskała. Poematy jego są zwykle traktowane jako szacowne zabytki literackie. M. Szargot.

Publ. Dramaty (proza): *Nie-Boska Komedia*, 1835; *Irydion*, 1836.

Poematy, m.in.: *Przedświt*, 1843 - wyd. pod nazwiskiem przyjaciela Konstantego Gaszyńskiego; *Psalmy przyszłości*, 1845-1848 - wyd. pod pseud. Spirydion Prawdzicki.

Listy. *Krasiński jako korespondent zostawia w tyle za sobą najbujniejszych naszych epistolografów: Kraszewskiego, Żmichowską, Orzeszkową* (S.P.).

Ostroviana. *Fragm. dzienniczka K. - relacji z podróży z Warszawy do Szwajcarii (Genewa 1829):*

Kochany Papo!

(...) *Obróciłem jeszcze raz oczy ku rodzinnej stronie, wyciągnąłem ku naszym sosnowym lasom i piaskowym polom ramiona, jak gdybym chciał ich ostatnim żegnaniem uściśnieniem, a potem wtoczyłem się w ciemny zakątek kocz i zakrywając się płaszczem wpadłem w głębokie marzenie, przerwane dopiero, kiedy trąbka postyliona oznajmiła nam, że jesteśmy w Ostrowiu, pierwszej stacji po Kaliszu, i kiedy dźwięk niemieckiej mowy przekonał mnie, że już nie jestem w ojczystej ziemi.*

Ostrowo jest małe śląskie, pruskie miasteczko, a gospoda dla podróżnych, składająca się z małego, ciasnego pokoju, znajduje się na poczcie. Już była godzina ósma z wieczora. Zjadłszy więc nieco z żywności jeszcze od Kretego wziętych i napiwszy się wina Cahors przez gospodarza dostarczonego, poszliśmy spać - to jest ja wróciłem do Warszawy, bo cała noc nieprzerwanym była ciągiem snów, w których widziałem Papę, Babulę i wszystkie drogie osoby, które zostawiłem w Polsce.

15 października, czwartek.

Wypiwszy kawę w Ostrowiu, wsiedliśmy o siódmej z rana do powozu, do którego trzy konie zaprzężono dla złej drogi, i puściliśmy się dalej.

Źródła: Z. Krasiński, *Listy do ojca*, oprac. i wstęp S. Pigoń, PIW, Warszawa 1963, s. 5, 29-31, 51-54, 317-318; K. Szymanowski, *Pod pruskim zaborem*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 21; J. Krzyżanowski, *Dzieje literatury polskiej*, PWN, Warszawa 1972, s. 286-296; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 193-194; M. Szargot, *Poezja Krasińskiego*, w: *Słownik literatury polskiej*, Videograf II, Katowice 2006, s. 392-394.

Kurzawski Józef Maciej - ur. w 1870 r. w Kotłowie k. Ostrzeszowa, zm. w 1925 r. w Poznaniu. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego, działacz społeczny i polityczny.

W. Absolwent: Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie (1891 - naukę w szkole średniej rozpoczął w Rogoźnie); teologii w Seminarium Duchownym w Poznaniu i Gnieźnie (1895).

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1895 r. w Gnieźnie: w 1895 r. wikar. (dwa miesiące) w Kościelcu; w l. 1895-1896 wikar. w Sypniewie; w l. 1896-1902 wikar. w Inowrocławiu; w l. 1902-1924 prob. w Pakości - od 1922 r. dziekan dekanatu żnińskiego; w l. 1924-1925 prob. w Śremie.

Inna dział. W l. 1904-1916 dyr. Banku Ludowego w Pakości.

Org. społ. M.in.: współzał. w 1898 r. i prez. Tow. Młodzieży Polsko-Katolickiej w Inowrocławiu; działacz TCL; od 1916 r. czł. PTPN; inicjator w 1918 r. poufnego zebrania w Mogilnie, na którym powstał tajny Komitet Obywatelski, nadający kierunek pracy narodowej w powiecie (H.K., H.Sz.).

Organy przedst. W l. 1911-1913 poseł na sejm pruski z ramienia Narodowej Demokracji; w l. 1912-1918 poseł do Reichstagu - m.in. protestował przeciwko przymusowemu uczeniu dzieci polskich religii w jęz. niemieckim; w l. 1919-1922 poseł na Sejm Ustawodawczy RP.

Ostroviana. Org. społ.: organizator wraz z P. Koczwarą tajnej patriotycznej pracy samokształceniowej w ostrowskim gimnazjum - na przełomie l. 80. i 90. XIX w. doprowadził do fuzji dwóch kół grupujących przedtem osobno młodzież szlachecką i mieszczańsko-chłopską (w jej wyniku powstało wspólne koło, które później przyjęło nazwę TTZ).

Źródła: J.K. Pietrzak, *Pod znakiem germanizacji i polskiej konspiracji*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 129; H. Kubera, H. Szatkowski, *Kurzawski Józef Maciej*, w: *Księga społecznicy...*, t. II, 2007, s. 201-202;

Kuś Franciszek (*pod koniec życia zmienił nazwisko na Okrzeński*, K.N.) - ur. w 1870 r. w Ołpinach w pow. jasielskim, zm. w 1937 r. w Krakowie. Prof. filologii klasycznej.

W. Absolwent: gimnazjum w Jaśle (1890); Wydz. Filozoficznego UJ w Krakowie (1895).

Z. Naucz.: w l. 1895-1899 w III Gimnazjum w Krakowie; w l. 1899-1906 w Gimnazjum w Kołomyi; w l. 1906-1911 w pierw w Gimnazjum św. Anny w Krakowie, następnie ponownie w III Gimnazjum w Krakowie; w l. 1911-1919 kier., a od 1912 r. dyr. Gimnazjum w Przemyślu na Zasaniu; od połowy kwietnia 1919 r. pierwszy stały polski dyr. Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (z tego stanowiska zrezygnował *na początku lipca 1919 r.*, J.K.P.); po powrocie z Ostrowa Wlkp. ponownie dyr. Gimnazjum na Zasaniu, a w l. 1921-1922 kier. VIII (ob. V) Gimnazjum im. A. Witkowskiego w Krakowie, i tamże w l. 1924-1933 dyr. (do wcześniejszej emerytury) Gimnazjum św. Jacka.

Publ. w czasop. M.in.: „Echo Przemyskie”, „Dodatek Pedagogiczno-Dydaktyczny do Dziennika Urzędowego Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego”. M.in.: *Zygmunt Krasiński 1812-1912. Święto poety*, „EP” nr 38/1912; *Z doświadczeń i rozmyślań. I Ortografia w szkole średniej*, „DPD” nr 5/1927; *II Teoria ćwiczeń w mówieniu*, „DPD” nry 2-4/2009.

Pr. red. Jedn. *Ku czci Zygmunta Krasińskiego. Przemysł 1812-1912* - red. nacz.

Org. społ. Czł. TPN; czł. Tow. Nauczycieli Szkół Wyższych.

Źródła: S. Pacyna, *W II Rzeczypospolitej*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 136; tamże, M. Friedberg, *Gimnazjum w latach repolonizacji (1919-1921)*, s. 262; T. Pudłocki, *Patriota i pedagog*, „Nasz Przemysł” nr 3/2006; K. Nielacny, *Kuś-Okrzeński Franciszek Ksawery*, „Księga Pamięci”, z. 16, 2009 (wb. z. 15); J.K. Pietrzak, *Powstańcy Ostrów...*, s. 233.

Ledóchowski (Halka-Ledóchowski) Mieczysław - ur. w 1822 r. w Górkach k. Klimontowa, zm. w 1902 r. w Berlinie. Arcybiskup gnieźnieńsko-poznański, kardynał, prymas Polski.

W. W l. 1838-1840 uczeń gimnazjum w Radomiu, w l. 1840-1841 uczeń gubernialnego gimnazjum w Warszawie; w l. 1841-1843 seminarzysta w prowadzonym przez lazarystów seminarium Świętego Krzyża w Warszawie (studiował filozofię i teologię), od 1843 r. student papieskiej szkoły nauk politycznych Accademia dei Nobili Ecclesiastici w Rzymie, i tamże Uniw. Rzymskiego, gdzie w 1844 r. uzyskał bakalaureat, a w 1845 r. st. licencjata teologii.

St. nauk. Dr teologii i obojga praw (1847) - st. uzyskany na Uniw. Rzymskim.

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1845 r. w Rzymie (udzielonych w prywatnej kaplicy przez sekretarza stanu kardynała L. Lambraschiniego), m.in.: po otrzymaniu w 1850 r. tyt. tajnego podkomorzego papieskiego (godność prałatowska), w l. 1852-1856 audytor nuncjatury w Lizbonie; w l. 1857-1860 delegat apostolski w Nowej Grenadzie; w l. 1861-1866 nuncjusz apostolski w Brukseli (w 1861 r. mianowany tytularnym arcybiskupem tebańskim); w l. 1864-1866 koadiutor przy metropolicie poznańsko-gnieźnieńskim L. Przyłuskim; w l. 1866-1886 arcybiskup gnieźnieńsko-poznański, z tego też tyt. prymas Polski (*Formalnie jego prymasowska godność [niemiła władzom pruskim] potwierdzona została na soborze watykańskim I, kiedy zasiadł on w ławach przeznaczonych dla prymasów*, Z.K.); od 1875 r. kardynał; po wymuszonym na nim wyjeździe do Rzymu m.in. od 1892 r. prefekt Kongregacji Propagandy (Kongregacji

Rozkrzewiania Wiary) - *powołanie cudzoziemca na stanowisko prefekta Propagandy było istotnie wyłomem w dotychczasowym zwyczaju. Od zarania tej instytucji bowiem przez blisko trzy stulecia kierownikami jej - z wyjątkiem jednego - byli zawsze kardynałowie włoskiej narodowości (W.K.).*

Dział. kośc. i polit. Początkowo zwolennik lojalizmu względem władz pruskich (m.in. zakazywał księżom agitacji narodowej i odprawiania nabożeństw o narodowym charakterze), w cz. Kulturkampf odzyskał zaufanie Polaków: *zgodził się tylko na częściowe zniemczenie nauki religii i sprzeciwił się wprowadzeniu ustaw majowych. Wbrew władzom, samodzielnie obsadzał stanowiska kościelne, nie zgodził się także na kontrolę wykształcenia księży, co spowodowało zamknięcie obu [w Poznaniu i Gnieźnie] seminariów, obłożenie L. wysokimi karami, wreszcie uwięzienie go w Ostrowie (A.G.).* Więziony w l. 1874-1876 (w tym właśnie cz. otrzymał biret kardynalski) archidiecezjami swymi zarządzał z celi nr 25 przez tajnych delegatów, a całkiem już jawnie, mimo protestów rządu pruskiego, zawiadywał nimi po zwolnieniu i wyjeździe do Rzymu (dopiero w 1886 r. w rezultacie rokowań pomiędzy rządem niemieckim a Stolicą Apostolską na życzenie papieża Leona XIII zrezygnował z obu arcybiskupstw). Po ogłoszeniu przez Piusa IX w 1870 r. dogmatu o papieskiej nieomylności w sprawach wiary i moralności ultramontanin - zwolennik przywrócenia także na gruncie politycznym zwierzchności władzy papieskiej nad świecką.

Varia. F. Dostojewski w związku z pogłoską o możliwym po śmierci Piusa IX wyborze kardynała Ledóchowskiego na papieża: *Sama już wiadomość o kandydaturze Ledóchowskiego jest niewątpliwie polskiego pochodzenia, bowiem jedynie lekkomyślna głowa polskiego zagranicznego agitatora może uwierzyć serio, że rzymskie konklawe (...) byłoby zdolne zblamować się wybraniem Ledochochowskiego - przecież wiadomo, że nowy papież nie robiłby nic innego, tylko zajmowałby się ratowaniem „ojczyzny”, a nie rzymskiej i wszechświatowej władzy papieży.*

Ostroviana. Upam.: tablica pamiątkowa przy wejściu do konkatedry od strony więzienia, 1976; pomnik na dziedzińcu ostrowskiej konkatedry, 1984; ul. kardynała Mieczysława Halki Ledóchowskiego - Uchwała Nr XVI/143/91 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 10 grudnia 1991.

Źródła: F. Dostojewski, *Dziennik pisarza 1877-1881*, t. III, przeł. M. Leśniewska, PIW, Warszawa 1982, s. 290-291, 374; A. Galos, *Ledóchowski (Halka-Ledochowski)*, w: WSB, s. 408; W. Klimkiewicz, *Kardynał Ledóchowski na tle swej epoki*, t. I i II, Poznań 1988, t. III, Poznań 1987; Z. Kowalczyk, *Kardynał Mieczysław Ledóchowski*, Wyd. WAM, Kraków 2005.

Leitgeber Mieczysław Antoni - ur. w 1841 r. w Poznaniu, zm. w 1893 r. w Poznaniu. Księgarz, wydawca, pisarz. W l. 1884-1888 mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Po przerwanej rok przed maturą nauce w Gimnazjum Marii Magdaleny w Poznaniu i odbytej w l. 1858-1859 słu. wojsk. praktykant księgarstwa w Poznaniu, Wilnie i Warszawie, a po powstaniu styczniowym, w którym wziął udział (ranny pod Brdowem), w Czarniowcach, Lesznie i Poznaniu. W 1866 r. zdał egzamin rządowy uprawniający do samodzielnego wykonywania zawodu księgarza (E.B.B.).

Z. W 1866 r. zał. księgarni i wypożyczalni w Poznaniu - prowadził ją początkowo samodzielnie, później do 1884 r. w spółce (wydawał katalogi posiadanych w firmie książek i nut, sprzedawał m.in. książki dla ludu i młodzieży, w wypożyczalni zaś oferował także książki w jęz. francuskim, niemieckim i angielskim, W.S.). Wydał m.in.: *I. Katalog książek krytycznych dla biblioteczek ludowych*, 1867; we własnym oprac. miesięcznik „Przegląd Bibliograficzny Piśmiennictwa Polskiego”, 1867-1870 - ed. ta była kontynuacją przerwanej przez F.A. Brockhousa w Lipsku

bibliografii polskiej, W.S.); ilustrowany tygodnik literacki beletrystyczny „Sobótka” (w którym gł. sam pisywał), 1869-1871. W 1884 r. po sprzedaży z powodu kłopotów finansowych księgarni w Poznaniu i przeniesieniu się do Ostrowa zał. w 1885 r. księgarni wydawniczej (M. Leitgeber i Ska) i wyd. od stycznia do września 1888 r. tygodnika dla młodzieży „Pomoc” - po jego upadku (z powodu małej ilości prenumeratorów) jeszcze tego r. wrócił do Poznania i objął posadę urzędnika w Zarządzie Miejskim.

Publ. M.in.: pow. ludowe i opow. (ps. Mieczysław z Poznania), m.in.: *Połączenie Litwy z Polską*, Poznań 1869; *Do Ameryki*, Poznań 1870; *Czasy kościuszkowskie*, Poznań 1870. Także: samouczek jęz. polskiego i rosyjskiego dla Niemców, Lipsk 1890-1891.

Publ. w czasop. „Pomoc”. M.in.: *Ze wspomnień powstańca*, „P” 1988.

Org. społ. Czł. Tow. Oświaty Ludowej; od 1867 r. czł. PTPN.

Źródła: W. Sobkowiak, *Leitgeber Mieczysław Antoni*, w: *Słownik pracowników...*, s. 502-503; E. Borkowska-Bagieńska, *Leitgeber Mieczysław Antoni*, w: WSB, s. 410; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 46-49; A. Galos: <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/mieczyslaw-antoni-leitgeber>.

Leitgeber Witold Stanisław - ur. w 1870 r. w Poznaniu, zm. w 1903 r. w Ostrowie Wlkp. Księgarz, wydawca, redaktor, pisarz.

W. Uczeń Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie (*uzyskał prawdopodobnie „małą maturę”*, J.B.) - pierwotnie podjął naukę w Gimnazjum Marii Magdaleny w Poznaniu.

Z. Praktykant w księgarni wydawniczej swego ojca Mieczysława w Ostrowie i stryja Jarosława w Poznaniu, a następnie we Lwowie. W l. 1890-1894 adiunkt księgarski w księgarni i drukarni szwajcarskiej firmy Benzinger & Co w Einsiedeln, gdzie od 1893 r. był kier. polskich wydawnictw, a w l. 1894-1897 kier. filii firmy w Kolonii - *Zajmował się pracą społ.-patriotyczną wśród tamtejszych wychodźców pol.*, *wygłaszał odczyty z okazji rocznic narodowych* (J.J.). W 1897 r. nabywca od T. Nowickiego drukarni, księgarni i pisma „Gazeta Ostrowska”, a w 1901 r. zał. filii ostrowskiej księgarni w Krotoszynie i wyd. „Gazety Krotoszyńskiej” (po jego śmierci firmę kupił S. Rowiński).

Publ. Wiersze: *Na strunach serce*, Inowrocław 1894. Dramaty: *Spółka literacka*, Kraków 1892; *Straszne rozczarowanie*, Kraków 1894. Wspomnienia: *Młyn pod lasem*, Ostrów 1899; *Raperswil, wspomnienia z podróży, zarazem przyczynek do historii Muzeum Narodowego*, Ostrów Wlkp. 1899. Inne: *Berek Joselewicz. Szkic z życia Żyda patryoty*, Kraków-Podgórze 1892; *O oświacie*, Bochum 1897; *Zasługi Adama Mickiewicza jako poety, patryoty, człowieka i katolika*, Ostrów 1898 (5 wyd.).

Dział. polit. Gorący patriota - dostarczał młodzieży w Wielkopolsce nielegalną literaturę; w brosz. o polskim Muzeum Narodowym w Raperswil nawoływał do składek na Skarb Narodowy, sam też przekazywał pieniądze za granicę, za co, oskarżony o zdradę stanu, po kilku miesiącach śledztwa w Poznaniu i procesie w Lipsku skazany został w 1900 r. na rok twierdzy w Ehrenbreitstein (w trakcie przeprowadzonej u niego rewizji władze pruskie pozyskały wiadomości o polskich młodzieżowych organizacjach patriotycznych i wszczęły *masowe procesy gimnazjalistów i akademików pol. z Wielkiego Księstwa Pozn. i Pomorza* (J.J.).

O L. w lit. K. Radowicz, *Noc sylwestrowa*, Ostrów Wlkp. 1993.

Org. społ. Prez. Tow. Polskich Robotników „Skala” w Kolonii w Niemczech.

Źródła: W. Sobkowiak, *Leitgeber Witold Stanisław*, w: *Słownik pracowników...*, s. 503-504; J. Jachowski, *Leitgeber Witold*, w: WSB, s. 411; K. Radowicz, *Noc sylwestrowa*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1993, s. 59; J. Biernaczyk, *Leitgeber Witold Stanisław*, „Księga Pamięci” z. 10, 2003; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 48-52; tenże, *Ostrowska nostalgia*, (repr. fot.), Ostrów Wlkp. s. 68.

Leszczyński Rafał h. Wieniawa - ur. w 1650 r., zm. w 1703 r. w drodze do Oleśnicy, pochowany w Lesznie. Podskarbi wielki koronny, ojciec króla Stanisława Leszczyńskiego, właściciel Ostrowa.

Tyt. i urz. Urzędy nadworne: podstoli koronny, nom. 1676; stolnik koronny, nom. 1677; krajczy, nom. 1678; chorąży koronny, nom. 1683; marszałek dworu królowej, nom. 1694. Urzędy ziemskie: starosta wschowski, nom. 1671 (w jego gestii było też m.in. starostwo odolanowskie); starosta generalny wielkopolski, nom. 1692. Urzędy senatorskie: wojewoda kaliski, nom. 1685; wojewoda poznański, nom. 1687; wojewoda łęczycki, nom. ok. 1692. Urzędy ministerialne: podskarbi wielki koronny, nom. 1702. Urzędy czasowe: marszałek trybunału piotrkowskiego, 1680; marszałek sejm, 1683.

Dział. wojsk. M.in.: uczestnik bitwy pod Wiedniem, 1683 - *przywiódł własną chorągiew husarską i regiment pieszy* (W.D.).

Przeds. polit. Początkowo stronnik Francji przeciwko preferowanej przez Jana III Sobieskiego Austrii, uczestniczył później - otrzymawszy od króla urząd chorążego koronnego - w zawarciu przymierza z cesarzem Leopoldem I i sprzeciwiał się porozumieniu z Francją. Niechętny królewskim planom wzmocnienia władzy centralnej (zniesienia liberum veto i wprowadzenia dziedziczości tronu) przywódca broniącej *złotej wolności* szlachty wielkopolskiej - dopiero po nominacjach na starostę generalnego i marszałka dworu królowej ponownie *zbliżył się do dworu* (W.D.). Po śmierci w 1696 r. Jana III w cz. elekcji w 1697 r. stronnik elektora saskiego Fryderyka Augusta I Wettyna (po koronacji - Augusta II). Zwolennik pokoju z Turcją - w 1700 r. posługując w Stambule w związku z traktatem pokojowym w Karłowicach, zabiegał bezskutecznie o kontynuowanie przez sułtana wojny z Rosją. Na sejmie w 1702 r. przeciwnik wszczęcia przez króla wojny ze Szwecją i sojuszu z Rosją (by go zjednać król obdarzył go urzędem podskarbiego wielkiego koronnego). Po wyjeździe z Warszawy Augusta II i wejściu do niej Szwedów w pertraktacjach z Karolem XII przeciwnik pozbawieniu Wettyna tronu, ale też zwolennik ograniczenia jego władzy - nic nie wskórawszy, wrócił do Wielkopolski. Typowy Sarmata, *skłonny do demagogii i warcholstwa* (W.D.) - wbrew rozkazowi Augusta II, by przybył z pospolitym ruszeniem pod Sandomierz, *stanął obozem pod Brzeźnicą, co potraktowano jako zdradę* (W.D), do czego też przyczyniło się jego wezwanie Wielkopolan do odparcia zbliżających się Sasów (formalnie sojuszników, niemniej nierzadko zachowujących się w Polsce jak w kraju podbitym - sam L. na czele własnej chorągwi wyparł ich z Poznania), co ostatecznie tak popsulo jego stosunki z królem, że od jesieni 1702 r. optował za jego detronizacją na rzecz królewicza Jakuba Sobieskiego.

Publ. Poemat pt. *Zwycięstwo niezwykłego narodu polskiego nad hardym Turczyńcem na polach chocimskich w 1673; Diariusz poselstwa do Turcji w 1699 odbytego*. Także: wiersze gloryfikujące Jana III Sobieskiego.

Ostroviana. Właściciel nabytych w 1691 r. dóbr przygodzickich - w 1699 r. odsprzedał je wraz z Ostrowem J.J. Przebendowskiemu.

Źródła: K. Szymański, *Czasy dawnej Polski*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 13; W. Dworzaczek, *Leszczyński Rafał*, w: WSB, s. 417; Z. Góralski, *Urzędy i godności w dawnej Polsce*, Warszawa 1983; A. Perlakowski, *Jan Jerzy Przebendowski podskarbi wielki koronny i dobrodziej ostrowski. Szkic biograficzny*, Kraków-Ostrów Wlkp., 2014, s. 78-79; http://www.wilanow-palac.pl/leszczynski_rafal_1650_1703.html (dostęp: 10.11.2017).

Lipski Wojciech - ur. w 1805 r. w Lewkowie k. Ostrowa, zm. w 1855 r. w Bad Kissingen w Bawarii w Niemczech. Działacz polityczny i społeczny. Właściciel Karsek, Kwiatkowa i Lewkowa.

W. Absolwent: korpusu kadetów w Kaliszu oraz gimnazjum św. Macieja we Wrocławiu (1822). Studiował prawo na Uniw. w Halle i Lipsku.

Przeds. red. i ed. „Dziennik Polski” - w 1849 r. współzał.; Tygodnik Przemysłowo-Rolniczy „Ziemianin” - współred. i nakładca pisma wyd. od 1850 r. w pierw w Poznaniu, a następnie w l. 1851-1855 w Lesznie, na którego łamach zapoznawano polskich czytelników, niemających dostępu do specjalistycznej prasy, z najnowszymi osiągnięciami agrotechnicznymi w kraju i zagranicą (*Potrzebny nam więc jest koniecznie organ, przez który byśmy mogli sobie nawzajem udzielać własne doświadczenia, odkrycia, pomysły, doświadczenia obce, o ile do naszych gospodarstw z korzyścią zaprowadzone być mogą* - „Ziemianin”, *Przedmowa*, t. I, 1850).

Dział. wojsk. Uczestnik powstania listopadowego - walczył w 2. pułku jazdy kaliskiej m.in. w 1831 r. pod Wawrem i Iganiami, awansowany do st. majora i odznaczony Krzyżem Orderu Virtuti Militari (po upadku powstania zdegradowany i skazany na 10 miesięcy więzienia w twierdzy w Głogowie, ostatecznie karę odbył w areszcie domowym); uczestnik powstania w Wielkopolsce - w 1948 r. organizował oddziały ochotnicze, dowodził plutonem jazdy w oddziale sformowanym w obozie powstańczym w Pleszewie, dowodził nim m.in. w bitwach pod Miłosławiem i Wrześnią.

Dział. polit. W l. 1841, 1843, 1845 poseł z pow. odolanowskiego na sejm Wielkiego Księstwa Poznańskiego; w 1846 r. więzień za działalność konspiracyjną (m.in. w 1844 r. sam udzielił w Lewkowie schronienia poszukiwanemu przez władze pruskie pisarzowi R. Zmorskiemu) - osadzony przez władze pruskie w Poznaniu i Sonnenbergu, rychło został zwolniony *zapewne dzięki kontaktom masońskim* (W.J.); w 1848 r. twórca Komitetu Narodowego w pow. odolanowskim; w l. 1848-1849 poseł na sejm pruski zrzeczony w Kole Polskim.

Dział. społ.-gosp. M.in.: w 1835 r. współzał. Kasyna Obywatelskiego w Gostyniu - klubu, którego działalność nakierowana była na krzewienie wśród Polaków świadomości narodowej, rozwój oświaty i propagowanie nowoczesnych form gospodarowania; w 1841 r. czł. pierwszej dyirekcji Tow. Pomocy Naukowej; w 1841 r. przew. powołanego z inicjatywy księdza J. Kompały Komitetu Budowy Królewskiego Katolickiego Gimnazjum (ob. I LO) w Ostrowie - budowę otwartej w 1845 r. szkoły w istotny sposób wspierał finansowo; w 1844 r. organizator Tow. Rolniczego w pow. odolanowskim; w 1848 r. współinicjator *powołania Ligi Polskiej, mającej wszelkimi legalnymi środkami popierać sprawy polskie*, w której kierował *wydziałem rolnictwa i interesów włościańskich* (J.K.P., A.G.). Także: donator budowanego w l. 1844-1846 neorenesansowego kościoła parafialnego pw. św. Wojciecha w Lewkowie;

Pasje. Bibliofil - właściciel liczącego 10 tys. woluminów księgozbioru gromadzonego od XVIII w., zawierającego m.in. książki w jęz. polskim i francuskim z zakresu prawa, historii, literatury i rolnictwa oraz stare druki i rękopisy; miłośnik „starożytności” i sztuki - gromadził pozyskiwane z regionalnych wykopalisk artefakty, kolekcjonował rzeźby i obrazy.

O L. w lit. K. Radowicz, *Zapis*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004.

Upam. M.in.: I LO im. J. Kompały i W. Lipskiego w Ostrowie Wlkp., 1994; tablica poświęcona L. i J. Kompalle na budynku I LO w Ostrowie Wlkp., 1995; portret namalowany w 1895 r. przez W. Skowrońskiego - Galeria Portretów I LO w Ostrowie Wlkp.; SP im. W. Lipskiego w Lewkowie, 2003.

Źródła: *Literackie przystanki nad Wartą*, pod red. Z. Szweykowskiego, Wyd. Poznańskie, Poznań 1962, s. 277-278; W. Jakóbczyk, *Wojciech Lipski*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 87-91; tamże, K. Szymański, *Początki gimnazjum*, 93-100; A. Głowacka, *Lipski Wojciech*, w: *Słownik pracowników...*, s. 519-520; W. Jakóbczyk, *Lipski Wojciech*, w: WSB, s. 425-426; K. Radowicz, *Zapis*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004, s. 222; C. Blümel, *Utworzenie gimnazjum w Ostrowie*, w: *Po niemiecku...*, s. 39-49;

J.K. Pietrzak, A. Gibasiewicz, *Dziedzice, dwory...*, s. 107-109; Wielkopolska Biblioteka Cyfrowa: „Ziemianin”, pismo poświęcone rolnictwu i przemysłowowi (dostęp: 20.07. 2016).

Lipski Wojciech Antoni Jan Nepomucen - ur. w 1860 r. w Lewkowie, zm. w 1930 r. w Lewkowie. Od 1884 r. właściciel Lewkowa, starosta ostrowski.

W. Absolwent: Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie (1879). *Studiował prawo i ekonomię w Krakowie, Wrocławiu i Lipsku* (J.K.P.).

W cz. zab. Od 1907 r. dożywotni czł. pruskiej Izby Panów (nie przyjął tyt. hrabiego) - przeciwny uchwalonej w 1908 r. przez parlament niemiecki „ustawie wywłaszczeniowej” o przymusowym wykupie ziemi z rąk polskich; w cz. I w. św. pośrednik w kontaktach pomiędzy zaborem pruskim a Centralną Agencją Polską w Lozannie i następnie Komitetem Narodowym w Paryżu; w 1918 r. czł. tajnego Centralnego Komitetu Obywatelskiego w Poznaniu - opowiadał się *za współpracą zaboru pruskiego z władzami polskimi w Warszawie*, we wrześniu tego r. organizator i przew. Komitetu Obywatelskiego w Ostrowie, zaś po zrywie niepodległościowym 10 listopada polskiej ludności w mieście kontroler landrata (starosty) i czł. Powiatowej Rady Ludowej; uczestnik obrad Polskiego Sejmu Dzielnicowego obradującego od 3 do 5 grudnia 1918 r. w Poznaniu.

W l. międzyw. Od 31 grudnia 1918 r. z nominacji Powiatowej Rady Ludowej (pocz. podważanej przez NRL w Poznaniu z powodu ograniczonej w tym zakresie kompetencji władz lokalnych) do 20 stycznia 1920 r. starosta ostrowski (*pierwszy polski urzędnik tej rangi w Wielkopolsce*, J.K.P.) - tworzył administrację polską w powiecie, urząd złożył z powodów zdrowotnych.

Dział. społ.-gosp. W l. 1880-1881 czł. Tow. Literacko-Słowiańskiego i sekr. Tow. Górnoślązaków we Wrocławiu; działacz samorządowy - działał w sejmiku i wydz. powiatowym w Ostrowie oraz sejmiku poznańskim; radca i czł. Wydz. Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu; zca czł. Zarządu Izby Rolniczej Prowincji Poznańskiej; w 1900 r. współzał. Związku Ziemian Wielkopolskich.

Inne przed. Rękopis *Moje wspomnienia z okresu powstania wielkopolskiego 1918/19*.

O L. w lit. K. Radowicz, *Noc sylwestrowa*, Ostrów Wlkp. 1993.

Tyt. hon. Honorowy Prezes Tow. Powstańców i Wojaków w Ostrowie Wlkp.

Odznac. M.in. Order Polonia Restituta, Krzyż Niepodległości (pośmiertnie).

Źródła: K. Radowicz, *Noc sylwestrowa*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1993, s. 204-207, 252-254; J.K. Pietrzak, *Lipski Antoni Jan Nepomucen Wojciech*, „Księga Pamięci”, z. 15, 2010 (wb. z. 16); J. Pietrzak, *Wojciech IV Lipski*, w: *Galeria portretów I Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wielkopolskim*, Ostrów Wlkp. 2015, s. 73-74; J.K. Pietrzak, *Powstańcy Ostrów...*, s. 18, 220-221.

Lisiecki Arkadiusz - ur. w 1880 r. w Poznaniu, zm. w 1930 r. w Cieszynie. Biskup Kościoła rzymskokatolickiego, działacz społeczny i polityczny.

W. Absolwent: Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu (1901); Seminariów Duchownych w Poznaniu i Gnieźnie (1904).

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1904 r.: w l. 1905-1910 wikar. w parafii pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Ostrowie; w l. 1910-1916 kanonik kapituły kolegiackiej św. Marii Magdaleny w Poznaniu; w l. 1916-1924 prob. par. pw. św. Wojciecha w Bninie - wicedziekan, następnie dziekan w dekanacie średzkim; w l. 1924-1926 kanonik kapituły gnieźnieńskiej; od 1924 r. prof. Seminarium Duchownego w Gnieźnie - wykładowca teologii moralnej i prawa kanonicznego; w l. 1926-1930 biskup diecezji katowickiej.

Publ. M.in: *Jak pracować dla czytelników ludowych. Według ustaw T.C.L oraz regulaminu dla komitetów powiatowych*, nakł. TCL, Poznań 1908; *Kolportaż pożytecznych pism i książek. Referat wypowiedziany na zebraniu XX Patronów i wicepatronów zw. Tow. Robotniczych dnia*

l.3.1909 w Poznaniu, Poznań 1909; *Czasy apostołskie*, nakł. „Robotnika”, Poznań 1914; *Czasy męczeńskie Kościoła świętego*, czcionkami Księgarni i Drukarni św. Wojciecha, Poznań 1915. Także: *Kalendarz Robotniczy Związku KTRP na rok 1912* i podobna ed. na r. 1914; biografia *Konstanty Wielki*, Drukarnia św. Wojciecha, Poznań 1913.

Publ. w czasop. M.in.: „Przegląd Kościelny”, „Przegląd Oświatowy”. M.in.: z T. Trzczańskim, *Krótkie wiadomości z bibliotek gnieźnieńskich. II. Katalog rękopisów Biblioteki Seminaryjnej w Gnieźnie aż do w. XV włącznie*, „PrzK”, t. 6, Poznań 1904; *Katalog rękopisów Biblioteki Seminaryjnej w Poznaniu aż do końca XV w. włącznie*, „PrzK”, t. 7-8, Poznań 1905; *Czterdziestolecie TCL*, „PO” nr 12/1921.

Pr. transl. Przekłady z jęz. greckiego (publ. dzieł Ojców Kościoła).

Pr. red. M.in.: pismo TCL „Czytelnia Ludowa” (przemianowane w 1910 r. na „Przegląd Oświatowy”) - w l. 1909-1912 red.; tygodnik „Robotnik” - w l. 1910-1916 red.; „Przewodnik Katolicki” - w l. 1915-1916 red.; seria „Pisma Ojców Kościoła”, pod red. J. Sajdaka - w l. 1924-1926 współtwórca serii (wraz z J. Jachowskim), tłumacz, red.

Dział. polit. Od 1904 r. czł. tajnej Ligi Narodowej; w l. 1917-1918 poseł na sejm pruski; w 1918 r. delegat z pow. śremskiego na Polski Sejm Dzielnicowy w Poznaniu; w l. 1918-1919 czł. NRL

Org. społ. W l. 1907-1926 czł. Zarządu i Rady Głównej, a w l. 1926-1930 wiceprez. Rady Głównej TCL zaangażowany szczególnie w szerzenie oświaty wśród Polaków w zaborze pruskim. Także: w l. 1905-1930 czł. Wydz. Historyczno-Literackiego PTPN; w l. 1910-1916 sekr. generalny Związku Katolickich Tow. Robotników Polskich; w l. 1926-1930 wiceprzew. Komisji Teologicznej PTPN; od 1911 r. czł. Tow. Dziennikarzy i Literatów Polskich na Rzeszę Niemiecką.

Ostroviana. Publ.: *Stary kościół parafialny w Ostrowie*, Ostrów 1906; *Wybór najważniejszych pieśni kościelnych*, Ostrów 1906; *Kolportaż pożytecznych pism i książek*, Ostrów 1909.

Dział. polit.: w l. 1906-1907 m.in. z F. Kasprzakim i S. Rowińskim sprawca akcji podtrzymującej na duchu uczestników strajku szkolnego w obronie jęz. polskiego w katolickiej szkole powszechnej, wyższej szkole dla dziewcząt i gimnazjum męskim.

Org. społ.: w l. 1906-1909 prez. Tow. Śpiewaczego; w l. 1907-1910 prez. TCL - współdziałając ze S. Rowińskim połączył małe księgozbiory tow. oświatowych i założył Bibliotekę Zjednoczonych Tow. oraz czytelnię TCL, tworzył również biblioteki wędrownie i czytelnie, powołał Komitet Powiatowy TCL (za przykładem Ostrowa mocą uchwały zarządu TCL z 1907 r. *powołano komitety powiatowe w: odolanowskim, ostrzeszowskim, pleszewskim, grodziskim, kościańskim, jarocińskim, średzkim*, W.J.); prez. Tow. Terminatorów Katolickich - w 1907 r. współorganizator w Ostrowie wyst. prac czeladzi i terminatorów.

Inne przeds.: w l. 1907-1910 kier. i doradca w Biurze Porad Prawnych Katolickiego Tow. Robotników Polskich (*udzielał porad dla członków 19 towarzystw lokalnych*, L.W.).

Źródła: K. Szymański, *Pod pruskim zaborem*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 24-25, 28; M. Musiołowa, *Lisiecki Arkadiusz*, w: *Słownik pracowników...*, s. 520; W. Jakóbczyk, *Towarzystwo Czytelni Ludowych 1880-1939*, 1982, s. 5, 9; S. Nawrocki, *Pod zaborem pruskim*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 223; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 31-32; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 51-52; L. Wilczyński, *Lisiecki Arkadiusz Marian*, w: *Księża społecznicy...*, t. II, 2007, s. 232-234; K. Szymański, *Arkadiusz Lisiecki (1880-1930). Duszpasterz i społecznik*, Katowice 2012.

Ludwiczak Antoni - ur. w 1878 r. w Kostrzynie k. Środy, zg. w 1942 r. w Hartheim k. Linzu. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego, działacz oświatowy.

W. Absolwent: Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu (1900); Seminarium Duchownego w Poznaniu i Gnieźnie (1903).

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1903 r. w Gnieźnie, m.in.: w l. 1904-1907 wikar. w par. w Lubaszku k. Czarnkowa; w l. 1907-1908 wikar. w par. w Buku; w l. 1908-1910 wikar. w Ostrzeszowie; od 15 lutego 1910 r. do 31 grudnia 1911 r. wikar. w par. pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Ostrowie; w 1912 r. prebendarz w Pniewach; w l. 1912-1938 wprawie wikar. (substytut administratora) w Psarskim, następnie kapłan przy par. pw. św. Wawrzyńca w Gnieźnie (w kościele tej par. odprawiał msze, ale nominalnie nie był w składzie jej księży); w l. 1938-1939 administrator w par. pw. św. Katarzyny w Chełmcach w pow. inowrocławskim.

Publ. M.in.: brosz.: *Spoleczna działalność ks. Skargi*, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1912; *Zbiór przemówień na wiecach T.C.L.*, TCL, Poznań 1912; *Teatry amatorskie*, TCL, Poznań 1914; *Oświata pozaszkolna*, TCL, Poznań 1917; *Uniwersytety ludowe w Polsce*, TCL, Poznań 1927.

Publ. w czasop. M.in.: „Przegląd Oświatowy”, „Przegląd Kościelny”, „Robotnik”, „Praca Oświatowa”. M.in.: *Zadania Tow. Czytelń Ludowych po wojnie*, „PrzO” nr 2/1917; *Projekt organizacji bibliotecznej w powiecie gnieźnieńskim*, „PrO” nr 1/1937.

Pr. red. M.in. miesięcznik TCL „Przegląd Oświatowy” - w l. 1912-1925 red., a do 1933 r. red. nac. lub odpowiedzialny.

Dział. polit. M.in.: w 1918 r. czł. tajnego Komitetu Obywatelskiego i zał. wyłonionej z niego Rady Ludowej w Pniewach, która była współorganizatorką powstania wlkp. na tym terenie (W.J.); w 1918 r. delegat na Sejm Dzielnicowy w Poznaniu; w lutym 1919 r. organizator w Poznaniu Narodowego Stronnictwa Ludowego (od kwietnia prez.); w l. 1919-1922 poseł na Sejm RP; w l. 1920-1922 z nominacji Ministerstwa Spraw Zagranicznych przew. Warmińskiego Komitetu Plebiscytowego. *Po r. 1922 r. wycofał się z polityki, zajmując się nadal działalnością oświatową* (A.G.).

Dział. społ. i ośw. M.in.: w l. 1908-1911 czł. Katolickich Tow. Robotników Polskich; od 1912 r. sekr., a w l. 1917-1933 dyr. Rady Głównej TCL w Poznaniu (kierował pracami TCL w całym zaborze pruskim); w 1921 r. współzał. pierwszego w Polsce Uniw. Ludowego w Dalkach k. Gniezna, w 1926 r. współzał. Uniw. Ludowego w Zagórzcu oraz w 1927 r. w Odolanowie (placówkami w Dalkach i Odolanowie zawiadywał do 1938 r.). Także w l. międzyw.: prez. Stow. Uczestników Walki o Szkołę Polską w Wielkopolsce, wiceprez. wydz. wykonawczego Zjednoczenia Polskich Tow. Oświatowych, czł. Tow. Bibliofilów Polskich.

W cz. II w. św. Po aresztowaniu przez Niemców w 1939 r. więzień obozów koncentracyjnych Stutthof, Sachsenhausen, Dachau - zamordowany w komorze gazowej w obozie Hartheim k. Linzu.

Upam. Tablica pamiątkowa na Domu Kultury w Odolanowie, 1992.

Ostroviana. Publ. w czasop., m.in.: „Gazeta Ostrowska”, „Przyjaciel Dzieci” (dod. do „Gazety Ostrowskiej”).

Pr. red.: „Przyjaciel Dzieci” - w 1910 r. wraz m.in. ze S. Rowińskim współzał. komitetu red. i od l. nr pisma w 1911 r. red. (po opuszczeniu Ostrowa w l. 1912-1917 redagował je w Pniewach); „Przyjaciel Młodzieży” - od 1911 r. red. (po opuszczeniu Ostrowa redagował to pismo do 1915 r.).

Org. społ.: w l. 1910-1911 kier. biura porad prawnych przy Katolickim Tow. Robotników Polskich; w l. 1910-1911 działacz TCL - kierował nim po ks. A. Lisieckim.

Źródła: T. Oracki, *Ludwiczak Antoni*, w: *Słownik pracowników...*, s. 529; K. Szymański, *Pod pruskim zaborem*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 28; A. Galos, *Ludwiczak Antoni*, w: PSB, t. XVIII, 1973, s. 93-94; W. Jakóbczyk, *Ludwiczak Antoni*, w: WSB, s. 429; A. Biernaczyk, *Zamiast katalogu* (Z listów do redakcji), „Wagon” nr 5/1985; *Ostrów Wielkopolski, Dzieje...*, s. 222, 223; E. Dymacz, *Uniwersytet Ludowy w Odolanowie - w pięćdziesiątą rocznicę śmierci jego twórcy*, „Rocznik Kaliski”, t. XXIII, 1991;

W. Banach, *Katalog prasy...*, s. 44-46; tenże, *Ostrowska nostalgia*, Ostrów Wlkp., 2011, s. 70; rel. księdza K. Mrozka - prob. par. pw. Matki Zbawiciela w Gnieźnie; <http://www.wtg-gniazdo.org/ksieza/main.php?akcja=opis&id=2579> (dostęp: 1.03.2015).

Marcinkowski Władysław - ur. w 1858 r. w Mieszkowie, zm. w 1947 r. w Poznaniu. Rzeźbiarz. W 1914 r. na stałe zamieszkał w Poznaniu.

W. Po Wieczorowej Szkole Rysunków i Modelowania w Poznaniu student wpierw Akademii w Berlinie, następnie Académie Julien w Paryżu, w którym też praktykował w atelier rzeźbiarza C. Godebskiego (1835-1909).

Z. M.in.: ok. 1890 r. zał. atelier w Berlinie, a ok. 1905 r. w Sowińcu, gdzie zarządzał majątkiem Taczanowskich; w l. 1926-1939 dyr. Wielkopolskiego Muzeum Wojskowego w Poznaniu.

Char. twórca. *Artysta początkowo hołdował sztuce naturalistycznej, później nie stronił od odniesień symbolicznych i stylistyki secesyjnej, by ostatecznie poprzestać na przedstawieniach realistycznych. (Przez wiele lat był jedynym wielkopolskim rzeźbiarzem z ustaloną europejską sławą).*

Przeds. art. M.in.: popiersie gen. Chłapowskiego - Muzeum Narodowe w Poznaniu, ok 1895; postacie podtrzymujące trumnę św. Wojciecha w katedrze gnieźnieńskiej, 1895; pomnik J. Słowackiego w Miłosławiu, 1899; sarkofag abpa M. Halki-Ledóchowskiego w katedrze poznańskiej, 1903.

Org. społ. M.in.: w 1909 r. współorganizator i do 1939 r. przew. poznańskiego Tow. Przyjaciół Sztuk Pięknych; czł. Stow. Artystów Wielkopolskich.

Ostroviana. Twórca w konkatedrze: postaci aniołów w ołtarzu głównym; drewnianych figur św. Kazimierza, św. Jacka, św. Andrzeja Apostoła, św. Stanisława Biskupa, św. Jana Nepomucena w ołtarzu bocznym Matki Bożej Nieustającej Pomocy; sceny *Zwiastowania* w tympanonie (ok. 1910). Także autor rzeźby „Pielgrzym” - jednej z kilku jej replik w Wielkopolsce - z inicjatywy J.K. Pietrzaka prawdopodobnie w I poł. l. 60. przeniesionej ze Starego Cmentarza, gdzie stała na grobie księdza K. Chiżyńskiego, i postawionej na kamiennym postumencie w podcieniu konkatedry; postawionego w 1925 r. przed konkatedrą, zniszczonego w 1939 r. przez niemieckiego okupanta pomnika kard. M. Halki-Ledóchowskiego.

Źródła: J.K. Pietrzak, *Rzeźby Marcinkowskiego w Ostrowie Wlkp.*, „Słowo Powszechnie” nr 301/1967; K. Szymański, *Pod pruskim zaborem*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 29; film rodzinny L.W. pt. „Spacer” z 1976 r., m.in. z ujęciem przedstawiającym rzeźbę „Pielgrzym” w podcieniu konkatedry - film (na taśmie Super 8) przeczy datowaniu w wielu ostrowskich opracowaniach przeniesienia jej ze Starego Cmentarza na l. 80.; L. Wilkova, *Marcinkowski Władysław*, w: WSB, s. 456-457; M. Olejniczak, *Bedecker ostrowski*, Ostrów Wlkp. 2004, s. 47-48; <http://culture.pl/pl/tworca/wladyslaw-marcinkowski> (dostęp: 10.09.2015).

Marten Ferdynand - ur. w 1827 r. w Klukowie w pow. złotowskim, zm. w 1900 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, botanik.

W. Absolwent: gimnazjum w Trzemesznie (1847). Przez jeden semestr studiował prawo na Uniw. Berlińskim, następnie do 1951 r. matematykę i nauki przyrodnicze na UW. W 1852 r. zdał egzaminy, po których przyznano mu dyplom nauczycielskiego.

Z. W l. 1852-1853 stażysta w gimnazjum w Trzemesznie; w 1853 r. naucz. w Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu; w l. 1853-1882 (do emerytury) naucz. matematyki, a także przyrody, geografii i jęz. polskiego w Królewskim Gimnazjum w Ostrowie (w 1855 r. otrzymał awans na naucz. etatowego, w 1869 r. - wyższego nauczyciela gimnazjalnego).

Publ. M.in.: *Die Rolllinien und die Brennlinie durch Zurückwerfung*, 1869 - pr. matematyczna; *Flora Ostroviensis* - pr. botaniczna, zamieszczona w *Programie Królewskiego Gimnazjum w*

Ostrowie za rok 1872/1873 (zawiera opis 881 gatunków roślin występujących w okolicach Ostrowa).

Inne teksty. Rękopis *Rośliny Mickiewicza* ofiarowany w 1884 r. PTPN - zaginął w cz. II w. św., podobnie jak подарowany wówczas PTTN *zielnik obejmujący 1588 okazów roślin pochodzących z powiatów ostrowskiego i szubińskiego* (A.D.).

Org. społ. W cz. studiów czł. Tow. Literacko-Słowiańskiego we Wrocławiu.

Upam. Tablica na murze Starego Cmentarza w Ostrowie Wlkp., 2007.

Źródła: J. Biernaczyk, *Zapomniany ostrowski botanik Ferdynand Marten (1827-1900)*, „Przyroda Południowej Wielkopolski” nr 4, 2008; [A. Dzięczkowski] <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/ferdynand-marten> (dostęp: 15.10.2018).

Mertka Jan - ur. w 1899 r. w Przygodzicach, zm. w 1918 r. w Szczypiornie. Żołnierz I Batalionu Pogranicznego w Szczypiornie.

W. Absolwent: Szkoły Powszechnej w Przygodzicach (1913).

W cz. zab. Po szkole robotnik kolejowy w Ostrowie Wlkp. Od 1915 r. prac. Spółdz. Piekarskiej w Duisburgu, następnie Fabryki Stali w Bohum i Fabryki Części Elektrycznych w Wietmarze, gdzie zdobył zawód monter-elektryka. W 1918 r. po wcieleniu do armii pruskiej żołnierz w oddziale reflektorów w Cottbus. Po wybuchu rewolucji w Niemczech i powrocie do Polski w listopadzie 1918 r. żołnierz formowanego 1. pp. polskiej w Ostrowie. Po rozwiązaniu pułku w końcu listopada (jego utworzenie, uznane za przedwczesne, nie zyskało aprobaty NRL w Poznaniu) i przejściu przez tzw. zieloną granicę żołnierz powstałego w jego miejsce w Szczypiornie Batalionu Pogranicznego - zmarł postrzelony 27 grudnia 1918 r. przez członków Heimatschutzu w czasie patrolowania granicy w pobliżu Boczkowa. [śmierć ta zdaniem historyków była wydarzeniem lokalnym, dlatego chociaż m.in. przez Zenona Dykcika i Józefa Mertkę w *Ostrowie Wlkp. Mertka uważany jest za pierwszego poległego powstańca wielkopolskiego, mimo że poległ na kilka godzin przed wybuchem walk na ulicach Poznania, podczas których pierwszy śmiertelnie ranny został F. Ratajczak, spór o pierwszeństwo powstańczej ofiary, zdaniem J.K. Pietrzaka, ma przede wszystkim charakter regionalno-prestiżowy, zaś A. Czubiński wręcz uważa go za bezprzedmiotowy - W obu wypadkach śmierć była skutkiem przypadkowego incydentu, który urósł następnie do rangi symbolu].*

O M. w lit. K. Radowicz, *Noc sylwestrowa*, Ostrów Wlkp. 1993.

Odznac. Pośmiertnie: Krzyż Pamiątkowy - przyznany patentem nr 1 matce M. przez gen. J. Dowbora-Muśnickiego, którym dowódca powstania symbolicznie poświadczył pierwszeństwo ofiary przygodzickiego powstańca; Krzyż Walecznych; Medal Pamiątkowy za wojnę 1918-1921; Wielkopolski Krzyż Powstańczy.

Upam. Ulice im. J. Mertki w Przygodzicach, Skalmierzycach i Ostrowie Wlkp.; kamień pamiątkowy w Boczkowie.

Źródła: F. Kasprzak, *Z historii Ostrowa sprzed lat 40 (rok 1918/1919)*, „Głos Ostrowski” nr 14/1958; J.K. Pietrzak, *Spór o pierwszeństwo ofiary życia. W 55 rocznicę powstania wielkopolskiego*, „Kierunki” nr 51/52, 1973; tenże, *Mertka Jan*, w: PSB, t. XX/3, 1975, s. 452; *Wojskowe aspekty...*, s. 26-27; K. Radowicz, *Noc sylwestrowa*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1993, s. 201-203, 224-225, 240, 265; Z. Dykcik, J. Mertka, *Mertka Jan*, w: *Słownik biograficzny powstańców...*, s. 230-231; A. Czubiński, *Powstanie wielkopolskie 1918-1919. Geneza - charakter - znaczenie*, wyd. III, Wyd. Kurpisz S.A., Poznań 2002, s. 88, 90, 177; J.K. Pietrzak, *Powstańczy Ostrów...*, 151-152.

Michalski Kazimierz - ur. w 1883 r. w Poniecu, zm. w 1956 r. w Ostrowie Wlkp. Lekarz med., powstaniec wielkopolski. Ojciec J. Żylińskiej i M. Michalskiej. Po objęciu w 1919 r. funkcji lekarza szpitala wojskowego zamieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: gimnazjum w Śremie (1901) - uprzednio uczęszczał do gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Odbił studia medyczne w Monachium, Berlinie (kilka semestrów) i Wrocławiu, gdzie w 1909 r. złożył państwowy egzamin lekarski.

St. nauk. Dr medycyny (1910) - st. uzyskany na UW.

W cz. zab. W l. 1909-1910 asystent w szpitalu Bonifratrów we Wrocławiu; następnie po półrocznej sł. wojsk. w Berlinie, tamże w l. 1910-1911 lekarz - ochotnik w szpitalu wojskowym; w l. 1911-1914 lekarz w Ostrzeszowie; w cz. I w. św. żołnierz armii niemieckiej - w randze oficera służył w Kaliszu, następnie na froncie zachodnim we Francji, skąd z powodu choroby przeniesiony został do Kamiennej Góry i potem Lwówka. Po zwolnieniu w marcu 1918 r. z wojska powrócił do Ostrzeszowa.

W I. międzyw. Od 6 stycznia 1919 r. powstaniec wielkopolski - wstąpił do batalionu ostrzeszowskiego, dowodził ambulansem podczas walk o Kobylą Górę, otrzymał st. kpt. ze starszeństwem. Od 1919 r. lekarz wojskowy w szpitalu w Ostrowie Wlkp. (zmagał się z epidemią tyfusu plamistego), tamże po zwolnieniu w 1921 r. z wojska w st. mjr. do 1 września 1939 lekarz powiatowy - m.in. założył Stację Opieki nad Matką i Dzieckiem, w której pracował społecznie.

W cz. II w. św. Po ewakuacji na wschód i dotarciu do Lwowa, by uniknąć aresztowania przez gestapo - uciekinier wpraw w Warszawie, potem do Trzebuni k. Myślenic; po powrocie do Warszawy lekarz w ubezpieczalni społecznej (w 1944 r., podczas pobytu w cz. urlopu u córki w Sulejowie przymusowo skierowany do prac przy kopaniu rowów przeciwczołgowych nad Pilicą); od grudnia 1944 do lutego 1945 lekarz w Cykarzewie.

Po II w. św. Po powrocie w lutym 1945 r. do Ostrowa Wlkp. lekarz powiatowy, a po przejściu na emeryturę tamże kier. Ośrodka Zdrowia.

Źródła: J. Żylińska, *Dom, którego nie ma*, Warszawa 1967, s. 10, 74, 102, 157-161; tejże, *Podróż w głąb czasu*, Poznań 2001, s. 23, 83; M. Rezler, *Powstańcy wielkopolscy z Ziemi Ostrzeszowskiej. Słowniczek biograficzny*, t. I, Poznań 2001, s. 50-51.

Michalowicz Władysław - absolwent Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1923). Działacz społeczny.

Org. społ. Czł. ZHP, w l. 1922-1923 prez. TTZ w Ostrowie Wlkp.; w l. 1927-1929 pierwszy prez. zał. 11 marca 1927 r. Akademickiego Koła Ostrowian w Poznaniu.

Źródła: Zarząd Akademickiego Koła Ostrowian, *Z okazji „Tygodnia Akademika” i dwudziestolecia istnienia AKO - Akademickiego Koła Ostrowian*, „Głos Ostrowski” nr 7, 16 lutego 1947; S. Pacyna, *W II Rzeczypospolitej*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 145; T. Eustachiewicz, *Dziesięciolecie Gimnazjum Ostrowskiego w Niepodległej Polsce* (przedruk), „Księga Pamięci”, z. 11, 2004, s. 26, 32.

Mielęcki Andrzej - ur. w 1864 r. w majątku Hucisko w Kaliskiem, zg. w 1920 r. w Katowicach, gdzie zamieszkał w 1899 r. Lekarz med., działacz niepodległościowy.

W. Uczeń Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie Wlkp.; studiował medycynę w Berlinie i Monachium.

St. nauk. Dr n. med. (1893) - st. uzyskany w Lipsku.

Z. Po okr. pracy w Saksonii, od 1899 r. lekarz specjalista chorób kobiecych w Katowicach.

Dział. polit. M.in.: od listopada 1918 czł. komisji finansowej Rady Ludowej na pow. katowicki; opiekun tajnego kółka gimnazjalnego polskiej młodzieży w Katowicach; kier. tajnego kursu sanitarnego w Katowicach w ramach przygotowań do pierwszego powstania śląskiego; w 1919 r.

zakładnik - w tym charakterze aresztowany przez Niemców; po zwolnieniu przew. polskiego koła w Miejskiej Radzie w Katowicach; czł. Narodowego Stronnictwa Robotników; czł. Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska; czł. Polskiego Komitetu Plebiscytowego w Katowicach bestialsko zamordowany przez niemieckie bojówki, co m.in. przyspieszyło wybuch drugiego powstania śląskiego.

Om. J. Biernaczyk, *Ślązacy w dziejach ostrowskiego gimnazjum. Doktor Andrzej Mielęcki*, „Śląsk” nr 12, 2004.

O M. w lit. G. Morcinek, *Mat Kurt Kraus*, Warszawa 1957.

Org. społ. M.in.: Od r. 1904 czł. katowickiego gniazda „Sokoła”; działacz TCL; w 1908 r. współzał. i długoletni prez. Tow. Lekarzy Polaków na Śląsku.

Upam. M.in.: Fundacja im. A. Mielęckiego w Katowicach; ulica i Państwowy Szpital Kliniczny Śląskiej AM im. A. Mielęckiego w Katowicach, 2001; portret pędzla T. Gaworzeszkiego, 2004 - Galeria Portretów I LO w Ostrowie Wlkp.

Źródła: G. Morcinek, *Mat Kurt Kraus*, Wyd. MON, Warszawa 1957, m.in. s. 96-98, 101, 175-176, 178; K. Brożek, *Mielęcki Andrzej*, w: PSB, t. XX, 1975, s. 772-773; R. Kaczmarek, *Powstania śląskie 1919-1920-1921*, Wyd. Literackie, Kraków 2019, s. 296, 300, 303.

Mierieżkowski Dmitrij Siergiejewicz - ur. w 1866 r. w Petersburgu, zm. w 1941 r. w Paryżu. Pisarz, filozof, krytyk literacki - promotor symbolizmu w lit. rosyjskiej, *był jedną z centralnych postaci w życiu intelektualnym Petersburga. (...) prowadził intensywną działalność na rzecz odnowy życia religijnego wśród inteligencji* (D.K.). Także na obczyźnie pisał dużo, w kręgach rosyjskich emigrantów rozważano zgłoszenie jego kandydatury do Nagrody Nobla (ostatecznie w 1933 r. otrzymał ją I. Bunin), nie wszystkie jednak jego dzieła wytrzymały próbę czasu: np. w książce o Napoleonie podaje, że tenże w swych imperialnych ambicjach inspirował się Atlantyda, gdyż *pierwsze panowanie nad światem założyli Atlantowie* (L.B.).

W. Absolwent: Petersburskiego Uniw. Państwowego (1886).

Publ. Poezje: m.in. zb. *Nowe wiersze. Pieśni i poematy*, 1896. Pow., m.in.: trylogia *Chrystus i Antychryst (Śmierć bogów - Julian Odstępca*, 1896; *Zmartwychstali bogowie - Leonardo da Vinci*, 1901; *Antychryst - Piotr i Aleksy*, 1905); *Narodziny bogów - Tutanchamon na Krecie*, 1925. Rozprawy, m.in.: *O przyczynach upadku i o nowych prądach we współczesnej literaturze rosyjskiej*, 1893; *Jezus nieznany*, t. 1-2, 1932-1933.

Polonica. Brosz. *Józef Piłsudski*, za zgodą autora przeł. W. Rogowicz, Wyd. „Żołnierza Polskiego”, Warszawa 1920 (brosz. w 1921 r. przeł. także m.in. na jęz. francuski i włoski).

Ostrowiana. Emigrant - w cz. wojny domowej w Rosji w 1920 r. wraz z żoną, poetką Z.N. Gippius (ur. w 1869 r. w Bielewie w guberni tulskiej, zm. w 1945 r. w Paryżu), i przybyła z Warszawy dużą grupą Rosjan, mającą nadzieję *na rychłą krucjatę antybolszewicką pod wodzą J. Piłsudskiego* (D.K.), przebywał w Ostrowie Wlkp. zaangażowany w tworzenie formacji gotowych do walki z bolszewikami. Po wyjeździe jeszcze tego r. z Ostrowa, osiadł na stałe w Paryżu.

Źródła: L. Bazyłow, *Historia nowożytnej kultury rosyjskiej*, PWN, Warszawa 1986, s. 542-543; D. Kułakowska, *Mierieżkowski Dmitrij Siergiejewicz*, w: *Słownik pisarzy rosyjskich*, pod red. F. Nieuważnego, „Wiedza Powszechna”, Warszawa 1994, s. 255-256; O. Figes, *Taniec Nataszy. Z dziejów kultury rosyjskiej*, Wyd. Magnum, Warszawa 2002, s. 400, 430; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 201-202; S. Wołkow, *Czarodziejski chór. Historia kultury rosyjskiej od Tolstoja do Sołżenicyna*, Wyd. Sic!, Warszawa 2015, s. 44-46, 142-143, 146 ; <https://obc.opole.pl/dlibra/publication/10730/edition/9794> (dostęp: 21.10.2018).

Mocek Czesław - ur. w 1917 r. w Koźmińcu, zg. w 1945 r. w Ligocie. Żołnierz AK.

W. Absolwent: Seminarium Nauczycielskiego w Krotoszynie. Także: ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty.

W I. międzyw. Nauczyciel w Borzęcicach.

W cz. II w. św. Żołnierz 70. pp. w Pleszewie, w kampanii wrześniowej dca plutonu - wziął udział w bitwie nad Bzurą i obronie Warszawy, walczył w Samodzielnej Grupie Operacyjnej „Polesie” gen. F. Kleeberga. Poszukiwany przez gestapo za aktywną postawę patriotyczną przed wojną, w 1940 r. podjął działalność konspiracyjną: od 1942 r. żołnierz AK w Oddziale V-K Inspektoratu Ostrów Wielkopolski; *od lutego-marca 1944 r. do października tego r.* (G.M.) por. rezerwy p.o. szefa BIP Okręgu Poznań; organizator i dca (ps. „Spirytus”, „Kordzik”) oddziału partyzanckiego w Obwodzie Ostrów Wielkopolski działającego w lasach w okolicach Bronowa, Taczanowa, Ligoty i Korytnicy - *przeprowadził wiele akcji sabotażowo-dywersyjnych na stacjach kolejowych, na magazyny, bazy sprzętu i paliw oraz na urzędy niemieckie* (E.J.); organizator szkoleń w ramach Kursu Podchorążych; inicjator wyd. w Ostrowie Wlkp. na powielaczu od kwietnia do września 1944 r. pisma „Armia Krajowa”; w styczniu 1945 r. organizator w Ligocie, w st. kpt., oddziału samoobrony do walki z cofającymi się przed Armią Czerwoną oddziałami Wehrmachtu.

Po wojnie. Czł. utworzonej 10 maja 1945 r. konspiracyjnej Wielkopolskiej Samodzielnej Grupy Ochotniczej „Warta” - 21 sierpnia zamordowany w zagrodzie swoich teściów przez funkcjonariuszy UB w Ostrowie Wlkp.

Odznac. Krzyż Virtuti Militari V Klasy.

Źródła: G. Mazur, *Biuro Informacji i Propagandy SZP-ZWZ-AK 1939-1945*, Instytut Wyd. „Pax”, Warszawa 1987, s. 266-267, 405-406; E. Jakubek, *Ostrowski ośrodek...*, s. 134-135; *Jak Feniks z popiołów. Struktury Polskiego Państwa Podziemnego w Wielkopolsce 1939-1945*, w: *Polskie Państwo Podziemne w Wielkopolsce 1939-1945*, t. II, Poznań 2007, s. 89.

Molski Czesław - działacz społeczno-kulturalny.

Dział. zw. Działacz Powiatowej Komisji Związków Zawodowych.

Org. społ. Pierwszy prez. (od czerwca do grudnia 1951 r.) ostrowskiego Oddziału PTTK.

Źródło: A. Wiśniewski, *Kronika PTTTK...*, s. 7, 69.

Moskau Antoni - ur. w 1904 r. w Sulmierzycach, zg. w 1940 r. w Katyniu. Ekonomista, lotnik - oficer WP.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum w Ostrowie Wlkp. (1926); WSH w Poznaniu (1930). W 1926 r. ukończył Szkołę Podchorążych Lotnictwa.

W I. międzyw. Po studiach dyr. przedsiębiorstw w Katowicach („Sirius”, „Blask”, „Wspólnota Interesów”). Od 1932 r. oficer rezerwy lotnictwa w st. ppor. z przydziałem w 1934 r. do 3. Pułku Lotniczego w Poznaniu.

W cz. II w. św. W cz. kampanii wrześniowej (awansowany do st. por.) żołnierz 3. Pułku Lotniczego w Ławicy k. Poznania - wzięty do niewoli przez Rosjan w pobliżu wsi Zwinnicze k. Tarnopola, osadzony wpierw w Szepietowce, następnie w Kozielsku, zamordowany został w Katyniu.

Zesp. sport. W cz. studiów w WSH: sprinter AZS Uniw. Pozn., w 1929 r. wicemistrz Polski seniorów w sztafecie 4x100 m (w tym cz. zawodnicy Koła Sportowego WSH często startowali w barwach AZS Uniw. Pozn., nierzadko formalnie też do niego przynależąc - w 1933 r. połączono Koło Sportowe WSH z AZS Uniw. Pozn. i utworzono wspólny AZS w Poznaniu).

Dział. sport. W cz. studiów: skarbnik powstałego na przełomie l. 1926/1927 Koła Sportowego Studentów WSH; skarbnik w Zarządzie AZS Uniw. Pozn.

Org. społ. Od 1929 r. czł. Zarządu „Bratniej Pomocy” WSH.

Ostroviana. Zesp. muz.: czł. powstałego w 1922 r. Gimnazjalnego Zespołu Muzycznego.

Zesp. sport.: w 1921 r. współinicjator m.in. z J. Mertką wznowienia po I w. św. działalności zał. w 1908 r. GKS Venetia - w l. 1924-1925 prez. tego klubu (jako zawodnik grał m.in. w piłkę nożną).

Org. społ.: w 1927 r. współzał. m.in. z J. Zemskim Akademickiego Koła Ostrowian w Poznaniu.

Upam.: tablica w holu I LO poświęcona pamięci uczniów i profesorów gimnazjum męskiego, którzy zginęli za ojczyznę w l. 1939-1945, 1970.

Źródła: S. Pacyna, *W II Rzeczypospolitej*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 144-145; *Akademicki Związek Sportowy 1908-1983. Wspomnienia i pamiątki*, wyb. i oprac. R. Wryk, Wyd. Naukowe UAM, Poznań 1985, s. 96, 106-; R. Wryk, *Straty osobowe Akademickiego Związku Sportowego w latach II wojny światowej 1939-1945*, Wyd. Naukowe UAM, Poznań 1991, s. 69; „Księga Pamięci”, *Moskau Antoni*, z. 6, 2000; tamże, z. 12, 2006; <http://www.ogrodywspomnien.pl/index/showd/14364> (dostęp: 12.07. 2015).

Muszyński Jan Zbroisław - ur. w 1913 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1945 r. w Gusen. Działacz harcerski i niepodległościowy.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1935). Po maturze podjął studia na Wydz. Bud. Okrętów Politechniki Gdańskiej (H.K.).

W cz. II w. św. We wrześniu 1939 r. ochotniczo obrońca Warszawy. Po upadku stolicy i powrocie do Ostrowa Wlkp. w konspiracji (ps. „Boja”): współzał. organizacji „Ojczyzna” - pełnił funkcję szefa technicznego wyd. przez „Ojczyznę” biuletynu; współorganizator, instr., komendant hufca tajnego harcerstwa (Szarych Szeregów) w Ostrowie Wlkp., zaangażowany także w tajne nauczanie; po aresztowaniu w marcu 1940 r. więzień obozu koncentracyjnego w Gusen - zm. w kwietniu 1945 r. (po wojnie pochowany w Ostrowie Wlkp. na cmentarzu przy ul. Limanowskiego).

Publ. w czasop. „Promień”. Artykuł *Kajakami przez kresy wschodnie*, „Pr” nr 3/1934.

Org. społ. W gimnazjum czł. DH im. H. Dąbrowskiego; podczas studiów kier. DH w Sopocie w st. phm.

Źródła: E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 77-78, 188, 193, 216; H. Kubera, *Muszyński Jan Zbroisław*, w: *Słownik biograficzny Wielkopolski...*, t. I, 1998, s. 210-211; E. Jakubek, *Ostrowski ośrodek...*, s. 75, 205.

Niesobski Bogdan - ur. w 1927 r. w Jarocinie, w 1956 r. sędownie uznany został za zmarłego (Sygn. akt NS - 635/55). Syn Kazimierza Niesobskiego. Harcerz, żołnierz Armii Krajowej (ps. „Orzeł Stary”). W 1935 r. wraz z rodziną zamieszkał w Ostrowie Wlkp., od czerwca 1943 r. mieszkał w Skalmierzycach.

W I. międzyw. Do 1939 r. uczeń Szkoły Powszechnej im. E. Estkowskiego w Ostrowie Wlkp. (ukończył 6 klas); zastępowy w DH im. B. Krzywoustego w Ostrowie Wlkp.; prez. młodzieżowego PCK w Ostrowie Wlkp.

W cz. II w. św. Od 1940 r. kier. konspiracyjnej DH im. B. Krzywoustego, także w l. 1940-1941 kolporter wraz z bratem Henrykiem podziemnych gazetek wyd. przez najstarszego brata Edwarda z pomocą ojca Kazimierza; w 1941 r. robotnik przymusowy wywieziony do Niemiec - po ucieczce z robót i powrocie do Ostrowa Wlkp. kontynuował działalność konspiracyjną; od 1943 r. zaprzysiężony żołnierz AK - dca I plutonu ostrowskiej kompanii Kedywu, w 1944 r. awansowany do st. kpr.; aresztowany w listopadzie 1944 r., przewieziony po więzieniu w Ostrowie Wlkp. do Kalisza, zaginął bez śladu.

O N. w lit. K. Radowicz, *Zapis*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004.

Odznac. Krzyż Walecznych, 1945; Krzyż Armii Krajowej, 1983; Krzyż Zasługi dla ZHP z Rozetą i Mieczami, 1986.

Upam. M.in.: tablica pamiątkowa na domu przy ul. Wrocławskiej 33, w którym w Ostrowie Wlkp. mieszkała rodzina Niesobskich, 2001.

Źródła: E. Niesobski, J. Pfeiferówna, *Dziennik harcerza i „Szarotki” (1939-1944)*, Wrocław 1986, s. 11, 30-31; E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 178, 188, 190, 192, 215; K. Radowicz, *Zapis*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004, s. 212-213; E. Jakubek, *Ostrowski ośrodek...*, s. 159, 206, 287; http://kpbc.ukw.edu.pl/Content/162313/Niesobski_Henryk_227_836_Pom.pdf (dostęp: 4.05.2015).

Niesobski Edward - ur. w 1923 r. w Jarocinie, zg. w 1944 r. w Żabikowie. Syn Kazimierza Niesobskiego. Harcerz, żołnierz Armii Krajowej (ps. „Lech”, „Orzeł”). W 1935 r. wraz z rodziną zamieszkał w Ostrowie Wlkp.

W l. międzyw. W l. 1935-1939 (do wybuchu wojny) uczeń I Państwowego Liceum i Gimnazjum im. Marszałka Polski J. Piłsudskiego w Ostrowie Wlkp.

W cz. II w. św. W konspiracji, m.in.: drużynowy 5 DH im. T. Zana - także uczeń w kl. licealnej, a od 1941 r. naucz. w ramach prow. przez ostrowski hufiec tajnego nauczania; od kwietnia 1940 r. wyd. z pomocą ojca pisanych ręcznie lub drukowanych na maszynie podziemnych gazetek podających wiadomości z nasłuchu radiowego (radio nielegalnie posiadał i w pierwszym okr. użyczył N. współpracujący z nim M. Stawik), później wyd. drukowanego pisemka „Zew” zawierającego także artykuły innych autorów; w l. 1941-1942 więzień obozu w Radogoszczu, a następnie w Sieradzu (aresztowany w związku z zawaleniem się bunkra budowanego samowolnie w Ostrowie przez niego i dwóch harcerzy z jego drużyny - w katastrofie jeden z harcerzy zginął, zaś N. - obawiając się więzienia i zdaniem M. Grześczyka *zdyskwalifikowany w oczach kolegów* - wyjechał do Generalnego Gubernatorstwa); po zwolnieniu mieszkaniec Poznania pod nazwiskiem Wacław Zybala - żołnierz AK (zaprzysiężony w 1943 r.), kurier Komendy Okręgu w st. podchorążego cz. wojny, następnie ppor.; po ponownym aresztowaniu 19 stycznia 1944 r. więzień obozu w Żabikowie k. Poznania, rozstrzelany 19 lipca tego r.

Inne przed. Zapiski obejmujące cz. od 1 września 1939 r. do 16 marca 1943 r. - określone jako *Dziennik harcerza* zostały oprac. przez A. Drzycimskiego i wraz z zapiskami J. Pfeifer w 1986 r. wydane pod wspólnym tyt. *Dziennik harcerza i „Szarotki”*.

O N. w lit. W. Gawłowski, *List w zaświaty*, w: tegoż, *Prowincja zimowego zmięzchu*, Ostrów Wlkp. 1993 (uprzednio, w: ant. *Spokojne, ciche miasto szare*, oprac. W. Banach, MMOW, Ostrów Wlkp. 1992); K. Radowicz, *Zapis*, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004.

Odznac. Krzyż Walecznych, 1945; Krzyż Armii Krajowej, 1983; Krzyż za Zasługi dla ZHP z Rozetą i Mieczami, 1986.

Upam. M.in.: tablica w holu I LO poświęcona pamięci uczniów i profesorów gimnazjum męskiego, którzy zginęli za ojczyznę w l. 1939-1945, 1970; tablica pamiątkowa na domu przy ul. Wrocławskiej 33, w którym w Ostrowie Wlkp. mieszkała rodzina Niesobskich, 2001.

Źródła: E. Niesobski, J. Pfeiferówna, *Dziennik harcerza i „Szarotki” (1939-1944)*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo, Wrocław 1986, s. 9-31; M. Grześczyk, *Działalność harcerzy w czasie okupacji 1939-1945 w Ostrowie Wielkopolskim. Analiza dotychczasowych publikacji*, 1990, masz., 26-27; E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 181, 188, 190, 214-215; ant. *Spokojne, ciche miasto szare*, MMOW, Ostrów Wlkp. s. 50; W. Gawłowski, *Prowincja zimowego zmięzchu*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1993, s. 31; K. Radowicz, *Zapis*, MMOW, Wyd. Mestwin, Ostrów Wlkp.-Gdańsk 2004, s. 212-213; E. Jakubek, *Ostrowski ośrodek...*, s. 110, 112, 206, 287; http://kpbc.ukw.edu.pl/Content/162313/Niesobski_Henryk_227_836_Pom.pdf (dostęp: 15.05.2015).

Niesobski Kazimierz (ps. „Bartek”, „Majster”) - ur. w 1896 r. w Joance k. Kępna, zg. w 1944 r. w Żabikowie. Ojciec Bogdana, Edwarda i Henryka Niesobskich. Żołnierz Armii Krajowej (ps. „Bartek”, „Majster”). W l. 1919-1927 mieszkał w Jarocinie, następnie w Sośniach k. Ostrowa Wlkp., w 1935 r. zamieszkał w Ostrowie Wlkp., w 1943 r. w Skalmierzycach.

W. Absolwent szkoły powszechnej (po jej ukończeniu pracował jako ślusarz). W 1919 r. ukończył szkołę podoficerską, w 1920 r. kurs sierżantów szefów w Śremie.

W cz. zab. Od 23 marca 1915 r. do 19 grudnia 1918 żołnierz w armii niemieckiej - służył w artylerii m.in. na froncie francuskim; od 1 stycznia 1919 r. ochotniczo uczestnik powstania wielkopolskiego - służył w 12. .

W l. międzyw. Po powstaniu do 1927 r. podoficer zawodowy WP w 70. pp. w Jarocinie (przeniesiony do rezerwy w st. sierż.) - w 1920 r. ranny w wojnie polsko-rosyjskiej; w l. 1927-1939 w pierw prac. PKP, zawiadowca stacji w Sośniach, następnie kier. Biura Wagowego w Ostrowie Wlkp. - społecznie pracował w Kolejowym Przynsposobieniu Wojskowym.

W cz. II w. św. Od listopada 1939 r. kier. pociągów towarowych w Ostrowie Wlkp. W konspiracji: od listopada 1939 r. czł. zał. przez M. Grześczyka TOW; od 1940 r. czł. ZWZ, od 1941 r. AK - zorganizował konspirację wojskową węzła kolejowego w Ostrowie Wlkp., w 1943 r. pełnił funkcję szefa *Samodzielnego Wydziału Służb Kurierskich Okręgu Poznańskiego, utrzymującego stałą łączność z komendami inspektoratów rejonowych Wielkopolski oraz centralą w Warszawie* (E.J.). Także: od kwietnia 1940 r. do lata 1941 r. współwydawca z pomocą synów Edwarda i Bogdana tajnych gazetek zamieszczających informacje pozyskiwane z nasłuchu radiowego komunikatów emitowanych z Londynu, a także artykuły dostarczane przez innych członków ostrowskiej konspiracji. Aresztowany 19 listopada 1943 r. w Skalmierzycach, rozstrzelany został 7 maja 1944 r. w Żabikowie.

Odznac. M.in.: Odznaka za Rany i Kontuzje z jedną gwiazdką i podwójna Odznaka za Czas Pobytu na Froncie (w bezpośrednim boju z nieprzyjacielem) w wojnie polsko-rosyjskiej, 1920; Medal Pamiątkowy za wojnę 1918-1921, 1929; Krzyż Powstańca Wielkopolskiego; Krzyż Walecznych, 1943; Krzyż Virtuti Militari V klasy, 1943 - pośmiertnie.

Upam. M.in.: tablica pamiątkowa na domu przy ul. Wrocławskiej 33, w którym w Ostrowie Wlkp. mieszkała rodzina Niesobskich, 2001.

Źródła: E. Niesobski, J. Pfeiferówna, *Dziennik harcerza i „Szarotki” (1939-1944)*, Wrocław 1986, s. 9-11, 22, 27-31; E. Serwański, *Ostrów Wielkopolski i jego region...*, s. 214-215; E. Jakubek, *Ostrowski ośrodek...*, s. 110-111, 130, 287; http://kpbk.ukw.edu.pl/Content/162313/Niesobski_Henryk_227_836_Pom.pdf (dostęp: 15.05.2015).

Nowicki Telesfor - zm. w 1925 r. Księgarz, wydawca, redaktor.

Z. Zał., właściciel, wyd. i red. „Gazety Ostrowskiej” (numer próbny, czerwiec 1896 r.) - w 1897 r., gazetę wraz z drukarnią i księgarnią odsprzedał W. Leitgeberowi. Po przeniesieniu się do Katowic kier. księgarni wydawcy dziennika „Górnoślązak” (sprzedającej gł. książki ludowe), którą następnie kupił na pocz. 1925 r.

Źródła: „Gazeta Ostrowska” nr 44, 10 października 1896 - zapisy na stronie tyt.: „Wydawca T. Nowicki”, „Redaktor odpowiedzialny T. Nowicki” (zb. MMOW); K. Szymański, *Pod pruskim zaborem*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 27; biogramy J. Kawalera, W. Leitgebora, K. Narbutta, w: *Słownik pracowników...*, s. 402, 503, 620.

Płotka Leon - ur. w 1889 r. w Turzy k. Wągrowca, zm. w 1954 r. w Poznaniu. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego.

W. Absolwent: gimnazjum klasycznego w Nakle (1908); Seminariów Duchownych w Poznaniu i Gnieźnie (1912).

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1912 r. w Gnieźnie, m.in.: do 1913 r. wikar. w Kamieńcu k. Trzemeszna; do 1914 r. wikar. w Szaradowie k. Kcyni; następnie wikar. w kościele pw. św. Trójcy w Bydgoszczy, i tamże w l. 1924-1925 pierwszy administrator par. powstałej przy ww. kościele; w l. 1925-1936 prob. par. w Zbąszyniu - notariusz dekanalny, a od 1931 r. dziekan dekanatu zbąszyńskiego; w l. 1936-1954 prob. par. pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Ostrowie Wlkp. - od sierpnia 1945 r. dziekan dekanatu ostrowskiego, od 1946 r. Kanonik Honorowy Kapituły Metropolitarnej w Poznaniu.

W cz. II w. św. Po zajęciu przez Niemców we wrześniu 1939 r. Ostrowa Wlkp. zakładnik trzymany od listopada 1939 r. do czerwca 1940 r. w obozie przejściowym w Kazimierzu Biskupim k. Konina; po zwolnieniu kapelan szpitala i Sióstr Zmartwychwstańek w Częstochowie - 1 lutego 1945 r. wrócił do Ostrowa Wlkp. (*Księdza Płotkę z Częstochowy przywiózł osobiście swoim służbowym samochodem komendant wojskowy Ostrowa major A. W. Fiecin, A.K., K.K.*).

Publ. w czasop. Tygodnik „Posłaniec Niedzielny”, tygodnik „Robotnik”. M.in.: *Ostrów potrzebuje drugiego kościoła*, „PN” nr 25, 21 czerwca 1936 - o konieczności budowy w Ostrowie Wlkp. drugiej świątyni (*Jeden kościół nie może zaspokoić wszystkich potrzeb parafialnych. Przy obecnym stanie rzeczy, gdy parafia liczy przeszło 30 tysięcy, żaden proboszcz nie może ogarnąć całokształtu duszpasterstwa, które przez to niedomaga*); *Nasi za granicą*, „R”, 15 stycznia 1939 - o sytuacji polskich emigrantów zarobkowych.

Pr. red. Tygodnik parafialny „Posłaniec Niedzielny” (pocz. dod. „Orędownika Ostrowskiego”) - w l. 1936-1939 red. nacz.

Inne przeds. Budowa pomników Serca Jezusowego w Zbąszyniu i Ostrowie Wlkp; w 1947 r. dokończenie rozpoczętej w 1938 r., a przerwanej w okr. niemieckiej okupacji budowy kościoła pw. św. Antoniego z Padwy w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. Czł. Bractwa Księży Misjonarzy „Dobry Pasterz” - z tego tytułu *wyjeżdżał do Niemiec, najczęściej do Westfalii, z posługą duszpasterską dla polskiego wychodźstwa* (J.K.P.); od 1926 r. czł. Zarządu, od 1935 r. prez. Katolickiego Związku Robotników Polskich w archidiecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej - zabiegał o współpracę ze Zjednoczeniem Zawodowym Polskim i Chrześcijańskim Zjednoczeniem Zawodowym.

Źródła: (tnp.), *Powitanie nowego duszpasterza parafii ostrowskiej*, „Orędownik Ostrowski” nr 18, 3 marca 1936; *Redaktor: Ksiądz Dziekan Leon Płotka* - informacja na stronach tytułowych „Posłańca Niedzielnego” od nr 24, 24 marca 1936 r. (zb. MMOW); J.K. Pietrzak, *Leon Płotka*, w: PSB, t. XXVI/4, z. 111, 1981, s. 814-815; A. Kubicki, K. Kubicki, *Ostrów Wielkopolski. Fakty...*, s. 11.

Przebendowski Jan Jerzy h. Kuna - ur. w 1639 r. (*Przypuszcza się, że miejscem jego narodzin było Przebędowo obecnie niewielka osada w województwie pomorskim, w powiecie słupskim, A.P.*), zm. w 1729 r. w Przygodzicach lub Warszawie, gdzie w kościele Reformatów jest nagrobek P. z jego podobizną. Podskarbi wielki koronny, właściciel Ostrowa.

W. Uczeń gimnazjum jezuickiego w Starych Szkotach k. Gdańska. Władał wyniesionym z domu jęz. niemieckim, a także łaciną i jęz. francuskim - *znał polski, choć do końca nie nauczył się poprawnie nim władać* (A.P).

Tyt. i urz. Urząd dworski: pokojowiec królewski na dworze Jana Kazimierza, nom. 1669. Urzędy ziemskie: starosta mirachowski, nom. 1677; starosta pokrzywnicki i dzierzgoński (na przełomie XVII i XVIII w. - dzierzgoński do 1703); starosta tucholski, nom. 1714; starosta pucki 1717-1721; starosta generalny Wielkopolski 1728-1729. Urzędy senatorskie: kasztelan chełmiński 1693-1697; wojewoda malborski 1697-1703. Urząd ministerialny: podskarbi wielki

koronny 1703-1707, 1709-1729 (6 lipca 1707 r. za panowania Stanisława Leszczyńskiego urząd objął W. Czarnkowski). Inne tyt.: hrabia Świętego Cesarstwa Rzymskiego Narodu Niemieckiego - tyt. nadany przez Augusta II Mocnego, 1711.

Sl. wojsk. Kapitan gwardii królewskiej - st. otrzymał w 1667 r.; pułkownik wojsk koronnych, dca regimentu piechoty - st. otrzymał ok. 1674 r. Uczestnik wojen z Turcją: w 1673 r. brał udział w bitwie pod Chocimiem i był ranny w potyczce pod Stawiszkami; w 1676 r. organizował i dowodził oddziałami spieszącymi z odsieczą Polakom oblężonym w Żurawnie na Ukrainie; w 1698 r. uczestniczył w kampanii podhajeckiej, 1698.

Przeds. polit. Od 1668 r. poseł na sejmy. Przeciwnik, z obawy przed ograniczeniem swobód szlacheckich, wyboru hetmana Jana Sobieskiego na króla Polski - po elekcji, w 1683 r. szukał wsparcia dla jego oponentów u Ludwika XIV i elektora Brandenburgii Fryderyka III zgłaszając nawet *gotowość zbrojnego wystąpienia przeciw monarsze* (A.P.), ale już pięć lat później popierał politykę zwycięzcy spod Wiednia. Po śmierci Jana III Sobieskiego zwolennik kandydatury elektora Saksonii Fryderyka Augusta I Wettyna przeciwny kandydatom francuskiego księcia Contiego i królewicza Jakuba Sobieskiego - lojalny stronnik Sasa (po koronacji w 1697 r. - Augusta II) nawet po jego abdykacji w 1706 r. i podczas panowania wówczas Stanisława Leszczyńskiego (1704-1709). Czł. Tajnego Gabinetu Augusta II, *dostrzegał niebezpieczeństwo, jakie dla integralności Rzpltej stanowiły wzrastające potęgi Rosji i Prus. Za naturalnych sojuszników Polski uważał Danię i także państwo Habsburgów* (M.M., A.S.). Zręczny dyplomata w okr. faktycznej królewskiej dwuwładzy i zmiennych sojuszy Augusta II z władcami ościennymi - ustosunkowany m.in. dzięki koligacjom rodzinnym na dworach Danii, Holandii, Hanoweru, Anglii, wykorzystywał swój talent m.in. w misjach zagranicznych (w 1705 r. posłował do Berlina, gdzie udaremnił zamiar popleczników Stanisława Leszczyńskiego przekazania Prusom Warmii oraz Prus Książęcych z Elblągiem w zamian za uznanie ich faworyta królem). Zwolennik reformy ustroju państwa - niepokoił go rosnący wpływ na życie publiczne magnaterii, widział potrzebę wzmocnienia władzy wykonawczej, niemniej bez istotnego uszczerbku dla praw i przywilejów szlacheckiej braci.

Przeds. ekonomiczne. Propagator niezbędnej dla rozwoju kraju efektywnej polityki morskiej - postulował sejmowe gwarancję dla swobodnej żeglugi, budowę w Pucku portu wojennego i stworzenie floty wojennej, popierał Gdańsk w staraniach o odzyskanie statków zajętych w portach francuskich w odwecie za poparcie udzielone przez miasto Wettynowi przeciw księciu Contiemu. Strażnik skarbu państwa - zabiegał o podniesienie wartości polskiego pieniądza (jego dyrektywy w tej materii określały strategię monetarną Rzeczpospolitej przez pół wieku), w 1710 r. na sejmiku generalnym pruskim optował za ustaleniem stałych podatków, starał się prowadzić rygorystyczną, acz nie zawsze konsekwentną wobec m.in. różnych magnackich protekcji politykę celną. Na niwie gospodarczej - zapewnił w 1712 r. kupcom węgierskim i w 1715 r. tureckim korzystne warunki handlowania w Polsce poprzez obniżenie taryf celnych, postulował zwiększenie eksploatacji złóż srebra, widział potrzebę rozwoju sukiennictwa, w 1722 r. rozpoczął regulację Sanu, na przełomie l. 1724/1725 najął rzemieślników holenderskich do budowy tamy (Szpicy Montawskiej) mającej na Żuławach chronić gospodarstwa chłopskie przed powodzią, w 1727 r. doprowadził do zawarcia polsko-cesarskiego traktatu handlowego dotyczącego ułatwień tranzytowych głównie między Śląskiem i Ukrainą.

Konwersja. Protestant, przypuszczalnie pod koniec XVII w. zmienił wyznanie na rzymskokatolickie - w 1668 r. w czasie konfederacji generalnej warszawskiej *domagał się obrony praw Kościoła rzymskokatolickiego*, ale też na sejmiku generalnym Prus Królewskich w 1683 r. popierał prawa protestantów *nie godząc się na uczynienie z nich obywateli „drugiej kategorii”* (A.P.).

Org. społ. Czł. warszawskiej kongregacji Sodalicji Mariańskiej (w 1715 r. Sodalicja wydała poświęcony mu panegiryk); przypuszczalnie, wg L. Hasa, czł. „Bractwa Czerwonego” - pierwszej organizacji wolnomularskiej w Rzeczypospolitej powstałej nie później niż pod koniec drugiego dziesięciolecia XVIII w.

Ostroviana. Właściciel Ostrowa - w 1699 r. za 700 tys. zł bieżącej monety nabył miasto i dobra przygodzickie od R. Leszczyńskiego. W 1711 r. przedstawiciele ostrowskich mieszczan, Jan Kaniewicz i Wojciech Płóciennik, by m.in. nie płacić podatku podymnego, odprzysięgli w grodzie kaliskim miasto na wieś (powodem zrujnowanie Ostrowa w cz. Wielkiej Wojny Północnej przez przemarsze wojsk saskich, szwedzkich i rosyjskich, kontrybucje, szerząca się w l. 1708-1709 zaraza i wielki pożar ok. 1710 r.), co jednak zdaniem A. Perlakowskiego nie zmieniło jego dotychczasowego statusu: nie ma żadnego dowodu, że P. uznał Ostrów kiedykolwiek za wieś; więcej, gdy w 1713 r. wyjednał u Augusta II prawo organizowania w nim cztery razy w roku jarmarków, w nadanym wówczas przez króla przywileju Ostrów określony jest właśnie jako miasto, co też i w akcie fundacyjnym z 26 maja 1714 r. P. potwierdził (*umysłilem miasteczko moje dziedziczne Ostrów tymże prawem ufundować*). Sama zaś relokacja nie zawsze oznaczała zmianę statusu jakiejś miejscowości (często bowiem gwarantowała tylko jej dotychczasowe prawa i przywileje), w przypadku natomiast miast prywatnych dawała asumpt ich właścicielom do nowych w nich regulacji.

I tak, P., w trosce o odbudowę i rozwój miasta, w akcie lokacyjnym zawarł m.in. zwolnienie kmieci z opłat czynszowych na cztery l., a nowych osadników - gł. Niemców wyznania protestanckiego ze Śląska oraz Żydów z Kalisza - z opłat podatkowych na l. sześć. W wydanej r. później *Ordynacji miasteczka ostrowskiego* burmistrzowi i wójtowi przyznał prawa sędownicze, w 1717 r. w dokumencie *Regulamen Mieszczanom Ostrowskim* dokładnie określił dotyczące ich obowiązki, a w ordynacji z tego r., mając na uwadze współistnienie w mieście wyznawców trzech religii, zabronił wszelkich działań mogących doprowadzić do zatargów międzywyznaniowych. Status miasta potwierdzał jego herb, nawiązujący jabłkiem królewskim do części herbu rodowego P., a skrzyżowanymi kluczami do sprawowanego przez niego urzędu. *Powtórna lokacja miasta okazała się dla jego losów w XVIII w. prawdziwym dobrodziejstwem. Działalność Przebendowskiego pokazała bardzo wyraźnie, że tylko odpowiedzialna i konsekwentna polityka gospodarcza może przynieść pozytywne skutki, zarówno w wymiarze lokalnym, jak i ogólnopaństwowym (A.P.).*

Źródła: J.K. Pietrzak, J. Sobczak, *O herbie Ostrowa 1714-1964*, „Południowa Wielkopolska” nr 1/1964; K. Szymański, *Czasy dawnej Polski*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 14; L. Hass, *Sekta farmazonii warszawskiej. Pierwsze stulecie wolnomularstwa w Warszawie (1721-1821)*, Warszawa 1980, s. 69,70; Z. Góralski, *Urzędy i godności w dawnej Polsce*, Warszawa 1983; *Historia sejmu polskiego*, pod red. J. Michalskiego, t. I, PWN, Warszawa s. 319, 438; M. Markiewicz, A. Sowa, *Przebendowski Jan Jerzy*, w: PSB, t. XXVIII/4 z. 119, 1985, s. 649-658; A. Perlakowski, *Jan Jerzy Przebendowski podskarbi wielki koronny i dobrodziej ostrowski. Szkic biograficzny*, Kraków-Ostrów Wlkp., 2014, m.in. s. 77-82.

Radziwiłł Antoni Henryk h. Trąby (*pieczęć z herbem Trzy Trąby widnieje na akcie unii horodelskiej*, S.S.) - ur. w 1775 r. w Wilnie, zm. w 1833 r. w Berlinie (pochowany w rodzinnej kaplicy grobowej w Antoninie). Książę, ordynat przygodzicki. Po studiach zamieszkał w Berlinie, gdzie w 1796 r. poślubił księżniczkę Luizę, bratanicę króla pruskiego Fryderyka II Honenzollerna; okresowo przebywał także w Poznaniu, Ciszycy (Ruhberg) na Dolnym Śląsku oraz w wybudowanym dla siebie w l. 1821-1826 przez K.F. Schinkla pałacu myśliwskim w Antoninie (miejscowości nazwanej tak na cześć księcia - pierwotnie należała ona do wsi Szperek).

W. W l. 1792-1794 studia w Getyndze.

Dział. polit. W okr. wojen napoleońskich, związany poprzez żonę z dworem pruskim, zwolennik porozumienia Polaków z carem Aleksandrem I - w 1806 r. *próbował przygotować plan zbrojnego wystąpienia Polaków przeciw Napoleonowi po stronie pruskiej, zaś w 1813 r. podjął się niefortunnej interwencji u księcia J. Poniatowskiego, celem skłonienia go do przejścia na stronę rosyjsko-pruską* (T.P.), przez co w kręgu Polaków wiernych Napoleonowi zaczął mówić o *Antonim Radziwille jak o zdrajcy* (A.K.); namiestnik Wielkiego Księstwa Poznańskiego - mianowany w 1815 r., otrzymał st. generała lejtnanta i wszedł do pruskiej Rady Państwa, jednakże po wybuchu powstania listopadowego, w którym wojskami powstańczymi dowodził od 20 stycznia do 26 lutego 1831 r. jego brat Michał Gedeon Radziwiłł (1778-1850), utracił zaufanie króla i został w 1831 r. na tym stanowisku zawieszony, a w 1833 r. formalnie z niego zwolniony.

Przeds. muz. Miłośnik muzyki, kompozytor: w l. 1808-1828 twórca muzyki do dramatu *Faust* J.W. Goethego (F. Chopin o R. w liście do T. Wojciechowskiego: *On wiesz jak lubi muzykę - pokazywał mi swojego Fausta i wiele rzeczy znalazłem tak dobrze pomyślanych, nawet genialnych, zem się nigdy po namiestniku tego spodziewać nie mógł*) - w 2002 r. jej fragmenty wykonano podczas 21. Międzynarodowego Festiwalu „Chopin w barwach jesieni” w Antoninie; wg M. Potockiej autor zaginionej kompozycji do dramatu *Pandora* Goethego; w 1829 r. sprawca koncertu N. Paganiniego w Poznaniu; mecenas (w pocz. fazie studiów muz.) niemieckiego pianisty polskiego pochodzenia Theodora Kullaka, ur. w 1818 r. w Krotoszynie, zm. w 1882 r. w Berlinie. Nic natomiast nie wyniknęło z propozycji uczynionej w 1829 r. w Warszawie Chopinowi, którego R. gościł już w Antoninie, by tenże zamieszkał w jego berlińskim pałacu - *Były bowiem oświadczyły [...] i tym podobne słówka, piękne, zabawne - ja jednak żadnej w tym nie widzę korzyści, gdyby się to nawet ziścić miało, o czym wątpię, bo już to niejedna łaska pańska, którą na pstrym koniu widziałem* (J.I.).

Dedykacje. W 1815 r. L. van Beethoven skomponował dla księcia *Uwerturę Imieninową* op.115 (Zur Namensfeier), w 1829 r. F. Chopin poświęcił mu *Trio g-moll* op.8 na fortepian, skrzypce i wiolonczelę oraz Poloneza *C-dur* op.3 na fortepian i wiolonczelę (*Napisałem dla niego alla pollacca z wiolonczelą*), zaś w 1831 r. J.W. Goethe dedykował *Noc Walpurgii* - II akt drugiej części dramatu *Faust*.

Upam. Od 1988 r. Turniej Pianistów Stypendystów Zagranicznych o nagrodę im. Księcia A. Radziwiłła w pałacu w Antoninie.

Ostroviana. M.in.: od 1800 r. ostatni właściciel Ostrowa - w 1828 r. własnym kosztem postawił w mieście murowany ratusz najprawdopodobniej według projektu J.H. Häberlina, ucnia i współpracownika K.F. Schinkla (najprawdopodobniej, gdyż mimo widniejących na projekcie inicjałów J.H. część badaczy jest skłonna przypisać jego autorstwo Schinklowi).

Źródła: J. Iwaszkiewicz, *Chopin*, Polskie Wyd. Muzyczne, Kraków 1976, s. 53, 71, 253; *Polacy w historii i kulturze krajów Europy Zachodniej. Słownik biograficzny*, pod red. K. Kwaśniewskiego, L. Trzeciakowskiego, Instytut Zachodni, Poznań 1981, s. 368; *Kullak Theodor*, w: *Mała encyclopedia muzyki*, pod red. S. Śledzińskiego, PWN, Warszawa 1981, s. 531; T. Przybylski, *Radziwiłł Antoni Henryk*, w: WSB, s. 613-614; M. Łukasiewicz, *Armia księcia Józefa 1813*, Wyd. MON, Warszawa 1986, s. 155; M. Tarczyński, *Generalicja powstania listopadowego*, wyd. II, Wyd. MON, Warszawa 1988, s. 271; A. Rogalanka, *Sztuka regionu ostrowskiego*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 525-526, 529, 533-535; tamże, S. Nawrocki, *Pod zaborem pruskim*, s. 174, 175; M. Tomaszewski, *Chopin. Człowiek, dzieło, rezonans*, Wyd. Podsiadlik-Raniowski i S-ka, Poznań 1998, s. 40, 180; A. Kwilecki, *Radziwiłłowie herbu (Trzy) Trąby*, w: *Ziemiaństwo...*, s. 384-398; S. Sobol, *Tajemnice polskich rodów arystokratycznych*, Wyd. Publicat, Poznań 2004, s. 179; F. Chopin, *Wybór listów*, oprac. Z. Jachimecki, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wyd. Wrocław 2004, s. 73; M. Potocka, *Z moich wspomnień*, Wyd. LTW, Łomianki 2010,

s. 17-18; J.K. Pietrzak, A. Gibasiewicz, *Dziedzice, dwory...*, s. 148-149; Z. Pałat, *Zespół Pałacowy...*, s. 12-14.

Radziwiłł Eliza - ur. w 1803 r. najprawdopodobniej w Berlinie, zm. w 1834 r. we Freienwalde pod Berlinem (w 1838 r. pochowana w rodzinnej kaplicy grobowej w Antoninie). Księżniczka, córka Luizy von Hohenzollern i Antoniego Radziwiłła.

Miłość. Bohaterka romantycznej głośnej w Europie miłości zakochana z wzajemnością w księciu Wilhelmie Hohenzollernie (1797-1888), synu króla pruskiego Fryderyka Wilhelma III, późniejszym królu Prus i cesarzu Niemiec. Do planowanego małżeństwa nie doszło z powodu nierównorzędności urodzenia obojga zakochanych - byłoby to bowiem małżeństwo morganatyczne, istotny też był w tej kwestii sprzeciw spowinowaconych z Hohenzollernami Romanowych zabiegających o jeszcze ściślejszą więź między obu dynastiami (poprzez ewentualne małżeństwo Wilhelma z księżniczką Anną, wnuczką matki carów, Marii Fiedorowny), a także obawa cara przed powstaniem precedensu *niewygodnego z uwagi na związek ks. Konstantego z Joanną Grudzińską* (T.S.). Po raz ostatni młodzi widzieli się w 1826 r. w rezydencji Radziwiłłów w Poznaniu, gdzie książe zatrzymał się w drodze na pogrzeb Aleksandra I i koronację Mikołaja I. Radziwiłłówna zakochała się *potem jeszcze w ks. Fryderyku Schwarzenbergu, ale była już chora i umarła na suchoty, których wówczas nie umiano leczyć* (M.P.). Wilhelm był na pogrzebie Elizy, nigdy też nie potrafił o swej wielkiej miłości do niej zapomnieć (*Aż do śmierci w 1888 r. na biurku króla Prus i cesarza niemieckiego Wilhelma I stał jej portret*, G.K.).

Chopiniana. Autorka dwóch przedstawiających F. Chopina rysunków z l. 1826 i 1829.

O R. W lit., m.in.: T. Wodzicka, *Eliza Radziwiłłówna i Wilhelm I*, Spółka Wyd. Polska, Kraków 1896; T. Schiemann, *Prinzessin Elise Radziwill und Prinz Wilhelm 1824*, „Historische Zeitschrift” 1898; O. Baer, *Prinzeß Elisa Radziwill. Ein Lebensbild*, Mittler & Sohn, Berlin 1908; L. Hirsch, *Elisa Radziwill, Die Jugendliebe Kaiser Wilhelms I*, Walter Hädecke Verlag, Stuttgart 1929. W filmie: *Preußische Liebesgeschichte*, reż. P. Martin, prod. UFA, Niemcy 1938 - obraz zakazany 1 września 1939 r., ponowną premierę miał w 1950 r. w RFN pt. *Liebeslegende*, w Polsce natomiast pokazany został w 2007 r. podczas 26. Międzynarodowego Festiwalu „Chopin w barwach jesieni” w kinie „Komeda” w Ostrowie Wlkp.

Źródła: M. i L. Trzeciakowscy, *W dziewiętnastowiecznym Poznaniu*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1982, s. 389; T. Szarota, *Radziwiłłówna Eliza*, w: PSB, t. XXX 1987, s. 420-421; E. Radziszewski, *Historia romantycznej miłości Elizy Radziwiłłówny*, „Gazeta Ostrowska” nr 6, 15 lutego 1998; A. Kwilecki, *Radziwiłłowie herbu (Trzy) Trąby*, w: *Ziemiaństwo...*, s. 393-395; H.F. Nowaczyk, *Chopin na traktach Wielkopolski*, CKiS, Kalisz 2006, s. 38-39; M. Potocka, *Z moich wspomnień*, Wyd. LTW, Łomianki 2010, s. 19; W. Banach, *Ostrowska nostalgia*, MMOW, Ostrow Wlkp. s. 45, 48 (fot. s. tyt. książki L. Hirscha); G. Kucharczyk, *Hohenzollernowie. Władcy Prus*, wyd. Bellona, Warszawa 2022, s. 320; <https://www.abebooks.com/book-search/title/elisa-radziwill/> (dostęp: 20.08.2018).

Radziwiłł Ferdynand Fryderyk h. Trąby - ur. w 1834 r. w Berlinie, zm. w 1926 r. w Rzymie (pochowany w rodzinnej kaplicy grobowej w Antoninie). Książe, od 1873 r. ordynat ołycki i przygodzicki (rezydował w Antoninie i Berlinie). Poseł do parlamentu niemieckiego, poseł na Sejm Ustawodawczy.

W. Absolwent: gimnazjum francuskiego w Berlinie; prawa na Uniw. Berlińskim.

Z. Po studiach prac. sądu w Berlinie i rejencji w Poczdamie.

Sl. wojsk. Uczestnik w 1866 r. wojny austriacko-pruskiej i wybuchłej w 1870 r. wojny francusko-pruskiej (służył wówczas w 3. Brandenburskim Pułku Ułanów - ranny, awansowany został do st. ppłk.).

Dział. polit. Reprezentant polityki ugodowej względem zaborcy, brał udział w *przyjęciach cesarza w Poznaniu, także w okresie nasilenia antypolskiej polityki (1893, 1902, 1913), ale w działalności i poglądach odbiegał daleko od tradycji „berlińskich” Radziwiłłów, bardziej niż inni Radziwiłłowie należał do środowiska polskiego i często łożył pieniądze na cele narodowe (A.G.)*, zaś w cz. Kulturkampfu dawał w Antoninie schronienie tropionym przez władze pruskie księżom (m.in. W. Śmigielskiemu) naruszającym wymierzone w Kościół katolicki jako ostoję polskość ustawy majowe. W l. 1874-1918 poseł do Reichstagu z okręgu odolanowsko-ostreszowsko-ostrowsko-kępińskiego - od 1889 r. prez Koła Polskiego; także poseł pruskiego Landtagu oraz od 1879 r. czł. dziedziczny Izby Panów (wyższej izby parlamentu) - zabierał głos w sprawie prześladowań ludności polskiej (m.in. w 1885 r. uzasadniał w parlamencie interpelację w sprawie rugów - wydalania z Prus Polaków nie posiadających obywatelstwa niemieckiego, w r. 1886 sprzeciwiał się powołaniu Komisji Kolonizacyjnej z zadaniem wykupu ziemi z rąk polskich i wspierania osadnictwa niemieckiego, w 1901 r. protestował przeciw szykanowaniu dzieci polskich we Wrześni, w 1908 r. przeciwstawił się ustawie wywłaszczeniowej dopuszczającej przymusowy wykup polskich majątków). W cz. I w. św. liczący na złagodzenie polityki Niemiec wobec ludności polskiej zwolennik aktu 5 listopada 1917 r. (zapowiadającego utworzenia armii polskiej i Królestwa Polskiego bez określenia wszakże jego granic i statusu względem Niemiec i Austro-Węgier) - rozczarowany, pod naciskiem narodowców, w czerwcu 1918 zrezygnował ze stanowiska prez. Koła Polskiego. W grudniu 1918 r. poseł (delegat) na Polski Sejm Dzielnicowy w Poznaniu. W 1919 r. poseł na Sejm Ustawodawczy w Warszawie - *10 lutego 1919 roku jako najstarszy wiekiem miał zaszczyt otworzyć obrady tego suwerennego, najwyższego organu władzy w niepodległej Rzeczypospolitej (J.D.)*.

Org. społ. W 1920 r. współzał. i do śmierci prez. Związku Polskich Kawalerów Maltańskich.

Tyt. hon. Marszałek Honorowy I Walnego Zjazdu Zrzeszonego Ziemianstwa Polski w Warszawie, 1925.

Odnacz. M.in.: pruski Order Orła Czerwonego II klasy z Gwiazdą, 1894; Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski, 1923.

Ostroviana. Gł. fundator zbudowanego w l. 1904-1906 kościoła pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika (ob. konkatedry).

Źródła: A. Galos, *Radziwiłł Ferdynand Fryderyk*, w: PSB, t. XXX, 1987, s. 181-183; A. Ajnenkiel, *Historia sejmu polskiego*, t. II, cz. I, Państwowe Wyd. Naukowe, Warszawa 1989, s. 175, 177, 191, 196, 298-299; S. Mackiewicz, *Dom Radziwiłłów*, Czytelnik, Warszawa 1990, s. 205-206; S. Nawrocki, *Pod zaborem pruskim*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 226; J. Durka, *Janusz Radziwiłł 1880-1967. Biografia polityczna*, Oficyna Wyd. RYTM, Warszawa 2011, s. 21-23; W. Banach, *Radziwiłłowie. Burzliwe losy słynnego rodu*, Wyd. Poznańskie, Poznań 2018, s. 298-334.

Radziwiłł Luiza Fryderyka Dorota Filipina - ur. w 1770 w Berlinie, zm. w 1836 r. w Berlinie (w 1838 r. pochowana w rodzinnej kaplicy grobowej w Antoninie). Księżna, bratanica króla pruskiego Fryderyka II Hohenzollerna. W 1796 r. poślubiła księcia Antoniego Radziwiłła. *Była współwł. (z mężem) dóbr przygodzickich w l. 1823-1833 (współwłasność była następstwem warunków zgody dworu pruskiego na jej małżeństwo), wł. Ruhbergu (Ciszycy) k. Jeleniej Góry (majątek nabyła w 1824 r.)*, J.K.P., A.G.

Przeds. kult. Prow. wraz z księciem w berlińskim pałacu salonu dla artystów i naukowców - *Jego rangę zaznaczyła słynna madam de Staël w książce „De l'Allemagne” (J.P.)*, zaś w 1887 r.

stał się on tematem obrazu H. Siemiradzkiego pt. *Chopin grający na fortepianie w salonie księcia Antoniego Radziwiłła* (na ten jednak występ młodego wówczas pianisty i kompozytora brak istotnego potwierdzenia źródłowego); prow. także z księciem w swych apartamentach w pojezuickim gmachu w Poznaniu salonu, do którego zapraszani byli również wielkopolscy ziemianie.

Przeds. charytatywne. M.in.: zainicjowanie i wsparcie pierwszej w Poznaniu kuchni dla ubogich; pomoc Zgromadzeniu Sióstr Szarych w przeniesieniu ich z Warszawy do Poznania i zał. przez nie w 1823 r. w Poznaniu pierwszego nowoczesnego szpitala; w 1830 zał. pierwszej w Poznaniu szkoły żeńskiej - Louissenschule (*Jej Królewska Mość jaśnie oświecona Luiza pruska Księżna Radziwiłłowa raczyła Instytut ten pod własną wziąć opiekę i zezwoliła na to, aby Jej nosił nazwisko*, M. i L. T.), ob. VII LO im. Dąbrówki.

Inne przeds. Zainicjowanie budowy ukończonej w 1836 r. w Antoninie kaplicy grobowej, która od pochówku księżnej w 1838 r. stała się *nekropolią wielkopolskich Radziwiłłów* (Z.P.).

Varia. *Żarliwa przeciwniczka Napoleona. Z ogromnym żalem przyjęła jednak śmierć księcia Józefa Poniatowskiego i w pałacu berlińskim gościła kilku polskich oficerów wziętych do niewoli w bitwie pod Lipskiem* (J.K.P.).

Źródła: M. i L. Trzeciakowscy, *W dziewiętnastowiecznym Poznaniu*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1982, s. 349-350; A. Kwilecki, *Radziwiłłowie herbu (Trzy) Trąby*, w: *Ziemiaństwo...*, s. 386-387, 407, 411; Z. Pałat, *Zespół Pałacowy...*, s. 44; J. Pietrzak (oprac.) *Wpisani w Ostrów Wielkopolski - wybitne postacie w dziejach miasta*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2012, s. 6; J.K. Pietrzak, A. Gibasiewicz, *Dziedzice, dwory...*, s. 163-165.

Rhode Arthur - ur. w 1868 r. w Podzamczu (niem. Wilhelmsbrück), k. Kępna, zm. w 1967 r. w Woltorf k. Peine (RFN). Pastor Kościoła Ewangelicko-Unijnego.

W. Absolwent: progimnazjum w Kępnie; Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie (1886); studiów teologicznych na UW (1889), na którym także w 1890 r. zdał egzamin teologiczny pierwszego, a w 1892 r. drugiego st. Władał biegle jęz. polskim.

Z. M.in.: od 1921 r. docent w zakresie egzegezy Starego Testamentu, jęz. hebrajskiego i historii Kościoła Ewangelickiego w Wielkopolsce, także wykładowca w Szkole Teologicznej i Kaznodziejskim Seminarium w Poznaniu.

Tyt. Doctor honoris causa Wydz. Teologii Ewangelickiej Uniw. Eberharda-Karola w Tybindze, 1931.

Funkcje i godn. kośc. W l. 1890-1892 naucz. domowy religii wpierw w Sycowie, następnie w Klingenbergu w Westfalii. Po otrzymaniu w 1893 ordynacji na pastora: w 1893 r. pomocniczy kaznodzieja w Ostrowie; w l. 1893-1895 pastor w Odolanowie; w l. 1895-1920 pastor w Ostrzeszowie - od 1916 r. także superintendent Okręgu Kościelnego Ostrzeszów; od 1920 r. m.in. pastor w par. pw. Chrystusa w Poznaniu i do 1942 r. superintendent Okręgu Kościelnego Poznań I. Także w l. międzywojennych, m.in.: wiceprez. Krajowego Synodu Kościoła Ewangelicko-Unijnego w Polsce z siedzibą Konsystorza w Poznaniu; przew. Poznańskiego Związku Pastorów; przew. Ewangelickiego Związku Prasowego.

W cz. zab. Czł. Tow. Marchii Wschodniej (Deutscher Ostmarkenverein) - powstałej w 1894 r. antypolskiej organizacji, zw. później Hakatą, dążącej do umocnienia politycznej i gospodarczej dominacji niemieckiej w zaborze pruskim; zał. w 1905 r. organizacji „Ostrower Hilfsauschuß für deutsche Rückwanderer aus Russisch-Polen” wspierającej niemieckich osadników w Wielkopolsce - dbały zarazem o dobre relacje Niemców z Polakami, ale też przeciwny integracji ewangelików Kościoła Ewangelicko-Unijnego i Ewangelicko-Augsburskiego z *obawy przed polonizacyjną presją ze strony tego drugiego* (S.L.).

W I. międzyw. Po internowaniu w l. 1919-1920 przez władze polskie (ze względu na swoją współpracę z „Towarzystwem dla Wspierania Niemczyzny na Wschodzie”, J.B.) m.in. w l. 1929-1933 radny RM Poznania reprezentujący mniejszość niemiecką - w l. późniejszych, m.in. w 1935 r., dostarczał *poufne informacje do AA* [Auswärtiges Amt - MSZ Niemiec] (Z.Z.).

W cz. II w. św. Z chwilą wybuchu wojny, w której walczyli dwaj jego synowie - Gotthold w armii niemieckiej, Heinrich w armii polskiej (poległ w kampanii wrześniowej) - *deportowany wraz z innymi pastorami i przywódcami niemieckiej mniejszości do środkowej Polski* (S.L.); po ustaniu działań wojennych ponownie duszpasterz w Poznaniu - nie aprobował nazistowskiej ideologii (w prywatnych domach potajemnie odprawiał nabożeństwa po polsku), co nie uszło uwagi niemieckich władz, które w 1942 r. zmusiły go do przejścia na emeryturę; 21 stycznia 1945 r. uciekł z Poznania przed wkraczającymi do miasta Rosjanami.

Po wojnie. Mieszkaniec do 1949 r. Dungenbecka w Dolnej Saksonii, w l. 1949-1953 Osnabrücka, w l. 1953-1961 Berlina Zachodniego, od 1961 r. Woltorfa - zajmował się historią protestantyzmu, pisał dalsze wspomnienia.

Publ. M.in.: *Die evangelischen Deutschen in Russisch-Polen, ihr drohender Untergang und die Möglichkeit ihrer Rettung*, Lissa/in Posen 1906; *Geschichte der evangelischen Kirchgemeinde Schildberg*, 1906; *Geschichte der evangelischen Kirche im Posener-Lande*, Würzburg 1956; *Die Evangelische Kirche in Posen und Pommerellen. Erfahrungen und Erlebnisse in drei Jahrzehnten 1914-1945*, Lüneburg 1984 - dwa t. wspomnień opublikowane przez Gottholda Rhode.

Pr. nieopubl. (manuskrypt) *Lebenserinnerungen 1868-1918*, Biblioteka Raczyńskich, Dział Depozytów Rodzinnych, Poznań 1938.

Pr. encykl. Leksykon *Die Religion in Geschichte und Gegenwart*, Tübingen 1961 - artykuł *Polen. I. Kirchengeschichte*.

Publ. w czasop. W l. 1903-1919 dwutygodnik „Posener Heimatgrüße”; w l. 1922-1940 miesięcznik „Posener Evangelisches Kirchenblatt. Monatsschrift für evangelisches Leben in Polen”; w l. 1930-1939 „Theologisches Literaturblatt”.

Pr. trans. Poemat J. Kochanowskiego *Das Schachspiel* (Szachy), rocznik „Deutsche Schachzeitung” z. 2/86, 1926 - R. *rozpowszechnieniem arcydzieła naszej poezji oddał kulturze polskiej znaczną przysługę* („Dziennik Poznański” nr 65/1931).

Pr. ed. i red. „Posener Evangelisches Kirchenblatt. Monatsschrift für evangelisches Leben in Polen” - współzał. i współwydawca zawieszono go w 1940 r. przez niemieckie władze pisma; „Theologisches Literaturblatt” - referent teologiczny w zakresie tematyki polskiej; leksykon *Die Religion in Geschichte und Gegenwart* - red.

Przeds. sport. Szachista (teoretyczne rozważania i analizy gier szachowych zamieszczał w „Dzienniku Poznańskim”); od pocz. l. 20. ub. w. czł. Poznańskiego Klubu Szachowego, a po zjednoczeniu z Poznańskim Klubem Szachistów „Polonia” „Poznańskiego Klubu Szachistów” zrzeszającego Polaków, Niemców i Żydów - w l. 1922, 1927 i 1931 mistrz klubu (w 1929 r. w Królewskiej Hucie i w 1934 r. w Katowicach jako jedyny Niemiec wystąpił w Drużynowych Mistrzostwach Polski).

R. w ed. polskich. *Schildberger Erinnerungen. Wspomnienia ostrzeszowskiego pastora*, Poznański Klub Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Ostrzeszowskiej, Poznań 2004 - fragm. pamiętników; *Ostrowoer Erinnerungen. Wspomnienia ostrowskie*, Biblioteka Publiczna im. S. Rowińskiego, Ostrów Wlkp. 2008 - zbiór tekstów zebranych i opracowanych przez J. Biernaczyka.

Upam. Praca zbiorowa o protestantyzmie w Europie Wschodniej pt. *Gestalten und Wege der Kirche im Osten* dedykowana R. przez przyjaciół i współpracowników dla uczczenia jego 90. urodzin, 1958.

Źródła: J. Krasuski, *Historia Rzeszy Niemieckiej 1871-1945*, Wyd. Poznańskie, Poznań 1986, s.79, 80; S. Liman, *Rhode Artur Carl*, w: PSB, t. XXXI/2, z. 129, 1988, s. 259-260; Z. Zieliński, *Katolicka mniejszość niemiecka w Wielkopolsce i na Pomorzu 1918-1939*, Wyd. Poznańskie, Poznań 2001, s. 40, 42; J. Biernaczyk, *Rhode Arthur Carl Theodor*, „Księga Pamięci”, z. 10, 2003; M. Rezler, *Pastor Arthur Rhode i jego wspomnienia*, także G. Urban, *Nasz dziadek Arthur Rhode*, w: A. Rhode, *Schildberger Erinnerungen. Wspomnienia ostrzeszowskiego pastora*”, Poznański Klub Tow. Przyjaciół Ziemi Ostrzeszowskiej, Poznań 2004, s. 10-13, 18-19; J. Biernaczyk, *Arthur Rhode i jego ostrowskie wspomnienia*, także G. Urban, *Arthur Rhode - powrót po latach*, w: A. Rhode, *Ostrowoer Erinnerungen. Wspomnienia ostrowskie*, BP, Ostrów Wlkp. 2008, s. 7-11, 23-25; P. Dudziński, *Historia szachów na ziemi ostrowskiej - część II. Słownik biograficzny szachistów ostrowskich*, BP, Ostrów Wlkp. 2011, s. 149-150.

Richthofen Manfred Albrecht von - ur. w 1892 r. w miejscowości Kleinburg (Borek, ob. w granicach Wrocławia), zginął zestrzelony w 1918 r. nad przełęczą Morlancourt we Francji. Potomek pruskiej rodziny arystokratycznej, as niemieckiego lotnictwa. W 1901 r. wraz z rodzicami zamieszkał w Swidnicy. W 2009 r. akt zgonu R. w odnalazł w ostrowskim USC M. Kowalczyk (zgodnie z normami obowiązującymi w Cesarstwie Niemieckim jego zgon odnotowano w aktach Urzędu Stanu Cywilnego miasta, z którego wyruszył na wojnę, J.P.).

W. Absolwent: Głównej Szkoły Kadetów w Gross-Lichterfelde (1911- po szkole kadetów w Wahlstatt).

Śl. wojsk. W l. 1911-1914 ułan (od 1912 r. w st. ppor.) 1. Zachodniopruskiego Pułku Ułanów im. Cesarza Aleksandra III - z pułkiem stacjonował w Miliczu, następnie wraz z 3. szwadronem tegoż pułku w 1914 r. w Ostrowie (szwadron ulokowano w koszarach przy ob. ul. Wolności, R. kwaterował w kamienicy przy ob. ul. Raszkowskiej 64), skąd po wybuchu wojny w 1914 r. skierowany został ze swą jednostką na front zachodni do Francji, gdzie za odwagę odznaczony został Krzyżem Żelaznym II kl. W 1915 r. po ukończeniu kursu pilotażu pilot wpierw w st. rotmistrza, następnie kpt.: dca eskadry myśliwskiej „Jasta 11” (od jej oznaczonych czerwonym kolorem samolotów zw. „Czerwonym Baronem”), a od 1917 r. dca pułku myśliwskiego „Jagdgeschwader I” - w walkach powietrznych na froncie zachodnim oraz przez dwa miesiące w 1916 r. na wschodnim odniósł 80 potwierdzonych zwycięstw.

Ostroviana. Upam.: patron ob. Parku E. Szczanieckiej i Parku K. Marcinkowskiego (*Richthofenpark*), 1918 - patronat zniesiono uchwałą RM z 1 maja 1919 r.; w cz. II w. św. patron II LO (*Manfred von Richthofen Schule. Staatliche Oberschule*).

Źródła: M. Olejniczak, *Bedeker ostrowski*, PTTK, Ostrów Wlkp. 2004, s. 118, 153; B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 77; K. Maciejewski, *Akt zgonu Czerwonego Barona odnaleziony w Ostrowie*, „Kurier Ostrowski” nr 97, 7 grudnia 2009; M. Kowalczyk, *Czerwony Baron w Ostrowie. Preludium legendy...*, OTG, Cech Rzemiosł Różnych w Ostrowie Wlkp., Ostrów Wlkp. 2010; J. Pietrzak, *Manfred von Richthofen (Czerwony Baron)*, w: *Wpisani w Ostrów Wielkopolski - wybitne postacie w dziejach miasta*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2012, s. 15; J.K. Pietrzak, *Powstańczy Ostrów...*, s. 240-241.

Rogalewski Józef - ur. w 1867 w Ostrowie Wlkp., zm. w 1924 r. w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel, muzyk (grał na skrzypcach i pianinie), poeta.

W. Absolwent: Seminarium Nauczycielskiego w Rawiczu.

Z. Naucz. w szkołach wiejskich - za naukę i wychowywanie dzieci w duchu polskości wielokrotnie przenoszony przez pruskie władze (uczył m.in. w Lewkowie, Masanowie, Taczanowie, Spławiu i Wituchowie). Po utracie wzroku w 1910 r. do renty *dorabiał lekcjami prywatnymi, dorywczo nauczaniem religii i muzyki* (W.B.).

Publ. w czasop. „Orędownik Ostrowski” (wiersze patriotyczne pisane w l. 1918-1924), „Ostrowskie Litteraria”. M.in.: *Witajcie!*, „OrO” nr 21/1921 - wiersz napisany z okazji pobytu w Ostrowie Górnoślązaków udających się na wyznaczony 20 marca 1921 r. plebiscyt w sprawie przynależności Górnego Śląska do Polski lub Niemiec; *Polska powstała*, „OL” kwiecień 1989 - wiersz, pierwotnie druk w „OrO” nr 115/1919.

Om. W. Banach, *Ostrów pod znakiem pegaza*, Poznań-Ostrów Wlkp. 2005.

Om. w czasop. M. Bradke, *Józef Rogalewski*, „Wagon” nr 9/1987.

Źródła: rel. M. Bradke - prawnuka R.; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 59.

Rolewski Kazimierz - ur. w 1887 r. w Poznaniu, zm. w 1936 r. w Poznaniu (w 1960 r. ekshumowany i pochowany w Ostrowie Wlkp. w pierw. na cmentarzu przy ul. Limanowskiego, następnie w 1979 r. w ostrowskiej farze). Książd Kościoła rzymskokatolickiego - w 1965 r. podjęto starania o jego beatyfikację.

W. Absolwent: Gimnazjum im. św. Mikołaja w Lipsku (1907 - pierwotnie uczył się w gimnazjach w Inowrocławiu, Kostrzynie, Kwidzynie, *szkoły zmieniał w związku ze zmianami miejsc pracy ojca*, H.Sz.); podjętych w 1907 r. studiów teologicznych w seminariach w Poznaniu i Gnieźnie; teologii moralnej na UW (1928). Studiował także fakultatywnie historię i pedagogikę w Akademii Królewskiej w Poznaniu oraz od 1919 r. filozofię na Uniw. Pozn.

St. nauk. Dr (1929) - st. uzyskany na UW, rozprawa doktorska pt. *Przeszkody społeczne dla wolności woli*.

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapłańskich w 1911 r. w Gnieźnie: w l. 1911-1914 wikar. przy duszpasterstwie polskim wśród polskich robotników w Miśni - prowadził zarazem pracę narodową i oświatową, kontynuowaną także w innych skupiskach polonijnych w Saksonii; w l. 1914-1916 kapelan przy kościele dworskim w Dreźnie - opiekował się jeńcami Polakami z zaboru rosyjskiego osadzonymi w obozach w Saksonii; w l. 1916-1920 wikar. par. pw. św. Jakuba w Głuszynie wcielonej wówczas do kapituły kolegiackiej św. Marii Magdaleny w Poznaniu - na terenie kościoła przechowywano broń wykorzystaną w powstaniu wielkopolskim; w l. 1920-1922 w pierw. administrator kościoła filialnego w Małej Starołęce, następnie administrator par. w Starołęce - z przerwą od września do grudnia 1921, gdy przebywał ponownie na misji wśród Polaków w Niemczech; w 1922 r. administrator (pół roku) par. w Ceradzu Kościelnym; od 1922 r. czł. Komitetu Diecezjalnego Polskiego Tow. Misyjnego; w l. 1922-1928 prob. par. pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Ostrowie Wlkp., w l. 1924-1928 dziekan dekanatu ostrowskiego; w l. 1928-1935 prof. (wykładał teologię pastoralną i kazuistykę) oraz rektor Seminarium Duchownego w Poznaniu. Także: od 1930 r. papieski prałat domowy.

Przeds. kaznodziejskie. Kazanie *Kościół katolicki jako pionier idei pokoju* wygłoszone w 1929 r. w Genewie do katolickiego personelu Ligi Narodów; w l. 1929-1934 cykl kazań radiowych.

Publ. M.in.: *Nauka katolicka o małżeństwie. Instrukcja duszpasterska dla oblubieńców*, Poznań 1930; *Droga krzyżowa dla kapłanów*, Potulice 1939. Także m.in.: *Błędne pojmowanie kultury*, w: *Księga jubileuszowa Korporacji „Magna Polonia”*, Poznań 1929; *Kaznodziejskie wyzyskiwanie encykliki „Casti connubii”*, w: *Współczesne problemy życia kościelnego na ambonie*, Poznań 1932.

Publ. w czasop. M.in.: „Wiadomości dla Duchowieństwa”, „Ruch Charytatywny” (m.in. artykuł *Duszpasterstwo więzienne*, 1934).

Dział. polit. Czł. Narodowego Stronnictwa Pracy.

Org. społ. Czł. Tow. Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych; czł. Komisji Teologicznej PTPN; czł. Ligi Obrony Powietrznej Państwa.

Ostroviana. Przeds. red. i ed.: biuletyn „Dzwon Misyjny” wyd. z okazji zorganizowanej przez R. Wielkiej Misji - w 1927 r. nry 1-4, red., wyd.; tygodnik „Wiadomości Parafialne” (dod. religijny do „Orędownika Ostrowskiego”) - w 1927 r. inicjator, red., wyd.; „Posłaniec Niedzielny” (dod. religijny do „Orędownika Ostrowskiego”) - w l. 1927-1928 inicjator, red. wyd.

Inne przeds.: inicjator wzniesienia na cmentarzu przykościelnym fary pomnika kardynała M. Halki-Ledóchowskiego poświęconego w 1925 r. podczas Zjazdu Katolickiego (w cz. II w. św. pomnik został przez Niemców zburzony).

Org. społ.: m.in.: czł. ostrowskiego oddziału Tow. Pomocy Naukowej im. K. Marcinkowskiego; moderator Sodalicji Mariańskiej; inicjator powołania Komitetu Pomocy Bezrobotnym; opiekun AKO.

Upam.: portret i płyta nagrobna w posadzce kaplicy z ołtarzem Matki Boskiej Częstochowskiej w konkatedrze; patron ostrowskiego Stow. św. Wincentego á Paulo.

Źródła: F. Lenort, *Rolewski Kazimierz Jan*, w: PSB, t. XXXI/4, 1988, s. 556-557; E. Jankowiak, J. Grzegorski, *Konferencja Stowarzyszenia św. Wincentego á Paulo im. Sł. Bożego Księdza Kazimierza Rolewskiego przy Konkatedrze w Ostrowie Wielkopolskim*, w: *Księga Pamiątkowa 150-lecia działalności Konferencji Stowarzyszenia św. Wincentego á Paulo w Ostrowie Wielkopolskim*, Instytut Teologiczny Księży Misjonarzy, Kraków 2005; H. Szatkowski, *Rolewski Kazimierz*, w: *Księża społecznicy...*, t. III, 2009, s. 120-121; A. Franc, *Vita brevis*, w: *Apostoł wielkiej dobroci. Sługa Boży ksiądz Kazimierz Rolewski*, Republika Ostrowska, Ostrów Wlkp. 2014, s. 249-254.

Rowiński Stefan - ur. w 1875 r. w Mirkowie w pow. kępińskim, zm. w 1943 r. w Ostrowie Wlkp. Księgarz, redaktor, działacz niepodległościowy, burmistrz Ostrowa Wlkp.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1920) - świadectwo dojrzałości otrzymał dopiero w niepodległej Polsce, gdy faktycznie naukę w Ostrowie (*dokąd przeprowadzili się jego rodzice*, J.K.P.) podjął w 1895 r. w ówczesnym Królewskim Gimnazjum, z którego jednak za przynależność do tajnych organizacji i kolportaż nielegalnych pism został w 1900 r., po zdaniu już pisemnego egzaminu dojrzałości, relegowany. Pozbawiony prawa dalszego kształcenia się w placówkach oświatowych w Niemczech, jeszcze tego r. uczeń księgarstwa w Krakowie, a następnie w l. 1901-1902 *sluchacz nadzwyczajny* (J.J.) w Wyższej Szkole Handlowej w Lipsku, gdzie też uczył się drukarstwa w wydawnictwie Klingharta oraz zdał egzamin mistrzowski z introligatorstwa w firmie Zwanzigera.

W cz. zab. W l. 1898-1900 prez. tajnego kółka samokształceniowego w Ostrowie - wydalony z gimnazjum, został też na krótko uwięziony w wyniku zdekonspirowania W. Leitgebera, za którego pośrednictwem zaopatrywał członków kółka w nielegalną literaturę. Także: czł. powołanej w ramach Zetu (Związku Młodzieży Polskiej) w 1899 r. organizacji „Czerwona Róża”, której celem była m.in. koordynacja działalności gimnazjalnych kół w Wielkopolsce - jako przew. koła w Ostrowie znacząco przyczynił się do jej rozwoju; w 1900 r. działacz Koła Ligi Narodowej w Krakowie - wcielony siłą do wojska po przyjeździe do Ostrowa na Boże Narodzenie rychło został z niego zwolniony ze względu na wadę wzroku; czł. „Unitas” - akademickiej ekspozytury po części powiązanej z Ligą Narodową ideowo i organizacyjnie Zetu w Lipsku; tamże organizator Koła Tow. Gimnazjalnego „Sokół” (później prez. „Sokoła” w pow. ostrowskim).

Od 1 października 1902 r. właściciel księgarni sortymentowej w Ostrowie; od 1903 r., właściciel po zmarłym W. Leitgeberze księgarni, drukarni oraz wydawnictwa „Gazety Ostrowskiej” (do gazety dołączał dodatki „Przyjaciel Dzieci” i „Przyjaciel Młodzieży”) oraz „Gazety Krotoszyńskiej”; w 1904 r. zał. w Ostrowie Komitetu Odczytów Ludowych im. A. Mickiewicza, który to komitet w 1909 r. włączył w struktury TCL; w l. 1910-1917 czł. Zarządu i następnie Rady Głównej TCL; w 1907 r. inicjator wraz z A. Lisieckim utworzenia z księgozbiorów lokalnych towarzystw Biblioteki Połączonych Towarzystw (zorganizowana przy niej w 1909 r. stała ekspozycja ostrowskich zabytków dała początek otwartemu przez TCL w 1936 r. za sprawą R. muzeum regionalnemu).

W l. 1906-1907 m.in. z ks. A. Lisieckim i F. Kasprzakiem sprawca akcji podtrzymującej w Ostrowie na duchu uczestników strajku szkolnego w obronie jęz. polskiego w katolickiej szkole powszechnej, wyższej szkole dla dziewcząt i gimnazjum męskim (m.in. drukował dla ich rodziców wymagane przez władze pruskie deklaracje z żądaniem nauki religii po polsku); w 1909 r. współorganizator w Poznaniu Polskiego Tow. Demokratycznego; w 1911 r. współorganizator Związku Księgarzy Polskich na Rzeszę Niemiecką.

Od września 1918 r. czł. tajnego KO w Ostrowie; od 12 listopada tego r. (po połączeniu KO z działającym również w Ostrowie Komitetem Ludowym) czł. Powiatowej Rady Ludowej; w listopadzie 1918 r. współorganizator wystąpienia polskiej ludności miasta przeciw zaborcy; w grudniu 1918 r. poseł do Polskiego Sejmu Dzielnicowego w Poznaniu.

W l. międzyw. M.in.: od 1 stycznia 1919 r. do 30 marca 1920 r. pierwszy w niepodległej Polsce burmistrz Ostrowa - doprowadził m.in. do powstania w mieście Fabryki Wagonów oraz wybudowania Elektrowni Miejskiej; zwolennik Narodowej Demokracji - w l. 1922-1939 radny miejski w Ostrowie Wlkp. z mandatu Stronnictwa Narodowego; w l. 1926-1932 oboźny Obozu Wielkiej Polski w pow. ostrowskim; w l. 1935-1938 czł. poznańskiego sejmiku wojewódzkiego. Zarazem: do 1930 r. wydawca „Gazety Ostrowskiej - księgarnię i drukarnię (w której w 1927 r. drukował także „Gazetę Południową”) prowadził do przejścia ich w cz. II w. św. przez niemieckiego okupanta.

W cz. II w. św. M.in.: zakładnik po wkroczeniu Niemców do Ostrowa Wlkp. - zwolniony po *interwencji Niemców ostrowskich, którzy pamiętali, że jako burmistrz nie dopuścił do odwetu na obywatelach niemieckich* (K.R., A.W.N.); kier. (ps. „Eryk”) tajnej zał. jesienią 1939 r. w Poznaniu organizacji „Ojczyzna” działającej w południowej Wielkopolsce; w l. 1940-1942 przedstawiciel Delegatury Rządu RP dla Ziem Polskich Wcielonych do Rzeszy; w l. 1942-1943 p.o. Delegata Okręgowego Rządu RP na Wielkopolskę - *Zagrożony aresztowaniem wyjechał na lato 1943 do Uniejowa pod Turkiem i zamieszkał u wysiedlonej córki* (J.K.P.), po czym we wrześniu wrócił od Ostrowa Wlkp.

O R. w lit. K. Radowicz, *Noc sylwestrowa*, Ostrów Wlkp. 1993.

Odzn. M.in.: Krzyż Niepodległości; Krzyż Kawalerski Orderu Polonia Restituta, Srebrny Wawrzyn Akademicki Polskiej Akademii Literatury za krzewienie czytelnictwa, Miecze Hallerowskie.

Upam. W Ostrowie Wlkp.: Plac im. S. Rowińskiego i tablica pamiątkowa przy Placu im. S. Rowińskiego nr 1 (na ścianie domu rodzinnego R., gdzie mieściła się jego drukarnia, księgarnia i „Gazeta Ostrowska”), 1988; portret pędzla T. Gaworzewskiego, 1997 - Galeria Portretów I LO; Biblioteka Publiczna im. S. Rowińskiego, 2002; rzeźba „Stół Burmistrza Stefana Rowińskiego” autorstwa A. Lisiak „Skórki” na Rynku przed Ratuszem, 2009. Także: medal wybity z podobizną R. „Za zasługi dla miasta Ostrowa Wielkopolskiego”, 1986.

Źródła: (tnp.), *Regionalne Muzeum w Ostrowie*, „Orędownik Ostrowski” nr 82, 13 października 1936 - informacja o otwarciu w mieście nowej placówki kulturalnej (na tablicy budynku OCK, w którym

mieściło się muzeum, błędnie podano 1937 r. jako r. jego otwarcia); K. Szymański, *Pod pruskim zaborem*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 24-25; tamże, J.K. Pietrzak, *Pod znakiem germanizacji i polskiej konspiracji*, s. 128, 130; tamże, J. Jachowski, *Stefan Rowiński*, s. 431-438; tenże, *Rowiński Stefan*, w: *Słownik pracowników...*, s. 769; B. Hillebrandt, *Polskie organizacje młodzieżowe XIX i XX wieku. Zarys historii*, MAW, Warszawa 1986, s. 21; J.K. Pietrzak, *Rowiński Stefan*, w: *PSB*, t. XXXII/2, 1990, s. 345-347; E. Serwański, *W latach okupacji niemieckiej*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 322-324; K. Radowicz, *Noc sylwestrowa*, MMOW, Ostrów Wlkp. 1993, m.in. s. 58-60, 83-91, 133-134, 204-207, 214-216, 238-239; B. Halczak, *Towarzystwo Tomasza Zana w latach 1899-1914*, Wyd. WSP, Zielona Góra 1996, s. 22-27, 29, 37-38; K. Rowiński, A. Walczak-Niewiadomska, *Rowiński Stefan*, w: *Słownik biograficzny Wielkopolski...*, t. III, 2007, s. 353-355.

Sandach Jan - ur. w 1891 r. w Borowym Młynie na Pomorzu, zg. w 1942 r. w niemieckim obozie koncentracyjnym w Auschwitz. Nauczyciel, dyrygent, chórzysta. Po I w. św. zamieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: SN w Bydgoszczy.

Z. Naucz. i organizator życia kulturalnego w Wielkiej Wsi w pow. pleszewskim i Kaliszkowicach w pow. ostrzeszowskim (zakładał zesp. teatralne, szerzył oświatę wśród dorosłych, wygłaszał wykłady z różnych dziedzin, K.M.); w l. 1926-1939 kier. Szkoły Powszechnej im. E. Estkowskiego w Ostrowie Wlkp.

Zesp. muz. W l. 1926-1936 dyrygent chóru Tow. Śpiewackiego (z zesp. m.in. prezentował w Ostrowie Wlkp. operetki F. Hervégo *Mam'zelle Nitouche* i J. Offenbacha *Piękna Helena*); także czł. Chóru Męskiego „Echo”.

Inne przeds. Organizowanie „Świąt Pieśni” szkół powszechnych i wydziałowych w Ostrowie Wlkp.; w 1927 r. prow. kursu dla dyrygentów w Ostrowie Wlkp.

Org. społ. Od 1928 r. dyr. artystyczny, w l. 1931-1939 prez. okręgu ostrowskiego i czł. Zarządu Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego; w l. 1936-1938 prez. Chóru Męskiego „Echo”.

Nagr. Tow. Śpiewackie, m.in.: zjazd okręgowy, IV m. w II kat. - Odolanów 1927; zjazd okręgowy, I m. w II kat. (zakwalifikowanie do kat. I) - Ostrów Wlkp. 1928; zawody okręgowe, chór męski I m. oraz chór mieszany IV m. - Poznań 1929. Chór „Echo”, m.in.: zjazd śpiewaczy, I m. - Ostrów Wlkp. 1936, 1937; Wszechpolski Zjazd Śpiewaczy, VII m. - Warszawa 1936; konkurs Radia Poznań na najlepiej śpiewający chór, II m. - Poznań 1937.

Źródła: K. Woźniak, *Uczyli nas żyć z muzyką*, „Gazeta Ostrowska” nr 38, 20 września 1992; brosz. 70 lecie Szkoły Podstawowej nr 2 im. Ewarysta Estkowskiego. Ostrów Wielkopolski 1927-1997, Ostrów Wlkp. 1997, s. 8, 23; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 36-38, 80, 194-195.

Schinkel Karl Friedrich - ur. w 1781 r. w Neuruin, zm. w 1841 r. w Berlinie. Architekt, malarz, scenograf - przedstawiciel historyzmu w architekturze i nurtu romantycznego w malarstwie I poł. XIX w. Od 1794 r. mieszkał w Berlinie. Wielokrotnie *jego młodym bezpośrednim współpracownikiem* był J.H. Häberlin (A.R.), co - w przypadku projektów i realizacji, w które obaj się angażowali - nie ułatwia historykom sztuki właściwej ich atrybucji.

W. Do 1798 r. uczeń gimnazjum w Berlinie, i tamże od 1798 r. uczeń w prywatnej szkole Budownictwa prowadzonej przez D. i F. Gilly'ego, a w l. 1799-1800 student Akademii Budownictwa uczęszczający latem także na wykłady w ASP - po studiach i zdaniu egzaminu państwowego uzyskał uprawnienie kier. budowy.

Z. M.in.: współwłaściciel wraz z F. Gillym zał. wspólnie biura architektonicznego „Prywatne Tow. Młodych Architektów”; od 1810 r. asesor budowlany w Pruskim Zarządzie Budownictwa; od 1815 r. tajny radca budowlany; od 1820 r. czł. ASP w Berlinie, i tamże wykładowca w

Akademii Budownictwa; od 1830 r. dyr. berlińskiego urzędu budowlanego; od 1838 r. dyr. generalny pruskiego urzędu budownictwa (Krajowego Zarządu Budownictwa).

Char. twórcz. *Twórczość Schinkla, mimo posługiwania się różnymi formami historycznymi, była tak nowatorska i tak konsekwentnie rozwijająca „strukturalną”, a nie dekoracyjną stronę jego założeń teoretycznych, że nieporozumieniem byłoby zaklasyfikowanie jej do historyzmu czy tym bardziej - do eklektyzmu. Nawiązywano do niej wszędzie tam, gdzie poszukiwano nowych, nietradycyjnych rozwiązań formalnych - co od drugiej ćwierci wieku XIX nie było zjawiskiem częstym.* A. Miłobędzki, *Zarys dziejów architektury w Polsce.*

Publ. M.in.: zbiór projektów pt. *Sammlung architektonischen Entwürfe*, 1819-1840.

Podr. art. M.in.: w l. 1803-1805 Włochy - pogłębianie wiedzy o sztuce klasycznej; w 1826 r. (poprzez Francję) Anglia i Szkocja - studiowanie tamtejszej architektury i nauk inżynierskich.

Przeds. architekt. M.in.: w l. 1816-1818 Nowy Odwach w Berlinie; w l. 1824-1828 Stare Muzeum w Berlinie; w l. 1832-1835 Akademia Budownictwa w Berlinie; w l. 1826-1827 pałac Charlottenhof pod Sanssouci w Poczdamie. W Polsce m.in.: ok. 1805 r. pałac w Owińskach w woj. poznańskim; w l. 1838-1863 pałac Hohenzollernów w Kamieńcu Ząbkowickim w woj. wałbrzyskim; na pocz. l. 40. XIX w. przebudowa w stylu gotyckim (wg wiodącego proj. S.) sięgającego średniowiecza zamku w Kórniku.

Inne przeds. M.in.: podczas podróży do Włoch szkice architektoniczne i pejzaże oraz malowane na ich podstawie obrazy w stylu romantycznym; panoramy, dioramy, a także w l. 1815-1832 projekty scenografii teatralnych do 42 oper i sztuk (m.in. do opery E.T.A. Hoffmanna *Ondyna* oraz do opery skomponowanej przez A. Radziwiłła do dramatu J.W. Goethego *Faust* wystawionej w Montbijou pod Berlinem); w 1813 r. projekt ustanowionego przez króla Prus Fryderyka Wilhelma III Krzyża Żelaznego (niemieckiego odznaczenia wojennego); w l. poł. XIX w. kierownictwo przy pracach restauracyjnych na zamku w Malborku.

Tyt. hon. Czł. honorowy akademii Prus, Danii, Bawarii, Rosji, Rzymu, Szwecji, Instytutu Francuskiego i Royal Institute of British Architects, J.W.

Ostroviana. Zrealizowane projekty: pałac myśliwski wybudowany w l. 1821-1826 w Antoninie (*W 1821 r. projekt pałacu (...) był gotowy i można było przystąpić do pierwszych prac. Po wycięciu niewielkiej polany założono fundamenty murowane z cegły i ledwo co obrobionej rudy darniowej*, D.J.P. - często w publ. wymieniane l. 1822-1824 najpewniej wynikają z pominięcia przez S. *robót wstępnych, a podany przez gazetę* [„Przyjaciel Ludu”, 1836] *rok 1826 jest zapewne datą całkowitego ukończenia budowy*, Z.P.); w pobliżu pałacu dom mieszkalny w stylu szwajcarskim dla księcia Wilhelma Radziwiłła, „mleczarnia”, leśniczówka i stajnia-wozownia. Wg A. Kwileckiego dziełem S. jest również zrealizowany przez Häberlina projekt ukończonej w 1838 r. kaplicy grobowej Radziwiłłów w Antoninie, którego autorstwo z kolei A. Rogalanka przypisała J.H. Häberlinowi, natomiast Z. Ostrowska-Kębowska przyjęła, że dzieło Schinkla to jedynie plan nawy oktagonalnej kaplicy, *natomiast reszta jest autorstwa Häberlina* - kwestii tej nie rozstrzyga Z. Pałat, pisząc: *Pytania o autorstwo projektu kaplicy Radziwiłłów oraz bezpośrednio uwarunkowania jej kształtu architektonicznego nie uzyskały [dotąd] zadowalającej odpowiedzi.* Podobnie, jak pytanie o faktyczne autorstwo projektu ukończonego w 1828 r. ostrowskiego ratusza: w archiwum J. Kornaszewskiego zachowały się dwie fotografie jego dwóch rzutów i jednego przekroju z inicjałami J.H., niemniej część badaczy jest skłonna przypisać autorstwo i tego projektu K.F. Schinklowi.

Źródła: *Wielka Ilustrowana Encyklopedia Powszechna. Wydawnictwo „Gutenberga”, t. XV, Kraków [b.d.], s. 273-274 (reprint: Wyd. Kurpisz, Poznań 1995); W. Szolginia, Architektura i budownictwo. Ilustrowana encyklopedia dla wszystkich, Wyd. Naukowo-Techniczne, Warszawa 1982, s. 352-353; Z. Ostrowska-Kębłowska, Antonin, w: *Karl Friedrich Schinkel i Polacy*, Muzeum Narodowe w Warszawie,*

Warszawa 1987, s. 87; A. Miłobędzki, *Zarys dziejów architektury w Polsce*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1988, s. 279; A. Rogalanka, *Sztuka regionu ostrowskiego*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 525-526, 529, 533, 535; tamże, S. Nawrocki, *Pod zaborem pruskim*, s. 174; *Die Grosse Bertelsmann Lexikothek*, Bertelsmann Lexikon Verlag, Berlin (West), 1991, s. 42; D.J. Peśla, *Karl Friedrich Schinkel 1781-1841 - budowniczy antonińskiego pałacu książąt Radziwiłłów*, w: *XX Jubileuszowy Międzynarodowy Festiwal „Chopin w barwach jesieni. Antonin 2001”*, Ostrów Wlkp. 2001, s. 120; A. Dulewicz, *Schinkel Karl Friedrich*, w: *Encyklopedia sztuki niemieckiej*, Wyd. Artystyczne i Filmowe, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2002, s. 397-398; M. Mierzwiński, *Malbork. Zamek Krzyżaków*, Excalibur, Bydgoszcz 2002, s. 32; M. Rezler, *Schinkel Karl Friedrich*, w: *Słownik biograficzny Wielkopolski...*, t. II, 2003, s. 202; *Schinkel Karl Friedrich*, w.: *Wielka Encyklopedia PWN*, t. 24, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2004, s. 429-430; A. Kwilecki, *Radziwiłłowie herbu (Trzy) Trąby*, w: *Ziemiaństwo...*, s. 385; J. Wypych, *Karol Fryderyk Schinkel i Pałac Myśliwski Antoniego Radziwiłła w Antoninie*, w: *Chopin w barwach jesieni. Antonin 14-17 września 2006*, Ostrów Wlkp. 2006, s. 126-135; R. Safranski, *Schopenhauer. Dzikie czasy filozofii*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2008, s. 288; Z. Pałat, *Zespół Pałacowy...*, s. 12-14, 44, 56-70; [K. Ruchniewicz] <https://krzysztofruchniewicz.eu/spor-o-zelazny-krzyzl/> (dostęp: 30.11.2018).

Schmidt Auguste (z d. Danne) - ur. w 1841 r. w Ostrowie Wlkp.

Publ. *Wspomnienie roku 1848 w Ostrowie* (Ein Erinnerung an das Jahr 1848 in Ostrowo), „Aus dem Posner Lande”, z. 11, 1913 - *Obraz wydarzeń 1848 r. w Ostrowie napisany przez Niemkę w 55 lat po zdarzeniach, odbiega od spojrzenia z polskiej perspektywy. (...) W chwili napisania swoich wspomnień [autorka] była 72-letnią wdową po nauczycielu zamieszkałą w Bydgoszczy* (W.B.).

Źródło: *Po niemiecku...*, s. 12-13, 95-99, 163, 171.

Serbeński Antoni - ur. w 1886 r. w Złotym Potoku w pow. buczackim, zm. w 1957 r. w Ostrowie Wlkp. Artysta malarz.

W. Absolwent: gimnazjum w Nowym Sączu (1910 - pierwotnie naukę podjął w gimnazjum we Lwowie); ASP w Krakowie (1919, studia pod kierunkiem T. Axentowicza - pierwotnie dwa l. studiował prawo na Uniw. Lwowskim, po czym podjęte w 1912 r. studia rysunku i malarstwa w krakowskiej akademii przerwał mu wybuch I w. św.).

W cz. zab. W cz. I w. św. żołnierz armii austriacko-węgierskiej - uczestnik walk pod Mikołajewem i Przemyślem na froncie rosyjskim; po ukończeniu w 1917 r. szkoły rysowniczej w Wienier-Neustadt rysownik VI Armii w Kołomyi - w 1918 r. w tym charakterze uczestniczył w kampanii włoskiej.

W I. międzyw. Do 1920 r. żołnierz WP - ochotnicza służba przy parku lotniczym Kraków-Rakowice; w l. 1920-1921 naucz. rysunku w Państwowym Gimnazjum w Rawiczu, a w l. 1921-1924 w Inowrocławiu, gdzie zaprzyjaźnił się z poetą J. Kasprowiczem; w l. 1924-1927 artysta malarz w Poznaniu - aranżował także różne wyst.; w l. 1927-1931 naucz. kontraktowy rysunku w Państwowym Gimnazjum Męskim w Ostrowie Wlkp.; od 1931 r. artysta malarz w Ostrzeszowie, gdzie zamieszkał nie poddawszy się w Ostrowie Wlkp. wymogowi ukończenia kursu pedagogicznego (w 1935 r. m.in. w związku z zarządzoną przez Centralny Związek Artystów Plastyków w Warszawie weryfikacją artystyczną kilka miesięcy ponownie spędził w Poznaniu - jego wysłane wówczas do Warszawy *prace zdobyły do wybuchu II wojny gmach Sejmu II Rzeczypospolitej*, K.B.).

W cz. II w. św. W l. 1941-1942 naucz. w ramach tajnego nauczania w Ostrzeszowie; w l. 1943-1945 robotnik przymusowy - za odmowę namalowania portretu A. Hitlera wywieziony przez Niemców w pierw do Inowrocławia, gdzie pracował jako malarz, następnie w 1944 r. do

miejsowości Sokołowo-Gut k. Brześcia Kujawskiego, gdzie zatrudniony był przy budowie umocnień wojskowych.

Po wojnie. Od marca 1945 r., w wolnej już od niemieckiego okupanta Polsce, ponownie (po krótkim pobycie w Inowrocławiu) artysta malarz w Ostrzeszowie.

Char. twórca. Sztuka przedstawiająca (pejzaże, martwe natury, portrety, lokalna architektura) - malarstwo, grafika (gł. drzeworyty), rysunek.

Form. art. W cz. pobytu w Poznaniu od 1926 r. czł. grupy artystów plastyków „Ogniwo”.

Przeds. plast. M.in.: m.in. w l. 1935-1939 współpraca (ilustr.) z wyd. w Ostrzeszowie pismem literackim „Okolica Poetów”; w 1938 r. zb. grafik *Teka Kępińska*, w 1953 r. zb. grafik *Teka Ostrzeszowska*.

Inne przeds. W 1929 r. uczestnik przygotowań do otwarcia Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu.

Ostroviana. Pr. plast.: w 1928 r. proj. okładki jedn. *Forsan et haec olim meminisse iuvabit* wyd. przez rocznik maturzystów m.in. z portretami profesorów i uczniów Gimnazjum Męskiego; w l. 1927-1928 r. proj. oraz wykonanie (we współpracy z S. Szmajem) polichromii w auli Gimnazjum Męskiego - w niej również namalowanie medalionów wybitnych Polaków B. Chrobrego, A. Mickiewicza, Z. Krasińskiego, T. Kościuszki, S. Konarskiego, K. Marcinkowskiego, K. Libelta, a także obrazu *Św. Stanisław Kostka* do stojącego wówczas w auli ołtarza; opieka art. przy oprac. graf. szkolnego pisma „Promień”.

Upam.: Portret pędzla C. Wosia, 1998 - Galeria Portretów I LO.

Źródła: T. Eustachiewicz, *Dziesięciolecie Gimnazjum ostrowskiego w Niepodległej Polsce*, Ostrów Wlkp. 1929, s. 19-20; F. Kirło-Nowaczyk, *Plastycy i pisarze regionu*, „Południowa Wielkopolska” nr 7/1965; A. Bartoszkiewicz, *Wspomnienie o Serbeńskim*, „Południowa Wielkopolska” nr 8/1965; L. Kokociński, *O Antonim Serbeńskim. W dziesiątą rocznicę śmierci*, „Południowa Wielkopolska” nr 4/1967; L. Eustachiewicz, *Forsan et haec...*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 303; R. Piechowiak, *Serbeński Antoni*, w: PSB, t. XXXVI/2, z. 149, 1995, s. 291-292; K. Bielawska, *Antoni Serbeński 1886-1957*, „Księga Pamięci”, z. 1, 1995.

Siąkowski Wincenty - ur. w 1894 r. w Starym Mieście, pow. Wronki, zm. w 1953 r. w Sztokholmie w Szwecji (*pochowany na cmentarzu Solna, w kwaterze katolików*, T.S). Dziennikarz.

W. Z zawodu krawiec - krawiectwa uczył się w Szamotułach.

W cz. zab. W l. 1902-1913 mieszkaniec Szamotuł, następnie do wybuchu I w. św. Ostrowa Wlkp.; od 11 listopada 1914 r. żołnierz wcielony do armii pruskiej - walczył na froncie zachodnim, gdzie dostał się do francuskiej niewoli.

W l. międzyw. We Francji żołnierz sformowanego tamże w 1918 r. wojska polskiego, tzw. Armii Hallera - w kwietniu 1919 r. wraz z nią powrócił do kraju i po włączeniu jej w struktury WP służył w nim w Warszawie do demobilizacji w 1922 r. Od 1922 r. dziennikarz pocz. w Warszawie, następnie krótko w Katowicach i do 1926 r. w Berlinie; w 1927 r. czł. red. „Gazety Południowej” w Ostrowie Wlkp. Po wyjeździe w 1928 r. z Ostrowa Wlkp. w pierw. mieszkaniec Wawra, a od 1932 r. Anina pod Warszawą - w tymże r. podjął pracę w red. „Dziennika Ludowego”, zaś w l. 1935-1939 był sekr. biuletynu informacyjnego Polskiej Agencji Agrarnej, w której ze względu na znajomość jęz. niemieckiego, francuskiego i angielskiego prowadził także dział zagraniczny.

W cz. II w. św. Uczestnik kampanii wrześniowej, zaangażowany następnie w działalność AK - w 1941 r. realizując zadania konspiracyjne na kilka miesięcy zatrudnił się legalnie w zakładzie krawieckim w Sokołowie Podlaskim, później redagował antyniemieckie ulotki i artykuły w

Warszawie. Po aresztowaniu w 1942 r. więzień Pawiaka, następnie obozu koncentracyjnego „Stuthoff” w Sztutowie - w 1945 r., gdy zbliżali się Rosjanie, wywieziony przez Niemców na zagładę wraz z innymi więźniami bez jedzenia i picia w rybackiej barce na pełne morze, uratowany został przez szwedzki statek.

Po wojnie. Po kilkumiesięcznym leczeniu w szpitalu w Hälsingborgu i opanowaniu jęz. szwedzkiego od 1946 r. prac. Archiwum Miejskiego w Sztokholmie - w Szwecji pozostał nie chcąc wracać do opanowanej przez komunistów Polski. Pisał w prasie polonijnej, w rodzinnym kraju opublikował w „Zielonym Sztandarze” kilka artykułów dotyczących szwedzkiego rolnictwa.

Źródła: rel. córki T. Siąkowskiej; K. Pawlak, *Polska odrodzona*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 281; W. Banach, *Katalog prasy...*, s. 21.

Skowroński Władysław - ur. w 1857 r. w Chlewie k. Sieradza, zm. w 1920 r., pochowany na Starym Cmentarzu w w Ostrowie Wlkp. Nauczyciel.

W. Uczeń seminariów nauczycielskich w Poznaniu i Rawiczu - świadectwo dojrzałości otrzymał w 1877 r. W 1880 r. uzyskał kwalifikację nauczycielską, następnie przyznano mu kwalifikację rektora (kier. szkoły podstawowej). Posiadał także uprawnienia naucz. gimnastyki, rysunku, religii, jęz. polskiego i niemieckiego. W Rawiczu uczył się gry na skrzypcach (później grał także na wiolonczeli i organach).

Z. Po złożonej w 1877 r. przysiędze nauczycielskiej: w l. 1877-1881 wpieryw praktykant, a od 1880 r. naucz. etatowy w Kochłowach k. Ostrzeszowa; od 1881 naucz., a od 1902 r. 1. naucz. rektor w katolickiej szkole podstawowej w Ostrowie; zarazem w l. 1896-1914 naucz. pozaetatowy rysunku w najniższych klasach Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie (*był już ostatnim Polakiem pracującym w ostrowskim gimnazjum*, J.B.) - jego uczniem był m.in. S. Szmaj; również prywatnie naucz. rysunku i malarstwa córki dziedzica Wysocka.

Przeds. plast. M.in.: portrety J. Kompały i W. Lipskiego - patronów I LO w Ostrowie Wlkp., 1895; obrazy św. Rocha w kościele w Ołoboku i Chrystusa w Śnieciskach w pow. średzkim; restauracja starych obrazów (m.in. w głównym ołtarzu w Ołoboku); także wiele innych dzieł, przechowywanych przez rodzinę S. w Toruniu, a zniszczonych przez niemieckiego okupanta w cz. II w. św

Źródła: J.K. Pietrzak, *Pod znakiem germanizacji i polskiej konspiracji*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 120; J.K. Pietrzak, J. Poradzevska-Pietrzak, *Wykaz nauczycieli z lata 1845-1969*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 184; S. Nawrocki, *Pod zaborem pruskim*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 217; J. Biernaczyk, *Władysław Skowroński*, „Księga Pamięci”, z. 10, 2003.

Szembek Maria - ur. w 1862 r. we Lwowie, zm. w 1937 r. w Przyłbicach w woj. lwowskim. Wnuczka A. Fredry. Poetka. W 1881 r. poślubiła Piotra Szembeka (1843-1898), właściciela Siemianic k. Kępna, w których zamieszkała.

Publ. Wiersze: *Wiersze ulotne* (pod nazwiskiem P. Szembeka), 1887, 1893; *W błędnym kole*, 1916; *Rozkołysany dzwon*, 1920. Satyry i fraszki: *Klasy*, 1936. Nowela: *Na jawie i śnie*, 1903. Pow. dla dzieci: *Same tajemnice*, 1932. Biografia teścia P. Szembeka: *General Piotr Szembek*, 1902. Dramat: *Pogrzeb*, 1919 (parafraza *Wesela* S. Wyspiańskiego). Wspomnienia: *Niegdyś... wspomnienia moje o Aleksandrze Fredrze*, 1927.

Publ. w czasop. M.in. wiersze, fraszki, satyry zamieszczane m.in. w lwowskim „*Dzienniku polskim*”, krakowskim „*Dzienniku Polskim*” czy „*Dzienniku Poznańskim*” (Mała).

Dział. patriotyczna. Miłośniczka ojczystej tradycji i historii - w Wielkopolsce stworzyła na jej pd. krańcu ważny ośrodek polszczyzny, promieniujący na pobliski Śląsk (J.K.P.) - w Siemianicach

gromadziła pamiątki polskiej chwały, które złożyły się na swoisty skarbiec narodowy (*Jednym z najwspanialszych okazów tego zbioru jest rząd turecki na konia, zdobyty w wyprawie wiedeńskiej 1683 przez Przeclawa Szembeka, A.K.*). Także: strażniczka pamiątek i rękopisów A. Fredry - część ich oddała jako depozyt rodzinny Muzeum Narodowemu w Warszawie, część (autografy dzieł) przekazała do Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.

Upam. Ul. Marii Szembekowej - Uchwała nr XVI/143/91 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 10 grudnia 1991.

Źródła: J.K. Pietrzak, *Szembekowa Maria*, w: WSB, s. 737; A. Kwilecki, *Szembekowie herbu Szembek*, w: *Ziemiaństwo...*, s. 448-454; [MaŁa] <http://www.powiatowy.pl/2017/01/155-urodziny-patronki-biblioteki-w-kepnie/> (dostęp: 30.11.2018).

Szembek Stanisław Feliks h. Szembek - ur. w 1849 r. w Siemianicach k. Kępna, zm. w 1891 r. w Wysocku k. Ostrowa Wlkp. Hrabia, artysta malarz. W 1872 r. nabył majątek w Bonarce k. Krakowa, a po jego sprzedaży w 1879 r. odkupił od ojca Sadowie i Wysocko Wielkie, w którym zamieszkał.

W. Absolwent: Gimnazjum św Macieja we Wrocławiu (1868); Królewskiej Akademii Sztuk Pięknych w Monachium (1871 - studia pod kierunkiem malarzy historycznych, m.in. K. Piloty'ego i W. Dieza). Także: *Nie można wykluczyć, że pobierał lekcje u Jana Matejki, chcąc go poznać bliżej osobiście i jednocześnie udoskonalić swój warsztat* (J.M.).

Char. twórca. Przedstawiciel tzw. szkoły monachijskiej - preferował malarstwo realistyczne: *Malował głównie portrety, pejzaże, obrazy religijne, a także ówczesne wydarzenia* (J.K.P., A.G.).

Wyst. ind. Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych, Sukiennice - Kraków 1891 (wyst. pośmiertna); Muzeum Zamkowe - Malbork 1976.

Wyst. zb. M.in.: Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych - Warszawa 1874; I Wystawa Sztuki Polskiej - Kraków 1887.

Podróże. Włochy 1883, 1885 (pokłosem m.in. pięć obrazów *Widoki Neapolu*).

O S. Z listu J. Kossaka do M. Olszyńskiego: *Bo musisz wiedzieć, że w obecnej chwili Monachium cieszy się całą kolonią artystów Polaków, i tak masz tu: Brandta, Maleckiego, Kurellę, dwóch Gierymskich, Pillatiego, Świeszewskiego, Benedyktowicza, Redlicha sztycharza. Z Księstwa Poznańskiego Łaszczyńskiego, Szembeka i Szolca, nawet Piwnicki, ten co to u mnie kiedyś malował, może być policzony do tego kółka; jak widzisz, kompanijka niemała* (H.S., M.L.).

Om. w czasop. M.in.: *O młodszych artystach naszych, kształcących się za granicą, nieraz czytaliśmy chlubne wzmianki, zwłaszcza o p. Szembeku, którego obecnie wystawione studium dowodzi, że na to rzeczywiście zasługuje. (...). Inny obraz tego artysty, przedstawia skromny Wiejski kościółek drewniany, malowniczych kształtów, przed którym lud się gromadzi. Ponury ton obrazu, jako też z liści оголоcone drzewa, trafnie uwydatniają porę jesienną (...). Rażą tu tylko drobne usterki perspektywiczne; [...] głównie zaś najgłębsze oddalenie w obrazie, czyli tak zwany horyzont, który koniecznie dla widza dostrzegalny być musi*, A. Lesser, *Przegląd sztuk pięknych [Wystawa w TZSP Warszawa]*, „Kłosy” nr 501, 1875.

Pr. w zb. Muzeum Narodowe w Poznaniu, Muzeum Narodowe w Krakowie, Muzeum Okręgowe w Lesznie, Muzeum Lubuskie im. Jana Dekerta w Gorzowie Wielkopolskim.

Org. społ. W 1871 r. czł. zwyczajny Münchner Kunstverein (stow. artystów, miłośników i protektorów sztuki w Monachium).

Ostroviana. Obrazy, m.in.: *Więzienie w Ostrowie* - dzieło upamiętnia uwięzienie w nim kardynała M. Ledóchowskiego (w 1900 r. M. Szembekowa widziała je w cz. wizyty u purpurata w Rzymie); *Wysiedlenie rodziny chłopskiej z Wysocka*. Także: prawdopodobnie sceny biblijne w odrestaurowanym w latach siedemdziesiątych drewnianym kościele parafialnym (A.R.).

Pr. w zb.: Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, Muzeum Regionalnego w Odolanowie.

Pr. w kościołach: pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Wysocku Wielkim (*Chrystus w grobie, Trójca Święta*); pw. św. Bartłomieja Apostoła w Biskupicach Ołobocznych (*Święty Bartłomiej Apostoł*).

Dział. polit.: w 1888 r. współorganizator i przew. zebrania protestacyjnego w obronie rugowanego ze szkół przez zaborcę jęz. polskiego.

Nagr. Obraz *Czerkies*, Królewska Akademia Sztuk Pięknych, Wielki Srebrny Medal (*wręczony przez króla bawarskiego Ludwika II, A.K.*) - Monachium 1871.

Źródła: P. Michałowski, *Szembek Stanisław*, w: WSB, s. 736-737; S. Nawrocki, *Pod zaborem pruskim*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 229; tamże, A. Rogalanka, *Sztuka regionu ostrowskiego*, s. 586; H. Stępień, M. Liczbińska, *Artyści polscy w środowisku monachijskim w latach 1828-1914. Materiały źródłowe*, Agencja Wydawniczo-Reklamowa CHORS, Kraków 1994, s. IX, 9, 63, 69, 72, 89, 128, 155; A. Kwilecki, *Szembekowie herbu Szembek*, w: *Ziemiaństwo...*, s. 462-464; J.K. Pietrzak, A. Gibasiewicz, *Dziedzice, dwory...*, s. 197-198; J. Malkowski, *Nasz Monachijczyk. Życie i twórczość Stanisława hr. Szembeka 1849-1891*, MMOW, Ostrów Wlkp. 2019; [J.Daranowska-Łukaszewska] <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/stanislaw-feliks-szembek> (dostęp: 22.12.2019).

Śmigielski Walenty - ur. w 1849 r. w Dolsku, zm. w 1906 r. w Gnieźnie. Ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego, działacz niepodległościowy.

W. Absolwent: Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu (1870); Seminarium Duchownego w Pradze (1875) - pierwotnie po maturze studiował teologię w Seminarjach Duchownych w Poznaniu i Gnieźnie, jednak po zamknięciu poznańskiego seminarium w 1873 r. w okr. Kulturkampfu i odbyciu wprowadzonej dla kleryków rocznej służby w armii pruskiej dalej potajemnie studiował w stolicy Czech.

Funkcje i godn. kośc. Po święceniach kapł. w 1875 r. Pradze: w l. 1875-1878 tajny misjonarz (czł. związku *mającego na celu tajemne zaopatrywanie osieroconych parafii w potrzeby duchowe*, W.Ś.) w par. w Kotłowie - po aresztowaniu za „nielegalne” sprawowanie funkcji kapłańskich więziony od 1 grudnia 1878 r. do 18 czerwca 1879 r. w Ostrowie; w l. 1879-1881 r. wikar. w Kotłowie; w l. 1881-1886 wikar. w Cerekwicy; w l. 1886-1891 prob. par. w Mącznikach k. Środy; w l. 1891-1893 prob. par. w Wolsztynie; w l. 1893-1906 prob. par. pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Ostrowie, od 1902 r. dziekan nowo utworzonego dekanatu ostrowskiego.

Publ. *Wspomnienia z Kulturkampfu 1875-1878*, nakł. wł., Ostrów 1900 (przedruk wybranych fragm. pt. *Między ołtarzem a więzieniem. Wspomnienia z Kulturkampfu 1875-1878*, nakł. „Przewodnika Katolickiego”, dod. bezpłatny, Poznań 1937 - słowo wstępne, W. Klimkiewicz).

Dział. polit. Organizator patriotycznych zebrań i wieców protestacyjnych m.in. przeciw wyd. w l. 1873-1875 tzw. ustawom majowym (m.in.: *Pozbawiały Kościół nadzoru nad szkolnictwem i podporządkowywały go władzom państwowym*, J.S.) - w tym okr., ścigany przez policję, znajdował schronienie w pałacu księcia Ferdynanda Radziwiłła w Antoninie.

Ostroviana. Przeds. par.: w 1902 r. sprawca powstania cmentarza przy ul. B. Limanowskiego; w l. 1904-1906 sprawca budowy nowego kościoła pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika wg proj.S. Pajzderskiego (1876-1953), zmodyfikowanego następnie przez R. Sławskiego (1871-1963) - *ostatnie nabożeństwo w starym drewnianym kościele odbyło się 30 września 1906 roku* (A.M.), po czym jeszcze tego dnia przeniesiono Najświętszy Sakrament do nowego poświęconego kościoła (6 października następnego r. świątynię konsekrował biskup E. Likowski); w nowym kościele (ob. konkatedrze) fundator postaci aniołów wokół ołtarza Matki

Boskiej Częstochowskiej. Także: współsprawca wzniesienia pod koniec XIX w. Domu Katolickiego i na przełomie XIX i XX w. Konwiktu.

Org. społ.: czł. Tow. Pomocy Naukowej; czł. Kasy Pożyczkowej; czł. Tow. św. Wincentego á Paulo; długoletni dyr. Tow. Pomocy Naukowej im. K. Marcinkowskiego; czł. rady nadzorczej Kasy Pożyczkowej; współsprawca zał. Spółki Parcelacyjnej.

Upam.: tablica pamiątkowa w kaplicy Matki Boskiej Częstochowskiej i portret (fot.) w zakrystii konkatedry; ul. im. W. Śmigielskiego.

Źródła: W. Śmigielski, *Wspomnienia z Kulturkampfu 1875-1878*, Ostrów 1900; J. Kłoczowski, L. Müllerowa, J. Skarbek, *Zarys dziejów Kościoła katolickiego w Polsce*, Wyd. Znak, Kraków 1986, s. 247; S. Nawrocki, *Pod zaborem pruskim*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje ...*, s. 226; tamże, A. Rogalanka, *Sztuka regionu ostrowskiego*, s. 561-562 (tu: przywołanie 1907 r. widniejącego na mense ołtarza głównego - być może ta sygnatura dała asumpt autorce do uznania tej cezurę jako daty zakończenia budowy kościoła); H. Szatkowski, *Śmigielski Walenty*, w: *Słownik biograficzny Wielkopolski...*, t. I, 1998, s. 276-277; A. Mąka, *Zawile dzieje przygotowań do budowy trzeciego kościoła w Ostrowie Wielkopolskim*, OBSERV & PROJECT, Ostrów Wielkopolski 2001; M. Olejniczak, *Bedeker ostrowski*, PTTK, Ostrów Wielkopolski 2004, s. 44-50; A. Mąka, *Z historii ostrowskich kościołów*, w: *Ostrów Wielkopolski. Ilustrowane...*, s. 179 (tu: o przeniesieniu 30 września 1906 r. Najświętszego Sakramentu ze starego kościoła do poświęconej w tym samym dniu nowej świątyni); <http://www.wtg-gniazdo.org/ksieza/main.php?akcja=opis&id=4641> (dostęp: 3.04.2015); <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=140000> (dostęp: 27.02.2017).

Taczak Stanisław - ur. w 1874 r. w Mieszkowie k. Jarocina, zm. w 1960 r. w Malborku. Powstaniec wielkopolski, generał brygady.

W. Absolwent: Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie Wlkp. (1893); Akademii Górniczej we Freibergu w Saksonii (1897 - tyt. inżyniera hutnika, 1898 - dyplom inżyniera dyplomowanego).

W cz. zab. Po studiach inżynier w Westfalii, następnie asystent na Politechnice Berlińskiej zatrudniony w Instytucie Doświadczalnym w Dahlem oraz w Katedrze Chemii Węgla; w l. 1898-1899 żołnierz armii niemieckiej (jednoroczna sł. obowiązkowa odbyta w 155. pp. w Ostrowie) - po przeniesieniu do rezerwy awansowany w 1904 r. do st. ppor., w 1913 r. do st. por.; po mobilizacji w cz. I w. św. dca kompanii, a od 1915 r. dca batalionu w st. kpt. - walczył na froncie rosyjskim; po przeniesieniu w 1916 r. na własną prośbę do Legionów Polskich m.in. oficer 6. w Dęblinie; w 1917 r. w Warszawie współtwórca pod patronatem Tymczasowej Rady Stanu podporządkowanej władzom niemieckim Polskiej Siły Zbrojnej (Polnische Wehrmacht); od listopada 1918 r. sztabowiec w Sztabie Generalnym tworzących się Wojsk Polskich; od 28 grudnia 1918 r. dca powstania wielkopolskiego awansowany na st. mjr. - stanowisko, na którym pozostał do 16 stycznia 1919 r., objął, jak pisze M. Rezler, *z zastrzeżeniem wszakże o tymczasowości tej sytuacji, do chwili przybycia oficera wyższego stopniem i bardziej doświadczonego* (w cz. swego dowództwa T. m.in. ustalił skład Dowództwa Głównego armii powstańczej, utworzył w Wielkopolsce 9 okręgów wojskowych, zdecydował o zajęciu nieprzyjacielskiego lotniska na Ławicy, sformułował „Dyrektywy taktyczne” powstania); od 21 stycznia 1919 r. - po przejęciu dowództwa powstania przez gen. J. Dowbora-Muśnickiego - II kwatermistrz, a 3 czerwca 1919 r. po awansie na st. ppłk. zca szefa sztabu w Dowództwie Okręgu Generalnego. Także: z rozkazu gen. Dowbora-Muśnickiego z 14 lutego 1919 r. czł. komisji weryfikacyjnej stopni oficerskich i przydziałów służbowych - komisję powołano celem m.in. wyrównania rang oficerów służących uprzednio w armiach trzech państw zaborczych.

W l. międzyw. M.in.: od 2 lipca 1919 r. dca 11. Pułku Strzelców Wielkopolskich; od 20 kwietnia 1920 r. w st. płk. dca 69. pp. , następnie od 23 maja tego r. do stycznia 1921 r. dca 34. Brygady Piechoty - obu formacjami dowodził w cz. wojny polsko-bolszewickiej, wówczas też

(przejściowo) powierzono mu dowodzenie 17. Dywizją Piechoty; w l. 1921-1928 dca, od 1923 r. w st. gen. brygady, ponownie 17. Dywizji Piechoty, po zakończeniu działań wojennych stacjonującej w Gnieźnie (w 1922 r. oddelegowany, jako spec. hutnik, na trzy miesiące z armii na stanowisko dyr. Huty Srebra i Ołowiu w Strzebnicy) - w 1926 r. w cz. zamachu majowego stanął po stronie rządu i prezydenta S. Wojciechowskiego; od 1928 r. dca Okręgu Korpusu nr II w Lublinie - w 1930 r. przeniesiony w stan spoczynku. W cywilu m.in. insp. techniczny Ubezpieczalni Krajowej w Gdyni.

W cz. II w. św. Formalnie wojskowy emeryt, próbował w mundurze dołączyć do Armii Poznań - ujęty 9 września przez Niemców w Łowiczu trzymany był w obozach jenieckich Prenzlau, Colditz, Königstein, Hohenstein, Johannisbrunn, Murnau.

Po wojnie. Po wyzwoleniu w kwietniu 1945 r. przez Amerykanów czł. PSZ na Zachodzie - pocz. przebywał w Paryżu, następnie na rekonwalescencji w Nicei. Po powrocie w maju 1947 r. do Polski mieszkaniec Janikowa na Kujawach, a od 1959 r. Malborka - sprawny fizycznie i umysłowo konsultował prace historyczne dotyczące powstania wielkopolskiego, podtrzymywał też kontakty z b. powstańcami.

Publ. *Chemia węgla* - współautor z prof. F.W. Hinrichsenem (książka napisana w cz. pracy na Politechnice Berlińskiej).

Publ. w czasop. „Der Ingenieur” - współautor i współred.

Org. polit. W l. 1894-1900 czł. S.

Org. społ. Podczas studiów czł. Związku Młodzieży Polskiej i Polskiego Tow. „Sarmacja”. W l. międzyw. m.in.: od 1930 r. prez. Okręgowego Związku Straży Pożarnych w Poznaniu, następnie wiceprez. Związku Polskiej Straży Pożarnej w Warszawie; czł. wspomagający studencką korporację „Lechia” na Uniw. Pozn.; współorganizator (w 1926 r. wybrany prez.) Tow. dla Badań nad Historią Powstania Wielkopolskiego; w l. 1932-1935 prez. Związku Weteranów Powstań Narodowych RP w Poznaniu.

Odznac. Niemieckie: Krzyż Żelazny I i II kl. za męstwo wykazane w cz. I w. św. Polsce; Krzyż Virtuti Militari 5. kl.; Krzyż Niepodległości; Krzyż Walecznych (dwukrotnie); Wielkopolski Krzyż Powstańczy; Kawaler Legii Honorowej.

Ostroviana. Org. społ.: w gimnazjum czł. tajnego koła samokształceniowego (późniejszego TTZ).

Upam.: ulica im. S. Taczaka; portret pędzla S. Piwońskiego, 2007 - Galeria Portretów I LO.

Źródła: S. Jellenta, *Taczak Stanisław*, w: WSB, s. 759; *Wojskowe aspekty...*, s. 26, 42-45, 153, 190, 303; M. Rezler, *Taczak Stanisław*, w: *Słownik biograficzny Wielkopolski...*, t. I, 1998, s. 278-279; *Polska niepodległa. Encyklopedia PWN*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2008, s. 157; M. Rezler, *Wielkopole pod bronią 1768-1921*, Dom Wyd. REBIS, Poznań 2011, s. 273; [A. Kruszyńska] <https://dzieje.pl/ksiazki/general-stanislaw-taczak-1874-1960> (dostęp: 30.12.2018); [B. Polak] <https://pw.ipn.gov.pl/pwi/form/r266888150713,TACZAK-Stanislaw.html> (dostęp: 11.02.2023).

Tomczek Klemens - ur. w 1860 r. w Trzemesznie, zm. w 1884 r. na wyspie Modolech u wybrzeży Kamerunu. Podróżnik.

W. Pocz. Uczeń Królewskim Gimnazjum w Ostrowie Wlkp., w którym matematyki uczył jego ojciec Izidor Thomczek (ur. w 1818 r. w Tworkowie pod Raciborzem, zm. w 1872 r. w Ostrowie), następnie uczeń gimnazjum we Wrocławiu, a od 1881 r. student geologii w Akademii Górniczej we Freibergu (*Z niepełnych źródeł archiwum uczelnianego, w których występuje jako Klemens Thomczek, wynika pośrednio, że ich na pewno nie ukończył*, M.J.).

Publ. w czasop. „Mitteilungen der Geographische Gessellschaft im Hamburg”, „Wędrowiec”, „Kurier Warszawski”, „Dziennik Poznański” (korespondent). M.in.: *O handlu wymiennym w*

środkowo-zachodniej Afryce, „MGGH” 1880/1881 - publ. w jęz. niemieckim; *Wyprawa Rogozińskiego*, „KW” nr 73a/1884; *Z wyprawy afrykańskiej*, „DP” nr 89/1883, nr 2 i 3/1884.

Podr. bad. W l. 1883-1884 uczestnik wyprawy do Kamerunu zainicjowanej i zorganizowanej głównie przez jego przyjaciela z l. szkolnych Stefana Szolca-Rogozińskiego (ur. w 1861 r. w Kaliszu, zm. w 1896 r. w Paryżu), który dla podkreślenia wyłącznie jej polskiego składu zrezygnował z nazwiska ojca na rzecz nazwiska matki. M.in.: współodkrywca wespół z Rogozińskim jeziora Balombi-ba-Kotta; samodzielny odkrywca (w eskapadzie nie wziął udziału chory wówczas Rogoziński) jeziora Balombi-O-M’Bu - „Jeziora Słoniowego” i katarakty Małego Mungo. (*Przypisuje mu się również odkrycie źródeł rzek Rio del Rey, Mungo i Memeh. Wszystkie te odkrycia wypadaloby jednak zweryfikować z historią światowych odkryć geograficznych ze względu na to, iż ta część Kamerunu była już przedtem odwiedzana przez inne wyprawy*, W.T.S.).
Źródła: K. Szymański, *Ostrowski badacz Kamerunu*, „Gazeta Ostrowska” nr 29/1961; W. i T. Słabczyński, *Rogoziński Stefan*, w: tychże, *Słownik podróżników polskich*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1992, s. 259-263; tamże, *Tomczek Klemens*, s. 313-314; J. Biernaczyk, *Izidor Thomczyk*, „Księga Pamięci”, z. 10, 2003; M. Jarnecki, *Stefan Szolc Rogoziński (1861-1896)*, Kaliskie Tow. Przyjaciół Nauk” Kalisz 2013, s. 12-13, 102-105.

Wabiński Maksymilian - ur. w 1863 r. w Kobylinie, zm. w 1928 r. w Raszkowie. Działacz ruchu śpiewaczego.

Z. Mistrz stolarski.

Przeds. muz. W 1899 r. inicjator, współzał. i pierwszy prez. krzewiącego polskie tradycje patriotyczne Tow. Śpiewu w Raszkowie, pierwotnie noszącego nazwę Koła Śpiewackiego. Zawieszona w 1982 r. działalność zesp. została reaktywowana w 1993 r. z inicjatywy M. Zgolińskiej, wnuczki M. Wabińskiego.

Org. społ. W l. 1899- 1907 prez., w l. 1907-1909 skarbnik, w l. 1909-1911 ponownie prez. Tow. Śpiewu w Raszkowie.

Źródła: rel. prawnuczki M. Wabińskiego K. Pawłowskiej; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 103, 105, 110; J. Bartzak, *Raszków w okresie zaborów (1793-1918)*, w: *Raszków na przestrzeni wieków*, pod red. J. Bartzaka i G. Kucharskiego, UGiM, Raszków 2010, s. 186.

Waldowski Jan - ur. w 1862 r. w Ostrowie Wlkp., zm. w 1930 r. w Ostrowie Wlkp. Działacz ruchu śpiewaczego.

Z. M.in.: długoletni zawiadowca Starego Cmentarza w Ostrowie Wlkp.

Przeds. muz. W czerwcu 1887 r. w swoim mieszkaniu inicjator wraz z grupą ostrowian utworzenia powstałego w 1888 r. Tow. Śpiewu (późniejszego Tow. Śpiewackiego) *celem podtrzymania ducha narodowego drogą krzewienia pieśni rodzimej* (K.M.).

Publ. Autor wyd. nakł. Tow. Śpiewu w Ostrowie *Dziennika czwartego Zjazdu Śpiewaków Polskich w Ostrowie odbytego dnia 25, 26 i 27 lipca 1891* - dziennik otwiera jego wiersz *** / *Święto!... święto! w naszym mieście*, a zamyka informacja, że *Dziennik IV Zjazdu*” nabyć można u skarbnika Tow. Śpiewu w Ostrowie J. Waldowskiego, ulica Gimnazjalna.

Org. społ. Od 1888 r. skarbnik, m.in. w l. 1924-1926 wiceprez., w l. 1926-1930 prez. Zarządu Tow. Śpiewackiego w Ostrowie Wlkp.; w l. 1928-1930 prez. okręgu ostrowskiego i czł. Zarządu Wielkopolskiego Związku Śpiewaczego w Poznaniu.

Tyt. hon. Honorowy Członek Tow. Śpiewackiego w Ostrowie Wlkp., 1908.

Źródła: *Dziennik czwartego Zjazdu Śpiewaków Polskich w Ostrowie odbytego dnia 25, 26 i 27 lipca 1891*, s. 3, 4, 15; akt zgonu W. nr 279/1930, USC w Ostrowie Wlkp.; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 30-33, 35, 195; rel. prawnuczki J. Waldowskiego B. Zygorowicz.

Warschauer Adolf - ur. w 1855 r. w Kępnie, zm. w 1930 r. w Berlinie. Niemiecko-żydowski archiwista i historyk.

St. nauk. Dr (1881) - stopień uzyskany na UWr po studiach historycznych i prawnych na tej uczelni.

Z. W l. 1882-1912 archiwista, a od 1884 r. dyr. AP w Poznaniu; zarazem w l. 1903-1912 prof. historii w Akademii Królewskiej w Poznaniu; w l. 1912-1915 dyr. AP w Gdańsku; w l. 1915-1918 szef Zarządu Archiwalnego przy Generalnym Gubernatorstwie Warszawskim - *po zakończeniu wojny musiał przekazać zbiory archiwów w Poznaniu i Gdańsku swym następcom* (RŻ); po przymusowym ze względu na żydowskiego pochodzenie przejściu w 1919 r. na wcześniejszą emeryturę wykładowca na żydowskich uczelniach i prac. żydowskiego archiwum w Berlinie.

Publ. M.in.: *Die Chronik der Stadtschreiber von Posen*, 1888 - notatki kronikarskie i życiorysy pisarzy miejskich; *Stadtbuch von Posen*, 1892 - najstarsze ksiągi urzędowe Poznania; *Die Städtischen Archive in der Provinz Posen*, 1901 - archiwalia miast wielkoposkich; *Die deutsche Geschichtsschreibung in der Provinz Posen*, 1911 - historiografia niemiecka dotycząca Wielkopolski (od XVII w.); *Deutsche Kulturarbeit in der Ostmark*, 1926 - pamiętnik.

Org. społ. W 1885 r. inicjator Historische Gesellschaft für die Provinz Posen - Tow. Historycznego Prowincji Poznań.

Ostroviana. Nieopublikowana praca o historii Ostrowa, na której następnie oparł się M. Bessert w publ. *Aus der Vergangenheit der Stadt Ostrowo*, 1914 (zawarte w niej wiadomości wykorzystane zostały w opracowanej i opublikowanej anonimowo przez M. Urbanowicza brosz. *Dzieje miasta Ostrowa Wlkp. oraz informator gospodarczy*, 1947).

Źródło: K. Szymański, *Czasy dawnej Polski*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 11; W. Maisel, *Warschauer Adof*, w: WSB, s. 799; S. Nawrocki, *Wstęp*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 11; Z. Borzymińska, R. Żebrowski, *Polski słownik judaistyczny*, t. 2, Prószyński i S-ka, Warszawa 2003, s. 772.

Wawrzyniak Władysław - ur. w 1890 r. w Antoninie, zg. w 1940 r. w Katyniu, ZSRR. Powstaniec wielkopolski, oficer WP.

W. Absolwent: Królewskiego Gimnazjum w Ostrowie Wlkp. (1911). Ukończył także studia prawne w Monachium i Wrocławiu.

W cz. zab. Po studiach aplikant w sądzie w Ostrowie. Po mobilizacji w 1914 r. i ukończeniu w 1915 r. szkoły oficerskiej w Biedrusku ppor. w armii niemieckiej - *dowodził na froncie zachodnim kompanią 17. Pułku, potem 469. Pułku Piechoty. Dwukrotnie ranny, skierowany został do batalionu zapasowego 110. Pułku Piechoty* (J.K.P.). Po zdemobilizowaniu w listopadzie 1918 r., w cz. powstania wielkopolskiego m.in.: od 16 listopada 1918 r. dca 2. kompanii utworzonego w Ostrowie 1. Pułku Piechoty Polskiej, od 30 listopada 1918 r. dca I batalionu pogranicznego w Szczypiornie (w nocy 29 grudnia zajął Skalmierzyce); w Sylwestra 1918 r. dca sił powstańczych, które doprowadziły do oswobodzenia Ostrowa, choć wobec ogólnie pospolitego ruszenia Polaków trudno dociec, kto wówczas *dowodził całością, koordynował działania* (J.K.P.); od 13 stycznia 1919 r. dca w st. ppor. powstańczego VII Okręgu Wojskowego, zarazem od 18 stycznia do 13 lutego 1919 r. dca Frontu Południowego i od 6 lutego tego r. dca 12. Pułku Strzelców Wielkopolskich.

W l. międzyw. W 1920 r. podczas wojny polsko-bolszewickiej dca 70. Pp. - jednostki do 1 lutego 1920 r. występującej pod ww. nazwą 12. Pułku Strzelców Wielkopolskich; w l. 1920-1925 komendant wojskowy w Grudziądzu; w l. 1925-1929 r. sztabowiec w sztabie Dowództwa Okręgu Korpusu nr VIII w Toruniu, następnie dca batalionu w 57., 58., i 35. pp.; od 1929 r. po przeniesieniu do rezerwy w st. mjr. urzędnik miejski w Buku.

W cz. II w. św. W 1939 r. ochotnik w kampanii wrześniowej - internowany przez Rosjan i osadzony w obozie w Kozielsku, w 1940 r. został zamordowany w Katyniu.

Publ. w czasop. *Zarys historii powstania w południowej części Księstwa Poznańskiego*, „Wolność” nr 4,5,7/1922 (Poznań) - przedruk „Gazeta Ostrowska” nr 1, 9 stycznia 1994 (*W 75. rocznicę powstania wielkopolskiego przypominamy prawie całkowicie zapomnianą, nie dokończoną pracę Władysława Wawrzyniaka. (...) Ma ona ogromny walor źródłowy, ponieważ była pierwszym przedstawieniem wydarzeń powstańczych w Ostrowie i okolicy i wyszła spod pióra jednego z głównych dowódców powstania na tym terenie*).

Org. społ. W cz. studiów czł. Związku Młodzieży Polskiej „Zet”; do 1939 r. sekr. Stow. Kupców Handlujących Dźwigarami i Żelazem w Buku.

Odznac. M.in.: Krzyż Srebrny Orderu Wojskowego Virtuti Militari, 1922; Krzyż Niepodległości, 1932.

Ostrowiana. O W. w lit.: K. Radowicz, *Noc sylwestrowa*, Ostrów Wlkp. 1993.

Org. społ.: w l. 1909-1910 prez. patriotycznego tajnego koła samokształceniowego (późniejszego TTZ) skupiającego polskich uczniów gimnazjum męskiego - doprowadził do połączenia koła powstałego w konwiktie arcybiskupim z kołem zawiązanym przez uczniów mieszkających *na mieście* i zakwaterowanych na stancjach.

Upam.: tablica w holu I LO poświęcona pamięci uczniów i profesorów gimnazjum męskiego, którzy zginęli za ojczyznę w l. 1939-1945, 1970; ul. W. Wawrzyniaka - Uchwała Nr X/65/89 Miejskiej Rady Narodowej w Ostrowie Wielkopolskim z dnia 14 grudnia 1989 r.; tablica pamiątkowa w kościele pw. Matki Boskiej Ostrobramskiej w Antoninie, 2000; tablica z nazwiskami absolwentów I LO pomordowanych w Katyniu i innych obozach w ZSRR na kościele pw. św. Antoniego, 2002.

Źródła: J.K. Pietrzak, *Pod znakiem germanizacji i polskiej konspiracji*, w: *Wielkopolska szkoła ...*, s. 126; tenże, *Wawrzyniak Władysław*, w: WSB, s. 802; *Wojskowe aspekty...*, s. 41, 45, 115, 174, 271-272; S. Nawrocki, *Pod zaborem pruskim*, w: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 234-235; K. Radowicz, *Noc sylwestrowa*, Ostrów Wlkp. 1993, s. 255-259; Z. Dykcik, *Wawrzyniak Władysław*, w: *Słownik biograficzny Powstańców...*, s. 386-388; M. Rezler, *Powstanie Wielkopolskie 1918-1919. Spojrzenie po 90 latach*, Poznań 2008, s. 155, 208, 224; J.K. Pietrzak, *Powstańczy Ostrów...*, s. 62-63, 145-147, 155-156.

Witkowski Władysław - ur. w 1854 r. w Raszkowie, zm. w 1927 r. w Ostrowie Wlkp. Lekarz med., działacz ruchu śpiewaczego. Od 1885 r. mieszkał w Ostrowie Wlkp.

W. Absolwent: Gimnazjum im. św. Marii Magdaleny w Poznaniu (1874); studiów medycznych w Berlinie (1880 - zdobył dyplom lekarza i otrzymał tyt. dr. chirurgii) - uprzednio przez r. studiował weterynarię w Dreźnie.

Z. Po studiach do 1885 r. lekarz w Lwówku i Krzywiniu; w l. 1886-1921 dyr. ostrowskiego szpitala powiatowego.

Przeds. zaw. i społ. W Ostrowie Wlkp.: inicjator wybudowania w l. 1899-1900 na zapleczu starego szpitala nowego budynku, dzięki czemu z trzydziestu do pięćdziesięciu wzrosła ilość szpitalnych łóżek; czł. Rady Zdrowia - zabiegał o zał. w mieście w 1903 r. wodociągów i w 1909 r. kanalizacji; inicjator utworzenia parku przy ul. 3 Maja.

Org. społ. Działacz TCL; wiceprez., następnie prez. zał. w 1888 r. Tow. Śpiewu w Ostrowie - także współorganizator w 1891 r. IV Zjazdu Śpiewaków Polskich. Także: zał. i prez. zwalczającego plagę alkoholizmu Tow. Abstynentów („Towarzystwa Trzeźwości”).

Organy przedst. Czł. RM w Ostrowie Wlkp.

Tyt. hon. Honorowy Członek Tow. Śpiewu w Ostrowie Wlkp., 1923.

Źródła: *Ostrów Wielkopolski. Dzieje...*, s. 205 - zmiany modernizacyjne w mieście; A. Sukiennicki, *Historia szpitalnictwa...*, s. 297-298; K. Marszał, *Ostrów Wielkopolski - miasto...*, s. 30, 31, 34, 35; K. Niełacny, *Ostrowski almanach...*, s. 315.

Zembrzuski Witold - red. nac. zał. w 1927 r. w Ostrowie Wlkp. „Gazety Południowej”.

Źródło: (Is.), *Wiadomości miejscowe i z okolicy. Nowe pismo*, „Orędownik Ostrowski” nr 5, 18 stycznia 1927 - *W Ostrowie ukazał się z datą 15. stycznia pierwszy numer nowego pisma p.t. „Gazeta Południowa”*. (...) *Redaktorem nowego pisma jest Witold Zembrzuski*.

Zemski Julian - ur. w 1905 r. w Wilhelmsburgu, k. Hamburga w Niemczech, zg. w 1940 r. w Charkowie na Ukrainie. Matematyk, ppor. WP.

W. Absolwent: Państwowego Gimnazjum Męskiego w Ostrowie Wlkp. (1925 - do 1920 r. uczył się w gimnazjum katolickim w Hamburgu); matematyki na Uniw. Pozn. (1932). W 1931 r. ukończył kurs Baonu Podchorążych Rezerwy Piechoty nr 7 a w Jarocinie.

W I. międzyw. Po studiach: naucz. w Gimnazjum im. Jana Kantego w Poznaniu; od 1935 r. naczelny matematyk Tow. Wzajemnych Ubezpieczeń „Vesta” w Poznaniu. Oficer rezerwy: od 1933 r. ppor. ze starszeństwem z przydziałem w pierw do 61. pp. w Bydgoszczy, następnie do 56. pp. w Krotoszynie, w którym odbywał ćwiczenia rezerwy jako dowódca plutonu karabinów maszynowych; po mobilizacji w sierpniu 1939 r. przydzielony do batalionu w Ośrodku Zapasowym 25. Dywizji Piechoty w Kielcach.

W cz. II w. św. Żołnierz w kampanii wrześniowej - wzięty do niewoli przez Rosjan w Monastyrzyskach k. Buczacza, osadzony w Starobielsku (nr listy 1257), zamordowany w Charkowie, spoczął na wzniesionym w l. 1999-2000 z inicjatywy Federacji Rodzin Katyńskich Cmentarzu Ofiar Totalitaryzmu na Piatichatkach.

Ostroviana. Org. społ.: w 1927 r. współzał. m.in. z A. Moskauem Akademickiego Koła Ostrowian w Poznaniu.

Upam.: tablica w holu I LO poświęcona pamięci uczniów i profesorów gimnazjum męskiego, którzy zginęli za ojczyznę w l. 1939-1945, 1970.

Źródła: S. Pacyna, *W II Rzeczypospolitej*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 144-145; „Księga Pamięci”, z. 6, 2000; <http://www.ogrodywspomnien.pl/index/showd/21907> (dostęp: 12.07.2015).

Zmorski Roman - ur. w 1822 r. w Warszawie, zm. w 1867 r. w Dreźnie. Pisarz (pseud. Roman Mazur, Roman Zamarski), tłumacz, czołowy przedstawiciel warszawskiej cyganerii.

W. Studia (krótko) na UW - nauczył się jęz. serbskiego.

Publ. M.in.: *Lesław*, Ostrów 1847 - „szkic fantastyczny”; *Wieża siedmiu wodzów*, Poznań 1850 - poemat; *Podania i baśni ludu w Mazowszu*, Wrocław 1852 - tu także m.in. legenda z Wielkopolski *Lisie góry w Ociężu*.

Tłum. *Narodowe pieśni serbskie*, wyb. R. Zmorski, t. I i II, Warszawa 1853-1855

Publ. w czasop. M.in. poznański „Tygodnik Literacki” 1842-1845, leszczyński „Przyjaciel Ludu” 1846-1848.

Dział. Konspirator - w Warszawie czł. tajnego Stowarzyszenia Ludu Polskiego (przy tym rozpolitykowany bywalec stołecznych kawiarni). W 1843 r. uciekł ze stolicy do Wielkiego Księstwa Poznańskiego, prawdopodobnie obawiając się wcielenia ze względów politycznych do armii rosyjskiej. Podczas przesłuchania przez policję pruską zaprzeczył jednak swym nieprawomyślnym kontaktom w Królestwie Polskim i otrzymał zgodę na pobyt w Budziszewie, skąd po czasie bez zezwolenia przeniósł się do Otorowa. Aresztowany, po zwolnieniu, obawiając się skutków umowy między Prusami a Rosją o wydawaniu emigrantów, bez zgody władz w 1844

r. schronił się pod nazwiskiem Zborowski w Lewkowie u Wojciecha Lipskiego, a następnie *mniej więcej od grudnia 1844 roku - według jednych, a od kwietnia lub maja 1845 roku - według innych dokumentów - przebywał w Osieku* (E.P.), w majątku Parczewskich, gdzie poślubił córkę właściciela Teklę Parczewską. W tym też czasie, poszukiwany przez władze, odbywał tajemnicze, motywowane zapewne patriotycznie, wyprawy m.in. na wybrzeże i Kaszuby. Ostatecznie, zmęczony ciągłym ukrywaniem, sam zgłosił się na komisariat w Ostrowie, i po niedługim pobycie w areszcie wrócił do Osieka. Nie uzyskawszy jednak zgody na pobyt stały, w 1847 r., tym razem za przyzwoleniem władz, udał się wraz z żoną „na wieloletnią wędrówkę po świecie” (m.in. do Akwizgranu i Brukseli). Gdy wrócił do Osieka, wybuchła Wiosna Ludów. Traktowany jako element politycznie niebezpieczny, z wydanym nakazem aresztowania, uciekł do Wrocławia, skąd rychło go wydano, skazując tym samym na kolejną, zakończoną w Dreźnie tułaczkę.

Źródła: E. Pieścikowski, *Zmorskiego zaślubiny w Osieku*, w: *Literackie przystanki nad Wartą*, pod red. Z. Szweykowskiego, Wyd. Poznańskie, Poznań 1962, s. 271-298; W. Banach, *Ostrów pod znakiem...*, s. 194-197; <https://lubimyczytac.pl/autor/37675/roman-zmorski> (dostęp: 21.10.2021).

ANEKS 1

Nazwy dwóch najstarszych ostrowskich liceów

I Liceum Ogólnokształcące:

Królewskie Katolickie Gimnazjum - od 1845;
Königliches Gymnasium (Królewskie Gimnazjum) - od 1873;
Państwowe Gimnazjum - od 1918 (*Dodano później określenie „Męskie” dla odróżnienia od również państwowego gimnazjum żeńskiego w Ostrowie, S.P.*);
Państwowe Gimnazjum Męskie im. I Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego - od 1936;
I Państwowe Liceum i Gimnazjum im. I Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego - od 1938;
Gimnazjum Męskie lub I Państwowe Gimnazjum i Liceum Męskie - od 1945;
Państwowa Szkoła Ogólnokształcąca Męska Stopnia Licealnego - 1949-1953;
I Liceum Ogólnokształcące - od 1954;
Liceum Ogólnokształcące im. gen. Aleksandra Zawadzkiego - od 1970;
Liceum Ogólnokształcące - od 1989;
I Liceum Ogólnokształcące - od 1992;
I Liceum Ogólnokształcące im. ks. Jana Kompały i Wojciecha i Lipskiego - od 1994.

II Liceum Ogólnokształcące:

prywatna szkoła dla dziewcząt - 1842 lub 1849-1907;
Miejska Wyższa Szkoła dla Dziewcząt - 1907-1918;
Miejska Wyższa Szkoła dla Dziewcząt (Städtische Höhere Mädchenschule) – 1919-1920;
Miejskie Liceum i Gimnazjum Realne - 1920;
Państwowe Liceum i Gimnazjum Żeńskie - 1921-1929;
Państwowe Gimnazjum Żeńskie - 1929-1933;
Państwowe Liceum i Gimnazjum Żeńskie im. Emilii Sczanieckiej - 1933-1938;
II Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Emilii Sczanieckiej - 1938-1948 (w cz. II w. św. Manfred von Richthofen Schule. Staatliche Oberschule);
Państwowa Szkoła Ogólnokształcąca Stopnia Licealnego - 1948-1953;
Państwowe Liceum Ogólnokształcące Żeńskie - 1953-1954;
II Liceum Ogólnokształcące - 1954-1968 (od 1964 r. koedukacyjne);
II Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Reymonta - od 1968 (w 1978 r. likwidacja szkoły, w 1991 r. jej reaktywacja).
Źródła: S. Pacyna, *W II Rzeczpospolitej*, w: *Wielkopolska szkoła...*, s. 136; *Półtora wieku...*, s. 25; B. Molska, *Zapis naszej obecności*, s. 19, 153-165; B. Molska, Ł. Huzarewicz, J. Biernaczyk, *Zapis naszej obecności. Ciąg...*, s. 35, 77 (tu: pocztówka z widokiem II LO i jego nazwą w cz. II w. św.); tamże, J. Biernaczyk, *Najstarszy okres szkolnictwa żeńskiego w Ostrowie*, s. 71-75.

ANEKS 2

Akt urodzenia Jadwigi Żylińskiej

Nr. 2984

Bräun, am 20. August 1908

Was dem unterzeichneten Standesbeamten zuzuführen ist, hat der Verlobte

nach

dem
Herrn Verwaltungsrath-Inspektor der
Kaiserlich. Klinik,

verlobt in

Bräun, und ziele es, daß von der
Herrn Mikhaloka geborenen
Herrn des prakt. Arztes
Materijer Simejir Mikhalok, beide ledigliche
verlobt in Bräun, Hauptstraße 25,

in Bräun, in der Klinik, Hauptstraße 3,
am 1. August 1908 des Jahres
tausend neunhundert
um einmündig
geben werden sei und daß das Kind
Jahresigen
erhalten hat.

Bezeugt, gezeichnet am 11. August 1908

Der Standesbeamte.

J. J. J.

Nr. 2984. 8. 10. 1908 - Hermann - Akte Nr. 11 / 709/08

ANEKS 3

Zespół redakcyjny i współpracownicy wydawanego w latach 2002-2006 miesięcznika „Nowy Impuls”: Michał Jarnecki, Kornelia Ćwiklak, Lech Wawrzyniak, Wojciech Gawłowski, Piotr Śliwiński, Jan Galant, Bogdan Litwin, Krzysztof Wodniczak, Przemysław Czaplński, Adam Wiedemann, Karol Maliszewski, Jarosław Płuciennik, Tomasz Gruchot.

Nowy Impuls 50 2002 - 2006

Spis rzeczy

Wstęp	2
Wykaz skrótów	5
Skróty tytułów książek i broszur	19
Instytucje, kluby i stowarzyszenia kulturalno-oświatowe	23
Czasopisma	38
Biogramy	48
Tom I	49
Tom II	317
Suplement	561
Aneks 1 Nazwy dwóch najstarszych liceów ostrowskich	633
Aneks 2 Akt urodzenia Jadwigi Żylińskiej	635
Aneks 3 Zespół redakcyjny i współpracownicy wydawanego w latach 2002-2006 miesięcznika „Nowy Impuls”	637